DE SPONSALIBUS
FILIORUMFAMILIAS,

Sive verbaliter, sive in scriptis, sive nudis, sive qualificatis cum Juramento, vel Stupro, aut sub pœna conventionali, vel cum augmento Dotis, seu Donatione initis, insciis, vel invitis justè Parentibus, aut Consanguineis, eorumque invaliditate, seu rescissione

VOTA DECISIVA
CHRISTOPHORI COSCI

PATRITII CLUSINI, J. C., PROTHONOTARII APOSTOLICI, DIVERSIS TEMPORIBUS VICARII GENERALIS PISCIÆ, URBINI, IN SABINIS, ASCULI, REATIS, ATQUE CL. MEM. EMINENTISSIMI ET REVERENDISSIMI DD. CARD. GUADAGNI URBIS VICARII, ET SUBDECANI SACRI COLLEGII DUM ESSET EPISCOPUS PORTUENSIS; ITEM PISCIÆ, SENOGALLIÆ, ET IN EPISCOPATU PORTUENSI, EO DIGNISSIMO PURPURATO DEFUNCTO, VICARII CAPITULARIS; NECNON EX CLEMENTIA S.M. BENEDICTI XIV. VICARII APOSTOLICI, ET ADMINISTRATORIS EPISCOPATUS CIVITATIS, ET DIŒCESIS CALLII, ET COMMISSARII APOSTOLICI SABINENSIS, AC IN PRÆTERITA APOSTOLICA SEDE VACANTE ROMÆ FISCALIS VICARIATUS CUM PERPETUO SECRETO SUPREMÆ INQUISITIONIS

Omnibus Episcopis, Vicariis Generalibus, aliisque Ordinariis, necnon Parochis, Confessariis, & Jurisconsultis utilissima, quibus in fine additum est & aliud Votum ejusdem Auctoris super Matrimonio sine Denunciationibus clandestinè celebrato, simulque Additiones, plures que circa Sponsalia, & Matrimonia Sacræ Rotæ Romanæ Decisiones.

ROMÆ MDCCLXIII.

TYPIS JOSEPHI, ET NICOLAI GROSSI IN ÆDIBUS DE MAXIMIS.
Prostant Venalia apud Michaelem Angelum Barbiellini in Foro Pasquini ante Agonizantium Ecclesiam.
SUPERIORUM FACULTATE.

EMINENTISSIMO, ET REVERENDISSIMO PRINCIPI DOMINO

D. FRANCISCO CONRADO

S. R. E. PRÆSBYTERO

CARDINALI DE RODT

Episcopo Constantiensi, S.R.I. Principi, Domino Augiæ Majoris, & Oeninngæ, Ordinis S. Joannis Hierosolymitani Bajulivo, & Protectori, Præposito Mitrato Elsgamensi in Austria &c.

CHRISTOPHORUS COSCI S.P.D.

Sicut ipsa rerum omnium semina principium quoddam, & causam in se habere intelliguntur, undè res quælibet diuturnitatem, suæque speciei perfectionem conservare, & augere possit, vel contra decidere, atque ad interitum defluere debeat: Ità ferè in Humano Genere Matrimonia castè, prudentèrque inita portendere sæpè videntur quicquid felicitatis præsenti

 tem-

tempore Homines capere, ac in futurum expectare meritò habeant, contràque nihil non timendum & religionis sanctitati, & singularum Familiarum, atque adeò Civitatum, & Regnorum ornamento, & saluti a Conjugio sola temeritate, cœcàque libidine conciliato. Hujusmodi ferè sunt Matrimonia, quæ Filii clàm, & inconsultis Parentibus, hisque etiam invitis, & improbantibus contrahere audeant; quippè quia non solum illi graviter peccant in reverentiam, & omne officium jure hos erga adhibendum, sed, quod pejus est, nullo ipsi recto consilio pollentes cùm propter ætatem, tùm propter animum falsis illecebris conturbatum, ac nonnisi aliquod improbum alienum sectantes cum summa Religionis simul & societatis injuria, immutabili vitæ statui sine necessario delectu sese implicant, cujus non ità multò post frustra miseros, & ad majorem sui, suorumque perniciem pœnitere solet. Cum itaque, PRINCEPS EMINENTISSIME, pro instituti mei ratione a prima ætate suscepti, Jus nempè dicendi in Ecclesiasticis Tribunalibus, non raro mihi contigerit controversias audire, quas ejusmodi Filiorumfamilias imprudentes conatus, ut plurimum, excitent necesse est, & nonnulla collegissem, quamobrem irritos esse jubere præstet, semperque pro viribus, quoad liceat, impedienda dicta Matrimonia judicaverim; quamquam inconcinna prorsus talia, ut ita dicam, commentaria, privatisque scriniis meis tantummodò destinata, præter tamen opinionem, meamque voluntatem Auctores mihi fuerunt, ut ederem, quibus negare non potui. Fateor alioquin

quin futurum fuisse nihilominus, ut inofficiosi Hominis notam subirem æquiori animo, ut cujuslibet auctoritatis vim declinarem, vel etiam repellerem potius, quàm morem gererem, nisi TE VIRUM PRÆCLARISSIMUM, cui meum id qualecumque Opus dedico, humiliterque commendo, summamque tuam humanitatem respexissem. Ità enim sum animatus, & ità rationem putavi mecum, ut, si minus hisce meis exercitationibus in lucem emittendis profecero ad mihi propositum finem, sarta nempè, tectaque servandi in Matrimoniorum Contractibus tùm Religionis, tùm Societatis æquissima, & veneranda jura, dùm præsertim fortè in aliquos eædem offendant, quorum alii rem pro merito non faciant, alii elegantioris doctrinæ, ac politioris literaturæ studiosi nihil non fastidiant, quod affabrè non sit elaboratum, satis tamen sim profecturus eximia Tui, auctoritatisque, & sapientiæ tuæ undiquè jure optimo pervulgata, & nunquam interitura æstimatione. Nam, quibus omnes excelsi animi dotes, omniaque ingenii, & industriæ ornamenta in pretio sunt, nemini cordato autem non sunt in maximo, ii mihi videntur & rem utcumque per me tractatam non improbaturi omnino, in qua NOMEN TUUM inscribi, Tibique nuncupari humanissimè dederis. NOMEN profecto CELEBERRIMUM antiqua generis claritate, immortalibusque Domi Militiæque Majorum factis. Quorum egregia, & singularis in agendo virtus, in deliberando prudentia; & integerrima fides, reique militaris peritia quantum semper eluxerint, non solum id literarum monumen-

tis

tis latiſſimè patet, ſed ipſi etiam AUGUSTI IMPERATORES teſtatum voluiſſe videntur peculiaribus Inſignibus prænobilem Familiam donando in ejus geſtorum perpetuam ſignificationem. At multò etiam illuſtrius ex cumulo tuorum meritorum: Quod enim faciunt quidam induſtrii nimis, & caducarum opum ſupra modum amatores, ut lautum, & copioſum Patrimonium a pluribus Majoribus quæſitum, & in ſe collatum integrum ſedulò cuſtodiant, necnon ipſi tantumdem de ſuo, & pretioſiora ſtudeant comparare, ac ſuperaddere; idem profectò in immortalium ornamentorum locupletiſſima veluti hæreditate Te ſapienter, feliciterque præſtitiſſe, & præſtare, omnes mecum & ſentiunt, & prædicant; nam illa omnia in Te uno micare quiſque videt, iiſque non minora tua propria antecellere. In his haud ultimum illud, imò præſtantiſſimum, ſed mihi penè injucundum, quod, cum per omnem ætatem perindè vitam egeris, eumque in re qualibet, & cum omnibus Te præbeas, ut qui laudem omnium, & admirationem quæreret, a nemine tamen laudari cupias, aut æquo animo patiaris. Id, inquam, præſtantiſſimum, quia revera proprium eſt virtutem ex animo amantis: mihi verò penè injucundum, licet namque impares omninò ſentiam ingenii mei vires ad aliquam partem meritorum tuorum vel mediocriter celebrandam, experirer tamen, & voluntatem ſaltem patefacerem. Cæterum neque inſigni tuæ animi moderationi quicquam detrahent, nèc unquam conticere poterunt ſummi honores, & dignitates, ad quos aſcendiſti, ut inter S. R. I. Viros

Prin-

Principes habearis, ut Circuli Sueviæ regimini præsis, ut Constantiensis Ecclesiæ Episcopatum geras, ut inclyti Hierosolymitani Ordinis Patroni munere fungaris, & ne alia plura attingam, ut in amplissimo S.R.E. Cardinalium Senatu locum obtineas. Imò exiles quodammodò voces ipsa tot primorum honorum in Te collatio emittit ex mea sententia; dùm inficias non iverim, certum ex ea indicium surgere quid Augustissimi Imperatores, Summi Pontifices, Hierosolymitanus Ordo, aliique quotquot primas in Civitatibus obtinent, & universus Populus de Te judicent, qualem spem, fiduciamque de Te conceperint, idque virtutis, & gloriæ præclarum esse testimonium; sed efferre quoque videtur eorumdem in Te beneficia, benevolentiam, largitatem. Illud magnificentius fama prædicare habet, quod totum tuum est, quodve scilicèt ostendit recensitos honores in Te solius præmium esse virtutis, aliisque Majoribus dignissimum faciunt prudentiam, vigilantiam, solertiam, cum qua mirificè omnibus respondes, omnia peragis, spem omnium, & opinionem re, factisque superas; in primisque singularem, ac penè divinam sapientiam, qua & Episcopi, & Viri Principis muneribus plenissimè unus, rectissimèque satisfacias; alterutrum quandoquidem onus vel separatim obeundum qui pro dignitate valeant perferre, paucos admodum licet numerare. Atque hinc potissimum quisque intelliget, sicut equidem optimè intelligo, nequivisse meum hoc Opus Patronum nancisci Te præstantiorem, qui Religionem intèr, & Societatem concordiam

pra-

pravitate Mortalium ſæpe perturbatam ità retinere, ac tueri ſcias, & poſſis. Verumtamen unum eſt incommodum, neque audeo diſſimulare, quod meum hoc Opus nihil omnino TANTO VIRO dignum præſeferat; idque me deterrere debebat, & revera deterruiſſet, niſi alio convertiſſem oculos. Sed inter egregias animi tui dotes perſpectiſſimam etiam humanitatem, ut ſupra dicebam, reſpexi; hæc mihi fiduciam attulit, hæc non ſinit me timere, quin ipſum Opus, meque ſimul in fidem tuam benignè recipias. Vale. Ex Urbe Roma.

LECTORI BENEVOLO

Nter alia quamplurima Vota, quæ in Caūsis coram me discussis, ac per me decisis hactenus exaravi, sequentia reperiebantur circa Sponsalia per Filiosfamilias, inscìis, vel invitis justè Parentibus, contracta, seu contrahenda. Hæc ab aliis nondum recusis sejuncta, etsi novis etiam in otio Juribus, Auctoritatibus, atque Additionibus aucta, & in unum collecta, in lucem tamen prodere non audebam a meo ingenio, quod sentio, quam sit exiguum; sanè deterritus. Verum re melius perpensa, voluntati etiam Amicorum obsequens, & sub auspiciis prælaudati præstantissimi Principis, & Eminentissimi Purpurati omni timore deposito, ea Typis edi tandem permisi publicæ utilitati profutura suasus, utpotè accomodata tùm ad comprobandam potestatem super hujusmodi Sponsalia Parentibus a Jure Naturali, Divino, & Canonico tributam, tùm ad refrænandam Filiorumfamilias detestabilem impudentiam, qui sub clypeo malè intellectæ libertatis circa Connubia cuilibet competentis ferè quotidiè, Genitoribus, & Consanguineis, aut Affinibus justè contradicentibus, Matrimonia temerè contrahentes, eos ita dehonorare, & injuria afficere, ac sæpe sæpius totam deturpare Familiam non verentur. Loca, dies, & tempora, quibus ea in Causis occurrentibus conscripsi una cum Nominibus Collitigantium tacui, usus eo verbo = ANONYMA = ne unquam assequi possit notitia Familiarum maximè indignarum Fœminarum, quæ Nobilium Virorum Conjugia assequi artificiosè tentarunt, ad illarum, suorumque Agnatorum, Cognatorum, & Descendentium famæ parcendum. Accipe igitur, humanissime LECTOR, *grato animo has ingenioli mei vigilias, & si quid minus, quam par esset, tuis votis arridens, aut non exquisitè conceptum, sive compositum invenies, id benignè sustine, ac si meliora sapis, emenda.*

IMPRIMATUR,

Si videbitur Rmo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

Dominicus Jordanus Archiepiscopus Nicomediæ Vicesg.

APPROBATIONES

JUssu Rmi P. Thomæ Augustini Ricchini Sac. Palatii Apostolici Magistri diligenter perlegi Opus inscriptum = *De Sponsalibus Filiorumfamilias &c. Vota Decisiva Christophori Cosci &c.* = cum nonnullis *Additionibus*, ac Sac. Rotæ Romanæ *Decisionibus*, & maxima quidem animi mei voluptate, cum potissimum in iisdem Votis Ecclesiasticis Judicibus solidissima rationum momenta suppeditari inspexerim, quibus iidem Judices effrænatæ Filiorumfamilias licentiæ in contrahendis Sponsalibus, justè invitis Parentibus, tutò modum imponere possint, debeantque, eaque etiam pro rerum, & casuum opportunitate ex officio rescindere ad ulteriorem Dei offensam impediendam, necnon Parentum, & Consanguineorum injuriam vindicandam, avertendaque, præter Familiæ dedecus, plurima mala plerumque indè certò secutura. Quare cum nihil in toto eodem Opere Orthodoxæ Fidei, bonisque moribus contrarium offenderim, luce publica dignissimum censeo. Romæ hac die 17. Januarii 1763.

Ubaldus Giraldi a S. Cajetano Cler. Regul. Scholarum Piarum Apostolicus Romani Cleri Examinator, & Collegii Ecclesiastici Rector,

LIbrum, cui Titulus = *De Sponsalibus Filiorumfamilias &c. Vota Decisiva Christophori Cosci &c.* cum aliquibus *Additionibus*, *ac Sac. Rotæ Romanæ Decisionibus*, jussu Rmi P. Thomæ Augustini Ricchini Sac. Palatii Apostolici Magistri, qua licuit diligentia perlustravi, & jucundissima aviditate perlegi. Cum enim idem Auctor, pro singulari, quâ invicem necessitudine conjuncti sumus, assiduas ejus studiorum Curas mihi haud raro communicaverit, quas ego semper sum admiratus, totoque conatu studuerim, nè quod in decidendis præcipuè Causis maximo labore congessit, inter privatos lares latitare sineret; magnoperè tandem aliquando gavisus sum, quod ad aliorum utilitatem, hæc saltem illius Vota cum nonnullis Additionibus pro nunc cudenda permiserit: Circa quæ solidissimis equidem argumentis, Juribus, atque rationibus undique fulcita, ac affabrè elucubrata, nihil prorsus inveni, quod Orthodoxæ Fidei, Sacris Canonibus, bonisque moribus adversetur; ideoque, uti plurimùm commendanda, necnon summoperè utilia, & necessaria, signanter Ecclesiasticis Curiis, Parochis, & Confessariis, tùm ad impedienda peccata, tùm ad servandam pietatem inter liberos, atque Parentes, tuendamque Familiarum tranquillitatem, illarumque splendorem, tùm ad occurrendum totius Reipublicæ incommodis, dignissima censeo, quæ publicam in lucem prodeant. Romæ ex meis Ædibus die 15. Februarii 1763.

Flavius Delphinus Tribunalis Emi, & Rmi Dni Cardinalis Vicarii Locumtenens Jubilatus, in Romana Curia, & Sanctæ Romanæ, & Universalis Inquisitionis Reorum Advocatus, & Consultor,

IMPRIMATUR,

Fr. Thomas Augustinus Ricchinius Ordinis Prædicatorum Sacri Palatii Apostolici Magister.

ELEN-

ELENCHUS ARGUMENTORUM
CUJUSCUMQUE SEQUENTIS VOTI DECISIVI

DECISIONUM SAC. ROT. ROMANÆ,

Quæ post Vota referuntur.

INDEX PER DIOECESES.

ELENCHUS
ARGUMENTORUM
Earumdem Sac. Rot. Romanæ Decisionum.

Tullen. Matrimonii.
Die Lunæ 13. Martii 1596.
CORAM R. P. D. PENN.
DECIS. I.

PRO Argumento Summarium. *Pag.*285.

Marianen. seu Acien. nullitatis Matrimonii.
Lunæ 3. Decembr. 1736.
CORAM EMINENTISSIMO BUSSIO
DECIS. II.

Ad Matrimonii validitatem requiritur liber utriusque Contrahentis consensus, nec est sufficiens consensus fictè datus ex justa, & urgenti causa. 287.

Majoricen. Sponsalium.
Lunæ 25. Aprilis 1746.
CORAM EMINENTISSIMO BUSSIO
DECIS. III.

Quando sit locus coactioni adversus Virum Sponsalia frangentem. 289.

Majoricen. Sponsalium.
Confirmatoria præcedentis.
Lunæ 16. Januar. 1747.
CORAM EMINENTISSIMO BUSSIO
DECIS. IV.

Habes in præcedenti Decisione. 295.

Viennen. prætensorum Sponsalium.
Lunæ 12. Januar. 1705.
CORAM R. P. D. KAUNITZ
DECIS. V.

In Sponsalibus conditionatis non potest alter ex Sponsis cogi ad contrahendum Matrimonium in facie Ecclesiæ, nisi purificatis conditionibus. 298.

Comen. Sponsalium.
Mercurii 10. Junii 1705.
CORAM R. P. D. MOLINES
DECIS. VI.

Ex quibus causis, etiamsi constet de Sponsalibus, non debet cogi alter ex Sponsis ad Matrimonium contrahendum. 301.

Tuden. Sponsalium.
Lunæ 21. Martii 1746.
CORAM EMINENTISSIMO CAPRARA
DECIS. VII.

Sponsalia perfecta non dicuntur, nisi promissioni unius Sponsi accedat repromissio alterius. Filius ob acerrimam Patris indignationem recedere potest a Sponsalibus per ipsum initis. Pœnale pactum appositum in Apoca Sponsalium nullius est roboris. 303.

Tuden. Sponsalium.
Confirmatoria præcedentis
Lunæ 20. Junii 1746.
CORAM EMINENTISSIMO CAPRARA
DECIS. VIII.

Habes in præcedenti Decisione. 305.

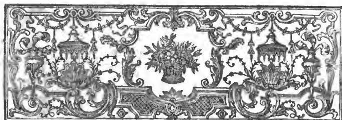
Constantien. Sponsalium.
Mercurii 26. Junii 1748.
CORAM EMINENTISS. ELEPHANTUTIO
DECIS. IX.

Sponsa habet justam, & rationabilem causam recedendi a Sponsalibus, si Sponsus illam famare tentaverit, falsò publicans se eam incarnaliter cognovisse. 309.

Constantien. Sponsalium.
Confirmatoria præcedentis.
Veneris 17. Januarii 1749.
CORAM R. P. D. DE VAIS
DECIS. X.

Habes in præcedenti Decisione. 313.

Rea-

DE SPONSALIBUS
FILIORUMFAMILIAS
CHRISTOPHORI COSCI
VOTA DECISIVA.

ANONYMA LIBERTATIS MATRIMONII

ARGUMENTUM

Non licet Filiisfamilias insciis, vel invitis justè Parentibus sub pœna culpæ læthalis contrahere Matrimonium.

SUMMARIUM

1 *Matrimonium ad Humani Generis propugationem sub ipso Mundi exordio a Deo institutum fuit.*
2 *Et a Jesu Christo Sacramenti virtute donatum.*
3 *Quomodo celebrandum.*
4 *Facti species*, & num.5.
6 *Filii Matrimonium honestum, ac laudabile ineuntes clàm a Parentibus, vel ipsis conscius, sed rationabiliter contradicentibus, peccant mortaliter contra Jus Naturale, Divinum, ac Positivum*, & num.16. 17. 114. 129. 135. 159.
7 *Ex quibusdam causis satis raro urgentibus excusantur, quæ enumerantur* num.134.
8 *In eorum Matrimoniis ineundis Parentum consensus requiritur de necessitate Præcepti sub pœna culpæ læthalis*, & num.21. 22.
9 *Peccant mortaliter, etiamsi Pater contra suam voluntatem ipsis Filiis Matrimonium contrahere non interdixerit, & hæc est communis opinio.*
10 *Quia Filii ita contrahentes peccant contra IV. Decalogi Præceptum*, & num.11.49. 50. 51. 129.
12 *Gravis enim in re gravi ab eis injuria Parentibus irrogatur.*
13 *Contra honorem illis debitum*, & num.14.
15 *Jura tum Canonica, quam Civilia severissimè prohibent hujusmodi nuptias*, & num.129.
17 *Et ob hanc causam possunt Filii a Parentibus exhæredari*, & n.64.
18 *Et exinde puniri.*
19 *Una cum Sacerdotibus, qui illorum Matrimoniis assistunt.*
20 *Hanc sententiam tuentur etiam Canonistæ, qui referuntur.*
23 *Naturalis æquitas Filiorum nuptias Patris judicio relinquit.*
24 *Quia Parentes optimum, & saluberrimum consilium pro liberis capere præsumuntur.*
Pater diligit filium plusquam seipsum ibid.

25 *Ia-*

25 *Infirmum est filiorum consilium insidiis multis, & captionibus expositum.*

26 *Cautius est agendum ubi majus periculum imminet.*

27 *Sancta Dei Ecclesia hujusmodi Matrimonia semper detestata est, atque prohibuit*, & num. 28. 29. 30. 58. 112. 115. 132. 159. 184. 196.

29 *Eo prorsus modo, quo detestata est, atque prohibuit Matrimonia clandestina.*

30 *Magna incommoda ex Matrimoniis per filios initis inscitis, ac invitis Parentibus oriri solent*, & num. 187. & seqq.

31 *Talia Matrimonia tamen irrita non sunt, sed illicita* & num. 32. 125. 126. 127. 128. 129. 131. 156. 157. 158. 199. & seqq.

33 *Est controversia inter DD. an antiquitùs fuerint irrita.*

34 *Videtur tamen, quod Ecclesia ea irrita aliquando voluerit*, & num. 50. 51. 66.

35 *Id probatur, quia a Sacris Canonibus adulteria, contubernia, stupra, & fornicationes vocabantur, & pariter* num. 36. 37. 38. 58.

40 *Sacris Canonibus conformis fuit Ecclesiæ Orientalis observantia.*

41 *Concilia Provincialia omnium Nationum præfata Matrimonia saltem pro illicitis habuerunt, hoc est;*

42 *Concilium Arelatense IV.*

43 *Concilium Parisiense anni* 557.

44 *Concilium Toletanum III.*

45 *Concilium Coloniense anni* 1536.

46 *Synodus Provincialis Moguntina anni* 1549.

47 *Concilium Provinciale Mediolanense VI.*

48 *Acta Ecclesiæ Mediolanens.*

52 *Esau, qui Uxorem duxit contra Patris præceptum, aut fuit insipiens, aut vere stultus.*

53 *Filii obedire debent Parentibus, eosque honorare, quod est mandatum primum in promissione.*

54 *Isaac, Jacob, & Rebecca in contrahendis Matrimoniis Parentum mandatum sunt exequuti.*

55 *Sampson Parentibus renuentibus a Matrimonio abstinuit, donec ipsorum consensum non impetravit.*

56 *In veteri lege Præcepta Domini de filiorum nuptiis, non filiis, sed semper Parentibus fuere proposita.*

57 *Parentum consensus in filiorum Matrimoniis non requiritur pro majori decentia, ac honestate, sed de necessitate* & num. seqq.

59 *Leges civiles hæc prohibent Matrimonia* & num. 129.

61 *Item Jus municipale quamplurium Regnorum, ac Rerumpublicarum, & quare.*

62 *Jus Cæsareum hujusmodi Connubia pro irritis habet*, & num. 63.

65 *Quod tamen est correctum per jus Canonicum novissimum.*

66 *Non autem per Jus Canonicum antiquum.*

67 *In præfatis Conjugiis summa deformitas naturali lumine deprehenditur*, & num. 68.

69 *In Regno Castellæ filii talia Connubia contrahentes puniuntur exhæredatione, confiscatione bonorum, & exilio.*

70 *Item in Regno Lusitaniæ exhæredantur.*

71 *Item in Principatu Cataloniæ.*

72 *In Ducatu Mediolanensi.*

73 *Statutum Faventinum prohibet ne quis sponsalia contrahat sine Ascendentium, aut si desint, Proximiorum consensu sub pœna privationis Dotis.*

74 *Idem prohibet Statutum Bononiense.*

75 *Quidnam disponatur circa hujusmodi Matrimonia in lege Dagoberti.*

76 *Et in Capitulari Caroli Magni.*

77 *In Regno Neapolis Matrimonia Clandestina, hoc est sine solemnitatibus, prohibita sunt sub pœna exhæredationis, & respectivè privationis dotis.*

78 *In Regno Siciliæ interdictum est ne ullus Matrimonia cum minoribus decem, & octo annorum absque Curatoris, aut duorum Propinquorum voluntate contrahere filios, aliosve procuret sub pœna*

pœna ultimi supplicii, ac bonorum publicationis.
In Ditione Regis Galliarum vide plura ibid.
79 *Principes Seculares, & statuta municipalia possunt sub pœnis prohibere, ne Matrimonia insciis, vel invitis Parentibus fiant, & quare*, & num. feqq.
80 *Ad Ecclesiam spectant Causæ Matrimoniales, & Leges condere circa Matrimonia.*
Declara ut num. 81.
*82 *An prædictæ secularium Principum sanctiones a Jure Canonico novissimo sint abrogatæ.*
83 *Nationes omnes etiam barbaræ Conjugia inita insciis, vel invitis Parentibus detestantur, & existimant esse crimen enorme*, & num. feqq.
85 *Est peccatum contra legem naturæ, pacis perturbativum, ac irreverentiæ, & impietatis, ideoque publica auctoritate puniendum.*
86 *Non obstat, quod dissensus Parentum uti impedimentum impediens expressum non sit in tritis Carminibus* = Error, Conditio, Votum &c. =
87 *Jus statuendi impedimenta impedientia, & dirimentia spectat ad Papam, & ad Concilia generalia.*
88 *Non ad Episcopos.*
89 *In dictis carminibus non omnia impedimenta enumerantur*, & num. 109.
90 *Ibi enim nulla fit mentio de insanis, & furiosis, nec de amentia perpetua, quæ reddit irrita, nec de lucidis intervallis, quæ reddunt illicita Matrimonia*, & num. feqq.
97 *Nec de Excommunicatis vitandis, & Hæreticis, quorum Matrimonia sunt illicita*, & num. 105.
98 *Nec de defectu Pubertatis, ex quo irrita sunt Conjugia.*
Limita ut num. 99. & feqq.
102 *Nec de peccato mortali, quod est impedimentum impediens*, & num. 103. 104.
106 *Nec de interdicti censura, quæ impedit matrimonium.*
107 *Nec de Denunciationibus Matrimonio præmittendis, sine quibus Matrimonium est Clandestinum, & illicitum.*
108 *Nec de Matrimoniis Clandestinis primæ, & secundæ speciei, quæ sunt irrita.*
110 *Impedimentum dissensus Parentum refertur ad illud* = Ecclesiæ vetitum = & num. feqq.
111 *Vetitum, & prohibitum sunt synonima.*
114 *Ineuntes Matrimonium in peccato mortali committunt sacrilegium.*
117 *Furia modo irritum, modo illicitum reddit Matrimonium.*
118 *Furiæ impedimentum reducitur ad errorem.*
119 *Impedimentum dissensus Parentum non fuit a Concilio Tridentino improbatum.*
120 *Nuptiæ Filiorum contra Parentum voluntatem initæ, & ut plurimum indecoræ, sunt fomentum discordiarum, scandalorum, aliorumque malorum inter Consanguineos, & Affines, nec non tractu temporis odii inter Conjuges.*
121 *In Concilio Tridentino propositum fuit dubium, an Connubia filiorumfamilias insciis, vel invitis Parentibus ante præfiniendam ætatem inita, expediret irrita facere.*
122 *An id fuerit statutum*, & n. 123.
124 *Ad declarandos in Concilio Generali articulos fidei omnium fere suffragiorum calculus requiritur.*
125 *Tridentini Patres fuerunt in sensu, ut Matrimonia filiorum insciis, vel invitis Parentibus contracta, ut illicita, penitus essent improbanda, & sub gravioribus pœnis prohibenda.*
130 *Quomodo intelligenda sunt verba* = Dimittet Homo Patrem, & Matrem, & adhærebit Uxori suæ =
133 *Non suffragatur filiis nuptias contra Parentum voluntatem inire volentibus libertas hominibus data in contrahendis Matrimoniis.*
136 *Quartum Decalogi Præceptum, est*

etsi videatur affirmativum, continet tamen præceptum negativum.

137 Ejus transgressio inter gravissima crimina adnumeratur.

138 Liberum arbitrium a peccato non excusat.

139 Lex prohibens peccatum libertatem non tollit, sed potius a lege libertas regulatur, & num. 147.

140 Libertas ad malum faciendum est libertatis imperfectio, & num. 141. 142.

141 Posse peccare non pertinet ad hominis libertatem, sed ad defectum, & num. 142.

143 Deus peccare non potest, & tamen est omnipotens.

144 Contrahere Matrimonium insciis, vel invitis justè Parentibus non est uti, sed abuti propria libertate.

145 Libertas, quæ desideratur in Matrimonio debet esse honesta, & rationabilis.

146 Coactio auget libertatem, si ad id impellat, quod quis sub peccato mortali facere tenetur.

148 Si Peccator a peccando desistat, non id exequitur contra propriam libertatem, sed pro sui libito, & voluntate, & num. 150.

149 Vir honestus, & nobilis, qui abstinet ab arte infami, id facit libere, & voluntarie.

151 Homo tenetur ex caritate Deum diligere, & tamen actus dilectionis est voluntarius.

Filius in ducenda Uxore tenetur paternum adhibere consilium, illudque sequi ibid.

152 Parentes nequeunt adigere filios ad Matrimonium certum ineundum.

Limita ut num. 153.

154 In Matrimonio liberrimus consensus Contrahentium requiritur.

155 Nec est necessarius concubitus.

156 Ideoque si deficit consensus Parentum, Matrimonium est validum, sed illicitum, & n. 157. 158.

161 Qui cum aliqua Fœmina sponsalia contraxit, seu simplici voto Castitatis adstringitur, si in primo casu aliam desponsat, & in secundo Uxorem ducit, Matrimonium est validum, sed illicitum, ideoque mortaliter peccat.

162 Matrimonia Catholicorum cum Hæreticis debito, ac ritu Catholico contracta sunt valida.

163 Sed illicita non obstante libertate, quia sub peccato mortali sunt prohibita.

164 Ideoque punienda.

165 Mulieres cum Hæreticis nubentes in pœnam peccati dote privantur.

166 Nisi Papa dispenset, prout supra Jus Ecclesiasticum dispensare valet.

167 Pœna conventionalis in sponsalibus ab Ecclesia improbatur, quia minuit libertatem.

169 Nam a sponsalibus plures justæ causæ permittunt discedere.

170 Firmæ tamen remanent aliæ pœnæ, & remedia in jure statuta contra eos, qui injustè a sponsalibus recedere tentant.

171 Ex Cap. Gemma de sponsal. resultat, quod Parentes impedire possunt filiis Matrimonium contra eorum voluntatem contrahendum, & num. 172.

173 Ecclesia libertatem Filiisfamilias furtam tectam reliquit circa Matrimonium, sed ut ea uti valeant in electione status, & n. 185.

174 In electione enim status solus consensus eligentis est attendendus, & num. 182.

175 Non autem, ut ea uti valeant in ducenda Uxore contra voluntatem Parentum, & n. 176. 177. 178. 179.

177 Declaratur circa hoc sententia D. Thomæ.

181 Conditio adjecta legato = Si filius Uxorem cum Parentum consensu ducat = declaratur, & est servanda.

183 Nec in Conciliis, nec in Summorum Pontificum Decretis legitur, quod liceat filiis, insciis, vel invitis Parentibus, contrahere Matrimonium.

184 Ecclesia dispensare non potest supra Jus Divinum.

186 Cur Ecclesia interdixit filiis ducere Uxorem insciis, vel invitis Parentibus.

187 Peccata plura committuntur a filiis

VOTUM I.

1 ATRIMONIUM ad Humani Generis propagationem sub ipso Mundi exordio a Deo institutum *Genes. cap.* 1., & a Jesu Christo ad animarum salutem, & humanæ infirmi-
2 tatis remedium *Sacramenti* virtute
donatum, puro corde, erectoque in Dei gloriam animo, non autem cum peccato, cum Parentum injuria, cum familiæ dedecore, cum scandalo, aut solo explendæ libidinis desiderio a
Christifidelibus celebrandum est, ut 3
bonis amplis, quæ secum fert, nullatenus fraudentur. *Sacramentum siquidem*, Apostolo teste, ad Ephes. cap. 5. vers. 32. *hoc magnum est, in Christo, & Ecclesia.* Ubi Sacramentum audimus, ad sanctimoniam colendam impellimur; nec suum quis debitum implet, qui idipsum sanctè non init, & servat; quemadmodum hisce potissimum ferè verbis eleganter memorat celeberrima *Synod. Sabinen. an.* 1736. a cl. mem. Emo, & Rmo D. Card. Hannibale Albani, seu S. Clementis suis magnis sumptibus promulgata *par.* 3. *cap.* 9. §. 1. *pag.* 55.

Quamobrem quidam Adolescens
ex divitibus, ac honestissimis Pa- 4
rentibus ortus in Uxorem ducere cupiens Fœminam paris conditionis, at suis Parentibus invisam, quia paucis ab hinc annis illius Patrui ad vindictam hujus Adolescentis Genitorem calumniosa querela in Judicium delata ad mortem persequi tentarunt, ut Matrimonium cum ipsa rectè, & ritè posset inire, petiit a nobis an tuta conscientia, etiam invito Patre, *attenta libertate Matrimonii*, sibi eam ducere liceret, & quatenus id illi nullo jure vetitum esset, licentiam Parocho assistendi Matrimonio, non præmissis denunciationibus, per nos concedi postulavit.

Nos, qui sanam doctrinam *D. Archiepiscopi Muscettolæ* tuemur, quinimo Naturales, Divinas, Humanasque Leges inviolabiliter servandas esse jure, meritoque contendimus, sta-
tim præfatum Juvenem, cæteroquin 5
bonæ indolis, bonisque moribus imbutum, suadere non omisimus, ut a tali Matrimonio animum averteret, & quamvis a nonnullis Curialibus id audisse replicasset, quod circa Filii Matrimonium Parentum consensus non requirebatur, quia Matrimonium est liberum, nec ab aliena voluntate, sed a voluntate, & consensu solummodo Contrahentium dependet, nihilominus

lominus rationibus infrascriptis per
nos in contrarium adductis tandem
acquievit.

Rationes, & fundamenta nobis
præsertim præbuit celeberrima Disser-
tatio præfati *D. Archiepiscopi Muscet-*
tola post *Zaul. ad Statut. Favent. ul-*
timæ editionis, itemque in altera
Neapolitana anni 1742. per extensum
impressa, in qua refert communem
6 DD. Sententiam, quod Filii nempe
Matrimonium etiam honestum, ac
laudabile ineuntes, clàm tamen, nè
Parentibus innotescat, vel ipsis con-
sciis, sed rationabiliter contradicenti-
bus, ut plurimum peccant mortaliter
contra Jus Naturale, Divinum, ac
7 *Positivum*, quodque ex quibusdam
tantum causis satis raro urgentibus ex-
cusantur, hancque sententiam com-
probat auctoritate *Card. Turrecremat.*
in Can. Aliter 30. *q.* 5. *n.* 2. ubi, quod
Parentum consensus requiritur de ne-
8 cessitate Præcepti, ideoque mortali-
ter peccat, qui illud omittit *Card. Bel-*
larmin. controvers. de Sacram. Ma-
trim. Cap. 19. *vers. Tertia propositio*
tom. 2. *Sot. in* 4. *Sentent. dist.* 28. *qu.* 1.
artic. 1. *in fin. Petr. de Sot. lect.* 3. *de*
Matr. Molin. de Just. tract. 2. *disp.* 176.
vers. Ad primum argumentum tom. 1.
aliisque antiquioribus relatis *Sanchez*
de Matrim. lib. 4. *disp.* 23 *n.* 9. *tom.* 1.
Sayr. in Clav. Reg. lib. 7. *cap.* 5. *n.* 12.
Petr. de Ledesma in tract. de Matrim.
quæst. 47. *artic.* 6. *verb. Secunda conclu-*
sio = ibi = *Regulariter, & per se lo-*
quendo: si Filius debet contrahere Ma-
trimonium, illud debet facere ex vo-
luntate Parentum, & si non faciat,
peccat mortaliter, & idem docent om-
nes Doctores tam Theologi, quam Ju-
risperiti = ubi quoque subdit peccare
mortaliter contra Virtutem pietatis,
9 etiamsi Pater contra suam voluntatem
Filio contrahere Matrimonium non
interdixerit, cujus Doctoris auctori-
tatem libenter amplectimur, tum quia
rem accuratè pertractat, tum quia uti
unus ex antiquis Discipulis *D. Thomæ*
egregiè interpretatur mentem S. Do-
ctoris, qui perperam a nonnullis in
contrarium allegatur, tum quia hæc
est communis opinio, ut præter citatos
quoque testantur *Gaucerius in addit.*
ad summ. Cajet. verb. Matrimon. vers.
Præter casus. Ludovicus Abelly Epis-
copus Ruthen. in medull. Theolog par. 2.
tract. 1. *cap.* 8. *sect.* 3. *n.* 3. *Petr. a S. Jo-*
seph in Summ. de 4. *Decalog. Præcept.*
artic. 2. §. *Sed quid si Filius. Anton.*
Nald in Sum. verb. Filius n. 6. *Fa-*
gundez in Præcept. Decal. lib. 4. *cap.* 4.
n. 4. *Gabriel a S. Vincent. de Matrim.*
par. 4. *disput.* 3. *quæst.* 5. *n.* 3. *Amic. in*
Curs. Theol. tom. 9. *de Sacram. Matrim.*
disput. 4. *sect.* 1. *n.* 8. *in fin. Mastrius*
in Theol. moral. disput. 20. *quæst.* 2.
art. 3. *n.* 48. *Martinon. tom.* 2. *de Sacram.*
disput. 71. *sect.* 9. *n.* 107. *Leander de*
Sacram. tract. 9. *disput.* 6. *quæst.* 5.
Marchant. in Tribun. Sacram. tom. 2.
tract. 5. *tit.* 2. *quæst.* 4. *conclus.* 4. *Platell.*
tom. 5. *cap.* 7. §. 5. *n.* 1112. *Isambertus*
tom. 6. *in* 3. *par. D. Thomæ de Sacram.*
Matrim. disput. 7. *artic.* 10. *circ. fin.*
Gennett. tom. 5. *tract.* 9. *cap.* 8. *sub*
quæst 1. *Rebell. de obligat. Just. par.* 2.
lib. 2. *quæst.* 14. *sect.* 1. *n.* 8. *& seqq.*
Basilius Pontius lib. 2. *cap.* 1. *n.* 27.
Joann. Voler. de differ. utr. fer. verb.
Matrimon. differ. 1. *Alexand. Polit. de*
patria in testamen. condend. potest.
lib. 1. *cap.* 3. 4. *& seq. & lib.* 2. *per*
tot. Bonaccin. de Sacram. Matrim.
quæst. 4. *punct.* 17. *n.* 25. *Coninck de*
Matrim. disp. 28. *dub* 5. *n* 52. *conclus.* 3.
Perez de Matrim. disp. 15. *sect.* 5. *n.* 6.
Gaspar. Hurtad. eod. tract. disp. 6.
difficult. 10. *n* 36. *Escobar. univers.*
Theolog moral. tom. 3. *par.* 2. *lib.* 25.
sect 2. *dub* 175. *n.* 724. *in fin. Thom.*
del Bene de immunit. part. 1. *cap.* 8.
dub. 19 *sect* 9. *n.* 34. *Cotton. contr.* 3.
cap. 3. *n.* 93. *Trullench. tom.* 1. *in Præ-*
cept. Decal. lib. 4. *cap.* 1. *dub.* 2. *n.* 13.

Et ratio est, quia Filiifamilias ita
contrahentes peccant contra IV. *Deca-* 10
logi Præceptum *Megal.* 1. 2. *par. Insti-*
tutionis Confessariorum, & Pæniten-
tium lib 2. *cap.* 23. *n.* 52. = ibi = *Fi-* 11
lio, quæ absque consensu Patris Ma-
trimonium contraheret, contra quar-
tum Decalogi Præceptum mortaliter
peccaret = idemque docet de filiis *n.* 57.
gravis enim in re gravi ab eis injuria 12
Parentibus irrogatur *Merbesius in*
Sum. Christ. par. 2. *de Sacram. Matrim.*
dissert. 7. *quæst.* 17. *per tot. Silv. in*
supplem. 3. *par. quæst.* 47. *artic.* 6. *con-*
clus. 4.

13 *cluſ.*4. contra honorem illis debitum
*Florentius de Coq. tom.*3. *princ.Theol.*
*cap.*12. *ſect.*5. *Marcus Vidal. in Arca*
*ſalutar. de Juſt. & Jur. inquiſit.*2.*n.*5.
P. Mauritius Philippi in Directorio
*Conſcientiæ tract.*25. *de Matrim. c.*4.
*quæſt.*3. *per tot.* = ibi = *Tenetur ordi-*
nariè filius petere conſenſum Paren-
14 *tum ad ineundum Matrimonium, quia*
filius nubendo contra voluntatem Pa-
tris afficit irreverentia in re notabili
*contra illud Exod.*20. Honora Patrem
tuum . *Deinde Jura tam Canonica ,*
15 *quam Civilia ſeveriſſimè prohibent hu-*
juſmodi nuptias Can. Honorantur 32.
quæſt. 2. *Hinc Div. Ambroſ. lib. de*
Abraham cap. ult. Non eſt Virginalis
pudoris eligere Maritum = undè rectè
convincitur , quod a Jure Divino , ut
16 diximus , hujuſmodi Matrimonia pro-
hibentur, idque confirmat *Natal. Alex.*
*in Theol. Moral. tom.*6. *tract. de Sacram.*
*Matrim. cap.*2. *art.*3. *propoſ.*3. = ibi =
Lethaliter peccant filiifamilias , qui
Parentibus inconſultis , vel juſta ex
cauſa repugnantibus Matrimonia con-
trahunt : ID ENIM VETAT DIVINA
17 LEX = & ob hanc Cauſam poſſunt a
Parentibus exhæredari *S. Petrus Cæ-*
*leſtinus opuſc.*8. *par.*6. *ſect.*1. *cap.*4.
quod habetur in *tom.*25. *Bibl. veter.*
Patr. = ibi = *Id vero, quod dicitur ,*
filia Patri danti ſibi Virum non poteſt
contradicere , intellige ſine vitio in-
gratitudinis , & poterit exhæredita-
18 *ri* = & exinde puniri *Ludovic. Engel.*
*tom.*3. *in* 4. *Decretal. tit.*2. §. 2. *n.*6.
= ibi = *Si liberi abſque rationabili cau-*
ſa inconſultis , vel invitis Parentibus
Matrimonia contrahunt , plerumque
mortaliter peccant, & exinde puniri
19 *poſſunt* = una cum Sacerdotibus , qui
illorum Matrimoniis aſſiſtunt *Caboſſut.*
*in Theor. Jur. Can. lib.*3. *cap.*25.*n.*4.
= ibi = *Matrimonia filiorumfamilias*
ſine Parentum conſenſu celebrata, con-
ſentiunt omnes eſſe illicita , & Divi-
nis , humaniſque legibus prohibita, &
pœnis eſſe dignos filios, qui contrahunt,
& Sacerdotes , qui eis aſſiſtunt = &
melius *n.*7.

Inter Juris Conſultos autem , &
maximè Canoniſtas, qui hanc eamdem
20 ſententiam tuentur , ultra *Ludovic.*
Engel. , *ac Caboſſut. mox citatos* ha-
bemus *Fagnan. in Cap. Tua n.*11. *&*
ſeqq., ibique *Gonzalez n.*12. *de deſpon-*
ſat. Impuber. Barboſ. ſup. Concil.
Trident. ſeſſ. 24. *de reformat. Matr.*
*cap.*1.*n.*2. *in fin. Robert. Konig. ſuper*
4. *Decretal. tom.* 2. *tit.* 1. §. 7. *n.* 47.
Franciſc. Salern. Conſil. lib 1. *conſ.*15.
*n.*24. *& ſeqq. Guttier. tract. de Matr.*
*cap.*79.*n.*20. = ibi = *Auctores affirmant,*
& latè probant peccare mortaliter fi-
lium Matrimonium ineundo , eſtque
omnium Theologorum ſententia: tene- 21
tur igitur ſub culpa lethali conſilium
Parentum circa Matrimonium pete-
re = ac cæteris omiſſis *Potit. de Joriis*
*de magn. Matr. Sacram. quæſt.*21.*par.*8.
*n.*16. *&* 17. = ibi = *Probabilius exiſti-*
mo filias teneri ſub culpa lethali con-
ſilium Parentum circa Matrimonium
petere &c. quia Juri naturæ , quo
Parentes in liberos funguntur ſub 22
quorum poteſtate ſunt , conformè eſt ,
ne citra Parentum conſilium aliquid
de re tam gravi , ut eſt Matrimonii
vinculum , a quo totum Vitæ inſtitu-
tum pendet , filius deliberet = ultra
text. expreſſum in *Can. Noſtrates* 30.
*quæſt.*5. *Can. Honorantur* 32. *quæſt.*2.
= ibi = *Conſulitur puella non de ſpon-*
ſalibus , illa enim judicium expectat
Parentum =

Inſuper *Apoſtolus*, quo nemo me-
lius Jura naturalia Patris in filiorum
nuptias ſcire poterat 1. *ad Corint. cap.*7.
*verſ.*38. tamquam ſi totum hoc nego-
cium in arbitrio Patris poſitum ſit , ita
loquitur = *Qui Matrimonio jungit*
Virginem ſuam benè facit, & qui non
jungit meliùs facit = ex quibus verbis
elicitur, quod infallibili quoque ju-
dicio *Apoſtoli* naturalis æquitas Filio- 23
rum nuptias Patris arbitrio relinquit,
& per ea verba = *Virginem ſuam* =
filiorum virginitatem idem *Apoſtolus*
quaſi in Parentum peculio reponit , &
merito quidem , id enim naturalis
æquitas, honor Patri debitus , & ip-
ſa naturalis ratio ſuadet , quia Paren- 24
tes optimum , & ſaluberrimum conſi-
lium pro liberis capere præſumuntur
l. Nec in ea 22. *ff. Ad l. Juliam de*
Adulter. quoniam Pater diligit fi-
lium pluſquam ſeipſum *l. Iſti quidem*
8. ibique *Gloſſ. verb. magis ff. de eo ,*
quod met. cauſ. & è contra admodum
infir-

infirmum est filiorum consilium, insi-
25 diis multis, & captionibus expositum,
prout in praxi experimur; ideoque
consulto *Sacræ Literæ in Ecclesiastic.
cap 3. vers.2.* præcipiunt = *Judicium
Patris audite filii, & sic facite, ut
salvi sitis* = & in aliis pluribus locis,
necnon Gentium omnium leges, ac
mores inter præcipua Parentum offi-
cia posuerunt in Matrimoniis condi-
tionem quærere filiis, tum quia Pa-
rentes in hac re meliora, quam ipsi
filii consilia capiunt, tum quia quod
est indissolubile, non solo consensu Fi-
lii, vel Filiæ, qui vel ex pueritia,
vel temulentia, vel ex insidiis, aut
ex calore libidinis potest oriri, sed
26 majori cum consilio ligandum sit, ibi
etenim cautius est agendum, ubi ma-
jus periculum imminet *Cap. Ubi peri-
culum 4. de Elect. in 6.*

Hinc Sancta Mater Catholica Ec-
clesia hujusmodi Filiorumfamilias Ma-
trimonia insciis, vel invitis Parentibus
27 contracta, aut contrahenda semper
est detestata, ut notat *Zipæus in tract.
de jurisdict. lib.2. cap.12. n.2. & de
not. Jur. Belgic. lib.5. tit. de sponsal.
n.8. tom.2. & in Analys. Jur. Pontific.
lib.4. tit. de sponsal. n.5.* = ibi = *Ec-
clesia semper detestata est ea Matrimo-
nia, quæ filii contrahunt insciis, in-
vitisque Parentibus* = idemque testa-
tur *Sac. Concil. Trident. cap.1 sess.24.
de reformat. Matr.* = ibi = *Tametsi
dubitandum non est clandestina Matri-
monia libero Contrahentium consensu
facta, rata, & vera esse Matrimo-
nia &c. & proinde jure &c. eos S. Sy-
nodus anathemate damnat, qui ea ve-
ra, ac rata esse negant; quique falso
affirmant Matrimonia a Filiisfamilias*
SINE CONSENSU PARENTUM *contra-
cta irrita esse &c. nihilominus San-
28 cta Dei Ecclesia ex justissimis Causis*
ILLA SEMPER DETESTATA EST, *atque*
PROHIBUIT = quod Decretum litera-
liter improbat Matrimonia clandestina
æque ac illa sine consensu Parentum
29 contracta, prout observant *Fagnan.
in d. Cap. Tua n.11. de desponsat. Im-
puber. Marchant. in Tribun. Sacram.
tom.2. tract.5. tit.2. quæst.4. conclus.4.
Gennett. tom.5. tract.9. cap.8. quæst.1.*
non obscurè *Card. Pallavicin. in Hi-
stor. Concil. Trident. lib.22. cap. 4. n.1.
& 2. Sayr. in Clavi Reg. lib.3. cap.5.
n.12* = ibi = *Quia ut plurimum incom-
moda magna ex eo, quod filii Matri-
monium insciis, ac invitis Parenti-
bus contrahant, meritò Ecclesia hujus-* 30
modi Matrimonia semper prohibuit =

Quinimo licet hodie talia Matri-
monia irrita non sint, sed solum illi- 31
cita *ex Sacri Concil. Trident. loc. mox
cit.* declaratione *B. Albertus magnus
in 4. sent. distinct.28. art.4. Cabass. in
Theor. Jur. Canon. lib.3. cap.25. n.4.
Juenin. in Comment. de Sacram. par.2.
dissert.10. quæst.5. cap.3. in princ. Her-
mann. in 4. sent. tract 9. disput.2. q.3.
n.4. Gulielmus Estius in 4. sentent. di-
stinct.28. §.2. in princ.* = ibi = *Quam-
vis rata sint Matrimonia inconsultis
Parentibus contracta, plerumque ta-
men sunt illicita, nam nisi justa cau-
sa diversum suadeat, tenentur liberi* 32
*Parentum consilium audire, & consen-
sum expectare* = Nihilominus quidquid
dicant, qui tam ex veteribus, quam
ex modernis Theologis, & Jurisperi-
tis disputant, an talia Matrimonia tam- 33
quam irrita antiquitus rejecta fuerint,
de qua controversia agunt *Fagnan. in
d. Cap. Tua n 20., & seqq. de despon-
sat. Impub. Basil. Pontius de Matrim.
lib.2. cap.1. §.1. Juenin. d. cap.3. art.1.
conclus.2.* certum est, quod juxta lite-
ram, & verborum sensum, Ecclesia
hujusmudi Connubia etiam irrita ali- 34
quando voluerit, ut desumitur ex
Decreto EVARISTO Papæ tributo, at-
que relato in *Can. Aliter 30. quæst.5.*
= ibi = *Legitimum non fit Conjugium
nisi &c. a Parentibus, & Propinquio-
ribus sponsetur &c. aliter vero præ-
sumpta, non Conjugia, sed* ADUL- 35
TERIA, *vel* CONTUBERNIA, *vel*
STUPRA, *aut* FORNICATIONES *po-
tius, quam legitima Conjugia esse
non dubitatur* = & in *Epistola*, unde
præfata verba transcripta sunt, addi-
tur = *sicut a Patribus accepimus, & a
Sanctis Apostolis, atque eorum succes-
soribus traditum invenimus* = & quam-
vis hujus *Epistolæ* EVARISTUS auctor
non fuerit, ut Critici hujus sæculi
opinantur, adhuc qualis fuerit de eo
tempore Ecclesiæ disciplina, hoc est
a IX. sæculo Æræ Christianæ, illa de-
mon-

monstrat, & conciliatur cum contemporaneo responso NICOLAI I. *ad consult. Bulgar. cap.3.* relat. in *Can. No-*
36 *strates* 30. *quæst.* 5. = ibi = *Fœdera quoque consensu eorum, qui hæc contrahunt, & horum, in quorum potestate sunt, celebrantur* = concordat URBAN. I. *in Can. Si verum* 31. *q.*2. = ibi = *Canonum, & Legum auctoritas*
37 *talia sponsalia non approbat* = clarius COELESTINUS II., ut arridet *Gonzalez*, seu CLEMENS III., ut existimant *Natal. Alexand. Theolog. Moral. tom.6. tract. de Sacram. Matr. cap.2. art.3. proposit.3. vers. Canon. Juenin. in Comment. de Sacram. dissert.* 10. *quæst.5. cap.3 art.1. vers.Probatur* 2. id expressit in *Cap.Videtur* 3. *Qui Matrim. accus. poss.* = ibi = *Ideo maximè Parentes &c. admittuntur, qui enim melius recipi debent, quam illi &c. quorum est interesse &c. itaut si non interfuerint, & consensum non adhi-*
38 *buerint secundum leges nullum fiat Matrimonium* = & conferunt verba ALEXANDRI II. apud *Ivonem Carnotensem 3. par. Decreti* relata a *Natal. Alex. Theol. Moral. loc. cit. vers. Alexander* ubi Summus Pontifex reum perjurii declarat Adolescentem, qui
39 quamdam Fœminam in Uxorem se ducturum juraverat, ex quo temerè jurare præsumpserit, quod in judicio legaliter observare non poterat.

40 Hisce Canonicis sanctionibus conformis fuit Ecclesiæ Orientalis observantia, nam ex *Photii* Nomocanone, qui IX. currente sæculo fuit exaratus, & ex Commentariis super eodem editis a *Balsamone*, XII. labente sæculo, & XIII. ineunte, optimè resultat, quod qui, quæve in alterius potestate reperiebantur, non poterant validè Matrimonium contrahere non consentiente eo, qui illos habebat in potestate, ut ex *tit.*13. *cap.*9. desumitur.

41 Præterea Concilia Provincialia omnium Nationum præfata Conjugia saltem pro illicitis habuerunt; In
42 Galliis nempe *Concilium Arelatense IV.* celebratum *anno* 541. *Can.*22. declarat *Matrimonium contra voluntatem Parentum impiè copulari* = ibi = *Ne Conjugium, quod contra Parentum voluntatem impiè copulatur, velut captivitas judicetur*; (Matrimonia namque Servorum, seu Captivorum sine Dominorum consensu erant irrita) *sed sicut prohibitum est, non admittatur. Si quis perpetraverit, excommunicationis severitas pro modo piaculi imponatur* = teste *Labbè ad dict. ann.* 541. *tom.*5. Item *Concil. Parisiense*
*ann.*557. = ibi = *Nullus viduam, ne-* 43
que filiam alterius extra voluntatem Parentum, Regis beneficio æstimet postulandam = In Hispaniis *Toletanum* III. 44
*Can.*10. apud *Card. de Aguir ann.*689. *num.*40. In Germania *Concilium Co-* 45
loniense habitum *anno* 1536. *in tom.* 4. *Concil. General. & Provincial. par.7. cap.43.* = ibi = *Optandum, ut tollantur Clandestina Matrimonia, quæ invitis Parentibus, ac Propinquis* VENERIS POTIUS, *quam Dei causa contrahuntur. Nam quanta ex his mala suboriantur, in aperto est. Interea vero, si non irrita, prohibita saltem sint, & pœnæ Canonicæ, idest excommunicationi Contrahentes, & qui eis ope, aut consilio adfuerunt, subjaceant* = Item in 46
Germania *Synodus Provincialis Moguntina* congregata *anno* 1549. *in præcit. tom.4. Concil. Gener. & Provinc. cap.37.* & demum in Italia in *Consti-* 47
tutionibus Provinciæ Mediolanensis ex Decreto Synodal. Conc. VI. Provinc. Mediol. lib.5. sub tit. quæ ad Sacramentum Matrimonii spectant num. 17. idemque ferunt *Acta Eccles. Mediol.* 48
par.4. Instruct. Matr. tit. de Paroch. diligent.

His accedit *Patrum* auctoritas, qui *IV. Decalogi Præcepto de Parentibus honorandis* firmiter adhærentes 49
filios invitis Parentibus Matrimonium contrahentes perpetuo damnarunt, inter quos *Tertullian. lib.2. ad Uxor. cap.9.* = ibi = *Nam nec in terris filii sine consensu Parentum rectè, & jurè* 50
nubunt = Item *S.Leo Magnus Epist.*92. *ad Rustic. Narb. cap.* 4. *S. Basilius Epist.199.canonic.2. ad Amphilochium can.4. tom.3. Oper. pag.*296. = ibi = 51
Matrimonia sine iis, qui potestatem habent, FORNICATIONES *sunt. Neque ergo vivente Patre, neque Hero, qui conveniunt, extra reprehensionem sunt; quemadmodum si annuant cohabi-*

tationi, quos penes hujus rei est arbi-
trium, tunc firmitatem Conjugii acci-
pit cohabitatio = & pluries idem do-
cet *S. Ambrosius*, ac disertè in *Epist.*
ad Sisinium, quæ est 64. *lib.6. Ruper-*
tus Abbas tom.1. lib.7. sup. Gen. c.28.
vers. 7. & 8. de Esau, qui Uxorem
duxerat contra Patris præceptum in-
52 quit = *Aut tamquam insipiens, aut*
tamquam vere stultus fecit hoc Esau =
Quibus, ac cæteris Patribus præivit,
ut diximus, *Apostolus 1. ad Cor.cap.7.*
vers.38., nèc non ad *Ephes. cap.6.*
vers.1. & 2. = ibi = *Filii obedite Pa-*
rentibus vestris &c. honora Patrem
53 *tuum, & Matrem tuam, quod est*
mandatum primum in promissione = &
pariter ad *Colos. cap.3. vers.20.* = ibi=
Filii obedite Parentibus PER OM-
NIA = Quod & ex veteri Testamento
luculenter confirmant *Card. Bellarm.*
controvers. lib.1. de Matr, cap.19.vers.
Tertia propositio, & seqq., Natal.
Alex. Theol. Moral. tom.6. tract.de Sa-
cram. Matr. cap.2. art.3. proposit. 3.
in princ. aliique Theologi passim, a
quibus allegantur exempla filiorum,
qui Parentum mandatum in Matrimo-
niis contrahendis sunt exequuti, ut
54 de Isaac, Jacob, & Rebecca habetur
in *Genes. cap. 24 & cap. 28.* vel qui
Parentibus renuentibus a Matrimonio
abstinuere, donec ipsorum consensum
55 impetrassent, ut de Sampsone narra-
tur *Judic. cap.14.* & denique substi-
nentes, quod Præcepta Domini de fi-
liorum nuptiis nunquam ipsis filiis,
56 semper vero Parentibus proposita fue-
rint ex *Deuteron. cap.7. vers.3.* =ibi=
Neque sociabis cum eis Conjugia. Fi-
liam tuam non dabis filio ejus, nec fi-
liam illius accipies filio tuo = item ex
Jerem. cap.29. vers.6. = ibi = *Date*
filiis vestris Uxores, & filias vestras
date Viris = & ex *Ecclesiastic. cap.7.*
vers.27. = ibi = *Trade filiam, & gran-*
de opus feceris, & homini sensato da
illam =

Quibus omnibus benè perspectis
57 neutiquam opinari, seu nec etiam su-
spicari possumus, quod Parentum con-
sensus pro majori decentia, ac hone-
state, non autem de necessitate, &
obligatione ad evitandum maxime
mortale peccatum requiratur, si ete-
nim Matrimonium inire insciis, vel
invitis Parentibus non est levis, sed
maximus abusus, quem sancta Mater
Ecclesia *semper detestata est, atque* 58
prohibuit, quem *culpabilem stultitiam*
esse *Patres* affirmant, quem *Sacri Ca-*
nones insuper Adulterii, & Fornica-
tionis nomine notant, quem *impium*,
ac Decalogi Præcepto repugnantem esse
tot *Concilia Provincialia* declarant, ac
sub anathematis pœna vetant, imo &
ipsæ *Civiles leges* sub gravissimis pœ- 59
nis omninò prohibent, futilè profe-
cto esset objicere, quod hujusmodi
facinus aliquid honestati, ac decentiæ 60
detraheret, non autem contemptum
Præcepti contineret, ut in proposito
advertit *Fagnan. in d. Cap. Tua n.23.*
de despons. Impub. = ibi = *Constat ea*
Conjugia adeo esse sacris Canonibus in-
visa, & exosa, ut appellentur Adulte-
ria, Fornicationes, & Stupra, unde
cum tàm Ecclesia, quàm Civilis politia
tantopere ab illis abhorreant, non vi-
detur annuendum, ut filia inire possit
Matrimonium, cui Pater expressè, &
ex legitima causa contradicit =

Et quidem tàm Jus commune 61
Romanorum, quàm plurium Regno-
rum, ac Rerumpublicarum Jus muni-
cipale hujusmodi Connubia, utpote
naturali Juri adversantia, Reipublicæ
tranquillitati damnosa, ingratitudinis,
ac libidinosæ licentiæ fœtus, aliorum-
que quamplurium malorum pernicio-
sas causas totis viribus profligare con-
tendunt. Hinc communis est Theolo-
gorum, ac Jurisperitorum opinio in-
ter quos *SSmus D. N. Benedict. XIV.*
de Synod. Diœcesana lib.9. cap.11. §.2.
pag.319. ultim. Roman. impress. quod
Jus Cæsareum irritas decernat filio-
rum nuptias absque consensu Paren- 62
tum attentatas, idque comprobant
per *text. in §.1. Instit. tit. de nupt.* =ibi=
Si Filiifamiliarum sint, consensum ha-
beant Parentum, quorum sunt in pote-
state. Nam hoc fieri debere & Civilis,
& Naturalis ratio suadet = & infra *§. Si*
adversus = ibi = *Si adversus ea, quæ*
diximus, aliqui coierint, nec Vir, nec 63
Uxor, nec Nuptiæ, nec Matrimonium,
nec Dos intelligitur = & similiter per
text. in l. Nuptiæ 2. & l. Filiusfamilias
35. ff. de rit. nupt. l. Si ut proponis 7.
l. Nec

l. Nec filium 12. *l. In conjunctione* 20. *Cod. de nupt.* & insuper ostendunt Fi-
64 lios ita Matrimonium contrahentes posse a Parentibus exhæredari ad *text. in l.* 3. §. *Si emancipatus* ibique *gloss. verb. merita ff. de bonor. possess. contr. tab. Paschal. de virib. patr. potest. par.* 2. *cap.* 5. *num.* 15. *& seq.*

Quamvis autem hæ leges quoad Matrimonii invaliditatem per Jus Ca-
65 nonicum novissimum fuerint correctæ, ut probat *text.* in *Cap. Cum causa* 6. *de Raptor.* & apertissimè per *Concil. Triden. sess.* 24. *cap.* 1. *de reformat. Matrim.* (non vero per idem Jus anti-
66 quum, nam per duodecim priora sæcula dissensum Parentum fuisse impedimentum dirimens, ultra desuper animadversa, clarè testantur *Juenin. in Comment. de Sacram. par.* 2. *dissert.* 10. *quæst.* 5. *cap.* 3. *SSmus* D. N. *Bened. XIV. de Synoda Diœcesana lib.* 9. *cap.* 11. §. 3. *pag.* 320. *d. ed. impress.* = ibi = *Utrasque civiles leges, tam videlicet, quæ servorum, quam quæ Filiorumfamilias solo Contrahentium consensu inita Matrimonia infringebant, quondam ratas habuit Ecclesia* =) Nihilominus ex illis summa in præfatis Conjugiis
67 deformitas naturali lumine deprehenditur, ut expendit *Fagnan. in d. Cap. Tua num.* 17. *de despons. impub.* = ibi = *Inde tamen patet, quam sint adversa communi bono, & Reipublicæ tranquillitati Connubia inita renuentibus Parentibus* = & pariter arguit *Cardin. Paleott. in tract. de notb. cap.* 8. = ibi = *Adde quod lex dixit non Civili tantum,*
68 *sed naturali jure hoc institutum fuisse, ut Patris consensus in Nuptiis præcederet, quę verba arguunt omnino in contrarium vix aliquid posse decerni* =

69 Eadem pœna exhæredationis pro Regno Castellæ statuitur in *l.* 49. *Tauri* hodie *l.* 1. *tit.* 1. *lib.* 5. *novæ Collectionis Reg.* ubi Clandestina Matrimonia, quorum nomine veniunt, quæ clàm Parentibus fiunt, maximè si Denunciationes fuerint omissæ, confiscatione bonorum, & exilio Contrahentium puniuntur, eosdemque Contrahentes fine inofficiosi querela a Patribus exhæredari permittitur, de qua latè *Guttierez quæst. Canonic. lib.* 1. *q.* 1.
70 *per tot.* Hæc ipsa pœna exhæredationis pro Lusitania habetur *in Jure* illius Regni *lib.* 4. *tit.* 88. *n.* 1. de quo *Fragos. par.* 1. *de Regimin. Reip. Christ. lib.* 2. *disput.* 4. §. 2. præcipuè *n.* 289.
Pro Cataloniæ Principatu easdem pœ- 71
nas in viridi observantia semper fuisse pluribus citatis refert *Fontanell. decis.* 346. *n.* 1. & 2. Pro Ducatu Medio- 72
lanensi fusè *Calvin. de æquit. lib.* 2. *cap.* 168. *n.* 63. *& seq.* Pro Civitate 73
Faventina Statutum prohibet ne quis sponsalia contrahat sine Ascendentium, aut, si desint, Proximiorum consensu sub pœna privationis Dotis *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 4. *rubr.* 26., 74
& hoc idem sancitur in *Statuto Bononiensi* teste *Fontanell. de pact. nupt. claus.* 4. *gloss.* 2. *n.* 27. In *Dagoberti lege*, quæ *lex Alamannorum* vocatur, ita 75
legitur = *Si quis filiam alterius non desponsatam acceperit sibi Uxorem, si Pater ejus requirit, reddat, & cum* 40. *solidis eam componat* = In Capitulari Caroli Magni *lib.* 7. *c.* 363. de- 76
cretum est = *Ut Uxor legitimè Viro conjungatur, aliter enim legitimum (ut a Patribus accepimus, & a SS. Apostolis, eorumque Successoribus traditum invenimus) non fit Conjugium, nisi ab his, qui super ipsam Fœminam dominationem habere videntur, & a quibus Uxor custoditur, petatur, & a Parentibus propinquioribus sponsetur & c. taliter enim & Domino placebunt, & filios non spurios, sed legitimos, atque hæreditabiles generabunt* = Pro Regno Neapolis emanata 77
fuit lex a Rege Rogerio *lib.* 3. *Constit. tit.* 22., quæ incipit = *Sancimus* = in qua tamen Legislator loquitur de eo Clandestinitatis genere, quæ ex defectu solemnitatis, non autem, prout in aliis præmissis legibus, atque statutis, quæ ex defectu Paterni consensus proficiscitur = ibi = *Sancimus lege præsenti volentibus omnibus contrahere Matrimonium necessitatem imponi universis hominibus Regni nostri, & nobilibus maximè, post sponsalia celebrata, solemnitate debita, & Sacerdotali benedictione præmissis, Matrimonium solemniter, & publicè celebrari. Alioquin noverint amodo morientes contra nostrum Regale Edictum neque ex testamento, neque ab Intestato se habituros*

ros

ros hæredes legitimos ex clandestino Matrimonio, & illegitimo contra nostram sanctionem procreatos. Mulieres etiam dotes aliis nubentibus legitimè debitas non habere. Rigorem cujus sanctionis omnibus illis remittimus, qui promulgationis hujus tempore jam Matrimonium contraxerunt. Viduis etiam volentibus ducere Virum hujus necessitatis vinculum relaxamus = quæ allegatur *per Donat. Anton. de Marin. Resolut. lib. 2. cap. 132. n.9.* Pro Lotharingia adsunt *Statuta*, seu *Consuetudines generales* graves pœnas statuentes contra Filiosfamilias contrahentes Matrimonia sine consensu, & voluntate Parentum *Rot. cor. Penn. decis.517. n.5.* Pro Regno Sici-
78 liæ in *cap.72.Caroli Imperatoris* interdictum remanet sub ultimi supplicii, ac bonorum publicationis pœna, ne ullus Matrimonia cum minoribus decem, & octo annorum absque Curatoris, aut duorum Propinquorum voluntate contrahere filios, aliosve procuret *Franc. Salern. cons. lib.1. cons.15. ad dict. cap. 72. Caroli V.* Pro Ditione Regis Galliarum adsunt *Statuta, & Edicta* Henrici II. & III. Blesis edita anno 1579. Ludovici XIII. anno 1629. & Ludovici XIV. anno 1697., nec non *Consuetudines*, quibus Matrimonia hujus generis sub pœna nullitatis prohibentur latè *Natal. Alex., Cabassat., Juenin. loc. cit.* non tamen sub pœna nullitatis Matrimonii, nunquam enim præsumendum venit, quod Regiæ leges prædictæ invalida declarare voluerint Matrimonia a Filiisfamilias sine Parentum consensu contracta, quæ uti validissima ab Ecclesia declarata fuerunt, & contrarium affirmantes anathemate a *Sac. Concil. Triden. d. sess.24. cap.1. de reform. Matrim.* expressè damnantur.

Neque subsistit objectum, quod in Galliis ejusdem Concilii Decreta in omnibus recepta non fuerint, & signanter in hac materia, circa quam habentur allegatæ Regum Ordinationes, per quas in dictis Matrimoniis consensumParentum sub pœna nullitatis pernecessè intervenire debere statuitur *Francisc.RoyeInstit.Jur.Canon. lib.1. tit.9. de Matrim. §. Necobstat.*

Tum quia, ultraquam quod Clerus Gallicanus *anno* 1615. Concilium Tridentinum generaliter acceptavit *Natal. Alex. Histor. Eccles. sæcul.15. dissert.12. artic.16. sub num.* XV., illud insuper est certissimum, quod in Galliis idem Concilium est receptum quoad omnia, & singula Fidei Decreta, & quoad Canones controversa Doctrinæ capita respicientes *Natal. Alex. Histor. Eccles. sæcul. 15. & 16. Dissert.12. pag.562. & seqq., & pag.367. vers. Non mirum* alias *artic.16. sub num.* XLIII. cumque Conciliorum Decreta circa validitatem, vel invaliditatem Sacramentorum ad Doctrinam referantur, omnes propterea obligant, neque hæc obligatio a Pupulorum acceptatione dependet, prout contra *Calvini*, aliorumque Hæreticorum errorem animadvertit *Galles. de potest. Eccles. contra Launojum par. 1. n.296. & seqq., pag.88. Fermosin. de legib. ad Cap. Ecclesia S. Mariæ n.60. de Constit. pag.354.*

Tum quia Laici, ut notissimum est, circa ea, quæ vinculum Matrimonii, & essentiam Sacramenti tangunt, nihil penitus disponere possunt *Jo: Andr. in Cap. Statutum n. 2. de Hæretic. in 6. Felin. in Cap.1. n.13. de sponsal. Mart. de Jurisdict. par. 4. cas.70. n.2. & cas.71. n.3. & 6. Fontanell. de pact. nupt. claus.4. gloss.2. n.1. & seqq., Oliv. de for. Eccles. p.1. quæst.29. Gizzarell. decis.62. n.6. Mastrill. decis.163. n.17. & seqq.*

Porrò ad quodcumque Dubium penitus removendum accedit, quod post emanatum *anno* 1629. Edictum Ludovici XIII., quo renovabatur præcedens Edictum a Christianissimo Rege Henrico III. in Comitiis Blesensibus *anno* 1579. promulgatum, propositis Regi a Clero Gallicano nonnullis difficultatibus circa illius intelligentiam, quarum secunda sic erat concepta = *Secunda ut non adstringantur Ecclesiastici ad judicandum secundum hujus Edicti, simulque Blesensis articulos, sed juxta Sacros Canones, & Ecclesiastica Decreta, quæ sunt unica regula, & norma Judicii Ecclesiasticorum; Hi enim non possunt, aut debent Jurisdictionem,*

quam

quam a solo Deo collatam habent circa res spirituales, ab ipsis Laicis mutuari = ex parte Regis fuit responsum = *Altera pariter difficultas justa, & rationi congrua visa fuit* = ut refert *Cabassut. in theoric. & prax. Jur. Canon. lib.3. cap.26. num.6. pag.*401. Cumque in eodem Edicto diceretur, quod dicta Matrimonia judicari deberent *non valeblement contracte &c.* petente eodem Clero, ut declararetur, quod hæc verba *non aliter intelligantur, quam per relationem ad Contractum Civilem, & nullatenus ad Contractum Spiritualem Sacramenti*, Rex per Commissarios suos respondit verba ista = *validè, aut invalidè contracta Matrimonia* = non esse aliter per Laicos Judices explicanda, quam per solam relationem ad Contractum Civilem, ut fusè narrant *Cabassut. in theoric. & prax. Jur. Canon. lib.3. cap.26. num.6. Natal. Alex. Theolog. Dogmat. de Sacram. Matrim. artic.3. Feuret. de Abus. in Observat. impress. post tom.2. observat.*14.

His proindè justissimis declarationibus omninò cohæret unanimis Theologorum Gallicanorum consensus, qui distinguentes inter *esse* Sacramenti, & Contractum Civilem, concorditer firmant, quod *Regiæ Ordinationes* non disponunt, neque disponere possunt de vinculo Sacramenti, sed solum quoad Contractum Civilem respectu Dotis, exhæredationis, successionis filiorum &c. vinculo Sacramenti nullatenus læso, sed remanente semper intacto; idque præ cæteris *Joannes Habertus Episcopus Vabrensis in tract. de consensu Hyerarch. & Monarch. lib.6. pag.*52. egregie testatur = ibi = *Nullo unquam Edicto Matrimonia Filiorumfamilias invalida, at nulla esse absque consensu Parentum, Tutorumve constitutum est, etsi hic error multis imposuerit. Prohibita quidem sunt, sed invalida, & nulla esse haudquaquam definitum. Unde etiam Decessorum vestigiis inhærens Rex Christianissimus Ludovicus ea iterum prohibuit, ac austerius interdixit, invalida tamen, ac nulla esse contra Tridentinæ Synodi Decretum, ac Theologorum unanimem etiam in Regno suo sententiam minimè sanxit* = concordant *Natal. Alex. Theol. Dogmatic. tom.2. de Sacram. Matrim. lib.2. reg.*20. *pag.*88. *juxta impress. Venet.* latissimè *Cabassut. in theor. & prax. Jur. Canon. lib.3. cap.26. num.4. pag.*400. *& seq.*

Nuperrimè autem de hac ipsa intelligentia irrefragabile testimonium perhibuit SSmus D. N. Benedict. XIV. *in præcit. suo celebri tract. de Synod. Diœcesan. lib.9. cap.*11. *pag.*321. *dictæ impress.* = ibi = *Intra fines pariter pœnarum civilium concluditur Edictum a Christianissimo Rege Henrico III. in Comitiis Blesensibus ann.*1579. *artic.*4. *promulgatum, atque a Ludovico XIII. anno* 1629. *&* 1639. *renovatum, quo nulla, & invalida declarantur Matrimonia a Filiisfamilias contracta sine consensu Parentum; illud siquidem verbum* INVALIDA *non esse aliter explicandum, quam per solam relationem ad Contractum Civilem &c. hoc est non agitur de Sacramento Matrimonii, aut ejus essentialibus Cæremoniis, sed de validitate conventionum Matrimonialium, de accessoriis Matrimonii, de Dotis validitate, & communitate inter Virum, & Uxorem* = & antea *Sac. Congregatio Concilii in Romana, seu Massilien. in Galliis Matrimonii die* 17. *Novemb.*1708. unanimi EE. PP. judicio pro validitate Matrimonii a Muliere sine Patris consensu in Gallia contracto respondit.

Eodemque modo similia Edicta Caroli V. Imperatoris, & Philippi IV. Hispaniarum Regis pro Belgio edita interpretantur *per Van. Espen. in Jus Eccles. univers. par.2. tit* 12. *de Sponsalib. cap.4. num.*25. *in fin. pag.*431. *juxta secundam editionem Coloniensem* pro veritate substinentem Matrimonia per Filiosfamilias dissentientibus Parentibus contracta in vim eorumdem Edictorum non esse irrita, nec invalida in ratione Sacramenti, sed per similia Edicta, quoad effectus Civiles tantum nulla quodammodo declarari.

Quæ sanè Matrimonia, quæ per Filios, invitis Parentibus, contrahuntur, posse a Principibus Sæcularibus, 79
atque

atque municipalibus Statutis prohiberi, & Contrahentes puniri, quippe quia in malos mores animadvertunt, edocuit *Bald. in l. Omnes sub num. 15. Cod. Ad Senat. Consult. Tertull.* = ibi = *Quia contrahere sine consensu Patris est contra bonos mores omnium, & maximè prudentum, & inducit odium capitale, ut l. 3. §. Si emancipatus &c. & ideo valet Statutum, non quia vetat substantiam Matrimonii &c. sed quia punit malos mores, & in Republica facinora seminantes* = itaque sentiunt *Innoc. in Cap. fin. de secund. Nupt.* Idem *Bald. in rubr. de Constit. in fin. & in Cap. Tenor de rejudicat. & in Cap. Clerici de Judic.* Licet
80 enim Matrimonium sit Ecclesiæ Sacramentum, ad quam spectant Causæ Matrimoniales, & leges condere circa Matrimonia *Cap. Tuam 3. de Ordin. cognit. Cap. Lator 5. Cap. Causam 7. Qui Filii sint legit. Concil. Trident. Sess. 24. Canon. 12.* nihilominus quia Matrimonium est etiam contractus naturalis,
81 atque politicus, ideo non est vetitum Potestati sæculari providere, ut convenienter, debitoque modo celebretur ad pacem, & quietem Reipublicæ conservandam, utque ab ea perturbationes, discordiæ, dissensiones, inimicitiæ, rixæ, & aliquando homicidia, quæ exinde nasci solent, penitus arceantur.

An autem hæ, similesque Princi-
82 pum sanctiones a Jure Canonico novissimo sint abrogatæ, dubitat *Fagnan. in Cap. Tua n. 18. & 19. de desponsat. Impuber.* affirmat *Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 25. num. 2. tom. 1.* aliique, quos congerit *Del Bene de immunit. par. 1. cap. 8. dub. 19. sect. 3.* negant vero *Guttierez quæst. Canonic. lib. 2. quæst. 1. per tot. Fragos.* aliique plures per ipsum congesti *par. 1. de Republic. Eccles. lib. 2. disput. 4. n. 83. Zipæus de Jurisdict. lib. 1. cap. 33. n. 4.* lato calamo *P. Politus de Patr. in testam. condend. potest. lib. 1. & 2. per tot.*, quibus adhærendum videtur, quia non præsumitur, quod Jus Canonicum impedire voluerit, quod grave peccatum, quod in his Nuptiis intervenire nemo diffentit, pœnis compesci non posset; maximè quia pœnas non solum contra Filiosfamilias, sed indistinctè contra quoscumque indigna Matrimonia ineuntes a sæculari Potestate inflictas in ipsis quoque Terris Ecclesiæ nostris etiam temporibus per Summum Pontificem, ejusque Sacras Congregationes nullatenus reprobatas fuisse jam vidimus. Cum enim *anno* 1748. Senatus Bononiensis in vim Decreti per ipsum emanati statuisset, quod quicumque ex Ordine Nobilium cum ignobili Fœmina Matrimonium contraxisset, ipso facto locum, & Jus amitteret ad Magistratum Antianorum; & subinde, hoc est *anno* 1756. Generale Concilium Civitatis Imolæ quoscumque Nobiles, qui pariter impares Nuptias jam iniissent, vel inire in posterum auderent, ipso facto unà cum eorum filiis in pœnam Consiliariatus gradu denudatos declarasset; & tandem Civitas Maceratæ *sub die* 24. *Augusti* 1756. in Consilio, quod vocant *Reformantiæ* consimilem pœnalem legem condidisset, quam *sub die* 2. *Aprilis* 1759. lenioribus verbis confirmavit, tum Decretum Senatus Bononiensis *f. m. Benedictus XIV.*, tum alterum Civitatis Imolæ *Sacra Congregatio Status Ecclesiastici Consultationibus præposita* solemniter approbarunt, tum circa alterum Civitatis Maceratæ *Sac. Congregatio Concilii in contradictorio Judicio sub die* 17. *Januarii* 1761. rescripsit = *Decretum diei 2. Aprilis 1759. non obstare libertati Matrimonii* =

Sed ad nostrum intentum ostendisse sufficit, quod omnium Gentium, Legislatorum, ac Principum judicio Conjugia inita Parentibus insciis, vel 83
renuentibus censeantur enorme crimen contra reverentiam ipsis debitam sub gravissimis pœnis prohibendum, ut advertit *Ledesm. de Matr. par. 3. quæst. 47. art. 6.* = ibi = *Omnes Nationes* QUAMVIS BARBARÆ, *detestantur eos, qui contrahunt Matrimonium sine voluntate Parentum, & existimant esse irreverentiam gravissimam, ergo &c.* = 84
& infra §. *In hac difficultate* = ibi = *Cum contrahere Matrimonium contra voluntatem Parentum sit peccatum* 85
CONTRA LEGEM NATURÆ, *& pacis perturbativum, justum est, ut publica-*

blica auctoritate puniatur = Deni-
que addit ex *Soto* peccatum hoc esse
irreverentiæ, & impietatis, quod
committitur contra Parentes.

Nec refragatur, quod dissensus
86 Parentum, uti impedimentum impe-
diens relatus non videatur in iis tritis
Carminibus *impedimenta impedien-
tia*, & *dirimentia* continentibus, unde
87 inferri possit, quod cum Jus statuendi
impedimenta sive impedientia, sive
dirimentia, aut irritantia sit tantum-
modo Summis Pontificibus, atque
Conciliis Generalibus reservatum, ideo
cum in *ipsis Carminibus* hoc impedi-
mentum relatum non appareat, illud
Episcopo statuere non liceat in sua
88 Diœcesi, vel quia hæc facultas nun-
quam Episcopis attributa, vel quod
posterius fuerit adempta, ut latè pro
alterutra parte differentes docent *Co-
varru. tom. 1, in Epitom. 4. Decretal,
de Matr. par. 2. cap. 6. §. 10. n. 16. San-
chez de Matr. lib. 7. disput. 1. n. 9. tom. 2.
Perez disput. 21. sect. 2. & 4. Dieustil-
lo tom. 3. de Sacram. tract. 10. de Spon-
sal. disput. 7. dubit. 1. per tot.* præci-
puè *n. 26. & seq. Dian. Oper. coordin.
tom. 3. tract. 1. resolut. 88. Leand. p. 2.
de Sacrum. tract. 9. disput. 9. quæst. 6.*

89 In iis enim *versibus* non omnia
enumerantur impedimenta, quæ Ma-
trimonium dirimunt, vel impediunt;
Ibi namque nulla fit mentio *de insa-
nis, aut furiosis*, & tamen si perpe-
90 tua sit amentia, irritas illorum esse
nuptias, si autem lucida supersint in-
tervalla, & tempore, quo furiosus
sui compos extiterit, Matrimonium
contrahat, validas, sed illicitas esse
statuitur in *Cap. Dilectus* 24. ibique
*Gonzalez n. 5. de sponsal. Can. Neque
furiosus*, ibique *Barbos. 32. quæst. 7.* id-
que tradunt *Alex. cons. 54. lib. 1. Dec.
cons. 112. in princ. Guttierez de Ma-
trim. cap. 8. a n. 14. Sanchez de Matr.
lib. 1. disput. 8. a n. 15. Boss. eod. tract.
cap. 3. § 21. Perez disput. 2. sect. 4. n. 9.
Sot. in 4. Sentent. distinct. 34. quæst.
unic. art. 4. Aversa de Matr. quæst. 4.
sect. 1. vers. Valere, & seqq. Reginald.
in prax. pœnit. lib. 1. cap. 3. n. 12. tom. 2.*
cæterique Theologi, qui sequuntur
D. Thomam in 4. distinct. 34. per tot.,
*& D. Bonaventur. distinct. 34. art. 3.
quæst. 1.* qui SS. Ecclesiæ Doctores non
solum conveniunt, quod Matrimo-
nium a perpetuò amentibus initum 91
de Jure tùm naturali *l. Furor 8.*
ibique *gloss ff. de Sponsal.* tùm divino
sit irritum, sed illos etiam, quorum
furor non est continuus, non attento
tempore, quo sunt rationis compotes,
indistinctè a nuptiali fœdere prohi- 92
bendos esse docent, ut videre est
apud *D. Bonaventuram quæst. 1. d. di-
stinct. 34. in conclus.* = ibi = *Si vero
non esset actu furiosus, sed habitu,
etiamsi haberet lucidum intervallum,
non deberet contrahere propter pericu-
lum, quia talis prolem nescit educare,
nec cum Uxore debitè cohabitare* = &
clarius *dub. 7.* = ibi = *Furiosus vero in* 93
*habitu non potest de Jure contrahere,
quia Prolem nescit educare* = & con-
cordat *D. Thomas loc. cit.* = ibi = *Aut
furiosus habet lucida intervalla, aut
non; si habet, tunc quamvis dum est
in illo intervallo non sit tutum, quod* 94
*Matrimonium contrahat, quia nescit
educare Prolem, tamen si contrahit,
Matrimonium est* = Id autem limitant
Theologi, qui scripsere posterius asse-
rentes permitti posse temporaneè in-
sanienti Matrimonium si Prolis pe-
riculum, aliaque mala timeri ne-
queant ex alterius Conjugis sanæ men-
tis, vel Consanguineorum tutela, se-
cus vero si ambo contrahentes sint fu- 95
riosi, & mala, quæ prævidentur, alia
via evitari non possint *Gonzalez in cap.
Dilectus n. 5. de Sponsal. Reginald. in
prax. pœnit. lib. 1. cap. 31. num. 12.
Boss. cap. 3. §. 21. in fin. Layman lib. 5.
tract. 10. par. 2. cap. 5. Aversa de
Matrim. quæst. 4. sect. 1. vers. itaque
si Furiosi Guttierez quæst. Canonic.
lib. 2. quæst. 8. num. 14. vers. Tandem
ibidem* de cujus tamen limitationis
veritate dubitat *Ricc. in prax. for.
Eccles. decis. 251. & collect. par. 5.
collect. 1751. Ledesma de Matrim.
quæst. 58. artic. 3. §. Ad secundam
respondetur in fin.* = ibi = *Ista mode-* 96
*ratio non videtur ita certa, nam Pro-
lis educatio per Parentes fieri debet,
vel ipsi de hoc debent esse solliciti* =

In eisdem quoque *versibus* veti-
tum non apparet Matrimonium *Excom-* 97
municatis vitandis, & Hæreticis,
nec

nec Parocho eorumdem Nuptiis præ-
ſtare aſſiſtentiam , & nihilominùs hu-
juſmodi Matrimonia ſunt illicita , &
Parocho non licere aſſiſtere Matrimo-
nio inter Hæreticum , & Catholicam
pluriesSupremum Sanctæ Inquiſitionis
Tribunal declaravit .

Nèc expreſſum eſt & aliud impe-
dimentum in Jure ſtatutum,quod con-
ſurgit *ex defectu Pubertatis*, ſive æta-
tis annorum *duodecim* in Fœminis , in
98 Maribus vero *quatuordecim* , ex quo
irrita fieri conjugia apertè cavetur in
Cap.Ubi non eſt 2. ibique *Gonzolez n*.3.
*Cap.De illis*7.*Cap.Atteſtationes*10.*Cap.*
final.de deſponſat.Impub.Cap.unic eod.
tit.in 6.latè *Fagnan.in Cap. De illis* 9.
n. 18. ibique *Barboſ. eod. tit. Henric.*
Zoes in 4. *Decretal. tit.* 2. *de deſpon-*
ſat. Impub.n. 10. *Robert.Konig. princ.*
*Jur. Canonic. eod. tit. n.*2. *Guttierez.*
*de Matrim. cap.*2. *n.*17. & concordant
omnes Theologi *poſt D.Thomam in* 4.
diſtinct. 36. *quæſt.* 1. *artic.* 5. *D. Bo-*
navent.in 4. *diſtinct.*36.*artic.*2.*quæſt.*
1. *Perez. diſput.* 37. *sect.* 12. *Boſſ. de*
Matrim. cap. 3. *n.* 147. *Reginald. in*
*prax.pœnit. tom.*2. *lib* 31. *cap.*3.*n.*25.
licet aliquando pro illicitis tantum ha-
beantur , adeo ut ſuper illis ſuperior
Eccleſiaſticus diſpenſare valeat , quia
NICOLAUS I. conſenſit ante annos pu-
99 bertatis expletos nonnumquam per-
mitti poſſe Connubium in *d. Cap.Ubi*
non eſt de deſponſat., impuber. quæ ta-
men diſpenſatio tunc ſolum conceden-
da eſt ab Epiſcopis (quibus hanc fa-
cultatem competere opinantur Juris
Interpretes) quando urget cauſa , de
qua in præcit. *Cap. Ubi non eſt* 2. *de*
100 *deſponſ. Impub.* = ibi = *Niſi fortè ali-*
qua urgentiſſima neceſſitate interve-
niente , utpote pro bono pacis talis
conjunctio tolleretur = & quando du-
bium ſubeſt an malitia , ſeu potentia
ad Conjugales actus ætatem ſuppleat,
& Contrahens proximè ad annos
Pubertatis accedat, alioquin his duo-
bus conditionibus ceſſantibus,impedi-
mentum dirimens perdurat , iis vero
concurrentibus adhuc adeſt impedi-
mentum impediens, per quod rei cul-
pæ lethalis efficiuntur , qui ſine di-
101 ſpenſatione etiam in præfatis caſibus
Matrimonio ſe jungi præſumpſerint ,
quia illicitè Connubium perficiunt
*Gonzalez in d. Cap. Ubi non eſt n.*7.
circa med. de deſponſat. impuber. ibi-
que *Barboſ. n.*3. *&* 5. *Fagnan. in Cap.*
De illis 9. *eod. tit.* præcipuè *a n.* 33.
& ſeq., *Henriquez in Summ. lib.*11.
*cap.*13. *num.*12.

Deficit pariter in præfatis *Verſi-*
bus aliud impedimentum impediens ,
hoc eſt *Peccatum mortale* , propter
quod contendimus Conjugia inſciis ,
vel invitis juſtè Parentibus impediri ,
quodque illa reddat illicita ſatis
oſtendit *Buſemb. in ſua Medull.Theol.*
*Moral. lib.*6. *par.* 3. *tract.* 6. *cap.* 3. 102
dub. 1. ubi quærens quænam ſint impe-
dimenta impedientia tantum , ſubdit 103
=*Reſpondetur* PRÆTER PECCATUM MOR-
TALE , *& Excommunicationem , ſex*
potiſſimum reddunt Matrimonium illi-
citum, ſcilicet Eccleſiæ vetitum &c. =
& refert prædicta *Carmina* , & aliis
omiſſis id etiam advertit *Covarru.*
*tom.*1. *in Epit. ſup.*4.*Decretal. par.*2.
*de Matrim. cap.*6. *ſub n.*1. egregius
Canoniſta , qui *Concilio Tridentino*
interfuit ut Epiſcopus, atque eximius
Decretorum Doctor a cunctis habitus,
quique *loc. cit.* primum, atque præci-
puum contrahendi Matrimonii impe- 104
dimentum *Peccatum mortale* firmiter
enunciat = ibi = *Ex his , quæ hunc*
contractum illicitum reddunt , quæ-
dam ſunt , quæ impediunt Matrimo-
nium contrahendum , non tamen diſ-
ſolvunt illud, ſi contrahatur &c. Quæ-
dam vero ita impediunt , ut contra-
ctus Matrimonii nullus ſit ipſo ju-
re = & deinde = *Prima quidem variè*
proponi poſſunt . Nam exiſtens in MOR-
TALI CRIMINE *non poteſt abſque novo*
peccato Matrimonium contrahere, tra-
ctat enim indecenter Sacramentum
hoc maximum = & allegatis in hujus
veritatis confirmationem *S. Antonin.*
Navarr., *& Concil.Colon.* ſubdit alia
ejuſdem generis impedimenta, *Jura-*
mentum videlicet , *Excommunicatio-*
nem &c. quæ non minus,quam letha- 105
le peccatum in enunciatis *Carminibus*
nunquam fuerunt expreſſa .

Auctor inſuper eorumdem *Car-*
minum in ipſis *interdictum* includere 106
non meminit , de quo *Felix Poteſt. in*
*Examin. Eccleſ. tom.*1. *par.*5. *cap.* 1.
*n.*4410.

n. 4410. ubi agens de hac interdicti
censura, utrum nempè propter eam-
dem censuram fideles a Sacramento
Matrimonii repellantur, negativam
firmat, sed subdit = *At si ipsi* (hoc
est Contrahentes) *sunt culpabiles, &*
specialiter interdicti, non possunt li-
citè Matrimonium contrahere, idque
speciali titulo, quia scilicet PONUNT
OBICEM GRATIÆ *per Sacramentum re-*
cipiendæ =

Nihil penitùs idem Auctor dixit
de tribus aliis impedimentis impe-
107 dientibus, quæ oriuntur *ex Clandesti-*
nitate tertiæ speciei, ex culpabili
omissione videlicet proclamationum a
Sac. Tridentino Concilio statutarum,
ex defectu benedictionis in primis
108 Nuptiis; & ex *Clandestinitate primæ,*
& secundæ speciei pro illis Regioni-
bus, in quibus *Tridentina Synodus*
non est promulgata, ut admonet *Bu-*
semb. in Medull. Theol. Moral. lib.6.
par.3. tract.6. d. cap.3. dub.1.

109 Tùm igitur exemplo, tùm au-
ctoritate manifestissimè evincitur affir-
mari non posse nullum subesse impe-
dimentum præter ea, quæ in dictis
Carminibus memorantur. Præter-
quam quod nèc etiam verificatur, quod
impedimentum consurgens ex justa
Parentum reluctantia nequeat adscri-
bi alicui ex illis, quæ in sæpedictis
110 *versibus* recensentur. Id enim non ob-
scurè designatur per illud *Ecclesiæ ve-*
titum, prout vetitum est, seu prohi-
111 bitum, (quæ verba inter Grammati-
cos sunt synonima) Matrimonium in-
sciis, vel invitis Parentibus inire juxta
irrefragabile testimonium *Sacr. Concil.*
Trident. sess.24. d. cap.1. de reform. Ma-
trim. ubi dicitur, quemadmodum jam
112 prænotavimus, quod illud = *Sancta Dei*
Ecclesia ex justissimis causis semper de-
testata est, atque prohibuit = Et quidem
non sine evidenti ratione ad illud *Ec-*
113 *clesiæ vetitum* tale impedimentum est
referendum, quemadmodum enim ad
illud reducitur quodlibet lethale pec-
catum, per quod ineundo Matrimo-
114 nium sacrilegium per Contrahentes
committi posset, ita si Matrimonium
initum contra justam voluntatem Pa-
rentum est lethale peccatum, quia sic
contrahere Sancta Ecclesia ex justis-
simis causis *semper detestata est, atque* 115
prohibuit, proculdubio illud impe-
dimentum ad illud *Ecclesiæ vetitum* 116
est reducendum, quemadmodum ar-
gumentatur in simili *D. Thomas in 4.*
sentent. distinct.34. artic.4. ubi statuit
Furiam modo irritum, modo illici- 117
tum reddere Matrimonium, & præ-
veniendo objectum, quod in enuncia-
tis versibus sufficientèr continentur
impedimenta dirimentia, sed ibi nul-
la de *furia* fit mentio, respondet = *di-*
cendum, quod hoc furiæ impedimen- 118
tum reducitur AD ERROREM, *quia*
utrobique defectus consensus ex parte
rationis est =

Nullatenus subsistit autem, ut ali-
qui jactitare Causidici solent, quod in
Tridentina Synodo propositum fuerit, 119
& ad trutinam revocatum impedimen-
tum, de quo agitur, & ab illis doctis-
simis, ac piissimis Patribus improba-
tum; etenim dubitatum minimè fuit,
an hujusmodi Connubia illicita fo-
rent, & ob lethalem culpam evitan-
da, satis namque compertum erat
omnibus præfatas nuptias Familiis ut 120
plurimum indecoras, discordiarum,
scandalorum, aliorumque malorum
inter Consanguineos præsertim, & Af-
fines, necnon tractu temporis odii po-
tius inter Conjuges, quam Maritalis
Caritatis esse fomentum, ideoque *sem-*
per ab Ecclesia fuisse prohibitas, sed
dubium in Concilio propositum, ab
Oratoribus Gallis quæsitum, & pluries
examinatum, illud tantummodo fuit,
an Connubia Filiorumfamilias citra
scientiam, seu consensum Parentum
contrahenda expediret irrita facere, si
illa ante præfiniendam ætatem inire- 121
tur, quemadmodum refert *Eminentis-*
simus Pallavicin. in Histor. Concil.
Trident. edit. Romæ ann.1664 par.3.
lib. 22. cap. 1. n. 16. p. 599. & cap.4.
n.2. & 3. & seq., pag.615. Porrò
dubium, de quo agebatur, & De-
cretum, quod pro irritandis dictis
Connubiis Filiorumfamilias propone-
batur nullum præseferebat discrimen
inter rationabilem, vel injustum,
æquum, vel iniquum Parentum dis- 122
sensum, sed quomodolibet iis insciis,
vel invitis nequirent Filii ætate mi-
nores rato atque legitimo Matrimo-

nio copulari, ut oftendunt verba
Decreti apud prælaudatum *Hiftoricum d. lib. 22. cap. 4. pag. 615.* & nihilominus hujufmodi Decretum gene-
123 ricè, nullifque limitibus circumfcriptum ita plerifque ex Patribus placuit, ut Apoftolicæ Sedis Legati confenferint approbatum iri, fi ut reformationis caput proponeretur, non autem ut Fidei dogma, quia ad hunc effectum fatis non erat major numerus fuffragiorum fufficiens tantum pro legibus in *Concilio* ftatuendis, fed ad declarandos articulos fidei
124 omnium ferè fuffragiorum calculus requirebatur. Qui verò Patres non annuebant, quod hifce Filiorum Conjugiis firmitas adimeretur, fuerunt in fenfu tamen eadem, ut illicita, penitus
125 effe improbanda, ac fub gravioribus pœnis prohibenda, prout de Emo Madrutio teftatur *Emus Pallavic. d. cap. 4. n. 7.* Quomodo tandem res confecta fuerit, id apertiffimè perhibet *Jo. Baptifta Duhamel in fua Theol. fpeculat. & pract. de Matr. differt. 2. cap 4. n. 2. in fin. tom. 7.* = ibi = *Patres Tridentini*
126 *hujus generis Connubia deteftari, &* PROHIBERI *contenti, difciplinam jam ab aliquot fæculis receptam immutare noluerunt, nam majus erat quidem, & latius diffufum malum, quam ut ftatim excidi poffet* = & rurfus *cap. 5. d. diff. 2. n. 7. prop. finem* = ibi = *Quæ liberorum citra Parentum confenfum fiunt*
127 *Matrimonia, deteftari, ac* PROHIBERE *tantum potuit Concilium, non penitus extirpare* = Cujus auctoritati addendum eft teftimonium *Alphonfi Salmeronis*, qui inter Theologos ad *Tridentinum Concilium* miffus fuit, ut Patribus effet confilio, quique *tom. 2. in Epift. Paul. difput. 14. pag. 114. col. 2. fub verf. Argumentatur Erafmus* teftatur = ibi = *Non aufi funt Patres quidquam de ea re ftatuere, non igno-*
128 *rantes quanta libertate Filii ipfi fungantur, & quanta janua tyrannidis aperiretur Parentibus in Filios, ut cum Servis fuis nuberent, quod effet fummè abfurdum, & minimè tollerabile* = Ex quo tamen Filii argumentum fumere nequeunt fibi licere, infciis, vel invitis Parentibus, contrahere Matrimonium, tùm quia hic idem Doctor

antea *loc. cit. col. 1. pag. 113.* præmittit = ibi = *Sed nos ad hæc in primis refpondemus ad contrahendum Matrimonium*
filiisfamilias neceffarium fuiffe femper 129
confenfum Parentum; quod facile eft comprobare ex Jure Divino Veteris, & Novi Teftamenti, ex Jure etiam Pontificio, & Civili = tùm quia ipfemet in *Commentar. fup. Evangelica Hiftor. tom. 8. tract. 46. pag. 361. col. 1.* exponens text. *Genef. cap. 2. verf. 24.* videlicet = *Relinquet homo Patrem, & Matrem,*
& adhærebit Uxori fuæ = Sic admonet 130
= ibi = *Nec fecundo hinc accipias in ineundis, copulandifque Matrimoniis non effe neceffarium ullam de confenfu Parentum habendam rationem, quafi homo ita relinquat Patrem, & Matrem, ut non requirat eorum confenfum, quia hic fenfus abfonus eft, & pugnat contra bonos mores, & contra Naturale officium a liberis debitum Parentibus, contraque Patriam Poteftatem. Denique hunc fenfum verba non capiunt, quia loquitur de iis, quæ fieri oporteat in Matrimonio contracto, non quid fervandum fit, dum contrahitur, alioquin doceretur Filii honorem lege Dei Parentibus debitum fubtrahere. Ad hæc Dominus huic primo Matrimonio adfuit, imò illud conciliavit, quafi Primi Hominis, imò amborum Pater, ut cæteri Conjuges formam fumerent, & doctrinam, ut in ineundo Matrimonium, inconfultis Parentibus nihil faciant, nam hæc abfque culpa illos facere non poffe ratio, & B. Ambrofius apertè docet* =

Satis igitur manifeftè refultat tàm ex *Hiftoria*, & *Textu* Sacrofanctæ *Tridentinæ Synodus*, quàm ex *Theologorum*, qui eidem interfuerunt, teftimonio, noluiffe ex juftis, plerif-
que caufis illos Sapientiffimos Patres 131
novum ftatuere impedimentum dirimens, quo Filiorumfamilias Nuptiæ nullæ, & irritæ redderentur, fed tantum impediens, quoties illa fine confenfu Parentum inita non approbantes, pro indignis, impiifque habuerunt, & ne unquam de hoc fufpicari contingeret, exprefsè declararunt, quid de iis perpetuo fenferit Ecclefia, quidque ipfi quoque fentirent, cum
unanimiter teftati fuerunt, quod fi- 132
milia

milia Connubia *Sancta Dei Ecclesia*
semper detestata est, atque PROHIBUIT.
Minus urget inanis, ac frivolus
ille prætextus, quod omnia Jura in
133 contrahendis Connubiis omnimodam
exquirunt libertatem, itaut unusquis-
que suo, non alieno arbitrio ad per-
petuam servitutem obligari valeat
juxta sententiam *D. Thomæ in* 4. *di-*
*stinct.*29. *quæst.*1. *artic.*4.
Et nos enim libenter admittimus
Filios nullum contrahere lethale pec-
catum, etiamsi in ineundis Nuptiis ali-
134 quando renuant Parentum obedire
mandatis, quia eisdem ipsi Parentes
multoties præbent occasionem, aut
clàm ducendi Uxorem, aut Uxorem
ducendi omninò illis invisam, vel quia
sua avaritia, & asperitate Filios op-
primunt, vel quia Filiis statum
Conjugalem impediunt, unde Filius
profectò non peccat, si injustè Pater
illi prohibeat *Conjugium in genere*,
sive *causa majoris Dotis* nonnisi *indi-*
gnam Mulierem, vel *Hæreticam* ei
dare velit, aut Uxorem *ægram*, *tur-*
pem, *imprudentem*, vel *durioris con-*
ditionis, cum qua Filius credat pro-
babilitèr fore, ut pacem non habeat;
sive Filius a Parentibus *plus justo op-*
primatur, aut Pater ideo Conjugium
Filio prohibeat, quia vult ut ipse
Filius hanc, vel illam ducat con-
tra ejus inclinationem *nequaquam*
ducendam, *attentis gravibus causis*,
quibus movetur Filius ad hujusmodi
Matrimonium recusandum; sive tan-
dem si Pater procul distet, nèc Filius
absque gravi incommodo illum admo-
nere valeat, & aliundè credere possit,
quod admonitus libentèr consentiret,
quæ causæ proculdubio Filium, & ab
obedientia Parentibus debita, & a
lethali culpa excusarent, & dummo-
dò in prædictis casibus pro sui libito
indignas Nuptias cum familiæ dede-
core, ac Parentum injuria contrahe-
re non præsumat, tales causæ illum
sua libertate privare non possunt, quia
rationabiles, & justæ sunt, ut illas
enumerando docent *Card. Bellarmin.*
*contrmicov.lib.*1. *de Matrim.cap.*19 *vers.*
*Tertia propositio, & seqq.tom.*2. *Gen-*
*nett. Theolog. moral. tract.*9. *cap.*8.
*quæst.*1. *tom.*5.

At his justis cessantibus causis
nullatenus Filiis permissum est insciis,
vel inconsultis Parentibus, contrahere 135
Matrimonium sine labe culpæ lethalis
contra IV. *Decalogi Præceptum*, quod
etsi videatur *affirmativum*, quate-
nùs jubet = *honora Patrem*, *& Ma-*
trem = continet nihilominùs Præce- 136
ptum *negativum*, videlicèt *de illis*
nunquam dehonorandis, cujus trans-
gressio inter gravissima crimina adnu- 137
meratur *Marchan. in Tribun. Sacram.*
*tract.*5. *tit.*1. *quæst.*1. *in princ.tom.*2.
Nec *ab eo* Filii salvari possunt
sub prætextu libertatis, aut liberi ar-
bitrii, Deus enim hominibus liberum
reliquit arbitrium, sed unà simul su-
premam condendi leges, iisque legi-
bus, atque pœnis eorum liberum ar-
bitrium intra fines honestatis, justitiæ,
pietatis, & caritatis regulandi sibi non
abstulit potestatem *D. August. Enchi-*
*rid.cap.*25. *tom.*3. = ibi = *Mortis sup-*
plicium Dominus Homini comminatus
fuerat, si peccaret, sic eum munerans
libero arbitrio, ut tamen regeret im-
perio, terreret exitio = & si *liberum*
arbitrium a peccato excusaret, non
obstante legis prohibitione, sequere- 138
tur absurdum, quod occidere, mæ-
chari, furari, aliaque *Decalogi Præ-*
cepta contemnere non esset peccatum;
Sed si est peccatum, nemo nisi maxi-
mo cum errore sustinere poterit,
quod *liberum arbitrium*, nulla habi-
ta ratione peccati, prævalere debeat
tùm *Divino Præcepto* in cujus contem-
ptum licitum sit *dehonorare Parentes, &*
consequenter falsum etiam perhibere
testimonium, fornicationem, seu adul-
terium, & homicidium committere &c.
tùm *præcepto Ecclesiæ*, quæ hujusmo-
di Matrimonia *semper detestata est, at-*
que prohibuit, alias prævalere debe-
ret æqualiter cæteris quoque Ecclesiæ
Præceptis *de audiendo sacrum diebus*
festis, atque Dominicis, de jejunando,
& abstinendo ab esu carnium diebus
vetitis, de nunquam celebrando Nu-
ptias absque Apostolica dispensatione
cum Hæreticis, seu tempore prohibito
inter Catholicos &c., quod proculdu-
bio in ruinam totius nostræ cederet
Religionis. Lex autem prohibendo 139
peccatum, utique liberum arbitrium,

 seu

seu libertatem non tollit, quia adhuc peccari potest, sed potius a lege libertas regulatur, atque perficitur,
140 nam libertas ad malum faciendum est potius libertatis imperfectio, seu defectus *Gabriel a S.Vincent.de Sacram. Matr. disput.3. quæst.6. n.48.* = ibi = *Ad Matrimonii libertatem non spectat, quod cum peccato fiat, & cum maxima Parentum injuria, sed Matrimonii libertas tunc maximè est, quando sine peccato est, ut patet de li-*
141 *bertate creata, non enim posse peccare ad hominis pertinet libertatem, sed ad defectum illius* = clarius *Rebell. de obligat. just. par. 2. lib. 2. quæst. 14. sect.1. sub n.9. vers. At dices* = ibi = *At dices esse contra libertatem Matrimonii &c. Negandum est assumptum,*
142 *nec enim minuitur libertas nubendi, sed potius regulatur, & perficitur &c. esse enim liberum ad malum faciendum, potius imperfectio est libertatis, & defectus, quam conditio necessaria* = Quare Deum semper Omnipotentem, cui quidquid lubet face-
143 re non est impeditum, adhuc peccare non posse justissimè credimus, & si peccare posset, Deus non esset, quia potentia peccandi non esset effectus omnipotentiæ, ac libertatis, sed imperfectio, atque defectus, & omnipotentiæ, ac libertatis abusus, prout abusus libertatis esset illa libertas contrahendi Matrimonium cum peccato, qua libertate Filiifamilias ad Dei differentiam uti possunt, sed non debent, & si utantur, non ea utuntur, sed abutuntur, ut advertit *Joann. Martinon. de Sacram.disput.71.sect.9.*
144 *num.118. tom.2.* = ibi = *Ita contrahere non est uti, sed potius abuti sua libertate, debetque libertas contrahendi esse justa, & rationabilis* = cum quo convenit = *Anton. a Spirit. Sanct. in Direct.tract.11.disp.5.sect.7.n.267. vers. Unde* = ibi = *Nec hæc restrictio est etiam indirectè contra libertatem, quæ desideratur in Matrimonio, nam libertas, quæ in Matrimonio deside-*
145 *ratur, est libertas honesta, & rationabilis, hoc est, quæ secundum rationem, & debitum honestatis fit* = & consert *Barbos. in Cap. Requisivit 17. num.4. de Sponsal.* = ibi = *Ego tamen*

verum credo &c. curandum non esse utrum coactio proveniat &c. sed tantum utrum fiat ex causa justa cum debita moderatione, nam si sic fiat, auget potius libertatem, quam minuit, 146
dummodò ad id impellat, quod sub peccato mortali quis facere tenetur = aliàs si Lex, sive Præceptum obligans ad sui observantiam sub gravi culpa, & sub pœna æternæ damnationis libertatem tolleret, vel minueret, & ratione libertatis impunè transgredi valeret,
Præcepta *Decalogi*, & *Ecclesiæ* deleri 147
possent, nullum adesset peccatum, nec ullus Peccator, sed quia Lex prohibet peccatum, at non aufert ab homine libertatem, seu potentiam peccandi, ideò peccata non desunt, & Peccatores adhuc existunt, & si Peccator a peccando desistat, non coactè in destructionem propriæ libertatis id exequitur, aut quia a lege sibi fuerit ablata libertas, sed pro sui libito, & voluntate. Nam eo modo 148
quo Vir nobilis, & honestus, si Satellitis, aut Laniatoris, aut quamlibet aliam artem infamem non exercet, quamvis id illi naturalis honestas im- 149
pediat, attamen dici non potest, quod coactè, & propter libertatis impedimentum a similibus artibus abstineat, sed liberè, & *voluntariè* ab illis abhorreat, quia cognoscit, quod eas exercere dedecet, ita si Homines, cognita gravitate peccati a peccando abstinent, non ex defectu libertatis 150
peccandi, sed quia id justum, & honestum agnoscunt, *voluntariè* peccata detestantur, quinimò, & odio prosequuntur juxta illud *Horatii lib.1. Epist. ad Quintium* = ibi = *Oderunt peccare boni virtutis amore, tu nihil admittes in te formidine pœnæ* = Idemque dicendum de caritate erga Deum, quem nos jussu legis amare debemus, & tamen si illum amamus, amor non est coactus, neque coactus esse debet, sed voluntarius ut ad rem, advertit *Ledesma quæst.47. dict.art.6. in respons.ad confirm.*=ibi=*Est optimum simile, nam amor debet esse maximè voluntarius, ac liber, ut constat. Tamen ex hoc, quod homo ex caritate teneatur* 151
Deum diligere, non sequitur, quod actus dilectionis non sit voluntarius =

Perpe-

Perperam autem nonnulli Doctores Filiorum inobedientiam foventes suadere student, quod Filius teneatur tantummodo requirere consilium Patris, non autem illud sequi ratione libertatis Matrimonii, saltem quatenùs ducere velit honestam Fœminam sibi benè visam, cum qua ipse, non verò Pater perpetuò vivere debet, etiamsi fuerit imparis conditionis, adeout, hoc petito consilio, eoque deinde non acceptato, ipsis quoque Parentibus reluctantibus, sibi talem ducere Fœminam liceat; Quotiescumque enim Sancta Dei Ecclesia non requirit simplex Parentum consilium, sed vult, quod illicitæ sint Filii Nuptiæ, quibus ex rationabili causa non accedit Parentum consensus, sine quo illas semper detestata est, atque *prohibuit*, pernecesse sequitur, quod nullatenùs sufficiat dumtaxat paternum adhibere consilium, sed, ut licitæ sint, sequi etiam illud oporteat, ne Filius contra Ecclesiæ Præceptum, expressamque prohibitionem, Parentibus rationabilitèr invitis, eam particularem Fœminam iisdem Parentibus invisam Uxorem ducat, aliàs si Filii ratione libertatis Matrimonii, & ex quo ipsi cum Fœmina per eos desponsanda perpetuò vivere debent, hoc Ecclesiæ Præceptum contemnere possent, æqualitèr ex eadem ratione possent impunè contemnere alia quoque Ecclesiæ Præcepta de non ducenda Hæretica, aliisque Fœminis, quas propter impedimenta, sivè impedientia, sivè dirimentia ducere prohibentur, & si in his casibus non suffragatur Filiis Matrimonii libertas, nèc individua consuetudo cum futura Uxore perpetuò per ipsos habenda, obsistente Ecclesiæ Præcepto, nèc ea libertas, nèc ea consuetudo illis suffragari poterit, ut spreto Patris consilio, eoque rationabilitèr invito, prout in casu, de quo agitur, licitè Matrimonium inire valeant ejusdemEcclesiæPræcepto pariter obsistente. Quidquid secus dicendum esset, quando Parentes non conarentur impedireFilii Nuptias cumFœmina ex quo sibi justis de causis sit invisa, sed ideò consensum denegarent, quia Fillum collocare vellent in Matrimonio cum alia Fœmina, a qua omninò Filius abhorret; tunc enim requisito Parentum consilio, illud respuere posse concedimus, ne toto vitæ suæ tempore in hac durissima quasi servitute maximo animi sui mœrore permanere cogatur; quemadmodum nèc petere, nèc sequi debere Filios Parentum consilium admittimus, quoties agatur non de ineundo Matrimonio *in specie* cum aliqua particulari Fœmina, sed deMatrimonio *in genere*, hoc est de eligendo statuConjugali, quia talis electio a propria Filiorum voluntate, non autem a Parentum consilio pendere debet,

Nèc obstat *text. in Can. De neptis 31. quæst. 2.* qui allegari solet ad probandum, quod *in Jure Canonico* declaratum sit, quod Parentes nequeant justè Filios adigere ad Matrimonium ineundum; Ex eo namque nil aliud resultat, quam quod Sanctius Aragonum Rex anno 1090. invitus, atque coactus Filiam cuidam Militi desponsaverat, deinde petiit ab Urbano II. Summo Pontifice, an posset, & deberet servare promissum, qui respondit = *Si illa Virum illum omninò renuit, & in eadem voluntatis auctoritate persistit, ut Viro illi prorsùs se deneget nupturam, nequaquam eam invitam, & renitentem ejusdem Viri cogas Conjugio sociari* = quo casu, ut apertissimè constat, Matrimonium certè fuisset irritum, tùm quia unius consensus omninò deficiebat, tum quia Pater non poterat tradere Filiam fornicatori, non Marito, nèc urgere, ut cohabitaret cum Viro, in quem non consentiebat, nèc illam metu cogere, ut consentiret, at ex hoc inferri minimè potest, quod in facultate Filiæ positum esset, inscio, vel invito Patre, licitè alteri nubere, ut patet ad sensum, imò nèc etiam ex hoc argui valet, quod aliquando Pater nequeat adigere Filium ad assentiendum alicui Matrimonio, & Filius Patris voluntati minimè se submittere debeat; Si namque Filius ad componendas cum Matrimonio paternas inimicitias ducere renuit Fœminam dignam a Patre sibi propositam, & potiùs

tiùs aliam, etsi dignam, contra Patris voluntatem ducit, lethalitèr peccat *Tolet. Instruct. Sacerdot. lib 5 cap.1. sub num.8. vers. Rursus ducere* = ibi = *Si Filius nolit ducere Uxorem, quam dat Pater, si digna sit, est mortale* (peccatum), *licèt ducat aliam dignam* = & similitèr si Pater Filium omninò dissentientem, & invitum, vel metu mortis, aut alio cadente in constantem Virum cum aliqua sibi penitùs invisa conjungi non cogat, sed tantummodò ad assentiendum inducat auctoritate paterna imperando, quando re vera Filio Matrimonium illud est proficuum, itaut secundùm rectam rationem dissentire non possit, hoc Patri licere, & Filium ad obediendum teneri docet *D. Thom. in 4. Sentent. distinct. 29. artic.4.* aliique, quos omittimus, quia in præsenti non agimus de prohibendo Filiis generalitèr Matrimonio, sive de ipsis cogendis ad ducendam hanc, vel illam Mulierem arbitrio Parentum, de hac enim restrictione libertatis utrum quandoque licita sit, vel ob commune bonum, vel ob urgentissimam causam succurrendi indigentiæ Patris, vel ad componendas inimicitias, nostra non interest rem decidere, sed dumtaxat quærimus, an Adolescens, de quo in causa, insciis, vel invitis Parentibus, optatum ab ipso Matrimonium contrahere possit, quem articulum nos hactenùs negativè resolvendum esse concludentissimè comprobavimus.

Nèc etiam relevat *text.* in *Can. sufficiat 27. quæst.2.* ubi statuitur, quod dum agitur de Matrimonio, Contrahentium dumtaxat, non aliorum oporteat expectare consensum = ibi = *Sufficiat solus* SECUNDUM LEGES *consensus eorum, de quorum, quarumque consensu, & conjunctionibus agitur; qui solus si defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur. Cum ergo inter istos consensus intercesserit, qui solus Matrimonium facit, patet hos Conjuges fuisse* = Nos enim quoque fatemur ad Matri-
154 monium non solum consensum, sed etiam consensum liberrimum Contrahentium exigi cum *Emo Bellarm. tom.2. controv. de Matr. lib.1.cap.19. Rot. in Marlanen. seu Acien. nullitatis Matrimonii 3. Decembr.1736. cor. R.P.D. Buss.* Sed ultraquam quod illud verbum = *solus* = excludit Concu-
bitum ad Matrimonii validitatem nullatenus necessarium, & *gloss.* ibi- 155
dem *verb sufficiat solus* notat, quod = *dictio* SOLUS *non excludit consensum Parentum* = idque observat *Gonzalez in Cap.Tua n.4. de desponf.Impub.* ubi subdit = *verba illa* SECUNDUM LEGES *Patris consensum includunt, quem Legum latores summoperè desiderant,* = & plura ad hoc exempla congerit ex utroque Jure *Paleott. de Noth cap.8. n.10.* præterea meminisse oportet, quod dissensum Parentum impedimentum impediens, quod reddit illicitum
Matrimonium, non autem dirimens 156
esse contendimus, quod Matrimonium invalidat. Tam autem in allegato *text.*, quam in aliis, si qui sint, ubi innuitur, quod solus sufficiat consensus Contrahentium, ratio tantum habetur de requisitis ad hoc, ut Nuptiæ validè, non verò ut licitè contrahantur, quod manifestè eruitur ex illius subsequenti-
bus verbis = ibi = *qui solus* (vide- 157
licet consensus) *si defuerit, cætera etiam cum ipso coitu celebrata frustrantur* = & explicat quoque *gloss. dict. verb. sufficiat solus* = ibi = *So-*
lus eorum consensus est causa effectiva 158
Matrimonii = Ratum igitur, atque firmum esse Matrimonium etiam inter Filiosfamilias, quantumvis absit Parentum consensus, non impugnamus, sed
insciis, aut jure invitis iisdem Paren- 159
tibus esse illicitum substinemus, & non obstante magnificata libertate, ac libero arbitrio, peccaminosum, vetitum,
& punibile, quia illud Sancta Mater 160
Ecclesia *semper detestata est, atque prohibuit*, eo modo, quo qui sponsalia cum alia contraxerunt, vel simplici voto Castitatis adstringuntur, naturali Jure cautum est, ne aliam, vel ne ullam Uxorem ducant, ducunt tamen
validè, sed illicitè, & lethaliter pec- 161
cant, ac rei sunt gehennæ, ipsis libertate nullatenus suffragante; Et similiter eo modo, quo Matrimonia Catho-
licorum cum Hæreticis debitè, ac ritu 162
Catholico contracta sunt quidem valida *SS. Thom. & Bonavent. in 4. distinct.*

flinct.39.quæst.2.artic.1. Abb. in Cap. final. n.5. ibique *Jo. Andr.n.8. Card. n.3. de Condit. apposit. Navarr. in Manual. cap.22. n.49.* sed, non obstante prætensa libertate, absque dispensatione Apostolica sunt illicita,
163 quia sub peccato mortali sunt prohibita *Concil. Agathens.* relat. *in Can, Non oportet 28.quæst.1. Concil. Laodicen. cap.10,Concil.Carthaginen.III. cap.12. Concil. Chalcedonens. cap.14. Sanchez de Matr. lib.7.disput.72.n.4. tom.2. Navarr. loc. cit.* signanter Italis per *Constit. Clement. VIII.* inci-
164 pien. = *Cum sicut* §.2. = ideòque punienda *Cap. Decrevit 14. de Hæretic.*
165 *in 6.* ubi Mulieres Hæreticis nubentes in pœnam peccati dote privantur, & sic tenet communis Catholicorum cum *Perez de Matr. disput.36. sect.2.n.2, Sporer. cap.1. sect. 1. n.118. tom.4. Layman, lib.5.tract.10.par.4. cap.14. n.2. Gobat. tract.9. cas.11. n.24.* itaque declaravit san. me. CLEMENS XI, *die 16. Junii 1710.* teste *Emo Petr.ad Constit. Apost.tom.4. Constit.12.Joann, XXII. n.14. pag.76.* Nisi ex rationabilibus causis, ut diximus, Papa dispenset, de quibus *SSmus D. Noster Benedict.XIV.tom.2.ejus Bullar. Constit.51.*
166 incipien. = *Magnæ nobis* =, cum sine dubio supra Jus Ecclesiasticum dispensare valeat *Cap. Proposuit 4. de Concess. Præbend.* = ibi = *Qui secundum plenitudinem potestatis de jure possumus supra Jus dispensare* =

Facili quoque negocio resolvitur objectum, quod nempe ita favet Filiisfamilias in Matrimonio libertas, ut quælibet pœna etiam Conventionalis, nedum in Matrimoniis, verum etiam
167 in sponsalibus, quia libertatem nonnihil minuit, ab Ecclesia improbetur *Cap. Gemma de Sponsal.* cujus dispositioni nonnulli ex Canonistis innixi concludunt, quod *de Jure Canonico*, dummodo Matrimonium fiat cum Ecclesiæ solemnitatibus, liberum sit Filiis, ac Filiabus sine consensu Paren-
168 tum Uxorem ducere, vel nubere, de quo latè *Covarruv. tom.1.tit. de Matr. par.2. cap.3. §.8. a n.5.*

Quandoquidem rejiciuntur quidem per hunc *textum* pœnæ in sponsalibus appositæ, tamquam libertati Matrimonii contrariæ, sed ex ea tantum ratione, quia a sponsalibus plures ju- 169
stæ causæ permittunt discedere, quarum aliquam sibi competentem vel adducere nequiret, qui injustè metu pœnæ a sponsalibus prohiberetur discedere, vel non semel, ob difficultatem illam probandi, metu conventæ pœnæ invitus ad contrahendum compelleretur, ut advertit *Gonzalez in d.Cap.Gemma n.34. de sponsal.* = ibi = *Unde si utiliter, & validè adjiceretur* (pœna) *sponsalibus, Sponsa, quæ ex justis causis potest resilire, & Sponsus, qui potest repudium facere, cogeretur Matrimonium celebrare contra votum proprium, quia etsi justam discedendi causam haberet, ob difficultatem, aut molestiam eam probandi, metu gravioris pænæ solvendæ cogeretur invitus Matrimonium contrahere; unde talis pænæ promissio inutilis est, etsi firmetur Juramento, cum sit contra bonos mores* = in quo *textu* insuper non rejicitur omnis pœna, sed tantummodò conventionalis, firmis remanentibus cæteris pœnis, & remediis in Jure statutis contra eos, qui 170
nulla urgente justa causa, fidem in sponsalibus datam frangere non verentur, quibus proinde aliæ pœnæ non sunt addendæ, quæ est altera ratio, cur nullius roboris remanet pœna Conventionalis, in puncto *Barbos. in eod. Cap.n.9. & Gonzalez* ibid.*n.5. circ. fin.* = ibi = *Pœnis, & remediis a Jure statutis contenti esse debemus* = Cæterum tantum abest, quod hic *textus* Filiis libertatem concedat ineundi Matrimonium insciis, vel invitis 171
Parentibus, quin potius nostrum assumptum mirificè probat. In eo namque propositus fuit casus, an exequi debuisset promissa in sponsalibus pœna, si Matrimonium *ex facto Matris* Promissoris optatum non habuisset effectum, & Pontifex respondit, pœnam peti non posse, ut advertit *Gonzalez in eod. Cap. n.4,circa med,* unde 172
clarè resultat, quod hoc Decretum potius Filiosfamilias a conventa pœna immunes reddit, quatenùs contradicentibus justè Parentibus, eorumque voluntati obsequendo a sponsalibus, & Matrimonio sub pœna promisso, recede-

cedere debent; multoque magis si Filius sponsalia contraxerit sub conditione Paterni consensus, quia tunc, quod ex irrationabili quoque Paterno dissensu Matrimonium deinde contrahere non debeat, sentire videtur *Rot. in Majoricen. Sponsalium 25. Aprilis 1746. §. Ex eo autem cor. R. P. D Bussio.*

Postremò ad omnem umbram difficultatis submovendam, & quodcumque æquivocum tollendum distinguendum venit inter *coactionem*, & *prohibitionem*, & inter Matrimonium *in genere*, & Matrimonium *in specie*; Quando enim agitur de *cogendo* aliquem ad Matrimonium sive *in genere*, sive *in specie* ineundum, talis coactio, & violentia est omninò prohibita, nemo namque cogi potest ad Matrimonium *in genere*, quia hoc pertinet ad electionem status, quæ non ab aliena, sed a propria voluntate pendere debet, neque ad Matrimonium *in specie* cum aliqua particulari Persona, quia si talis persona Filio, Filiæve sit invisa uti moribus indigna, vel turpis nulla vi cogi debent ad ineundum indissolubile vinculum individuam, perpetuamque vitæ consuetudinem continens cum ea persona illis exosa, *l. 12. ff. de sponsal.* cum qua nunquam pacem haberent, & si cogantur, ex defectu liberi consensus nullum, ac invalidum est Matrimonium; Quando vero agitur de *probibendo* alicui Matrimonium, iterùm est distinguendum inter Matrimonium *in genere*, & Matrimonium *in specie*, si etenim prohibeatur Matrimonium *in genere*, hæc prohibitio est omninò vetita, quia paritèr adversatur libertati electionis status; si verò *in specie* cum aliqua particulari Persona Parentibus invisa prohibeatur, id utique fieri potest, quia non impeditur libera status Matrimonialis electio, cum Filius, Filiave cum alia Persona Parentibus non invisa liberè Matrimonium contrahere valeant.

Concludendum itaque, quod
173 dum Ecclesia sartam tectam Filiisfamilias libertatem circa Matrimonium reliquit, hujusmodi libertatem eis tantummodò competere voluit, quando agitur de Matrimonio *in genere*, quia hoc pertinet ad electionem status, undè si Filius eligere velit statum Conjugalem, nèc a Parentibus, nèc a quibusvis aliis impediri potest, aut contra propriam voluntatem cogi ad statum Cœlibem amplectendum, quemadmodum è contra Sancta Mater Ecclesia statuit, quod si Filius statum Cœlibem amplecti velit, neque Parentes, neque ullus alius Propinquus, vel Extraneus ejus voluntati se opponere valeat, aut illum invitum compellere ad amplectendum statum Conjugalem, nam in status electione solus consensus Eligentis, non autem 174
alterius est attendendus; At quando agitur de Matrimonio *in specie* a Filiisfamilias cum hac, vel cum illa Fœmina contrahendo, nunquam Ecclesia 175
decrevit eisdem licere Parentum spernere voluntatem *Card. Paleott. de Noth. cap. 8. circa med.* = ibi = *Sed quis unquam contrarium statuit?* = & cum hac eadem distinctione loquitur *Francisc. Salern. Consilior. lib. 1, cons 15. num. 18.* = ibi = *Etsi Pater nullam habeat potestatem quoad Matrimo-* 176
nium absolutè contrahendum, vel non contrahendum, obtinet nihilominùs jus quodpiam quoad modum contrahendi, ut scilicèt cum hac, illave Persona ineatur, vel minimè ineatur = quod egregiè confirmatur *ex D. Thoma 2. 2. quæst. 104. artic. 5. in corp. lit. E.* ubi inquirit an Filius præ- 177
cepto Patris compelli possit ad Matrimonium, & negativè resolvit, quia liber est, ut maneat Cœlebs, nèc se subjiciat perpetuæ, quæ ex Matrimo- 178
nio inducitur, quasi servituti = ibi = *Non tenentur Filii Parentibus obedire de Matrimonio contrahendo, vel de Virginitate servanda* = idemque docet *in 4. Sentent. distinct. 29. artic. 4.* supra *num. 133.* in contrarium allegat. = ibi = *Pater non potest cogere Filium ad Matrimonium* = Nunquam autem somniavit asserere, quod si Filius statuat inire Matrimonium, & Uxorem ducere, ei liceat eligere illam in specie, quam Pater prohibet rationabili cau- 179
sa ductus, ut optimè animadvertit *Megal. in 1, 2. par. lib. 2. cap. 23. n. 61. Franc. Salern. loc. cit. num. 23.* ubi *num. 26.* subdit = *Neque verò putes quid-*

quidquam obstare, quod Sanchez nobis objectat, puta quod Homo per Matrimonii contractum perpetuæ subditur servituti, proindèque rectam rationem postulare, ut in illo contrahendo omninò sit liber &c. Etenim, prætorquamquod ea servitus non vera, sed quasi servitus a S. Thom. &c. existimatur &c. Homo penitùs liber existit, poterit namque ei sese subdere, prout ipsi libuerit, etiam Parentibus prorsùs invitis, ut supra satis exposuimus. Quod verò huic, illive subjiciatur, nil mirum esse debet, quod in ea a Parentum consensu dependeat &c. Quod Parentibus liberorum bono indultum est, quo scilicèt iis benè consulant in re maximi ponderis, ac momenti = & infra *num.*30. confutat *Sancium* docentem conditionem hanc legato adjectam = *Si Filius Uxorem cum Parentis consensu ducat* = secundùm plures Doctores esse rejiciendam, ostendens contrariam opinionem esse veriorem, eosque Doctores talem conditionem improbantes censendum esse loqui *non quoad modum*, sed *absolutè, & quoad Matrimonii substantiam*, nimirum *si Filius Conjugalem eligat statum ad Parentum voluntati obsequendum*, conditio utique rejicienda, quia status electio ab assensu Patris pendere non debet, cum ad Filium liberè spectet.

180

181

Quantum igitur certum est, quod Ecclesia nunquam tollit, aut tollere potuit libertatem Filiis circa Matrimonium *in genere*, quia hoc pertinet ad electionem status, quæ a cujusque libero arbitrio dependet, tantum improbum esset supponere, quod eam effrenatam libertatem circa Matrimonium *in specie* Filiis tribuere voluerit, ut eis liceret inscìis, vel justè invitis Parentibus Fœminam particularem eisdem Parentibus invisam in Uxorem ducere, nam id nunquam est legere nèque in Conciliis, nèque in Pontificum Decretis, quia hoc repugnat Juri Divino, hoc est *IV. Decalogi Præcepto*, super quo Ecclesia dispensare non potest, nèc unquam dispensavit, imò talia Connubia *semper detestata est, atque prohibuit*; Et optima quidem providentia, cum enim Ecclesia Filiisfamilias, libero Matrimonio *in genere* relicto, omnimodam unà simul libertatem iisdem concessit in Uxorem eligendi quamcumque Fœminam inter innumeras Catholicas Fœminas de Mundo, præter illam Parentibus invisam, faciIè quicumque percipit, quod sic neminem ad ineundum Matrimonium coegit, nèc ullam cujusque libero arbitrio fecit injuriam, quisque enim in sua libertate remansit eligendi statum Conjugalem, vel Cœlibem; cum verò eligentibus Conjugalem statum ducere Fœminam Parentibus invisam interdixit, abstinuit, prout abstinere debuit a dispensando super Jure Divino, a fovenda Filiorum impudentia, & a cooperando eorum verosimili æternæ damnationi propter peccata, quæ ab hujus generis Matrimoniis oriuntur.

182

183

184

185

186

187

Horum etenim primum est dehonoratio Parentum contra prædictum *IV. Decalogi Præceptum*, prout huc usque probavimus; Alterum *Sacrilegium*, quia si Filii in actu ineundi tale Matrimonium invitis justè Parentibus graviter peccant, necessariò sequitur eos simul Sacrilegium committere, quatenùs sine debita dispositione justitiæ ad Sacramentum vivorum accedunt Gratiæ sanctificanti ponentes obicem, ut omnes DD. in hoc conveniunt teste *Perez de Matrim. sect.*8. *n.*1. Tertium pariter *Sacrilegium*, quia Sacramentum impiè ministrant in peccato mortali, si in administratione Sacramenti Matrimonii Contrahentes uti Ministri habeantur, juxta communniorem sententiam receptam ab Ecclesia, quæ Matrimonia, dissentiente Parocho, contracta etiam sub ratione Sacramenti pro validis habet, utque tenent *S.Thom.* 3.*par. quæst.*64. *artic.*6. *Card. de Lugo de Sacram. in gener. disput.*8. *sect.*9 *num.*150. *Castropal. par.*5. *de Sponsal. disput.*2. *punct.*4. *num.*2. & 3. latè *Perez de Matrim. disput.*19. *dict. sect.*8. *num.*3. *& seqq.*; Quartum similiter, quia alter alteri cooperatur, ut sacrilegè hoc magnum Sacramentum recipiat, prout in simili argumentatur *Sanchez de Matrim. lib.*7. *disput.*11. *num.*11. *tom.*2. Quintum quoque nascitur ex eo,

188

189

190

191

eo, quod hujusmodi Contrahentes sta-
192 tum Conjugalem regulariter non am-
plectuntur cum eo primario fine pro-
pagandæ sobolis, nam eo casu aliam
æqualem Fœminam, seu Virum ejus-
dem indolis, pulchritudinis, & con-
ditionis, consentientibus Parentibus,
eligerent, sed contra eorum volun-
tatem ad illam particularem Fœmi-
nam, seu Virum eos trahit sola, & uni-
ca causa expleudæ libidinis, quæ pa-
riter illos privat gratia (quæ cum
193 peccato stare non potest) & divina
benedictione *Tob. cap. 6. vers. 22.* = ibi =
*Accipies Virginem cum timore Domini,
amore Filiorum magis, quàm libidine
ductus, ut in semine Abrahæ benedi-
ctionem in Filiis consequaris* = qua
gratia, & benedictione deficientibus,
infelicem, ac tristem exitum parere
194 solent talia Connubia contra laudabi-
lem ritum, ac interdictum Ecclesiæ
subdolè, illicitoque cœco amore du-
ce non sine Familiarum, & publicæ
pacis perturbatione contracta, ut
communitèr, & veluti in adagio est
apud Doctores, & apud eos ipsos
195 Causidicos, qui licet ante factum tàm
in voce, quàm in scriptis sub prætextu
somniatæ libertatis coram Judicibus
Filiosfamilias in eorum pertinacia
contra Parentes justè illorum Nuptiis
adversantes defendant, illosque suo
pravo consilio in hujusmodi ærumna-
rum abyssum præcipitent, attamen
post factum, dum deplorabilis exitus
subsequitur, revoluto pallio, eorum
cœcitatem in contemnendis Parentum
mandatis cum abusu libertatis in Tri-
bunalibus declamant, & hoc idem
sine horum testimonio experientia nos
docet.

196 Absit ergo, quod Ecclesia talia
Connubia improbare non potuerit, seu
non improbaverit; absit quod nos
hujusmodi Connubiis manus, & auxi-
197 lium, aut consilium præstare debea-
mus, quoties a Deo, & ab Ecclesia
non approbantur, infelicèm eventum
habere solent, & animæ Contrahen-
tium coinquinantur enunciatis lethali-
bus culpis, quæ de illarum damnatio-
ne valdè timere nos faciunt. Aut enim
tales Contrahentes usque ad obitum
198 de simili Matrimonio contenti perma-
nent, & hoc casu difficile est, quod illos
peccatorum Matrimonium concomi-
tantium contritos pœniteat, recogi-
tantes, quod sine peccato intentum
minimè assequuti fuissent, qua pœni-
tentia deficiente, veniam a Deo impe-
trare non possunt; Aut expleto libidi-
nis ardore, cessat ex parte unius, vel
utriusque libidinosus amor, & affectus,
prout plurimum accidere solet, &
ultra jurgia, dissidia, desperationes,
contentiones, & quandoque verbera
inter Conjuges, quibus succedunt,
præcepta, Processus, & nonnunquam
carcerationes, tandem ad invicem
consensu reciproco separantur, & ad
adulteria unus, vel alter, aut uterque
cor, animumque convertit, itaque
unusquisque eorum usque ad ultimum
vitæ spiritum sibi viam sternit ad
damnationem.

Ratum itaque sit, atque validum
Matrimonium inter Filiosfamilias ini-
tum, vel Clandestinè propter defectum 199
denunciationum, vel Clandestinè pro-
pter ignorantiam, sive justum expres-
sum dissensum Parentum, sed cum pec-
cato tamen, & cum aliis animæ præ-
judiciis, quæ ut plurimum subsequun-
tur, ideoque illicitum; prout ratum,
& validum est Sacramentum Baptismi 200
a Parocho excommunicato collatum, &
Sacramentum Eucharistiæ a Sacerdo- 201
te irregulari confectum, sed quemad-
modum, & Parochus, & Sacerdos præ-
dicti ad id illicitè, & sacrilegè facien- 202
dum a Superiore Ecclesiastico non ha-
bente facultatem eos absolvendi, seu
dispensandi licentiam obtinere ne-
queunt, sed potius, ut irregulares,
& excommunicatos a sacrilega admini-
stratione arcendos, & si ministrent,
severè puniendos esse omnes Catholi- 203
ci affirmant, ita quoque Filiosfamilias,
ita quoscumque, qui notorio sacrile-
gio magnum Matrimonii Sacramentum 204
violare adnituntur, Judicis auctoritate
compescere par est, & vi cohibere ne
peccent, non autem eis licentiam
concedere, ut peccata, & sacrilegia
committant.

Ex quibus prudens Adolescens,
de quo agitur convictus, ab hujusmo-
di Matrimonio abhorrens statim a
sponsalibus recessit, qui recessus ju-
stus,

205 stus, & licitus evadit ex sola consideratione Paterni dissensus, quemadmodum hucusque pro veritate demonstravimus, ac in proposito, & ad rem nostram firmavit *Rot. in Viennen. praetensorum sponsalium* 12. *Junii* 1705. §. *Quinimo cor. Kaunitz*, inter impressas *cor. eod. decis.* 77. *n.* 5. *tom.* 1., *& in Comen. sponsalium* 10. *Junii ejusdem anni* §. *Hanc autem justam cor. Molines.* inter impressas *cor. eod. decis.* 979. *n.* 2. *tom.* 4. *& in Tuden. sponsalium* 21. *Martii* 1746. §. *Caeterum cor. R. P. D. Caprara*.

Et ita &c.

ANONYMA SPONSALIUM

ARGUMENTUM

Nec invitis, nec consentientibus Parentibus Filiisfamilias licet cum indigna Persona contrahere Matrimonium.

SUMMARIUM

1 FActi species, & n. 2. 3. 4. 5.

6 *Filiifamilias insciis, vel invitis juste Parentibus sub poena culpae lethalis Matrimonium inire non possunt* & n. 46. 109.

Et peccant contra pietatem, justitiam, & caritatem, n. 7. 46. 89.

7 *Multo magis injuria afficiunt Parentes, & gravissime peccant, si illud ineant cum persona indigna* & num. 12. 13. & seqq., & n. 26. 27. 28. 59.

8 *Hoc docent etiam DD., qui Filiisfamilias circa libertatem favere videntur*, & n. 10. 17. 23.

9 *Theologi Collegii Salmaticensis filiorum extollunt libertatem circa Matrimonia*.

11 *Non est in facultate Patris cogere filium, ut hanc, vel illam in Uxorem ducat*.

18 *Etiam Canonistae praedicta Matrimonia invitis Parentibus contracta sub poena culpae lethalis reprobant*, & n. 19. & seqq.

22 *Quorum nonnulli Parentes ab obligatione dotandi Filiam indigne nuptam immunes esse declarant*.

24 *Sententiam Filiis contrariam circa praedicta Matrimonia Forenses etiam amplectuntur*.

25 *Item Rota Romana*.

26 *Praedictum Filiorum Matrimonium est actus culposus, ac Reipub. damnosus, ipsique Filii sunt puniendi*.

29 *Connubia Filiorum indigna Diluvii causa fuerunt*.

30 *Filii Dei erant Sethidae, Filii Hominum Cainitae*.

31 *Nolebat Deus Sethi posteritatem, ex qua Messias originem trahere debebat, per nefanda Cainitarum Connubia dehonestari*.

32 *Sethidae cum Cainitis Connubia contraxerunt injussu Parentum*.

33 *Qui indigna Connubia contrahunt, Deum a se, & a sua mente excludunt, suae libidini vacant, & in hos potestatem habet Daemonium*.

34 *In sacro Codice Israelitis interdicta sunt Conjugia cum Cananeis, non solum propter cultus disparilitatem*;

35 *Verum etiam propter disparilitatem conditionis*.

36 *Interdicta non erant cum Aegyptiis, Madianitis, Moabitis, caeterisque Idololatris*.

37 *Hebraeis Ancillas ducere non licebat, & Patriarchae illas retinebant ut Concubinas, non ut Uxores*.

38 *Prisci quoque homines intellexerunt nonnisi inter pares rite Nuptias consistere*.

39 *Quare Nuptiae dictae fuerunt Conjugium*.

40 *Tam Romani, quam Gentes universae Nuptias aequales esse voluerunt*, & num. seqq.

41 *Exercere dicuntur artem ludicram Saltatores, Saltatriculae, Scenici omnes artifices, & thymelici, & quae sunt alia plura theatralis rei nomina, artes ludicrae sunt*.

42 *Apud Romanos Ingenui Nuptias contrahere non poterant cum indignis imposita quoque poena*.

43 *In Jure praesumptio Matrimonii in dubio inter pares admittitur, non autem inter inaequales*.

44 *A paritate Conditionis dictum est Paragium*.

45 *Nuptiæ sunt consortium omnis vitæ; divini, & humani Juris communicatio, quæ in imparibus personis vix est, ut eveniat.*

46 *Filii ineuntes Matrimonium invitis Parentibus peccant contra pietatem, justitiam, & caritatem,* & n 89.

47 *Nemini licet dehonorare Parentes, nèc Proximo ignominiam afferre, nèc scandalo, odiis, & inimicitiis maximè inter domesticos viam aperire, nèc quartum Decalogi præceptum conculcare.*

48 *Sancta Dei Ecclesia Nuptias invitis Parentibus a Filiis contractas semper detestata est, atque prohibuit,* & n.119.152.188.

49 *Quartum Decalogi præceptum, etsi videatur affirmativum, continet tamen præceptum negativum de non dehonorando Parentes.*

50 *Filiis prohibetur adversus Parentes quælibet injuria, irrisio, contristatio, odium, & similia, imò ne vultu quidem lædenda pietas est Parentum.*

51 *Quæ levis adversus alios offensio censetur, adversus Genitores est gravissimum crimen impietatis.*

52 *Mortaliter peccat Filius, si leviter Parentem percutit, si manum elevat in signum percutiendi, si illi detrahit vel præsenti, vel in absentia.*

53 *Si eum torvò intuetur oculo, aut asperè alloquitur, si eumdem afficit tristitia, licèt opus, ex quo contristatur, alias grave malum non sit, dummodo ejus tristitia prævisa fuerit.*

54 *Vix inveniri poterit aliud præceptum tàm frequenter, tantisque modis ac istud in sacris literis inculcatum.*

55 *In opere, & sermone, & omni patientia honorandus est Pater, nèc contristandus in ejus vita.*

56 *Maledictus est, qui non honorat Patrem.*

57 *Qui affligit Patrem ignominiosus est.*

58 *Oculum, qui subsannat Patrem, effodiant eum Corvi.*

59 *Gravius peccant nihilominus Filii, qui cum indigna contrahunt.*

60 *Ignominia, & tristitia, quæ ex indignis Nuptiis Filiorum Parentibus resultat, nullatenus comparanda cum Parentum irrisione, aliisque prædictis injuriis,* &n.61.

62 *Quartum Decalogi præceptum utrumque Genitorem comprehendit.*

63 *Genitores tamquam Dei simulacra a Filiis suo modo respiciendi sunt.*

64 *Maledictus est a Deo qui exasperat Matrem.*

65 *Filius honorare debet Patrem, & gemitus Matris non debet oblivisci, & meminisse debet, quod nisi per illos natus non fuisset, unde illis retribuere tenetur.*

66 *Mortuo Patre omnia Jura reverentiolia coalescunt favore Matris.*

67 *Sacri Canones in Filiorum Nuptiis requirunt indistinctè consensum Patris, & Matris.*

68 *Idque docent Sancti Patres, cæterique Doctores,* & n.69.

70 *Cum agitur de honestis Connubiis a Filiis ineundis sufficit Parentum consensus.*

71 *Sed in Connubiis indignis* Parentum *vocabulum etiam ad Propinquos extenditur.*

72 *Ideoque sub hoc nomine veniunt Mater, Fratres, & Consanguinei, quibus Justitia præbet facultatem prohibendi, ne tam impares Nuptiæ contrahantur,* & num.73.74.75.76.

77 *Si Filius bis invitis indignas Nuptias contraheret, peccaret contra Justitiam.*

78 *Et contra pietatem.*

79 *Ubi de indignis Connubiis agitur, nedum peccat Filius, sed etiam Pater, si consenserit, & quare,* & num.81.

80 *Ex his Connubiis sequuntur odia, jurgia, simultates, & interminabiles dissensiones.*

82 *Qui se infamat lethaliter non peccat.*

83 *Hoc nonnulli DD. tamen affirmant Declara ut* num.84.

85 *Non licèt infamato, vel contumelia affecto in præjudicium alterius*

rius sui honoris, vel famæ injuriam condonare.

86 *Alias condonatio, seu remissio non est valida, nèc obligatio justitiæ ad damna reparanda extinguitur.*

87 *Honor, & Fama pari passu procedunt.*

88 *Honor, & Fama non magis sermone, quam opere læduntur.*

90 *Scandali malitia in eo sita est, ut quis dicto, vel facto præbeat proximo occasionem peccandi.*

91 *Scandali malitia inducit culpam mortalem, quando contemnitur salus Proximi, ut si pro ea conservanda quis non prætermittat facere, quod sibi libuerit.*

92 *Ad vitandum scandalum ortum habens ex Proximi nedum malitia, sed & ex infirmitate, bona temporalia, & quandoque spiritualia dimitti, vel occultari debent.*

93 *Filiifamilias Connubia indigna contrahentes omnibus Consanguineis, vel Affinibus multifariè occasionem præbent peccandi.*

94 *Vix innotescit tractatus hujusmodi Connubiorum, statim suboritur in omnibus indignatio, per quam detractiones hinc inde disseminantur.*

95 *Illicò mutuæ benevolentiæ communia, & specialia signa penitùs cessant.*

96 *Pater Filium, Frater Fratrem alloqui respuit, ac salutare.*

97 *Sequuntur odia, discordiæ, obstinatæ lites, maledictiones, insidiæ, aliquando homicidia*, & num.118.

98 *Qui utitur Jure suo nulli facit injuriam.*

99 *Libertas, quæ cuique competit in Matrimoniis ineundis, malè intelligitur.*

100 *In multis casibus non est permissum absque lethali culpa uti Jure suo.*

101 *Caupo vendens vinum Hospiti, quem agnoscit se inebriaturum peccat.*

102 *Item scandali reus est, qui in die jejunii carnes vendit ei, quem non credit a servando jejunio legitimè excusatum.*

103 *Pictor vendens imaginem Puellæ Juveni turpitèr illam amanti peccat.*

104 *Ex quibus arguitur, quod semper non est permissum uti Jure suo, nec etiam Filiis in contrahendis Matrimoniis, quando adest peccatum*, & num.113.

105 *Libera est electio status, & vitæ Conjugalis.*

106 *Nullibi constat, nulla lege cavetur, nullaque auctoritate comprobatur, quod Filii Jus habeant ad indignas Nuptias*, & num.110.

107 *Qualitas dignitatis, & æqualitatis Nuptiarum potiùs favet, quam adversetur Matrimonio.*

108 *Libertas in Matrimoniis ineundis non ita intelligenda est, ut adversetur Juri Divino, cui leges Canonicæ nunquam adversantur.*

111 *Licet quis habeat Jus in re, illo tamen uti nequit quando injustè, aut impiè, aut contra Caritatem agere debeat.*

112 *Non licet Virgini pati stuprum citra injustitiam, quamvis habeat dominium sui Corporis, quia ex illius stupro Parentibus damnum emergit.*

114 *Non licet Filio etiam consentientibus Parentibus inire Matrimonium cum Hæretica, non obstante libertate Matrimonii.*

115 *Esset tamen validum, sed illicitum, quia vetitum ab Ecclesia.*

116 *Et sine peccato contrahi non posset.*

117 *Propter pericula, quæ inde manare possunt.*

118 *Eodem modo, non obstante libertate Matrimonii, non licet Filio contrahere Nuptias cum indigna, seu Parentibus invisa propter peccatum, & propter alia pericula, quæ enumerantur*, & n.seqq.

120 *Matrimonia Catholicorum cum Hæreticis vetita sunt ex præcepto Ecclesiastico*, & n.123.

121 *Matrimonia Filiorum dissentientibus Parentibus vetita sunt ex præcepto Ecclesiastico, & Divino*, & n.124.

122 *Et si Filii illa contrahant quartum*

tum Decalogi Præceptum in materia gravi contemnunt.

125 *Ex Connubiis Filiorum cum indignis sequuntur mali effectus numera plures, quam ex Connubiis cum Hæreticis.*

126 *Filii ineuntes Matrimonium, dissentientibus Parentibus, peccant contra pietatem, justitiam, caritatem, & contra religionem.*

127 *Accedentes enim in peccato mortali ad recipiendum Matrimonii Sacramentum sacrilegium committunt,*

128 *Alterum sacrilegium committunt administrantes Matrimonii Sacramentum in peccato mortali.*

129 *Peccant etiam, quia ut plurimum contrahunt Matrimonium non primario od propagandam sobolem, sed ad saturandam libidinem.*

130 *Peccant insuper, quia alter alteri cooperatur, ut sacrilegè hoc Sacramentum recipiat.*

131 *In his Connubiis inest illa inhonestas, per quam alii clamant* = Quod tibi non vis, alteri ne feceris =

132 *Hæc est prima naturæ notio in qua lex, & Prophetæ consistunt.*

133 *Quam sibi injuriam Filiifamilias a suis filiis nascituris sibi inferri nolunt, eam ipsi Parentibus, & Propinquis inferre non debent.*

134 *Ex his Connubiis oritur scandalum Filiorum, qui ex tali peccaminoso Matrimonio procreati, vel exemplo Parentum similia discunt Matrimonia contrahere;*

135 *Vel Matrem indignam honorare dedignantur, seu potius illam verbis dehonorare non verentur;*

136 *Vel conqueruntur adversus Patrem, qui talem indignam Fœminam sibi copulavit, ut esset illorum vilis, aut ignominiosa Mater;*

137 *Vel indolem vilissimæ Matris sectantes, pravis, inhonestisque moribus imbuuntur;*

138 *Vel si Matrem diligant, rixas, aut duella suscipiunt contra Nobiles, qui eamdem sive tractare recusant, sive ejus conditionem irrident;*

139 *Vel maledicunt Parentes, illorumque Matrimonium, si propter illud mendicare cogantur, aut vilem artem exercere.*

140 *Indignæ Nuptiæ dicuntur illæ, quæ sunt impares.*

141 *Indignus est ille Conjux, cui alter Conjux, attenta progenie, divitiis, moribus, aliisque circumstantiis ubsque dedecore copulari non potest.*

142 *Et præcipuè attenta infamia.*

143 *Innoc. III. concessit Indulgentias iis, qui in Uxores ducerent Meretrices*, & num.144. 148.

Distingue ut num.150.

145 *Laudandus est Osee Propheta, qui Meretricem duxit Uxorem.*

Contrarium num.179.

Declara ut num.180. 181.

146 *Commendatur Vir generosus, qui in Uxorem duxerit Mulierem per occasionem corruptam.*

Declara ut num.183. 184.

147 *Non dantur magis indignæ Nuptiæ iis, quæ cum publica Meretrice contrahuntur.*

149 *Nec Theologorum, nèc Juris Interpretum auctoritas legem condere, aut Sacros Canones infringere valet.*

150 *Text.Innoc. III. circa Meretrices ducendas in Uxores procedit quoad illos Viros, qui sunt sui Juris.*

151 *Non autem quoad Filiosfamilias*, & num.174.

152 *Non est enim præsumendum, quod Papa eos ad hujusmodi Nuptias allicere voluerit contra Jus Ecclesiasticum, Naturale, & Divinum.*

153 *Quemadmodum allicere noluit eos Voto simplici Castitatis adstrictos, ne illos induceret ad peccandum, ita nèc Filiosfamilias, ne peccarent contra quartum Decalogi Præceptum,*

154 *Nec est præsumendum, quod Papa allicere voluerit Viros Nobiles, quamvis essent sui Juris, & quare*, & num.174.

155 *Quemadmodum in Rescriptis, & gratiis,*

gratiis, ita in elargiendis Indulgentiis nunquam Summi Pontifices intellexerunt tertio præjudicium inferre.

156 *Potissimum ubi agitur de iis, quæ Juri naturali adversantur.*

157 *Prout essent Nuptiæ sive a Filiis, sive a quibuslibet aliis contractæ cum dedecore Parentum, Fratrum, Sororum, atque totius Familiæ.*

158 *Summi Pontifices pro reparandis collapsis Ecclesiis, aut pro novis construendis ad excitandos Fideles ad elargiendas eleemosynas nonnumquam iis Indulgentias concedere solent.*

159 *Nemini tamen licet in iis casibus æs alienum erogare, aut Familiam fraudare honestis alimentis, ut eleemosynam tribuat ad lucrandas Indulgentias.*

160 *Nec Filiofamilias Parentibus egenis non providere, ut opem ferens locis Terræ Sanctæ, Indulgentiis perfruatur.*

161 *Nèc Filio, aut Fratri Matrem vetulam, aut Sororem innuptam ejus necessario auxilio, & assistentia privare, & ad loca Sancta, aut Apostolorum limina accedere, ut Jubilæi fructum assequatur.*

162 *Nec Patrifamilias Uxorem, Prolemque sua opera nutriendam deserere, ut procedens ad bellum contra Infideles, easdem impetret Indulgentias.*

163 *Hæc enim utpotè contra pietatem, justitiam, & caritatem ab omnibus reprobantur.*

164 *Nèc Pontificia Diplomata ad prædicta invitantia, præfata Personarum genera comprehendunt.*

165 *Ad obtinendas Indulgentias quinam possint Uxores ducere Meretrices*, & num. 172. 173.

166 *Sæculo XII. numerus Meretricum in immensum excreverat.*

167 *Volco Presbyter Parisiensis Meretrices convertit, & Habitu Religionis induit; Alios dotatas Matrimonio conjunxit. Ad hoc Scholares Parisienses 250. libras, Burgenses verò mille, & ultra tribuerunt.*

168 *Ipsi gregarii Milites, & Homines infimæ conditionis eas in Uxores ducere nolebant proptèr infamiam.*

169 *Ideò Innoc. III. eas ducentibus indulgentias concessit*, & num. 170.

171 *Sed ita noluit Adolescentium amores, impudentiamque fovere, nèc impietati ergaParentes præsidium ferre.*

175 *Ducentes Meretrices hodiè quoque notantur ea infamia, qua notabantur tempore Innoc. III.*

176 *Qui fuit Meretricis Maritus non potest ad Ordines admitti, quia est Bigamus, vilis, & ignominiosus.*

177 *Qui ducunt Uxores viles, abjectas, vel Meretrices sunt infames.*

178 *Damnatus ad ultimum supplicium potest effugere hanc mortem infamem, si se offerat subire aliam infamiam, desponsando Meretricem.*

185 *Exempla iniquissimorum Hominum, & iniquè gestorum sæpè usurpantur a SS. Patribus eo modo, quo in sacris Literis, vel etiam a Christo Domino non semèl fuere deducta.*

186 *Ut sunt exempla de villico fraudolento, & Judice iniquitatis.*

187 *Quæ accipienda non sunt quasi nobis ad imitandum proposita.*

189 *Matrimonium Filiifamilias injussu Parentum contractum est illicitum, sed validum.*

190 *Sponsalia uti revocabilia prohibere nè fiant, idem est ac irritare jam facta.*

VOTUM II.

ELo admodùm commendabili quidam Vir Nobilis ad conservandam non solùm agnationem, sed multò magis Familiæ decorem, ac sanguinis puritatem in suo ultimo, cum quo decessit, Testamento Primogenituram instituit ad favorem sui Primogeniti Filii, ejusque Filiorum, atque 1

que Nepotum in infinitum , ea addita conditione , quod si aliquis ex futuris Primogenitis indignam Uxorem etiàm ducere tentasset , illicò Primogenituram amitteret , eique tali casu Secundogenitum substituit, quatenùs actu , vel in spe adesset , sin minùs Primogenitum sui Germani Fratris cum eodem ordine , & conditione ad eamdem Primogenituram vocavit , factis deinde pluribus substitutionibus , de quibus in præsenti non est agendum .

Filius non solùm Primogenitus , sed etiam unicus Filii Primogeniti
2 Testatoris jam defuncti , Adolescens ætatis annorum 18. circitèr , nullo literarum usu , atque ingenitæ honestatis præsidio suffultus , tametsi elapso annō Nobiles sibi oblatas cum pingui dote spreverit Nuptias , & tribus ab hinc Mensibus omnem moverit lapidem , ut inferioris notæ Mulierem in Uxorem duceret , nunc præter id , quod a Matre , & a Propinquioribus Consanguineis sperabatur , mutata in deteriùs Persona , sed non consilio , quodam veluti furore correptus , nèc Supremi Numinis iram , nèc gravissimum Genitricis dolorem,nèc justas Consanguineorum veritus querimonias , ac demùm nihili faciens in sui, suorumque futurorum Filiorum præjudicium pinguis Primogenituræ amissionem , cum quadam Muliercula ex infima , atque obscurissima Plebe per summum dedecus Sponsalia per verba de futuro contraxit . Hujus Fœminæ
3 Pater vilibus , quoad vixit , ministeriis addictus miserrimam vitam transegit : Mater adhuc superstes vestium sordes continuò abluendo victum quæritat : Patruus actualitèr Cauponam exercet : Frater in domo Mercatoris famulatur , necnon Sponsa , ac altera ejus Soror in summa rerum egestate plurium servitio mancipatæ panem hactenùs habuerunt ferè cum probro .

Vix Consanguinei Nobilis Juvenis de hac re certiores facti, nihil in-
4 tentatum reliquerunt , ut illum a proposito revocarent , ipsaque Mater precibus , & hortationibus , lacrymis , & minis conata est eumdem ad sanam reducere mentem ; Cumque hæc omnia in irritum cesserint , tandem convolavit afflicta Parens ad opportuna Juris remedia , & allegando legitimam , quam habent Parentes facultatem prohibendi filiis ejusmodi inauspicata Conjugia , obtinuit in nostra Episcopali Curia suo nomine apponi = *Nihil transeat* = cumque Filius illud lacerari , & mandari procedi ad ulteriora in Denunciationibus postulaverit , nos rejecta , prout Juris est , 5
illius instantia , ac justissimæ petitioni Matris annuentes , attentata sponsalia esse nulla , & quatenùs opus , rescindenda, uti illicita, declaravimus .

Motiva Judicati ex eodem ipso fonte promanant,unde limpidas hausimus aquas , quibus *Voto I. per tot.* a quibuslibet æquivocis , inanibusque cavillationibus expurgatum nostrum assumptum unà cum *D. Archiepiscopo Muscettola*,aliisque Doctoribus Theologis , & Canonistis , nèc non convincentissimis argumentis , atque rationibus clarissimè comprobavimus nullo jure permissum esse Filiisfamilias, in- 6
sciis , vel invitis justè Parentibus inire Matrimonia sub pœna culpæ lethalis , etiamsi ducere vellent Fœminam paris conditionis , quæ tamen ex justis causis Parentibus foret invisa .

Verùm in hypothesi majores etiam urgent rationes ; Filiisfamilias namque cum Persona indigna contrahentes majori injuria afficiunt Parentes , atque Propinquos , plurimisque 7
modis, & præsertim contra *pietatem* , *justitiam* , *&* *caritatem* gravissimè peccant , ut apertissimè docent omnes Theologi , tùm etiam illi , qui in opinando vel mitissimam viam affectare consueverunt , tùm & ii pauci, qui (cum æquivoco tamen , de quo *in d. Vot. I. num.* 173.) nimium Filiis favere videntur circa Matrimonii li- 8
bertatem , unanimitèr hanc limitationem subdentes = *dummodò non indignè contrahant* = seu = *si tamèn Nuptiæ non sunt indignæ* = ad quas nullimodè pertingere assertæ libertatis arbitrium ostendunt , inter quos satis esset allegare testimonium *Theologorum Collegii Salmanticensis* , qui præ 9
aliis conantur Filiorum extollere liber-

bertatem, quique nihilominùs *tom.2. Theol. moral. tract.9. cap.6. punct.2. num* 19. sinceré testantur = ibi = *Si-*
10 *militèr est certum apud omnes pecca- re mortalitèr Filios, qui cum indi- gna nuberent cum dedecore Familiæ* = quibus tamèn ad abundantiorem addimus *D. Bonavent. in 4. Sententiarum tom.5. distinct.29 quæst.3. artic.1. in conclus. vers. respond. ad argum.* ubi favendo Filiis asserit non esse in
11 facultate Patris cogere Filium, ut hanc, vel illam in Uxorem ducat cum hisce tamen duabus limitationibus, nisi nempè Pater prohibeat Filio *contrahere cum Muliere mala*, vel ex alia *rationabili causa*, per quam Nu-
12 ptiæ alio quovis titulo judicantur indignæ = ibi = *Non potest Pater ad contrahendum cum hac, vel cum illa eum obligare, nisi caritas, vel rationabilis causa eum liget &c. Caritas verò ligat, quando Pater prohibet Filio, nè contrahat cum Muliere mala* = clarius *Tolet. lib.5. Instruct. Sacerd. cap.1.*
13 *sub num.8.* = ibi = *Rursus ducere Uxorem indignam contra voluntatem Patris peccatum mortale est* = quodque teneatur Filius sub mortali stare consilio, & consensui *Patris cum initurus est Matrimonium, ex quo dedecus Familiæ Patris oriri possit*, apertissimè affirmat *Card. Lauræa in 4. Sentent. tom.3. disput 17. artic.6. n.89.* quorum trium doctissimorum Purpuratorum sententia communis est apud omnes Doctores, ut præ cæteris tradit *P. Bruno Neussen. Ordin. Minor.*
14 *in absolutissima Polianthea Theologo-Morali Canonica disput. de Matrim. quæst.1. resolut.3.* = ibi = *Veluti certum est Prolem non posse absque peccato mortali, inconsultis, & invitis Parentibus, inire Matrimonium cum dedecore Familiæ, cum verosimili prævisione scandalorum, periculorum, inimicitiarum, perniciosarum rixarum, discordiarum inter Familias, Consanguineos &c. Ita communissimè Doctores. Ratio est, quia ex caritate illa mala evitare tenetur* = idque confirmant *Navarr. in Manual. cap.14. num.15. Giribald. de Sacram. tom.1. par.2. tract.10. cap.5. dub.6. num.35.* = ibi = *Conveniunt tertio peccare mor-*
talitèr Filios nubentes insciis, & invitis Parentibus, si ducant indignam cum magno dedecore, & ignominia Familiæ, si ex tali Matrimonio grandia mala sequi posse timeatur, si immineant scandala, pericula, inimicitiæ, amissio bonorum, perniciosæ discordiæ, prout notant Aversa, Sanchez, Guttier., Bossius, Palaus, aliique communitèr = Item *Marcus Serius de 4. Decalog. Præcept. disput.4. difficult.1. quæst.3. num.6.* = ibi = *Peccatum mortale erit contrahere Matrimonium absque Patris consensu, si Fi-* 15
lius contra Patris voluntatem contrahat cum aliqua indigna; scilicèt cum aliqua infra statum suum notabilitèr, quia fit Parentibus injuria, & dehonoratur Familia = eamdemque prorsùs unanimitèr tenuere sententiam *Bassæus in Flor. Theol. verb. Filius num 5. Duard. in Can. Omnes utriusque sexus tom.2. disput 21. sect.1. n.46. Reginald. in prax. for. pænit. tom.2. lib.20. cap.2. sect.3. num.18. Sayr. in Clav. Reg. lib.7. cap.5. num.12. Gesuald. de Bonon. tom.3. tract.10. cap.1. num.18. Boss. de contract. Matrim. cap.11. §.8. num.87. Mezzer. tom.4. Theol. tract.19. disput.54. artic.2. § 2. num.12. Azzor Instit. Moral. par.2. lib.2. cap.2 quæst.6. Petr. a S. Joseph in summ. de 4. Decal. Præcept. artic.2. Dicastille de Matrim. tom.3. disput.4. dub.17. num.176.* Itaque demùm, ultra alios per nos allegatos in *præcit. Voto I.*, cuncti sentiunt Theologi, nèc etiam exceptis illis omnibus, qui libertati Filiorum ultra jus tribuentes, 16
fatentur tantum eos sub mortali teneri saltem ad consilium Parentum exquirendum, verùm dum agitur de non contrahendo cum indigna, unanimi consensu non satis esse consilium audire, sed voluntati Parentum esse prorsùs obtemperandum affirmant. 17

Nèc verum est, prout perperam objiciebatur, quod Moralistæ tantum, seu Theologi, licet probæ notæ, Matrimonium cum indigna insciis, vel invitis Parentibus contractum ad unum fermè omnes illicitum esse clament, illudque e contra permittatur a Canonistis; Isti namque sic injustè
calumniantur, quia ipsi quoque ab 18

hac ſententia communiſſimo Theolo-
gorum conſenſu approbata non diffi-
dent, inter quos *Præpoſit. in Cap. Tua
n.5. Alex. de Nævo n.6. Fagnan. n. 15.
de deſponſat. impuber.* ubi fatetur Fi-
lios peccare mortaliter, ſi contrahen-
do minùs dignè Parentibus non obe-
19 diant = ibi = *Quod abſque dubio pro-
cedit faltem cum Pater movetur Fami-
liæ inæqualitate, vel alia juſta cau-
ſa* = optimè *Navarr. in Manual. cap. 14.
num. 15.* = ibi = *Peccat Filius, qui &c.
20 contra præceptum Paternum ſe mini-
mè dignam Uxorem ducit* = fuſiùs *Pi-
rhing. in Jus Canonic. tom. 4. tit. 1.
de ſponſal. ſect. 3. §. 4. num. 92.* = ibi =
*Verumtamèn negari non poteſt, quin
peccent liberi, ſi abſque juſta cauſa
21 ſine conſenſu Parentum Matrimonium
contrahant. imò proptèr extrinſecas
cauſas, ſeu circumſtantias occurrentes
regularitèr non poſſunt liberi licitè
Matrimonium inire ſine conſenſu Pa-
rentum, ut quia Parentes gravem cau-
ſam habent impediendi Matrimonium
liberorum, quia v. g. volunt Matri-
monium inire cum Perſona inæquali,
vel infami non ſine dedecore Familiæ* =
Imò non deſunt Canoniſtæ, qui agno-
ſcentes gravem injuriam per indignas
Nuptias Parentibus illatam, eos ab
22 obligatione dotandi Filiam indignè
Nuptam immunes eſſe declarant, in-
ter quos *Ancharan. in Cap. Tua n.6.*
aliique ibidem collecti per *Fagnan.
num. 19. de deſponſat. impuber.*, quod
& tandem fateri compellitur *Covar-
ruv. par. 2. de Matrim. cap. 3. §. 8. n. 7.
verſ. Hæc omnia*, qui acerrimus li-
23 bertatis Filiorum in Matrimoniis con-
trahendis aſſertor, ibi tandem ita
concludit = *Hæc omnia ceſſant, quan-
do Filia nupſit indigno, ac ignominio-
ſo Viro &c. Non enim compellendus
eſt Pater a Filia affectus injuria,
& ignominia ei Dotem dare, quod re-
ceptum eſt communitèr* = & congerit
concordantes. Hanc inſuper opinio-
nem, quod Filii nempè abſque Paren-
tum conſenſu Nuptias maximè cum
indigna contrahere prohibeantur,
non ſolum Theologi tuentur, quorum
ſententia cæteroquin juncta præſertim
cum Canoniſtis prævalere debet aliis
Doctoribus, ſed ea vindicatur etiam

a noſtris Forenſibus, uti ex profeſſo 24
docet *Piton. diſcept. Eccleſ. 52. a n. 83.
ad 89.* = ibi = *Quidam Filiusfamilias
amore captus Puellæ diſparis conditio-
nis eam deſponſare volens, diſceſſit de
domo Parentum, propriamque condu-
xit, & non obſtantibus ferociſſimis
Patris, & Matris contradictionibus,
properabat ad contrahendum Matri-
monium. Ego deſuper conſultus ſcri-
pſi ad inſtantiam Patris infraſcriptas
rationes ad Ordinarium loci &c. Præ-
mittebam igitur, quod in Jure noſtro
duæ ſunt ſpecies Cauſarum obſtantium
Matrimonio, altera, quæ nedum im-
pedit contrahendum, ſed etiam diri-
mit contractum, ut eſt cauſa Conſan-
guinitatis &c. altera ſpecies eſt, quæ
ſimplicitèr impedit contrahendum, ſed
non dirimit contractum, ut eſt omiſſio
Denunciationum abſque legitima cau-
ſa &c. & etiam contradictio Patris
Matrimonio cum Sponſa indigna Me-
noch. in punct. &c. In caſu præſenti
concurrere aſſerebam plures cauſas ſuf-
ficientes ad impediendum Matrimo-
nium, & primo concurrit contradi-
ctio Patris, & omnium Conſanguineo-
rum data in cauſa legitima indignita-
tis Sponſæ, quod talis contradictio ita
fundata poſſit impedire Matrimonium
antequam contrahatur, firmat in ter-
minis claris Menoch. conſ. 69. &c. &
in hac materia ſtandum eſſe præcitato
Conſilio dicit Card. de Luc., Barboſ.,
Coſta, Guttier. &c. Neque hic obſta-
re valet diſpoſitio Tridentini ſeſſ. 24.
cap. 1. ubi dicitur conſenſum Patris
non requiri ad validitatem Matrimo-
nii Filiifamilias, quia ſimplicitèr in
eo textu Patres Concilii decreverunt
Matrimonia ſine conſenſu Parentum
eſſe valida, ita antiquando contraria
Jura tunc vigentia tàm Canonica &c.
quàm Civilia &c. non autem diſpo-
ſuerunt Patrem non poſſe impedire
Matrimonium antequam contrahatur,
ut in puncto reſpondet Menoch. &c.
concordat Fagnan. &c. imò, quod Pa-
ter poſſit impedire Matrimonium con-
trahendum reſultat ex ipſa mente Con-
cilii, quando pro exterminandis Ma-
trimoniis Clandeſtinis, illa non qui-
dem prohibuit, ſicut prohibuerunt
antiqua Jura, ſed juſſit fieri denun-*

cia-

clationes, ut tempore istarum Patres-
familias possent se opponere, & im-
pedire, ut in puncto observat Meno-
ch. &c. Altera causa impediendi Ma-
trimonium consistit in acerrima dis-
cordia inter Patrem, & Filium, &
inter Consanguineos Sponsi cum illis
Sponsæ &c. quo casu in hoc proposito
illam esse justam, rationabilem, &
attendendam dixit Menoch. &c. Di-
castill. &c. = Eamdemque sententiam
25 frequentèr amplexa est in pluribus
Decisionibus Sac. Rot. Roman., ut te-
statur *Cord. de Luc. de Dot. disc.1. per*
tot. & disc.142. num.16. & seqq.,
& signantèr *cor. Buratt. decis.498. per*
tot. tom.1. & quamvis in iis non exa-
minetur an, & quale peccatum com-
mittant Filii contra voluntatem Pa-
rentum ita ducentes Uxorem, satis
26 adhuc aperiunt proprium sensum af-
firmantes eos gravi injuria Parentes af-
ficere, condigna pœna esse puniendos,
eorumque Matrimonium esse actum
culposum, parum honestum, mali
exempli, ac Reipublicæ damnosum,
quemadmodum testatur *Card. de Luc.*
d. disc.1. num.19. ubi quod sic Con-
trahentes lethalis culpæ reos secun-
27 dum plerosque existimari insinuat,
idemque manifestissimè confirmavit
ipsa *Rot. Roman. in Viennen. præten-*
sorum Sponsalium 12. Januarii 1705.
§. *Nec præmissa cor. Kaunitz*, quæ est
decis.77. inter recollectas cor. eod.
= ibi = *Licèt consensus Parentum non*
sit necessarius ad validitatem &c. cum
tamèn Filius, vel Filia contrahentes
Matrimonium contra placitum Pa-
28 *rentum* PECCENT MORTALITER, *gravi-*
que injuria Patrem afficiant &c. non
potest quis cogi ad nubendum contra
reverentiam debitam Patri, & induci
ad PECCATUM LETHALE *inobedientiæ* =

In quam sententiam utique cœ-
co ductu non descendit tam ingens
utriusque Fori turba Doctorum, sed
illis aperuit fortè intellectum ipsa *Di-*
vina Lex, per quam indignas, atque
impares Nuptias a Deo fuisse vetitas
satis ex eo compertum habemus, quod
29 *Genes. cap.6. vers.2.* non alia Diluvii
causa a Legislatore affertur, quam
quod = *Videntes Filii Dei Filias Ho-*
minum, quod essent pulchræ, accepe-
runt sibi Uxores ex omnibus, quas
elegerant = Cum ergo scitissimum sit
Filios Dei non alios esse, quam Sethi- 30
das, ita per excellentiam dictos,
quemadmodum *Montes Dei*, *Cedri*
Dei, & similia; *Filios* vero *Hominum*
esse Cainitas, non videtur dubitan-
dum, quod magna esset inter eos di-
sparilitas, ideoque inter has duas po-
steritates Deus Connubiorum jura di-
sertè vetuerit, alioquin nunquam eas
Nuptias alluvione totius terræ puni- 31
visset; Nolebat enim Deus sanctam,
ac nobilem Sethi posteritatem, ex
qua Messias originem trahere debuis-
set, per nefanda dehonestari Connu-
bia, contracta quidem, non ex Paren-
tum consensu, sed eorum injussu te-
merè, ac prorsus ductu cœcæ libidi- 32
nis, ut ostendunt ea verba = *quas ele-*
gerant = per quæ talis pessima electio
ipsis Filiis, non Patribus eorum tri-
buitur, de quibus similibus Nuptiis
Raphael *Tob. cap.6. vers.17.* sic in-
quit = *Qui Conjugium ita suscipiunt,* 33
ut Deum a se, & a sua mente exclu-
dant, & suæ libidini ita vacent, si-
cut Equus, & Mulus, quibus non est
intellectus = atque in hos *potesta-*
tem habere Dæmonium apertè con-
cludit. Sæpissimè insuper in *Sacro*
Codice interdicta legimus Israelitis
Conjugia cum Cananæis, non solum 34
proptèr cultus disparilitatem, ne Ca-
nanæorum moribus polluerentur, sed
etiam in primis, quia Cananæi Gens 35
vilis erat, Deoque exosa, quos vel
exterminari, vel saltem pro vilibus
mancipiis haberi lex jubebat, alias si
sola cultus disparilitas hujus prohibi-
tionis causa fuisset, etiam ad Connu-
bia cum Ægyptiis, Madianitis, Moa-
bitis, cæterisque Idololatris eadem
prohibitio fuisset extensa, & nunquam
cum eis Connubia permissa, quæ ta- 36
men passim absque difficultate per-
mittebantur. Præterea Hebræis An-
cillas ducere non licebat, nèc olim
Patriarchæ Ancillas aliter, quam in 37
Concubinas, non autem in justas Uxo-
res sibi copulabant teste *Josepho lib.IV.*
Antiq. cap.6.

Atque adeò ea est horum Con-
nubiorum deformitas, & injustitia,
ut priscis Hominibus ex naturæ ipsius

atque anticipatæ cujusdam notionis
38 ductu intellectum fuerit Nuptias nonnisi inter pares ritè consistere; quibus non alia de causa a *Jago* nomen *Conjugium* dederunt, quam ad ostendendum, ut quàm ineptè imparia Jumenta Currui, aut Aratro junguntur, tàm etiam perversè impares inter se Matrimonio copulantur, & ut ait
39 *Ovidius*, quam malè inæquales veniunt ad aratra Juvenci, tàm malè Nuptiæ impares coalescunt.

Quæ quidem opinio communis fuit non tantum Romanis, sed & Gentibus universis paulò cultioribus, &
40 moratioribus. Celebre est illud *Solonis* apud *Ausonium* hoc est = *Par pari jungatur Conjux: quidquid impar dissidet* = cujus pleni sunt Græcorum libri, ut videre est penes *Plutarcum*, *Suidam*, *Laertium lib.* 1. *in Pittaco*, *& Euripidem* penes *Stobæum serm.* 58. Apud Indos cum alterius artis, aut generis Homine non celebrabantur Connubia, teste *Strabone*, & *Arriano*. Lacedæmonii, seu Spartani, ac Athenienses omnium sanè clarissimi, a quibus potissimum Romanorum leges, quibus vivimus, effluxerunt, dignum existimarunt, ne ex solis opibus, aut sola causa explendæ libidinis more Brutorum, aut ex obstinata voluntate temerè desponsandi quascumque Mulierculas imparis conditionis, sed ex *Virtute*, & *Ingenuitate* appeterentur Nuptiæ, adeout Spartani in eos animadverterent, qui benè dotatam potius, quàm *ingenuam*, *liberalem*, *bonisque moribus præditam ducere maluissent*, ut ex *Jul. Pol.*, *Ariston.*, *Plutarch.* latè observat *Heinnec. ad leg. Jul.*, *& Pap. Popp. lib.* 1. *cap.* 2. § 4. qui cum *Auber. dissert. Jur. Phil. par.* 11. *dissert.* 4. *cap.* 1. refert = *Pœnam viguisse potissimum adversus illos, quibus in conditione quærenda* VIRTUS *postponeretur* NUMMIS, *quique mallent beatam, hoc est benè dotatam, & nummatam ducere Uxorem, quam* INGENUAM, LIBERALEM, SINE MALA FAMA, BONAM, BONIS PROGNATAM = tantumque fuit apud eosdem Lacedæmonios studium avertendi a Nuptiis non solius cœcæ libidinis tantum, sed ipsius lucri causam, ut statutum & illud per *Lycurgum* deinceps fuerit, ut Fœminæ quæcumque sine Dote nuberent, idque ob eam causam, ut hac de re interrogatus, teste *Plutarch. in Lycurg.*, ipse respondit = *Ut neque propter inopiam ullæ relinquerentur innuptæ, neque ob divitias expeterentur, sed ut Juvenum quisque ad Puellæ mores respiciens* EX VIRTUTE *faceret electionem* =

Pro Romanis teste *Dionisio Halic. lib.* 10. *in fin.* in iis duabus Tabulis, quæ adjectæ aliis decem constituerunt 12. Tabularum numerum *Gravin. de Jur. Natur. Gent. & duodecim tabul. cap.* 28. §. 23. celeberrima reperiebatur Lex Decemviralis, qua Patribus cum Plebeis Matrimonia interdicebantur, ac in ea sic erat præscriptum = *Ne Patriciis cum Plebeis essent Connubia* = Quod sane discrimen tamdiù mansit, quamdiù Respublica stetit apud Optimates, at lato Plebiscito, communicatisque cum Plebe honoribus, quia tunc inter Patricias Familias, & illustres Plebejas imparilitas intercedere non credebatur, Jura Connubiorum inter Patres, Plebejosque fieri decuit communia *Gravin. de Jur. Nat. Gent. & duodec. tab. dist. cap.* 28. abrogata illa priori lege per alteram, quam super hoc promiscuo Connubiorum usu Canulejus Tribunus Plebis promulgavit teste *Liv. lib.* 4. *cap.* 5.

Obrepente autem Republica ad Imperium, ipsummet revixit discrimen sub Papio Mutilio, & Q. Poppæo Secundo Coss. in vim *legis Pappiæ Poppææ*, cujus *primo capite* statutum fuit, ut = *Qui Senator est, quive Filius, Neposve ex Filio, Proneposve ex Filio nata, cujus eorum est, erit, ne quis eorum Sponsam, Uxoremve sciens, dolo malo habeto Libertinam, aut eam, quæ ipsa, cujusve Pater, Materve artem ludicram fecit, fecerit* = uti hoc *legis* caput in hæc verba restituit *Heinnec. ad leg. Juliam, & Pap. Popp. lib.* 1. *cap.* 5. §. 4. quam pariter legem tulit Augustus, qua statuit, quod qui contra hanc legem coivissent, nèc hæreditatem, nèc legatum consequi possent, sed ea cum Dote mortuæ Uxoris caduca fierent

juxta

juxta *cap.6.* ejusdem *legis* apud *Heinnec. loc. cit.* = ibi = *Nèque hæreditatem, quæ eis lege obvenerit, legatumque ipsi Conjuges, nèque inter se quidquam capiunt, mortuaque muliere Dos caduca est* = ac in ea lege artem ludicram exercentes, vel ab exercentibus natas ipse quoque Augustus complexus est, quia *Mimi*, *Pantomimi*, *Histriones*, aliique hujusce fuliginis Ludiones, qui saltandi, gesticulandi, pronunciandive causa operas suas in scenam locaverant, infamiam non opinione tantum, sed ex ipsa legis sententia contrahebant, ut in *l.1. ff. de his, qui not. infamia* = ibi = *Infamia notatur qui &c. artis ludicræ, pronunciandive causa in scenam prodierit* = Aliæ etiam inhibitæ fuerunt, Nuptiæ Senatoribus *Oratione Imperatorum Antonini*, *& Commodi*, prout scimus ex Ulpiano in *l.16.ff.de Sponsal.* nèc inhibitæ tantum, sed declaratæ nullum prorsus inducere vinculum *l.42.ff.de rit. Nupt.* = ibi = *Semper in Conjunctionibus non solum quid liceat considerandum est, sed & quid honestum sit, si Senatoris Filia, Neptis, vel Proneptis libertino, vel ei, qui artem ludicram exercuit, cujusve Pater, Materve id fecerit, nupserit, Nuptiæ non erunt* = Et in *lege Julia de maritandis ordinibus* plura sunt adhuc *capita*, quibus impares Nuptiæ vetabantur. Nam inter alias *l.44.ff.de rit. Nupt.* insigne *legis Juliæ* fragmentum complectitur, quo prohibentur Connubia inter Senatorios liberos, & eos, qui ipsi, aut eorum Parentes artem ludicram exercuerint, quam exercere
41 dicuntur, ut mox notavimus, Saltatores, & Saltatriculæ, & Scenici omnes artifices, & thymelici, & quæ sunt alia plura theatralis rei nomina, artes ludicræ sunt, de quibus *Franc. Ramos Del Manzana Nobilis J. C. in Comm. ad leges Juliam, & Papiam lib.2. cap.28. & seqq.*, ac de iis mentio fit in *Ulpiani fragmentis tit.13.* ubi ex *l. Julia* hæc habentur = *Cæteri ingenui prohibentur ducere lenam a lenone, lenave manumissam, & in adulterio deprehensam, & judicio pu-*
42 *blico damnatam, & quæ artem ludicram fecerit &c.* = imposita quoque pœna Nuptias impares Contrahentibus in *l.1. Cod. Theodos. de Collegiatis* = ibi = *De quorum* (hoc est Collegiatorum) *agnatione hæc forma servabitur, ut ubi non est æquale Conjugium, Matrem sequatur Agnatio: ubi vero justum erit, Patri cedat ingenua successio* =

At ubi post falsæ Religionis tenebras lux Evangelicæ veritatis effulsit, nova opus fuit Jurisprudentia, quæ salvo contractarum fœdere Nuptiarum, Senatores imparibus Nuptiis commaculatos, valido existente Nuptiarum vinculo, alienos tantum faceret a Romanis legibus, eos scilicet dejiciendo ab adeptis honoribus. Huc respiciunt *geminæ Constitutiones*, quarum altera *Constantino*, altera *Valentiniano* & *Marciano* inscribitur relatæ in *l. Senatores 1. Cod. de Natural. liber. & in l. Humilem, vel abjectam Fœminam 7. Cod. de Incest. & inutil. Nupt.* Et licet *Justinianus* novum Jus inducere molitus fuerit per *l. Imperialis benevolentiæ 23. Cod. de Nupt.* qua in ipso sui Imperii initio Scenicis, aliisque famosis Fœminis Jus illustrium Connubiorum concessit, & rursus aliam similem promulgavit *Constitutionem*, eamque ad omnes Episcopos misit, quod & tertio inculcavit *Novell. 116. cap.6.* = ibi = *Constantini vero piæ memoriæ legem &c. per quam mulierum Conjunctiones* (*quas Constantini lex abjectas vocavit*) *ad quasdam Dignitatibus decoratos, prohibentur, nullo penitus modo valere permittimus, sed licentiam volentibus præbemus* (*etsi quibuslibet magis Dignitatibus decorentur*) *hujusmodi Mulieres sibimet copulare* = duo nihilominus certa sunt; Primum, quod causa mutandi Juris fuit in *Justiniano* libido contrahendi Nuptias cum scenica Muliere; secundum, quod hoc novum Jus cum ipso Justiniano interiit, atque exolevit, prout diligenter expendit *Heinnec. loc. cit.* §.4.

Et hinc evenit, quod etiam in Jure nostro præsumptio Matrimonii in dubio inter pares admittitur, non autem inter dissimiles, & inæquales 43
Tiraquell. de leg. Connub. gloss. 1. par.5.

par.5. n.31. & seq. cum aliis ab eo
congestis,a paritate namque conditio-
44 nis dictum est *Paragium* , ut pluribus
ostendit *Choppin. de feud. Andeg. lib.2.*
tit.2. n.6. & 7. quod non sine ratio-
ne prædictæ leges statuerunt , cum
juxta *Modestini* descriptionem *in l.1.*
ff. de rit. Nupt. aliud Nuptiæ non sint,
45 quam = *Consortium omnis vitæ* ; *Di-*
vini,& Humani Juris communicatio=
non magis nempe corpora , quam ani-
mi , & quæ utrisque adjacent permi-
sceri , & in unum conflari oportet ,
quæ omnimoda communicatio in im-
paribus Personis vix est , ut eveniat.

Quantò magis igitur debuerunt
pernecesse in hanc eamdem abire sen-
tentiam Theologi , & Canonistæ , qui
Divinis legibus edocti , Sacrarum
Scripturarum exemplis excitati , Ca-
tholicæ Fidei lumine , & *Sacri Con-*
cilii Tridentini testimonio satis in-
structi , perspicuè agnoverunt non so-
lum extrinsecam hujusmodi Connu-
biorum deformitatem , sed quoties
46 invitis Parentibus iniantur , insitum
in illis peccatum ratione *pietatis , Ju-*
stitiæ , & caritatis , quia nemini li-
47 cet dehonorare Parentes , proximo
ignominiam afferre , scandalo , odiis ,
& inimicitiis maxime inter domesticos
viam aperire, nec *IV.Decalogi Præce-*
ptum conculcare , ad quæ respiciens
Sancta Mater Ecclesia hujusmodi pec-
48 caminosa Matrimonia *semper detesta-*
ta est , atque prohibuit , ut testatur
Sac. Concil. Trident. Cap.1. Sess.24.
de reformat. Matrim.

Et meritò per Ecclesiam hujus-
modi Matrimonia damnata sunt , at-
que interdicta , habemus enim Præ-
ceptum æque naturale , ac Divinum
de cultu exhibendo iis , qui nos ge-
49 nuerunt , quod etsi videatur *affirma-*
tivum , quatenùs dicit = *Honora Pa-*
trem , & Matrem = continet nihilo-
minùs præceptum *negativum* de illis
nunquam dehonorandis , illiusque
transgressio inter gravissima crimina
connumeratur , ut diximus in *superio-*
ri Voto I. num.136. Hinc eo Præcepto
50 Filiis prohibetur adversùs Parentes
quælibet injuria , irrisio, contristatio,
odium , & similia , imò *ne vultu qui-*
dem lædenda pietas est Parentum
D. Ambros. lib.8. in Evang. S. Luc.
pag. mihi 231. lit.l. quæque levis ad-
versùs alios offensio censetur , adver-
sùs Genitores gravissimum crimen im- 51
pietatis evadit ; Ideòque si Filius le-
viter Parentem percutit , aut etiam
manum elevat in signum percutiendi,
si illi detrahit vel præsenti , vel in 52
absentia, si eum torvo intuetur oculo,
aut aspere alloquitur , si eumdem af-
ficit tristitia , licet opus , ex quo con-
tristatur , aliàs grave malum non sit ,
dummodò ejus tristitia prævisa fuerit, 53
ex unanimi Thelogorum , ac Casui-
starum sententia contra hoc Præce-
ptum mortaliter peccat , ut tradunt
Bonaccin. Theol Moral. tom.2. in 4.
Decal. Præcept. disput.6. quæst. unic.
punct.2. num. 3. Navarr. in Ma-
nual. Confessar. cap. 14. a num.11.
Sayr. in Clav. Reg. lib.7. cap.5. n.8.
Cajetan. in Summ. tit. Filius potest
verb. Filii peccata Marcb. in Tribun.
Sacram. tom.2. tract.5. tit.1. quæst.1.
in princ. ubi hæc perspicuis *Sacræ*
Scripturæ verbis authorizat ; Vix
enim invenire poterimus aliud præ- 54
ceptum tam frequenter , totque di-
versis modis , ac istud in *Sacris Lite-*
ris inculcatum, & signanter in *Eccle-*
siastic. cap.3. vers.9. & 14. = ibi = *In*
opere , & sermone , & omni patien- 55
tia honora Patrem tuum &c. Non
contristes eum in vita illius = & pari-
ter in *Deuteron.cap.27.vers.16.*= ibi =
Maledictus, qui non honorat Patrem = 56
rursus in *Proverb. cap.19. vers.26.*
= ibi = *Qui affligit Patrem igniomi-* 57
niosus est = & similiter *cap.30. vers.17.*
= ibi = *Oculum, qui subsannat Patrem,* 58
effodiant eum Corvi = Aliaque similia
mandata centies in *Sacris Literis* re-
petita leguntur .

Quamobrem a fortiori gravissimè
peccant Filii , qui tristitiam maxi-
mam , maximamque injuriam Paren- 59
tibus irrogant, cum Fœminam vilem,
vel improbam desponsantes , ipsorum
famæ , & honori , ac reifamiliari gra-
vissimum afferunt præjudicium, ac sæ-
pè in eorum domum indignam Mu-
lierculam, & quandoque infame scor-
tum intrudere non valentes,ipsos vio-
lenter adigunt , ut eam in Nurum ,
Filiamque sibi obligentur adsciscі ,
cujus

eujus nequidem famulatum ob de-
coris jacturam unquam admiſiſſent.
Hæc profectò ex indigno Filii Matri-
60 monio notabilis ignominia Parentum,
per quam a ſua decidunt conditione,
per quam inter nobilitate pares niſi
maximo cum rubore converſari, aut
illorum conſpectum vitare coguntur,
per quam illos juſtiſſimo, ac indicibi-
li mœrore confici facilè quiſque ſibi
ſuadet, nullo prorſus modo compa-
61 rari valet cum Parentum irriſione,
alliſque injuriis ſupra relatis, nèc ul-
lus Theologus, aut Juris Interpres
inveniri poteſt, qui tanti criminis rea-
tum minuere, vel excuſari non ve-
reatur.

Nèc obſtat objectum, quod in
hypoteſi non concurrat diſſenſus *Pa-
tris* jam defuncti, ſed tantummodò
Matris, ſub cujus poteſtate Filius non
reperitur; Tùm quia *Decalogi Præ-
ceptum* utrumque Genitorem compre-
62 hendit = *Honora Patrem*, ET MATREM =
hoc enim debitum rationi conſonum,
ac naturæ maxime ſuadet ſummum,
quod a Parentibus, poſt Deum, be-
neficium accepimus,, illorumque di-
gnitas, per quam, *tamquam Dei ſi-
63 mulacra*, a Filiis reſpiciendi ſuo
modo veniunt, atque colendi, quem-
admodum nos docet *Catechiſ. Roman.
par.3. tit. de 4. Præcept. Decal. cap.5.
num.9.* = ibi = *Sunt enim Immortalis
Dei* (Parentes videlicet) *quaſi quæ-
dam ſimulacra, in iiſque ortus noſtri
imaginem intuemur, ab iis nobis vi-
ta data eſt; iis Deus uſus eſt, ut nobis
animum, mentemque impertiret &c.
merito nomen* MATRIS *in hoc Præcepto
expreſſum, ut ejus beneficia, & me-
rita erga nos conſideremus quanta cu-
ra, quantaque ſollicitudine nos in
utero geſſerit, quanto eum labore, &
dolore pepererit, ac educarit* = unde
Filius exaſperans Matrem ſibi Dei ma-
ledictionem acquirit *Eccleſiaſtic. cap.3.
64 verſ.18.* = ibi = *Maledictus a Deo, qui
exaſperat Matrem* = quia tàm per Pa-
trem, quàm per Matrem nati ſumus
Eccleſiaſtic. cap.7. verſ.29. & 30. = ibi =
Honora Patrem tuum, & GEMITUS
MATRIS TUÆ *ne obliviſcaris: Memen-
65 to quoniam niſi per illos natus non
fuiſſes, & retribue illis quomodo, &
illi tibi* = ac contra Filium eos deho-
norantem maledictio repetitur in
Deuteron. d. cap.27. verſ.16. = ibi =
*Maledictus,. qui non honorat Patrem
ſuum*, ET MATREM, *& dicet omnis
Populus: Amen* = & quantum prodeſt
Filiis obedientibus benedictio Patris,
tantum illis inobedientibus officit ma-
ledictio materna *Eccleſiaſtic. cap.3.
verſ. 11.* = ibi = *Benedictio Patris
firmat domos Filiorum, maledictio
autem* MATRIS *eradicat fundamenta* =
quod maximè confirmatur exemplo
relato per *D. Auguſtin. lib.22. de Ci-
vit. Dei cap.8.* & fuſiùs *ſerm.94. Inter
novos* de Matre, quæ Filiis ſibi ino-
bedientibus, atquè rebellibus male-
dicens, omnes illos continuò tremu-
los, ac vagos ſine domibus, opibus,
& honoribus undequaque miſeros
reddidit.

Tùm quia ultra recenſita Divi-
na Oracula tùm a Filiis, tùm a Judi-
cibus non contemnenda, ſed formi-
danda, nos non latet, quod, mortuo
Patre, jura reverentialia univerſa coa-
leſcunt favore Matris, ut innuit etiam
in propoſito *Piton. diſcept. Eccleſ.52.
ſub num.83.* & confert *Rot. in Con-
ſtantien. Sponſalium 26. Junii 1748.
§. Accedit cor. R. P. D. Elephantutio*,
& *Sacri Canones*, qui præcipuè in 66
hac materia ſpectandi ſunt, requi-
rendo indiſtincte conſenſum Parentum
non reſpexerunt ad Patriam Poteſta-
tem, & ad ejus effectus a *Jure Civi-
li* introductos, ſed ad obſequium,
& reverentiam *Jure Divino*, ut ſupra, 67
æque debitam tàm Matri, quàm Patri,
ex qua unica ratione ducti Sancti Pa-
tres, cæterique Doctores unanimi
voto utriuſque Parentis conſenſum
exquiſierunt, ut ex jam allegatis au-
ctoritatibus apparet, in quibus vel Pa-
rentes indiſtinctè, vel Pater, & Ma- 68
ter in ſpecie nominantur, uti diſertiſ-
ſimè docet *Veſſembec. in lib.23. ff. de
rit. Nupt. tit.2. § 4.* = ibi = *De Jure
Divino, & ex Præcepto Decalogi idem* 69
*debetur honos Matri, qui Patri, &
ideò Canones utrorumque Parentum
conſenſum indiſtinctè requirunt* =

Tùm demum quia ſumus in caſu,
in quo, ultra *pietatem* erga Parentes,
caput effert *Juſtitia*, quæ non pati-
tur,

titur, ut sub nomine Parentum veniant soli Genitores, prout si ageretur de honestis Conjugiis, respectu quo-
70 rum satis est, si Genitoribus debitus honor habeatur, nèc, iis justè reluctantibus, Matrimonium a Filiis cum Persona iisdem Genitoribus invisa contrahatur, sed agitur de Nuptiis indi-
71 gnis, circa quas *Parentum* vocabulum latiùs est accipiendum, ut etiam ad *Propinquos* extendatur, quemadmodum pro quibusvis *Propinquis* ea vox usurpata fuit a *Tertulliano*, *Lampridio Capitolino in utroque Codice*, & a posterioribus Scriptoribus, unde *D. Hieronymus in II. contr. Rufin.* hoc declarans vocabulum *Parentes militari*, *vulgarique sermone Cognatos*, *&* *Affines* nominari testatur; ideòque sub eo nomine veniunt non solum Mater, sed etiam Fratres, &
72 Consanguinei, quibus, cum interesse habeant, damnumque sentiant, *Justitia* præbet facultatem prohibendi, ne tam impares Nuptiæ contrahantur. Si enim iis totius Familiæ honor, fama, ac decus deprimitur, ad quæ conservanda nedum Parentes, verum & cæteri Consanguinei Jus strictum habent, nil mirum ergo, si Parentum nomine in hoc casu veniant in subsi-
73 dium etiam Proximiores Agnati, qui gravi afficiuntur injuria ad *text. in l. Unic. §. Et siquidem vers. Oportet Cod. de rapt. Virgin.* = ibi = *Oportet enim, ut quicumque Uxorem ducere*
74 *voluerit sive ingenuam, sive libertinam secundum nostras leges, & antiquam consuetudinem Parentes, vel* ALIOS QUOS *decet, petat, ut cum eorum voluntate fiat legitimum Conjugium* = & similitèr in *l. In Conjunctione 20 Cod. de Nupt.* = ibi = *In Conjunctione Filiarum in sacris positarum, Patris expectetur arbitrium, sed si sui Juris Puella sit, intra quintum, & vigesi-*
75 *mum annum constituta, ipsius quoque assensus exploretur* = & deinde nulla habita ratione de Patria potestate ab ipso *Jure Civili* introducta sequitur = *Si Patris auxilio destituta*, MATRIS, ET PROPINQUORUM, *& ipsius quoque requiratur Adultæ judicium &c.* = Hoc idem habetur in *Cap. Videtur 3. Qui Matrim. accus. poss.* ac consentaneè in hac materia tenet *Boss. de Matrim. cap. 11. §. 58. n. 68.* Ex hisce
namque indignis Conjugiis familiæ 76
honestas a Majoribus parta suo gradu decidit, & vilescit, nèc semel Consanguineis impedimento sunt, ne suis Natalibus respondentes Nuptias assequantur, quia ut plurimum Viri Nobiles dedignantur Filiam ei desponsare, cujus Frater, vel alius Consanguineus mediante Matrimonio cum indigna, sive vili, aut infami Muliere contracto, totius progeniei honorem, famamque sua turpitudine denigravit.

Nemo igitur audebit asserere,
quod Filius ita agendo non peccet evi- 77
dentissimè *contra Justitiam*. Si enim ipse alienæ familiæ verbo, vel opere tantum detraheret famæ, vel honoris, quantum suæ propriæ famæ deficit ex Matrimonio cum indigna, ab omnibus certè de injustitia redargueretur, utique a fortiori injustitiæ, & impietatis
reus habendus erit, si Fratrum, Sororum, & maximè Parentum honorem, ac famam in facto tam enormiter deturpaverit. Quinimo ubi de indignis Matrimoniis agitur, nedum peccat 78
Filius si nupserit, sed etiam Parentes, 79
si consenserint, solus namque Parentum consensus tali casu non sufficit, unde etiamsi ipsi dent manus, adhuc licita non erunt Connubia, quibus to-
ta propinquitas afficitur gravi injuria, 80
ex qua sequuntur odia, jurgia, simultates, & interminabiles dissensiones, per ea, quæ docet *Aversa de Sacram. Matrim. quæst 3. sect. 7. vers. Benè tamen* = ibi = *Si inirent indignum aliquod Matrimonium cum notabili dedecore, & Ignominia Familiæ &c. quamvis cum consensu Paren-*
tum, peccarent adhuc Filii contrahen- 81
do, & Parentes consentiendo, quando Matrimonium esset indignum, & perniciosum, & cum scandalo, & cum dedecore aliorum propinquorum de familia = Quidquid secus dicendum esset *quoad Consanguineos*, quando Matrimonium non est indignum, nulla familiæ per illud affertur injuria, nec ignominia, licèt alter ex Sponsis sit minus dives, minusque nobilis, alter vero ditior, atque nobilior, quia tunc illud benè procedit, quod spon-

salia

ſalia alieno arbitrio diſſolvi non debent, ut in his terminis dixit *Rot. in Reatina Sponſalium* 29. *Januar.* 1753. §. *Et reipſa & §. Conſanguineorum coram R. P. D. Buſſ.*

Nèc refragatur, quod quiſque ſit ita Dominus ſui honoris, ac famæ,
82 ut ſeipſum infamando lethaliter non peccet juxta plurium DD. opinionem, quos colligunt *Molina tom.* 4. *tract.* 4. *diſput.* 37. *n.* 1. *Dicaſtill. de Juſtit. lib.* 2.
83 *tract.* 2. *diſput.* 12. *appendic.* 1. *dubit.* 4. *n.* 501. quod tamen impugnant alii poſt *Cajet.* 2. 2. *quæſt.* 73. *art.* 2. *verſ. Ad hoc* & videtur opinio *S. Thomæ ibidem*; In eo namque univerſi conve-
84 niunt, quod ſi infamia redundet in alios, ſcilicet in Filios, Fratres, Familiam, Religionem, vel Patriam, qui ſe infamat, lethaliter peccat ſecundum expreſſam ſententiam *D. Thom. quæſt.* 73. *art.* 4. *ad* 1. = ibi = *Arbitrii eſt detrimentum ſuæ famæ pati, niſi hoc vergat in periculum aliorum &c. non autem eſt ſui arbitrii, quod patiatur detrimentum famæ alterius &c.* = eumque unanimiter ſequuntur Theologi, quos congerit *Dicaſtill. de Juſtit. lib.* 2. *diſput.* 12. *p.* 3. *dub.* 14. *Card. de Lug. de Juſt. tom.* 1. *diſput.* 14. *ſect.* 10. *n.* 167. Itaut nèc etiam liceat infamato, vel contumelia affecto, in præjudicium alterius,
85 ſui honoris, vel famæ injuriam condonare, alias condonatio, ſeu remiſſio non eſt valida, eaque non obſtan-
86 te, obligatio juſtitiæ ad damna exindè exorta reparanda non extinguitur, veluti ſolidè probat *Dicaſtill. dicta diſput.* 12. *par.* 3. *dubit.* 14. *n.* 240. = ibi = *Quando infamia irrogata Patri ita eſt injurioſa Filiis, ut eis damnum afferat in fama a ſuis Majoribus parta, etiamſi Pater remittat infamiam, non eſt valida remiſſio &c. Et idem eſt in ſimilibus caſibus &c.* = Quod totum verificatur de contumelia, ſeu
87 quavis injuria contra honorem, cum honor, & fama pari paſſu procedant, ut ex communi DD. docet idem *Dicaſtill. diſput.* 12. *d. part.* 3. *dub.* 2. *num.* 400. Honor autem, ac fama non
88 magis ſermone, quam opere læduntur *Card. de Lug. diſput.* 14. *ſect.* 11. *n.* 191. = ibi = *Ad contrahendam malitiam gravem, ſatis eſt, ſi ex alio fine vis id ponere, ex quo honor proximi graviter lædatur* = de quo latè diſputant *Molina*, *Sotus*, *Leſſius* ab eodem relati *d. ſect.* 10. *per tot.*

Præterea Filii hujuſmodi Connubia ineuntes non ſolum graviter peccant ratione *pietatis*, & *juſtitiæ*, 89
ut hactenus demonſtravimus, verum etiam ratione *Caritatis*, cujus leges perniciosè hoc ſcandalo conculcantur; Notum eſt enim ſcandali malitiam in eo ſitam eſſe, ut quis dicto, vel facto ruinæ ſpiritualis, hoc eſt peccati 90
occaſionem proximo dederit, ut ex *D. Hieron. ſup. cap.* 15. *S. Matth.* tradit *D. Thom.* 2. 2. *quæſt.* 43. *artic.* 1. *in corpor.* quem omnes unanimiter ſequuntur, & in *artic.* 4. docet ſcandali malitiam mortalem inducere culpam, 91
quando contemnitur proximi ſalus, ut ſi pro ea conſervanda quis non prætermittat facere, quod alias facere ſibi libuiſſet, ac *artic.* 7. & 8. concludit, quod ad vitandum ſcandalum ex proximi nedum malitia, verum & ex infirmitate ortum habens, tàm bona temporalia, quàm etiam quandoque ſpiritualia dimittere, vel ſaltem oc- 92
cultare tenemur.

Filiosfamilias igitur, qui ab hiſce Matrimoniis abſtinere, ſeu recedere cum pertinacia recuſant, & clandeſtinè ſine denunciationibus, ſeu annuente injuſto Judice illa contràhunt, non uni, 93
vel alteri, ſed omnibus Conſanguineis, vel Affinibus multifariè peccandi occaſionem præbere non dubitabit quicumque non ignorat, quod vix audito ſimilis Matrimonii ſolo tractatu, ma- 94
xima ſtatim ſuboritur in omnibus indignatio, per quam detractiones hinc inde diſſeminantur, illicò mutuæ benevolentiæ communia, multoque magis ſpecia- 95
lia ſigna penitus ceſſant; Pater Filium, Frater Fratrem alloqui reſpuit, ac ſa- 96
lutare, quibus maximis malis reſpondent odia, diſcordiæ, obſtinatæ lites, 97
atque utinam non ſæpè maledictiones, inſidiæ, ac etiam aliquando homicidia, abſque eo quod hoc graviſſimum ſcandali crimen Filius indignas paciſcens Nuptias valeat effugere, nèc ullo jure a peſſundatis Caritatis legibus ſe tueri.

Frustra autem noster incautus Adolescens tot undique pressus ineluctabilibus argumentis,& a suo Defen-
98 sore deceptus excipiebat, quod *qui utitur Jure suo nulli facit injuriam*, natura namque, legesque, ac præcipuè *Sacri Canones* Jus tribuunt Filiis ad Matrimonium, quod magis placet, amplectendum, ac proinde non impietatis, non injustitiæ, non scandali sunt accusandi, sed sibi imputent, qui peccandi occasionem ex ipsorum Nuptiis contra Jus sibi competens irrationabiliter sumunt.

Quandoquidem hæc libertas summa, omnimoda, & inviolabilis in Matrimoniis tantoperè a Causidicis commendata, utpote, ut ipsi malè, seu saltem cum patenti æquivoco opinantur, generaliter, & absque ulla limitatione a *Sacris Canonibus* sancita, præter argumenta, rationes, & Jura,
99 quibus evidenter, quam futilis sit, ac vero, rectoque *Sacrorum Canonum* sensui contraria, satis ostendimus in nostro præcit. *Vot. I. n.*133. *& seqq.*, *& n.*173. *& seqq.* hoc unum insuper addimus, quod, aut prætenditur, quod cuique, & consequenter etiam Filiisfamilias ita libera sint Matrimonia, ut contra voluntatem Parentum ea cum quacumque Persona ad sui libitum contrahere valeant, quia a *Sacris Canonibus* nunquam fuere prohibita, & hoc est falsum, quia *Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis ea semper detestata est, atque prohibuit* teste *Sac. Concil. Trident. cap.*1. *sess.*24. *de reformat. Matrim.* Aut prætenditur, quod, stante libero arbitrio, ita sint libera, ut nèc a Deo, nèc ab Ecclesia prohiberi potuerint, & hæc esset propositio hæreticalis, quemadmodum hæreticalis esset, si diceretur, quod Deus prohibere non potuerit fornicationem, adulterium, furtum &c. contra liberum hominis arbitrium, nèc prohibere potuerit Ecclesia contra assertam Matrimonii libertatem Conjugium Catholicorum cum Hæreticis, ac cætera Matrimonia, quæ, ob impedimenta impedientia, sive dirimentia, ab Ecclesia inducta, contrahi non possunt.

Falsum præterea omninò est, quod unicuique semper liceat uti jure suo, hæc etenim regula sic indefinitè sumpta totam scandali malitiam cohonestaret. Quidquid enim sit, an citra injustitiæ reatum possit quis cum alienæ salutis periculo uti Jure suo, certum omninò est, quod salvis Cari- 100
tatis legibus, in multis, multisque casibus id non est absque lethali culpa permissum. Hinc Caupo vendens vinum hospiti, quem agnoscit se inebriaturum, utitur sine dubio jure suo, quia rem vendit in ejus pleno domi- 101
nio existentem, sed nihilominùs peccat secundum receptam sententiam Theologorum, de qua *Ferrantin. tract. de scandalis quæst.*61. *&* 62. Sic scandali reus erit, qui in die jejunii carnes vendat ei, quem non credide- 102
rit a servando jejunio legitimè excusatum; ita & Pictores vendentes imaginem puellæ Juveni turpiter illam amanti, utuntur jure suo, dum pre- 103
tium sui laboris quærunt, at a nemine a peccato excusantur *Azzor. Instit. Moral. par.*2. *lib.*12. *cap. ult. quæst.*9. *Sanchez. in Summ. lib.*1. *cap.*7. *n.*40. *Bonaccin. Theol. mor. tom.*2. *de peccat. disput.*2. *quæst.*4. *punct.*2. § *unic. n.*29. Hæc, & innumera hujus generis exempla suppeditant Theologi tractantes de vitiis oppositis Caritati, quibus concludentissimè evincitur quam ineptè, & insulsè dicatur, quod Filii indignè contrahentes Matrimo- 104
nium *utantur jure suo*, & proindè a lethali culpa sint immunes.

Maximè quia præter coactionem ad certum Matrimonium ineundum, & ad electionem status, & consequenter 105
præter liberam electionem vitæ Conjugalis in genere, prout diximus in præd. *Vot. I. n.*173. nullibi constat de tali Jure, nulla lege, nullaque au- 106
ctoritate illud est ipsis quæsitum, ut in proposito advertit egregiè *Card. de Luc. de Dot. disc.*142. *n.*12. ibi=*Moventur ex ratione libertatis Matrimonii ex Jure Canonico resultantis, quæ futilis est. Nam Juris Canonici intentio nunquam fuit ob Matrimonii libertatem permittere turpia, & criminosa, prout est indignè nubere, solumque sustulit necessitatem consensus Paterni a Jure Civili requisiti* (scili-

cèt

cèt ad validitatem) *sed cum suppositio*
dignarum Nuptiarum, cum qualitas
107 *hac æqualitatis, & dignitatis potius*
faveat, & congruat Matrimonio, quam
adverſetur &c. = quæ diſertiſſimè con-
firmavit *Megal. Instruct. Confeſſ. &*
Pænit. lib. 2. cap. 23. quæſt. 1. n. 52. = ibi =
108 *Hæc libertas non ita intelligenda erit,*
ut adverſetur Juri Divino, cui leges
Canonicæ nunquam adverſantur &c.
Sed Filia, quæ ſine conſenſu Patris
Matrimonium contraheret, contra
quartum Decalogi Præceptum pecca-
ret, ergo libertas a Jure Canonico
illi concessa, non ita intelligenda erit,
109 *ut ſine conſenſu Patris cum offenſione*
Juris Divini contrahere poſſit = opti-
mè *Opatovius de Sacram. tract. de*
Matrim. diſput. 2. quæſt. 18. num. 159.
ubi firmat non licere Filiis, Parentibus
invitis, ſe jungere Matrimonio, ſub-
dens = *Dices, quod Filius, & Filia*
habent Jus ad contrahendum. Reſpon-
deo illos habere, ſed non ad contraben-
110 *dum indignè, & cum peccato &c. E*
contra Pater habet Jus Divinum ex
quarto Decalogi Præcepto, ne ignomi-
nia a Filiis afficiatur, quod accidit
in Matrimonio indignè contrabendo =
Stat enim benè ſimul, quod quis
habeat Jus in re, ac illius ſit verè
111 Dominus, ſed cum ea limitatione ta-
men, ut illo nonnunquam uti nequeat,
ne injuſtè, aut impiè, aut contra
Caritatem agat, quia ſcilicet ejus
uſus Tertio damnoſus evadat, nam
etiam Virgo dominium ſui Corporis
habet quoad uſum Conjugii, illudque
nubendo verè transfert in Virum, ſed
nihilominùs ſine legitimo Conjugio
ipſi minime licet ſe ſtuprandam offer-
re citra injuſtitiam, cum ex illius ſtu-
112 pro damnum Parentibus emergat,
quam doctrinam late tradit *D. Thom.*
2. 2. quæſt. 154. artic. 6. per tot. il-
lumque omnes ejus Diſcipuli ſequun-
tur; ex quibus bene reſultat illius
conſequentiæ vanitas, quod cum Fi-
liifamilias Jus habeant contrahendi li-
berè Matrimonium, idcirco licet etiam
113 indignè, etiam invitis Parentibus, etiam
cum alieni honoris jactura, cum Fami-
liæ, ac Parentum dedecore, cum Rei-
publicæ ſcandalo Matrimonium contra-
hant, adhuc honeſtè, licitè, juſtè, & ſine
peccato illud contrahere dicendum ſit,
& propter Matrimonii libertatem a
nemine ad ita contrahendum poſſe
impediri.

Utque evidentiùs hæc veritas
eluceſcat, incongruum non erit ſup-
ponere, quod Adoleſcens, de quo
agitur, ſi contrahere vellet Matrimo-
nium non cum indigna, ſed cum Hæ-
retica æqualis conditionis, conſen-
tientibus quoque Parentibus, atque 114
Propinquis, id nihilominùs, *non ob-*
ſtante libertate Matrimonii tantope-
re magnificata, abſque diſpenſatione
Apoſtolica, nullo modo ei permitti
poſſet, nèque deberet, quia hæc Con-
nubia *vetita ſunt ab Eccleſia*, ideò-
que etſi valida, ſunt tamen illicita, ac 115
proindè non permittenda tùm propter
peccatum, ſine quo contrahi non va-
lent, quia ſunt prohibita *S. Thom. 3. par.* 116
de Sacram. quæſt. 90. artic. 1. ad 5.
tùm propter pericula, quæ inde ma- 117
nare poſſunt *Can. Cave Can. Non opor-*
tet, & alii 28. *quæſt. 1. Concil. Eli-*
berit. ann. 305. cap. 16. Concil. Lao-
dicen. ann. 320. cap. 31. Concil. Trullan.
cap. 72. Conc. Toletan. ann. 694. cap. 20.
Concil. Narbonenſ. ann. 1609. cap. 72.
Nos quidem in præſenti non agimus
de Matrimonio Catholicorum cum
Hæreticis, ſed nihilominùs etiam in
caſu noſtro, eaſdem, imò & majores mi-
litare rationes arbitramur, ſi enim
Filiifamilias inire velint Connubia
cum indigna, ſeu Parentibus inviſa,
ipſis Parentibus, aliiſque Propinquis
reluctantibus, id perficere minimè
poſſunt niſi contra pietatem, juſti- 118
tiam, & caritatem, niſi illicitè, niſi
cum peccato, quia *Sancta Dei Eccle-*
ſia ea pariter ſemper deteſtata eſt,
atque *prohibuit*, & ex iis quoque 119
oriuntur, vel oriri poſſunt pericula
ſcandalorum, diſſenſionum, & inimi-
citiarum &c. cum animæ Contrahen-
tium, aliorumque maximo detrimen-
to; Quoties igitur in primo caſu *Ma-*
trimonii libertas non obſtat, quomi-
nùs idem Matrimonium impediatur,
utpote illicitum, atque peccamino-
ſum, quia *ab Eccleſia vetitum*, mul-
tiſque periculis expoſitum, profectò
ignoramus cur in ſecundo eadem *Ma-*
trimonii libertas ejus efficaciæ, at-

que valoris esse debeat, ut idem Matrimonium impediri minimè possit, licet sit æqualiter periculis expositum, illicitum, atque peccaminosum, quia *ab eadem ipsissima Ecclesia expressè prohibitum*; eo insuper addito, quod Matrimonia cum Hæreticis, etiam accedente Parentum consensu,
120 vetita sunt ex *Præcepto Ecclesiastico*, Connubia verò insciis, vel dissentientibus justè Parentibus inita, tàm *ex Præcepto Ecclesiastico*, quàm *a Jure*
121 *Naturali*, *& Divino* prohibentur, quia Filii, qui ea sic contrahunt, ad sensum tàm Theologorum, quàm Canonistarum *IV. Decalogi Præceptum* in materia gravi contemnunt; Nos ignorare repetimus cur in primo casu asserta *Matrimonii libertas* vim ullam habeat præbendi facultatem violandi, & contemnendi SOLUM *Præceptum Ecclesiasticum*, ejusque *transgressores* graviter omninò *sint puniendi*, in altero verò *eadem Matrimonii libertas* ita *Præcepto Naturali*, *Divino*, *& Ecclesiastico* prævalere debeat, ut illud nedum *impunè* violare, & contemnere liceat, sed ne Matrimonii libertas lædatur, *licentiam potius transgressoribus* idem violandi, & contemnendi *necessario concedere* debeamus. Hæc apud Nos semper fuit,
122 semperque erit maxima, & inegabilis implicantia, paucis namque verbis est idem, ac dicere: Catholicus Matrimonium contrahere nequit cum Hæretica *non obstante libertate Matrimonii*, quia Matrimonium esset illicitum, & peccaminosum, utpote *ab Ecclesia probibitum*; Filiusfamilias verò Matrimonium insciis, vel invitis justè Parentibus e converso liberè contrahere valet, nec illud a nemine impediri potest, *obsistente libertate Matrimonii*, quamvis sit æqualitèr illicitum, atque peccaminosum, quia illud non *Ecclesia* tantum, sed *Jus Naturale*, *Divinum*, & *ipsamet Ecclesia semper prohibuit*; cujus quidem diversitatis rationem nos adhuc nèc concipere, nèc invenire, nèc capere, nèc nobis suadere ullo modo potuimus. Quamobrem usque dum congrua ratio disparitatis unius casus ab altero nobis non assignetur, semper in eo sensu constantes erimus, ut quemadmodum, non obstante malè intellecta libertate Matrimonii, Connubia cum Hæreticis absque dispensatione Apostolica permitti non possunt, 123
quia ab Ecclesia prohibita, ut habetur etiam ex *Gloss. in Can. Non oportet* 28. *quæst.* 1. = ibi = *Hæreticus non potest contrahere cum Christiana &c. et si contrahit, tenet Matrimonium, sicut si contraheret cum excommunicato* = ita a pari, imò a fortiori, majorique ratione Matrimonia Filiorum absque consensu Parentum rationabilitèr reluctantium nullatenùs permitti valeant, quia nedum *ab Ecclesia*, 124
verum etiam *ex naturali Jure*, *Divinoque Præcepto* vetantur.

Concurrentibus potissimum in Connubiis Filiorum contra Parentum consensum initis, maximè cum indignis, gravissimis malis numero pluribus iis, quæ ex Connubiis cum Hæreticis, consentientibus Parentibus, at- 125
que Propinquis, contractis evenire possunt, & evenire videmus. Siquidem peccant, ut diximus, contra pietatem, justitiam, & caritatem, 126
ultra peccatum contra Religionem, quia accedentes in peccato mortali ad recipiendum Sacramentum, sacrile- 127
gium committunt, nècnon alterum, administrantes Matrimonii Sacramentum culpa lethali innodati, si uti Ministri ejusdem Sacramenti ha- 128
beantur; Ultra aliud peccatum ex eo promanans, quia ut plurimum non primariò ad procreandam sobolem, sed tantummodo ad saturandam libidinem cum ea particulari, & speciali Fœmina, eam Uxorem ducunt, prout si 129
in illorum Patria, aut aliis in locis, vel in universo Orbe Catholico ulla alia Fœmina reperiri non posset; Ultra quoque aliud peccatum, quod inde emergit, quia alter, alteri coopera- 130
tur, ut sacrilegè hoc magnum Sacramentum recipiat, quemadmodum in *dict. Voto I. num.* 187. *& seqq.* satis, superque probavimus; Et ultra demum gravissima scandala desuper enumerata propter has impares Nuptias, in omnium oculos incurrit inhonestas illa, per quam Extranei quoque in- 131
dignantur, & clamant = *Quod tibi*

non

non vis , alteri ne feceris = quæ est
132 prima naturæ notio , & in ea legem , & Prophetas consistere testatur D. N. J. C. in *Evang. Matth. cap.7. vers.12.* Etenim quam sibi injuriam a Filiis nascituris inferri nolunt , eam ,
133 haud par est , ipsos priores Parentibus , & Propinquis inferre ; Quibus omnibus accedunt alia inconvenientia, & peccata inter ipsos Conjuges , de quibus in *d. nostro Voto I. n.30. 187, & seqq.*,nec non scandalum Filiorum, qui ex tali peccaminoso Matrimonio procreati , vel exemplo Parentum si-
134 milia discunt Matrimonia contrahere; vel Matrem indignam honorare dedignantur , seu potius illam verbis de-
135 honorare non verentur ; vel conqueruntur adversus Patrem , qui talem
136 indignam Fœminam sibi copulavit , ut esset illorum vilis, aut ignominiosa Mater ; vel indolem vilissimæ Matris sectantes , pravis , inhonestisque mo-
137 ribus imbuuntur , itaut Filii potius cujusdam Satellitis , quam Viri Nobilis videantur ; vel si Matrem diligant , rixas , aut duella suscipiunt contra eos Nobiles , qui eamdem sive tractare recusant , sive ejus con-
138 ditionem irrident; vel maledicunt Parentes , illorumque Conjugium , si Genitor propter tale Matrimonium pinguem hæreditatem amiserit , & idcircò ipsi ad alimenta sibi compa-
139 randa , aut vilibus artibus incumbere, aut sine pane , sine vestibus, sine tecto mendicare cogantur,unoque verbo difficile admodum est adamussim enarrare quanta in uno facinore sint crimina, quibus Filiifamilias hæc Matrimonia contrahentes alligantur , aliisque illis se alligandi præbent occasionem.

Quod autem Nuptiæ , de quibus in causa , indignæ sint, nullatenùs est hæsitandum ; indignas namque Nu-
140 ptias non alias esse , quam impares facilè intelligitur ex omnibus Theologorum , & Canonistarum locis , inter quos *Sanchez de Matrim. lib.4. disput.26. a num.22. tom.2. Frogos. de regimin.reipub.Eccles. par.1 lib.2, disput.4. §.2. num.290,* , & ex Jurisperitis *Piton. discept. Eccles.52. n.88. & seqq.* , *Menoch. de præsumpt.tom.2. lib.4. præsumpt.189. a num.85.* aliisque concordantibus relatis *Card. de Luc. de Dot. disc.1. num.23. & seq.* , *& disc.142. num.21.* Quamobrem indignus est ille Conjux , cui alter Conjux , attenta progenie , divitiis , moribus , aliisque circumstantiis absque dedecore copulari non potest juxta 141
prudentiam Judicis , cujus judicio id examinandum relinquitur *Bost.de contract. Matrim. cap.11. num.167* =ibi= *Porro ad dignoscendum an nupseris digno,vel indigno spectanda sunt utriusque Conjugis Progenies,seu Nobilitas, animi bona , mores , divitiæ , legitima Natalia , & alia, & secundum ea prudens Judex attentis moribus Civitatis judicabit* = concordat *Gratian. discept forens. cap.163.num.14 tom.1.* = ibi = *Ad hoc , ut dicatur Uxor indigna non attenditur solum , an sit Concubina , vel Meretrix , cum etiam ex alio capite possit dici indigna , Inspecta inæqualitate generis , Familiæ , divitiarum , nobilitatis , & similium , quæ faciunt esse considerabilem talem indignitatem ad Matrimonium contrahendum* =

Indignè proindè copulatur Filius nobilis , vel honestus cum Plebeja sive ex Catholicis orta Parentibus , sive Neophita , sive Innupta , sive Vidua , quæ antea Viro nobili nupserit, & deinde Vidua remanserit , quæque cum alio Viro nobili in Matrimonium conjungi præsumat . Vidua namque nonnisi impropriè , & per fictionem prærogativas Viri prædefuncti conservat *Cyriac. controv. forens. cap.578. num.22. & 34. tom 2.* donec , & quousque in viduitate permanserit *Gratian. discept. forens. cap.623.n.4. tom.4. Sperell. decis. 157. num. 15. vers. Prout* ; adeout si transeat ad secundas Nuptias , cum amplius primi Viri non sit Uxor , illiusque desinat esse Vidua , amittit insimul , ae si nunquam habuisset, Viri defuncti prærogativas , semperque remanet Fœmina seu vilis, seu inhonesta juxta sua Natalia , propriosque mores , & nobilibus Nuptiis indigna *Ferdinand. de Valentib. discept.5. num.49. & seq. de re Eccles.*

Et non solum Filius Nobilis , vel honestus indigno Connubio conjungitur

tur cum Plebeja, seu illegitima, aut malis imbuta moribus, aut ancilla, aut humili, aut vagabunda, aut recitando, seu canendo theatralibus scenis addicta &c. verum etiam Filius dives cum Foemina paupere *Piton. discept. Eccles.52. num.89. Rot. in Juden. Sponsalium 21. Martii 1746. §. Caeterum cor. R. P. D. Caprar., & in Majoricen. Sponsalium 6. Martii 1752. §. Plurimum cor. R. P. D. Amadeo*, & quidquid sit de ditiori cum minus divite, aut de nobiliori cum minus nobili, quam inaequalitatem non obstare dixit *Rot. in d. Reatina Sponsalium 29. Januar. 1753. §. Et reipsa cor. R. P. D. Bussio*, Nos pro certo tenemus, quod aliquando contra Parentum consensum indignè, & eum peccato copuletur etiam pauper cum paupere, si nimirum Parentes obstent, ne Filia pauper Matrimonium ineat cum Viro paupere, & sine aliqua arte, quem praevident ad Matrimonium faciendum cum proprio lenocinio Uxorem esse ducturum. Ea verò potissimùm indignitas lo dubium a nemine revocatur, quae oritur ex infamia, qua Vir Satelles, vel aliis
142 infamibus artibus addictus, seu Mulier inhonesta, sive Meretrix sit, sive Concubina laborat.

Quin turbet dispositio *text. in Cap. Inter opera 20. de Sponsal.* per-
143 peram attributo Clem.III. cum sit responsum Innoc.III, ut ex *Raynald. ad annum Christi 1198. num.3.* observat *Gonzalez in d. Cap. Inter opera num.1. litt.a.*, qui verè legitur inter *Epistolas* ejusdem Innoc.III. editas ab erudito *Stephano Baluzio l. 1. Epist.112.* cujus integri *text.* verba apud *eumdem*, *& Gonzalez* sunt, quae sequuntur = *Inter opera caritatis*,
144 *quae imitanda nobis auctoritate sacrae paginae proponuntur, sicut Evangelica testatur auctoritas non minimum est errantes ab erroris sui semita revocare, ac praesertim Mulieres voluptuosè viventes, & admittentes indifferentèr quoslibet ad commercium carnis, ut castè vivant, ad legitimum tori Consortium invitare. Haec igitur Apostolica auctoritate attendentes, statuimus, ut omnibus, qui publicas Mulieres de lupanari extraxerint, & duxerint in Uxores, quod agunt, in remissionem proficiat peccatorum* = Consonat dictum *S. Hieronymi* relatum in *Can. Non est culpandus 32. quaest.1.*, ubi de Osee Propheta, qui 145
Meretricem sibi junxit Uxorem, sic loquitur = *Non est culpandus Osee Propheta, si Meretricem, quam duxit, ad pudicitiam convertit, sed potius laudandus, quod ex mala bonam fecit* = Adstipulatur quoque *D. Chrysostomus* scribens ad Theodorum Mo- 146
nachum *in parguef. prior. circ. med.* = ibi = *Si qua* (scilicet Mulier) *bonae formae, si ingenua, liberalique facie per occasionem in eam inciderit calamitatem, quemlibet generosum, eximiumque Virum nihil pudebit, vel Connubio sibi talem adjunxisse; tanta est apud Homines misericordia, tanta despectio vulgaris opinionis, quae saepenumero in propatulo effectas ignominia, liberat ab infami servitute, recepitque in ordine Matronarum* = Ex quibus pro nostro parum oculato Adolescente Scribentes arguebant, quod si non dantur magis indignae Nuptiae iis, quae cum Muliere in Lupana- 147
ri prostituta ineuntur, quas tamen laudant Sancti Patres, Ecclesiae Doctores, & Summus Pontifex, qui & ad illas ineundas proposita peccatorum indulgentia Fideles omnes invi- 148
tat, multo minus indignae dici debeant illae, de quibus agitur, quinimò (quidquid in contrarium clament Theologi, seu Juris Interpretes, 149
quorum auctoritas novam legem condere, aut Sacros Canones infringere nunquam valuit) nulla dari subdunt Connubia, a quibus propter humilem conditionem unius ex Sponsis possint Filii, Filiaevefamilias a Parentibus prohiberi.

Huic etenim objecto, opportunè respondet *Natal. Alex. Theol. Moral. tom.6. lib.2. de Matrim. cap.2. artic.2. de consens. clandest. reg.24. vers. Sexta* = ibi = *Viro*, qui sui ju- 150
ris est *Meretricem lupanari eductam ducere licet Uxorem, ut eam a peccato revocet, idque in remissionem peccatorum proficere respondet* Clem.III. = imò Innoc.III. ut supra innuimus. Lau-

Laudatus itaque *textus* procedit
quoad eos, *qui sunt sui Juris*,
nec ullo jure obligantur aliorum pe-
tere consilium, ac exequi præceptum,
quemadmodum Filiifamilias Paren-
151 tum consilium petere, eisque obe-
dire tenentur, idque clarius explicat
idem *Natal. Alex. loc. cit. cap. 2. art. 1.
reg. 15. pag. 466.* = ibi = *Filius nam-
que prorsus tenetur obedire Patri pro-
hibenti, ne ducat Uxorem &c. ma-
lè moratam, aut infamem, vel dis-
paris longè conditionis. Tenetur enim
quisque lege Naturæ periculum suum
vitare, honori suo consulere, Fami-
liæque suæ dignitatem, vel honesta-
tem sartam tectam tueri. Tenetur
Parentibus justa præcipientibus obedi-
re* = Nèc unquam est temerè præsu-
mendum, quod aliquando Summus
Pontifex eos ad indignas Nuptias alli-
cere voluisset, quos etiam dignas con-
trahere, insciis, vel invitis Parentibus,
152 *Ecclesia semper detestata est, atque
prohibuit*, & quidem cohærenter dis-
positioni Juris Naturalis, ac Divini
ex *quarto Decalogi Præcepto* manife-
stissimè resultanti, & quemadmodum
noluit allicere ad hujusmodi Matri-
monia eos, qui emisissent Votum sim-
plex Castitatis, ne illos induceret ad
peccandum, ita nèc Filiosfamilias,
153 ne peccarent contra *IV. Decalogi Præ-
ceptum* allicere voluisse dicendum.

Nèc etiam insuper præsumen-
dum venit, quod Papa reliquos etiam
154 nobiles, honestosque Viros, quam-
vis essent sui Juris, in dedecus Familiæ,
& Propinquorum ad similes indignas
Nuptias invitare voluerit, cum indu-
bitati Juris sit, quod quemadmodum
in rescriptis, & gratiis, ita in elar-
giendis indulgentiis nunquam Summi
155 Pontifices intellexerunt tertio præju-
dicium inferre, ut ex vulgatis *text. in
Cap. Ad aures 8. de Rescript. Cap. Su-
per eo 15. de offic., & potest. Judic.
Delegat.* tradunt communitèr DD.,
quos cumulant *Barbos. in d. Cap. Su-
per eo 15. num. 3. Koning. princ. Jur.
Can. lib. 1. tit. 3. §. 9. num. 10. vers. Re-
gula tertia*, & potissimùm ubi agitur
156 de iis, quæ Juri naturali adversantur,
ut ex *Fulgos. cons. 61. num. 4.*, prout
essent Nuptiæ sive a Filiis, sive a qui-
buslibet aliis contractæ cum dedecore
Parentum, Fratrum, Sororum, at- 157
que totius Familiæ, veluti communi
nedum Theologorum, sed & Juris In-
terpretum, Sanctorum Patrum, ac
plurium Summorum Pontificum au-
ctoritate, ac solidissimis argumentis
hucusque comprobavimus.

Et quidem quamvis Summi Pon-
tifices ad excitandos Fideles ad elar-
giendas eleemosynas, sive pro repa-
randis collapsis Ecclesiis, sive pro 158
novis construendis, sæpius hujusmodi
eleemosynas in satisfactionem pœnæ
pro peccatis cessuras indulgeant, ni-
hilominus in hisce, ac similibus casi-
bus nemini licebit æs alienum in has
eleemosynas erogare, aut Familiam
iis fraudare subsidiis, quibus ad ho- 159
nestam substentationem indiget, ut
Ecclesiæ, vel Pauperibus ad lucran-
das indulgentias opituletur; Nèc Fi-
liofamilias Parentibus egenis non pro-
videre, ut opem ferens locis Terræ
Sanctæ, promissis indulgentiis per- 160
fruatur; Nèc Filio, aut Fratri Ma-
trem vetulam, aut Sororem innup-
tam ejus necessario auxilio, & assi-
stentia privare, & ad Loca Sancta,
aut Apostolorum limina accedere, ut 161
Jubilæi fructum assequatur; Nèc tan-
dem Patrifamilias Uxorem, prolem-
que sua opera nutriendam deserere,
ut procedens ad bellum contra Infide- 162
les peccatorum valeat impetrare re-
missionem; hæc etenim, utpote contra
pietatem, contra justitiam, contra 163
caritatem, ab omnibus reprobantur,
& Pontificia Diplomata reliquos Fi-
deles ad enarrata virtutum opera,
proposita spe veniæ, invitantia, hu-
jusmodi Personarum genera non com-
prehendere satis compertum habe-
mus. Meretrices igitur e cœno erue- 164
re poterunt, & peccatorum obtinere
remissionem ii, qui, si alias ducant,
nulli infamiam irrogant, Parentes
gravi dolore non afficiunt, neque
Fratribus, neque Sororibus ad pares
Nuptias copulandas impedimentum
præstant, neque scandali, aut rixa-
rum occasionem præbent, neque de- 165
mum infelicis exitus periculo se, &
quas ducunt Uxores exponunt.

Porrò animadvertendum est,
quod

quod Summus Pontifex ex duplici motivo æternæ Meretricum saluti legitimo Connubio occurrere voluit; Primo nempè, quia cum antea Meretricibus Matrimonium interdictum fuisset non solum per legem a Deo Moysi datam *Joseph lib.4. antiquit. cap. ult.* = ibi = *Nec Meretrici sit Jus Nuptiarum, cujus, propter injuriam suo corpori factam, Nuptiale Sacramentum Deus non admittit* = sed & ab antiquis Canonibus relatis per *Gonzalez in d. Cap. Inter opera de Sponsal.* intuitu proindè aliqualis misericordiæ antiquorum Canonum rigorem operæ pretium duxit corrigere, ut qui Meretrices uti Concubinas retinebant, in legitimas Uxores ducere possent, *Gonzalez in d. Cap. Inter opera n.15. in fin.* Secundò sciendum est, quod
166 Sæculo XII. numerus Meretricum in immensum excreverat, de quibus in Parisiensi Regione grassantibus ad finem prædicti Sæculi mentionem facit *Otto de S. Blasio*, ubi de Volcone Parisiensi Præsbytero loquitur, cujus verba apud *Bzovium ad annum.1198. num.21.* referuntur = ibi = *Meretricum autem sectam omnimodè in ea regione deposuit, easque verbo prædicationis conversas, plures truncatis crinibus, habitu Religionis induit professione perpetuæ castitatis. Alias autem, quæ se continere non præsumebant, casum ex fragilitate timentes, data eis in dotem non modica pecunia, le-
167 gitimo Connubio reformavit, ad quod efficiendum Parisienses Scholares 250. libras, Burgenses vero mille, & amplius erogaverunt* = Cumque eo tempore vel infimæ conditionis Homines,
168 imò ipsi gregarii Milites eas in Uxores ducere non auderent propter infamiam, quæ ab earum Nuptiis jure Canonico retrahebatur, idcirco ne tales Mulieres sine spe Matrimonii sibi damnationem, aliisque scandalum quærere continuarent, Innoc.III., su-
169 blata aliquamdiù infamia, cum prædicto Indulgentiarum lucro illis sollicitè providere curavit, ut satis indicant *Historiæ* illius temporis, atque ipsa Summi Pontificis verba, ut observat *Raynald. tom.13. ad ann. Christi 1198. num.38.* = ibi = *Innocentius in perditas illas Mulieres, quæ pudicitiam, quibusve obviis, animas Dæmonibus prostituebant, miseratione ductus e cœno facilius abducendas ratus, si Viros, qui eas ducerent, nanciscerentur, infamiam, quæ in jungenda sibi Meretrice erat, amovere conatus 170
est, atque indulgentias iis proposuit, qui ex Christiana pietate hujusmodi Meretriculas Uxores ducerent, quo maritali fœdere coercitæ a scelere impudicitiæ sibi temperarent* = Nunquam autem somniavit Pontifex Adolescentium amores, impudentiamque fovere, eorum libidini, ac impietati 171
erga Parentes præsidium ferre, sed eos dumtaxat, oblatis indulgentiis, ad hujusmodi Connubia excitare intellexit, qui procul ab omni injuria Consanguineorum, Christianæ caritatis stimulo ad miserrimas Meretriculas e cœno impudicitiæ sublevandas addu- 172
cerentur, ut ea ipsius *Epistolæ* verba clarè demonstrant = ibi = *Inter opera Caritatis non minimum est errantes ab erroris sui semita revocare, ac præsertim Mulieres voluptuosè viventes, ac admittentes quoslibet ad commercium Carnis, ut castè vivant, ad legitimum tori consortium invitare. Hoc igitur &c. attendentes &c.* = Ex quibus manifestè resultat, quod Innocentius eos Apostolico favore prosequi voluit, qui absque Parentum, & Conjunctorum injuria perdita 173
scorta ad viam salutis convertere, atque ab immunditia carnis, quantum fas est, satagunt emundare; Non verò Filiosfamilias, non nobiles Adolescentes, non Viros præclaræ, seu 174
honestæ stirpis, qui non ad acquirendas indulgentias, sed ad peccandum contra pietatem, justitiam, & caritatem, nullatenus student invenire alium Virum infimæ conditionis, qui tales Fœminas ducant, quo casu etiam de fructu indulgentiarum participarent, sed ipsimet ad earum indignas Nuptias aspirant, & amore capti, atque libidine obcæcati cuicumque easdem desponsare volenti præferri prætendunt cum propria, totiusque Familiæ, & Propinquorum ignominia, probro, & dedecore.

Ea enim Juris infamia, qua tempore

175 pore INNOCENTII III. Viri ducentes
in Uxores publicas Meretrices nota-
bantur, hisce quoque temporibus ne-
dum communi Theologorum, sed &
insignium Canonici Juris Interpretum
calculo comprobatur, ut videre est
apud *Barbos. in Can. Si quis Viduam 2.*
distinct. 34. post *Glos.* ibique *Turre-*
cremat. Majol. de Irregularit. lib. 3.
cap. 1. *num.* 5. = ibi = *Ob eam-*
176 *dem caasam si quis Meretricis Mari-*
tus fuerit, ad Ordines non admitte-
tur, non solum quia Bigamus, sed
etiam quia ignominiosus, & vilis est;
vilem etenim Uxorem ducens, vilis
ipse efficitur = & inter gravissimæ no-
tæ Theologos *Card. Bellarmin. tom.* 1.
contr. vol 2. *lib.* 1. *de Cleric. cap.* 24.
in fin. Sanchez de Matrim. lib. 7. *dis-*
put. 84. *num* 9. *tom.* 2. *Gibalin. de Ir-*
regular. cap. 5. *quæst.* 4. *proposit.* 3.
pag. 384. *vers. Deinde, Gabriel a S. Vin-*
cent. de Censur. disput. 10. *quæst.* 8.
§. 6. *num.* 242. *in fin.* aliisque præter-
missis *Sayr. in Thesaur. tom.* 1. *lib.* 7.
cap. 11. *num.* 7. = ibi = *Item Infames*
177 *sunt, qui ducunt Uxores viles, &*
abjectas, vel Meretrices &c. = Qui-
nimò apud cordatos, & honestos Vi-
ros tanti æstimatur hujus infamiæ no-
ta, ut non desint, qui censeant
Reum ad ultimum supplicium dam-
natum debere hanc infamem effugere
178 mortem, si se offerens paratum ad
desponsandam Meretricem, hanc alte-
ram infamiam subire non dubitaverit,
ut videre est apud *Barbos. in d. Cap.*
Inter opera 20. *num.* 4. *de Sponsalib.*

Tantum autem abest, ut *D. Hie-*
ronymus Matrimonium cum Meretri-
ce commendaverit, quin potius ipsius
testimonio apertè evincitur impro-
bum, ac infamem eum apparere, qui
Mulierem publicam in Uxorem acci-
pere non detrectaverit, nèc in excu-
sando Osee tantoperè laborasset, nisi
magna in Conjugio ejusdem Prophe-
179 tæ apparuisset turpitudo, de qua in
Præfatione sui Commentarii sic ait =
Quis enim non statim in fronte libri
scandalizzatur, & dicat: Osee pri-
mus omnium Prophetarum Meretricem
habere jubetur Uxorem, & non con-
tradicit? Non saltem nolle se simulat,
ut rem turpem facere videatur invi-
tus? &c. Osee audiens a Domino: Ac-
cipe Uxorem fornicariam: non fron-
tem rugat, non mærorem pallore te-
statur, non verecundiam mutato ge-
narum rubore demonstrat, sed pergit
ad lupanar, & scortum ducit ad le-
ctulum = Quam difficultatem profectò
sic arduam censuit, ut ad illam ex-
planandam, ad mysterium esse recur- 180
rendum existimaverit = ibi = *Hæc igi-*
tur audientes quid possumus responde-
re, nisi illud propheticum; quis sa-
piens, & intelliget ista, intelligens,
& cognoscet ea? Unde & nobis dicen-
dum est cum David: Revela oculos
meos, & considerabo mirabilia de le-
ge tua = & deindè *initio sui Com-*
mentarii, ubi sunt verba relata in
Can. Non est culpandus 32. *quæst.* 1.
iterum ipsius Prophetæ excusationem
aggreditur, quam præcipuè in eo re-
ponit, quod non libidinis impetu, sed
Dei jussu Meretricem acceperit, ad
comprobandum, quod Deus hoc Con- 181
nubio Mysterium præsignare statuerat
= ibi = *Non est culpandus Osee Prophe-*
ta, si Meretricem, quam duxit, ad pu-
dicitiam convertit, sed potius laudan-
dus, quod ex mala bonam fecit.
Præsertim cum Beatus Osee non OB
CAUSAM LUXURIÆ, NON LIBIDINIS,
NON PROPRIA FECERIT VOLUNTATE,
sed Dei paruerit imperio, ut quod in
isto carnaliter legimus, in Deo fa-
ctum spiritualitèr probaremus =

D. Chrysostomus verò scribit
Theodoro Monacho in apostasiam la-
pso, illumque ad resipiscendum hor-
tatur proposita spe veniæ, eamque
ex Dei misericordia, ac immensa er-
ga spiritualem animam caritate ni- 182
titur confirmare, atque inter cætera
exemplum Hominum profert = ibi =
Num vides, quod deformes, impu-
dentesque Mulieres prostitutæ vix pos-
sunt obtrudi gladiatoribus, & iis
quoque, qui cum bestiis depugnare
soliti sunt? Cæterum si qua bonæ for-
mæ, si ingenua, liberalique facie per
occasionem in eam inciderit calamita-
tem, quemlibet generosum, eximium-
que Virum nihil pudebit, vel Connu-
bio sibi talem adjunxisse = & deindè
concludit = *Si tanta est apud homines*
misericordia &c. quanto benignior

 faci-

facilitas erit apud Deum erga animam propter superni generis præstantiam? = Quare neque ex verbis, neque ex mente S. Doctoris approbatum dici potest Matrimonium cum
183 Meretrice. Non verbis, quia verbis de
Meretricibus testatur totum oppositum. De aliis verò Mulieribus ingenuis, non vulgaris conditionis, non Meretricibus, non prostitutis, sed per occasionem in eam lapsis calamitatem narrat quidem illas quandoque a generosis Viris haberi Uxores, sed tamen factum neque improbat, neque commendat. Non mente, quia, licet ad Divinam misericordiam extollendam ipsorum utatur similitudine, vel exemplo, quasi quod non in-
184 dignas, sed dignas hujusmodi Nuptias
autumasset, nihilominùs novum non est, quod exempla iniquissimorum Hominum, & iniquè gestorum sæpe
185 usurpantur a SS. Patribus eo prorsus
sensu, quo in Sacris Literis, vel etiam a Christo Domino non semel fuisse adducta nos docuit *D. Augustinus lib. 2. quæst. Evangel. quest. 34.*, ut
186 sunt exempla de Villico fraudolento
Luc. 16. de Judice iniquitatis *Luc. 18.*, ac alia plura hujus generis, quæ ac-
187 cipienda non sunt quasi nobis ad imi-
tandum proposita *D. August. Luc. 16. loc. cit.* = ibi = *Sed etiam e contrario ducuntur istæ similitudines, ut intelligamus, si laudari potuit ille a Domino, qui fraudem faciebat, quanto ampliùs placent Domino Deo, qui secundum ejus Præceptum illa opera faciunt. Sicut etiam de Judice iniquitatis, qui interpellabatur a Vidua, comparationem duxit ad Judicem Deum, cui nulla ex parte Judex iniquus conferendus est* = & rursus *qu. 45. circ. fin.* = ibi = *Hic ergo iniquus Judex non ex similitudine, sed ex dissimilitudine adhibitus est, ut ostenderet Dominus quanto certiores esse debeant, qui Deum perseveranter rogant &c. cum apud iniquissimum Judicem usque ad effectum implendi desiderii valuerit perseverantia deprecantis &c.* =

Quibus ita se habentibus, supervacaneum est quærere, an Sponsalia per præfatum Adolescentem jam contracta subsistant, quoties enim *Sacra Tridentina Synodus* testatur, quod Nu-
ptias Parentum auctoritate defectas 188
Sancta Dei Ecclesia semper detestata est, atque prohibuit, pernecesse sequitur, quod tàm Matrimonium, quàm Sponsalia sint illicita cum eo tantum discrimine, quod Matrimonium, licet illici-
tum, ubi attamen est ratum, nexum in- 189
dissolubilem habet, at Sponsalia, ut-
pote revocabilia, prohibere ne fiant, 190
idem est, quod irritare jam facta *l. Non dubium 5. Cod. de legib.* = ibi = *Ea, quæ lege fieri prohibentur, si fuerint facta, non solum inutilia, sed pro infectis etiam habeantur, licèt legislator fieri prohibuerit tantum, nèc specialitèr dixerit inutile esse debere, quod factum est* = ideòque ea non obstare declaravimus, quominùs Sponsus, obsequendo præcepto Matris, ad Familiæ decus omninò servandum, multoque magis ne peccata, & sacrilegia committat, ab enunciatis indignis Nuptiis adimplendis omninò teneatur recedere, prout ipsum recedere expresè mandavimus, & utrumque Sponsum pristinæ libertati restituimus.

Et ita &c. utraque &c.

ANONYMA SPONSALIUM
SEU
CAPITULORUM MATRIMONIALIUM

ARGUMENTUM

Sponsalia a Filiisfamilias contracta, licet in scriptis redacta, reluctantibus tamen justè Parentibus, non sunt adimplenda.

SUMMARIUM

1 *Quamplures Adolescentes Conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua mente temerè excludant, suæque libidini tantummodo vacent.*

2 *Eorum Matrimonia invitis, & justè reluctantibus Parentibus contracta, seu contrahenda Sancta Dei Ecclesia semper detestata est, atque prohibuit*, & num. 85. 125.

3 *Quia vetita sunt ex præcepto naturali, & Divino.*

4 *Instan-*

4 *Instantia cujusdam Fœminæ pro adimplemento Sponsalium.*
5 *Adducitur Canon illiberitan.* 54.
6 *Idem Canon declaratur.*
7 *Olim qui constantibus Sponsalibus eum altera Persona Nuptias contrahebat, dicebatur committere Adulterium.*
8 *Ex Romano, & Gentium Jure Patres pro Filiis Sponsalia contrahebant.*
9 *Ex Jure Romano liberum erat Patri filiorum Sponsalia distrahere.*
10 *Ex sponsalibus sive verbo, sive scripto firmatis oritur inter Sponsos obligatio contrahendi Matrimonium.*
11 *Sponsalia sunt reciproca promissio futurarum Nuptiarum.*
12 *Ex promissionibus mutuis, & acceptatis oritur obligatio adimpiendi promissum.*
13 *Qui sine justa, & rationabili causa renuit stare Sponsalibus, lethalitèr peccat,* & num. seqq.
16 *Unde oriatur prædicta obligatio.*
17 *Nihil tàm fidei congruit humanæ, quàm pacta servare;*
18 *Juxta principia Juris Naturalis, Divini, & humani.*
19 *Obligatio servandi promissionem in sponsalibus factam non oritur ex sola virtute fidelitatis.*
20 *Sed & ex justitia commutativa.*
21 *Virtus fidelitatis respicit solummodo debitum liberalis promissionis.*
22 *In Sponsalibus adest ultro, citroque obligatio correspectiva, ex qua rigorosum Justitiæ debitum pro adimplemento resultat,*&n.25.
23 *Sponsalia reducuntur ad Contractum Innominatum* = facio, ut facias =
24 *Et habentur etiam pro Contractu Nominato.*
26 *Nonnulli Theologi, & Canonistæ negant prædictam obligationem locum habere in Foro Fori, & nonnulli id affirmant.*
27 *Alii tenent, quod si Sponsalia sint nuda, Judex ad adimplementum compellere nequeat, secus si fuerint jurata.*
28 *In praxi sive nuda, sive jurata obligant in Foro Fori, & Sponsas sine rationabili causa renuens potest compelli ad ineundum Matrimonium.*
29 *De Jure veteris Latii ex Sponsalium stipulatione actio ex Sponsu dabatur.*
30 *Sed ex Jure Romano Pandectarum, & Codicis talis stipulatio nullam in foro externo parit actionem.*
31 *Et alii nubere licèt eum causa, & sine causa.*
32 *Et alterutri Sponsorum permissum est pœnitere.*
33 *Hoc tamen intelligi debet procedere, si utriusque Sponsi interveniat consensus.*
34 *Sive dicendum, quod talis Juris Civilis dispositio a Jure Canonico fuerit correcta.*
35 *Curiarum praxis cogendi Sponsum ad adimplendum nuda Sponsalia non apertè ex Jure Canonico comprobatur.*
36 *Nonnulli enim ex textibus, qui ad id allegantur, loquuntur vel de sponsalibus per verba de præsenti contractis, quæ sunt verum Matrimonium;*
37 *Vel de promissionibus juratis,* & num. seqq.
40 *Vel nullam mentionem faciunt compulsionis in Foro Fori, sed tantum obligationis in Foro conscientiæ.*
41 *Qui de Matrimonio contrahendo sibi mutuam dedere fidem, ad eamdem servandam moneri debent.*
42 *Utriusque Sponsi dissensu sponsalia rescinduntur.*
43 *Judex potest suadere Sponsos, ut fidem datam servent, sed non potest illos compellere.*
44 *Nisi fuerint juramento firmata. Declara ut supra* num. 27. & 28.
45 *Non ita facile nec etiam hoc casu ad Censuras deveniri potest;*
46 *Quatenus obstet aliqua rationabilis causa;*
47 *Quæ non requiritur gravis, sed sufficit etiam levissima.*
48 *Quia coactiones hae in re infelices exitus habent.*

49 *In quocumque casu Compulsio Judicis in hac materia non debet esse præcisa, sed moderata.*
50 *Præstabilius est Censuris parcere, quam illis uti, ne contemnantur.*
51 *Et si Judex prævidet Censurarum contemptum, abstinere debet a coactione.*
52 *Si vero eas fulminet, & post declaratoriam altera pars pertinaciter nubere renuat, renuens est absolvendus, etiamsi non petat, & quare* num.53.
54 *Est potius monenda, quam cogenda Mulier renuens ei nubere, cui se nupturum juraverat.*
55 *Compulsio adhiberi potest contra renuentem, quando rationabilis causa non obstat.*
56 *Et in Sponsalibus validis, non quando a Filiis, invicis Parentibus, sunt contracta*, & num.58.
57 *Ex quibus nulla proditur actio, & liberum est ab illis recedere.*
58 *Filii, & Filiæ solum contradicere possunt, cum Parentes eis Sponsos moribus indignos, & turpes eligunt.*
59 *Secundum antiquam Jurisprudentiam Pater Romanus Matrimonia Filiorum jam contracta distrahere poterat, sed secundum jurisprudentiam posteriorem dissolvere tantum sponsalia non impeditur.*
60 *Unde arguitur Sponsalia invitis Parentibus contracta de Jure Civili esse irrita.*
61 *Et proinde etiam de Jure Canonico, quia ab eo Jus Civile in hac parte non est correctum.*
62 *Sponsalia, & Connubium pari passu procedunt.*
Contrarium num.63. & seqq.
64 *Sponsalia a Nuptiis differunt nomine, etymologia nominis, & definitione.*
65 *Item Causa efficiente.*
66 *Forma.*
67 *Fine.*
68 *Item quia Matrimonium est Sacramentum, & inter Puberes contrahitur irrevocabiliter.*
69 *Sponsalia vero etiam inter Impuberes stipulantur, non sunt irrevocabilia, nec Sacramentum.*
70 *Jura Sponsaliorum, ac Connubiorum Contractum emptionis, & venditionis imitantur.*
71 *Quanta est differentia inter promissionem de vendendo, & actualem venditionem, tanta intercedit inter Sponsalia, & Matrimonium.*
72 *In Contractu emptionis venditio distinguitur a traditione, per quam venditionis Contractus consumatur.*
73 *Sponsalia venditionem, seu promissionem venditionis referunt, subsequens Matrimonium traditionem complectitur.*
74 *Per nudam venditionem sine traditione acquiritur Jus ad rem, traditio largitur Jus in re.*
75 *Per Sponsalia Jus ad rem, per secutum Matrimonium Jus in re paritur.*
76 *In Contractu venditionis, & Sponsaliorum arrhæ dantur, & recipiuntur.*
77 *Venditio, si intercedant arrhæ, ante traditionem revocabilis est, ita & Sponsalia ante Matrimonium.*
78 *Ab Emptione potest recedi, si Emptor recedens arrhas datas relinquat, aut recedens Venditor, quas accepit, reddat duplicatas.*
79 *A Sponsalibus recedens acceptas arrhas restituit duplicatas, & si minor sit, simplas.*
80 *Venditio irrita, interdum accedente traditione roboratur.*
81 *Sponsalia invalida subsequente Matrimonio convalescunt.*
82 *Venditio posteriori Emptori facta per priorem vitiatur, nisi posteriori accesserit etiam traditio.*
83 *Secunda Sponsalia per priora infirmantur, nisi secundis Matrimonium etiam accesserit.*
74 *Valorem, quem Tridentinum tribuit Nuptiis invito Patre factis, non tribuit furtivis Filiorum Sponsalibus.*
86 *Matrimonium, & Sponsalia a Filiis inita invitis Parentibu sunt illicita.*
87 *Matrimonium, licèt illicitum, dissolvi non potest*, & num. seq.

89 *Spon-*

89 *Sponsalia verò illicita possunt dissolvi, imò sunt irrita.*

90 *Sponsiones, pacta, & stipulationes turpes nullius sunt roboris*, & num. seq.

92 *De Jure Canonico alter ex Sponsis hortationibus, & aliquando minis urgetur ad implendum Sponsalia.*

93 *Ubi de justo dissensu Patris constat, nèc Filius, nèc Filia citari possunt ad adimplendum Sponsalia.*

95 *Judex cavere debet, ne a Filiis, invitis Parentibus, Matrimonia contrahantur*, & num. 100.

96 *Non solum antè, sed etiam post Sponsalia*, & num. 101. 115.

97 *Quia promissio circa rem illicitam non obligat*, & num. 98. 102. 149.

99 *Nèc tenetur Sponsus perficere Sponsalia, quando imminet grave damnum, seu scandalum.*

103 *Omnes Theologi conveniant, quod Sponsalia a Filiis invitis Parentibus contracta, præsertim cum impari, vel sunt invalida a principio, vel rescinduntur in casibus, in quibus aliquod grave peccatum, aut incommodum sequi potest*, & num seqq.

104 *Quia virtus Justitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest*, & num. 111. 112. 113.

117 *Ex hisce Matrimoniis gravissima peccata, ut plurimum, oriuntur, & oriri posse semper est timendum.*

118 *In praxi instantibus Sponsis, licet Filiisfamilias, Episcopi, & Vicarii Generales interponunt Decreta de contrahendo, & ne turbentur a Parentibus Nuptiæ, dant veniam contrahendi sine denunciationibus.*

119 *Id tantum practicatur, si constat de irrationabili dissensu Parentum.*

120 *Secus si rationabilis fuerit dissensus.*

121 *Prout servari debet, atque servatur in Episcopalibus Curiis.*

122 *Et ubi non servatur, id Hominum, non legum imbecillitati est tribuendum.*

123 *Nec imitandi sunt Prælati, qui ita se gerunt, sed qui prudentiam Juris utriusque apprimè tenent, eique prudentiæ virtutem adjungunt.*

124 *Talisque praxis petenda est a Summorum Pontificum responsis, & a Sacris Canonibus Conciliorum sive Generalium, sive Provincialium, qui semper hujusmodi Matrimonia sunt detestati.*

126 *Nonnullorum Forensium scripta non sunt attendenda, & quare*, & num. 129.

127 *Damnum, quod afferunt.*

128 *Quorum Jurisconsultorum libri sint attendendi.*

130 *Hodie suis auctoritatibus non carent ea, quæ perspicuæ legum sententiæ opponuntur.*

131 *Si alter Sponsorum reluctetur, altero instante Ordinarius urget refractarium ad servandam Sponsaliorum fidem etiam invitis Parentibus.*

132 *Sed tantum in casu id fieri debet, quo aliqua Fœmina fuerit a Filiofamilias stuprata, & sit æqualis conditionis.*

133 *Priora Sponsalia invitis Parentibus, & cum persona indigna contracta infirmare dicuntur posteriora Sponsalia auctore Patre cum digna Persona celebrata*, & num. 136.

Contrarium num. 134.

Declara ut num. 135.

137 *Ad quod impedimentum removendum Sponsi Parentes ad falsitates, & perjuria confugiunt.*

138 *Præcidi debent occasiones perjuriis*, & num seq.

139 *Non licèt deferre Juramentum ei, quem scias perjuraturum.*

140 *Ad impedienda prædicta perjuria, ad quæ Sponsi Parentes confugiunt, quid expediret.*

141 *Si rescindantur Sponsalia a Filio, invitis Parentibus, contracta, utriusque Sponsi minuitur libertas, aut Jus Fœminæ quæsitum injustè, ac turpitèr læditur.*

142 *Hic tamen est error, in quem incidunt parum experti Forenses, & aliqui Confessarii,*

vel

vel in officio, vel in scientia tyrones.

143 *Qui officio suo desunt, & inferunt animabus ruinam.*

144 *Si rescindantur prædicta Sponsalia, non impeditur, neque minuitur libertas, & quare,* & num. seqq.

145 *Libertas Matrimonii debet esse citra scandalum aliorum.*

146 *Nec Jus habet Filius ad Nuptias Patri injuriosas.*

148 *Libertas ad malum faciendum potius est defectus, & imperfectio voluntatis.*

149 *Nec læditur Jus Fœminæ quæsitum, quia nullum Jus consurgit ex promissione, quæ sine culpa impleri nequit.*

150 *Judex potest, & debet prohibere, ne suo Jure utatur, quem videt vel in suo, vel in aliorum perniciem abusurum.*

151 *Judex non lædit Justitiam, si Prodigo interdicat suorum bonorum administrationem.*

152 *Per quod interdictum Prodigo remanet adempta facultas testandi, & testamentum ab eo conditum irritum habetur.*

153 *Justitiam minime lædit, qui retinet alterius bona, nec illa restituit, si certo agnoscat illarum restitutionem Domino, vel alteri nocituram, et si restituat tenetur ad damna,* & num. 155.

154 *Dari non debet gladius ei, quem illum petit ad se vulnerandum, nec pecunia, qua uti vult ad se inebriandum, vel fornicandum.*

156 *Judex impediens prædicta Matrimonia non lædit Justitiam, sed consulit utilitati Sponsorum,* & num. 157. 158.

159 *Nemo Matrimonium invitis justè Parentibus initum a peccato reddit immune.*

160 *Nullum peccatum est permittendum, & multo minus peccato sive Mortali, sive Veniali cooperandum.*

VOTUM III.

MIRUM æquè, ac lacrymabile portentum hac nostra ætate protulit quamplurium Adolescentium impudentia, qui Conjugium ita suscipiunt, ut Deum a se, & a sua mente temere excludant, suæque libidini tantummodo vacent, & quamvis eos non lateat, 1
quod Sancta Dei Ecclesia Matrimonium invitis, ac justè reluctantibus Parentibus contractum, seu contrahendum *ex justissimis causis semper detestata est, atque prohibuit*, uti docet 2
Sac. Concil. Trident. sess. 24. *cap.* 1. *de reformat. Matrim.* propterea quod *præcepto Naturali* simul, ac *Divino* 3
statutum fuit=*Honora Patrem, & Matrem* = nihilominus eas solummodo Nuptias appetunt, ex quibus justa indignatio Parentum emergit, Familiarum nobilium, seu honestarum depressio promanat, ac inter Consanguineos odia, & diffidia perpetua confoventur.

Hoc sane in numero nuperrimè recensuimus Nobilem Juvenem, quem, reluctante Matre, atque Propinquis, cum indigna Matrimonium inire non posse jam declaravimus. Erat quidem illius in facultate vel acquiescere nostræ sententiæ, vel appellare, sed ad præfatas indignas Mulierculæ Nuptias anhelans, cum pecunia non esset adeo provisus, ut in supremis Tribunalibus Causam in gradu appellationis prosequi posset, a suis Desensoribus plane deceptus, meliorem sortem experiri putavit, si Fœmina coram nobis comparens exhibuisset, prout exhibuit, Capitula Matrimonialia, nullo tamen Juramento fulcita, cum eodem Juvene celebrata, atque suspicabatur, post nostram emanatam sententiam cum antidata per ipsum Juvenem characteribus suo proprio sanguine rubicundis exarata, quorum causa autumabat, quod quamvis Matrimonium invitis Parentibus a Filiisfamilias contrahi nequeat, adhuc in casu, quo præcesserint *in scriptis* Capitula Matrimonialia, Filio ab illis recedere non liceat

ceat

erat contradicente Sponsa , cujus fa-
vore in vim eorumdem Capitulorum
expressam emiserat obligationem ab
4 ipsa jam acceptatam , quæque judi-
cialitèr dicta Capitula , seu Instru-
mentum Matrimoniale per nos man-
dari exequi postulabat , allegando po-
tissimum contra Matrem Adolescentis
Canonem Illiberitanum 54. ubi habe-
5 tur = *Si qui Parentes fidem fregerint
Sponsaliorum , triennii tempore ab-
stineant se a Communione . Si tamen
iidem Sponsus , vel Sponsa in illo gra-
vi crimine fuerint deprehensi , excu-
sati erunt Parentes . Si verò in eodem
fuerint vitio , & polluerint se consen-
tiendo , superior sententia servatur* =
At his non obstantibus , Sponsa
quoque succumbere debuit ; *Sponsa-
liorum* enim , quorum fractores a præ-
6 citato *Canone* damnantur, longè diver-
sa natura est a nostris *Sponsalibus*, quia
in eo Sponsaliorum fractio *crimen* vo-
catur , & fractores eatenus *in illo gra-
vi crimine* deprehendi posse dicuntur,
quatenus loquitur de eo Sponso , qui
constantibus Sponsalibus cum altera
7 Persona Nuptias contrahebat , quod
Adulterium tunc esse *Canon Trullan.*
98. ostendit, eaque Sponsaliorum fra-
ctio nonnunquam non Sponso refracta-
rio, sed ipsius Parentibus tribuebatur,
8 quia ex Jure Romano , imò & Gen-
tium Patres pro Filiis Sponsalia con-
trahebant , quibus contractis , inju-
stum visum fuit sine justa causa Paren-
tes ab illis recedere , ideòque si da-
tam fidem deindè fregissent, ab allega-
to *Canone Illiberitano* in pœnam com-
munione ad triennium privabantur ,
a qua pœna tamen excusabantur , si
alter ex Sponsis, constantibus Sponsali-
bus ab ipsius Parentibus pro eo jam
initis , ad alias Nuptias sine culpa eo-
rumdem Parentum convolasset, secus
si iidem Parentes ad easdem novas
Nuptias per Filium ineundas consen-
sum præbuissent , ut innuunt ea ver-
ba = *Si verò in eodem fuerint vitio ,
& polluerint se consentiendo , supe-
rior sententia servatur* = In casu au-
tem , quod Parentes Filiorum Spon-
salia sine illorum scientia , sive con-
sensu a Filiis contracta dissolvissent ,
nullam mœrebantur pœnam , quia ex
eodem Jure Romano , & Gentium li-
berum erat Patri Filiorum Sponsalia 9
distrahere , ut inquit *Ulpianus in l. In
potestate* 10. *ff. de Sponsal.* = ibi = *In
potestate manente Filia , Pater Sponso
nuntium remittere potest , & Sponsa-
lia dissolvere* =
Non negamus tamen , quod (ad
differentiam Sponsalium Hebræorum ,
quæ tunc valida , & rata censentur ,
cum in scriptis legalitèr redacta sunt ,
addita , vel testium subscriptione, vel
juramento coram testibus præstito
*SS. D. N. Bened. XIV. in suo Bullar.
tom. 2. Const. 28.* incipien. *Apostolici
ministerii* §. 65. *&* 66.) ex nostris
hodiernis quoque Sponsalibus sive nu-
dis , sive juramento fulcitis , sive ver-
bo , sive scripto firmatis oriatur inter 10
Sponsos obligatio contrahendi Matri-
monium , quia nil aliud sunt , quam
reciproca futurarum Nuptiarum pro- 11
missio ad *text. in l. 1. ff. de Sponsal.
Can. Nostrates* 30. *quæst. 5.* = ibi = *Fu-
turarum sunt Nuptiarum promissio* =
itaque tenent unanimitèr Theologi
post *Magistr. Sententiar. in 4. dist. 27.
D. Thom.* ibi *quæst. 2. artic. 1. in corp.
D. Bonaventur. tom. 5. distinct. 28.
artic. 1. quæst. 1. in conclus.* , & Ca-
nonistæ , nempè *Præposit. Butr.* ,
aliique apud *Sanchez de Matrim. lib. 1.
disp. 5. num. 1. tom. 1. Covarruv. tom. 1.
in Epit. in 4. Decretal. par. 1. de Spon-
sal. cap. 1. num. 1. Perez de Matrim.
disput. 1. sect. 2. num. 1. & seq.* Qua-
re quemadmodum ex cæteris promis-
sionibus mutuis , & acceptatis oritur
obligatio adimplendi promissum , ita 12
ex Sponsalibus consurgit debitum con-
trahendi Matrimonium , nisi tamen
justa , & rationabilis causa excuset ;
ita ut qui renuat sine causa stare Spon- 13
salibus lethaliter peccet *D. Thom. loc.
cit. ad 2.* = ibi = *Dicendum , quod ex
tali promissione obligatur unus alii ad
Matrimonium contrahendum , & pec-
cat mortalitèr non solvens promissum ,
nisi legitimum impedimentum inter-
veniat* = Idem confirmat *D. Bonavent.
loc.* paritèr *cit.* = ibi = *Si dicas quis
ego consentiam in te &c. se consensu-
rum promittit &c. Quia verò est pro- 14
missio , ideò est obligatio &c. secundum
enim Jura cogendus est Vir , ut Mu-
lierem*

llerem accipiat in Uxorem , *nisi ali-*
quis casus interveniat , *qui solvat*
Sponsalia = concordat *D. Antonin. in*
*Summ. par.*3. *tit.*1. *cap.*18. §.1. , ac
alii , quos congerunt *Gonzalez in d.*
15 *Cap. Praeterea* 2. *num.*5. *vers. Defi-*
niuntur de Sponsal. Sanchez de Matrim.
*lib.*1. *disput.*5. *num.*20. & *disp.*27.
*num.*2. *tom.*1. *Perez disp.*6. *sect.*1.
*Boss. de contract. Matrim. cap.*11. §.5.
*num.*36. *Card. de Laurea in* 4. *Sentent.*
*tom.*3. *disput.*37. *artic.*7.

Hæc autem obligatio oritur ex
16 ea generali ratione pacti , & Contra-
ctus , per quam sibi aliquid invicem
promittentes , promissum exequi te-
nentur sub gravi , si materia sit gra-
17 vis , cum nihil tam fidei congruat hu-
manæ , quam ut pacta serventur *l.*1.
*ff. de pact. Cap.*1. 2. & 3. *eod. tit.* ju-
18 xta principia Juris naturalis , Divini ,
& humani *Boss. d. cap.*11. *n.*36. neque
ex sola virtute fidelitatis hæc obliga-
19 tio procedit , ut sentire videtur *Hur-*
*tadus de Matrim. lib.*1. *disput.*1. *diffi-*
20 *cult.*6. *n.*223. sed & ex justitia com-
mutativa , ut post *Sanchez de Matr.*
*lib.*1. *d. disput.*5. *n.*27. *tom.*1. conclu-
dit , solidèque confirmat *Perez eod.*
*tract. disput.*6. *sect.*2 Virtus enim fi-
21 delitatis respicit solummodo debitum
liberalis promissionis , at in Sponsali-
bus adest ultrò citròque obligatio cor-
respectiva , & promissio repromissio-
22 ne compensatur , prout in reliquis
Contractibus onerosis , ex quibus stri-
ctum Jus quæritur pro utroque Con-
trahente , & rigorosum Justitiæ debi-
tum pro adimplemento resultat , qua
data paritate , sive sponsalia reducan-
23 tur ad Contractum Innominatum *fa-*
cio , ut facias , ut observat *Sanchez*
*de Matrim. d. disput.*5. *n.* 10. *tom.*1. si-
24 ve habeantur pro Contractu nomina-
to , prout tenent *Konig. sup. tit.*1. *de*
*sponsal. n.*5. *vers. Ad hæc & Scambo-*
25 *gen. eod. tit. n.*25. ex iis stricta obli-
gatio ad adimplendum promissa con-
surgit , ne Justitia lædatur *Gonzalez*
*in d. Cap. Præterea n.*8. *vers. Est ergo*
de sponsal.

Et quamvis nonnulli inter Theo-
26 logos , & Canonistas negent prædi-
ctam obligationem locum habere in
Foro Fori , nonnulli id affirment , alii
vero teneant , quod , si Sponsalia sint
nuda , Judex ad adimplementum com- 27
pellere nequeat , secus si fuerint ju-
rata , nos nihilominus , juxta praxim
in Curiis Ecclesiasticis receptam non
improbamus Sponsalium obligatio-
nem , sive sint nuda , sive jurata , pro-
cedere etiam in Foro Fori , & renuen-
tem esse compellendum ad ineundum 28
Matrimonium , nisi ex rationabili cau-
sa excusetur , ut voluerunt *Gonzalez*
*in d. Cap. Præterea n.*5. *de Sponsal.*
*Boss. de Contr. Matr. d. cap.*11. *num.*35.
cum innumeris ab eo congestis *Ricc.*
*resolut.*406. & 419. *par.*4. *Card. de*
Laurea in 4. *sentent. tom.*3. *n.*232. *di-*
sput. 37. *d. artic.* 7. *Perez disput.* 6.
*sect.*2. *n.*6. *Card. de Luc. de Matrim.*
disc. 8. *n.* 2. & 3. *Adden. ad Rot. de-*
*cis.*431. *n.*65. *part.*4. *tom.*2. *recen.* &
*decis.*96. *n.*1. & *seqq. cor. Pamphil.* &
*decis.*1112. *n.*1. *tom.* 2. *cor. Seraphin.*

Nec obstare insuper admittimus ,
quod licèt de Jure Veteris Latii apud
Gellium lib. 4. *cap.* 4. ex Sponsalium
stipulatione olim actio ex Sponsu da- 29
retur , adhuc ea ex Jure Romano *Pan-*
dectarum , & *Codicis* nullam in Foro
externo pariat actionem ad text. *in* 30
*l.*1. *Cod. de Sponsal.* = ibi = *Alii de-*
sponsatæ renunciare conditioni , &
nubere alii non prohibentur = ubi
Gloss. notat id licere cum causa , & 31
sine causa , cui consentire videntur
Cin. Gratian. & *Panormit.* & notat
Aversa de Matrim. quæst. 8. *sect.* 8.
vers. Quinto dubitatur , ideòque al-
terutri Sponsorum etiam sine causa 32
esse pœnitere permissum .

Etenim vel præcitatus *textus*
æquiorem recipit interpretationem , 33
quatenùs intelligatur procedere sup-
posito pro dissolutione consensu utrius-
que Sponsi , ad differentiam Matri-
monii , quod nèc etiam utriusque
Sponsi consensu dissolvitur , vel dicen-
dum Civilis Juris dispositionem in 34
hac parte a Jure Canonico fuisse cor-
rectam , ut præter relatos advertit
*Konig. sup.*4. *Decretal. tit.*1. *de Spon-*
sal. num. 51.

Fatendum tamen est , quod hæc
DD. opinio , & Curiarum praxis co-
gendi Sponsum renuentem ad adim-
plendum *nuda* Sponsalia nullatenùs 35
Ju-

Juramento firmata non ita apertè ex Jure Canonico comprobatur, quidquid dicant vel cursim, vel ad opportunitatem scribentes allegantes *textus*, qui loquuntur vel de Sponsali-
36 bus per verba de præsenti contractis, quæ sunt verum Matrimonium, ut sunt *textus* in *Can. Conjuges Can. Desponsatas Can. Atho* 27. *quæst.*2. quorum casus erat de Matrimoniis ratis, ut ex illorum tenore, & ex *gloss.* animadvertit *Perez de Matrim. disput.*6. *sect.*1. vel de promissionibus juratis, in quibus apparet perpendi specialem
37 rationem Juramenti ad inducendam obligationem, prout constat ex *Cap. Ex literis* 10. *de Sponsal.* ubi ratio decidendi maximè in Juramento fundatur = ibi = *Quia igitur prædicto*
38 *G. periculosum est contra suum Juramentum venire, mandamus &c.* = Item ex *Cap. Requisivit* 17. *de Sponsal.*, ubi, quod Mulier, Jurisjurandi religione
39 neglecta, nubere renuit cui se nupturam interposito juramento firmaverat. Et pariter ex *Can. Juramenti* 22. *quæst.* 5. qui dicitur a *Covarruv. in Epit. tom.* 1. *par.*1. *de Sponsal. cap.*4. *sub num.*2. ad comprobandam compulsionem in Foro externo *optimus textus*; hujus namque verba ex *Chromatio* desumpta non habent vim legis, nèc insuper ullam mentionem faciunt nudæ promissionis, sed promis-
40 sionis juratæ, nèc ullo modo de compulsione in Foro Fori loquuntur, imò potius quod ibi statuitur de *Judicio Dei* solummodò, & consequenter quoad *forum conscientiæ* tantum procedere declarant; Adeo ut unicum *textum*, in quo nulla fit mentio Juramenti, habeamus in *Cap. Præterea* 2. *de Sponsal.*, in quo cavetur eos, qui de Matrimonio contrahendo
41 sibi mutuam dedere fidem, commonendos, omnibusque modis inducendos, ut datam fidem non frangant. Verumtamen nequè ex hoc *textu* elicitur compulsio, non solum quia agitur ibi de Sponsis, qui reciprocè resilire statuerant, quo casu neminem
42 latet liberum esse cuilibet spondenti a Sponsalibus recedere, ut innuit ibi Summarium = *Sponsalia de futuro dissolvuntur, si Sponsi se dissolvunt, etiamsi fuerint jurata* = ad regulam text. in *Cap.*1. *de regul. Jur.* = ibi = *Omnis res, per quascumque causas nascitur, per eosdem dissolvitur* = & concordat *text. in l. Nihil* 36. *ff. eod.* = ibi = *Nihil tàm naturale est, quàm eo genere quodque dissolvere, quo colligatum est, ideò verborum obligatio verbis tollitur; nudi consensus obligatio contrario consensu dissolvitur* = cum similibus *Sperell. decis.*95. *n.*25. verum etiam quia ex verbis literæ manifestè deducitur posse illos per Judicem suaderi, minis urgeri, sed 43
non planè compelli ad Matrimonium contrahendum, ut, non obstante quoque Juramento, habetur etiam in d. *Cap. Requisivit* 17. *de Sponsal.* = ibi = *Cum libera debeant esse Matrimonia, monenda est potius, quam cogenda, cum coactiones difficiles soleant exitus frequenter habere* =

Quapropter non pauci Doctores, quos colligunt *Mantic. de tacit. & ambig. lib.* 3. *tit.* 17. *n.*6. *tom.*1. *Antonell. de regim. Eccles. lib.*5. *cap.* 2. *n.*4. inferunt Judici tunc solum incumbere munus compellendi per censuras, ut Sponsalia de futuro impleantur, cum constat ea fuisse Juramento 44
firmata, & in hoc etiam casu non ita facilè, sed lento pede ad Censuras deveniendum esse, nam in *Cap. Ex literis* 10. *de Sponsal.* etsi dicatur *Ecclesiastica Censura compellas*, non 45
omisso, quod hoc commodè potest intelligi de mera comminatione Censuræ, quocumque modo præterea prædicta verba interpretentur, ibidem statim additur = *nisi rationabilis causa obstiterit* = quam non requiri gravem, sed (quatenùs non fuerit subsecuta copula, quemadmodum advertit, sed obiter *Rot. cor. Ansald. decis.*516. *n.*8. *tom.*5.) etiam levissimam haberi pro rationabili, quia coactiones hac in re infelices exitus pariunt, eamque sufficere, ut Judex abstineat a coactione præclarè insinuant *Abb. in Cap. Requisivit de Sponsal. Præposit. in Cap.*1. *n.*12. *de pact.* aliique relati per *Mantic. de tacit. & ambig. lib.*3. *tit.*17. *n.*13. & 17. *tom.*1. *Rot. cor. Molines decis.*979. *n.*4. *tom.*4. tàm si agatur de cogenda Fœmina

mina *Rot. in Constantien. Sponsalium
26. Junii* 1748. §. *Inapplicabilis cor.
R. P. D. Elephantutio* , & 17. *Ja-
nuar.* 1749. §. *Constabilita cor. R.P.D.
De Vais*, quàm de cogendo Viro , cui
pariter pro recessu aliqua probabilis
causa suffragatur , ut colligitur ex plu-
ribus *Decretis Sac. Congregat. Concilii*
relatis in *Folio diei* 28. *Febr.* 1733. *in
Gallipolitana Sponsalium* teste *Rmo
P. Ubaldo Giraldi Scholar. Piar. Vi-
ro doctissimo ad Mascat. Instit. Cano-
nic. tom.2. lib.4. tit.1. de Sponsal. ad
Cap. Ex literis* 10. nec non in *Not. ad
Thesaur. de pœn. eccles. par.* 2. *verb.
Matrimonium cap.7. vers. Nota circa
coactionem*, licet adversus Virum faci-
lius admittatur coactio , quia resiliens
a Sponsalibus gravissimum Sponsæ præ-
judicium infert , nam hujus honestas
apud hominum opinionem suspecta re-
manet , cui malo non subjacet Spon-
sus, qui a Sponsa relictus alteram Fœ-
minam, cui nubat, facilè poterit inve-
nire juxta distinctionem , quam am-
plexa est quoque *Rot.* & nuperrimè
in Majoricen. Sponsalium 25. *Apri-
lis* 1746. §. *Inapplicabilis*, & 16. *Ja-
nuar.* 1747. §. *Nèc quidquam cor. R.P.
D. Bussio & in d. Constantien. Spon-
salium* 26. *Junii* 1748. §. *Inapplica-
bilis cor. R. P. D. Elephantutio* , &
in ejusConfirmatoria 17. *Januar.* 1749.
§. *Constabilita cor. R. P. D. de Vais* .
49 In quocumque tamen casu com-
pulsio Judicis ad inducendum quoque
Virum sine causa renitentem ad im-
plenda Sponsalia non debet esse præ-
cisa, sed moderata *Rot. d.decis.* 1112.
n.2. cor. Seraphin nèc ei incipere licèt
a Censuris *Barbos. super Concil. Tri-
den. sess.* 25. *de reformat. cap.*3. *n.*18.
*vers. Censurarum remedium Rot. de-
cis.*142. *n.*6. *par.*15. *recen.* sed prius
renuentem debito modo monere de-
bet ad *text.* expressum in d. *Cap. Ex
literis* 10. *de Sponsal.* = ibi = *Moneas,
& si non acquieverit monitis &c.
compellas* = & concordat *Can. Non in-
venitur in fin.* 23. *quæst.*4. Deinde
si monitione, minisque nihil proficiat ,
pœnam pecuniariam , & etiam ali-
quando carceres , aut alias pœnas
corporis afflictivas adhibere poterit
*Castropal. Oper. Moral. tom.*5. *tit. de
Sponsal. tract.*28. *disp.*1. *punct.*8. *n.*2.
& demum si nèc hujusmodi remedia
suppetant , tunc illi Censurarum gla-
dio uti posse conceditur in *d. Cap. Ex
literis* 10. *de Sponsal.* = ibi = *Et si non
acquieverit monitis, Ecclesiasticis Cen-
suris compellas* = idemque generali-
tèr statuit *Sac. Concil. Triden. sess.* 25.
*de reformat. cap.*3. §. *Quod si executio.*
Quia vero præstabilius est Cen-
suris parcere , ne contemnantur, pro- 50
ut Tridentini Patres *d. sess.*25. *cap.*3.
de reformat. generalitèr , graviterque
monuerunt, quam generalem *Triden-
tini* sanctionem cordati Episcopi ho-
die sequuntur , quorum nullus acerbè
nimis Censuris abutitur ad Sponsos
urgendos , ut fidem impleant , idcir-
co quoties prævidetur Censuras quo- 51
que futuras inutiles , illasque facilè
posse contemni , Judex Ecclesiasticus
abstinere debet a coactione *Rot. decis.*
185. *n.*5. *par.*14. *recen.* & *cor. Pam-
phil. decis.* 96. *n.*6. & si absque simili
prævisione aliquando eas fulminari
contingat , & post Declaratoriam al-
tera pars pertinacitèr nubere renuat ,
sive sit Masculus , sive Fœmina , non
est ulterius procedendum , sed re-
nuens venit absolvendus , etiamsi non 52
petat *Rot. decis.*39. *n.*19. *cor. Herrera*
ex ea ratione , quæ militat tàm pro
Masculis , quàm pro Fœminis , quod
Matrimonia non debent esse coacta ,
sed libera *Cap. Requisivit* 17. *de Spon-
sal.* = ibi = *Cum libera debeant esse
Matrimonia* = ne renuens fictè , ac si-
ne consensu Matrimonium apparentèr
contrahat , vel ita coactè consentiat ,
ut ex Conjugio pravus exitus timea-
tur , quemadmodum collectis concor-
dantibus , plerisque *Sac. Rot. Roman.
decisionibus* firmat *Barbos. in d. Cap.
Requisivit* 17. *n.*3. *de Sponsalib. Ea- 53
dem Rot. decis.*142. *n.*6. *par.*15. *recen.*
ubi *n.*7. & 8. subjungit eumdem re-
nuentem nèc damnari posse ad pœ-
nam pecuniariam , ne pœnarum metu
cogatur ad ineundum Matrimonium ,
in quo consensus liber , non coactus
esse debet, & *decis.*516. *n.*5. & *seqq.*,
cor. Ansald. tom. 5. & in *Albanen.
Sponsalium super Censuris* 26. *Junii*
1711. §. *Et hinc cor. Scot.* Et ita quo-
que *textus in Cap. Ex literis* 10. *de
Spon-*

Sponsal., ubi dicitur compellendum esse per Censuras renuentem adimplere Sponsalia, conciliari posse videtur cum altero *text. in Cap. Requisivit* 17. *eod. tit.* ubi statuitur potius monendam esse, quàm cogendam Mulierem
54 renuentem ei nubere, cui se nupturam juraverat, ut præter a *Barbos. loc. cit.* relatos tenent *Boss. de Contract. Matrim. d. cap.* 11. *num.* 43. *Avers. de Matrim. quæst.* 8. *sect.* 8. *vers. Quinto dubitatur Antonell. do regim. Eccles. lib.* 5. *cap.* 2. *num.* 3. *Albit. de inconst. in fid. cap.* 9. *n.* 20. *Panimoll. decis.* 23. *num.* 18. *tom.* 1.

Hanc igitur praxim ita sumptam, & cum præmissis modis, ac cautelis exercendam sive Sponsalia sint nuda, sive jurata, nos quoque libentèr amplectimur, satisque novimus nullo ex recensitis Juris remediis in casu, de quo agitur, opus esse ad cogendum prædictum Adolescentem, ut adimpleat promissum, quippe qui in præterito Judicio omnes conatus adhibuit, ut Matrimonium suum haberet effectum, sed ut jam præmisimus, sive compulsio contra renuentem, sive licentia ineundi Matrimonium ad fa-
55 vorem utriusque Sponsi exequi Sponsalia petentis locum solummodò habere possunt, quando valida sunt Sponsalia, & rationabilis causa non obstat, non autem in hypotesi, ubi Sponsalia nullius roboris sunt ex ea gravissima, & rationabili causa, quia
56 invitis justè Parentibus fuere contracta, ut de Jure Civili est *text. in l. In Sponsalibus* 7. *ff. de Sponsal.* = ibi = *In Sponsalibus etiam consensus eorum exigendus est, quorum in Nuptiis desideratur* = & proindè nequaquam obligatoria, quia ex eis nulla proditur actio, quinimò liberum est nun-
57 tium remittere, & ab illis recedere *l.* 1. *Cod. de Sponsal. l.* 2. *Cod. de Repud. l.* 2. *Cod. de Inutil. stipulat. l.* 2. *ff. de Divort.* undè *Matthæus Monachus* cognomento *Blastares in Syntagm. Alphab.* apud *Berveregium tom.* 2. *pag.* 78.
58 sub lemmate legum recitat = *Tunc autem Filii, & Filiæfamilias contradicere dumtaxat possunt, cum moribus indignos, & turpes eis Sponsos Parentes eligunt. Si tales autem non sint, qui eis despondentur (licèt exhæredari se liberi malint, modo ne Parentum voluntati, sed suæ satisfaciant) omninò non valere eorum institutum sancimus. Nam cupiditates Juvenum ad excidium, & interitum proprium tendentes omni modo coercendas esse leges ipsæ statuunt* =

Si Pater ergo Romanus, qui contracta jam Matrimonia Filiorum distrahere pro sua voluntate nequibat secundum posteriorem Jurisprudentiam, ut innuit *Paulus J. C. lib.* 2. *Sententiar. tit.* 19. = ibi = *Eorum, qui in potestate Patris sunt sine voluntate ejus Matrimonia jure non contrahuntur, sed contracta non solvuntur* = (nam secundum antiquam id poterat) non impediebatur tamen Sponsalia 59
pro sua maxima voluntate dissolvere, explorati propterea Juris est Sponsalia, quibus Pater minimè consensisset, fuisse de Jure Civili penitus irrita, 60
cumque *Jus Romanum* in hac parte a *Jure Canonico* nusquam correctum reperiatur, idcircò dicendum est, quod ea Juris Civilis dispositio, qua hujusmodi Sponsalia irritantur, ha- 61
ctenus robur suum nunquam amiserit.

Hinc ruit objectum, quod Sponsalia clàm Patre facta tunc pro irritis habita fuerint, cum etiam Matrimonium invitis Parentibus contractum irritum erat, & proindè postquam *Jure Canonico* novissimo his Nuptiis, licèt illicitis, suus tributus est valor, censeri simul etiam debeat Sponsalibus suum valorem esse tributum, quasi 62
quod Sponsalia, & Connubium pari passu procedere videantur.

In primis enim nullo modo subsistit, quod secundum posteriorem Jurisprudentiam, ut diximus, tàm Matrimonia, quàm Sponsalia per Filiosfamilias insciis, vel invitis Parentibus inita habita fuerint invalida, sed tantummodò Sponsalia tamquam irrita Pater dissolvere poterat, circa quæ cum Jus Canonicum nihil expresse innovaverit, ideò in eodem statu ea reliquisse censendum ad *text. in l. Præcipimus* 32. *in fin. Cod. de appellat.* Præterea nèc etiam dici potest, quod Sponsaliorum, & Connubii contractus pari passu procedant, sed ita in- 63
ter

H 2

ter se sunt diversi, ut plures inter
eos intercedant disparilitates. Spon-
salia namque a Nuptiis differunt *No-*
64 *mine*, & *etymologia* Nominis; *Defi-*
65 *nitione*; deindè *Causa efficiente*, quæ
in illis est consensus sponsalitius, in
66 his consensus nuptialis; Item *Forma*,
quia Sponsalia perficiuntur pactione
de futuro Conjugio, Nuptiæ verò præ-
senti traditione, cohabitatione, & in-
dividua vitæ societate; & similitèr
67 *Fine*, qui in Sponsalibus est animo-
rum exploratio ad futuras Nuptias,
in his autem finis est ipsarum Nuptia-
rum adimplementum; pariterque Ma-
68 trimonium est Sacramentum irrevo-
cabile, & inter Puberes contrahitur,
Sponsalia nèc Sacramentum sunt, nèc
irrevocabilia, nèc solum inter Pube-
69 res, sed etiam inter Impuberes sti-
pulantur, diversosque habent effectus;
Tandem Jura Sponsaliorum, ac Con-
70 nubiorum contractum emptionis, &
venditionis imitantur *Tiraquell. de
leg. Connub. leg.4. num.5.* Nam quan-
ta est differentia inter promissionem
de vendendo, & actualem venditio-
nem, tanta intercedit inter Sponsa-
71 lia, & Matrimonium; neque in hoc
solum contractum emptionis, & ven-
ditionis Sponsalia sequuntur, sed in-
super quemadmodum in contractu em-
ptionis venditio distinguitur a tradi-
72 tione, per quam venditionis contra-
ctus consummatur, sic in re Conjugali
Sponsalia quidem venditionem, seu
promissionem venditionis referunt, &
73 subsequens Matrimonium traditionem
complectitur; Et sicuti per nudam
venditionem sine traditione Jus dum-
74 taxat ad rem acquiritur, traditio ve-
rò postmodum largitur Jus in re, sic
etiam Jus ad rem per Sponsalia, Jus
75 in re per secutum Matrimonium pa-
ritur; Ulterius in utroque contractu
tàm venditionis, quàm Sponsaliorum
76 arrhæ dantur, aut accipiuntur, &
utræque arrhæ eamdem vim habent,
nam quemadmodum hujusmodi ven-
ditio ante traditionem revocabilis est,
77 & potest a venditione, & emptione
recedi, si aut Emptor discedere vo-
lens arrhas datas relinquat, aut re-
78 cedens Venditor, quas accepit, red-
dat duplicatas *l. Contractus 16. in fin.*
Cod. de fid. Instrument. sic etiam ante
Matrimonium revocabilia sunt Spon-
salia, sed qui Sponsaliorum fidem non
vult implere, acceptas arrhas Spon-
salitias restituit duplicatas, aut si mi- 79
nor sit, simplas *l.1.* ibique *Gloss.* &
l. Mulier 5. in princ. Cod. de Sponsal.
Insuper sicuti venditio irrita, inter-
dum accedente traditione roboratur, 80
sic etiam Sponsalia invalida, subse-
quente traditione, hoc est Matrimo-
nio, convalescunt, eoque modo,
quo venditio posteriori Emptori fa- 81
cta per priorem vitiatur, non ta-
men si posteriori venditioni etiam 82
traditio accesserit *l. Quoties 15. Cod. de
rei vindicat. l. Traditionibus 20. Cod.
de pact.* sic in re Connubiali secunda
Sponsalia per priora infirmantur,
Cap. Sicut 22. de Sponsal., sed si se-
cundis Sponsalibus traditio corporum,
hoc est Matrimonium, accesserit, hæc 83
Sponsalibus prioribus prævalere non
dubitatur.

Præterea quantum distat a veri-
tate, quod Matrimonium, & Sponsa-
lia, ut vidimus, pari passu procedant,
tantum abest, quod Tridentini Patres
eo modo, quo Nuptiis sine Patre fa-
ctis vigorem tribuerunt, sic eumdem
vigorem furtivis Filiorum Sponsalibus 84
tribuere voluerint. Quoties enim *Con-
cilium Tridentinum sess.24. cap.1. de
reformat.* testatur, quod Nuptias Pa- 85
rentum auctoritate defectas *Sancta
Dei Ecclesia semper detestata est, at-
que prohibuit*, sequitur, quod tàm
Matrimonium, quàm Sponsalia sint 86
illicita cum hoc discrimine, quod Ma-
trimonium licet illicitum, nexum in-
dissolubilem habet, quem non modo
dissolvere, ubi rectè coaluit, sed ne 87
tunc quidem, ubi subolet vitium, pro
infirmo, seu dissoluto haberi expedit, 88
nam in iis, quæ irrevocabilia sui natura
sunt, non solemus ex illicito, ac pro-
hibito perneceſſe etiam nullitatem in-
ferre; at in Sponsalibus longe aliter
se res habet, in quibus utpote revo-
cabilibus, prohibere ne fiant, idem
est ac irritare jam facta, ut innuimus
in *Voto II. num.189.*, unde Sponsalia
post fidem alteri datam contracta,
quia Jure Canonico sunt prohibita,
continuò etiam sunt invalida; nam in
Spon-

Sponſaliorum, & pactorum omnium
legibus tantumdem eſt prohibere ne
quid fiat, ac factum infringere, dum
enim lex aliquid paciſci, ſeu ſtipula-
ri prohibet, idem eſt ac ſi illud tur-
pe declaret; Certi autem Juris eſt
ſponſiones, pacta, & ſtipulationes tur-
90 pes nullius eſſe roboris *l. Generali-
tèr 26. l. Si Plagii 123. ff. de verb. obli-
gat. l. Juriſgentium 7. §. Si paciſcar
verſ. Et generalitèr l. Si unus 27. §.
Pacta, quæ turpem ff. de pact. l. 5. Cod.
de legib.* ſive ea turpitudo ex naturali
honeſtate, ſive ex legum prohibitio-
ne promanet, & utraque hæc turpitu-
do his Sponſalibus citra ſcientiam, vel
conſenſum Paternum contractis indu-
bitantèr ineſt, quia & *naturali ratio-*
91 *ni*, ut ex *Inſtit. lni. io tit. de Nuptiis*
colligitur, & etiam *Juri Civili* æqua-
liter adverſantur.

Ex hiſce igitur Sponſalibus, qui-
bus obſtat rationabilis Cauſa Paterni
diſſenſus nullam dignoſcitur pari obli-
gationem, nullamque exinde ratio-
nem prodi ad illa ſervanda non tan-
tum Jure Civili, ſed ne Canonico
92 quidem, quia talia Sponſalia Paterno
conſenſu deſtituta uſque ab initio fue-
runt invalida, adeout ne citari qui-
dem Filius, aut Filia poſſit, ut in Ju-
93 dicio ſiſtat, ubi de juſto Patris diſſen-
ſu non dubitatur, cumque talia Spon-
ſalia deteſtanda ſint, atque prohibita,
94 poteſt tùm Jure patriæ poteſtatis mul-
tis modis compeſci Filius, ne fidem
præſtet, tùm vero jam data fide Ju-
95 dex imploratus debet omnibus Juris
remediis huic malo obviam ire ad im-
pedienda, quæ prænotavimus in *Vot. I.
n. 30.* 120. 187. *& ſeqq.* & *Vot. II. n. 6.
7. 12. 13. & ſeqq., & n. 26.* 27. 28.
46. 59. 77. 78. 80. 89. 93. *& ſeqq.*,
109. 126. *& ſeqq.* ſcandala, atque
peccata *Del Bene de Immunit. tom. 1.
par. 8. dub. 19. ſect. 9. n. 43.* = ibi = *Ad
Judicis officium pertinebit cavere, ne
contrahantur ſimilia Matrimonia.
Quod non ſolum locum habet antequam*
96 *celebrata ſunt Sponſalia, ſed etiam
poſt, quia promiſſio, quæ verſatur
circa rem illicitam, ſcilicèt Matri-*
97 *monium cum ſcandalo, & peccato
contrahendum*, NON OBLIGAT. *Quare
tunc locum habet Juris regula 69.
in 6. In malis promiſſis &c.* = quam
obligationem Judicem habere confir-
mat *Bonaccin. Theol. Moral. tom. 1.
tit. de iis, quæ pertin. ad Matrim.
quæſt. 4. punct. 17.* ubi *ſub n. 26. verſ.
Neque obſtat* ſubdit = ibi = *Neque ob-
ſtat vinculum Sponſaliorum jam cele-
bratorum, tùm quia Sponſalia* NON 98
OBLIGANT *ad rem illicitam, tùm quia
Sponſus non tenetur perficere Sponſa-
lia, quando ex eorum adimpletione
grave imminet malum, ſeu ſcanda-* 99
lum = Item *Layman Theol. Moral.
lib. 5. tract. 10. cap. 1. n. 14. verſ. Enim
vero* = ibi = *Si ex Matrimonio, quod
Filius, aut Filia contrahere cogitat,
ob diſparitatem Sponſorum timeatur
Familiæ dedecus &c. tunc Parentes
illud impedire poſſunt, ac debent, im-
plorata etiam Judicis auctoritate, ad
cujus officium pertinebit cavere, ne* 100
*talia Matrimonia ineantur, ex quibus
ſcandala, vel infelices exitus ſequi
ſolent. Idque non tantum locum ha-* 101
*bet antequam Sponſalia celebrata
ſunt, ſed etiam poſtea, quia &c. pro-
miſſio* NON OBLIGAT, *quæ verſatur cir-
ca rem illicitam, videlicèt circa Ma-* 102
*trimonium cum ſcandalo, & peccato
contrahendum, quare locum habet Ju-
ris regula; In malis promiſſis fidem
non expedit ſervari* =

Hinc omnes Theologi conſen-
tiunt prædicta Sponſalia nullatenus
eſſe executioni demandanda, licèt
non omnes eodem innitantur princi-
pio; Plures ſiquidem ea præſertim
inter impares invalida ab initio affir-
mant, reliqui vero putant diſparita-
tem Sponſorum non inficere valorem,
ſed illum evaneſcere docent in caſibus, 103
in quibus vel proximorum injuria, vel
ſcandalum, vel detrimentum pietatis,
vel aliud grave incommodum ſeque-
retur, ut videre eſt apud *Filliuc.
tract. 10. cap. 7. n. 255. Trullench. in
prax. Sacram. tom. 1. lib. 7. cap. 2.
dub. 12. n. 2. Florentius Coq. tom. 3.
princ. Theol. cap. 12. ſect. 3. n. 10. Silv.
tom. 4. in ſupplement. ad 3. par. D.
Thom. quæſt. 43. artic. 1. quæſt. 2. verſ.
De priori Petr. a S. Joſeph in Theol.
Sacram. lib. 4. cap. 2. reſolut. 7. Eſco-
bar Theol. Moral. tom. 3. par. 2. lib. 24.
ſect. 2. dub. 23. verſ. Profecto Texeda
tom. 2.*

tom.2. lib.4. tract.1.n.79. = ibi = Cum
tanto dedecore Patris , & Propinquo-
rum scandalo implere non tenentur
promissionem, neque Matrimonium exe-
qui , quia Justitiæ virtus OBLIGARE
NON DEBET ad actum , qui sine peccato
104 impleri non potest , qualiter interve-
nit , si Puella tàm Nobilis cum Viro
inæquali Matrimonium contrahat cum
propria ignominia , & Patris mæro-
105 re = & paritèr Gobat. Experiment.
Theolog. tract.10. cas.3. n.105. = ibi =
Si tamen Matrimonium Filii , aut Fi-
liæ esset cessurum in probrum Paren-
106 tum , Sponsalia non subsisterent, utpote
conjuncta cum injuria Tertii = conve-
nit Reginald. in prax. pœnit. tom. 2.
107 lib. 31. cap.36.n.264. in fin. = ibi = Si
lædetur proximi caritas , dissolvetur
Parentum pietas , & Cognatorum ami-
citia , cum peccatum sit talitèr con-
trahere Matrimonium , Sponsalia, qui-
bus id promissum est, quia sine peccata
108 impleri non possunt, censeri debent di-
rempta = Eamdem sententiam amplे-
ctitur Castropal. par.5. tract. 28. di-
sput.1 punct.27. n.7. = ibi = Si alte-
rius Partis Parentes obstinatè contra-
dixerint , ex qua contradictione time-
ri merito possit discordia gravis inter
Parentes , seu Consanguineos Spo◆so-
109 rum &c. uterque a Sponsalibus solvi-
tur , quia in eo eventu utrique durus
est Contractus , & gravi periculo ex-
positus mali exitus = nec non Giball-
lin. de Usur. lib.3. cap.2. artic.6.n.5.
= ibi = Si grave aliquod scandalum ju-
remeritò timeatur ex futuro illo Ma-
110 trimonio , contrahendum non erit , si-
ve verè , sive fictè fuerit promissum =
nèc dissentit Mastrius in 4. sentent.
disput.7. quæst.9. artic.3. n.275. cæ-
terisque plurimis omissis concordat
111 Perez de Matrim. disp.5. sect.3. = ibi =
Virtus Justitiæ OBLIGARE NEQUIT ad
actum , qui sine peccato impleri non
potest , ut certum est , at contrahere
Matrimonium cum magno scandalo est
culpa lethalis , cum notabilitèr cari-
tas proximi lædatur , & Cognatorum
amicitia dissolvatur &c. Hinc colligo
112 posse Patrem impedire Sponsalia Filii,
vel Filiæ contra ejus voluntatem ini-
ta , interveniente magno scandalo .
His accedit auctoritas Canonista-
rum , inter quos Engel. Jur. Canon.
tom.3. lib.4. tit.2. num.11. Guttierez
de Juram. confirm. par.1. cap.51. n.4.
post med. & lib.1. quæst. Canonic.
cap.20. præcipuè num.23. & de Ma-
trim. cap.4. num.3. = ibi = Valida sunt
Sponsalia de futuro &c. = & num.4. =
Superior tamen sententia limitanda
est , nisi scandalum magnum ex eo
Matrimonio timeretur , nam virtus
Justitiæ OBLIGARE NON POTEST ad
actum , qui sine peccato adimpleri non
potest , sed contrahere Matrimonium
cum magno illo scandalo est apertè le- 113
thalis culpa , quia notabilitèr caritas
proximi læditur , dissolvitur Paren-
tum pietas , & Cognatorum amicitia;
Ergo &c. = & pariter Zipæus Respons.
tom.1. lib.4. de divort. respons.3. n.4.
in fin. ubi , etsi scribens ad opportu-
nitatem pro tuenda Virgine turpiter
decepta , quam non fuisse imparis con-
ditionis respectu Viri contendit , ni-
hilominùs ex communi Doctorum fa-
tetur = Inæqualitatem Contrahentium
obsistere , quando ex inæqualibus Nu-
ptiis scandala , odia , similiave incom-
moda oritura sint , qualia evitare ju-
beat caritas , & quæ sine peccato mor- 114
tali admitti vix possint = idque repe-
tit consult. Canon. lib 4. de Sponsal. tit.1.
n.18. pluribusque citatis Zaul. ad Stat.
Favent. rubr.26. n.40. lib.4. tom.1.
ubi firmat esse impedienda talia Ma-
trimonia etiam post contracta Sponsa- 115
lia , necnon Card. de Luc. de Matrim.
disc.8. num.11. & seqq. , ubi agens de
justa causa solvendi Sponsalia num.17.
concludit = Quoniam ubi ratione inæ-
qualitatis scandalum in Civitate , vel
in Cognatione , seu aliquod dedecus Fa- 116
miliæ, vel Domui resultat, adhuc dici-
tur justa causa ex deductis per Sanchez
de Matrim. lib.1. disp.14. num.3. & 4.
apud quem concordantes = quibus præ
aliis addimus Navarr. in Manual. cap.
16 n.18. Gonzalez in d. Cap. Præterea 2.
n.8. vers. Quando verò de Sponsal. Felin.
cons.26. Pignattel. consult.11. num.1.
tom.4. , & ex Civilis Juris Interpreti-
bus De Marin. resolut. quotid. lib. 2.
cap.132. num.7. tom.2. Perez ad l.1.
tit.1. lib.5. ordinam. Pasch. de Patr.
potest. par.2. cap.5. & signanter n.21.
Costa aut scieb. aut ignor. dist.40.
cent.2.

cent.2. in responso ibidem impresso num.61.

Quæ cum ita sint, nullatenus tuta conscientia favere potuimus instantiæ prædictæ Fœminæ contra expressam voluntatem Matris, & Consanguineorum Sponsi justissimè reluctantium, nèc in his terminis aliquem Judicem inveniri posse putamus, qui nihili faciens tot gravissima peccata,
117 quæ ex Matrimoniis hujusce generis, ut plurimum, oriuntur, & oriri posse semper est timendum, se eorumdem debitorem facere non dubitet, nisi sit aliquis Judex, qui tollat peccata Mundi, quodque est peccatum non impediri debere, sed eidem quemcumque Judicem impune cooperari posse maximo cum errore opinetur.

Quare perperam objiciebatur praxis Curiarum Ecclesiasticarum, in quibus Sponsalia injussu Parentum peracta valida videntur haberi, nam,
118 instantibus Sponsis, Episcopi, & Vicarii Generales non solum interponunt Decreta de contrahendo, verum etiam, ne turbentur a Parentibus Nuptiæ, dant veniam contrahendi sine præviis denunciationibus, de qua praxi incidenter loquitur *Molina tom.2. de Justit. disput. 271. num. 4. Sanchez de Matrim. lib. 3. disput. 9. num.10. tom.1.* cum nonnullis etiam Forensibus.

Isti siquidem vel loquuntur de ea praxi non contemnenda, sed omnino servanda in iis casibus, in quibus, attentis omnibus circumstantiis,
119 irrationabiliter, & immeritò Parentes dissentiunt, vel si loquuntur de praxi concedendi licentiam Filiisfamilias ineundi Matrimonium, relu-
120 ctantibus justè Parentibus, nequaquam sunt attendendi.

Tum quia nullam reperiri posse credimus Episcopalem Curiam, in qua Pater opponens suum justum dissensum rejiciatur, sed imo & audiri
121 Parentes pro certo habemus, & illorum dissensum actis Matrimonialibus insinuari, ac hujus dissensus debitam haberi rationem, sed tamen sicubi forte minor habetur ratio, quam par sit, id hominum, non legum imbecillitati est tribuendum, nec id quærendum est, quod unus, vel alter 122
Prælatus in suo Tribunali sequatur, verum quid ii præ cæteris faciant, qui prudentiam Juris utriusque apprimè tenent, quique ad hanc prudentiam studio partam, illam alteram animi facultatem, quam prudentiæ virtutem appellant, æqualiter adjungunt, a 123
quibus in hac parte Curiæ praxis est omnino petenda, inter quos merito connumerari potest *Ricc.* qui ut testatur in *decis.24. par.3.* in simili casu fuit auctor, ut quoddam Matrimonium quod invitis Parentibus, & Propinquis cum Fœmina imparis conditionis Filius contrahere cupiebat, in perpetuum impediretur, nec non eadem praxis petenda est a Summorum Pontificum responsis, a sacris Canonibus Conciliorum sive Generalium, sive Provincialium, de quibus in *nostro Vot. I. num.41. & seqq.*, fidem clarissimam facientibus veram Ecclesiæ praxim semper fuisse in detestandis, profligandisque Nuptiis etiam 124
ex solo Parentum rationabili dissensu illicitis reputatis, & maxime a *Sac. Concilio Tridentino cap.1. sess.24. de reform.*, ubi testatur, quod Connubia Filiorumfamilias, & consequenter etiam Sponsalia sine consensu Parentum contracta *Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis semper detestata est*, 125
atque prohibuit.

Tum quia quandForenses non omnes pro veritate loquuntur, sed nonnulli Causidici mercede conducti non parendi studio, sed Causæ, nec veritati 126
servientes, sed studio Partium abrepti per mille ambages, ac mæandros id tantum enixè laborant, ut cum nigro album, & cum albo nigrum effingant, & ubi sua defuncti sunt opera, quæcumque per calorem, atque concertationis æstum in suis scripturis exaraverunt, ea *Allegationes*, *Disceptationes*, *Consultationes*, *Consilia* aut *Singularia &c.* inscribentes in Volumina componunt, & in publicum edunt, eaque jam pro *Prudentum responsis* haberi incipiunt, jam eorum scitis, & auctoritate Fora personant, iisque 127
præsertim Tyrones imbuuntur, qui deinde patrocinio Causarum addicti Clien-

Clientes decipiunt, & ipsi decipiuntur,
quod cum maximo litigantium praeju-
dicio non eveniret, si ad praebendum
justum Clientibus consilium, & ad
suadendum sapientissimorum Judicum
animum, non a praedictis Voluminibus,
sed ex *text.*, *Bartol.*, *Bald.*, quorum
excellentium Juris Interpretum scri-
pta immeritò neglecta vix hodie re-
periuntur, nècnon ex iis aliis *Auctori-
bus* Juris articulorum enodationes ab
initio peterent, qui magno caeteroqui
128 judicio praediti veritati, non Partium
studio inservire suis in Commentariis
tantummodò studuerunt, quique, dum
per otium in suo scripsere secessu,
induentes Judicis animum, atque
mentem, ac veluti pro Tribunali se-
dentes, absque ulla pecuniae, seu vi-
ctoriae libidine excitati, non quid di-
cendo probabile effici possit, sed om-
ninò quid verum, & justum sit per-
scrutati, ea demum victuris chartis
commendarunt, ad differentiam prae-
dictorum Causidicorum, qui scriben-
do, quae sua sunt, suorumque Clien-
129 tum quaesierunt, per quos hodie eo
ventum est, ut jam legalis pruden-
tia, criminumque, & quaestionum se-
vera olim disciplina miro prorsus sce-
pticismo laboret, nèc jam suis carere
auctoritatibus ea videmus, quae per-
130 spicuae legum sententiae opponuntur,
ut in proposito his ferè verbis adver-
tit etiam *D. Canonicus Alexius Sym-
macus Mazochi* Vir literis, & erudi-
tione clarissimus in *not. ad dictam
Dissertat. super Sponsalibus Filiorum-
familias doctissimi D. Archiepiscopi
Muscettola*.

Ejusdem irrelevantiae est alterum
objectum, quod si alter Sponsorum
reluctetur, altero instante Ordinarius
131 urget per Juris remedia refractarium
ad servandam Sponsaliorum fidem;
Id enim si aliquando practicatur, in-
vitis etiamParentibus, profectò evenit,
aut saltem evenire debet, cum aliqua
Foemina, habita fide de futuro Co-
njugio, fuerit a Filiofamilias sub hac
132 fide stuprata, modo sit aequalis condi-
tionis, nèc Sponsi Familia per tale
Matrimonium deturpetur.

Ad illud autem quod opponeba-
tur ad ulterius demonstrandum, quod
hujusmodi Sponsalia a Praelatis vali-
dissima reputantur ex eo, quia aliquis
ex illis, reclamante Patre, post Spon-
salia per ejus Filium cum indigna con-
tracta Matrimonium retardat, sed haec
priora Sponsalia esse valida existimat,
quoties infirmare opinatur posteriora
auctore Patre cum digna persona ce- 133
lebrata, & impedire, ne haec secun-
da Sponsalia per consensum de prae-
senti transeant in Matrimonium,
quamvis verum sit, quod animum ali-
cujus Judicis hoc scrupulum torquere
soleat, attamen ad idem tollendum
placuit Scribentium pro Matre Adole-
scentis, de quo agitur, opportuna re-
sponsio, quod *Tridentina Synodus* vi-
detur saltem implicitè ea prima Spon- 134
salia habuisse irrita, & invalida, dum
ait Ecclesiam illa detestatam semper
esse, ac *prohibuisse*, quemadmodum
pro invalidis habentur a Theologis,
utpotè quae Juris Canonici, & Civilis
generalibus regulis de turpibus pro-
missionibus adversantur; quare cum
Ricc. loc. cit. Matrimonio subjunge-
bant afferri quidem impedimentum
impediens per prima Sponsalia secun-
dis, modo tamen prima sint valida, non
autem invalida, prout invalida esse
Sponsalia injussu Parentum contracta
praeter supra laudatos docet *Franc. de
Amic. tom.9. disput.29. sect.4. num.71.*
= ibi = *Casu, in quo cum probabili pe-
riculo futuri scandali Sponsalia con-
traherentur, quia non possent execu-
tioni mandari sine peccato, quod com-
mitteretur in ipso Matrimonio ineun-
do*, INVALIDA *forent* = & rursus *di-
sput.31. n.1. in fin.* = ibi = *Quia cum
Sponsalia sint promissio ex justitia ob-
ligans ad Matrimonium futurum con-
trahendum, nullaque illicita promis-
sio possit promissorem ex justitia ad
promissum servandum obligare, quo-
tiescumque Matrimonium est illicitum,
etiamsi sit validum*, INVALIDA *erunt
Sponsalia* = convenit *Cotton. contr. ce-
leb. lib.5. contr.1. de Matrim. cap.2.
n.43.* = ibi = *Obligant, nisi praevideantur
secutura scandala inter Consanguineos,
nam tunc impleri non possunt sine pec-
cato, & promissio, quae impleri sine pec-
cato nequit*, IRRITA EST = idem confir-
mat *Ferdin. de Valent. discept.5. n.29.
de re*

de re Eccles. & in terminis generalibus *Dicastillo tom. 3. de Sacramen. tract. 10. de Sponsal. disput. 1. dub. 31. a num. 432.* = ibi = *Generalitèr loquendo, qui nequit contrahere licitè, etiam nequit* VALIDE' *promittere, neque enim* VALET *promissio, quam promittens implere non potest licitè, nulla enim promissio rei illicitæ* VALET , *aut* OBLIGAT = disertius *Konig. sup. 4. Decretal. tit. 1. de Sponsal. §. 6. num. 24.* = ibi = *Materia , seu objectum Sponsalium est Matrimonium licitum; dixi licitum , enim vero* VALIDE' *promitti nequit , nisi per se licitè contrahi possit . Nam etiam juxta legitimas sanctiones pactum turpe , aut impossibile de jure , vel de facto* NULLAM OBLIGATIONEM INDUCIT = undè clarè patet esse impedimenta tantum moratoria ,
135 seu dilatoria comparatè ad Matrimonium cum diversa persona , non vero peremptoria, aut absolutè impedientia, per illa namque mora injicitur Nuptiis, at mox constito ea fuisse invalida , Decretum de contrahendo impetratur .

Revera tamen, ut diximus, nonnunquam accidit , quod aliquis Judex illa pro invalidis habere renuat , ex quo sequitur , non quod ex illius sententia Sponsalia cum indigna contracta non retardentur , sed quamvis illis contra justam Parentum voluntatem , atque dissensum pro tunc executionem dan-
136 dam non esse decernat , per ea tamen impedimentum alteri digno Matrimonio, consentientibus Parentibus , celebrando afferri supponit, ad quod impedimentum removendum non aliud efficacius remedium Parentes invenire so-
137 lent, quam viles testes pecunia corruptos producere perjuraturos illorum Filium præcedenter fidem dedisse alteri Mulierculæ, quæ & in idem perjurium se se componit , quæque hnc præstito Juramento , suaque intentione cum falso prædictorum Testium comprobata testimonio , consensum deinde præstat eidem Filio, ut Matrimonium cum altera de Parentum consensu contrahere valeat ; & quidem non alia seges est perjuriorum feracior , quam hæc , quæ ab hujusmodi fictorum Sponsalium falsis , calumniosisque probationibus oritur . Nihil igitur magis e re Christiana , & publica esset , quam a quolibet Judice invalida, ut par est, declarari Sponsalia a Filiisfamilias injussu Parentum contracta , seu verius attentata , ad præcidendas occasiones 138
perjuriis , propter quæ hodiè malè audit Christianum nomen , cum enim nulla sit Divini nominis reverentia , nulla jurisjurandi religio , non tantum non licet deferre Juramentum ei, 139
quem scias perjuraturum , sed & præcludendas esse necessarium videtur perjuriis rimulas omnes , per quas perreptare possint ; Hinc si a quolibet Judice , inhærendo prælaudatæ *Sacri Concilii Tridentini* sanctioni , eadem furtiva, atque indigna Sponsalia usque ab initio nulla declararentur , impe- 140
dita remanerent prædicta perjuria , quibus aliquæ Episcopales Curiæ polluuntur , tunc enim non opus haberet Pater ad has falsitates confugere , si quæ impugnat Filii Sponsalia, habeantur invalida , nèc in futurum Mulierculas instrueret testaturas sibi antea fidem fuisse datam ab illius Filio de secum ineundo Conjugio , quando hæc etiam ficta anteriora Sponsalia , non secus ac posteriora , irrita forent habenda , utpote utraque cum indigna , & invito Genitore contracta .

Et quamvis nullam hactenus Pontificiam invenire potuerimus Constitutionem hujusmodi Sponsalia invitis justè Parentibus inita usque ab initio invalida apertissimè declarantem , urget nihilominus ea potissima ratio , quod sicuti Sancta Dei Ecclesia *semper* illa detestata est , atque prohibuit, ita *semper* eadem *turpia* ex hac sola prohibitione fuerunt, ideoque uti *turpia*, si fiant , nullum robur habere debent.

Urget etiam saltem implicita mens *Sacri Concilii Tridentini* nullatenus præsumenda contraria in materia peccati Juribus tàm Civilibus , quàm Canonicis , quæ sæpissimè clamant pacta , & stipulationes turpes nullius esse roboris , nullosque producere effectus *l. Generaliter 26. ff. de Verb. obligat.* cum aliis supra relatis *num. 90.* nèc promissionem cum Juramento quoque firmatam de re inhonesta , & illicita mortaliter , seu venialiter ullam parere obligationem

I Cap.

Cap. Si vero 8. *Cap. Quanto* 18. *Cap. Cum contingat* 28. *de Jurejur. Cap. Quamvis* 2. *de pact. in* 6. *Canon. Si publicis Can. Est etiam Can. Quod David Can. Juravit David Can. In malis promissis Can. si aliquid Can. Unusquisque Can. Non est observandum Can. Si quis Can. Si ad peccatum Can. Mulier Can. Inter cætera Can. Innocens* 22. *quæst.* 4.

Et quemadmodum perperam contristatus est Herodes propter jusjurandum, cum ab eo vigore Juramenti petitum fuit Caput Præcursoris, quia promissio per ipsum genericè facta, ideoque juxta erroneam illius opinionem pactum etiam turpe, & peccaminosum involvens, usque ab initio, & in radice fuit invalida, & nullius roboris, atque momenti, prout si nunquam facta fuisset, nulloque Jure cogente ullam parere potuit obligationem ad illam adimplendam, quia *sine peccato* eam adimplere nequibat, ita nulla fuit usque ab initio, nulliusque roboris, & momenti, nullamque parere potuit obligationem promissio Filiifamilias, quia promisit, vel juravit in Sponsalibus, quod tàm *de Jure naturali, & Divino*, quàm *de Jure Canonico* contra Parentum voluntatem, vel iis inconsultis, *sine peccato* adimplere non poterat.

Et hinc est quod non videtur in Jure temerarium, imo veritati consentaneum esset asserere, quod si post justam Parentis oppositionem adversus attentata Filii Sponsalia, ipsemet Parens moriatur, Filius cogi nèc etiam deinde possit ad desponsandam Fœminam vigore eorumdem Sponsalium, contradicente Parente, initorum, sed cum ea usque ab initio nulla fuerint, qua nullitate attenta, vivente Parente exequi non potuerunt, ideo post illius obitum opus sit novo consensu, seu nova promissione ad ea validanda, quæ tamen nova promissio, sive consensus nèc etiam sufficeret, si ageretur de Sponsalibus indignis, ad quæ impedienda non solum Parentes, sed & Consanguinei plenum Jus habent.

Ulterius *quoties urget justa causa* vel rescindendi, vel nulla declarandi Sponsalia, pia Mater Ecclesia Sponsis primævam libertatem restituere consuevit, ut testatur *Rot. decis.* 497. *n.* 1. *part.* 1. *divers. & decis.* 242. *n.* 2. *cor. Duran. & decis.* 296. *sub n.* 8. *cor. Dunozet Jun.*, *& decis.* 979. *n.* 3. *cor. Molines tom.* 4. itaque decrevit *Sac. Congregat. Concil. in Senogallien. Sponsalium* 1. *Septembr.* 1714. *& in Majoricen. Sponsalium* 24. *Aprilis* 1723. *& in Mediolanen. & Salernitan. Sponsalium* 13. *Junii* 1725. *& in Neapolitana* 17. *Aprilis* 1728. *& in Gallipolitana Sponsalium* 28. *Feb.* 1733.

Inani tandem conatu Fœminæ
Defensores nobis insinuare studebant,
quod sive pro invalidis habitis, sive
Judicia ope rescissis, atque sublatis
hisce Sponsalibus, vel utriusque spondentis
minuitur libertas, vel Jus Fœminæ
quæsitum per expressam Sponsi
promissionem sic injustè, ac turpiter
læditur, quemadmodum ita nonnulli 141
alii quoque Forenses clamare solent,
quos sequuntur etiam aliqui Confessarii
vel in officio, vel in scientia ty- 142
rones, qui non solum salutaria, ac vera
consilia hujusmodi Adolescentibus
insubsistenti fide horum putativorum
Sponsalium obstrictis debito tempore
non suppeditant, nèc ab initio
in eorum animis primas extinguunt
opportunè scintillas ingens deindè
incendium excitaturas, sed potius maximum
se Deo præstare obsequium
existimantes, officio certè suo desunt, 143
inferuntque animabus ruinam, dum
Pœnitentes terrent, ne fides frangatur,
dum Judices pulsant, ne Juri jam
quæsito turpiter derogetur.

Quod enim attinet ad libertatem,
ultra plura argumenta ex juribus, ex
Doctorum consensu, & ex naturali
ratione in precedenti *Vot. I. num.* 133. 144
& seqq., *& num.* 167. *& seqq.*, *&
num.* 173. *& seqq.*, *& in Voto II.
n.* 99. 105. 108. 114. *& seqq.* sæpius
inculcata, ad abundatiorem adducere
quoque non piget *Dicastill. tom.* 3.
de Sacram. tract. 10. *de Sponsal. disp.* 4.
dubit. 18. *num.* 179. = ibi = *Neque vero
censetur impediri libertas Matrimonii,
quia hæc debet esse citra scan-* 145
*dalum aliorum. Nèque etiam censetur
impediri, nisi quando impeditur ad id,
ad quod quis habet jus. Id autem non
habet Filius ad Nuptias Patri injuriosas &c.* = consonat *Gibalin. de Usur.*

tom.

146 *tom.2. lib.4. cap.5. artic.9. n.4.*=ibi= *Neque libertatem, quam in Matrimonia requirit Ecclesia violant, sed libertatis, quam malè prætendunt,*
147 *abusum. Neque enim omnimoda libertas requiritur in Matrimonio, alioquin nunquam Judex posset quemquam cogere ad Matrimonium* = aliique *loc. cit.* ad satietatem congesti, inter quos maximè fortius argumentatur *Opatov. de Matrim. disput.2. quæst.* 18. *n.*158. = ibi = *Nota si contingat, quod Pater Sponsalia invita Filia ex justa causa dissolvat, dico quod libertas nubendi non minuitur, sed regulariter perficitur, & ratio est, quia esse liberum*
148 *ad malum faciendum, potius est defectus, & imperfectio libertatis* = optimè *D. Anselm. in Dialog. de liber. arbitr. cap.* 1. = ibi = *Nèc libertas, nèc pars libertatis est peccandi potestas* = idque eleganter confirmat *D. Augustin. lib.* 14. *de Civit. Dei cap.* 11. = ibi= *Arbitrium igitur voluntatis tunc est verè liberum, cum vitiis, peccatisque non servit* =

Minus subsistit, quod turpiter ita spolientur Mulieres Jure per Sponsalia jam quæsito, quodque iniquum sit, ut Judicis auctoritate tàm enormis injustitia fulciatur; Nullum enim
149 Jus consurgere ex promissione circa rem illicitam, quæ sine culpa impleri nequit, supra *num.*97.98.102. 140. satis, superque probavimus. Præterea Judex potest, ac debet prohibere, ne
150 suo Jure utatur quem videt vel in sui, vel in aliorum perniciem abusurum, unde Justitiam minimè lædit, sed illam optimè servat idem Judex si Prodigo, qui sine dubio super omnibus suis bonis Jus habet, atque dominium,
151 per ipsum eorum interdicatur administratio *l.* 1. ibique *gloss. ff. de Curat. furiof.* per quod interdictum ei quoque
152 remanet adempta facultas testandi, & testamentum ab eo conditum irritum habetur §. *Item prodigus Instit. tit. Quib. non est permissum facer. testam. Card. de Luc. de alienat. disc.* 36. *per tot.* Nèc justitiam lædit, qui retinet alterius bona, nèc illa restituit, si
153 certo agnoscat illarum restitutionem Domino, vel alteri nocituram *D. Thom.* 2.2. *quæst.*62. *artic.*5. *ad primum*=ibi= *Dicendum, quod quando res restituenda apparet esse graviter nociva ei, cui restitutio facienda est, vel alteri, non ei debet tunc restitui* = latè pluribus citatis *Dicastill. de Just. & Jur. lib.2. tract.2. disp.*10. *dub.*5. *Card. de Lug. de Just. tom.*1. *disput.*21. *sect.*2. *n.*24. ubi dat exemplum in eo, qui petit gladium proprium ad se vulnerandum, vel pecuniam sibi debitam ad se ine- 154
briandum, vel ad fornicandum, & *num.*29. firmat, quod restituens rem, qua prævidetur ipsius rei Dominus abusurus in alterius injuriam, peccet 155
contra justitiam, ac teneatur ad damna, si quæ sequantur, quæ quidem in indignis Nuptiis, quoad similes pravos effectus, verificantur, ut jam præmisimus, utque observat *Acac. de privil. Parent. & liber. privil.6. cap.6. n.*16. = ibi = *Ipsis liberis, qui hanc eis fenestram aperire volunt, pessimè consulunt, & quæ felicitas, qui successus Matrimoniis adsit, quæ invitis Paren- 156
tibus contrahuntur? Quid de odiis inter Parentes, & liberos, inter Soceros, & Generos hinc nasci solitis? Inter ipsos plerumque, qui coeunt ad istum modum discordiæ, diffidiaque vel hac ipsa de causa oriuntur* = egregiè *Lel. Mancin. Jur. contron. tom.*1. *differt.*10. *cap.*2. *num.*32. = ibi = *Neque hoc Sponso, aut Sponsæ, cui fides rumpitur, damnosum videri debet, imò eis consulitur, salubriùsque pro- 157
videtur. Sic namque invitum, invitamque Judex servat, & quasi gladium, quo se enecent, petentibus negat* = Item *Opatov. de Matrim. disput.*1. *quæst.*2. *num.*22. = ibi = *Sed dices, quod Judex Actori faceret injuriam. Respond. illam non facere, nam illius 158
utilitati consulit. Siquidem liberat eum a periculo continuorum jurgiorum, & dissensionum* =

Concludendum igitur, quod autem hujusmodi Sponsalia sine peccato exequi possunt, & illis est annuendum, quoties reperiatur, qui subsequens Matrimonium invitis justè Parentibus contrahendum a peccato reddat im- 159
mune, quem hactenus expectamus, aut nonnisi cum peccato mortali, seu saltem veniali subsequens Matrimonium contrahi valet juxta mitiorem opi-

opinionem *Salmaticens. Theol. Moral. tract.9. cap.6. punct.2.n.19.* = ibi = *Et quidem veniali.tr peccare* NULLI DUBIUM EST ; *quia in eo reverentiam Parentum offendunt , obedientiam debitam ipsis frangunt , pacem turbant , & plures dissensiones tàm cum Parentibus , quàm cum Consanguineis excitant , quod ad minus erit peccatum veniale* = (quod tamen justo concurrente Parentum dissensu propter Filiorum inobedientiam in re gravi nonnisi maxima cum difficultate admittendum putamus) & nullo modo , nullo Jure , nulla auctoritate quodcumque peccatum committere , seu peccato sive mortali , sive veniali voluntario cooperari debemus .

Et ita &c. utraque &c.

ANONYMA SPONSALIUM CUM JURAMENTO

ARGUMENTUM

Nèque Filiifamilias , invitis Parentibus , nèque quilibet alius cum dedecore Familiæ contrahere potest Matrimonium cum indigna , quamvis præcesserint Sponsalia juramento firmata .

SUMMARIUM

1 F*Acti species* , & num.2.

3 *Filiusfamilias contrahens Matrimonium cum indigna committit grave peccatum , & sacrilegium ob injuriam Parentibus , & Familiæ illatam* , & n.12. & 13.

4 *Tàm de Jure Divino , quàm positivo , & Canonico* , & num.210.

5 *Sancta Dei Ecclesia hujusmodi Matrimonia semper detestata est , atque prohibuit* , & num. seqq. , & num.31. 116. 211.

11 *Et a Sacris Canonibus sunt damnata* , & num, seqq.

14 *Conjugia sine Parentum consensu inita inter Clandestina recensentur* , & num.15.

16 *Non tamen sunt irrita , sed illicita .*

17 *Tres sunt species Clandestinitatis Matrimonii .*

18 *Prima dicitur quando Masculus , & Fœmina tentant contrahere Matrimonium coram Parocho sine Testibus , vel sine sufficienti numero Testium .*

19 *Secunda quando tentant illud contrahere coram Testibus sine Parocho .*

20 *Tertia , quando contrahunt Matrimonium coram Parocho , & Testibus omissis culpabilitèr denunciationibus .*

21 *Prima , & secunda causant nullitatem , non autem tertia .*

22 *Ad hanc tertiam speciem reducuntur Matrimonia clàm Parentibus copulata .*

23 *Eaque Clandestina etiam Protestantes appellant .*

24 *Denunciationes ante Matrimonium adhibentur maximè ad detegendum impedimentum Paterni dissensus , isque fuit præcipuus denunciationum finis , quem Tridentini habuere Patres ;*

25 *Testantur prædicti Patres Ecclesiam Matrimonia injussu Parentum facta semper prohibuisse .*

26 *Conqueruntur has prohibitiones non prodesse , nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur .*

27 *Pro remedio præscribuntur Denunciationes , ut Parentes Matrimonia impedire valeant .*

28 *ideoque in Episcopalibus Curiis sunt audiendi .*

29 *Alias Inutile esset tale remedium , imò melius fuisset , quod illud Concilium non præscripsisset .*

30 *Nunquam S. Thomas asseruit liberum esse Filiis invitis Parentibus , contrahere Matrimonium .*

32 *Filii Parentibus , qui eos vel a quibuscumque Nuptiis in genere arcere , vel ad certas Nuptias cogere vellent , obedire non tenentur .*

33 *Libera est Hominum voluntas in ordine ad electionem sui status vel Conjugalis , vel Cœlibatus .*

34 *Unde Filius liber est , ut maneat Cœlebs , nèc se subjiciat servituti Matrimonii .*

35 *In hunc sensum loquitur Tridentinum sess.24. cap.9. de reformat. Matrim.*

36 Ex

36 *Ex cujus dispositione vetitum est cogere quemquam ad contrahendum Matrimonium cum certa, & determinata Persona,*
37 *Aut quemquam impedire ne eligat statum Conjugalem.*
38 *Non autem, quod non possit prohiberi Filia ne cum certa Persona, præsertim indigna Matrimonium contrahat.*
39 *Parentum appellatione venit etiam Mater.*
40 *In Nuptiis Filiorum Jus Canonicum exigit consensum etiam Matris.*
41 *Reverentia a Filiis æque exhibenda est Patri, & Matri, illaque post obitum Patris integra exhiberi debet erga Matrem superstitem.*
42 *Ubi agitur de communi bono nulla habenda est ratio Patriæ potestatis, quam leges, & Jura Romana sanxerunt.*
43 *Matrimonium, invitis Parentibus, a Filio contractum est validum.*
44 *Sed illicitum, peccaminosum, & non permittendum.*
45 *Juramentum Sponsalibus novum vinculum addit, magisque peccat, qui fidem frangit sub Juramento promissam.*
46 *Sunt qui tradunt Sponsalia nuda eamdem vim habere, quam jurata.*
47 *Quia apud Deum paris conditionis est simplex promissio, & Juramentum.*
48 *Nec Deus facit distinctionem inter Juramentum, & simplicem loquelam.*
49 *Quæ tamen per exaggerationem dicta censentur;*
50 *Nam specialis reverentia Deo debetur, quando per Jusjurandum vocatur in Testem.*
51 *Sponsalia jurata potiori jure, quàm nuda sunt servanda sub gravi culpa.*
52 *Jurans non Homini tantum, sed etiam Deo promissum reddere tenetur, quem uti Testem, & Fidejussorem adhibuit.*
53 *Si Sponsalibus accesserit Juramentum, fortius exequi debent.*
54 *Et Judex studiosius suadere debet renuentem ad servandam fidem.*
55 *Et si illud suadere non valeat, potest eumdem per censuras compellere.*
56 *Compulsio tamen non debet esse præcisa, sed moderata.*
57 *Limita si Adolescens, vel Puella jurarunt se contracturos Nuptias insciis, invitisque Parentibus, quia tunc non possunt compelli,* & num. 102. & seqq.
58 *Si Mulier quidquam voverit, & se constrinxerit Juramento, sitque in domo Patris, & in ætate puellari, id tenetur exequi, si Pater consenserit, secus non tenetur.*
59 *Quomodo intelligatur dicta ætas puellaris, hebraice* Neureha.
60 *Votum, & Juramentum, at supra, Mulieris ad Sponsalia referuntur,* & num. seqq.
63 *Si promissio facta Deo in conceptione Voti per patrium dissensum irritatur, multo magis per eumdem dissensum promissio facta Homini in Sponsalibus infirmari debet.*
64 *Sponsalia jurata Filiorum, quæ totius Domus decorem minuunt, famamque deturpant, contradicentibus Parentibus nullam obligationem pariant,* & num.66. & seqq, & num.99. 180.
65 *Et sacrilegè jusjurandum ad illa firmanda adhibent.*
79 *Ubi adest magna natalium disparitas nedum Sponsalia, sed Matrimonium ratum dissolvi potest,* & n.146. & seqq. & n.149. 150.
80 *Juramentum adhibitum ad valorem actus alias invalidi, in cujus observantia nullum versatur peccatum, potest de invalido aliquando validum efficere.*
81 *Secus si adhibetur ad majorem firmitatem actus, qui alias de sui natura validus est, aut illicitus, tunc enim sequitur naturam actus, cui adhæret.*
82 *Si actus Sponsalium validus sit, & licitus, Juramento confirmatus remanet, sin minus nullum ei robur addit.*
83 *Si Sponsalia sint illicita, & peccato-*

155 *Sive*

155 Sive propter Parentum injuriam, sive propter scandalum;
156 Sive propter inimicitias, sive propter dedecus redundans in Consanguineos.
157 Sive propter infelicem exitum verosimiliter timendam.
158 Multo magis si contracta non sint inter personas parum disparis conditionis, sed cum persona indigna, & valdè dispare.
159 In qua specie omnia prædicta mala concurrunt.
160 In his Sponsalibus locum habet regula = Singula, quæ non prosunt &c. = & num. 161.
162 Sponsalia etiam jurata non cogunt, si consurgat gravis Parentum indignatio, multoque magis si Parentes Filium hæreditate privare minentur, & num. 163. 166.
164 Ob quam causam Prælatus, parte instante, non debet cogere Filium ad implenda Sponsalia, sed potius ea dissolvere tenetur, & num. 65.
167 Multoque magis dum non timetur sola indignatio Parentum, sed indignatio quoque superni Numinis propter innumera peccata, & scandala.
168 Et ubi non agitur de sola amissione Paternæ hæreditatis, sed de amissione Regni Cœlestis.
169 Scandalosa esset libertas recedendi a Sponsalibus propter lucrum temporale, non autem ad evitanda peccata, & aliorum ruinam, & ne amittatur Regni Cœlestis hæreditas.
170 Filius peccat ineundo Sponsalia cum inæquali, non autem si Sponsalia adimpleat, quia præstat id, ad quod ex justitia tenetur.
Contrarium, & de ratione n. 171. & seqq.
172 Promissio in Sponsalibus facta de re illicita adimpleri nequit, & num. 177.
175 Justitia non obligat ad exequendum opus per se scandalosum.
177 Nihil perniciosius scandalo Reipublicæ contingere potest.
178 Virtus Justitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest, & num. 179.
181 Juvenem, qui Juramento promisit ducere in Uxorem suam Concubinam sine consensu Parentum Alex. II. declaravit reum perjurii.
182 Filiifamilias dictis Sponsalibus reverentiam, & honorem Parentibus Jure naturali, & divino debitum violant.
183 Consanguineorum decori, ac pati inevitabile detrimentum afferunt;
184 Et leviter saltem peccant.
185 Quod sufficit, ut Sponsalia sint irrita, & illicita, nullamque pariant obligationem.
186 Qualibet promissio etsi jurata non obligat, si citra venialem culpam adimpleri nequeat.
187 Non potest quis obligari ad præstandum id, quod aliunde vitare debet.
188 Pactum includens peccatum veniale non tenet.
189 Juramentum servari debet, nisi vergat in æternæ salutis dispendium.
190 Si quis juraverit facere aliquid veniale, id servare non tenetur licèt possit non vergere in interitum salutis æternæ.
191 Etiamsi peccatum veniale esset tantummodo a Jure positivo prohibitum.
192 Licèt prædicta Sponsalia jurata a veniali quoque culpa essent immunia, adhuc essent irrita.
193 Promissum etiam juratum, ex quo timetur pravus exitus, non est obligatorium, & num. seqq.
198 Sponsalia contracta inter impares, vel invitis Parentibus, semper, aut sæpè sæpius vergunt in exitum deteriorem.
199 Sponsalia sunt irrita, si Personæ spondentes non valent licitè contrahere Matrimonium, & num. seqq.
200 Justitia non obligat servare promissum de re illicita.
201 Promissio de re illicita non valet, & num. seqq.
203 Sponsalia etiam jurata vel ab initio sunt invalida, vel rescindenda,

da, quando timetur deterior exitus.

204 *Promissio indigni Conjugii vergens in alterum infamiam ab initio est invalida.*

205 *Matrimonium initum a Filiisfamilias insciis, vel invitis justè Parentibus est illicitum.*

207 *Nulla Sponsalia valent, vel obligant, quoties turpibus circumstantiis sint dehonestata*, & n, seqq.

212 *D. Paulus de Vidua inquit* = cui vult nubat tantum IN DOMINO =

VOTUM IV.

NOBILIS Adolescens Filius duorum Conjugum Patritiorum primi Ordinis suæ Patriæ captus amo-
1 re Puellæ longè impa-
ris ab eo conditionis, (Filia est enim cujusdam Barbitonsoris) cum qua antea ex permissu Genitorum ejusdem Puellæ longo tempore familiariter conversari fueverat, cum eadem tandem Capitula Matrimonialia *Juramento* tàm proprio, quàm ipsius Fœminæ fulcita celebravit.

Delata horum Sponsalium notitia ad Matrem, & Patruum Adolescentis, quia ipsius Pater jam ab humanis evaserat, acriter sunt indigna-
2 ti, omnemque movere lapidem cum
ipsa Puella, ejusque Genitore, ut prædicta Capitula in eorum manibus existentia restituerent, seu lacerarent; cumque id obtinere nequaquam potuerint, instauratum subinde fuit nomine Matris, & Patrui Adolescentis coram Nobis formale Judicium contra præmemoratam Fœminam, mediante scilicet Monitorio, in cujus termino Fœmina eadem Capitula Matrimonialia exhibuit, compilatisque hinc inde probationibus, agitata fuit controversia, in qua ex una parte eadem Puella contendente inita fuisse Sponsalia reciproco cum Juramento inter ipsam, & Adolescentem, eaque legitimè verificari a præfatis Capitulis, sicque eumdem promissia ligari, ac respectivè cogi posse ad Matrimonium in facie Ecclesiæ contrahendum, parte verò ex altera Patruo, & Matre Adolescentis excipientibus hujusmodi Sponsalia nullam potuisse parere obligationem, utpote stipulata absque consensu Matris, & Patrui ac in dedecus totius Familiæ & Propinquorum, ob quam causam instabant per nos declarari ea fuisse, ac esse nulla, & invalida, & quatenus rescindenda, visis videndis, & consideratis considerandis horum instantiæ annuendum esse censuimus.

Nihil enim pro parte Puellæ deductum fuit, unde Matrimonium, quod Adolescens, contradicentibus Matre, & Patruo, contrahere intendit cum Muliere infimæ conditionis, eximi valeat a nota gravissimi peccati,
ac sacrilegii, quod inseparabile est 3
ab indigna hujus Sacramenti perceptione propter injuriam ab eodem Adolescente suæ Nobili Familiæ, & maximè Parentibus ob simile Matrimonium inferendam, de qua veritate satis in *nostro Voto I. num.* 11. 135. 159. *& fere per tot.* & *Vot. II. num.* 7. 26. 27. 28. 46. 59. ubi unanimi consensu tùm Theologorum, tùm Canonistarum latè probavimus *de Jure Divi-*
no, Positivo, & Canonico lethalitèr 4
peccare Filios, qui repugnantibus Parentibus indigna contrahunt Matrimonia semper ab Ecclesia prohibita,
quam prohibitionem paritèr ex *Sacris* 5
Canonibus, ex *Sacro Concilio Tridentino*, aliisque Juribus in Ecclesia semper adfuisse firmavimus in eodem *Voto I. num.* 27. *& seqq.*, *& num.* 58. 112. 115. 132. 160. 184. 197. *& Vot. II. num.* 48. 119. 152. 188. *& Vot. III. num.* 2. 85. 125., quibus addimus ex abundanti *Zipæum de Jurisdict. Eccl. tom.* 2. *lib.* 2. *cap.* 12. *num.* 2. = ibi = *Si tamen Filiifamilias Parentibus inconsultis irreverentèr contraxerint, cum Ecclesia semper hujusmodi Matri-*
monia detestata fit Conc. Trid. sess. 24. 6
de refor. Matr. cap. 1. *&c.* & rursus *lib.* 1. *cap.* 33. *num.* 4. = ibi = *Statuta pœnam imponentia Filiisfamilias, si sine Parentum auctoritate Matrimonia contraxerint, quod, ut ait Concil. Tri-*
dent., Ecclesia illa Matrimonia sem- 7
per detestata fuerit &c. = idque confirmat *Bos. de Contract. Matr. cap.* 11.
num.

num.79. = ibi = *Licèt Tridentinum*
dicto cap.1. ſtatuerit in Matrimoniis
pra validitate non eſſe neceſſarium
Patris conſenſum, tamen ſubdit, quod
Eccleſia Filiorumfamilias Matrimo-
nia ſine Parentum conſenſu contracta
8 *ex juſtiſſimis cauſis ſemper eſt deteſta-*
ta &c. = & inſerius *num.87.* = ibi =
Et hoc pacto poſſet intelligi auctori-
tas Tridentini dicentis, quod Eccleſia
9 *Matrimonia invitis Parentibus con-*
tracta ſemper deteſtata eſt = conſonat
Giballin. de Uſur. tom.2. lib.4. cap.5.
artic.9. num.3. = ibi = *Tridentinum*
tandem ſuo decreto confirmavit; non
tamen licita unquam eſſe voluit, un-
de & graviorem noxam in ejuſmodi
Conjugiis contrahendis a liberis com-
mitti paſſim fatentur Doctores = &
convenit *Sayr. in Clav. Reg lib.7.*
cap.5. num.12. = ibi = *Quia igitur, ut*
plurimum, incommoda magna ſolent ex
eo, quod Filii, & Filiæ Matrimo-
nium inſciis, aut invitis Parentibus
10 *contrahant, ſequi, merito Eccleſia*
ſemper hujuſmodi Matrimonia probi-
buit, ut notat Concil. Trident. &c. =

Quapropter hujuſmodi *Sacri*
Concilii teſtimonio excitati Doctores
inferunt talia Connubia paſſim a *Sa-*
11 *cris Canonibus* eſſe damnata, inter
quos *Molfeſ. in Comment. ad Conſuet.*
Neapolit. tom.1. in fin. par.7. conſ.
num.36. = ibi = *Imò Sacri Canones*
jubent Filios debere contrahere Ma-
12 *trimonium de conſenſu Parentum, &*
peccare mortaliter, ſi contra volun-
tatem Parentum ſine cauſa nube-
rent = Item *Fagundez tom.10. in Præ-*
cept. Decalog. lib.4. cap.3. n.4. = ibi =
Quamvis Eccleſia Matrimonia contra-
cta contra voluntatem Parentum tam-
quam valida tueatur, non tamen ap-
probat modum contrahendi, ſed potius
reprobat tamquam inhoneſtum, &
13 *peccaminoſum, & meritò, cum inde*
Parentes graviſſima afficiantur inju-
ria = Quodque Conjugia, in quibus
Parentum conſenſus deſideratur, in-
ter Clandeſtina fuiſſe per veteres Ca-
nones recenſita, & noviſſimè a
14 *Tridentino Concilio* recenſeri, pluri-
bus firmat *Gonzalez in Cap. Tua nos*
num.11. propè fin. de Sponſalibus Im-
puber. = ibi = *Cum &c. Inter alias*
ſolemnitates conſenſus Parentum exi-
gatur, non immeritò aliter contra-
ctum Matrimonium Clandeſtinum ap-
pellabitur, atque ideò inter Clande-
ſtina Matrimonia illud recenſet Tri- 15
dentinum ſeſſ.24. de reformat. Matr.
cap.1. = non quidem ubi irrita Clan-
deſtina Connubia declarat, ſed ubi 16
docet hæc ab Eccleſia fuiſſe perpetuò
vetita, & reprobata.

Triplicem enim Clandeſtinitatis 17
ſpeciem agnoſcunt Veteres, novique
Canoniſtæ, *primam* nempè quando Ma-
ſculus, & Fœmina ſive præmiſſis, ſi-
ve omiſſis ſolitis tribus denunciationi- 18
bus coram Parocho ſine Teſtibus, vel
ſine ſufficienti numero Teſtium, *alte-*
ram quando coram Teſtibus ſine Pa- 19
rocho Matrimonium contrahere ten-
tant, *tertiam* tandem quando Teſti-
bus, Parochoque præſentibus, ſed
omiſſis *culpabiliter* in Eccleſia denun- 20
ciationibus illud per verba de præſen-
ti contrahunt, quæ Clandeſtinitatis
ſpecies in eo differunt, quod *prima*
tantum, & *ſecunda*, non autem *tertia* 21
Matrimonii cauſat nullitatem *Mona-*
cell. in Formular. tom.2. tit.16. adnot.
ad formul.2. n.27. Schmier. in Jus
Canon. & Civil. lib.4. tract.3. cap.5.
ſect.3. §.1. n.174. tom.3. Vaneſpen. in
Jus Eccleſ. Univerſ. par.2. tit.12.
cap.3. n.14. & ad hanc *tertiam* ſpe-
ciem reducuntur Matrimonia clam
Parentibus copulata, quæ pariter, 22
quamvis ſint valida, ſunt tamen illi-
cita, atque prohibita, itaut etiam
Proteſtantes, dum in *Tridentini De-*
cretum invehuntur, Nuptias injuſſu 23
patrio factas & ipſi Clandeſtinas vo-
cent, & a *Tridentino* ſic vocatas agno-
ſcant, & prohibitas fateantur, ut vi-
dere eſt apud *Chemnicium, cæteroſ-*
que recenſiores; & profectò licet ad-
hibeantur denunciationes ante Matri-
monium, ut ad detegenda quæcum-
que impedimenta Populus illas au-
diens excitetur, maximè tamen adhi-
bentur ad detegendum impedimen- 24
tum Paterni diſſenſus; præcipuus nam-
que earumdem denunciationum finis,
quem propoſitum habuere *Tridentini*
Patres, is fuit, ut per eas Filiorum
Nuptiæ Parentibus innoteſcerent,
quemadmodum ex contextu Decreti

*Sac. Concil. Tridentin. cap.1. sess.24.
de reform. Matrim.* satis luculenter
25 percipitur. Ibi enim Patres præfati
testantur Ecclesiam Matrimonia in-
jussu Patrio facta semper *prohibuisse*,
mox conqueruntur *prohibitiones illas
propter Hominum inobedientiam jam*
26 *non prodesse &c. nisi efficacius aliquod
remedium adhibeatur*, nèc aliud re-
medium ibidem præscribitur, quam
Denunciationum necessitas, ex quibus
27 fiat, ut Parentes certiores facti im-
pedire valeant Matrimonium, quo ni-
hil evidentius; simulque ex hoc per-
cipitur mens *Concilii* volentis Paren-
tes justè, & cum ratione Filiorum
28 Matrimoniis obsistentes in Episcopa-
libus Curiis esse audiendos; alioquin
quò ille denunciationum apparatus?
aut quodnam remedium Synodus at-
tulisset? Satius enim erat nihil resci-
visse Parentes, quam si ubi certio-
res evaserint, Prælatos surdos, &
inexorabiles nacti, non obstante eo-
29 rum justo dissensu, maximo cum eo-
rum mœrore invisas Filiorum Nuptias
suum culposum sortiri videre cogan-
tur effectum.

Nèc contrarium docet *D.Thomas*
allegatus a *Sanchez*, & a Defensore
præfatæ Mulieris ad probandum, quod
Filii non teneantur Parentibus obedi-
re in ordine ad contrahendum Matri-
monium; Etenim *Sanctus Ecclesiæ*
30 *Doctor* nunquam asseruit tàm latè pa-
tere Filiorum libertatem, ut nullis
contineatur legibus; id, quod de dia-
metro contrarium esset *Sac. Concil.
Tridentino*, ut præmisimus, apertè
docenti *sub cap.1. sess.24. de reformat.
Matrim.*, quod Ecclesia Dei *semper*
ejuscemodi Matrimonia *detestata est*,
31 *atque prohibuit*, sed id unum tradi-
dit, quod nimirum Filii Parentibus,
qui eos vel *a quibuscumque Nuptiis*
32 in genere arcere, vel ad *certas* Nu-
ptias cogere vellent, obedire non te-
nentur, cum libera sit Hominum
voluntas in ordine ad electionem sui
status, nimirum vel Conjugalis in ge-
33 nere, vel Cœlibatus; Et re vera idem
S. Doctor in contrarium allegat. tàm
*in 4. sentent. distinct. 29. quæst. 1.
art.4.* quàm in *2.2.quæst.104. artic.5.
in corpor.* unicè inquirit *an Filius
præcepto Patris possit compelli ad Ma-
trimonium*, & resolvit *negativè*, quia
scilicet liber est, ut maneat Cœlebs,
nèc se subjiciat quasi servituti Matri- 34
monii.

In hunc porrò eumdem sensum
loquitur literaliter *Sac. Concil. Trid.* 35
cap.9. sess.24. de reformat. Matrim.,
cujus auctoritas perperam traducitur
ad sustinendam tantam in Matrimoniis
libertatem, quæ nullas recipiat le-
ges, ac penè sit supra gravem Divini
Numinis offensam, superque sacrile-
gium, quod intercedere omninò in
hisce casibus debet. Quandoquidem
postquam textus conciliaris exposuit,
quod *plerumque Domini temporales
minis adigunt Viros, & Mulieres
maximè divites, tametsi invitas ad
contrahendum certa, ac determinata
Matrimonia*, deinde *prohibet sub ana-
thematis pœna, ne quemquam* COGANT
*quominus Matrimonium liberè con-
trahat*. Ergo ex dispositione Conci-
liari vetitum est *cogere* quemquam
ad contrahendum Matrimonium cum
certa, & determinata Persona, ac 36
ultrò admittimus prohiberi etiam,
quominùs impediatur quisquam ab eli-
gendo statu Conjugali per ea, quæ 37
firmavimus in nostro *Voto I. num.173.
& seqq.* Nemo autem dixerit legem
hanc eo traduci posse, ut Filio pro-
hiberi nequeant Nuptiæ cum certa
Persona, quæ præsertim sit Viro in- 38
digna, ac Familiæ notabilem afferat
injuriam.

Quin momenti sit, quod hæc
procedant quoad Patrem tantum, qui
Filios habet sub sua potestate, secus
vero quoad Matrem. Ultra quod
enim ferè omnes Theologi, & Cano-
nistæ desuper, & in nostris *Vot.I.II.&
III.* allegati indiscriminatim loquun-
tur de *Parentibus*, quorum appella- 39
tione venit etiam Mater tàm gram-
maticè, quàm ex *text. in l. Appella-
tione 51. ff. de verb. signific.*, urget
etiam, quod præmissa originem trahunt
non *ex Jure Civili*, a quo inducta sunt
Jura Patriæ Potestatis, sed *ex Jure
Divino, & Canonico* habita nimirum 40
ratione de reverentia æquè exhiben-
da Matri, ac Patri, quæque post Pa-
tris obitum integra exhiberi debet
erga

41 erga Matrem superstitem *Piton. di-*
scept. Eccles. 52 n.83. Panimoll. de-
cis.45. n.18. , & ubi de communi bo-
no agitur tàm Matris , ne Filium ob
ejus gravissimam , & injuriosam inobe-
dientiam maledicere cogatur , quàm
Filii ,ne contrahendo indignas Nuptias
invita Matre tot peccata , ac sacrile-
gia committat , ac scandala præbeat ,
quot enumeravimus in *Vot.I. num.*30.
120. 187. *& seqq.* , *& Vot.II. n.*6.7.
13. *& seqq.* , *& n.*26. 27. 28. 46. *&*
seqq. & n. 59. 77. 78. 80. 89. 93. *&*
seqq. , *& n.*109. 126. *& seqq.* , nul-
42 la habenda est ratio Patriæ Potestatis,
quam leges , & Jura Romana sanxe-
runt .

Cæteræ auctoritates ad favendum
instantiæ Mulieris allegatæ docent tan-
tummodò , quod Matrimonium con-
43 tractum invitis Parentibus sit *validum*,
id quod admittimus definitum fuisse a
Sacro Concilio Tridentino , sed nullo
modo tradunt , quod Matrimonium
sit licitum , ac immune a gravissima
44 noxa peccati lethalis , quod conse-
quenter a Judice permitti non debet
contra inviolabilem Ecclesiæ discipli-
nam , qua arcentur a Sacramentis re-
cipiendis notorii Peccatores , qui sci-
licèt publico Sacrilegio se exponere
non verentur .

Non est tamen utique negandum,
quod Sponsalibus Juramentum novum
vinculum addat , quodque magis pec-
45 cet qui fidem frangit sub Juramento
promissam , etsi non desint , qui tra-
46 dunt Sponsalia nuda eamdem vim ha-
bere , quam Jurata , quatenùs = *quo-*
47 *ad Deum paris conditionis est simplex*
promissio , *& Juramentum* = ut in-
nuunt *Boss. de Contract. Matr. cap.*11.
§.5.*num.*37.*Adden. ad Rot. decis.* 431.
*n.*64. *par.*4. *tom.*2. *recen.* = ibi = *Deus*
non facit distinctionem inter Juramen-
48 *tum, & simplicem loquelam, qui dixit:*
sit . sermo vester est est ; non non &c.=
49 quæ tamen per exaggerationem dicta
censentur ad comprobandum , quod
mutuæ promissiones , etsi simplices ,
eamdem vim habere debent , prout si
essent Juramento vallatæ , non autem
ad revocandum in dubium , an spe-
50 cialis reverentia Deo debeatur, quan-
do per jusjurandum vocatur in testem,
ut observat *Gloss. in Can. Juramen-*
*ti 22. quæst.*5.*verb.Distantiam*, Ideò-
que nullo modo apud Catholicos fas
est dubitare , quin Sponsalia Jurata 51
potiori Jure , quàm nuda sint obser-
vanda , neque ab eis recedere liceat
sine gravi noxa contra Religionem ,
quatenùs non Homini tantum , sed
etiam Deo promissum reddere tenea-
tur , qui promittendo juravit , ita
namque Deum uti testem , & fidejus- 52
sorem adhibuit ad text. in *Cap. Debi-*
tores , *Cap. Si vero Cap. Cum contin-*
gat de Jurejurand. Cap. Ex parte 9.
Cap.Ex literis 10.*Cap. Commissum* 16.
de Sponsal. & in hoc quoque conve-
niunt tàm Theologi, quàm Canonistæ,
& præ cæteris *Gonzalez in Cap. Præ-*
*terea n.*6. *de Sponsal.* cum aliis cumu-
latis per *Barbos. axiom.*.134. *num.*2.
S. Thom. in 4. *dist.*27. *quæst.*2. *artic.*1.
ad 2. ubi de Sponsalibus , & de Jura-
mento promissorio in genere ; Idem
D.Thom. 2. 2. *q.*89.*art.*7.*S. Bonavent.*
*tom.*5.*in* 4.*sentent.distinct.*28.*artic.*1.
*qu.*1.*n.*4.*Suarez tom.*2.*de Relig tract.*
*de Juram.lib.*2.*cap.*2.*Castropal.par.*3.
*tract.*14. *disput.*2. *punct.*1. *n.*4. *Man-*
*tic. de tacit. lib.*3. *tit.*17. *n.*3. *&* 6.
*tom.*1. *Antonell. de regimin. Eccles.*
*lib.*3. *cap.*2. *n.*4. & alii passim .

Fatendum insuper est , quod si 53
Sponsalibus accesserit Juramentum ,
fortius illa Promissor exequi debeat ,
ac Judex studiosius agere teneatur ad
inducendum renuentem ad servan- 54
dam fidem Sponso datam , & quate-
nùs illum suadere non valeat, potest 55
etiam per Censuras eumdem compel-
lere , ut deterreatur a frangenda fide,
& abstineat a perjurio *d. Cap. Ex*
literis 10. *de Sponsal.* , ac unanimitèr
tradunt *Sanchez de Matrim. lib.* 1.
*disp.*29. *n.* 5. *Boss. de Contr. Matrim.*
d. cap. 11. §.5. *n.* 38. *Aversa de Matr.*
*quæst.*8.*sect.*3. *vers.Quinto dubitatur*,
& ex Canonistis *Præposit. in Cap. Re-*
*quisivit n.*2.*de Sponsal. Abbas in Cap.*
*Ex literis n.*3 *eod.tit. Rot.decis.*1112.
*n.*2. *cor. Seraphin. Sac. Congregat.*
Concil. apud *Fagnan. in Cap. Is* , *qui*
fidem 30. *n.*12. *de Sponsal.* , quæ com-
pulsio tamen non debet esse præcisa , 56
sed moderata juxta per nos deducta
in præcedenti *Vot.III. n.*49.

Veruntamen hæc omnia , quæ
procedere possunt quoad Contrahen-
tes Genitoribus orbatos , locum non
habent cum Adolescens , vel Puella
57 jurarunt se contracturos Nuptias in-
sciis , invitisque Parentibus juxta il-
lud , quod habemus in Sacris literis ,
Num.cap.30. vers.4. 5. & 6. relatum
in *Canon.14. caus.32. quæst.2.* = ibi =
*Mulier si quidpiam voverit, & se con-
strinxerit Juramento,quæ est in domo
Patris sui , & in ætate adhuc puel-*
58 *lari ; si cognoverit Pater votum , quod
pollicita est , & juramentum , quo
obligavit animam suam , & tacuerit,
Voti rea erit , quidquid pollicita est ,
& juravit , opere complebit . Sin au-
tem statim ut audierit , contradixerit
Pater , & vota , & Juramenta ejus
irrita erunt , nec obnoxia tenebitur
sponsioni,eo quod contradixerit Pater=*
Ea autem *ætas puellaris* per hæc ver-
ba a *D.Hieronymo* traducta , Hebrai-
ce est NEUREHA , quæ vox ambitu suo
tùm pueritiam , tùm adolescentiam
universam complectitur,sed apud Le-
gislatorem eadem vox totum illud
tempus significat , quamdiu Filia *in
domo Patris sui* (cum hoc enim illud
59 NEUREHA conjungitur) hoc est quam-
diù innupta sub Patria potestate vivit,
nam statim elocata , e Patris domo
exit , & in Mariti tutelam pertransit.

Prædicta autem verba ad votum,
ac Juramentum Sponsalibus additum
60 sunt referenda . Votum enim non
aliud , quam meram promissionem
complectitur , Matrimonio vero exhi-
61 bet , & repræsentat , quod ante
promissum fuerat . Ergo si quod argu-
mentum ab hoc Moysis loco duci po-
test, id unice ad Sponsalia trahen-
dum venit , rectè nam a Voto ad
62 Sponsalia fluit argumentatio. Si igitur
promissio facta Deo in conceptione
Voti per patrium dissensum fit irrita ,
quanto magis per eumdem dissensum
promissio Homini facta in Sponsalibus
63 infirmatur ? De quo Voto similia lo-
quitur *text. in l.2. §. 1. ff. de pollicit.*
= ibi= *Voto autem Patresfam. obligan-
tur Puberes sui Juris , Filius enim
familias , vel servus sine Patris , Do-
minive auctoritate voto non obligan-
tur .*

Multo minus prælaudatæ leges, &
auctoritates de obligatione ex Sponsali-
bus juratis consurgente loquentes vim
ullam habere possunt , si Adolescens ,
vel Puella juraverint se contracturos
indignas Nuptias,quibus Parentes,cæ-
terique de familia juremerito contra-
dicant , quæque totius Nobilis domus
decorem minuant , famamque detur- 64
pent , quo casu nullam ex præfatis
Sponsalibus obligationem oriri , imo
& jusjurandum sacrilegè ad illa fir-
manda adhibitum fuisse communiter
tenent Theologi , & Canonistæ , in-
ter quos *Gabriel a S. Vincentio de Sa-* 65
cram. Matrim. disp 5. num.5. = ibi =
*Sponsalia obligare non possunt ad
actum , qui sine peccato poni non po-
test.Unde si notabiliter Caritas lædere-
tur,vel Parentum pietas dissolveretur,
contracta Sponsalia dissolvi possent ,
etiamsi Juramento firmata fuissent* =
ita quoque sentit *Rebell. de obligat.
Just. par.2. lib.2. quest.14. sect.1.n.9.
vers. Secundo quia* = ibi = *Neque ob-
stat , quod Sponsalia etiam jurata an-
tecesserint ; quoties enim ea sine pec-
cato impleri nequeunt , ad sui imple-
tionem non obligant* = nec non *Aver-* 66
*sa de Matrim. quæst. 8. sect.15. vers.
Et quidem* = ibi = *Si ob notabile dam-
num , aut scandalum imminens non
erat ei licitum cum tali persona con-
jugari , eique promittere , poterit ju-
stè mutare propositum , & ab illa pro-* 67
*missione recedere , & poterit etiam a
Judice inhiberi,ne contrahat* = pluri-
busque citatis subdit rationem = ibi =
*Non enim potest quisque promittere ,
& se obligare ad aliquid illicitum fa-
ciendum . Poterit ergo justè , ac licitè
recedere , imo tenebitur* = & *vers. Pro
altera* concludit id totum procedere 68
etiamsi Sponsalia fuissent jurata *Card.
Laurea tom.3.in4. sentent. disput.37.
artic.11. §.8. num. 458.* = ibi = *Scan-
dala , quæ certo sequi possunt , si fiat
Matrimonium, sunt causa sufficiens ad
dissolvendum Sponsalia* = & *num.460.*
addit id procedere etiamsi Sponsalia 69
sint jurata *Boss. de Contract. Matrim.
cap.11. num. 93. & seqq.* = ibi = *Non
solum Parentes habere Jus impediendi
Nuptias Filiorum ex causa justa , sed
etiam hoc adeo verum esse , ut etiam
Spon-*

70 *Sponsalia jam facta, etiam Juramenta*
confirmata possint Parentes ea ex causa
irritare = Item *Opatov. tract. de Ma-*
*trim. disput.*1. *quæst.* 7. *num.* 105. de
Sponsalibus etiam Juramento firmatis
sic inquit = *Si inter Parentes Con-*
71 *trahentium odia interveniant, ita quod*
se opponant contrahendo Matrimonio,
propterea dissolvi possunt , ac debent =
& inter causas non adimplendi Spon-
salia etiam jurata *Koning. de Sacram.*
*disp.*23. *dub.*8. *num* 68. hanc enume-
rat = *Si alterius Partis Parentes ob-*
stinatè contradicant Matrimonio , ita
ut ex eo contracto esset periculum , ne
lethales inimicitiæ orirentur inter
72 *Partium Affines , aut inter Parentes ,*
& ipsos Sponsos , aut alias malus exi-
tus omninò timeretur = consonant *Sal-*
*maticenses tom.*2. *Theol. Moral. tract.*
9. *cap.* 2. *punct.* 6. *n.* 85. ubi firmant
obligationem servandi fidem Sponsa-
lium cum ea tamen limitatione =ibi=
Nisi forte ex tali Matrimonio magnum
scandalum sequeretur , & jurgia, aut
dissensiones inter Parentes , aut Con-
sanguineos , quia in tali casu etiam
si sub Juramento Matrimonium esset
promissum , non obligari ad illud do-
cent prædicti Auctores , eo quod talis
promissio esset rei injustæ , quæ absque
peccato non posset adimpleri , quapro-
pter Juramentum, quod non est vincu-
73 *lum iniquitatis, non postet talia Spon-*
salia confirmare , neque obligationem
aliquam inducere=& pariter *Perez de*
*Matrim. disput.*5. *sect.*3. = ibi = *Vir-*
tus justitiæ obligare nequit ad actum,
qui sine peccato impleri non potest, ut
certum est , at contrahere Matrimo-
nium cum magno Scandalo est culpa
lethalis, cum notabiliter caritas proxi-
mi lædatur , & Cognatorum amicitia
dissolvatur &c. Hinc colligo posse Pa-
74 *trem impedire Sponsalia Filii, vel Fi-*
liæ contra ejus voluntatem inita , in-
terveniente magno scandalo = conve-
niunt Juris periti, & præ cæteris *Na-*
*varr. in Manual. cap.*16. *n.*18. firmat
regulam servandi perContrahentes fi-
dem Spnnsalium maximè si accesserit
75 Juramentum, sed cum ea limitatione=
nisi fuerint valdè inæquales=& cum al-
tera = *idem dicendum in eo casu , quo*
promissio fuit vera, & ex animo facta,
sed esset probabile , quod ex Matri-
monio eam consecutura grande aliquod
scandalum nasceretur = in idem colli- 76
mat *Gonzalez in Cap. Præterea* 2.*n.*8.
de Sponsal. = ibi = *Sed ego puto non*
esse discrimen constituendum in Spon-
salibus sive juratis , sive non , sem-
per namque Sponsus compellendus est
adimplere promissum &c. nisi quando
aliis ex circumstantiis Judex pru- 77
denter arbitretur gravia mala time-
ri , & scandala = & pariter *Pignat-*
*tell. consult.*11. *num.* 1. *tom.* 4. = ibi =
Respondeo Judicem posse tuta conscien-
tia impedire hujusmodi Matrimo-
nium &c. idque etiamsi Sponsalia fue-
rint Juramento confirmata, quod mul- 78
tæ rationes omninò persuadent &c. =
in terminis generalibus *Sanchez de*
*Matrim. lib.*1. *disput.* 32. *n.*1. = ibi =
Hoc tamen necessario fatendum est ,
tunc tantum Juramentum homini præ-
stitum non abligare , quando promitti-
tur res, quæ absque culpa saltem venia-
li impleri non potest= & in amplioribus
terminis idem tradidit *Felin. cons.*26.
qui *ex eo quia contrahere sine con-*
sensu Patris est contra bonos mores
omnium, item ex eo, quia subest scan-
dalum , putat subesse justam causam 79
solvendi nedum Sponsalia , verum
etiam Matrimonium ratum , ubi ma-
gna natalium disparitas intercedat .

Et ratio est , quia quando adhi-
betur Juramentum ad valorem actus
aliàs invalidi , in cujus observantia
nullum versatur peccatum , pnteft de 80
invalido aliquando validum efficere ,
de quo articulo latè pertractant *Sua-*
*rez de Relig. tom.*2. *tract. de Juram.*
*lib.*2. præsertim *cap.*29. *Sanchez de*
*Matrim. lib.*1. *disput.*32.*num.*4. *Basil.*
*Pont. de Matrim. lib.*12. *cap.*8. *Ca-*
*stropal. par.*3.*tract.*14. *disp.*2. *punct.* 9.
& ex Canonistis *Gonzalez in Cap. Cum*
contingat 28. ibidemque *Barbos. de*
Jurejur. & in d. Cap. Præterea 2 *n.*6.
vers. Ampliatur de Sponsal. Gutierez
*de Jurament. confirm. par.*1. *cap* 34.
& 37. at quando adhibetur ad majo-
rem firmitatem actus , qui aliàs de
sui natura validus est , vel invalidus ,
aut illicitus , tunc sequitur naturam
actus , cui adhæret *l. fin. Cod. de non* 81
numer. pecun. Cap. Quemadmodum 25.
de

*de Jurejur. Barbos.d.axiomat.*134.*n.*1. & propterea si Sponsalium actus validus sit, sive invalidus, aut illicitus, cum Juramentum non ad reddendum validum actum aliàs invalidum, aut illicitum, sed tantum ad majorem firmitatem sit adjectum, hoc sequi debet naturam actus, ita ut si actus Sponsalium validus sit, atque licitus, Juramento confirmatus remaneat, sin
82 minus nullum ei robur adjiciat, quæ in materia Sponsalium semper fuit sententia *Sac.Rot.Romanæ*, & signantèr *decis*.437. *n*.8. *cor.Coccin.* = ibi = *Neque facit, quod ista Sponsalia sint jurata, quia, si supervenerit nova causa, Juramentum non obligat, cum assumat naturam, & conditiones Contractus, cui adjicitur* = idemque post antiquiores tradiderunt *Barbos. in Cap. Præterea* 2. *num*.5. *vers. Principalis de Sponsal. Koning. in* 4. *Decretal. sup tit. de Sponsalib. num*.60. & alii quamplures.

In hypothesi autem Sponsalia sunt illicita, & peccatorum fomentum, ideoque neque promissio obligat, neque Juramentum illius
83 obligationem de novo inducit, vel auget, opus enim promissum, quod a Theologis nuncupatur promissionis objectum, est turpe, quia jungitur cum peccato, & vergit in interitum salutis æternæ; promissiones autem,
84 pacta, & stipulationes turpes nullius esse roboris millies in Jure nostro decantatur *l. Generalitèr* 26. *l. Si Plagii* 123. *ff. de Verbor. obligat. l. Juris gentium* 7. §. *Si paciscar vers. Et generalitèr l. Si unus* 27. §. *Pacta ff. de pact. l. Non dubium* 5. *Cod. de legib.* ubi in stipulatione illicita nèc Sacramentum admittitur, nèc Juramentum de re inhonesta, & illicita mortalitèr,
85 seu venialitèr ullam parit obligationem *Cap. Si vero* 8. *Cap. Quanto* 18. *Cap. Cum contingat* 28. *de Jurejur. Cap. Quamvis* 2. *de pact.in* 6.*Cap.Non est obligatorium* 58.*de Reg. Jur. in* 6.
86 = ibi = *Non est obligatorium contra bonos mores præstitum Juramentum* = idque quamplurimis auctoritatibus, & exemplis ex *Sacra Scriptura, Concillis, ac Sanctis Patribus* confirmatur in *Can.Si publicis Can. Est etiam Can. Quod David Can. Juravit David Can. In malis promissis* 22. *quæst*.4. = ibi = *In malis promissis rescinde fidem &c. impia est promissio, quæ scelere adimpletur* = Item *Can. Si aliquid Can. Unusquisque, Can. Non est observandum Can. Si quis Can.Si ad peccatum Can. Mulier Can. Inter cætera Can. Innocens ead. caus.*22. *quæst*.4. cum Juramentum non fuerit institutum, ut 87
esset vinculum iniquitatis, uti expressè dicitur in d. *Cap. Quanto* 18. *de Jurejur. Can. Inter cætera* 22. *quæst*.4. *Cap. Non est obligatorium* 58. *Cap.In malis promissis* 69 *de Reg. Jur. in* 6. in puncto *Ferdinand. de Valent. discept*.5. *n*.26. *& seqq. de re Eccles.* quod ita certissimum est, ut SS.Patres per excessum dixerint potius esse perjurandum, quam pro facto Juramento 88
in aliud crimen divertere *Can. Si aliquid* 22.*quæst*.4. ac melius esse perjurare, quam servare in operibus illicitis Juramentum *Can.Actione* 22. *qu*.4. 89
illumque, qui sic juravit, teneri facere contrarium constantissimè docet *D. Thom.* 2. 2. *quæst*. 98. *artic*. 1. *ad* 90
primum = ibi = *Quocumque enim modo quis jurat illicitum, ex hoc ipso falsitatem incurrit, quia obligatus est ad hoc, quod contrarium faciat* = Concordat *Suarez tom*.2.*de Relig. tract*.5. *de Juram. lib*.2. *cap*.14. *n*.2. *Castropal. par*.3. *tract*.14.*disput*.2. *punct*.6. *n*.3. & Canonistæ communitèr apud *Barbos. in d. Cap. Quanto* 18. *n*.1. *de Jurejur. Fagnan. in Cap. Sicut n*.18. *& seqq., de probat. Petrus Peckius in Comment. ad reg.* 58. *Jur. Canon. num*.1. *&* 6. 91

Quod autem in casu nostro Sponsalia sint illicita & consequenter nulla manifestè resultat ex eo, quod tendunt ad Matrimonium illicitum, atque 92
prohibitum, unde quamvis sint centies Sacramento firmata, si nihilominus jurans sit Filiusfamilias, qui inconsultis, aut justè contradicentibus Parentibus Matrimonium contrahere 93
promisit, vel quisquis sit, qui cum persona indigna Nuptias inire juraverit, ex quibus Conjunctorum injuria, 94
totiusque Familiæ dedecus sequuturum appareat, ad evidentiam liquet, quod tales Nuptiæ sine gravissima, ac multipli-

95 tipli-

95 tiplici lethali culpa perfici nequeant,
cumque *Juri Naturali*, *Divino*, *Canonico*, *ac Civili* multipliciter opponantur tàm in primo, quàm in secundo
casu quisquis illas juramento promittit, proculdubio perjurat, quia jurat
id, quod non exequi omni Jure tene-
96 tur, & ad illud frangendum pietate,
justitia, caritate, ac religione compellitur, ne Deum velit confirmatorem impietatis, scandali, sacrilegii,
cæterorumque criminum, quæ in talibus Nuptiis jam supra sub *num.*41.remissivè ad *Vot. I. & II.* adesse innuimus, quas propterea Deus nèc approbat, nèc illis sui testimonii robur adji-
97 cere nisi impiè censeri potest, sed Dia-
98 bolum ipsis totum dedisse fomentum
docet *Card Bellarmin.tom.*2. *contr. de Matrim. lib.*1.*cap.*20.*vers.Sic igitur* =
Concludendum igitur Sponsalia
99 etiam jurata in casu nullam parere obligationem, quia unanimis Theologorum, ac Juris Interpretum Sententia,
nèc non Verbum Dei, Sacri Canones,
Legesque Civiles illa improbant, &
detestantur, unde nèc licitè, nèc validè ea, de quibus agitur, contrahi potuerunt, neque sacrilegè Juramento
firmari, tùm propter peccata, quæ in
actu suscipiendi, & administrandi Sa-
100 cramentum Matrimonii ipsi Contrahentes committerent, de quibus latè
in *Vot. I. n.*187. *& seqq. & Vot. II. n.*126. *& seqq.* tùm propter scandala,
perturbationes, pravosque exitus, qui
101 exinde sequerentur ad terminos *text. in Cap.Cum in tua* 27.*de Sponsal.*=ibi=
102 *Si persona gravis &c. de fama, vel scandalo doceas &c. debet &c. compellere, ut a tali Contractu desistant* = &
pariter in *Cap. Requisivit* 17. *de Sponsalib.*, ubi statuitur neque injustè re-
103 pugnantem reddere juratam fidem cogendum esse, & pro ratione adducitur = *quia coactiones solent difficiles exitus habere* = ita similitèr in *Cap.*
104 *Præterea* 2. *eod. tit.* = ibi = *Ne fortè deterius inde contingat* = nèc non in
Cap. Cum locum 14. *eod.tit.*= ibi = *Ne*
105 *sequatur exitus, qui de invitis solet Nuptiis provenire*, = itaque sentit
Rubeus in annot. ad Rot. decis. 431.
*par.*4. *tom.*2. *recen.* ubi quamvis se
præbeat defensorem acerrimum obli-

gationis ortæ ex Sponsalibus inter im-
pares, adhuc *num.*83. veritatem fate- 106
tur = ibi = *Matrimonia enim plerumque infelices exitus habere solent*,
quando inter impares contrahuntur =
idemque testatur *Menoch. cons.* 385. 107
*n.*5. *tom.*3. = optimè *Guttierez quæst. Canonic. lib.*1. *cap.*20. *n.*17.=ibi= *Ex*
hujusmodi Matrimonio Filii cum indi- 108
gna contrahentis summa discordia inter Patrem, & Filium induci posset =
& deinde *n.*18. = ibi = *Quia vero dissidium inter eos, qui se amore obcæcati*
ducunt, facilè exoritur, Matrimonia- 109
que infelicem ex eo exitum habent, sicut & quæ coactione fiunt = & infra
*n.*20. = ibi = *Quæ sanè causa rationabilis est, ut recedatur a Sponsalibus*,
atque ita Matrimonium impediatur = 110
clarius *Barbos. in Cap. Requisivit* 17.
*n.*6. *de Sponsal.* = ibi = *Nuptiæ coactæ* 111
malos exitus habere solent=& *in fin.* =
Id enim plerumque contingere solet, 112
quando inter impares contrahuntur =
& insuper in *Cap. Venient* 13.*n.*5.*eod. tit.* = ibi = *Matrimonium inter amore*
excæcatos &c. ut plurimum habet in- 113
felicem exitum = Item *De Marin. resolut. quotid. lib.* 2. *cap.*132. *num.*3.
*tom.*2. = ibi= *Etenim Matrimonia hæc dum secreto celebrantur &c. odium*
Parentum in Filios, dissensiones inter 114
Consanguineos, cæteraque magni ponderis mala oriuntur = pluribus utriusque Juris Interpretibus relatis *Tiraquell. de leg. Connub. gloss.*1.*par.*5.
*leg.*5. *a n.* 20. = ibi = *Æqualitas est*
Mater concordiæ &c. contra inæqua 115
litas odii, dissidiique parens est = nec
abnuit veritatem profiteri inter libertatis Matrimonii assertores nulli secundus *Boss. de contr.Matrim. cap.*11.
*n.*87. ubi exponens *text. Trident. sess.*
24. *cap.*1. *de reformat. Matr.* docentis
Ecclesiam justis de causis detestatam
fuisse Matrimonia, quæ a Filiisfamilias,
invitis Parentibus, contrahuntur, sic ait=
Quamvis dici queat Ecclesiam illa semper fuisse detestatam, quia ex talibus
Matrimoniis frequentèr oriuntur scan- 116
dala, & magnæ perturbationes in Familiis, quæ fortasse sunt illæ justissimæ causæ detestationis = egregiè *Jacob. Marian.in Candelabr. Myst.tract.*
8. *lect.*3. = ibi = *Tertia causa infausti Ma-*

Matrimonii est inæqualitas Viri, & Mulieris. Unde frequenter a Deo punitur earum personarum temeritas,
117 *quæ cum sint humiles, aut inopes cum Nobilibus, aut Divitibus inire Matrimonia contendunt &c. nam disparitas Conditionis frequentes invehit dissensiones* = & pariter *Del Bene de Immunit. par.1. cap.8. dub.19. sect.9. n.43.* = ibi = *Ad Judicis officium pertinebit cavere, ne contrahantur similia Matrimonia* (scilicèt inter dispa-
118 res) *ex quibus scandala, & infelices exitus sequi consueverunt* = consonat *Opatov. de Sacram. tract. de Matrim. disput. 1. quæsit. 7. n.105.* = ibi = *Si inter Parentes Contrahentium odia interveniant, ita quod se opponant con-*
119 *trahendo Matrimonio, propterea Sponsalia dissolvi possunt, ac debent, siquidem timendi sunt aliqui infelices eventus* = nec non *Reginald. in prax. pænit. tom. 2. lib.31. n.24.* de Filiis, ut supra, Matrimonium Contrahentibus
120 inquit = *Imò sæpè esse mortale ob scandala, & alia mala, quæ ex taliter contracto Matrimonio oriri consueverunt* = præclarè *Michael Salon. in 2.2. D. Thom. quæst. 5. de Domin. artic.5. tit. An Filius temerè contrahens conclus.1. in fin.* = ibi = *Hujusmodi Matrimonia regulariter gignunt scanda-*
121 *la, inimicitias, perturbationes, & lites in Republica, inter Affines, & Cognatos utriusque Partis, si Personæ sint Nobiles, vel saltem in dominibus Parentum, si sint infimæ sortis &c. Contrahunt multi turpiter, & indecenter cum maximo damno societatis humanæ, sicut videmus accidere, quando similia Matrimonia contrahuntur maximè inter Nobiles* = nèc licet omittere perspicua verba *Molinæ*, qui præ cæteris indigna Sponsalia reprobare formidat, & tamen *tom.1. de Just. tract.2. disput.176. vers. Contrariam sententiam circ. med.* sic loquitur = *Experientia testatur eos, qui ita contrahunt, solere postea non rarò*
122 *dolere, quod ita contraxerint, neque similia Matrimonia exitum prosperum habere consueverint* = & insuper affirmat hujusmodi Matrimonia non
123 contrahi = *nisi cum magno suo proprio, suorumque Parentum spirituali, & temporali damno, ac cum perturbatione, & dedecore Reipublicæ* = apertissimè *Dicastillo tom. 3. de Sacram. artic.10. de Sponsal. disput.4. dubit.18. n. 180.* = ibi = *Quamvis autem fortè præcesserint Sponsalia, nihil obstat* 124
quominùs impediri possint, quia nemo tenetur Sponsalia implere, quando inde imminet malum, aut scandalum, & ex dictis colligitur posse, imò DEBERE *Prælatum impedire Matrimonium contrahendum a Filiisfamilias* 125
cum aliqua indigna, si inde prudenter timeatur scandalum = brevius & æqualiter manifestè *Gobat. tom.1. Experim. Theolog. tract. 10. cas.3. n.106.* = ibi = *Si timeatur gravis, & diuturna Parentum offensa; si denique grave scandalum, irrita sunt Sponsalia, potestque, ac* DEBET *Magistratus Ec-* 126
clesiasticus impedire meditatum Matrimonium = & similitèr *Kenig. sap.4. Decretal. tit. de Sponsal. n.31.* = ibi = *Si ex tali Matrimonio scandala, & infelices exitus metuendi sint, quandoquidem virtus Justitiæ obligare nequit ad actum, qui sine peccato impleri non potest. Unde Pontifex jubet* 127
in tali casu Judicem DEBERE *interdicere Matrimonium Cap. Cum in tua de Sponsal.* = idque confirmat *Pax Jordan. elucubrat. tom.2. lib. 9. tit.1. de dispensat. n. 268.* = ibi = *Nono* (Epi- 128
scopus) *Impedit Sponsalia secundum terminos Cap. Cum in tua de Sponsalib.* = Non omittendus *Engel. in 4. Decretal. tit. de desponsat. impuber. §.2. n.11.* = ibi = *Unum adhuc notabile placet hic adscribere, quod licèt dissensus Patris non invalidet Matrimonium jam contractum, si tamen sola Sponsalia jam contracta sint, & inde ex dissensu Parentum, & Consanguineorum, fortè propter inæqualitatem, aut aliam causam magnum scandalum, vel alius malus exitus ti-* 129
meatur, possit Judex Ecclesiasticus tale Matrimonium prohibere, & Sponsalia irritare, cum virtus Justitiæ non obliget ad actum peccaminosum = hoc idem concludit *Aversa de Matr. quæst.8. sect.15. §. Et quidem* = ibi = *Si ob notabile scandalum non erat el licitum cum tali Persona conjugari, poterit etiam a Judice inhiberi ne* 130
con-

contrabat = & deinde §. seq., = ibi =
Quare etiamsi ipse nollet recedere (a
Sponsalibus nempè etiam juratis) me-
131 ritò poterit a Judice EX OFFICIO, vel
ad instantiam aliorum, quorum Inte-
rest, inbiberi = Huc quoque spectant,
quæ tradidit Ricc. in prax. rer. quo-
tid. tom.1.par.1.resolut.218. n.4 =ibi=
Tertia sit conclusio; Inter causas ju-
stas, ac legitimas non contrabendi est
132 magna disparitas inter Sponsos, pu-
ta si unus erat ditissimus, alter vero
pouper Paris. cons.58. num.37. vol.4.
133 Cacberan. cons.23 Item Nobilis, alter
vero ignobilis, ut fuisse decisum in
Rota Romana testatur Cæsar de Graf-
fis in decis. 2. de Sponsal. = convenit
Pignottell. consult.11. tom.4. Zaul.ad
Stat.Faventin. lib 4.rubr.26. num.41.
& seqq., Less. super 2. 2. D. Thom.in
Actuario verb. Sponsalia cas.4. =ibi=
Puella Nobilis sexdecim annorum cui-
134 dam Nobili adolescenti, sed inferioris
fortunæ, bac forma verborum se ob-
strinxit: Ego N. promitto Domino N.
jurans per SS. TRINITATEM, PER SAN-
CTA DEI EVANGELIA &c. me nun-
quam alteri nupturam, eumque acce-
pi, & ex nunc accipio in Maritum
etiamsi nostrum Matrimonium per mul-
tos annos non sequatur, si fortè ejus
Parentes, vel mei id vellent impedire=
& quamvis in hoc per Less. proposito
casu prævideantur ea Parentum impe-
dimenta, quæ si fuissent occulta, fortè
possent defectum intentionis arguere,
quamvis disparitas Natalium non ad-
sit, cum adolescens sit æquè Nobilis,
solumque divitiis impar, adhuc resol-
135 vit primo, quod attenta Parentum ju-
sta aversione locus sit dispensationi in
Sponsalibus, & jurejurando, tùm sub
n.11. subjungit = Imò probabile est in
136 tali casu opus non esse dispensatione,
quia Justitia non potest obstringere
ad id, quod sine peccato fieri nequit,
quale est Matrimonium cum Proximo-
rum scandalo, & Parentum gravi, &
justa indignatione = similemque pro-
ponit casum Gobat. tom. 1. Experim.
Theolog. tract.16. cas 4. = ibi = Calli-
macbus bonestæ familiæ, & fortunæ
137 desponsavit sibi Calfurniam Virginem
aliquanto bonestioris familiæ: id fe-
cit tamen insciis Parentibus. Ubi re-
scivit Pater Calfurniæ facta esse Spon-
salia, non tantum excanduit summo-
perè, sed seriò fuit minatus Filiæ,
se illam præteriturum in testamento,
nisi nuncium mitteret Callimacbo. At
cum bæc mittere nollet, adivit Se-
dem Episcopalem, postulavitque, ut
dirimerentur Sponsalia, quia tamen
non impetravit, quod petebat, per-
stitit in proposito exbæredandi Filiam=
& num.111. absque ambagibus resol-
vit = ibi = Apparet deliquisse Calfur-
niam, dum contraxit Sponsalia inscio
Parente, sciebat quippe, vel suspica- 138
batur exoritura mala, nec deerant,
quibus ipsa aptè nuberet. Apparet se-
cundo NON VALUISSE ejus Sponsalia, 139
quia nequibat sine gravi peccato in
Parentes inire Matrimonium tale. Ap-
paret tertio Judicem Ecclesiasticum
immeritò tulisse sententiam pro valo- 140
re, & obligatione illorum Sponsa-
lium= Accedit tandem, cæteris quam-
plurimis omissis, auctoritas Sac. Rot.
Roman. decis.437. num.3. cor. Coccin.
tom.1. = ibi = Hæc justa videtur causa,
ut recedatur a Sponsalibus, & Matri-
monium impediatur, &c. ne &c. infeli- 141
cem exitum babeat = idemque habetur
in decis.96.n.7. cor. Pampbil. ubi quod 142
levissima sufficit causa propter infeli-
ces exitus. Adden. ad eamd.decis. n.10.
= ibi = legitima quoque causa reputa-
retur &c. periculum scandali, vel
mali exitus Matrimonii=& pariter Rot.
cor. Cels. decis.374. n.7., aliisque col- 143
lectis decis.207. n.9. par.1. recen.=ibi=
Siquidem &c. ut plurimum exitus pa-
rum felices sortiuntur = plurimique
congesti per Rub. in annot. ad decis.431.
n.71. & 79. par. 4. tom.2. recen. nec non
Rot. decis.19. n.45. par.10. recen.=ibi= 144
Ulterius constat &c. de maximo infe-
licis exitus timore, casu quo sequatur
tale Matrimonium = & rursus n. 59.
= ibi = Matrimonia enim infelices exi- 145
tus plerumque babere solent, quando
inter impares contrabuntur = & cor.
Pirovano in Romanu Sponsalium 9.
Februar.1629. §. Quia in fine, & de-
cis.516. num.6. cor. Ansald. tom.5.

At non est diutius immorandum in re profectò per se tam clara, quamque quotidiano discimus experimento; Id unum tamen repetendum, quod

hoc adeo verum antiquioribus Canonistis visum fuit, ut censuerint istam disparitatem justam præbere causam,
146 ut Summus Pontifex solvat Matrimonium ratum, ut post *Felin. supra n.79. citat. Soccin. Dec.* aliosque notat *Menoch. cons.385. n.4. lib.4.* & ex recentioribus *Ursaya Discept. Eccles. tom.3. par.2. discept.21.n.60. per plures seqq.*,
147 ubi ostendit Papam quibusdam de causis, quarum præcipua est gravis scandali timor, posse dissolvere Matrimonium ratum, & *n.61.* cum auctoritate *Gobat. & Cardin. de Luc.* talis dissolutionis adesse exempla testatur, & inter quamplures Theologos *Sanchez de Matrim.*, qui, licèt cæteris acrius obligationem indigna quoque adimplendi Sponsalia tueatur, tamen cogitur luculentum præstare huic veritati testimonium *lib.2. disp.16. n.2.* ubi docet, quod quando Contrahentes conditione notabilitèr impares, & amore
148 obcæcati indignas contrahuntNuptias, eorum Matrimonium ratum dissolvi potest ex ea ratione = ibi = *Quia Matrimonium ordinatur ad mutuam amicitiam, & concordiam &c. Nihil autem magis mutuæ amicitiæ, ac benevolentiæ, quam Conjugum disparitas adversatur. Item quia, experientia teste, imparia Connubia infelices exitus habent* = cui quidem rationi alteram etiam addimus, quod illud certè vinculum, quod Deus conjunxit, homo separare non potest, sed ejusdem valoris dici nequit illud, quod, Dæmone auctore, conjunctum fuisse testatur *Emus Bellarmin. controvers. tom.2. de Matrim. lib. 1. cap. 20. vers. Sic igitur* = ibi = *Si tantum ad libidinem temerè sine consilio Parentum Conjugium ineatur, non erit auctor Deus, sed Diabolus ejus Conjugii* =
149 Quod si propter metum infelicis exitus Matrimonium ratum solvi potest, eo magis Sponsalia ex eadem causa dissolvi debent, seu verius irrita usque ab initio sunt declaranda, nam in hoc certè negocio verissima est illa exceptio Discipulorum Christi apud *Matth. cap.19. vers.10.* = ibi = *Si ita est causa Hominis cum Uxore, non expedit nubere* = Si timor mali exitus
150 statim ac post contractum Matrimonium suboluit, potest solvere Matrimonium, idem timor, si ante Matrimonium de se prodat, non tantum potest, sed debet Sponsalia (quæ sua natura sunt revocabilia) distrahere; 151
si est communis Canonistarum doctrina, quod rato, & consummato Matrimonio propter metum sævitiæ (quamvis non ultra processuræ, quam ad gravem verberationem) unius 152
Conjugis alter divertere possit, quemadmodum pluribus citatis tradit *Anaclet. Reiffenstuel. in Jus Can. ad lib.4. Decretal. tit.19. §.2. n.37. & seqq.*, eo præstabilius erit Sponsalia, ex quibus timetur malus exitus, dissolvere, quam, jacta jam alea, serò tandem ma- 153
ritale Conjugium per divortia, ut frequenter accidit, revocare; si demum DD. hucusque allegati, ac cæteri omnes, qui allegari possunt, in enumerandis causis, per quas nunquam oritur Sponsalium obligatio, eas 154
afferunt sub disjunctione *sive* scilicèt propter grave incommodum, *sive* 155
propter injuriam Parentum, *vel* propter scandalum, *vel* propter inimici- 156
tias, *vel* propter dedecus redundans in Consanguineos, *aut* propter infe- 157
licem exitum verosimiliter timendum, multo magis nulla sunt Sponsalia, de quibus agitur, quia non versamur in Sponsalibus inter personas parum di- 158
sparis conditionis, sed cum persona indigna, & valdè dispari, in qua specie non unum tantum, vel alterum, sed omnia simul enumerata mala, 159
atque facinora regulariter occurrunt, prout hactenus demonstravimus, adeo ut si versaremur etiam in casu, in quo singulæ prædictæ causæ minus ef- 160
ficaces reputarentur, efficacissimæ forent, dum copulantur *Gobat. tom.1. exper. Theol. tract.10. cas.8. n.34.* = ibi = *Fit quandoque, ut concurrant plures causæ dissolutionis, quarum singulæ, etsi non sint sufficientes, universæ tamen sufficiunt, quia scilicèt faciunt notabiliter difficiliorem contractum Matrimonii. Ratio est, quia singula,* 161
quæ non prosunt, multiplicata juvant =

His accedit, quod si communiter admittitur, atque Sacrorum Tribunalium praxi confirmatur, quod hujus-

hujusmodi Sponsalia nèc ex vi Juramenti cogant, ut impleantur, si consurgat gravis Parentum indignatio,
162 multoque magis si Filios sua hæreditate privare minentur, ut tenuit *Rot. decis. 1258. n. 1. & 2. cor. Seraphin.* cum pluribus aliis *decisionibus* ibidem allegatis, & *decis. 517. cor. Pen. tom. 1.* quam per extensum refert *Boss. de contract. Matrim. cap. 11. n. 97.* & cum ea
163 tamquam magistrali procedi testatur *Card. de Luc. de Matrim. disc. 8. n. 10. & 11.* ubi notat hanc justam esse causam dissolvendi Sponsalia; *Boss. loc. cit. num. 97.* = ibi = *Quod ob timorem probabilem magnæ indignationis, & maledictionis Parentum tali Matrimonio contradicentium hæc sit justa causa, ob quam Prælatus non debet,*
164 *Parte instante, cogere ad implenda Sponsalia, sed potius teneatur Sponsalia dissolvere, & rescindere* = & articu-
165 lo maturius discusso firmavit *Rot. decis. 19. n. 56. par. 10. recen. & cor. Molines decis. 979. num. 2. tom. 4. & cor. Kaunitz decis. 77. num. 5. tom. 1.*

A fortiori si Judex tenetur solvere Sponsalia ob metum indignatio-
166 nis Paternæ erga Filium, & exhæredatio, & amissio temporalis lucri est causa sufficiens, ne jurata in Sponsalibus fides a Sponso servetur, a fortiori, repetimus, tenebitur idem Judex Sponsalia dissolvere, seu verius irrita declarare, dum ex illorum implemento non solum indignatio Parentum, sed indignatio superni Numinis, & innumera peccatorum, scan-
167 dalorumque series in Dei offensam, & animarum ruinam sint sequutura, nèc consequenter agitur de sola amissione hæreditatis Paternæ, & interesse temporalis, sed de amissio-
168 ne Cœlestium bonorum, & æternæ beatitudinis, propter peccata, quæ actum Matrimonii vel concomitantur, vel subsequuntur. Et scandalosum profectò foret, si Judex teneretur propter interesse temporale, & amissionem paternæ hæreditatis a fide in Sponsalibus
169 data, non attento juramento, Filium absolvere, & prohiberetur e contra propter Juramentum, ejus impedire Matrimonium per eum ad inserviendum tantum libidini, cum læsione pietatis, justitiæ, & caritatis sacrilegè contrahendum non obstante amissione non lucri temporalis, sed Cœlestis hæreditatis, perinde acsi ad secundandam illius temeritatem, atque peccatum obligatus esset contemnere quidquid in ipsius Filii, cæterorumque spiritualem ruinam propter ejus effrænam libertatem fore eventurum, vel prudenter timet, vel manifestissimè novit.

Absque eo quod opponi valeat, quod, etsi Filius peccet ineundo Sponsalia cum Persona inæquali, nullam adhuc contrahat culpam, si sponsalia adimpleat, quippe qui præstat id, ad 170
quod ex justitia tenetur, ut censuit *Molina tract. 2. de Just. disp. 271. n. 4.* quem in parte sequitur *Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 14. num. 5. tom. 1.*

Id enim verum esset, quoties exequutio Sponsalium non contineret peccatum, cumque exequutio Sponsalium sit ipsum Matrimonium, cujus actus in hypothesi est illicitus, atque 171
prohibitus, ac sine peccato ad illum deveniri non potest, proinde sequitur, quod promissio in Sponsalibus facta de re illicita adimpleri nequeat, ut latè probavimus *in Voto III. n. 96.* 172
& seq., *& num. 102. & 149.* utque difficultatem *Molina* sibi contrarius *loc. cit.* resolvit = ibi = *Puella Nobilis &c. quæ malè facit Sponsalia contra voluntatem Patris cum ignobi-* 173
li &c. contrahendo, eo quod executio non possit esse sine scandalo aliorum, & dedecore ipsius Puellæ = eaque verba transcribit *Sanchez loc. cit. n. 2.* Ex ipsorum igitur confessione resultat Matrimonium prædictæ Puellæ esse illicitum, nulla etenim alia excogitari potest executio Sponsalium, quam Contractus Matrimonii, qui cum ex illorum confessione sine scandalo per- 174
fici nequeat, pernecesse Sponsalia, quæ ad illud tendunt, nullam parere possunt obligationem, alias admittendum esset consurgere obligationem justitiæ ad exequendum opus per se scandalosum, quod absurdissimum esse 175
in tota *allegata disputat.* idem *Molina* fatetur, & præcipue *num. 5.* = ibi = *Etiam nulla sunt ea promissio, aut pactum, quæ idcirco sunt contra bonos mores, quod manifestam tribuunt* 176

L 2 pec-

peccati occaſionem , vel præjudicium
afferunt , facileve afferre poſſunt mo-
ribus , quos eſſe expedit in bene inſti-
tuta Republica = & per conſequens
nulla quoque erit promiſſio in Sponſa-
libus emiſſa , nèc minimam pariet
obligationem , quia ejus executio non
177 poteſt eſſe ſine ſcandalo , quo nihil
pernicioſus Reipublicæ contingere po-
teſt . Et profectò idem abſurdum
agnovit *Sanchez* , qui *cit. n.3. diſp.* 14.
ita limitavit Molinæ dictum = ibi = *Hoc*
tamen limitandum eſt , niſi ſcanda-
dalum magnum ex eo Matrimonio pro-
babilitèr timeatur , quia virtus Ju-
ſtitiæ obligare nequit ad actum , qui
ſine peccato impleri non poteſt , ſed
contrahere Matrimonium cum magno
178 *illo ſcandalo eſt apertè lethalis culpa,*
cum notabiliter caritas proximi læda-
tur , diſſolvatur Parentum pietas , &
Cognatorum amicitia &c. = Semel
enim admiſſo inconcuſſo illo princi-
pio , quod nulla poſſit ſubſiſtere obli-
179 gatio Juſtitiæ ad præſtandum actum ,
qui ſinè peccato nequit impleri , per-
neceſſe ſequitur nulla Sponſalia ſubſi-
ſtere , quæ Filii contrahere , Parenti-
bus juſtè renuentibus , audent , maxi-
mè dum tendunt ad Matrimonium in
180 infamiam Familiæ , & occaſionem odii,
detractionum , cæterorumque crimi-
num hactenus enunciatorum omnino
ceſſurum . Hinc de Juvene , qui Ju-
ramento ſe obſtrinxerat ducere in
Uxorem ſuam Concubinam perſpicuè
reſpondit Summus Pontifex Alex. II.
relatus ab *Ivone Carnotenſi p. 9. De-*
cret. de inceſt. copul. cap. 37. fuiſſe
181 reum perjurii, dum promiſit, quia Jura-
mento ſpopondit , quod licitè adim-
plere non poterat = ibi = *Juraverat*
enim eam in Matrimonium ducere
Sponſus . Peccator iſte notatur perju-
ria, quia quod obſervare legaliter non
potuit ſine judicio Parentum , temerè
jurare præſumpſit =

Augetur argumenti robur ani-
madvertendo , quod Filiifamilias præ-
pedictis Sponſalibus reverentiam , &
182 honorem Parentibus *Jure Naturali* ,
& Divino debitum maximoperè vio-
lare , & Conſanguineorum decori, ac
183 paci inevitabile detrimentum afferre
præſumunt , unde nemo , qui non ſit
prorſus immemor pietatis audebit ne-
gare , quod ad minimum in iis adim-
plendis peccetur , ſive dubitare quin
leve ſaltem ſcandalum ſit ſuboritu- 184
rum , aut quod ſaltem leviter Caritas
lædatur , quod ſine dubio ſufficit , ut
irrita , & illicita cenſeantur , nullam- 185
que pariant obligationem , cum indu-
bitati Juris ſit , quod omnis promiſſio,
etſi Sacramento confirmata , dum ci-
tra venialem culpam adimpleri ne-
quit, nequaquam obliget ad ſui adim- 186
plementum , ac irrita a ſuimet initio
remaneat, repugnat namque peccatum
quantumvis leve cadere ſub præcepto,
nèc concipi valet , ut quis ſimul obli-
getur præſtare id , quod aliunde vita- 187
re debet , utpote contra rectam ratio-
nem , & a Deo vetitum ; quam Veri-
tatem cunctis Catholicis notam docent
nedum Theologi, inter quos *D.Thom.*
2.2. quæſt.89. art.7. §. Reſpondeo ante
fin. verſ. Si vero ſit quidem, & §. ad 1.
in fin. & §. ad 2. S. Bonav. in 3. diſt. 39.
art.3. quæſt. 3. latè *Suarez tom. 2. de*
Relig. tract.5. de Juram. lib.2. cap.15.
Sanchez de Matr. lib.1. diſput.32. n. 1.
Tolet. inſtruct. Sacerd. lib.4. cap. 22.
n.2. verſ.1. eſt Jacob. de Graff. deciſ.
aur. par.1. lib. 2. cap.18. n.1. Verum
etiam Canoniſtæ , ac præ cæteris *Fe-*
lin. in Cap. Si vero n.4. de Jurejur. ex
Abb. , Jo: Andr. , Imol. , Butr. , &
Archid. tradit , quod = *pactum in-* 188
cludens peccatum veniale non tenet =
& ſubdit = *Iſta revera ſunt notanda ad*
irritanda mille juramenta , licèt ve-
nialia ſint plurima = quod eruitur ex
Cap. Quamvis 2. de pact. in 6. ubi
quod Juramentum ſervari debet , niſi 189
vergat in æternæ ſalutis dispendium,
juncto *Cap. Si vero 8. de Jurejur.* = ibi =
Niſi tale ſit (hoc eſt juramentum) ,
quod ſervatum vergat in interitum
ſalutis æternæ = ubi vox , *interitus*
ſignificat mortem animæ , quæ per le-
thalem culpam inducitur, *diſpendium*
vero quodvis etiam leve detrimen-
tum animæ , ſive veniale peccatum, uti
notat *Jo: Andr. in d. Cap. Quamvis*
n.3. de pact. in 6. = ibi = *Conſtat, quod*
interitus ſonat in mortem , diſpen-
dium in damnum etiam parvum = ex
quo infert = *quod ſi quis juraverit fa-*
cere aliquod veniale , illud Juramen-
tum

190 *tum servare non tenetur*, *licèt possit non vergere in interitum salutis æternæ* = sed dumtaxat in animæ *dispendium* ob veniale peccatum *Peckius in Comment. ad reg.* 58. *Jur. n.6. ampliat.3.* pluribusque relatis *Gutierez de Juram. confir. par.*1. *cap.6. n.* 15.
191 ubi addit idem procedere, quoties peccatum veniale esset tantummodò a Jure positivo prohibitum.

Sed dato etiam per malam hypothesim contra Jura, rationem, auctoritates, & evidentiam, quod non solum
192 a mortali, sed a veniali quoque culpa indigna Conjugia forent immunia, adhuc, admisso hoc absurdissimo supposito, ut plurimum tamen irrita censenda essent indigna Sponsalia, neque ad servandam fidem urgeret additum Juramentum; ex eo nempè principio in Jure expresso, quod promissum etiam juratum, & individualiter Spon-
193 salia, ex quibus timeatur pravus exitus, non sunt obligatoria *Can. Si aliquid* 22. *quæst.*4. = ibi = *Si aliquid fortè incautius nos jurasse contigerit, quod observatum pejorem vergat in exitum, illud salubriori consilio mutandam noverimus* = ibique *Turrecremat. num.*5. ubi declarat verbum = *mutandum* = ibi = *idest non adimplendum*, *seu non faciendum &c. sed veniendum contra Juramentum* = ac enumerat modos,
194 quibus Juramentum vergit in pejorem exitum, etiamsi non juretur opus mortale, vel veniale ex *Archid.* qui idem docet *in d. Cap. Quamvis n.4. de pact. in 6. Jo: Andr. ibid. num.*1. *Felin. in*
195 *d. Cap. Si vero n.5. de Jurejur.* = ibi = *Idem dic de Juramento vergente in pejorem exitum* = & deinde *n.7.* = ibi = *Et per hoc apparet non esse sumendum argumentum a contrario sensu ex isto*
196 *textu, quod omne id, quod potest servari sine interitu salutis æternæ debeat servari, si est juratum. Imò etiamsi esset contra bonos mores Naturales non ligat &c.* = idque notat *Gloss. in d. Cap. Si vero verb. salutis æternæ* ibique *Abb. n.*3.4.5. eamdemque re-
197 gulam ut certam supponunt etiam Theologi, & præcipuè *Magister in* 3. *dist.*39. ibique *D. Bonavent. artic.*3. *quæst.* 3. *in conclus. D. Thom.* 2. 2. *quæst.* 89. *artic.*7. *in resolut. & ad* 2. *Sot. de Just. lib.* 8. *quæst.*1. *artic.* 7. *Graff. decis. aur. par.*1. *lib.*2. *cap.*18. *n.*1. Communis autem conclusio experientiæ consona fert, Sponsalia contracta inter impares, vel invitis Parentibus, semper, aut sæpè sæpius ver- 198
gere in deteriorem exitum, de qua experientia quisque testis esse potest, ultra Doctores, quos supra retulimus *n.*142. *& seqq.*

Constito itaque, quod Sponsalia sint irrita, quoties personæ spondentes contrahere licitè Matrimonium non valent, quod apud omnes est in 199
confesso, neque de hoc audent dubitare illi quoque, quorum interest libertatem in Matrimoniis ad scrupulum usque tueri, ex ea ratione, quam meritò adducit *Francisc. Amic. tom.*9. *disput.*31. *n.*1. *in fin.* = ibi = *Quia cum Sponsalia sint promissio ex Justitia obligans ad Matrimonium futurum contrahendum, nullaque illicita promissio possit promissorem ex justitia ad* 200
promissum servandum obligare, quotiescumque Matrimonium est illicitum, etiamsi sit validum, INVALIDA *erunt Sponsalia* = cum quo convenit *Dicastillo tom.*3. *de Sacrament. tract.*10. *de Sponsal. disput.*1. *dub.*31. *a n.*432. = ibi = *Generalitèr loquendo, qui nequit contrahere licitè, etiam nequit* VALIDE' *promittere, neque enim valet promissio, quam promittens implere non potest licitè, nulla enim promissio* 201
rei illicitæ valet, aut obligat = disertius *Konig. sup.*4. *Decretal. tit.*1. *de Sponsal.* §.6. *n.*24. = ibi = *Materia, seu objectum Sponsalium est Matrimonium licitum; dixi licitum, enim vero* VALIDE' *promitti nequit, nisi per se licitè contrahi possit. Nam etiam juxta sanctiones pactum turpe, aut impossibile* 202
de jure, vel de facto NULLAM OBLIGATIONEM *inducit* = ultra alios supra relatos, & præsertim *n.*134. *& seqq.*

Constabilito, quod Sponsalia quantumlibet jurata, vel ab ipso principio non obstringunt, quia temerè, & illicitè fuerunt promissa, vel veniunt omninò dissolvenda, quandocumque ex adimplemento deterior 203
exitus jurè formidetur, quod principium *Juribus*, *ratione*, *& auctoritate* firmissimum apparet.

Con-

Confirmato tùm auctoritatum
pondere, tùm rationum momentis,
204 quod promissio indigni Conjugii vergens
in aliorum infamiam (maximè si
promittens fuerit Filiusfamilias, idque
promittere ausus sit inscio, vel
renuente Patre) usque ab exordio sit
invalida, nèc hæsitandum veniat,
quod Matrimonium a Filiisfamilias,
Parentibus ex justa causa reluctanti-
205 bus, contrahendum cum Familiæ dedecore,
& Consanguineorum injuria
illicitum perpetuò sit, quippè quia
adversatur *Juri Naturali, Divino, &
Ecclesiastico*, minusque impugnandum,
quod ex Sponsalibus, invitis Parentibus,
maximè cum persona indigna
contractis frequenter, imò semper de-
206 terior, ac infelix exitus oriri consuevit,
quod experientia quotidie comprobat,
utriusque Juris Interpretes,
Theologi omnes fatentur, ipsimet
Matrimonii libertatis assertores ultro
concedunt, necessario sequitur, quod
nulla Sponsalia valent, nulla ad sui
executionem obstringunt semper ac
respiciunt Matrimonia istiusmodi cir-
207 cumstantiis dehonestata, quamvis fuerint
Juramento fulcita, ne quod turpè
est, servandum esse admittamus
contra monitum *D. Ambros. lib. 3. de
offic. cap. 12. in princ.* = ibi = *Tolerabilius
est promissum non facere, quam*
208 *facere quod turpè est* = neve approbemus,
quod *a D. Augustin. tom. 5. edit.
Paris. sermon.* 307. improbatur = ibi =
209 *Inter lascivias temerè juratur, &
impiè, quod juratur, impletur* = quod
nèc admittere, nèc approbare profitemur,
donec vim omnem habuerit il-
210 lud *Naturale*, ac *Divinum præceptum*,
quod in æternum manebit =
Honora Patrem, & Matrem = donec
Sancta Dei Ecclesia ea Matrimonia
211 *fuerit detestata*, ac *prohibuerit*, quæ
inhærendo Divino præcepto *semper*
constantissimè prohibuit, & semper
prohibituram esse non hæsitandum, &
quousque *D. Paulus* divino spiritu afflatus
1. *ad Corinth. cap. 7. vers. 39.* ea
verba prolata de Vidua non retracta-
212 verit, nempè = *cui vult nubat tantum
in Domino* = non autem in Diabolo,
& cum peccato.

Et ita &c. utraque &c.

ANONYMA PRÆTENSÆ NULLITATIS SPONSALIUM EX DEFECTU REPROMISSIONIS

ARGUMENTUM

Ad perfectionem Sponsalium requiritur promissio unius Sponsi, & repromissio alterius, quæ tamen justificatur signis, conjecturis, & argumentis. Prohibetur Puella exequi Sponsalia ab ea contracta cum aliquo Juvene, quando ex subsequenti Matrimonio resultaret infamia, & deturpatio Familiæ, & Consanguineorum, nèc ad simile Matrimonium contrahendum Ordinarius licentiam concedere potest.

SUMMARIUM

1 F*acti series*, & num. seqq.
2 *Tenor Apocæ Sponsalium.*
3 *Prætendens Puella post Sponsalia contrahere Matrimonium, honestæ Matronæ custodienda per Ordinarium consignatur.*
4 *Suspenditur Decretum de contrahendo simili Matrimonio, donec audiantur Puellæ proximiores Consanguinei.*
5 *Oppositiones Consanguineorum.*
7 *Substantia, & perfectio Sponsalium consistit in mutua repromissione utriusque Contrahentis.*
8 *Alias Sponsalia, uti imperfecta, non sunt obligatoria.*
9 *Mutua repromissio, licèt non expressa, probatur tamen signis, conjecturis, & argumentis*, & num. 17.
10 *Quæ simul uniri debent.*
11 *Si in Apoca Sponsalium a Sponso tantum subscripta, Sponsaque præsen. electa, Sponsus dicat* = accetto per mia legitima Sposa = *& simul exprimatur* = ambedue siamo dell'istessissimo sentimento = *inde resultat repromissio Sponsæ.*
12 *Dictio* = mecum = *posita inter personas idem importat, ac unà simul, vel conjunctim cum alio.*
13 *Eo ipso, quod Vir Puellam in Matrimonium acceptat, præsupponitur præcessisse, vel simultaneè inter-*

intervenisse consensum ejusdem puellæ.

14 *Idem consensus apparet, si Puella se obtulit paratam ad subscribendam Apocam, licèt impedita, illam non subscripserit*, & n.32.

15 *Ad probanda Sponsalia multo numero habendæ sunt attestationes Consanguineorum Sponsi quando conveniunt cum dictis testium, qui Sponsalibus fuere præsentes.*

16 *Maximè cum agatur de facto secuto inter domesticos parietes.*

18 *Conjecturæ, quod Puella in Sponsalia consenserit, sunt præcedentes amores, atque sermones habiti cum Juvene.*

19 *Accessus Puellæ ad domum Juvenis occasione conficiendi Apocam Sponsalium*, & num.33.

20 *Consignatio Apocæ in manibus Puellæ, quam illa constanter, firmiterque custodivit, atque servavit, & deinde produxit*, & num.21.

22 *Non præsumitur, quod honesta Puella contrahere voluerit Sponsalia cum Viro infamis conditionis.*

23 *Promissor fictus cogi non potest ad Matrimonii celebrationem.*

24 *Etiamsi promissio fuerit jurata. Contrarium* num.25.

26 *Nemo efficacitèr obligatur, nisi habeat animum se obligandi.*

27 *Promissor fictus in Sponsalibus remanet obligatus, si, nullo dato simulationis extrinseco indicio, alteri Sponso promiserit.*

28 *Secus si suæ simulationis externa dederit signa*, & num.34.35.

29 *Quia tunc non remanet obligatus etiamsi sub illius fide Sponsam nimis credulam violasset*, & num.30.36.

31 *Hujusmodi signa non fuerunt in casu.*

37 *Nimia credulitas nemini proficit.*

38 *Dictum unius Fœminæ deponentis ad favorem Consanguinei non attenditur.*

39 *Sed dicta testium, qui actui fuere præsentes.*

42 *Dicta Testium sunt concilianda.*

43 *Si promissor post promissionem sui consensus dubietatem ostendat, talis dubietas adminiculata inducere potest præcedentis actus, seu consensus simulationem.*

44 *Secus si apoca Sponsalium in suo tenore plenum exprimat utriusque Sponsi consensum.*

45 *Nec constet per legitimas probationes de simulatione actus.*

46 *Nec expressiones in Apoca factæ sint referibiles ad aliquam simulandi causam.*

47 *Non dicitur simulatum præstasse in Sponsalibus consensum ille Sponsus, qui simulationem non opposuit in principio causæ, imò institit pro Sponsalium adimplemento.*

48 *Judex cogere non potest Sponsum ad implendam promissionem, quatenus justa causa ab executione Sponsalium illum excuset.*

49 *Ex rationabili causa Sponsalia impunè dissolvi possunt.*

50 *Matrimonia coacta acerbos semper exitus habere solent.*

51 *Ideò Sancta Ecclesia vel nunquam, vel admodum rarò coactionem permittit.*

52 *Causa recedendi a Sponsalibus an sit justa, & legitima examinari debet a Judice.*

53 *Cujus arbitrium pendet a singulorum casuum specialibus circumstantiis.*

54 *Quælibet legitima causa sufficit pro recessu a Sponsalibus.*

55 *Multoque magis si sint plures.*

56 *Pro recessu a Sponsalibus legitima causa est maxima disparitas conditionis.*

57 *Et Divitiarum imparitas.*

58 *Matrimonia inter impares infelices exitus, ut plurimum, habere solent.*

59 *Ars infamis alterius Sponsi est altera causa recessus.*

60 *Consanguineorum nuda indignatio causam sufficientem præbet pro recessu a Sponsalibus.*

61 *Item timor, seu fortius actus exhæredationis.*

62 *Sponsalia continent tacitam conditionem* = si res in eodem statu permaneat =

63 *In eodem statu non permanet, si alter*

alter ex Sponsis privetur hæreditate Patris, aut Patrui, aliorumque Consanguineorum.

64 *Maximè si tempore contractus Sponsalitii exhæredatio non erat nota*, & num. 65.

66 *Indignatio Consanguineorum est causa sufficiens pro recessu a Sponsalibus, quamvis recedens coram Judice instetisset pro illorum adimplemento.*

67 *Præcipuè si habita notitia Indignationis, & exhæredationis, statim in actis a Sponsalibus recessit.*

68 *Licèt alter ex Sponsis, non obstante indignatione Consanguineorum, & illius exhæredatione, instet pro adimplemento Sponsalium, non est tamen audiendus.*

69 *Quia subsequens Matrimonium esset peccaminosum, & illicitum propter scandalum, & injuriam proximiorum.*

70 *Nec Ordinarius sine peccato id permittere potest.*

71 *Non obstante Juramento, quo Sponsalia fuere firmata.*

72 *Quia tale Matrimonium totius domus honestatem, famamque deturparet.*

VOTUM V.

1 PUella quædam annorum sexdecim circiter ab alia Fœmina provectæ ætatis associata circa horam tertiam noctis coram nobis ex improviso comparuit, & dum exponebat se exiisse e domo paterna, & arripuisse fugam, ne succumberet sævitiis suorum domesticorum, qui impedire conabantur Matrimonium ab ea contrahendum cum Juvene, quem honestissimum supponebat, quique fidem juratam de futuris Nuptiis elapso anno sibi dederat mediante Apoca, quam nobis exhibuit, ipse Juvenis supervenit, & ambo à Nobis veniam celebrandi Matrimonium in facie Ecclesiæ, nullis ex prædicta causa præmissis Denunciationibus, enixis precibus postularunt. Apoca autem a Sponso, duobusque Testibus subscripta his verbis fuerat concepta = „ Io NN. accetto per mia le- 2
„ gitima Spola la Signora NN. con
„ quella Dote, che le sarà data da'
„ suoi Zij, e prometto con mio es-
„ presso giuramento, invocato il no-
„ me di Dio in presenza di tutta la
„ Corte Celeste, di non prender per
„ Moglie altra Femina fuori, che lei,
„ anzi ambedue siamo dell' istessissi-
„ mo sentimento di non poter con-
„ trarre altro Matrimonio senza il re-
„ ciproco consenso di lei, e mio, e
„ perchè così ci piace, ne abbiamo fat-
„ ta contentissimi la presente &c., =

Quibus auditis, visis, atque perlectis pro tunc petitam licentiam concedere noluimus; Puellam honestæ Matronæ Civitatis custodiendam consignavimus, & deinde illius duos Patruos in Diœcesi habitantes sequenti die ad Urbem accedi mandavimus, sed interea Puella a Sponso fortè suasa instauravit formale judicium contra eumdem Sponsum mediante Monitorio, exhibuitque dictam Apocam in actis, cujus vigore illum cogi petiit ad Matrimonium in facie Ecclesiæ ineundum, ad quod adimplendum Sponsus se statim promptum obtulit, atque paratum. 3

Hujusmodi reciproco non obstante consensu, etsi pro parte utriusque Contrahentis de libero statu constaret, Decretum nihilominus emanare suspendimus, donec a Patruis Sponsæ de causis illorum resistentiæ plenè fuissemus edocti, qui ad Civitatem perventi, & habita prædictæ instantiæ notitia, præfati Juvenis, neptisque prætensioni in actis se mordicus opposuerunt etiam nomine alterius eorum Fratris absentis, & in aliena Diœcesi ratione cujusdam Canonicatus per illum nuper obtenti residentis, cujus in termino sibi assignato deinde exhibuerunt speciale ad hanc litem Procuræ mandatum, excipientes nequaquam constare de Sponsalibus ex defectu mutuæ repromissionis dictæ Puellæ in Apoca non subscriptæ, & in omnem casum, data etiam Sponsalium perfectione, debere Puellam a Sponsalibus recedere, non solum quia in casu contrario eorum amisisset hæredita- 4 5

ditatem, quam ei sub conditione, quod si nubere vellet, pari nuberet, & non alias jam antea in Testamento reliquerant, nam præter illam nec Filios, Filiasve, nec ullos alios Nepotes, aut Neptes habebant, verum etiam quia Sponsus infamem artem Bajuli actualitèr exercebat, & ob alias plures causas, quas pro nullitate, seu rescissione dictorum Sponsalium adduxerunt, ultra dissensum ipsius Neptis, quæ deinde pendente lite a Sponsalibus in se reversa recessit.

Compilatis igitur hinc inde probationibus, illisque examinatis, in sensu fuimus nullatenùs esse prætensum Matrimonium contrahendum,
6 quamvis prima ex causis ut supra adductis pro invaliditate, seu rescissione Sponsalium nequaquam sufficere videretur.

Quod enim attinet ad assertam eorumdem Sponsalium imperfectionem ob figuratum defectum mutuæ repromissionis, constantissimè censuimus hanc exceptionem nullius esse momenti, frustraque a Patruis esse deductam. Licèt enim verissima sit regula, quæ substantiam, & perfe-
7 ctionem Sponsalium constituit in mutua repromissione utriusque Contrahentis *l.1. & 2. ff. de Sponsal. Can. Nostrates 30. quæst. 5. Rot. decis. 517. n. 2. cor. Penn. & in Tuden. Sponsalium 21. Martii* 1746. §. *Exordiendo cor. R. P. D. Caprar. & in Majoricen. Sponsalium 25. Aprilis* 1746. §. *Parum difficultatis cor. R. P. D. Buss. & in Constantien. Sponsalium 26. Junii* 1748. §. *De Sponsalibus cor. R. P. D. Elephantut.* taliter ut illa unius Sponsi minimè sufficiat, sed æquè apparere debeat de repro-
8 missione alterius, alias Sponsalia imperfecta reputantur, & sic nullatenùs obligatoria, ut per text. expressum in *l.1. ff. de Sponsal. Cap. Tuæ 25. eod. tit. Canon. sufficiat 27. quæst. 2.* communissimè firmant *Paris. consf. 55. n. 14. vol. 4. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 5. num. 1. Card. de Luc. eod. tract. disc. 8. n. 4. Piton. discept. Eccles. 77. n. 2. tom. 3. Rot. in Amerina Sponsalium 22. Novembr.* 1737. §. *Ast quatenùs cor. Emo Calcagnin. & decis. 31. sub n. 1.* penes *Monacell. in formular. tom. 2. & in Salicen. Sponsalium 5. Julii* 1674. §. *Cum namque cor. Ursino, & cor. Falconer. tit. de Sponsal. & Matrim. decis. 6. n. 1. & 2. & decis. 374. n. 3. cor. Cels.; & decis. 682. n. 4. cor. Lancett.* cum aliis abundè cumulatis in *decis. 572 num. 1. & 3. cor. Crisp. tom. 3. & decis. 195. num. 7. & seqq. tom. 1. & decis. 1285. n. 3. tom 3. cor. Emerix Jun.* = ibi = *Tamen ad retardandum hujusmodi Censurarum usum duplex in præsenti concurrere visa fuit circumstantia, prima nempè fundata in defectu probationis Sponsalium, tàm ex parte Viri, dum testes ad hoc inducti vel illa penitus excludunt &c. vel non deponunt de promissione pura &c. quàm etiam ex parte Mulieris, quæ non probatur unquam acceptasse promissionem Caroli &c. & repromisisse, prout deberent, cum Sponsalia non contrahantur sine mutuo utriusque consensu* =

Æquè tamen indubitata est limitatio, qua edocemur dictam mutuam alterius Sponsi repromissionem, tametsi verbis expressis non manifestatam, benè tamen verificari signis, conjecturis, literis, factis, & argu- 9
mentis ejusdem Sponsi mutuum assensum concludentibus argum. *text. in Cap. Cum apud 23. de Sponsal.* = ibi = *Cum quod verbis non potest, signis valeat declarare* = & concordat *text. in Cap. Tuæ 25. eod. tit. Cap. Si infantes unic. §. Porrò de desponsat. impuber. in 6. Sanchez loc. cit. n. 2. & disput. 16. n. 6. & disp. 22. per tot.* & docent communiter Canonistæ omnes in *Cap. Si inter Virum, & Uxorem 31. de Sponsal.*, & signanter *Abb. n. 6. Fagnan. n. 6. Trevis. de Sponsalib. privil. 6. n. 5.* ubi testatur de communi *Ciarlin. contr. 174. n. 66. Card. de Luc. de Dot. disc. 78. num. 11. Panimoll. annot. 1. ad decis. 23. num. 12. Rot. cor. Cavaler. decis. 421. n. 1. & cor. Molin. decis. 125. n. 5. tom. 5. & in Camerinen. Sponsalium 12. Junii* 1711. §. *Nullius cor. Priol. & in Constantien. Sponsalium 7. Julii* 1751. §. *De repromissione cor. R. P. D. Matthæjo & in Reatina Sponsalium 29. Januar.* 1753. §. *Non itaque, & §. Ad suadendum cor. R. P. D. Buss.*

In ſubjecta facti ſpecie, licet de-
ſideretur expreſſa Puellæ repromiſſio,
defectum attamen expreſſæ repromiſ-
ſionis abundè ſupplent indicia , con-
10 jecturæ , cæteraque concomitantia
argumenta , quæ in unum ſignanter
collecta , prout in hac materia fieri
debet , certam reddunt mutuam di-
ctæ Puellæ repromiſſionem .

In primis enim in Apoca habe-
tur = „ Io NN. ACCETTO per mia le-
„ gitima Spoſa la Signora NN. &c.
„ e prometto &c. di non prender per
„ Moglie altra Femina fuori che Lei,
„ anzi AMBEDUE ſiamo dell' iſteſſiſſi-
„ mo ſentimento &c. „ = ex quibus
verbis elicitur , quod eo ipſo , quod
Sponſus *acceptat* eamdem Puellam in
Sponſam , & aperta confeſſione in il-
lius præſentia , eaque non contradi-
cente , aſſerit = *ambedue ſiamo dell'*
11 *iſteſſiſſimo ſentimento* = revocari ne-
quit in diſcrimen mutuam Puel-
læ repromiſſionem per ea , quæ indi-
vidualiter expendit *Rot. d. deciſ.* 1325.
a n. 5. *ad* 10. *cor. Molines tom.* 5. = ibi =
*Conſenſus , & repromiſſio Annæ Ma-
riæ Sponſæ , quæ ſufficit etiam tacita,
& quod ex conjecturis , & ſignis ex-
trinſecis elicita ſit &c. in præſenti
hypotheſi ſatis , ſuperque reſultare
viſa eſt tàm ex ipſo tenore Apocæ,
quàm &c. ex Actibus ſubſequentibus.
Ex ipſo , inquam , tenore Apocæ con-
ſtat de repromiſſione Annæ Mariæ
Sponſæ , quia in illa dicitur* = ibi =
*Quod me cum benè honeſta, & virtuo-
ſa Domicella Anna Maria Friſch obli-
gaverim, ac promiſerim, & in meam
Matrimonii cariſſimam acceptaverim* =
*quæ verba ſupponunt, ac probant mu-
tuam , ac ſimultaneam promiſſionem ,
12 & repromiſſionem tàm ratione illius
dictionis* = *cum* = *poſita inter Perſo-
nas , quæ idem importat , ac una ſi-
mul , vel conjunctim , itaut non poſſit
unus obligari ſimul , & conjunctim
cum alio , niſi uterque promittat , &
repromittat &c. quàm ratione illius
verbi* = *acceptaverim* = *tùm quia
acceptatio correſpondet præviæ obla-
tioni , dum acceptari non poteſt, quod
non offertur , tùm etiam , quia cum
Matrimonium non poſſit eſſe ſine con-
13 ſenſu utriuſque , eo ipſo , quod Vir
Puellam in Matrimonium acceptat ,
præſupponitur præceſſiſſe , vel ſimul-
taneè interveniſſe conſenſum ejuſdem
Mulieris* =

Hoc ipſum confirmant duo Te-
ſtes in Apoca ſubſcripti , qui unanimi-
ter deponunt ſe Puellam ſollicitaſſe ,
ut Apocæ ſe ſubſcriberet , & ad id
eam promptam , paratamque fuiſſe
manu jam ad calamum admota pro 14
hujuſmodi effectu: eatenus vero Apo-
cam non ſubſignaſſe, quatenus ſcribe-
re neſciebat, & dum in locum ſubſcri-
ptionis *Crucem* adhibere voluit , a
Sponſo impedita fuit , quia hoc caſu
Notarium neceſſarium eſſe ſuppoſuit
ad eamdem *Crucem* authenticandam ,
cujus opera uti noluit , ne Sponſalia
publica redderentur , idque confir-
mant Mater , & Soror Sponſi , quæ
una cum Teſtibus confectioni Apocæ
fuere præſentes , quæque de per ſe
ſumptæ nihil valerent uti conſangui-
neæ , & intereſſatæ , verum adminicu- 15
latæ a dictis Teſtibus nullam perſona-
lem exceptionem patientibus multo
numero habuimus , & maximè ad ve-
rificationem facti ſequuti intra dome-
ſticos parietes , de quo ſimiles Perſo- 16
næ tantum deponere valent in puncto
Treviſan. de Sponſal. d. privil. 6. *n.* 6.
& ſeq. , *Ciarlin. dicta controv.* 174.
num. 62 63. *&* 64.

Ultra hoc ineluctabile argumen-
tum reciproci conſenſus Puellæ, quem 17
a ſignis hujuſmodi ſufficienter proba-
ri tradunt præter allegatos *Fagnan.
in Cap. Tuæ Fraternitatis n.* 22. *&
ſeq. de Sponſal. Pont. de Matr. lib.* 2.
cap. 7. *num.* 5. *Sanchez eod. tract. lib.* 2.
diſput. 31. *n.* 5. *Rot. cor. Molines d. de-
ciſ.* 1325. *n.* 14. dignæ præterea multa
conſideratione viſæ ſunt circumſtan-
tiæ ſequentes , quarum prima ex eo
emergit , quod juſtificatum fuit Puel-
lam clàm Patruis ferè quotidie modo
per feneſtras , modo intra Januam
ſuæ domus vel cum oculis , vel cum
nutibus , vel ſalutando præfatum Ju-
venem, vel cum eodem in via tamen,
& extra domum exiſtente, longo tem-
pore ſermocinando per annum , & ul- 18
tra dediſſe publica ſigna benevolen-
tiæ , & amoris . Altera eſt acceſſus
Puellæ ad domum Sponſi occaſione
con-

19 conficiendi Apocam, qui accessus, &
loci circumstantia satis confert ad
evincendum mutuum ejusdem Puellæ
consensum; Tertia demum consignatio
Apocæ in manibus Puellæ, quæ
illam constanter adeò, firmiterque
20 custodivit, atque servavit, ut nec
ipsis Patruis de illa dubitantibus, eamque
requirentibus consignare voluerit,
quinimo maluit subire verbera,
& percussiones, propter quas habuit
ad Nos ut supra recursum, quam Apocam
illis ostendere, quam deinde in
actis produxit, & pro illius executione
instantiam promovit, quæ sanè omnia
præcedentia, concomitantia, &
subsequentia Sponsaliorum contractum,
nullum relinquunt dubitandi
locum de mutua Puellæ repromissione,
ut arguendo a consimilibus actibus
subsequentibus egregiè concludit
Rot. cor. Molines d. decis 1325. sub
num.13. = ibi = *Ex actibus demum subsequentibus
magis clarè evincebatur
consensus Mulieris, quæ Apocam requisivit,
acceptavit, diligenter cu-*
21 *stodivit, & tandem illam produxit,
& vigore ejusdem judicialiter institit,
ut per media Canonica Henricus Arnoldus
cogeretur ad ineundum Matrimonium,
quæ omnia patenter convincunt
consensum Mulieris futuro Matrimonio,
qui, ut jam dictum est,
etiam ex actibus, & signis externis
deduci potest* =

Neutiquam refragante, quod
hujusmodi signa tribuenda non sint
vero, sed ficto consensui, qui semper
alienus præsumendus sit ab honesta
Puella ex honestissimis Parentibus or-
22 ta, quæ benè noverat infamem conditionem
Juvenis, artem Bajuli exercentis,
undè potius censeri debeat,
quod ea dederit signa intentione longè
diversa, continuandi videlicèt familiarem,
& assiduam conversationem,
& amores cum Juvene, ne inter
alias suæ Patriæ Puellas esse sine
amante videretur.

Licèt enim, admodum sit controversus
articulus, an fictus Promis-
23 sor cogi possit ad Matrimonii celebrationem,
ex quo negativam ex professo
tuetur *Sanchez de Matrim. lib.1.
disput.9. per tot. tom.1.* & signanter
ex *n.5.* ubi *n.9.* idem substinet etiamsi 24
promissio fuerit jurata, & hoc idem
docet *Henriquez de Matrim. lib.22.
cap.13. num.2. Konic. de Sacram. &
Censur. tom.2. disput.21.n.7.* & latius
n.8. Sperell. decis.95. n.10. affirmati- 25
vam verò tenent *Guttierez de Matr.
cap.9. num.10. & seqq. Pont. eod.
tract. lib.12. cap.12. per tot.* ubi nominatim
impugnat *Sanchez*, ejusque
rationibus respondet.

Et quamvis in hac opinionum discordia
verior censeri posset illa *Sanchez*,
& sequacium tamquam fundata in
textu expresso in *l.3. ff. de action. &
obligat.* per quem decisum fuit neminem
efficaciter obligari, nisi habeat 26
animum se obligandi, quem in puncto
Sponsalium reassumit *Petr. de Ledesma
q.3. art.4. dub.1.* relat. a *Sanchez dicta
disput.9. sub n.2. ad med. vers. Tandem
quia*; Seu verius eo distinctionis
fœdere præfatæ sententiæ conciliari
valeant, ut nimirum illa *Guttierez*,
& *Pont.* locum sibi vindicet in eo Promissore
ficto, qui nullis datis simulationis
indiciis alterum Sponsum, cui 27
promittit, fallere præsumpserit, quin
iste de fraude dubitare potuerit, esset
enim contra æquitatem, & bonam fidem,
si in præjudicium tertii interna
hæc simulatio prævaleret e conspectu
Contractus expressim initi in materia
tantoperè gravi, qualis est illa fœderis
Matrimonialis tot secum trahens
consequentias perniciosas decori, &
honori præsertim Mulierum mediis
hisce deceptarum; Contraria vero
opinione procedente quando fictè
promittens vel est longè superioris
conditionis ejus, cui promittit, vel
suæ simulationis externa dedit signa, 28
per quæ Sponsus, cui promisit, justè
suspicari valuerit de ejusdem promissionis
fallacia; In hoc quippè casu
cessare videtur dictum motivum bonæ
fidei, & sic in Jure sustineri valet,
quod fictus Promissor, qui attenta
maxima disparitate Natalium, nunquam
præsumi poterat, quod personam
indignam desponsare voluerit, vel
simulationem satis manifestavit signis
externis, nequaquam obligatus remaneat
ex sua promissione, etiamsi sub
illius fide Sponsam nimis credulam 29

violaſſet, quatenùs ageretur de ficta
promiſſione Sponſi, ut cum *Sanchez*
de Matrim. lib. 1. diſput. 10. n. 6. & 7.
tom. 1. probant *Leſſ. de Juſt. & Jur.*
lib. 2. cap. 10. dub. 3. n. 24. Azzor. In-
ſtit. Moral. par. 3. lib. 5. cap. 5. co-
lumn. 3. ſub lit. C. verſ. Tertius caſus
eſt = ibi = *Tertius caſus eſt ſi ſint ſta-*
tu, & vitæ conditione diſpares, ut
puta, ſi Vir eſt illuſtris, vel nobilis,
vel officio, aut dignitate conſpicuus,
& Fœmina ſit vel ruſtici Hominis, vel
opificis Filia, vel Ancilla, = itemque
Bonaccin. de Matrim. quæſt. 1. punct. 2.
n. 7. & 8. tom. 1. Manſ. conſult. 114.
ſub n. 13. verſ. Et quamvis tom. 2., &
expreſsè concedit *Pont.* contrariæ ſen-
tentiæ aſſertor *loc. cit. cap. 2 num. 16.*
ubi de hoc caſu intelligendos eſſe di-
cit DD. allegatos per *Sanchez* = ibi =
In eo ergo tantum caſu non tenetur
30 *Nobilis fictus Promiſſor, quando ſigna*
dedit, quibus Fœmina ſufficientèr in-
telligere potuit dolum ſubeſſe promiſ-
ſioni, vel quando Fœmina agnoſcens
inæqualitatem revera intellexit dolosè
promitti Conjugium; nam ſi illa re-
vera dolum ſuſpicata eſt, ſive hanc
ſuſpicionem tacuerit, vel manifeſta-
verit, ſi ſui copiam facit, non id fa-
cit ſpe promiſſionis, quam fictam eſſe
verè ſuſpicatur, ſed ex mera ſua vo-
luntate, atque in hoc caſu tantum in-
telligendus eſt D. Thom., & alii DD.,
quos citat pro ſua ſententia Thomas,
Sanchez, cum dicunt, ſi notabilis di-
ſparitas a Fœmina ſit cognita, præſu-
mi poteſt non eſſe deceptam, ſed ſe fin-
xiſſe decipi, nèc enim præſumi poteſt
aliquam ſe fingere deceptam, niſi præ-
ſumamus ab illa cognitam fraudem =

Nihilominùs in ſubjecta facti ſpe-
31 cie dici non poteſt, quod Puella fi-
ctè tantum dederit ſigna repromiſſio-
nis, & animo nequaquam ſe obligan-
di ad Nuptias cum Juvene diſparis
conditionis, nec externa ſigna talia
fuerint, ut Juvenem in multam ad-
ducere debuerint de actus ſinceritate
dubitationem.

Tum quia eadem Puella non ab-
ſtinuit a ſubſcriptione Apocæ volunta-
riè, ſed coactè, quia nempè ex præ-
dictis cauſis impedita fuit a Sponſo,
alias ſe actualitèr ſubſcripſiſſet, cum
vix Teſtes ad ſe ſubſcribendum illam
invitarunt, nulla interpoſita mora, ſe 32
ad id faciendum promptam, atque
paratam obtulit, & ad effectum con-
ficiendi hujuſmodi Sponſalia, ad Spon- 33
ſi domum acceſſit; quidquid ſecus di-
cendum eſſet; ſi ipſa Puella ſub ali-
quo prætextu, aut quæſito colore ſe
ſubſcribere noluiſſet, ex quo in ani-
mo Sponſi magna dubitatio inſurge-
re potuiſſet de ficto conſenſu ipſius 34
Puellæ, quæ tali fortaſſe medio vo-
luerit ſibi ſemper apertam viam re-
darguendi Sponſalia de imperfectio-
ne ob defectum veri conſenſus non
obſtante acceptatione promiſſionis
Sponſi, ſicuti exprimebatur in Apoca,
ut conſiderant *Sanchez de Matr. lib. 1.*
diſput. 10. num. 7. Guttierez eod. tract.
cap. 5. ſub n. 5. verſ. Hæc tamen ſen-
tentia, & num. ſeq. Card. de Luc. pa-
riter *eod. tract. diſc. 8. n. 4.* quo caſu,
nulla alia ſuppetente juſta cauſa talis
reſiſtentiæ, ſimilis actus neceſſario re-
ferendus eſſet ad ſimulationem palam
manifeſtatam per factum quidem aper-
tum, quod ſicuti declaratum exterius 35
adaperuiſſet ſimulationem in animo
prius latentem ex notatis per *Rot. cor.*
Ottobon. deciſ. 191. n. 8., *& cor. Mo-*
lin. deciſ. 877. n. 12. tom. 3. par. 2. &
deciſ. 972. n. 20. tom. 4. ita tamquam
plenè cognitum Sponſo ibidem præ- 36
ſenti licèt verbaliter non declaratum,
nèc expreſſum, adhuc ſufficiens illi ad-
miniſtraſſet argumentum contra veri-
tatem; & ſinceritatem conſenſus Puel-
læ, de qua propterea dubitare debuiſ-
ſet, & ſi non dubitaſſet, hoc ejus ſu-
pinæ, & nimium facili credulitati, 37
quæ nemini proficit, attribuendum
eſſet, ut in fortioribus terminis tra-
dit *Sanchez* plures referens *de Ma-*
trim. lib. 1. diſput. 10. num. 7. & 18.
& 19. tom. 1.

Tum quia non verificatur in fa-
cto, quod Puella eadem die, poſt ce-
lebrationem prædictæ Apocæ, ſuæ Ami-
tæ dixerit = „ Dio mi guardi, ſe ſa-
„ peſſero gli Zij, che ho promeſſo
„ a NN. di ſpoſarlo, ma io l' ho fat-
„ to per burla, e acciò non mi laſci,
„ perchè mi piace di farci all' amo-
„ re „ = ultraquamquod enim eſt di- 38
ctum unius Fœminæ, accedit, quod
potius

potius quam hujusmodi depositio ex
qualitate Personæ suspectissima, at-
39 tendendæ veniunt depositiones Te-
stium, qui Apocæ se subscripserunt,
quorum alter deponit = „ Tanto
„ avanti, che dopo aver noi soscrit-
„ ta l'Apoca, la Zittella ci disse, che
40 „ se l' avessero risaputo i suoi Zij, ci
„ sarebbe stato il Diavolo, ma facesse-
„ sero Essi ciò, che volevano, mai
„ l' averebbero potuta impedire di
„ prender Marito a suo modo &c. e
„ tre giorni dopo andando io insie-
„ me con NN., (che fu presente
„ con me, e soscrisse l' Apoca) alla
„ Fontana &c. c' incontrassimo con
„ detta Zittella, la quale ci salutò,
„ e fermatici Noi a discorrere con
„ altre Femmine, che erano in sua
„ compagnia, Ella ci disse: Quella
„ promessa, che feci Lunedì, come
„ Voi ben sapete, sempre la man-
„ terrò, se me ne dovesse andar la
„ testa: Noi due capissimo, ma non
„ quelle Donne, che volevano sa-
„ perlo, ma non scoprissimo il fat-
„ to &c. „ = Cum qua depositione
quamvis ad unguem non conveniat il-
la alterius Testis asserentis = „ Non
„ si può negare, che la Zittella non
41 „ mostrasse qualche confusione, e ti-
„ tubazione, allorchè si fece l' Apo-
„ ca, e pareva, che non ci venisse
„ al fatto con tutta libertà, ma, cre-
„ do io, per timore delli Zij, ma non
„ per mancanza di libero consenso,
„ perchè non solo si mostrò pronta a
„ soscriver l' Apoca, come ho detto,
„ ma di più prima, e dopo, che noi
„ la soscrivessimo, avendole doman-
„ dato, se era contenta, rispose a
„ me, e all' altro Testimone, che
„ aveva qualche dubbio, perchè pre-
„ vedeva le conseguenze, ma che
„ intendeva farlo, perchè il Marito
„ doveva prenderlo a modo suo, e
„ non a modo delli *Zij*; e trovando-
„ mi tre giorni dopo coll' altro Te-
„ stimone alla Fontana, venne Essa
„ con altre Donne per quella strada
„ a spasso, e salutandoci ci disse: La
„ promessa di Lunedì sempre la man-
„ terrò, se me ne dovesse andar la
42 „ testa &c. „ = attamen inter se con-
ciliantur ut faciendum præscribit *text.*
in Cap. Cum tu 16. de Testib. Anto-
nin. variar. resolut. lib. 3. resolut. 16.
num. 3. De Marin. resol. Jur. lib. 1.
cap. 201. num. 7. Rot. cor. Caprar. de-
cis. 128. num. 15. nam ea verba = *mo-*
strasse qualche confusione, e titu-
bazione = de quibus deponit se-
cundus Testis, conciliari debent cum
iis a primo Teste relatis = *Se l' aves-*
sero saputo li Zij, ci sarebbe sta-
to il Diavolo = ex quo oriebatur
tur in ejus animo ea titubatio, & con-
fusio, quæ tamen illam a proposito re-
movere non potuit, ut comprobat
posterior protestatio facta publicè co-
ram Testibus, & a prædictis Fœminis
præsentibus concorditèr confirmata;
secus autem si hæc subsequens animi
manifestatio non absolutè constantis-
simam voluntatem, sed dubietatem
consensus ostenderet, quia tunc uni-
ta cum depositione secundi Testis in- 43
ducere forsan posset ejusdem actus,
seu consensus simulationem *Rot. de-*
cis. 806. par. 1. divers. & decis. 162.
n. 22. par. 11. & decis. 673. num. 14.
par. 19. tom. 2. recen.

Tum quia ipsa Apoca in suo te-
nore plenum exprimit utriusque Par- 44
tis consensum, & perfectam animi de-
liberationem = ibi = *anzi ambedue sia-*
mo dell' istessissimo sentimento = nèc 45
constat per legitimas probationes de
simulatione actus, taliter ut consen-
sus, & expressiones omnes, quæ in
eodem actu leguntur, floccipenden-
dæ essent, utpotè referibiles ad ali- 46
quam simulandi causam, in quibus
terminis auctoritates contra Sponsum
allegatæ loquuntur, videlicet *Rocc. se-*
lect. cap. 46. num. 27. & 28. Rot. de-
cis. 388. n. 16. & 17. par. 9. tom. 2. re-
cen. & in Tudertina Immissionis 8.
Junii 1736. §. Alioquin cor. De Vais.

Tum demum quia, si Puella si-
mulatum consensum præstitisset, &
animo simulandi Apocam a Testibus
subcribi permisisset, radicalem hunc
defectum, non in limine expeditionis
causæ, cum a Sponsalibus se recede-
re velle declaravit, sed illicò allegas-
set in Judicii principio, ubi potius e 47
contra institit pro executione Spon-
salium.

At his non obstantibus Puella ju-
stè

stè a Sponsalibus recedere potuit ,
quin a Judice cogi valeat ad servan-
48 dum ea , quæ scripta apparent in to-
ties recensita Apoca , quia justa causa
ab eis non adimplendis illam excusat
*Abb. in Cap. Requisivit n.4. de Spons.
Gabriel. cons.186.n.6. tom. 2. Adden.
ad Pamphil. decis.96. n.10. Rot. cor.
Seraphin. d. decis.1258. num.2. & de-
cis.19. num.42. & 43. par.10. recen.
& cor. Molin. decis.979. n.4. & cor.
Kaunitz decis.77. n.12.* justa namque
49 causa concurrente , Sponsalia impunè
dissolvi possunt , ut per text. expres-
sum in *Cap. Ex literis 10. de Sponsal.*
= ibi = *Nisi rationabilis causa obsti-
terit* = concorditer docent DD. om-
nes , & signanter *Giovagnon. cons.16.
n. 9. & 30. lib.1. Fontanell. de pact.
claus. 12. gloss. unic.n.6.pag.627.juxta
impress. Venet. 1645. tom.2. Antonin.
resolut.2. sub n.30. vers.Tamen quan-
do adest vera , & rationabilis causa
lib. 10 Gob.consult.116.n.2.lib.1.Card.
de Luc. de Matrim. d. disc.8.n.10.Pi-
ton. discept. Eccles.52. n.79.Rot. cor.
Pamphil.decis. 96.n.2. & cor.Buratt.
decis.311.n.1.tom.1.* cum aliis pluribus
in *decis.19.d.num.43.par.10.recen. &
cor. Molines decis.979.num.1.* ratione
illa admodum æqua , & convincenti ,
quod Matrimonia coacta acerbos sem-
50 per exitus habere solent , ut ait San-
ctissimus Pontifex Lucius III. in *Cap.
Requisivit 17. de Sponsal.*. ad quos
propterea vitandos Sancta, e Pia Ma-
ter Ecclesia libenter concedit Sponso
renuenti pristinam libertatem , & ad
extremam ejusdem devenire coactio-
51 nem vel nunquam , vel admodum ra-
rò permittit juxta animadversa in *no-
stro Vot.III.n.43. & seqq., & Vot.IV.
num.54. & seqq.* , & notant *Abb. in
d. Cap. Requisivit n.3. & 4. Sanchez
de Matrim.lib.1. disput.10.n.10. vers.
Quarto limita, & disput.29.n.4.vers.
Probatur autem , Rot. dicta decis. 19.
n.3. & 4.par. 10. recen. & cor.Molin.
decis.979.n.3.tom.4.*

Neminem autem latet , quod
an causa rationabilis sit , & legitima,
ob quam a Sponsalibus recedi potest ,
examinanda venit a Judice , ita ut in
52 totum remissa sit in prudenti illius ar-
bitrio, ut ait *Panimoll. decis.23.n.20.*
& pluribus congestis *Rot. d. decis.19.
n.7. par.10. recen.* & per consequens
pendet a singulorum casuum speciali- 53
bus circumstantiis ; Unde si quælibet
legitima causa pro recessu a Sponsali- 54
bus sufficit, multo magis sufficere de-
bet , quando eam concomitantur plu-
res circumstantiæ, & exceptiones, quæ
militant pro eorumdem Sponsalium 55
dissolutione , ut bene colligitur ex fir-
matis per *Spad. cons.152. n. 1. & seq.
tom. 2. Maceratien. variar. lib. 1. re-
sol.12.n.12.*

In hoc autem casu non una
tantum , nèc levis , sed imò plu-
res, eæque gravissimæ circumstantiæ ,
seu causæ concurrunt ; & prima coo- 56
ditionis maxima disparitas reipsa no-
toria , & incontrovertibilis , nèc non
etiam divitiarum imparitas , quæ ma- 57
gno in pretio haberi solet pro justo
recessu ab indignis Sponsalibus Juve-
nili levitate contractis teste *Boss. de
Matrim. cap.11. n.167. Marcian. di-
sput.77. n.17. & seq.* , cum aliis apud
*Piton. d.discept.52. n.80. & 88. vers.
Vel quando attentis progenie &c.* &
concordant *Sanchez de Matrim. di-
sput.10.n.6. lib.1. Fontanell. de pact.
d.claus. 12. gloss. unic. n.7. Antonin.
d.resolut.2.n.5. Card. de Luc. de Ma-
trim. d.disc.8. num.11. & 17. Piton.
d.discept.52.n.89.*latè *Rot.d.decis.19.
num.58. 59. part.10. recen. Menoch.
cons.385. n.6. circa fin. lib.4.* ubi ad-
vertit , quod Matrimonia infelices
exitus , ut plurimum , habere solent,
quando inter impares contrahuntur , 58
quod etiam latè comprobavimus in
*nostro Vot.IV. n.106. 109. 111. 112. 117.
118. 119. 143. & seqq.*

Quin replicasse juvet,quod Spon-
sus licèt exerceat Bajuli artem, adhuc
habet Fratrem Sacerdotali charactere
insignitum , aliumque Fratrem in ap-
probata Religione Laicum , quia &
habitus Religionis unius, & character
Sacerdotalis alterius Fratris nihil pro-
desse valet obscuritati ipsius prædi-
ctam artem exercentis , qui proindè
prætendere nequit , quod honesta
Puella, cujus Genitores nunquam fue- 59
runt infames , recedere nequeat a
Sponsalibus , quæ ob nimiam eorum
imparitatem honestos Patruos , &
præ-

præſertim eorum alterum in dignita-
te, ſeu gradu Canonicatus cujuſdam
Eccleſiæ Collegiatæ conſtitutum, to-
tiuſque Familiæ conditionem dehone-
ſtarent *Pariſ. conſ.58. n.37. & ſeqq.
vol.4. Gabr. conſ.186.n.4. verſ Et ex
maxima diſparitate vol.2. Menoch.
conſ.786.n.11. & 13. Cæſar de Graſſ.
deciſ.2. n.5. de Sponſal.*

Altera præterea potentiſſima, &
invincibilis cauſa conſurgit ab indi-
gnatione utriuſque Patrui, & Conſan-
guineorum omnium ſummoperè do-
lentium de controverſis Sponſalibus;
hoc inſuper addito, quod prædicti duo
Patrui ſæculares ſex menſes ante con-
tracta Sponſalia ſtatim ac aliquam
de amoribus cum præfato Bajulo ha-
buere notitiam, ſua ſcripſerunt Te-
ſtamenta clauſa in manibus Notarii
conſignata, & hac litè pendente aſ-
ſenſum dederunt aperitioni eorum-
dem, ut ex illis Puella optimè agno-
ſceret ſe indubitantèr exhæredatam
a Patruis; caſu quo indignas Nuptias
contraxiſſet. Si igitur ſolus timor ex-
hæredationis oretenus tantum, imò
Conſanguineorum nuda indignatio
60 cauſam ſufficientem præbet pro receſ-
ſu a Sponſalibus ex communi ſenten-
tia, quam probant *Spad.conſ 152.n.10.
Guttierez quæſt.Canonic.lib.1.cap.20.
n.17. Pont. de Matrim.lib.12. cap.17.
n.8. circa fin. verſ. Unde rectè Card.
de Luc. eod. tract. d. diſc.8. n.11. Pi-
ton. d.diſcept 52. n.81. Rot.* cum aliis
relatis *d.deciſ.19.n.56. & 57.par.10.
recent. & cor. Molin d.deciſ.979.n.2.
tom.4. & cor. Kaualca deciſ.77.n.5.*

Creſcit argumentum ferè in im-
menſum, ubi concurrit non ſolum ti-
mor exhæredationis, ſed ipſamet ex-
hæredatio ad actum facti jam perdu-
cta, & complementum receptura ab
61 obſervatione promiſſorum Sponſa-
lium, quod enim in caſu iſto receſſus
juſtiſſimus ſit, dixit *Rot.cor. Pen.de-
ciſ.517. ſub num.4. verſ. In caſu, &
ſub n.7. verſ. Paternè tamen, & cor.
Seraphin. deciſ.1258.n.2., & cor.Ca-
valer. deciſ.447.n.3.verſ. In caſu au-
tem*; Sponſalia etenim continent in ſe
62 tacitam conditionem, ſi res in eodem
ſtatu permaneant *Rot. d.deciſ. 19. n.5.
par.10.& deciſ.185.num.1. par.14. re-
cen.* in quo profectò non permanent,
ſi propter illa alter ex Sponſis priva-
tur hæreditate Patris, aut Patrui, alio- 63
rumve Conſanguineorum, quarum
hæreditatum ne jacturam faciat, le-
gitimè a Sponſalibus recedere non
prohibetur, ut firmant *Jura* mox al-
legata.

Animadverſo ſignantèr, quod
dicta voluntas utriuſque Patrui in die
Apocæ erat Puellæ ignota, eo quod
Teſtamenta, ut diximus, clauſa ma-
nebant in actis Notarii; innotuit ve-
rò hac lite pendente ſtante aperitio-
ne a Conditoribus eorumdem Teſta-
mentorum ſubindè permiſſa, ut Puel-
la certam aſſequeretur notitiam illo-
rum indignationem non merè verba-
lem eſſe, ſed realem, & realiſſimam,
& longè prius in ſcriptis redactam, &
ſic indeclinabilem parituram eſſe ex-
hæredationem data effectuatione con-
troverſi inæqualis Matrimonii; Unde 64
cauſa hæc, quam in ordine ad Puel-
lam prius ignorantem ſuperveniſſe di-
cit *Rot. deciſ.19. num.22. par.10. re-
cen. & cor Coccin. deciſ.437. num 9.*
maximi reputari debet momenti pro
juſto receſſu a præfatis Sponſalibus ex 65
Juvenili ætate contractis *Giovagn.
conſ.16. num.17. verſ. Quando Fi-
lius Spad. d.conſ 152. num.10. lib.2.
Ricc. in prax. reſolut.416. per tot.
par.4.*

Nullatenùs relevante, quod ab 66
ipſa Puella promota fuerit inſtantia
pro exequutione Sponſalium, tùm
quia habita notitia de maxima indi-
gnatione Conſanguineorum, ac de
utriuſque Patrui teſtamentaria diſpo-
ſitione, ſtatim a Sponſalibus in actis 67
receſſit, tùm quia in caſu etiam, quo
non receſſiſſet, nullaque habita ratio-
ne de dictis Teſtamentis, adhuc obſti-
nata inſtaret pro Matrimonio, nihilò-
minùs hujuſmodi Sponſalia tamquam 68
indigna nullum habere potuiſſent effe-
ctum invitis Patruis, aliiſque Conſan-
guineis, quia ſubſequens Matrimo-
nium fuiſſet peccaminoſum, & illici-
tum propter ſcandalum, & injuriam
proximiorum, ad quod proinde con-
trahendum nullatenùs Puella ſine 69
peccato accedere potuiſſet ex com-
muni ſententia tam Theologorum in-
ter

ter quos Filliuc. tract. 10. cap. 7. n. 255. Texeda tom. 2. lib. 4. tract. 1. n. 79. Gobat. Exper. Theolog. tract. 10. cas. 3. num. 105. De Amic. tom. 9. disput. 29. sect. 4. n. 71. Reginald. in prax. pœnit. tom. 2. lib. 31. cap. 36. n. 264. in fin. Castropal. part. 5. tract. 28. disput. 1. punct. 27. n. 7. Mastrius in 4. sentent. disput. 7. quæst. 9. artic. 3. num. 275. Perez de Matrim. disp. 5. sect. 3. quam Canonistarum Gutierrez de Juram. confirm. par. 1. cap. 51. n. 4. post med., & lib. 1. quæst. Canonic. cap. 20. præcipue n. 23. & de Matrim. cap. 4. n. 3. & 4. Zipæus respons. tom. 1. lib. 4. de divort. resp. 3. n. 4. in fin. & consult. lib. 4. de Sponsal. tit. 1. n. 18. Zaul. ad Stat. Favent. rubr. 26. num. 40. lib. 4. tom. 1. Card. de Luc. de Matrim. disc. 8. n. 11. & seqq., cum aliis plena manu cumulatis in nostro Vot. II. 47. 71. 72. 85. & seqq., & Vot. IV. n. 64. & seqq., & ferè per tot. Si enim Judex teneatur annuere instantiæ Filii petentis absolutionem ab observatione Sponsalium ob Parentum, & Consanguineorum indignationem, & ob metum amissionis bonorum paternæ &c. hæreditatis propter injuriam, quæ ex futuro Matrimonio in eos redundaret, multo magis adstringitur ad impediendum Matrimonium ipsi Filio etiam absolutionem a Sponsalium observatione non petenti, ob indignationem Patris Cœlestis, ac metum amissionis æternorum bonorum propter peccatum, quo infinita injuria supremo Numini infertur; Injuria quidem, & respectivè bona cum injuria, bonisque Parentum nullatenùs comparanda.

Et hinc est, quod tàm petente, quàm renuente Filio, nèc Ordinarius, nèc quilibet Judex talia Connubia permittere potest, ne cum propria lethali culpa injuriæ, infamiæ, ac dedecori illius Consanguineorum contribuat, ne jurgiis, scandalis, aliisque pessimis consequentiis Matrimonium exponat, & ne Contrahentibus
70 licentiam ad peccandum concedat, eorumque peccato impiè cooperetur Dicastillo tom. 3. de Sacram. artic. 10. de Sponsal. disput. 4. dubit. 18. n. 180. Gobat. Exper. Theol. tract. 10. cas. 3. n. 106. Konig. sup. 4. Decretal. tit. de Sponsal. n. 31. Engel. in 4. Decretal. tit. de desponsat. impuber. §. 2. num. 11. Aversa de Matrim. quæst. 8. sect. 15. §. Et quidem, & §. seq., Ferdinand. de Valent. discept. 5. n. 10. & seqq. de re Eccles.

Quod procederet etiam in casu, quo per Puellam Sponsalia fuissent
Juramento firmata, cum enim sint in- 71
digna, iisque Patrui, cæterique de familia juremerito contradicant, utpote quæ totius domus honestatem, famamque deturpant, certum est ex illis nullam obligationem oriri, quinimo jusjurandum sacrilegè ad illa
firmanda fuisse interpositum commu- 72
niter tenent Theologi, & Canonistæ, & præ cæteris Gonzalez in Cap. Præterea 2. n. 8. vers. Quando vero de Sponsal. Gabriel. a S. Vincentio de Sacram. Matrim. disp. 5. n. 5. Rebell. de obligat. Just. par. 2. lib. 2. quæst. 14. sect. 1. n. 9. vers. Secundo quia. Aversa de Matrim. quæst. 8. sect. 15. vers. Et quidem, & vers. Pro altera Card. Lauræa tom. 3. in 4. sentent. disput. 37. artic. 11. §. 8. num. 458. Opatov. tract. de Matrim. disp. 1. quæst. 7. num. 105. Salmaticens. tom. 2. Theol. Moral. tract. 9. cap. 2. punct. 6. num. 85. Pignatell. consult. 11. num. 1. tom. 4. latè in nostro Vot. IV. per tot.

Et ita &c. utraque &c.

ANONYMA SPONSALIUM CUM AUGMENTO DOTIS, SEU DONATIONE.

ARGUMENTUM

Sponsalia cum indigna, vel nulla sunt, vel rescindenda, nèc debetur pœna conventa in casu non adimplementi promissionis, & fidei datæ, etsi talis pœna sive titulo augmenti Dotis, sive titulo Donationis fuerit cohonestata.

SUMMARIUM

1 *Facti series*, & num. seqq.
4 *Ars Fœminarum vilis conditionis ad obsequendum Matrimonium cum Juvene divite, honestæque conditionis*, & num. 5.

7 *Sub-*

7 *Subscriptio Apocæ Sponsalium per machinationem, dolum, & metum, & præter intentionem subscribentis extorta ex defectu consensus est nulla.*

8 *Id probatur declaratione Subscribentis, qui sit bonis moribus imbutus, & Clericali charactere insignitus, quia non præsumitur perjurium committere velle, aut falsum afferere*, & n.9.

9 *Maximè si fuerit adminiculata ex dictis Testium a Fœmina adversaria inductorum*, & n.11.12.13.

14 *Prædicta machinatio, & fraus præsumitur, quando Fœmina, ejusque Consanguinei sunt personæ vilissimæ, miserabiles, & infamia notatæ*, & num.16.

15 *Similes personæ quærunt nubere Filias, aut Sorores divitibus, vel Nobilibus Adolescentibus sine dote, vel eos sub prætextu Stupri, aut alterius criminosi tituli ad illas dotandas compellere.*

16 *Ideò non semper Fœminæ præsumuntur seductæ.*

17 *Id frequentèr non sequeretur, si pœna lenocinii Puellarum Parentes, Fratres, & Consanguinei doli participes, seu auctores mulctaventur.*

18 *Et una cum ipsis damnarentur ad triremes Notarii, qui talia Sponsalia authorizzant.*

19 *Quique nullum habent respectum ad ruinam Adolescentium, nec ad dissensiones, discordias, & damna ex futuris litibus per illorum Familiam tolleranda, nec ad peccata, quæ subsequuntur.*

20 *Publica fides Notariorum olim in manibus Nobilium intemerata, hodiè in manibus Virorum etiam infimæ conditionis est suspecta.*

21 *Excluditur fraus, & dolus, si Juvenis subscribens Apocam Sponsalium in actu subscriptionis non reclamaverit, nec ullum dederit signum dissensus, sed potius cum Muliere semper locutus fuerit, riserit, ac refectionem cum ea, illiusque Consanguineis post peracta Sponsalia sumpserit.*

Contrarium num.22. & seqq.

23 *In materia Sponsalium, licèt metus actu non inferatur, sufficit justa metus suspicatio, & potentia coactionis ad reddenda nulla Sponsalia.*

24 *Temerarium est damnum expectare, quod verosimilitèr evenire potest.*

25 *Quando timeri possis verosimilitèr eventurum.*

26 *Adolescens timidus, & teneræ ætatis facilius timorem concipit.*

27 *Metus levis in Masculis, & Fœminis teneræ ætatis æquiparatur gravissimæ violentiæ.*

29 *In Sponsalibus requiritur purus consensus cum plena libertate, & securitate.*

30 *Nec obstat, quod Juvenis in actu contrahendi riseris, quia risus non est indicium consensus.*

31 *Non tenetur adimplere Sponsalia, qui ad illa contrahenda fuit in lætitia, & improvisa occasione deceptus.*

32 *Sponsalia, justa impellente causa, rescindi possunt, & Judex a coactione desistere debet*, & num.71.

33 *Justa causa dissolvendi Sponsalia est amissio hæreditatis maternæ.*

34 *Imò solus timor exhæredationis.*

35 *Multo magis si certa sit exhæredatio.*

36 *Item indignatio Matris, Fratrum, & omnium Consanguineorum*, & num.37.38.

39 *Maximè si indignatio sit rationabilis*, & num.42.

40 *Veluti, si Sponsus ortum habeat a probis, honestisque Parentibus.*

41 *Sponsa vero sit nata ex vilissimis, & miserrimis Genitoribus, & habeat Matrem, & Fratres infamia notatos, ipsaque Sponsa fuerit addicta famulatui.*

42 *Ex quibus resultat disparitas natalium, & divitiarum.*

43 *Item si Sponsa sit inhonesta, malis imbuta moribus, licentiosa, virosa, quæ duxeris amores cum hominibus cujuscumque conditionis, & gradus cum quibus inhonestos actus, gestusque feceris*, & num. seqq.

44 *Filiæ Matrum mores imitantur, & a Ma-*

N

98 *Jus*

98 *Jus Civile patriam potestatem in liberos tribuit tantummodò Patri, & quare?*

99 *Potestas tamen in liberos residet etiam in Matre, sive inferior potestate Patris, sive æqualis*, & num. 103. 105.

100 *Patria potestas in pietate consistit.*

101 *Pietas in liberis tàm erga Patrem, quàm erga Matrem inesse debet.*

102 *Et quidem in æquali gradu*, & num. 107.

104 *Ratione pietatis Filius ad ineundum Matrimonium tàm Patris, quàm Matris consensum expectare debet*, & num. 115. 120.

106 *Patre defuncto, potestas Patris in Filios maternæ potestati accrescitur.*

108 *Pietas societatis omnis est coagulum.*

109 *Pietas liberorum est æqualis in Patrem, & Matrem ratione beneficiorum, quæ ab utroque acceperunt.*

110 *Parentibus dignam gratiam referre non valemus.*

112 *A pietate in Parentes servanda non liberat Filios ætas adulta, vel sublimitas officiorum, vel dignitas Sacerdotalis, vel emancipatio.*

113 *Quia manet semper pietatis, & observantiæ debitum, cujus causa est perpetua*, & n. seq. & n. 121.

115 *Pietas obligat Filios ad ineundum Matrimonium cum consensu Patris, & Matris de Jure Civili.*

116 *De Jure Canonico.*

117 *Et de Jure Naturali, & Divino.*

118 *Parentum interest quales Generos, & Nurus, & Nepotes sortiantur.*

119 *Esset non pietas, sed impietas cogere Parentes ad accipiendum in generum Virum improbum &c. vel in nurum Fœminam sibi invisam &c.*

122 *Quando agitur de Matrimonio cum indigna non sufficit consensus Parentum, sed requiritur consensus etiam Consanguineorum sub pœna culpæ lethalis.*

123 *Pater post obitum primæ Uxoris ducere non potest indignam cum ignominia Filiorum.*

124 *Judex approbans similia Matrimonia cooperatur peccato.*

125 *In casibus, in quibus Sponsalia adimpleri nequeunt, nèc pœna illis adjecta uti accessoria sustinetur.*

126 *Non obstant auctoritates contrariæ.*

127 *Quia vel ad summum militant in casu, quo Sponsus ad pœnam obligatus injustè a Sponsalibus resilire contendat.*

128 *Non autem quando Sponsalia dissolvuntur propter inhonestatem Mulieris.*

129 *Ob oscula, amplexus, aut tactus impudicos a Sponsa liberè, & voluntariè admissos, justè Sponsus a Sponsalibus recedere valet.*

130 *Vel dictæ auctoritates non sunt attendendæ tamquam directè cum Jure Canonico, & Civili pugnantes.*

131 *Pactum pœnale in Sponsalibus adjectum habetur pro non apposito, utpotè ab utroque Jure damnato tamquam adversativo libertati Matrimonii*, & num. seqq.

136 *Similes pœnales pactiones tamquam turpes, quia appositæ contra legis dispositionem nullius sunt roboris.*

137 *Nèc tenent in foro exteriori, nèc interiori, quamvis juratæ.*

138 *Non licèt servare Juramentum præstitum ob rem a legibus Ecclesiasticis vetitam, nèc sine peccato saltem veniali efficiendam.*

140 *Etiamsi talis pœna cohonestetur cum titulo augmenti Dotis*, & num. seq.

142 *Promissio augmenti Dotis evanescit, si Matrimonium non sequatur.*

143 *Quia tunc est pactum pœnale palliatum titulo augmenti Dotis*, & num. seq.

145 *Causa, & origo cujuslibet dispositionis Contractus, vel obligationis semper inspici debet.*

146 *Nèc obstat, quod pœnale pactum fuerit titulo Donationis inter vivos coloratum.*

147 *Cautelæ, & formulæ insolitæ, & pacta præter morem in Contractu apposita præseferunt machinationem, & dolum, & reddunt actum nullum, & invalidum.*

148 *Augmentum Dotis, & Donatio, quatenùs esset valida, corruit, si ex culpa Mulieris Matrimonium non habeat effectum.*

149 *Causa finalis utriusque Juris in prohibenda pœna conventionali, seu pacto pœnali in Sponsalibus est in iis tollere quodcumque pactum, per quod vulnerata esse possit Matrimonii libertas.*

150 *Quæ vulnerata remanet per dictam Donationem*, & num. 151.

152 *Donatio promissa in casu, quo Sponsus donator obierit ante celebratum Matrimonium, non debetur nisi adveniente tali casu.*

153 *Obligatus sub conditione ad nihilum tenetur, nisi conditione purificata.*

154 *Si ratione libertatis Matrimonii quodlibet pœnale pactum a lege prohibetur, ex eadem ratione quælibet alia pactio impeditiva ejusdem libertatis ab eadem lege prohibita censetur.*

155 *Ubi militat eadem ratio, ibi quoque militare debet eadem Juris dispositio.*

156 *Conventiones adversantes libertati Matrimonii ab utroque Jure irritantur, licèt fuerint quocumque nomine, seu titulo, aut vocabulo palliatæ*, & num. 157.

158 *Nèc ullam habere possunt executionem.*

VOTUM VI.

1 FŒMINA quædam innupta annorum 20. circiter institit per nos cogi Clericum Beneficiatum in ætate annorum 17. constitutum ad illam in facie Ecclesiæ desponsandam, & quatenus id Clericus adimplere renuisset, ad illi persolvenda scuta 500. titulo tàm *augmenti Dotis*, quàm *Donationis inter vivos* sibi promissa etiam in casu, quo Matrimonium ex culpa Clerici, seu suorum Consanguineorum optatum habere non potuisset effectum, ac productione Apocæ Sponsalium inter utrumque celebratæ satis, superque in tuto pro se victoriam positam esse putavit.

2 Clericus è contra, ejusque Vidua Mater, Fratres, & Consanguinei instantiæ prædictæ Fœminæ contradicentes mordicus obstiterunt per nos declarari petentes antedicta Sponsalia vel esse nulla, vel penitus rescindenda, & utroque casu scuta 500. *uti pœna conventionalis* a legibus interdicta, quamvis prædictis cohonestata titulis, nullatenus esse solvenda, quorum instantiæ, auditis hinc inde Procuratoribus, annuendum esse censuimus.

3 Pro parte namque Clerici, ejusque Consanguineorum probatum fuit, quod quamvis ipse Clericus a teneris annis, quibus Clericali Militiæ nomen dedit, obtinuitque Ecclesiasticum Beneficium annui redditus scutorum 150. de Jurepatronatus suæ Familiæ, usque ad Adolescentiam optimum suæ vitæ integritatis, illibatorumque morum specimen dedisset, ab hujusmodi tamen recto, honestoque tramite deviatus extitit a procaci, & impudenti prædicta Muliere, quæ cum consilio, 4 & opera suæ Matris versutissimæ Viduæ, & in exercendo infami lenocinio satis expertæ, omnem Veneris artem adhibuit pro illo ad impudicum sui amorem trahendo; Et quidem tot, tantæque fuerunt importunæ illecebræ, licentiosæque sollicitationes, quibus audacissima Mulier Clericum lacessivit non solum in Civitate, sed quando etiam Ruri cum suis Consanguineis permanebat, quo eadem callidissima Mulier, duce, ac comite præfata ejus Matre expertissima lena, aut aliis vilissimis, ejusdemque fuliginis Fœminis pluries, pluriesque clàm se transtulit ad secretò confabulandum cum eodem Clerico, eumque in sui amore confovendum, ut tandem incautus Adolescens de arte amandi fere jejunus, ac vitam Fœminæ licentiosam ignorans (quæ ignorantia in Juvene teneræ ætatis facile præ-

præſumitur *Rot. dec.19. n.23. par.10.
recen.*) in laqueum ſibi paratum inci-
derit, ac ab inſidioſis Fœminæ blan-
ditiis devictus omninò remanſerit.
Dum tamen ipſe nullatenus co-
gitabat excedere fines Juvenilis amo-
ris, prænominata Fœmina, ejuſque
5 Mater, ac Fratres, callidè, doloſèque
inter ſe convenerunt ex improviſo
hunc inexpertem Adoleſcentem ex
honeſtis, Civibuſque Parentibus or-
tum, ac opibus abundantem invade-
re, ſummaque damnanda dexteritate
compellere ad deſponſandam, vel
dotandam eamdem Mulierem, com-
municataque eorum prava, improba-
que intentione cuidam perdito Nota-
rio, aliiſque Juvenibus amicis ejuſ-
dem Fœminæ, & ab iſtis ea appro-
bata, curam in ſe Notarius aſſumpſit
Apocam exarandi Sponſalium, eaque
extenſa, dum Clericus doloſè voca-
tus a captioſiſſima Muliere in ejus do-
mo apud ipſam ſedens, & cum ipſa
lætus, & ſuperabundans gaudio ama-
torios ſermones habens reperiebatur,
præſentibus Fœminæ Matre, ac aliis
eorum Confidentibus, inopinanter
ſupervenit Notarius eum alio inſimul
Juvene effœminato, qui è manica ex-
tracta Apoca per ipſum confecta, ea-
que exhibita Clerico, unà cum dictis
malis Fratribus, Matre, Amiciſque
Mulieris eum ſollicitavit, ac doloſè
induxit ad illam ſubſcribendam, que-
madmodum Clericus ex ſui natura
puſillanimis a tot iniquis Hominibus,
& præcipuè a Fratribus Mulieris ad-
modum facinoroſis circumdatus, du-
bitans de aliquo inſultu, ſi id facere
detrectaſſet, Apocam præ timore ſub-
ſcripſit, & deindè juſtum ſuum inter-
num diſſenſum diſſimulans cum affe-
ctata hilaritate unà cum Muliere, Fra-
tribus, aliiſque Amicis ibidem refe-
ctionem etiam recepit.
At in libertatem vindicatus, &
a timore ereptus ſtatim Clericus re-
clamavit adverſus prædictæ Apocæ
ſubſcriptionem fraude, metuque
extortam, ac proteſtatus fuit ſe velle
potius ſubire mortem, quam nubere,
6 & conſtituto Procuratore ad judicia-
liter agendum contra præfatam Mu-
lierem, curavit inſtrui Judicium vi-
gore *l. Diffamari Cod. de Ingen. &
Manumiſſ.*, præfixiſque ſolitis ter-
minis Mulieri ad probandum, pro il-
lius parte fuit, ut diximus, in Actis
producta enunciata Sponſalium Apoca,
& per eam inſtitutum, ut ſupra, præ-
miſimus.
Quibus ita ſe habentibus, cum
appareat, quod prædicta ſubſcriptio
per machinationem, dolum, & etiam
metum, & præter intentionem Cle-
rici fuerit extorta, ex defectu liberi 7
conſenſus nulla, & invalida eſſe vi-
detur ad *text. in Cap. Ad audientiam
4. de his, quæ vi, metuque Cap. Quod
latenter 5. de Reg. Jur. l. Nihil 117.
ff. eod. l.1. ff. de dol. except. Caſtald.
conſult.45. num.12. Rot. cor. Emerix
Jun. dec.139. num.4. tom.1.* Quæ ma-
chinatio, dolus, fraus, metus, at-
que diſſenſus ſatis reſultant ex facti
ſerie narrata *in jurata declaratione
Clerici*, in qua conſtanter affirmat ſe
nullo unquam tempore, neque ullo
loco ſermonem, colloquium, vel
tractatum habuiſſe cum præfato Nota-
rio ſuper extenſione, & confectione
prædictæ Apocæ, ſed rem ita ſe pror-
ſus habere, prout mox deſuper recen-
ſuimus, ex qua jurata declaratione
emiſſa ab honeſto Juvene bonis imbu-
to moribus, ac Clericali charactere
inſignito, qui non præſumitur perju-
rium committere velle, & in propriæ 8
animæ diſcrimen falſum aſſerere *Can.
Sancimus 1. quæſt 7. Mandel. Alban.
conſ.10. num.25. & ſeq.* cum aliis re-
latis per *Rot. in Romana Donationis
12. Decemb. 1710. §. fin. cor. Aldrovand.*
maximè concurrente inveriſimilitudi-
ne, quod honeſtus Juvenis ex hone-
ſtis, & divitibus Parentibus ortus
Mulierem pauperem, vilem, & im-
pudicam ducendo ſe, domumque
ſuam ſummo dedecore perpetuo de-
turpare voluerit *Rot. deciſ.19. num.23.
par.10. recen.* ſufficiens emergit pro-
batio dictam ſubſcriptionem per frau- 9
dem, & dolum fuiſſe extortam *Rot. cor.
Falconer. tit. de appellat. dec.4. n.5.
& tit. de falſit. dec.3. num.3. & ſeq.*
Accedente præſertim depoſitio-
ne Teſtium pro parte Fœminæ indu-
ctorum, quorum alter Notarii machi-
nationem, & fraudem comprobat, 10
dum

dum ait = ,, M'incontrò la mattina il
,, Notaro, e dissemi aver di me bi-
,, sogno, per un affare DI SOMMA SE-
,, GRETEZZA, e che però fossi andato
,, all'ore 20. da lui, come feci, e
,, subito mi dettò il foglio de' sud-
,, detti Capitoli Matrimoniali, e
,, terminato di scrivere, m'ingiunse
,, di non parlarne COLLO SPOSO, nè
,, con altra persona, e per meglio
,, assicurarsi della SEGRETEZZA, e
,, dell'osservanza del sigillo, volle,
,, che io dassi ancora il giuramento
,, = *& infertur* = Nella stessa sera
,, del giorno, in cui scrissi, come ho
,, deposto, il detto Foglio, andai in
,, Casa della Sposa, ove sopraggiun-
,, se il Notaro con un suo Compagno,
,, e dopo alcuni Atti d'Urbanità,
,, estrasse dalla saccoccia lo stesso Fo-
,, glio, e Io diè a leggere allo Spo-
,, so, e dopo ad intelligenza di tutti
,, fu letto dallo stesso Notaro ,, =

Alii vero duo Testes etsi partici-
pes proditoriæ machinationis paratæ
contra Clericum, utpotè plenè conscii
de supradicto folio Sponsalium per
præfatum Notarium exarato, eisque
præventivè ostenso, & ad legendum
dato ab altero ex Fratribus Mulieris,
ut liquet ex eorum dictis = ibi = ,, All'
,, ore 22. il Fratello della Sposa mi
11 ,, fece leggere CON SEGRETEZZA. il
,, foglio delli Sponsali; Lo lessi, me
,, ne rallegrai con lui, glie lo resti-
,, tuii; e gli promessi, che la sera
,, sarei andato a Casa sua, per esser
,, Testimone, secondo il suo deside-
,, rio, e così feci ,, = adhuc de tali
machinatione expressè non deponunt,
sed tamen fatentur, quod pessimus
Notarius Mulieris domum ingressus,
extractoque ex ejus manica Sponsa-
12 lium folio, illud Clerico ad legen-
dum exhibuit = ibi = ,, Sopraggiunto
,, il Notaro, dopo aver salutati tutti,
,, consegnò al Sig.NN. (*scilicet Cle-*
,, *rico*) il foglio de' Capitoli Matri-
,, moniali, dicendogli, questo è ciò,
,, che desidera la Signora NN. (*hoc*
,, *est prædicta Fœmina*) a cui sog-
,, giunse lo Sposo: E che cosa è? e
,, prendendo il Foglio lo lesse, e poi
,, lo restituì al Notaro, acciò lo pub-
,, blicasse = *Alter vero testatur* = A-
,, vendo il Notaro ivi sopraggiunto
,, in mano il Foglio &c. lo stese al
,, Signor NN. dicendogli: tanto de-
,, sidera la Signora NN. ,, =

Ex quibus Testium Clerico con-
trariorum dictis confirmata, & com-
probata videtur jurata Clerici decla-
ratio de nullo prorsus habito præven-
tivo sermone, & tractatu cum Nota-
rio super confectione Apocæ Sponsa- 13
lium, alias non prohibuisset prædicto
Testi = *di parlarne collo Sposo* = nul-
la adfuisset necessitas ante publicatio-
nem legendi, & videndi per Cleri-
cum dictam Apocam, nèc in eodem
Clerico causa interrogandi = *E che*
cosa è? = satisque fuisset huic audire
illius lecturam in actu rogitus, prout
satis fuit eamdem lecturam in actu
rogitus audire Mulieri, ejusque Ma-
tri, ac Fratribus utpotè de omnibus
in Apoca contentis ante hunc actum
instructis, & ad eorum tantum instan-
tiam peractis, unde ex hoc ipso satis
arguitur machinatio, fraus, & repen-
tina coactio, quibus mediantibus in-
ductus fuit Clericus ad Apocam Spon-
salium subscribendam.

Maximè quia nulla affertur pro-
batio scientiæ per Clericum habitæ
ante actum stipulationis Contractus
de illo condendo, seu quod ad id
consensum præstiterit, prout ex par-
te Mulieris probandum esset, & è
contra urget præsumptio machinatio-
nis, & fraudis, cum agatur de perso-
nis vilissimis, miserabilibus, & infa- 14
mia notatis, ut inferius demonstrabi-
mus, quæ pudorem, & honestatem
non habent, nèc profitentur, sicuti
enim similes Personæ nil aliud quæ-
runt, quam nubere Filias, aut Soro-
res divitibus, vel Nobilibus Adole-
scentibus sine dote, vel eos sub falso
prætextu stupri, aut alterius crimi- 15
nosi tituli ad illas dotandas compel-
lere, ita legalis præsumptio suadet,
quod nonnisi per fraudem ab ipsis
Clericus ad subscriptionem Apocæ 16
Sponsalium coactus fuerit *Valer. in*
verb. Metus differ. 4. Piton. discept.
Eccles. 52. n. 53. = ibi = *Et multoties*
consentientibus Consanguineis, invi-
tant Juvenem in domum &c. quæ sunt
pessimæ inventiones ad illaqueandos
Viros,

Viros, & Fœminas sine dote maritandas, qui casus figuratur per Canonistas in Cap. Veniens de Sponsal. &c. quam Consanguineorum astutiam in dando libertatem Puellis, ut hoc modo fortunam suam quærant, ponderat Rota &c. ita, & taliter, quod non semper vera est illa regula, quod Puella præsumitur seducta a Viro, sed multoties militat è contra, ut nempè ea Virum seducat juxta Juvenum indolem, quæ potest esse non sagax, sed ingenua, & superari per Virginem sagacissimam, & artificiosè instructam &c. = & infra *n.65.* = ibi = *Fortius considerando fraudes, & astutias Puellarum, earumque Consanguineorum &c. volendo enim maritare Fœminas absque dote, multoties corruptas, tendunt laqueos Juvenibus divitibus &c. & sub his execrandis astutiis lucrum faciunt, exindè generantur pessimi eventus &c.* = quod
17 proculdubio ita frequenter non sequeretur, si pœna lenocinii Puellarum Parentes, Fratres, & Consanguinei fraudis, dolique aut participes, aut auctores mulctarentur, & unà cum ip-
18 sis damnarentur ad triremes Notarii parum timentes Deum, prout est Notarius prædictus, aliique ejusdem indolis, qui hujusmodi iniqua Sponsalia coadjuvant, & authorizzant, nèc bona fide, sed dolo malo, subdolè, & *secretò* ea ad finem perducunt, ne Adolescentium Consanguineis ante fraudolentam stipulationem innote-
19 tescant, nullo habito respectu ad ruinam incautorum Adolescentium, nullo ad Parentum dedecus, atque mœrorem, nullo ad discordias, dissensiones, & damna ex futuris litibus per illorum Familiam tolleranda, nullo ad tot peccata, quibus ita viam aperiunt, abutentes ea publica fide, quam utique quantum olim intemeratam in manibus Nobilium Virorum antiquitas venerabatur, tantum suspectam in manibus nonnullorum Virorum etiam infimæ conditionis, subdolorum, perditorum, & nonnunquam sola igno-
20 rantia, falsitate, & malitia excellentium hodierna tempora sæpè deflere coguntur.

Nèc ad excludendam in hac facti specie fraudem, & dolum sive Mulieris, ejusque Consanguineorum, sive malitiosi Notarii objici potest, quod
Sponsalia voluntariè, & pleno Cleri- 21
ci consensu fuerint contracta, quatenùs constat ex Testibus illi contrariis eumdem nèc ante, nèc in actu stipulationis adversus ea reclamasse, nèc ullum protulisse verbum significans ejus contrariam voluntatem, vel dissensum, quinimo plura dedisse signa, actusque fecisse demonstrantes ejus consensum, ejusque liberam voluntatem desponsandi dictam Mulierculam, cum ea nempè semper loquendo, ridendo, ac refectionem lætanter sumendo unà cum illius Consanguineis post peractam Sponsalium stipulationem.

Etenim cum ex præmissis apertè resultet in actu subscriptionis, & sti-
pulationis Apocæ, plenam in Clerico 22
defecisse libertatem se abstinendi a subscriptione, nèc habere tunc potuisse securitatem reclamandi, & dissentiendi, cum fuerit ex improviso adortus, & sollicitatus ad se subscribendum in ipsa domo Mulierculæ, ibidemque præsentibus perditis, audacibus, & ferocissimis, propterèaque timendis infamibus ejusdem Mulierculæ Fratribus *Pignatell. consult. 173. n.36. tom.9.* = ibi = *Concurrente maximè natura feroci, & rigida inferentis metum* = & unà cum ipsis maxima domesticorum, & amicorum turba saltem propter insolitam multitudinem inferente metum, quod quidem palam facit dictam Apocam ab eo præ timore fuisse subscriptam, etsi
non appareat actu fuisse metum il- 23
latum *Cap. Bonæ 23. de Elect. l. Habitatores 30. §. fin.* ibique *Gloss. verb. Verè ff. locat.* = ibi = *Sufficit ergo justus timor, quamvis malum non contingat* = præsertim in materia Matrimoniali, in qua absolutum est, quod licet metus actu non inferatur, sufficit tamen pro metu justa metus suspicatio, maximè si aderat, ut in casu, potentia coactionis in puncto *Alberic. in rubr. ff. Ex quib. caus. met.* = ibi = *Et justa metus suspicatio sufficit pro metu* = item *Bald. cons. 165. in fin. lib.2.* = ibi = *Quod in Matrimonio*

monio animus debet esse liber non solum a compulsione; sed etiam a timore compulsionis = iisdem utitur verbis *Barbos. Vol. I. n.* 130. = ibi = *Et maximè in Matrimonio, in quo animus debet esse liber non solum a compulsione, sed etiam a timore compulsionis* = & consonat *Paschal. de patr. potest. par.* 3. *cap.* 2. *n.* 39. = ibi = *Et licèt metus actu non inferatur, sufficit tamen si adsit potentia coactionis* = cum aliis concordantibus pencs *Alex. cons.* 99. *num.* 7. *lib.* 3. *Grivell. dec. Dolan. sub num.* 28.
24 *Bordon. de Profess. cap.* 19. *n.* 21. temerarium quippe est damnum expectare, quod verosimilitèr evenire potest *Bartol. in l. Metum ff. de eo, quod met. caus.* plenè *Hermosill. gloss.* 1. *lib.* 56. *tit.* 5. *par.* 5. *num.* 15. *& seqq.*, *Castill. contr. Jur. lib.* 8. *tit. de aliment. cap.* 59. *n.* 20. §. *Timor itaque Sanchez de Matrim. lib.* 4. *disput.* 1. *n.* 16. & verosimilitèr evenire poterat in casu, attenta ferocitate Fratrum Mulieris, qui audientes Juvenem dissentientem, facile ad arma adversus eumdem de-
25 venissent ad vindicandam affectatam Sororis injuriam, & honestatem sub simulato, fictoque amore deceptæ, idque verosimilitèr eventurum eo certius suspicari poterat Adolescens naturaliter timidus, expavescens, & pusillanimis, cujus pusillanimitas, ac
26 tenera ætas sicuti certo efficit, ut facilius perterrefiat *Borbos. dict. Vol. I. n.* 23. ita metus etiam levis gravissimæ violentiæ æquiparatur tam in Mascu-
27 lis, quam in Fœminis teneræ ætatis, ut promiscue docent *Barbos. loc. cit. Boss. de Matrim. cap.* 12. §. 22. *n.* 253. *Sporer. tom.* 3. *par.* 4. *cap.* 1. *sect.* 2. *de Sponsal. num.* 170. *Sanchez de Matrim. lib.* 4. *disput.* 3. *n.* 4. *tom.* 1. *Panimoll. dec.* 19. *n.* 12. *tom.* 1. *& dec.* 102. *n.* 23. *tom.* 2. *Rot. cor. Seraphin. decis.* 771. *num.* 4. *& cor. Dunozz. Jun. dec.* 930. *num.* 2. *tom.* 2.

Inde consequitur, quod etiamsi Clericus in actu, & post actum stipulationis ostenderit vultum hilarem, riserit cum Muliere, refectionemque
28 acceperit una simul cum aliis inibi præsentibus, hoc tamen tollere non valet metum ab eodem Clerico jam conceptum, sed quemadmodum propter metum se subscripsit repentinam violentiam sibi illatam dissimulans, ita deinde pariter dissimulando cum hilari vultu, & cum risu comedere debebat, quousque fuisset è domo Mulieris egressus, & absque prædicto metu in libertatem reversus. In quibus terminis enunciati affectatæ lætitiæ actus inducere per se soli non valent consensum, atque validitatem Sponsalium, in quibus non solum requiritur purus consensus, sed ille re- 29
quiritur cum plena libertate, & securitate juxta *gloss. in Cap. Cum locum* 14. *verb. plena ff. de Sponsal. Paschal. de patr. potest. par.* 3. *cap.* 2. *n.* 3. *&* 4. *Monald. cons.* 5. *num.* 106. = ibi = *Quod in actu contrahendi riserit, & hilari vultu contraxerit, quia dicta* 30
probatio insufficiens est = consonat *Barbos. dicto Vol. I. num.* 101. *&* 107. = ibi = *Unde risus in ipso actu contrahendi non est indicium consensus* = Fusius *Alex. cons.* 99. *n.* 10. *lib.* 3. = ibi = *Quæcumque sint signa interiora demonstrativa lætitiæ nullius sunt fidei, ex quo apparent signa de extrinseco metu, nam animum intrinsecum nullus cognoscere potest, & multi fingunt se ridere, qui timent; unde Jura, & DD. voluerunt, quod si appareant signa metus, non admittatur volens per lætitiam similia probare, scilicèt metum purgatum, quia animus cognosci non potest* = non obscure *Ruin. cons.* 122. *num.* 4. *vol.* 4. = ibi = *Et quamvis exadverso diceretur, quod consensit, allegando fortè, quod risit, & similia, per hoc tamen non concluditur necessario, quod consenserit, cum pendeat a mentis arcano, & istud etiam sequitur impl. quando apparet de metu, non debet quis admitti ad probandam spontaneam voluntatem: directè* = clare *Ciarlin. contr.* 108. *n.* 66. = ibi = *Data causa metus, licèt metum passus videatur læto animo facere, nihilominus actus censetur meticulosus* = item *Seraphin. de privil. Juram. privil.* 110. *n.* 15. = ibi = *Est etiam observandum, quod quamvis quis ridendo juraverit, non propterea diceretur spontè jurasse, si metus instaret, quia risus non est indicium consensus* = convenit *Amat. dec. Lusit.* 346. *num.* 3. *Rot. cor. Ludovis.*

Ludovis. dec.392. n.3. = ibi = *Quamdiù enim durat causa metus, quicumque actus fiant, etiamsi præseferant liberam voluntatem, & lætum, jucundamque animum, nedum metum non purgant &c. sed potius eum magis confirmant* = & pariter *dec.373. n.11. part. 18. recen.* = ibi = *Ideoque procedit etiamsi actus fuit in speciem læto, & jucundo animo, dum nec per hoc censetur cessasse timor, quoad durat illius causa* = in puncto eadem *Rot. cor. Seraphin. dec.851.n.6.* =ibi= *Tertia conclusio, quod Ludovica valdè lætata est de conclusione Capitulorum, nihil facit, non data plena libertate, etiam quod præseferret lætitiam* = & rursus in illius *Confirmatoria*, quæ est *dec.887.num.2. cor. eod.* = ibi = *Metum nunquam censeri purgatum, nisi ea persona, cui fuit illatus, sit constituta in plena libertate &c. & ideò ea omnia, quæ possunt tribui liberæ voluntati, censeri facta per metum, non autem voluntariè durante eadem causa metus* = At in supposito quoque, quod Adolescens non propter metum, sed *præ gaudio, maximaque lætitia*, per quam Notarius in suo adventu illum exultantem invenit, prolapsus fuerit ad approbanda Capitula Matrimonialia, adhuc ea adimplere non tenere-
31 tur, quia fuit, ut diximus, in lætitia, & improvisa occasione deceptus, ad sensum *Piton. discept. Eccles. 52. num. 80.*

Verum cessantibus etiam hisce rationibus, & fundamentis, quæ afferebantur pro nullitate Contractus, animadversum fuit, quod, etsi ageretur de Sponsalibus per reciprocam promissionem in suo esse perfectis, simulque juratis, nulloque concurrente metu, dolo, vel fraude absolutis, adhuc apud omnes Canonistas assentata est Juris conclusio, quod aliqua justa impellente causa, etiam in casu, quo nulla ab initio non fuerint,
32 tamen rescindi possunt, & Judex a Matrimonii coactione desistere debet, ut post litteralem *text. in Cap. Requisivit 17. de Sponsal.* unanimiter advertunt DD., & signanter *Marc. Antonin. resolut.2. num.5. Fontanell. de pact. nupt. claus.12. gloss. unic. n.6. Rot. dec.311. n.2. & seq. cor. Buratt. & dec.979. num.1. cor. Molines tom.4. & dec.19.n.2. & seq. par.10. recen.*, & diximus in nostro *Vot.II. num.45. & seqq.*, & *Vot.V. num.49. & seqq.*

In hac autem thesi non una tantum, sed plures, & quidem justæ, rationabilesque concurrunt causæ, quæ nedum simul unitæ, sed unaquæque earum licet separata reddit Sponsalia nulla, vel rescindenda; Quarum prima promanat ex jactura, & amissione hæreditatis maternæ valdè pinguis, 33
& opulentæ, quæ non comprehensis bonis dotalibus, ad valorem scutorum vigintiquinque millium ascendunt, super qua quidem jactura, & amissione hæreditatis noo cadit solus timor, aut dubitatio, sed imminet effectiva amissio, & privatio, nam statim ac Clerici Mater scientiam habuit de Apoca Sponsalium cum præfata Muliercula initorum, gravissimo affecta moerore, & indignatione supremas tabulas exaravit, in quibus pro æquali in bonis Extradotalibus omnes suos Filios hæredes instituit sub ea tamen conditione, ut desponsare, & Uxorem ducere non valeant nisi Virginem, aut Viduam natam ex honestis, & nobilibus, aut civilibus Parentibus, & Familiis, & in casu contraventionis, illum, qui tali præcepto non paruerit, desponsando vilem, & minus honestam, seu quomodolibet imparem Fœminam, expressè, & absolutò privavit omni prorsus parte suæ hæreditatis, accrescendo illius portionem aliis Filiis cohæredibus voluntati maternæ obtemperantibus. Quapropter si solus timor,
& dubitatio amissionis bonorum, & 34
hæreditatis Paternæ, seu Maternæ, est causa plusquam sufficiens a Sponsalibus recedendi, multo magis justa, & rationabilis est, quando certa sit, & indubitata exhæredatio, & privatio hæreditatis maternæ, quoties ad
suum effectum Sponsalia perducerentur, 35
ut uno ore affirmant *Card. de Luc. de Matrim. disc.8. num.11. 16. & 17. Rot. cor. Seraphin. dec.1258. num.2. & cor. Pen. dec.517. num.5. & seq. & cor. Molines dec.979. n.2.*

tom.4. & cor. Kaunitz dec.77. num.5. & seqq. &. firmavimus *in nostro Voto IV. num.162. 163. 166. & Vot.V. num.61. & seqq.*

Non minoris, imo majoris ponderis est & altera causa, quæ promanat ex reluctantia, & indignatio-
36 ne Matris, Fratrum, & omnium Consanguineorum Clerici, qui omnes tàm turpem, & indignum Sponsalium contractum odio habent, ac detestantur, dissensum enim, & gravem Parentum, & Consanguineorum indignationem esse justissimam causam recedendi a Sponsalibus etiam juratis sustinent *Guttierez quæst. Canonic. lib.1. cap.20. n.17. & seqq.*, *Aversa de Matrim. quæst.8. sect.14. §. Quinto vers. Et inter hæc damna* cum aliis laudatis per *Piton. discept. Eccles.52. n.80. & 81. Rot. dec.19.n.45.par.10. recen. Sac. Congreg. Concilii in Majoricen. Sponsalium 24. Augusti* 1723. in qua expressè declaravit, quod in
37 Sponsalibus non est locus coactioni accedente Indignatione Parentum, quæ reputatur juxta causa dissolutionis, & in *Mediolanen. Sponsalium* 13. *Julii* 1725. in qua rescripsit, quod Sponsalia dissolvuntur per denegationem
38 consensus Patris ex justa causa se declarantis nolle Filium Matrimonium cum certa Muliere contrahere, & latè nos quoque probavimus in nostro *Vot.IV.n.162. & Vot.V. n.61.& seqq.*

Eoque potissimum in themate, in quo dissensus, & indignatio Matris, Fratrum, & omnium Consanguineo-
39 rum Clerici non est irrationabilis, sed justissima, utpotè originem ducens a gravissimis, & valdè relevantibus circumstantiis, quarum prima est disparitas natalium, & divitiarum, quæ simul est tertia causa recessus a Sponsalibus; Clericus enim ortum habuit a probis, honestisque Parentibus in-
40 ter Cives suæ Civitatis adscriptis, ejusque Consanguinei sunt omnes pariter Cives, & nonnulli etiam in albo Nobilium descripti, ac de fortunæ bonis abundè provisi, quod est publicum, & notorium.

Fœminam è converso constat natam esse ex vilissimis, & miserrimis Parentibus, ex Patre scilicèt, qui
dum vixit, sordidas artes prius Famu- 41
li, & deinde Lanionis exercuit, & ex Matre adhuc vivente, Muliere extera, miserabili, & adeò vafra, ut ex ignota Regione ad hanc Civitatem perventa, postquam suis impuris illecebris ad sui amorem traxit prædictum Famulum, eique ad illius libitum copiam sui corporis fecit, fraudolenter per ipsammet delata ad hujus Episcopalis Curiæ notitia prænarratæ pravæ consuetudinis, impetravit, ut idem Famulus in carcerem detrusus illam, omissis quoque propter prægnantiam, proximumque partum denunciationibus, desponsaret. Habet præterea eadem Fœmina non solum hujusce indolis Parentes, verum etiam duos miserabiles Fratres alterum furti, ac lenocinii, alterum verò tentati nocturno tempore homicidii infamia notatos, ideoque admodum facinorosos, ipsaque Fœmina ad sibi victum comparandum famulatui se addixit, in quibus sanè terminis sicuti evidentissima evadit tùm natalium, tùm divitiarum, morumque disparitas, ita justissima red- 42
ditur indignatio Consanguineorum Clerici, quæ proculdubio justam excusationem, motivumque præbet resiliendi a Sponsalibus utcumque perfectis *Dicastillo disput.4. num.181, & 224.* latè *Piton. d. discept. Eccles. 52. a num.76. ad 81. Ricciardel. in Lyc. Eccles. tom.2. cap.9. §.4. n.72. & seq.*=ibi=*Vel adsit imparitas inqualitate, vel si esset timor discordiæ inter Matrem, Fratrem, & Filium*=cum aliis relatis per *Rot. in Tuden. Sponsalium 21. Martii 1746. §. Cæterum cor. R. P. D. Caprara.*

Altera vero lacrymabilis, ac magis urgens circumstantia excitans Matris, & Consanguineorum indignationem, & quarta respectivè causa recedendi a Sponsalibus est inhonestas, & procacitas ejusdem Fœminæ desponsandæ, quæ a teneris annis 43
prædictæ suæ Matris unà cum impudico lacte malis imbuta moribus se licentiosam, & virosam omnibus exhibuit, pubertatemque vix nondum egressa magis undique manifestavit suam impudentiam, & inhonestatem, ducen-

ducendo amores cum Juvenibus, aliisque Hominibus cujuscumque gradus, & conditionis, ac inhonestos actus, gestusque eis faciendo, itaque sectando Matris vestigia se illius veram Filiam ostendit, talemque se necessario demonstrare debebat, nam in comperto undique manet, quod Filiæ Matrum mores imitantur, & a
44 Matre impudica nisi impudentiam discere valent, ut ait *D. Ambrosius lib.3. de Virgin.* = ibi = *Quid potuit Filia de adultera Matre discere, nisi damnum pudoris?* = fusius *Tiraquell. de leg. Connub. leg.7. num.*10. = ibi = *At illud verissimum est Filias plerumque mores Matrum repræsentare solere: neque enim verisimile est, ut Filia statim ab ineunte ætate turpibus Matris moribus imbuta honestatem in grandiori ætate sectetur, ad quam tantum abfuit, ut Mater cohortaretur, ut etiam ab ea magis & exemplo dehortaretur, & verbo* = breviter *Boss. tract. variar. tit. de plur. viol. n.*68. = ibi = *Præsumitur incontinens, cujus Mater incontinens fuit* = itemque *Constant. Vot. Crimin.* 12. *n.*16. *tom.*4. = ibi = *Ex mala qualitate Parentum multum arguitur pro inhonestate Filiæ* =

Et re vera non solum in facto liquet, quod Muliercula, de qua agitur, non adhuc facta viripotens impudicè se gesserit, sed quod ad adultam ætatem perventa creverit ejus procacitas, & inhonestas, ejus-
45 que impudica indoles, & natura in apertum fuerit exposita, dum quædam Nobilis Matrona eam ad sui famulatum admisit; Quemadmodum enim in Ædibus ejusdem Nobilis Mulieris ad animi relaxationem quamplures conveniebant Nobiles Juvenes, & Adulti illius Consanguinei, & Amici, multique alii Cives præsertim baccanalium tempore, ut inibi aleis luderent, vel ut festas ducerent choreas, ita latissimus patuit Mulierculæ campus lasciviendi, habendique amatorias confabulationes, ac gestus, & actus inhonestos practicandi modò cum dictis Nobilibus Viris, modò cum eorum famulis, cum quorum quoque nonnullis non se continuit cum signis, & gestibus tantum amatoriis, sed ad apertos positivos impudicitiæ, & inhonestatis actus præcipitavit, se cum illis ad invicem blandiendo, reciproca impura verba proferendo, reciprocosque impudicos tactus, obscenasque vellicationes per omnes suorum Corporum partes invicem attentando donèc, & quousque à famulatu præfatæ Nobilis Matronæ dimissa non fuit.

Ad cohabitandum cum Matre, & Fratribus deindè reversa cum istorum lenocinio ita inhonesta, & procax magis evasit, ut toti Civitati scandalo 46
fuerit, dum omnibus diebus, & horis manens in fenestris quamplurimis suis amantibus per viam transeuntibus salutationes amatorias, & manibus oscula, vulgo *baciamani* protendebat, nèc erubuit intra suam habitationem plures amantes, etsi Clericali charactere distinctos, admittere, atque secreta, & occulta cum eis habere colloquia; Ipsa non renuit ab eisdem amantibus munera, & dona recipere; Ipsam non puduit in Sacrosanctis Ecclesiis ad amantes impudicos oculos cum risu scandalosè convertere, eosque in publicis viis detestabili petulantia, ac immodestia tractare; Ipsa demum tantos, talesque actus, & gestus inverecundos, inhonestosque commisit, ut ab ea omnem etiam externum virginalem pudorem penitus exulasse manifestaret, à quo vitæ genere, contractis etiam Sponsalibus, non declinavit.

Si igitur hujusmodi Fœmina usque ab ineunte ætate impudicè se gessit, ejusque inhonestas non se continuit in amatoriis tantum confabulationibus, risibus, aliisque obscenis actibus factis cum Juvenibus tàm Laicis, quàm Ecclesiasticis cujuscumque generis, & conditionis, qui in vili, & paupere Muliere per se soli sufficientes forent 47
tùm pro ea reputanda inhonesta ad tradita *per Bursatt. cons.* 445. *n.* 31. *& seq. lib.*4. *Berlic. conclus.* 30. *n.* 32. *part.*3. *Farinacc. quæst.*136. *num.*141. *Constant. dict. Vot. Crimin.* 12. *n.* 11. *tom.*4. = ibi = *Qui testes dicunt insimul, quod dicta Francisca erat* = una sfacciatella, ed una pettegola = *& rationem deducunt ab actibus obscenis*

quos faciebat præcipuè cum dicto Dominica, ex dictis enim actibus alloquendi, ridendi, cachinnandi, faciendi, ut dicitur, li baciamani *ex fenestra, & in horto habetur vitæ inhonestas* = convenit. *Ricciardell. in Lyc. Eccles. tom.2. cap.9. §.1. sect.8. num.*38. = ibi = *Et maximè quia paupertas, & vilitas in Muliere Juvene ex colloquiis diuturnis, secretis confabulationibus, munusculis, & donis mutuo traditis &c. facit oriri suspicionem libidinis, & inhonestatis Tiraquel. &c. ubi probat, quod natura ipsa in prædictis propriam quamdam veluti domesticam qualitatem peculiaris libidinis ingenuit, ut sint ad venerem sua sponte procliviores &c., & ex dictis actibus Virgo etiam dicitur ducere vitam meretriciam* = tùm ad excitandam Consanguineorum indignationem, & pro rescindendis quibuscumque Sponsalibus etiam juratis *Ledesm. de Matrim. quæst.*51. *artic.*2. *dubit.* 3. §. *Advertendum Sanchez de Matrim. lib.*7. *disput.*18. *num.*38., *& seq., Rot. in Majoricen. Censurarum* 16 *Januar.* 1715. §. *Exulante coram Card. Scott.*

Sed se ad actus longè pejores positivè ostendentes, & comprobantes ejus effectivam procacitatem, & im-
48 pudicitiam extendit se ad invicem cum Amantibus blandiendo, reciproca libidinosa verba eodem contextu proferendo videlicèt = *Oh me felice, se io già fossi tua!* = *Chi più fortunata di me, se io già fossi della tua bellezza padrone!* = reciprocosque impudicos tactus, prædictasque obscenas vellicationes admittendo, & in publica via alterum ex suis Amantibus palam amplectendo, prolstis unà simul iis amorosè verbis = *Gioja mia pur ti rivedo; Amami cara, perchè io per te notte, e dì mi consumo* = ut rubori fuerit eidem Amanti, ultra alios similes impudicos, & meretricios actus cum aliis factos, ad illos ad sui amorem alliciendos.

In his igitur facti circumstantiis certò, certius indubitata, & inne-
49 gabilis undique resultat inhonestas, & impudicitia Fœminæ ad tradita *per Tiraquell. de leg. Connub. leg.*2. *num.* 9. *& seqq., Ricciardell. in Lyc. Eccles. cap.*9. §.1. *sect.* 3. *num.* 17. 18. 19. *& sect.*8. *num.* 38., *&* 39., quæ sanè inhonestas sicuti meritò ad indignationem provocat Adolescentis Matrem, & Consanguineos, justamque præbet causam resiliendi a Sponsalibus, ita consectariè sequitur, quod Clericus ex hac, aliisque causis hucusque
deductis ab injustis vexationibus per 59
eamdem Fœminam ei illatis justissimè fuerit per nos absolutus *Sanchez de Matrim. lib.*1. *disput.*63. *num.*2. *Konich. disput* 23. *dub.*7. *num.* 56. *Bonaccin. Theol. Moral. tom.* 1. *tit. de Sponsal. quæst.*1. *punct.*8. *num.*2. = ibi = *Sponsum posse resilire à Sponsalibus non solum si Fœmina fornicetur, sed etiam si permittat se ab alio impudicè tangi, ut per amplexus, oscula &c.* = & dixit *Rot. in Majoricen. Sponsalium* 6. *Martii* 1752. §. *Plurimum coram R. P. D. Amadeo* = ibi = *Pro hujusmodi enim effectu licet Fœmina corpore non sit vitiata, si tamen ex depravatis moribus mentem corruptam habeat, non immerito de inhonestate redarguitur* = & in illius *confirmatoria diei* 9. *Aprilis* 1753. §. *Maximum vera coram R. P. D. Buss.* = ibi = *Si autem loquimur de illius conditione, putida omninò est Nobilitatis jactantia, quoties constat Actricem se se famulatui addixisse, & viliora quoque in privata Domo præstitisse servitia &c. sin autem loquimur de moribus, non utique se se Actrix talem probat, ut ejus vivendi ratio illibatam, omnique suspicione immunem evincat integritatem; Ipsa enim sola per Civitatem vagari, & etiam nocturno tempore, & etiam invitis Dominis quandoque consuevit. Ipsa in publica Caupona cyatum vini à Milite oblatum non respuit, & in Sutoris Apotheca se jocis non inimicam ostendit; Ipsa demum externam verecundiam, quæ Virginum decor est, non adeò rigidè custodivit, ut non imò ingenitæ hilaritati plus æquo sæpius indulserit, quæ quidem omnia incorruptæ pudicitiæ rationi minus accomodata probat Decisio R.P.D. Amadei.*

Absque eo quod prædicta concuti possint vel ab expiscata depositione quam-

quamplurium Testium deponentium
de bona fama , & asserta honestate
Fœminæ , vel eo minus ab opposita
singularitate Testium ad probandam
illius inhonestatem pro parte Clerici
inductorum . Pro eo namque quod
attinet ad dictam in favorem Fœminæ
attestationem , ista nullam prorsus
probationem constituere potest , ul-
tra quod enim omnes fermè testes in
illa subscripti sunt amore ducti , &
valdè affectionati erga prædictam Mu-
51 lierculam communem eorum Ama-
siam , & sic etiam valdè suspecti, qui-
bus nulla proindè fides est adhibenda
*ad Text. in Cap. In literis 24. de Te-
stib. Farinacc. cons. 110. num. 3. &
quæst. 55. num. 1. , & 23. Marsil.
cas. 31. num. 14. & cas. 76. num. 27.
Grammatic. cons. 45. num. 15. Cyriac.
controv. 407. num. 201. tom. 3. Rot. co-
ram Emerix Jun. decis. 112. num. 7.
& decis. 1278. num. 12. & coram Fal-
coner. tit. de Jurepatr. decis. 47. n. 6.
& coram Danoz. Jun. decis. 296.
num. 3.* = ibi = *Quia tamen hic concur-
rit suspicio nimiæ dilectionis , eorum
Testimonium redditur suspectum .*

Exuberat insuper in hoc proposi-
52 to, quod agitur de simplici fide, pen-
dente lite, expiscata, quæ nullo modo
53 attendi valet , multoque minus con-
traponi Testibus pro parte Clerici ad-
versus illam formiter examinatis , qui
semper prævalent aliis extrajudiciali-
ter deponentibus *Imol. in leg. 1 §. Si
quis negat num. 6. in fin. ff. Quemadm.
Testam. aper. Rot. decis. 1178. num. 9.
& 10. coram Mollnes tom. 5. & de-
cis. 57. num. 10. coram Crisp. tom. 1.*
Maximè cum Testes inhonestatem
comprobantes in majori parte sint Sa-
cerdotali charactere distincti , qui
54 omnimodam fidem merentur , ut plu-
ribus relatis dixit *Rot. decis. 301.
num. 11. part. 17. recent. & coram
Mollnes decis. 693. num. 11. tom. 3.*
& respectivè quia Testibus de bona
fama Mulierculæ deponentibus, etiamsi
55 fuissent sub formali examine repetiti ,
nihilominus nulla foret præstanda fi-
des , tùm quia ad superandos , men-
dacesque reddendos contrarios Te-
stes de mala fama testificantes depo-
nere debuissent , quod cum essent ipsi
quoque præsentes in loco , & tempo-
re , quo deponunt Testes Fœminam
prænarratos actus inhonestos exhibuis-
se , adhuc ipsam Fœminam ibi non
adfuisse , aut si adfuerit , nonnisi mo-
destam , honestam , & castam se
omnium adstantium oculis præbuisse ,
unde falsa , seu saltem suspecta præ-
dictorum contrariorum Fœminæ Te-
stium depositio appareret , alias isti
videre potuerunt actus inhonestos Fœ-
minæ , quos alii Testes de illius bo-
na fama deponentes, uti eo tempore ,
iisque in locis minimè præsentes non
viderint , stat enim benè simul , quod
quis uno loco aliquid inhonestum
agat , quodque ab aliquibus ibi præ- 56
sentibus observetur , ab aliis vero ab
eo loco absentibus ignoretur , qua de
causa etiamsi mille Testes de honesta- 57
te deponant in hoc conflictu illis non
est deferendum *Zaul. ad Stat. Favent.
lib. 4. rubr. 58. n. 89.* tùm quia in hac
Civitate , & Diœcesi ille malus, mul-
torumque malorum origo inolevit
abusus nunquam , seu raro denegandi
attestationes pro humano respectu
quibuscumque illas ad sui defensio-
nem petentibus sub eo erroneo sup-
posito , seù verius prætextu , quod
quamvis sive ex publica voce , & fa-
ma , sive ex assertione alicujus , vel
aliquorum de visu , & auditu affir-
mantium de contrario sint informati ,
nihilominus , quia ipsi propriis non
viderint oculis , ideo valeant contra
publicam vocem , & veridicas rela-
tiones a se habitas totum oppositum 58
sine peccato , & falsitate etiam cum
Juramento testificari ; tùm deinum
quia Testibus de bona fama alicujus
Fœminæ in genere deponentibus mi-
nimè credendum venit in concursu
aliorum deponentium ex factis indi-
viduis de ipsius mala fama , & inho-
nestate ex ea ratione , quam pluribus
relatis adducit *Dyn. decis. crimin. 18.
num. 37.* = ibi = *Quia nemo est tàm 59
infelix in Civitate , qui non habeat
aliquos de ejus bona fama deponentes ,
cum in quolibet perdito homine facilè
in genere probetur , nèc relevat quo-
ties venit eadem conquassata ex factis
individuis* = idque confirmat *Rot. Ja-
nuen.* apud *Balducc. dec. 70. n. 2. tom. 4.*

Quo

Quo vero ſpectat ad ſingularita-
tem Teſtium de mala fama deponen-
tium, nihil detrahit legitimitati pro-
bationum, dum Teſtes inter ſe con-
veniunt,&, ob numerum, probationem
ſufficientem conſtituunt procacitatis,
& inhoneſtatis Mulieris, ubi enim
actus ſunt reiterati, & multiplices,
nèc ſingularitas eſt obſtativa, & con-
tradictoria, ſed potius accumulativa,
quæ patitur dicta Teſtium conjungi ad
faciendam plenam probationem, uti-
60 que ad probandam inhoneſtatem Fœ-
minæ ſimiles Teſtes ſatis, ſuperque
ſunt, & ſi ſingulares, juxta commu-
nem DD. Sententiam, de qua teſtan-
tur plene *Riminald. Jun. conſ. 2. per
tot. vol. 2. Bajard. ad Clar. § Stuprum
num. 29. Farinacc. quæſt. 64. num. 223.
Grammatic. deciſ. ult. num. 9.* cum
aliis collectis per *Ricciardell. in Lyc.
Eccleſ. cap. 9. §. 1. ſect. 3. num. 21.* = ibi =
*Nèc obſtat, quod Teſtes ſint ſingula-
res, quia ad probandam inhoneſtatem
alicujus Mulieris, Teſtes etiam ſingu-
61 lares deponentes de diverſis actibus,
& tempore ſufficiunt ad plenam ipſius
inhoneſtatis probationem, & hanc
eſſe communem opinionem ſcripſit
Alex. &c.* = item *Conſtant. d. Vot.
Crimin. 12. num. 38., & ſeq. tom. 4.* =
ibi = *Haud relevat, quod Teſtes depo-
nentes ſuper inhoneſtate Franciſcæ
ſint ſingulares, nam reſpondetur,
quod Teſtes etiam ſingulares deponen-
tes ſuper diverſis, ac ſeparatis inho-
neſtatis actibus probant in propoſito,
quinimo etiamſi adducantur plures
62 Teſtes deponentes de honeſtate in gene-
re, dum adſunt plures deponentes de
inhoneſtate in ſpecie, hi præferuntur,
63 etiamſi eſſent duo, aliis etiam majoris
numeri deponentibus de bona fama in
genere* = convenit *Dyn. deciſ. 39.
num. 45. Peguer. deciſ. 12. num. 9.* imo
inhoneſtas probatur etiam per Teſtes
de ſama, & auditu deponentes *Fa-
64 rinacc. quæſt. 136. num. 103. Burſatt.
conſ. 69. num. 14. lib. 1. Rot. deciſ. 19.
num. 11. 12. 13. part. 10. recen.* ac etiam
per ſimplices præſumptiones, quando
65 non agitur, prout in caſu, ad con-
demnandam, & pœna mulctandam
Mulierem proptèr inhoneſtatem *Bur-
ſatt. d. conſ. 69. num. 13. lib. 1. &
conſ. 445. num. 7. & ſeq. lib. 4. Cephal.
conſ. 140. num. 27. verſ. Solum lib. 1.
Vermigl. conſ. 396. num. 13.*

Atque hæc certa Juris regula eo
fortius locum ſibi vindicat in hypo-
theſi, quia Teſtibus de mala fama 66
deponentibus aſſiſtit valida præſumptio
veritatis, cum res ſit de vili, & pau-
pere Muliercula, & famulatui addi-
cta, habente Matrem de impudicitia
diffamatam, & Fratres miſerabiles,
ac de lenocinio, aliiſque prædictis de-
lictis notatos, in quibus terminis
quemadmodum lex ipſa dubitat de
ſimili genere perſonarum, cum adver-
ſus eas inſurgat præſumptio inhone-
ſtatis ob eorum vilem conditionem,
paupertatem, aliaſque malas quali-
tates, ita dicta Teſtium de illarum
mala fama deponentium ex ipſamet
Juris præſumptione adminiculata, &
roborata nullo modo elidi valent, &
ſic plenam inhoneſtatis Fœminæ pro-
bationem conſtituunt ad notata per
*Luc. de Penn. in leg. Quemadmodum
num. 9. Cod. de Agricol. Maſcard. de
probat. concluſ. 1067. num. 32. & ſeq.
tom. 2.* = ibi = *Item præſumitur de
inhoneſtate Mulieris &c. ut ſi pau- 67
percula ſit Mulier, quæ facile præ-
ſumitur ſui corporis copiam face-
re &c. item ex eo, quod Matrem, vel
Patrem habuit incontinentem* = & pa-
riter *Cephal. conſ. 140. lib. 1. num. 30.*
ibi = *Non omitto, quod Antoniæ Ma-
ter fuerat inhoneſta &c. ut idem Hyp-
politus teſtificatur, ex qua re ſuſpicio
ſuboritur contra Antoniam, cum re- 68
ſpectu morum Filia præſumatur ſimilis
Matri &c. non enim poteſt mala arbor
bonos fructus facere* = item *Boſſ. tract.
variar. tit. de damn. n. 29.* = ibi = *Et
ob id, quod communitèr faciunt tales
Mulierculæ juxta ea, quæ latè ſupra
dixi ad probandam inhoneſtatem Mu-
lierum, & quæ poſſit Corn. in l. ſi
qua illuſtris, ubi dicit, quod Ancil- 69
læ, & Famulæ ſunt Meretrices, de-
ducendo tum ob mores ſuos &c.* = ac
innumeris cumulatis *Ricciardel. in
Lyc. Eccleſ. cap. 9. §. 1. num. 133.* =
ibi = *Unde concludebatur cum in-
fraſcriptis DD. tradentibus, quod lex
ipſa de ſimili genere perſonarum valde
dubitat, cum præſumptio inhoneſta-*

tis

70 *tis oriatur ex paupertate Mulieris, quia paupercula Mulier facilè in corpus suum peccare præsumitur* = & concordat *Piton. discept. Eccles.* 52. *num.* 53. & 65.

Cum igitur ex præmissis constet tùm de fraude, & machinatione in extorquenda subscriptione prædictæ Apocæ, tùm de legitimis, & perurgentibus causis resiliendi à Sponsalibus, jure merito Clericum ab illorum executione absolvere debuimus, quia cum tot justissimas habeat causas recusandi tam exosum, & indignum
71 Matrimonium, nullo sane pacto ad id cogi poterat *Cap. Ex literis* 10 ibique *DD. de Sponsal.* & pluries dixit *Rot.* & signanter *coram Coccin. decis.* 437. *num.* 1. & *seqq.* & *decis.* 19. *n.* 56. *part.* 10. *recen.* & *decis.* 979. *num.* 3. cum aliis ibi congestis *coram Molines tom* 4. etiamsi minores, easque tres tantummodo causas habuisset, quas in proposito recenset *Piton. discept.* 52. *num.* 80 = ibi = *In præsenti tres concurrunt legitimæ causæ; Prima di-*
72 *sparitas divitiarum, & nobilitatis inter Virum, & Mulierem; secunda quia fuit deceptus in lætitia, & improvisa occasione ad faciendam promissionem, & hodie potius eligit mori, quam nubere; & tertia dissensus, & indignatio Patris, qui hujusmodi Nuptiis acerrimè restitit.*

Indubitantius quia, quatenus etiam Clericus de his omnibus maximis Fœminæ præjudiciis non ignarus, sed plene conscius, & informatus fuisset, & nihilominus spontè, advertenter, & quacumque cessante fraude, de futuro Conjugio dedisset eidem Mulierculæ fidem, & insuper una simul cum ipsa enunciatæ Apocæ executionem postulasset, adhuc illius instantiæ nequaquam annuendum erat, attento expresso, ac rationabili, justissimoque dissensu Matris, aliorumque Consanguineorum, cum Filiifamilias sinè peccato insciis, vel invitis
73 Parentibus, minusque cum eorum, totiusque Familiæ injuria Matrimonium contrahere valeant, ut diximus in præcedentibus *Vot. I. II. III. IV. & V.*

Nec turbat objectum opponi solitum, quod Filius non in potestate Matris constitutus reperiatur, sed in potestate Patris, qui cum jam ex hac vita migraverit, ideo Filius post ejus 74
obitum liber à Patria Potestate statim fuerit sui Juris effectus.

Siquidem juxta opinionem nonnullorum Juris Publici Interpretum præstantia sexus non efficit, ut Pater potius, quam Mater Jus in prolem 75
acquirat, sed cum ex Matrimonio proles proveniat, in quam juxta antiquissimum imperii genus de Jure naturæ Patria Potestas est constituta, cujus vigore Parentum jussa venerari, eorumdemque præ se eminentiam liberi tenentur agnoscere, hoc proindè oriri deducunt ex generatione, ad 76
quam cum Vir, & Uxor, seù Pater, & Mater unanimiter concurrant, originariè utrique simul in prolem jus quæri opinantur; quinimo ultra quoque progrediuntur existimantes, quod dominium in Infantem ad eum primo pertineat, qui eumdem primus in sua habuerit potestate, ideoque manifestum esse eum, qui modo nascitur, prius esse in potestate Matris, quam 77
cujusvis alterius, addentes insuper quod si non nobiliorem, saltem magis laboriosam, & molestam operam ad prolis generationem Fœmina præ mare confert, quippè quæ eamdem intra corpus suum diù cum non levi incommodo gestat, ex sua substantia 78
eo tempore alit, maximo cum dolore, mortisque periculo parit, & proindè majori, quam Pater, amore natam prolem ordinariò prosequitur *Quintilian. declamat.* 338. = ibi = *Alia est horum ratio, quos brevis transitus voluptatis fecit Parentes, quos liberis suis extra positæ voluptates conciliant. Aliter amant quæ pepererunt, quæ memoriam decem Mensium, quæ tot periculorum, tot sollicitudinum recordationes afferunt* = unde illud *Medeæ* apud *Hennium* = ibi = *Ter sub armis malim vitam cernere, quam semel modò parere* = Quibus tamèn opponi posset, quod non ubique locorum singula hæc incommoda omnibus Fœminis sunt communia, nam *in regione Paria in America* gravidæ Mu- 79
lieres absque omni dolore parere, nullam sentire debilitatem, statimque à par-

à partu ad consuetum opus redire dicuntur, *& Americus Vespuccius in Epistola ad Renatum Jerusalem, & Siciliæ Regem, Lotharingiæ Ducem* in prima Navigatione Africana *Ann.* 1497. regionem observasse testatur,
80 in qua Fœminæ *levissimo, minimoque dolore pariant, ita ut in crastinum alacres, sanataeque ubique ambulent, ac post partum integræ, ac solidæ appareant, ac si nunquam peperissent.*

Aliis vero ad titulum imperii in humanam sobolem acquirendi solam generationem sufficere non videtur, sed potius id efficere educationem, cui ta-
81 men addunt, quod vel commodè generatio possit adjungi, quia onus educandi est sequela generationis, & utrumque finem ante oculos habere debent, qui nuptias contrahunt, vel quod educatio per se sola sit causa proxima paternæ potestatis, & mutuorum inter parentes, & liberos officiorum, unde deducunt, quod ad effectum liberos educandi, a natura Parentibus injungatur, ut imperium utique in illos exerceant, sinè qua potestate, & im-
82 perio nequaquam possent hanc educationem, & curam rectè exercere, nèc liberorum actiones dirigere ad eorum salutem, quam ipsi propter judicii defectum nondum intelligunt; hæc autem Parentum potestas ex injuncta sibi liberorum cura resultans necessariò ponat in liberis obligatio-
83 nem submittendi se se Parentum directioni, eisque opportuno tempore retribuendi, quia sine educatione
84 non bonos, sed malos, pravosque mores acquisivissent *Plutarch. de educat. liber.* = ibi = *Fons, & radix probitatis est, decentem sortiri institutionem* = ex ea ratione, quam affert *Isocrates in Areopagitico* = ibi = *Nam*
85 *Homines malè institutos leges etiam exquisitissimas negligere audere, qui autem rectè, & constantèr educati sint, eos demum bonis legibus velle obtemperare* = egregiè *Plato de repubi. lib.6.* = ibi = *Animi præstantissimo ingenio præditi, si malè fuerint educa-*
86 *ti, pessimi fiunt. An putas nefanda scelera, & extremam nequitiam ex ignaro potius ingenio, quam generoso educatione corrupto procedere? Imbecillem verò naturam ingentiam vel bonorum, vel malorum quandoque causam fore* = nèc non *Horat. lib.4. Ode 4.* = ibi = *Doctrina, sed vim promovet insitam, rectique cultus pe-* 87
ctora roborant; utcumque defecere mores, dedecorant benè nata culpæ.

Cum autem tàm a Patre, quàm a Matre liberi educationem æqualiter habeant, ex hoc inferunt, quod aut 88
æqualis sit eorum potestas in Filios, aut illa in majori gradu in Matre, quàm in Patre reperiatur, tùm quia secundum Jus naturale sine legitimo Matrimonio nati Matrem sequuntur 89
leg. Lex Naturæ 24. ff. de Stat. Homin. = ibi = *Lex Naturæ hæc est, ut qui nascitur sinè legitimo Matrimonio, Matrem sequatur* = unde & *Jure Romano* constitutum est, ut qui extra Matrimonium concipitur partus ven- 90
trem, seù Matrem sequatur, & æqualiter cum Filiis legitimis in Matris, non autem Patris Hæreditate succedat, quasi quod partus Matri magis hæreat, quam Patri, proùt expresse declarasse quoque videtur ea *Lex* apud *Lycios* videlicèt = *Si qua ingenua servo nupserit, liberi, qui ex his suscipiuntur, ingenui, ac nobiles existimantur. Sin autem Vir vel inter* 91
Cives primarius Uxorem duxerit externam, aut pellicem, suscepti ex his liberi putantur non ingenui = apud quos etiam se de nominibus Matrum, non Patrum appellabant *Herodotus Clio.*

Tùm quia major est cura Matris, atque molestia, quæ primam præbet in teneris annis, primisque diebus 92
nativitatis educationem puero ita diurnis, nocturnisque horis inquieto, ut eum *Plato de LL. L. VII.* vocet *intractabiliorem quavis bestia*: ei Mater 93
propria ubera præbet, aut saltem præbere debet *Plutarch. de Educat. liber. Favorin.* apud *Gell. lib.12. cap.1. Heinnec. lib.1. §.61. in Schol* etiam quatenus 94
opus per triennium *ad Text. in leg. Nèc Filium 9.* ibique *gloss. verb. Trimo Cod. de patr. potest.* quemadmodum apud Hebræos Infans ante triennium ab 95
uberibus non depellebatur *lib.2. Macab. cap. 7. vers. 27.* Mater qualibet hora de eo sollicitudinem habet, pro eo noctes ducit insomnes, eum 96
pri-

prima Deum colere docet, prima in
ejus animum semina pietatis, & religionis
insinuat, bonisque moribus
imbuit, & sæpissimè illius educationem
usque ad pubertatem, & etiam
adolescentiam continuat, vel quia citò
nimis remanet viduata Marito, vel
quia Maritus satis munus suum adimplevisse
arbitratur, si tota educationis
sollicitudine relicta Matri, ipse in
id tantummodo incumbat, ut Filium
opibus abundantem relinquat, de cujus
generis Patribus *Xenophon. Epist.*
97 *ad Catonem* inquit = *Qui Filiis de multis
opibus prospiciunt, ut autem boni,
aut egregii evadant, negligunt,
simile quid agunt equos alentibus,
quos belli disciplinam non docent, iis
vero multum pabuli exhibent. Sic
enim equos habituri sunt pinguiores,
sed rerum, quas præstare oportebat,
imperitos* =

Utcumque autem se res habeat circa
Patriæ Potestatis originem sivè a
generatione, sivè ab educatione de
Jure naturæ promanantem, certum
98 est, quod quamvis hæc a Jure Civili
in Patre restricta fuerit, ut sit aliquis
in Familia, qui uti caput eam gubernet,
& ab eo tota Familia dependeat,
ad quod gubernium a Jure magis aptus
Masculus, quam Fœmina reputatur,
cui ratione sexus ab honestate absque
præcisa necessitate huc illuc vagari, aut
cum omnibus indistinctè tractare non
est permissum, nihilominùs illa radicalis
potestas Matris in liberos sivè ex
generatione, sivè ex educatione naturaliter
promanans in ea residet vel
inferior potestate Patris argumen-
99 to *Text. in leg. Furiosæ 4. ff. de Curat.
Furios.*, dum enim ibi inæqualem
dicit hanc Matris Potestatem *Ulpianus*,
aliquam in Matre Potestatem
agnoscere videtur; vel æqualis cum
Patris Potestate ex ea ratione potissimum,
quod Patria Potestas in pie-
100 tate consistit *leg. Divus 5. ff. Ad
leg. Pomp. de Parricid.* = ibi = *Nam
Patria Potestas in pietate debet &c.
consistere* = quæ in liberis tàm erga
101 Patrem, quàm erga Matrem inesse
debet *leg. Congruentius 3. Cod. de
Patr. Potest.* = ibi = *Præses Provinciæ
&c.* REVERENTIAM DEBITAM *exhibere
Matri Filios coget; Et si provectam
ad inclementiores injurias improbitatem
deprehenderit, læsam pietatem
severius vindicabit* = & quidem
in æquali gradu *ad Text.* expressum 102
*in d. Leg. Furiosæ 4. ff. de Curat.
Furios.*

Ex quo infertur, quod aut *naturalis*
Potestas in Matre supra liberos
est æqualis, nèc differt a Potesta- 103
te Paterna, & quemadmodum vigore
hujus potestatis Filius ad ineundum
Matrimonium Patris consensum expectare
tenetur, ita & consensum Matris
negligere proculdubiò non debet
tàm vivo, quàm mortuo Patre,
ideòque tàm *Jus Divinum*, quàm
Canonicum, & *Civile* statuunt, quod 104
Filii Nuptias insciis, vel invitis justè
non Patribus tantum, sed *Parentibus*
contrahere nequeant.

Aut Materna potestas est minor
Potestate Paterna, & nihilominus Fi- 105
lii vivente Patre, multòque magis
post Patris obitum, reluctante Matre,
Matrimonium cum Fœmina rationabiliter
eidem invisa contrahere
nullatenus valent, quia vivente Patre
etiam in Matre liberi potestatem,
etsi paterna minorem, agnoscunt, Patre
verò defuncto potestas Patris in
liberos Maternæ accrescitur potestati 106
Genes. cap. 21, vers. 21.

At in rei veritate, quod in proposito
naturalis potestas Matris in liberos
non sit minor potestate Mater-
na, sed potius æqualis, id, ut diximus, 107
ex eo facilè desumitur, quod liberorum
pietas tàm erga Patrem,
quàm erga Matrem æqualis esse debet
ad tramites præcitati *Text. in
leg. Furiosæ 4. ff. de Curator. Furios.*
= ibi = *Pietas enim Parentibus (etsi
inæqualis est eorum Potestas)* ÆQUA
debebitur = pietas enim societatis omnis
est coagulum, nam ut benè *Grot.* 108
ad Decalog. sub 4. præcepto observat,
*qui Parentes reveretur, amatque,
is Fratres amat, ut iisdem ortos
Parentibus; alios propinquos ob Avos,
Proavosque communes, undè tota illa
fluit necessitudinum series, eademque
antiquissima Civitatum, ac Pagorum
origo*; Ad quam æqualitatem circa
pietatem in utrumque Genitorem ser-

P van-

vandam liberos obligat æqualitas be-
109 neficiorum, quæ ab utroque acceperunt *Aristotel. Nicom. VIII. cap.* 14. = ibi = *Est amicitia Filii erga* PARENTES *&c. tamquam erga bonum quoddam, atque excellens. Beneficia enim maxima contulere, quippe cum sint in causa, ut & sint, & enutriti, atque educati fuerint, posteaque in lucem venerint*=breviter *Philo Judæus lib.*2. *Allegor.* = ibi = *Ne* PARENTIBUS *qui-*
110 *dem dignam referre valemus gratiam, quandoquidem non possumus eis gignendi vicem reddere*=egregiè *Quintilian. Declamat.*5. = ibi = *In hunc te Divinorum, humanorumque conspectum de nostra protulimus anima. Maria, ter-*
111 *rasque, & infatigabiles siderum cursus, & cuncta sacro fulgore lucentia nos, ut frueretis, ostendimus* =

Neque ab hac pietate servanda in Parentes liberat Filios vel ætas
112 adulta, vel sublimitas officiorum, vel etiam Dignitas Sacerdotalis, vel emancipatio, quando enim Filius è Familia Paterna excessit, Patriaque Potestate solutus est, suique Juris in omnibus effectus, manet attamen sem-
113 per pietatis, & observantiæ debitum, cum non minus Filio sub Patria Potestate existenti, quam Filio sui Juris vetitum sit dehonorare Parentes, iisque injuriam, & ignominiam afferre, pietatis namque, & observantiæ debitum erga Parentes est perpetuum, quia perpetua est ejus causa ex antegressis quippè Parentum meritis orta *Plato de LL. L.*4. =ibi=*Parentibus fas est prima, & maxima debita, omnium antiquissima debitorum, persolvere. Putare enim quisque debet omnia, quæ possidet, eorum esse, qui genuerunt, & educarunt, ita ut illis hæc omnia pro viribus ministrare debeant; primum quidem externa bona, deinde etiam corporis, postremò quæ ad animum pertinent, hæc omnia videlicet mutuo data persolvens, & pro curis, doloribusque pristis Parentum in senecta recentes redolens quando maximè indigent. In verbis quin etiam* PER TOTAM VITAM *Parentes venerari maximè decet* =

Ex hoc autem pietatis debito tàm in Patrem, quàm in Matrem æqualiter ab omnibus inculcato, atque præscripto *a Jure Civili, Canonico, Naturali, & Divino*, a quo nunquam toto vitæ tempore solvun- 114
tur liberi, descendit illa obligatio non ineundi Matrimonium, insciis, vel invitis justè Parentibus, officium namque pietatis, & reverentiæ requirit, ut consilium Patris, & Matris in Matrimonio liberi adhibeant, 115
nèc ipsorum voluntati reluctentur, ut *de Jure Civili* est *text. in l. Unic. §. Et siquidem vers. Oportet Cod. de rapt. Virgin.* = ibi = *Oportet enim, ut quicumque Uxorem ducere voluerit sive ingenuam, sive libertinam secundum nostras leges, & antiquam consuetudinem* PARENTES, *vel alios, quos decet, petat, ut cum eorum voluntate fiat legitimum Conjugium* = juncta *l. In conjunctione* 20. *Cod. de Nupt.* = ibi = *In conjunctione Filiarum in sacris positarum, Patris expectetur arbitrium, sed si sui Juris Puella sit intra quintum, & vigesimum annum constituta, ipsius quoque assensus exploretur* = & immediatè, nulla habita ratione de Patria Potestate ab ipso *Jure Civili* introducta, utpotè quæ lædere non valet pietatis debitum, prosequitur = *Si Patris auxilio destituta*, MATRIS, *&*
Propinquorum, & ipsius quoque re- 116
quiratur adultæ judicium &c. = de *Jure Canonico* text. in *Cap. Videtur* 3. *Qui Matrim. accus. poss.* & notant *Piton. discep. Eccles.* 52. *sub num.*83. *Vessembec. in lib.* 23. *ff. de rit. nupt. tit.*2. §.4. = ibi = *De Jure Divino, & ex præcepto Decalogi idem debetur honos* MATRI, *qui Patri; & ideo* CA-
NONES *utrorumque Parentum consen-* 117
sum indistinctè requirunt = & demum *de Jure Naturali, & Divino* id habetur in IV. Decalogi præcepto =*Honora Patrem, &* MATREM = & sæpissimè in Sacris Literis quæ indistinctim liberis obsequium erga Parentes præcipiunt, & signanter *Apost. in Epist. ad Ephes. cap.*6. *vers.*1. *&*2. *& ad Colossen. cap.*3. *vers.*20., quod explicat benè *Catull. Carm.* 63. *in fin.* = ibi = *Non equum est pugnare, Pater quos tradidit ipse; ipse Pater cum Ma-*

Matre, quibus parere necesse est. Virginitas non tota tua, ex parte Parentum est. Tertia pars Matri data, pars data tertia Patri; Tertia sola tua est, noli pugnare duobus &c. = tùm
118 quia tàm Patris, quàm Matris interest quales Generos, & Nurus, & Nepotes sortiantur, tùm quia non esset pietas, sed impietas Parentes cogere invitos ad accipiendum in Generum Virum improbum, vel inimicum, vel imparem, seu in Nurum Fœminam sibi invisam, vel vilem,
119 aut ignominiosam, multoque minus illos compellere ad eam in domo sua tollerandam.

Posita itaque in liberis erga Parentes pietatis æqualitate, quodque
120 propterea etiam vivente Patre, Matris quoque consilium, atque consensum in Nuptiis contrahendis adhibere debeant, non est utique dubitandum, quod fortius, defuncto Pa-
121 tre, ratione pietatis, quæ est perpetua, idem Matris consensus omninò sit necessarius, prout etiam probavimus in *Vot.II. num.62. & seqq. & Vot.IV. num.39. & seqq.* Cumque pietas reciproca sit inter Parentes, & liberos, ideò nec indignum licet inire sine peccato Matrimonium post obitum primæ Uxoris Patrisfamilias, contra quem urget pariter eadem ratio pietatis, quæ non patitur, quod
122 Pater afficiat ignominia, & dedecore Filios, ita ut ex illius impietate cogantur pellicem, seu alias indignam habere Novercam, quod & dicendum venit de Matre, quæ in sua Viduitate ad secundas Nuptias convolare voluerit.

Quinimò quando agitur, prout in hypothesi, de Matrimonio cum indigna contrahendo nèc Patris, nèc Matris, nèc respective Filiorum consensus sufficit, sed quia tale Matrimonium totam Familiam deturpat, idcircò, invitis cæteris Consanguineis, absque lethali pariter culpa,
123 non solum a Filiisfamilias, sed nèc etiam ab iis, qui sunt sui Juris, non obstante Juramento, contrahi potest per ea, quæ late deduximus in præcedenti nostro *Vot.IV. n.92. & seqq.*; Quibus stantibus neque prædicta Sponsalia approbare, neque in illorum executionem Matrimonium cum sacrilegio contrahendum esse declarare potuimus, alias si Decretum de illo contrahendo a Nobis emanatum fuisset, cooperantes ita Contrahentium peccato, Nos quoque in eamdem gravem culpam incurrere debuisse plurium Theologorum, & Cano- 124
nistarum auctoritate firmavimus in *Vot. V. num.70. & seq.*

Quemadmodum autem prædicta Sponsalia, quæ sunt principale, sustineri, & adimpleri nequeunt, ita accessorium, pœna videlicet scutorum 500., quæ in eadem Sponsalium Apoca malitiosè, sed perperam, & ignoranter fuit adjecta, quatenùs Clericus datam fidem fregisset, cum sit famulativa ejusdem Sponsalium Contractus nèc sustineri, nèc exigi va- 125
let, ut in puncto docet *Gloss in Cap. Gemma 29. de Sponsal.*=ibi= *Unde non tenuerunt Sponsalia &c. ergo nec pœna*, ETIAMSI LICITA FUISSET *&c., quia si principale non tenuit, nèc accessorium* = & notat *Piton.discept Eccles. 52. num.5. & 6.* cum aliis ab eo laudatis.

Nequaquam obstantibus Juribus adductis a *Barbos. in d. Cap. Gem-* 126
ma 29.num.8. de Sponsal. Reiffenstuel. in Jus Canonic. lib.4. Decretal. tit.1. §.2. a num.187.Layman. Theol. Moral. lib.5. tract.10. par.2. cap.1. n.8. Suarez tom.2. de Relig. lib. 2. tit. de Juram. cap.23.num.5.Vasquez Opusc. de testament.cap.3.n.28. Castropal. Oper. Moral.tit.de Sponsal.disput.1.punct.9. n. 3. Perez de Matrim. disp. 7.sect 1. n.6.La Croix lib.6.par. 3. num. 148. Pirbing. lib.4. tit.1. sect. 1. num. 23. vers. Extendunt, aliisque Juribus, quæ forsan in contrarium adduci possent.

Tales etenim auctoritates vel militant ad summum in casu, quo Sponsus ad pœnam obligatus absque ulla 127
causa, ac temere penitùs, & injustè a Sponsalibus resilire contendat, & simul agatur de pœna levi, & moderata contra injustè resilientem conventa, ut voluit *Mascat. Instit. Canonic. tom.2. lib.4. tit.1. de Sponsal.§. n.18.*, non autem quando, prout hic,

 Spon-

Sponſus juſtè Sponſalia reſcindere
intendit, non ſolum videlicet ob Na-
talium diſparitatem, ſed maximè pro-
pter peccatum, attento Matris, alio-
rumque Conſanguineorum diſſenſu,
128 nèc non propter inhoneſtatem Mulie-
ris tàm ante, quàm poſt contracta
Sponſalia ab ipſa manifeſtatam, quod
ei proculdubio ex hac cauſa facere li-
cèt tùm *ex pacto* expreſſo in Apoca,
in qua declaratum fuit tunc Sponſum
ad pœnam conventam teneri, cum
ex facto proprio, ſuorumque Dome-
ſticorum, non autem cum ex culpa
Mulieris a Sponſalibus recedere co-
geretur, tùm etiam *de Jure*, quia
ob oſcula, amplexus, aut tactus im-
pudicos a Sponſa liberè, & volunta-
129 riè admiſſos, juſtè Sponſus a Sponſali-
bus recedere valet ex Juribus jam al-
latis, utque declarant *Reiffenſtuel.in
Jus Canonic. lib.4. Decretal.tit.1.§.1.
n.253. Pirbing. eod.tit.n.61. Sanchez
de Matrim. lib.1. diſput.55.n.5. Lay-
man. Theol. Moral. lib. 3. tract.* 10.
*par.1. cap.2.n.11. Sporer.tom.3.par.4.
cap.1.ſect.2. de Sponſal. n.273.*

Vel neutiquam ſunt attendendæ
130 (quod eſt probabilius) tamquam di-
rectè cum Jure Canonico, & Civili
pugnantes *D. Antonin.3. par. Summ.
Theolog. tit.1. cap.18.Tamburin.lib.8.
de Matrim. tract.3.cap.1.§ 3. Tanner.
tom.4. diſput.8. quæſt.1. n.44. Dica-
ſtillo diſput.1.dub.26.n.36.Beja par.1.
caſ.1. Onnate de Contract. diſput. 34.
n.15. Tancred. lib. 1. diſtinct. 30.n.1.
Averſa de Matrim. quæſt. 8. ſect. 9.
Sanchez eod.tract.lib.1.diſput.30. n.2.*
aſſerens ſic omnes ſecum ſentire *Rot.
dec.142. n.7. par.15. recen.*

Idque regulare eſt, & in Jure
adeò certum, & indubitatum, ut
quoties ſtipulatio Contractus Sponſa-
lium in ſe contineat, & ſecum ferat
pœnale pactum, iſtud pro non appo-
ſito habetur, utpotè ab utroque Jure
131 damnatum tamquam adverſativum li-
bertati Matrimonii, quia coactionem
inducit, ut *de Jure Canonico* habe-
mus textum expreſſum in præcit. *Cap.
Gemma 29. de Sponſal.*=ibi= *Cum ita-
que* LIBERA MATRIMONIA ESSE DE-
BEANT, *& ideò talis ſtipulatio pro-
pter pœnæ interpoſitionem ſit meritò
improbanda, mandamus quatenùs, ſi
ita eſt, eumdem B., ut ab extorſione
prædictæ pœnæ deſiſtat, Eccleſiaſtica
Cenſura compellas* = ubi communitèr
Canoniſtæ, & de Jure Civili eſt *text.
in l. Titia 134. ff. de verb. obligat.*
= ibi = *Reſpondit ex ſtipulatione, quæ* 132
*proponeretur, cum non ſecundum bo-
nos mores interpoſita ſit, agenti excu-
ſationem doli mali obſtaturam, quia
inhoneſtum viſum eſt vinculo pœnæ
Matrimonia obſtringi ſive futura, ſive
jam contracta* = & pariter in *l. Mu-
lier 5. in fin. Cod. de Sponſal.* = ibi=
Extra definitionem autem hujus le- 133
*gis, ſi cautio pœnam ſtipulationis con-
tinens fuerit interpoſita, ex utraque
parte nullas vires habebit, cum in
contrahendis nuptiis libera poteſtas
eſſe debeat* = rurſus in *l. Libera 2.Cod.
de inutilib. ſtipulat.* = ibi = *Libera
Matrimonia eſſe antiquitus placuit,
ideòque pacta, ne liceret divertere,* 134
*non valere, & ſtipulationes, quibus
pœnæ irrogarentur ei, qui, quæve di-
vortium feciſſet, ratas non haberi
conſtat* = late *Pirbing. in Jus Cano-
nic. tom. 4. tit. 1. ſect. 1. de Sponſal.
§.4.n* 22. cum aliis quamplurimis cu-
mulatis per *Rot. in Taden. Sponſa-
lium 21. Martii 1746. §. Hæc quoad
primam & ſeq., cor. R.P.D. Caprar.*
= ibi = *Quandoquidem ejuſmodi ſtipu-
latio reipſa continens pactum pœnale
in ſubjecta materia viribus ſubſiſtere* 135
*nequit. Cum enim in contrahendis
Nuptiis libera debeat eſſe poteſtas, ut
ait text. in l. Mulier &c. hujus pro-
pterea generis conventiones, utpotè
libertati Matrimonii, & ſic bonis
moribus contrariæ, utroque Jure
damnantur, & irritantur, ne Ma-
trimonia, vel Sponſalia formidine im-
poſitæ pœnæ contrahi contingat, ut
reſpondit Paulus &c. Idemque ſeverè
decernitur per Jus Canonicum, ut
patet ex Cap. Gemma &c. Si igitur
pœna inutiliter propter illius impro-
bitatem appoſita dignoſcitur in Apo-
ca, de qua agitur, ambigendum uti-
que non erat, quin Antonius immunis
ab ejus ſolutione eſſet reputandus* =
idque confirmavit etiam in *Colonien.
Sponſalium ſuper pœna Imperialium*
2000. 3. *Martii 1752. §. Jure enim*
cor.

cor. R.P.D. Molino, *& in Firmana Restitutionis in integrum 9. Junii 1752. & 13. Febr. 1756. cor. R.P.D. Stadion.*

Similesque pœnales pactiones,
136 conventiones, & stipulationes tamquam turpes, quia appositæ contra legis dispositionem, ideòque nullius roboris, & efficaciæ *l. Generaliter 26. l. Si Plagii 123. ff. de Verb. obligat. l. Juris gentium 7. §. Si pacisear vers. Et generalitèr l. Si unus 27. §. Pacta, quæ turpem ff. de Pact. l. 5. Cod. de legib.* nedum in exteriori foro, sed nèc
137 in interiori tenent, quamvis fuerint Juramento firmatæ, cum non liceat Jusjurandum servare præstitum ob rem a legibus Ecclesiasticis vetitam,
138 nèc sine peccato etiam veniali efficiendam *Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 32. n. 1. vers. Hoc tamen tom. 1. Aversa de Matrim. quæst. 8. sect. 9. Pont. verb. Sponsalia num. 56.* imò in hypothesi cum mortali peccato ob justam Matris, Fratrum, & Consan-
139 guineorum contradictionem, in quos etiam ignominia ex hujusmodi prætenso Matrimonio redundaret ex Juribus, de quibus in nostro *Vot. II. num. 92. & seqq.*

Haud refragante, quod in dicta Sponsalium Apoca non legatur adjecta ulla *pœna conventionalis*, neque ulla facta expressio *pœnæ*, sed tan-
140 tummodo extiterit stipulata promissio, & obligatio Clerici solvendi Fœminæ scuta 500. in *augmentum idealis Dotis* a miserrimis illius Matre, & Fratribus constitutæ, & ideò hujusmodi stipulatio, uti non continens expressum pœnale pactum, irritari non possit.

Quandoquidem hoc objectum omninò prosternitur advertendo, quod licèt malitiosus Notarius quæsiverit eludere prælaudatam utriusque Juris Civilis, & Canonici dispositionem dolosè, & fraudolentèr obtegendo pœnam conventionalem ab utroque Jure
141 prohibitam sub specioso titulo augmenti Dotis alias a Jure non improbati, nihilominus adeo sagax esse non potuit, ut apertissimè simul non ostenderet hanc esse verè pœnam conventionalem, cum voluit, quod solvi deberet etiam in casu, quo Matrimonium ex culpa Clerici non effectuaretur, ut clarè pandunt verba ejusdem Apocæ = ibi = „ E per dare il Signo„ re Sposo una più chiara, sicura, e „ sincera riprova del distintissimo af„ fetto, stima, e particolar bene„ volenza, con cui ha riguardato, „ e riguarda la sudetta Signora sua „ Sposa, per sua mera liberalità, e „ spontanea deliberazione promette, „ assegna, e costituisce alla medesi„ ma la sopraddote, ò sia aumento „ di Dote in somma di scudi 500. da „ conseguirsi senza veruna eccezzio„ ne, contradizzione, e pretesto „ non solo in caso, che s' effettuasse „ il Matrimonio, ma ancorchè non „ sortisse PER COLPA però D'ESSO SI„ GNORE SPOSO, e de suoi Domestici, „ e Parenti „ =

Eo enim ipso, quod conventa pecuniæ quantitas solvi debet etiam Matrimonio non secuto, & quidem ex culpa Clerici promissoris, cœcus etiam videt, quod hæc est pœna conventionalis per promissorem solvendam, quoties ex illius culpa Matrimonium non habuerit effectum, non autem est amplius, ut fingebatur, augmentum Dotis, quod non secuto Matrimonio evanescit, quia causa obligationis solvendi Dotis augmentum, quæ 142
est ipsum futurum Matrimonium, eodem Matrimonio deficiente, reducitur ad non causam *Card. de Luc. de Dot. disc. 1. num. 9. Rot. in Albanen. Sponsalium 26. Junii 1711. §. Non relevante cor. Eminentissimo Scott.*

Sonitus igitur, & intelligentia præmissorum Apocæ verborum abundè suadent, & clarissimè ostendunt supradictum augmentum Dotis importare, & in se continere palliatum pœnale pactum, dum volita fuit il- 143
lius solutio non solum, si futurum Matrimonium optatum a Fœmina habuisset effectum, verum etiam contra naturam ipsius augmenti Dotis, quatenus scilicet *ex culpa Sponsi* minimè celebratum fuisset = ibi = *Ancorchè non sortisse per colpa però d'esso Signore Sposo* = Si itaque in promissione dicti augmenti Dotis contemplata fuit effectuatio Matrimonii, eoque non secuto

euto ex causa, & renitentia Sponsi, adhuc illius solutio conventa, & volita fuit, res clara evadit, quod causa, & origo promissionis ejusdem augmenti, & stipulationis illius solutionis ea fuit, ut si optatum a Fœmina Matrimonium ipsa deinde assequi non potuisset, prout ob suam vilem conditionem, & inhonestatem assequi non posse, hujusmodi inani tamen cautela se dubitare apertissimè demonstravit, illius vice Sponsus dictam summam scutorum 500. amittere, eamque, ob violatam fidem Sponsæ datam solvere deberet, & consequenter in-
144 negabile redditur, quod stipulatio solutionis ipsius augmenti Dotis continet pœnale pactum, quod nullam promereri potest executionem, uti ab utroque Jure improbatum, & pro nullo, & irrito habitum; causa enim, & origo cujuslibet dispositionis contractus, vel obligationis semper in-
145 spici debet ad effectum illam interpretandi juxta *Text. in leg. Qui id* 34. *ff. de Donation.* = ibi = *Causam, & originem constitutæ pecuniæ, non Judicis potestatem prævalere placuit* = benè *Cravett. in respons.* 1. *pro Genero num.* 36. 44. *&* 80., & in hisce nostris terminis *Mandel. Alban. cons.* 77. *num.* 28., *& seq.* = ibi = *Propterea cum tale Matrimonium postea non habuerit effectum, videntur esse revocanda ea, quæ data, & promissa sunt ea contemplatione &c. & vulgare est, quod inspici debet semper origo, & causa dispositionis, ut ait Textus &c. & inspiciendum qua contemplatione actus fiat &c., & cessante causa, & deficiente conditione debet cessare effectus, & debet repeti, quod datum est &c.* = & infra *num.* 22. = ibi = *Posset etiam tentari aliud fundamentum videlicet, quod supradictæ omnes dispositiones censeantur factæ tamquam in pœnam, ut Sponsalia servarentur, quia manifestæ promissiones pœnales tali casu non valent de jure l. Titia &c. Cap. Gemma &c. ideoque tales dispositiones tamquam factæ in fraudem legis debent annullari leg. Ita fidei &c. & dicunt DD. in dicta leg. Titia, quod omnis promissio verisimiliter tendens ad hunc finem, ut Sponsalia serventur, quamvis velata sit, debet rejici, ut ibi post alios Jason. &c.* = & in terminis generalibus dixit *Rot. dec.* 19. *num.* 21. *part.* 19. *tom.* 1. *recen.*

Minus obstat, quod eadem augmenti Dotis promissio fuerit pro majori illius firmitate in posteriori parte ejusdem Apocæ confirmata cum diverso titulo *Donationis irrevocabilis* 146
inter vivos; Quamvis enim Notarius prædictus totus intentus ad decipiendum Clericum, & ad ideandos varios modos, & titulos ad defraudandum finem legis, omnem ejus malitiosam adhibuerit operam apponendo in sæpedicta Apoca cautelas, & formulas insolitas, & pacta præter morem similium Apocarum, & præcipuè prætextum etiam Donationis, & quidem in Capitulo separato, & finali ejusdem Apocæ ab ipso summa fraude, & dolo extensæ, ut jam præmisimus, quod satis præsefert, inducit, & aggravat machinationem, & dolum tùm ejusdem Notarii, tùm Fœminæ, ejus- 147
que adhærentium, redditque dictam Apocam nullam, & invalidam *Menoch. de præsumpt. lib.* 5. *præsumpt.* 20. *num.* 20. *Barbos. Vot.* 68. *num.* 48. *lib.* 2. *Rot. decis.* 652. *num.* 4. *part.* 19. *rec.*

Attamen illius malitia, & calliditas eo usque se protendere non valuit, ut obtegere potuerit maximam natalium disparitatem, & notoriam inhonestatem Mulieris, propter quam disparitatem, & inhonestatem, & propterea *ex culpa* ipsius Mulieris Matrimonium habere non potest effectum, quo casu, & augmentum Do- 148
tis, & Donatio, quatenus etiam valida fuisset, *ex pacto expresso* corruere deberet, multoque minus eo usque se protendere valuit, ut cessante quoque natalium disparitate, & inhonestate Mulieris, evertere potuerit prædictam Juris utriusque Canonici, & Civilis dispositionem, quorum causa finalis fuit, & est tollere in Sponsalibus quodcumque pa- 149
ctum inducens *coactionem*, per quod vulnerata esse possit Matrimonii libertas juxta distinctionem, de qua *in Vol. I. num.* 169. *& seqq.*, itaut nèc unus, nèc alter Sponsus unquam compelli possit timore pœnæ pecuniariæ, seù

ſeù amiſſionis pecuniæ ad ineundum
coactè certum aliquod, & particulare,
ſeù ſpeciale Matrimonium, ne
pœnam pecuniariam ſubeat, aut pecuniam
amittat, vel ſolvere debeat,
quemadmodum prædictam cauſam
finalem legis pro veritate conſideranti
patet, in quibus anguſtiis reperiretur
profectò Clericus, ſi indebitè co-
150 geretur ad ſervandam Donationem
ſubdolè in Apoca per Notarium ita
conceptam = ibi = „ E perchè incer-
„ ta, è la vita dell'Uomo, nè mai è
„ ſicuro di giungere alla meta de'ſuoi
„ diſegni, perciò, affinchè la mede-
„ ſima meglio concepiſca quanto è
„ l'amore, che il Signore Spoſo le
„ porta, ſi dichiara, che in caſo,
„ che Egli a lei premoriſſe prima di
„ contrarre con eſſa il Matrimo-
„ nio, intende di donare, ſicco-
„ me ora per allora dona con dona-
„ zione irrevocabile, che diceſi *In-*
„ *ter vivos*, i ſuddetti ſcudi 500. al-
„ l'iſteſſa da eſigergli, e pagarſegli
„ da ſuoi Eredi quindici giorni dopo
„ la ſua morte ſenza veruna eccez-
„ zione, acciocchè veramente ſi co-
„ noſca quanto ardentemente, e con
„ ſua piena volontà ſiaſi il Signore
„ Spoſo riſoluto di contrarre colla Si-
„ gnora Spoſa il futuro Matrimonio =

Ultraquamquod, ſi ſotet etiam
attendenda promiſſio hujus augmenti
Dotis, hujuſque illicitæ, & invalidæ
151 Donationis, per quam promiſſoris
voluntas ita ligata remanet, ut nèc
poſſit aliam Uxorem ducere, alias incidat
in pœnam ſolutionis dicti augmenti
Dotis, nèc manere valeat in
Cœlibatu, alioquin illius hæreditas
pœnali debito ſolvendæ Donationis
obſtricta remaneat, ſicuti inſuper iſta
Donatio reſtringitur ad eum tantum
caſum, & eventum, quo Clericus
prædeceſſiſſet Fœminæ ante celebratum
Matrimonium, ita abſque ulla
hæſitatione incongrua, & impertinens
foret petitio illius præſentis executionis,
cum enim adhuc purificata non
ſit conditio, ſub qua concepta fuit,
& ad quam coarctatur ipſa donatio,
ad obitum nempè Clerici, dum ille
152 adhuc inter mortales exiſtit, nulla in
præſenti eſſet exercibilis actio pro
conſecutione prætenſorum ſcut. 500.
quia trita eſt juris regula, quod obligatus
ſub conditione ad nihilum tenetur,
niſi condition[illegible]rificata *leg.*
Item quia 4. *ff. de pa*[illegible]. *,leg. Cedere* 153
diem 213. *ff. de verb. ſignificat. Rot.*
*coram Lancett. deciſ.*7. *num.*3. *tom.*1.
*& coram Molines deciſ.*641. *num.*16.
*tom.*2., & ferè in puncto eadem *Rot.*
in Tuden. Sponſalium 20. *Junii* 1746.
§.*Replicatione cor. R.P.D. Caprara.*

Hæc autem adhæſivè ad hujuſce
caſus circumſtantias, & ad abundatiorem
prænotanda eſſe duximus; Cæterum
extra quoque ſimiles circumſtantias
certiſſimum eſt, quod ſi ratione
libertatis Matrimonii quodlibet
pœnale pactum, ſeù pœna conventionalis
inducens coactionem a lege
prohibetur, ex eadem ratione
quælibet alia pactio, quocumque titulo
cohoneſtetur, dummodò ſit im- 154
peditiva libertatis Matrimonii, &
coactionem inducat, eadem lege æqualiter
prohibita cenſeri debet ex vulgata
Juris noſtri regula, quod ubi
militat eadem ratio, ibi quoque militare
debet eadem Juris diſpoſitio 155
leg. Illud 32. *ff. Ad legem Aquil. Surd.*
conſ. 301. *num.* 19. *Cephal. conſ.* 1.
*num.*33. *Rot. deciſ.*369. *n.*3. *part.*14.
recen. undè cum obligatio prædicta
ſolvendi ſcuta 500. ſive ſit expreſsè
diſtincta cum proprio nomine pœnæ,
ſivè palliata cum nomine augmenti
Dotis, ſive velata, & colorata cum
titulo Donationis ſemper oriatur in
propoſito a conventione adverſante
libertati Matrimonii, cujus generis
conventiones in quorumcumque Sponſalium
ſtipulatione ab utroque Jure
irritantur, atque damnantur, nullo 156
idcircò prorſus modo ſubſtineri poteſt,
ut præter punctuales auctoritates
ſupra laudatas pluribus collectis
firmavit *Rot. in Colonien. Sponſalium*
ſuper pœna Imperialium 2000. 3. *Martii* 1752.
§. *Jure enim coram R. P. D.*
*Molino = ibi = Explorati, & abſoluti
Juris eſt, quod Matrimonia ſivè
futura, ſivè jam contracta nullo
vinculo pœnæ obſtringi poſſunt, &
quævis pœna pecuniaria ſivè conventionalis,
ſivè ab Homine, ac Judice
inflicta ob ſpretam fidem, aut ob receſſum*

cessum à futuris Sponsalibus etiam juratis propter favorem libertatis Matrimonii, neutiquam sustinetur =

Constituto igitur, quod promissio, & obligatio solvendi dicta scuta 500. in augmentum Dotis, & præmemorata Donatio evidentissimè respiciant præcisam coactionem contrahendi futurum Matrimonium sub expressa promissione solvendi enunciatam summam, quatenus ex causa Promissoris non contrahatur, vel recedendo a Sponsalibus, vel permanendo in cœlibatu usque ad obitum, & propterea contineant conventiones libertati Matrimonii totaliter oppositas, quia in utroque casu eogunt Promissorem ad contrahendum certum Matrimonium, ne dictæ pœnæ subjaceat, etiamsi eadem promissio, obligatio, & donatio non legantur, neque appareant sub proprio nomine pœnæ, sed ad eludendam legis dispositionem sub emendicato titulo aug-

157 menti Dotis, seù Donationis, aut Sponsalitiæ largitatis, quia in rei veritate sunt pœna compellens ad certas speciales nuptias, licet alio vocabulo malitiosè palliata, a jure proinde remanent irritatæ, & omnimodè improbatæ, quia pro earum irritatione, & damnatione non habetur respectus ad titulum sub quo solutio pactionata extitit, sed solummodo ad impedimentum, quod præstant libertati Matrimonii, & sic ullam habere nequeunt

158 executionem, ut in hisce præcisis terminis firmavit *Rot. in Tuden. Sponsalium* 20. *Junii* 1746. *§. Exclusa, & seq.*, *cor. R. P. D. Caprara* = ibi = *Quia conventiones hujusmodi libertati Matrimonii adversantes damnantur, & irritantur, & doli mali exceptione refelliuntur tùm Jure Civili &c. tùm in Jure Canonico &c. Replicatione non attenta, quod sponsio Ducatorum* 3000. *non quidem nomine pœnæ, sed titulo Dotis fuerit per Antonium emissa; Ultra quod enim unus Dominorum advertebat, quod Antonius Ducat.* 3000. *se soluturum spopondit*, SI DATAM FIDEM FREGISSET, ET SIC NOMINE POENE, *solumque addidit* = *& quatenus Statum Ecclesiasticum assumere vellem, eidem Puellæ dari debeat Dos &c.* = *unde inferebat, quod si Antonius statum Ecclesiasticum nondum assumpsit, extranea erat ex hoc capite Dotis petitio &c. Urgebat præterea, quod Textus Civiles, & Canonici, & DD. omnes in Decisione, quæ revidetur, allegati non respiciunt ad titulum, sub quo solutio conventa fuit, sed unicè hasce conventiones improbant ratione impedimenti, quod præstant libertati Matrimonii; Undè cum ratio semper sit eadem, distinctio inter Sponsionem pœnæ in genere, & ejusdem pœnæ promissionem nomine Dotis, nil utique concludit, nam ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus &c. imo cum rationis identitas utrique casui adamussim conveniat, idem Jus, eademque lex in utroque casu est utique statuenda* =

Et ita &c. Utraque &c.

ANONYMA SPONSALIUM CUM SUBSEQUENTI STUPRO.

ARGUMENTUM

Prohibetur Filiusfamilias contrahere Matrimonium cum Fœmina sub jurata promissione Matrimonii ab ipso stuprata, quando ex Matrimonio resultat infamia, & deturpatio propriæ Familiæ, ac Consanguineorum.

SUMMARIUM

1 *Xistus V. pro Lenocinii delicto pœnam mortis imposuit.*

2 *Quæ de consuetadine in pœnam extraordinariam Triremium, vel Fustigationis, & Exilii commutatur.*

3 *Hinc viles Genitores lenacinio Nobiles Adolescentes ad suarum Filiarum amorem alliciunt, eos invitant, in propriam Domum introducunt, & cum Filiabus etiam secretò sermocinari permittunt.*

4 *Quæ post tactus, amplexus, & oscula sub jurata fide futuri Conjugii se carnaliter cognosci patiuntur.*

5 *Et*

5 *Et deinde Matrimonium contra assertum Defloratorem maxima expostulant audacia.*

6 *Et si id obtineant, alii pauperes, vilesque Genitores ad proprias Filias ita nobilitandas excitantur.*

7 *Facti series*, & num. seqq.

8 *Eu venustate, per quam modestæ Fæminæ absque aliu Dote assecuntur Maritum, aliæ impudentissimæ potius ad se prostituendas abutuntur.*

27 *Habita Stupri querela, & probata familiaritate, Deflorator carceratur ratione delicti, multoque magis, si antea habuerat præceptum de non conversando.*

28 *Pœna Stupri violenti de Jure Civili est pœna mortis.*

29 *Lex Julia nullum discrimen facit inter Stuprum, & Adulterium.*

30 *Adulterium tamen in nuptam, Stuprum vero in virginem, Viduamque committitur, quod Græci corruptionem appellant.*

31 *Ex eodem Jure Romanorum non in omnes virgines, sed tantum in honestas Stuprum committitur.*

32 *Ex ipso Jure cum Ancilla, cum Libertina, cum ingenua obscuro loco nata, vel eum ea, quæ quæstum corpore fecit, non committitur Stuprum, sed Concubinatum.*

33 *Vilis Persona dicitur ludionis, lenonis, & arenarii filia.*

34 *Ex eodem Jure cum vili Fœmina nupta non committebatur Adulterium, nèc Stuprum, si erat innupta.*

35 *Pœna Stupri non violenti ex eodem Jure, quoad Stupratorem honestum, erat publicatio dimidiæ partis bonorum, quoad humilem vero coercitio corporis cum relegatione;*

36 *Præter alias extraordinarias pœnas.*

37 *Gravius puniebatur persuasio, quam violentia, & quare?*

38 *Aliæ pœnæ de Jure Cæsareo pro Stupro infligendæ remissive.*

39 *Hodie in quacumque virgine, vel honesta Vidua Stuprum committitur.*

40 *Stuprator obligatur ad solvendam Dotem Stupratæ, & subeundam pœnam.*

41 *In veteri lege Stuprator Stupratam desponsare, eamque dotare tenebatur.*

42 *Verbum Hebraicum* = maher = *hoc est* = festinare = *habet etiam dotandi significatum.*

43 *Antiquiùs tàm apud Hæbreos, quàm apud cæteras Gentes Mariti dotabant Uxores.*

44 *Patris Hæbrei ea erat potestas, ut à Conjugio Filiæ sivè virginis, sivè defloratæ dissentire posset.*

45 *Ecclesia præcepit Stupratorem aut Stupratam ducere, aut in Monasterium detrudi ad peragendam pœnitentiam.*

46 *Hodie Stuprator tenetur vel Stupratam desponsare, vel eam dotare ad suam electionem.*

47 *Quæ alternativa recepta est in omnibus Tribunalibus Ecclesiasticis, & Laicalibus Italiæ.*

48 *Item Germaniæ.*
Et in terris Electoratus Saxoniæ. ibid.

49 *Et pariter Galliæ.*

50 *Nec non Hispaniæ.*

51 *Non omnibus tamen casibus hæc alternativa, seu regula aptari potest.*

52 *Dantur diversæ species Puellarum, quæ innuptæ se carnalitèr cognosci patiuntur.*

53 *Prima est earum Puellarum, quæ ex rusticis Parentibus ortæ a teneris annis a Genitoribus ad custodiendum gregem per arva mittuntur.*

54 *Istæ honestiores reperiuntur in praxi, quam illæ, quæ in Oppidis, seu Civitatibus educantur.*

55 *Si aliqua ex eis Stuprum subeat, est commiseranda, & quare?* num. 56. 57.

56 *Stuprator condemnatur ad dotandum, vel nubendum, si Stuprata præcedentèr fuerit honesta.*

59 *Si copulæ promissio Matrimonialis accesserit, Stuprator condemnatur absolutè ad nubendum.*

60 *Promissio Matrimonialis tamen est plenè, concludentèr, & rigorosissimè probanda.*

61 *Non per præsumptiones, & conjecturas, sed vel per Confessionem stuprantis, vel per documenta plenè convincentia eamdem promissionem, & quare* num.62.

63 *Nec sufficit, quod Stuprator dixerit se velle cum Stuprata Matrimonium inire.*

64 *Hæc enim verba præseferunt voluntatis dispositionem, non voluntatem determinatam*, & num. 66. 67.

65 *Ad perfectionem Sponsalium requiritur consensus omninò certus, & deliberatus.*

68 *Maximum intercedit discrimen inter promissionem desponsandi, & ipsamet Sponsalia.*

69 *Verba* = promitto, quod te desponsabo = *non inducunt Sponsalia.*

70 *Nec etiam verba* = Volo te accipere, habere, aut ducere in Uxorem =

71 *Ad inducenda Sponsalia requiritur promissio unius, & repromissio alterius.*

72 *Repromissio Stupratæ non remanet plenè probata ex subsecuta copula, sed aliundè est probanda*, & num. seqq.

73 *Sine mutua promissione, & consensu concubitus nihil concludit, nec Sponsalia perficiuntur.*

74 *Neque ad hoc ullam probationem facit assertio Stupratæ.*

75 *Quia talis assertio respicit ipsius Stupratæ commodum, & interesse.*

76 *Alias ita Mulieres Virum, quem vellent, habere possent*, & n.78.

77 *Non obstante præsumptione, quod Virgo spe Matrimonii fuerit seducta.*

79 *Promissio Matrimonialis emissa impetu, & ardore explendæ libidinis non inducit Sponsalia*, & num. seqq., & num. 165.

81 *Et Fœmina sub tali promissione corpus suum tradere non debet, & quare?*

83 *Deflorans Virginem sub hisce promissionibus præcisè non est cogendus ad desponsandam Defloratam.*

84 *Promissio Matrimonialis nihil operatur, nisi etiam constet de præcedenti honestate Stupratæ.*

85 *Honestas in hoc crimine est præcipuum, ac essentialissimum requisitum.*

86 *Si non constat de præcedenti honestate Mulieris defloratæ, ipsa amittit Jus dotationis*, & n.246.

87 *Honesta non reputatur Fœmina, quæ Hominum conversationes admittit, atque tripudia*, & n.157.

88 *Vel habet amicitiam cum pluribus Viris.*

89 *Vel ad publica accedit tripudia.*

90 *Mulier pauper, & vilis ut plurimum inhonesta reputatur.*

91 *Testibus deponentibus in genere de honestate Mulieris non est deferendam, & quare?*

92 *Testes viles, & pauperes, ac amici Mulieris Stupratæ ad illius favorem nihil probant*, & num. seq.

94 *Inhonestas Mulieris probatur etiam per Testes singulares.*

95 *Et etiam per Testes de auditu, & fama.*

96 *Et per simplices præsumptiones, quoties non prætenditur punitio Mulieris.*

97 *Quamvis constet de reciproca promissione Matrimoniali, & de præcedenti Stupratæ honestate, & res agatur inter æquales, si nihilominus concurrant aliæ urgentissimæ causæ, Stuprator ad nubendum cogi non potest.*

98 *Veluti si capitale odium, & inimicitia irreconciliabilis exorta fuerit inter Stuprantem, & Stupratam, ejusque Consanguineos*, & num. seqq.

101 *Odium, & inimicitia inter Conjuges est causa divortii.*

103 *Stuprator cogi non potest ad desponsandam Stupratam licèt æqualem, & honestam non obstante promissione Matrimoniali, quando inter eos fuit lis contestata, & acerrimè substentata, & quare?* & num. seq.

105 *Vel si Stuprator constantissimè renuat contrahere cum Stuprata Matrimonium, & protestetur se velle potius in carcere mori, & quamcumque pœnam subire*, & num. 107. 108.

106 *Quia deficiente consensu, nullum, irri-*

irritum, ac invalidum esset Matrimonium.

108 *Judex compellere tantum potest ad Matrimonium stuprantem, quem videt in sua simplicitate titubantem.*

109 *Matrimonia coactè contracta funestos semper sortiuntur effectus.*

110 *Ecclesia abstinet a coactione quamvis indubitata intercesserint Sponsalia, & primævam Sponsis libertatem restituit, quando timentur scandala, ac mala probabilitèr contingibilia*, & n seqq.

112 *Sponsalia rationabili concurrente causa dissolvi possunt.*

113 *Quamvis fuerint juramento firmata.*

114 *Multoque magis, si non fuerint jurata.*

116 *Alterius speciei Fœminarum sunt Ancillæ, quarum aliqua innupta, & a suo Domino seducta, Stuprum passa fuit.*

117 *Hæc commiseranda videtur, & illius Dominus ad ei Dotem persolvendam est condemnandus.*

118 *Dos stupratæ debita quomodo taxanda.*

119 *Dos debetur probato corpore delicti in genere, & in specie.*

120 *In Crimine Stupri probatum remanet Corpus delicti in genere vel ex prægnantia Stupratæ, & subsecuto partu, vel recognitione Claustri virginalis per Obstetrices facienda.*

121 *Hæc recognitio ut plurimum est fallax.*

122 *Tota Medicorum ars est undique fallax, & periculosa.*

123 *Ancillæ præsumuntur faciles ad meretricandum.*

124 *Si fuerint carnalitèr cognitæ, debent probare præcedentem honestatem cum attestatione Parochi, aliorumque Testium.*

125 *Qui reddere debent opportunam scientiæ causam, & non genericè deponere.*

126 *Sed Parocho potissimum semper est deferendum, & quare?*

127 *Nemo est tàm infelix in loco, ubi habitat, ut non habeat aliquos testes de illius bona fama deponentes, & quare?*

128 *Tertia species est earum Puellarum, quæ in Oppido, vel Civitate honestè educatæ, honestèque viventes ab aliquo Juvene destorantur.*

129 *Quibus, si fuerint verè seductæ, vel Matrimonium, si promissio præcesserit, vel Dos, aut Matrimonium a Stuprante debetur.*

130 *An hujusmodi Puellæ præsumantur seductæ.*

131 *Quarta species est earum Puellarum, quæ in Oppido, vel Civitate natæ huc illuc vagantur, Viros allocuntur, & tactus admittunt.*

132 *Quibus, si aliquem de Stupro accusent, nèc Dos, nèc Matrimonium debetur, quia non sunt honestæ.*

133 *Filia Jacobi Patriarchæ foris deambulans, & circumvagans pudicitiæ cingulo spoliatur.*

134 *Solus tactus libentèr admissus Mulierem reddit inhonestam.*

135 *Hæ Mulieres sunt veræ Meretrices, ideòque fustigandæ, & in exilium mittendæ.*

136 *Aut ne Meretricium exercere valeant, in pœnam Carceris usque ad senectutem condemnari debent.*

137 *Quintæ speciei est Puella in Oppido, seu Civitate nata, cujus Genitores Adolescentem æqualis Conditionis in propriam domum introducunt, ut impudico Filiam amore prosequatur.*

138 *Ad quem effectum Mater Filiam ornat, & nonnunquam pigmentis, seu picturis fucat.*

139 *Illumque tàm ea præsente, quàm absente cum Filia tractare permittit.*

140 *Si dicta Filia cum aliis Viris antè liberè tractare consueverat, ex hac inverecunda posteriori conversatione oritur suspicio, quod ante fuerit ab alio corrupta.*

141 *Quemadmodum huic ultimo se fœdandam offert.*

142 *Istæ Puellæ pudore virginali sunt destitutæ.*

143 *Contra illas procedendum esset cum antiquo Canonum rigore, qui nulli sinebant nubere viro Fœminam*

209 *Item*

perpetrare delicta in Urbibus Italiæ, & Hollandiæ.

VOTUM VII.

Ixtus V., cujus in æternum memorabile nomen, pro gravissimo Lenocinii delicto pœnam mortis naturalis imposuit per suam *Con-*
1 *stitutionem* particularem incipien. = *Ad compescendo* = quæ est *Constit.* 46. *in Bullar. pag.* 421. , sed quia, non obstante hac sanctissima lege sivè pro Urbe, ejusque Districtu, sivè pro toto Statu Pontificio emanata, talis pœna Ordinaria, quemadmodum ante publicationem *Edicti* Emi, & Rmi DD. Cardinalis Guadagni Urbis Vicarii jussu s. m. Clement. XII. *sub die* 13. *Septembr.* 1736. emanati, de con-
2 suetudine in pœnam *extraordinariam* Triremium, vel Fustigationis, & Exilii commutabatur *Farinacc. quæst.* 144. §. *Pœna Lenocinii num.* 7. & S. *Clar. in prax.* §. *fin. quæst.* 68. *num.* 24. *Menoch. de Arbitr. cap.* 534. *num.* 45. *centur.* 6. ita eo publicato, quamvis in illo prædicta Xisti *Constitutio*, & altera Pauli IV. fuerint expressè innovata, ut apertè legitur in eodem Edicto, & advertit eruditissimus *P. Ubald. Giraldi Scholar. Piar. ad Thesaur. de pœn. Eccles. par.* 2. *verb. Lenocinium cap.* 1. *vers. Nota VI.* nihilominus eadem pœnæ commutatio in Laicis Tribunalibus indistinctè continuatur, & quia etiam sæpissimè nimia Judicum indulgentia penitus impuniti delinquentes evadunt, hinc evenit, ut notat etiam *Piton. Discept. Eccles.* 52. *num.* 53., quod Genitores Puellarum Infimæ conditionis, & potissimum illarum Matres Adolescentes Filiosfamilias maximè ex Stirpe Nobili natos omnis generis Lenocinio alliciunt ad suarum Filiarum impudicum amorem, eos invitant, eos in propriam Domum introducunt, eos cum Filiabus familiariter, & etiam 3
secretò sermocinari permittunt, à quibus tandem post tactus, amplexus, & oscula perditè exoptant, atque enixè petunt, quod ipsæ Puellæ ab iniquis Genitoribus edoctæ sub affectata specie pudoris se nunquam concessuras protestantur, nisi prius jurata fide futuri Conjugii. Itaque, Dei nomine impiè invocato, se coinquinant Stu- 4
pro, & forsan simplici fornicatione, quia prius ab alio stupratæ fuerunt, & exindè specioso prætextu servandæ fidei, adimplendi Juramenti, ac compensandæ injuriæ honestæ virgini illatæ, Ecclesiæ præsidium incredibili expostulant audacia; Jactitant non suam agi Causam, sed *Sacrorum Canonum*, quibus statuitur, & jubetur jusjurandum inviolabiliter observari, resarciri damnum illatum, ac Deflo- 5
ratorem virginis eam sibi Matrimonio conjungi debere, & quia nonnunquam invenitur aliquis Judex, qui nihil de peccatis cogitans, quæ talia Matrimonia concomitantur & subsequuntur, cum omni facilitate, ad favendum hisce Mulierculis, hujusmodi Adolescentes ad Matrimonium ineundum condemnat, aut illorum voluntati indignè contrahendi cum dedecore propriæ Familiæ auxilium, opemque præstat, ideo alii pauperes, humilesque Genitores in magnis maximè Civitatibus hoc exemplo animati, 6
iisdem artibus ad nobilitandas proprias Filias illas ignominiosè prostituunt.

Ita quoque accidit in hac Urbe, ubi diebus elapsis coram nobis personaliter comparuit quædam Vetula veram Lenæ faciem præseferens, ac 7
laceris induta vestibus, quæ absque ullo mœrore, sed alacri animo, ac serena fronte audacter exposuit se habere unicam Filiam rara venustate à natura dotatam (qua rara venustate, & pulchritudine, per quam modestæ Fœminæ Maritum æqualis conditionis absquo

absque alia Dote nonnunquam assequi
8 solent, hæ impudentissimæ potius ad se prostituendas abutuntur) & prosequendo narravit, quod quidam Nobilis Adolescens, cujus Familia jamdiù decorata extitit Insigniis Militiæ Hierosolymitanæ, illius amore captus
9 solitus fuerit per aliquot Menses ferè quotidie ad ejus Domum accedere, eamque visitare, unde ad tollendam murmurationem eidem Adolescenti tandem apertè dixit = ,, Io in Casa ,, mia non ci voglio scalda sedie; Se ,, la mia Figlia le piace, come già ,, dimostra d'esserne innamorato, se ,, la prenda, e faccia i Capitoli Matrimoniali, altrimenti si contenti ,, di starsene a Casa sua, perchè tale ,, ancora è il sentimento di mio Marito (*qui Artem Fabrimurarii exercebat*) onde il Giovine, ciò ,, inteso, alla mia presenza, e della ,, detta mia Figlia, subito scrisse di ,, suo pugno i Capitoli Matrimoniali, ,, e gli giurò, come in essi si vede, ,, alla presenza di due Muratori amici di mio Marito, che vi sono soscritti, e da lì in poi continuò a ,, venire in Casa a visitarla, trattarci, e discorrerci, ed un giorno,
10 ,, avendogli lasciati soli in Casa, essendo uscita per un mio urgente ,, affare, il temerario tanto la lusingò, che la fece cadere, e acconsentire &c., e perciò fò istanza ,, anco a nome di mio Marito, che ,, ora si trova in Diocesi a lavorare, ,, che dal Giovine le venga restitui-
11 ,, to l'onore collo sposarla ,, = sunt verba prius oretenus, & deindè in Processu per Cancellarium Criminalem descripta, utpotè in expositione querelæ per ipsam Vetulam repetita.

Examinata deindè Puella magis ingenuè deposuit = ,, Cominciò il Sig. ,, NN. a passar per la strada, dove ,, è la nostra Abitazione, e vedendomi alla finestra mi salutava, e ,, io gli corrispondevo col saluto. ,, Finalmente un giorno disse a mia ,, Madre, che Esso non aveva il vizio del giuoco, e perciò la sera ,, sarebbe venuto volentieri a trattenersi in Casa nostra, e mia Ma-
12 ,, dre gli rispose, che era il bel Padrone, e la stessa sera ci venne, e ,, subito mi disse, che mi voleva ,, bene, senza però, che sentisse ,, mia Madre = *& infra* = sarà un ,, Anno, e più, che cominciò a venire in Casa nostra di giorno, e ,, di notte, cioè fino a tre, e quattr'ore di notte, ma da sei Mesi in ,, quà in circa non ci veniva se non la ,, sera occultamente; perchè disse a ,, mia Madre, ed a me, che aveva ,, avuto il Precetto da questo Tribunale ad istanza del suo Signor Pa- 13
,, dre, e de' Vicini di non accostarsi ,, più a Casa nostra, e perciò veniva la sera solamente per non esser veduto, e sempre mi diceva, ,, che mi voleva bene, e mi voleva ,, sposare, e più volte andando mia ,, Madre in un altra Stanza, dove si ,, dorme, e lasciandoci soli al fuoco, se era d'Inverno ,, = & hic libere narrat *tactus pectoris, & oscula* 14
per eam admissa, & reciprocata, quodque idem Juvenis tandem copulam carnalem ab ea requisivit, quam tamen ipsa ob animæ, ac honoris præjudicium eidem denegavit, & subindè pro veritate deponit *se prædicta verba amatoria, tactus, & oscula* 15
semper adamussim propriæ retulisse Matri, quæ licet antea quoad recensitos inhonestos actus absque ulla amaritudine semper tacuerit, cum tamen audivit, quod Adolescens ab ea carnalem etiam copulam extorquere tentaverat, statim subjunxit = ,, Stà fre- 16
,, sco lui, se questo vuole, bisogna, che ti sposi, ma ci penserò ,, io: e venuto la sera, gli disse in ,, presenza mia, ò che facesse meco ,, i Capitoli Matrimoniali, ò non venisse più in Casa nostra, ed Esso subito gli scrisse, e gli giurò alla ,, presenza di due Muratori, e d'allora in poi; lasciandoci mia Madre ,, la sera soli, e andando da una nostra vicina sua amica, che si chiama per nome NN. (*quæ examinata hoc Puellæ dictum plenissimè confirmavit*) sollecitandomi esso &c., e 17
,, riflettendo io, che già ero sua Sposa, ed esser dovevo sua Moglie, 18
,, finalmente mi lasciai vincere &c. ,, e dopo questa prima volta abbiamo ,, fatto

,, fatto più volte sempre lo stesso =
,, *& inferius*=Signorsì , che quando
,, mia Madre acconsentì , che venis-
,, se in Casa la prima volta , sapeva
,, benissimo da me , che prima pas-
19 ,, sando per la strada mi salutava ,
,, anzi alcune volte lo vedeva da se ,
,, stando meco alla finestra , e dopo ,
,, che sui caduta &c. la prima volta ,
,, ne resi consapevole mia Madre ,
,, ed essa mi replicò : Oh adesso sì ,
20 ,, chè bisognerà , che ti sposi : ed in
,, fatti gli parlò , e si protestò , che
,, se non l'avesse fatto per amore ,
,, l'averebbe fatto per forza , e per-
,, chè sempre prometteva , e mai
,, concludeva il Matrimonio , perciò
,, col consenso di mio Padre si risolse
,, di venirlo ad accusare= *& demum*=
,, Sette , ò otto giorni dopo fatti i
,, Capitoli io caddi &c. la prima vol-
,, ta , e s'è continuato fino a quin-
,, dici giorni fà , perchè più non ci è
21 ,, venuto , avendogli io detto , che
,, dubitavo d'esser gravida . Ciò se-
,, guiva però quando mia Madre era
,, uscita , ed era andata dall' Amica
,, sua Vicina , ed in Casa non eravi
,, verun altro , perchè mio Padre la
,, sera andava coo altri Lavoranti
22 ,, all'Osteria , ò si trovava in altri
,, Paesi a lavorare , e quando Esso mi
,, sollecitava &c. , io l'avvertivo , che
,, potevano venire i Birri , ed Esso
,, mi replicava , che non dubitassi ,
23 ,, dicendo : i Birri hanno mangiato ,
,, e mangeraono .

Ad probandam autem prædictam Familiaritatem , continuam Conversationem , & accessum Adolescentis ad Puellæ Domum examinati fuerunt plures Vicini , inter quos duæ Fœminæ Domui Puellæ propinquiores , quarum altera deposuit prout infra =
,, Sarà più d'un anno , che il Signore
,, NN, và nella sudetta Casa , ma se
,, prima ci andava di giorno , e la se-
,, ra , da sei mesi in quà in circa non
,, ce l'ho veduto entrare se non do-
,, po l'ore 24. , e vicino all' un ora
,, di notte , perchè si disse , che aves-
,, se avuto precetto di non accostar-
,, visi da questo Tribunale &c. Io in-
,, sieme con NN. mia vicina avvertii
24 ,, la Madre , che v' era questo pre-
,, cetto , e l'avvertissimo ancora cir-
,, ca un Mese fà per l'ultima volta ,
,, dicendole di più , che non gli la- 25
,, sciasse in Casa soli , ma Ella ci ri-
,, spondeva con arroganza , che sape-
,, va quel , che faceva , e che aveva
,, accomodato l' affare in maniera ,
,, che la sua Figliola sarebbe divenu-
,, ta Signora , Moglie d'un Cavalie-
,, re , e Madre di Dame , e Signori ,, =
& cum hujus depositione ferè ad un- 26
guem concordat altera Fœmina ab
hac , ut supra , in contestem vocata .

Præmissis omnibus his probationibus una cum visitatione , & recognitione Obstetricum juxta solitum , sed magna cum cautela , ne hoc ad aures perveniret Adolescentis , undè vel latitasset , vel fugam arripuisset , expedito deindè adversus illum Capturæ mandato , Illud exequi curavimus per Satellites Curiæ Laicæ , qui ante non fuerant , quemadmodum illi hujus Ecclesiasticæ Curiæ , pecunia corrupti , prout exequuti sunt , nèc illius Carceratio debuit omitti , tùm
ratione Criminis , tùm ratione spreti 27
præcepti , & quidem maxima cum satisfactione ejusdem Parentum , & Propinquiorum , qui non pœna Stupri , sed pœna arbitraria corporali illum absque misericordia mulctari postularunt , & insimul insteterunt per nos declarari vel invalida , vel esse rescindenda indigna Sponsalia , nullamque Dotem Defloratæ deberi , quemadmodum , inspectis omnibus circumstantiis in casu concurrentibus , nèc Stupri pœnam intrare , nèc Sponsalia esse adimplenda , nèc deberi Dotem resolvendum esse censuimus .

Etenim , quoad pœnam Stupri , si fuerit violentum , de Jure Civili est
pœna mortis naturalis , eamque in 28
Tribunalibus laicis infligendam esse desumitur ex §. *Item lex Julia de vi publica vers. Sin autem* ibique *gloss. Instit. tit. de public. Judic. l. 1. §. ult. ff. de extraordin. crimin.* nèque *Lex*
Julia ullum discrimen facit inter Stu- 29
prum , & Adulterium *l. inter Stuprum* 101. *ff. de Verb. signific.* Papinianus in *l. 6. §* 1. *ff. Ad l. Juliam de Adulter.* = ibi = *Lex Julia Stuprum , & Adulterium promiscuè , & abusivè* ap-

30 *appellat. sed propriè Adulterium in nuptam &c. Stuprum vero in Virginem, Viduamve committitur, quodGræci corruptionem appellant*=& concordat *text. in l. Stuprum* 34. *ff. eod.*& ex hoc eodem Jure non in omnesVirgines, sed
31 tantum in Virgines honestas Stuprum committitur, ex quo sequitur cum Ancilla, cum libertina, cumque ea ingenua, *quæ obscuro loco nata est, vel quæstum Carpore fecit*, & cum alia quacumque Fœmina vili propriè non
32 esse Stuprum Jure Romano, sed tantum Concubinatum, ut ex *Marcian. in l.3.pr.de Concubinis* arguunt DD., & præ cæteris *Heinecc. ad l. Juliam, & Pop. lib.2. cap.4. n.4. pag.*172.ubi
33 etiam vilis Personæ exempla ponit in ludionis, lenonis, & arenarii Filia; Unde *Anton. Matthæus de Stupr.n.* 3. addit insuper, quod cum Jure Romano cum vilibus Fœminis, si nuptæ
34 sint, non committatur Adulterium, multo minus Stuprum committitur si sint innuptæ. Violentia autem longe abest a nostro casu, ideò de pœna Stupri sine vi a nobis dumtaxat est agendum.

Ad pœnam igitur Stupri sine vi quod attinet ea in Stupratorem honestum erat publicatio dimidiæ partis bonorum, in humilem vero coercitio
35 Corporis cum relegatione §. *Item lex Julia de Adulteriis Instit. tit.de public. Judic.* præter alias extraordina-
36 rias pœnas, de quibus *Anton. Matthæus n.8. & 9.* Sed illud a communi sensu abhorrere videbatur, quod ex lege *Solonis* gravius puniebatur persuasio, quam violentia, ut ex *Lysia*
37 adnotat *Duarenus ad l. Juliam de Adulter.* Verumtamen non temerè, sed sapientissimè id sanciri intellectum fuit, quia violentia Corpus tantum corrumpit, & mentem castam relinquit, at persuasio, blanditiæ, & turpiloquium mentem prius incestant, postremò quod restat, & Corpus etiam polluunt, ideòque reus hujus sceleris est graviori pœna plectendus.

Sed omissis aliis pœnis Jure Cæ-
38 sareo pro Stupro statutis, de quibus *Harprecht.in §.item lexJulia de Adulteriis Instit.tit. de public. Judic. Henric. Zoes in Comment. Pandect. sup. tit.5. lib.48. num.58. & seqq., ff. Ad l. Jul. de Adulter. Gonzalez in Cap. Expectabamus 2. num. 6. de Adul.er. Guttierez quæst. Canonic lib. .q.47. Farinacc. quæst.*147.*n.6. & seqq.* hodie tàm in quacumque Virgine, quàm in qualibet honesta Vidua Stuprum
committitur *Carpzov in pract. crimin. par.2. quæst.68. num 4. & seqq, & n.23. & 27.*,ubi quod Stuprator cuilibet Virgini, seu Viduæ blanditiis, & suasionibus per ipsum corruptæ non solum ad subministrandam congruam dotem obligatur, sed & Magistratui 39
ad subeundam pœnam remanet adstrictus, toto namque discrimine honestarum, aut vilium Personarum omninò sublato, sancta Mater Ecclesia labentium imbecillitati simul indulgens, & violatæ Virginis consulens indemnitati, suscitavit quodam modo ut meminit *Rot. dec.74.n.9. cor.Penn.* jam mortuum judiciale præceptum Veteris legis *Exod. cap.22. vers.16.* = ibi = *Si seduxerit quis Virginem nondum desponsatam, dormieritque cum ea, dotabit eam, & habebit eam* 40
Uxorem = relatum in *Cap.1. de Adulter.* Hebraice autem legitur = *festinando festinabit eam sibi Uxorem* = sed Hebraistæ volunt verbum hebraicum = MAHER = quod vulgo est = FESTINARE = habere etiam *dotandi* significatum, itaque LXX. posuerunt = *dotando dotabit sibi eam Uxorem* = ubi idem est *dotare sibi in Uxorem*, quam *ducere*, quia per solum Conjugium damnum Defloratæ illatum reficiebatur, non autem per Dotem, quam Stuprator solvebat non utiStuprator, nèc uti pro Stupro debitam, sed uti Maritus, nam antiquitùs tàm apud Hebræos, quàm apud cæteras Gentes 41
Mariti dotem futuræ Uxori dicebant, quemadmodum etiam clarè colligitur tàm ex *Exod. d. cap.22. vers.* 17. = ibi = *Si Pater Virginis dare noluerit, reddet pecuniam juxta modum dotis, quam Virgines accipere consueverunt* = quam ex *præcit. Cap. 1. de Adulter.* ubi eadem verba leguntur, qui modus dotis disertè statuitur in *Deuter. cap.22. vers.28.& 29.* = ibi = *Si invenerit Vir Puellam Virginem, quæ non habeat Sponsum, & apprehendens*

bendens concubuerit cum illa , *& res*
ad Judicium venerit , *dabit qui dor-*
mivit cum ea Patri Puellæ quinqua-
ginta ſiclos argenti , *& habebit eam*
Uxorem , *quia humiliavit illam* = &
quamvis *Grotio*, aliiſque placuerit fa-
cti ſpeciem , quæ in *Exodo* , ab ea ,
quæ in *Deuteronomio* , differre , quia
ibi optio Patri datur , non autem in
Deuteronomio , poſterior attamen lo-
cus cum priore conciliandus videtur ,
ſubaudiendo = *Si Pater corruptæ in*
Matrimonium conſenſerit = Tanta
44 enim erat in Patre poteſtas apud He-
bræos circa propriæ Filiæ Sponſalia,
ut non ſolum ſi eſſet Virgo , nèc vio-
lata, ab ejus Conjugio diſſentire po-
tuerit , verum etiam eidem licebat
Filiæ defloratæ annullare Sponſalia
non obſtante copula , quam inter Vi-
rum , & Puellam interveniſſe ſatis ſi-
gnificat Moyſes *pelliciendi* verbo, pro
quo vulgata , ut ſupra ſub *num.* 40.,
uſurpavit = *ſeduxeris* =

Poſterius autem eadem Sancta
Mater Eccleſia aut rigorem mitigans,
aut explicans quomodo mandatum il-
lud renovare intellexerit , præcepit
45 Stupratorem aut Virginem ducere ,
aut in Monaſterium detrudi ad pera-
gendam perpetrati Criminis pœniten-
tiam *Cap. Pervenit 2. de Adulter.*

Acceſſit tandem Interpretum
conſenſus, & ab omnibus recepta con-
ſuetudo , qua vel antiquior expoſita ,
vel nova ſancita fuit lex , ut ſcilicet
qui ſeduxerit , aut violaverit Virgi-
nem , dummodò copulam non præceſ-
ſerit promiſſio Matrimonialis , (ul-
tra infamiam Juris, per quam Stupra-
tor efficitur irregularis , ut ad Ordi-
nes promoveri non poſſit , quoties
crimen fuerit notorium *Majol. lib. 5.*
46 *cap.40. n.1.*) illam pro ſui optione
aut Uxorem ducere , aut dotare te-
neatur *Barboſ.in Cap.1. n.7. de Adul-*
ter. Gonzalez in d. Cap. Expectaba-
mus eod. tit. Engel. lib. 5. Decretal.
tit.16.n.11. Pirbing. ibid.num.39.41.
& 44. Anaclet. Reiffenſtuel. in Jus
Canonic. lib. 4. Decretal. tit.1. n. 87.
Guttierez quæſt. Canonic. lib.1. q. 37.
num.7. & ſeq. Card. de Luc. de Dot.
diſc.142. n. 71. Antonell. de regimin.
Eccleſ. lib. 6. cap. 30. Rub. in annot.
ad Rot. dec.431. n.110. par.4. tom.2.
recen. circa quam alternativam con-
veniunt quoque Theologi , inter quos
Fagundez in 6.præcept.Decalog.tom.2.
lib.6. cap.5. Dicaſtill. de Juſt. lib.2.
tract.2. diſput.7. dubit.9. n.115.Card.
de Lug. tom.1. diſput.12. num.11.Leſſ.
lib.2. cap.10. n.10. Molina tract.3. de
Juſt. diſp.106. n. 6. Vaſquez in opuſc.
Moral.tract. de reſtit.cap.3.§.2.dub.1.
nu.2. & 3. eaque recepta eſt in omni-
bus Tribunalibus tàm Eccleſiaſticis , 47
quàm laicalibus noſtræ Italiæ *Ghir-*
land. de pœn. cort. quæſt.7. n.2. Clar.
*in §.Stuprum n.3.*ibique *Bajard.n.10.*
Farinacc.quæſt.147.n.97. & 98.Ciar-
lin. contr. forenſ. cap. 174.n.53. The-
ſaur. dec.pedemont.3. n.3. & ſimilitèr 48
in Germania *Berlic. pract. quæſt. p.5.*
quæſt.38.num.4.& 14. Carpzov pract.
crimin. par. 2.quæſt.68. n.34. In ter-
ris Electoratus Saxonici *Carpzov loc.* 49
*cit.n.8.& 9.*in Gallia *Papon. arreſt.9.* 50
tit. 9. lib.2. & in Hiſpania *Guttierez*
quæſt. Canonic. lib.1.cap.37. a num.6.
illamque magiſtralitèr firmavit *Rot. in*
Taurinen. Matrimonii 24. Januar.
1590. *cor. Penn.* , quæ eſt *dec.74. in-*
*ter impreſſas cor.eod.*allegat. per *Card.*
de Luc. , *Rub.* , *& Barboſ. loc. cit.*
Ciarlin. contr. forenſ. tom.2. cap.174.
num. 53. & ſeq.

Hanc autem regulam non omni-
bus caſibus generalitèr in judicando
aptare poſſumus , prout nonnulli Ju- 51
dices cœcis oculis cuicumque caſui
adaptari poſſe opinantur ; Etenim ceſ-
ſat optio Stuprantis , ſi Stuprata nolit
ei nubere, vel ob aliquod impedimen-
tum non poſſit , quia tunc eam dotare
tenetur; Item quando Stuprator eſt
impotens ad illam dotandam , eam-
dem volentem ducere debet , & ſi
ipſa nubere nolit , nec ei Stuprator
congruam dotem conſtituere valeat ,
loco ſolutionis dotis ſuccedit pœna
fuſtigationis , aut alia &c. ad tradita
per *Maſcat. Inſtit. Canonic. tit. de*
Stupr.par.2. n.12.pag.523. juxta *nov.*
impreſſ. Roman. cum addition. Rmi
P. Ubaldi Giraldi Scholar.Piar. & ſi-
militèr ſi Stuprator fuerit Clericus
etiam in Minoribus , non cogitur eam
ducere, ſed ſolum dotare, & arbitraria
pœna eſt inſuper puniendus *Abb. in*
Cap.1.

Cap. 1. & 3. de Adulter. Farinacc. quæst. 147. n. 108. Diaz in prax. cap. 86. n. 2. ibique *Salzedo.* Tandem antequam Deflorator alternativè, ut diximus, condemnetur, examinandum venit an copula fuerit extorta sub promissione futuri Conjugii, utrum Mulier fuerit seducta, vel seduxerit, an antea fuerit honesta, & quænam sit condi-
52 tio Deflorantis, & Defloratæ, ad quem effectum in judicando nos sex Puellarum species distinguere duximus opportunum.

Altera est earum Puellarum, quæ ex humilibus, vel rusticis ortæ Parentibus, vix ad annos discretionis per-
53 venerint, a Genitoribus ad pascendum, & custodiendum gregem per arva mittuntur, quæque ad pubertatem perventæ, aut in eadem custodia permanent, aut in cedendis, & colligendis lignis per Colles, Nemora,
54 & Montes, aut in laborando per Campos occupantur. Quamvis istæ regularitèr honestiores in praxi reperiantur, quàm illæ præcipuè humiles, ac etiam civiles, quæ in Oppidis, seu Civitatibus educantur, quia tamen, vix usum rationis habent, ab ipsis armentis, quo-
55 rum custodiam agunt, seu ab aliis gregibus, quos per arva luxuriantes vident, facilè malitiam percipiunt, ideò aliqua earum in pubertate jam constituta, & ab aliquo masculo coætaneo Pastore, cum quo in tenera ætate puerilitèr ludere, seu sermocinari consueverat, assiduis blanditiis, vel precibus sollicitata, & ferè coacta ab ea quoque antiqua amicitia inter se in teneris annis contracta, deinde verò in impudicum amorem conversa, nonnunquam in Stuprum consentit, & hujusmodi miseris Puellis, probato Stupro in genere, & in spe-
56 cie, ac præcedenti honestate, juxta prædictam regulam cum condemnatione Stupratoris ad dotandum, vel nubendum semper consulendum esse
57 censuimus, quia ratione sui exercitii ferè in occasione proxima præter intentionem usque ab ineunte ætate
58 jam positæ commiseratione dignæ existimantur. Si vero Stuprum fuerit qualificatum, si nimirum copulæ promissio Matrimonialis accesserit, ad differentiam Stupri simplicis Defloratorem præcisè, & absolutè ad desponsandam Defloratam condemnavimus, 59
quemadmodum faciendum docent *Less. de Just. & Jur. lib. 2. cap. 10. dubit. 3. n. 20. Sanchez de Matr. lib. 1. disput. 10. n. 3. & seqq. Ricc. in prax. for. Eccles. par. 4. resolut. 406. num. 1. Rot. decis. 767. per tot. par. 18. tom. 2. recent. & decis. 230. n. 15. & 16. cor. Lancett. tom. 1. & in Constantien. Sponsalium 7. Julii 1751. §. Constabilito cor. R. P. D. Matthæjo*, dummodo tamen probata remanserit prædicta promissio, & Mulieris honestas.

Pro qua promissione justificanda non quamlibet probationem admisimus, quia ad hunc effectum requiritur probatio rigorosissima, non per 60
præsumptiones, & conjecturas, sed vèl per confessionem Stuprantis, vèl per Testes, & documenta plenè comprobantia datam fidem Matrimonii, ex quibus Stuprator appareat legitimè convictus *Carpzov Jurisprud. Consi-* 61
stor. lib. 2. tit. 14. definit. 228. num. 10. Sabell. in summ. §. Stuprum sub n. 6. vers. Et stante Rot. in Pampilonen. Sponsalium 6. Decembr. 1726. §. Deficit enim coram Emo Cincio, & in Amerina Sponsalium 22. Novembris 1737. §. Siquidem coram Emo Calcagnin., & in Tarentina Sponsalium 30. Junii 1747. ferè per tot. coram R. P. D. Lana, & in Majoricen. Sponsalium 10. Junii 1735. §. Cum enim coram Emo Crescent., & in ejus Confirmatoria diei 25. Novembris 1735. per tot. cor. eod., cum agatur de materia, in qua homo, amissa ferè libertate, redigitur in vinculum quasi servitutis Conjugalis *Raynald. Observ.* 62
Crimin. cap. 23. §. 4. num. 77. tom. 2. Trentacinq. variar. resolut. lib. 3. tit. de Matrim. num. 2. Piton. discept. Eccles. 52. sub num. 72. Bassilic. dec. 15. per tot.

Neque probasse sufficit, quod Stuprator dixerit se velle cum Stuprata Matrimonium inire, hæc etenim 63
verba joci potiùs, & amoris causa, quam animo se obligandi prolata censentur *Jas. in leg. 1. §. Si quis ita num. 21. ff. de pact. Ricciardell. in Lineo Eccles. cap. 9. §. 1. sect. 3. num. 96.*,

R 2 & im-

& importare tantummodo possunt quamdam velleitatem Sponsalium de futuro, seù nudam, & simplicem praeordinationem, ac voluntatis dispositionem Defloratoris desponsandi
64 Defloratam, ex qua neutiquam constabiliri valet consensus adeò certus, & deliberatus, ut Sponsalia dicantur perfecta, & consequenter in vim ejusdem consensus Promissor metu carcerationis, seù Excommunicationis, aliarumve poenarum ad adimplendam promissionem cogi valeat; Ut enim procedi possit ad coactionem, consensus in Sponsalibus ei similis esse debet, qui requiritur in actuali Matrimonii contractu; Cum enim Promissor cogi non possit ad Matrimonium contrahendum, nisi in vim consensus jam praestiti in praecedentibus Sponsalibus, exindè pernecessè sequitur, quod talis consensus ejus indolis, & naturae esse debeat, qualis in actu contrahendi in facie Ecclesiae Matrimonium ad illius validitatem exposcitur, hoc est omninò liber, certus, & deliberatus, & quemadmodum, si in Matrimonio non liber, & deliberatus, sed coactus, & per vim, & metum exortus consensus intercederet, Matrimonium non esset perfectum, sed nullum, etiamsi deindè, durante causa metus, Conjuges una simul cohabitarent *Thesaur. de poen. Eccles. par.2. verb. Matrimonio cap.7. num.2.* prolemque ex Conjugio susciperent *Rot. coram Arguelles decis.9. num.5.*, *& seq.*, nèc vigore dicti consensus nullatenus voluntarii, nèc deliberati cogi possent ad perseverandum in Matrimonio animo deliberato nunquam volito, nèc unquam perfectè contracto, ità eodem libero, certo, & deliberato consensu in Sponsalibus deficiente, nonnisi nulliter cogi potest Promissor ad adimplendum promissum, & in sua promissione consistendum, quia propter defectum dicti voluntarii, & deliberati consensus Sponsalia nunquam animo deliberato fuerunt volita, ideòque nunquam indubitantèr, & absolutè promissa, neque perfectè con-
65 tracta *Geminian. cons. 27. num. 8, Bald. cons. 12. num. 3. lib. 2. Ricc. decis. 5. par. 3. Ricciardell. loc. cit. Panimoll. decis.23. n.3. & seqq.* *Rot. in Luceorien. Matrimonii 30. April.1708. §. Et ratio coram Scott, & in Hispalen. Matrimonii 21. Febr.1718. §. Nihilominus coram Fosear.* = ibi = *Primo enim loco considerandum occurrit, quod ipse triennalis Carcerationis molestiam subiverat, mandante Judice, non alio planè fundamento, nisi quia Vidua querelam porrexerat, in qua figurabat se sub certa Sponsione futurarum Nuptiarum à Didaco reportata eidem sui Corporis copiam fecisse, ad quod comprobandum induxerat in Testes quasdam sibi Familiares Mulieres idipsum asserere conantes, Cum igitur rimatis dictarum Mulierum depositionibus compertum sit vel ex illis nequaquam oriri verum Sponsalium contractum, sed so-* 66
lummodò quamdam praeordinationem, seù voluntatis dispositionem ad illa contrahenda, ex qua profectò loquendi forma non inducitur consensus omninò deliberatus = clarius *decis. 682. num.6.7.8. cor. Lancett. tom.3.* = ibi = *Sicut minus efficacem voluntatem setum ferunt verba, de quibus iidem Testes deponunt* = che la voleva sposare &c. che ci andava a fine di Matrimonio = *eo quia non indicant illum* 67
consensum volitum de praesenti, sed solum ostendunt quoddam desiderium Sponsalia contrahendi, adeòut ex illo praecisa obligatio ad effectum coactionis nullatenus orta dici possit = ex ea solidissima ratione, quia maximum intercedit discrimen inter promissionem desponsandi, & ipsamet Sponsalia, 68
ut prae caeteris advertunt *Sanchez de Matrim. lib.1. disput.18. num.13. Rot. dicta decis. 682. num.9. coram Lancett.*

Et in durioribus terminis, quod promissio facta per illa verba = *promitto, quod te desponsabo* = non importent Sponsalia, sed tantum praeseferant promissionem Sponsalium 69
contrahendorum tradit *Ricc. decis. 5. part.3.*, & si fuerit concepta his aliis verbis = *volo te accipere, habere, aut ducere in Uxorem* = quod nec etiam inducere valeat Sponsalia, docent *Bonaccin. Theol. Moral. tit. de Sponsal. quaest.1. punct.1. num.3. tom.1. San-* 70
chez

thez de Matrim. lib. 1. disput. 18. num.22. Panimoll. decis.23. num.6. cum aliis relatis per *Piton. discept. Eccles.52. sub num.74. vers. Et in fortioribus*, neque constare de validitate Sponsalium, quæ fuerant his concepta verbis = *Io infrascritto Antonio Levame dice, e prometta di non sposare altra Figlia, che la Signora Benedetta Gena, come anche promette lei di non sposare altro Giovine, che me* = censuit *Sac. Congregat. Concil. in Vintimilien Sponsalium*, quæ *sub die 1. Junii* 1709. sibi propositis Dubiis = *I. An constet de validitate Sponsalium inter Antonium Levame, & Benedictam Genam, & quatenus affirmativè* = *II. An dictus Antonius Levame sit cogendus, vèl potiùs possit ab eis recedere contrahendo cum altera in casu* = rescripsit = *Ad I. Ex hactenus deductis non constare de Sponsalibus absolutis; Ad II. Negativè quoad primam partem, & quoad secundam dilata* = & reproposita Causa sub consueto Dubio = *An sit standum, vèl recedendum à decisis in casu &c.* = confirmatum fuit *sub die 28. Septembr. ejusdem Anni* 1709. dictum rescriptum, & insuper additum = *Antonium posse cum altera Muliere Matrimonium contrahere* = eodemque modo respondit *ead. Sac. Congregat. in Mediolanen. Sponsalium 13. Julii 1725.*

Et quatenùs probata remaneat promissio Stuprantis, non exindè tamèn semper dici possunt contracta Sponsalia, cum ad hunc effectum satis non sit nuda, & materialis promissio ex parte Viri, nisi concludenter doceatur de mutuo Stupratoris, ac Stu-
71 pratæ consensu, sine quo Sponsalia non perficiuntur *Cap. Tuæ. 25. de Sponsal. Canon. Sufficiat 27. quæst.2. Paris. cons.55. num.14. vol.4. Sanchez de Matrim. lib.1. disput.5. num.1. Rot. decis.1285. num.3. tom.3. coram Emerix Jun., & in dicta Amerina Sponsalium 22. Novembr. 1737. §. Ast quatenus coram Emo Calcagnin., & in Reatina Sponsalium 29. Januar. 1753. §. Non itaque coram R. P. D. Buss. & dicta decis.682. num.11. cor. Lancett. tom.3.* = ibi = *At non solum probabilis non remanet ex prædictis consensus Dominici, sed nèc etiam constat de repromissione, & consensu Antoniæ.*

Quæ tamen mutua repromissio probata minimè dici valet ex copula secuta inter Marem, & Fœminam, ex ea nimirum præsumptione, quod Mulier haud permisisset violari, nisi pollicitam sibi fidem Matrimonii acceptasset, eamdemque repromisisset; Quandoquidem nisi agatur de honesta Fœmina, ut voluit *Rot. in Constantien. Sponsalium 7. Julii 1751. §. His igitur cor. R. P. D. Matthæjo*, neque undique constet de præambula promissione Viri certa, & indubitata, ex subsecuta copula depromi nullo modo potest illa certa, & indubitata probatio, quæ requiritur ad concludenda Sponsalia inter Stupratorem, & Stupratam, sed ex ea ad summum elici valet simplex præsumptio, quæ vires non habet perfectæ probationis,
qua de re, spreta tali præsumptione 72
ex copula nascente, probandum esse aliundè consensum Mulieris *ex Text. in Cap. Tua nos de Sponsal.* punctualiter firmant *Soccin. Sen. cons.119. n.11. lib.3. Rot. decis.374. sub num.3. cor. Cels.* = ibi = *Undè non potest dici constare de Sponsalibus, dum deficit promissio reciproca, & mutuus consensus, sine quo illa non contrahuntur &c. etiamsi fuerit secuta copula* = idque confirmat *dicta decis.1285. n.4. tom.3. coram Emerix Jun.* = ibi = *Etiamsi sequatur copula* = apertissimè *in Colonien. Matrimonii impress. post pract. observat. legal. Emi Calcagnin. decis.1. §. Injustè* = ibi = *Injustæ enim visæ fuerunt dictæ Sententiæ, dum Maria non probavit Sponsalia ab ipsa allegata, prout omninò requirebatur, ad effectum, ut præfatus Joannes Aurelius arctari posset ad celebrandum solemne Matrimonium, esto, quod intercesserit copula, quia ad contrahenda Sponsalia requiritur mutua promissio, & consensus, sine quo Concu-*
bitus nihil concludit, nèc Sponsalia 73
perficere potest = cum aliis *in dicta decis.682. num.11. cor. Lancett. tom.3.*

Porrò in linea hujus necessariæ, ac indispensabilis probationis poni non
valet assertio ipsius Stupratæ, maximè 74
si non sit æqualis conditionis cum Viro,

ro, quod nempè permiserit ab eodem
claustra pudoris effrangi sub data, &
respectivè repromissa fide Matrimonii,
quoniam vulgatum est hisce assertioni-
bus nullatenùs esse deferendum, cum
75 enim respiciant ipsius Mulieris com-
modum, & interesse in puncto *Ver-*
migliol, *conf*. 113. *n*. 9. *Honded*. *conf*. 100.
num. 7. *Farinacc*, *conf*. 80. *num*. 21.
Conclol. *verb*, *Stuprum resolut*. 2. *n*. 2.
Bonfin. *ad bannim*. *general*. *cap*. 6.
appendic. *unic*. *num*. 11. admitteren-
tur proinde ad testificandum in causa
propria contra *Text*. expressum *in leg*.
Nullus 10. *ff*. *de Testib*. quod est omninò
vetitum, & potissimum in casu, ubi si
fides præstanda foret ipsis Mulicribus
corruptis, latissimus pateret aditus
fraudibus, & calumniis, & ipsæ Vi-
rum, quem vellent, habere possent
76 *Horot*. *Lut*. *conf*. 161. *inter conf*. *Cri-*
min, *diverf*, *lib*. 1, *num*. 10. *verf*. *Quod*
si fides Guazzin. *ad defenf*. *reor*. *de-*
fenf. 4. *cap* 6. *num*. 14. *Ciaz*. *conf*. 10.
num. 15. *verf*. *Sed etiam sequeretur ab-*
furdum Moscatell. *in prax*. *Crimin*.
tit. *de Adulter*., & *Stupr*. *num*. 11.
Carpzov Jur. *prud*. *Concistor*. *lib*. 2.
tit. 14. *definit*. 228. *num*. 10. = ibi =
Etiamsi præsumptio sit, *quod Virgo*
77 *spe Matrimonii fuerit seducta*, *nam*
si attendenda esset dicta præsumptio,
præterquam ad faciendum indicium
promissionis &c. *utique adinventa es-*
set Puellis via inveniendi sibi Mari-
tos ad earum placitum, *quo permit-*
78 *terent se deflorari*, & *deindè assere-*
rent præcessisse dictam promissionem,
quod non est ullatenùs dicendum =
optime *Rot*. *in Majoricen*. *Sponsalium*
6. *Martii* 1752. §. *Asserit enim verf*.
Alias coram R. *P*. *D*. *Amadeo* = ibi =
Alias enim nimis patens aperiretur
via vilissimis Mulierculis se se Viris
subjiciendi, *ut deindè offererent ea-*
rum Violationem secutam data fide
ineundi Conjugii =

Ulterius, si re vera intercessisset
talis promissio, ac repromissio, &
Fœmina affirmaret, quod Vir ad has
promissiones devenerit, dum præ
amore æstuabat, eamque sollicitabat
ad copulam, utique in his terminis
tales promissiones tamquam proma-
nantes ab impetu; & ardore libidinis
nullatenùs aptæ sunt ad inducenda
Sponsalia, quia ob rationem, seù 79
mentem obtenebratam, neque con-
sensus, neque voluntas præcisa, &
deliberata Matrimonium contrahendi
ex iis desumi potest *Bonfin*. *ad ban-*
nim. *gener*. *d*. *cap*. 6. *num*. 34. = ibi =
Vel quando promissio Matrimonii in
æstu, & *ardore libidinis extorta fuis-*
set, *quia tunc ratione quodammodo* 80
obtenebrata, *neque consensus*, *neque*
animus decipiendi interfuisse dicun-
tur = Imò in hoc casu Deflorata benè
percipere poterat hasce promissiones
ficto procedere ex animo ad ipsam al-
liciendam, & seducendam, & per
consequens credere, & sub tali pro-
missione corpus suum tradere non de- 81
bebat *Ricc*. *decif*. 15. *part*. 3. *Rof*. *in*
pract. *crimin*. *par*. 2. *Decret*. *Magnæ*
Curiæ cap. 1. *num*. 78. = ibi = *Secundo*
si promissio Conjugii antè carnalem
copulam facta fuerit tamquam ex vi,
& *luxuriæ impetu peracta*, *facilè*
Mulier eam intelligere poterat ficto 82
procedere ex animo, *eamque non in-*
ducere Sponsalia = Qua ratione ducti
Doctores communiter firmant, quod
Deflorans virginem sub hisce promis-
sionibus absque animo se obligandi
emissis, precisè cogi minimè possit ad 83
contrahendum cum Stuprata Matri-
monium *Div*. *Antonin*. *part*. 3. *tit*. 1.
cap. 19. *in princ*. *Ledesm*. *de Matrim*.
dubit. 19. *Card*. *de Lug*. *de Just*., &
Jur. *tit*. *de restit*. *ob Stuprum dis-*
put. 12. *sect*. 2. *num*. 19., & 20. *Ain*.
decif. 38. *sub n*. 14. *tom*. 2. *Rot*. *in Ma-*
joricen. *Censurarum* 16. *Januar*. 1715.
§. *Exulante cor*. *Card*. *Scott*.

Ut autem in casu simplicis Stu-
pri, sic & in casu Stupri qualificati
cum promissione futuri Conjugii, ul-
tra ejusdem promissionis probatio-
nem, & quidem concludentissimam,
ut firmavit etiam *Rot*. *in dicta Majori-*
cen. *Sponsalium* 6. *Martii* 1752. §. *As-*
serit, & §. *Quin obstaret cor*. *R*. *P*. *D*.
Amadeo, & in ejus *Confirmatoria diei*
9. *Aprilis* 1753. §. *Et sanè coram*
R. *P*. *D*. *Buff*. nobis constare debuit
ex actis de certissima Mulieris hone-
state Stuprum præcedente, sine qua
Stuprator, non obstante promissione
prædicta, nunquam ad incundum Ma-
tri-

84 trimonium cogi potuisset ad *Text. in*
leg. Stuprum 34. *ff. Ad leg. Juliam*
de Adulter. Farinacc. quæst. 147. *n.* 82.
Raynald. observat. crimin. cap. 23.
§.4. *num.* 51., *&* 52. *Bursatt. cons.* 69.
num. 13. *Thesaur. decis.* 3. *num.* 3. *vers.*
Quarta conclusio, quia uti præcipuum,
ac essentialissimum requisitum in hoc
crimine ab omnibus inconcussè cir-
85 cumfertur illæsa, & illibata Mulieris
pudicitia, & honestas *leg. Inter li-*
beras 6, *juncta leg. Stuprum* 34. *ff. Ad*
leg. Juliam de Adulter. §. *Item lex*
Julia de Adulteriis, ibique *glos. verb.*
Viduam Instit. tit. de public. Judic.,
& confert *Text. in leg. Quæ Adulte-*
rium 29. *Cod. Ad leg. Jul. de Adul-*
ter. alias non constito de honestate,
nedum constat actio Stupri, verum
etiam licet Mulier fuerit deflorata,
amittit non solum Jus ad Matrimo-
nium, sed Jus quoque Dotationis, &
86 Reus est absolvendus juxta *Text. in*
leg. Si Uxor 13. §. *Nam ut sextus ff.*
Ad leg. Juliam de Adulter. Bursatt.
cons. 69. *num.* 13. *Grammatic. decis.*
ult. num. 36. *& seqq. Thesaur. dicta*
decis. 3. *num.* 3. *vers. Quarta conclu-*
sio Basilic. decis. 15. *num.* 21.

Secus autem dicendum esset, si Mulier ante Stuprum fuisset honesta, eoque secuto, vivere inhonestè cœpisset, tunc enim, quia Stuprator fuit in causa, cur ipsa verecundiam, pudorem virginalem, & honestatem propter Stuprum amitteret, licet non teneretur eam ducere, adhuc illam dotare deberet ad sensum *Rot. cor. Emerix Jun. decis.* 1226. *num.* 10. *tom.* 3.

Inhonesta autem non reputatur Fœmina, quam Stuprator, ne illam dotet, aut in Uxorem ducat, ut plurimum asserit in actu copulæ non invenisse virginem, cui nullatenùs est deferendum, quia deponit ad proprium commodum, fitque Judex, atque peritus in causa propria, sed de illius honestate, vel inhonestate constare debet per accuratam ipsius vitæ, ac morum inquisitionem, ut in simili docuit *Rot. in Posnanien., seu Versavien. Matrimonii* 26. *Junii* 1747. § 8. *& seq. coram R. P. D. Buss.* ideoque honesta illa non præsumitur esse,
quæ Hominum conversationes admit- 87
tat, atque tripudia *Farinacc. quæst.*
136. *num.* 114., *&* 201. vel amici- 88
tiam habeat cum pluribus Viris *Bur-*
satt. cons. 445. *num.* 33. *lib.* 4. *Manent.*
cons. 121. *num.* 7. *& seq.*, *Ledesm. de*
Matrim. quæst. 51. *artic.* 2. *dubit.* 3.
§. *Advertendum Rot. in Majoricen.*
Censurarum 16. *Januar.* 1715. §. *Exu-*
lante cor. Scott. vel ipsa ad publica 89
accedat tripudia *Riminald. Jun.*
cons. 244. *num.* 33. *& cons.* 260. *n.* 43.
Farinacc. dicta quæst. 136. *num.* 98.
Bajard. ad Clar. §. *Adulterium n.* 39.
præsertìm ubi agitur de Muliere pau-
pere, & vili, quæ ut plurimum inho- 90
nesta reputatur *Ricciardell. in Lyc.*
Eccles. cap. 9. §. 1. *num.* 33.

Quibus concurrentibus præjudi-
ciis, minus deferendum venit Testibus
Fiscalibus de Mulieris honestate in
genere deponentibus, quia accidere
potest, quod ignoraverint pravos, 91
inhonestosque mores Stupratæ *Anto-*
nell. cas. 98. *num.* 5. etiamsi fuerint
mille Testes ita de honestate depo-
nentes *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 4.
rubr. 58. *num.* 89. Et profectò in praxi experientia nos docuit, quod in similibus casibus hisce attestationibus non ita facilè præbendæ sunt aures, delata namque nobis querela Stupri commissi in persona cujusdam Puellæ ex honestis Parentibus ortæ, licet omnes Testes Fiscales de illius honestate deponerent, nèc ulla certa probatio de illius inhonestate in Processu haberetur, dum tamen Stuprator in nostris Ecclesiasticis carceribus detentus mediante Appellatione ab eo interposita à Decreto super emergenti per nos emanato causam contra Stupratam coram A.C. prosequeretur, ipsa Mulier opera alteriùs Amasii apparuit prægnans, simulque supervenerunt indicia anteactæ illius inhonestatis cum magno detrimento ipsius Genitoris, qui ingentes expensas ad defendendum honorem propriæ Filiæ, ac vindicandam sibi illatam injuriam usque tunc pati debuerat; unde magis, magisque instructi remansimus prædictis Testibus de honestate Mulieris in genere deponentibus nullam fidem esse adhibendam, nisi aliæ de

ea-

eadem honestate magis certæ concurrant probationes, maximè si Testes fuerint viles, & pauperes, ac amici
92 Stupratæ, prout in terminis Testis vilis, & pauperis monent *Osasch. cons.66. num.22. vers. Sed si cum paupertate lib.1. Cravett. cons.479. n.12. Cartar. decis.87. num.6a.* & in termi-
93 nis Testis Amici probant *Marsil. cas.31. num.14. & cas.76. num.27. Grammatic. cons.45. num.15.*

Sed potiùs deferendum est Testibus à Stuprante ad defensam, & ad
94 probandam Mulieris inhonestatem inductis, licet sint singulares *Bajard. ad Clar. §. Stuprum num.29. Farinacc. quæst.64. num.223. Grammatic. decis. ult. num.9.* aut de auditu, & fama
95 deponant *Farinacc. quæst.136. n.103. Bursatt. cons.69. num.14. Rot. dec.19. à num.9. part.10. recen.* imò etiam per simplices præsumptiones inhone-
96 statem probari, quoties ob eam non agitur ad punitionem Mulieris, sed tantummodò adducitur ad defensam Stuprantis optimè distinguendo tradunt *Bursatt. cons.69. num. 13. & cons.445. num.7. & seq., lib.4. Cephal. cons.140. num.27. vers. Solum Vermiglial. cons.396. num.13.* Occurrit tamen, quod aliquando honesta Puella ab aliquo Viro blanditiis, & etiam promissionibus seducta consentit in Stuprum, & deindè ab hoc Stuprante decepta, & posita sic in via meretricandi, cum nèc Stuprum in specie, nèc promissionem probare valeat, ab accusando abstinet, suam Deflorationem suis Parentibus, & Consanguineis celat, honestè vivit, & ab omnibus honesta reputatur, donec sub promissione Matrimonii facilè probanda denuò seducta se ab alio carnaliter cognosci patitur; at secuta copula, & hoc Promissore per Fœminæ Parentes, seù Consanguineos accusato, ipse ad illam supplantandam, ejus probare nititur inhonestatem, cui se statim offert ille primus verus, & quandoque fictus Stuprator ad testificandum prius eam à se fuisse corruptam, prout id testificari non erubescit; Hujusmodi probationes similium impudentium Hominum, qui in malitia, & iniquitate gloriantur, nemo huc usque coram nobis exhibere tentavit, quia protestati sumus, & protestamur, quod si aliquando similis Stuprator, sæpè etiam fictus, Puellam ab omnibus reputatam honestam ita dehonestare præsumpserit, prævia carceratione, illum ad dotandum, vel nubendum, seù ad subeundam pœnam Stupratori renuenti nubere, vel dotare de jure debitam condemnare non dubitabimus, maximè namque alienum esse debet ab Homine nedum Christiano, & Catholico, sed etiam honesto tàm grave facinus propria ostentandi peccata, & cum infamia, injuria, & damno Proximi scandalosè publicandi ejusdem Proximi etiam verum, sed occultum delictum, ad cujus proinde famæ restitutionem, damnorumque omnium refectionem sub pœna amissionis æternæ beatitudinis omninò tenetur *D. Thom. 2. 2. quæst.6. artic.2. Henno Theol. tract.1. disput.6. quæst.10. artic. 3. conclus.1. & seqq. Sot. in 4. distinct.15. quæst.4. num.4. P. Hieronym. à S. Helena in Medull. Theol. Salmaticens. tract.8. num 33. & seqq. Layman lib. 3. de Just. tract.3. par.2.cap.6.num.2. Less. lib.2. cap.11. dub.19. Navarr. in Manual. cap.18. num.45.* vel Conjugio, aut saltem Dote *Rot. coram Emerix Jun. dicta decis.1226.num.10 tom.3.* utpote Puellæ ab ipso infamatæ iniquissimus Deflorator, & ad claudendam Januam huic sceleri, ac peccato gravissimo irremissibili sine restitutione expediret, quod à quibuscumque Tribunalibus hujusmodi attestationes, seù verius detractiones rejicerentur.

Constito autem de Stupro Matrimonii promissione qualificato, & de repromissione, ac honestate Puellæ Defloratæ, neque hoc etiam casu semper, & indistinctè devenimus ad coactionem Stuprantis, ut adimpleret cum actuali Matrimonio promissionem, a qua coactione abstinere debet Judex, etiamsi lis vertatur inter æquales, quoties rationabiles concurrant causæ eamdem coactionem 97
vetantes *Cap. Ex literis 10. de Sponsal.* = ibi = *Nisi rationabilis causa obstiterit* = & unanimiter advertunt *Fontanell. de pact. nupt. claus.12. gloss. unic.*

anie. n.5. Mantic. de tacit. & ambig. lib.3. tit. 17. n 6. Piton. discept. Eccles.52. n.79. Rot. decis.374. n.4. cor. Cels. & dec.19.n.2.par. 10. recen. & decis.979. n.1. cor. Molines tom.4.

Quemadmodum igitur Stuprator honestæ Virginis, quando non urgent probationes, seu vehementes conjecturæ pro calumnia, est carcerandus, neque a Carceribus habilitandus, sed in ipsis suas defensiones explere debet, saltem juxta opinionem *Raynald. observat. Crimin. cap. 23. §. 4. 5. & 6. n.142.* ita Stuprator ad ineundum Matrimonium cogi non poterit, si ex longa ipsius Stuprantis car-
98 cceratione, passisque ærumnis, gravibusque expensis capitale odium, ac inimicitia irreconciliabilis inter Stuprantem renuentem inire Matrimonium, & Stupratam, ejusque Genitores, seu Consanguineos, aut affines querelantis exorta fuerit *Gabriel. cons. 186. n.7. & seq. lib. 2. Rot. decis.374. n.7.cor. Cels.* = ibi = *Concur-*
99 *rit etiam odium, & inimicitia inter prædictos absque ulla spe reconciliationis, nam quando adest periculum scandali, vel mali exitus, seu quod Matrimonium sequatur in perniciem, non est procedendum, ad coactionem* = Item *decis.979. num. 3. cor. Molines tom. 4. & decis.1285. sub n.5. vers. Sive respiciamus ad carcerationem, & decis.1226.num.9. tom.3. cor. Emerix Jun.* = ibi = *Quia eum ipse fuerit ab eodem Arcangelo Dorotheæ Patre criminalitèr accusatus, & ex hac causa spatio duorum annorum in carceribus detentus, & graves expensas subsi-*
100 *nuerit, dici debet inter eos odium, & inimicitia suborta, ob quæ ille cogi non debet ad effectuandum Matrimonium* = cæterisque adductis hoc idem resolutum fuit in *Pampilonen. Sponsalium super Censuris 7.Febr.1718. §. Concludentius cor.Herrera* = ibi = *Concludentius quia dubitari non potest, quin ex eot, tantisque divexationibus ad instantiam dictæ Annæ Mariæ per Joannem Baptistam passis, gravis inimicitia, & magnum odium inter*
101 *ipsum, & Annam prædictam fuerit subortum, ex quo sicuti sufficiens ratio desumitur pro divortio inter Conjuges decernendo &c. ita plusquam sufficiens habetur causa pro resiliendo a Sponsalibus de futuro &c. & consequentèr pro abstinendo a præcisa, & finali coactione, cum majus malum sit* 102
Sponsum ad Matrimonium de præsenti cum perpetuo odio compellere, quàm Sponsalium fidem frangere =

Idem dicendum, si fuerit super Sponsalibus lis contestata, & acerrima substentatione in longum tempus 103
traducta, hæc enim sicuti pariter livores excitat, ac animos ad indignationem vertit, imò aversionem Promissoris a Matrimonio designat, ita justum, & rationabile præbet fundamentum, ne Promissor ad illius effectuationem cogatur *Mantic. de tacit. & ambig. lib. 3. tit. 17. n.17. tom. 1. Rot. decis.207. n.9. par. 1.recen.* = ibi = *Advertebant etiam DD., quod cum versemur in assertis Sponsalibus, quæ Thomas semper impugnavit substinendo litem in pluribus instantiis veniendo ad Curiam, & faciendo alias omnes sibi possibiles diligentias, non debet cogi ad contrahendum Matrimonium, stante præcipuè, quod inter ipsum, & Isabellam malevolentiæ, atque odii semina exorta sunt, ex quo ipse illam inhonestatis, maleficii, aliarumque turpium rerum oppositione fœdavit &c. Siquidem Matrimonia coacta, ut plurimum, exitus parum felices sortiuntur* = & idipsum tenuit in *dec.1112. num.5. cor. Seraphin. & dec.296. n.9. cor. Dunoz. Jun. & dicta dec.1285. sub n.5. §. Causa autem vers. Sive ad litis contestationem cor. Emerix Jun. tom.3. & in Lunen. Sarzanen. Sponsalium 28. Junii 1694. §. Cæterum cor. Pio, & in d. Pampilonen. Sponsalium super Censuris 10. Febr.1718. §. De constanti cor. Herrera, & d. dec.979. num.3. cor. Molines tom.4.* = ibi = *Concurrente præsertim diuturna litis continuatione, quæ sicuti animorum exacerbationem inducit, ita justam præbet causam dissolvendi Sponsalia* = Quidquid secus dicendum esset, quando nèc grave 104
odium, nèc maximam inimicitiam ex brevi, non diuturna, nèc acerrima lite inter Sponsos ortam fuisse timeri posset, in quibus terminis procedere

S puta-

putamus sententiam *Rot. in Majoricen. Sponsalium 25. April. 1745. §. Ultim. cor. R.P.D. Bass.*, vel quando facilis est indoles Sponsi non tàm suo, quàm alieno consilio reluctantis, quibus stantibus, procedere posse pariter opinamur alteram in *Reatina Sponsalium 29. Januar. 1753. §. Consanguineorum cor. eod.*, ut cum illis mox allegatis, aliisque similibus concilientur.

Aut si post Sponsalia alter Sponsus, altero non contradicente, expressè, vel etiam tacitè a Sponsalibus recesserit, aut alteri Sponso causam recedendi dederit, veluti si probata fuerit Sponsi, vel Sponsæ fornicatio sivè ante, sivè post Sponsalia, etiam si Sponsa vi fuerit oppressa, dummodò tamen Sponsus fornicationem ante Sponsalia commissam ignoraverit, nam si scienter, & voluntariè Sponsus cum Deflorata Sponsalia contraxerit, vel Sponsa fidem dederit Viro antea lupanar palam, eaque non ignorante frequentanti, (prout quamdam nobilem Puellam Juveni æqualis conditionis, sed cum Meretrice morbo gallico laborante per Satellites prius reperto, ac publico, sibique noto, & una simul corpore a natura vitiato lætanter nubere vidimus) tunc uterque censetur cessisse Juri suo, & consequenter nèc Sponsa Sponsi, nèc respectivè Sponsus Sponsæ pravos mores amplius reprobare potest, nisi nova supervenerit causa *Can. Horrendus 32. quæst. 5.* & cum hac distinctione intelligendus est alter quoque *textus in Cap. Quemadmodum 25. de Jurejurand.* = ibi = *Siquis juravit se ducturum aliquam in Uxorem, non potest ei fornicationem opponere præcedentem, sed subsequentem, ut illum non ducat in Conjugem* = juxta notata per *gloss.* ibidem *verb. præcedentem*; vel si alter ex Sponsis palam declaraverit se nolle amplius adimplere Sponsalia, sivè annulum ab altero receptum alteri retromiserit, sivè quemlibet alium fecerit actum indicativum recessus a Contractu, & alter Sponsus non reclamaverit, ut pluribus relatis firmavit *Rot. cor. Ansald. dec. 516. n. 24. tom. 5.*

Aut tandem si Stuprator expressè, ac constantissimè pluries protesta-
tus fuerit se nolle unquam Matrimo- 105
nium cum Deflorata celebrare, etiamsi opus foret in Carcere perpetuò, & usque ad obitum miserrimam ducere vitam, & quibuslibet cruciatibus se subjicere, quo casu pariter Judex abstinere debet a compulsione, ne Matrimonia, quæ libera, non coacta esse debent *Cap. Requisivit 17. de Sponsal.*, quæque ex mutuo, ac spontaneo utriusque consensu substantiantur, ob ejusmodi coactionem destituta remaneant prædicto essentialissimo requisito, & per consequens nulla, ir-
rita, ac invalida reddantur, & ver- 106
tantur in abominabile scortum, ut ex *text. in Cap. 1. de pact.* in proposito ratiocinantur *Gabriel. cons. 186. n. 14. Menoch. cons. 786. Guttierez quæst. Canonic. cap. 15. num. 2. §. Tertia vers. Nisi attentis Rot. d. decis. 1285. n. 6. cor. Emerix Jun.* = ibi = *Præsertim post apertè declaratum a Carolo animum velle prius subire quodlibet præ-
judicium, quàm unquam Matrimonio* 107
copulari cum Dorothea = & subindè *n. 7.* firmat, quod Judex illum compellere debet, quem videt in sua simplicitate titubantem, secus eum, quem
cognoscit constanti animo reluctan- 108
tem, & in *Caditen. Sponsalium 21. April. 1694. §. fin. cor. Ursin. & decis. 77. num. 10. cor. Kaunitz tom. 1. & dec. 516. n. 20. cor. Ansald. tom. 5. & in d. Pampilonen. Sponsalium super Censuris 10. Febr. 1718. §. Censuræ enim cor. Herrera.*

Et ratio potissima ea est, quia Matrimonia per licitam etiam coactionem contracta, ob liberi consensus defectum, possunt esse nulla *Thesaur. de pœn. Eccles. par. 2. verb. Matrimonia cap. 7. n. 2. in fin.* & etiam, nulli-
tate cessante, funestos semper sortiun- 109
tur effectus *Rot. in d. Amerina Sponsalium 22. Nov. 1737. §. Itaque omnia cor. Emo Calcagnin.* qua de re in his circumstantiis pia Mater Ecclesia ad avertenda scandala, ac malè probabiliter contingibilia abstinet a coactione, quantumvis indubitata intercesserint Sponsalia, primævamque
Sponsis libertatem restituit *Surd. cons.* 110
364.

364. *n.9. Decian. respons 66.num.15. lib.5. Mantic. de tacit. lib.3. tit. 17. n.17.& 18.Menoch de arbitr.cas.455. lib.2. Rot. dec.497. n.1. par. 1. divers. & decis. 242. n.2. cor. Duran. & decis.296. sub n.8. cor. Danozzett. Jun. & d. dec.979. n.3. cor. Molines tom.4.* = ibi = *Quando enim ex odio præcedentèr nato inter ipsos Sponsos, eorumque Consanguineos probabilitèr timeri potest, quod subsequens coactum Matrimonium potius malum, & infelicem, quàm bonum exitum sortiri debeat, etiamsi revera præcesserint Sponsalia, pia Mater Ecclesia, ut*
111 *majus evitetur malum se abstinere solet a coactione, & Sponsis primævam libertatem restituere* =

Sponsalia namque non sunt ita indissolubilia, sicut est Matrimonium,
112 & ob id legitima, & rationabili concurrente causa, eaque præsertim pertinaciter persistendi in recusatione, absolutè debet a coactione desisti, ut, ultra mox allegatos, tenent *Ruin. cons.263. n 3. vers. Et pius etiam dico Gabriel. cons.186. n.14.lib.2.Rub. in annot.ad Rot.dec.431. sub num.79. par. 4. tom. 2.recen. Eadem Rot. cor. Seraphin. d. dec.1112. n.3. & seqq.*, quamvis præcesserint Sponsalia cum
113 Juramento firmata, ut communiter sentiunt Canonistæ, & signanter *Jo: Andr.*, *Hostiens.*, *Ancharan.*, *Butr.*, *Abb.*, *Præposit. in d. Cap. Requisivit de Sponsal. Sylvest. in Summ. verb. Sponsalia n.10.* Multòque magis quando Sponsalia non fuerunt jurata, tunc enim mitius est agendum, nec ita de
114 facili admittendam esse coactionem tradunt *Abb. in d. Cap. Requisivit sub n.6. de Sponsal. Gabriel. d. cons.186. n.10. vol.2. Giovagnon. cons.16.n.36. & 39. vers. Tum quia Sponsalia Sanchez de Matrim. lib.1. disput. 29. n.2. vers. Hanc videtur Rot. dec.447. n.7. cor. Cavaler. & d. dec.296. n.11. cor. Dunozzet. Jun. & d. dec.516. n.14. & 15. cor. Ansald. tom.5.* & permittendas esse Sponso, vel Sponsæ renuenti nuptias cum alia, seu cum alio censuit *Sac.Congregat. Concilii in Senogallien. Sponsalium 1. Septembr. 1714. & in Majoricen. Sponsalium 24. April. 1723., & in Mediolanen. & Salernit. Sponsalium 13. Junii 1725. & in Neapolitana 17. April. 1728. & in Gallipolitana Sponsalium 28. Februar. 1733.*

Quibus omnibus maturè ponderatis, si absque dubio Stuprum tàm in genere, quàm in specie probatum remansit, si copulæ promissio Matrimonialis accessit, si honestas Stupratæ controverti minimè potuit, & si obstinata Stuprantis, vel Stupratæ reluctantia non obstitit, nèque Stuprantis Parentes justam habuère contradicendi causam, eumdem Stuprantem ad ineundum præcisè Matrimonium compellimus, sed quoties coram Nobis de Stupro inter Personas præmissæ speciei, scilicet inter Rusticos actum fuit, deficiente quoque promissione, tales Stupratores ad nubendum, vel dotandum condemnati ferè 115
semper Stupratam in Uxorem ducere consueverunt.

Alterius speciei sunt Ancillæ, quarum aliqua Puella innupta, & actuali servitio alicujus nobilis, aut civilis, & honestæ Familiæ addicta, ab aliquo ejusdem Familiæ Juvene suasionibus, blanditiis, vel precibus etiam importunis, & assiduis; aut muneribus seducta, se ab eo tandem carnaliter cognosci passa fuit, quæ similitèr in occasione posita, commiseratione digna videtur, at Stupratorem non alternativè ad illam dotandam, vel desponsandam condemnavimus, sed, ob conditionis disparitatem, ad ei simpliciter, & absolutè dotem persolvendam teneri decrevimus in 117
ea quantitate, quam ipsa Puella, si deflorata non fuisset, potuisset a suis habere Parentibus, seu Fratribus juxta solitum aliarum Fœminarum propriæ Familiæ, & præterea ab eodem Stupratore augendam esse diximus talem dotem in tertia parte pro deteriorata conditione, prout in taxanda dote pro Puella deflorata inter 118
alios faciendum censuit *Rot. in Pampilonen. Sponsalium super Censuris 7. Febr. 1718. §. Hodie in fin. cor. R.P.D. Herrera*, quæ est *decis.39. inter impress. cor. eod.* probato tamen corpore delicti tàm in genere, quàm in specie: In specie subministrando indicia, 119 præ-

præsumptiones, & conjecturas, ex
quibus argui posset Juvenem accusatum,
fuisse Stuprantem; & in genere
mediante prægnantia, & subsecuto
partu *Dyn. decis. Crimin.* 37. *num.* 3.
120 *Basilic. decis.* 15. *num.* 32. aut visitatione
duarum Obstetricum, præsertim
si prægnantia deficiat *Cap. Causam Matrimonii* 14.
*de Probat. Guazzin. ad
defens. reor. defens.* 4. *cap.* 6. *num.* 5.
& 6. *Farinacc. quæst.* 147. *num.* 141.
& seqq.

Veruntamen cum corpus delicti
in crimine Stupri non tantum consistat
in recognitione claustri Virginalis,
121 lis, quæ ut plurimum fallax est *Sect.
de Offic. Locumtenent. post cap.* 22. *verb.
Recognitio Mulieris deflorata vers.
Quam vero sit fallax*, siquti generaliter
tota Medicorum ars, utpote mere
conjecturalis, est undique fallax,
& periculosa, ut post *Hipocrat.*
122 *aphor.* 1. notat *Vuames conf.* 541.
sub num. 4. *vers. Neque allegatæ curabilitati*,
sed principaliter resideat
in antecedenti honestate Defloratæ,
quæ omninò, & concludenter
probare debet suamVirginitatem, &c.
honestatem ante concubitum cum prætenso
Stuprante, nam si prius ab alio
corrupta fuerit, ejus Dominus, qui
illam carnaliter deindè cognovit, nullam
pœnam subire debet *Adden. ad
Clar.* §. *Stuprum n.* 3. = ibi = *Item adde,
quod cognoscens Antillas suas
non punitur &c. quod intelligendum
est, si jam ab alio cognitæ fuerunt,
secus si ab eo stuprantur, quoniam
tunc Judicis arbitrio punitur* = cumque
agatur de Ancillis, quæ præsu-
123 muntur faciles ad meretricandum
Boss. tract. var. tit. de damn. n. 29.
cujus verba retulimus in præcedenti
nostro *Vot. VI. n.* 69. *Rot. in Majoricen.
Sponsalium* 9. *April.* 1753. §. *Unica
cor. R. P. D. Buss.* ideò quoties aliqua
Famula, seu Ancilla de Stupro
124 per suum Dominum in sua persona
commisso coram Nobis conquesta fuit,
màgis rigorosum, quàm aliæ Defloratæ,
exhibere debuit præcedentis honestatis
bonum testimonium proprii
Parochi, aliorumque Testium fide
dignorum, qui opportunam redderent
scientiæ causam, & non generi-
cè, suaque imaginatione de ea deponerent,
ista namque eorum depositio 125
non relevasset *Vermigl. conf.* 72. *n.* 4.
Rot. dec. 737. *n.* 3 *par.* 3. *recen.* Sed Parrocho
potissimum inter alios Testes deferendum
esse censuimus, quia ad eum
spectat de suo grege illam plenam 126
habere notitiam, quam alii habere
non possunt, sine qua sæpe deponunt
de honestate, quia de actibus inhonestis
personarum sibi neque de visu,
neque de publica voce, & fama, neque
ex veridica relatione notis deponere
non valent, ex quo fit, quod
nemo sit tam infelix in loco, ubi ha- 127
bitat, ut non habeat aliquos testes
de illius bona fama deponentes *Dyn.
dec. crimin.* 18. *n.* 37. = ibi = *Nemo est
tam infelix in Civitate, qui non habeat
aliquos de ejus bona fama, & honestate
deponentes, cum in quolibet
perdito homine facile in genere probetur* =

Tertia species est earum Puellarum,
quæ in Oppidis, seu Civitatibus
natæ, & educatæ fuerunt, pro- 128
priæ domi sub oculis Parentum, aliorumque
suorum domesticorum quotidie
manentes, nec nonnisi associatæ e
domo exeuntes, quibus, si fuerint defloratæ,
indulgendum venit vel coarctando
Defloratorem ad celebrandum
Matrimonium, quoties sub fide futuri
Conjugii Stuprum commissum fuerit,
nec illius Parentes rationabiliter
obstent, vel hac promissione cessante,
alternativè ad dotandum, vel nubendum,
quia præsumuntur seductæ. Hanc 129
tamen præsumptionem, si fas est dicere
veritatem, in hisce Fœminis raro,
seu numquam admittendam esse opinamur.
Quoties enim Puella quoli- 130
bet die exposita remanet oculis domesticorum,
& nunquam sine fideli
comite domum egreditur, si tamen
deflorata fuerit, aut id accidit ex conniventia
domesticorum, qui eam domi
liberè cum aliquo Juvene tractare,
& quotidianam consuetudinem
habere permittunt, donec non seducta,
sed voluntariè ad remotum Cubiculum
cum eodem Juvene se conferat,
ibique Stuprum patiatur, aut
clàm domesticis malitiosè, & voluntariè
aliquem Juvenem suum Amantem

tem in domum ad hunc finem introducit, ibique in Stuprum jam conventum consentit.

Quarta species est earum Puellarum, quæ in Oppido, vel Civitate natæ, non propriæ domi, ubi pauperes, sed honestæ Fœminæ labore manuum sibi victum comparare solent cum virginali modestia consistentes, sed extra domum tota die huc illuc vagantes quemcumque Virum sibi occurrentem alloquuntur, seu etiam tactus, vel ut dicunt = *pizzicotti* = pu-
131 blicè, voluntariè, & impudentèr ridentes admittunt, donec pleno Corpore se offerunt Curiæ querelantes aliquem Juvenem, a quo se Stupratas, ac Prægnantes violenter redditas esse contendunt, quibus nèc dotem,
132 nèc Matrimonium cum accusato Juvene est concedendum, quia hæ non sunt Fœminæ honestæ, quippe quæ vagationis causa de facili pudorem virginalem, & pudicitiam amittunt, ut habemus in *Genes. cap.* 34. *vers.* 1. & 2. ubi quod Dina Jacobi Patriarchæ, & Liæ Filia foris deambulans, & circum-
133 vagans a Sichem pudicitiæ cingulo Spoliatur = ibi = *Egressa est autem Dina Filia Liæ, ut videret mulieres regionis illius, quam cum vidisset Sichem &c. adamavit eam, & rapuit, & dormivit cum illa, vi opprimens Virginem* = eoque magis concurrente circumstantia tactus libenter admissi, qui solus Mulierem reddit inhonestam *Grat. respons.*
134 50. *in princ. Socein. Jun. cons.* 32. *n.* 16. *Franc. Marc. dec.* 899. *n.* 10., sed in facto sunt veræ Meretrices quibus nonnulli piissimi Præsules exiguam dotem scutor. 15. 20., & etiam 25. constituentes eas ad bonam frugem revocare conantur cum Matrimonio, quod nonnisi cum viro paupere vilissimæ plebis, ac inhonesto contrahere valent, qui occasione nuptiarum modica dote consumpta, ad comparanda deinde alimenta Uxorem meretricari damnabili conniventia permittit, seu cum proprio lenocinio ad Meretricium ante Nuptias incœptum continuandum inducit, quod est error pejor priore, quia quæ prius erat simplex fornicatio, vertitur in Adulterium, unde potius tales Fœminæ vel fustigandæ sunt, & in exilium mittendæ, vel ne deinde majori libertate publicum Me- 135
retricium exercere valeant, in pœnam Carceris usque ad senectutem condemnari deberent. 136

Quintæ speciei est ea Puella, cujus Genitores Adolescentem bonæ indolis ab initio Filiæ sæpissimè incognitum amantes, cum illius Familia æqualis sit conditionis, jàm statuunt 137
eamdem propriam Filiam cum eo in Matrimonium conjungere, & quamvis tunc Adolescens non ad impudicos amores, sed ad Studium, seù ad aliquam honestam professionem sit inclinatus, callida tamèn Puellæ Mater variis artibus illum in propriam Domum introducit, ad eam sæpè redeundum illum invitat, Filiam, ut ejus amorem sibi conciliet, adhortatur, eamque vane ornat, & nonnunquam pigmentis, seù picturis fucat, ut illum ad lasciviam provocet, cum- 138
que Voti compos evasit, eumdem cum omni libertate tàm ea præsente, quàm absente cum Filia tractare, ac *secretò* confabulare permittit, ex qua inverecunda conversatione, si antea 139
etiam cum aliis Viris Puella eodem modo conversari consueverat, suspicio oritur bene fundata, quod ipsa fuerit antè incœptam amicitiam cum 140
isto Juvene ab alio corrupta *Innoc. in Cap. Præterea de Testib. Hostiens. ibidem num.* 4. *Farinacc. quæst.* 136. *num.* 113. *Chartar. decis. Crimin.* 43. *num.* 7. & 8. *Socein. Jun. cons.* 32. *num.* 16. quemadmodùm jàm amore obcœcata probè sciens suos Genitores cum eo Adolescente suum futurum anhelare Matrimonium, dum soli in aliquo Domus Cubiculo reperiuntur, non Adolescens, sed effrons inverecundia Fœminæ, magis insuper quam Vir naturalitèr libidinosa, illum sollicitat, & huic etiam se fœdandam offert, atque prostituit. 141
Ad avertendum hujusmodi malum ob introductas Juvenum etiam cum Puellis Conversationes nostris hisce temporibus frequentissimum, quibus amplius non verificatur, quod = *trepi-* 142
dare virginum est, & ad omnes viri ingressus pavere, omnes viri affatus vereri = quemadmodum de illis dixit *D. Am-*

D. *Ambrof. lib.2. in Luc.* contra similes Fœminas, ultra Dotis amissionem procedendum esset cum eo antiquo, ac laudabili Canonum rigore, qui Fœminam se pollui à Viro passam
143 nulli sinebat nubere Viro, teste *Gregorio Magno in Epist.*17. aliàs 31. *sub cap. de Dedicat. lib.*14. *ad Felicem Messariæ Episcopum* = ibi = *Eam, quam aliquis aliqua illicita pollutione maculavit; in Conjugem ducere nulli Christiano licèt, vel licebit* = & si quandoque factus est indulgentiæ locus, ut Matrimonium permitteretur inter Virum, & Fœminam concubitu jàm fœdatos, post annualem tamen
144 peractam pœnitentiam id solummodò concessum fuit *Can. Placuit* 36. *quæst.*2. & deducitur ex *Eusebii Papæ Decretis, & ex D. Augustino in lib.de bon.Conjug. cap.*14. hujusque laudabilis observantiæ rigor vigebat adhuc XI. labente Sæculo, ut testa-
145 tur *Ivo Carnotensis in Epist.* 16. *Walterio Meldensi Episcopo directa in princ.* = ibi = *Humilitatem meam consuluit vestra Fraternitas, utrum quis habere possit eam Mulierem in Conjugem, quam prius habuit pellicem, quod idcircò vobis videtur illicitum, quia apud vos hactenùs fuit insolitum*= & allatis exindè testimoniis, quæ affirmativam, & negativam comprobare videntur, eaque conciliare contendens, tandem concludit secundum justitiam nòn licere, at nonnunquam esse Cannnum rigorem indulgentia temperare permissum = ibi = *Et habita ratione salutis Animarum prò qualitate Personarum, pro oppor-*
146 *tunitate locorum, & temporum, nunc severitas Canonum possit exerceri, nunc indulgentiam quibus oportebit impendi*= quæ severitas præsertim in hoc Sæculo, quo passim hujusmodi scelera perpetrantur, adhibenda venit,
147 nam crescente malitia, pœnæ debent exasperari juxta stylum eorumdem *Sacrorum Canonum*, qui eàtenus ita Dotem, & Conjugium interdixerunt, quàtenus Delinquentes non deterrebantur à vetusta Ecclesiæ Disciplina, quæ damnaverat Nuptias inter
148 Seductorem, & Corruptam, sed dotandi obligatio in suo robore remanebat.

Nèc de severitate, prædictæ legis interdicentis Dotem, atque Connubium Genitores, vèl Filia conqueri possent, nam sibi imputent Geni- 149
tores, si Juvenem quæsierunt, in Domum introduxerunt, & dum Filia vulnus alit venis, simulque Juvenis cœco carpitur igni, soli insimul conversari, ac *secretò* sermocinari permiserunt, donèc non extra Domum, & in aliquo Antro, ut fingitur de Æneà, & Didone, sed in Cubiculo convenerunt illius Domus, ad quam Juvenis fuit vocatus, & introductus, ut impudico accenderetur amore, nèc enim inIquissimi Parentes paleam igni approximare debebant, si oriri no- 150
lebant incendium; Sibi imputet Filia, quatenùs sinè Conjugio, & sinè Dote remaneat, nam, ultra quamquod in præsentiarum ferè nulla Puella verè seducta præsumi potest, ipsa verè 151
seduxit Juvenem, quæ illum in Domum jàm introductum modo verbis, modo oculis, modo risu, modo vanis ornamentis, aut toto pectore ferè nudato, & etiam nuda quandoque genu sibi fecit Amantem, ipsa eumdem ad penetralia secreta Domus illi penitus ignota traduxit, ubi se de- 152
sturandam substravit, ideoque nèc uti principalis rea hujus Criminis ab eodem Crimine præmium reportare debet, ne detur præmium peccati gra- 153
vis, & iniquitatis, nèc Deflorator in Foro tàm interno, quàm externo tenetur dotare, aut ducere Puellam, quæ liberè, sine vi, fraude, vel metu injustè incusso consensit in Stuprum, nam hujusmodi obligatio per *Text.* 154
in Cap. 1. *& Cap.* 2. *de Adulter. & Stupr.* ei tantum imponitur, qui virginem honestam seduxit, vel decepit, quod de illa dici non potest, quæ libere in propria Domo consensit, volenti etenim, & consentienti nulla 155
fit Injuria, ut post *Text. in Cap.*27. *de Reg. Jur. in* 6. in proposito docent *Barbos. in Cap. Si seduxerit num.*2. *eod. tit. Less. de Just.*, *& Jur. lib.*2. *cap.*10. *num.*9. *Pirhing. in Jus Can. lib.*5. *Decretal. tit.*16. *num.*49. *Reiffenstuel. in Jus Can. lib.*4. *Decretal. tit.*1. *n.*70. *Molina tract.*3. *de Just. disput.*105. *num.*10.

Sub

Sub hac etiam Puellarum specie recensendam esse censuimus Filiam, cujus Genitores, licet aliquem Juvenem æqualis conditionis non invita-
156 verint, sed captus amore Filiæ ad illorum Domum non invitatus accesserit, attamen illum libenter in eamdem Domum admittunt, non semel, aut rarò, sed frequenter etiam cum murmuratione Vicinorum ei Domus ostium libentes aperiunt, bumanissimè eumdem excipiunt, Filia se illi obviam præbet, eique venienti lætanter occurrit capite cincinnato, vultu fucato, brachiis, & pectore denudatis, Vestibus juxta modernum abusum more Saltatricum vix usque ad tibiarum medietatem protractis, ut à quocumque etiam modico libidinis vento facilius eleventur, cumque Puellæ Parentes eos vident reciproco amore ligatos diu, noctuque tàm ipsis præsentibus, quàm absentibus Amantem cum Filia liberè conversare sinunt, donec fœcundæ Conversationis fructus in Puellæ utero germinare noscantur, quod nonnisi stulti prævidere non poterant, unde frustra deinde Matrimonium, aut Dotem Stuprata, ejusque Genitores expostulant, tùm quia ex Parentum conniventia similes Puellæ non coactæ, vel seductæ, sed voluntarie Stupro consentiunt, tùm quia apparenter tantum, sed in rei veritate honestæ non sunt, honestæ namque Mulieres hominum conversationes, amores, &
157 tripudia nequaquam admittunt *Farinacc. quæst.* 136. *num.* 114. & 201. & *cons.* 33. *num.* 37. ideòque ex his conversationibus Mulieris inhonestas arguitur *Bursatt. cons.* 445. *num.* 33. *lib.* 4. *Farinacc. quæst.* 136. *num.* 127.

Majori quidem ratione cum hac antiqua Canonum severitate procedi debet contra Puellas sextæ speciei, sub qua versatur ea, de qua agitur,
158 quæ licet sit infimæ conditionis, adhuc Nobili Juveni se prostituit cooperante ambitione Parentum, & præcipuè Matris, quæ Nobili Adolescenti Filiam in Matrimonium locare exoptabat; Nèc dici potest, quod ipse Adolescens Puellam seduxerit, sed illum allicere, atque seducere Mater, & Filia tentarunt. Sciebant enim illius conditionem, & eumdem, instante ejus Patre, habuisse præceptum de 159
non accedendo ad earum Domum, & quamvis ad consulendum famæ Puellæ idem præceptum de non admittendo illum in Domum, nèc de conversando &c. per nos factum eidem Puellæ quoque non esset, adhuc à nobis oretenus Mater, & Filia admonitæ fuerant, ne illum in Domum, neque die, neque nocte reciperent, & nihilominus debitam obedientiam exigere non potuimus. Non ignorabat Mater tactus, amplexus, & oscula, quibus 160
Filia consenserat, unde nil aliud expectare deinde poterat, quam carnalem copulam juxta illud Poetæ dictum = *Visus, & alloquium, tactus, post oscula factum* = Sciebat ex relatione Filiæ, quod Adolescens *illam ad carnalem copulam sollicitaverat*; Ignorare non poterat Filia se ab eo fuisse ad copulam sollicitatam, & ta- 161
men, contractis deinde Sponsalibus, sæpè sæpius noctis tempore Mater eos solos Domi relinquere non abhorruit, 162
& Filia solà cum solo Domi consistere non erubuit, non obstantibus Vicinorum Murmurationibus, gravique scandalo, quod ex ipsa Matris querela, & respectivè examine Filiæ, ac Testium depositione comprobatur, quod eo indigno fine factum est, ut Matrimonii Sacramentum fœdissimi Stupri pretium evaderet contra *Apostoli* monitum *ad Hebr. cap.* 13. *vers* 4. = ibi = *Honorabile Connubium in omnibus, & torus immaculatus: fornicatores enim &c. judicabit Deus* = in 163
quibus terminis profectò nèc ullo modo, contradicente Juvenis Patre, Matrimonium, & ob seductionis defectum, nèc ipsam Dotem locum habere posse censuimus. 164

Quod enim attinet ad Matrimonium, nullatenùs obstat, quod non versemur in casu promissionis *verbaliter* factæ per Virum calore libidinis ad facilitandam copulam, per quam promissionem non veram, propter defectum præcisi, & deliberati consensus, ut jam supra diximus *num.* 79. & *seqq.* Stuprator non Sponsus, sed Seductor Virginis censeri debet, qui non ne-
ces-

ceffariò illam in Conjugem habere ,
165 fed pro fua optione eam vel ducere , vel dotare tenetur , fed in duriori cafu reperiamur promiffionis Matrimonii non *verbalis* , fed *in fcriptis* nonnullis diebus ante Stuprum redactæ , fub cujus Matrimonii fpe , & feria , non ficta pollicitatione Nuptiarum præcedenter *in fcriptis* emiffa Deflorationi deindè Puella confenfit , per quam promiffionem , licèt etiam ficta fuiffet , adhuc quia fictus Promiffor faltem in hoc cafu æquiparatur vero ,
166 cogitur Puellam à fe Defloratam desponfare , ut magiftraliter firmat *Rot. coram Caprar. decif.304. num.2.* & in ejus Confirmatoria *decif.319. num.1. tom.1.* In hac enim facti fpecie non attendenda folummodò venit obligatio emergens ex delicto Stupri , & damno virgini feductæ , ejufque Parentibus illato , verum etiam ex natura Contractus, in quo ex parte Viri, promiffis futuris Nuptiis prò corporis traditione , & ex parte Mulieris, facta fub hac promiffione pêr ipfam acceptata actuali traditione Corporis , Contractus jam perfectus dicitur , & ultrò , citròque obligatorius , vi cu-
167 jus nullus fupereft pœnitentiæ locus , & Vir eft omninò cogendus ftare Sponfalibus , ac violatæ Sponfæ fervare fidem *D.Thom.tom.7. in 4.dift.28. quæft. unic. artic.2. ad 4. D.Antonin. 2. par. tit.5. cap.6. §.1. verf. In fine autem Fagundez in 6. Decalog. præcept. tom.2. lib.6. cap.5. num. 12. Dicaftillo de Juftit. lib.2. tract.2. difput.7. dubit.9. num.128. Portell.tom.1. part.3. refp. Moral. caf. 6. per tot. Clarlin. contr.174. num.70. tom.2. Zipæus refponf. Can. tom.1. lib.4. refp.3. tit. de divort. per tot. Layman. lib.5. tract.10. par.1. cap.1. num.11. Rub. in annot. ad decif.431.num.89. par.4. tom.2. recen.* & pluries firmavit *Rota* & fignanter *decif.163. num.20. & feq. par.9. tom. 1. recen.* = ibi = *Dum Angela ex promiffione Joannis tradidit eidem Corpus fuum , ac paffa fuit deflorationem , partem fuam adimplevit , undè alter tenetur etiam adimplere* = & rurfus *num. 23.* = ibi = *Nèc tali cafu fatis eft pecuniis fatisfacere &c. & Sponfalia contrahens , ac fub fpe futuri Matrimonii virginem deflorans , tenetur eam ducere* = & pariter *decif.23. num.15. & 16.cor. Lancett tom.1. & in Camerinen.Sponfaliam 12. Junii 1711. §. fin.cor.Priol. & in Leodien. feù Aquifgranen.Sponfalium 3. Febr. 1741. §. Cum itaque cor. R. P. D. De Thunn.*

Hujufmodi namque rationes, per quas,mediantibus Sponfalibus , & fubfequenti Stupro ftultiffimi Adolefcentes , atque impudentes Puellæ in cafibus diverfis cauponantur Ecclefiæ Sacramenta , in hypothefi nullo modo attendendas effe opinamur fivè vera , fivè ficta fuerit futuri Conjugii promiffio , nam ultraquamquod cogere Defloratorem Nobilem ad desponfandam Mulierculam ab ipfo deflora- 168 tam idem eft , ac meliorare Defloratæ conditionem mediante Conjugio cum Viro Nobili in præmium commiffi peccati , & præbere anfam eidem Fœminæ , ne unquam fe peccaffe pœniteat , quæ potiùs , dummodò commodè vivat, & pacem habeat cum Viro , gaudebit de peccato , quoties recogitaverit , quod finè illo ad talem ftatum non perveniffet ; Si vero poft Contractum Matrimonium inter Conjuges jurgia , diffidia , maledictiones , & verbera &c, oriantur , pœnitebit quidem Fœminam fe illi proftituiffe , eique nupfiffe , at non propter peccati gravitatem , Deique offenfam , fed propter Viri tyrannidem non expectatam .

Accedit infuper , quod dum non Vir Puellam , fed ipfa fe decepit , quia ob natalium difpatitatem fibi notam , contradicentibus maximè Viri Parentibus , controverfum Conjugium fperare non poterat *Sanchez de Matrim. lib.1. difput.10. num.6. & difput.14. num.1. tom.1. Piton. difcept. Ecclef.52. num.65. Layman. lib. 5. tract.10. part.1. cap.1. num.11.* dum non Puella , proùt in cafu , fed Juvenis feductus fuit , & potius in occafione eo, quia Mater folum cum Filia eumdem relinquebat , dum hujus Parentes diffentiunt propter ignominiam ex Nuptiis fibi irrogandam, dum Confanguinei Stuprantis minati funt mortem hujus Stupratæ Genitoribus,fi

Con-

Conjugium ſequatur, ex quo potiſſi-
mum evidentèr ſcandalum imminet,
parumque felix, imò infelix exitus, &
timetur, & prævidetur, ac conſtat,
169 quod Matrimonium abſque peccato
perfici nequeat, nèque Sponſalia,
nèque Stuprum obſtant, quin poſſit,
imò debeat, implorato quoque Judi-
cis auxilio, Conjugium à Parentibus
impediri *Ferdinand. de Valent. diſ-
cept.5: num.31. de re Eccleſ. Dicaſtil-
lo de Juſt. lib.2. tract.2. diſput.7.
dub.9. num.128.* = ibi = *Aſſerendum
quinto ſi Vitiator promiſit Conjugium,
& ea ſpe, ſeù conditione Virgo in co-
pulam conſenſit, tenetur eam ducere* =
& deindè *num.129.* = ibi = *Si tamèn
verè promiſit Nuptias, in omnium
ſententia tenetur eam ducere, niſi
timerentur damna aliorum* = & rurſus
num.133. = ibi = *Deindè etiam reſti-
tutio ſufficit, quando timetur ex Ma-
trimonio ſcandalum, vèl malus exi-
tus, vèl grave damnum futurum* =
apertius *Idem tom.3. de Sacram. in
tract. de Sponſal. diſput.1. dub.10.
num.161.* = ibi = *Etiamſi ſecuta fue-
rit Virginis deſloratio; Etenim etiam
quando promiſſio fuit non ficta, tenetur
quis ad evitanda talia ſcandala non
contrahere cum ea, quam ſub ſpe talis
promiſſionis deſloravit* = idque confir-
mat *diſp.4 dub.18. num.181. Giballin.
de Uſur. tom 1. lib.3. cap.2. artic.6.*
ubi de Violatore virginis ſub ficta
promiſſione Matrimonii *num.5.* ſic re-
ſolvit = ibi = *Neque enim ficta pro-
miſſio, & Sponſalia magis obligare
poſſunt, quàm vera, & quæ cauſæ
permittant iſtorum diſſolutionem, il-
lorum quoque reſciſſionem patientur.
Quare ſi grave aliquod ſcandalum ju-
170 rè meritò timeatur ex futuro illo Ma-
trimonio, & ut loquuntur, malus
aliquis exitus, non erit contrahendum
ſivè verè, ſivè fictè fuerit promiſſum* =
convenit *Coſmas Phillar. de Offic. Sa-
cerd. tom.1. par.2. lib.4. cap.17.* = ibi =
*Deſlorator virginis ſi promiſit ſe illam
ducturum ſivè ex animo, ſivè fictè,
171 tenetur eam ducere, niſi eſſent valdè
inæquales genere, vèl divitiis &c.
Idem dicendum eſt de eo caſu, quo
promiſſio fuit vera, & ex animo fa-
cta, ſed probabile eſt, quod ex illo
Matrimonio grave aliquod ſcandalum
orirezur* = & de Viro Nobili, qui ſe-
riò promittens Conjugium Virginem
violavit *Anton. à Spirit. Sanct. in
Direct. Confeſs. tract.10. diſput. 1.
ſect.8. num.58.* ſic ait = *Tunc ratione
promiſſionis veræ debitus eſſet totus il-
le exceſſus, ad quem reddendum Pro-
miſſor feriò, & conſcius notabilis
exceſſus ſe obligare voluit. Hoc tamen* 172
*intelligi debet ſecluſo ſcandalo, vel
malo exitu Matrimonii* = nec diſſen-
tit *Nald. in ſumm. verb. virgo n.3.*
= ibi = *Virginem deſlorans cum
promiſſione illam ducendi, tene-
tur ſervare promiſſionem. Limitatur
tamen hæc ſententia &c. ſi ex
tali Matrimonio magnum ſcanda-
lum, aut detrimentum timeretur* = 173
iiſdem fere verbis loquitur *Marc.
Serius de Offic. Paroch. tract. 2.
de reſtit. diſput. 5. difficult. 2.
quæſt. 7. num. 1.* = ibi = *Qui vir-
ginem deſloravit, Matrimonium
vèl verè, vèl ex animo promit-
tens teneri eam ducere eſt com-
munis DD. ſententia* = & ſubinde
num.4. = ibi = *Non tenetur eam du-
cere, ſi aliquod grave damnum vèl* 174
*ſcandalum ex tali Matrimonio ſequa-
tur* = egregie *Petr. Marchant. in Tri-
bun. Sacram. tom.2. tract.7. tit.1.
quæſt.2. §.3. dub.2. reſolut.2.* = ibi =
*Qui virginem deſloravit promittens
ei Matrimonium tenetur eam ducere.
In caſu autem, quo illam ducere non
poſſet, tenetur eam dotare. Caſus il-* 175
*li ſunt: magna perſonarum inæqua-
litas, grandes Parentum inimicitiæ,
gravia ſecutura odia &c.* = optime
*Reginald. in prax. For. Pœnitent.
tom.2. lib.31. cap.35. num.255.* = ibi =
*Ultima propoſitio eſt fictè promitten-
tem, qui ſub ea promiſſione virginem
deſloravit, teneri ſub mortali eam
ducere &c. Limitanda eſt autem pro-
poſitio hæc, ut non procedat, ſi ex
Matrimonio ſcandalum magnum, aut
malus exitus probabilitèr timeatur,* 176
*quia tunc ſatis eſſet pecuniis damnum
illatum reſarcire, etiamſi Sponſalia
eſſent vera* = fuſiùs *Trullenc. in expo-
ſit. Decal. tom.2. lib.7. cap.9. dub.3.
num.1.* = ibi = *Si deſlorans virginem
ipſi verè, & ex animo Matrimonium*

pro-

promisit ; tenetur eam ducere &c.
quod limitant, modo ex adimpletione
promissionis non sequatur grave ma-
lum, vel grave scandalum, aut in-
177 commodum, ut graves rixæ inter Pa-
rentes Contrahentium, quia justitia
non obligat ad faciendum malum, ma-
ximè si Stuprator esset dives, & po-
tens, Puella vero, quam violavit, es-
set persona vilis, & pauperrima, &
non convenit eo in casu illam ducere =
similiter Gregor. de Valent. tom.3.
Comment.Theol.disp.9.quæst.3.punct.3,
pag.1874. vers. In specie = ibi = Vio-
lator virginis tenetur eam ducere, si
virgini Matrimonium promisit verè,
178 & ex animo, si Sponsæ ipsæ non sint
adeo conditiones dispares, ut ob eam
inæqualitatem secutura videantur ma-
gna incommoda in Matrimonio tali =
nèc non Lopez in Instruct. conscient.
par.1. cap.76. quæst.3. ubi Defloratorem
teneri ducere Defloratam sub
promissione vera, vel ficta Matrimo-
nii cum ea duplici limitatione docet =
ibi = Primo nisi valdè inæquales ge-
nere, vel divitiis essent &c. secundum
vero, si est probabile, quod ex tali
Matrimonio grande aliquod scandalum
179 oriretur = eamdem Sententiam tue-
tur Cordub. in quæst. Theol. lib. 1.
quæst.13. dist.1. = ibi = Quicumque ve-
rè promisit se virginem ducturum in
Uxorem, sivè eam cognoverit, sivè non,
regulariter tenetur promissum adim-
plere. Dixi regularitèr, quia est ex-
ceptio in aliquibus casibus ; puta si ex
tali Matrimonio grande scandalum
180 immineret = & pariter Soyr. in Clav.
Reg. lib.11. cap.2. num.33. = ibi = Si
deflorans virginem promisit ei Ma-
trimonium verè, & ex animo, tene-
tur eam ducere &c. Hoc tamen limi-
tant præd. DD., ut non procedat,
quando esset tanta disparitas, ut non
181 esset honestum illam ducere, & ma-
gna incommoda ex tali Matrimonio
sequerentur, tunc enim docent satis
esse, imò teneri ad dotandam Puellam
violatam secundum qualitatem virgi-
nis ad arbitrium prudentis Viri = &
subdit = Hanc Doctorum limitationem
consideratis circumstantiis in praxi
182 observandam esse = clarius Gobat. in
Theol. exper. tract.10. cas.3. n. 106.
= ibi = At vero si timeantur graves
rixæ inter Parentes Contrahentium,
si diuturna horum offensa, si denique
grave scandalum, irrita sunt Sponsa-
lia, & extendit Sanchez etiam ad ca-
sum, quo Virgo esset Desiorata spe
Matrimonii, sed ego doctrinam San-
chez approbo in casu, quo pietas, ca- 183
ritas, aut alia similis virtus clarè
prohibet nuptias cum tali = & deindè
cas.8.n.335. = ibi = At quid si Sponsus
spe Matrimonii impregnet Sponsam,
& Pater minetur exhæredationem, si
ducat ? Sanchez diceret teneri desere- 184
re illam adhuc impregnatam, si secu-
tura sit perpetua offensa Patris = ad-
dimus Bartholom. a S. Fausto in spe-
cul. Confess. par.1. de restitut. disp.8.
quæst.8. in princ. qui postquam resol-
vit Virginis Defloratorem, qui verè
promisit eam ducere, teneri etiam
cum proprio detrimento servare fi-
dem, subjungit = ibi = Sed quid dicen-
dum de eo casu, quando promissio fuit
vera, tamen probabile est, quod ex
tali Matrimonio gravia incommoda se-
querentur ? Respondeo si talia incom-
moda fuerunt prævisa, vel de facili
prævideri poterant a Stupratore, tunc
videtur esse obligatus ad ducendam 185
eam, quia sibi imputare debet damna,
quæ eveniunt sibi. Quod si damna
sint aliorum, scilicèt Parentum, vel
Propinquorum, tunc non tenetur eam
ducere, sed damnum reparare, tri- 186
buendo quanti plurimi eget ad alteri
pro sua conditione nubendum = toti-
dem ferè verbis quæstionem quoque
resolvit Azzor. Instit. Moral. par. 3.
lib.5. cap.5. difficult.2. pag.366. = ibi =
Difficultas 2. est, an qui ex intentione
animi promittit se ducturum Uxorem,
quam corrupit, teneatur eam ducere
etiam in casu, quo sit in vitæ statu
longè superior &c. Respondetur eum
esse obligatum &c. Aliud vero est in
eo casu, in quo secutura creduntur
multa, & magna incommoda, nam
tunc videtur distinguendum, si enim
ea incommoda &c. prævideri, tunc 187
videtur esse obligatus ad ducendam
eam, quia sibi imputare debet damna,
quæ eveniunt sibi. Quod si damna sint
aliorum, & non sua, tunc non tene- 188
bitur eam ducere, sed dotare = Idipsum
fir-

firmat Sanchez lib.1. disput.9.num.10.
vers. Similitèr, & disput.14. num.3.
tom.1. Sponsalia nempè nequaquam
189 esse servanda, quando adest scanda-
lum cum Navarr. Lopez, Capua aliis-
que, & deindè subjungit = ibi = Qui
loquuntur quamvis secuta sit Virginis
Desloratio sub ea spe Matrimonii fu-
190 turi, quod quidem verissimum est. pro-
pter rationem dictam = Ratio autem
desuper per eum adducta hæc est =
Quia virtus Justitiæ obligare nequit
191 ad actum, quod sine peccato adimple-
ri non potest = novissimè Stephan. Abb.
in Theologo Principis cap. 4. dub. 1.
& 2. per tot. ubi concludit, quod Vir
Nobilis Puellam disparis conditionis
a se Desloratam non ducere, sed do-
tare tantummodò teneatur sivè verè,
sivè fictè promiserit. Idem denique
docet D. Joann. a Cruce in Director.
Conscient. de 7. præcept. Decalog. tit.
de restitut. artic. 2. dub. 4. = ibi = Vio-
lans Virginem promittendo eam duce-
re in Uxorem, ad id tenetur per se
192 loquendo, nam aliquoties ad illud
non tenetur Violator Virginis; Primò
si sint multum dispares; Secundò si
grandia scandala ex illo Matrimonio
probabilitèr timentur =
Nullatenùs refragante, quod
193 promissioni Stupro præmissæ additnm
quoque fuerit Juramentum, quo casu
quidem non quælibet causa a futuro
ineundo Matrimonio promittentem
excusat, ut obiter dixit Rot. cor. An-
sald. dec. 516. n.8. tom.5. quia nihilo-
minùs, quoties timetur grave scanda-
lum, non est cogendus Promissor ad
committendum peccatum, nèc ad
præbendam aliis peccandi occasionem
per ea, quæ prænotavimus in Vot. IV.
n.57. & seqq., & apertissimè docet
Tolet. Instruct. Sacerd. lib.5. cap. 11.
n.1. = ibi = Si rursus promisit (vide-
licet Stuprator) illam ducere, aut
cum Juramento, aut sine illo, quam-
vis verè promiserit, & possit ducere,
si tamen timetur grave aliquod scan-
dalum, sufficiet dotare = consonat
Tamburin. in Decal. lib.7. cap.5. §.3.
num.34. = ibi = Si fuit vera promissio,
multò magis si jurata, Desloratorem
obligari ad Nuptias celebrandas, &c.
194 nisi legitima accedat excusatio, cer-
tum est = & infra n.39. = ibi = Excusa-
bitur &c. si ex tali Matrimonio pro-
babilitèr timeatur oriturum magnum
scandalum, vel fore malum ejus exi-
tum per rixas, discordias &c. sicuti 195
enim hæc dissolvunt Sponsalia, ita &
promissionem de qua loquimur = simul-
que Graff. par.1. lib.2. dec. aur. cap.79.
n.3. = ibi = Deslorator Virginis, qui
animo vero, seu ficto ad decipiendam
eam per prius promiserat eam ducere
in Uxorem &c. est adstringendus ad
servandam ei fidem &c. quod multò
magis procedit quando se ad id Jura-
mento adstrinxerat; Quod intellige,
nisi probabile esset, quod ex Matrimo- 196
nio consecuturo grande aliquod scan-
dalum nasceretur = & æquè clarissimè
Magister Acac. March. de Velasco in
suis Resolut. Moral. hispanicè elucu-
brat. tom.1. sub verb. Donzella reso-
lut. 272. n.8. cujus verba ita latinè so-
nant = Dico 4. qui promisit Puellæ
eam ducere, si consentiret Stupro, & 197
ipsa consensit, tenetur contrahere Ma-
trimonium sub lethali culpa per se lo-
quendo = & infra n.9. = ibi = Dixi sub
initio per se loquendo, nam in ali-
quibus casibus non tenebitur ipsi nube-
re, quamvis non fictè, sed verè etiam
interposito juramento promiserit; Pri-
mò si longè sint Natalibus dispares;
Secundò si cum fundamento timeantur 198
gravia scandala ex Matrimonio secu-
tura = in puncto Konig. princ. Jur.
Can. lib.4. Decretal. tit.1. de Sponsal.
n.71. = ibi = Si Parentes tenuioris for-
tunæ Filiam indotatam locupleti lo-
care cupiunt, & fallacis Adolescen-
tem inducant ad dandam fidem de 199
Conjugio, Sponsalia quamvis jurata
sint, vel etiam coitu confirmata, re-
tractari queunt = His accedit magna
auctoritas D. Antonin. part.2. tit.5.
cap.6. §.1. circ. med. = ibi = Et si pro-
misisset eam ducere in Uxorem, ut co-
pulam ab ea extorqueret, servet pro-
missum, & multò magis Juramento
firmatum; Et hoc nisi nimis distans es-
set eorum conditio, puta Mulier ple- 200
beja, Vir Nobilis, vel etiam si ma-
gnum scandalum inde creditur pro-
venturum =
Quibus adhærent etiam Jurispe-
riti, & signanter Navarr. in Manual.

cap. 16. n. 18. tom. 2. = ibi = Si promit-
tis (scilicet Deflorator) se ducturum
eum sivè promittat ex animo vero, sivè
ad decipiendam eam ficto, obligatur
ad implenda promissa &c. & multo
magis, si id Juramento firmavit; Ni-
201 si essent valdè inæquales genere, poten-
tia, vel divitiis, puta si Vir esset No-
bilis, & illa Agricolæ cujuspiam, vel
artificis mechanici Filia., eo enim ca-
su &c. judicio nostro non obligatur ad
amplius, quàm ad dandum ei tantum,
quantum opus habet ad talem adipi-
scendum Maritum, qualem, si non es-
set Infamata, adipisceretur &c. Idem
dicendum in eo casu, quo promissio
fuit vera, & ex animo facta, sed es-
set probabile, quod ex Matrimonio
eam consecuturo grande aliquod scan-
dalum nasceretur = Item Pac. Jordan.
elucubrat. lib. 3. tit. 7. n. 51. vers. Im-
mò tom. 1. ubi agit de dispensatione
super Denunciationibus = ibi = Imò si
Filius Virginem deflorasset data fide
Matrimonii, si inter eos talis sit di-
sparitas, ut verisimilitèr gravia scan-
dala oritura suspicentur, non erit le-
202 gitima dispensandi causa, si agatur
de evitandis Paternis suasionibus con-
tra Matrimonium &c., secus dicen-
dum quando nulla esset disparitas = &
in durioribus terminis Zipæus Respons.
Jur. tom. 1. lib. 4. respons. Canon. tit.
de divort. resp. 4. n. 4. qui dum tuere-
tur Virginem, prævius Sponsalibus
scriptis, & Juramento firmatis, insu-
per sacrilego dolo coram ficto Paro-
cho desponsatam, atque a Promissore
deinde stupratam, & ad vitandum
Matrimonium pro parte Promissoris
opponeretur Natalium disparitas, ita
concludit = ibi = Et propterea qui tra-
dunt inæqualitatem Contrahentium
obsistere Sponsalibus, accusant, quod
ex inæqualibus Nuptiis scandala,
203 odia, similiaque incommoda oritura
sint, qualia evitare jubeat caritas,
& quæ sine peccato admitti vix pos-
sint = quia nullatenùs præpondera-
re debet caritati vitium D. Ambros.
lib. 3. Offic. cap. 16. & in eo etiam
durissimo casu, quo fuerat Mulier,
præviis Sponsalibus, a Promissore vio-
lata, pluribus subsequentibus annis
cum illo versata, & plures, ex ejus
Concubitu conceperat, & pepererat
Filios, quod non esset cogendus ni-
hilominùs Deflorator ad nuptias, quia,
subortis inter Sponsos odii, ac male-
volentiæ seminibus, meritò metuen-
dum erat, ne Conjugium parum feli-
cem haberet exitum, obsequendo ex
hac ratione sacris Canonibus in judi- 204
cando tenuit, & ut a Nuptiis abstine-
ret Viro permisit Clarlin. contr. fo-
rens. lib. 2. cap. 174. per tot. & signan-
tèr n. 77. 78. & 79. undè incautæ Mu-
lieres, eorumque indigni Parentes
falso persuasum habent, quod Spon-
salia per fas, nefasve contracta, acce-
dente Stupro, revocari non possint, 205
prout animadvertunt in suis casibus
Cosp. nel Giudice Criminalista par. 3.
cap. 38. latæ Ursaya Instit. Crimin.
lib. 2. tit. 7. a n. 111. prorsusque vana
est eorum cantilena, qui Mulierculæ
Stuprum sine Matrimonio esse malum
irreparabile clamant, dum illis, ul- 206
tra relatos, opportunè respondet
Card. de Luc. de Dot. disc. 142. n. 76.
in fin. = ibi = Juxta notissimam pra-
xim excessus Dotis de facili sanat istam
plagam, cùm quia non desunt alia re-
media, cum quibus futuræ honestati, 207
ac Parentum famæ consuli potest, per
Ingressum nempè in Monasterium, vel
Conservatorium &c. =

Adstipulatur tandem nostræ Sen-
tentiæ Sac. Rot. Rom. dec. 19. par. 10.
recen. ubi iterum ad trutinam revoca-
ta Causa inter Fœminam, & Virum,
qui benè conscius de illius infima con-
ditione, cum prævia promissione fu-
turi Matrimonii eam carnaliter co-
gnoverat, ideòque ad favorem Mu-
lieris pro adimplemento promissionis
antea pronunciandum esse censuerat,
re maturius discussa, ex noviter de-
ductis, a decisis recedendum esse exi-
stimavit non solum quia probata fuit 208
subsequens Sponsæ fornicatio, verum
etiam ex altero motivo, de quo n. 45.
= ibi = Ulterius constat etiam de gra-
vi indignatione Parentum, &c. & 209
Consanguineorum, de odio, & maxi-
ma animi aversione in Sponso contra
Sponsam excitatis, nèc non de immi-
nenti scandalorum periculo, ac de ma-
ximo infelicis exitus timore, casu quo
sequatur tale Matrimonium = & exin-
de

de *n.55. & 56.* Juribus , ac rationum
momentis has causas , ut recedi pos-
sit a Sponsalibus,sufficientes esse con-
firmat postquam antea *n.28.* præmise-
rat , quod vinculum Juramenti non
adeò firmat Sponsalia , ut, accedente
justa causa,ab eis recedere non liceat.

Hinc quilibet Judex timoratæ
conscientiæ , si allatæ concurrant cau-
sæ , non obstantibus Sponsalibus, Ju-
ramento , & copula , sivè Stupro sub
spe , aut promissione futuri Matrimo-
nii per Mulierem passo , nullo modo
debet in hisce casibus virum ad Ma-
trimonium contrahendum compelle-
210 re , sed potius etiam ex officio inhi-
bere ne contrahat , uti ratiocinatur
Aversa de Matrim.quæst. 8. sect. 15.
vers. Et quidem = ibi = *Si ob notabile*
damnum , aut scandalum imminens
non erat ei licitum cum tali persona
conjugari , eique promittere , poterit
justè mutare propositum , & ab illa
promissione recedere, & poterit etiam
a Judice inhiberi ne contrahat &c.
Suadetur quia dum quis ab initio
prævidebat tale damnum, aut scanda-
lum , cum quo non poterat licitè du-
cere talem Conjugem , planè nèc pro-
indè poterat promittere , ac se obliga-
re , non enim potest quisquam promit-
tere , & se obligare ad aliquod illici-
tum faciendum . Poterit ergo justè ,
ac licitè recedere, imò tenebitur, quia
adstringitur adhuc priori obligatione
vitandi , seu non inducendi tale dam-
num , & scandalum . Quare etiamsi
ipse nollet recedere , merito POTERIT
211 *a Judice* EX OFFICIO , *vel ad instan-*
tiam aliorum , quorum interest , IN-
HIBERI = qui deinde oppositas senten-
tias , quarum altera affirmat , altera
negat valere Sponsalia inter Virum,
& Puellam non parum Natalibus di-
spares ita conciliat = ibi = *Prior enim*
procedit, & probat , quando imminet
tale damnum , & scandalum , quia
212 *tunc promissio est indiscreta , & im-*
prudens, & tunc esset nimia , & illi-
cita prodigalitas , ideo enim non te-
netur quis prodigere totam faculta-
tem ex vi suæ promissionis , quia non
poterat licitè id facere = & notant ali-
qui ex Auctoribus , quos allegat , *id*
totum intelligi , etiamsi sponsalia
fuissent juramento firmata, ac etiamsi
intercessisset Virginis desloratio sub
promissione Matrimonii , quia adhuc
præponderat tale damnum , quod ex
Matrimonio impendet , dummodò sit
adeo grave , & moraliter probabile ,
ut prudenter urgeat ad desistendum .
Verbum autem illud = *poterit* = non
hoc totum in Judicis arbitrio repo-
nit , nam vix unquam evenit , ut , 213
contradicentibus litigantibus , senten-
tia prorsus ex arbitrio Judicis pen-
deat , sed eo verbo significatur , cir-
cumstantiis æqua lance utrinque pen-
satis , modo hoc , modo illud debe-
ri , nèc aliud sonat , quam = *debet* =
nam si poterit justè inhibere , ergo
justè non poterit contrarium decer-
nere , itaque intelligendus est *Bo-*
naccin. Theol. Moral. tom. 1. tract. de
iis , quæ pertinent ad Matrim.quæst.4.
punct. 17. num. 27. = ibi = *Ex dictis*
sequitur Prælatum POSSE *impedire Ma-* 214
trimonium contrahendum a Filiofami-
lias cum aliqua indigna , quando ex
ejus celebratione prævidet grave scan-
dalum , ac rixas inter Parentes , vel
Consanguineos secuturas, & hoc verum
est , inquit Sanchez, etiamsi secuta sit
copula sub ea spe Matrimonii . Hoc
tamen non facile admiserim, nisi Filius
alia ratione valeat occurrere damno
Sponsæ desloratæ &c. aut nisi tàm gra-
ve sit scandali periculum , ut præpon-
deret damna Sponsæ = unde patet ,
quod si alias Sponsæ prospici valeat ,
aut si ex Matrimonio imminens ma-
lum prævaleat dispendio desloratæ 215
Mulierculæ , Judex tales nuptias im-
pedire debeat ; utque scandalum istud
a suis evellerent Diœcesibus nonnulli
Antistites per *Synodales Constitutiones*
irrita declararunt sponsalia clandestina
etiam inter Sponsos secuta copula, uti
de *Diœcesi Rhegiensi* testatur *Ciarlin.*
d. cap. 174. num. 12. = ibi = *Nec du-*
bium est , quin talis Constitutio sit li- 216
cita , & honesta , & valida = & de
Diœcesi Lausanensi tradit *Gobat. ex-*
per. Theol.tract.10. cap.1. n.11. & 12.

Pluribusque aliis tandem omissis,
habemus enunciatum *Edictum* Emi,&
Rmi D. D. Card. Guadagni Papæ Vi-
carii jussu s. m. CLEMENT. XII. publi-
catum *die 13. Septembr. 1736.* ratio-
nabili-

nabiliter *in vi directiva* qualificandum tamquam regula pro quacumque Diœcesi, in quo inter alia disponitur, quod *si Stuprum commissum fuerit cum promissione Matrimonii, nulla strupatæ competat actio, nisi promissionem legitimè, & concludenter probaverit. Sicuti nèc si esset disparis conditionis cum Deflorante, ita ut ex*
217 *Matrimonio sic contracto oriretur grave aliquod scandalum, aut Consanguineis ignominia, licet promissionem concludenter probaret.*

Ex Juribus igitur hactenus adductis manifestissimè evincitur Filiumfamilias nèc debere, nèc posse licitè Matrimonium indignum inire, quamvis Virginem sub jurata pollicitatione Conjugii vitiaverit, quoties ex rationabili Parentum contradictione
218 sacrilegè Matrimonium sit contrahendum, seu scandalum, ac minus felix exitus non inaniter formidandus.

Et hic iterum, iterumque frustrà asserebatur eorum opinio, qui putant id solummodò locum habere, si promissio vera non fuerit, sed simulata,
219 nam ultraquamquod præmissa Jura hanc non exprimunt distinctionem, imò nonnulla tàm in casu promissionis veræ, quàm fictæ nostram sententiam constantissimè comprobant, & ultra rationes, & Jura desuper allata *sub. num.* 168. accedit insuper ea evidentissima ratio, quod si ficta obligatio cessat ex nimia disparitate ratione peccati, ex eadem ratione cessare debet obligatio, quæ oriri posset ex promissione seria, in utroque namque casu cavendum est, ne vinculum Justitiæ
220 deserviat pro adimplendo onere, quod sine peccato adimpleri nequit sivè vera, sivè ficta fuerit attentata promissio.

Quin & ex ipsa quoque naturali ratione absque ulla Doctorum auctoritate comprobatur, quod Stuprum in his terminis majorem vim, efficaciam, & robur addere non valet præcedentibus Sponsalibus sivè seria, sivè ficta promissione contractis; si etenim vel
221 justa Parentum contradictio, vel imminens scandalum, atque peccatum, vel malum exemplum in damnum nasciruræ Prolis, quæ a Parentibus Matrimonium cum Stupro venari addisceret, vel probabilis timor deterioris exitus, vel tandem injuria, quæ Familiæ, atque Parentibus per indignas Nuptias irrogatur usque ab initio impedimento sunt ne Sponsalia contracta
valeant, nèc juramenti religio liget, 222
quinimo & inductum ligamen solvunt, quia Virtus Justitiæ non obligat ad actum, qui sine peccato adimpleri non potest, ut solidissimè firmavimus *in nostro Vot. IV. ferè per tot.*, eadem vi pollent prædictæ causæ adversus Stuprum, sivè impediendo ne pariat, sivè jam partam per illud obligationem submovendo, quia non semel, aut in aliquibus casibus, sed perpetuò, & in quocumque casu Virtus Justitiæ nequit quemquam cogere, ut impleat opus, quod sine scandalo, si-
ne peccato, sine contemptu Divini, 223
& Ecclesiastici Juris præceptorum adimpleri nequit.

Nèc ad id suadendum plura desunt insuper exempla, quibus perspicuè confirmatur nullum Jus acquiri per virginem ex Stupro sub illarum spe passo, vel quia altera virtus futurum Matrimonium illicitum reddit, ut accidit in eo, qui obstrictus aut Voto simplicis Castitatis, aut ingrediendi Religionem, si virginem data fide Matrimonii corruperit, non tenetur, nèc potest ipsi licitè nubere,
obsistente virtute religionis, ob quam 224
irrita fuit Nuptiarum promissio, uti promissio de re iniqua *Navarr. lib.* 4. *Conf. tit. Qui Clerici, vel voventes cons.* 1. *per tot. Vivald. in Candelabr. par.* 3. *cap.* 14. *num.* 64. *Rodriquez in summ. tom.* 1. *cap.* 207. *num.* 11. *Gabr. à S. Vincent. de Matrim. disp.* 5. *quæst.* 1. *n.* 12. *& seqq.*, *Perez ead. tit. disp.* 5. *sect.* 1. *num.* 6. *& seq.* fusè *Dicastillo tom.* 3. *de Sacram. tract.* 10. *de Sponsal. disp.* 1. *dub.* 32. *num.* 446. eoque magis, & absque ulla difficultate, si
Mulieri ignotum non erat Viri votum, 225
quo Conjugium reddebatur illicitum *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disp.* 45. *num.* 5. *Less. de Just. lib.* 2. *cap.* 10. *dub.* 4. *num.* 33. *Reginald. in prax. Pœnit. lib.* 25. *cap.* 6. *sect.* 7. *num.* 95. *Guttierez quæst. Canonic. tit. de Matrim. cap.* 25. *in fin. Bonaccin. Theolog. Moral.*

Moral. tom.1. tit, de Sponsal, quæst.1. punct.5. num.7.

Vèl quia aliqua præcedens obligatio justitiæ, quamvis minoris ponderis, & momenti, illicitum pariter reddit futurum Matrimonium in compensationem item Stupri à virgine tolerandi promissum, quemadmodum evenit in eo, qui nuda Sponsalia cum una Puella contraxit, qui si deindè cum altera, contractis novis Sponsalibus, hanc violet, non huic, sed priori Sponsæ fidem reddere tenetur,
226 ac posteriorem defloratam deserere, juxta ferè communem DD. opinionem, quos referunt, & sequuntur *Abb. in Cap. Si inter Virum, & Uxorem num.1. de Sponsalib. Henriquez in summ. lib.11. cap.13. num.3. Lopez par.1. Instruct. cap.79. Bonaccin. dicta quæst.1. punct.5. sub num.7. vers. Objicies primo & seqq. & num. 8. 9. & 10. Philiarc. tom.1. par.2. cap.1. Sanchez de Matrim. lib.1. disp.49. n.1. tom.1. Ledesma de Matrim. quæst. 43. §. In oppositum Dicastillo dubit. 32. d. num. 472. Navarr. in Manual. cap.22. de Sacram. Matrim. num.26. Guttierez quæst. Canonic. tit. de Matrim. cap.27. num.5. & seqq. Zoesius in Jus Canonic. sup. 4. Decretal. tit. de Sponsal. num.36. Pirhingh. in Jus Canon. tom.4. eod. tit. §.7. num.57. Schambogen. sup. 4. Decretal. tit.1. num.88.*, & optimo quidem Jure in his, aliisque similibus casibus nonnisi inutiliter recensendis ita procedi debet, quia nemo unquam ad opus illicitum sivè ex justitia, sivè ex dam-
227 no illato, sivè ex alia quacumque causa compelli potest, prout ad opus illicitum compelleretur tùm is, cui transgredi votum, seù frangere priorum Sponsalium fidem vetat religio, & justitia, & propterea nèc subsequens promissio, nèc Stuprum sub illa ex-
228 tortum futuri Conjugii parit obligationem, tùm is, cui ex *naturali, & Divino præcepta* non licet afficere Parentes gravi dedecore, & injuria, nèc inferre toti Familiæ notabilem infamiam, nèc suscitare scandala præsertim inter Consanguineos, nèc generare Prolem, quæ ejus exemplo discat, mediante Stupri peccato, sibi comparare Matrimonii Sacramentum, nèc demùm se, futuramque Conjugem exponere evidenti periculo deterioris exitus, maximè si Fœmina, prout ea, 229
de qua agitur, his omnibus prævisis, Filiumfamilias allicere studuerit, ut ab ipso Conjugii fidem extorqueret, qua extorta, eidem sui Corporis copiam fecerit, decipiens potius incautum Juvenem, quàm ab ipso decepta; Unoque verbo quotiès obstat IV. *Decalogi* præceptum, quoties Matrimonia contradicentibus justè Parentibus contrahenda *Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis semper detestata est, atque prohibuit* teste *Trident. Sess. 24. cap.1. de reform. Matrim.* & quoties futurum Conjugium est scandalosum, impium, & peccaminosum, cujuscumque Catholici judicio non debet Promissor servare fidem sivè simplicem, sivè juratam, sivè veram, sivè fictam 230
causa extorquendi Stuprum Puellæ datam, contrahendo cum illa *sacrilegè* Matrimonium.

Constabilito exuberanter, ut credimus, quod in hoc casu Nuptiæ sint illicitæ, peccaminosæ, & nullatenus permittendæ, examinandum superest an ex Juribus quoque desuper allatis reficiendum sit cum congrua Dote damnum Puellæ, de qua agitur, propter ejus deflorationem illatum, quam Dotem ei denegandam esse præmissimus non contra naturalem æquitatem, quam Judex in hisce casibus ante oculos habere debet *ad Text. in* 231
l. Quod si Ephesi 5. §. Interdum ff. De eo, quod cert. loc. sed quia ipsa æquitas Naturalis, occurrente casu Puellæ humilis conditionis, quæ ad Nuptias cum Filiisfamilias aspirans, impetrata illarum fide, se ipsi fœdandam obtulit, nos etiam urget, ut 232
æqua lance ponderemus damnum, quod imminet Stupratæ, ejusque indignis Parentibus, aut Consanguineis, si ipsa infamata, ac indotata remaneat, simulque animadvertere non omittamus eam insuper innocentem 233
non habendam, dum voluntariè se prostituit, nèque, ut, plurimum, illius Consanguineos præsertim Parentes culpa vacare, quorum inertia, vel ambitio filiarum licentiam sollicitat po-

potissimum iniquis hisce temporibus
234 quibus vix una ex talibus Puellis verè seducta dici potest, & admodum pauci sunt ignobiles Parentes, qui semetipsis sciis, vel invitis, proprias Filias Stupro à Nobilibus, aliisque Viris superioris conditionis dehonestatas cum veritate conquerantur, sed potius Nobilium Adolescentium Patres, hone-
235 stæ Civitatum Familiæ, ac universa quoque Respublica gravi, ac justissima querela assurgunt, & à Tribunalibus præcepta *de non conversando &c.* aliaque remedia justissimè petunt contra humiles Puellas, quæ blanditiis, & contra earum Genitores, qui lenociniis Filiosfamilias Nobiles, seù divites, & altioris conditionis trahunt, sollicitant, invitant, & utinam quandoque non cogerent, ut præhabita Nuptiarum promissione, in libidinis cœno volutentur.

Ponderare quoque debemus notitiam à Puella, ejusque Parentibus habitam de dissensu Patris Adolescentis satis expresso in præcepto de non acce-
236 dendo ad Domum Puellæ adversus illum expedito; Nec non cognitionem ab iisdem pariter habitam notabilis disparitatis inter Deflorantem, & Defloratam; Item propter expressum paternum dissensum scandala, & deterioris exitus periculum, aliaque
237 mala, quæ prævidere poterant oritura ex hoc indigno Conjugio præcipuè dum tàm sordido, ac iniquo principio deturpatum fuit, & maximè dissimulare, seù ignorare nequibant infamiam, & honoris irreparabile dispendium nedum Genitorum, sed universæ insignis Stirpis Juvenis Stupratoris; infamiam nempè non solum Stupratorem, sed & ejus Parentes, Majores, Fratres, Sorores tàm virgines, quàm nuptas, omnes innocentes, ac
238 nullius criminis participes denigrantem, itaut lis tota vertatur inter Stupratorem, & Stupratam ex una, & Parentes, Fratres, ac Gentem universam Stupratoris criminis prorsus expertem, & innoxiam ex altera partibus, quorum honori, ac famæ, ut apertis oculis maximoperè præjudicarent, ut insidias tenderent, utque periculum molirentur, callida Puellæ Parens sua conniventia, inhonesta Puella sua impudentia, & rebellis Filius artificiosis blanditiis captus, & 239
illectus indignis Sponsalibus addidere Stuprum infame, nulla habita ratione tùm de ignominia Familiæ, tùm de discrimine Reipublicæ, cujus multum interest, ut Nobilium Familia- 240
rum decus servetur. Quibus omnibus rite libratis, quemadmodum in voto fuimus nullo modo permittendum esse Connubium, ità præsertìm ex culpa Puellæ, ejusque Genitorum nèc Dotem, solvendam esse putavimus.

Si enim non obstante malitia, & artificio ad alliciendum Juvenem, illumque decipiendum per Puellam, ut supra, ejusque Matrem indesinenter adhibito, eadem Puella Dotem assequeretur, sic ab ipsa sua malitia Mu- 241
lier commodum reportaret, quod utique non est permittendum *Cap. Intelleximus* 7. *de Judic. l. Non fraudantur* 177. §.1. *ff. de Regul. Jur. Bonfin. ad Banniment. General. cap.* 35. *num.* 60. 70. *tom.* 1.

Præterea hoc malo exemplo humiles aliæ Puellæ, ut per Stuprum si non digniores Nuptias, saltem Do- 242
tem adipiscantur, ad æmulationem facilè commoverentur.

Insuper non constat de honestate Puellæ ante Stuprum, imò ex ejus ore remanet exclusa, refert enim, quod postquam Juvenis eam amore prosecutus fuit, omnes alios amantes *e Domo ejecit*, & antequam celebrata fuissent Capitula Matrimonialia, illamque violasset, dum noctis tempore illius Domum ingrederetur = *Sempre mi diceva, che mi voleva bene, e mi voleva sposare* = & quod magis est eidem tactus proprii pectoris permisisse, & reciproca oscula intercessisse supponit, & quidem *più volte andando mia Madre in un altra Stanza, e lasciandoci soli al fuoco, se era d'Inverno*; Mulier etenim, quæ cum actu impudico facillimè se contrectari 243
sinit, inhonesta reputatur ad *Text. in Cap. Tertio loco* 13. *de præsumpt.* ubi *Abb. sub num.* 4. = ibi = *Vel ipsam osculantem, vel ipsam tangentem, vel in similibus actibus propinquis* = & cum ipso conveniunt *Paris. lib.* 4. *cons.* 160.

*conf.*160. *n.*6. *Nevizzan. Sylv. Nupt.*
*lib.*4. §. *Est nubendum Riminald.*
*conf.*274. *num.* 9. *Ferret. conf.* 389.
*num.*9. & præcipuè de Muliere per-
244 mittente nudi pectoris tactus notat
*Felin. in Cap. Præterea num.*3. *de Te-*
stib. quos aliis quoque amantibus, an-
tequam e sua Domo ejicerentur, ea-
dem facilitate permisisse censeri po-
test accedente præsertim Juvenis in-
troductione in propriam Domum hora
nocturna, & intempestiva, ex quali-
245 tate siquidem dicti temporis arguitur
animus, & prava ipsius introducentis
intentio *Cap. Literis* 12. *de præsumpt.*
cum aliis cumulatis *à Farinacc.q.*136.
246 *num* 113., cui proindè nèc Dos, nèc
Matrimonium debetur ex Juribus de-
super allatis *num* 86.

Si tandem Dos à Deflorante tan-
tummodò debetur, quandò Deflora-
tam seduxit, necessariò sequitur, eam
in casu nequaquam deberi, quia De-
247 florata seducta minimè fuit, sed tàm
ipsa, quàm illius Parentes in Domum
Juvene introducto, & deindè spretis
querelis ipsius Consanguineorum, &
Curiæ præceptis in eamdem propriam
Domum sæpè sæpius, imò quotidiè
maximè tempore noctis admisso, ac
artificiosè more Magdalenæ peccatri-
cis, sed non pœnitentis modo collo,
seù pectore, & brachiis per Filiam
denudatis, quæ sunt incitamenta li-
bidinis, modò blandis verbis, modò
tactibus, ac osculis impudicis liben-
ter, ac pacato animo à Filia per-
missis, & à Matre scienter tolleratis,
turpi amore excœcato laqueum para-
verunt pedibus ejus, ut cœcus, & in-
cautus in illum incideret, in quibus
utiquè terminis cum non Fœmina, sed
Masculus seductus fuerit, silere de-
bent in hac parte quoad Dotem Jura
248 per nos desuper allegata, & eorum
sententia subintrare, qui Puellam ita
stupratam nèc Matrimonium, nèc
Dotem mereri firmant, quosque su-
pra retulimus *num.*153. *& seqq.*, eis-
que addimus *Guttierez quæst. Cano-*
*nic. lib.*1. *cap.*20. *num.*23. *& seq.* =
ibi = *Nèque Ordinarius ægrè ferre*
debet, quod Matrimonium hujusmodi
inter valdè dispares impedire facilè
possit, & quod Mulier ABSQUE REME-
DIO *manebit. Quandoquidem jurè*
optimo, & tuta conscientia Pater
absque malitia aliqua id impedire
possit, & huic se spontè exponit pe-
riculo Fœmina, quæ altiori nubere
vult inscio Patre Viri. Quod si hono-
rem, & pudicitiam suam indiscre è
profuderit, sibi imputet, eum præfa-
tus Pater Jure suo contradicere va-
leat =

Quinimò tàm ipsa Puella, quàm
ejus Parentes puniri debent *D. Anto-*
*nin. par.*2. *tit.*5. *cap.*6. §. 1. = ibi = 249
Parentes, qui tradant Filias Nobili-
bus, & Divitibus deflorandas, ut
propter hoc eas Nuptui tradant illis
dotantibus, pessimi sunt Lenones, digni
morte temporali, & æterna = & pu-
niendos esse decernitur tùm *à Jure*
Ecclesiastico, & Cæsareo, ac ab alle-
gata *Constitutione* XISTI V., *Fari-* 250
*nacc. quæst.*144. *per tot.* tùm à prælau-
dato *Edicto* per Emum, & Rmum D.
Card. Guadagni Vicarium Urbis, ut
supra, emanato, ubi statuitur *pœna* 251
triremium, seu Carceris decem anno-
rum juxta diversitatem sexus in Pa-
rentes, Fratres, aliosque, quibus de
Jure competit custodia earum Puella-
rum, si rei reperti fuerint dicti Le-
nocinii: Septem verò annorum ad tri-
remes, aut respectivè Carceris, si con-
niventes tantum extiterint, relicta
Judicum arbitrio facultate puniendi
etiam eorum negligentiam in illas cu-
stodiendo; & quoad Filias habemus
Text. expressum *in leg. Fœdissimam*
20. *Cod. Ad legem Juliam de Adul-* 252
ter. = ibi = *Fœdissimam earum nequi-*
tiam, quæ pudorem suum alienis libi-
dinibus prosternunt &c. leges ulcis-
cuntur = ubi *gloss.* = ibi = *Mulier, quæ*
spontè Stuprum commisit, punienda
est = latè *Farinacc. quæst.*147. *n.*49. 253
egregiè *Laur. Matthæus de re Crimin.*
*contr.*51. *num.* 38. = ibi = *Si aliqua*
pœna coercerentur Puellæ, neque tan- 254
te deceptæ sub frustranea spe Nuptia-
rum deriderentur, nèque tot Adole-
scentulos, quorum Matrimonia am-
biunt, ad amplexus invitarent = Et si
illi, qui contractis legitimè, & cum con-
sensu Parentum Sponsalibus, ante
Matrimonium carnali copula se com-
miscent, quique minus delinquere

V vi-

videntur, graviter nihilominus plecti
255 debent in vim *Decretarum* pluries
editorum *per Sacram Congregationem
Concilii*, ut post *Bellarmin. & Fa-
rinacc.* testantur *Fagnan. in Cap. His,
qui fidem 30. num. 15. de Sponsal. Boss.
de Matrim. cap. 7. num. 96.* fortius
puniendæ sunt humiles Puellæ, quæ
indigna Sponsalia cum Nobili Juvene
256 contrahunt, expresso forsan pacto,
quod iis contractis, se violari per-
mittent, quæque sunt ruina Juventu-
tis, & ex indulgentia, quam apud
257 Judices experiuntur, nil magis ha-
bent in Votis, quàm Nobilem, seù
divitem quemque Juvenem sui amore
incendere; ut concupiscentia excœca-
tum sub Conjugii fide ad Stuprum ad-
mittant exindè Maritum habituræ,
proút in pluribus Italiæ Catholicis
Urbibus cum dispendio pudoris vir-
ginalis contingere videmus, & Hol-
landiæ contigisse meminit, ac dete-
statur *Grotius lib. 3. manuductionis
cap. 35.* & ex eo *Gonzalez in d. Cap.
Expectabamus num. 8. in fin. de
Adulter.*

Crescit argumentum, si animad-
vertatur, quod Summus Pontifex in
præcitato *Edicto anni* 1736. statuit,
*quod si Stuprum commissum fuerit in-
ter Virum, & Fœminam æqualis con-
ditionis, adhuc Stuprator pœnæ quo-
258 que Corporis afflictivæ subjiciatur, quæ
extendi possit ad triremes, si Deflora-
tor Laicus fuerit, & ad Ergastulum,
aut relegationem Judicis arbitrio, si
fuerit Clericus juxta diversas casuum
circumstantias gradus, & conditionis,
præsertim juxta diversam fraudem, &
seductionem adhibitam; Puella verò
stuprata pœnam quoque corporis affli-
ctivam incurrat, quæ Judicis arbi-
trio ad Carcerem extendi possit prò di-
versis circumstantiis casuum, gradus,
& conditionis, & præsertim juxta
majorem fraudem, & seductionem,
quam passa sit, aut ipsa adhibuerit*,
undè licet inferre, quod majori ra-
tione puniendi sint Masculus, & Fœ-
mina imparis conditionis, qui, data
sibi invicem fide in Sponsalibus, cum
actuali peccato Stupri ad perpetranda
259 tàm multa, ac gravissima scelera me-
diante futuro Matrimonio sacrilegè
contrahendo conspirant, & Dote pri-
vanda veniat Fœmina, quæ illam pec-
cati pretio, & cum infinita Dei offen-
sa pluries etiam repetita sibi compa-
rare studuit cum lenocinio, seù con-
niventia quoque Parentum, quemad-
modum tales Mulierculæ Dote pri-
vantur in eodem *Edicto* maximoperè
commendando, in quo *Parentibus
Fratribus, aliisque, quibus de jurè
competit Puellarum custodia, ac pro-
indè querela, & accusatio secuti Stu-
pri, si reperti fuerint vèl Lenocinii
rei, vèl conniventes pravæ Defloran-
tis, & Defloratæ consuetudini, adi-
mitur actio petendi tàm Dotem. nomi-
ne Defloratæ, quàm refectionem dam-
norum, quorum æstimatio à Defloran- 260
te debita, & Judicis arbitrio taxan-
da, exigi debet à Fisco in pios usus,
proút ei libuerit, eroganda.*

Quamvis ergo Deflorata in hy-
pothesi nullam mereretur Dotem tùm 261
propter ejus impudentiam, & artem
adhibitam ad seducendum Juvenem,
tùm propter ejus Parentum, & præ-
cipuè Matris manifestissimam conni-
ventiam, tùm propter scientiam al-
tioris Conditionis Stuprantis, igno-
miniæ illius Familiæ, & positivæ relu-
ctantiæ ejus Patris cum præcepto de
non accedendo ad Domum ipsius Mu-
lierculæ contra Filium obtento satis,
superque manifestatæ, adhuc inspecta
illius florida ætate annorum 16., nèc
non ejus vultus venustate, quam ra-
ram esse, ac maximam universa quo-
que perhibet fama, ne illius iniqua
Mater propter has corporis dotes
illam ad meretricandum exponeret,
honestissimo Adolescentis Genito-
ri suasimus, ipseque consensit eì-
dem Defloratæ certam pecuniæ sum-
mam non ex obligatione, nèc titulo
Dotis, sed prò eleemosyna, & ex
sola caritate persolvere ad hoc, ut
invenire possit Maritum æqualis con-
ditionis, sed bonis moribus imbutum,
ac aliquam honestam artem exercen-
tem, quem facilè inveniet juxta usum
hujus regionis, ubi nonnulli Viri, licet
bonæ indolis, dummodò congruam
assequantur Dotem, infamia non deter-
rentur; diebus enim elapsis quidam 262
Juvenis absque ulla amaritudine in
Uxo-

Uxorem duxit Sororem ejus, qui paucis ab hinc Mensibus publicè ultimum infame supplicium subierat; Injuncto tamen Defloratæ præcepto de habendo in pœnam delicti Domum suæ so-
263 litæ habitationis pro tuto, & securo carcere ad sex Menses cum facultate accedendi diebus festis ad Ecclesiam ad audiendum sacrum, & recto tramite recedendi, nèc non de non conversando in futurum cum Viris nèc Domi, nèc extrà Domum, illiusque Genitoribus de bene custodiendo Filiam &c. impositâ eunctis pœna Carcerationis, Fustigationis, & Exilii,
264 ac respectivè triremium ad quinquennium in casu contraventionis; Juvenem autem ab omni pœna pecuniaria absolvimus, & in pœnam carceris in quodam Fortilitio ad tempus, & arbitrio ejus Genitoris condemnavimus,

Et ita &c. Utraque &c.

ANONYMA EXHÆREDATIONIS

ARGUMENTUM

Filius, qui invitis justè Parentibus Nuptias contraxit, à Patre potest Exhæredari. Pœna ejectionis ab Honoribus Magistratus per Statutum imposita contra indignè nubentes substinetur.

SUMMARIUM

1 *Pater exclusit in Testamento ab Hæreditate Filium, qui Fæminam imparis conditionis desponsavit.*

3 *Filiifamilias sub pœna culpæ lethalis à Jure Naturali, Divino, & Canonico, inscits, vèl invitis justè Parentibus, Matrimonium inire prohibentur.*

4 *Maximè si contrahere velint Nuptias indignas.*

5 *Quia tunc non Genitores tantum, sed etiam Consanguinei Matrimonium impedire possunt, & Judex illis favere debet.*

6 *Juramentum, quo promittitur id, quod sinè peccato adimpleri nequit, non tenet.*

7 *Sponsalia non obligant ad Matrimonium, si fuerint à Fæmina inhonesta cum Viro Nobili contracta*, & num.11.

8 *Ars Mulierculæ pro extorquenda copula à Nobili Adolescente.*

9 *Carnalis copula habita per Virum Nobilem cum Muliercula non obligat ad Matrimonium.*

12 *Si Vir Fæminam æqualis conditionis, sed inhonestam carnaliter cognoverit, nèc eam ducere, nèc dotare tenetur.*

13 *Stuprator condemnatur absolutè ad nubendum, si promissio futuri Conjugii intercesserit.*

14 *Eaque deficiente, alternativè ad dotandum, vèl nubendam.*

15 *Dummodò seduxerit Fæminam, non autem quando fuit ab ipsa seductus.*

16 *Ars Mulierculæ ad extorquendum Matrimonium cum Viro Nobili.*

17 *Quod fuit clandestinè contractum.*

18 *Tale Matrimonium fuit plurium scandalorum origo.*

19 *Filius, qui invitis justè Parentibus Nuptias contraxit, à Patre potest exhæredari.*

20 *Pater de toto suo Patrimonio in Testamento disponere potest, salva legitima post ejus obitum debita Filii.*

21 *Matrimonium à Filio invitis justè Parentibus initum inter causas ingratitudinis adnumeratur.*

22 *Propter quam ingratitudinem Filius potest Exhæredari.*

23 *Maximè si vilem, & ignominiosam duxit Uxorem*, & num. 90.

24 *Pater non tenetur plenè dotare Filiam, quæ Viro nupsit indignο*, & num. seq.

26 *Sed illi pareè tantum alimenta subministrare.*

27 *Pater liberis etiam ingratis, & immorigeris alimenta dare tenetur.*

28 *Jus Canonicum pœnam dictæ Exhæredationis abrogavit, ne Matrimonii libertas impediatur.*

Contrarium num. 29.

30 *Si Regni Cœlestis Exhæredatio liberum consensum circa Matrimonium non tollit, multò minus pœna Exhæredationis honorum temporalium.*

dulgendum non est, ut ad fovendum privata, publicaque incommoda, & mala perducatur.

72 *Pœnale Edictum Regis Galliarum super Matrimonia Filiorumfamilias sine Parentum consensu contracta Benedict. XIV. non improbat, sed potius declarat quomodo valeat*, & num. 88.

73 *Statutum Bononiense excludit à Magistratus honore Cives impares Nuptias contrahentes.*

74 *Quod Apostolica auctoritate approbavit Benedict. XIV.*, & n. 75.

76 *Simile Statutum Civitatis Imolæ à Sac. Consulta approbatum*, & num. 78. 79.

77 *Laudatur Emus Card. Stoppani, ejusque Epistola super d. Statuto refertur*, & n. 87.

79 *Aliud simile Statutum Civitatis Maceratæ*, & num. seq.

84 *Quod non obstare libertati Matrimonii Sac. Congregatio Concilii respondit*, & n. 89.

86 *Statuta Magistratus non habentis Jus Imperii à Supremo Principe approbanda sunt, ut voleant.*

87 *An in prædictis Statutis prohibentibus dictas Nuptias comprehendi debeant Cives Pauperes.*

VOTUM VIII.

1 Dolescens ex Nobilibus Parentibus ortus in ætate annorum decem, & octo constitutus Puellam annorum 20. cujusdam Lanionis jam defuncti Filiam & Patrui ad triremes damnati neptem sex ab hinc mensibus desponsavit, qua de causa illum Pater in Testamento, salva legitima, a sua exclusit hæreditate, qui proindè, citatis propriis Fratribus in reliqua hæreditate paterna hæredibus institutis, instetit per nos declarari nullam adfuisse causam, cur exhæredari debuisset, & una simul in possessionem portionis hæreditatis ab intestato sibi tangentis petiit immitti, sed Sententiam ejus indebitæ petitioni contrariam reportavit.

Siquidem ad omnem ambiguitatem tollendam statim probatum fuit, & ex Actis quoque nostræ Curiæ plene constabat, quod duobus ab hinc annis idem Adolescens cum prædicta 2 Fœmina Sponsalia juramento firmata contraxerat, cumque deinde fuisset in judicium vocatus ab eadem Fœmina, quæ cum exhibitione Apocæ Sponsalium sibi datam ab eo justificans Matrimonii fidem, eaque sub fiducia inductam se fuisse ad actus virginali pudori, ac honestati contrarios asserens, cogi tunc illum petebat ad implementum promissorum, ejus petitioni Parentes, ac Consanguinei Adolescentis se mordicus opposuerunt contendentes non licere Filiofamilias in dedecus Parentum, Fratrum, Sororum, omniumque Consanguineorum tàm turpe inire Conjugium, & ex eadem ratione eidem non licuisse prædicta contrahere Sponsalia, quæ vel nulla declaranda, vel rescindenda esse insistebant, visisque videndis, & auditis hinc inde Partibus, præstantissimi nostri Antecessoris ope Voti compotes evaserunt.

Filiifamilias enim tàm Jure naturali, & Divino juxta *IV. Decalogi præceptum*, quàm Canonico juxta irrefragabile testimonium *Sac. Concilii Trident. cap. 1. sess. 24. de reform. Matrim.* insciis, vel invitis justè Parentibus Matrimonium inire prohibentur 3 sub pœna culpæ lethalis, quemadmodum late probavimus in nostro *Vot. I. per tot.*

Indubitantius quoties contrahere velint Nuptias indignas cum Fœmina notabiliter disparis conditionis, 4 prout est ea, de qua agitur, tunc enim ad evitandam totius Familiæ ignominiam nedum Genitores, sed & omnes ejus Consanguinei Matrimonium impedire possunt, & Judex eorum instantiæ favere tenetur per ea, 5 quæ fusè pariter expendimus in nostro *Vot. II. per tot.* & signanter *num. 71. & seqq.*

Nullatenùs attento Juramento in Contractu Sponsalium per Filium interposito, nam Juramentum, quo promissum fuit id, quod a *Jure Naturali, Divino, & Canonico* est omnino prohibitum, non tenet, neque *li-*

6 ligat, utpote bonis moribus contrarium, si enim Juramentum cogere posset ad implendum promissum, quod sine peccato adimpleri nequit, esset vinculum iniquitatis, prout advertunt *Jura* per Nos ad exuberantiam adducta in nostro *Vol.IV. per tot.*

Multòque minus obstare potuerunt actus inhonesti, qui per Adolescentem in persona præfatæ Mulierculæ dicebantur commissi, tùm quia de illis nulla afferebatur probatio contra negativam ipsius Adolescentis, tùm quia constabat ex Actis, quod
7 ipsa parum esset honesta, seu verius penitus inhonesta, non solum enim domi, imò & per vias publicas aliorum Juvenum liberam frequentare conversationem, eosque licentiosè tractare, & alloqui solita fuerat, sed illos etiam in propriam domum admittebat, ante illius habitationem transeuntes invitabat, suum quoque vultum per eos aliquando tangi permittebat, & contra virginalem pudorem obscena quoque verba præsente, & plaudente ejus Matre proferre non dubitabat; Quibus omnibus rectè perpensis, annuente quoque Filio sive verè, sive fictè propter gravem Parentum indignationem Sponsalia detestante, prætensum Matrimonium ineundum non esse prælaudatus noster Antecessor jure merito declaravit.

Restituta sic pace omnibus Consanguineis Adolescentis, dum ipse, ob
8 verecundiam, longè a domesticis, & amicis Ruri solus moraretur, ac solo cujusdam sui Coloni uteretur servitio, callidissima, ac Diabolica Mulier habitu virili induta circa horam secundam noctis ad illius ruralem domum accessit fingens se esse Juvenem a Patre Adolescentis expeditum cum literis magni momenti per se in illius manibus consignandis, unde Colonus, qui illam antea nunquam viderat, existimans verum esse masculum, ac vera exponere, eam in Domini Cubiculum introduxit, ubi ille jam parabatur lectum ascendere, qui statim ac eam vidit, eamque recognovit, turbatus est aliquantulum, sed clausa per ipsam Cubiculi janua, cœpit incautum Adolescentem interrogare, cur vitam eremiticam ab hominum consortio alienam ibi degeret; cur ipsam deseruisset, quæ præ nimio erga illum amore sine ejus præsentia vivere minimè poterat, imò præ animi mœrore clausisset ultimum afflictissima diem, si illuc ad eum invisendum se personaliter non transtulisset, quibus, aliisque amatoriis verbis prolatis, ac quibusdam affectatis profusis lacrymis, super collum Juvenis procumbens iterum, iterumque illum est osculata, ac tandem ei se prostituendam obtulit, ita ut Juvenis a blandis verbis, lacrymisque excitatus, ab osculis commotus, & a Naturali Mulieris venustate provocatus se continere non potuerit, quin cum illa ea nocte in eodem lecto decumberet, eamque carnaliter cognosceret.

Obtenta enixè desiderata per iniquissimam Mulierem carnali copula ad ponendum in tuto, ut ipsa male 9
putabat, futurum Matrimonium, summo mane ad Civitatem reversa in proprios lares se recepit, ac post mensem illius perdita Mater ad Ecclesiasticum Tribunal querelam detulit adversus præfatum Adolescentem exponens propriam Filiam per mensem antea ab eo violenter fuisse stupratam, ac prægnantem redditam *in propria domo*, dum ipsa Mater extra domum reperiebatur, quemadmodum de facto ex relatione Obstetricum, si non prægnantia, Stuprum tamen in genere probatum remansit, quia illam defloratam invenerunt, sed an pro prima, seu pro pluribus vicibus, ut cum fundamento suspicari poterat, a diversis Viris fuerit carnaliter cognita, certudinaliter referre non potuerunt, asserentes tantum satis esse laxa genitalia Mulieris.

Adolescens autem in carceribus detrusus, & subinde examinatus in- 10
genuè fassus fuit se illam carnaliter cognovisse *Ruri* cum omnibus supra relatis circumstantiis indicans diem, & horam, qua inhonestissima Muliercula sub habitu virili ad Cubiculum suæ ruralis domus pervenerat, quod & comprobatum fuit depositione duorum testium, qui quemdam Juvenem celeri

celeri passu versus eamdem Villam post meridiem circa Solis occasum euntem, & deindè in quamdam Cauponam per duo milliaria distitam a prædicta Villa intrantem viderunt, ex qua, ut Caupo, ejusque Filius testati sunt, post parvam refectionem, inclinato jam die, & adveniente nocte solus exivit, & per viam, quæ ducit ad prædictam Villam, iter arripuit; nèc non depositione Coloni, qui de accessu cujusdam Juvenis ad enunciatum sui Domini Cubiculum circa horam secundam noctis, de osculis suo Domino per ipsum datis, & a se per clavis foramen introspectis, & de permanentia ipsius cum eodem suo Domino prædicta nocte plenissimum reddidit testimonium, cumque omnes prædicti Testes de colore virilis vestis præfatæ Mulierculæ, de forma illius Corporis, ac specie vultus, & præsertim *de die* adamussi n contestes fuerint, nihil dubitandum reliquerunt de veritate confessionis Adolescentis, & de falsitate querelæ Mulieris, licèt enim ipsa cum depositione Adolescentis conveniret circa diem præcedentem nocti, qua habitus fuit illicitus inter utrumque concubitus, falsa tamen apparuit Fœminæ, ejusque Matris assertio *circa locum*, quo se passam fuisse violentum Stuprum supponebat, hoc est *domi propriæ* ipsius Mulieris, cum tàm ex confessione Querelati, quam ex depositione Coloni, ejusque Uxoris constaret, quod eo die Querelatus adhuc *Rurì* commorabatur; Quamobrem post longam càrcerationem ille fuit ad preces Patris e carceribus cum *præcepto de non conversando* cum prædicta Fœmina dimissus; Illa vero nèc petitum Matrimonium, nèc dotem assequi potuit.

Non Matrimonium, attenta maxima disparitate Natalium per ea, quæ
11 diximus in *nostro Vot. VII. fere per tot.* Non Matrimonium, neque dotem tùm quia non solum in hoc, sed etiam in eo casu, quo ageretur de Fœmina æqualis conditionis cum Stuprante, adhuc propter illius inhonestatem satis justificatam neque Matrimonium,
12 neque Dos ei debebatur, ut prænotavimus in *nostro Vot. VI. n.* 40. *& seqq.*, *& d. Vot. VII. n.* 86. 182. 132. *& sub n.* 242. *& seqq.*, tùm quia Stuprator 13
simpliciter, & absolutè ad nubendum, si promissio futuri Conjugii intercesserit, aut hac promissione deficiente, 14
alternativè ad dotandum, vel nubendum eo tantum casu est condemnandus, cum ipse seduxerit Fœminam, non autem quando ipse fuit ab illa se- 15
ductus juxta distinctionem, de qua in *d. nostro Vot. VII. n.* 153. *& seqq.*, *& num.* 248.

Quamobrem ea quoque excarcerata, & cum exilio a tota Diœcesi dimissa, ad vicinum Oppidum alterius Diœcesis una cum ejus Matre ad habitandum perrexit, ubi semel in anno Nundinæ habentur, ad quas se transtulit Adolescens, visaque Fœmina vano ornatu fucata, propè Januam 16
suæ habitationis existente, & ab ea capite, risu, & manibus vulgo *baciamani* salutatus, cum antiqua amoris flamma nondum penitus esset extincta, hilari vultu ad illam accessit, quæ post pauca urbanitatis, & benevolentiæ verba illum in domum introduxit, ubi ejus blanditiis, lacrymis, & suæ libidinis ardore iterum victus, se illam tandem desponsandi consensum præstitit, pravoque inito inter se consilio una cum Matre ipsius Mulierculæ altera die circa Solis occasum ad hanc accessere Civitatem, & per quosdam vicos clàm ambulantes in domum cujusdam vetulæ Amitæ ejusdem Fœminæ in Adolescentis Parochia sitam secretò se receperunt, ad quam sub prætextu imminentis mortis ejusdem Amitæ jam per mensem in lecto jacentis infirmæ, accersito Parocho, statim ac Parochus domum introivit, 17
præsentibus duobus testibus sub alio pariter prætextu vocatis, Masculus dixit = *Signor Curato questa è mia Moglie* = & illicò Fœmina subdidit = *Signor Curato io accetto il Signore NN. per mio Sposo, e Marito* = quo clandestino Matrimonio absoluto, nulla interposita mora, una cum iniquissima Matre ambo fugam arrepti, extra Diœcesim, statumque Pontificium domicilium constituerunt seorsum per mensem habitantes donèc, & quousque

que examinatis Testibus, & Parocho,
qui clandestino Matrimonio fuere
præsentes, atque per eorum dicta
Matrimonii validitate probata, in
utriusque Parochiali Ecclesia hujus
Civitatis factæ non fuerunt denunciationes.

Hujusmodi Matrimonium fuit
18 plurium scandalorum origo; Consanguinei Adolescentis ad ejus paternam domum erubescunt accedere;
Frater primogenitus maxima tristitia
remanet affectus, quia licet commoda sit primogenitura provisus, adhuc
cum Fœmina æqualis conditionis nuptias difficilè, seu saltem cum modica dote contrahere poterit; Sorores
Sponsum nobilem invenire desperant;
Mater post mensem mœrore confecta
ex hac vita migravit, & Pater septuagenarius, condito Testamento, paucis ab hinc diebus vitam eum morte
pariter commutavit.

Frustra igitur rebellis Filius hodie conqueritur, quod fuerit a suo
Genitore ex hac causa in allegato Testamento exhæredatus, quodque ipse
de fortunæ bonis non remaneat nisi
nimis parcè provisus, nam detractis
19 ad favorem Primogeniti omnibus dictæ Primogenituræ bonis a communi
Patruo magno institutæ, ex bonis liberis pro sua portione, ratione legitimæ, nil aliud assequi valet, quam capitale, cujus fructus ad annua scuta
112. vix ascendere possunt.

Tum quia Pater in Testamento
de toto suo Patrimonio ad suum arbitrium non prohibetur disponere, salva legitima, quæ ab ipso suis Filiis
post ejus mortem debetur *l. 1. §. Si*
20 *impuberi ff. de Collat. bonor. Merlin.
de legitim. lib. 4. tit. 1. quæst. 6. sub
n. 15. Rot. post eumd. decis. 55. n. 22.
& dec. 59. n. 16. & decis. 235. n. 14.
par. 4. tom. 1. & decis. 203. n. 10. & dec.
459. n. 7. par. 4. tom. 2. & dec. 141. n. 5.
par. 5. tom. 1. & dec. 180. n. 8. par. 11.
& dec. 417. n. 25. par. 14. recen.*

Tum quia Matrimonium a Filio-
21 familias, invitis justè Parentibus, initum inter causas ingratitudinis adnumeratur *Fagnan. in Cap. Tua sub
num. 19. de Desponsat. impuber.* =ibi=
*Inde etiam colligitur quam deceat Filios abstinere a nuptiis, quibus Parentes reluctantur, cum hæc referatur
inter Ingratitudinis causas* = propter
quam ingratitudinem Filius potuit 22
exhæredari, eoque magis, quia ducens vilem, & ignominiosam Uxorem
summa injuria affecit Parentes, totamque familiam deturpavit, ideo a Pa- 23
tris hæreditate potuit expelli, ut post
*text. in l. 3. §. Si emancipatus ff. de
bonor. possess. contr. tabul.* docet *Curt.
Jun. in Auth. Non licèt n. 27. & seq.,
Cod. de liber. præter. Auth. Ut cum de
appellat. cognosc. §. Aliud quoque vers.
Si alicui S. Petrus Cœlestinus opusc. 8.
par. 6. sect. 1. cap. 4. Fontanell. de pact.
nupt. clauf. 5. gloss. 1. n. 88. Gutierez
quæst. Canonic. lib. 1. cap. 20. num. 25.
Boss. de Matrim. cap. 11. ex n. 17. Mastrill. dec. 763. n. 24.* aliique relati per
*Surd. de aliment. tit. 1. quæst. 6. n. 5. &
sub n. 17. vers. Sed si verum dicere fas
est*, ubi de magis communi opinione
testatur.

Eo modo, quo Pater neutiquam
est eogendus ad plenè dotandam Fi- 24
liam, quæ, eo inscio, vel invito nupsit Viro moribus, aut genere indigno, quia Filia indignis, seu imparibus polluta Nuptiis omne Jus amittit
ad dotem veluti constantissimè firmat 25
Rot. dec. 498. per tot. cor. Buratt. tom. 2.
sed illi parca tantum alimenta subministrari debet prudenti Judicis arbi- 26
trio taxanda, quæ Pater liberis suis,
indigentibus tamen, etiam ingratis, & 27
immorigeris, ne fame pereant, naturali
Jure dare tenetur argum. *Cap. Cum
haberet in fin. de eo, qui duxit l. Si
quis a liberis 5. §. Si vel Parens ff. de
liber. agnosc. Covarruv. in Epith. in 4.
Decretal. par. 2. cap. 3. §. 8. n. 7. Sanchez. de Matrim. lib. 4. disput. 26. n. 19.
Fontanell. loc. cit. n. 89.*

Quin obstare potuerit objectum,
quod quemadmodum Jus Canonicum
statuit, quod Matrimonii libertas nec
directè, nec indirectè impediri valeat, ita & abrogaverit hanc exhæredationis pœnam, per quam Matrimo- 28
nii libertas impediretur, ut arguunt
*Dec. in l. Nuptius num. 13. ff. de reg.
Jur. Covarruv. in Epith. in 4. Decretal. par. 2. d. cap. 3. §. 8. n. 6.* aliique fusè relati per *Surd. de aliment.*

ment. tit.1.quæst. 6. num. 6. & seqq.
Hoc etenim nequaquam subsiste-
29 re ad evidentiam probant *Paschal. de patr. potest.par. 2. cap.5. n.15. Paris. cons.29. vol.3. Rebell. de obligat. Justit.par.2. lib.2. quæst.14. sect.2.n.16. & seq. & sect. ult. n.29. vers. Quod*
30 *vero nec etiam obstet*, ubi quod si Filiusfamilias propter peccatum, quod in hisce Nuptiis injussu Parentum contractis committit (*ob inseparabile*
31 *damnum, quod Patri, splendori, & dignitati Familiæ per ipsum infertur*, ut ex *D. Bonaventura*, aliisque tradit *Ferdinand. de Valenz. discept 5 num.3. de re Eccles.*) Regni Cœlestis exhæredationem incurrit, & hæc exhæredatio liberum arbitrium, liberumque consensum non tollit, multò minus dici potest liberum eumdem consensum tolli per exhæredationis bonorum temporalium pœnam ab humanis legibus demandatam.

Quorum sententia absque ulla hæsitatione præferri debet eorum opinioni, qui contrarium tenere videntur; illi etenim æquivocant supponendo, quod eatenus per Jus Canonicum hæc pœna sublata fuerit, quàtenus pugnet cum Matrimonii libertate, quam duplici modo contra *Sacrorum Canonum*, *Sacrique Concilii Triden-*
32 *tini* Sanctiones lædi posse opinantur, *Coactione* scilicet, quando Filius ad ducendam aliquam Fœminam particularem, & in specie penitùs eidem invisam obligatur; & *prohibitione*, seù impedimento, quando Filius impeditur, sive illi prohibetur ducere aliquam Fœminam in specie, quam unicè vult, & intelligit desponsare.

In primo etenim casu nos etiam admittimus, quod Sacri *Canones*, Sa-
33 crumque *Concilium Tridentinum Sess. 24. cap.9. de reformat. Matrim.* præcipiant, & expressè statuant, quod Matrimonium debeat esse liberum, ac libero utriusque Contrahentis consensu perficiendum, omni penitus *coactione* remota; In secundo vero, quatenus etiam læderetur libertas, quam nequaquam lædi latissimè demonstravimus in *Vot.I. num.133. & seqq.*, & *num.173. & seqq.*, & *Vot.II. num.99. 114. & seqq.*, & *Vot.III. num.144. & seqq.*, *Vot. IV. num.38.* tantum abest, quod *Ecclesia*, seù *Jus Canonicum*, 34
idemque *Concilium* prohibuerint Parentibus, ne impediant Filios Matrimonium contrahere cum Fœmina sibi benè visa citra eorumdem Parentum scientiam, atque consensum, quin potius rotundis verbis nulla interpretatione indigentibus ipsamet *Tridentina Synodus Cap.1. sess.24. de reform. Matrim.* apertissimè testatur, quod hæc Matrimonia invitis justè Parentibus contracta, seù contrahenda *Sancta* 35
Dei Ecclesia ex justissimis causis semper detestata est, atque PROHIBUIT.

Hinc facile datur intelligi, quod cum *Ecclesia*, Sacrumque *Concilium Tridentinum d. cap.9. Sess.24 de re-* 36
form. Matrim. declaravit, quod Matrimonia libera esse debeant, nil aliud statuere voluerit, quàm quod ea non debeant esse *coacta*, ei nempè impedimento, quod est libertati contrarium, hoc est violentiæ, & coactioni, nullatenus esse debeant obnoxia, nunquam verò intellexerit, quod ea effrenata libertate fruerentur, ut volentes è contra Filii adversus justam Parentum voluntatem personam eisdem invisam desponsare, ab ipsis Parentibus, & Judicibus justis de causis 37
impediri, seù prohiberi nequeant, alias evidentissimè sibi contradixisset, dum aliud sentire satis ostendit in *dicto Cap.1. Sess.24. de reform. Matrim.* ubi dicitur, quod hæc Matrimonia *semper Ecclesia prohibuit*, & uti prohibita, turpia sunt, illicita, & peccaminosa, & consequenter impedienda, ne cum peccato contrahantur; 38
quodque Matrimonia prohibita, turpia, illicita, & peccaminosa impediri possint, & debeant nedum eliciiur ex verbis *Concilii loc. cit.*, sed etiam Ecclesia in facto comprobavit in omnibus iis casibus, in quibus, non obstante prætensa nullis limitibus circumscripta libertate, Matrimonii impedimenta impedientia, & dirimentia ad eamdem libertatem refrenandam, & coarctandam decernere non dubitavit. 39

Quod autem *Tridentinum Concilium in cit. cap.9. Sess. 24. de reform. Matrim.* eo tantum respexerit, nequis

ad certum ineundum Matrimonium
40 *per vim*, *& coactionem* compellerentur, non vero, ut potestas non esset Parentibus etiam sub pœna Exhæredationis prohibere Filiis, ne cum certis personis tamquam indignis inirent Conjugia, adeo verum est, ut non solum Exhæredationem ad actum reductam, sed solum timorem futuræ Exhæredationis esse sufficientem causam, per quam Filius resilire possit à
41 Sponsalibus per ipsum, insciis, vel invitis justè Parentibus, contractis, existimaverit inter alios *Card. de Luc. de Matrim. disc.* 8. *num.* 11. 16. *&* 17. pluriesque firmaverit *Sac. Rot. Roman.*, & signanter *coram Seraphin. decis.*1258. *num.*2. *& cor. Penn. decis.*517. *sub num.*4. *vers. in casu*, *& vers. Paternè tamen*, *& cor. Cavaler. decis.*447. *num.*3. *vers. In casu autem*, *& cor. Molines decis.* 979. *num.* 2. *tom.*4. *& cor. Kaunitz decis.* 77. *n.*5. *& seqq.*

Nec quidquam turbat objectum, quod si in demandanda omnimoda Matrimonii libertate ad *coactionem* in certam personam tantummodò respexissent Concilii Patres, inutilis planè decidenda foret eorum sollicitudo, quia non Matrimonium modo, sed nec ullus alius Contractus justè, &
42 validè initur vi, & coactione accedente *tot. tit. ff. & Codic. Quod metus caus.* unde potiùs dicendum, quod vera *Concilii* Sententia fuerit inhibendi non præcisam tantum *coactionem*, sed quodvis sive directum, sive indirectum nativæ libertatis impedimentum.

Sciebant enim & ipsi Tridentini Patres, quod quilibet Contractus à solo Contrahentium consensu dependens, nisi liberè, & spontè, sed per
43 vim celebretur, nullitatis vitio laborat, sed simul non ignorabant quam periculosum Subditis esset hanc allegare nullitatem, non contra personas privatas, prout in aliis Contractibus evenire solet, sed adversus proprios Supremos Principes, & Seculares Potestates Superiorem non recognoscentes, quatenùs ab ipsis ad Matrimonium sibi invisum contrahendum aliquando compellerentur, contra quos semper durissimum calcitrare fuisset, ideoque ad eorumdem supremam Auctoritatem intra limites honestatis, & justitiæ coarctandam, adeout à similibus coactionibus Subditi penitus in futurum liberarentur, nullum aliud efficacius invenire potuere remedium, quam terribilem Censurarum gladium, à quo iidem Domini temporales deterriti, ab eisdem coactionibus, per quas directè, vel indirectè prius ad certum Matrimonium ineundum Subditi adigebantur, in posterum abstinerent, quemadmodum ipsa *Concilii* verba, & causa impulsiva dictæ Dispositionis in *præcit. Cap.*9. *Sess.*24. *de reform. Matrim.* satis ostendunt = ibi = *Ita plerumque* TEMPORALIUM DOMINORUM, AC MAGISTRATUUM *mentis oculos terreni affectus, atque cupiditates excæcant, ut Viros, & Mulieres sub eorum jurisdictione degentes, maximè divites, vel spem magnæ hæreditatis habentes minis, & pœnis* ADIGANT CUM IIS MATRIMONIUM INVITOS CONTRAHERE, QUOS IPSI DOMINI, VEL MAGISTRATUS ILLIS PRÆSCRIPSERINT; *Quare cum maximè nefarium sit Matrimonii libertatem violare, & ab eis Injurias nosci, à quibus Jura expectantur, præcipit. Sancta Synodus omnibus cujuscumque gradus, dignitatis, & conditionis existant* SUB ANATHEMATIS POENA, QUAM IPSO FACTO INCURRANT, *ne quovis modo directè, vel indirectè Subditos suos, vel quoscumque alios* COGANT, *quominus libere Matrimonia contrahant* = & hunc esse verum Conciliaris dispositionis sensum docent *Borbos. sup.* 44
*Concil. Tridentin. Sess.*24. *d. cap.*9. *de reform. Matr.* *num* 9. *Coninch. de Matrim. disput.*28. *dub.*5. *num.*48. *Zipæus de Sponsal. num.*6. *in fin. Gutierez quæst. Canonic. lib.*1. *cap.*20. *num.*32. *Boss. de Matrim. cap.*11. *§.*3. *num.* 30. *Thesaur. de pæn. Eccles. par.*2. *verb. Matrimonia cap.* 7. *sub n.*1. *vers. Contrarium tamen*, ubi quod hæc est communior opinio *Basil. de Ponte de impediment. Matrim. cap.*29. *§.*12. *Molin de Just. tract.*2. *disput.*76. *vers. Ad secundam partem Bonaccin. Theol. Moral. tom.*1. *tit. de Matrim. quæst.*4.

quæst.4. punct.17. num.26. = ibi = *Neque obstat Decretum Tridentini &c. ubi videtur injunxisse excommunicationem cogentibus, & prohibentibus Matrimonium: ratio est, quia Concilium loquitur* DE COGENTIBUS AD MATRIMONIUM, NON VERO DE PROHIBENTIBUS; *ut multi Doctores testantur &c. tum quia etiamsi admitteremus Concilium loqui de impedientibus* (quod esset contra mentem expressam ipsius *Concilii*, & induceretur implicantia, & contradictio inter dispositionem d. *cap.9.*, & alteram *cap.1. ead. sess.24. de reform. Matrim.*, ut jam ostendimus) *intelligendum esset de impedientibus absque justa causa* =

Aliud est enim quempiam *compellere* ad statum Conjugalem amplectendum, vèl ad Matrimonium ineundum cum persona certa, seù de certo
45 genere personarum, aliud vero, longèque aliud eidem *prohibere*, ne nubat personæ Parentibus invisæ, seù humili, abjectæ, & indignæ, salva potestate nubendi honestioribus, ac Parentibus non exosis. Læditur quippè
46 primo casu libertas, quoniam sic coactus non tàm ex sua voluntate nubere videtur, quàm ex aliena, quippè qui vèl obligatur ad eligendum Statum Conjugalem invitus, vèl cum alia persona, præter illam sibi designatam, liberè contrahere non valet *leg. Cum ita Legatum 62. ff. de condit. & demonstrat.* = ibi = *Quæ enim Titio nubere jubetur, cæteris omnibus nubere prohibetur* = At secundo casu aliter se res habet, vim enim non infert, nèc cogere is dicitur, qui non ad certas impellit Nuptias, sed certas
47 vetat, præpeditque, hoc namque casu cum plures supersint, quibus ita impeditus se pro sui libito conjungere potest, satis intelligendus est contrahere *liberè*, retento inter innumeras alias electionis arbitrio, ut per *Text. in dicta leg. Cum ita Legatum 62. ff. de condit., & demonstrat.* solidè animadvertit *Fagn. in Cap. Cum dilectus num.41. de Consuetud.* = ibi = *Et nihilominùs quamvis conditio, si Puella nupserit alicui ex personis arbitratu Tertii designandis tamquam impediens libertatem Matrimonii non valeat, &c. habeatur prò non adjecta &c. aliud tamèn dicendum est in conditione negativa, si non nupserit alicui ex certo genere personarum, quia valet conditio, dummodo alii supersint, quibus condignè Puella possit nubere. Casus est in l. &c. ex quo contextu satis clarè apparet exclusionem plurium personarum à facultate nubendi non esse impeditivam libertatis Matrimonii, & idem juris est, si excludantur personæ unius Civitatis* = eo modo, quo neque Pater Filium, neque superior Subditum *compellere* potest ad statum cœlibem amplectendum, seù ad professionem in aliqua particulari Religione Filio, sivè Subdito penitus invisa emittendam absque læsione naturalis libertatis, at si è converso Pater Filio *prohibeat*, ne habitum Religionis assumat in aliquo particulari Monasterio, seù Conventu, ubi damnationem potius, quam vitam æternam illum invenire posse prævideat, aut eodem tempore, quo Subditus illud Monasterium ingredi deliberat, ipsum Monasterium, seù etiam ea Religio, sivè Institutum ex justis causis à Papa supprimatur, nemo audebit asserere, quod uterque impediat Filio, & respectivè Subdito liberam Status Religiosi electionem, seù professionem emittere, quia ex justis causis, ea Religione prohibita, seù suppressa, ad unam ex quampluribus aliis per ipsum eligendam ei liber patet accessus.

Hæc insuper differentia inter prohibitionem, & compulsionem, seù coactionem exemplificari potest in eo, qui captus amore alicujus Puellæ omnes conatus adhibeat, ut illam in Uxorem habere possit, & ubicùmque data opera eamdem reperiat, modò crebris obsequiis, modo summis laudibus, modo etiam minis ad sui amorem inducere studeat; Puella verò non solum à simili abhorreat Matrimonio, sed cum ipsum Virum odio prosequatur, ad Superiorem recurrat, ut illi prohibeat, ne deinceps audeat ullo modo suam insultare modestiam, quia ad ineundas cum eo Nuptias nunquam erit datura consensum. In his utique circumstantiis, etsi quilibet Episcopus, sivè Judex *cogere* non possit Puellam

ad ineundum cum eo Viro Matrimonium, & quidèm sub pœna Excommunicationis latæ Sententiæ *Thesaur, de pœnis Eccles. par.2. verb. Matrimonio cap.7. sub num.1, vers. Amplia primo* quia hujusmodi *coactione* Puellam sua nativa libertate privaret, hoc enim contracto Matrimonio, quemlibet alium Virum sibi benè visum amplius desponsare nequiret; Potest tamèn, imò tenetur etiam sub pœnali præcepto *prohibere* Viro, ne ampliùs ad illam accedat, non attento quoque periculo fornicationis per ipsum forsan opponendo, quia si ob hujusmodi *prohibitionem* cum ea Conjugium contrahere non valet, nativa tamèn ei non remanet ablata libertas, nam cum alia quacumque Fœmina sibi æquali illud contrahere, & fornicationem evitare non impeditur.

Nihil penitus refragante, quod exhæredatio sit pœna, quodque in
48 Jure cautum sit, quod pœnæ à Testatoribus adjectæ sub conditione, si Filius, Filiave alicui generi nubat, sivè si alteri non nubat, solvi non debeant, sed ejusmodi conditiones utpotè Connubiorum libertatem destruentes prò
49 non appositis habeantur *Cyn. in l. Titia ff. de verb. obligat Ruin.cons.221. sub num.10. Roland. cons.100. n.126. lib.4. Cyriac. contr. 451. num.83. Fontanell. de pact.nupt.tom.1.claus.4. gl.ff.2. num.10., & 26. Mantic. de conject. ultim. volunt. lib.11. tit.18, num.8. Sanch. de Matrim. lib.1. disput.34. num.10. & seq., Card de Luc. de Testament. disc.73. num.12.*

Hæc etenim, aliaque Jura, quæ pro Adolescente allegabantur, & allegari possent, utique procedunt in casu, quo Testator metu pœnæ voluerit *cogere* Filium ad desponsandam Fœminam alicujus dumtaxàt generis personarum, & non aliam, seù quatenùs Fœminam alicujus dumtaxàt generis personarum non duxerit, eum privet hæreditate, nam hoc est *cogere* ad certum Matrimonium ineundum adversus Matrimonij libertatem, non autem *prohibere*, ne Filius copuletur cum aliqua persona in specie, seù alicujus generis personarum, data tamen ei libertate cum quibuscumque aliis honestas contrahendi Nuptias; pariterque ad summum locum obtinent in casu, quo Testator addiderit conditioni, vèl *certum tempus* ad Nuptias 50
ineundas, vèl *locum præcisum*, ex quo eligi debeat persona desponsanda, vèl *certum modum* omninò servandum in Nuptiis contrahendis, ità & taliter, ut per hanc conditionem, quæ quodammodò jugulat, & obligat vel ad tempus, vel ad locum, vel ad modum nullatenùs immutandum, libertati Matrimonii præjudicium inferatur, ut inter DD. desuper in contrarium adductus declarat *Card. de Luc. de Matrim. disc.14.num.6., & de Testament. dict. disc.73. num.12.* = ibi = *Hinc proindè major difficultas hodiè non est circa conditiones negativas respicientes substantiam unius, vèl alterius Matrimonii, sed est circa respicientes qualitatem, & accidentia, quia nempè Testator non prohibuerit Nuptias, sed illis præscripserit certum tempus, vèl locum, aut modum, adeout talis conditio libertati Matrimonii præjudicare videatur* = idemque dicendum si conditio per Testatorem apposita, licet non præferat apertissimam *coactionem* ad aliquod Matrimonium *cer-* 51
tum ineundum, attamen saltem *coactioni* æquiparetur, in quibus terminis procedunt aliæ auctoritates, quæ in contrarium allegabantur, & signanter *Rot. decis.93. num.8. part. 10. recent. & in Firmana Restitutionis in integrum 9. Junii 1755., & 13. Februar. 1756. cor. R. P. D. Stadion., & decis.268. num.3. & seq. cor. Ansald. tom.3.* quoties enim conditio non inducit *exceptionem* alicujus personæ, seù certi generis personarum, aut certi loci, ita ut, quoad alias personas, seù personarum genus Matrimonii libertas intacta remaneat, sed potius inducit *coactionem* ad nubendum certæ personæ, seù certi generis, aut ex certo loco, vel conditio alio quovis modo equivaleat *coactioni*, quia sic Matri- 52
monii libertas aliter exerceri non potest, nèc conditio, nèc pœna subsistit, etiamsi substituta in casu contraventionis pia causa fuisset *Rot. decis.493. num.37. & seqq., & num.41. & 42. par.4.*

par.4. tom.2. & dicta decis.93. n.13. part.10.recen. & dicta decis. 268.n.3. & seq. cor. Ansald. ubi tamen admittit hanc quoque valere conditionem, si Testator sub eadem conditione non Filium, sed Extraneum in Testamento Hæredem instituerit.

Quamvis secùs dicendum esset, quando Filius a Patre alliceretur in
53 Testamento ad certas Nuptias *spe lucri*, non autem formidine pœnæ, veluti præ aliis distinguunt *Card.de Luc. de Matrim. disc.14.n.5. Tusch.lit.M. conclus.134.n.5. Sanchez de Matrim. lib.1. disput.33.n.6. & seq. Rot. cor. Crisp. decis.75. n.2. & in d.Firmana Restitutionis in Integrum 9. Junii 1755. cor. R.P.D. Stadion.* Si enim Pater ad inducendum Filium ad ineundum Matrimonium cum *certa* Fœmina, seu cum Fœmina *certi* generis personarum, vel *certi* loci, priusquam illum hæredem universalem instituat, ei prædictum onus injungat, aut ipso hærede instituto, ultra bona titulo
54 hæreditario eidem relicta, offerat illi insuper aliud lucrum, vel præmium, quatenus prædictas Nuptias, *quamvis certas*, contraxerit, valere hoc Testatoris præceptum non est dubitandum, quia hæredis arbitrio remittitur, aut injunctas nuptias contrahere, & consequi lucrum, aut illas respuere, & lucrum amittere, seu amittere præmium sub conditione adimplementi præcepti sibi dumtaxat oblatum; non valere autem idem Testatoris præceptum dicendum venit, si attributa fuerit hæredi prius in omnibus
55 bonis ejusdem Testatoris absque ulla conditione successio, & deindè hoc Jus per hæredem in iisdem bonis ex voluntate satis expressa Testatoris jam quæsitum ab eodem Testatore adimi velit per modum pœnæ, quatenus scilicet ejus præcepto de ducenda illa, vel illa Uxore, seu de *certa* genere personarum parere nolit, hæc
56 enim esset vera *coactio pœnalis* in Matrimoniis (in quibus liber debet esse consensus) omninò interdicta, ne hæres hac pœna deterritus Matrimonium cum Fœmina sibi penitus invisa contrahere cogatur; Quod & dicendum venit, quando Testator Filio, quem in Testamento hæredem instituit, deinde præcipit, quod illas, vel 57
illas nuptias in specie contrahat, aliàs in casu contraventionis teneatur in pœnam solvere ex ipsa Testatoris hæreditate legatum, quia tunc hujusmodi legatum erit inutile, ex quo secundum formam testamentariæ dispositionis hæres *cogitur* ad evitandam hujusmodi pœnam super bonis hæreditariis contra Jus sibi quæsitum appositam, illud præcisè contrahere Matrimonium non spontè, sed metu pœnæ, ut aperte declarat *Rot. in præcit. Firmana Restitutionis in integrum 9. Junii 1755. & 13. Febr. 1756. cor. R.P.D. Stadion.*

At hæc ipsa distinctio non æquè procedit, dum *certæ* non designantur, nèc injunguntur Nuptiæ, sed tantum prohibentur præsertim cum indignis, salva namque libertate nubendi honestioribus, Testatoris præceptum firmum remanet tùm si spem lucri exhibeat, tùm si pœnam inflixerit *Felin. in Cap.1.n.20.de Sponsal.* ubi ex *Bartol. in l. Edixinus Cod.de Marilegul. lib.11.* inquit *valere Statutum, quod inter Homines diversarum Civitatum non contrahatur Matrimonium sub certa pœna, dummodò possint honestè nubere inter homines suæ sectæ* = optime *Sanchez de Matrim. lib.1.disp.34. n.35.* = ibi = *Conditio Nuptias impediens non perpetuò, sed ad tempus, vel respectu solum aliquarum personarum valida est* = & subinde *n.40.* = ibi = *Quinto infertur valere conditionem, ne Matrimonium contrahatur cum ignobili descendente a Judæis, aut Saracenis, quia relinquitur libertas cum aliis contrahendi* = concordant *Mierez de Majorat. par.1. quæst.51. n.3. Mans. consult.383. n.23. tom.5. Menoch.de præsumpt.lib.4.præsumpt. 189. n.82. & 84.* = ibi = *Non tamen impedit Matrimonii libertatem, quia etsi nubere prohibetur illi indigno, potest tamen nubere digno* = fusius *Mantic.de Conject. ult. volunt. lib.11. tit.18. n.4.* = ibi = *Illud autem dubium non est quin valeat ademptio facta sub conditione, si nupserit indigno, vel non Civi, vel non subdita &c. & quod Filius possit privari, si Uxorem duxe-*

duxerit indignam, quæ sit dedecori
Familiæ probat text. &c. neque ob id
dicitur auferri libera facultas contra-
hendi Matrimonii, quia cum alia po-
tuit commodè, & honestè contrahere=
& firmavit *Rot. d. decis.* 89. *num.* 11.
cor. Bich.

Quæ adeò vera sunt, studiumque
tuendi generosam nobilitatem adeò
omnium animos persuasit, ut sine ul-
lo scrupulo impediendi Matrimonii
libertatem plures jam constituti sint,
& de novo constituantur Ordines Mi-
59 litares, a quibus nominatim, & ex-
pressè rejiciuntur, qui ex humilibus
sunt progeniti nuptiis, seu humiles nu-
ptias contraxerint, ac passim occur-
rant exempla Fideicommissorum ea
sub lege constitutorum, ne ad natos
60 ex minus honestis nuptiis, neve ad
inhonestas nuptias contrahentes de-
volvantur, quemadmodum latè pon-
derant *Hinpschil. de fideicomm. fam.*
nobil. cap.8. n.364. Mier. de Majorat.
par.2. quæst.1. n. 37. Jo: Montealegr.
in prax. civil. lib.2. cap.1. §.3. n.19.
& seqq., Castill. contr. de conject. ult.
volunt. lib.5. cap.75. fere *per tot. Torr.*
de Majorat. Ital. cap.29 §.9. n.130 Rot.
Lucens. apud Mans. Consult. 125. *n.62.*
tom. 2.

Quodque non solum Pater non
impediat Filio Matrimonii liberta-
61 tem, quatenus vel ante Matrimonium
eidem injungat, ne illud contrahat
cum indigna sub pœna exhæredationis,
vel absolutè post Matrimonium cum
indigna contractum illum sua privet
hæreditate, dummodò tamen semper
eidem antea dederit plenissimam li-
bertatem cum digna Matrimonium
ineundi; quatenus ei placuisset sta-
tum conjugalem amplecti.

Verum etiam, quod & Principes,
ac Magistratus sæculares statuere pos-
sint, quod personæ Nobiles, vel ho-
nestæ sub aliqua certa pœna cum indi-
62 gnis Matrimonium inire non audeant,
quia ex simili Statuto nulla libertatis
violatio promanat, dum infinitæ sunt
propemodum aliæ Fœminæ, cum qui-
bus Cives nuptias contrahere non pro-
hibentur, promiscuè docent Doctores,
qui tàm ante, quàm post *Concilium*
Tridentinum scripserunt, inter quos
Bald. in l.1. §. Jus naturale num.10. ff.
de Just. & Jur. Bartol. in l. Edicimus
n.2. Cod. de Marileg. lib.11. = ibi = *Fuit*
Statutum, quod inter Homines diver-
sarum Terrarum non contrahatur Ma-
trimonium sub certa pœna: Quæro
utrum Statutum valeat? videtur, quod
sic, ut hic: in contrarium, quod non,
quia aufert libertatem contrahendi
Matrimonium, ergo &c. Responde-
tur Statutum non valet quantum ad
hoc, ut faciat Matrimonium esse irri-
tum, si contrahatur, quia cum sit
Sacramentum, est res spiritualis,
Laici non possunt statuere circa illud,
sed an valeat quantum ad hoc, ut con-
trafacientes puniantur, videtur dicen-
dum quod sic. Siquidem possunt ho-
nestè nubere, servata forma Statuti,
quia in qualibet secta tot sunt, quot
possint Matrimonia contrahi, & tunc
facientes contra incidunt in pœnam
Statuti; aliter secus = Idemque tra-
dunt *Roman. in Rubr. ff. solut. Ma-*
trim. in 7. column. Cravet. cons. 610.
in princ. Clar. Sentent. lib. 5. §. *fi-*
nal. quæst. 82. *n.13.* = ibi = *Sed quæ-*
ro numquid valeant Statuta laicorum
privantia Filiam Dote casu, quo
nubat indigno; Resp. quod talia Sta-
tuta valent, & sunt firmissima, neque
de Jure Canonico reperiuntur corre-
cta = & conveniunt *Surd. decis.* 30.
num.27. Gratian. discept. forens. cap.
5. n.9. & 10. & cap.209. n.26 = ibi =
Cum etiam valeat Statutum concedens
libertatem contrahendi Matrimonium
excipiendo solum certum genus perso-
narum, si possunt cum aliis honestè
nubere = hisque subscripserunt *Gonza-*
lez ad reg.8. Cancell. gloss. 57. n. 55.
& seqq. Henriquez de Matrim. lib.11.
cap.6. Manuel. in Summ. tom.1. cap.
133. num.6. Gregor. Lopez lib.2. tit.
21. par.7. vers. Cum Villan. & ultra
alios celebres Canonistas *Felin. in*
dicto Cap. 1. num.20. de Sponsal. Ga-
spar. Calderin. in Cap. Gemma eod. tit.
Fagnan. in Cap. Cum dilectus n. 42.
& seq. de Consuetud. = ibi = *Et eodem*
modo non valet quidem Statutum adi-
gens ad contrahendum cum certo gene-
re personarum secundum opinionem
Felin. &c. ideoque Sac. Congregatio
Concilii olim consulta, an Statuta
Laico-

Locorum, quibus Fœminæ possidentes hæreditatem prohibentur extra dicta loca nubere, sint valida, censuit Decretum quidem cap.9. sess.24. de refor-mat. Matrim. non decisisse hunc casum, sed Jure veteri secundum communem sententiam &c. declarandum Statutum esse nullum, & ita referendum Sanctissimo, qui generali Constitutione hujusmodi Statuta nulla declaravit. Tamen secus est, si Statutum excipiat certum genus personarum dumtaxat, & relinquat libertatem contrahendi cum omnibus aliis, ut notabiliter tradit Bald. &c. ubi tenet Statuta Civitatis posse prohibere sub pœna, ne quis accipiat Gibellinam in Uxorem, & tale Statutum valere respectu pœnæ, si factum sit propter aliquam publicam utilitatem =

Licet autem in contrarium alle-
63 gari soleant *Jo. Andr. in Cap. Statutum num.2. de Hæretic. in 6. Felin. in Cap. Ecclesia Sanctæ Mariæ 10. sub n.62. de Constit. & in Cap.1. n.13. de Sponsal. Dec. cons.231. per tot. Riminald. Jun. cons. 87. num. 21. Cravet. cons.461. n.47. Calcan. cons.3. Curt. sen. cons.27. col.3. n. 3. Cæphal. cons. 942. num.133. lib.5. Soccin. cons.3. in princ. vol. 1. Mans. consult. 135. num.20. Mascard. commun. conclus. conclus.1. num.174. Tusch. lit.M. conclus.133. per tot.* & signanter *n.3. 29. 37. 56. 66. ad 69. & conclus.134. n.9. Capoblanc. in pragm.9. cap.61. num.1. & 26. Ciarlin. contr. lib.1. contr.104. n.24. 29. & seqq. Cyriac. contr. 449. n.2. & seqq., Piton. discept.52. n.6. Barbos. sup. Concil. Trident. sess. 24. cap.1. de reform. Matrim. n.4. Campell. ad Constit. Stat. Urbin. Decret. 110. n.801. & seq. Constant. ad Statut. Urb. annot. 4. num.32. & 34. tom.1. Mart. de success. legal. par.1. quæst.25. artic.5. per tot. & de Jurisdict. par.4. centur.1. cas.70. num.5. Alber. de Statut. par.2. quæst.2. n. 65. Del Bene de Immunit. lib.1. cap.8. dubit.9. sect.1. per tot. Sanchez de Matrim. lib.1. disput.30. per tot. Molin. de rit. nupt. lib.2. different.7. n.26. & seq., Ricc. de Jur. person. lib.4. cap.4. Fermosin. de legib. cap.10. tit. de Constit. tom.1. q. 21. n.24. 35. & seq. Fontanell. de pact. nupt. claus.4. gloss.2 n.1. & seqq. Borell. in Summ. dec. par.3. tit.1. n.293. Rot. cor. Penn. dec.517. n. 5. & cor. Bich dec.89. n.8 & dec 493. in princ. par.4. tom.2. & d. dec.93. n.8. par.10. recen.* ita ut in hac materia nèc illud ipsum Statutum a Laico Magistratu conditum ad arcenda dissidia, rixas, contentiones &c validum sit judican- 64
dum *Mascard. d. conclus.1. sub n.179.* = ibi = *Quia per tale Statutum intimidaretur Matrimonium, quod debet esse liberum, & licèt istud Statutum non utique Juris præsidio, æquitatisque munimine carere videatur, eo quod per talem prohibitionem arcentur & dissidia, & simultates, & assiduæ rixæ, contentiones, jurgia, cædes, & scandala, quæ oriuntur, ut plurimum, ex furtivo, & inexpectato Matrimonio, quibus ideò malis occurrere non modo æquum, sed necessarium videri deberet &c. tamen a priori opinione minimè recedendum erit, quia non sufficit, quod in aliquo casu adsit justa, imò necessaria causa aliquid statuendi, nisi a statuere debentibus statuatur, nèc æquitas facit, quod Laici, qui in spiritualibus nullo modo se intromittere possunt, spiritualem etiam auctoritatem sibi assumant, sed benè, æquitate suadente, ut pro remedio ad Superiores Ecclesiasticos recurrant, consentiendum est &c.* =

Nihilominùs mox præcitati DD.
non agunt in specie de Statutis *im-* 65
pedientibus aliquod certum Matrimonium cum certa persona, seu de certo genere personarum sub aliqua certa pœna, sed vel contra *Naturale, Divinum, & Ecclesiasticum præceptum* malè supponunt posse contra Parentum impedimentum per Filium contrahi Matrimonium, quia eorum consensus de honestate tantum, non autem de necessitate, & præcepto requiratur, prout requiri probavimus in *Vot.1. n.8. 57. & seqq.* vel loquuntur de Statuto generaliter prohibente Nuptias cum Exteris, ne Bona exeant e Civitate, aut ne contrahantur cum personis certarum partium, seù locorum, vel de pœna conventionali in *Cap. Gemma de Sponsal.* omninò prohibita, ut latè in suis propriis termi-
nis

nis nos etiam ostendimus in *Vot.VI. a*
num. 125. *ad fin.* vel de legato relicto
sub conditione, quod legatarius nu-
bat arbitratu Tertii, vel de defectu
Jurisdictionis Laicorum condendi Sta-
tuta super Ecclesias, Ecclesiasticas
personas, ac res spirituales, vel de
66 lege, quæ Matrimonii, uti Sacramen-
ti, substantiam tangat, quamque con-
dere non ad laicalem, sed ad Eccle-
siasticam, & spiritualem auctoritatem
pertineat, prout concludit in specie
Mascard. loc. cit. vel demum de Pa-
rentibus, aut Statutis quemquam co-
gentibus ad ineundum Matrimonium
cum certa persona, aut de certo gene-
re personarum, de quibus præ cæte-
ris loqui videtur *Rot. cor. Penn. de-*
*cis.*517. *num.*5. ubi eatenus supponit,
quod Statuta imponentia pœnas con-
tra Filios contrahentes Matrimonia
sine consensu Parentum sint invalida,
quatenus vel obiter tantum, & non
examinata materia, id enunciat, vel
quia de illis Statutis tantummodò
mentionem facere intelligit, quæ, ut
ibi dicit, = *Violant Matrimoniorum li-*
bertatem =, prout accideret, si Sta-
tutum requireret Parentum consen-
sum ita, & taliter, ut Filius nonnisi
Fœminam *in specie* a Parentibus desi-
gnandam, vel eligendam, *& non*
aliam desponsare deberet, & ad eam
desponsandam ab ipsis Parentibus
compelli posset, de hac etenim com-
pulsione loquitur *Sac. Concilium Tri-*
dent. Sess. 24. *cap.* 9. *de reform. Ma-*
trim. in eadem *Decisione* ad hanc fir-
mandam conclusionem expresse cita-
tum, quæ proinde Jura, ac alia forsan
improbo labore cumulanda nostrum
infringere assumptum profecto non
valent.

Quandoquidem aliud plane Juris
est, si Statutum nec pœnam nullitatis
Matrimonii imponat, nec ullo modo
Sacramenti substantiam tangat, nec
spiritualem auctoritatem usurpet, nec
sub pœna cogat ad ineundum cum cer-
ta persona, seu de certo personarum
genere Matrimonium, sed potius vel
67 certam personam, vel certum genus
personarum excipiat, & cum omnibus
aliis non exceptis contrahendi liber-
tatem relinquat, ut supra prænotavi-
mus *num.* 34. *&* 47. Hæc etenim ex-
ceptio libertati Matrimonii non ad-
versatur, alias Ecclesia Matrimonia,
insciis, vel invitis Parentibus, contra-
henda semper minime prohibuisset, de
qua prohibitione idem *Sac. Concil. in*
*cap.*1. *ead. sess.*24. *de reform. Matrim.*
testatur, & si nihilominus libera vult
esse Matrimonia, libertas tamen, cui
favet Ecclesia ea tantum est, quæ mo- 68
ribus congruit, quæ Filiorum erga
Parentes obsequium, & obedientiam
non lædit, quæ nullum peccatum in-
ducit, quæque protegit honestas Nu-
ptias, nunquam vero Ecclesia conten-
dere eo usque visa est, ut indignis
Nuptiis manus præbuerit adjutrices,
pati namque non potuit, ut per li-
bertatis abusum imparibus Connubiis
Familiæ coinquinarentur, constituti-
que in Civitatibus Ordines fœda com- 69
mixtione vilescerent *Giballin. de*
*Usur. tom.*2. *lib.*4. *cap.*5. *artic.*9. *n.*4.
*Martinon. tom.*2. *de Sacram. disp.*71.
*sect.*9. *num.*118. *Card. de Luc. de Dot.*
*disc.*142. *num.* 12. = ibi = *Moventur ex*
ratione libertatis Matrimonii ex Ju-
re Canonico resultantis, quæ futi-
lis est. Nam intentio Juris Canonici
nunquam fuit ad Matrimonii liberta-
tem permittere turpia, & criminosa,
prout est indigne nubere, solumque
sustulit necessitatem consensus paterni
a Jure Civili requisiti, sed cum sup-
posito dignarum Nuptiarum, cum
qualitas hæc æqualitatis, & dignita-
tis potius faveat Matrimonio, quam
adversetur = concordat *Pignatell.*
*Consult.*11. *n.*7. *tom.*4. = ibi = *Nec ob-*
stat ad Matrimonium liberam volun-
tatem Contrahentium requiri &c.
quia libera voluntas ferri debet in obje-
ctum honestum, alioquin a Judice
coercenda est, si in malum feratur =
& deinde *n.*8. = ibi = *Minus obstat*
quemlibet posse nubere ad libitum,
quia hoc quidem verum est, modo ho-
neste contrahat, seu nubat; nempe si
Matrimonium cum aliqua certa con-
trahere nequit sine lethali culpa, hoc
Matrimonium non est permittendum =
latissime infinitis propemodum colle-
ctis *Ferdinand. de Valent. discept.* 5.
*n.*39. *& seqq.*, *de re Ecclesiast.*

Decet igitur, & maximopere ex-
pedit,

pedit, quod per Statutum absque
70 ulla læsione libertatis frœna injician-
tur exitialissimo huic flagitio, ex quo
exprimi vix potest quot in Rempubli-
cam erumpant mala ex Adolescen-
tium culpa, qui non pietate ducti, sed
libidine victi eas temerè conantur du-
cere Uxores, cum quibus in contem-
ptum proprii decoris, & honestatis
ne conversari quidem, imò nec eas
alloqui deberent, undè odia inter
Consanguineos, dissidia, & rixæ cum
Animarum jactura oriuntur *Cened. in collect. Jur. Canon. ad Cap. Veniens n. 5. de Sponsalib. Rub. in annot. ad decis.* 431. *num.* 83. *& seqq.*, *par.* 4. *tom.* 2. *recen.*

Novit inter alios SSmus D.N. Benedict. XIV. Divini, humanique
Juris peritissimus hanc veritatem, nul-
lum videlicet libertati Matrimonio-
rum esse præsidium adversus justa im-
pedimenta, quæ sive Lex, sive homi-
nes indignis Nuptiis, scandalisque
hinc processuris opportunissimè præ-
beant, nèc eidem libertati tantoperè
magnificatæ indulgendum eatenus es-
se, ut ad fovendum privata, pu-
71 blicaque incommoda, & mala per-
ducatur, quemadmodum adver-
tunt etiam *Piton. discept. Eccles.* 52. *num.* 86. *Ferdinand. de Valent. discept.* 5. *num.* 43. 44. *&* 45. *de re Eccles.* = ibi = *Et jure quidem, meritòque, intentio enim Juris Canonici, & Sac. Concilii nunquam fuit, ob Matrimonii libertatem, permittere turpia, & criminosa, prout est indignè nubere* = idcò-
que pœnale *Edictum* a Christianissi-
mo Rege Henrico III. in Comitiis
Blesensibus *ann.* 1579. *artic.* 4. pro-
mulgatum, atque a Ludovico XIII.
anno 1629. *&* 1639. renovatum su-
per Matrimonia Filiorumfamilias sine
consensu Parentum contracta, licèt
emanatum fuisset a Laica potestate,
non improbavit, nèc putavit obstare
libertati Matrimonii, sed omninò va-
72 lere quoad invaliditatem conventio-
num Matrimonialium, invaliditatem
Dotis, & quoad alios Civiles effe-
ctus declaravit in suo celebri *tract. de Synod. Diœcesan. lib.* 9. *cap.* 11. *num.* 5. *pag.* 321. *ultimæ Roman. impress.* alias
per Nos cit. in *Vol. I. sub num.* 78. *vers. Nuperrimè*.

Cumque Senatus Bononiensis ad
comprimendum tantum in improvidis
hominibus plerumque Adolescentibus
flagitium, sapienter statuerit, ut qui-
cumque se se commaculassent inæqua-
li consortio, statim caderent a patrii 73
Magistratus honore, ut ex duobus Se-
natus Consultis, & præcipuè ex se-
quenti *diei* 9. *Septembr.* 1748. clare
resultat =,, In oltre chi sposasse Don-
,, na non nobile perda *ipso facto* la
,, capacità al Magistrato de' Signori
,, Anziani, ancorchè prima lo avesse
,, altra volta investito &c. Che se poi
,, alcuno s' avvilisse a segno di con-
,, trarre Matrimonio con Donna, la
,, quale si fosse venalmente esposta sù
,, i Teatri, o avesse denigrato pub-
,, blicamente il proprio dovuto deco-
,, ro, o che fosse in altro modo o
,, turpe, o abjetta, in questo caso
,, egli sarà *ipso facto* escluso dalla
,, capacità non solamente dell'Anzia-
,, nato, ma ancora da quella delle
,, Borse nobili de' Signori Tribuni,
,, e Stendardieri, nelle quali essendo
,, stato anche prima imborsato, estrat-
,, to non sarà ammesso; Così pure
,, non sarà considerato in tutti gl'al-
,, tri impieghi, cariche, ed onori-
,, ficenze solite conferirsi dall'Illmo
,, ed Eccmo Reggimento a Persone
,, nobili ,, sensit prælaudatus Sum-
mus Pontifex hujus consultissimæ le-
gis necessitatem, ideoque rogatus le- 74
gem ipsam Apostolicæ auctoritatis ro-
bore illico communivit, optimè ratus
ex hac pragmatica sanctione, quæ ad
politicum regimen pertinet, nihil esse
Matrimoniorum libertati detractum,
unde datis in id *Literis in forma Brevis die* 14. *Februar.* 1749. prodiit Edi-
ctum cl. m. Cardinalis ab Auria tunc
Legati Bononiensis, quo singulos mo-
nuit eumdem SummumPontificem ne-
dum confirmasse scripta jam Senatus
Consulta, sed fuisse quoque suasorem,
ut scriberentur, cujus verba sunt, quæ
sequuntur ,, La Santità di Nostro
,, Signore Papa Benedetto XIV. fe-
,, licemente regnante per impulso di
,, paterno clementissimo amore verso
,, questa sua Città, e Patria, aveo- 75

„ do specialmente a cuore, che si „ mantenga la chiarezza, e splendore dell'antiche Famiglie nobili, „ e che l'estinzione di quelle venga „ riparata col conveniente riguardo „ al decoro dell' Ordine Nobile, e „ de' Magistrati, che devono investirsi, e finalmente, che resti regolato l'uso de' titoli, ed altre „ distinzioni corrispondenti all'ordine, e grado di ciascheduno, si „ degnò d'eccitare la pubblica attenzione a quei regolamenti, che potessero meglio assicurare oggetti „ di tanta importanza; essendosi per „ tanto con due *Senato. Consulti*, l' „ uno delli 9. Settembre 1748., e „ l'altro delli 17. Gennaro del corrente anno 1749. stabilite alcune „ Provisioni, la Santità Sua s'è degnata di benignamente approvarle, come uniformi alle Sovrane „ sue intenzioni, e con suo Breve „ delli 14 Febbraro le ha confermate in ogni sua parte, commettendone la pubblicazione con Editto, „ acciò si rendano palesi a tutti, ed „ ingiungendone sotto varie pene la „ totale ubbidienza ad ogni, e qualunque persona, ed Università anche in qualunque modo privilegiata, e forse degna d' individua, e „ special menzione „.

Hoc excitati *Imolenses* exemplo, cum inæqualia Connubia non sine maximo dedecore, ac nobilium Familiarum, totiusque Reipublicæ perturbatione in eorum quoque Civitate de die in diem grassari deflerent, coactis *die* 19. *Junii* 1756. Generalis Consilii
76 Comitiis propositum fuit = „ A chi „ pare, e piace, che per conservare alla Città quel decoro, che deve avere per massima questo Illmo „ General Consiglio, il quale la rappresenta, di mantenere, che quelle Persone dell'Ordine Nobile, le „ quali hanno sposate, o che in avvenire sposeranno Donne vili, e „ plebee, o d' arti meccaniche, ovvero, che eserciteranno arte, o „ impiego improprio della nobiltà, „ oppure, che incorreranno in qualche delitto, che Iddio non voglia, „ il quale inferisca pena d'infamia, „ e perciò demeriteranno la grazia „ del Prencipe, restino esse Persone, „ e loro Figli esclusi *ipso facto* dal „ grado di Consigliere, e che il riabilitarle al medesimo appartenga „ al General Consiglio, e lo possa „ fare con tre quarti di Voti, e che „ della presente risoluzione se n'implori l'approvazione della Santità „ di nostro Signore felicemente Regnante, dia il Voto bianco, e chi „ nò contrario „ = datis, recollectis, ac numeratis votis, inventa fuerunt *alba* 37. , *nigra vero tria*, quibus non obstantibus Conciliaris resolutio suum habuit, prout habere debebat, vigorem.

Re autem delata ad *Sacram Congregationem Consultationibus Status Ecclesiastici præpositam*, hæc priùs audiendum esse censuit Emum, & Rmum D. Cardinalem Joannem Franciscum Stoppani tunc emeritissimum Æmiliæ 77
Legatum, eamque Provinciam omnium Populorum plausu uti amantissimum Patrem gubernantem, qui summa sapientia, atque prudentia præditus, longaque experientia doctus desiderare visus est, ut quod *Imolenses* statuerant, singularum quoque Civitatum commune Statutum evaderet, quemadmodum ex ejus sequenti *Epistola* eleganter de more ab ipso exarata, & ad Emum *prædictæ Sacræ Congregationis* Præfectum transmissa luculentèr apparet, videlicèt „ „ Emo, e Rmo Signore mio Osservandissimo = Il Ceto Nobile della „ Città d' Imola, e del di cui „ solo Corpo è composto quel Consiglio, vedendo di questa deturpata la limpidezza, ed offuscato lo „ splendore dall' inconsiderata giovenile condotta d'alcuni Nobili, i quali ingolfati in amori con vili Donne, e plebee erano poi ciecamente trascorsi ad sposarle, credette di dovere finalmente por „ freno a simili carriere, che recando macchia, e disdoro al Consiglio „ suddetto, lo venivano in tal guisa a „ privare dell'illustre requisito di far „ prova di Nobiltà, ad aprivano ad „ un tempo stesso un ampio campo a „ mille inconvenienti, e disordini „ tan-

„ tanto nelle private Famiglie, che „ nella condotta de'pubblici intereſſi; „ Fatta perciò matura rifleſſione ſopra „ i più adequati eſpedienti, ſi determinò quel Conſiglio con legge „ Statutaria di ſtabilire, che *ipſo facto* s'intendeſſero eſcluſe dal grado „ di Conſiglieri quelle Perſone, e „ loro Figli, che aveſſero ſpoſato, „ ò ſpoſaſſero Donne vili, e plebee, „ ò s'impiegaſſero ad arti vili, e „ meccaniche diſdicenti all'eſſer di „ Nobile, ò che per qualche delitto con nota d'infamia aveſſero incorſo la diſgrazia del Prencipe, „ affinchè dalla forza, e peſo di queſta legge intimoriti, ſe n'otteneſſe „ l'intento di veder moderato l'accennato intollerabile abuſo. Queſto per tanto è quello ſtabilimento, che la Città ſuddetta richiede in oggi autorizzato colla Suprema approvazione di codeſto Sagro „ Tribunale, ed io non mi diſtendo „ a porre in viſta all'Eminenza Voſtra que' fondi ſteſſi, e quelle „ ragioni, per le quali la ſperano, e „ l'implorano, per eſſer queſte diſtintamente eſpoſte negl' inſerti „ fogli, che uniti al Memoriale, ed „ a documenti di detta Città mi dò „ l'onore d'umiliare all' Emža Voſtra. E perchè ragion voleva, che „ da me ſi rilevaſſero anche que' motivi, che in contrario potevano „ addurſi da taluni di que' Nobili, „ che caduti in ſimili debolezze venivano da detta legge ad eſſer percoſſi, e feriti, compiego all'Emža „ Voſtra anche il Foglio da medeſimi „ fattomi pervenire, per ſottoporre „ anche queſto al ſuperiore diſcernimento del Sagro Tribunale, affinchè ne formi un più adequato giudizio. Due coſe bensì mi prenderò la libertà di porre in conſiderazione all'Emža Voſtra; la prima sì „ è, ſe ſi renda più conforme all'equità, che quei Nobili di già ammeſſi, ed i quali hanno contratti „ Matrimonj vili, più toſto, che eſſere affatto depennati dal Conſiglio „ in forza di detta legge, baſti, che „ ſoltanto reſtino inabilitati alla „ Magiſtratura, ed agl' Uffizj pubblici coll'eſcluſione de' loro Figli, „ e la ſeconda, ſe eccettuandoſi da d. „ legge que' Matrimonj contratti „ da un Nobile con un' oneſta Cittadina ſull'oggetto di coſpicua Dote „ abile a rinfrancare le povere Nobili Famiglie, ed a mantenerle in „ ſtato più ſplendido, e decoroſo, „ torni bene, che il Sagro Tribunale ne prefiniſca la quantità, per „ non ſottoporre ſimili Contraenti a „ capriccioſe, e tal volta ineguali riſoluzioni. Per altro ſarebbe pur „ troppo neceſſario, che legge così „ provida s' eſtendeſſe in tutto lo „ Stato Pontificio, mentre colla „ Cenſura di queſta verrebbe a conſervare il decoro de Magiſtrati, ed „ a produrſi un miglior ordine, e regolamento ne Conſigli, ne ſi vederebbero que' fatali ſconcerti, da' „ quali reſtano involte le coſe pubbliche, ed hanno origine gl' irreconciliabili odj, e diſſenſioni tra le „ Famiglie, che ne portano in fine „ la funeſta rovina, come ho veduto „ ſuccedere nella Legazione d'Urbino, e ne ſcorgo i luttuoſi eſempj anche in queſta; Con che pieno „ d'oſſequio bacio all'Emža Voſtra „ umiliſſimamente le mani = Di Voſtra Emža = Ravenna 22. Gennajo 1757 = Umõ, Divmõ Servitor „ vero G.F. Card. Stoppani „ Quibus exceptis literis *ſub die* 3. *Junii* 1757. prælaudata *Sac. Congregatio* in contradictorio judicio reſcripſit = *Excludendos eſſe à munere Magiſtratus, & loco Conſilii Contrahentes Matrimonia cum Mulieribus humilibus, & abjectis, & prò executione, & declaratione in caſibus particularibus tàm præteritis, quàm futuris recurrant ad Sacram Conſultam* = 78

Hanc Legem, quæ *Bononienſibus*, & *Imolenſibus* verſa eſt in laudem, in propriam ſibi quoque laudem verti poſſe *Maceratenſes* exiſtimarunt, ſi crebris Nobilium Adoleſcentium lapſibus commoniti ad tantam profligandam, ſeu ſaltem coercendam peſtem in Conſilio, quod vocant *Reformantiæ*, ſtatuiſſent, quemadmodum ſub *die* 24. *Auguſti* 1756. ſtatuere 79 non omiſerunt „ Che chiunque ſi „ tro-

,, trovasse accasato , o si accasasse in
,, avvenire con Persone Ignobili , ò
,, Plebee , ò di nascita disdicevole
,, al decoro del proprio grado , e
,, condizione , non debba essere am-
,, messo ad alcun grado di Nobiltà ,
,, anzi sia Egli , e i Figli , e Posteri
,, suoi *ipso facto* cassato dal Ruolo
,, della Nobiltà suddetta , e riman-
,, ga Esso , e ciascun di loro subito
,, privo di tutti i gradi , onori , e
,, privilegj , che alla detta nostra
,, Nobiltà si concedono : eccettuan-
,, do da questo Decreto solo quelle
,, persone , vita però loro naturale
,, durante , che quantunque accasate,
,, come sopra, si trovano attualmen-
,, te nel possesso di detti gradi di
,, Nobiltà . Con espressa dichiara-
,, zione anche , che qualora di quì in
,, poi chiunque , dopo essere stato
,, ammesso , s'accasasse con persona
,, ignobile , ò plebea , ò di nascita
,, disdicevole al decoro del proprio
,, grado , e condizione, come sopra,
,, sia Egli stesso egualmente , che i
,, Figli, e Posteri suoi parimente *ipso*
,, *facto* decaduto , e resti privo di
,, tutti i gradi , onori , e privilegj
,, suddetti , e debba subito esser cas-
,, sato dal Ruolo , e tolto dal Busso-
,, lo di questo Regimento ,, Ast ob
querimonias nonnullorum Nobilium ,
qui jàm impares contraxerant Nu-
ptias prædictum *Reformantiæ* Consi-
lium sub *die 2. Aprilis* 1759. novum
80 edidit Decretum, quo ,, inerendo an-
,, che al Decreto fatto nella passata
,, Riformanza, *sancitum fuit lenioribus verbis* , *ut* ,, Siccome è in piena
,, libertà di ciascuno di scegliere la
,, Persona, con cui voglia congiungersi
,, in Matrimonio, così in avvenire, e
,, ne i futuri casi sia in egual libertà
,, del Consiglio di Riformanza, a cui
,, appartiene il dritto d'esaminare la
,, qualità di quelli , che pretendono
,, anco a titolo di Successione i No-
,, bili gradi della Città , di negar-
,, glieli , ò accordarglieli , secondo
,, le circostanze , e le qualità de Ma-
,, trimonj fatti da Pretendenti, qua-
,, li rimasti una volta esclusi , restino
,, ancora i di loro Figli, e Nipoti ad
,, una tal'esclusione soggetti : E ad
,, effetto , che una sì provida disposi-
,, zione abbia in tutti i futuri tempi
,, perpetua fermezza , se ne dovrà
,, chiedere l'approvazione , e con-
,, ferma dalla Santità di Nostro Si-
,, gnore felicemente regnante ,,

Verum neque huic acquievere
Decreto Nobiles illi , quibus furens
libido Nuptias persuaserat abjectissi-
mas , sed sub mendicato Zelatorum 81
nomine *Sacræ Congregationi Concilii*
preces postmodum obtulerunt peten-
tes , ut utrumque Decretum abroga-
retur tamquam contrarium libertati
Matrimonii , & Sanctioni Conciliari
in *Sess.24. cap.9. de reformat. Ma-
trim.* , qua prohibetur sub anathema-
tis pœna Magistratibus , & tempora-
libus Dominis , *ne quovis modo dire-
ctè , vèl indirectè Subditos suos , vèl
quoscumque alios cogant , quominùs
liberè Matrimonium contrahant* . Au-
dito igitur Magistratu , qui opposuit
libertatem Matrimonii intactam ser-
vari à præcitatis Decretis , quæ Nu-
ptias non prohibent directè, seù indi-
rectè extra certum numerum Fami-
liarum , vèl extrà Civitatem Mace-
ratensem , sed pœnam indicunt eje-
ctionis ab Ordine Nobilium adversus
eos,qui decus propriæ Nobilitatis ma-
culant vilibus, abjectisque Conjugiis,
ità ut liberam habeant Nobiles facul-
tatem dignè nubendi absque incursu
prædictæ pœnæ cuicumque maluerint
paris conditionis Mulieri,in quibus ter-
minis Statutum , vèl præceptum sub- 82
stineri etiam ex mente *Concilii* supra
probavimus præsertìm cum auctoritate
*Fagnan. in Cap. Cum dilectus n.43.
de Consuetud. Mantic. de conject. ul-
tim. volunt. lib.11. tit.18. num. 4.
Sanchez de Matrim. lib.1. disput.34.
num.40.*

Quique insuper addidit , quod
generosa Nobilitas Sanguinis purita-
tem requirens æque læsa remanet
exercitio vilium artium , quàm Con-
nubiis abjectarum Mulierum , quarum
Filii propterea , etiamsi præclara ful-
geant Patris Nobilitate , attamen
propter ignobilitatem Matris ad rectè
institutos Ordines Equestres non ad-
mittuntur ; unde pœna illius amissio-
nis indicta contra præfata Connubia 83
ineun-

ineuntes non Matrimonii lædit libertatem, sed studium respicit conservandi in suo nitore Nobilitatem, nèc vim ullam infert, sed pravos persequitur mores ad tramites *Text. in l. Continet* 3. §. 1. *ff. De eo, quod met. caus.* = ibi = *Vim accipimus &c. eam, quæ contra bonos mores fiat, non eam quam Magistratus rectè insulit, scilicèt Jure licito, & Jure honoris, quem sustinet* =.

Et allegatis tandem prædictis exemplis *Bononiæ*, & *Imolæ* Civitatum adversus Zelantes Contradictores, subjunxit, quod si similia Decreta in Civitate Bononiensi *per Summum Pontificem*, & in Civitate Imolensi per *Sacram Congregationem Status Ecclesiastici Consultationibus præpositam* reputata non fuerunt libertati Matrimonii contraria, eidem libertati contraria pariter Decreta prædicti Consilii Maceratensis videri non possent.

Hisce rationibus auditis, ac maturè ponderatis per Emos Patres, proposito deinde *Sacræ Congregationi Concilii* Dubio = *An Decretum, seù Decreta Consilii Reformantiæ, de quibus agitur, obstent libertati Matrimonii, & sint abolenda in casu* = Eadem sub *die* 17. *Januarii* 1761., & antequam hæc Vota ponerentur sub Prælo, edidit responsum = *Decretum*
84 *diei* 2. *Aprilis* 1759. *non obstare libertati Matrimonii, in reliquis dilata* = ex quo justissimo Rescripto apparet approbatum absolutè fuisse unicum Decretum Consilii Reformantiæ *diei* 2. *Aprilis* 1759., & dilatam Resolutionem circa alterum præcedens *diei* 24. *Augusti* 1756. sed reproposita deinde Causa sub *die* 19. *Septembr.* 1761. sub consueto Dubio = *An sit standum, vèl recedendum à decisis in casu &c.* = constantissimè rescripsit = *In decisis & ampliùs* =

Ex hactenus adductis igitur quatuor manifestissimè alliquimur; Primum, quod etiam Supremi Principes Laici Superiorem non recognoscentes Statuta non coactiva ad certum Matrimonium ineundum, seù ad certam personam desponsandam, aut de certo genere personarum eligendam, sed exclusiva, aut prohibitiva indignorum Connubiorum, addita quoque pœna, dummodo substantia Sacramenti re- 85
maneat intacta, condere possunt, proùt admisisse quoque videmus inter alios *SS. D. N.* Benedictum *XIV. in tract. de Synod. Diœcesan. lib.* 9. *d. cap* 11. *num.* 5. *pag.* 321., tùm ne Familiarum Splendor Conjugio Fœminarum inferioris conditionis vilescat, deteriorve fiat, tùm ad evitandas luctuosas perturbationes, dissensiones, & calamitosas consequentias, quæ ex dispari Matrimonio oriri consueverunt, tùm quia hisce infelicissimis Nuptiis nunquam Ecclesia præbuit manus adjutrices, pati namque non potuit, ut per libertatis abusum honestæ Familiæ cujuscumque infimæ colluviei commixtione coinquinentur nèc, ob eamdem effrenatam libertatem, Matrimonium cum peccato contrahentes à Sacramentis, per quæ immortalis Vitæ pignora Fidelibus exhibentur, ipsa coadjuvante Ecclesia, mortis æternæ deglutiant lethale venenum.

Alterum, quod etiam Magistratus, qui Jure supremæ Dominationis, sivè Imperii non pollet, eamdem legem condere non prohibetur, salva Supremi Principis approbatione, sine qua lex suum non posset habere valo- 86
rem, ut præ cæteris notat *Card. de Luc. in summ. post tract. de Regal. rubr.* 12. *num.* 149. = ibi = *Inferioribus Magistratibus, vèl Subditis, merèque subordinatis Civitatibus generalitèr Statuta, & leges condendi absque Principis prævia licentia, vèl subsecuta confirmatione facultas denegatur* =

Tertium, quod in condendis similibus Statutis, ut in relata *Epistola* prælaudatus innuit oculatissimus Purpuratus maxima nonnisi semper 87
cum ejus prudentiæ, doctrinæque laude nominandus, ab hujusmodi lege excipi debeant Nobiles, qui ob aliquod Infortunium ad paupertatem redacti propriæ indigentiæ providere possunt, si Matrimonium contrahant cum honesta Puella divitiis affluente, quæ vel sit Civis, vel extra quoque Civitatem nata tàm ipsa, quàm ejus Parentes vivant more Nobilium, intereſt

tereſt enim Reipublicæ locupletes Cives habere, non autem pauperes, ne à miſeriis preſſi cum aliquo ignobili exercitio propriam Nobilitatem deturpare cogantur.

Tandem ſi in hujuſmodi condendis legibus *pœna* à Statuentibus impoſita contra quoſcumque Cives impares Nuptias contrahentes libertati Matrimonii non obſtat, ut prædictus *Summus Pontifex* circa Edictum Bleſis
88 editum, & Bononienſe Decretum, item *Sacra Congregatio Status Eccleſiaſtici Conſultationibus præpoſita* circa
89 Decretum Generalis Conſilii Civitatis Imolæ, & demum *Sacra Congregatio Concilii* circa Decretum Conſilii *Reformantiæ* Civitatis Maceratæ apertiſſimè declararunt, ita & *pœna*
90 Exhæredationis à Parentibus impoſita contra Filios ſe indignis polluentes Connubiis eidem Matrimonii libertati obſtare non poterit.

Et ita &c. Utraque &c.

ANONYMA PRÆTENSÆ DISPENSATIONIS SUPER DENUNCIATIONIBUS MATRIMONIALIBUS.

ARGUMENTUM

An Epiſcopi, & Vicarii Generales, aliique Ordinarii, ad quos ſpectat, diſpenſare valeant ſuper Denunciationibus Matrimonialibus ad favendum Filiisfamilias, inſciis, vèl invitis juſtè Parentibus, & Conſanguineis Matrimonia inire volentibus, ſeù potiùs tàm ipſi, quàm Parochi eadem Matrimonia totis viribus ſub pœna culpæ lethalis impedire teneantur.

SUMMARIUM

1 *Facti ſeries.*
2 *Non licèt Filiisfamilias cum ſcandalo, atque peccato, & cum injuria Parentum, & Conſanguineorum contrahere Nuptias.*
3 *In Matrimonio contrahendo per Filiosfamilias requiritur conſenſus Parentum.*
4 *Alias Filii peccant*, & num.60.
5 *Peccatum mortale eſt contrahere Matrimonium contra voluntatem Patris, etiamſi Pater nihil Filio præcipiat.*
6 *Ad quod peccatum evitandum Filii arcendi ſunt à ſimilibus Matrimoniis*, & num. ſeqq.
8 *Etiamſi præceſſerint jurata Sponſolia.*
10 *In Conjugiis intèr impares ſemper malus exitus rationabilitèr timetur*, & num.11.
12 *Parentes poſſunt, & debent dicta Matrimonia impedire per recurſum ad Judicem Eccleſiaſticum*, & num.16. 17. 20. 41. 42.
13 *Si contrahantur, deindè Sponſus odit Uxorem.*
14 *Judices Eccleſiaſtici Parentibus aſſiſtere debent.*
15 *Poteſt, & debet Judex Eccleſiaſticus impedire dicta Matrimonia*, & num.16.17.25.35.
18 *Nèc Eccleſia, nèc illius Parochi debent concedere facultatem Filiabus nubendi contra voluntatem Parentum.*
19 *Judex poteſt etiam ex officio ſimilia Filiorum Matrimonia impedire*, & num.20.21.
22 *Etiam Virum in Carcerem detrudendo, donèc aliud remedium ſuppetat.*
23 *Judices, & Prælati ſimilibus Matrimoniis faventes peccant mortalitèr*, & n.37. & ſeqq., & n.46.61.62.35.161.204.205.245.
24 *Quia cooperantur peccato Filiorum*, & n. ſeqq., & num.46.61.62. 161.204.205.
27 *Matrimonium eſt unum ex ſeptem Sacramentis Eccleſiæ.*
28 *Epiſcopus debet invigilare, ne ad Sacramenta indignè accedatur, & ne indignis miniſtrentur*, & num.240.
29 *Nèc Sanctum detur canibus, nèc projiciantur Margaritæ antè Porcos.*
30 *Et arceantur ab Altari, qui notoriè in peccato verſantur.*
31 *Multoque magis ne ſacrilegè contra præceptum Naturale, Divinum, & Eccleſiaſticum Matrimonium contrahatur*, & n.43.
32 *Nulla quoad hoc intercedit differen-*

rentia inter Matrimonium , & alia Sacramenta respectu Contrahentium .

33 *Quemadmodum arcendi sunt a suscipienda Eucharistia publici peccatores , ita & a suscipiendo Sacramento Matrimonii .*

34 *Ordinarius dum potest prohibere divinam offensam, & non prohibet , consentire videtur .*

36 *Ex indignis Filiorum Connubiis oriuntur scandala , peccata , & Parentibus injuria irrogatur .*

38 *Episcopi curare debent , ut Matrimonia ea, qua decet modestia , & honestate contrahantur .*

40 *Mala , quæ ex dictis Connubiis oriuntur .*

41 *In dubio præsumptio justæ causæ contradicendi his Connubiis stat pro Parentibus*, & n.78. & 270.

42 *Quodnam sit impedimentum disparitatis, & Conditionis .*

44 *Sancta Dei Ecclesia d.Matrimonia semper detestata est , atque prohibuit*,& n. 70.216. 235.247.

45 *Impedimentum circa dicta Matrimonia Filiorumfamilias continetur in illo* = Ecclesiæ vetitum = *aut quia contrahi non possunt sine peccato mortali .*

47 *Malè se gerunt Parochi , & peccatum committunt , qui in Denunciationibus pro Matrimoniis Filiorumfamilias sedulò laborant , ne ad aures Parentum perveniant .*

49 *Non est à veritate alienum , quod in Matrimoniis Parochus sit minister .*

50 *Et hæc opinio videtur Synodis , ac Ritualibus consona .*

51 *Declarantur Canones , qui solum consensumContrahentium in Matrimonio sufficere dicunt .*

52 *Illud verbum* = Solus = *excludit Concubitum , non autem hierologiam Sacerdotalem .*

53 *Quatenus Parochus in Matrimonio non esset Minister , adhuc peccaret assistendo prædictis Matrimoniis*, & num. 58. 59. 61.71. 161.245.

Et quare n.54.204.205.

55 *Major inest in Parocho obligatio quoad Matrimonium , quam quoad cætera Sacramenta .*

56 *Advertere debet , an Contrahentes cum debita dispositione ad hoc Sacramentum accedant .*

57 *Et antè omnia inquirere, an adsit consensus Parentum .*

63 *Catholici cum Hereticis Connubium contrahere non possunt tùm propter peccatum* , & n.69.

64 *Tùm propter pericula , quæ indè manare possunt* , & n.69.

65 *Talia Connubia sub gravibus pœnis sunt interdicta .*

66 *Quemadmodum Episcopus, si licentiam Catholico cum Hæretica ineundi Matrimonium concederet , & Parochus Matrimonio assisteret , ambo peccarent* , & n.71.72.73.

67 *Ità peccarent, si eodem modo se gererent in dictis Matrimoniis Filiorumfamilias* , & num.71.72. 73. 61.

68 *Quia nulla, quoad prohibitionem inter unum , & alterum casum, intercedit differentia .*

70 *Filii sine consensu Parentum Matrimonium contrahere non possunt propter peccatum ob injuriam Parentibus illatam , & propter pericula , scandala , & infelices exitus, quæ indè manare possunt* , & n.84.

74 *Benedict. XIV. satis expressit ista Matrimonia nullatenus esse toleranda .*

75 *Peccat mortaliter Ordinarius , qui sine justa causa super Denunciationibus dispensat* , & n.161.

76 *Potest tamèn dispensare in Matrimoniis Filiorumfamilias , quando prævidet , quod Parentes ex odio erga Filios, aut ex alio pravo fine sunt injustè contradicturi.*

77 *Non autem quando Filii futuris indignis Nuptiis Parentum honori detrahunt , Familiamque deturpant* , & n.161.

78 *Parentibus Jus competit se tuendi a Filiorum offensione , & conservandi propriæ Familiæ gradum .*

79 *Sac. Concil. Trident. Denunciationes*

vies præscripsit, *ne Matrimonia clàm Patre fierent*, & n.88.

80 *Ordinarius omittere non debet Denunciationes in Matrimoniis Filiorum Familias*, *quando adest disparitas, etiamsi Mulier absque remedio remaneat*, & n. 82. 83. 86. 87. *alias graviter peccat* num.85.161.

81 *Pater potest hujusmodi Matrimonia tuta conscientia impedire*, & num.83.84.

88 *Ordinarius circa Denunciationes continere se debet intra fines a Tridentino præscriptos*, *quod in eum finem intendit*, *ut per Denunciationes Parentibus Filiorum Nuptiæ innotescant ad vitanda scandala &c.*

89 *Ordinarius si permitteret*, *quod Matrimonium Parentibus injuriosum ab omnibus DD. improbatum clàm celebraretur*, *suæ facultatis fines excederet*.

90 *Nec esset dispensator*, *sed dissipator*.

91 *Docti*, *religiosique Episcopi in suis Synodalibus Constitutionibus Parochis præceperunt*, *ut sedulo*, *semperque inquirerent*, *an in in Matrimoniis Filiorum Parentum consensum accederet*, *& plerumque demandarunt*, *quod sine illo Denunciationes non inchoarent*, *totumque deferrent ad Episcopum*, *inter quas Constitutiones adnumerantur*.

92 *Synodus Mediolanensis VI.*

93 *Constitutiones Ecclesiæ Veronensis editæ per D. Episcopum Joannem Matthæum Gibertum anno* 1542.

94 *Synodus Monopolitana D. Episcopi Antonii Portio anni* 1585.

95 *Synodus Panormitana D. Archiepiscopi Cæsaris Marcelli anni* 1586.

96 *Synodus Placentina D. Episcopi Philippi Sega anni* 1589.

97 *Synodus Sabinensis D. Card. Ptolomæi Comensis anni* 1590.

98 *Synodus Auximana D. Card. Antonii Mariæ Galli anni* 1593.

99 *Constitutio D. Card. Gabrielis Paleotti Archiepiscopi Bononiensis*,

100 *Synodus Provincialis Senensis anni* 1599.

101 *Synodus Catanensis D. Episcopi Joannis de Osorio anni* 1628.

102 *Synodus Cæsenatensis D. Episcopi Petri Bonaventura anni* 1638.

103 *Synodus Mozzariensis D. Card. Jo. Dominici Spinula anni* 1641.

104 *Synodus Faventina D. Card. Caroli Rossetti anni* 1647.

Synodus Urbinatensis D. Archiepiscopi Ascanii Maffei anni 1648. *ibid. vers. D. Ascanius*.

105 *Synodus Montis Regalis D. Card. Francisci Peretti anni* 1652.

106 *Synodus Veliternensis D. Card. Francisci Barberini anni* 1673.

107 *Synodus Albanensis D. Card. Flavii Chisii anni* 1689.

108 *Synodus Vestana anni* 1699.

Synodus Eugubina D. Episcopi Sosteni Mariæ Cavalli anni 1728. *ibid. vers. Nec non*.

Synodus D. Card. Jo. Antonii Guadagni Episcopi Arretini anni 1729. *ibid. vers. Emus, & Rmus.*

Synodus Pisciensis D. Episcopi Bartholomæi Pucci anni 1734. *Ibid. vers. Insuper*.

109 *Synodus Sabinensis D. Card. Hannibalis Albani anni* 1736.

Synodus Fanensis D. Episcopi Jacobi Beni anni 1740. *ibid. vers. Fusius*.

Synodus Urbinatensis D. Archiepiscopi Antonii Guglielmi anni 1753. *ibid. vers. Nuperrimè*.

110 *Et aliæ Synodales Constitutiones aliorum locorum remissivè*.

111 *In iis*, *quæ ad exteriorem pertinent Ecclesiæ politiam Theologorum placitis non est inhærendum*.

112 *Ad quos tantummodò spectat fidelium animas iis omnibus instruere*, *quæ ad æternum felicitatem assequendam per privatas actiones necessaria sunt*, *vel utilia*, *& officium in foro pœnitentiali exercere*.

113 *Circa forum judiciale*, *& circa politicam*, *atque forensem Ecclesiæ disciplinam Juris Canonici periti sunt attendendi*.

114 *Qui nullam habent rationem de pravis, seu laudabilibus operibus in-*

Internis Dei Judicio, & Sacerdotis Censuræ relinquendis.

Contrarium n.118. 122.123.124.131.

115 *Prout lis relinqui debet articulus, an noxæ rei sint filii, sivè quicumque indignas nuptias contrahentes.*

116 *Ad Judices non spectat Subditos a peccatis arcere, aut a Criminibus absolvere, sed Jus publicè petentibus reddere.*

Contrarium num.118. 122. 123.

117 *Non solum Theologi dicta Filiorum Conjugia damnant, & Judices admonent, ne celebrari permittant, sed etiam utriusque Juris Interpretes, Canonici textus, Summi Pontifices, Episcopi in Synodalibus Constitutionibus, Concilia Provincialia, Ordinationes, Statuta, Rotæ decisiones, Sac. Concilium Tridentinum, & quartum Decalogi præceptum.*

118 *Sacri Canones eo tendunt, ut ad æternam felicitatem Populus perducatur*, & n.122.123.124. 131.

119 *Ita sentiunt Theologi, & Juris Interpretes.*

120 *Nihil est, quod ita caritatem, ac cœlestem solvat amicitiam, & æterna felicitate nos privet, ut mortale peccatum.*

121 *Quod Ecclesiæ Præsules, & Ecclesiastici Judices totis viribus impedire debent.*

122 *Ecclesiasticum Forum id præcipuè satagere debet, ut Subditos a peccando, & a peccandi periculo penitus removeat*, & n.123.134.

125 *Si Jus Canonicum contradicat Civili, servandum est Jus Canonicum, si materia concernat peccatum, & animam.*

126 *Ad vitandum peccatum, a legibus Ecclesiasticis corrigitur Jus Civile*, & num.127.

128 *Quæ procedunt etiam in Sacramentorum administratione.*

129 *Adducuntur exempla*, & n.130.

132 *Judex Ecclesiasticus, & quicumque alius Justitiæ, sive Sacramentorum administrator publicè peccantem a Sacramentis excludere tenetur.*

133 *Ordinarius non potest retardare effectuationem Matrimonii cum eo, qui votum simplex Religionis, vel Castitatis emisit.*

Contrarium num. 134. 135. 136. 137. 138. 139.

140 *Potest Judex damnare Virum, quem certo novit innoxium, quatenus ex actis reum esse resultet.*

Declara ut num.141.

142 *Differt prædictus casus ab alio, quo Filius Matrimonium inire prætendit contra expressam, & probatam voluntatem Parentum cum scandalo, quod occultari non potest*, & num.143. 144.

145 *Non licèt Parocho Sacramentum notorio peccatori administrare, nec Episcopo, ut administretur, annuere.*

146 *Nec ulli Judici opem ferre peccanti.*

147 *Cur in Crimine occulto liceat operam conferri a Judice, vel a Ministro Sacramentorum, non autem in notorio*, & num. 148. 149. 150. 151.

152 *Meretrices tollerantur.*

153 *Sed nullus Judex eisdem peccandi licentiam concedit.*

154 *Nec ullus Sacerdos eisdem in peccato existentibus Eucharistiam ministrat.*

155 *Quique contrarium faceret similis esset ei, qui vendit alicui gladium, quem prævidet ad aliquem vulnerandum usurum.*

156 *Vel ei, qui Mulieri ad fornicandum accedenti Januam aperit.*

157 *Vel scalam humeris sustinet, per quam illius Dominus, vel amicus ad stuprandam Virginem accedat.*

158 *Peccatum adeò grave, ut contraria propositio sit damnata.*

159 *Meretrices tollerantur, quia quandoque tollerare licèt leviora mala ad evitanda pejora.*

160 *Longè se res habet, si præstetur vitiis opera, & Judicis auctoritate crimina foveantur.*

162 *Si non sunt facienda mala, ut eveniant bona, multo minus facienda sunt mala, ut eveniant pejora.*

163 *Non subsistit, quod permitti debeant*

beant dicta Matrimonia Filiorumfamilias, ne Sponsi eum dispendio æternæ salutis utantur.

164 *Ex ea ratione, qua Ecclesia prohibuit Matrimonium Catholico cum hæretica,*

165 *Quia nempè pro remedio contra concupiscentiam habet sexcentas alias Catholicas Fœminas.*

166 *Quemadmodum mille Puellas habet æqualis conditionis Filiusfamilias, præter illam Parentibus invisam, & Consanguineis ignominiosam*, & num.193. 207.

167 *Sicuti non potest Ordinarius sine peccato licentiam concedere Catholico, ut cum hæretica contrahat Nuptias, nec Parochus eisdem assistere non obstante libertate Matrimonii, & periculo fornicationis, ita nec dictis Matrimoniis Filiorumfamilias, & quare?*

168 *Non est indulgendum, & cooperandum peccato mortali, & sacrilegio ad saturandam libidinem Filiifamilias, & quare?*

169 *Prævalere non debet velleitas miserrimæ Creaturæ sacrilegè Matrimonium contrahere exoptantis infinitæ Creatoris excellentiæ tale Matrimonium prohibentis.*

170 *Nec consolandus est homunculus ad ejus libidinem confovendam, ut infinita injuria, mediante peccato, Deus offendatur.*

171 *Permitti deberet, quod omnes Paradisi Sanctos, si fieri posset, in Infernum præcipitarent, potius quam committi deberet voluntarium veniale peccatum, & quare?*

172 *Multa minus cooperandum est mortali peccato, ut cæcus Adolescens ad saturandam libidinem impiè sacrilegium committat.*

173 *Non subsistit, quod a Jure Canonico Filiis nihil vetitum sit circa Nuptias.*

174 *Leges, Doctorumque sententias nostris non debemus aptare cupiditatibus, vel juxta nostrum commodum interpretari.*

175 *A Jure Canonico abrogatum fuit Jus Civile, quatenus dicta Filiorum Connubia irrita, & nulla declarat, sed simul voluit, quod essent illicita*, & num.253., & seqq.

176 *Ordinarius non potest penitus impedire dicta Matrimonia, sed tantummodò ad tempus illa prohibere, adhibitis remediis opportunis, ut Filii resipiscant, & si fuerint obstinati, permittere debet, ut Jure suo utantur.*
Declara, ut num.179. 180.

177 *Judex tenetur cogere Sponsum detrectantem, ut alteri petenti fidem juratam servet, sed si adhibitis præceptis, minis, atque Censuris non proficiat, ultra progredi non debet, neque omnimoda coactione quemquam compellere, ut Matrimonium ineat*, & num.198.

178 *Ita procedi debet circa Filiumfamilias, adeout si constans fuerit in voluntate contrahendi dictas Nuptias, non debet ulterius compelli contra libertatem Matrimonii ad illas deserendas.*
Declara ut num. 179. 180.

181 *Si Ordinarius impediret tantum ad tempus dicta Matrimonia, aperiret viam falsitatibus, atque perjuriis.*

182 *Cui malo Prælati occurrere debent prohibendo non ad tempus, sed in perpetuum, & etiam ex officio ne contrahantur*, & n.194.

183 *Quia Jus Divinum non ad tempus, sed perpetuo præcipit honorare Parentes.*

184 *Nèc ad tempus sed semper Sancta Dei Ecclesia dicta Matrimonia detestata est, atque prohibuit, & quare?*

185 *Judicis, Episcopi, Parochique debitum est non solum vitandi scandalum, sed & impietatis non fovendæ, religionis a sacrilegio defensandæ, vitandæ injustitiæ in Parentes, & cæteros Consanguineos, Reipublicæ incommodis occurrendi, & aliena crimina impediendi.*

186 *Nèc Judex suo Decreto, nèc Episcopus suo mandato, nèc Parochus*

VO-

VOTUM IX.

Ontendentibus, & quidem strenuè, maximoque cum strepitu Procuratoribus, & Advocatis cujusdam nobilis
1 Adolescentis, qui cum Fœmina vilis, & longè disparis conditionis, clàm Sponsalia contraxerat, per Nos licentiam concedi debere ineundi optatum ab utroque Sponso Matrimonium, non obstante reluctantia Parentum, Fratrum, & Consanguineorum Adolescentis, & quodammodo Nos etiam redarguentibus, quia super Denunciationibus, antequam res ad forum contentiosum deducta fuisset, spretis enixis Sponsorum precibus, dispensare noluimus; unde factum est, quod notitia hujusmodi Sponsalium ad aures Parentum, & Consanguineorum Adolescentis devenerit, se seque opposuerint, Nos ab illorum clamoribus, atque querelis nihil perterriti, sanamque sententiam *D. Archiepiscopi Muscettolæ*, aliorumque doctissimorum Virorum secuti ad consulendum nostræ conscientiæ coacti fuimus decernere non esse locum Matrimonio, & ad eorum satisfactionem, & pro nostra justificatione compellimur rationes adducere, cur illorum instantiæ tàm circa licentiam contrahendi Matrimonium, quàm circa dispensationem super Denunciationibus omnino annuere non debuimus.

Eatenus igitur ita resolvendum esse putavimus, quatenus verum est, & ineluctabile principium illud, quod non licet Filiisfamilias *sine Parentum consensu*, & consequenter cum peccato, & scandalo *indignè*, & cum injuria Parentum, ac Consanguineo-
2 rum contrahere Nuptias *Jo: Paulus Vuindech in Opusc.* quod inscripsit *Theologia Jurisconsultorum lib. 2. cap. 23. pag. 71.* = ibi = *In hoc igitur dubio duo consideranda sunt; Primum utrum consensus Parentum requiratur in Matrimonio contrahendo; Secundum utrum Matrimonium sine consen-*
3 *su Parentum valeat nec ne. In primo membro conveniunt omnes; Nam Theologi, Canonistæ, & Legistæ sentiunt in Matrimonio contrahendo consensum Parentum adhibendum esse. Theologi allegant quartum præceptum: Honora Patrem, & Matrem, & alios similes locos. Canonistæ habent Canon. Nostrates 30. quæst. 5. Can. penult. 32. quæst. 2. Legistæ allegant l. Titia ff. de Verb. obligat. Nec est dubium, quin liberi peccent sine consensu Parentum* 4
contrahentes = convenit *Ledesma tract. de Matrim. quæst. 47. artic. 6. vers. Secunda conclusio regulariter* = ibi = *Etiamsi Pater nihil præcipiat Filio, contrahere contra ejus voluntatem est* 5
peccatum mortale contra virtutem pietatis; & idem docent omnes Doctores tam Theologi, quam Jurisperiti = & alii quamplurimi per Nos relati in nostro *Vot. I.* ferè *per tot. & Vot. II. n. 6. 7. 12. 13. & seqq. & n. 26. 27. 28. 46. 59. 69. & Vot. IV. n. 3. 12. 13. 210. & Vot. V. n. 68. & seqq., & Vot. VI. n. 73., & seqq., & Vot. VII. n. 209. & seqq.*

Sapientissimo namque Dei consilio effectum est, ut cum variæ sint Hominum societates, nulla tamen vel dignitate præstantior, vel utilitate efficacior, vel jucunditate uberior existat, quam eorum, qui arctissima corporum, animorumque conjunctione ad individuam vitæ consuetudinem fovendam coaluerunt. Deus est, qui sanctissimis legibus hoc Matrimonii fœdus communivit, quique spiritualibus gratiæ donis hanc conjunctionem munificentissimè cumulavit; Deus est, qui eam ad dignitatem extulit Sacramenti, atque arctissimum illius nexum mysticæ Christi, & Ecclesiæ copulationi parem effecit: Divinæ ergo repugnat ordinationi, siquis non ea pietàte, ac religione, quam tanti dignitas postulat Sacramenti, ad nuptiarum celebrationem accedat, sed cum peccato, ad quod proindè evitandum arcendos esse a Matrimonio 6
illud cum scandalo contrahere petentes expressè præcipit *text. in Cap. Cum in tua 27. de Sponsal.* = ibi = *Si persona gravis, cui fides sit adhibenda tibi denunciet &c. & de fama, vel scandalo doceat, aut etiam per teipsum posses certificari*, DE PLANO DEBES *&c. eos, qui sic contrahere nituntur*,

tur, *si moniti induci nequiverint*,
compellere, *ut a tali Contractu desi-*
7 *stant*, = ubi *Gloss. verb. Scandalo* ad-
vertit = ibi = *Nota*, *quod propter*
scandalum impeditur Matrimonium =
clarius *Abb. ibid. n.* 4. = ibi = *Nota*
istum textum singulariter in eo, *quod*
addit de scandalo; *ex quo potes infer-*
re, *quod ubi inter aliquos &c. scan-*
dalum timetur ex Contractu Matri-
8 *monii*, *potest*, ET DEBET *Judex inter-*
dicere Matrimonium = idque repetit
in *Cap. Requisivit sub num.*4. *eod. tit.*
ubi docet, quod si timeatur inimici-
tia inter Parentes, & Consanguineos,
Judex cessare debet a compulsione,
non obstantibus Sponsalibus præce-
dentibus etiam juratis *Barbos. in d.*
Cap. Cum in tua 27. *n.*6. *de Sponsal.*
= ibi = *Notatur ad hoc*, *quod quando*
scandalum timetur inter Contrahen-
9 *tium Consanguineos ex Matrimonii*
Contractu, *potest*, ET DEBET *Judex*
contradicere Matrimonium = & pari-
ter in præcit. *Cap. Requisivit num.*
ult. pluribus citatis advertit in Conju-
giis inter impares semper malum
10 exitum rationabiliter esse timen-
dum *Corrad. in prax. dispen-*
sat. lib. 7. *cap.* 5. *num.* 49.,
ubi quod experientia comprobatum
est, quod dum Matrimonia inter inæ-
quales contrahuntur, infelices sequun-
11 tur exitus *Zaul. ad Stat. Favent. tom.*
1. *lib.* 4. *rubr.* 26. *num.* 40. = ibi = *Pa-*
rentes &c. possunt, *& debent*, *me-*
12 *diante recursu ad superiores*, *illud im-*
pedire = & deinde *n.* 43. eam affert
rationem = *Quia imprudens Adole-*
scens tractu temporis patiens damna
ob injuriam factam Parentibus, *& Fa-*
miliæ, *ac discordiam exinde inter eos*
causatam, *ut plurimum odit Uxorem*,
13 *nam ille ardens concubitus ex immo-*
derato amore proveniens odium maxi-
mum parit = ibique plures allegat,
inter quos *Menoch. cons.*69. *num.* 36.
43. *& seqq.*, qui *num.* 47. refert
exemplum expressum in *lib.* 2. *Reg.*
cap. 13. *vers.* 12. *& seqq.*, ubi quod
Ammon Davidis Filius, inscio Patre,
cujus consensum prius exquirere no-
luit, Thamar Virginem speciosissi-
mam valdè per illum amatam oppres-
sit, cum ea cubavit, & deinde longè

majus fuit odium, quo illam est prosequutus, quàm amor, quo eamdem ante dilexerat, & *seq. num.* 48. subjungit ex *Fulgos. lib.*6. *cap.* 11. quod Joanna II. Neapolitanorum Regina, Joannem Carazolum Roscum ex ignobili genere ortum in Virum duxerit, sed, hoc inæquali Conjugio celebrato, tandem ob maximam conditionis disparilitatem illum contempserit, & adeò eumdem oderit, ut sine pietate crudeliter eum jusserit trucidari.

Et quod mirum est, in facto Nos e contra vidimus in quadam Civitate, ubi Vicarii Generalis munus exercebamus, quod Vidua, quæ, licet ex honestis Parentibus orta, honesti pariter orbata Marito, ac satis fortunæ bonis provisa, adhuc *vesano amore* obcœcata, non obstantibus assiduis precibus, ac lacrymis suorum Filiorum, ac suorum Consanguineorum, Affiniumque suasionibus, hortationibus, & etiam minis, cum Episcopi licentia desponsaverat quemdam Adolescentem nec professionem, nec artem aliquam habentem, nihilque possidentem, sed vilem, pauperem, & cujusdam Famuli Filium, non ipsa, quæ cum simili inæquali Connubio se humiliaverat, prima Sponsum odio habuerit, sed ille, quem Uxor nudum, & infantem in propriam domum admiserat, pro ejus amore proprios Filios afflictissimos deseruerat, eumque suis sumptibus alebat, vix suæ libidini satisfecit, statim ipsam injuriosis verbis, & frequenter verberibus afficere cœpit, ad adulteria expensis Uxoris se publicè vertit, & tandem, ut Vir ingratissimus, seu carnifex impius, & quavis hyrcana Tigre ferocior, eamdem laqueo suspendere tentavit, quæ hodie ab iniquissimo, crudeli, ac immani Viro sejuncta, & quoddam Conservatorium ingressa, ibi suum volitum infortunium deflere cogitur; Ipse vero pro tentato Uxoricidio promerita pœna, ex indulgentia Judicum non persoluta, si malis artibus aliquam in dies pecuniæ summam acquirit, ea pro continuandis in Lupanari adulteriis sibi deservit. Adeo verum est, quod Matrimonia inter inæquales ex culpa aut unius, aut alterius Sponsi sive superioris, sive infe-

ferioris conditionis funestos, ut plurimum, pepererunt effectus, quos eventuros semper est timendum, & propterea talia Connubia a Judicibus Ecclesiasticis omninò sunt impedienda, ut advertit etiam *Escobar. de Nobilit. & Purit. par. 1. quæst. 4. §. 7. num. 94.*, ubi monet Judices Ecclesiasticos, ut Parentibus assistant, solvit objecta, & rectè considerat inhonestam causam, a qua ortum habent, & perniciosos effectus, qui prædicta Connubia consequuntur *Gobat. tom. 1. exper. theolog. tract. 10. cas. 3. n. 106. Conink. sup. 4. Decretal. tit. de Sponf. num. 31. Boss. de Contract. Matrim. cap. 11. num. 97. Dicastill. tom. 3. de Matrim. disput. 4. dub. 18.* = ibi = *Potest Judex Ecclesiasticus, auctoritate sua interposita, impedire tale Matrimonium* = & infra = *Poterit, imò* DEBEBIT *Prælatus impedire tale Matrimonium, & Pater implorare Superioris auxilium. Ergo Superior ipse potest, &* DEBET *tunc suam auctoritatem interponere* = concordat *Bonaccin. theol. moral. tom. 1. tit. de iis, quæ pertinent ad Matrim. quæst. 4. punct. 17. num. 26.* = ibi = *Parentes possunt impedire Matrimonium &c. & licitè possunt implorare Superioris auxi-*
17 *lium; Ergo Superior potest, ac* DEBET *suam interponere auctoritatem* = ibique affirmat, se in casu practico ita consuluisse; Illudque Superior impedire tenetur etiamsi agatur de Matrimonio Filii divitis cum Fœmina paupere *Piton. discept. Eccles. 52. num. 89.* multòque magis, si tale Matrimonium Familiam deturpet *Opatovius de Sacram. tract. de Matrimon. disput. 2. quæst. 18. num. 158.* = ibi = *Proindè nèc Ecclesia, nèc illius Parochi debent concedere facultatem Filia-*
18 *bus nubendi contra voluntatem Parentum, præsertim cum tale Connubium vergat in illorum dedecus* =

Et in fortioribus terminis, quod Judex possit hujusmodi Matrimonia *ex officio* quoque impedire, ultra relatos in nostro *Vot. IV. n. 131.*, *& Vot. VII. n. 211.* notat *Præposit. in d. Cap. Cum in tua 27. num. 2. de Sponsal.* = ibi = *No-*
19 *ta quod Judex potest* EX OFFICIO *de scandalo inquirere ad finem, ut impediat Matrimonium* = & infra = *Ubi Judex videt, quod si duo capiunt se in Virum, & Uxorem, etiam data, quod Partes ipsæ sint contentæ contrahere, nec alias Contradictor appareat, tamen ipse scit futurum scandalum*, EX 20
OFFICIO *potest Matrimonium inhibere* = latè *Del Bene de immunit. par. 1. cap. 8. dub. 19. sect. 9. num. 43. & seqq*; = ibi = *Si ex Matrimonio, quod Filius, vel Filia contrahere cogitat ob disparitatem Sponsorum, vel quid simile, Familiæ dedecus, discordiæ, & scandala timeantur, ideoque tale Matrimonium sine peccato contrahi non possit, Parentes illud impedire possunt, ac debent implorata Judicis auctoritate*, AD CUJUS OFFICIUM PERTINEBIT 21
CAVERE, *ne contrahantur similia Matrimonia, ex quibus scandala, & infelices exitus sequi consueverunt* = etiam Virum in Carcerem detrudendo, donèc aliud remedium effulgeat 22
Pignattell. consult. 11. num. 1. tom. 4. Carol. Anton. de Luc. ad Ventrigl. in prax. tit. de testib. in caus. Matrimon. annot. 3. §. 1. num. 6. vers. Accedit, quod Judex Sabell. in Summ. §. Filiatio num. 64. in fin. & §. Matrimonium num. 1. vers. Quod Pater Raynald. syntax. crimin. tom. 1. cap. 6. §. 4. num. 73. Quò magis enim hoc Sacramentum est magnum *Apost. ad Ephes. cap. 5. vers. 32.* & Sanctum *Sac. Concil. Trident. sess. 24. cap. 10. in fin. de reformat. Matrim.* eò magis curare debet Episcopus, ut ritè, rectè, piè, ac religiosè perficiatur, ne per malitiam hominum quidquam præjudicii inferatur ejusdem sanctitati, & dignitati, sed undequaque laudabiliter celebretur.

Quapropter Judices Ecclesiasticos similibus Matrimoniis faventes 23
peccare mortaliter non est ambigendum *Rebell. de obligat. Just. par. 2. lib. 2. quæst. 14. sect. 1. per tot.*, & signanter *num. 9.* = ibi = *Prælati non debent conjungere eos, quos constat in contrahendo injuriam aliis facere, atque adeò sine peccato tale Matrimonium inire non posse* = & infra = *Si* PRÆLATI *ejusmodi Nuptias Parentibus injuriosas concilient*, COOPERABUNTUR PECCATO *Contrahentium* = 24

rursus

rursus §. *At dices* = ibi = *Itaque non debet à Ecclesia bonorum morum, & probitatis magistra facultas concedi &c. ad contrahendum cum peccato, sed potius dissuadere* DEBET *talia Connubia. Ad idque* TENENTUR PRÆLATI
25 *non solum ex præcepto correctionis fraternæ , sed etiam ex* PROPRIO *Pastorali* OFFICIO = convenit *Guttierez quæst. Canonic. lib.1. cap.20. num.23. unic med.* = ibi = *Quinimo in hac specie , si aliud faceret* (Ordinarius) *dum Matrimonia inter valdè impares favere vellet , sibi forsan , ac suæ con-*
26 *scientiæ detrimentum afferret tamquam* COÓPERATOR , *atque* EXECUTOR PECCATI *Filii* = pluribusque aliis cumulatis *Ferdinand. de Valent. discept. 5. num. 10. & seqq. , de re Eccles.* =ibi= *Denique* PRÆLATI , *si hujusmodi Nuptias adeò Parentibus injuriosas demandarent , aut non prohiberent, ipsi quoque* REI EVADERENT PECCATI MORTALIS , *quod Filius committeret nubendo Mulieri indignæ &c. Et rectè quidem , sive quia ad Prælatos præcipuè spectat Filiorum obedientiam erga Patrem promovere , ejusdemque Familiæ , & Propinquorum splendorem , ac decus sartum tectum tueri , saluti Ovium ipsis commissarum consulere , & scandala impedire &c. sive demum, quia Matrimonium sancta res est , & sanctè tractandum &c. Undè quo colore , quave justa ratione Prælati suum munus implerent annuendo, ut Matrimonium contrahant ii , quos constat non aliter contrahere , quam sacrilegè , & in peccato mortali , quatenus in ipso actu faciendi Matrimonium cum indigna, Parentibus, & Familiæ dedecus , ac ignominiam ingerunt* = & ante illum *Boss. de Matrim. cap. 11. n. 89.* = ibi= *Certum videtur in omnibus casibus , in quibus Filii peccant mortaliter , Parentibus invitis contrahendo aliquod Matrimonium,* PRÆLATUM PECCATURUM GRAVITER , *si Filiis faveret , vel apponendo se Parentibus volentibus impedire* =

Quæ veritas manifestissimè evincitur ex eo, quod Matrimonium esse
27 unum ex septem Ecclesiæ Sacramentis fide docemur *D. Paul. ad Ephes. d. cap. 5.* , cumque Episcopalis muneris sit prohibere , & diligentissimè invigilare , ne ad Sacramenta suscipienda indignè accedatur , minusque in- 28
dignis ministrentur , & è contra maximè horrendum sit favorem præbere ad illa indignè accedentibus , aliisque eadem indignè ministrantibus , unoque verbo, cum inter primas , atque præcipuas Episcopi sollicitudines ea adnumeretur , ne permittat sanctum dari canibus , nèc projici Margaritas
ante Porcos , sed rigorosè præcipiat , 29
ut arceantur ab Altari qui notoriè in
peccato versantur , multoque magis 30
qui in ipso actu sumendi , vèl ministrandi Sacramentum sacrilegè , & irreverentèr se gererent , nemo proindè sanæ mentis in dubium revocare poterit , quin ad huic proprio satisfaciendum muneri cavere debeat , ne Matrimonium ab iis celebretur , quos constat illud non aliter celebrare , quàm sacrilegè propbanando Mysterium , quod perficiunt , quatenùs in
ipso actu contrahendi *præceptum Na-* 31
turale , Divinum , & Ecclesiasticum violant , Parentes dehonorant , iisque , ac Familiæ dedecus , & ignominiam ingerunt : Nulla etenim intercedit, quoad hoc , differentia inter Matrimonium , & alia Sacramenta respectu Contrahentium , qui potiori non fruuntur jure ad Sacramenti Matrimonium sacrilegè ineundum , quam
ad Eucharistiæ Sacramentum sacrile- 32
gè suscipiendum ; Undè sicuti Fideles arcendi sunt ab Altari , & à suscipienda SS. Eucharistia , si peccatum eorum sit publicum , ita repellendi sunt indignè , seù aliàs rationabilitèr invitis Genitoribus Sponsalia Contrahentes à Sacramento Matrimonii propter eam-
dem peccati publicitatem , cum dis- 33
paritas Contrahentium , ac justa Parentum repugnantia semper notæ sint, omnibusque Concivibus , ac locis etiam circumvicinis occasionem præbeant murmurationis , & scandali , ad quod scandalum vitandum non sufficit insuper , quod Ordinarius Matrimonio non cooperetur expressum præbendo consensum , sed cum sit Judex , & Pastor de eo verificatur , quod dum potest prohibere Divinam offensam , &
non prohibet , consentire videtur *Fe-* 34
lin.

*lin. in Cap. Quantæ num.*2. *de Sen-
tent.Excommunicat.*ibique *Innoc.*, *An-
charan.*, *Jo.Andr.*, aliique , quos al-
legat *Card. Tusch. lit.P. conclus.*894.
*num.*1. & 7. *tom.*6. *Bonaccin. Theo-
log. Moral. tom.*1. *tit. de lit* , *quæ
pertin. ad Matrim. quæst.*4. *punct.*17.
*num.*26. *vers. Si sumptis* , ubi quod
tenetur Prælatus Matrimonia cum
peccato , & Parentum injuria cele-
branda non solum non coadjuvare ,
aut etiam dissimulare , sed pro viribus
35 impedire ; tùm *quia Filius peccat
ineundo Matrimonium in tali eventu* ;
Prælati autem *debent peccata impedi-
re* ; *tùm etiam quia ipsi incumbit sa-
luti Subditorum incumbere* , *ri-
xas tollere* , & *scandalum im-
pedire* ;

Quæ scandala , omisso quoque
Doctorum testimonio , ad eviden-
tiam liquet abesse non posse à Filio-
rum Connubiis contra justam Paren-
tum voluntatem initis , quia cum fue-
rint cum peccato , & sacrilegè atten-
tata , certum est Deum ea quatuor
Gratiæ Dona Contrahentibus non con-
ferre, videlicet 1. Gratiam Fidei, seù
fidelitatis, ad hoc ut servent Conjugi
fidem contra infidelitatem , quæ infi-
delitas est , semperque fuit maximum
Matrimonii malum ; 2. Gratiam Di-
lectionis , ne rixas , & odia subinde
inter Conjuges oriantur ; 3. Gra-
tiam sanctificationis , ut sciant Vas
suum possidere in sanctificatione , &
honore ; 4. Gratiam Sobrietatis, qua
libidinem , & concupiscentiam repri-
mere , & ad debitum modum reduce-
re valeant, quemadmodum in Con-
nubiis ritè , & rectè celebratis Deum
similia dona conferre D. *Paulus* innuit
*in Epist.*1. *ad Timoth. cap.*2. *vers.*15.
ubi de Christiana Conjugata dicit ,
quod *salvabitur per Filiorum gene-
rationem* , *si permaneat in Fide* , *Dile-
ctione*, & *Sanctificatione cum Sobrie-
tate* ; quæ conditio *si permaneat* satis
ostendit , quod hæc dona acquiri de-
bent in ipsa Matrimonii celebratione,
quatenùs illa non deindè acquirere ,
sed in illis jam acquisitis Conjugata
permanere debet; ideoque *D. August.
lib. de bon. Conjug. cap.* 18. inquit ,
quod *in nostrarum Nuptiis plus valet
Sanctitas Sacramenti* , *quam fœcundi-
tas uteri* .

Deficientibus igitur hisce Gratiæ
Donis , quia Gratia cum peccato ne-
quit associari , quilibet Judex , vèl
Episcopus facilè percipere potest quot
scandala , atque peccata inter Virum,
& Uxorem , quotque inter Parentes ,
& liberos sint secutura ex his Matri-
moniis , quorum causa per rebelles
Filios temerè, indignè, & sine Paren-
tum consensu nubentes maxima inju- 36
ria iisdem Parentibus irrogatur , ut
ex Jure Divino , *Naturali* , *Canoni-
co* , & *Civili in Vot.IV. num.* 3.4.12.
13.205.& *seqq.*, satis abundè compro-
bavimus . Hoc fatentur Theologi
omnes , ac Utriusque Juris celebrio-
res Interpretes, inter quos illi etiam,
qui in Matrimoniis non indignis ma-
ximè Filiorum libertati , & ultra ho-
nestatis fines indulgent , ac propte-
rea dubitari non potest, quod Judex,
qui talia peccaminosa Connubia vèl
favore prosequitur , vèl indulgentia
fovet, vèl negligenter non impedit ,
suo muneri deficiat in re gravi , & à
lethali culpa non excusetur *Dicastill.* 37
*loc. cit. Bonaccin. loc. cit. num.*26.
Serrarius tom. 2. *Opusc. de Cathol.
Matrimon. cum Hæretic. cap.* 4. ubi
latè probat obligationem Episcopi ad
impedienda similia Matrimonia dum
potest , ibique inter cætera argumen-
ta ex *Tridentino*,quod *Sess.*24. *cap.*10.
de reform. Matrim. mandat Episcopis
curare Nuptias , ut ea , qua decet
modestia , & honestate fiant *Sancta
enim res Matrimonium* , & *sanctè* 38
tractandum , jure, meritoque dedu-
cit , quod si honestatis , & modestiæ
cura in Nuptiis contrahendis incum-
bit Episcopo , nullo utique Jure ne-
gligere valet quæ spectant ad religio-
nem servandam , & removenda mala,
& sacrilegia in proposito enumerata
*per Card. Laurea tom.*3. *in* 4. *Sen-* 39
*tent. disput.*22. *artic.* 22. *n.*549.=ibi=
In mortali contrahitur , & *sic Deus
offenditur* , *ruina spiritualis proximi
inducitur*, *fidelitas in ministrando non* 40
observatur , *sanctum canibus datur* ,
idest peccatoribus , & *Sacramentum
Matrimonii sua efficacia privatur* =
optimè *Rebell. loc. cit. num.*9. *vers.*

Probatur primo, ubi subtiliter arguit,
quod si Prælato liceret talia concilia-
re Connubia = *Dabitur bellum justum*
ex utraque Parte inter Prælatos talia
Conjugia conciliantes , at inter Patres
ad eodem dissolvenda contendentes .
41 *Habent enim Patres jus impediendi*
Nuptias Filiorum ob causam justam =
quod adeo verum est , ut à pluribus
affirmetur , quod in dubio de justitia
Causæ præsumptio stet pro Parentibus,
inter quos *Molphes. in summ. tract. 4.*
cap. 7., qui licet alias nimiam erga Fi-
lios præseferat indulgentiam , tandem
nihilominus *num.* 24. veritati cedere
cogitur = ibi = *Quamvis in dubio præsu-*
mendum est pro Parentibus , & nun-
quam debent Filii sine Parentum consi-
lio, & consensu Matrimonium inire =

Æquivocabant autem prò Adole-
scente Scribentes , qui totis viribus
impugnabant , quod impedimentum
disparitatis , de quo agitur , referri
non posset ad illud impedimentum
Disparitatis , sive ad alterum *Condi-*
tionis , de quibus in illis tritis Carmi-
nibus = *Error, Conditio, Votum &c* =
quorum neutrum ad has Nuptias ex-
42 tenditur , sed quod talis *Disparitas* ,
quam unicè Matrimonium impedire ,
atque dirimere *Sacri Canones* defi-
niunt , ea est, quæ ex cultus , seù Re-
ligionis discrepantia oritur inter Vi-
rum , & Mulierem , nec non quod sub
Conditionis nomine significatur *Servi-*
tus unius ex Contrahentibus alteri ab-
scondita ex notissimis Juribus *In Can.*
Cave , *Can. Non oportet* 28. *quæst.* 1.
ibique *Barbos.*, quibus accedit totius
Ecclesiæ praxis , de qua unanimi voce
testantur Doctores in *Can. Si quis in-*
genuus 29. *quæst.* 2. *Cap.* 2. 3. *& ult. de*
Conjug. Servor. ibique *Gonzalez &*
Barbos. in Cap. Proposuit 2. eod. tit.
Guttierez quæst. Canonic. tit. de Ma-
trim. cap. 14. & cap. 90. Caboffut. in
Theor. Jur. Canon. lib. 3. cap. 22. &
23. D. Thom. in 4. distinct. 30. quæst. 1.
artic. 1. D. Bonavent. in 4. dist. 39. ar-
tic. 1. quæst. 1. & distinct. 36. artic. 1.
quæst. 2. Dicastillo tom. 3. de Sacram.
tract. 10. de Matrim. disput. 7. du-
bit. 6., & dubit. 59. Perez de Matrim.
disput. 25. sect. 1. & seq., & disput. 36.
sect. 1. & 2., omnesque alii, quos lato
calamo congerit *Sanchez de Matrim.*
lib 7. disp. 19. & disp. 71. per tot.
tom. 2.

Quandoquidem id Nos quoque
libentissimè fatemur , nèc unquam
cogitavimus disparitatem Natalium ,
aut vilem conditionem alterius Sponsi,
aut justum Parentum dissensum , aut
injustitiam , quæ Connubia indigna
inhonestat , sub altero ex prædictis
duobus impedimentis comprehendi ,
sed omninò contendimus , quod hu-
jusmodi Connubia , invitis justè Pa-
rentibus , per Filiosfamilias ineunda
sunt illicita , & peccaminosa tàm *de*
Jure Naturali, & Divino, hoc est ex 43
IV. Decalogi præcepto = *Honora Pa-*
trem , & Matrem = qui è conversò
cum his indignis Connubiis dehono-
rantur , quàm *ex præcepto non solum*
Civili, sed etiam Ecclesiastico, ex irre-
fragabili testimonio *Sac. Concil. Tri-*
dent. Sess. 24. cap. 1. de reformat. Ma-
trim. ubi constantissimè affirmat, quod 44
Sancta Dei Ecclesia ex justissimis causis
illa semper detestata est , atque prohi-
buit , & quamvis in prædictis *versibus*
hoc impedimentum non appareat in-
clusum , attamen aut id nihil obstat ,
quia & alia quoque impedimenta re-
periuntur , quæ in iisdem Carminibus
non continentur , ut prænotavimus
in Vot. I. num. 89. & seqq. aut referri
potest ad illud = *Ecclesiæ vetitum* =
quia Ecclesia ea Connubia *semper de-*
testata est , atque PROHIBUIT , aut
sufficit , quod contrahi non possint sine
peccato Mortali , cum *Mortale pec-* 45
catum de per se sit impedimentum ,
quod Sacramenti susceptionem reddit
illicitam , graviterque sacrilegam
SS. D. N. Benedict. XIV. dè Synod.
Diœces. lib. 8. cap. 14. §. 5. cum aliis
in dicto Vot. I. num. 102. , & seqq., &
num. 110. & idcirco uti rei illicitæ ,
damnatæ , prohibitæ , & culposæ Or-
dinarius sub pœna culpæ lethalis coo-
perari non debet , sicuti nèc licitè 46
Parochi *SS. D. N. Benedict. XIV. de*
Synod. Diœces. loc. mox cit. undè ma-
lè se gerunt nonnulli ex iisdem Paro-
chis , qui in Denunciationibus ante
Matrimonium faciendis sedulò labo-
rant , ne de promulgatis , aut pro- 47
mulgandis Nuptiis Parentes notitiam
asse-

assequantur, veriti nimirum ne tanto,
uti stultè putant, Matrimonii bono
per eos mora fiat, & propterea egre-
gios arcani custodes se profitentur in
eo ipso, cujus præconium, & banni-
mentum faciunt, unde in frequenti-
bus Urbibus ex importuno Sacerdo-
tum silentio usu haud raro evenit, ut,
quorum maximè interest, ii resciscant
ultimi, nèc antequam jacta sit alea,
tale facinus penetrent, quorum Pa-
rochorum silentium Contrahentibus,
& Proximo maximè damnosum sine
culpa declarare non possumus.

Falsa etenim est eorum Senten-
tia, qui tenent quidem mortaliter
peccare Parochum dum ministrat Eu-
charistiam publico peccatori illam in-
dignè petenti, sed liberant à peccato
eumdem Parochum, qui proximas
Filiorum Nuptias Parentibus celat,
quique voluntariè assistit Matrimonio
48 dum contrahitur ab iis, quos novit
detineri peccato ex ea ratione, quod
in administratione Sacramenti Eucha-
ristiæ est Minister, non autem in Ma-
trimonio.

Non est enim temerarium assere-
re, quod Parochus in Matrimonio
49 possit haberi ut Minister, nam adest
quoque Sententia, quæ Sacerdotem
Nuptiis benedicentem facit verum hu-
jus Sacramenti Ministrum, quæque
50 videtur etiam *Synodis*, ac *Ritualibus*
consona, à quibus Sacerdos hujus Sa-
cramenti Minister appellatur. Hanc
docuere Sententiam *Melchior Canus*
integro opusculo, *Toletus lib.7. In-
struct. Sacerd. cap.6. Petrus Ledesma
de Matrim. quæst.42. artic.1. Petr. de
Marca tract. de Matrim. Maldonatus
quæst.1. pag.441. Estius in 4. distinct.
26. §.10. vers. Aliorum opinio, &
seqq. Sylvius supplem. quæst.42. ar-
tic.1. Tutelensis Episcopus tom.3. cap.4.
Tournelius de Matrim. pag. 60. Petrus
Collet. tract. de Matrim. cap.4. ar-
tic. 2. Auctor de re Sacramentaria
pag.580. Erminier, Du Hamel, Ser-
ry, Vanroi, Gibert, Daniel Concina,
Florentius de Cocq., Natalis Alexan-
der*, & quamplurimi alii Viri doctissi-
mi, ac præ cæteris *SS. D. N. Bene-
dict. XIV. in tract. de Synod. Diœcesa-
na lib.8. cap.13. num.4.* = ibi = *Verum
quamquam huc usque explicata Mel-
chioris Cani sententia tot Doctorum
suffragiis communita sit valdè proba-
bilis, ac cuique liberum absque erro-
ris nota eam amplecti &c.* = iisque Ju- 51
ris Pontificii locis, in quibus *solus
consensus* Contrahentium sufficere
dicitur, ut in *Can. sufficiat 27. quæst.2.*,
præcipuè respondi posset, quod ibi ver-
bum = *solus* = excludit Concubitum,
qui non est necessarius ad validitatem
Matrimonii, non item *hierologiam* Sa-
cerdotalem, quæ semper necessaria
fuit, ut constaret Sacramentum, de
qua Sacerdotalis benedictionis neces-
sitate loquuntur passim Græcæ, & La- 52
tinæ Ecclesiæ monumenta, & præ cæ-
teris, *Epistola* EVARISTO tributa in
*Can. Aliter 30. quæst.5. Ignatius Epist.
ad Polycarpum, Chrysostomus Homil.
48. in Genes.*, nihilque luculentius illa
Balsamonis Canonistæ clarissimi sen-
tentia *ad Photii Nomocanonem tit.13.
c.2. pag.195.* = ibi = *Neque enim Corpo-
rum commixtio, sed precationum ritus
efficiunt ut Sponsalia evadant Nuptiæ* =

Verum adhærendo, ut par est, con-
trariæ quoque Sententiæ uti commu-
niori, & ab Ecclesia receptæ, quæ docet
Sacerdotem non esse Sacramenti Ma-
trimonii Ministrum, adhuc Parochus in
hoc etiam casu, quia tali Matrimo-
nio licitè non assisteret *SS. D. N. Be-
nedict. XIV. de Synod. Diœces. lib. 8.
cap.14. §.5.* = ibi = *Nec Parochus lici-
tè eidem Matrimonio assistit; quamvis
enim, juxta communiorem, magisque
receptam Sententiam, non sit Sacra-
menti Matrimonii Minister &c. nihi-
lominus in multis comparatur Mini-
stro, nèc licitè sua præsentia, &
auctoritate firmare potest contractum,
quem scit à Contrahentibus sacrilegè
iniri* = ob hanc proindè illicitam
ejus assistentiam à peccato non
foret immunis, ut solidè concludit
Arriaga tom.7. tract. de Sacram. in 53
*gener. disput.21. sect.6. num.36. &
seqq.*, attenta *Tridentini* dispositione,
ex qua per Parochi præsentiam red-
ditur validum Matrimonium, & pro- 54
pterea indubitatum est, quod Paro-
chus assistens moralitèr præstat ope-
ram ad Sacramenti confectionem,
ideoque videtur inesse Parocho nedum

parem , sed majorem obligationem quoad Matrimonium , quam quoad
55 cætera Sacramenta , itaùt specialem in isto diligentiam adhibere teneatur, ut deprehendat , an Contrahentes cum debita dispositione ad Sacra-
56 mentum accedant, ut considerat *Suarez in 3. part. D. Thomæ super qu.65. artic.4. disput.18. sect.2. circ. med. vers. Dixi in conclusione , & seq. tom.3. Dicastillo de Sacram. in gener. disput.3. dub.12. num.271.* = Ibi=*Undè in assistendo Contractui Matrimonii (in quo quamvis non sit Minister Sacramenti Parochus , in multis assimilatur Ministro , & non debet assistere indignè petenti) præmittendæ sunt inquisitiones de moribus , de vita &c.* = & in specie , quod Parochus ante omnia inquirere debeat de consensu Pa-
57 rentum monent *Barbos. de Offic. , & Potest. Paroch. part.2. cap 21. num.1. Pater Segneri in Parocho instructo cap. 23. §. 2.* luculenter , & solidè punctum examinat *Serrarius tom.2. opusc. de Catholic. Matrim. cum Hæretic.* ubi *cap.3.* ex professo demonstrat quomodo peccent Parochi voluntariè assistentes Matrimoniis, eorum, qui in statu peccati , & in actu pec-
58 candi Matrimonium contrahunt; itemque *Franciscus Verdius Episcopus Vici Equensis* non ignobilis Canonista , etsi idem faciles probabilissimo habenas laxasse dicatur , tamen non liberat à gravi peccato Parochum indignas Fi-
59 liorumfamilias Nuptias copulantem *in Instit. Canonic.* ubi pluribus rationibus probat Filium contrahentem Nuptias , Patre justè dissentiente, le-
60 thale facinus in se admittere primo ex Scriptura , secundo ex Canonibus , tertio , quia cum injuriam sibi à nascituris Filiis fieri nolit, hanc non debet suo Patri irrogare , injussu ejus Nuptias contrahendo, postremò, quia jure naturæ Filius obtemperare Patri tenetur justa imperanti , & deindè sic sequitur = *An peccet Parochus assistens , & Prælatus dans Filio licentiam contrahendi Patre rationabiliter invito ? Affirma: nam tunc coo-*
61 PERANTUR PECCATO *Filiorum &c. Licet Bossius de Matrim. cap.11.num.94. putet non peccare Parochum, nèc Prælatum si moneat , ne Filius contrahat Patre invito , cæterum licitè assistere petentibus contrahere, fortè quia tunc non cooperatur peccato Contrahentium , qui jam sunt parati ad contrahendum*=quod quidem ultimum *Bossii* subterfugium apparet *à Verdio* non fuisse adoptatum , uti patet ex illis verbis = *Licet Bossius* = Nil enim absurdius fingi potest , quam quia perditi Adolescentes parati sunt cum gravi suo peccato ad Nuptias contrahendas,
posse Pastorem dare manus,& ad idem 62
sacrilegium operam saltèm auxiliarem conferre ,

Diutius igitur non esset immorandum in confutandis hujusmodi laxamentis , quæ malo publico aliquando prorepserunt *ad excusandas excusationes in peccatis* , sed nihilominus , ut manibus contrectetur , quod nos non novitatem , nèque rigorem amamus , sed veritatem , meminisse juvat , quod cum Hæreticis Connubium liberum Catholicis non est sinendum,
tùm propter peccatum, sine quo con- 63
trahi non valet, tùm etiam propter pericula , quæ inde manare possunt *Can.*
Cave, Can. Non oportet, & alii 28. *qu.1.* 64
Concil. Eliberit. ann.305. c.16. Concil. Laodicen. ann. 320. c. 31. Concil. Trullan. c.72. Concil. Tolet. ann. 694. c.10. Concil. Narbonens. ann. 1609. cap.72. Qua in re Antistites peculiari modo vigilantes esse debent , se seque fortiter opponere , ne eorum subditi ineant Connubia cum Hæreticis sub gravibus pœnis præsertim Italis interdicta per Clem. VIII. *Constit. 42.*, quæ
incipit = *Cum Sicut* = §.2. Si igitur 65
Episcopus Catholico veniat daret , ut absque S. Sedis Dispensatione cum Hæretica se conjungeret, & Parochus illorum assisteret Matrimonio , nulli dubium esset , quod uterque peccaret , & uterque cooperaretur pecca-
to , quia tale Matrimonium ex justis 66
causis , hoc est propter peccatum , & pericula , quæ inde manare possunt Sancta Dei Ecclesia strictissimè prohibuit, sic æqualiter qunque indubitatum erit , quod si Ordinarius Filiofamilias licentiam tribueret , ut , invitis justè Parentibus, Nuptias cum Fœmina illis invisa , vel indigna contraheret, &
Pa-

Parochus eos in Matrimonium co-
njungeret, uterque culpam commit-
67 teret, & uterque cooperaretur pec-
cato, cum nulla, quoad prohibitionem,
inter unum, & alterum casum interce-
68 dat disparitas, quia tàm primum Ma-
trimonium ex justis causis, nempè
69 propter peccatum, & subsequentia
pericula, quàm secundum propter
peccatum ob injuriam Parentibus illa-
tam, & propter pericula, scandala,
& infelices exitus, qui inde manare
70 possunt *Sancta Dei Ecclesia semper de-
testata est, atque prohibuit*, itaut
aut Ordinarius, & Parochus non pec-
cent in primo casu, aut si in illo pec-
cant, quia contemnunt Ecclesiæ præ-
ceptum, nec etiam in secundo à pec-
cato immunes evadant, quia æquali-
ter auxilium, & operam præstant,
ut non solum Ecclesiæ, sed & *IV. De-*
71 *calogi præceptum* contemnatur; &
quemadmodum, si interrogaretur Pa-
rochus quò iret, dum de sola licentia
Episcopi pergeret ad Altare ad co-
njungendum Catholicum cum Hære-
tica, absque mendacio respondere
posset, se progredi de licentia, seù
mandato Superioris ad cooperandum
72 peccato, & rei illicitæ, utpotè ab
Ecclesia expressè prohibitæ, eodem
prorsus modo absque labe veritatis
interrogatus respondere deberet, cum
ad conjungendum Filiumfamilias cum
Fœmina Parentibus invisa iisdem con-
tradicentibus se conferret, quia hoc
73 etiam casu cooperaretur peccato,
reique illicitæ, utpotè non solum sem-
per *ab Ecclesia*, verum etiam *à Jure
Naturali, & Divino* interdictæ.
Undè merito *D. N.* BENEDICT. *XIV.
die 15. Novembris* 1741. datis publi-
cis literis in forma Brevis, quod in-
cipit = *Satis vobis compertum* = Ca-
thedræ Apostolicæ sensus adversus ista
74 minimè ferenda Filiorumfamilias
Connubia graviter, ac pro dignitate
§. *Leviora* deprompsit = ibi = *Huic
etiam malorum origini accepta sunt
referenda ipsa quoque secreta Matri-
monia contracta à Filiisfamilias con-
tra Patris justè dissentientis volunta-
tem, ex quibus quam gravia incom-
moda exoriri soleant, neminem latet* =
& infra §. *Hunc porro* Episcopos
adhortatur, ut sedulo inquirant = *An
contracturi Matrimonium sint sui, vel
alieni Juris; an Filiifamilias, quo-
rum Nuptiæ Patri justè dissentienti
sint invisæ; Ab Episcopali etenim,
quod geritis munere, nimium esset alie-
num, facilem præberi Filio inobe-
dientiæ occasionem* =.

Quibus ità constabilitis, super-
vacaneum esset ostendere, quod in
hisce casibus non liceat Ordinario su-
per Denunciationibus dispensare,
quoties enim peccat cooperando simi-
libus Connubiis, necessariò sequitur,
quod prohibeatur simul talem Dispen-
sationem concedere, quia sic etiam
sacrilego cooperaretur Matrimonio.
Attamen ad majorem Adolescentis,
ejusque Defensorum satisfactionem
superaddere non tædet, quod unani-
mes Theologi, & Canonistæ docent
peccare mortaliter Ordinarium sine
justa causa super Denunciationibus 75
dispensantem, inter quos *Card. de
Laurea tom. 3. in 4. Sentent. disput. 22.
artic. 15. num. 383.* ubi de communi
*Salmaticenses Theol. Moral. tom. 2.
tract. 9. cap. 8. punct. 7. num. 83.* = ibi =
*Episcopus &c. Si omnes Denunciatio-
nes absque justa causa omitteret, mor-
taliter delinqueret, abuteretur enim
potestate sibi concessa* = idque confir-
mat *Barbos. sup. Concil. Trident.
Sess. 24. cap. 1. num. 6. de reform. Ma-
trim. Pax Jordan. elucubrat. tom. 1.
lib. 3. tit. 7. num. 4.* qui alios utriusque
Fori Doctores cumulant.

Eo autem tantum casu timor im-
pedimenti à Parentibus apponendi ju-
stam dispensandi causam præbere po-
test, cum prævidetur, quod Paren- 76
tes ex odio erga Filios, aut ex pravo
fine alicui eorum impediendi liberam
status Conjugalis electionem, aut ob
aliam ex iis causis, de quibus in
Vot. I. num. 134. sint injustè contra-
dicturi, quibus cessantibus, etiamsi
Ordinarius arbitretur, quod post Ma-
trimonium scandala continuare non
possint, *sæpe enim vanæ minæ ja-
ctantur, terroresque opponuntur,
& discordiarum pericula intentan-
tur, quæ tamen experientia teste, ubi
defecerit ille impetus, & Matrimo-
nium celebratur, in nihilum reci-*
dunt

dunt, *facilèque animi conciliantur*,
sedaturque omnis tempestas, ut his
verbis considerat *Sanchez de Matrim.*
*lib.*1. *disput.*14. *num.*3. *vers. Caute*
*tom.*1. nihilominus, seclusis quoque
post Matrimonium scandalis, (quæ
vanitas est dicere ab indignis præci-
puè Nuptiis abesse posse) aut data
etiam post Matrimonium reconcilia-
tione animorum, hæc cedere poterit
apud Hnmines in laudem, & apud
Deum in meritum Parentum, qui Fi-
liis, post eorum lapsum, veniam præ-
bent, eisque injuriam remittunt, sed
quoties Filius, vel Filia in actu ce-
lebrandi Matrimonium ob mœrorem,
& maximam afflictionem, qua Paren-
tes afficiunt, & propter inobedien-
tiam, & debitæ Parentibus reveren-
tiæ defectum peccant, multoque ma-
gis quoties indignis Nuptiis Paren-
77 tum honori detrahunt, familiamque
deturpant, indubitanter peccat &
Ordinarius, si dispenset, cooperando
Filiorum peccato, nèc illum à pec-
cato jàm commisso excusat subsequens
reconciliatio, seù venia per Filios post
peccaminosum Matrimonium clemen-
tia, & pietate Parentum obtenta,
quæ non efficit, ut peccatum non fue-
rit antea commissum, nec quod Or-
dinarius eidem cooperatus fuerit,
dispensando super Denunciationibus,
ut clàm Parentibus, ipsisque insciis,
& inconsultis, sine illorum consensu
Matrimonium celebraretur contra
mentem *Concilii*, & cum gravi eo-
rumdem Parentum injuria, quibus
innotescere debet Filiorum Co-
njugium maximè indignè contra-
hendum, ad hoc ut ex hac justa
causa illud impedire valeant, seque
tueri possint à Filiorum offensione, &
propriæ Familiæ gradum conservare,
quibus Ordinarius assistere tenetur,
eorumque decori etiàm *ex officio* pros-
picere inhibendo Matrimonium, eo-
que magis, quia in eis malitiæ im-
pedimentum in dubio non præsumi-
78 tur, ut præ cæteris docent *Jo: Segu-
ra in Direct. Judic. Eccles. par.* 2.
*cap.*16. *num.*8. *&* 9. = ibi = *Timor
Parentum non est causa sufficiens ad
inducendum malitiæ impedimentum*,
etiamsi certum sit, *quod Parentes non
assentiuntur*, *nèc malitia*, *quæ do-
lum*, *&* *calumniam supponit*, *in Pa-
tre convenit*, *qui nemini facit inju-
riam*, *&* *jure suo utitur* = fuso cala-
mo articulum examinat *Guttierez
quæst. Canonic. lib.*1. *cap.*20. *per tot.*
ubi *num.*9. ex *Sot.* (qui tamquam
Theologus *Concilio Tridentino* inter-
fuit) patefacit intentum ejusdem *Tri-
dentini Concilii* Patrum in Denuncia-
tionibus demandandis inter cætera,
& præcipuum illud fuisse, ne Matri-
monia clàm Parentibus fierent, ibi-
que demonstrat jus, quod Parentes 79
habent indignis Filiorum Nuptiis con-
tradicendi, ex quibus *num.* 23. con-
cludit = ibi = *Non igitur Ordinarius
ægre ferre debet*, *quod Matrimonium
hujusmodi inter valde dispares impe-* 80
diri facile possit, *si tot Denunciationes
præcesserint*, *&* *quod Mulier ipsa
absque remedio manebit*; *Quando-
quidem jure optimo*, *&* *tuta conscien-* 81
tia id impedire possit Pater, *&* *huic se
spontè exposuit periculo Fœmina*, *quæ
alteri nubere vult inscio Patre Viri*.
*Aliud ergo quærat Connubium sua
statui condecens*. *Quod si honorem*,
& *pudicitiam suam indiscretè profu-
derit*, *sibi imputet &c.* = & infra =
Deficiente malitioso impedimento, *&*
stante justo, *jurique consono*, *potest*,
& *debet formam*, *&* *solemnia Conci-* 82
lii integrè, *&* *sua ordine servare* =
brevius *Pax Jord. elucubrat. tom.* 1.
*lib.*3. *tit.*7. *sub num.*51. = ibi = *Quod
si* (Pater) *justè*, *&* *rationabiliter im-
pedire nitatur*, *puta ob notabilem* 83
morum, *divitiarum*, *nobilitatis*, *&*
similium qualitatum differentiam,
tunc dicitur justè impedire, *nèc præ-
stabit legitimam causam ad hunc effe-
ctum* = videlicet pro Denunciationi-
bus omittendis *Menoch. cons.*69. *per
tot. tom.*1. ubi comprobat, quod Filii
in hoc casu graviter peccant contra
honorem Parentibus debitum, qui 84
jure valent eorum indignas impedire
Nuptias, quodque non licet Episcopo
Denunciationes omittere *Boss. de* 85
*contract. Matrim. cap.*11. *num.* 89.
= ibi = *Certum videtur in omnibus
casibus*, *in quibus Filii peccant mor-
taliter Parentibus invitis contrahendo
aliquod Matrimonium*, PRÆLATUM PEC-

CATU-

CATURUM GRAVITER, *si Filiis faveret, vel opponendo se Parentibus volentibus impedire, vel dispensando in Denunciationibus, ut facilius Filii absque Parentum impedimento contrahere possint* = consonat *Henriquez in summ. lib.* 11. *cap.*6. *col.*4. *litt. H.* = ibi = *Voluntas contrahendi, insciis Parentibus, non est idonea causa, ut*
86 *Ordinarius dispenset, ne fiant Denunciationes*=item *Card.de Laurea tom.*3. *in* 4. *Sentent. disput.* 22. *artic.* 16. *num.*407. ubi affirmat posse justè dispensari, si timeatur injustum impedimentum à Parentibus, & deindè subjungit = *Secus autem si ex justo motivo id faciant, scilicèt quia indignè*
87 *contrahitur, vel malum potiùs, quàm bonum ex Matrimonio nascitur &c.* = & infra *num.* 409. = ibi = *Quia prudens judicium non dictat, ut quis impediatur, ne suæ Familiæ utilitati salubriter consulat* =.

Et merito quidem, nam in subjecta materia Ordinarii facultas non est illimitata, sed continere se debet intra fines *à Sac. Concil. Tridentino* præscriptos, quod in hisce casibus nullam tribuit Episcopo potestatem, sed potius in reprobandis Clandestinis, ac hisce Nuptiis, & in statuendis præviis Denunciatinnibus in eum, inter cæteros, finem intendit, ut de prædictis
88 Nuptiis Parentes, quemadmodum jam diximus, notitiam assequerentur, illasque impedire possent *Ferdinand. de Valent. discept.*5. *num.*45. *de re Eccles. Piton. discept. Eccles.*52. *n.*86. utque vitarentur scandala, atque discordiæ inter Consanguineos, quæ frequentissimè subsequuntur Matrimonia, insciis Parentibus, celebrata, ut deducitur ex *Sot. in* 4. *Sentent. distinct.*28. *quæst,* 1. *artic.* 1. *col.*3., & ex aliorum DD. sententia notavit *Vidal. in Arc. Vital. tit. de Matrim, Inquisit.*3. *num.*13. undè si Ordinarius dispensando permitteret, quod Matrimonium, insciis Parentibus ab omnibus DD. improbatum, tamquam scandalorum fons, & origo, clanculum celebraretur, suæ facultatis fines excede-
89 ret *Guttierez quæst. Canonic. lib.* 1. *cap.*20. *num.*25. = ibi = *Adversus mentem Concilii fieret, si remitterentur Denunciationes, cum Concilium, ob hanc rationem, ut Patri innotesceret, voluit Denunciationes fieri debere. Ergo Ordinarius concedendo prædictam licentiam forte excederet fines suæ potestatis* = & ei certissimè conveniret, quod generaliter de Dispensationibus super Ecclesiæ legibus absque rationabili causa concessis ex 90
D.Bernardo scripsit *D. Antonin. par.* 1. *tit.*17. *cap. unic.* §. 20. *vers. Unde definitur* = ibi = *Non sunt Dispensatores, sed Dissipatores, & peccabunt ipsi Dispensantes cum Dispensatis, si eis utantur.*

Hinc docti, ac religiosi Episcopi tàm antiqui, quàm moderni, qui nèc in annuendo Filiorum libidini, impudentiæ, & temeritati adversus justum Parentum dissensum, nèc in alienandis liberis ab obedientia, cohabitatione, concordia, & amore erga Genitores potentiam suam, seù peccaminosam præpotentiam ostendere satagunt, sed in Deum, & in proximum, & maximè in suas Oves caritate, & justitia præfulgent, in suis *Sy-* 91
nodalibus Constitutionibus, quoad Matrimonii Sacramentum, Parochis præcipere non omiserunt, ut sedulo, semperque investigarent, an Matrimonio per Filios ineundo accederet Parentum consensus, ac plerumque demandarunt, quod, nonnisi hujusmodi consensu accedente, Denunciationes inchoarent, quo deficiente, ab omni actu desisterent, totumque deferrent ad Episcopum, qui causis renitentiæ examinatis, de illarum justitia, vel injustitia judicaret, ut legitur in Sy- 92
nodo *Mediolanensi VI.* = ibi = *Si vero Filiifamilias sint, hos Parochus valde cohortetur &c. ut illis* (scilicet Parentibus) *ne insciis quidem, nedum invitis rem tanti momenti ineant* = si minus profecerint, rem totam ad Episcopum deferri jubet. Inter *Constitutiones* Ecclesiæ *Veronensis* per D. Episcopum Joannem Mat- 93
thæum Gibertum tunc fungentem munere Legati Apostolici prò tota Dioecesi editas *sub anno* 1542. *tit.*7. *cap.* 1. sic habetur = *Monemus ne deinceps quisque præsumat Matrimonium contrahere*, NISI CUM PRÆSENTIA *Sacerdotis proprii, &* PATRIS, *ac* MA- 94

TRIS

TRIS *si habuerint* = Item Synodus
Monopolitana sub D. Episcopo Antonio
nio Portio non longè à *Concilio Tri-
dentino* congregata *anno* 1585.*cap*.17.
ita statuit = *Licet Matrimonia à Fi-
liisfamilias sine consensu Parentum
contracta , si canonicum aliud impedi-
mentum non obsistat , valida reputen-
tur , ac firma , quia tamen Sancta
Dei Ecclesia ex justissimis Causis sem-
per illa detestata est , atque prohibuit,
Parochi eorum prius voluntatem ex-
plorent , sive Parentum, sive aliorum,
ad quos futuri Sponsi , vel Sponsæ tu-
tela , vel cura dignoscitur pertinere ,
qui si non consenserint , paternè Spon-
sos admoneant , ne illis invitis aliquid
deliberare velint , sed Parentibus obe-
diant* = nèc ultra progredi sinit , ut
ex sequentibus verbis apparet . *Pa-*
95 *normitana* Synodus de *anno*1586. sub
D. Archiepiscopo Cesare Marcello
par.2. *cap*.8. disponit = ibi = *Parochi
officium sit Filios Matrimonio adne-
ctendos absque Parentum consensu ,
veniaque petita , ne illud ineant ,
monere , ne Paternæ obedientiæ , re-
verentiæque officio non satisfiat* =
96 Idem præcipit Synodus *Placentina an-
ni* 1589. sub D. Episcopo Philippo
Sega ; Accedit Synodus *Sabinensis*
97 sub D. Card. Ptolomæo Comensi ce-
lebrata sub die 4. *Maii* 1590. *cap*. 2.
tit. *Quæ circa Sacramentum Matri-
mon.&c. vers*. *Hortentur*=ibi=*Horten-
tur quoque Filios , & Filias , qui
Matrimonio jungi voluerint , ne Pa-
rentibus inconsultis , aut repugnanti-
bus , illud contrahant* = ut videre est
in Appendic. ad Synodum habitam per
Emum D. Card. Hannibalem Albani
98 *sub anno* 1736. *pag*. 58. In Synodo
Auximana sub D. Card. Antonio Ma-
ria Galli *anni* 1593. *tit. de Matrim.
cap*.19. decernitur = ibi = *Mandamus,
ut nullus Parochus eos , quos sciverit,
invitis Parentibus , Matrimonium
velle contrahere , Matrimonio conjun-
gat , sed ea de re eos reddat cer-
tiores , ut quid sit agendum , ma-
turè possimus deliberare* = Gabriel Pa-
99 leottus , qui ut Jurium Doctor *Sacro
Concilio Tridentino* interfuit , postea
S.R. Ecclesiæ Cardinalis , & Bono-
niensis Archiepiscopus renunciatus
edidit *Statuta* vernacula lingua exara-
ta pro dirigendis Matrimoniorum ne-
gociis , inter quæ, id quoque deman-
dat,videlicet=*Occorrendo che qualche
figliuolo di famiglia voglia congiun-
gersi in Matrimonio , contradicendo,
ed opponendosi il Padre, non sarà am-
messo dal Curato senza partecipazione
dell' Arcivescovo* = Horum similia
sunt, quæ caventur in *Synodo Provin-
ciali Senensi anni* 1599.*Item* Synodus 100
Catanensis habita de *anno* 1623. sub 101
D. Episcopo Joanne de Osorio *par*. 2.
num 97. pariter jubet = ibi = *Pare-
chus Filiosfamilias moneat , ne insciis
Parentibus,aut etiam invitis, Denun-
ciationes haberi , aut Matrimonio
jungi velint , non propterea quod ad
Sacramenti Matrimonii firmitatem
necessariò requiratur Parentum con-
sensio , sed ut Paternæ obedientiæ, re-
verentiæque id tribuatur* = Hoc
idem habetur in Synodo *Cæsenaten*. 102
sub D. Episcopo Petro Bonaventura
*anno*1638. celebrata . Inter *Constitu-
tiones* Synodi *Mazzariensis* indictas a 103
D. Card. Jo: Dominico Spinula *an-
no* 1641.*lib*.2. *cap*.10. legitur = *Cura-
tus, si Matrimonium contracturi sint
Filiifamilias , eos valde cohortetur,
ne illud,renitentibus Parentibus, ine-
ant , sed Paternæ obedientiæ officio
satisfaciant*= Carolus Rossetti S.R.E.
Cardinalis in Synodo *Faventina*,quam 104
habuit *de anno* 1647. *tit*.10. *cap*. 10.
demandat=*Ut Parochi non solum Spon-
sorum consensum , sed etiam eorum
Parentum , si Filiifamilias fuerint ,
diligenter inquirant ; quod si difficul-
tates comperiant, Nobis inconsultis ad
Denunciationes non progrediantur* =
D. Ascanius Maffei Archiepiscopus
Urbini in Synodo *Urbinaten. celebra-
ta sub die* 8. *Junii* 1648.*cap*.21.*vers.
Similiter* sic jussit=*Moneat* (Parochus)
*tamen Filiosfamilias, ne, insciis , in-
vitisque Parentibus,tam tanti momen-
ti aggrediantur, sed potius debito ob-
sequio eorum voluntati subjaceant* =
Statutum quoque fuit in Synodo *Mon-* 105
tis Regalis de anno 1652. sub D.Card.
Francisco Peretti *sess*.2. *cap*.8. ut in-
fra=*Si contrahentes Filiifamilias fue-
rint , Parochi ab ipsis quærant utrùm
consciis , & permittentibus , an in-
sciis* ,

sciis, *& invitis Parentibus jungi Matrimonio velint*, *ac si de illorum voluntate non constet*, *interrogentur de causa*, *eaque cognita*, *graviter ipsos moneant*, *ne Parentum aut negligere*, *aut parvifacere auctoritatem velint* = & pariter in Synodo *Veliter-*
106 *nen*. sub Emo Francisco Barberini Decano *anni* 1673. = ibi = *Parochi de illorum* (nempe Parentum) *consensu requirant*, *& si quid difficultatis occurrerit*, *Nos consulant*, *ut quid in ea re congruum visum fuerit*, *decernamus* = In idem collimant *Decreta*
107 Synodi *Albanen*. sub Emo Flavio Chisio *anni* 1689. & similiter in Synodo
108 *Vestana anni* 1699.*cap*.15.sic jubetur= *Præcipimus nostræ Episcopali Curiæ*, *quatenus in posterum per illam non recipiantur instantiæ de celebratione futuri Matrimonii*, *quin prius extrajudicialiter constet de consensu Parentum*. *Quòd si dissentiant*, *cognoscatur causa dissensus*, *& ad Nos referatur*, *qui pensatis causæ momentis in jure*, *mandabimus opportunè promovendum*, VEL IMPEDIENDUM *Matrimonium ut juris erit*, *& in Domino judicabimus* = quod totum sub pœna suspensionis ab officio ibi præcipitur: Necnon in Synodo *Eugubina* sub D. Episcopo Softeneo Maria Cavalli *anni* 1728.*cap*.14. §.3 præcipitur = ibi = *Quod si Sponsi Filiifamilias sint*, *hos Parochus enixè hortetur*, *ut Parentibus*, *in quorum potestate sunt*, *eum honorem deferant*, *ut illis ne insciis quidem*, *nedum invitis rem tanti momenti ineant*; *Quamvis enim hoc adMatrimonii validitatem non requiratur*, *ob reverentiam tamen Genitoribus debitam*, *vix potest* SINE CULPA *& fortasse aliquando gravi* PERMITTI= Emus, & Rmus D. D. Card. Jo: Antonius Guadagni, qui modo dignissimus Vicarius Urbis in profligandis vitiis, in depravatis hominum moribus corrigendis, in sublevandis pauperibus uti eorum amantissimus Pater totius Urbis plausu, & admiratione sedulò incumbit, ac in excipiendis postulantium votis indefessè sollicitus, dum antea supra Cathedram *Arretinam* uti Pontifex in sua Diœcesi Vicaria Christi fungeretur auctoritate, & legem ab ipso Domino Jesu Christo traditam non modo interpretaretur, verum etiam verbo, & exemplo, ac Canonicis Sanctionibus illustraret, *anno* 1729. suas edidit *Synodales Constitutiones*, in quibus *tit de Matrimonii Sacram. vers. Quamvis pag*.48. ita statuit = *Quamvis Matrimonia sint libera*, *& ad eorum validitatem Parentum non exigatur consensus*, *nihilominus*, *ut ea Conjugibus solatium præbeant sempiternam*, *eum ex hujusmodi Matrimoniis*, *quæ*, *invitis Parentibus*, *fiunt*, *quamplura scandala exoriri soleant*, *mandamus Parochis*, *ut antequam Filiorumfamilias ineunda Matrimonia denuncient*, *eorum Parentum consensum exquirant*, *quod si dissentiant*, *ad Matrimonii celebrationem minime deveniant*, *sed ea de re Nos reddant certiores*, *ut quod Nobis magis congruum videbitur*, *in Domino decernamus*, *& interim dissuadeant Sponsis nuptias*, *invitis Parentibus*, *inire*, *cum in re tanti ponderis*, *& momenti*, *rationi*, *& honestati apprimè consonum sit*, *quod Filiifamilias Parentum voluntatem*, *& consilia sequantur*, *atque Sancta Dei Ecclesia semper detestata est Matrimonia a Filiis contra suorum Parentum voluntatem contracta* = Insuper felic. recor. Illmus, & Rmus D. D. Bartholomæus Pucci Patritius Politianus vir suavitate morum, vitæ integritate, moderatione, mansuetudine, clementia, religione, patientia, pietate conspicuus, ac sanguinis puritate satis illustris, ad regendam *Piscienſem* Ecclesiam, uti Primus Episcopus, merito assumptus, ut ab ejus optimo gubernio deindè Successores Prælati gubernandi normam desumerent, quemadmodum desumere potuerunt, & possunt, quippè qui continuo ostendit quàm sibi cordi esset justitia, quàm esset studiosus pacis, quàm erga pauperes liberalis, quàm fidelis, quàmque prudens servus a Domino super suam familiam constitutus, adeout propter illius singulares virtutes sperari possit, quod in pace sit locus ejus, & habitatio ejus in Syon, *anno* 1734. Synodum Diœcesanam coegit, in qua uti Sacrorum Cano-

num non ignarus *par.2. cap. 9. de Sacram. Matrim.* ne contra dispositionem *Sac. Concil. Trid. sess. 24. cap. 9. de reform. Matrim.* Filiifamilias ad Matrimonia ineunda cogerentur inviti, ita primum §. 11. providè, & accuratè decernit = ibi = *Caveant etiam Parochi, ne consensus sive paterna, sive materna, aliaque auctoritate per vim sit extortus, cum nullus sit Contractus, in quo major requiratur libertas, quàm in Matrimonio* = & deindè ne ullus Filiusfamilias opinari posset, quod hæc libertas ita extendi valeat, ut quascumque nuptias etiam inter impares contrahere sibi licitum sit, immediatè subjungit = *Quod si de hujusmodi libertate aliqua subsit causa dubitandi vel propter Natalium, vel Divitiarum inter Sponsos disparitatem, vel similium conditionum, quod præcipuè servandum erit in Filiis sub patria potestate constitutis, & in Adolescentibus, qui amore facilius capiuntur, certiores Nos, vel Vicarium nostrum Generalem faciant, ut quid agendum sit decernatur* = Tandem ad demonstrandum, quod etsi Parentes cogere nequeant Filios ad *certum* Matrimonium ineundum contra eorum libertatem, ut supra statuit, quia tamen attento *IV. Decalogi præcepto*, & altero *Sac. Concil. Tridentini cap. 1. sess. 24 de reformat. Matrim.*, hac libertate non obstante, Parentes Filiorum nuptiis sibi invisis se opponere, easque *impedire* non prohibentur *loc. cit.* §. 12. prosequitur = *Matrimonium sine consensu Parentum validè contrahitur, sed non licitè, propter reverentiam illis debitam, & per hoc peccant mortaliter Filiifamilias. Et quia ex ipsis multa scandala non raro in dies oriuntur, mandamus, ut nullus Parochus eis assistat, Nobis, vel Vicario Nostro Generali inconsultis* = Non est prætereundus clar. memor. Emi-
109 nentissimus, & Reverendissimus D.D. Card. Hannibal Albani, seu S. Clementis S. R. E. Camerarius, & Episcopus Sabinensis morum integritate, moderatione, pietate, religione, animarumque zelo præditus; auctor fere omnium magis pretiosorum sacrorum suppellectilium tùm Ecclesiæ Metropolitanæ Urbini, tùm Cathedralis Sabinensis; In Civitate Manliani, ubi Episcopalis Cathedra Sabinensis elevatur, Montis Pietatis suo ære fundator; Ipsius Civitatis Sanctimonialium Benefactor insignis, & pauperum amantissimus Pater, quibus non solum copiosas eleemosynas, quousque eamdem Ecclesiam non dimisit, quotannis distribuit, sed etiam annuum Censum Pharmacopolæ solvit pro medicinis gratis eisdem in eorum infirmitate tradendis; Seminarii singularis restaurator, doctissimis namque viris, qui Grammaticæ, Rethoricæ, Philosophiæ, Theologiæ Dogmaticæ, & Moralis, Geometriæ, Mathematicæ, Linguæ Græcæ, atque Hebraicæ &c. studio præessent, undique invitatis, iisque etiam de proprio ære amplissimis propositis præmiis, idem Seminarium ad eam existimationem perduxit, ut sexaginta, & ultra Juvenes Convictores etiam Romanos, Neapolitanos, Tridentinos, aliosque exteros, quos antea nunquam viderat, in eo numerarentur, nec ullum aliud Seminarium in Statu Pontificio tunc esset, quod huic foret æquandum; in promovendo Divino cultu, & in augendis, ac sub vero ritu, pompaque solemni ordinandis sacris functionibus maximoperè sollicitus, quæ omnia nobis constant, quia per illum Ecclesia Cathedrali Portuensi assumpta, & Sabinensi dimissa, huic de mandato SSmi D. N. Benedicti XIV. cum facultatibus Vicarii, & Commissarii Apostolici præesse debuimus. Hic igitur præstantissimus Purpuratus procul ab omni adulatione laudatus, ac summoperè laudandus, ut Oves sibi creditas sanctissimis quoque legibus communiret, *anno* 1736. tribus diebus continuis, quibus omnibus Parochis, ac Beneficiatis suæ Diœcesis magnis suis sumptibus, suisque manibus summa exemplaritate alimenta subministravit, Synodo Diœcesana coacta, inter alia *par. 3. cap. 9. §. 7. pag.* 56. Parochis ita præcepit = *Quoniam vero magna dissidia interdum, noxiasque discordias parere solent, invitis Parentibus, Matrimonia contracta, Filios adhortentur Parochi*

ne

ne tanti momenti rem inſciis, vel obſtinentibus Patribus aggrediantur, ſed juſtæ potius illorum voluntati obſequentes, divinam benedictionem ob id mereantur. = Fuſius in Synodo *Favenſi* habita ſub hodierno Illmo, & Rmo D. Epiſcopo Jacobo Beni *anno* 1740. *cap.* 14. §. 4. = ibi = *Et quamquam Matrimonium ritè initum, reluctantibus etiam Contrahentium Parentibus, ac Tutoribus, validum, firmum, ac indiſſolubile ſit, nihilominus ſuadet honeſtatis ratio, ut illorum etiam voluntati morem gerant, eumque tribuant honorem,* NE IPSIS *omnino* INCONSULTIS, *multoque minus* CONTRANITENTIBUS, *Conjugia ineant; Quamobrem Parochis omnibus prohibemus filiorum, aut minorum adeſſe Conjugiis, non explorata prius Parentum, vel Tutorum voluntate; Quam ſi repugnantem cognoverint, ſiſtant; ad Denunciationes non progrediantur; Nos confeſtim conſulant, judiciumque noſtrum expectent, meritas Nos daturi pœnas, ſi ſecus fecerint* = Nuperrimè, & antequam hæc Vota ſub prælo ponerentur, Illmus, & Rmus D. D. Antonius Guglielmi Archiepiſcopus *Urbinas*, Emi, & Rmi D. D. Cardinalis Petri Franciſci Guglielmi meritis pleni ad Sacram Purpuram jam evecti germanus Frater, Patritius Senenſis, & Æſinas, Eccleſiaſticæ Juriſdictionis, & Immunitatis incorruptus vindex, ſtrenuuſque defenſor, moribus, pietate, ac nobilitate clarus, cujus multis ab hinc annis immeritò exercebamus munus Vicarii Generalis, cujuſque Paſtoralem zelum, prudentiam, vigilantiam, juſtitiam, admirabilem in pauperes caritatem, cæteraſque vero Eccleſiaſtico Præſule dignas virtutes, & præcipuè nimium erga noſtram imbecillitatem amorem numquam ſatis poſſumus commendare, ſub *diebus* 13. 14. *&* 15. *Junii* 1753. ſuam Synodum publicavit, ubi *ſeſſ.* 2. *tit.* 10. *de Sponſal. ac Matrim. Sacram.* §. 1. *punct.* 6. *pag.* 128. ita ſancivit = *Parochis porrò omnibus præcipimus, ne Filiorumfamilias Sponſalibus aſſiſtant, vel eorum Denunciationes in Eccleſia habeant, niſi prius explorato Parentum conſenſu: quos ſi forte diſſentire co-*
gnoverint, certiores hac de re Nos faciant, ut opportunis remediis, prout
in Domino noverimus expedire, in-
commodis omnibus occurramus = Tan-
dem aliarum quoque Synodorum ejuſ- 110
dem tenoris Decreta refert *Gennettus*
tom. 5. *Theol. Moral. pag.* 210. *& ſeqq.*

Nihil ineptius igitur objici po-
tuit, quod in iis, quæ ad exteriorem
pertinent Eccleſiæ politiam, minus
Theologorum placitis ſit inhæren- 111
dum, quatenus ad eos tantummodò
ſpectet Fidelium animas iis omnibus
inſtruere, quæ ad æternam felicita- 112
tem aſſequendam per privatas actio-
nes neceſſaria, vel utilia comperiun-
tur, & judicium in ſacramentali pœ-
nitentiæ foro exercere, ibique ſen-
tentiam dicere, non autem in foro
Judiciali pro hujus regimine regulas
tradere, eas vel negligentes, vel
ignorantes; ſiquidem circa judicia-
le forum, circa politicam, atque 113
forenſem Eccleſiæ diſciplinam Juris
Canonici periti dumtaxat ſint atten-
dendi, quorum munus illud eſt, ut
per eos exterioris Reipublicæ pax,
commercia, externi quoque Religio-
nis cultus, non juxta regulas fori pœ-
nitentialis, non Theologorum inhæ-
rendo veſtigiis, ſed ad normam le-
gum, Sacrorumque Canonum, eo-
rumque Interpretum inviolabilitèr 114
obſerventur, nulla habita ratione,
de iis aut pravis, aut laudabilibus
operibus internis Dei judicio, Sacer-
dotumque cenſuræ ex perpetua Ec-
cleſiæ conſuetudine reſervandis, in-
ter quæ reſervari quoque debent in 115
foro conſcientiæ tantum examinandus
articulus, an noxæ rei ſint Filii, inſciis,
vel invitis juſtè Parentibus, Matrimo-
nium ineuntes, ſive quicumque indi-
gnas nuptias cum ſcandalo, cum Fa-
miliæ dedecore non ſine propriæ ſa-
lutis diſcrimine contrahentes; quod
eſt propriè Sacerdotum, Theologo-
rumque munus, non autem Judicum,
qui nullam habent obligationem ar-
cendi Subditos a peccatis, ſed Jus tan- 116
tum publicè petentibus reddere; &
Juſtitiam miniſtrare tenentur.

Non ſolum enim *Theologi* Filiorum
Conjugia, Parentibus rationabilitèr in-
vitis, ineunda acriter damnant, Judiceſ- 117

que admonent, ne illa celebrari permittant, sed & *quamplures utriusque Juris Interpretes, Canonici Textus, Summi Pontifices, Episcopi in praecitatis suis Synodalibus Constitutionibus, Decreta Conciliorum Provincialium*, de quibus in *nostro Vol. I, num. 41. & seqq.* Itemque *Ordinationes, Statuta, Rotae Decisiones, Sacrum Concilium Tridentinum, & IV. Decalogi praeceptum* contra justam Parentum voluntatem Filiosfamilias Matrimonium sine peccato inire non posse decernunt, ut supra innuimus, & etiam apertissimè demonstravimus in *Vol. I, & Vol. II. & Vol. III. & Vol. IV. & Vol. V. n. 68. & Vol. VI. num. 73. & seqq.*, & *Vol. VII.* & potissimum cum auctoritate *Card. Paleotti*, *Salmeron.*, *Covorruv.*, *Sot.*, *Pallavicin.*, qui omnes *Sac. Concilio Tridentino* interfuerunt, quique proinde, prae omnibus aliis Theologis, & Canonistis, de mente ejusdem *Concilii* satis instructi praesumuntur, quibus addimus magni quoque ponderis sententiam *Gentiani Herveti* eidem *Concilio* cum Cardinali a Lotharingia pariter interventi, postea Canonici Rhemensis, qui cum summus sui temporis Canonista, ac Theologus esset, ac in suis Operibus de Ecclesia egregiè meritus, orationem scripsit in praelaudata *Tridentina Synodo* a se habendam, & propter *Concilii* suspensionem deinde non recitatam, sed eodem, quo scripta fuit, *anno* 1555. permissu Facultatis Parisiensis editam, & attento omnium plausu, quo fuit excepta, pluries deinde recusam, in qua, ad probandum Matrimonia a Filiisfamilias injussu Patrio fieri non posse, ex Veteri, Novoque Foedere, & ex Jure Civili, & Canonico argumenta depromit, ac satis amplam, ac nervosam explanationem afferens Epistolae EVARISTI ad Episcopos Africae per *Gratianum* relatae in *Canon. Aliter* 30. *quaest. 5.* & ubi de Nuptiis Isaaci cum Rebecca, & Jacobi cum Labani Filiabus aptè ad suadendum suum assumptum disserit, de scriptura similiter sic addit = *Porrò autem non fuisse eo tempore verum Matrimonium, nisi Filiaefamilias voluntati paternus etiam consensus accederet, eos quoque sensisse, qui erant a Dei cultu alieni, testatur Sichem, qui cum Dina Jacobi, & Liae Filiae stuprum attulisset, & blandis verbis &c. pellexisset, a Patre suo contendit, ut eam sibi Uxorem a Jacobo Dinae Patre petat, non facturus, si solum Puellae consensum, quem amatoriis verbis, & illecebris jam sibi conciliaverat, satis esse putasset* =

Praeterea stultissimè cogitat, & loquitur, qui supponit, quod nihil intersit Ecclesiastici Judicis utrùm Christifideles a peccatis lethalibus arceantur; *Sacri* namque *Canones* eo tendunt, ut ad aeternam felicitatem fidelis populus perducatur, utque ad illam assequendam media proponantur, quaeque impedire valent obstacula removeantur *Gibalin. de Scient. Canon. tom. 1. lib. 1. cap. 2. quaest. 1. num. 8.* = ibi = *Leges verò Ecclesiae, ut quaedam spiritualis Respublica est, & ut ad finem, & felicitatem supernaturalem tendit, non feriuntur nisi intentione Religionis, & Divinae Justitiae, habentque bonum animae pro fine, atque adeo pro materia aliquod ad finem illum ordinatum; dicunturque Ecclesiasticae, & ex iis nascitur Jus Ecclesiasticum, quod & Canonicum vocant ex eo, quod leges, ex quibus nascitur, Canonicae dicuntur. Juris igitur Ecclesiastici, sive Canonici finis primarius est Religio Christiana, quam unam attendit, ut per eam tamquam per medium non modo maximè idoneum, sed etiam unicum, Ecclesiam ad beatitudinem supernaturalem promoveat* = & haec est concors, communisque Doctorum sententia, quam tradunt nedum Theologi, verum potissimi ipsiusmet Juris Interpretes, inter quos *Abb. in proem. Comment. sup. 1. Decretal. num. 16. circ. fin.* qui pluribus praemissis ad Scientiae Canonicae naturam assequendam, ita concludit = *Ex hoc patet excellentia hujus Scientiae ad Jus Civile, habent enim se ut anima, & corpus, licèt enim utrumque Jus intendat inducere Homines ad bonum commune, differunt tamen in modo inducendi. Nam Jus Civile intendit Ho-*

118 119

Hominem dirigere in bonum commune,
secundum quod congruit humanæ so-
cietati civiliter viventi , secundum
quem modum bonum commune habet
vim promoveri per legalem justitiam ,
& civilem amicitiam . Jus vero Ca-
nonicum intendit dirigere Hominem
ad bonum commune secundum quod
congruit humanæ societati , quia non
solum civiliter vivit , sed secundum
fidem in Deum intendendo , & vitam
aliam expectando . Bonum autem com-
mune sic acceptum non potest conserva-
ri per solam legalem justitiam , &
Civilem amicitiam , sed ultra hoc re-
quiritur quædam cœlestis amicitia, sine
qua impossibile est Hominem in Deum
tendere . Sicut ergo potissima virtus ,
ad quam conatur Jus Civile , est ipsa
legalis Justitia , & Civilis amicitia ,
ita potissima virtus , ad quam conatur
Jus Canonicum , est ipsa cœlestis ami-
citia , quam Caritatem vocamus = ex
quibus Ecclesiastici Judices de pro-
prio instituto satis, superque remanere
debent instructi, cum nihil sit , quod
ita caritatem , ac cœlestem sol-
vat amicitiam , nihil quod æterna
120 felicitate nos privet , ut *Mortale*
peccatum , cui Ecclesiæ Præsules ,
ac Ecclesiastici Judices totis viribus
121 occurrere debent ; quamvis enim Jus
Canonicum circa pleraque versetur ,
quæ ad externam politiam spectare
videntur , ista tamen ad excellentio-
rem dirigit finem , quatenus videlicèt
utilia sunt , si rectè illis utâmur , ad
æternam vitam assequendam, quemad-
modum alii explicant Canonistæ , &
122 præcipuè *Koning. tom.* 1. *in princ Jur.*
Can. in proœm. §.6. = ibi = *Objectum,*
seu materia Juris Canonici sunt actio-
nes Christianorum dirigibiles , & re-
gulabiles per normas Ecclesiasticas ad
rectam viam , & beatitudinem super-
naturalem: circa ejusmodi enim actio-
nes Jus Canonicum occupatur . Nec
obstat , quod sæpe etiam disponat de
rebus , quæ mere exteriores sunt , &
temporales , veluti de Contractibus ,
Judiciis , ultimis voluntatibus &c.
quia hæc , & similia tractat , & at-
tingit sub dictu ratione supernaturali,
& ut facilius finem suum assequatur =
Ergo tantum abest , quod Ecclesiasti-
cum Forum sollicitum non sit de pec-
cato vitando , quin potius id præcipuè
satagere debet , ut Subditos à pec-
cando , & à peccandi periculo penitus
alienet , atque removeat , & in judi- 123
cando circa ea , quæ maximè ad Ci-
vilem societatem necessaria , vel uti-
lia comperiuntur , id primariò sui
muneris esse debet , ut illa à Subditis
sine peccato , nèc contra Divinas le-
ges exerceantur *Gibalin. de Scient.*
*Canon. tom.*2. *lib.*5. *cap.*1. *quæst.*2.
*num.*5. = ibi = *Vides amplitudinem*
materiæ Juris Ecclesiastici , cum om-
nia fere ad Religionem , ac Justitiam
reduci queant , & versari possit circa
materiam Civilem , sed altiori , &
nobiliori modo , quàm Jus politicum,
quatenus scilicet est materia peccati ,
sive ubi agitur de peccato vitando , &
de periculo Animæ = idque ex ea ra-
tione , quam ibidem ante *num.* 1. præ-
mittit = ibi = *Quia peccata omnia nos*
à fine supernaturali abducunt , & bo-
nis omnibus spiritualibus , atque sa-
luti animæ opponuntur , idcirco ad
eumdem legem , & Jus pertinent, cum
contraria ad eumdem ordinem revo-
cari soleant . Adde primarium actum
imperatum ab hoc jure esse cultum, &
honorem Divinum , seu religiosam
actionem . Divino vero cultui præci-
puo quodammodo opponuntur peccata ,
quatenus sunt Injuriæ Dei . Igitur ad
idem quoque Jus Ecclesiasticum , qua-
tenus peccata sunt , pertinebunt , & 124
de iis (id est de peccatis) *hoc Jus*
pronunciare , & definire , atque pro-
hibere , damnare , atque adeo punire
suo modo poterit =

Quamobrem huc spectat tritum
illud apud Canonistas , atque Theo-
logos axioma , quod nempe = *Si Jus*
Canonicum contradicat Civili , servan- 125
dum sit Canonicum , si materia. con-
cernat peccatum , seu animam = ut
advertit *Andr. Vallens. in Paratitla*
Decretul. in proœm. §.9. *num.*4. nam
ad vitandum peccatum Ecclesiæ leges
Jus Civile corrigunt , & immutant ad 126
*Text. in Can.*1. *dist.*9. *Can.* 1. *Con. Non*
licet , Can. Certum est, & alii passim
*distinct.*10. *Gibal. loc. cit. quæst.*4.
*num.*3. = ibi = *Ecclesiæ leges emendant,*
imò, & abrogant Jus Civile (ad evi-
tan-

tandum nempè peccatum) *quia ipsæ leges Civiles cum pugnant cum Jure Divino, & Naturali justæ non sunt, & speciem legis habent duntaxat, ejus tamen vim, & auctoritatem obtinere non possunt* = nèc pauca ad hoc comprobandum suppetunt exempla, quoties agitur de Votis, Juramentis,
127 Usuris, Matrimonio, & Præscriptionibus mala fide inchoatis, ut post *Gail. lib. 2. observat.* 141. *num.* 4. notat *Konig. Procem. princ. Jur. Can.* §. 4. n. 8. & prius docuit D. *Thom. quolib.* 12. *quæst.* 16. *artic.* 24. & 25.

Hæc autem, ut in reliquis omni-
128 bus, ita præcipuè procedunt in Sacramentorum administratione, qua nihil sanctius, nihil in Ecclesia dignius, ut majori, qua potest veneratione, exerceatur, ad quod in puncto confirmandum satis erit adducere exemplum Summi Pontificis, de quo *Albit de inconstant. in fid. cap.* 36. *num.* 216. ubi quod f. m. Paulus V. consultus à Philippo III. Hispaniarum Rege, an sibi liceret hæretico Regi, à quo requisitus fuerat, Filiam nuptui
129 tradere, respondit = *La Santità di Nostro Signore &c. quanto o detto accasamento dice, che non può se non improvarlo, e detestarlo &c. per esser simil Matrimonio &c. illecito &c. e sottoposto a peccato mortale gravissimo* = iterumque rogatus, ut prò ineundis Nuptiis Dispensationem elargiretur, quamvis largitio Dispensationum in Matrimoniis contrahendis ad internam quoquè pertineat Ecclesiæ disciplinam,
130 nihilominus judicium de peccato Regis Confessario nequaquam remisit, sed quia sciebat hanc Summis Pontificibus, cæterisque Ecclesiæ Præsulibus, atque Judicibus Ecclesiasticis in primis à Christo Domino demandatam fuisse provinciam, ut gregem suum per quamcumque semitam in æternam dirigant viam, atque sibi collatam in utroque Foro potestatem eo respicere, ut commissis Ovibus viam salutis ostendant, & ruinam vitare, securumque prosequi callem doceant, jubeant, atque compellant, ac nèdum peccato, verum etiam de non confe-
131 renda peccato opera sedulò præcavere debeant, constantissimè abnuit = ibi = *E non sa vedere la Santità Sua, come al presente si possa ascoltare simil protesta, trattandosi di dispensare sopra un atto tanto illecito, e cooperativo di peccato mortale, se insieme non se gli propanessera cause, e condizioni gravissime, ed evidentissime utilità per servizio di Dio, e della S. Fede Cattolica* =

Firmum igitur remanet, quod Ecclesiasticus Judex, & quicumque alius Justitiæ, sive Sacramentorum Administrator, ut suo muneri respondeat, neque alieni criminis particeps evadat, publicè peccantem, prout est in casu, de quo agitur, Filiusfamilias, à Sacramentis excludere teneatur tàm 132
exemplo Summorum Pontificum, & ex Sententia Canonistarum, quàm ex doctrina Theologorum juxta monitum quoquè *Card. Pallavicini in Hist. Concil. Trident. lib.* 22. *cap.* 4. *num.* 16. *vers. Costantino*, ubi prodita cujusdam Sacror. Canonum Doctoris opinione super irritis habendis clandestinis Nuptiis, hæc subdit = *Diede a divedere, che il caminare colla sola scienza de Canoni senza la Teologia in queste materie, è appunto caminare con un sol piede, cioè zoppicando, e spesso cadendo* = & in punctualibus terminis Sacramenti Matrimonii *Ursaya Discept. Eccles. tom.* 1. *part.* 2. *discept.* 2. *num.* 110. = ibi = *Sumus enim in terminis Matrimonii, quod tamquam unum ex septem Ecclesiæ Sacramentis propriè cadit sub discussione Moralistarum, & Theologorum* = ubi inter alios citat prælaudat. *Card. Pallavicin.*, ac refert ejus verba mox supra transcripta.

Haud subsistente objecto, quod pro futili prædicto argumento confirmando absurdius subdebatur, videlicet, quod quemadmodum non est in arbitrio Ordinariorum ratione peccati mortalis impedire, vel retardare effectuationem Matrimonii cum eo, qui 133
Votum simplex Religionis, vel Castitatis emisit, ita eisdem Ordinariis ratione culpæ lethalis Matrimonia Filiorumfamilias injussu Parentum ineunda impedire non liceat.

Nemo enim in dubium revocare potest, quin Episcopi valeant, imò debeant

beant eos , qui prædictum Votum
emiſerunt , Matrimonium inire vo-
lentes impedire , ne contrahant , quia
ad hoc abſque ulla hæſitatione tenen-
tur juxta omnium Canoniſtarum , &
134 Theologorum Sententiam , & juxta
apertiſſimos *Textus in Cap. Conſu-*
luit 4. *Cap. Veniens* 5. *Cap. Rurſus* 6.
§. *Qui Cleric. vel vov.* ubi expreſsè
definitur Votum ſimplex ſive Caſtita-
tis, ſive Religionis impedire Nuptias,
nèc annuendum , ut tali Voto obno-
xius Conjugio copuletur , & ſi ali-
quando urgeat cauſa, ut Matrimnnium
contrahatur, emittenda ſtatuitur con-
grua ſatisfactio , & obtenta a Summo
Pontifice Diſpenſatione , tunc ſolum-
135 modo licentia tribuatur ; & in ſpecie
quoad Votum ſimplex Religionis ur-
get *Text. in Cap. Porrectum* 13. *de*
Regular. ubi, qui infirmitate gravatus
Votum emiſit , ut fieret Monachus ,
compellendus eſt , ut reddat Domino
quæ promiſit , ibique *Fagnan. num.*5.
notat, quod qui Votum Religionis
emiſit, etiam in Foro externo Eccle-
ſiæ compelli poteſt ad ſervandum Vo-
tum . Quoad Votum vero ſimplex
Caſtitatis habemus *Text. in d. Cap.*
136 *Rurſus* 6. *Qui Cleric. vel vov.* ubi ei ,
qui Votum ſimplex Caſtitatis emiſerat,
etſi deinde Sponſalia juraverat , Ma-
trimonium nihilominus interdicitur ,
indèque *Butr. num.*4. ſic infert = *Et*
ſit nota , quod ex voto ſimplici oritur
Jus , quo Eccleſia compellere poteſt
voventem ad votum ſolemnizzandum =
& deinde concludit = *Et nota ex hoc*
137 *virtutem voti ſimplicis , quæ Matri-*
monium impedit contrahendum , ſed
non tollit jam contractum = Itemque
Innoc. in d. Cap. Veniens 5. *eod. tit.* ,
in quo Summus Pontifex cum Muliere
Voto ſimplicis continentiæ obſtricta ,
poſt indictam ipſi congruam ſatisfa-
ctionem, jubet diſpenſari , ut nubat,
ad ea verba = *licentiam nubendi* = no-
tat = *De miſericordia , nam de rigore*
138 *Juris poſt votum ſimplex non datur*
ei licentia nubendi = luculentius ibi-
dem *Gonzalez num.* 5. = ibi = *Dicen-*
dum eſt Pontificem in hoc caſu imme-
139 *diatè diſpenſaſſe , ideòque ad Epiſco-*
pum ſcripſiſſe , ut licentiam dare non
dubitaret , ideſt non prohiberet talem
Fœminam nubere &c. Quod non eſt
intelligendum in ſenſu tantum per-
miſſivo , ſed hoc in ſenſu , quod Papa
diſpenſando tollit impedimentum ,
propter quod poſſet Epiſcopus tale Ma-
trimonium prohibere =

Multoque minus in aliquo nume-
ro habendum eſt exemplum , ſeu ar-
gumentum ex auctoritate *D. Thomæ*
deſumptum affirmantis poſſe Judicem
damnare Virum , quem certo novit
innoxium , quatenus tamen ex fo- 140
renſibus actis reum eſſe reſultet .

Ultraquamquod enim quamplu-
res , & multi nominis Canoniſtæ , ac
Theologiæ Profeſſores contrarium
ſentiunt , alii vero in parte hanc ſen-
tentiam admittunt , & in parte con- 141
tradicunt , de quibus latè *Covarruv.*
lib. 1. *variar. cap.* 1. *per tot. Card. de*
Lug. de Juſt. tom. 2. *diſp.* 37. *ſect.* 4.
Dicaſtillo de Juſt. lib. 2. *tract.* 1. *diſp.* 4.
num. 75. cum aliis per eos allegatis, eſto
quoque millies , quod vera ſit , nil
aliud indè reſultat , data paritate ,
quàm ſi circa Filiorum Nuptias ex te-
ſtium depoſitionibus , cæteriſque ju-
dicialibus actis Parentum reluctantia 142
non relevetur , aut eorum diſſenſus
irrationabilis appareat , ſive Nuptias,
quas Judex privata ſcientia novit in-
dignas , eas ſecundum allegata , &
probata conſtet perperam ignominia
notari , tunc ei liceat ſequi notitiam
publicam , atque in Foro probatam ,
non autem privatam , & occultam ,
quam ipſe habet, dummodò nulli pe-
percerit induſtriæ ad detegendam ve-
ritatem , quod in præſenti caſu non
controvertitur , ſed illud tantummo-
dò diſputatur, an Ordinarius , aut Pa- 143
rochus , dum Parentes palam diſſen-
tiunt , ne Filii , Filiæve indignè nu-
bant , & apertè conſtat Nuptias ſine
ſcandalo , ſine injuſtitia , & ſine pec-
cato contrahi non poſſe , pro eorum
arbitrio vel licentiam concedere cele-
brandi Matrimonium , vel reſpectivè
eidem aſſiſtere valeant , quod, atten-
to peccato manifeſto , & notorio ſacri-
legio , quo Matrimonium fœdare in
hoc caſu Filiifamilias moliuntur, om- 144
nino impugnamus, cum nullum exem-
plum afferri poſſit , quo fas ſit Paro-
cho Sacramentum notorio peccatori ,
qui

qui in ipsa Sacramenti perceptione il-
145 lud violare dignoscatur, administra-
re, & Episcopo, ut administretur
annuere, seu liceat Judici sive Civi-
146 lis, sive Ecclesiastici Fori opem fer-
re peccanti, cujus delictum Testes,
& Acta comprobant, vel sua turpi-
tudine manifestatur.

Ratio autem disparitatis, cur
in crimine occulto liceat operam con-
ferri a Judice, vel a Ministro Sacra-
mentorum, non autem in notorio, &
147 sic nefas sit præsidio esse Filiis, ut Ma-
trimonium ineant, quando appareat
illos peccaturos, si nubant, ea quidem
est, quam affert *D. Thom.2. 2.qu.67.
artic.2. in respons.* = ibi = *Judicare
pertinet ad Judicem secundum quod
fungitur publica potestate, & ideo
informari debet in judicando, non se-
cundum id, quod ipse novit tamquam
privata persona, sed secundum id, quod
sibi innotescit tamquam personæ publi-
cæ. Hoc autem innotescit sibi, & in
communi, & in particulari &c. in
particulari negocio aliquo per instru-
menta, & Testes, & alia hujusmo-
di legitima documenta, quæ debet se-
qui in judicando magis, quàm id, quod
148 ipse novit tamquam privata persona* =
& confert *S. Thomæ* eximius interpres
*Cajet. in comment. artic. 2. vers. Ad po-
stremum* = ibi = *Ad postremum dicetur,
licet Testes veniant intrinsecus ut Lu-
pi, Judex tamen non est eorum Mini-
149 ster, sed Juris, & propterea non in-
currit reatum sequelæ eorum, nec per
ipsum venit scandalum, sed per illos
Testes, qui abutuntur jure, & Judi-
cis officio* = & in terminis tam Judicis
condemnantis Inquisitum licet inno-
centem occultum, quem ipse quoquè
privata scientia verè innocentem
agnoscit, sed ex judicialibus proba-
tionibus Reus undique convictus ap-
paret, quàm Sacerdotis administrantis
Sacramenta peccatori occulto, quem
ipse privata scientia scit esse peccato
innodatum, sed quia est occultus non
pro peccatore publico, & notorio, sed
pro justo, vel ritè pœnitenti ab aliis
habetur, quod in hoc casu neuter inju-
150 stitiam committat, nèc alterius crimi-
nis particeps evadat, solide probant.
Suarez, Enrich., Bonaccin. &c. aliique,
& signanter *Dicastillo de Just. lib. 2.
tract. 1. disput. 4. dubit. 5. n. 89. & seq.*
= ibi = *Judex post adhibita omnia me-
dia moraliter possibilia, quibus inno-
cens liberari possit, etiamsi materia-
liter injustitiam committat, tamen se-
cundum eam scientiam, qua in judi-
cando uti debet, formaliter justum
agit, ac proinde nulli facit injuriam* =
& inferius = *Hac ratione Sacerdos, qui
scientia privata agnoscit aliquem oc-
cultum peccatorem, scientia vero pu-
blica habetur vel justus, vel ritè pæ-
nitens, præbet Eucharistiam licitè, imo
nèc potest negare publicè petenti*, con-
cordat *Castropal. oper. moral. par. 4.
tract. 18. disput. unic. punct. 14. num. 4.*
= ibi = *Quod si objicias nemini licitum
esse sacrilegio cooperari, quia est in-
trinsecè malum; at ministrans Sacra- 151
mentum indigno videtur illius sacrile-
gæ susceptioni cooperari; Ergo num-
quam id licere potest. Facilè respon-
detur, negando ministrantem Sacra-
mentum indigno ob supradictum finem
vitandi proximi infamationem, coo-
perari sacrilegæ suscipientis receptio-
ni &c. quatenus vero est sacrilega, per-
mittit ex justa causa* =

Nihil quoque relevat, quod ali-
quibus in locis Mulieres impunè exer-
ceant infamem meretricandi artem, ad
quem effectum juxta mandatum Supe-
riorum, seu Tribunalium inter Mulie-
res ejusdem generis describi debent,
alias puniuntur, quæ descriptio vide-
tur saltem implicita licentia meretri-
candi; Quidquid enim sit de hujusmo-
di descriptione, quæ si vere æquiva-
leret licentiæ, Tribunalia procul du-
bio cooperarentur peccato, aliud est 152
tollerantia, aliud expressa licentia,
Meretrices namque tollerantur, sed
nunquam inveniri potest Judex, qui
Mulieri expressam peccandi licentiam
concedat, nullus Sacerdos, qui publi- 153
cæ Meretrici Eucharistiæ Sacramen-
tum petenti; & in statu peccati exi-
stenti illud administret, & si vel Ju- 154
dex, vel Sacerdos aliquis inveniretur,
qui talia perpetrare auderet, non dif-
ferret ab eo, qui vendit illi gladium,
quem prævidet ad aliquem vulneran- 155
dum usurum, seu ab eo, qui ad do-
mum Mulieris ad fornicandum acce-
den-

156 denti januam aperit, aut scalam humeris sustinet, per quam illius Dominus, vel Amicus ad stuprandam
157 Virginem ascendit; peccatum adeo grave, ut contraria propositio adnumeretur inter eas damnatas a *Ven. In-*
158 *noc. XI. die 2. Martii 1676. sub n. 5.*

Tollerantur autem Meretrices, quia quandoque tollerare licet leviora mala, ne aditus gravioribus pa-
159 teat D. *Thom. 2. 2. quæst. 10. artic. 11.* = ibi = *Sic ergo in regimine humano illi, qui præsunt, rectè aliqua mala tollerant, ne aliqua bona impediantur, vel etiam ne aliqua mala pejora incurrantur* = at cum non agitur de tollerandis tantummodò vitiis, sed de præstanda illis opera, fovendisque Judicis auctoritate criminibus, longè se res
160 aliter habet, ut ostendit *Suarez de Carit. disput. 10. sect. 4. num. 7.* = ibi = *Respondetur in his cavendam omninò esse positivam cooperationem, quia hæc est intrinsecè mala, cum sit contra præceptum negativum. Pro ratione ergo circumstantiarum, quandone sit cooperare, aut quando sit tantum non impedire, considerandum prudenter est* = & pariter *Cajet. in Commentar. sup. 2. 2. quæst. 78. artic. 4. §. secundo* = ibi = *Si namque peteret quis ab aliquo actum, quem non potest exercere sine peccato, proculdubio ad peccandum eum induceret, quamvis paratissimum, ac per hoc particeps peccati esset consentiens peccato alterius: Adverte ergo semper &c. ut discernas, si actus petitus potest &c. sine peccato fieri, quia hic radix est liciti, vel illiciti* = itaque peccato cooperaretur, & peccatum committeret Ordinarius, si licentiam concederet Filiofamilias, ut justè reluctante Patre, Matrimonium iniret, seu ad eumdem effectum super Denunciationibus dispensaret, itemque Parochus, si Matrimonio assisteret, quia nullius vitandi
161 mali causa suppeteret, imò viam aperirent peccatis gravibus, sacrilegiis, dissensionibus, rixis, inimicitiis inter Consanguineos, & jurgiis, odiis, atque verberibus inter futuros Conjuges, ut prænotavimus in *Vot. I. n. 30. & Vot. II. num. 6. 7. 13. & seqq., & num. 26. 27. 28. 46. & seqq., & numer. 59. 77. 78. 80. 89. 93. & seqq., & num. 109. 126. & seqq.*; undè si non sunt facienda mala, ut eveniant bona, multò minus facienda sunt mala, ut eveniant pejora. 162

Haud attenta replicatione, quod si è duobus malis, cum majus fugiendum sit, levius est eligendum, ideò etiam in hoc casu expediret non impedire Filiumfamilias uti posse sua libertate, sed ei permittere, injussu quoque Patris, Conjugium ad salvandam propriam animam constantissimè ab ipso petitum, ne Sponsi cum dispendio æternæ salutis urantur, dum nubere prohibentur contra effatum 163
Apost. 1. ad Corinth. cap. 7. vers. 9. = ibi = *Quod si non se continent, nubant, melius est enim nubere, quam uri* =
Etenim ex ea ratione, qua Ecclesia prohibuit Matrimonium Catholico 164
cum Hæretica, quia pro remedio contra concupiscentiæ irritamenta habet sexcentas alias Catholicas Fœmi- 165
nas, ex quarum numero sibi Conjugem comparare potest, ex eadem ratione tàm ex *Naturali*, & *Divino*, quàm *Ecclesiastico præcepto* prohibetur Filius ducere sacrilegè Uxorem Parentibus invisam, seu Consanguineis ignominiosam, quia habet alias 166
mille, & mille Puellas, inter quas unam æqualis conditionis cum consensu Patris ad extinguendam libidinem, sed primariò ad procurandam sobolem eligere non impeditur *Pignattel. consult. 11. num. 9. tom. 4.* = ibi = *Pariter non obstat indè Virum, qui Mulierem amat, relinqui expositum pericula peccandi, sibi enim imputet, qui aliam Uxorem æqualis conditionis ducere potest, si velit* = convenit *Ricc. decis. 24. par. 3.* = ibi = *Licet Matrimonium sit remedium luxuriæ, tamen peccatum luxuriæ vitare potest aliis modis, ut contrahendo cum aliis Fœminis* = & quemadmodum Catholico, qui non potuit obtinere ex justis causis aposto- 167
licam dispensationem ad contrahendas cum Hæretica nuptias, nequit Ordinarius licentiam concedere, ut illas contrahat, nec Parochus valet eisdem assistere sine peccato, uti ambo præcepti Ecclesiastici transgressores, non attento Catholici erga talem hæreti-

reticam Puellam in specie obstinato amoris furore, quo nihil est vehementius *Justinian. Auth. Quib. mod. natural. §. Illud vers. Novimus*, nnn obstante libertate Matrimonii, minusque obsistente periculo fornicationis (quod & dicendum venit de aliis Connubiis absque dispensatione ab Ecclesia interdictis) eodem modo nèc Ordinarius annuere, nèc Parochus assistere possunt Matrimonio Filiifamilias cum justo dissensu Parentum ineundo, & quidem non sine peccato, uti contravenientes *præcepto* non solum *Ecclesiastico*, sed etiam *Naturali*, *&* *Divino*, Matrimonii libertate, amoris furore, prætextu salvandæ animæ, & periculo fornicationis nullatenus suffragante, vel quia aliam dignam desponsando Fœminam fornicatio evitari potest, & anima salvari, potius quàm cum tali Conjugio tot sacrilegia, & peccata committere, aliisque ea committendi præbere occasionem, vel quia tantum abest, quod contrahere Matrimonium, invitis justè Parentibus, sit medium ad salutem, quinimò æternæ saluti ex diametro opponitur, ob mortale peccatum, quod in eo contrahendo committitur *Ferdin. de Valent. discept. 5. sub num. 59. §. ult. de re Eccles.* vel demum quia potius, contracto sacrilegè Matrimonio, ultra simile scelus, subest periculum adulterii, ut diximus in *Vot. I. n. 198.*

Et profectò nemo audebit asserere, quod sit indulgendum, & cooperandum peccato mortali, & Sacri-
168 legio ad saturandam libidinem Filiifamilias, quam tamen saturare valet ducendo aliam Fœminam cum consensu Parentum sine labe ex hoc capite culpæ lethalis, potius quàm abstinendum ab hujusmodi cooperatione, ne offensa infinita Deus Immortalis afficiatur, cum nullo modo prævalere debeat velleitas, furor, atque temeritas miserrimæ Creaturæ sacrilegè Matrimonium contrahere exo-
169 ptantis, infinitæ Creatoris excellentiæ tale Matrimonium contrahere prohibentis, nèc consolandus sit homunculus ad ejus libidinem confovendam, spretis caritatis, pietatis, &
170 justitiæ legibus, ut injuria infinita, mediante peccato, Deus offendatur, etiamsi non ageretur, prout agitur, de peccato mortali, & sacrilegio, sed de simplici tantum culpa veniali, quæ utique committenda voluntariè non esset, etsi, quatenus non committeretur, omnes Aulæ Cœlestis Milites, si fieri posset, in Infernum præcipita- 171
re deberent, quia hoc esset Creaturæ damnum, veniale vero peccatum injuria infiniti Creatoris, undè multò minus cooperari debemus mortali peccato, ut cœcus Adolescens ad saturandam libidinem impiè sacrile- 172
gium, seu sacrilegia committat, (quando liberè potest id assequi ineundo cum alia digna Fœmina Parentibus non invisa Matrimonium) potius quàm illi pravam ejus impedire voluntatem, ne infinitam Dei bonitatem offendat.

Minus urget, quod in hypothesi agatur de scandalo promanante a diuturna prava conversatione ejusdem Nobilis Adolescentis cum præfata Muliercula, quo casu aliæ Episcopales Curiæ, nulla habita ratione de Conjugio sive sancto, sive sacrilego, non solum Parentum consensum minimè requirunt, sed potius ad removendum scandalum ita necessarium Matrimonium sive æquale, sive impar existimant, ut, ne impediatur, clàm Parentibus, & Consanguineis etiam sine Denunciationibus illud fieri permittant, & aliquando ipsos Contrahentes ad illud hoc modo contrahendum quoque suadeant, & adhortentur.

Neque etenim exemplis est judicandum *l. Nemo Judex Cod. de sent. & interlocut. Barbos. axiom. 86. num. 3. Rot. decis. 484. num. 21. par. 4. tom. 2. recen.*, sed quod fieri debet, & non quod factum est, attendendum venit *l. Sed & licèt ff. de Offic. Præsid.* Ultra quam quod nequaquam credere possumus aliquam reperiri Curiam, quæ hujusmodi servet praxim, quia nèc sunt facienda mala, ut eveniant bona, nèc ad removendum simile scandalum est necessarium, quod Rei tantummodò scandali, impiè deindè contrahentes, peccata multiplicent, & una simul cum illis Ordinarius cul-

pa

pa lethali innodetur eorumdem cooperando peccatis, quando ad avertendum simile malum adest legale,& sine peccato remedium,quo in casu jam usi sumus, transmittendi nempè præceptum utrique de non conversando sub pœna carcerationis, & relegationis eum consensu Parentum in aliquo Fortilitio quoad Masculum, & sub pœna carcerationis, & exilii quoad Fœminam, in quas pœnas in casu contraventionis condemnantur, retinendo Masculum in Fortilitio donec, & quousque Fœmina Viro æqualis conditionis nupserit, vel donèc Masculus aliam Fœminam sibi æqualem ducere non elegerit.

Nec majoris momenti alterum
173 est objectum desumptum ex quorumdam præcipuè Forensium auctoritate, qui ad evitandas angustias Jure Civili in Matrimoniis contrahendis definitas, quæ insciis, vel invitis Parentibus, contracta, ex eo antiquo Civili Jure sunt nulla, in oppositam ex diametro sententiam descendisse reputantur, quatenus Jure Canonico novissimo omnes Civiles eas antiquas leges fuisse abrogatas affirmant, quibus proindè abrogatis, ab eodem Jure Canonico circa Nuptias nihil vetitum sit Filiis, quatenus illas, Parentibus etiam invitis, inire præsumant, alias Jus Canonicum eas leges non abrogasset, sed potius undiquè confirmasset, & plenè in suo robore reliquisset.

Hoc etenim est unum ex illis affectatis æquivocis, per quæ vivere volumus sine lege, quia leges,Docto-
174 ctorumque sententias nostris aptamus cupiditatibus, juxtà nostrum commodum variis sophismis,ac subtilitatibus interpretamur. Non est enim difficilè illorum Forensium dicta cum communi Theologorum, ac perillustrium Canonistarum sententia concordare, si inspiciatur illos non satis distinguere inter licitum, & validum (ut moris est Causidicorum, qui pro foro fori commentaria exararunt) nec aliud voluisse, nisi quod Filiorum Conjugia, quamvis indigna, aut Parentibus insciis, vel contradicentibus co-
175 pulata, firma, ac rata habenda forent, nec jam contracta humano arbitrio venirent dissolvenda, & in hoc abrogatum fuisse antiquum Jus Civile per quod Conjugia a Filiis injussu Parentum inita, penitus nulla, & irrita declarantur, non autem, quod ex justis causis impediri non possint, ut illicita, antequam contrahantur contra textus, & Jura hactenus allegata, ut præ cæteris bene declarat de mente *Concilii* optime instructus *Card. Paleott. in tract. de spur. & noth. cap.8. num.14.* = ibi = *Id tamen non reticebo posse, & mediam quamdam in hac re opinionem adstrui, quæ cæteris æquior, & probabilior videatur, nempè, ut dicamus Jure etiam Pontificio consensum Patris ex præcepto requiri. Si tamen adhibitus non sit, non ideo dirimendum, quia & alia multa legibus prohibentur, quæ tamen facta solent substineri* =

Nil pariter relevante objectione, quod cum Sponsalia pura, & simplicia inter Partes conclusa fuerint, nullo jure extrinsecis conditionibus alliganda videantur, tunc enim solummodo dissensus Parentum inservit pro causa recedendi a Sponsalibus, quando contractus habitus fuerit cum conditione, si Parentes non dissentiant, vel Parentum consensus accedat.

Hic etenim est innegabilis error, nam neque Jus Naturale, & Divinum ponit in libertate filiorum defectum reverentiæ, obsequii, & obedientiæ Parentibus debitæ peccaminosum reddere in solo casu non adimplementi similis conditionis per ipsos ad eorum libitum apponendæ, sed iis prohibet in quocumque casu dehonorare Parentes, eorumque transgredi justa mandata, nec Sancta Dei Ecclesia hujusmodi Matrimonia interdixit, quando sub prædicta tantummodo conditione ad Filiorum placitum pariter apponenda Sponsalia fuere contracta, sed quoties inita sunt Insciis, vel invitis justè Parentibus, ea indistinctè semper detestata est, atque prohibuit, quibus stantibus semper erunt turpia, illicita, & peccaminosa, & uti talia ex præcepto naturali, Divino, & Ecclesiastico vetita, adeout si stipulata fuerint Sponsalia sive sub tali condi-

 tio-

tione, sive simpliciter, & absolutè, & Matrimonium, invitis justè Parentibus, exindè sequatur, nec Filius contrahens, nec Ordinarius, & Parochus si licentiam sacrilegè contrahendi, & assistentiam prebeant, a peccato possint excusari, etiamsi circa prædictam conditionem pro se haberent sententiam alicujus Doctoris, imo & ipsius *Sac. Rot. Rom.* opinionem, quia per hanc sententiam, seu opinionem nunquam desineret id esse peccatum, cum cooperari Sacrilego Matrimonio sit intrinsecè malum; quæ tamen *Sac. Rota* aliter sensit in *decis. 77. num. 5. cor. Kaunitz*. Ea autem conditio quoties apponitur, nil aliud operatur, quam constituere Sponsalia in implicito statu validitatis donec, & quousque Parentes non dissentiant, quæ alias sine tali conditione contra justam Parentum voluntatem contracta, tamquam illicita, & peccaminosa ex tunc irrita forent, & invalida ut abundè probavimus in *Vol III. num. 61. 89. & seqq. & Vol. IV. num. 64 66. & seqq. & num. 92. 99. 154. & seqq. & n. 179. 185. & seqq. & n. 192. 199. & seqq.* & passim alibi. Et insuper efficit, quod quoties Pater, seu Mater, sub quorum consensus conditione Sponsalia fuerunt inita, sive rationabiliter, sive irrationabiliter contradicant, Sponsus, seu Sponsa, quæ huic conditioni consensit, ea non adimpleta, Promittentem ad effectuandum Matrimonium cogere minimè valeat, ut ipsa ratio suadet, & arguitur etiam ex deductis per *Rot. in Barchinonen. Sponsalium 26. Novembr. 1742. §. 1.* juncto *§. Prætensam cor. R. P. D. Nunez, & in Majoricen. Sponsalium 25. Apr. 1746 §. Ex eo autem cor. R. P. D. Busso.*

Durior quoque provincia fuit eam suadere velle distinctionem, quod Judex, sive Ordinarius nequeat quidem sine noxa culpæ lethalis *cogere* Filiumfamilias ad servandam fidem futuri Conjugii clandestinè jam datam, quando eam servare ipsemet Filius renuit reluctantibus justè Parentibus, non autem, quod debeat illum *impedire*, ne contrahat, quando non recusat, sed potius instat etiam contra Parentum voluntatem adimplere promissum ad hoc allegando dictam *Rot. dec. 77. n. 4. cor. Kaunitz* = ibi = *Etsi enunciatus* (Parentum) *consensus non sit necessarius ad validitatem &c. cum tamen Filius, vel Filia major 25. annis contrahentes Matrimonium contra placitum Parentum peccent mortaliter, gravique injuria Patrem afficiant &c.* NON POTEST QUIS COGI *ad nubendum contra reverentiam debitam Patri, & induci ad peccatum lethale inobedientiæ* = Indè etenim non resultat asserta distinctio, sed cum potius ibi firmetur, quod non liceat Filio contrahere Matrimonium contra placitum Parentum, *ne mortaliter peccet, gravique injuria Patrem afficiat*, ex hoc sequitur, quod contra justam Parentum voluntatem nunquam contrahere valet sive namque sit coactus ad contrahendum, sive spontè paratus, semper mortaliter peccat, gravique injuria Parentes afficit, & Ordinarius sive *cogat*, sive *non impediat*, *& annuat*, semper peccato lethali inobedientiæ Filii erga Parentes cooperatur.

Hisce juribus, & fundamentis nihilominus penitus non convicti Patrocinantes incautum Adolescentem subjungebant, quod si hactenus præmissa sint vera, illa tamen in eo sensu sint accipienda, ut liceat Ordinario moram aliquam facere Filiisfamilias 176 injussu Parentum Matrimonia tentantibus, seu ad indignas convolantibus nuptias, non utiquè ad libertatem infringendam, sed ad irrevocabilem præcipitationem in copulando indissolubilis Matrimonii fœdere retardandam, quia non semel, aut rarò accidit, ut hujus moræ beneficio adolescentes, vel puellæ fallaciis, ac lenociniis deceptæ, vesano furentes amore, iraque incensæ ea severiori Parentum disciplina, Connubia indigna machinentur, at pusillo temporis ad sè reversæ, insanisque solutæ affectibus, gaudent sibi retardatum fuisse, quod imprudenter optaverant, & ad facilius hoc assequendum posse filios a consortio eorum sejungi, quos suspicari licet ipsorum cupidinem consovere, item a Civitate amoveri, & interdum in carcerem quoquè detrudi, ut vexatione commoti sui compotes evadant, suam

agno-

agnoſcant inſaniam , eamque exhorreant perniciem , quam incautè ſibi moliuntur ; Quod ſi, his non obſtantibus,in ſua pertinacia perſeverent, animo magis obſtinentur , neque Parentum induſtriæ , aut Præſulis conſilio cedat illorum conſtantia , non eſſe ulterius procedendum , ſed a vexationibus ceſſandum , eiſque libertatem omnem concedendam , ut jure ſuo utantur, neque his adhibitis cautelis , atque remediis amplius eſſe in arbitrio Parentum , Epiſcoporum , vel alterius quacumque auctoritate pollentis remedium adverſus concupiſcentiæ ſtimulos jure Naturali & Divino ſtatutum, & a Sacris Canonibus commendatum petentibus denegare contra Sanctorum Pontificum Reſcripta, Romani Auditorii Deciſiones,Sacræ Congregationis Concilii Reſponſa , Præſcriptum Fori Eccleſiaſtici , & contra communem Praxim, de qua teſtantur *Raynald.obſervat. Crimin.tom 1.cap.6. §.3.num.73.Oliva de For.Eccleſ.qu.29. par.1. a num.20.*

Matrimonii vero libertatem extollere conabantur tùm auctoritate *Sac. Rot. Romanæ* , & ſignanter *deciſ.517.ſub num.7.cor.Penn.*,ubi quod Parentibus Filiorum Matrimonia impedire non licet , tùm ea animadverſione , quod quamvis comperti Juris ſit , quod Sponſalia præſertim jurata violari non poſſint ſine injuſtitiæ , atque perjurii nota , ideoque compelli debeat qui illa contraxit , ut promiſſionem adimpleat , adeout Judex teneatur cogere Partem renuentem , ut alteri petenti fidem juratam ſervet , huic præſidio eſſe , eique omni via conſulere præceptis , minis , atque cenſuris , ne data fides fallatur , nihilominus ubi hæc , cæteraque Juris adjumenta non proficiant , ne lædatur Matrimonii libertas , ultra progredi nequaquam licet , neque omnimoda coactione quemquam compellere , ut
177 Matrimonium ineat *Rot. in Toletana Matrimonii 1601. cor. Juſt. & in Pampilonen. Sponſalium ſuper Cenſuris 7. Febr.1758.§. Confirmatione,& ſeqq. cor. Herrera* , ubi quod , ſi renuens etiam poſt fulminatas Cenſuras fuerit conſtans in ſua negativa, potius abſolvi debet , quàm cogi , & dum idem Sacrum Tribunal agnovit conſtantem animi deliberationem a coactione per Cenſuras temperandum cenſuit , ut in *Melitenſi Sponſalium 11. Maii 1682. cor. Paulut.* = ibi = *Cum conſtans ejus deliberatio appareat non contrahendi hujuſmodi Matrimonium , quo caſu Eccleſia a coactione temperat* = necnon ab ipſa *Sac.Congr. Concilii in Bononien.Sponſalium 6.Januar. 1700.* teſte *Piton. diſcept. Eccleſ. 32. num.26.* = *fuit Archiepiſcopo injunctum , ut moneret Sponſam ad implendam fidem , quod ſi poſt monitiones , ſuaſiones , & diligentias ea adhuc renueret , ad rigoroſam , & exactiſſimam coactionem non deveniret* = Unde inferebant , quod ne libertas Matrimonii lædatur, eodem temperamento uti , paremque moderationem ſervare teneatur Judex,dum agitur de impediendo indigno,vel juſtè a Parentibus contradicto Matrimonio Filiorumfamilias, qui monendi quidem, & pulſandi ſunt, miniſque deterrendi,ut ſi vel animi levitate, vel dolo decepti, in indigna fuerint prolapſi Sponſalia , moleſtiis exagitati intelligant ſe decipi ac reſipiſcant ; At ſi obdurati in propoſito permaneant , gradum ſiſtere oporteat , & eos ulterius compellere 178
contra Matrimonii libertatem non liceat, ut advertit etiam *Rot. dec.1285. num.7. cor. Emerix Jun. tom.3.* ubi , quod Judex compellere debet eum = *quem videt in ſua ſimplicitate titubantem , ſecus eum , quem cognoſcit conſtanti animo reluctantem* =

Inani tamen conatu primum prædictam praxim , de qua *Raynald. & Oliva* teſtantur , tantoperè commendare ſtudebant , quatenus enim vera ſit , ultra rationes eleganter adductas per *Ferdinand. de Valent. diſcept. 5. num. 21. & ſeqq.* , *de re Eccleſ.* aut forſan ſervari debet , dum ſolius Adoleſcentis commodi,ſeu 179
fortunarum periculum eſt , cui tamen cavere caritas Chriſtiana ſuadet, neutiquam vero ubi Sacramenti reverentia periclitatur , atque in diſcrimen adducitur honor Parentibus debitus , decus proſapiæ , pax Reipublicæ, animarum ſalus , atque Eccleſiæ diſciplina ,

na, quibus gravissimis malis nunquam Ordinarium præsidio esse, aut operam conferre Justitia cogit, nèc adigit pietas, nèc religio in Deum, nec caritas in Parentes, Fratres, cæterosque Consanguineos, vel Affines urget, atque compellit.

Aut tamquam abusus, & corruptela nullatenus attendi mere-
180 tur, tùm quia quemadmodum Connubia Catholicorum cum Hæreticis, & alia quæcumque sive a Deo, sive ab Ecclesia prohibita non ad tempus impedienda sunt, sed donèc, & quousque undiquè probata non fuerit justa, & legitima causa obtinendi dispensationem, aut semper, & perpetuò, si agatur de impedimento, super quo dispensari non possit, pari modo Matrimonia Filiorum, reluctantibus Parentibus, contrahenda, tamquam a Deo, & ab eadem Ecclesia interdicta impediri non debent ad tempus, sed donèc, & quousque concludenter probata non sit legitima, & justa causa illa contrahendi etiam cum dissensu Parentum &c. aut semper, & perpetuò, quatenus justa causa deficiat, & sicuti attento Divino, aut Ecclesiasticu præcepto, seu prohibitione in primo casu Matrimonii libertas non obstat, ita nèc etiam in secundo suffragatur, attenta prohibitione, quæ ab eodem fonte promanat, in quo præterea secundo casu si solum *ad tempus* prædicta Filiorum Conjugia differri deberent, præberetur ansa perjuriis, quia Parentes, ubi viderint se intercedendo, & obluctando parum proficere, ac suum justum ab Ordinario parvipendi dissensum, & *ad tempus* dumtaxat retardari Matrimonium, ad astum, ut sæpè accidit, &
181 ad illicitas artes convertunt animum. Mulierculas enim, ut diximus in *Vot.III. n.*137., falsosque testes componunt quidvis perjuraturos, ut probentur priora Sponsalia, aut fides alteri data, in quem scopulum etiam Viri pietate non destituti naufragium fecerunt ad remedium deterius malo recurrentes, & in hac fraude struenda non duos, vel tres, sed plurimos, hos opera, illos consilio peccare videmus; cui malo Prælati debent oc-
currere, id facilè assecuturi, si cum 182
appareat, quod impares, vel indignæ, vel aliis justis de causis non approbandæ sint Nuptiæ per Filios invitis Parentibus ineundæ, ab illis non *ad tempus*, sed *in perpetuum* Filios etiam *ex officio* repellant.

Tum quia Jus Divinum non *ad*
tempus præcipit honorare Parentes, 183
sed *perpetuò*, nèc *ad tempus*, sed *semper* Sancta Dei Ecclesia talia Con-
nubia *detestata est*, *atque prohibuit*, 184
ut in proposito notavit non vulgaris notæ in Ecclesiastico foro Judex, Sacrorumque Canonum Doctor *Aloys. Ricc. in decis. Cur. Archiep. Neapolit. edit. Venet.* apud *Babba anno* 1647. *decis.*24. *par.*3. = ibi = *Replicabat quidam Rmus Episcopus non posse in tali casu prohiberi simplicitèr Matrimonium, sed tantum ad tempus, quod quidem videbatur probabile, sed re maturius perpensa resolvi, quod stante dicto scandalo simplicitèr poterat dictum Matrimonium impediri &c. Nam omni tempore scandalum est malum, & evitandum; Et ponderandum est, quod dictum est supra de D. Paulo* 1. *ad Corinth. cap.*8. *si scandalizzavero Fratrem meum, non comedam carnem in æternum, & non dicit ad tempus aliquod determinatum, sed potius in æternum, quia in æternum vitari debet scandalum, & non ad tempus in iis, quæ sine peccato omitti possunt* = & infra = *Consensus Matrimonialis, licèt sit de substantia Matrimonii, tamen præstandus est cum debitis circumstantiis, & non cum scandalo* = cui solidissimæ ratiocinationi immensum pondus adauget animadversio, quod nedum scandali vitandi debitum, verum & im-
pietatis non fovendæ, religionis a 185
sacrilegio defensandæ, vitandæ quoque injustitiæ in Parentes, atque cæteros Consanguineos, totiusque Reipublicæ incommodis occurrendi semper fuit, & est Judicis, Episcopi, Parochique necessitas, & obligatio, quæ quidem obligatio Judicis Ecclesiastici, animarumque Pastoris non restringitur tantum ad hoc, ne sinant scandala irrepere, nèc aliena crimina negligant impedire, verum etiam extenditur

ditur ad vitandum omninò periculum violandi debiti longè gravioris, ne scilicet Judex suo decreto, Episcopus
186 suo mandato, Parochus sua præsentia sacrilegium firmet, & confirmet impietatem, ne tandem divina, humanaque Jura conculcanti, & Sacramenta fœdare adnitenti opem afferant, atque præsidium, quæ omnia nulla temporis mora excusare valebit.

Nullatenus obstante *prætensa libertate*, ut contra Nobilem quem-
187 dam Virum indignam Fœminam in Uxorem ducere exoptantem, idque ægrè ferentibus cæteris de Familia, ac enixè instantibus, ut ad occurrendum imminenti infamiæ Matrimonium impediretur ab Emo Cardinali de latere Legato consultus respondit *Bertonius* Ferrariæ Synodalis Judex, S. Officii Consultor, & Cathedralis Ecclesiæ Canonicus Theologus in *tract. de negligent. & omiss. par. 2. artic. 34. n. 17.* = ibi = *Ne tantum dedecus, ignominia, & injuria toti Con-*
188 *sanguinitati irrogetur, instantibus enixè Conjunctis, potuisse, ac posse, debuisse, ac debere Emum Principem impedire* (non ad tempus suspendere, sic enim non vitaretur infamia) *ne hoc Matrimonium contraheretur sui in voto* = & infra *num. 24* = ibi =
189 *Impediendi autem, ne D. N. tàm indignum contrahat Matrimonium, certi Juris est, quod sit in Principe, in Episcopo, in Judice facultas propter justas causas, infamiam nempè totius Consanguinitatis vitandam, timorem scandalorum, quæ prudentum judicio subsequentur Cap. Cum in tua (ibi fama, & scandalo) de Sponsal. ubi gloss. in verb. scandalo Barbos. num. 6. etiamsi Sponsalia essent juramento firmata* = & deindè *num. 26.* = ibi = *Filii tenentur tùm ob bonum commune,*
190 *tùm ad evitanda gravia mala, damna, & dedecus in Familia, tale Matrimonium non contrahere, & ideò potest cogi ad id, quod jure naturali, & ex caritate tenetur* = & rursus *num. 35.* = ibi = *D. N. non habet Jus ad Nuptias adeò Conjunctis injuriosas, ubi bonum nomen Familiæ periclita-*
191 *tur, Splendor sanguinis obscuratur, nobilitas maculatur, ita ut nèc Juramentum interpositum queat adstringere ad exequenda Sponsalia, quia non potest esse vinculum iniquitatis Can. Quanto de Jurejur.* = & ulterius *num. 27.* = ibi = *Nèc libertas Naturalis læditur ex tali coactione, quia nubere in injuriam Parentum, in damnum Familiæ, totius cognationis dedecus, & animæ detrimentum est abusus libertatis, non usus* = tandem scrupulum circa incontinentiæ periculum elidit *num. 29.* = ibi = *Quia libertas potest exerceri cum alia Muliere de toto Mundo ad text. in l. Cum ita legatum ff. de condit. & demonstrat.* = & concludit, quod prætensum, ut supra, Matrimonium non habuit effectum. Cui addimus insignem in Romana Curia Advocatum *Piton. discept. Eccles. 52. num. 83.* ubi apertè distinguit inter moram ad tempus, & impedimentum, quod numquam cesset = ibi = *Suasi, ut dignaretur injungere Parocho, quod suspenderet per aliquod temporis spatium denunciationes, & Matrimonium interim impediret, donec justificarentur Causæ, quas ego justificatas dicebam sufficere ad impediendum hujusmodi Matrimonium* = 192 193 194

Non ambigimus autem, quod nemini liceat cogere aliquem ad ducendam Uxorem, ut statum Conjugalem amplectatur, seù alterum ad ingrediendam Religionem, aut Sacros Ordines suscipiendos, ut in statu Cœlibi permaneat, nam status electionem unicuique liberam esse neminem latet, 195
nèc ab alieno arbitrio, & voluntate pendere debet, nèc etiam in præsenti controvertimus, quod cum Matrimonium onus gravissimum, & quasi perpetua servitus habeatur, rationi omninò consentaneum sit, ut nonnisi secundum animi propensionem copuletur, itaut mutuo amore sociati Conjuges non ægrè ferant indissolubilis societatis incommoda, iniquum enim esset liberum hominem adigere, ut alterius arcto vinculo alligaretur cum periculo infelicis exitus, & perennium malorum, quæ sæpe sæpius cum discrimine 196
non minus æternæ salutis, quam præsentis vitæ ex coactis Nuptiis oriuntur,

tur, ac sine remedii spe perpetuantur *Add. ad Rot. decis.* 431. *num.* 72. *par.* 4. *tom.* 2. *recen.* = ibi = *Nam timet summoperè, tamquam pia Mater, Ecclesia Sancta infaustos eventus coactarum Nuptiarum &c. Quæ enim mala ex coactis Nuptiis non sequuntur? Quæ delicta non perpetrantur? Quæ scandala non oriuntur? Hinc perpetua dissidia, &*
197 *livores inter Conjuges; Supercilia inter eorum Affines, hinc Maritus insalutata Uxore discedit, hinc adulteria, hinc, ut sæpe accidit, machinatio Vitæ inter ipsos Conjuges* = Quamvis igitur Sponsus per Sponsalia de futuro præsertim jurata obligatus remaneat ad Matrimonium contrahendum, ad quod etiam judicialiter, & per realem, & persona-
198 lem districtionem, quinimo etiam aliquando per Censuras (justa causa tamen non excusante) compelli possit *ad Text. in Cap. Ex literis* 10. *de Sponsal. Adden. ad dict. Rot. decis.* 431. *num.* 61. *part.* 4. *tom.* 2. *recen. Rot. coram Buratt. decis.* 311. ibique *Adden. num.* 5. *& coram Cavaler. decis.* 415. *num.* 1. *& decis.* 421. *num.* 2., nihilominus si nonnunquam abstinet Ecclesia ab ulteriori coactione, hæc tamen mitis disciplina, qua eadem utitur Ecclesia in compellendis Sponsis, ut promissam fidem impleant, ortum
199 non habet ex scrupulo, seù periculo naturalem lædendi libertatem, quia justè coactus in libertate, quam per voluntariam promissionem jam amisit, vim, & coactionem non patitur *Rot. in Hispalen. Matrimonii* 21. *Febr.* 1718. §. *Quantumvis cor. Foscar.*, nèc eo tendit, ut perfidiæ, & perjurio aditus aperiatur, cui potius hortationibus, minis, & coactionibus occurrit, sed ab iis tandem abstinet, cum, perpensis omnibus circumstantiis, animadvertit, si ulterius urgeat, fore ut vel fictus adhibeatur consensus, vel omnino coactus, quem odia, rixæque inter Conjuges, ac infelices exitus consequantur *Card. de Luc. de Dot. disc.* 79. *num.* 8. = ibi = *Licet ad Matrimonium utriusque Conjugis libera voluntas requiratur, itaut uno ipsorum, non obstantibus Judicis præceptis, & districtionibus, indurato animo perseverante in voluntate negativa, Ecclesia abstineat à præcisa coactione deductis per &c. nihilominus id provenit magis ab Ecclesiæ pru-* 200
denti consilio ob experimentum malorum ex coactis Matrimoniis resultantium, quam ex libera voluntate ejus, qui per contractum ad coactionem se obligavit = At hoc longè distat à casu nostro, si namque Adolescentem à certis Nuptiis dumtaxat arceat Judex, vel Episcopus, evitantur potius, non 201
subsecuntur jurgia, inter Virum, & Mulierem, adulteria, odia domestica, aliaque præmissa scandala, quæ sine ulla prorsus hæsitatione ex Matrimonio non contracto consequi, vel timeri nequeunt, nec Adolescens in hoc casu conqueri potest, quod ad perpetuam indissolubilem adigatur servitutem erga Fœminam, quam ducere prohibetur.

Tota igitur æquivocatio nascitur ex discrepantia unius casus ab altero, hoc est à Judice non compellente ad servandam Sponsalium juratam fidem, 202
& ab Ordinario, qui jubet, & à Parocho, qui præsentia firmat indignas, ac proptcrea sacrilegas Nuptias à Filiis contrahendas; In primo namque casu Judex nulli se immiscet crimini, nulli se ingerit facinori, nihil agit, & dumtaxat ab agendo se abstinet, nèc ideo culpandus, quia fidem violari sinat, aut Jusjurandum frangi non 203
impediat, justæ nam suppetunt superius examinatæ rationes; At vero Ordinarius dum jungendi Nuptias Filiis licentiam tribuit, & Parocho, ut assistat, suppeditat facultatem, nulla adest ratio, cur Sacrilegii particeps, socius, & adjutor, imo & auctor criminis non habeatur, nèc ulla ratio 204
urget, cur potiori Jure non sit culpandus sacrilegii, impietatis, cæterorumque criminum, quæ nubentes admittunt, Parochus, qui nisi assistat, suaque præsentia robur addat, & firmitatem, Contrahentes Matrimonium inire non possunt; undè pernecessè sequitur, quod injuria, & infamia, quæ dumtaxat ex Matrimonio opera Præsulis, & Parochi *rato*, nunquam autem ex Matrimonio antecedenter per

per Filium in Sponsalibus *promisso* in Parentes, ac Familiam redundant, merito ipsis Pastoribus sint imputandæ, quorum opera factum est, ut Matrimonium à Filio tantummodò promissum, nullamque infamiam ex sola promissione producens, cum infamia deindè, dedecore, scandalo, & injuria in Parentes firmum, ratumque perseveret. Si etenim Ordinarius jubet, dici non potest, quod non consentiat, ut Matrimonium tantoperè fœdetur, Sancta dentur canibus,
205 Filii Parentes inhonorent, totiusque prosapiæ minuant honestatem, & si Parochus talia molientibus præsto est, atque, ne irritum fiat infaustum opus, præsentiam sui facit, & Sacerdotii auctoritate confirmat, nulla adest rationabilis causa, cur ipse, & Ordinarius non impietatis, non pollutæ Religionis, non injustitiæ non modo conscii, & participes, verum etiam auctores non accusentur, adeout si hoc non esset Proximi peccato cooperari, difficilè prorsus erit, ut dictæ cooperationis reus quispiam efficiatur.

Ex eadem discrepantia oritur etiam æquivocatio quoad Jura libertatis nemini adimendæ in ducenda
206 Uxore, quam velit; distingui nam debet illa vis, sive coactio, qua quis injustè adigitur, ut specialiter uni Fœminæ copuletur, vel ut à quocumque Matrimonio arceatur, ab ea, qua ex justa, & rationabili causa unam, vel plures aliquas non in genere, sed in specie ducere prohibetur; etenim in primo casu utique libertas impeditur, nam uni nubere est a cæteris omnibus Nuptiis nubentem excludere, at ab aliqua ducenda retrahere,
207 ex innumeris aliis unam ducendi neque tollit, neque minuit arbitrium *leg. Cum ita legatum sit* 62. *ff. de Condit. & Demonstrat.* = ibi = *Placuit &c. nè videri tali conditione viduitatem injunctam, cum alii cuilibet satis*
208 *commodè possit nubere &c. quæ enim Titio nubere jubetur, cæteris omnibus nubere prohibetur* = quod optimè expendit *Berton. de negligent. & omiss. dicta par.* 2. *artic.* 34. *num.* 36. = ibi = *Minus est cogere ad non contrahendum cum una, quam ad contrahendum cum certa, quia contrahendo coactè cum certa alligatur perpetuæ servituti, quod est nimis onerosum, ac per hoc prohibitum in Trident. sess.* 24. *cap.* 9. *de reform. Matrim. addita in cogentem anathematis pœna; non sic in prohibentem cum una contrahere, quia adhuc remanet exoneratus, & liber cum aliis, qui prohibetur cum illa* = 209

Et quidem huc respexit *Tridentina Synodus sess.* 24. *d. cap.* 9. *de reformat. Matrim.* ubi illam firmat regulam = *Maximè nefarium esse Matrimonii libertatem violare* = Siquidem ibi ad consulendum libertati Matrimonii, eorum dumtaxat meminit, qui ad certum Matrimonium invitos Viros, 210 vel Mulieres maximè divites, & spem magnæ hæreditatis habentes minis, pœnisque compellunt. Hoc sub anathemate Concilium vetat, quia profectò ita libertas violatur, nec ob aliam causam id fieret, nisi ex terreno affectu, & cœca divitiarum cupidine. Cæterum nihil ibi decernit de Parentibus, nihil de Ecclesiastica potestate, nihil de iis, qui non cogunt ad 211 certum Conjugium, sed ab uno dumtaxat prohibent, maximè si appareat indignum, nihilque demum de impedimento ex justa causa opposito ibi statuit juxta communem Doctorum Sententiam, de qua *Guttierez quæst. Canonic. lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 32. *Bess. de contract. Matrim. cap.* 11. §. 3. *num.* 30. = ibi = *Excommunicationem Tridentini non incurrere Judices, qui ad instantiam Parentum includunt alicubi* 212 *Filios, ut cum ratione causam examinent &c.* = & pariter *Bonaccin. Theol. Moral. tom.* 1. *tit. de iis, quæ pertinent ad Matrim. quæst.* 4. *punct.* 17. *sub num.* 26. = ibi = *Neque obstat Decretum Tridentini, ubi videtur injunxisse excommunicationem cogentibus, & prohibentibus Matrimonium. Ratio est, quia Concilium loquitur de cogentibus ad Matrimonium, non vero de prohibentibus, ut multi Doctores testantur &c. tùm quia etiamsi* 213 *admitteremus Concilium loqui de impedientibus, intelligendum esset de impedientibus absque justa causa* = itaque post plerosque, quos congerit,

 ad-

adnotavit *Barbos. sup. Concil. Trident. Sess.* 24. *de reform. Matrim. d. cap.* 9. *num.* 9. *Perez de Matrim. disput.* 17. *Sess.* 17. *num.* 4. *Rebell. de obligat. Just. par.* 2. *lib.* 3. *quæst.* 11. *num.* 1. & 2. *Dicastillo tom.* 3. *de Sacram. tract.* 10. *de Matrim. disp.* 4. *dubit.* 14. *num.* 143. *Gratian. discept. forens. cap.* 5. *num.* 10. *tom.* 1. = ibi = *Libertas Matrimonii licet non possit impediri in*
214 *totum, tamen potest modificari ratione locorum, personarum, & temporis* = & huc quoque spectat, quod communiter asserunt Juris Interpretes de legato relicto sub conditione, ut Legatarius alicui, vel aliquibus nubat, de
215 quo præ cæteris *Gratian. discept. forens. cap.* 213. *num.* 25. *tom.* 2. = ibi = *Neque est dubitandum de validitate Legati, cum illud valeat, quamvis prohibeantur Nuptiæ cum aliquo, dummodo alteri possit nubere, cum ex hoc non impediatur libertas Matrimonii* =

Præter quam quod, si admitteretur, quod *Concilium d. cap.* 9. statueret, quod nemini liceret *prohibere* Matrimonium propter illius omnimodam libertatem, statim emergeret contradictio inter hunc locum, & alterum in *cap.* 1. *Sess.* 24. *de reformat. Matrim.* ubi apertissimè testatur, quod Matrimonia Filiorumfamilias invitis
216 Parentibus contracta *Sancta Dei Ecclesia semper detestata est, atque* PROHIBUIT, si etenim *ex d. cap.* 9. nemini liceret hæc Filiorum Connubia prohibere, ne Matrimonii libertas læsa remaneat, *Concilium* sibi sine dubio contradixisset, cum *in d. cap.* 1., nulla facta mentione de Matrimonii libertate, eaque non obstante, absolutè insimul dixit, quod hæc Matrimonia ab Ecclesia *semper fuere prohibita*; ad quam contradictionem evitandam, & ne dicatur, quod *Tridentinum* legem ediderit adversus expressam Ecclesiæ *prohibitionem*, quod esset absurdum, utique concludendum venit, quod in
217 *in d. cap.* 9. *Sess.* 24. *de reform. Matrim.* loquatur, prout expressè loquitur de iis, qui *cogunt* aliquem ad *certum* Matrimonium cum *certa* persona per vim ineundum, quod nullo modo fieri potest; in *præcit.* autem *cap.* 1. agat, prout agit expressè de *impediendis* Nuptiis à Filiosfamilias
injussu Parentum contrahendis, quod 218
non est prohibitum, imo ibidem expressè concessum, quia libertatem Matrimonii de consensu Parentum cum alia Fœmina Filio benevisa ad suum placitum ineundi nullatenus ita violari satis superque dignoscitur; aliud est enim compellere quempiam ad unam personam in specie desponsandam, hoc est enim restringere libertatem, & cohibere ne cum quacumque alia æqualis conditionis sibi bene visa Matrimonium contrahat, longè aliud est prohibere, ne Filius, vel Filia eam tantummodo Fœminam, seù Virum Parentibus invisos desponsare valeant, id namque est relinquere Hominem in sua libertate, eique permittere, quod cum quacumque alia Fœmina, seù Viro æqualis conditionis, ac Parentibus non invisis liberè copuletur.

Nos ergo loquimur dumtaxat de impediendo, seù prohibendo Conjugio cum Muliere ex justa causa Parentibus invisa, seù indigna (idemque dicendum cum indigno Viro) ob vitandam Parentum injuriam, ac respectivè eorumdem, & Consanguineorum infamiam, dissidia, ac cætera, quæ in dies oriri mala, & scandala etiam inter Conjuges ex his Connubiis experientia docemur; facta in cæteris libera facultate Filiis quamlibet ducendi Fœminam æqualis conditionis ipsis bene visam, circa quam Parentes nullatenus justè dissentire valeant, in qua sanè tàm justa, tàm ipsismet Filiis proficua limitatione, qua non violatur libertas, sed servatur,
atque perficitur, ut advertunt Theo- 219
logi, & Juris Interpretes allegati *in nostro Vot. I. num.* 140. & *seqq.*, & *Vot. III. num.* 148. qua Filiorumfamilias conscientiæ, & æternæ saluti prospicitur, & contra quam nullum hactenus vidimus *textum*, capere non valemus quænam violentia subsit, quodve libertatis vel minimum præjudicium,
ut animadvertit in puncto *Menoch. de* 220
præsumpt. lib. 4. *præsumpt.* 189. *n.* 82. & *seqq.* = ibi = *Non equidem Matrimonium impeditur, quia si uni nubere*

non

non potest, *alteri potest* = & infra *num.*84. = ibi = *Non impedit Matri-*
221 *monii libertatem*, *quia*, *etsi nubere prohibetur indigno*, *potest tamen nubere digno*. = consonat *Gratian.* post *Feliq. discept. forens. d. cap.*213.*n.*25. *tom.*2. = ibi = *Quamvis prohibeantur Nuptiæ cum aliquo*, *dummodo alteri*
222 *possit nubere*, *ex hoc non impeditur libertas Matrimonii* =

Neque enim ad libertatem pro Matrimonio requisitam necessaria est effrenata quædam licentia, per quam
223 contemnere liceat honestatem, caritatem, pietatem, & justitiam, legesque Divinas, & Humanas, sed modum, & mensuram in Matrimoniis cernimus definitam in sacris Literis, in Ecclesiæ Canonibus, & in Summorum Pontificum Decretis, adeo ut non prohibeatur Pater ex justa causa im-
224 pedire Matrimonium Filio etiam per carcerationem, cujus voluntati Prælatus adhærere tenetur, quia nec Concilii leges spernuntur, nec impeditur Matrimonii libertas, sed perficitur, dum Pater obstat, ne Filius malè nubat, nam libertas ad malum est po-
225 tius imperfectio, quam effectus libertatis *Cephal. cons.*421. *lib.*3. *Paschal. de patr. potest. par.* 2. *cap.*5. *num.* 28. *& seqq.* ubi plures allegat *Capiblanc. de Baronib. lib.*2. *pragm.* 9. *num.* 26. *Pignattell. consult.* 11. *num.*7. *& seqq. tom.*4. *De Marin. lib.* 2. *resolut. quotid. cap.*132. *num.* 6. *Basil. Pont. de Matrim. lib.*2. *cap.*1. §. 2. *Jo: de Chapeuville de mod. ministr. Sacram. cap.*6. *quæst.*19. maximè quando nulla sup-
226 petit causa impellens Patrem, ut Filii Matrimonio consentiat, Parochum, ut eidem assistat, Ordinarium ut illi faveat, quin nèc ipsum Contrahentem, ut illud ineat, nisi ut suam effrenatam libidinem expleat; Imo tot vigent motiva a Matrimonio, dissentiente Patre, contrahendo, seu ab indignis Nuptiis retrahentia, ut possit absque hæsitatione affirmari Filium in Causa obtinuisse victoriam statim ac
227 Paterno obtemperavit præcepto, seu liberationem est assecutus ab indigno Conjugio, cujus quamcitò ipse se pœnitere inutiliter debuisset; Etenim cum, ut plurimum, hujusmodi Matrimonia contrahantur ab iis, qui ob amorem, libidinemque ex lenociniis, blanditiis, vel maleficiis accensam non sunt in recto sensu, dum faciunt id, a quo alii sanæ mentis abhorrent, cum tali propterea prohibitione potest induci deindè ad contrahendum Matrimonium Parentibus non invisum, neque Familiæ indecorum, sed dignum, & æquale, in recto sensu, justoque judicio 228
absque eo, quod ita dicatur impedita Matrimonii libertas *Capiblanc. de Baron. lib.* 2. *dicta pragm.*9. *num.*10. *Zaul. ad Stat. Favent. lib.* 4. *rubr.* 26. *num.*42.

Huic autem veritati nullatenus adversatur *Sac. Rot. Romana in dicta decis.* 517. *sub num.* 7. *cor. Penn.* ibi enim refert objectum in ea Causa excitatum, quod Patris dissensus retardare nequiret Filii Matrimonium, quod inscio eodem Patre contrahere promiserat, quia Patris consensus non est necessarius, quod & nos quoad illius validitatem admittimus, non autem, ut sit licitum juxta præmissam distinctionem in nostro *Vol.I. num.*31. 32. 325. *& seqq. & num.*131. 156 *& seqq. & num.*199. *& Vol.II. num* 189. *& Vol.III. num.*86. *& Vol. IV. n.* 16. de qua distinctione nullum verbum facit prædicta *Decisio*; sed hoc articulo sine examine, & discussione relicto, ob timorem infelicis exitus resolvit idem Matrimonium non esse ineundum, nulla facta nec etiam expressa mentione de libertate Matrimonii, ob quam Pater ex justis causis Filii Nuptias impedire nequeat, quod atique fuisset absurdum, & omnino contrarium menti *Sac. Concil. Trident.*, *& Sacræ Congregationis* illius Interpreti, quæ, non attenta prædicta libertate, justum Patris dissensum obstare, quominus Filius conjungi posset cum Fœmina, cum qua inscio, & invito Patre Sponsalia contraxerat, etiam de recenti apertissimè declaravit *in Majoricen. Sponsalium* 24. *Augusti* 1723. *& in Mediolanen. Sponsalium* 13. *Julii* 1725. quodque per statutum prohibens Civibus, ne certo generi Fœminarum copulentur, non impediatur Matrimonii libertas novissimè rescripsit in *Maceraten.* 17. *Januar.* 1761.

D d 2 Ita

Ita namque non impedita Filio, sed libera manet status electio, libe-
229 rumque cum Fœmina æqualis conditionis, nec Parentibus invisa Conjugium, & eo modo, quo si Puella ingredi velit Monasterium, ibique Habitum Religionis suscipere, ubi ea Dotis summa requiritur, quam Pater nisi maximo cum incommodo, detrimento, & depauperatione Familiæ solvere nequit, idem Pater ad eam solvendam non tenetur, & potest impedire, ne ibi Filia Habitum Religionis assumat; data tamen ei libertate, ut in alio Monasterio Dotem suo statui congruam exigenti vitam Cœlibem amplectatur, absque eo, quod
230 in hoc casu dici possit, quod Filiæ libertatem impediat; aut eo modo, quo Pater Filiæ libertatem non impedit, cum dissentit, quod ipsa Matrimonio copuletur cum Viro ingentem petente Dotem, nonnisi solvendam cum prædicto Familiæ præjudicio, dummodo cum alio Viro, qui congrua, respectu illius Patrimonii, Dote sit contentus, eidem
231 Filiæ nuptias inire non vetet, ita Filii libertatem nequaquam impedit, quoties expressè dissentit, quod Filius contrahat Matrimonium cum Fœmina sibi invisa, multòque minus cum in-
232 digna, quod contrahi minimè valet nisi maximo cum dedecore, dispendio, & detrimento honoris, & honestatis propriæ Familiæ, quod æqualiter, imo potiori jure Pater facere potest, cum non agatur de solo inte-
233 resse pecuniario, sed de obscuranda totius Familiæ fama, & honestate, quam cuilibet interesse, imo sanguini, & vitæ Viri Nobiles, & honesti esse anteferendam existimant *Rot. in Amerina Sponsalium 22. Novembris 1737. §. Plerumque coram Eminentissimo Calcagnin.* modo tamen Filius se conjungere cum alia Fœmina æqualis conditionis non prohibeatur.

Porrò, præscindendo etiam a Juribus, & auctoritatibus hucusque adductis, & ab innumeris aliis, quæ adduci possent, res transit in evidentiam, si ad inquirendam tantummodò veritatem sedulò animadvertatur,
234 quod hoc libertatis subterfugium est potius *Error communis Vulgi*, qui *tribuit Filiofamilias Jus, quod ei non competit*; *Supponit in Superiore Ecclesiastico, & in Ecclesia facultatem quam non habent, nec ea uti possunt; & detrahit Deo, & Ecclesiæ supremam super Homines potestatem.*

Quod autem *Filiofamilias hoc Jus non competat*, facilè evincitur, si 235
animadvertatur, quod ea libertas, quæ illi sine ulla limitatione tribuitur, ortum ducit a libero arbitrio; Quamobrem, si non obstante libero arbitrio, non potest sine gravi peccato contemnere *Divina præcepta* de non adulterando, de non occidendo &c. nec *Ecclesiastica* de audiendo Sacrum diebus Festis, de jejunando, & abstinendo a cibis vetitis diebus præscriptis, de non celebrandis prohibito tempore Nuptiis &c., ita nullum Jus habet ducendi Uxorem contra justam Parentum voluntatem cum contemptu *IV. præcepti Decalogi* de non dehonorando Parentes, & contra *Ecclesiæ vetitum*, quæ hujusmodi Connubia ex justissimis causis *semper detestata est, atque prohibuit* non obstante libero arbitrio, quod non liberat a peccato Divina, atque Ecclesiastica præcepta contemnentem, ad quod conferunt animadversa per *D. Augustin. Epistol.* 157. = ibi = *Hæc enim voluntas libera tanto erit liberior, quanto sanior. Quomodo enim libera est, cui dominatur iniquitas?* & pariter *tract. 41. in Joann. num. 8.* = ibi = *Non dicas liber sum, faciam quod volo; Nemo prohibeat a voluntate mea, si liber sum; Noli libertate abuti ad libere peccandum. Erit voluntas tua libera, si erit pia* =

Supponit vero prædictus Error *in Superiore Ecclesiastico, & in Ecclesia facultatem, quam non habent, nec ea uti possunt*, certissimum enim est 236
Ecclesiam lege Divina, Naturali, & Canonica gubernari oportere teste D. Augustino *Can. Omnia talia distinct.* 12. Quatenus igitur contrahere Matrimonium cum consensu Parentum est præceptum Divinum, nec etiam Papa super eo dispensare valet *Can. Sunt quidam 25. quæst.* 1. & alibi pas- 237
sim, & quatenus est peccatum tam attento Divino, quam Ecclesiastico præ-

238 præcepto , nullus Superior Ecclesia-
sticus (qui non sit de iis , de quibus
S. Gregorius Papa lib. 4. *cap.* 5. *in* 1.
*Reg.cap.*10. testatur = *Plerumque cul-
men prælationis accipiunt , qui in ca-
ritate Dei , & proximi perfecti non
sunt* =) concedere valet licentiam
perpetrandi peccata contra Jùs Natù-
rale , Divinum , & Ecclesiasticum ,
tùm quia licet cæteris polleret virtu-
tibus , *factus* tamen *velut æs sonans ,
aut cymbalum tinniens* juxta *Apost.* 1.
*ad Corinth.cap.*13. *vers.* 1. deficeret in
239 amore erga Deum , sicuti enim is Fi-
lius Patrem non amaret , qui audiens
adesse Vitæ Patris insidiantem , totis
viribus illius necem non impediret ,
sed in illam potius conspiraret , ita si
Judex , aut Parochus , vel Episco-
pus audiens Patrem Cœlestem fortius ,
quam Patrem naturalem amandum le-
thali vulneri expositum , non solum
illius defensionem viriliter non assu-
mit , sed potius illius offensæ coope-
ratur, hic profecto non amat, sed odit;
tùm quia deficeret in suo munere ,
240 quia debet Episcopus ad exemplum
Divini Magistri vocare peccatores ad
pœnitentiam , non autem eis dare
manus , & præbere peccandi licen-
tiam , teneturque curare , ut Sacra-
menta dignis , non vero notoriis pec-
catoribus administrentur , tùm demum
241 quia deficeret in amore erga proxi-
mum , nam concedendo Filiis prædi-
ctam licentiam , non eos duceret ad
viam salutis , sed ad damnationem
propter peccata cum ejus venia com-
missa, quæ eos omnino reos gehennæ
constituunt, & ipse simul æternam cum
eis amitteret beatitudinem , quam-
vis in aliis bonis operibus non defice-
ret , non habet enim aliquid viridita-
tis ramus boni operis , si non manet
in radice caritatis *S.Gregor.Homil.*27.
in Joan. Insuper quemadmodum Epis-
242 copus super aliis impedimentis ab Ec-
clesia circa Matrimonia statutis sine
peccato dispensare non valet , ita nèc
etiam super hoc impedimento tam ex
Naturali , *& Divino* , quam *ex Ca-
nonico præcepto* dispensare potest .
Præterea urget & illud : *quod tibi non
vis alteri ne feceris* : Si ergo Judex ,
vel Episcopus ægreferret, quod alicui
suo Consanguineo per alterum Judi- 243
cem , sive Episcopum indebita conce-
deretur licentia ducendi Uxorem indi-
gnam , reluctantibus justè Parentibus,
cum dedecore suæ Familiæ , nec ipsi
talem concedere debent licentiam in
alterius Familiæ dedecus, & infamiam,
ne alias ipsi quoquè , seu illorum
Descendentes aliquandò , ut sæpè ac-
cidit , Deo permittente , in pœnam
peccati per eos ita commissi, huic etiam
temporali infortunio subjaceant . Ul-
terius nullum Canonem , legem nul-
lam, nullum Juris Interpretem hacte-
nus invenire potuimus nèc unquam
invenire fas erit, liberam potestatem,
seu privilegium concedentem Judici-
bus , vel Episcopis , aut Parochis 244
eximendi injustè Filios ab obedientia
Parentum , excitandi , seu coadjuvan-
di inter Genitores , & liberos dissen-
siones , & odia , minusque honestas
infamandi sine peccato familias absque
spe debitæ restitutionis , ut faveant Sa-
cràmentum sacrilegè suscipienti potius,
quàm Parentibus rationabiliter relu-
ctantibus , & Juris Divini , & humani
assistentiam habentibus , quasi quod in
Ordinariorum libera facultate positum
sit facere de illicito licitum, de peccato
non peccatum , eisque permissum , ut
non amplius uti Angeli pacis, sed tam-
quam pacis perturbatores , aut tam-
quam absoluti Domini famæ , & ho-
noris suorum Subditorum, in spretum
Humanarum , Divinarumque legum ,
absque ullo scrupulo sublata pace fa-
miliis , sublatisque Filiis ab obedien-
tia Parentum in re tanti momenti in-
tegras honestissimas, nobilesve Fami-
lias hujusmodi facto vel in discordiam
adducere , vel infamare valeant ,
quamvis nedum facto , sed nèc etiam
verbis *quemquam de membris suis* il-
lis *discerpere* liceat, prout ab infalli-
bili Christi doctrina edocemur, ac jux-
tà illam nos monet *S. Isidorus lib.* 2.
Offic. ad S. Fulgent. cap. 5. Tandem si
non licet in judicando sequi opinio- 245
nem minus probabilem , quia est *se-
cunda* Propositio damnata *a Ven. In-
noc.XI. sub die* 2. *Martii* 1676., facilè
quisque concipere potest quodnam
grave facinus admitterent Judex , Pa-
rochus , & Ordinarius , qui opinioni
unius ,

unius, vel alterius Doctoris solummodò, quatenus adsint, innixi spernerent in hac materia Matrimonii Filiorumfamilias opinionem certam, utpotè a Summis Pontificibus, a Conciliis, a Synodis, & ab ingenti Canonistarum, quin & Juris utriusque Interpretum, atque Theologorum caterva approbatam, amplexam, & amplectendam tamquam in lege Divina, & humana fundatam.

Detrahit demum idem error *Deo,*
246 *& Ecclesiæ supremam super Homines potestatem*, quia suadere studet, quod attento libero arbitrio, seu prætensa scandalosa libertate, prohiberi non possit Filiosfamilias Matrimonium cum quacumque Fœmina sibi benevisa, justè quoque Parentibus reluctantibus, at quemadmodum hæc asserta libertas obesse minimè potuit, quin ex *præcepto* sive *Divino*, sive *Ecclesiastico* ab Ecclesia prohiberentur ea Matrimonia, quæ irrita sunt, vel illicita propter impedimenta sive impedientia, sive dirimentia, ita eadem prætensa libertate non obstante, & Supremus Legislator in *IV. Decalogi præcepto*, & Ecclesia huic Divino præcepto obsequendo *semper* prohibere potuit, ne Matrimonia a Filiisfamilias, invitis juste Parentibus contraherentur, prout
247 de facto *semper detestata est, atque prohibuit*, ejusque prohibitioni, qui Catholicam profitentur Religionem omninò sub peccati pœna parere tenentur, nèc Catholicus esse potest, qui
248 opinetur, quod contemnere, nèc servare sive Divina, sive Ecclesiastica præcepta non sit peccatum, cui peccato nemo pariter, qui sit Catholicus absqoe labe peccati cooperari potest.

Nèque ad impiè denique demonstrandum, quod aliquando tàm *Summus Pontifex*, quàm *Sacræ Congregationes* absque metu culpæ lethalis hujusmodi Connubia contrahendi, invitis justè Parentibos, licentiam præbuerint, sufficit allegare exempla relata per *Ursay. discept. Eccles. par.2. tom.7. discept.*14. ad opportunitatem Causæ, & non pro veritate scribentem, oam illud, de quo loquitur *num.*18.
249 oon est applicabile; Cum etenim Puella Nobilis Assisiensis, fortiter contradicente Patre, Matrimonium inire vellet cum quodam Juvene, de mandato *Sacræ Congregationis Episc. & Regular.* de uno ad aliud Monasterium translata fuit, ubi ejus exploraretur voluntas, cumque in suo proposito constantissimè perseverasset, jam io ætate annorum 25. constituta fuisset, & Sponsus ortum duceret ab una ex Familiis magis distinctis Perusinæ Civitatis, *Sac. Congregatio* censuit disparilitatem futuri Conjugii impeditivam inter Sponsos non intercedere, ideoque Matrimonium esse ineundnm noo obstante dissensu Patris Puellæ, utpotè *irrationabiliter inviti*, ex quo proindè inferri nequit, quod sacrum illud Tribunal indigna Conjugia etiam contradicentibus Parentibus approbare consueverit.

Multòque minus illius intentum coadjuvare potest alterum exemplum 250
de Filiosfamilias *ab eodem Ursaya* defenso, qui, invito Patre, Matrimonium contrahere tentabat cum inæquali Muliere, cum qua jam Sponsalia præcesserant, ut ipse asserit *n.*1. = ibi = *contractis Sponsalibus* = & inferius sub *num.*105. = ibi = *Præcipuè, quia agitur de Matrimonio contrahendo cum Muliere, cum qua præcesserunt Sponsalia* = Verum est enim, prout ab ipso narratur, quod Sponsus neque a *Papa* primum, neque deinde ab *Emo Cardin. Vicario*, neque demum a *Sac. Congregat. Concilii* potuerit optatam ad id obtinere licentiam, sed non subsistit in facto, quod eam nihilominus tandem obtinuisset; nisi, ut *num.*107. subjungit = *Multarum dilationum tædio affectus, propter quas Causa adhuc durabat, Bononiam se contulisset* = non solum quia ipsi nota esse non poterat futura resolutio per Summum Pontificem capienda, quam potius Naturali, Divino, atque Canonico Juri constantissimè conformem credere debuisset; sed etiam quia in facto veritas est, quod Sponsus ab Urbe discessit non tædio affectus, sed pudore perculsus, quia novo habito ad Papam recursu, cum hac ultima vice fuerit acriter ab eo præter expectationem admonitus, ab

ab errore resipuit, & præ verecundia Romæ Civitatem deseruit.

Dum vero *num.9.* tribuit *Card. Pallavicino* sententiam ab ejusdem
251 doctrina satis alienam = ibi = *Egregiè observat Card. Pallavicino Histor. Concil. lib. 22. cap. 4. his verbis: E però lo Spirito Santo dice universalmente: Se alcuno non si contiene, pigli Consorte. Non dice Egli, pigli Consorte, se i Genitori gliel consentono* = laborat in falso supposito; *Pallavicinus* enim refert hæc verba utpotè prolata ab Episcopo Iprensi in suo particulari Voto, quo æqualiter contradixit prohibitioni Matrimoniorum Clandestinorum, & Filiorumfamilias, quodque a Tridentini Patribus meritò fuit rejectum.

252 Nihil etiam obstat resolutio *Sac. Congregationis Concilii diei 5. Augusti 1712.* ab eo relata *n. 5.* per quam declaratum extitit validum Matrimonium *jam contractum* contradicente Patre cum ea additione = *& fiat aliqua publica demonstratio modorum irregularium, qui a Patre Sponsi erga eumdem adhibiti fuerunt* = quia eo casu Matrimonium jam initum erat, & quidem inter æquales, hoc est inter Sponsum Stanoarii Filium, & Sponsam Filiam Barbitonsoris, non disputabatur an esset licitum, sed an validum, de cujus validitate tamen non erat dubitandum, etiamsi adfuisset aliqua disparitas, quia fuerat jam contractum, ideòque, non obstante contradictione Patris, amplius dissolvi non poterat, cumque ageretur de Matrimonio inter æquales, nèc Pater ullam justam causam haberet se opponendi etiam antequam contraheretur, multòque minus postquam fuerat in facie Ecclesiæ celebratum, licitum ei proindè non fuit nèc illo contracto, nèc ante modis irregularibus illud impedire contra libertatem Matrimonii, quæ competit Filio, qui eligere velit statum Conjugalem, dummodò in ejus electione nullam inferat Parentibus, seu Familiæ injuriam, ignominiam, turpitudinem, aut aliud quodcumque notabile detrimentum, seu Fœminam alia quacumque de causa Parentibus rationabiliter invisam desponsare contendat, hic enim est casus, in quo, petito Parentum consilio, illud sequi Filius non tenetur, si irrationabiliter obsistent, unde ex hoc non infertur, nèc inferri potest, quod si Pater contradicat non Matrimonio Filii validè jam contracto, sed illius Sponsalibus, neque modis irregularibus, & injustè se opponat, sed legitimis modis justum recursum habeat ad Judicem competentem, sit puniendus, quin potius ejus instantiæ annuendum venit, & annuendum esse satis ostendit eadem *Sac. Congregat. Concil. in d. Majoricen. Sponsalium 24. August. 1723. & in d. Mediolanen. Sponsalium 13. Julii 1725.*

Ejusdem irrelevantiæ sunt exempla, Decisiones, & auctoritates, quæ a *num.42.* usque ad *n. 50.* ab eodem *Ursayo* allegantur ad probandum, quod indigna Conjugia sunt valida, ejusdemque farinæ sunt aliæ rationes, quæ per ipsum adducuntur, quæque uti inutiles non recensemus, quia major pars earumdem, aliud probant, quam Matrimonia a Filiis contracta, invitis Parentibus, totum robur validitatis habent, cui assertioni post *Concilii* declarationem nemo est qui contradicat, ideoque hujusmodi rationes, argumenta, & Jura ad probandum id, quod non est in quæstione, ab eo poterant consultò omitti, cum ad suum obtinendum intentum probare tantummodò debuisset, non quod prædicta Conjugia essent valida, 253
sed quod essent licita, non autem illicita, & peccaminosa, quodque ab Ordinario neque contracta, neque contrahenda impediri possent.

Sed tantum abest, quod hoc probaverit, quin potius, præter intentionem, nostræ favet sententiæ, dum *num.9. & 10.* extollit, ut par est, auctoritatem *Sac.Concilii Tridentini*, & utilitatem, quam attulit Ecclesiæ, & deinde *num.11.* subdit = ibi = *In illo sess.24. de refor. Matrim. cap.1. eodem tempore canonizzantur pro validis* 254
Matrimonia a Filiisfamilias absque Patris consensu contracta, & rotundè asseritur Sanctam Dei Ecclesiam illa justissimis de causis semper detestatum fuisse = ex quibus infert, quod bene

bene compatiuntur ad invicem validi-
tas Matrimonii cum qualitate invol-
vente culpam Contrahentium, seu il-
lorum operationem contra legem Ec-
clesiasticam; Quamvis enim artificio-
sè prætermittat illa verba =*atque pro-
hibuit*=quæ confirmant nostrum assum-
ptum, justissima tamen illius est con-
255 sequentia, nam, ut ipse probare intel-
ligit, potest esse Matrimonium vali-
dum, & insimul ab Ecclesia detesta-
tum, atque prohibitum, prout est ab
eadem Ecclesia detestatum, atque
prohibitum Matrimonium Catholico-
rum cum Hæreticis, & tamen est va-
lidum; at è contra insimul dari non
potest, quod Matrimonium sit dete-
statum, atque prohibitum ab Eccle-
sia, eodemque tempore licitum, quod-
256 que in contemptum prohibitionis de-
beat Judex Ecclesiasticus illud appro-
bare, licentiam concedere, quod
contra prohibitionem contrahatur, &
præcipere Parocho, quod eidem sive
a Catholico sine Apostolica dispensatio-
ne cum Hæretica, sive a Filiofamilias
cum Muliere Parentibus rationabili-
ter invisa contrahendo assistat, & be-
nedicat indignos, ac sacrilegos Con-
trahentes.

Omissis autem aliis nullius pon-
deris reflexionibus, ac minus subsisten-
tibus argumentis, quibus in hoc, ac
in aliis nostris Votis in subjecta mate-
ria emanatis opportuna, justa, ac ve-
ritati consona per Nos data fuere re-
sponsa, perperam arbitratur *num.*105.,
quod hoc sit novum impedimentum,
quodque hujusmodi Filiorum Matri-
monium ab Ecclesiæ Præsulibus impe-
diri non possit, quia numquam fuerit
ab Ecclesia impeditum =ibi= *Præten-
ditur impediri Matrimonium impedi-
mento ab Ecclesia, a Concilio Triden-
tino &c. nullatenus approbato* =

Si namque Concilium apertè testatur,
quod tale Matrimonium=*Ecclesia sem-
per prohibuit*=falsum est, quod Ordina-
rius non debeat, aut ad sensum *Ursayæ*
illud prohibere non possit, sed ad dan-
dam contrahendi licentiam sit obliga-
257 tus, si etenim illud Ecclesia prohibuit,
illud pernecessè Ordinarius prohibere
tenetur; Falsum est, quod tale impedi-
mentum *ab Ecclesia, & Tridentino
non fuerit approbatum*, ita namque
non sentiunt Theologi, & Canonistæ,
apud quos *prohibere*, & *impedire* in
materia impedimentorum Matrimo- 258
nialium sunt synonyma *Anaclet. Reif-
fenstuel. in Jus Can. lib.* 4. *Decretal.
tit.*16.*num.*3. = ibi = *Ecclesiæ vetitum
comprehendit omnia impedimenta &c.
introducta ab Ecclesia* = Falsum deni-
què, quod hoc impedimentum sit no-
vum, si enim continetur in *IV. Decalo-
gi præcepto*, si hæc Matrimonia, invitis
rationabiliter Parentibus contrahenda
*Ecclesia semper detestata est, atque pro-
hibuit*, absque labe veritatis novum im-
pedimentum dici non potest, sed tan-
tum antiquum, quantum antiqua sunt 259
Decalogi præcepta, & Ecclesia Catho-
lica, per quod impedimentum, etsi va-
lida, illicita tamen, & peccaminosa
sunt non solum prædicta Connubia a
Filiisfamilias contracta, verum etiam
quæcumque alia, quæ cum detrimen- 260
to Familiæ, & Consanguineorum dede-
core contrahuntur, ita ut sive Paren-
tes, sive Fratres, sive simul proxi-
mo Consanguinitatis gradu Conjuncti,
si Uxorem ducant infamem, longe im-
parem, unico verbo quæ decus san-
guinis notabiliter denigret, mortali-
ter peccent, nec unicum, sed tot
admittant crimina, quot demonstra- 261
vimus Filios indignè contrahentes
inexcusabiliter detineri. Injustè ete-
nim lædunt famam, & honorem pro-
ximi, illicitè odiis, discordiis, cæ-
terisque peccatis viam aperiunt, vir-
tutem Caritatis, justitiæ, & pietatis,
qua non solum Filii erga Parentes, ve-
rum & Parentes erga Filios, ac omnes 262
Consanguinei ad mutuò se colendos
obligantur, turpiter violant, & rem
ita se habere perspicuum fiet, discur-
rendo per singula momenta rationum,
quibus nostrum assumptum satis credi-
mus stabilitum, & præcipuè, quod
sub nomine Parentum in hac materia
veniant in subsidium etiam Proximio- 263
res, qui locum Parentum tenent, &
sub quorum cura, & custodia Con-
trahentes existunt ad *text. in leg. Unic.
§. Et siquidem vers. Oportet Cod. de
rapt. Virgin. l. In Conjunctione* 20.
Cod. de Nupt. Cap. Videtur. 3. *Qui Ma-
trim. accus. poss.* & ex *Pont. ac aliis*
adver-

advertunt *Boff. de Contract. Matrim. cap.* 11. §. 8. *num.* 88. *Panimoll. dec.* 45. *num.* 18. *tom.* 2. cum omnibus desuper laudatis, aliisque passim.

Nullius quoque ponderis visum fuit objectum, quod Filiosfamilias necessitas hodie desponsare compellit
264 potius Fœminas imparis conditionis, in quibus major affectus, & Conjugalis fidelitas reperitur, quàm Puellas nobiles, quæ, contracto vix Matrimonio, continuantes Conversationum solatium, quas etiam innuptæ frequentare solebant, vel consuetudinem cum amantibus prius habitam minimè deserunt, vel novorum amorem sibi conciliant, qua de causa, subortis inter Conjuges dissidiis, odiis, ac contentionibus, Uxor Superioribus deinde refert, vel quod vir aliquo intollerabili morbo laboret, vel quod Matrimonio abutatur ad hoc, ut ab eo se separandi licentiam obtineat, is ad pinguia alimenta sibi seorsum ab illo luxuriosè viventi præstanda condemnetur, ipsaque majorem vivendi libertatem assequatur.

Aut enim hoc evenit ex culpa viri quia nempè per Uxorem exposita ve-
265 ritati nituntur, & sibi imputet si morbum ab honesta Uxore vitandum acquisivit, seu Matrimonio usus fuit contra id, ad quod est institutum, sic enim ipsum separationi causam dedisse videmus; Aut evenit ex malitia Uxoris, quæ, ut se liberet a subordinatione, & consortio Mariti, illum est improbè calumniata, & ipse similiter est in culpa, qui malè usus libertate a lege, & a Parentibus sibi concessa ducendi in Uxorem inter Puellas suæ conditionis, quam vellet, nulla facta morum, ac indolis perquisitione, eam tantummodo desponsare maluit, quam vel pulchriorem, vel nobiliorem, vel alacriorem, aut pinguiori dote provisam agnovit. Si quis igitur Filiusfamilias aliquando accidit, quod ab Uxore vel accusetur justè, vel injustè vexetur, id utique non sequitur ex causa legis prohibentis ducere Uxorem indignam, invisamque Genitoribus, necnon obedientiam, & reverentiam Parentibus exhibendam in contrahendo Matrimonio cum æquali jure meri to demandantis, sed ex facto hominis, hoc est ipsius Filii, qui vel dedit justam causam querimoniis Uxoris, vel cum habeat Jus, optionem, & libertatem eligendi unam ex tot Puellis sibi æqualibus, inter quas multæ bonam nanciscuntur institutionem, eam imprudenter elegit, quæ non bonam habuit educationem, nec bonam indolem sortita est a natura, cui malo occurri debet antequam Matrimonii vinculum contrahatur in deligenda *sine peccato* inter pares Puella bonis imbuta moribus, non autem contrahendo contra voluntatem Parentum cum ipsorum, & Consanguineorum dedecore, & *cum peccato* Matrimonium cum inæquali, in quarum quoque delectu, si a suis æqualibus non adhibeantur opportunæ perquisitiones, ipsi pariter decipiuntur, quia etiam inter 266
eas aliquæ perversæ, luxuriosæ, & infideles enumerantur, imo quandoque accidit, quod adeo fiunt audaces, loquaces, & temerariæ, ut si quis Filiusfamilias Nobilis ex his unam accipiat in Uxorem, ipsa induat, ut dicitur, femoralia, Muliebri veste Viro relicta, unde interminabiles dissensiones pariter oriuntur, quibus Vir cogitur aut illam, Familiamque deserere, aut in perpetua durissima servitute assiduis angoribus semper oppressus cum rustica progenie, quæ nescit habere modum, usque ad ultimum spiritum miserrimam ducere vitam.

Nihil tandem in hypothesi obstare potuit inanis ille prætextus, quod præfatus Juvenis ad statum Conjugalem vocatus ex eo coactus fuit ad has impares convolare Nuptias, quia nec est Filius unicus, nec Primogenitus, & adeo exiguum est domesticum Patrimonium sibi prò medietate post Patris obitum obventurum, ut ob ejus tenuitatem difficilè admodum sit, 267
quod cum Fœmina æqualis conditionis se conjungere possit.

Hoc etenim ultimum miserum Adolescentis diffugium ea prima responsione penitus evanescit, quod Filius sive primogenitus pauper, sive secundo, aut tertio &c. genitus fortunæ bonis parum provisus, qui se continere non potest, si Uxorem æquali-

268 ter Nobilem ex hujusmodi causa ducere nequeat, utique non impeditur ducere Fœminam vel in Civitate ex honestis, ac Civibus Genitoribus ortam, cujus Dote, ac suis alimentis, seù legitima à Patre præstandis honestè vivere valeat, vel etiam Puellam in aliquo Oppido, seù Terra progenitam à Parentibus ex honesta Familia descendentibus, qui vivant more Nobilium, quique, oblata quoque pingui sæpissimè Dote, propriam adnituntur Nobilibus Nuptiis extollere conditionem, quia tunc divitiæ unius cum alterius Nobilitate compensantur *Tiroquell. de Nobilit. cap.20. num.177.*, at impediri potest per Ordinarium, ac justissimè se Parentes opponunt, si mulierculam vilem, pauperem, plebejam, aut ex Familia non satis honesta descendentem desponsare contendat, cujus Nuptiæ totam, ut in hypothesi, ipsius Sponsi, ipsiusque Parentum, & Consanguineorum Familiam deturpent, ut hactenus demonstravimus, & ex illis oriantur scandala, *ut supra num.36. & 40.* odia inter Consanguineos *Vol.II. num.80.* & tractu temporis etiam inter Sponsos, ut *supra num.13. & Vol.I. n.120.* aliis occasio peccandi *Vol.II. num.93. & seqq.*, & *num.118. & pluribus seqq.* maledictiones Filiorum pauperum contra similes Genitores *Vol.II. num.139.* adulteria, aliique infelices exitus, ut *supra num.10. & 11. & Vol.I. num.194. & sub num.198.* & gravissima peccata *Vol.III. num.117.*, adeout ad evitandum Filius per hanc viam unum incontinentiæ peccatum, latiorem viam innumeris peccatis aperiat. Deindè nèc etiam sumus in casu, quo hic Adolescens, dissentientibus Genitoribus, cum Fœmina non æqualiter nobili se conjungere valeat; probatum namque fuit in facto, quod, detracta unicæ Sororis Dote, medietas Paterni Patrimonii, quæ ad illum spectat, ultra Maternæ Dotis portio-
269 nem, ad scuta decemmillia reducitur, quod Capitale, imo & inferius in hac Civitate juxta morem regionis sufficiens reputatur pro contrahendis Nobilibus, & æqualibus Nuptiis, quemadmodum alii Viri Nobiles cum æquivalenti, ac etiam minori Capitali absque ulla difficultate Matrimonia cum æqualibus hucusque contrahere potuerunt.

Quibus ita se habentibus, nèc dispensationem super Denunciationibus, nèc licentiam optatam contrahendi Matrimonium concedere tuta conscientia potuimus, neque debuimus præfato Adolescenti, qui nèc unam affert ex causis alias enumeratis in *Vol.I. num.134.* sed ejus tantummodo stat pro ratione voluntas, nèc aliquam ex iisdem causis eidem allegasse sufficeret, nisi una simul illam plenissimè justificaret, & quidem non per argumenta, conjecturas, & præsumptiones, sed per probationes undique claras, incontrovertibiles, & concludentes contra Genitores prò se habentes, ut diximus, *Naturalis*, *Divini*, *& Humani Juris* assisten- 270
tiam, pro quibus idcircò semper est præsumendum, ut supra *num.41. & 78.* quibusque proindè Judex, & quilibet Episcopus, ne illius anima peccati la- 271
be fœdetur, cujus umbram, sive periculum evitare debet, *ut irreprehensibilis sit, suæque Domui bene præposi-* 272
tus juxta monitum *Apost.1.ad Timoth. cap.3. vers.2.4.* viriliter assistere, eisque semper etiam in dubio favere tenetur, nullo vano apud Deum, qui 273
novit abscondita cordis, ET JUSTITIAS JUDICABIT, suffragante prætextu, quo Superior à peccato excusare se valeat favens inobedientiæ, & peccato Filiorum, ut cum Esau *pro lentis edulio* vendant primogenituram *Genes. cap.25. vers.31. & seqq.*, hoc est prò explendo cum tot lethalibus culpis, & sacrilegiis libidinis æstu vendant immarcescibilem cœlestis, ac æterni Regni coronam.

Fortius in hypothesi hæc omnia præ oculis in judicando habere debuimus, ubi ultra assistentiam Juris, quæ sola satis esset ad Filium nullam validam adducentem rationem à Matrimonio Parentibus rationabiliter inviso repellendum, urget eorumdem Parentum maxima perturbatio, & afflictio; 274
eorumque, ac Consanguineorum contradictio manifestissimè rationabilis, & justissima tùm propter ignominiam, quæ

quæ tutius Familiæ decori ex tali Matrimonio irrogatur, quando sola Natalium, seù divitiarum disparitas esset causa sufficiens dissolutionis Sponsalium, ut supra firmavimus *num.* 17. *&* *Vol.II. num.* 140. *& seqq.*, tum propter injuriam, quæ ipsis Parentibus fieret, ac notabile damnum, quod indè resultaret non solum Sorori Adolescentis, quæ cum illustri Viro jam Sponsalia contraxit, quorum rescissionem Sponsus ex hac causa minatur, verum etiam illius Germano Fratri, qui proximus est ad assequendum munus satis successum non minus, quam honorificum ei solummodo concedi solitum, cujus Familia nullam habeat maculam, quæ decus, & honestatem deturpet, tùm demum quia eadem impediretur Familia, ne ad supremum nobilitatis Ordinem ascenderet, quemadmodum in futuris Comitiis Consilii hujusce Civitatis, quatenus hæ indignæ non ineantur Nuptiæ, de Jure ascendere debet, ex quibus causis tam conjunctim, quàm disjunctim sumptis in præsenti Judicio, & in aliis ex illis omnibus causis desuper & hucusque relatis quilibet Ordinarius Matrimoniis Filiorumfamilias, Parentibus, seù etiam Consanguineis contradicentibus, sine peccato cooperari non potest, imò etiam EX OFFICIO illa impedire tenetur.

Et ita &c. Utraque &c.

☞ *Nonnunquam accidit, quod Filiifamilias ad effugiendam justam Parentum, seù Consanguineorum contradictionem, indigna contrahunt clandestinè Matrimonia, omissis Denunciationibus, ideò hoc etiam subsequens Votum, in quo de simili Clandestinitate agitur, prout infra, referre opportunum esse duximus.*

ANONYMA CLANDESTINI MATRIMONII.

ARGUMENTUM.

Matrimonium contractum, omissis culpabiliter Denunciationibus, est illicitum, & Clandestinum, & Clandestini pœnis subjectum.

SUMMARIUM

1 *Pœna scutorum 60. prò unoquoque ex Contrahentibus Matrimonium absque Denunciationibus fuit imposita in casu.*
2 *Verba apta ad contrahendum Matrimonium de præsenti.*
3 *Testis unicus non probat.*
4 *Parocho asserenti Matrimonium fuisse contractum plenè creditur.*
5 *Ubi major numerus Testium, ibi veritas.*
6 *Matrimonium est validum, si fuerit contractum per verba de præsenti coram Parocho, & du bus Testibus, licet non præcesserint Denunciationes, sive sit Parochus utriusque Sponsi, sive Sponsi tantum; sive Sponsæ, ut magis convenit.*
7 *Licet Ordinarius negaverit licentiam prò supplendis Denunciationibus post Matrimonium; tamen est validum si sine Denunciationibus contrabatur.*
8 *Denunciationes præcedere debent Matrimonium non ut necessariæ ad Sacramenti valorem*, & n. 173.
9 *Sed ex præcepto Concilii Lateranensis, & Tridentini*, & n. 174.
10 *Sac. Congregatio Concilii declaravit validum Matrimonium contractum sine præcedentibus Denunciationibus coram duobus Testibus, & Parocho sub alio prætextu vocato.*
11 *Hujusmodi Matrimonium ita contractum est tamen illicitum, & clandestinum.*
12 *Clandestinum est Matrimonium contractum coram Parocho sine duobus Testibus.*
13 *Vel coram Testibus sine Parocho.*
14 *Vel coram Parocho, & Testibus non præmissis tamen Denunciationibus.*

 15 *Pri-*

15 *Prima, & secunda Clandestinitas supradicta causat nullitatem, non autem tertia*, & n.174.

16 *Quia non constituit impedimentum dirimens, sed tantum impediens.*

17 *Matrimonium sine Denunciationibus contractum hodie est unicè clandestinum.*

18 *Paria sunt non esse, & esse nullum.*

19 *Matrimonium sine Denunciationibus initum est clandestinum, licet contractum fuerit publicè, & coram magno Populi numero*, & n.21.24.35.

20 *Denunciationes Matrim. præmitti debent, & quare?* & n.24.115.

21 *Dicitur Matrimonium initum clàm, si non præcesserint Denunciationes.*

22 *Et est illicitum, clandestinum, & indignum, ut ab Ecclesia approbetur.*

23 *Dicitur fieri clàm, quod fit omissis solemnitatibus à Jure requisitis.*

25 *Matrimonium sine Denunciationibus contractum habetur prò clandestino etiam quoad pœnas incurrendas.*

26 *A Jure veteri recedere non debemus, quando illud per novum non est expresse correctum.*

29 *Ad Ordinarium spectat Dispensatio tùm, ut denunciationes fiant post contractum Matrimonium ante consummationem, tùm ut omnino omittantur.*

30 *Si absque legitima causa super illis dispenset, graviter peccat.*

31 *Si Parochus sine expressa licentia Episcopi, vel Vicarii Generalis omittat denunciationes, graviter peccat.*

32 *Graviter peccant Testes, qui scienter assistunt Matrim. non præmissis Denunciationibus.*

33 *Item qui sunt ejusdem delicti complices.*

34 *Multo magis Contrahentes.*

36 *Injustum est veniale crimen gravi plecti supplicio.*

37 *Parochus in Matrim. adhibetur tamquam Testis magnæ auctoritatis*, & num.86.160.

38 *Contrahentes sunt Ministri*, & num.86.

39 *Contrahentes Matrimonium sine Denunciationibus non unum tantum grave peccatum committunt.*

40 *Si Parochus scienter Matrim. sine Denunciationibus intersit, vel si sciens talia Matrimonia non impediat, vel det alteri licentiam assistendi, triennalem ab officio suspensionem incurrit*, & num. 54.145.

41 *A qua ab Ordinario absolvi non potest.*

42 *Lex nova posterior pœnam corrigit legis antiquæ.*

43 *Inire Clandestinum Matrimonium à Tridentino irritatum est grave delictum in ordine ad Deum, respectu tamen Ecclesiæ est minus grave*, & n.45.46.

44 *Tridentinum Matrimonia Clandestina irritavit ad evitanda damna, & inconvenientia.*

47 *Quod nullum est nullum producit effectum.*

50 *Sacerdos Regularis, vel Secularis si assistat Matrimonio sine Parochi licentia, remanet suspensus arbitrio Ordinarii*, & num. 52.

51 *Matrimonium contractum sine præsentia Parochi, vel ab altero Sacerdote sine ejus licentia est nullum.*

53 *Denunciationes dicuntur* = culpabiliter = *omissæ, si omissæ fuerint sine licentia Ordinarii.*

54 *Tridentinum nec Parocho, nec Contrahentibus sine Denunciationibus Matrimonium pœnam imponit, & proindè standum est pœnæ suspensionis ab officio per triennium contra Parochum à Jure Canonico impositæ.*

55 *Aliisque pœnis arbitrio Ordinarii Parochus est puniendus.*

56 *Pœnæ impositæ ob Matrimonia Clandestina à Tridentino irritata hodie subjacent Parochus, & Contrahentes Matrimonia sine Denunciationibus.*

57 *Contra Testes scienter assistentes Ma-*

MatrimonioClandestino nulla certa pœna statuta fuit.

58 *Adhuc condigna pœna sunt puniendi arbitrio Ordinarii pro modo culpæ infligenda*, & num. seq.

60 *Idem dicendum de pœna Contrahentium*, & n.61.

62 *In aliquibus Constitutionibus Synodalibus Diœcesum, & signanter Pisciæ pœna est excommunicatio tàm contraContrahentes,quàm contra omnes auxilium præstantes*, & n.177.

63 *Auctor. fuit Vicarius Generalis Pisciæ.*

64 *Ibique tali pœna excommunicationis puniuis tàm Contrahentes, quàm Sacerdotem, qui auxilium præstaverat Matrimonio contracto omissis Denunciationibus.*

65 *Pœnam excommunicationis pro hujusmodi delicto approbavit Congregatio Concilii.*

66 *Puniri possunt hujusmodi Contrahentes pœna interdicti, nèc ab illo absolvendi sunt, nisi peracta publica pœnitentia*, & n. 180.

67 *Excommunicatio est ipsa pœna capitali gravior.*

68 *Quodlibet delictum sine Processu puniri non debet.*

70 *Probari debet Matrimonium initum fuisse per verba de præsenti, & quidem clara, nullisque ambiguitatibus subjecta.*

78 *Idque probatur per depositiones Parochi, & Testium formiter examinandorum, & quare?*

72 *Verba non apta ad contrahendum Matrimonium de præsenti.*

73 *Verba, quæ actualem consensum denotant, & voluntatem.*

74 *Quælibet Sententia justificari debet ex actis.*

75 *Ad concludendam validitatem Matrimonii Clandestini ob omissas Denunciationes non sufficiunt leviores, & extrajudiciales conjecturæ.*

76 *Quia nullam habet prò se validitatis præsumptionem.*

77 *In dubio judicandum est pro validitate Matrimonii.*

78 *Limita in d. Matrimonio Clandestino, quod habet pro se notabilem suspicionem*, & n. 163.

79 *Contra quod Judex in dubio semper judicare tenetur.*

80 *Habentes impedimenta contrahere solent Matrimonia omissis Denunciationibus.*

81 *Parochus, qui non est in culpa, signum sui dissensus exhibere tenetur in Matrimoniis, quæ contrahuntur coram ipso, omissis Denunciationibus.*

82 *Quænam sint prædicta signa.*

83 *In Matrimonio non sufficit præsentia physica, & materialis Parochi, sed requiritur voluntaria moralis cum intelligentia rei, quæ agitur*, & num. 129. 134. 140. 147. 149. & seqq.

Contrarium n. 128.

Distingue ut n. 136. 139. 151. 157. & seqq.

84 *Non dicitur factum præsente aliqua persona, quod non fuit ab ea intellectum.*

85 *Dum Parochus non intelligit, nèc advertit, non potest testificari Matrimonium esse contractum.*

87 *Si Parochus non intelligat verba Contrahentium dici non potest Matrimonium fuisse contractum coram Parocho, nèc ab eo præstitam fuisse præsentiam.*

88 *Qui verè non audit, nèc intelligit; Testis esse non potest.*

89 *Prout tales non potuerunt esse Testes Pilati dormientes.*

90 *Non sufficit, quod Parochus capacis audire verba Contrahentium, sed requiritur, quod audierit omnia verba, ex quibus resultet perfecta Contrahentium voluntas, atque consensus.*

91 *Sinè Parochi testimonio Matrimonium contractum fuisse dici non potest ex complexu conjecturarum, antecedentium, concomitantium, & subsequentium.*

92 *Opinio, quod sufficiat Parochi præsentia physica, & materialis fuit reprobata à Sac. Congreg. Concilii*, & num. 140.

93 *Quando suspicari possit de complicitate Parochi in Matrimonio Clan-*

Clandestino contracto omissis Denunciationibus.

94 *Et de complicitate Testium*, & n.95. 99. 100.

97 *Parochus, & Testes, quatenus sint Complices puniri debent per sententiam.*

101 *Delicta non præsumuntur.*

102 *Circumstantiæ attendendæ pro statuenda pœna contra Contrahentes Matrimonium omissis Denunciationibus.*

103 *Pœna Excommunicationis contra hujusmodi Contrahentes approbata fuit a Sac.Congregat., & una simul pecuniaria ab eadem non improbata.*

107 *Exemplis non est judicandum.*

108 *Clandestinè Contrahentes juxta Tridentinum graviter arbitrio Ordinarii sunt puniendi.*

109 *Si Judex Ecclesiasticus levi pœna puniret Clandestinè Contrahentes, posset illos iterum punire Judex Laicus.*

110 *Graviter peccat Ordinarius, si Clandestinè Contrahentes non puniat.*

111 *Maximè si Clandestinitas oriatur ex defectu Denunciationum.*

112 *Aliàs fomentum præberet scandalis, & damnis; quæ ex his Matrimoniis oriuntur.*

113 *Quæ non semel infelicem afferuntur eventum.*

116 *Denunciationes præcedebant Matrimonium etiam tempore Tertulliani.*

117 *Benedictio super Sponsos tempore Evaristi Papæ erat in usu.*

118 *Apud Hæreticos Nuptiæ non habentur pro validis, nisi trina proclamatio præcedat.*

119 *Et contra conscientiam peccare tenent, qui negligunt Sacerdotalem benedictionem.*

120 *Pœnæ contra Clandestinè Contrahentes sunt augendæ, & quare?*

121 *Clandestinè Contrahentibus prohiberi debet saltem per mensem cohabitatio.*

122 *Et ante Matrimonii consummationem Denunciationes suppleri debent.*

123 *Et quoties ante Denunciationes usum Matrimonii Contrahentes haberent, toties graviter peccarent.*

124 *Idemque dicendum quando conceditur dispensatio, ut sine illis Matrimonium contrahatur, sed non consumetur.*

125 *Quia agitur de materia gravissima, & de lege prohibitiva sub mortali, & quare?* & n.126.

VOTUM X.

NITO Matrimonio, solitis à Tridentino præscriptis Denunciationibus *culpabiliter* non præhabitis, inter Masculum generis Nobilitate conspicuum, & Viduam Fœminam non ejusdem Conditionis in Ecclesia Parochiali sub die 25. Julii currentis anni coram Parocho, seù veriùs Œconomo ejusdem Parochialis, præsentibus duobus Testibus ad id specialiter per Contrahentes adhibitis, ac numeroso Populo præter solitum illa die, utpote Divo Jacobo Apostolo consecrata, ad audiendam Missam in eadem Ecclesia convento, delataque statim per eumdem Œconomum ad hoc Tribunal Ecclesiasticum hujus attentati notitia, ac demandato per Nos adversùs Contrahentes præcepto sub pœna Excommunicationis de non cohabitando, donèc probatis probandis de justa cohabitandi causa fuisse mus edocti, dubitatum fuit. I. *An Contrahentes coram Œconomo benè audiente verba apta ad ineundum Matrimonium protulerint.* II. *An ipsemet Œconomus Sponsæ Parochus, atque Testes fuerint ante Matrimonium de eo fine Denunciationibus ineundis à Contrahentibus informati.* III. *Quanàm pœna tùm Œconomus, & Testes, quatenùs fuissent in dolo, seù aliqua culpa, tùm Contrahentes esseut puniendi.* Et quia horum resolutio Dubiorum in jure haberi non poterat, nisi priùs de veritate facti constaret, ideò super præmissis, & super suborta scandali fama, nèc non diversa facti per Urbem narratione, instructus fuit Processus Informativus, quo cum exami- 1

ne

ne plurium Testium, & Fœminæ Con-
trahentis confessæ absoluto, non audi-
to alterò Contrahente, propter illius
fugam statim post Matrimonium per
ipsum arreptam, ad cujus tamen do-
mum suæ solitæ habitatinnis serv. serv.
transmissa fuit specialis Inquisitio, nèc
non Fœminæ assignatus solitus termi-
nus ad dicendum contra propriam
Confessionem, tandem in Voto fuimus
constare de validitate Matrimonii;
Œconomum, prædictosque duos Te-
stes esse cum seria monitione dimit-
tendos; Contrahentes verò pœna
scutorum sexaginta pro unoquoque
eorum fore mulctandos.

De Matrimonii validitate neque
in facto, neque in jure dubitare po-
tuimus. In facto nàmque probatum
fuit per depositionem tam Œconomi,
præfatorumque duorum Testium,
quam aliquorum eo die prædictæ Fe-
stivitatis occasione audiendi Sacrum
actui præsentium, quod Contrahen-
tes per verba de præsenti mutuum de
Matrimonio expressere consensum,
cum Masculus alta voce dixerit = *Sig.
Curato la Sig. N. N. è mia Sposa* = &
2 Fœmina immediatè subjunxerit = *Il
Sig. N. N. è mio Sposo* = Nullatenus
attenta nonnullorum depositione affir-
mantium Contrahentes dixisse = *Sig.
Curato si compiaccia di congiungerci
in Matrimonio* = quia id ex rationibus
infra recensendis non obstare putavi-
mus, & multominus attendi mereba-
tur depositio unius ex Circumstanti-
bus, qui supponit, quod ambo Con-
trahentes non per *verba de præsenti*,
sed per *verba de futuro* voluntatem
suam patefecerint, dicente Masculo =
SARA' *mia Sposa* = & subjungente
3 Fœmina = SARA' *mio Sposo* = quia
tamquàm unicus in sua depositione non
probat *Can. Admonere 33. quæst. 2.
Can. Si Testes 4. quæst. 3. Cap. Licet
universis 23. in fin. Cap. Licet ex qua-
dam 47. de Testib. l. Juris jurandi Cod.
eod.*, & omnino deferendum est Paro-
4 cho, cui in hoc plenè creditur *Rot.
coram Cerr. decis. 761. n. 12. & seq.* &
duobus Testibus specialiter adhibitis;
cæterisque pluribus inter se contesti-
bus, quia ubi major habetur nume-
rus Testium, ibi veritatem adesse non
ambigendum ad *text. in Cap. Licet cau-
sam 9. de Probat.* = ibi = *Per Testes nu-
mero plures, quibus potius lux veri-* 5
tatis assistit =

In jure autem neminem latet Ma-
trimonium esse validum, quoties ini-
tum fuerit coram Parocho Sponsi (sivè
Sponsæ, ut magis convenit propter Mu-
lieris honestatem. *Vanespen. in Jus
Eccl. Univers. par. 2. tit. 12. cap. 5. n. 5.*)
sivè coram Parocho utriusque Conju- 6
gis, & duobus Testibus *per verba de
præsenti*, quamvis non præcesserint De-
nunciationes *Marta de Jurisdict. par. 4.
centur. 1. cas. 71. num. 12., & 17. San-
chez de Matrim. lib. 3. disput. 5. num. 3.
Sac. Congregat. Conc. in Mediolanen.
27. Febr. 1630. Rot. dec. 431. num. 11.
par. 4. tom. 2. recen.* & etiam in casu,
quo licentiam pro iis supplendis post
Matrimonium Ordinarius expressè ne-
gaverit *Barbos. Decis. Apostolic. Col-* 7
lect. 247. num. 1., illæ namque Matri-
monium præcedere debent non qui-
dem ùt necessariæ ad Sacramenti va-
lorem *Marta de Jurisdict. par. 4. cen-* 8
*tur 1. dict. cas. 71. num. 13. aliiq. pas-
sim*, sed ex præcepto tùm Concili La-
teranensis relato *in Cap. fin. de Clan-
dest. desponsat.*, tùm Tridentini *P. Paul.* 9
*Heronym. à S. Helen. in Medull. Theol.
PP. Salmaticen. tract. 15. cap. 3. n. 49.*
itaque pluries declaravit *Sac. Congre-
gat. Concil.*, & signanter Matrimonium
contractum per verba de præsenti in
facie Ecclesiæ per Bartholomæum Ma-
laspina, & Rosam de Corvis coram
duobus Testibus, nullis præmissis De-
nunciationibus, Parochoque Sponsæ 10
sub alio prætextu vocato, eoque re-
luctante, validum esse respondit in
Placentina 3. Februar. 1725.

Ex hac tamen validitate inferri
nequit, quod hoc Matrimonium ullo
modo clandestinum dici valeat, prout
Contrahentes ad evitandam, seu sal-
tem minuendam pœnam sibi debitam
opponebant. Quicumque enim Juris 11
nostri lituram attigerit, non ignorat
validum quidem esse, sed illicitum,
ex quo vetitum tamquam Clandesti-
num, necnon (ultra Matrimonium a
Filiis insciis Parentibus initum, quod
etiam Clandestinum nuncupatur) tres
Species Clandestinitatis assignari per 12
Ca-

Canonistas, *primam* nempè quando
coram Parocho sine Testibus, vel si-
13 ne sufficienti numero Testium, *alteram*
quando coram Testibus sine Parocho
Masculus, & Foemina Matrimonium
contrahere tentant, *tertiam* tandem
quando Testibus, Parochoque præ-
14 sentibus, sed omissis *culpabiliter* in
Ecclesia Denunciationibus, illud per
verba de præsenti contrahitur, quæ
15 Clandestinitatis species in eo differunt,
quod prima tantùm, & secunda, non
autem tertia Matrimonii causat nulli-
tatem *Monacell. in Formular. tom. 2.*
tit.16. adnot. ad formul.2. num. 27.
cum talis Clandestinitas non constituat
16 impedimentum Matrimonii dirimens,
ut voluit *Menoch. cons.69. num. 71.*
vol.1, sed tantum impediens *Schmier in Jus Canonic. & Civil. lib.4.*
tract.3. cap.5. sect.5. §.1. num. 174.
tom.3. Vanespen. in Jus Eccles. Univers. part.2. tit.12. cap.3. num.14.

Quinimò hoc ultimum tertiæ spe-
ciei Matrimonium, licèt ab aliqui-
bus Clandestinum *lato modo* dum-
taxat nuncupetur, potius tamen post
Concilium unicè Clandestinum dici
valet, ea siquidem Matrimonia pri-
mæ, & secundæ speciei, inita videli-
cèt coram Parocho sine Testibus, vel
17 coram Testibus sine Parocho, quæ *ante Concilium*, ob eorum validitatem,
verè Matrimonia, & ob omissas Juris
solemnitates merito Clandestina nun-
cupabantur, cum per Tridentinum
nulla penitùs, & irrita fuerint decla-
rata, hodiè apud Nos, cæterasque
Nationes, à quibus Concilium est
acceptatum, nèc nomen Matrimonii
merentur, nèc nonnisi impropriè
18 Clandestina appellantur, quia paria
sunt non esse, & esse nullum *l. Duo sunt Titii ff. de Testam.Tut.*

Neutiquam refragante, quod
Matrimonium, de quo agitur, non
solum sit validum, sed etiam initum
fuerit publicè, & palàm cum ingenti
Personarum concursu in Ecclesia Pa-
rochiali, quasi quod ea publicitas
19 (quæ potiùs scandalum auxit) Denun-
ciationibus æquipolleat, itaut si per
Denunciationes impedimenta dete-
guntur, detegi quoquè possint, quan-
do multos Matrimonium non latet,
quemadmodum ratiocinantur relati
per *Sanchez de Matrim.lib.3.disput.1. num.9.*

Ea namque publicitas Clandesti-
natis vitium purgare non valet, alias
sequeretur absurdum, quod quotiès
Matrimonium coram Parocho, & Te-
stibus publicè, & palàm in Ecclesia
celebraretur, prout regulariter ce-
lebratur, omitti possent impunè De-
nunciationes, quod utiquè non est
admittendum contra præceptum *Conc. Tridentini Sess.24. cap.1. de reform. Matrim.* ubi Denunciationes
Matrimonio præmittendas esse deman- 20
dat, quia multò faciliùs ab his præ-
habitis inter Missarum solemnia die-
bus Festivis deteguntur impedimenta
propter majorem Populi numerum,
qui confluit in Templum, quique præ-
cepti timore ad detegenda impedi-
menta excitatur, quàm si hujusmo-
di Denunciationes omittantur, tunc
enim quilibet de impedimento infor-
matus, vel ad effugiendas, ut sæpè
accidit, inimicitias, vel quasi sua non
interest, à denunciando se retrahit
Sanch. de Matrim. lib.3. disp.1. n.10.

Præterea etsi validum, eatenùs
tamen dicitur Clandestinum, quate-
nùs initum est *clàm* comparativè ad 21
Matrimonia, quæ *publicè* contrahun-
tur, cum ea nempè publicitate, quæ
talis non dicitur ratione loci, & con-
cursus personarum, etenim Matrimo-
nium non semper in Ecclesia juxta
præceptum *Can. Nostrates 30. quæst.5. Concil. Trident. Sess.24. cap.1. de reform. Matrim. Concil. Londin. ann.*
1200. cap.11. Concil. Hispalen. ann.
1512. cap.20. Concil. Coloniens. ann.
1536. part.7. cap.11. Concil. August.
ann.1548. cap.21. Concil. Moguntin.
ann.1549. cap.33. Concil. Coloniens.
ejusdem ann. Concil. Avenionens. ann.
1594. cap.20. Concil. Narbon. ann.
1609. cap. 22. Concil. Mediolan. 2.
tit.1. Decret. 28. Synod. Fulginaten.
ann.1722. cap.7. n. 10. Rot. cor. Coccin.dec.1887.n.37. sed etiam inter do-
mesticos parietes (rarò tamen, & ut
plurimum inter Principes) cum ex-
pressa Episcopi licentia celebratur, &
adhuc publicum dicitur, dummodò
serventur Solemnitates, sed cum ea
repe-

repetimus, publicitate, quæ præter præsentiam Parochi, & Testium, oritur ex præcedentibus Denunciationibus, seu Proclamationibus, quæ hac de causa etiam ipso vocabulo *Publicationum* distinguuntur; Qua spreta ab Ecclesia præscripta solemnitate, non desinit esse illicitum, *Clandestini* no-
22 mine notari meretur, & indignum est, ut in conspectu appareat Ecclesiæ, ab eaque approbetur *Hostien. in Summ. tit. de Clandest. Desponsat. num.* 1. aliique apud *Sanch. de Matrim. lib.* 3. *disput.* 1. *num.* 1., eo modo, quo Matrimonium primæ, & secundæ speciei initum, ut diximus, coram Parocho sine Testibus, vel coram Testibus absente Parocho, licet *ante Concilium* validum esset, adhuc, ob omissas Ecclesiæ Solemnitates, sive id fieret in loco publico, sive privato, sive in Ecclesia, sive extra illam, sive clàm, sive publicè, non obstante validitate, pro vero Clandestino habebatur, utpotè quia non valet argumentum:
23 Matrimonium est validum, ergo publicum, seù non Clandestinum, dicitur enim id fieri *clàm*, quod omissis solemnitatibus à Jure in actu requisitis efficitur *Bartol. in l. fin. in princ. vers. Qualiter ff. de rit. Nupt.* = ibi = *Qualiter autem dicatur fieri clàm, dic quando id, quod debet fieri cum solemnitate, omittitur* = Cum ergo Ma-
24 trimonio de Jure præmitti debeant Denunciationes, iis omissis *Clandestini* naturam induere non est hæsitandum *gloss. in Cap. fin. verb. Clandestina*, ibique *Hostien. verb. Hujusmodi Clandestina de Clandest. Desponsat.*, & clariùs in *cap. 2. verb. Publicè, Qui Filii sint legitim. Roland. cons.* 93. *n.* 26. *vol.* 3. *Menoch. cons.* 69. *n.* 70. *vol.* 1.

Nullatenus attenta replicatione, quod hujusmodi Matrimonium pro *Clandestino* considerari non debeat saltem quoad pœnas incurrendas, ad
25 hunc enim potiùs effectum prò *Clandestino* habetur *in dict. Cap. fin. de Clandest. Desponf.* postquam enim ibi *Text.* præmittit Denunciationes ante Matrimonium esse faciendas, ex quo Matrimonia Clandestina detestetur Ecclesia, tùm § *Si quis verò* subjungit = ibi = *Si quis verò hujusmodi Matrimonia Clandestina inire præsumpserit* = subjicitque pœnas, ubi ponderanda sunt illa verba = *hujusmodi Matrimonia Clandestina* = cum enim de Matrimonio, cui Denunciationes non præmittuntur, ibi loquatur, manifestè tale Matrimonium pœnis ibidem statutis tamquam *Clandestinum* puniendum esse decernit, & notat etiam ibi *gloss. verb. Clandestina* = ibi = *Videlicet non præmissa Denunciatione* = eumque per Tridentinum hoc Concilii Lateranensis sub Innoc. III. celebrati Decretum relatum *in dict. Cap. fin. de Clandestin. Desponsat.* correctum non fuerit, quin potiùs in *cap.* 1. *de reform. Matrim. Sess.* 24. ubi Clandestina annullat, per ea verba confirmatum appareat = ibi = *Sacri* Concilii Lateranensis *&c.* vestigiis inhærendo, *præcipit, ut &c. antequam Matrimonium contrahatur, ter à proprio &c. Parocho denuncietur* = hinc ad evidentiam resultat per Tridentinum Concilii Lateranensis præceptum fuisse confirmatum, expresè quidem circa Denunciationes, tacitè vero quoad pœnas, seù saltem circa easdem pœnas nihil expresè innovatum, undè subintrat regula, quod à Jure 26
veteri recedere non debemus, quando illud non est per novum expresè correctum *leg. Præcipimus* 32. *in fin. Cod. de Appellat.*

Minus attendi merebantur Contrahentium querelæ adversus Episcopale Tribunal sæpissimè repetitæ, quod nempè contra eos nimis rigorosè procederet, quia agebatur de levi Delicto ex alacritate potiùs ingenii, quàm in spretum Ecclesiastici præcepti commisso, ideòque dissimulando, omissa prohibitione Contrahentibus inter se cohabitandi, & quocumque actu judiciali neglecto juxta exemplum Su- 27
periorum, seù Judicum prædecessorum, sub quorum gubernio, seù censura tale delictum penitùs inultum evaserat, nullus fuerat processus instructus, nullaque inflicta pœna, sed cum simplici Episcopi super Contrahentes benedictione, absque ullo strepitu, & figura judicii Matrimonium in similibus casibus suum sortitum fuerat effectum.

Etenim nullo modo leve, sed
imo magni momenti existimandum,
venit Delictum, quod in Foro tàm
interno, quàm externo gravissimis
28 subjacet pœnis. Siquidem adeò ne-
cessariæ sunt Denunciationes Matri-
monio præmittendæ ex præcepto Con-
cilii Lateranensis, ut habetur in *dict.*
Cap. fin. de Clandestin. Desponsat. per
Tridentinum in *Sess.24. cap.1. de re-*
format. Matrim. iis gravibus verbis
innovato, nimirum = *præcipit S. Sy-*
nodus =, ut Ordinarius, ad quem vi-
gore Tridentini illarum pertinet Dis-
pensatio tùm, ut fiant post contractum
29 Matrimonium ante illius consumma-
tionem, tùm ut omninò omittantur
P. Paul. Hieronym. à S. Helen. in
Medull. Theolog. PP. Salmaticen.
tract. 15. cap.3. num.50. si absque le-
gitima causa ab illis dispenset, quia,
abutitur potestate sibi concessa in ma-
teria gravi *Sanchez de Matrim. lib.3.*
disput.8. num.2. lethalis culpæ reus
30 efficiatur *P. Paul. Hieronym. à S.He-*
len. loc. cit. num.50. Guttierez quæst.
Canonic. lib.1. cap.19. num.4. Barbos.
super Concil. Tridentin. Sess.24. cap.1.
de reformat. Matrimon. num.60.

Itemque Parochus, qui sine ex-
pressa facultate Episcopi, vel ejus Vi-
31 carii Generalis Denunciationes culpa-
biliter omittit, graviter, & mortali-
ter peccat *Barbos. de Offic. & Potest.*
Epist. alleg.32. num.2. Sanchez. de
Matrim. lib.3. disput.5. num. 6. Pax
Jordan. elucubrat. tom.1. lib.3. tit.7.
num.23., & 24. Monacell. in Formu-
lar. tom.3. tit.2. annot. ad formul.5.
num.1., & seq.

Æquali mortali culpa se paritèr
32 obstringunt Testes, qui scienter Ma-
trimonio sine præcedentibus Denun-
ciationibus suam præstare præsentiam
audent *Pignatell. Consult. 147. n.18.*
tom.4., & una simùl quicumque fue-
33 rint ejusdem delicti complices *Bos. de*
Matrim. disput.11. sect.10. conclus.2.
per tot. Schmier. in Jus Canonic., &
Civil. lib.4. tract.3. cap.5. sect.5. § 4.
num.204. & seq. tom.3.

Multòque magis lethaliter pec-
cant Contrahentes, qui sunt principa-
34 les delicti auctores *Barbos. de offic. &*
potest. Epist. allegat.32. num.2. San-
chez de Matrim. lib.3. disput.5. n.6.
& disput.39. num.12. Marta de Ju-
risdict. part.4. cent.1. cas.71. num.12.
Pax Jord. elucubrat. tom.1. lib. 3.
tit.7. num.23. & seq. Monacell. in
Formular. tom.3. tit.2. adnot. ad for-
mul.5. num.1. & seq. Rot. decis.375.
num.10. part.11. recen., quia omissio 35
Denunciationum, ut probavimus,
Matrimonium efficit Clandestinum,
illudque subjicit rigidissimis pœnis in-
feriùs recensendis, quæ profectò à
Sacris Canonibus in *Foro externo* non
fuissent inflictæ, si hoc præceptum in
Foro Conscientiæ ad lethale non obli-
garet, injustum enim esset veniale
crimen gravissimo plecti supplicio, ut 36
advertit *Sanchez de Matrim. lib.3.*
disput.5. num.6. P. Paul. Hieronym.
à S. Helen. in Medull. Theol. PP.Sal-
maticen. tract.15. cap.3. num.49. Qui-
nimò cum Parochus in Matrimonio 37
adhibeatur tamquam Testis magnæ
auctoritatis, non autem tamquam 38
Minister, quia Ministri sunt Contra-
hentes juxta eam, (quæ suos habet ma-
gni Nominis Contradictores) opinio-
nem, quàm unanimiter amplectun-
tur *Fagnan. in Cap. Quod nobis n.54.*
de Clandest. Desponsat. & in Cap. Li-
teræ sub num. 23. de Matrim. contra-
hen. contr. Interdict. Eccles. Sabell. in
Summ. verb. Matrimonium num. 2.
vers. Quod possit probari Sanchez de
Matrim. lib.2. disput.6. num.2. Mo-
nacell. in Supplem. ad tom.2. Formu-
lar. tit.16. form.2. num.447. pag. mi-
hi 81. Rot. decis.375. num.8. part. 11.
recen., hinc sequitur, quod Contra-
hentes Matrimonium Clandestinum
sine Denunciationibus, & grave pec-
catum, & maximum sacrilegium com-
mittant, alterum nempè, quia sper-
nunt legem Concilii, & Ecclesiæ præ-
ceptum in re gravi, suscipiendo Sa-
cramentum sine Denunciationibus,
alterum, quia alter alteri occasionem
præbet illicitè suscipiendi Sacramen-
tum, & insuper sacrilegium, quate-
nus Sacramentum in mortali peccato
jam ob contemptum dicti præcepti
commisso ministrant per ea, quæ con- 39
siderat *S. Thom.3. par. quæst.64. ar-*
tic.6. quem sequuntur *Vasquez, Pe-*
trus de Ledesma, Navarrus, Basilius
Pon-

Pontius, *Gaspar Hurtadus*, ipsisque
citatis *Card. de Lugo de Sacram. in
gener. disput.8. sect.9. num 150. Ca-
stropal. par.5. de Sponsal. disput. 2.
punct.4. num.2. & 3.* & late confir-
mant *Perez de Matrim. disput. 19.
sect.8. num.3. & seqq.*, *Sanchez de
Matrim. lib.2. disput.6. n.3. P. Paul.
Hieronym. à S. Helen. in Medull.
Theolog. PP. Salmaticen. tract. 15.
cap.2. num.19.* & conferunt quæ di-
ximus in *Vot.I. num.189. & seqq.*, *&
Vot.II. num.127. & seqq.*

Rigidissimæ quoque sunt, ut di-
ximus, pœnæ, quibus hujusmodi De-
linquentes *in foro externo* plectuntur,
quamvis enim *Tridentinum* nèc Paro-
cho, nèc Contrahentibus, omissis
Denunciationibus, pœnam imponat,
adhuc Parochum, tam si scienter in-
terfit, quam si sciens talia matrimo-
nia non prohibuerit, vel dederit al-
teri licentiam assistendi, triennalem
ab officio suspensionem incurrere ex-
pressum habemus in *præcit. Cap fin.*
40 *de Clandest. desponsat.* non quidem
ipso jure, sed per Judicis subsequen-
tem sententiam, ut sonant ipsa verba
ejusdem *textus* = ibi = *per triennium
ab officio* SUSPENDATUR = utque inter
alios monet *Barbos. sup. Concil. Tri-
dent. sess.24. cap.1. de reform. Matrim.
num.146.*, a qua suspensione per Sen-
tentiam lata, ab Ordinario sine S. Se-
41 dis Apostolicæ facultate absolvi non
potest *Pirhing. in Jus Canonic. lib.4.
tit.3. num.42. Pignatell. consult. 147.
num. 19. tom. 4. Sanchez de Matrim.
lib.3. disput.52. num.2.*

Dubitatur tamen a nonnullis Do-
ctoribus, an cum *Tridentinum sess.24.
d. cap.1. de reform. Matrim. vers. In-
super Parochum* decernat Parochum,
vel alium Sacerdotem, qui cum mino-
ri testium numero, quam duorum, Ma-
trimonio Clandestino interfuerit, esse
*graviter arbitrio Ordinarii punien-
dum*, per hanc dispositionem suspen-
sio triennalis correcta remanserit tàm
circa Matrimonia Clandestina primæ,
& secundę, quàm circa hęc etiam tertię
speciei ex regula, quod lex nova po-
42 sterior pœnam corrigit legis antiquæ
*Boss. in prax. tit. de Offic. corrupt.
pecun. num. 10.*

Verum contra Parochum assisten-
tem voluntariè *Clandestino primæ, &
secundæ speciei*, quod post *Tridenti-
num* nullitatis vitio laborat, hęc utique
suspensio triennalis correcta fuit ab
ipso *Concilio*, eamque Ordinarius ex
Jure novo pro arbitrio sibi concesso
ad tempus quoque brevius reducere
potest, nam etsi hujusmodi Matrimo-
nium Clandestinum inire sit hodie gra- 43
vius delictum in ordine ad Deum tùm
ob simulationem Sacramenti, tùm ob
fornicationem, & concubinatum, re-
spectu tamen Ecclesiæ damni, & in-
convenientium (ad quæ vitanda *Sac.* 44
Concil. Tridentinum Clandestina irri-
tavit, ut videre est in ipsa *sess.24. cap.1.
de refor. Matr.* = ibi = *Gravia peccata
perpendat, quæ ex Clandestinis Co-* 45
njugiis ortum habent) est minus grave
delictum, cum ipso jure sit invali-
dum, nèc indigeat ulla declaratione, 46
ut dissolvatur *Sanchez de Matrim. lib.3.
quæst. 48. num.4.*, quod namque est 47
nullum, nullum producit effectum
l.4. §. Condemnatum ff. de re judicat.,
Cap. illud 8. Cap. Cum laici 10. Cap. 48
Suggestum 20. de Jurepatr. Idemque
arbitrium circa pœnam hodie pariter 49
Ordinario competere admittimus con-
tra Sacerdotem Regularem, aut Sæ-
cularem, qui sine proprii Parochi li- 50
centia intersit Matrimonio, quia cum
Matrimonium ex defectu præsentiæ
proprii Parochi, vel contractum co-
ram altero Sacerdote ab eo facultatem
non habente æqualiter sit invalidum,
ideò attenta hac similiter invaliditate
Tridentinum sess.24. de reformat. Ma- 51
*trim. dict. cap.1. vers. Quod si Paro-
chus* corrigens dictam pœnam trien-
nalis suspensionis præcisè in hoc par-
ticulari casu disponit, quod hujusmodi
Sacerdos tamdiù ipso jure sit suspen-
sus, quamdiù ab Ordinario ejus Pa- 52
rochi, ad quem illud Matrimonium
spectabit, obtinere valeat absolutio-
nem, prout notat quoque *Sanchez de
Matrim. lib.3. disput.48. num.6.*

At quando agitur de Matrimo-
nio Clandestino tertiæ speciei, ob
omissas nempè Denunciationes *culpa-
biliter*, hoc est *sine licentia Ordinarii*,
prout explicat *Monacell. in Formular.
tom.2. tit.16. adnot. ad formul.2. n.27.*

cum Concilium nihil in hoc innovave-
rit, quia nèc Parocho, nèc Contrahen-
tibus expreſsè pœnam imponit, ſtan-
54 dum eſt pœnæ dict. Cap. final. de Clan-
deſt. deſponſat., hoc eſt Concilii Latera-
nenſis, cujus veſtigiis ſe velle inhærere
Sac. Concilium Tridentinum, ut ſupra
innuimus, expreſsè proteſtatur, & pro-
pterea Parochus ſuſpendendus eſt ad
triennium Sanchez de Matrim. lib. 3. di-
ſput. 48. num. 5. Caſtropal. oper. moral.
tom. 6. tit. de Sponſ. punct. 13. §. 3. n. 3.,
& §. ult. n. 1. Tamburin. Oper. Moral.
55 lib. 8. de Matr. tract. 6. cap. 3. §. 2. n. 14.
& ſeqq. aliiſque pœnis arbitrio Or-
dinarii puniendus ad tramites ejuſ-
dem Cap. fin. de Clandeſt. deſponſat.
= ibi = Per triennium ab Officio ſuſpen-
datur, gravius puniendus, ſi culpæ qua-
litas poſtulaverit = & notant De Juſtis
de Diſpenſat. Matrimon. lib. 2. cap. 19.
n. 341. Pax Jord. elucubrat. tom. 1. lib. 3.
tit. 7. num. 24. Barboſ. de Offic., &
Poteſt. Epiſc. allegat. 32. num. 7.
& ſeq. Ex ea quoque ratione, quod,
cum non ſimus in caſu Matrimonii
Clandeſtini invalidi, ob quàm invali-
ditatem antiqua inconvenientia, &
incommoda modo ampliùs ex eo non
promanant, unde rigor pœnæ contra
illud in ſtatu validitatis inflictæ, hodie
refrænandus videatur ex Juribus deſu-
per allatis, ſed verſemur in caſu Ma-
trimonii Clandeſtini validi, ex qua
validitate multa damna oriri non ceſ-
ſant, ne hujuſmodi damna ſequantur,
pœnas contra Clandeſtina Matrimonia
ſtatutas ad hoc Matrimonium Clande-
56 ſtinum tertiæ ſpeciei hodie potiùs re-
ſtringendæ ſunt, & contra illud exe-
quendæ, ut præ cæteris quoque notat
Oliva de For. Eccleſ. part. 1. quæſt. 29.
a num. 49. per plures ſeqq. & ſignanter
num. 51. 52. & 53.

Contra Teſtes autem, qui ſcien-
ter aſſiſtunt Matrimonio Clandeſtino
57 ob omiſſas Denunciationes, nulla cer-
ta pœna ſtatuta fuit non ſolum a Conc.
Trid. in dict. cap. 1. de reformat. Ma-
trim. Seſſ. 24. ſed nèc etiam antea a
Concilio Lateranenſi in dict. Cap. fin.
de Clandeſt. deſponſat., at nihilomi-
nus, quia peccant auctoritatem præ-
ſtantes Matrimonio ab Eccleſia inter-
dicto, ejuſque præcepta contemnen-
tes condigna ſunt pœna mulctandi, ut 58
ex gloſſ. in præcit. Cap. fin. verb. Pœ-
nitentia de Clandeſt. deponſat. docent
Panormit. in eod. Cap. fin. num. 5. ibi-
que Hoſtien. verſ. Sacerdos, & An-
tharan. n. 14. arbitrio Ordinarii pro
modo culpæ infligenda Sanchez de 59
Matrim. lib. 3. diſput. 46. num. 8. Pi-
gnatell. conſult. 147. num. 18. tom. 4.
itaque declaravit Sac. Congregat. Conc.
ſub die 10. Februar. 1629. apud Mo-
nacell. in Formul. tom. 2. tit. 16. annot.
ad formul. 2. num. 29.

Contrahentes demum ex eadem
ratione, quia contrahunt contra Ec-
cleſiæ interdictum, illiuſque juſſa con-
temnunt, condigna pariter pœna pu- 60
niri debent gloſſ. in d. Cap. fin. verb.
Pœnitentia de Clandeſt. deſponſ., quæ
cum ibi non ſit in ſpecie præſcripta,
ideò remanet Ordinario arbitraria ad 61
text. in Cap. De cauſis de Officio Dele-
gat. Pax Jord. elucubrat. tom. 1. lib. 3.
tit. 7. num. 27. quæque in Conſtitutio-
nibus Synodalibus nonnullorum Epi- 62
ſcoporum eſt excommunicatio Sanchez
de Matrim. lib. 3. diſput. 46. num. 9.
Raynald. in ſupplem. ad Obſervat. cri-
min. tom. 4. cap. 22. ſupplet. 3. num. 8.
& 10. & §. 4. ſub num. 19. Boſſ. de
Matrim. cap. 8. §. 7. num. 18. Pignat-
tell. conſult. 147. num. 16. tom. 4. Sal-
zed. ad Diaz. cap. 83. §. Sexto cum ſeq.,
Feuret de abuſu tom. 2. lib. 5. cap. 2.
num. 20. & 21. inter quos felic. re-
cord. Illmus, & Rmus D.D. Bartho-
lomæus Pucci Patritius Politianus, &
Primus Epiſcopus Piſcienſis, de quo
mentionem fecimus in præcedenti
Vot. IX. ſub num. 108. verſ. Inſuper
contra ſimiles Delinquentes in ſua
Synod. Piſcien. anni 1734. par. 2. cap. 9.
§. 8. diſpoſuit = ibi = Si quis aliquem
ſub aliquo prætextu Parochum voca-
verit, & eo præſente, non tamen ad
hunc effectum accurrente, coram Teſti-
bus Matrimonium contrahere auſus fue-
rit, ultra Excommunicationis pœnam
ipſo facto incurrendam, aliis quoque
pœnis arbitrio noſtro mulctabitur;
Quibus etiam ſubjacebunt Parentes,
Conſanguinei, vel alii quicumque, &
etiam Teſtes, qui in hoc ſcienter con-
ſenſerint, aut aliqua modo fuerint coo-
perati = cui profectò pœnæ, dum Vi-
carii

63 carii Generalis fungebamur officio illius præstantissimi Præsulis, ultra graves Processus expensas, succumbere debuerunt tùm quidam Juvenis Pistoriensis ex Illustri Familia descendens, & quædam Vidua Pisciensis, qui Matrimonium Clandestinum, omissis Denunciationibus, inter se contraxerant, tùm quidamSacerdos, ob auxilium hujusmodi illicitoMatrimonio præstitum, qui insuper non sine magno dispendio, & incommodo in formalibus Carceribus fuit permanere coactus, & deinde ab illis habilitatus assignatam sibi domum suæ solitæ habitationis pro tuto, & securo Carcere per longum tempus retinuit, donèc ab Excommu-
64 nicatione, & Irregularitate, quam incurrerat, quia excommunicatus celebraverat, absolutionem, & respectivè dispensationem obtinere valeret. Hanc insuper Excommunicationis pœnam alias approbavit etiam *Sac. Congregat. Concil.* 10. *Febr.* 1629. *& in dict. Boven.* 28. *Januar.* 1690. apud *Monacell. in Formular. tom.* 3. *tit.* 2. *adnot. ad formul.* 5. *num.* 3. *& seq.* in qua respondit, quod Episcopus contra eos, qui Matrimonio sine Denunciationibus contrahendoParochum dolosè compulsum adesse curarent, potuisset in Synodo in subsidium pœnæ pecuniariæ imponere quoque pœnamExcommunicationis juxta *quintum*
65 *Decretum Concil. Provincialis Mediolanensis*, quam etiam admittunt *Card. de Luc. de Matrim. disc.* 2. *num.* 7. *vers. Opponebatur Pignatell. Consult.* 147. *n.* 17. *tom.* 4. ubi, quod prædicti Con-
66 trahentes puniri quoque possunt pœna *interdicti Ecclesiæ*, *& nullo modo ab illo, nisi publica pœnitentia peracta, sunt absolvendi*.

Ex quibus gravissimis pœnis facilè datur intelligi, an agatur de delicto levi, sive potiùs enormi nullatenus abOrnario dissimulando, tamquam in Jure adeò magni momenti existimato, ut subjaceat in *foro interno* lethali culpæ, & in *foro externo* pœnæ suspensionis, pecuniariæ, & quod magis est tàm in Foro interno, quam externo pœnæ Excommunicationis, qua nulla major est in Ecclesia, quia omnibus aliis
67 pœnis, & ipsa pœna capitali graviorem esse testatur *Can. Nihil.* 11. ibique *Glos. & Can. Corripiantur* 24. *quæst.* 3. *Cardin. de Luc. de Benefic. disc.* 60., *& in Miscellan. disc.* 20. utrobique *num.* 7.

Multòque minus omittendus erat Processus, non solum quia quodlibet Delictum, proùt est Matrimonium 68
initum sine Denunciationibus, non Barbarorum more sine Processu est puniendum, verùm etiam quia in hypothesi erat ita necessarius, ut sine illo compertum haberi non posset, utrum validum, seu invalidum illud declarari debuisset, & anContrahentes tantum, sivè potius Œconomus simul, & Testes essent in dolo, vel in aliqua culpa 69
juxta circumstantias ex Processu resultantes examinanda, pro qua ipsi quoque juxta præcitata Jura mulctandi forent.

Quod enim attinet ad Matrimonii validitatem, clausis oculis fides adhibenda non erat assertivæ Contrahentium, sed constare debebat initum 70
fuisse *per verba de præsenti*, & quidem clara, nullisque ambiguitatibus subjecta *Vanespen. in Jur. Eccles. univers. par.* 2. *tit.* 12. *cap.* 4. *num.* 9. = ibi = *Ut certiùs de consensu constet, claram, & nullis ambiguitatibus, aut æquivocationibus obnoxiam verborum formulam in contractu Matrimoniali adhibendam passim Ritualia præscribunt, à qua nèc Parochi recedere, nèc ut alia forma contrahatur permittere possunt* = idque relevare oportebat ex claris, ac concludentibus juratis depositionibus Parochi, & Testium, qui fuerant actui præsentes, quorum dicta non erant extrajudicialiter oretenus, sed formiter sub interrogatoriis in Judicio pernecessè sumenda, ut si aliqua varietas 71
inter illorum depositiones reperta fuisset, ad tramites Juris illa potuisset examinari ad concludendam validitatem Matrimonii, vel ipsius nullitatem declarandam; Quam quidem necessitatem in casu nostro non defuisse comprobavit eventus, nàm alter ex Circumstantibus, ut præmisimus, minus verè deposuit Matrimonium per *verba de futuro* fuisse contractum, cujus affirmativa dubiam reddidissetMatrimonii validitatem, nisi fuissent formiter examinati cæteri Testes, à quibus

bus fuit de mendacio, seu de non re-
cta mutui contrahentium consensus in-
telligentia convictus: Non defuerunt
insuper alii jactitantes alterum exCon-
trahentibus dixisse = *Sig. Curato si
compiaccia di congiungerci in Matri-
monio* = quæ verba saltem ambigua vi-
debantur, utpotè apta ad demonstran-
dam contrahendi dispositionem, sed
72 non ad actum reducendam, donec
Parochus illos actualiter conjunxisset
per ea, quæ ad rem expendit *Guttie-
rez quæst. Canonic. lib.* 1. *cap.* 21. *n.* 2.
& seqq., neque hujusmodi dubietas
sine Processu unquam sublata fuisset,
quemadmodum eo mediante sublata
fuit eo ipso, quod Testes, & Œco-
nomus in eodem examinàti unanimiter
convenerunt, quod hujusmodi in-
stantia simpliciter facta non fuerit, sed
quod sivè antè, sivè post eamdem
uterque Contrahens immediatè, ùt
supra, voluntatem suam per verba de
præsenti ita sine ulla ambiguitate de-
claravit = *Sig. Curato la Sig. N. N. è
73 mia Sposa* = & respectivè = *Il Sig. N. N.
è mio Sposo* = quæ verba, ut patet,
actualem consensum denotant, & vo-
luptatem.

Hæc ulterius validitatis Matri-
monii probatio, tamquam fundamen-
tum Sententiæ per Judicem super ea-
dem validitate ferendæ, constare de-
74 debat ex Processu, non solum quia
qualibet Sententia justificari debet ex
actis *Rot. coram Seraphin. decis.* 1261,
num. 5. *tom.* 2. *& coram Cels. dec.* 273.
num. 13. verum etiam quia in casu ad
concludendam prædictam validitatem
75 non sufficiunt leviores, & extrajudi-
ciales conjecturæ, sed ea venit justi-
ficanda per probationes judicialiter
faciendas, & quidem undequaque
claras, & concludentes, quia Matri-
monium Clandestinum tertiæ speciei,
76 nisi concludenter probetur, nullam
habet pro se validitatis præsumptio-
nem, regula etenim, quæ solet al-
legari, quod in dubio judicandum sit
77 pro Matrimonii validitate non militat,
quando fuit clandestinè contractum
contra Ecclesiæ præceptum, formam-
que traditam à Concilio, quia tunc
78 cum habeat pro se notabilem suspicio-
nem *Adden. ad Pamphil. decis.* 246.
num. 22. *&* 23. Judex contra illud 79
semper in dubio judicare tenetur *Ca-
pon. discept.* 23. *num.* 22. *& seq. Tam-
burin. ad Decalog. lib.* 8. *de Matrim.
tract.* 6. *cap.* 2. §. 3. *num.* 15. = ibi = *Ad-
dit idem de Lugo licet Matrimonium
esset dubium, & in dubio soleat præ-
sumi in favorem validitatis Matrimo-
nii, tamen quia in hoc Parochus fuit
invitus, & non præcessere Denuncia-
tiones, undè hoc Matrimonium secun-
dum Jura fuit clandestinum, illi non
est favendum, quia, ut sic, causa est
odiosa* = Indubitantius quia sæpè con-
tingit, quod hi, qui habent impedi-
menta, ex quibus Matrimonium con-
trahere nequeunt (proùt habebat in
hypothesi Masculus saltem ex defectu
probationis suæ libertatis pro tempo-
re, quo per diversas Orbis regiones
vagatus fuerat) excogitant modum & 80
fugiendi Denunciationes, & Parochos
fraude decipiendi hujusmodi clande-
stina Matrimonia ineuntes, ùt adver-
tit *Monacell. in Formul. tom.* 2. *tit.* 16.
adnot. ad formul. 2. *num.* 29.

Respectu vero Parochi, seu Œco-
nomi illius innocentiam, vel reitatem
nonnisi ex Processu relevari poterat,
& omninò relevanda videbatur, ex
quo non erat inverisimile cum ipsius
complicitate Matrimonium fuisse con-
tractum, quippè qui in actu ipsius Ma-
trimonii nullum exhibuit signum sui
dissensus, seu resistentiæ, proùt in
similibus casibus inopinatis quilibet
Parochus exhibere solet, & quantum 81
in se est positivè resistere, quemad-
modum sancitum habemus in *dict. Cap.
final. de Clandest. desponsat.* hoc est,
deficientibus aliis modis, tentando
fugam, aut oculos claudendo, aures-
que obturando, ita namque non malè 82
se gerit, sed præmium potiùs meretur,
& laudem, ut luculenter probat *Ur-
saya discept. Eccles. tom.* 7. *par.* 2. *di-
scept.* 2. *num.* 25. *& seqq.* Ad consti-
tuendum enim Parochum pœna di-
gnum requiritur, quod ipse præstite-
rit voluntariam moralem præsentiam 83
absolutè necessariam in Matrimonii
contractu cum intelligentia rei, quæ
agitur, nec sufficit sola præsentia phy-
sica, non tantùm quia non dicitur fa-
ctum præsente aliqua persona, quod 84
non

non fuit ab ea intellectum ad *text. in*
l. Coram Titio 209. *ff. de verbor. signi-*
ficat. Donat. in prax. rer. Regular.
*tom.*3. *tract.* 7. *quæst.*107. *num.*2. ve-
rum etiam quia dum Parochus non in-
85 telligit, nec advertit, non potest te-
stimonium Ecclesiæ reddere certum,
de ejusdem Matrimonii contractu *Ur-*
*saya dict. discept.*2. *num.*33. *& seqq.*,
ubi *num.* 34. refert circa *biscentum*
DD. Theologos, *& Canonistas*. Pa-
rochus enim, ut jam diximus, non ad-
hibetur, neque præsentiam præstat uti
Sacramenti Minister (quod tamen
repetimus sine controversia non tran-
sit) sed tamquam Testis magnæ autho-
86 ritatis, de quo Ecclesia confidit, qui
proindè, si præsens sit, & verba non
audiat, nèc alio modo consensus utri-
usque Contrahentis expressionem in-
telligat, Matrimonium validum esse
nequit, nec contractum dicitur coram
Parocho, nec àb eo præstitam fuisse
87 præsentiam *Barbos. de offic. & potest.*
*Episc. allegat.*32. *num.* 78. *& seq. &*
*super Concil. Trident. Sess.*24. *cap.* 1.
*de reformat. Matrim. num.*72. *Ciarlin.*
contr. 131. *num.*29. *Capon. discept.*277.
*num.*16. *Sanchez de Matrim. lib.*3. *di-*
*sput.*39. *num.*6. *Gobat. tract.*9. *de ab-*
*sent. Paroch. dirim. Matrim. cap.*18.
*Sect.*1. *num.*491. *Pax Jord. elucubrat.*
*Canon. tom.*1. *lib.*3. *tit.*7. *num.*99. *&*
seq. Ricc. in prax. for. Eccles. tom. 3.
*resol.*431. *num.*3. *Pignatell. consult.*62.
*num.*1. *tom.*7. *Panimoll. adnot.* 1. *ad*
*decis.*19. *num.*7. cum aliis lato calamo
cumulatis ab *Ursaya loc. cit.* Quia dum
88 verò non audit, nec intelligit, Testis
esse non potest, alias sequeretur ab-
surdum, quod etiam dormientes Pi-
lati Testes, qui videre non poterant,
89 nèc audire, attamen fuissent idonei;
Imò nèc sufficit, quod Parochus verba
Contrahentium audire tantummodo
cœperit, quia necesse est, ut audiat
plenum utriusque Conjugis consensum,
ad hoc enim, ut Matrimonium coram
Parocho dicatur contractum, ipsemet
Parochus testificari debet de voluntate
actuali Contrahentium perfecta, non
90 autem de incboata, & virtuali, sine
quo Parochi testimonio, Matrimo-
nium contractum fuisse deduci non li-
cet ex complexu conjecturarum ante-
cedentium, concomitantium, & sub-
sequentium, cum Concilii Decretum, 91
quod statuit præcisè contrahendi for-
mam, per equipollens adimpleri ne-
queat *Pirhingh. in Jus Canonic. lib.*4.
*tit.*3. *num.*7. *vers. Denique* aliique plu-
res per *Ursay.*, ut supra, allegati;
quæ sententia est adeo vera, ut opi-
nio contraria, quod nimirum pro va-
liditate Matrimonii Parochi præsentia
simpliciter physica, seu materialis suf-
ficiat, fuerit jam à tota *Sac. Congre-*
gat. Concil. 21. Cardinalium in *Roma-* 92
na Dubiorum Matrimonii sub die 7.
Martii 1700. plenis votis merito re-
probata. Cessantibus igitur in Œco-
nomo enunciatis signis illius resi-
stentiæ, ex quibus colligi potuis-
set ipsius dissensus præstandi suam vo-
luntariam, atque moralem Matrimo-
nio præsentiam, qui resistentiæ defe-
ctus ab initio, secuto eodem Matri-
monio, statim à publica voce, & fa-
ma, & ab ipsomet Œconomi examine 93
satis apparuit, non temerè, & sine
justa causa de illius complicitate du-
bitavimus, & ad resolvendum du-
bium Processum Informativum omit-
tere non potuimus.

Nèc solus Œconomus suspicari
contigit, quod, ex prædicto defectu
resistentiæ, in dolo fuisset, sed etiam,
quod ambo Testes specialiter adhibiti,
quorum alter Famulus præfatæ Fœmi-
næ, alter vero Sacerdos ad hujusmo-
di Matrimonium clandestinè contra-
hendum conspiraverint. Cum enim
Sponsus ante Matrimonium ad Spon-
sæ Domum quotidiè per longum tem-
poris spatium accessisset, inverisimile
videbatur, quod nèc Famulus illos
unquam de hujusmodi contrahendo
Matrimonio inter se habere sermones
audiverit, nèc ipsi Contrahentes Sa-
cerdoti, qui frequenter in eadem do- 94
mo colloquia cum eisdem habuerat, de
tali Matrimonio, cui tamquam testis
specialiter vocatus assistere debebat,
ullum antea verbum confidenter fe-
cissent.

Augebatur insuper contra utrum-
que suspicio, ex quo Testis ejusdem
Fœminæ Famulus ipsamet die 25. Ju-
lii ante initum Matrimonium plures,
anxiasque diligentias adhibuit ad re-
peri-

periendum prædictum Testem Sacer-
dotem, eumque repertum duxit ad
domum suæ Dominæ, cum qua se
contulit ad Ecclesiam Parochialem,
& in ea, præter solitum, Œconomi
Missam audivit, ibique permansit,
donec, ea absoluta, Matrimonium
initum fuit coram ipso, & Famulo
95 tamquam Testibus in eodem actu à
Sponso nominatis, & deindè Spon-
sam ad prædictam domum suæ solitæ
habitationis redeuntem associavit.

Stantibus igitur his conjecturis
ex præcedenti fama post Matrimo-
nium exortis, quæ si non ad condem-
96 nandum absque prævio illarum exami-
ne, ad inquirendum tamen viam ape-
riebant, nemo est, qui non videat,
quod instruendus erat Processus ad
eruendam, quantum fieri poterat, ve-
ritatem, illarumque valorem exami-
nandum, ad hoc, ut Œcononius,
97 atque Testes, quatenus Rei puni-
rentur, & quidem per Sententiam,
quemadmodum circa Parochum ad-
vertit *Barbos. sup. Concil. Trident.
Sess. 24. cap.1. de refor. Matrim. dicta
num.146.* = ibi = *Hæc suspensio non in-
curritur ipso jure, sed per Sententiam
Judicis cognitione præmissa de delicto,
undè supponitur delictum deductum ad
forum contentiosum* = & comprobant
*Pignattel. consult.147. num.19. tom.4.
Schmier in Jus Canonic., & Civil.
lib.4. tract.3. cap.5. sect.5. §.4. nume-
ro 205.tom.3.* = ibi = *Parochus trien-
nalem suspensionem ab Officio* PER SEN-
TENTIAM JUDICIS *incurrit* =(quæ sen-
tentia sine probationibus ex Processu
resultantibus emanari non poterat) sin
minùs absolverentur ut innocentes, aut
in dubio cum aliqua cautela à Jure
præscripta dimitterentur, quemadmo-
dum Œconomum tamquam non reper-
tum culpabilem, cum seria tamen
monitione dimisimus sine pœna suspen-
sionis à Divinis arbitrio Ordinarii in
locum triennalis suspensionis ab Officio
(ab hoc enim uti simplex Œconomus
post breve tempus, etiam sine culpa,
secuta nempè electione novi Parochi,
statim removeri debebat) quia ultra
resistentiæ defectum, per quem non
98 cautus, & in suo munere deficiens ap-
paruit, nil aliud contra ipsum proba-
tum fuit, ex quo certè illiùs dolus,
& malitia resultaret.

Urgentior è contra præsumptio
complicitatis militabat contra Testes,
siquidem Famulus non uti Testis, sed
Socius Criminis sub formali examine
constitutus fassus fuit, se sub prædicta
die, antequam iniretur Matrimonium,
vocasse Sacerdotem, non ut eidem
Matrimonio assisteret tamquam alter
Testis, (quod esse ineundum nèc
sibi ullo modo tunc notum fuisse
supposuit) sed tantum de mandato
prædictæ Fœminæ ejus Dominæ sub
prætextu, quo ipsa illius Missam eo
die audire vellet, & licet in hac asserti-
va semper constantissimè permansisset,
adhùc in aliis responsionibus ad inter- 99
rogatoria sibi ipsi contrarius evasit, qua
stante contrarietate, per quam red-
debatur vehementissimè de mendacio
suspectus, cum ipsius carceratione fuit
experiendus, qua non obstante, a
prædicta assertiva recedere nolentem
excarcerari mandavimus, etsi pro suis
inter se pugnantibus, ac iteratis, affe-
ctatisque responsionibus majorem in
Carceribus detentionem promeruisset.

Sacerdos autem ut Socius Criminis
pariter examinatus deposuit, quod, ut
supra, à Famulo requisitus ad celebran-
dam Missam replicaverit, se illam eo
die in quadam particulari Ecclesia esse
celebraturum, & quamvis in hoc cum
dicto Famuli conveniret, nihilominus
dubitandi causam de illius ingenuitate
præbuit varietas suæ depositionis ab ea
Famuli circa nonnullas circumstantias,
necnon ejus accessus ad domum Spon-
sæ, licet ad illius commodum Missam
celebrare non posset; associatio Spon-
sæ ad Ecclesiam Parochialem; ipsius
mora in eadem Ecclesia, & quantum-
vis alibi ad peragendum Sacrum expe-
ctaretur, eò nihilominus protracta, 100
usquequò Sacrosancto Missæ Sacrificio
per Œconomum absoluto, coram eo-
dem scandalosè prædictum Matrimo-
nium contraheretur, quo contracto,
non solum ullum dedit displicentiæ si-
gnum, quod ita fuerit à Sponsa dece-
ptus, sed potiùs illam ad ejus domum
summa pace reassociare non dubitavit.
His tamen validissimis Conjecturis non
obstantibus, ambos ex hactenus de-
ductis

ductis ab ulteriori retentione Civitatis pro tuto carcere sibi assignatæ liberavimus, eosque seriò duntaxat monendos esse duximus, quia deficientibus
101 concludentissimis probationibus, per conjecturas tantummodo regulariter Delicta non præsumuntur *l. Merito ff. Pro Soc.*

Quod si ad examinandum Matrimonii valorem, & ad innocentiam, seu reitatem Œconomi, & Testium relevandam necessarius fuit Processus, multò magis omitti non potuit ad perpendendas quoque facti circumstantias pro
102 condigna pœna Contrahentibus imponenda, & quidem ultra lethale peccatum, inspecto die Festo, quo fuit initum Matrimonium; publicitate loci, scilicet Ecclesiæ Parochialis; maximo scandalo propter ingentem, & insuetum Populi numerum eo die ad audiendum Sacrum in ipsa concursum; pessimo exemplo, quo tàm Adstantes, quàm Absentes ab Ecclesia propter nimiam facti notorietatem ad similia facinora perpetranda, maximè si impunita, vel leviter punita remaneant, alliciuntur; defectu petitionis licentiæ pro omittendis Denunciationibus, quæ eìs, probato statu libero præcipuè per Masculum, pro tempore prædictæ illius vagationis per varias Orbis Regiones, & justificata gravi, & legitima causa, minimè denegata fuisset, attentaque Personarum conditione, quæ omnia ex Processu resultant, in enunciatam pœnam pecuniariam, locis, usibusque Piis applicandam condemnandos esse censuimus, eoque magis, quia in *Placentina* superiùs *allegata*, licet minores concurrerent circumstantiæ pro exasperanda pœna, nihilominus, cum in Synodalibus Constitutionibus contra Matrimonium Contrahentes absque Denonciationibus imposita fuisset pœna spiritualis, & pecuniaria, prout in *Synod. Diœces. Benevent. par. 1. tit. 37. cap. 6.* Excommunicationis videlicet, ac una simul scutorum *centum* pro unoquoque Conjuge, ac in utramque pœnam præfatum Bartholomæum Malaspina, Rosamque de Corvis Epi-
103 scopus condemnasset, & Excommunicationem substineri respondit, & prædictam pœnam pecuniariam non improbavit *Sac. Congregat. Concil. sub die 3. Februar. 1725. ad II. Dub.*

Nec obstat, quod Fœmina (ut examinata deposuit) tribus diebus Matrimonium præcedentibus per Epistolam Illmo, & Rmo D. Episcopo tunc valetudinis causa Ruri degenti directam se ab eo audiri petierit, ac responsum habuerit, non convenire quod nèc illa, quæ morbo adhuc ve- 104
xatam se ulterius esse affirmabat, illuc se conferret, nèc quod ipse tunc temporis à Rure discederet, ut ex dicto quoque responso *diei 22. elapsi Mensis Julii* apertè colligitur.

In asserta siquidem Epistola per verba generalia exarata ullam penitùs causam hujusmodi suæ petitionis adduxerat, ullamque mentionem fecerat neque de Matrimonio ineundo, neque de licentia pro prætermittendis, seù omittendis Denunciationibus, & consequenter conqueri non potest, quod illi fuisset ullo modo vel impeditum, vel retardatum Matrimonium, & quatenùs de illo tractatum habere exoptasset, quod prælaudatus Præsul divinare non poterat, non illicò, & immediatè, sed tempore decernendo id agendum erat domi ejusdem Fœminæ, prout ipsa necessitatem adducens = *Di communicare a V.S. Illma, e Rma un particolare, ma premuroso bisogno* = in eadem Epistola expresserat = ibi = *Si degni accennarmi il qual tempo sia per favorirmi* = quamvis hoc re vera non ad verecundiam, & mo-
destiam Mulieris, sed ad Virum po- 105
tius pertinebat *Can. Honorantur 32. quæst. 2.* = ibi = *Non est enim virginalis pudoris eligere Maritum &c. & non solum Virgines, sed etiam si qua Mulier amisso citò Marito adolescentula in laqueum infirmitatis suæ timet incidere, si vult nubere, nubat tantum in Domino, ita ut electionem Mariti Parentibus deferat &c. expetita enim magis debet videri a Viro, quam Virum ipsa expetisse* = cui tamen ab hoc Sapientissimo Antistite qualibet ad hoc licentia concedi non potuisset, nisi docto, ut diximus, de gravi, & legitima causa, eorumque statu libero per Virum maximè ex prædicto

dicto motivo suæ vagationis ictu oculi, seù etiam tribus diebus, qui post dictam Epistolam, atque responsum præcessere Matrimonium nedum diffi-
106 cillimè, sed impossibiliter comprobando.

Minusque refragatur, quod quomodocumque se res habeat, per alios Superiores similes Delinquentes absque ullo Processu, ullaque pœna fuerint absoluti, nam quidquid sit de hujusmodi assertiva, quæ certè veritati consona non videtur, Nos ad tramites Juris nostri regulas ab exemplis judicandi normam desumere non deben-
107 tes *leg. Nemo Judex Cod. de Sentent. & interlocut. Borbos. axiom.86. n.3. Gob. consult.116. n.56. Palm.dec.376. n.87. Rot. dec.454. n.21. par.4. tom.2. rec.* præ oculis tantum habuimus *Sacri Concilii Tridentini* præceptum in *dicto cap.1. Sess.24. de reformat. Matrim.* ubi expresse cavetur, quod clandestinè Contrahentes *graviter* Episcopi ar-
108 bitrio puniantur = ibi = *Nèc non ipsos Contrahentes graviter arbitrio Ordinarii puniri præcipit* = tantoque magis illius mandatis perNos omninò parendum esse censuimus, quia adeo à Clandestinis Matrimoniis abhorret Ecclesia, ut si Judex Ecclesiasticus non condignè puniat clàm Contrahentes, levique pœna puniti remaneant, possit eos Judex Laicus iterum punire, perindè ac si numquam puniti
109 fuissent *Sanch. de Matrim. lib.3. disput.54. num.7.*, & quod magis urget pœnam Contrahentibus remittere non debuimus, ne Nos quoquè cum ipsis apud Deum rei culpæ lethalis efficeremur, ex relatis namque *Tridentini*
110 verbis DD. inferunt *gravitèr peccare Ordinarium Clandestinè Contrahentes non punientem*, inter quos *Sanch. de Matrim. lib.3. disput.46. num.6. & seqq.*

Nullatenus relevante, quod id procedere possit dumtaxàt contra tentantes inire Matrimonia Clandestina, quæ per Sac. Concilium jam declarata sunt nulla; Potius enim cum agatur de Matrimonio Clandestino *valido*, & propterea de graviori delicto, quam sit illud, quod ab iis committitur, qui Matrimonia Clandestina primæ, & secundæ speciei jam per Tridentinum irritata contrahere præsumunt per ea, quæ diximus in superiori §. *Rigidissimè, & seqq.*, gravius proindè Ma- 111
trimonia Clandestina tertiæ speciei contrahentes sunt puniendi, & gravius consequenter Ordinarius peccat, quatenus illos impunitus relinquat; & optimo quidem Jure, nam hæc Ordinarii facilitas, seù potius oscitantia, fomentum præberet eorum malitiæ, qui, si non horrore peccati, saltem formidine pœnæ se abstinent à similibus Matrimoniis penitus extirpandis, vel saltem totis viribus impediendis, quo- 112
niam ex iis maxima non solum oriuntur scandala, sed ut plurimum odia, dissensiones, lites, aliaque similia inter Consanguineos Contrahentium, quorum sæpe fœdantur Familiæ iisdem vetitis Matrimoniis, quæ non semel 113
infelicem assequuntur eventum, quemadmodum advertit *Vanespen. in Jus Eccles. Univers. par.2. tit.12. cap.6. num.2.* = ibi = *Hi quidem Ritus &c. quia ab Ecclesia instituti sunt, Matrimonio benedictionem accersere solent, & eorum temeraria omissio, & prophanus contemptus maledictionem in ipsos Contrahentes, ipsumque Matrimonium non raro accersere* =

Si ergo Ordinarius graviter peccat impunitos relinquens taliter Contrahentes, qui sæpe nec Divinam effugere valent ultionem omittendo 114
Proclamationes Matrimonio præmittendas tàm ex dispositione *Text. in* 115
Cap. fin. de Clandestin. Desponsat. & Sac. Concil. Trident. quàm ex antiquo more Ecclesiastico jam tempore *Ter-* 116
tulliani usitato *Bohemer. in animadvers. ad Fleury instit. Jur. Eccles. par.2. cap.6. §.3. lett. Z.*, nec non contemnendo subsequentem Sacerdotalem Benedictionem juxta vetustissimum Ecclesiæ institutum, quod etiam 117
tempore EVARISTI PP., qui vixit *Anno Christi 97.*, servatum esse desumitur ex *Can. Aliter. 30. Quæst.5.* & servandum esse præcipiunt *Concil. Tridentin. Sess.24. cap.1. de reformat. Matrimon. Concil. Londinen. ann.1175. cap.17. Concil. Colonien. ann. 1536. par.7. cap.44.* Si ad Catholicorum confusionem apud ipsos Hereticos, qui nèc

nèc Concilio Tridentino , nèc aliarum
Synodorum decretis se subjectos esse
contendunt , pro validis Nuptiæ minimè habentur, nisi trina proclamatio
118 præcedat , ut cum *Simon. Van Luven I. C. Batavo in sua Cens. forens. lib.1. cap.14. num.1. & 2.* testatur
Vanespen. in Jus Eccles. univers. par.2. tit.12. cap.3. num.26. & contra conscientiam peccare tenent , qui negli-
119 gunt cæremoniam Sacerdotalis Benedictionis , ut videre est apud *Brunneman. de Jur. Eccles. lib.2. cap.16. §.6. & in addit. ad eumd. §.6.* nil mirum, si vigilantissimi Præsules pati minimè possint, quod impuniti hujusmodi Delinquentes evadant, quatenus *pro iis quoque rigorosissimam apud Supremum Judicem rationem sunt reddituri*, sed crescente Hominum quotidie malitia , ad hanc refrænandam expedire arbitrentur ; ut pœna per ipsos potiùs augea-
120 tur , quemadmodum in proposito monet *Sanch. de Matrim. lib.3. disput.46. num.9.*

Perperam tandem conquerebantur , quod , inito Matrimonio, fuisset illis cohabitatio interdicta, & per longum tempus causa conficiendi Proces-
121 sum retardata ; Hæc etenim prohibitio ad præscriptum Sac. Canonum in *Can. Sive 33 quæst.2. Cap. Super eo de Cognat. Spiritual. Cap.2. & Cap.3. de Clandest. Desponsat. Cap. Cum locum de Spons. & Matrim.* nequaquam omitti potuit *Fagnan. in Cap. Literæ num.1. de Matrim. contrah. contr. interdic. Eccles.* , & quidem duratura saltem per Mensem *Ciarlin. controv. lib.2. contr.131. §. fin. Clericat. Erecotemat. Eccles. cap.144. sub num. 17. Chartar. decis. Crimin.22. n.16.* maximè quia ante Matrimonii consumma-
122 tionem Denunciationes suppleri debebant , ut declarasse *Sac. Congregat. Concil.* affirmat *Marta de Jurisdict. part.4. centur.1. cas.71. num.15. Vanespen. in Jus Eccles. Univers. par.2. tit.12. cap.3. num. 18.* itaut quoties sine præmissis malitiosè Denunciationibus cohabitassent , simulque habuissent usum Matrimonii , toties lethale
peccatum commisissent *Sanch. de Ma-* 123
trim. lib.3. disput.11. num.5. Barbos. de offic. , & potest. Episc. allegat.32. num. 3. Idemque dicendum quando conceditur dispensatio dumtaxat ne Denunciationes ex justa causa præ-
mittantur (non vero ad consuman- 124
dum sine illis) quia Concilium eas demandat ad detegenda impedimenta, si quæ sint, & ad vitandam fornicationem , quatenus Matrimonium esset nullum , ob latens impedimentum , cumque agatur de materia gravissima ,
ac de lege prohibitiva sub mortali, ea 125
semper obligat, quamvis in aliquo casu constaret nullum subesse impedimentum *Barbos. de offic. & potest. Episcop.*
allegat.32. n.4. , quia lex fundatur in 126
periculi præsumptione, ut totidem ferè verbis tradit *P. Paul. Hieronym. à S.Helen. in Medull. Theol. PP. Salmaticen. tract.15. cap.3. n.50.* Certòque certius in casu , in quo Masculus Romæ , Venetiis , Bononiæ , aliisque in locis tempore habili ad contrahendum Matrimonium moram traxerat , nullamque status liberi prò se probationem tunc exhibere potuerat , qui præterea probationis defectus, quam, inito clandestinè Matrimonio, per longum temporis spatium facere neglexit , quia paucis ab hinc diebus tan-
tummodo à Sacra Suprema Inquisi- 127
tione facultatem supplendi prædictæ probationi cum ejus Juramento reportavit, fuit una ex causis , cur illorum cohabitatio diutius suspensa remansit , non verò Processus infra 28. dies , hoc est die 22. elapsi Mensis Augusti absolutus cum assignatione eisdem facta consueti termini ad suas faciendas defensiones , quas usque ad diem 24. præteriti Mensis Septembris eorum culpa , & contumacia dilatas alteram fuisse causam ulterioris moræ etiam visu carentibus satis apparet .

Et ita Promotore Fiscali , & Procuratore Sponsæ informantibus .

ADDITIONES

☞ *Ad magis, magisque confirmandas nonnullas Sententias in præmissis Votis jam stabilitas, sequentes Additiones duximus adnectendas.*

ADDIT. I.

An affectante Parocho non audire verba, vel non videre nutus Contrahentium, Matrimonium sit validum.

SUMMARIUM

128 *NEsciens ex quo noluit scire habendus est pro sciente*
Declara ut n.168.

130 *Validum est Matrimonium contractum coram Parocho, licet invito, & reluctante.*

131 *Etiamsi Episcopus illi probibuerit interesse Matrimoniis.*

132 *Parochus assistit Matrimonio jure proprio, non ex delegatione.*

137 *Præsentia Parochi in Matrimoniis est necessaria sub pœna nullitatis*, & n.161.

138 *Nullum est Matrimonium, si ex quocumque motivo Parochus de eo testificari non possit.*
Declara ut n.172. §. Post hæc.

141 *Parochus tenetur probibere, & quantum in se est positivè resistere Clandestinis Matrimoniis*, & n.145.152.158.170.

142 *Parochus non peccat, nèc male facit tentando fugam, claudendo oculos, & aures obturando ad impediendumMatrimoniumClandestinum*, & n.146.

144 *Validum non est Matrimonium, si Parochus affectet non audire verba, nèc videre nutus Contrahentium, quatenus illa verè non audiat, neque hos videat*, & n.148.

154 *Validum non est Matrimonium, si Parochus ex impotentia naturali, sive accidentali non audiat verba Contrahentium, seu non videat illorum nutus; Secus si verba audire, vel nutus videre nolit data opera.*
Imo quod in utroque casu invalidum sit Matrimonium ibid. n.157., & seqq.

155 *Non est in potestate Parochi impedire celebrationem Matrimonii per affectatam non intelligentiam.*
Distingue ut n.157.

156 *Parochi præsentia in Matrimoniis requiritur ad evitandam Clandestinitatem.*

159 *Clandestinè contrahentes Matrimonium mortale peccatum cum Sacramenta conjungunt, ideo sunt impediendi.*

166 *Parochus non audiens verba Contrahentium, aut non videns illorum nutus nullum Testimonium ferre potest circa validitatem Matrimonii*, & n. seq.

171 *Duo Testes interessentes Matrimonio non faciunt plenam fidem sine testimonio Parochi*, & n. seq.
Recens Decretum Sac. Congregationis Concilii approbans Matrimonium contractum coram Parocho Fœminam videre nèc audire volente ibid. §. Post hæc.

Ontroversia est inter DD., an affectante Parocho non audire verba, vel non videre nutus attentantium clandestinè (hoc est sine præcedentibus tribus Denunciationibus) contrahere Matrimonium, & verè illos non vidente, vel eorum verba non audiente, Matrimonium validum sit pronunciandum.

Sententiam affirmativam inter
alios tuentur *Fagnan. in Cap. Quoniam* 13.*num*.25.*de Constit. & in Cap.*
Quæsitum est 7. *num*.7. *de Pœnit. &* 128
remiss. ubi refert *Sacram Congregationem* declarasse *validum esse Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito,* quam-

quamvis nihil eorum, quæ agebantur, vidit, & intellexit, si affectavit non intelligere, ut in Parocho, qui obturavit aures suas, ne audiret = & pariter *Pontius de Matrim. lib. 1. cap. 25. sub num. 12. Boss. eod. tract. cap. 3. num. 22. Leander. Oper. Moral. tom. 2. tract. 9. disput. 7. quæst. 50. Natal. ab Alex. in Theol. Dogmat. tom. 6. regul. 10. in fin. fol. 494.* quos refert, & sequitur *Rot. in Romana Matrimonii 4. Febr. 1697. cor. Ursino*, ubi tenet, quod cum non intelligentia Parochi ab ipsius Parochi positivo facto procedat, ideo dum ipse causam dedit, quominus intelligeret, de jure habendus sit pro intelligente, quia nesciens ex quo noluit scire, vel affectavit nescire, habendus est pro sciente *ad Text. in Cap. Cum inhibitio 3. §. Si quis vero de Clandest. Desponsat.*, ibique eadem *Rota* subjungit, quod eo magis inclinarunt DD. in hanc Sententiam, ex quo ipsamet *Sac. Congregatio Concilii Tridentini interpres* tàm antiquis, quàm modernis temporibus eidem Sententiæ adhæsisse videtur, & signanter in responsis, quæ data fuerunt *Episcopo Giennensi anno 1581.* & relata habentur *lib. 3. Decretor. pag. 59. & seq.* Episcopo namque prædicto Ecclesiæ suæ statum referenti, & nonnulla dubia discutienda proponenti, quorum hoc I. fuit = *Utrum prohibitione facta ab Ordinario, ne Parochus aliquos desponsaret, ita tollatur Jurisdictio ipsius Parochi, ut ad contrahendum Matrimonium contra talem prohibitionem non sit legitimus Parochus* = hæc fuit data responsio = *Valere Matrimonium contractum coram Parocho, cui interdictum est ab Episcopo, ne interveniat* = II. = *Utrum Matrimonium, in quo intervenerit Vicarius Parochi non invitus, sed volens contra prohibitionem tantum Ordinarii, sit validum, vel potius invalidum, quia non intervenit Sacerdos habens Jurisdictionem, cum sit sublata ab Ordinario* = II. = *Esse validum* = III. = *Si invitus, & compulsus per vim adsit Sacerdos, dum contrahitur Matrimonium præcedente, vel non præcedente dicta prohibitione, utrum tale Matrimonium subsistat* = III. = *Subsistere* = IV. = *Si Sacerdos adfuerit, nihil tamen eorum, quæ agebantur, vidit, neque audivit, utrum tale Matrimonium validè contrahatur, vel potius, tamquam sine Sacerdote, nullius sit ponderis, & momenti* = IV. = *Non valere, si Sacerdos non intellexit, nisi tamen affectasset non intelligere* = V. = *Si adsit Sacerdos, dum contrahitur Matrimonium, casu non cogitans se esse ad id vocatum, sed aliud agens, audit duos inter se contrahentes Matrimonium, utrum sit validum tale Matrimonium, in quo fuit præsens, non tamen certioratus, nec ad id expressè vocatus, neque interponens suam auctoritatem dicto, vel facto, vel potius sit nullum, quasi assistentia auctoritativa per Concilium requiratur, & non nuda, vel casualis præsentia* = V. = *Valere, etiamsi Parochus aliam ob causam adhibitus sit ad illum actum* = & similiter in una *Ulixbonen.* = ibi = *Congregatio censuit, si vera sunt, quæ narrantur, & Parochus affectaverit non intelligere, Matrimonium valere* = itemque in una *Sarzanen. 16. Febr. 1648.*, in qua omissæ fuerant Denunciationes, & Parochus resistens audivit tantummodo verba consensus præstiti per Sponsum, dum Sponsam præ manibus habebat, & nihilominus = *Congregatio censuit Matrimonium sustineri, etiamsi Parochus non intellexerit verba Sponsæ, dum tamen de illius consensu ex aliis signis, juxta Juris Communis dispositionem legitimè constet* = & pariter *in Patavina 16. Maii 1699. & in Tolentina 18. Novembris 1671. & in Venetiarum, seu Vicentina 11. Martii 1673.*, in quibus omnibus resolutum legitur Matrimonium valere, etiamsi Parochus verba alterius ex Contrahentibus non audierit, vel quia affectaverit non intelligere, vel quia ex quo terga vertit, non auscultaverit, vel quia propter iram, aut rumorem, vel quid simile audire non potuerit, ut videre est in præcitata *Rotæ decisione* impressa apud *Ursay. discept. Eccles. tom. 1. par. 2. discept. 2. num. 11. 12. & 13.* in qua referuntur prælaudata Sac. Congregationis Decreta; idemque notat *P. Paulus*

sus Hieronym. à S. Helena in Medull. Theolog. PP. Salmaticen. tract. 15. *cap.*3. *num.*48. & recentius firmavit *Rot. in Majoricen. Matrimonii* 3. *Julii* 1748. *coram R.P.D. Canilliac*, ubi quod si Parochus præsens sit, licet repugnet, simulet non audire, fugiat, increpet, faciat quod lubet, satis est esse præsentem, & deinde accessit pro validitate consimilis Matrimonii aliud quoque Decretum *Sac. Congregationis Concilii in Nicien. Matrimonii* 27. *Martii* 1751.

Negativam autem sententiam, quam & Nos in præcedenti *Vot. X. num.*81. *& seqq.* libentèr amplexi fu-
129 mus, verius sustinent innumeri classici Doctores tùm Theologi, tùm Canonistæ, & præcipuè *Pirhing. in Jus Can. tom.*4. *tit.*3.§ 3. *num.*2. *Anaclet. Reiffenstuel.ibid. num.*106.*Engel.ibid. sub num.* 14. *Pignattell. consult.* 133. *num.*35. *tom.*9. *Cabassut.Notit.Eccles. Notit. ad Concil. Trident. num.*55. *& in Prax. Jur. Canonic. lib.*3. *cap.* 26. *sub num.*12.*Sanchez de Matrim.lib.*3. *disput.*39.*sub num* 6. *Dicastill. de Matrim. tract.* 10. *disput.* 19. *num.* 167. *Tancred. de Matrim. lib.*3. *disput.*39. *num.*2. *Marchant. in Tribunal. Sacrament. de Matrim. tract.* 1. *tit.*7. *q.*5. *conclus.*2.*vers.Dices*,*Rosignol. in prax. Theologic. legal. tit. de Matrim.*1.*prænot.*32. *sub num.*5. *Monacell. in Formular. tom.*3. *tit.*2. *annot. ad form.* 5. *num.*6. *& seqq.*, *Panimoll. annot.*1.*ad decis.* 15. *num.* 31. *vers. Vel ab Altari fugam arripiat*, & alii quamplurimi usque ad numerum *biscentum & ultra* tàm Theologi, quàm Canonistæ relati per *Ursayam Discept. Eccles. tom.* 1. *par.*2. *discept.*1. *num.*129. *& seqq. & discept.*2. *num.*34. *&* 106. *& seq.*,*& tom.*3. *par.* 1. *discept.* 1. §. 4. *num.* 2. *& seqq.*

Hanc autem sententiam Nos quidem sequuti non sumus sub cœca fide prælaudatorum Doctorum, sed quia illam vivæ rationi innixam invenimus; Etenim non impugnamus validum esse
130 Matrimonium contractum coram Parocho etiam invito, & per vim adhibito prout docet *Fagnan. in d. Cap. Quoniam* 13. *num.* 25. *de Constit. & in d. Cap. Quæsitum est* 7. *n.*7. *de Poenit. & remiss.* Validum quoque esse fatemur quamvis Episcopus eidem Parocho facultatem assistendi Matrimoniis interdixerit, quia Parochus ex *Concilio* 131
Tridentino Sess. 24. *de reformat. Matrim. cap.*1. jure proprio, & non ex aliena facultate, seu delegatione hanc 132
assistentiam præbet argum. *l. More majorum* 5. *ff. de Jurisdict. omn. Judic.* = ibi = *Qui eam jure suo, non alieno beneficio habent* = & hæc est com- 133
munis Doctorum opinio, ut testatur *Reiffenstuel.in Jus Canonic.lib.*3.*tit.*3. *num.*72. sed si assistentiam præstet, vel assistere invitus cogatur, & utriusque Contrahentis consensum verè non in- 134
telligat, Matrimonium validum declarari non posse opinamur cum *Barbos. sup. Conc. Trident. sess.*24. *cap.*1. *num.*73. *& seqq.*, quique contrarium sentiunt, vel æquivoco decipiuntur, 135
vel solam præsentiam materialem, sive physicam Parochi sufficere malè arbitrantur.

Decipiuntur æquivoco, qui non intelligentiam veram cum non intelligentia affectata, & ficta confundunt, maxima namque intercedit differentia inter eum, qui affectat, idest simulat aliquid agere, quod verè non agit, 136
aut aliquid non agere, quod verè agit, & eum, qui non simulat, neque affectat, sed verè, & propriè, & cum effectu agit, quod agit, vel non agit, quod verè non agit, aut non intelligit, quod verè non intelligit. Primus enim fingit, & de eo, quod fingit, pro veritate tuta conscientia testificari potest, non autem alter. Quoties igitur Parochus non affectat, neque fingit obturare aures, sed verè aures obturat in modum, quod Sponsorum verba audire nequeat, & terga vertit, aut oculos claudit, ut ne quidem Sponsos videre possit, nullo modo neque de verbis, neque de nutibus Contrahentium testificari valet, ad quem effectum sub poena nullitatis illius præsentia præ- 137
scribitur a *Sac. Conc. Trident. d.cap.*1. *sess.* 24. *de reformat. Matrim.*, undè hujusmodi Matrimonium tamquam deficiens in forma substantiali, in uno scilicet ex tribus Testibus a Concilio pro forma requisitis, nullum remanet in

in radice; Quod verum eſt ſive volun-
tariè, ſive ex quocumque alio motivo
138 Parochus de contracto Matrimonio
teſtificari non poſſit *Urſaya diſcept.
Eccleſ. tom.1. par.2. diſcept. 2. n.113.
& ſeqq.*

Secus autem ſi Parochus affectat,
fingit, aut ſimulat claudere oculos, &
obturare aures, ſed verè ad illas, aut
139 ad illos applicat manus, & impedimen-
tum, ſed non obturat, ita ut videat
nihilominus nutus, & intelligat, ac
audiat verba Contrahentium, in quo
ſenſu intelligenda ſunt allegata *Decre-
ta Sacræ Congregationis*, in quibus ea-
dem *Sac. Congregatio* cenſuit eatenus
eſſe valida Matrimonia contracta co-
ram Parochis affectantibus, contradi-
centibus, fugientibus, & oculos, vel
aures claudentibus, quatenus, his non
obſtantibus, perfectiſſimè Contrahen-
tium voluntatem perceperunt, &
quamvis conſultò, & data opera fin-
xiſſent non intelligere, ac percipere,
revera tamen intellexerunt, & perce-
perunt mutuum actualem Contrahen-
tium conſenſum, ut ſolidè, & clarè
probat *Urſaya diſcept. Eccleſ. tom.1.
par.2. d. diſcept. 2. num.*169.186.187.
189. 239. 240. 243. ubi refert verba
dictarum Reſolutionum in *Giennen.*,
Ulixbonen., *Sarzanen.*, *Patavina*,
Tolentina, *& Venetiarum*, *ſeu Vi-
centina*, in quem eumdem ſenſum
varias *Sacræ Congregationis Concilii*
reſolutiones allegat, & intelligit
*Bonacc. Theol. Mor. tom. 1. de natur.
& propriet. Matrim. quæſt.2. punct.8.
num.* 23. idemque ſentiunt *Ledeſma
in 3. par. D. Thomæ quæſt.45. artic.5.
pag.*201. *verſ. Quo poſito Gonzalez ad
reg.8. Cancell. gloſſ.48. num.7. Pignat-
tell. conſult.* 79. *num.*19. *tom.* 5. *Jorius
de Matrim. par.4. quæſt.7. de Paroch.
num.8. Rodriquez in Summ. cap.* 218.
num. 18. *De Juſtis de diſpenſat. Ma-
trim. lib.2. cap.*19. *num.*98. pluriesque
reſolvit *Sac. Congregat. Concil.* & ſi-
gnanter *in Mediolanen. 15. Decembr.*
1629. *& in Brugnat. 16. Martii* 1630.
& in Comen. 2. Junii 1674. *& in Ru-
remunden. 23. Auguſti* 1681. apud *Ur-
ſayam diſcept. Eccleſ. tom.1. par. 2.
diſcept.2. num.*109. & hunc eſſe verum,
& germanum ſenſum reſolutionum
Sac. Congregationis Concilii circa Pa-
rochi affectationem, & veram ejus
intelligentiam latè demonſtrat idem
Urſaya tom.3. par.1. diſcept.1. § 14. *per
tot.*, ubi plurimas allegat auctoritates,
& valida fundamenta deducit.

Laborant autem in falſo ſuppoſi-
to, qui arbitrantur, quod in dictis
caſibus Parochi verè non audientis
verba, vel verè non videntis nutus
Contrahentium, ſufficiat ſola ipſius
Parochi præſentia phyſica, ſeu mate-
rialis; Talis enim opinio, ut diximus
in præmiſſo *Vot. X. num.*92., reprobata
fuit *a Sac. Congregatione Concilii in* 140
*Romana Dubiorum Matrimonii 6.
Martii* 1700., cui cum fuerint de man-
dato S.M. INNOC. XII. *die* 10. *Januar.*
1699. propoſita infraſcripta Dubia =
I. *An Parochus teneatur prohibere, &
quantum in ſe eſt poſitivè reſiſtere
Clandeſtinis Matrimoniis, & quate-* 141
nus affirmativè. II. *An ob inopina-
tum caſum, deficientibus aliis mediis
probibendi, & reſiſtendi, peccet, vel
malè faciat Parochus tentando fugam,* 142
claudendo oculos, & aures obturando.
III. *An Parochi præſentia, de qua
loquitur Sacrum Concilium in 2. par.* 143
*cap.1. Seſs. 24. de refor. Matrim. cum
illis verbis*; = *Qui aliter quam præ-
ſente Parocho &c.* = *debeat eſſe moralis
humano modo, cum advertentia, ita
ut poſſit eſſe teſtis Matrimonii actuali-
ter, & de facto contracti, non vero
voluntatis contrahendi, vel ſufficiat
potius ſola præſentia phyſica, & ma-
terialis.* IV. *An affectante Parocho
non audire verba, vel non videre nu-
tus attentantium clandeſtinè contra-
here Matrimonium, & re vera illa* 144
*non audiente, vel iſtos non vidente,
validum ſit Matrimonium coram ipſo
attentatum* = re maturè diſcuſſa *Die
6. Martii* 1700. *Eadem Sac. Congrega-
tio Concilii, reprobata opinione, quod
ſufficiat præſentia Parochi purè phyſi-
ca, ſeu materialis, cenſuit providen-
dum eſſe in caſibus particularibus* =
quemadmodum refert prælaudatus
*Urſaya tom.1. par.2. diſcept.2. num.*20.
*& ſeq. & num.*258. *& ſeq. & n.*279.
& ſeq. qui præterea *in eadem diſcept.
a num.*25. *ad* 29. primum ex quatuor
allatis Dubiis reſolvendum eſſe exiſti-
mat

mat cum plurimis Doctoribus *Affirmativè* per text. expressum *Generalis*
145 *Concilii Lateranensis* relat.in *Cap.Cum inhibitio* 3. §. *Sanè de Clandest. desponsat.*= ibi = *Sanè si Parochialis Sacerdos tales Conjunctiones* PROHIBERE CONTEMPSERIT *aut quilibet etiam Regularis,qui eisdem præsumpserit interesse , per triennium ab officio suspendatur , gravius puniendus , si culpæ qualitas postulaverit* = quæ Conciliaris sanctio fuit expressè renovata per *Concil. Trid. Sess.*24. *de reform. Matrim. cap.*1. *post princ.* Ad secundum verò Dubium *a num.*30.*ad* 32.respondendum esse substinet *Negativè* , quia ut Parochus evitet pœnam , & mortale peccatum impediat , quocumque possibili modo Clandestinis Matrimoniis resistere tenetur, undè aliis modis deficientibus , bene facit , si fugam
146 tentet , oculos claudat , & obturet aures , idque firmat allegando ferè omnes classicos Doctores , necnon *Rot. decis.*124. *num.*17. *par.* 7. *& decis.*122. *num.* 4. *par.* 8. *recen. & decis.*431. *num.* 5. *coram Royas* atque *Sac. Congregationis Decretum in Comen. Matrim.* 2. *Julii* 1675. *lib.* 28. *Decret. pag.*312. Circa verò Tertium dubium respondendum esse arbitratur *negativè* quoad primam partem , *affirmativè* quoad secundam , ostendens *a num.*33. *ad* 101. cum innumeris Doctoribus , variisque Decisionibus , ac Juribus , quod ad validitatem Matrimonii requiritur præsentia Parochi moralis humano modo , ejusque naturæ , & advertentiæ , ut testificari possit de Matrimonio actuali de facto coram ipso contracto , nullimodè suf-
147 ficiente ejus præsentia purè physica, seu materiali , ut pluries censuit *Sac.Congregatio Concilii* , & præcipuè in *Lauden. Matrimonii* 28. *Julii* 1678. in qua nullum declaravit Matrimonium coram Episcopo materialiter , & physicè præsente contractum , & novissimè in *dicta Romana Dubiorum Matrimonii* 6. *Martii* 1700. in qua ut vidimus , *absolutè reprobavit opinionem, quod sufficiat præsentia Parochi purè physica , & materialis*. Tandem ad quartum , seu ultimum Dubium , plu-
148 ribus adductis solidis rationibus , Decisionibus , & Auctoritatibus *negativè* respondendum esse *a num.* 103. *usque ad finem* constantissimè tenet .

Quin obstent duæ , quæ solent allegari Resolutiones *Sac. Congregationis Concilii* , altera nempe *in Romana Matrimonii 6. Augusti* 1706. *& altera in Amerina Matrimonii* 15. *Decembr.* 1714. *&* 12. *Januar.* 1715. quasi quod eadem *Sac. Congregatio* recedendo a prioribus aliis resolutionibus , & præcipuè a *d. Romana 6. Martii* 1700. tam in prædicta *subsequenti Romana* , quam in alia *Amerina* fuerit in sensu , ut solà materialis præsentia Parochi pro Matrimonii validitate sufficiat, non obstante facto Parochi verba Contrahentium audire nolentis . Eatenus enim *Sac. Congregatio* in prædictis duobus casibus Matrimonium esse validum declaravit, quatenus Parochus finxit , & affecta-
vit non intelligere , nèc percipere, sed 149
re vera intellexit , atque percepit mutuum , & actualem Contrahentium consensum,ut observat præcit. *Ursaya tom.*1. *par.*2.*d. discept.*2. *num.*145. *& seqq.* Cæterum nunquam præsumendum venit , quod *Sac. Congregatio* recedere voluerit ab allegata Resolutione in *Romana 6. Martii* 1700. in qua præter solitum interfuere 21. Emi
Cardinales videlicet DD. Cardinales 150
Bullionus , Acciajolus , de Carpineo , Petruccius , Colloredus , Cantelmus , De Judice , Morigia , Tanara , Cincius , S. Clementis , Sacripantes Præfectus , Noris , Pauluccius , Radolonicus , Sperellius , Gabriellius , Bichius , Franciscus Barberinus , de Alteriis , & S. Cæsarei . Firmum igitur remanet, quod*Sacra Congregatio Con-*
cilii declaravit quidem valida Matri- 151
monia contracta coram Parochis affectantibus, seu fingentibus non audire verba , vel non videre nutus Contrahentium , sed in rei veritate illa audientibus , & nutus videntibus , quo casu si Parochus præsens est , licet repugnet , simulet non audire , fugiat , increpet , faciat, quod lubet , satis est esse præsentem , quia nihilominus audit , aut videt , & de verbis auditis, vel de nutibus visis ferre potest certissimum testimonium , obturando nam au-

aures, vel claudendo oculos finxit ap-
ponere oculis, auribuſque impedi-
mentum, ſed vere, & realiter non
ita appoſuit, ut non audiret, vel non
videret, & in hoc ſenſu intelligenda
venit etiam *Rotæ deciſ. in d. Majoricen.
Matrimonii 3. Julii 1748. cor. R.P.D.
Canilliac.* & recens Decretum *Sacr.
Congregat. Concil. in Nicien. Matri-
monii 17. Martii* 1751. Nunquam ve-
ro pro validis habuit ea Matrimonia
contracta coram Parochis ex virtuoſa,
152 ac commendabili advertentia, &
promptitudine in exequendo diſpoſi-
tionem *Generalis Concilii Lateranen-
ſis cap.*51. relat. in *dict. Cap. Cum inhibi-
tio* 3. §. *Sanè de Clandeſt. deſponſat.* con-
firmatam *a Sac. Concil. Trident. Seſs.* 14.
de reform. Matrim. cap. 1. *poſt princ.*
non affectantibus, ſeu fingentibus non
audire verba, vel non videre nutus
Contrahentium, ſed talibus verè, &
153 realiter apponentibus impedimentis,
ut eorum oculi reipſa nutus, aut ſigna
non videant; ac eorum aures in rei
veritate non audiant mutuum Contra-
hentium conſenſum.

Nullatenus attenta diſtinctione
inter Parochum præſentem, & ex vi
naturalis, vel accidentalis impoten-
tiæ non audientem verba, aut ſigna
mutui conſenſus non videntem, & Pa-
154 rochum præſentem quidem, ſed no-
lentem, & ſtudiosè, & voluntariè
affectantem non audire eadem verba,
aut ſigna videre; Primo enim caſu ad-
mittitur, quod materialis, ſeu phy-
ſica Parochi præſentia non ſufficiat ad
Matrimonii validitatem; ſecundo ve-
rò caſu, quod materialis præſentia
ſatis ſuperque ſit, ac ſufficiat, quod
audiverint, vel viderint alii duo Te-
ſtes, ſi Parochus audire, aut videre
noluit, cum poſſet, cùm non ſit in
cujuſque Parochi poteſtate Matrimo-
niorum celebrationem impedire per
155 ſuam voluntatem, & affectatam non
intelligentiam, nam *Concilium Tri-
dentinum* præſentiam Parochi requiſi-
vit ad tollendam Clandeſtinitatem
156 actus, ideòque ſufficit, quod ſit præ-
ſens, etiamſi verba audire, aut nutus
videre recuſet.

Etenim non impugnamus, quod
Parochus per affectatam non intelli-
gentiam impedire nequeat effectuatio-
nem Matrimonii, ejuſque validitatem,
ut jam præmiſimus, ſed tantummodò
opinamur, quod illud nullum rema-
neat quoties non affectat, aut fingit
non audire, vel non videre, ſed verè,
& realiter non videt, nèc audit non
tantum ex impotentia naturali, ſeù ac- 157
cidentali, verum etiam ex facto pro-
prio, quia obturet aures, vel oculos
claudat, aut terga vertat. Nèc repu-
gnat, quod ſi his modis adhibitis nul-
lum redderet Matrimonium, in ejus
poteſtate conſequenter eſſet impedire
Matrimonium clandeſtinè attentatum,
tùm quia ad hoc illum impellit præce- 158
ptum ſæpedicti *Concilii Lateranenſis*
relat. in *Cap. Cum inhibitio* 3. §. *Sane
de Clandeſt. deſponſat.* cujus verba
*num.*145. ſupra retulimus, tùm quia
non in ſolius Parochi in vim mox præ-
citati *text.* §. *Sane*, ſed in cujuslibet
Catholici poteſtate eſt, quantum fie-
ri poteſt impedire, ne uniatur morta-
le peccatum cum Sacramento, prout
clandeſtinè Contrahentes mortale
peccatum cum Sacramento Matrimo-
nii conjungunt, tùm quia ſi Parochus 159
aſſiſtit Matrimonio non ſolum ad tol-
lendam Clandeſtinitatem actus, ve-
rum etiam, juxta communem opinio-
nem, uti Teſtis magnæ authoritatis ad
hunc actum, ultra alios duos Teſtes,
ex præcepto *Sac. Concil. Tridentini* 160
pro forma principaliter adhibendus
*ut ſupra n.*37. *&* 86., & quamvis aſ-
ſiſtat, tamen non audiat, aut non vi-
deat, ad probandam deindè Matrimo- 161
nii validitatem haberi quidem poterit
ſola depoſitio aliorum duorum Te-
ſtium, ſed non Tertii per Sacrum Con-
cilium Tridentinum præcisè voliti, ut
principaliter aſſiſtat non ut ſurdus, vel
cœcus, aut tamquam ſimulacrum, ſed
ut homo audiens, & videns, ac aptus,
& idoneus ad teſtimonium ferendum.
Is enim ſi deindè fuerit ſub Juramen-
to de attentato, & illicito Matrimo-
nio interrogatus, & non audiverit 162
niſi conſenſum unius tantum ex Con-
trahentibus, de illo tantum ei fas erit
deponere, & non de reciproco alte-
rius conſenſu ſive verbis, ſive nutu ma-
nifeſtato, nèc ita de facili præſumen- 163
do, per ea, quæ ſupra diximus *n.*77.

& seqq. Præterea nonnunquam contigit in actu quoque Matrimonii coram Parocho præmissis denunciationibus ineundo, quod alter ex Contrahentibus per vim ad celebrandum Matrimonium inductus consensum præstare renuerit, quod contingere simul poterit in Clandestino, si Mulier per vim, aut metum a Viro fuerit ad Matrimonium ineundum traducta, ideòque si Parochi non audientis, aut non videntis testimonium deficiat, adhibenda non videtur plena fides duobus Testibus, qui Clandestino fuere præsentes, quia de sola illorum depositione *Sacrum Concilium* non confidit, maximè si sint suspecti, quia ad hunc illicitum actum requisiti scienter accesserint, si enim sua præsentia voluntaria, & peccatum committere, & peccato cooperari non dubitarunt, nèc etiam formiter examinati de utriusque Contrahentis reciproco consensu, licet absuerit, cum perjurio deponere formidabunt. Idemque absurdum sequi
164 posset si Parochus verba nèque viri, nèque Mulieris sive ex impotentia naturali, aut accidentali, sive voluntariè non intellexerit, aut nutus non viderit, cui proindè nequaquam sit a propria conscientia permissum asserere, an Contrahentes nutus, & signa dederint, aut verba protulerint, quæ sint apta ad contrahendum Matrimonium de præsenti, vel de futuro, si enim hoc quoque casu duorum Testium depositionibus dumtaxat credi deberet,
165 vel isti signorum, aut verborum prædictorum significationem ex ignorantia distinguere non valentes, de reciproco consensu deponerent, quando verè reciprocus consensus abesset, vel ea ex malitia alterare possent ad favendum Clandestino, ac uni ex Contrahentibus, qui eos requisivit, altero Contrahente forsan expressè non consentiente, aut etiam expressè dissentiente, unòque verbo attenderetur sula depositio duorum Testium, licet plenam fidem non faciant, quia Parochus nullum de validitate Matri-
166 monii testimonium ferre posset, ut rectè considerat *Rosignol. in prax. Theol. legal. de Matrim. prænot. 32. sub num. 5.* = ibi = *Omninò improbabile est, quod Sac. Congregatio voluerit testimonium illius esse validum, qui nihil percipit eorum, quæ facta sunt; Quomodo enim testificari potest de Matrimonio, quod non cognovit?* & clarè evincitur de mente ipsiusmet *Sacræ Congregationis Concilii*, quæ in sæpedicta *Romana Dubiorum 6. Martii* 1700. non obscurè, sed patenter, & *absolutè reprobavit opinionem, quod sufficiat præsentia Parochi purè physica, seu materialis*, ea viva ratione, quod non censeatur Parochus præsens ad hoc, ut de Matrimonio testificari possit, nisi verè intelligat, aut percipiat 167
mutuum Contrahentium consensum argumento *text. in l. Coram Titio* 209. *ff. de Verb. signific.* = ibi = *Coram Titio aliquid facere jussus, non videtur præsente eo fecisse, nisi is intelligat &c.* = & advertit *Guttierez de Matr. cap. 69. num. 1.* = ibi = *Cum igitur Concilium Tridentinum ad valorem Matrimonii requirat præsentiam præcisè Parochi &c. intelligi debet juxta Juris Communis dispositionem, scilicet de præsentia more humano, hoc est cum intelligentia, & advertentia actus, qui celebratur* = præter adductos *per Ursay. tom. 1. par. 2. dict. discept. 2. per tot. & tom. 3. par. 1. discept. 1. per tot.* & signantèr §. 13. & 14.

Neutiquam refragante, quod qui noluit scire, haberi debeat pro sciente, hoc namque procedere pos- 168
set, si id cederet in damnum ipsius Parochi nescire volentis, qui sibi imputare debet, si quod scire poterat, scire noluit, sed in his terminis si Parochus habeatur pro sciente, id non cedit in illius damnum, sed in contemptum substantialis formæ per *Sac. Concil.* præscriptæ, quæ, non obstante facto Parochi, ad validitatem actus pernecessè adimpleri debet, ultra alias rationes adductas per *Ursay. Discept. Eccles. tom. 1. par. 2. d. discept. 2. a num. 132.*

Ulterius si *Sac. Concilium Trident.* requirit præsentiam Parochi ad tollendam Clandestinitatem, & quidem præsentiam illius non materialem, seu physicam tantum, sed moralem, adeout si Parochus non intelligat verba Contrahentium, Matri-

mo-

monium sit nullum, non ex alia quidem ratione, nisi quia *Concilium* ad illius
169 validitatem vult, quod Parochus intelligat, quisnam sanare poterit hanc nullitatem, si Parochus *nolit* intelligere, & de facto non intelligat, quoties *Concilium* ad validitatem omnimodè vult, quod Parochus intelligere debeat? Quomodo dici poterit va-
170 lidum Matrimonium, ex quo Parochus intelligere *noluit*, si illud omni possibili modo cogitur impedire per prælaudatum *text. in Cap. Cum inhibitio 3. §. Sanè de Clandest. desponsat.*?
171 Si tandem soli duo Testes ex mente *Sac. Concil.* apti non sunt, neque sufficientes ad ferendum plenum testimonium, & plenè probandam Matrimonii validitatem, nisi accedat præcipuum quoque testimonium proprii Parochi, de quo principaliter Ecclesia confidit, quod conceditur quotiescumque admittitur satis non esse præsentiam Parochi, qui audire ex impotentia naturali *non potuit*, undè nam illorum fides illud majus robur, quod non habet, assumit, ut eorumdem depositio sine Parochi testimonio plenam, atque perfectam fidem faciat, quando Parochus obsequendo *Canonicis sanctionibus* ad impediendum illicitum Matrimonium audire *noluit*, licèt in utroque casu iidem sint numero Testes, & Parochi deficiat intelligentia? Si *Sacrum Concilium* adeò duobus Testibus plenam fidem adimit, ut si
172 Parochus *ex impotentia naturali* audire *non possit*, eorum depositio nullius sit efficaciæ, & Matrimonium nullum remaneat, quænam altera lex eorumdem testimonium irrefragabile reddit, & Matrimonium convalidat, aut valere decernit, si Parochus *audire nolit*, & de facto non audiat? Si idem Parochus requisitus impedire potest, imò tenetur hujusmodi Matrimonia denegando suam assistentiam, cur ex improviso adortus ea impedire non poterit denegando auditum?

Post hæc scripta, & non dum typis edita nobis innotuit in *Sacra Congregatione Concilii anno* 1753. fuisse agitatam Causam cui titulus *Carthaginen. Matrimonii* in qua agebatur de Matrimonio clandestinè contracto coram Parocho, qui fuerat in domo propria a Contrahentibus, & Testibus inopinatè deprehenso, quique Virum viderat, ejusque verba intellexerat, sed Fœminam nèc viderat, nèc audiverat, quia noluit, cumque Vota Emorum PP. scissa fuissent in duas partes san. me. BENEDICT. XIV. coram se *Congregationem* indixit, quæ sub *die* 22. *Septembr.* 1753. sub Dubio = *An constet de validitate Matrimonii in casu &c.* = Respondit = *Affirmativè pro validitate Matrimonii, attentis facti circumstantiis in casu, de quo agitur* = quia fortè in ea causa ultra Testes adbibitos ad illicitum, & sacrilegum actum, alii quoque Testes omni exceptione majores in dicta domo tunc casualiter reperiebantur, qui sua jurata depositione consensum ab utroque Contrahente fuisse præstitum confirmaruut, vel quia ex facti circumstantiis insurgebant probationes claræ, certæ, & indubitatæ concludentes mutuum utriusque Contrahentis consensum, de quo nullo modo Ecclesia dubitare potuerit, adeout similes probationes æquivalerent testimonio Parochi, de quo ad eruendam veritatem reciproci consensus Ecclesia confidit, vel ex alia rationabili causa, quam concurrisse declarant ea verba = *Attentis facti circumstantiis in casu, de quo agitur* =

ADDIT. II.

An in Galliis Denunciationes Matrimoniales requirantur sub pœna nullitatis Matrimonii.

SUMMARIUM

173 *In Galliis prædictæ Canonicæ Denunciationes requiruntur sub pœna nullitatis.*

Declara ut n.175.

177 *Nonnulli Episcopi in suis Synodalibus Constitutionibus adversus Contrahentes Matrimonium omissis culpabiliter Denunciationibus imponunt pœnam Excommunicationis.*

178 *Nonnulli pœnas arbitrarias.*

179 *Illas etiam augentes excrescente Hominum malitia.*

180 *Alii pœnam Interdicti ab ingressu Ecclesiæ.*

181 *Alii pœnam pecuniariam.*

182 *Prædictæ pœnæ augentur, si contracto Matrimonio, Contrahentes illud audent consummare.*

183 *Iisdem pœnis puniuntur Testes, qui hisce Clandestinis Matrimoniis scienter interfuerunt.*

184 *Et Procurator, qui pro alio Clandestinum Matrimonium contraxit.*

185 *Et generaliter omnes consilium, auxilium, vel favorem præstantes.*

186 *Hæc remedia in praxi parum, seù nihil hactenus profuerunt; & quare?*

187 *Tales Contrahentes semper injuriam inferunt Sacramento, & sæpè præjuditium decori Familiarum.*

188 *Expleta libidinis vehementia Conjuges malè tractant, vel deserunt, nèc unquam se peccasse pœnitet.*

189 *Rynald. optaret, quod per Pontificiam Constitutionem contra tales Delinquentes imponeretur pœna Relegationis.*

190 *Nonnulli verò Episcopi desiderarent facultatem ea Matrimonia Clandestina in suis Synodalibus Constitutionibus invalida declarandi.*

191 *Ecclesia constituere potest impedimenta dirimentia Matrimonii.*

192 *Si dicta Clandestina Matrimonia declarentur invalida, Matrimonii libertas non impeditur, & quare?* & n. seqq., & n. 201.

194 *Si Sponsus cogatur adimplere Sponsalia, non impeditur sic ei Matrimonii libertas.*

196 *Ecclesia nullam intulit præjudicium libertati Matrimonii statuendo impedimenta dirimentia.*

197 *Si Filius desponsare nequit Sororem suæ Sponsæ ante Matrimonium defunctæ ob publicam honestatem, licet accedat Parentum consensus, nèc scandala &c. timeantur absque læsione libertatis Matrimonii.*

198 *Eo fortius nullum declarari potest Matrimonium Clandestinum, unde tot peccata, & mala &c. oriuntur.*

199 *Nullum declaratum est Matrimonium celebratum sine Parochi, & duorum, vel trium Testium præsentia ob mala &c. quæ inde oriebantur.*

200 *Ex eadem ratione declarari potest nullum Matrimonium sine Denunciationibus celebratum.*

202 *Bana, quæ resulturent, si Matrimonium initum sine Denunciationibus irritum declaretur.*

IN Galliis prædictæ Cano-
nicæ Denunciationes re-
quiruntur sub pœna nul-
litatis in vim *Regiæ Con-* 173
stitutionis Blesis editæ
anno 1579., non tamen
sub pœna nullitatis Matrimonii, quia
constans est tàm Sacræ Congregationis
Concilii, quàm DD. Sententia, quod
Denunciationes ad tramites ejusdem
Concilii. Trident. cap. 1. Sess. 24. de re-
format. Matrim. Matrimonio præmit-
tendæ, necessariæ non sunt, ut dixi in
præcedenti *Vot. X. num. 8. & seqq.*,
necessitate Sacramenti, sed tantum- 174
modò necessitate præcepti, ideòque
illarum omissio Matrimonii non causat
nullitatem *Sac. Congregat. Concilii*
in Tullen. 9. Julii 1618. *& in Me-*
diolanen. 12. Septembr. 1629. *Fagnan.*
in Cap. Cum accessissent num. 29. &
seq. de Constit. & in Cap. Qui Præs-
byterum num. 94. de pœnit. & remiss.
Barbos. sup. Concil. Trid. cap. 1. Sess. 24.
n. 28. de ref. Matr. De Justis de Dispen-
sat. Matrimonial. lib. 1. cap. 6. n. 450.
Natal. Alexand. Theol. Dogmat. Mo-
ral. tom. 2. regul. 20. juxta impressi.
Venet. anni 1705. *Sanchez de Matrim.*
lib. 3. disput. 5. num. 6. Clericat. eod.
tract. decis. 34. num. 3.

Et licet prælaudata Regia Constitutio *Blesis* edita *artic.* 4. decernat Matrimonia sine præcedentibus Denunciationibus validè contrahi non posse à Subditis cujuscumque gradus, status, & conditionis, id tamen intel-

telligi debet, non quoad validitatem
Matrimonii, ſed quoad effectus Ci-
175 viles, remanente intacto vinculo Sa-
cramenti *Feuret, lib. 5. de Abuſ. cap. 2.*
Compilator Probationum libertatum
Eccleſ. Gallican. tom. 2. pag. 967.
quemadmodum explicarunt etiam Re-
176 giorum Sigillorum Cuſtos, & Conſi-
ſtoriani Comites *à Rege Ludovico XIII.*
deputati, qui quærimoniis, ac ſupplica-
tionibus Cleri Gallicani ad Regem
delatis occaſione *artic. 29.* Regiæ Con-
ſtitutionis *anno* 1629. emanatæ de-
clarantis Matrimonia inita contra te-
norem *Bleſenſis* Conſtitutionis inva-
lidè contracta cenſeri debere, *anno*
1630. Regis nomine reſponderunt id
eſſe quoad effectum tantummodo Ci-
viles intelligendum teſte *Natal. Alex.*
Theol. Dogmat. Moral. tom. 5. lib. 2.
de Sacrament. Matrim. artic. 2. pro-
poſit. 3. regul. 20. verſ. Quod ergo.

Verum tamen hujuſmodi Clan-
deſtina Matrimonia adeo ab Eccleſia
quoque improbantur, ut quamplures,
ſeu ferè omnes Epiſcopi in ſuis *Syno-*
dalibus Conſtitutionibus contra Delin-
quentes diverſas ſtatuerint pœnas,
nonnulli ſcilicet pœnam Excommuni-
177 cationis, ut dictum eſt ſupra in eodem
Vol. X. num. 62.

Nonnulli pœnas arbitrarias pro
facultate ſibi tributa tàm *à Sac. Conc.*
178 *Trident. Seſſ. 24. cap. 1. verſ. Inſuper*
de reformat. Matrim. = ibi = *Graviter*
arbitrio Ordinarii puniri præcipit =
quàm à *Sac. Congregatione ejuſdem*
Concilii Interprete, & ſignanter in una
Taurinen. ſeu Nullius, in qua multis
propoſitis ſibi dubiis, & præcipue =
II. An Contrahentes debeant puniri
aliqua pœna, & qua? III. An Teſtes,
qui interfuerunt cum præſentia Pa-
rochi poſſint, & debeant puniri?
V. Si pœnæ prædictæ eſſent arbitrariæ,
quomodo debeat ipſe Ordinarius ferre
ſuum arbitrium, an ſcilicet debeat
imponere pœnam pecuniariam, vel ſa-
lutarem? Eadem *Sac. Congregatio*
ſub die 22. Maii 1610. reſpondit =
Nihil opus eſſe Congregationis reſpon-
ſo, ſed adeundum eſſe loci Ordina-
rium = ut habetur in *Tom. 3. Reſolu-*
tionum ejuſdem Sac. Congregationis
recollectarum à Card. Paolutio Sen.
ad Seſſ. 24. de refor. Matr. pag. 170. eas
etiam arbitrarias pœnas excreſcente
Hominum malitia augentes in vim al- 179
terius *Decreti* ejuſdem *Sac. Congre-*
gationis in Tullen. 9. Junii 1618., in
qua = *Cenſuit reſpondendum eſſe Epiſ-*
copo hujuſmodi Matrimonia coram Pa-
rocho invito contracta, non eſſe qui-
dem irrita, ſed Epiſcopum debere in
eos, qui ſic contraxerint, eaque in re
miniſterium aliquid præbuerint, gra-
viter animadvertere = prout in *d. Tom.*
3. pag. 178. nèc non in vim alterius
pariter Decreti in *Calceaten.* relati in
eodem *Tom. 3. pag.* 278. = ibi = *Pœnas*
contra omittentes Denunciationes poſ-
ſe per Epiſcopi Conſtitutionem augeri =
& ſimiliter in altera *Mediolanen. 15.*
Septembr. 1629. reſcripſit = *Ipſos Con-*
trahentes, qui non factis Denuntia-
tionibus, & Parocho alio prætextu
vocato, & renuente contraxerunt, &
ii, qui ea in re miniſterium aliquod
præbuerunt, arbitrio Illmi Ordinarii
eſſe puniendos, ideoque ejuſdem Illmi
partes eſſe dictam Franciſcam depone-
re in loco tuto, & neutri Conjugi
ſuſpecto = ut videre eſt *in præcit.*
Tom. 3. pag. 279. & ſeqq.

Alii vero adverſus ita Matri-
monium cum peccato ſcandaloſè Con-
trahentes ſtatuerunt pœnam Interdi-
cti ab ingreſſu Eccleſiæ, a qua, non- 180
niſi peracta prius publica pœnitentia,
poſſent abſolvi juxta aliud ipſius *Sa-*
cræ Congregationis Decretum in alle-
gato *Tom. 3. D. Card. Paulutii* rela-
tum, de quo mentionem quoquè fa-
ciunt *Pignattell. conſult. 145. num. 17.*
tom. 4. Raynald. in ſupplem. ad cap. 22.
obſervat. crim. ſupplet. 2. num. 5.

Tandem alii eos pœna pecunia-
ria mulctarunt inhærendo prælaudatæ
Sac. Congregationis Reſolutioni diei
10. *Januarii* 1629. Hiſce enim pro- 181
poſitis ſibi Dubiis = *I. An Epiſcopus*
poſſit punire Contrahentes Matrimo-
nium contra ejus prohibitionem con-
tractum? II. An eos, qui contrahunt
coram Parocho ex cauſa juſta diſſen-
tiente? III. An eos, qui contrahunt
omiſſis Denunciationibus? IV. An poſſit
punire Teſtes intervenientes in ſupra-
dictis caſibus? V. An poſſit in eiſdem
caſibus punire pœnis pecuniariis?

Reſ-

Respondit = *Ad I. II. & III. Episcopum posse : Ad IV. posse, quatenus Testes sint in dolo : Ad V. posse* =

Hinc non tantum in prædictas
pœnas incurrere statuerunt Contrahentes
, contra quos easdem quoque
auxerunt, quatenus deinde Matrimonium
consummassent juxta dispositionem
*Sac. Concil. Tridentini Sess.*24.
182 *cap.5. de reformat. Matrim.* = ibi = *Idque*
in eo multa magis locum habeat,
qui non tantum Matrimonium contrahere
, *sed etiam consummare ausus*
fuerit = verum etiam Testes hisce
Matrimoniis scienter assistentes, quia
ipsi quoque *præstando auctoritatem*
183 *Matrimonio interdicto ab Ecclesia*
mortaliter peccant, & puniri debent
Boss. de Matrim. cap.6. §.20.num.71. & cap.8. §.7. num.17. Sanchez eodem tract. lib.3. disput.46. num.8. tom. 1. Guttierez pariter *de Matrim. cap.75. num.9. Pignatell. dicta consult.* 145. *num.18. tom.4. De Justis de Dispensat. Matrim. lib.2. cap.19. num.37. Sac. Congregatio Concil. in Decret.* mox *allegat. diei* 10. *Januar.* 1629. *in respons. ad IV.*

Nec non Procuratorem, qui, non
præmissis Denunciationibus, prò alio
184 Matrimonium contraheret, ut in *Synodo*
Card. Portocarreri Archiepiscopi Toletani anni 1682. *Constit.* 54. §.2.

Et generaliter omnes *consilium*,
auxilium, vel *favorem* præstantes, ut
in *Synod. Neapolitan. anni* 1619. &
185 in *præcitat. Synodo Piscien si anni* 1734.
de qua in superiori *Vot.X. num.*62.
utque prædicta *Sac. Congregat. Concilii in dicta Tullen. & Mediolanen.* faciendum esse declaravit.

Verum hæc remedia in praxi parum, seù nihil hactenus profuerunt,
si etenim contra similes Delinquentes
186 statuta sit in *Synodis* pœna pecuniaria
locis piis applicanda, aut sunt divites,
& eam nihili faciunt, quia illam solventes
non depauperantur, & si sint
Filiisfamilias eorum Genitores ad solvendam
hanc pœnam cogi non possunt;
aut sunt pauperes, & ab illis vel ulla, vel
saltem in statuta quantitate exigi nequit,
quia nemo dat, quod non habet; Si
vero imposita sit pœna salutaris, vel
Spiritualis, sive sint divites, sive pauperes,
quoties lethalia peccata; & sacrilegia
non perhorrescunt, minus easdem
pœnas existimant, & interea
similes Sponsi, ultra injuriam, quam 187
semper Sacramento, & præjudicium,
quod sæpe simul inferunt decori Familiarum,
post expletam libidinis ve- 188
hementiam, Conjuges suas malè tractant,
vel deserunt, aut ad probandam
nullitatem Matrimonii Judicium instituunt,
neutrum ob injuriam facta Deo,
sed solum ob commune temporale
damnum peccati commissi pœnitet,
aut si usque ad obitum ambo in hoc
Matrimonio contenti permaneant,
gaudent potius se peccasse, quia sine
peccato intentum assecuti non essent,
itaque ex hac vita migrant impœnitentes.

Hinc *Raynald. Observat. Crimin. in supplement. ad cap.* 22. *supplet.2. num.7. & seqq.*, oportere opinabatur,
quod per Pontificiam Constitutionem
pœnæ graviores impone- 189
rentur, & præsertim pœna Relegationis;
Nonnulli vero zelantes Episcopi,
qui mecum de hac re vel per Epistolas,
vel verbaliter habuere sermonem,
maximoperè exoptarent fa- 190
cultatem hujusmodi Clandestina Matrimonia
in suis Synodis invalida declarandi,
tùm quia semper potuit, &
absque dubio potest Ecclesia Dei à
Spiritu Sancto edocta constituere im- 191
pedimenta dirimentia Matrimonii,
prout definitum fuit *à Sac. Concil. Tridentino Sess.*24. *Can.*4. & de facto
eadem constituit.

Tùm quia si eadem Ecclesia hac
utatur potestate, per eam non impeditur
libertas Matrimonii, sed impeditur
tantummodo turpis, scandalosus,
& illicitus modus illud contrahendi,
& ratio est, quia si tales Con- 192
trahentes juxta ritum Sanctæ Romanæ
Ecclesiæ Matrimonium contrahere voluerint,
dummodo nullum obstet impedimentum,
nunquam eis ab Episcopis,
præmissis Denunciationibus, vel
illis etiam omissis, si causa justa, &
rationabilis urgeat, ad id licentia denegabitur;
Si verò Contrahentibus,
exigente justitia, talis licentia con- 193
cedi non possit vel quia cum indigna,
aut ex alia justa causa contradicentibus

bus Parentibus, atque Propinquis nu-
ptias contrahere cupiant, vel aliam Fœ-
minam, & respectivè Virum, cum qua,
quove prius inierunt Sponsalia supplan-
tare velint, vel aliud obstet canoni-
cum impedimentum, non impeditur
utique libertas ad Matrimonium, sta-
tumque Conjugalem, quia cum alte-
ra Fœmina, seu cum altero Viro æqua-
lis conditionis inter omnes de Mundo
Catholico eligendis licitè, sine scan-
dalo, & absque peccato liberè Ma-
trimonium, servatis servandis, contra-
here valent, & respectivè si alteri
fidem antea dederint, nèc ex aliqua
justa causa excusentur, eamdem fidem
servare cogantur, non impeditur illi
Matrimonii libertas, sed inducuntur
194 ad adimplendum, quod antea in
licitis Sponsalibus spontè, & liberè
promiserunt.

Concurrente igitur in Ecclesia
Catholica potestate, & una simul in-
tacta remanente libertate ad Matri-
195 monium, statumque Conjugalem, li-
cet irritum prædictum contrahendi
modum Ecclesia declaret, nihil ob-
stare supponebant, quominus Matri-
monium, omissis culpabiliter denuncia-
tionibus, initum, penitus irritum, &
invalidum effectivè declaretur. Idque
confirmabant subjungentes, quod que-
madmodum Ecclesia aut libertati Ma-
trimonii nullum intulit præjudicium
inducendo propter turpitudinem actus
196 impedimenta dirimentia *Raptus*, *Cri-
minis*, *Cognationis naturalis*, *lega-
lis*, *& spiritualis*, & præsertim il-
lud *Publicæ Honestatis*, adeout Filius
contra publicam honestatem desponsa-
re nequeat Sororem suæ Sponsæ ante
Matrimonium defunctæ, licet accedat
197 quoque consensus Parentum, & Pro-
pinquorum, nec odia, dissensiones,
inimicitiæ, & mali exitus timeri pos-
sent, ita nullum eidem libertati præ-
judicium inferret, si urgentiori ra-
tione ducta irritum æqualiter declara-
ret Matrimonium prædicto damnabili,
prohibito, turpique modo attenta-
tum, cujus validitas præbet aditum
tot, tantisque malis, atque pecca-
tis, & sacrilegiis, quæ in omnibus
Diœcesibus non semel, sed frequen-
198 tissimè a similibus Contrahentibus cum
evidenti periculo damnationis absque
ullo scrupulo temerè perpetrantur;
Aut si Matrimonii libertas non obsti-
tit, quin induceretur dictum impedi-
mentum *publicæ honestatis* etiam in
casu, quo nulla timerentur mala,
fortius, non obstante libertate Matri-
monii, nullitas Clandestini induci posse
videtur, ex quo tot crimina subse-
quntur, illudque concomitantur.

Addebant insuper, quod quemad-
modum *Sacrum Concilium Tridenti-
num* irritum declarare potuit, & de
facto irritum, nullumque declaravit
Matrimonium, quoties celebratum
non fuerit sub certo modo, & forma
demandata, hoc est cum Parochi,
duorumque, vel trium Testium præ-
sentia, quia ex Connubiis aliter con-
tractis multa mala oriebantur, ita 199
nullum Summus Pontifex declarare,
aut per Episcopos declarari permitte-
re potest in iis Diœcesibus saltem, in
quibus necessitas urget, quodcumque
Matrimonium, quod, omissis culpa-
biliter Denunciationibus, fuerit atten-
tatum, quia ex hoc pariter multa ma-
la, & peccata oriuntur; Si etenim 100
id fieri potuit in primo casu absque
læsione libertatis, seu læsione liber-
tatis non obstante, ita & in secundo
absque læsione libertatis, seu læsione
libertatis non obstante fieri poterit.

Repetebant autem, quod nèc in
primo, nèc in secundo casu Matrimo-
nii libertas impediatur; Quemadmo- 101
dum enim in primo, si Matrimonium
est honestum, ac licitum, nèc veti-
tum coram Parocho, & duobus testi-
bus contrahi non prohibetur, si verò
dirimens obstet impedimentum nèc
adhibita prædicta forma, nèc ea
omissa contrahi valet, data tamen
Contrahentibus libertate in alio casu
permisso, vel cum alia persona illud
licitè contrahendi, ita & in secun-
do si Nuptiæ sint honestæ, & licitæ,
non impeditur quominus contrahan-
tur adhibita solemnitate Denunciatio-
num; si verò sunt a Deo, vel ab Ec-
clesia prohibitæ, nullæ pariter, & irri-
tæ declarari possunt maximè ad evi-
tanda scandala, atque peccata, Con-
trahentibus plena libertate relicta ad
alias Nuptias convolandi, quatenus
nul-

nullum aliud obstet canonicum impedimentum,

Quæ si ad actum reducerentur, optimas parerent consequentias, cum enim jam notum sit, quod
102 invitis justè Parentibus Filiifamilias Matrimonia inire non valeant, quodque ii quoquè, qui sui Juris sunt, contradicentibus eorum Propinquis, ad illorum instantiam impediri possunt, quominùs cum eorumdem Propinquorum injuria, & ignominia indignas appetant Nuptias, si ex una parte Ordinarii ex hisce justissimis causis contrahendi similia Matrimonia illis licentiam denegarent, ex altera verò Contrahentes clausam haberent Januam ad ineundum cum ignominia Parentum, & Propinquorum, & cum injuria Sacramenti sine Denunciationibus clandestinè Matrimonium, vel Masculi Nuptias Mulierecularum amplius non quærerent, scientes ad illas assequendas obstare impedimenta prædicta, quemadmodum regulariter eas aliàs Nuptias non quærunt, quas propter impedimenta dirimentia contrahere nequeunt, vel ipsæ Fœminæ imparis conditionis Nobilium Virorum amores respuerent, illos ad amandum non allicerent, illos non deciperent, nèc ab eis deciperentur, minusque se iis sub vera, vel simulata promissione Matrimonii deflorandas offerrent, non ignorantes, quod si eorumdem Virorum Parentes, eorumque Propinqui, attenta maxima disparitate Natalium, contradicerent, hac utique de causa locorum Ordinarii licentiam contrahendi Matrimonium non concederent, qua licentia deficiente, nèc illud amplius saltem clandestinè assequi possent, undè in futurum juxta illud: *si vis nubere, nube pari*: ad æquales tantummodo Nuptias mentem, animumque converterent, itaque tot exterminarentur peccata, tot impedirentur dissidia, honestarumque Familiarum deturpationes, & tranquilla pace Christiana Respublica ex hoc capite frueretur.

An autem hujusmodi rationes aliqua consideratione dignæ reputari debeant, id infallibili Sanctæ Sedis Judicio submittimus.

ADDIT. III.

An Ordinarii procedere possint contra Subditos potestate Œconomica, & ex informata conscientia.

SUMMARIUM

203 *In Causis Matrimoniorum Clandestinorum procedi debet servandis servandis.*

204 *Epicheja, seu Politica, sive Œconomica potestas Locorum Ordinariis generaliter, indistinctè, & absolutè non competit*, & numer. 244.

207 *Sed tantum Supremo Principi Superiorem non recognoscenti cui dici non potest* = Cur ita facis? = & n. 244.

208 *Hujus potestatis exercitium pro conscientia periculosissimum est.*

209 *Nèc Judices Principi illius usum ita facilè proponere debent.*

210 *Princeps non sæpè, seu frequenter, sed raro ea uti debet.*

211 *Et quidem moderatè, maxima cum discretione, cum Justitiæ zelo, singulari prudentia, rectitudine, ac Christiana pietate.*

212 *Dummodo ad aures habuerit eas probationes, quæ in Judicium deductæ delictum plenè concluderent.*

213 *Et adsit gravissima, & urgentissima causa, quodque aliud remedium per aliam viam haberi non possit*, & n. 255.

214 *Epicheja uti remedium extraordinarium cessat, ubi habetur ordinarium.*

215 *Incepto Processu, convolari non potest ad Epichejam.*

216 *Sed tunc ipse supremus Princeps judicare debet secundum acta, & probata; Et si judicialiter probatum non remaneat delictum, debet relinqui impunitum*, & n. 219.

217 *Electa una via, tollitur altera.*

218 *Electa via Judiciali, amittitur privilegium potestatis æconomicæ.*

220 *Œconomica potestate Princeps uti potest ad evitandum scandalum, & infamiam Rei, & etiam Tertii.*

221 *Abu-*

221 Abusus Œconomicæ potestatis apud nonnullos Locorum Ordinarios, & num. 225. & seqq. & n. 237. & seqq.

222 Bonæ qualitates Parochorum ab Episcopis in pretio habendæ sunt.

223 Episcopi in corrigendis Subditis debent esse Pastores, non Percussores, nèc in eis dominari, sed illos tamquam Filios, & Fratres diligere.

224 Sæpe plus erga corrigendos agit benevolentia, quam austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus caritas, quam potestas.

226 An Ordinarius procedens ex informata conscientia teneatur pandere causam pœnæ Subdito, qui punitur, & n. seqq.

227 Defensiones Reo debentur de Jure Divino, Naturali, & Humano.

228 Nèc a Papa, Imperatore, aliove Principe tollendæ, imo nèc Diabolo denegondæ.

229 Sed semper dandæ, quamvis a Reo non petantur.

230 Aut Reus illis etiam renuntiet.

232 Utilitas Exercitiorum Spiritualium.

233 Utilitatem non afferunt, si injustè injungantur in pœnam, per quam honesti Hominis turbatur animus.

236 Quia pœna supponit delictum.

238 Œconomica potestas exerceri debet cum zelo Patrisfamilias, cujus potestas in Filios est temperatissima.

239 Superior Ecclesiasticus incurrit excommunicationem, si injustè Clericum carcerare faciat.

241 Superior Ecclesiasticus, qui errare potest in morum correctione, si procedat servatis servandis, magis errare potest si procedat ex informata conscientia.

242 Opprimitur innocens, si non admittatur appellatio a pœna injuncta ex informata conscientiâ.

243 Et tam Judex Ordinarius, quam Judex Appellationis tenentur ad reficienda damna, & expensas sub pœna amissionis Regni Cœlestis.

245 Ut Superior Ecclesiasticus discernere possit inter bonum, & malum, cor docile habere debet.

246 Competit Subdito Recursus, seu Appellatio a pœna injuncta a suo Superiore ex informata conscientia, cui est inhibendum, ne ad ulteriora procedat, donec examinetur an fuerit in hoc excessus ab ipso commissus, & num. 269.

247 Quomodo constet de excessu.

248 Œconomica potestas olim tantum competebat Ordinariis tempore Pastoralis visitationis ad morum correctionem.

249 Hodie tamen nèc dicto tempore procedi potest, nisi cum Processu, adhibitis brevioribus terminis.

250 A Decretis emanatis in Visitatione non datur appellatio suspensiva.

251 Limita, si inferant gravamen, quod per definitivam reparari non possit, aut in morum correctione sit excessus, & n. 253.

252 Idque procedit non obstante Constitutione Benedicti XIV. de appellat. concedend. vel negand.

254 Si Ordinarius procedat ex informata conscientia pro levibus defectibus, expedit, ut isti publicentur, & quare?

255 Quando possit Episcopus procedere ex informata conscientia, vel prohibendo Clerico ascensum ad Superiores Ordines, vel eidem suscepti jam Ordinis exercitium interdicendo.

257 Clerico tamen ita mulctato recursus competit ad Sanctam Sedem.

258 Ejusque indemnitati est consulendum, & quomodo?

259 Talis pœna suspensionis gravissima imponitur pro delicto gravi.

260 Quo cessante, cessat etiam Episcopi facultas procedendi ex informata conscientia.

261 Procedere tamen potest eodem modo in aliis casibus ad evitandum scandalum, sed non uti eadem pœna, & quomodo, & quando numer. seqq.

262 Si Sacerdos, vel Parochus bonam famam semel amittant, ad instar Puellarum, eam recuperare difficilè possunt.

203 PRÆMISSUM *Votum X.* principaliter emanatum fuit ad comprobandum, quod in clandestinis Matrimoniis semper procedi debeat servatis servandis, non autem tumultuariè, & extrajudicialiter, ut nonnulli Judices se facere posse opinantur eo tantum fine, ne via aperiatur Appellationibus, ad quas impediendas alii contra suos Subditos *ex informata conscientia* sæpè sæpius se procedere posse existimant.

Hinc quidam Episcopus cæteroquin zelantissimus diebus elapsis, præmissis Votis adhuc sub prælo existentibus, mihi supposuit adesse in ejus
204 Diœcesi Mulierem non semel publica scandala suscitantem, licèt honesti Viri Uxorem, quæ, juxta secretas notitias a duobus testibus fide dignis sibi delatas, quærebat opportunitatem se præsentandi ex improviso coram Parocho una cum Juvene, Puellaque illius Parochianis, duobusque testibus ad hoc, ut Matrimonium, omissis denunciationibus, inter se contraherent contra Parentum Juvenis voluntatem, postquam mediante sua opera impudicum amorem inter utrumque fortiter conciliaverat; Quæsivit itaque ex me, an *ex informata conscientia* prædictæ Mulieri, omni formali Processu prætermisso, exilium a tota Diœcesi injungere posset, ut sic illi remaneret impedita appellatio, qua pendente suam pravam intentionem forsan exequi potuisset, quidque insuper circa hanc Œconomicam potestatem *in genere*, qua nonnulli Ordinarii in diversis casibus uti solent, pro veritate sentirem, & quamvis uti non semel exercens ministerium Vicarii Generalis interressatus esse deberem pro Jurisdictione Ecclesiastica, nihilominus qnia pro ea interessatus quidem sum intra limites honestatis, & justitiæ, & quia magis amica veritas, eidem ita consultus respondi.

Illme, & Rme Domine = Ad casum mihi propositum, juxta mei ingenii imbecillitatem, ad inserviendum tantummodò veritati respondeo, quod 205
cum possit ex formali examine duorum testium haberi plena probatio de prava Mulieris intentione, neutiquam *ex informata conscientia*, sed servatis servandis ad illius temeritatem intra limites honestatis coercendam deveniendum esse censerem.

Quandoquidem sum in sensu, quod Epicheja, quæ Politica, seu 206
Potestas Œconomica nuncupatur, Locorum Ordinariis saltem generaliter, indistinctè, & absolutè non competat, nèc ab iis adhibita appellationem, seu recursum impediat, sed tantummodò supremo Principi sive Ecclesiastico, sive Laico Superiorem non recogno- 207
scenti sit reservata, cui solum dici non potest = *Cur ita facis?* = ut habemus ex *Ecclesiaste cap. 8. vers. 4.* & colligitur ex *text. in Cap. In memoriam distinct. 19.* ac advertunt *Gall. de fruct. disput. 5. artic. 1. num. 30. & artic. 3. num. 17. Giurb. cons. 49. sub num. 2. Boss. tit. de Principe num. 70. Grammat. cons. 2. sub num. 39.* post *decis. Cavalcan. de Brach. reg. par. 1. num. 169.*

Et quia ejusmodi potestatis exercitium pro conscientia periculosissi- 208
mum est, ideò Judices nèc ipsi Principi illius usum ita facilè proponere debent *Raynald. Observat. crimin. in* 209
Præm. §. 6. num. 44.

Quo-

Quoties vero Princeps ea non
210 quidem sæpè, seu frequenter, *sed*
rarò uti velit, id facere non debet
nisi moderatè, maxima cum discre-
tione, cum Justitiæ zelo, singulari
211 prudentia, rectitudine, ac Christiana
pietate, & accedente eo primo, ac
præcipuò requisito, quod prius habue-
rit extrajudicialiter ad aures eas ipsas
probationes, quæ in Judicium dedu-
212 ctæ delictum plenè concluderent *De*
Pont. de potest. Pro-Reg. tit. de pro-
vis. &c. fieri solitis num.3. Cresp. de
Valdaur. observat. 3. num. 1. 6. & 7.
& seqq., *Solorzan. de Jur. Indiar.*
lib.3. cap. 27. num.1. tom.2. Fragos.
de regim. Reipubl. Christ. introduct.
proœmial. num.4. Matthæu. & Sanz de
re crimin. contr.21. n.53. & 54. cum
aliis relatis per *Raynald. d. §.6. n.39.*
& seqq.

Secundo essentialiter requiritur
gravissima, & urgentissima causa, quod-
213 que aliud remedium per aliam viam
haberi non possit *Cresp. de Valdaur.*
observ.3. num.39. = ibi = *Ubi malo via*
ordinaria mederi non possit = & post
eum, aliosque desuper laudatos *Ray-*
nald. d. §. 6. num.48. = ibi = *Conclu-*
dendum igitur ex authoritate supradi-
ctorum Doctorum, quibus & alii pos-
sent addi, quod Princeps potest uti
dicta potestate, quando causa, tempus,
personæ, quies publica, & defectus
cujusvis alterius remedii suadeant =
Nam Epicheja uti remedium extraor-
214 dinarium semper cessat, quando re-
medium ordinarium non deficit *l. In*
causæ 17. ff. de Minor. l. Cum sine 11. ff.
de Carbon. Edict. Cresp. de Valdaur.
observ. 1. num.323. Matthæu., & Sanz
de regim. Regn. Valent. cap. 3. §.1. sect. 2.
num. 87. & de re crimin. contr. 71.
num.19. & contr. 74. num.30. Fonta-
nell. de pact. nupt. tom. 1. clauf. 4.
gloss.18. par.1. num.100. cum seqq., &
decis.113. num.4. & 5. Leo decis.166.
num.3.

Requiritur tertio, quod contra
215 Reum nullum fuerit incœptum Juris
ordine servato Judicium, sive Pro-
cessus, quia tunc, illius continuatio-
ne posthabita, convolari non potest ad
Epichejam, sed ipse Supremus Prin-
ceps, continuato, & absoluto Proces-
su, judicare debet secundum acta, & 216
probata *l. Properandum §. Et siquidem*
Cod. de Judic. l. Illicitas §. Veritas ff.
de Offic. Præsid. Osasc. decis.75. n. 44.
& seq. electa etenim una via, tolli- 217
tur altera *l. Si Mulier 21. § fin. ff. de*
eo, quod met. caus. electaque via Ju-
diciali, privilegium dictæ potestatis 218
amittitur, ut declaravit *Sac. Congre-*
gat. Concil. apud *Raynald. in sup-*
plem. ad cap.32. observat. crimin sup-
plet.3. num.152. Nullatenus refragan-
te, quod absoluto Processu, in eo non
adsit, nèc in illo conficiendo acquiri
potuerit ea necessaria probatio deli-
cti, per quam debita pœna Reus pu-
niri possit, licet aliundè Princeps eam-
dem probationem habeat, quia nihi-
lominus adversus talem Reum, incœ-
pto formali Processu, eoque dereli-
cto, deindè *ex informata conscientia*
procedere nequit ad pœnam, sed
Reum impunitum relinquere debet
a Deo puniendum, cum sua non in- 219
tersit, quod hoc casu crimen sine pœ-
na remaneat ex ea ratione, quam af-
fert Summus Pontifex ANACLET. in
Epist. 1. relata in *Can. Si omnia 6. q. 1.*
= ibi = *Si omnia in hoc sæculo vindi-*
cata essent, locum Divina Judicia
non haberent =

Demum Œconomica potestate
Princeps uti potest in casu, quo si res
deducatur ad forum contentiosum,
ex publicitate delicti diffamatio Rei
non solum in damnum ipsius Rei sed
etiam Tertii cum magno scandalo ver- 220
gere possit *Cala de præeminent. M.C.V.*
cap.6. num. 4. circa fin. = ibi = *Hæc*
tamen ubi ordinaria via mederi non
potest, permissa sunt, sed rarissimè, &
in contingenti casu ad futura damna
vitanda =

Non me latet, quod nonnulli Or-
dinarii hujusmodi liberam, ac monar-
chicam potestatem sibi quoquè compe-
tere autumant omni appellatione re-
mota, & quod magis est, ea *pro sui*
libito frequentissimè, & indistinctè
in quocumque casu uti solent, ac 221
ut plurimum quando aliquis Subditus
præsertim Parochus illorum mandatis
in Judicio Civili rationabiliter con-
tradicit, & ab eorum Sententiis, seu
Decretis appellat; Tunc enim, insti-

gantibus plerumque suis Ministris, vel in sui muneris exercitio non satis instructis, vel non desiderio justè, rectèque, atque paterna caritate gubernandi, sed sola dominandi cupidine excitatis, non zelo Justitiæ, sed ad vindictam, & ad eumdem Parochum impediendum, seu vexationibus deterrendum, ne prosequatur appellationem, & illorum mandata licet injusta, seu disputabilia exequatur, scrupolosè, ac diligenter inquirunt, an raro, vel sæpe Ecclesiæ pavimentum verrere fecerit, an id peractum fuerit per Masculum, sivè per Fœminam licet annosam, quod maximum existimant esse scandalum, quamvis hujus generis scandala absque ulla difficultate permittant Sanctimonialibus, quibus hoc servitium earum exhibet Famula, seu Mandataria sive Juvenis, sive Vetula; an Lampas Venerabilis semel ex accidenti reperta fuerit extincta, etsi non ad Parochum, sed ad Sacristam, seu ad aliam personam illius custodia pertineat; an linteamina Altarium retenta sint plusquam munda, vel aliqua parva macula Vini in cornu Epistolæ ferè invisibili conspersa, quibus, aliisque similibus sæpe etiam calumniosis frigiditatibus cumulatis, quæ, si in Judicium deductæ forent, cachinnis dignæ viderentur, nulla habita ratione de bo-
222 no apud suum Populum Parochi nomine, nulla de illius misericordia in pauperes, quos suis eleemosynis alere, iisque ægrotantibus subvenire medicinis semper studuit, nulla de donis, ac largitionibus Ecclesiæ factis, nulla de illius sedula assistentia Infirmis, ac assidua vigilantia, & attentione in erudiendis in rebus Fidei suis Populis, nulla demum de illius optimis moribus, quibus diuturno sui regiminis tempore filialem amorem, maximamque existimationem apud suas Oves sibi meritò conciliavit, spretis omninò monitis *Sac. Conc. Trident. Sess.13. cap.1. tit. de Offic. Prælat. in subdit. correct.* = ibi = *Illud primum eos admonendos censet, ut se Pastores,*
223 *non Percussores esse meminerint, atque ita præesse sibi Subditis oportere*, UT NON IN EIS DOMINENTUR, *sed illos tam-*

quam Filios, & Fratres diligant, elaborentque, ut hortando, & monendo ab illicitis deterreant, ne ubi deliquerint, debitis eos pœnis coercere cogantur, quos tamen, si quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa Apostoli est ab eis servanda præceptio, ut illos arguant, obsecrent, increpent in omni bonitate, & patientia, cum sæpè plus erga corrigendos agat benevolentia, quam austeritas, plus exhortatio, quam comminatio, plus 224
caritas, quam potestas = statim ad ostentandam potestatem, quam non habent, vanis hisce prætextibus more belli eos a Diœcesi ad Civitatem 225
sub gravibus comminatis pœnis accedere cogunt, ubi *ex justis causis animum suum dignè moventibus, & ex informata conscientia* cum præcepto etiam *in scriptis* vel Civitatem, aut domum, in quam se receperunt, pro tuto, & securo Carcere illis assignant, vel intimant Exercitia Spiritualia sub pœna suspensionis a Divinis, aut ab Officio; interim pro Curæ exercitio expensis Parochi Œconomum deputant; & eidem Parocho petenti causam hujusmodi repentini flagelli, se illam non teneri pandere respondent, quando procedunt *ex informata conscientia*, 226
quod est idem ac dicere, primo, quod per hunc procedendi modum fas sit illis penitus destruere Jus Divinum, naturale, & humanum, quod cuique 227
propriam tribuit defensionem *Cap. Cum inter de Except. Clementin. Pastoralis*, ibique communiter scribentes *de Sent. & re judicat. l. Ut vim 3. ff. de Just. & Jur. l. 1. ff. de vi, & vi armat. l. Unius 18. §. Cognitarum ff. de Quæst. l. Defensionis facultas 7. Cod. de Jur. Fisc. lib. 10. Farinace. quæst. 125. num. 11*, nullatenus per ipsum Papam, 228
Imperatorem, vel per aliud Principem tollendam, imò nèc Diabolo denegandam *Guazzin. ad defens. reor. defens. 29. cap. 4. num. 1. 2. & 3.* ubi concordantes, sed semper dandam, quamvis a Reo non petatur *Boss. tit.* 229
de Confess. post *num. 6. vers. Contrarium* plurimisque adductis *Farinace. quæst. 39. num. 35.* imò etiamsi Reus eidem defensioni renunciet *l. Non* 230
tantum 6. ibique *gloss. verb. Acquie-*

scat

ſcat ff. de appellat. & relat. gloſſ. in l. Pactum inter hæredem 47. verb. Cum liceat verſ. Item pactum ne quis ſe defendat ff. de pact. Bartol. in l. Cuſtodias in fin. ff. de Public. Judic. aliiſque congeſtis *Farinacc. d. quæſt. 39. n. 51.* Secundo, quod procedentes *ex informata conſcientia* ſive Subditus ſit innocens, ſive verè Reus, non teneantur illius audire diſculpationem, ne in-
231 debita, injuſtaque pœna mulctetur, ſed omnino cauſam punitionis celare debeant, & ipſe indefenſus pœnam ſive juſtam, ſive injuſtam ſubire teneatur, quando in caſu etiam, quod eis hæc poteſtas Œconomica generaliter, & indiſtinctè competeret, occultatio cauſæ tenderet in favorem Rei, ne per ejuſdem cauſæ publicationem ipſius Rei diffamatio oriretur, non autem vergere deberet in damnum illius, cui ſi detegatur arcanum, ſeque verè *enormi delicto* innodatum agno-
232 ſcat, ad emendationem excitatur, illudque apud ipſum ſecretum, occultumque remanet, nèc apud Publicum (niſi ſit ſtultus, & mentecaptus, ideo-
233 que pro quocumque delicto non puniendus) ſe diffamare tentabit, ſed obtemperans præcepto Superioris pœnam ſibi injunctam ſub ſilentio ſubibit; ſi è contra delictum, de quo imputatur, eidem celetur, ſi ſit reus, ſe emendare non poterit, ſi vero innocens, cum ſuam exculpationem allegare, eamque probare impediatur,
234 multoties victima calumniæ, ſeu vindictæ eſſe cogetur, ſubeundo pœnam pro crimine ipſi penitus ignoto, quia nunquam per eumdem patrato.

Nèc relevat, quod quando injunguntur Exercitia Spiritualia, injungitur pium opus nedum Parochis, & Sacerdotibus, ſed quibuſcumque Catholicis maximè utile, ac ſæpiſſimè
235 neceſſarium ad reparandam mentium puritatem, & ad nos emundandos ab omni inquinamento carnis, ac ſpiritus, hoc enim evenire poteſt quando eadem Exercitia vel voluntariè, & ex devotione peraguntur, vel juſtè noſcuntur injuncta, non autem quando
236 quis ad ea peragenda *injuſtè, & in pœnam* condemnatur, in hiſce namque circumſtantiis honeſti Hominis turbatur animus, & minus aptus efficitur ad pium opus ſibi injunctum cum fructu perficiendum, cum injunctum fuerit uti pœna, quæ ſemper infamiam irrogat, bonumque nomen deturpat, quia delictum ſupponit, & quidem eò majus enorme, quò magis abſconditur.

Et quod intollerabilius videtur id eſt, quod ſi aſſertus Reus his anguſtiis undique preſſus in indebitæ obedientiæ argumentum ſe paratum offerat ad explenda intra aliud tempus congruum animo pacato eadem Spiritualia Exercitia *titulo devotionis*, non autem *ſub pœnæ nomine*, per 237
quam de crimine redditur ſaltem ſuſpectus non ſolum de præſenti apud vulgum, ſed etiam in futurum apud novos Succeſſores Superiores, tunc prædicti Ordinarii Œconomicam poteſtatem aut per fas, aut per nefas exercere volentes, non cum zelo Patriſfamilias, cujus poteſtas in Filios eſt 238
temperatiſſima, ad cujus tramites Œconomica quoque poteſtas ab ipſo Supremo Principe in Subditos eſt exercenda *Raynald. d. §. 6. num. 38. poſt. med.*, ſed uti ſeveri Judices inexorabiles magis ira accenduntur, & excandeſcentes adverſus eum uti temerarium, ſuperbum, ac obedientiæ jugum excutientem mandatum de capiendo relaxare non dubitant non ſine incurſu Cenſurarum propter exceſſum, & ex defectu juſtæ cauſæ, quatenus mandatum ſuum indebitè ſortiatur effectum argum. *text. in Cap. Si* 239
Clericos 15. de ſentent. excommunicat. in 6.

Quod, ut dixi, utique non provenit ex facto Præſulum, & Epiſcoporum, ſed ex ira, odio, ſuperbia, vindicta, & omni mala voluntate eorum Miniſtrorum, qui licet pluries ab officio ejecti ob inhumanitates, extorſiones, ac barbaras injuſtitias in ſuo exercendo munere abſque emendatione commiſſas, adhuc ab emeritis pœnis immunès pro exercitio patientiæ innocentium Subditorum iterum, iterumque ſe ad idem munus obeundum exponunt, atque floccipendentes illud = *Diſcite a me, quia mitis ſum, & humilis corde* = ſibi ſuadent

dent Ecclesiasticam Jurisdictionem consistere non in gubernando, & dirigendo verbo, & exemplo Populum ad viam salutis æternæ, sed in dominando, & opprimendo Laicos, Clericos, ac etiam Christos, seu Sacerdotes, prout si ipsis quoquè dictum non fuisset = *Nolite tangere Christos meos* = ac si præpositi fuissent non ut Pastores ad hortandos, & fraterna caritate diligendos, venerandosque Altissimi Ministros, sed ut Mercenarii ad custodiendos greges, Jumenta, & pecora Campi, erga quas bestias, ne illarum facerent jacturam, minus fortasse sævirent.

Si tandem Subditus maternis Ecclesiæ promissionibus innixus, de quibus in *Can. Ad Romanam Ecclesiam 7. caus. 2. quæst. 6.* ab hujusmodi barbara violentia ad legale remedium appellationis recurrat, hujusmodi Ecclesiæ promissiones nullum habent effectum, quia non invenit aliquando Judicem,
240 qui ejus miseratus pellat angorem, sed vel servus humani respectus, vel ab ipsis Judicibus Ordinariis præventus, vel ab eorum Dignitate, & potentia deterritus, aut etiam errans in Jure, nullo adhibito examine, an in eo casu usus Œconomicæ potestatis ad summum tollerari valeat, spretis quibuscumque in facto, & in jure rationibus, clausis oculis, & obduratis auribus appellationem rejicit sub eo futili prætextu, quod contra pœnam ab Ordinario inflictam *ex informata conscientia* nulla detur unquam appellatio, sed Subditus illam indefensus
241 subire debeat, quasi quod ii ipsi, qui etiam servatis servandis, adhibitisque judicialibus probationibus, sæpè, sæpius vel in condemnando innocentes, vel in augendo, & exasperando indebitè pœnas decipiuntur, ideòque illorum Sententiæ in gradu appellationis non raró propter suorum Ministrorum malitiam, seu ignorantiam, & imperitiam vel reformantur, vel penitus revocantur, si tamen procedant *ex abrupto, tumultuariè, & ex informata extrajudicialiter conscientia*, imo quandoque nulla facti veritate inspecta, nèc decipi, nèc errare, nèc ullum gravamen inferre possent; prout si haberent in hoc casu ipsam Salomonis assistricem sapientiam, aut induerent ipsam Angelorum naturam, ita ut illibatè, nèc odio, vel superbiâ, nèc iracundia, vel vindicta, aut ignorantia, nèc absque alia quacumque animi affectione a dextris, aut a sinistris pendere possent.

Interea verò (proh dolor!) Justus opprimitur, & non est qui adjuvet, quemadmodum Egomet ipse maximo cum horrore in quibusdam casibus immerito servatum vidi adversus aliquos innocentes Parochos, inter quos potissimum unus satis doctrina præditus, in exercitio Curæ sollicitus, bonisque moribus imbutus, non obstantibus suarum Ovium clamoribus ejus probitatem, caritatem, & vigilantiam testantium, suique amantissimi Pastoris injustissimas vexationes amarè dolentium, quia in Causa Civili a mandato sui Superioris appellationem interposuerat, & attento bono jure, quod fovebat, nonnisi favorabilem Sententiam reportare poterat, gravissimam passus est persecutionem usquè ad mortem. Etenim expiscatis calumniosis frigiditatibus non dissimilibus illis, de quibus supra *num. 221.* & *ex informata conscientia* injustissimè ex illarum causa vexatus, ob longam moram in Civitate traductam, maximo expensarum, & damnorum pondere pressus, ab extraordinariis, insolitis, ingentibusque salariis a Superiore taxatis pro appositis per eumdem Superiorem Œconomo, novisque Ministris in Parochia minimè necessariis summoperè defatigatus, ab Officio suspensus, & ultra hanc Suspensionem, ob tentatam illius injustam carcerationem in existimatione maximoperè læsus, in gradu appellationis, & recursus ab hisce gravaminibus, quia *ex informata conscientia illatis*, nullatenus auditus, & Exercitiorum Spiritualium pœna diffamatus, licet sanus, atque robustus, adhuc quia caro nostra ænea non est, tot incommoda sine causa, totque damna, expensas, injurias, bonæque famæ amissionem patienter amplius sustinere non valens, vix expletis Exercitiis Spiritualibus lethali mor-

bo

bo correptus, mœrens, afflictus, & innocens vitam tandem cum morte commutavit, non alia de causa, quàm propter abusum Œconomicæ potestatis adhibitæ, ut plurimum, ab inflato, ac tumenti Ministrorum animo, & ex ira,
243 atque vindicta sub affectati zeli prætextu palliata, necnon propter indebitam appellationis rejectionem, adeout cum *Ecclesiaste Cap.4. vers.1. & seqq.* in sensu veritatis exclamaverim, & exclamare possim = *Verti me ad alia, & vidi calumnias, quæ sub sole geruntur, & lacrymas innocentium, & neminem consolatorem, nec posse resistere eorum violentiæ cunctorum auxilio destitutos; Et laudavi magis mortuos quam viventes, & feliciorem utroque judicavi, qui nedum natus est, nèc vidit mala, quæ sub sole fiunt* =

Quisnam igitur in hisce circumstantiis excusare poterit Ordinarios mandantes, ac Judicem appellationis
243 cum appellationis rejectione eorum injusta mandata foventem a lethali noxa, & ab obligatione reficiendi tot damna, & expensas, quæ per innocentem circa interesse, bonamque famam, & quandoque, ut vidimus, cum discrimine quoquè propriæ salutis, & vitæ patiuntur, eosque absolvere, ut sine tali refectione ad Cœlestem Patriam perducantur?

Ex jam dictis apud Illmum D. meum satis comprobatum primum existimo, quod Œconomica potestas
244 Supremo Principi dumtaxat sit reservata, qui suarum Resolutionum soli Deo rationem reddere debet, non autem quibuscumque locorum Ordinariis, qui habent Judicem Superiorem Oppressorum vindicem, cujus examini, censuræ, & judicio eorum Resolutiones subjiciuntur, aliàs si Ordinariis quoquè hæc suprema Œconomica potestas absque remedio recursus, seu appellationis ad Superiorem competeret, esset utique ab illis inventus modus impunè occidendi, ut supra, Subditos sine gladio, & incurrendi in foro saltem interno irregularitatem. Deindè, quod illorum animus ab hujusmodi violentiis debet esse omnino alienus, utque Oves sibi
245 commissas rectè judicare valeant, & discernere inter bonum, & malum supplices a Deo petere quotidiè debent Cor a Salomone petitum *lib. 3. Reg. cap.3. vers.9.* = ibi = *Dabis ergo servo tuo cor docile, ut populum tuum judicare possit, & discernere inter bonum, & malum* = quasi quod ille, qui cor docile non habet, nec aptus sit ad ferendum justum judicium, nec inter bonum, & malum discernere valeat. Demum, quod si quis Ordinarius aliquando tentet hanc aggredi viam, competat Subdito recursus, seu appellatio ad Superiorem, a quo sit omnino audiendus *Can. Placuit 8. caus.2. quæst.6.* = ibi = *Placuit, ut a quibuscumque Ecclesiasticis Judicibus ad alios Judices Ecclesiasticos, ubi est major authoritas, provocatum fuerit, audientia non negetur* = ne injustè indebitam pœnam cum sui boni nominis, vitæque detrimento subire cogatur, & interim inhibendum, ne inferior ad ulteriora procedat, donec 246
examinetur an adsit gravamen, quod per definitivam reparari non possit, & an fuerit in casu excessus ab eodem Ordinario commissus, sine quo examine id assequi minimè potest, & sine inhibitione frustraneum esset examen.

De hoc autem excessu satis, superque constaret, quoties Ordinarius vel incœpto formali Processu, ad Œconomicam potestatem deindè convolasset, vel non pro illa vice tantum, 247
sed frequenter ea uti solitus esset, vel si remedio ordinario, quod non deficiebat, neglecto, hoc extraordinario, & subsidiario procedere ausus fuisset, vel si probaretur hoc extraordinario modo processisse ad opprimendum Parochum, aliumve Subditum ex levibus defectibus paterna tantum monitione emendandis, non autem *ex gravissima, & urgentissima causa*, ex qua olim hæc Œconomica potestas Ordinario competebat in actu, & tempore Pastoralis Visitationis ad 248
morum correctionem, ut declaravit *Sac. Congregatio Concil.* apud *Valasc. allegat.70.relat.per Raynald.observat. crimin. in supplet. ad cap.32. supplet. 3. num.136.* quamvis hodiè ad evitandas frequentes oppressiones usu receptum sit, quod nèc etiam in Sac Visitatio-

tatione Ordinarii Visitatores absque ulla figura Judicii procedere valeant, sed Processus cum terminis licet bre-
249 vioribus conficere teneantur *Reynald. loc. cit. num.152. sub vers. Hodie*.

Et quamvis a Decretis emanatis in actu sivè ordinariæ, sive delegatæ
250 Visitationis non detur regulariter appellatio suspensiva tàm de Jure communi argumento *text. in Cap. Ad nostram 3. de Appellat.* quàm ex dispositione *Sac. Concil. Tridentini Cap. 1. Sess.13. & Cap.10. Sess.24.* utrobique *de reformat.*, nihilominus, si inferunt gravamen, quod per definitivam reparari non possit, aut in morum cor-
251 rectione reperiatur excessus, appellatio suspensiva non denegatur *Cap. De priore 31.* ibique *Gloss. de appellat. Scacc. de appellat. quæst.17. limit.26. num.12. Cochyer in Constit.Concil.Lateranens.* impress. post *tract.de Jurisd. in exempt. par. 1. §. 7. sub num. 44. Gratian. decis.188. num. 2. & seqq.*; *Adden. ad Pamphil. dec.149. num. 12.* idque firmavit *Rot. decis.21. num. 21.* apud *Novar. in Summ. Bullarii* atque decrevit *Sac. Congregatio Concilii*, necnon *Sac. Congregatio Episc. & Regular.* ex vivæ vocis oraculo S. M. Clementis VIII. ut testatur *Adden. ad dict. decis.149. num.12. cor. Pamphil. Fagnan. in Cap.Irrefragabili 13. num.6. de Offic. Judic. Ordinar. & in Cap. Ad nostram a num. 11. de appellat.* ac insuper clara sunt verba ejusdem *Tridentinæ Synodus d. cap. 1. circa fin. Sess. 13. de reformat.* = ibi = *In Causis Visitacionis, & correctionis &c. ante definitivam Sententiam ab Interlocutoria, seu alio quocumque gravamine non appelletur &c. nisi gravamen hujusmodi per definitivam Sententiam reparari, vel ab ipsa definitiva appellari non possit* =

Quin hisce Sacrarum Congregationum Decretis, Doctorum opinioni, & huic Conciliari dispositioni obstare
252 possit posterior *Constit. S. M.* Benedict. *XIV. de appellat*; *& inhibit. conced. vel negand.* incipien. = *Ad militantis Ecclesiæ* = emanata *tertio Kal. April.1742.* Hæc etenim nihil de novo disponit, & circa hanc materiam tam *Concilium*, quam earumdem *Sac. Congregationum* Decreta, ac Doctorum sententias absque ulla reformatione, seu mutatione, aut correctione relinquit, solumque exposcit, ut antequam Inhibitio concedatur, ab Appellante summariè probetur, quod in suo casu locum habeant Jura præmissa, ut prælaudatus Summus Pontifex in §. *Quoniam vero* præcitatæ *Constitutionis* expresse declarat = ibi = *Quoniam vero in hisce &c. Causis, in quibus Inhibitionis &c. concedi non debent, dari possunt casus, qui* per ipsum Sacrum Concilium Tridentinum, *vel juxta ejus mentem* per Apostolicas Constitutiones, *&* Sacrarum Congregationum declarationes, *aut* communem Doctorum sententiam *a præfata generali regula de non concedendis Inhibitionibus &c. excipiuntur &c. Hine Nos &c. statuimus, & mandamus, quod in dictis Causis &c. Metropolitani, Patriarchæ &c. literas Citacorias, vel Monitoria cum Inhibitione hujusmodi non concedant, nisi prius &c. eisdem summariè apparuerit* casum illum esse de exceptis, *& propterea Episcopo, vel Ordinario loci inhibendum esse, ne ad ulteriora procedat* = & inferius §. *Omnia, & singula* = ibi *Omnia, & singula hactenus a Nobis disposita ad rectam Judiciorum methodum restituendam eò impensius ab omnibus exactè custodiri, & observari mandamus, quò clarius constat hac nostra Constitutione non novas ferri, sed antiquas instaurari leges providè, sapienterque institutas* =

Quamobrem si agatur de præmissis levibus defectibus, quibus etiam in visitatione, seu tempore visitationis Ordinarius occurrere noluerit cum paterna monitione, qua tantum uti deberet, sed vel Carceratione, vel Exercitiis Spiritualibus *in pœnam* cum damno, & diffamatione Subditi voluerit procedere, tunc quia gravamen injustæ pœnæ jam passæ, vel imminentis per definitivam Sententiam reparari non potest, suspensa executione cujuslibet pœnæ contra prætensum Reum appellantem, vel comminatæ, 253
vel jam inflictæ, Causa remanere deberet in Tribunali Appellationis, aut si Ju-

si Judex Appellationis in hoc casu morem gerere vellet Ordinario, qualibet pœna suspensa, Causam eidem remittere posset, ut refectis omnino damnis, & expensis, salutaribus monitis eumdem Appellantem ad se a levibus illis defectibus corrigendum adhortetur, & quidem per actum publicum, expedit enim, ut prædictæ levissimæ causæ, ne dicam ineptiæ, pro quibus ad enunciatas pœnas personalis sequestri, seu formalis Carceris, aut Spiritualium Exercitiorum Parochus fuerat condemnatus, effician-
254 tur publicæ, occultæ namque sub prætextu Œconomicæ potestatis occasionem præberent Populo magnæ murmurationis, quisque enim suspicari posset, non quod puniretur pro dictis levibus, & forsan calumniosis defectibus, seu negligentiis, nam pro istis, quia nullatenus bonos mores deturpant, nec culpam gravem attingunt, monitionem tantummodò, non autem pœnam, eamque adeò violentam promeruisset, sed quod esset reus alicujus criminis ita gravis, & enormis, ut, ad ejus famæ parcendum, illud celari, & Œconomica potestate compesci debuisset, itaque propriæ Oves illum, non ut antea, venerarentur, seque non amplius bonum, morigeratumque Pastorem, sed rapacem habere Lupum existimarent.

Non nego tamen, quod juxta, quæ supra dixi *numero* 213. ad tramites *Cap. Licet* 12. *de Offic. Judic. Or-*
255 *dinar.* = ibi = *qui multa, & gravia crimina committere proponant &c.* = in aliquibus urgentibus casibus *pro enormibus, gravibusque criminibus*, illisque obtegendis, ad evitandum scandalum absque ullo strepitu, & figura Judicii Episcopi in suos Subditos animadvertere possint juxta dispositionem *Sac.Concil. Trident.cap.*1.*Sess.*14. *de reformat.* ideòque non reprehensione, sed laude potius eos prudentissimos Præsules judico, qui non propter quoslibet defectus, seu negligentiam, aut veniale, & quandoque etiam mortale peccatum, omissis paternis saltem pro prima vice monitionibus, statim ex abrupto, absque ullo processu, & *ex informata conscientia* pœnarum rigore Subditos puniunt, sed ob gravitatem, & atrocitatem alicujus *occulti* delicti, plenè tamen cogniti, quod gravissima Suspensionis Censura puniri valeat, quodque si publicum redderetur, magnum scandalum maximè in dedecus nostri characteris oriri posset, in vim facultatis sibi tributæ *a Sac.Concil. Trident. loc. mox citat.* extrajudicialiter vel Clerico prohibent ascensum ad Superiores Ordines, vel eidem suscepti jam Ordinis 256
exercitium interdicunt, prout utrumque facere posse respondit *Sac. Congregat. Concil. in Alerien.* 24. *Novembris* 1657. *lib.*21. *Decret. pag.*134. *& in Capritana* 16. *Decembr.* 1730. *& in Oritana, seu Faventina* 20. *Augusti* 1735.

At in hoc casu quoque hæc extraordinaria Episcopi Jurisdictio non est adeò illimitata, prout est illa Supremi Principis, ut nullum Subdito competat remedium, nam si ipse ita mul- 257
ctatus adApostolicam Sedem recursum habeat, utique est omnino audiendus, ejùsque indemnitati consulendum, quatenus vel Episcopus recuset pandere causam, vel de Subditi gravamine constet, quemadmodum eadem *Sac.* 258
Congregatio D. Card. Antonio Barberini Archiepiscopo Rhemensi Apostolica Limina visitanti, quoad Clericum a susceptione ulteriorum Ordinum rejectum *sub die* 21. *Apr.*1668. respondit videlicet = *Cum nullus ordinari debeat, quem Episcopus suæ Ecclesiæ utilem, aut necessarium non judicaverit, Congregatio non semel declaravit ab hujusmodi judicio nullam dari appellationem, sed recursum dumtaxat ad Sedem Apostolicam, quæ juxta ipsius Congregationis sententiam per Gregor. XIII. felic. record. approbatam, quotiescumque Ordinarius recusaverit quemcumque ordinare, Metropolitano, aut viciniori Episcopo committit, ut ab eorum Ordinario prius requirat causam recusationis, quo legitimam non allegante, licet illi eumdem recusatum ordinare. Itaque si qui ex Diœcesanis Episcoporum Eminentiæ Vestræ Provincialium Sedem Apostolicam adiverint, juxta prænarratam formulam, eorum querimo-*

nis consuletur, cui formulæ, ut unum in præsens addatur, censuerunt expedire Emi Patres videlicet, ut Metropolitanus, aut Vicinior Episcopus, antequam commissas sibi partes exequi aggrediantur, paternè curent, ut illi denuò apud suos Episcopos per tres vices suppliciter petant ≔ ut videre est *in lib. 16. Literar. Visitationis Sacr. Limin. pag. 401. latè fun. mem. Benedict. XIV. in tract. de Synod. Diœces. lib. 12. cap. 8. num. 3. & seqq.*

Si verò delictum non adeò sit grave, ejusque naturæ, ut vigore alle-
259 gatæ Conciliaris dispositionis dictam rejectionem a susceptione Superiorum Ordinum, seu gravissimam Suspensionis pœnam mereatur, cessat omninò eadem dispositio *Tridentinæ Synodus in præcit. cap. 1. Sess. 14. de reformat.*, quæ Ordinario prædictam tribuit facultatem exercendam ex quacumque quidem causa, sed hujusmodi causa, sive Subditorum excessus talis esse debet, ut eis justè vel collatio superiorum Ordinum denegari, vel susce-
260 ptorum exercitium suspendi possit, cum qualibet gravissima pœna gravissimo sit commensuranda delicto.

Sed si tamen Subditus deliquerit, & quamvis pro eo crimine dicta *Conciliaris* dispositio locum habere non possit, adhuc opus sit virga, aut alio
261 remedio, & delictum, quatenus publicetur, non parum bonæ Subditi famæ illius notorietas detrahere possit, veluti si Sacerdos Sæcularis, aut etiam vigore *Constitutionis fan. mem.* Clement. X. *diei 21. Junii* 1670 incipien. *Superna* §. *Et eos* Sacerdos Regularis ab Episcopo ad audiendas Confessiones approbatus ex supervenienti justa causa ab hoc officio sit suspendendus, rectè idem Episcopus illi talem facultatem suspendere potest secretò tamen, & ex informata conscientia, ita namque parcit illius famæ, bonoque nomini, quia apud Publicum oriri potest opinio, quod non coactè, sed sponte ab audiendis in futurum Confessionibus abstineat, prout in facto multos vel paulo post inceptum tale opus ab eo deterritos, vel longo tempore ab eo defatigatos, vel ex alia honesta causa se voluntariè ab illo abstinere videmus; quæ universalis opinio non posset oriri, si res ad forum contentiosum deducta foret, ubi causa Suspensionis per acta publica probari deberet; Item si Parochus, vel Sacerdos alicujus suspectæ Fœminæ clàm domum nocturno tempore ita cautè frequentet, ut nonnisi per duos secretos Testes fide dignos id ad notitiam Episcopi pervenerit, & sæpe paternè monitus, vel negando facti veritatem, vel sub prætextu honestatis Mulieris parere distulerit, hoc etiam casu piissimi Antistites, qui cordi ha-
bent existimationem, & decus Sacer- 262
dotis, seu Parochi puniendi, qui si bonam famam semel amittant, ad instar Puellarum, eam recuperare difficilè possunt, juxta monitum *Sac. Conc. Trident. cap. 1. Sess. 13. de reform.*, cum mansuetudine rigorem, cum misericordia judicium, & severitatem cum lenitate temperantes, absque ullo peccaminoso stimulo vel vindictæ, vel persecutionis, sed uti Patres, atque Pastores, habitis in Pastorali visitatione, seu etiam extra illam dictis secretis extrajudicialibus probationibus judicialibus æquivalentibus, secretò, & *ex informata conscientia* eam illi pœnam injungunt, quam
Populus, penetrare nequeat, velu- 263
ti si secretam pecuniariam mulctam persolvat, aut ad longum, seu breve tempus ad peragenda spiritualia Exercitia ita obligetur, ut ea sponte, & ex devotione, non autem in pœnam peragere Populus credere valeat.

Verumtamen hoc etiam servari
tantummodo poterit, quoties ipse 264
Subditus prædictam pœnam, aliamve similem subire consenserit, ne suum delictum in præjudicium suæ bonæ famæ publicetur, sed si hujusmodi consensum præstare noluerit, aut Ordinarius tunc abstinere debet ab infligenda pœna *ex informata conscientia*, & procedere servatis servandis judicialiter, aut si nihilominus pœnam inflixerit, & mulctatus appellationem interposuerit, quia Ordinarius recognoscit Superiorem, appellans a Ju-
dice appellationis cum expeditione 265
inhibitionis, erit audiendus, sed cognita justitia pœnæ, causam remittet ad

ad Ordinarium, qui tunc, attenta publicitate delicti suborta mediante appellatione, procedere debet Juris ordine servato, sibique imputet Reus, qui conscius proprii occulti criminis, tamen illud eadem appellatione mediante publicum reddere voluit.

In casu vero, quo de illius in-
266 famia Tertius etiam cum magno scandalo participare posset, prædicti Præsules, qui solum Deum, & Justitiam ante oculos habeot, ad Judicem appellationis secretò deferunt Subditi crimen Populo ignotum, non per simplicem relationem, quam ipsi quoque semper esse debere suspectam agnoscunt, cum quilibet Ordinarius id referre censeatur, quod sibi, non quod Subdito favet, sed per extrajudiciales probationes judicialibus æquipollentes, non post interpositam appellationem ad opportunitatem expiscatas, seu auctoritate, quam habent, ferè per vim extortas, sed ante illam apud se existentes, ac tempore non suspecto acquisitas, & Judex appellationis, iis benè consideratis, atque de earum veritate satis instructus, absque illarum in actis publicis productione, & ex informata conscientia inhibitionem moderari in hoc casu omnino tenetur.

Nequaquam e contra commendandos esse puto Ordinarios, qui Œconomicam potestatem usurpantes, eamque sibi liberam, & absolutam, non autem, ut supra, subordinatam competere supponentes, non raró, nèc in præmissis urgentibus tantummodò casibus, aliisque similibus cum omni prudentia, prædictisque cautelis ea uti solent, *sed in quocumque casu, & pro quocumque Subditorum levi defectu, seu negligentia* illa abutuntur, eamque deservire faciunt potius ad injustè vexandum, & publicè infamandum innocentem, quam ad Rei famæ cum occultatione delicti parcendum, noo secretò, sed in vim Decreti per publicumBajulum, seu Nuncium Subdito iotimati, pœnam eidem *ex informata conscientia* injungentes, vel sequestratioois in domo, seu Civitate, vel Exercitiorum spiritualium, vel etiam gravissimam pœnam Suspensionis a Divinis, seu ab Officio, ubi nulla pœna, vel talis pœna non cadit, qui proindè innegabilem excessum committunt tam circa modum, quam circa pœnam.

Circa modum, quia quando imponitur pœna pro delictis occultis *ex informata conscientia*, ea intimari non debet per publicum Nuncium, dimissa copia Decreti in manibus Subditi mulctati, sed ejus intimatio fieri debet per ipsius mulctati subscriptionem, acceptando Decretum in mansionibus Judicis, ne evadat publicum; ad evitandam ejusdem Subditi diffamationem, ut ex *Raynald. in supplement. ad Cap.8.observat. Crimin. supplet.1.num.*30. docet *Monacell. in formular. tom.3.tit.2.annot. ad formul.6. num.* 20.

Circa pœnam, nam si agatur de Exercitiis spiritualibus, ea *in pœnam* sine justissima, & gravi causa imponi nequeunt, licèt enim peragere spiritualia Exercitia ex devotione sit pium opus maximè laudabile, si tamen peragantur *in pœnam*, per illa *uti pœnalia* Subditus ita mulctatus infamatur, ut supra probavi *num.* 236., eo modo, quo Monasterium voluntariè ingrediens ad peragendam pœnitentiam, semper fuit laude dignus existimatus, sed illud ingrediens coactè *in pœnam* vigore dispositionis antiquorum Canonum, habitus semper fuit uti criminosus, & nonnisi in illud detrusus, quam ad peragendam perpetrati criminis pœnitentiam. Præterquamquod inspiciendum non est, an opus, ad quod quis condemnatur, sit opus per se bonum, sed tantum an condemnatio sit justa, vel injusta, & an liceat sine peccato pro sola satisfactione Superioris cogere Subditum ad luendam indebitam pœnam damnum, vel in ære, vel in corpore, vel in fama, & bono nomine irrogantem, ad quod reficiendum tenetur tàm Ordinarius, qui illud injustè intulit, quàm Judex appellationis, qui illud impedire neglexit, alias sine hujusmodi restitutione peccati veniam obtinere non possunt.

Si vero agatur de pœna Carceris (& Carceratus dicitur non solum in Carceribus formalibus detentus, sed

etiam qui retinet domum, vel Civitatem pro Carcere *Monacell. in formulor. tom, 1. tit. 5. annot. ad formul. 9. num. 29.*) quia Carcer injuriam irrogat, famam onerat, & irreparabile gravamen infert, ut ex *Ricc. decis. 128. num. 7, par. 2, Cyriac. controv, 172. num. 51. & seqq.*, tradit idem *Monocell. in formular. tom. 1. tit. 5. annot. ad dict. formul, 9. n. 26. & tom. 3. tit, 2. annot. ad form. 45. num. 14.* multo minus pro quocumque crimine infligi potest, sed tantummodò pro delictis famosis, & scandalosis *Monacell. in formular. tom. 1. tit. 5. dict. annot. ad formul. 9. num. 27.* = ibi = *Rarò igitur, & in delictis famosis, & casibus, qui scandalum gignunt, ad capturam procedatur* =

Si agatur deinum *de pœna Suspensionis a Divinis, vel ab Officio*, hæc profectò non est herba Betonica in omnibus emplastris adhibenda, prout nonnulli Ordinarii opinantur, qui in omnibus casibus, & pro quacumque causa Censuris abutuntur, easque, licèt maximoperè formidandas, propter frequentem usum, seu verius abusum reddunt contemptibiles, ac ferè ridiculas, sed nonnisi ob culpam lethalem Ordinarius illam comminari, seu fulminare potest *Monacell. in formular, tom. 3. in prælud. num. 99.* = ibi = *Verum tamen est, quod hæc Censura &c. non incurritur, nisi ob propriam culpam*, EAMQUE MORTALEM, *prout communitèr imponi solet etiam ab Homine &c. quia cum pœna debeat esse commensurata delicto, seu culpæ, &* SUSPENSIONES AB OFFICIO, BENEFICIO, ORDINE *&c.* SINT GRAVES, *ideò requirunt culpam gravem* = & in casu, quo quis suspendatur ad longum tempus, ad hoc non sufficit quæcumque lethalis culpa, sed ea lethalis culpa adesse debet, QUÆ NON GRAVIAUS, SED GRAVIORIBUS ACCENSEATUR, ut inter alios monet *san. mem.* BENEDICT. *XIV. in suo tract. de Synod, Diœces. lib. 10. cap. 1. §. 3.* hisce præcisis verbis,, Quæ porrò de excommu-
„ nicatione dicta sunt, intelligi etiam
„ debent *de Suspensione*, & interdi-
„ cto: quamquam enim pauci quidam
„ Doctores, inter quos *Cajetan. in*
„ *Summ. verb. Suspensio, & Medina in*
„ *Summ. lib. 1. cap. 11. §. 8.* affirment
„ Suspensionem ob levem culpam ferri
„ posse, idemque de Interdicto sentiant
„ *Emmanuel Sà verb. Interdictum n. 7. & Gaspar Hurtado tract.*
„ *de Interdict, difficult, 13*, rectius tamen
„ *Suarez de Censur. disput. 4. sect. 4 n. 7, & disput. 36, sect. 3. n. 2.*
„ *Vasquez in 1. 2, disput. 158. n. 49. Lay*
„ *man. lib. 1. Theol. Mor. tract. 5. par,*
„ *3. cap. 3. n. 2. & par 4. n. 4.* docent
„ *Suspensionem a Divinis, seu ob Officio, & Beneficio* ad longum tempus,
„ atque interdictum etiam personale,
„ nisi partiale sit, sed integrum, & totale,
„ NEC VALIOE propter culpam
„ levem, NEC PRUOENTER propter lethalem,
„ *quæ gravioribus non accenseatur*, irrogari. Quamvis igitur
„ Episcopus ordinariam potestatem
„ habeat ferendi Censuras, easque
„ in suarumConstitutionum transgressores
„ decernendi, non tamen expedit,
„ ut hunc suæ potestatis gladium
„ exerat, *nisi ad coercenda graviora crimina.* Scimus profectò necesse
„ non esse, ut ante Superioris legem,
„ qua aliquid sub censura prohibetur,
„ illud jam esset lethaliter malum,
„ sed quandoque contingere,
„ tunc primum graviter malum fieri,
„ cum a Superiore prohibetur sub
„ pœna censuræ, quæ certè ejusdem
„ intentionem ostendit obligandi sub
„ mortali; at non decere, dicimus, ab
„ Episcopo aliquid sub gravi præcipi,
„ vel prohiberi, statuta in transgressores
„ censura, nisi materia præcepti
„ sive ratione sui, sive ratione circumstantiarum
„ talis, & tanta sit, ut hanc
„ pœnam exposcat. De Prælatis hæc
„ ait *Gerson tract, de vit. spiritual,*
„ *animæ lect. 4. coroll. 7. tom. 3. Oper.*
„ *col. 42.* inquens de excommunicatio-
„ bus latæ sententiæ: *Qui pro solis*
„ *incommodis temporalibus evitandis, aut commodis politicis conservandis æternam vult infligere mortem, cui quæso similis erit? illi nimirum, qui volens abigere muscam*
„ *a fronte vicini, eam securi percutiens, vicinum stolidus excerebravit;*
„ *aut ei parem dixerim, qui studens*
„ *curationem medici vulneris in pede*
„ *Equi*

„ *Equi sui, pedem confestim abrupit,* „ *& scidit, Equumque peremit,* „ ; Et subindè idem Summus Pontifex Sacrorum Canonum peritissimus, & in exercendo Pastorali munere etiam antequam ad Summum Pontificatum evectus fuisset, apprimè versatus §. 5. subjungit „ Quod si omnium Doctorum „ consensu GRAVE, ET ENORME CRIMEN requiritur ad irrogandam Cen„ suram, etiam quam vocant COMMINATORIAM, ET FERENDÆ SENTENTIÆ, multo sanè GRAVIUS, ET EXECRABILIUS esse oportet delictum, ob „ quod infligitur Censura latæ sen„ tentiæ „ .

Quoties igitur adest sive circa modum, sive circa pœnam excessus,
267 utique ad utrumque effectum admittenda est appellatio *Gloss. in Cap. De priore* 31. *verb. Contempsit de appellat.* = ibi = *Ex hoc patet, quod si Prælatus modum excedat in correctione, quod benè admittitur appellatio a tali correctione* = & concordat *text. in Cap. Licèt* 12. *de Offic. Judic. Ordinar.*

Et quia cavendum est semper, nè innocens opprimatur, neque Ministrorum culpa datam fidem scandalosè frangat Ecclesia, quæ doli penitus incapax oppressos excitat, & ferè obligat ad interponendam apud se appellationem, iis benignè offert sua justitiæ, ac pietatis ubera, quibus nutriantur, suamque supremam auctoritatem, ut a præpotentia defendantur, & a suis oppressionibus releventur, nèc uti Noverca obturat aures, sed eas, tamquam piissima Mater, ad querimonias, & clamores sui amantissimi Filii sollicita misericorditèr aperit, illi non terga vertit, nèc ullo modo patitur, quod inauditus, indefensus, & a se derelictus aliquam luat pœnam, nisi prius de ejusdem pœnæ justitia ipsa cognoverit, quia tollerare non potest, quod suum Filium injustè vexetur, & puniatur, neque ut vera Mater oblivisci potest, quod appellans sit Filius suus, unoque verbo, ne reddatur turpiter elusorius maximè apud pusillos *Can. Ad Apostolicam* 7. *caus.* 2. *quæst.* 6. = ibi = *Ad Romanam Ecclesiam ab omnibus, maximè tamen ab oppressis est appellandum, & concurrendum quàsi ad Matrem, ut ejus uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & a suis oppressionibus releventur*, QUIA NON POTEST, NEC DEBET MATER OBLIVISCI FILIUM SUUM =

Ideò appellatio in suspensivo quoquè admitti debet, seu saltem inhiberi donec, & quousque de excessu cognitum fuerit, etiamsi dubitetur utrum adsit excessus; & ratio inconvertibilis est, quia si in dubio admitteretur in devolutivo tantum, & in progressu Causæ appareret, quod sive pœna Exercitiorum spiritualium, sive Carcerationis, aut qualibet alia similis pœna irretractabilis imponi non potuisset, appellans non esset ab oppressione defensus, neque tot promissionum, & amoris, justitiæ, atque pietatis Sanctæ Matris Ecclesiæ experiretur effectus, sed potius remaneret oppressus, quia damna, & incommoda ab ipso in individuo sui Corporis passa cum discrimine propriæ salutis, & præjudicio longioris vitæ (ut supra vidimus) in definitiva reparari nequeunt; quidquid secus forsan dicendum esset, si pœna foret tantummodo pecuniaria, ad quam restituendam Curia in definitiva potest condemnari una cum refectione damnorum, & expensarum, ideòque damnum est reparabile.

In quocumque autem casu, si in gradu appellationis appareat Subditum mulctatum nullum commisisse Crimen, quod injunctam, seu nullam pœnam mereatur, seu deficere requisita desuper enumerata, sine quibus nèc etiam supremus Princeps Œconomica potestate tuta conscientia uti valet, absque ullo dubio Judex appellationis, omni humano respectu deposito, assertum Reum, seu verius in- 268 nocentem absolvere debet una cum victoria omnium damnorum, & expensarum, tùm ad claudendam hanc Januam aliquorum Ministrorum Curiarum Episcopalium tyrannidi, per quam honesti quoque Sacerdotes, & Parochi gratis vel infamantur, vel depauperantur, vel amissioni aut salutis, aut vitæ subjiciuntur, & quidem cum Populi scandalo justitiam in-

mani-

quatenus Mulier præcepto non pareat formalem Processum conficere, ac probata transgressione eamdem saltem in pœnam exilii condemnare absque ullo
271 metu successivæ appellationis, nam bonus Judex gaudet de appellatione, quia etiam Judex appellationis nonnisi pro Justitia stare debet ex ea ratione allata per text. in *Cap.Cum speciali* 51. §. *Porrò de appellat.* =ibi= *Cum appellationis remedium non sit ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentiæ institutum* =

Et ita tàm quoad propositum mihi casum, quàm quoad usum Œconomicæ potestatis Juris esse censeo, salvo &c.

A D D I T. IV.

Refertur per extensum Edictum a cl. mem. Emo, & Rmo D. Card. Guadagni Urbis Vicario jussu S.M. Clementis XII. emanato super delicto Stupri.

S U M M A R I U M

272 *Auctor fuit Vicarius Generalis cl.mem.Emi, & Rmi D.Card.Guadagni Vicarii Urbis, Subdecani Sac. Collegii, & Episcopi Portuensis, & S. Rufinæ.*

273 *Virtutes præfati dignissimi Purpurati recensentur, & laudantur.*

274 *Ejus ultima Infirmitas.*

275 *Ejus mors, & misericordia in Pauperes.*

276 *Totam ejus hæreditatem Conservatorio Pauperum Puellarum Sancti Paschalis reliquit.*

277 *Obiit cum fama Sanctitatis.*

278 *Sunt qui ejus intercessione gratias a Deo se obtinuisse testantur.*

279 *Edictum ab ipso emanatum jussu san. mem. Clementis XII. adversus Stupri Reos.*

280 *Causa emanandi simile Edictum.*

281 *Vi cujus Deflorator condemnari debet in pœnam Corporis afflictivam extendendam usque ad triremes quoad Laicos, & ad Ergastulum quoad Clericos, ultra pœnas à Sacris Canonibus constitutas, & refectionem damnorum, & interesse.*

282 *Et Deflorata condemnari debet in pœnam Carceris, attentis tamen facti circumstantiis.*

283 *Si passa fuerit Stuprum sub promissione Matrimonii, idem Matrimonium assequi non potest, nisi eadem promissione concludenter probata.*

284 *Et etiamsi probetur, adhuc ea adimpleri non debet, si ob disparitatem conditionis Contrahentium, prævideatur ex Matrimonio scandala, & ignominiam Consanguineorum consequi posse.*

285 *Tenetur tamen Deflorator ad reintegrationem damnorum, & interesse.*

286 *Parentes, Fratres, aliique, ad quos spectat custodia Puellæ Defloratæ, si Deflorationi cooperati fuerint vel lenocinio, vel conniventia, amittunt Jus ad petendam Dotem nomine Defloratæ.*

287 *Tenetur tamen Deflorator ad interesse, & damna in pios usus eroganda.*

288 *Parentes, Fratres &c. si convicti fuerint, ut supra, de lenocinio, condemnandi sunt per decennium ad triremes, & respectivè in pœnam carceris.*

289 *Si vero convicti fuerint de sola conniventia, condemnari debent in eamdem pœnam ad septemnium.*

290 *Et in eamdem pœnam ad septemnium condemnandi sunt Famuli, Famulæque &c. qui Deflorationi suo Lenocinio auxilium præstiterint.*

291 *Qui vero non essent servitio Defloratæ addicti, & Lenocinio pariter auxilium præstiterint Deflorationi, condemnari debent in eamdem pœnam ad quinquennium.*

292 *Omnes prædicti antequam ad triremes transmittuntur, vel in Carcerem detruduntur, debent circumire loca solita Civitatis cum infami galea, infamoque libello.*

293 *Confirmantur Constitutiones Pauli IV.*

ji IV. & Xisti V. contra Lenas, atque Lenones,

REFERRE quoquè opportunum existimavi per extensum Edictum per Me allegatum in præcedenti *Vot. VII. sub n.* 1. 217.251.258.260.publicatum à cl. mem. Emi, & Rmi D. D. Joannis Antonii Card. Guadagni digniffimi Urbis Vicarii, & Subdecani Sacri Collegii, qui, Tusculana Ecclesia dimissa,& altera Portuensi,& Sanctæ Rufinæ per optionem assumpta, illicò, meis nullis suffragantibus meritis, idem piissimus Purpuratus Me in regimine hujus insignis Episcopatus in sui adjutorium elegit, suique Vicarii
272 Generalis honore decoravit. Id meæ singulari Sorti quidem adscripsi, ut eximias præstantissimi hujus Ecclesiastici Principis Virtutes propius admirari possem,qui plurium lustrorum spatio Summi Pontificis vices geren-
273 do, in retinenda disciplinæ observantia, Religionisque puritate constantiam; in præbendo omnibus benignas aures tàm matutinis, quàm vespertinis horis, & usquè ad horam secundam, & sæpe tertiam noctis hilari semper vultu patientiam; compositam in tanta Dignitate naturam; bonitatem cum gravitate conjunctam; integritatem, prudentiam, fidem, vigilantiam, & zelum nullo non tempore exhibuerat, illumque nèc avita generosa Nobilitas, nèc sublimitas Episcopatus,dum Ecclesiæ Arretinæ præesset, nèc deindè, eo reluctante, promerita Purpura, ac Gradus, & alti muneris excellentia à sua ingenita modestiæ virtute, animoque religiosissimo ab ineunte ætate acquisito, & successivè sedulo studio inter Carmelitas Discalceatos sui Ordinis confirmato dimovere potuerant. Verumtamen dum ad pertractanda Episcopatus negocia tàm in Diœcesi, ad quam fine Me nunquam accedere consuevit, quàm Romæ, ubi in illius Palatio commodas, ac benè compositas habebam Mansiones, ejus quotidiana jucundissima
274 consuetudine gauderem, levi primum, & deindè gravi morbo correptum in ætate annorum 84. & mensium 4. constitutum, summa animi remissione ægritudinis incommoda passum, summaque suorum Familiarium, ac totius Urbis ædificatione omnibus Ecclesiæ Sacramentis ab eo enixè petitis devotè refectum, sub *die* 15. *Januar.* 1759. *hor.* 15. *minut.* 51. Altissimus, qui Justis præmia meritorum elargitur, ad Cœlestem Patriam evocavit. Cum au- 275
tem dum in humanis ageret, omnium in se admirationem, benevolentiam, atque venerationem commovisset, ferè totius Romæ luctus ejus funus associsvit, & maximè copiosissimæ Pauperum lacrymæ sui amantissimi Patris jacturam amarè dolentium. Siquidem in eorum quotidianum levamen, demptis propriis, iisque parcis alimentis, suæque Familiæ Salariis, singulis annis pingues suos redditus totaliter erogaverat, quas eleemosynas per Mensem etiam post suum felicem obitum continuari præcepit. Conservatorio autem pauperum Puellarum S. Paschalis, quibus (ne amisso eorum Fundatore, ac Benefactore jam defuncto, ex eo Castitatis asylo cogerentur exire) usquè ad ultimum vitæ spiritum in singulos Menses scuta 42. subministraverat (nullo modo suis sanguine Conjunctis in ultimo suæ voluntatis elogio, quoad bona ex Ecclesia- 276
sticis redditibus acquisita, contemplatis) totam suam hæreditatem reliquit. Hinc hujusmodi præstantissimum Virum etiam viventem ob ejus singulares Virtutes tàm intrà,quàm extra Urbem plenissimè notum,& ab omnibus emeritis laudibus commendatum, multò 277
magis post mortem Populus usquè ad sydera extollere, & quia post aurum non abiit, nèc speravit in pecunia, & thesauris, modò Beatum, modò Sanctum appellare non dubitavit, idque alta voce, tenerisque gemitibus, dum ejus Cadaver ad Ecclesiam S. Mariæ, ut dicunt, *della Scala* nocturno tempore tumulandum deferebatur, repetere non cessabat ea turba Virorum, atque Mulierum, quibus Viæ, domorumque fenestræ replebantur, quique impediti particulas Vestimentorum illius Cadaveris, ut alii, abradere non potuerant, ne illud nempè nudum relin-

relinquerent, easdem deindè à suis
familiaribus enixè petitas, ac devotè
receptas, uti pretiosissima tanti Viri
pignora sunt venerati, & ipsius patro-
cinium invocantes Gratias à Deo sup-
278 pliciter exorati se obtinuisse testantur,
& usque in hunc diem ad eumdem ef-
fectum cujuscumque generis Homines,
præsertim Pauperes, ejus Sepulchrum
frequentare non desinunt.

Quanta autem fuerit hujus ze-
lantissimi Purpurati vigilantia, & sol-
licitudo in profligandis vitiis, illudque
maximè, per quod major etiam Chri-
stifidelium numerus immensum æternæ
felicitatis bonum amittit, tum in sui re-
giminis ministerio semper ostendit, tùm
etiam manifestavit in suadendo nèc ni-
mis sæpe, nèc nimis valdè laudato Sm.
Clemente XII. Pontifice Optimo Ma-
ximo ejus Avunculo, ut adversus Stu-
pra committentes, illisque auxilium
præstantes pœnas in præcitato Edicto
relatas statueret, cujus tenor est, prout
sequitur.

,, Fr. Gio: Antonio *del Titolo*
,, *di San Martino de' Monti, della*
,, *S.R.C. Prete Card. Guadagni, della*
,, *Santità di Nostro Signore Vicario*
,, *Generale &c.* Non v' essendo cosa,
,, che maggiormente stia a cuore al-
,, la suprema vigilanza del Principe,
,, quanto la Vita, e l' Onore de' propj
,, Sudditi, dal buon regolamento de
,, quali principalmente dipende l' o-
,, nor di Dio, e la pubblica, e priva-
,, ta quiete: ed essendosi alla sicu-
,, rezza dell' una dato conveniente
,, riparo dalla Santità di Nostro Si-
,, gnore colla salutevole Costituzio-
279 ,, ne contro gli Omicidj; volendosi
,, dal suo indefesso Paterno zelo
,, provedere alla sicurezza ancora
,, dell' altro; giacchè per la corrut-
,, tela de' nostri tempi s' è introdotta
,, una troppo invereconda libertà di
,, costume, d' onde specialmente de-
,, riva l' intacco dell' onore di tante
,, Famiglie per la frequenza de' Stu-
,, pri volontarj, che alla giornata si
,, commettono in Roma, e per tutto
,, lo Stato.

,, Quindi è, che la medesima
,, Santità di Nostro Signore, riflet-
,, tendo essere la sorgente di tanto
,, male non solo la malizia degli Uo-
,, mini nel tender insidie all' onestà
,, delle Giovani, e la troppa facilità
,, di queste nel lasciarsi sedurre sulla
,, speranza del conseguimento della
,, Dote, o del Matrimonio; ma spe-
,, cialmente la negligenza de Parenti 280
,, nel custodirle, e forse talora, così
,, a Dio non piaccia, la loro infame
,, connivenza; e doppo avere al lu-
,, me dell' Apostolico suo Zelo consi-
,, derato non potersi conseguire il
,, fine di togliere la frequenza de' de-
,, litti, se non coll' indurre maggior
,, severità nelle Leggi a proporzione
,, della maggior malizia degli Uomi-
,, ni, come per esperienza s' è vedu-
,, to nel buon' effetto prodotto dal
,, rigore della mentovata Costituzio-
,, ne contro gli Omicidj: hà creduto
,, parte indispensabile della sua Pa-
,, storale sollecitudine d' apprestare
,, ancora in questo genere opportuno
,, rimedio con nuove salutevoli pro-
,, visioni, acciò dal timor della pena
,, si rendano in avvenire meno audaci
,, gl' Uomini nell' insidiar l' onestà
,, delle Zitelle: queste all' incontro
,, più caute nel conservarla illibata,
,, e nello stesso tempo sieno maggior-
,, mente astretti i Parenti alla dili-
,, gente custodia delle medesime.

,, Pertanto doppo matura deli-
,, berazione avutasene dalla Congre-
,, gazione particolare a ciò deputata,
,, a tenore delle risoluzioni della
,, medesima, la Santità di Nostro
,, Signore coll' oracolo della sua viva
,, voce espressamente ci hà incaricato
,, di pubblicar' il presente Editto, da
,, inviolabilmente osservarsi in tutti
,, i Tribunali di Roma, ed eseguirsi
,, sotto le pene in esso contenute,
,, ed espresse.

,, In esecuzione dunque della
,, sovrana determinazione, e volontà
,, Pontificia primieramente, per to-
,, gliere all' Uuomo la facilità di dar
,, compenso al proprio delitto collo
,, sborso semplice della Dote, o coll'
,, effettuazione del Matrimonio, la
,, qual facilità di redimersi da' Reati
,, hà resa sempre più agevole la stra-
,, da a commettergli, e per esser con-
,, veniente, che dal Reo si dia la do-

,, vuta soddisfazione al Fisco, come
,, negli altri Delitti si suol praticare:
,, si ordina, che il Deflorante, oltre
,, le pene stabilite da Sagri Canoni,
,, la disposizione de'quali si lascia nel
,, suo pieno vigore, ed osservanza,
281 ,, in avvenire sia soggetto ancora alla
,, pena afflittiva del corpo, da esten-
,, dersi fino alla Galera, e rispetto
,, a' Chierici fino all' Ergastolo, o sia
,, Relegazione ad arbitrio del Giu-
,, dice secondo le diverse circostanze
,, de' casi, grado, e condizione, e
,, specialmente secoodo la maggiore,
,, o minor seduzione usata dal mede-
,, simo Deflorante, oltre la resezione
,, de danni, ed interesse a favor del-
,, le Parti, la quale si lascia sotto
,, la disposizion di ragione.
,, In secondo luogo, siccome
,, l' esperienza hà fatto conoscere,
,, che la sicurezza dell' Impunità go-
,, duta dalle Giovani Deflorate, e
,, la speranza all' incontro, che da
,, loro si hà, di poter' a costo dell'
,, onore conseguir la Dote, e l'effet-
,, tuazione del Matrimonio, non so-
,, lo rende le medesime meno accor-
,, te nel custodir la propria pudicizia,
,, ma forse talora serve d' incentivo
,, alla loro prostituzione; sembrando
,, per altra parte dritto della Giusti-
,, zia distributiva, che dalle Deflo-
,, rate eziandio, come Corree del
,, Delitto, venga data, ad esempio
,, dell' Uomo, una qualche soddisfa-
,, zione al Fisco: così viene espressa-
,, mente stabilito, ed ordinato, che
,, in avvenire le Deflorate sieno puni-
282 ,, te ancor' Esse colla pena del corpo
,, afflittiva, da estendersi fino alla
,, Carcere ad arbitrio del Giudice,
,, secondo le diverse circostanze de'
,, casi, grado, e condizione, come
,, sopra, e specialmente secondo la
,, maggiore, o minor seduzione pa-
,, tita, o respettivamente usata dal-
,, la medesima Deflorata.
,, Volendo in oltre, che in caso
,, di Stupro sotto promessa di Matri-
,, monio non possa la Deflorata aver
,, azione all'adempimento del mede-
,, simo in vigore della promessa, qual'
,, ora non faccia costare in giudizio
283 ,, per mezzo di pruove legittime,
,, ed affatto concludenti l' obligazio-
,, ne con somigliante promessa con-
,, tratta, restando però ferma ogni
,, altra azzione; che di ragione gli
,, potesse competere.
,, Dichiarando ancora, che non
,, ostante una tale concludente, e le-
,, gittima pruova, non sia tenuto, nè
,, possa esser astretto il Deflorante
,, all' adempimento della promessa,
,, quante volte sieno i Contraenti di
,, tal disparità di condizione, che 284
,, dall' effettuazione del Matrimonio
,, ne fosse per seguir grave scandalo,
,, e derivaroe ignominia alle Paren-
,, tele.
,, In tal caso però non s'intenda
,, il Deflorante immune, ed esente
,, dall' obbligo, che gli corre per la 285
,, reintegrazione de' danni, ed in-
,, teresse a favor delle Parti, com'è
,, di ragione.
,, In terzo luogo considerando-
,, si, che in vano si farebbono stabili-
,, te le sin qui espresse ordinazioni,
,, se non si venisse ad impedir la sor-
,, gente del male, che principalmen-
,, te deriva dalla cattiva educazione
,, de' Parenti, Congiunti, ò d'altri,
,, a' quali dalla natura, o dalle Leg-
,, gi è stata commessa la custodia del-
,, le Zitelle, e che scordevoli ben
,, spesso del timor di Dio, e dell'onor
,, del Mondo danno a quelle occasio-
,, ne di male colla loro trascuraggine
,, nel custodirle, e qualche volta à
,, bello studio il permettono colla
,, loro connivenza, se non ancora
,, il cagionano tal' ora con lenocinio
,, effettivo, per puro motivo d' in-
,, teresse, o di vantaggio di condi-
,, zione sulla speranza delle future
,, Nozze; perciò si dichiara, che
,, i Padri, Madri, Fratelli, o al-
,, tri, a' quali spetti de Jure d' in-
,, vigilare, come sopra, alla cura
,, delle Zitelle, e per conseguenza
,, appartenga la querela, ed accusa
,, dello Stupro, quante volte si tro-
,, vassero rei, o di lenocinio, o di 286
,, connivenza, perdano del tutto
,, l' azione di poter domandare la
,, Dote a nome della Deflorata, (re-
,, stando però illese le ragioni, che
,, à questo competono) ed altra qua-
un-

,, lunqne azione , che a loro fa-
,, vore potesse intentarsi in ordine
,, a' danni , ed interesse , volendosi
,, in tal caso , che l' importo de'
,, detti danni , ed interesse dovuti
,, dal Delinquente , da tassarsi ad
287 ,, arbitrio del Giudice secondo le
,, diverse circostanze , come sopra ,
,, debba esigersi dal Fisco , e da
,, questi erogarsi in usi Pij ad arbi-
,, trio .
,, Mà perchè la pena della per-
,, dita dell' interesse non sarebbe
,, proporzionata alla colpa , se non
,, si costituisse in oltre una positiva
,, condegna punigione , perciò vie-
,, ne contro de' medesimi prescritta
,, parimente , à misura della diversa
,, gravità del reato, la pena afflittiva
,, da inviolabilmente osservarsi , co-
,, me siegue .
,, I Padri , le Madri , Fratelli ,
,, e gli altri tutti dell' uno , e dell'
,, altro Se o , a' quali de Jure spet-
,, ta la custodia delle Zitelle nel ca-
288 ,, so , che sieno rei d' aperto leno-
,, cinio , incorrano irremissibil-
,, mente la pena di dieci anni di
,, Galera , o di dieci anni di Car-
,, cere secondo la diversità del Ses-
,, so .
,, Se saranno colpevoli non d' a-
,, perto lenocinio , mà di sola conni-
,, venza , debbano condannarsi alla
,, Galera , o respettivamente alla
289 ,, Carcere per sette anni , lasciandosi
,, all' arbitrio del Giudice da rego-
,, larsi secondo la diversità de' casi,
,, e delle Persone, di punire la sem-
,, plice negligenza .
,, Li Servidori, Serve, ed altri
,, famigliari Salariati,eMercenarj,col
,, mezzo, ajuto , e consiglio de' qua-
,, li sia seguito lo Stupro , vengano
290 ,, condannati alla Galera per sett'an-
,, ni , o respettivamente alla Carce-
,, re come sopra .
,, Tutti gli altri poi general-
,, mente , i quali , benchè non fos-
,, sero all'attual servigio della Casa
,, della Deflorata, si trovassero però
291 ,, rei di lenocinio , sieno sogetti alla
,, pena della Galera per cinque anni,
,, o della Carcere , come sopra , la-
,, sciando però all' arbitrio del Giu-
,, dice di poter estendere ancor' à
,, maggior tempo una tal pena secon-
,, do le diverse circostanze de ca-
,, si &c.
,, In tutti poi , e singoli casi so-
,, pra espressi di connivenza , o di
,, lenocinio , i Delinquenti prima d'
,, esser mandati alla Galera , ed alle
,, carceri, si debbano condurre intor-
,, no per la Città ne' soliti luoghi 292
,, nelle forme consuete con Mitra , e
,, Cartello d' infamia , ove stia scrit-
,, ta la specie del Delitto .
,, Con dichiarazione però , che
,, le pene fin quì espresse s' intendano
,, unicamente contro i Rei di sempli-
,, ce Lenocinio , poichè nel resto
,, debba aver luogo la pena dell' ul- 293
,, timo supplizio ne' casi individuati
,, dalle Costituzioni delle fel. me. di
,, Paolo IV. , e Sisto V. , le quali la
,, Santità di N. Sig. ordina , e vuole
,, rimangano nel loro pieno vigore ,
,, ed in caso di bisogno espressamente
,, l' innuova , e ne inculca à Giudici
,, la puntuale , ed esatta osservanza .
,, Avvertano dunque tutti colo-
,, ro , à quali si hà relazione nel
,, presente Editto,di non commettere
,, veruno degli accennati delitti,per-
,, chè contro li Delinquenti , e col-
,, pevoli si procederà irremissibilmen-
,, te alle pene di sopra stabilite .
,, Volendo , ed ordinando in
,, oltre , che il presente Editto affis-
,, so, e publicato ne' luoghi soliti di
,, questa Città di Roma , astringa
,, ciascuno alla precisa osservanza di
,, quanto in esso si contiene , come se
,, à ciascuno fosse stato personalmen-
,, te intimato .
,, Dato in Roma dalla nostra
,, solita Residenza questo dì 13. Set-
,, tembre 1736. = Fr. G. A. Card.
,, Guadagni , e Capo della Congre-
,, gazione = Ferdinando Maria de
,, Rossi Segr. della Congr.
,, *Die , Mense , & Anno , qui-*
,, *bus supra , supradictum Edictum ,*
,, *affixum , & publicatum fuit ad*
,, *Valvas Curiæ Innocentianæ , ac in*
,, *Acie Campi Floræ , ac in aliis lo-*
,, *cis solitis , & consuetis Urbis per*
,, *me Franciscum Rotam Eminentiss.*
,, *Vicarii Mandatarior. Decanum.*

Ex inviolabili hujusmodi Edicti summoperè laudandi observantia maxima Reipublicæ Christianæ utilitas oriretur.

In primis enim si Parentes, Fratres Stupratæ, omnesque alii in eodem Edicto nominati pro Lenocinio, & respective prò Conniventia statutis, ut supra, pœnis punirentur, nèc in contemptum aliarum quoquè legum tàm Civilium, quàm Ecclesiasticarum impuniti penitus remanerent, ipsorum proculdubio ea esset indefessa sollicitudo, & attentio, ut non solum non conversari juxta detestabilem libertatem effrenatam jàm introductam, sed nèe loqui quidem suas Filias cum Viris maximè Juvenibus cujuscumque conditionis permitterent.

Juvenes autem videntes eorum exempla, qui ob Stuprum statutam Triremium luerent pœnam juxta gradum, & conditionem delinquentium à prudenti Judice arbitrandam, non ita facilè talia crimina perpetrarent, scientes non sola dotatione Stupratæ hujusmodi plagam esse sanandam, sed etiam pœna Corporis afflictiva, quemadmodum eos, ultra debitum Dotis, pœnam insuper debere subire Ego quoque firmavi *in præcedenti Vot. VII, num.* 40. quidquid secus dicendum esset quando Stuprator eligeret desponsare Stupratam, tunc enim, ne, Matrimonio contracto, ad longum tempus Conjuges inter se separentur, Deflorator non est ad triremes condemnandus, sed Judex potest illum alia pœna mulctare juxta arbitrium, ut supra, sibi tributum.

Si vero Deflorata pariter, uti socia criminis, pœna quoquè Corporis afflictiva puniatur usquè ad Carcerem extendenda arbitrio Judicis, prout puniendam esse in eodem Edicto præscribitur, & habemus *text.* expressum *in l. Fœdissimam 20. Cod. Ad legem Jul. de Adulter.* = ibi = *Fœdissimam earum nequitiam, quæ pudorem suum alienis libidinibus prosternunt &c. leges ulciscuntur* =, absque ulla hæsitatione non ita frequenter Stupra committerentur, ut considerat etiam *Laur. Matthæus de re Crimin. contr.* 51. *n.* 38. = ibi = *Si aliqua pœna coercerentur Puellæ, neque tantæ deceptæ sub frustranea spe Nuptiarum deriderentur, neque tot Adolescentulos, quorum Matrimonia ambiunt, ad amplexus invitarent* =

Nèc etiam ita facilè Puella sub promissione futuri Conjugii consentiret in Stuprum non ignorans, quod si Stuprator sit æqualis conditionis, adhuc ad illam desponsandam cogi non potest, nisi per legitimas, ac concludentes probationes de tali p--missione apertissimè constet ad tramites præcitati Edicti, & juxta deducta in allegato *præcedenti Vot. VII. num.* 60. *& seqq.*; Si vero Stuprator illam in conditione præcellat, etiamsi probetur Stuprum sub promissione futuri Conjugii fuisse commissum, nihilominus Matrimonium assequi non posset, si ex eo grave aliquod scandalum esset oriturum, aut ipsum Matrimonium vergeret in ignominiam Parentum, Consanguineorum, & Affinium Deflorantis, quæ sanè prælaudati Edicti dispositio est Juri, & communi Doctorum opinioni conformis, ut latè probavi *in præcedentibus Votis*.

Neq; solum Matrimonium assequi non posset, sed in utroque casu etiam Dotem ex dispositione ejusdem Edicti facilè amitteret, quatenus nempè constaret de Lenocinio, seù Conniventia suorum Parentum, aut Fratrum, aut aliorum, ad quos spectabat Defloratæ custodia, quæ saltem Conniventia sæpissimè intervenit, præcipuè si agatur de Genitoribus pauperibus, qui per hanc viam Filias in Matrimonium collocare student, seu saltem Dotem assequi posse sperant, per ea per me deducta signanter *in Vot. VI. num.* 15. *& seq.*, *& Vot. VII. num.* 3. *& seqq.*

Nec opponendum venit, quod Defloratæ à comminata pœna Corporis afflictiva deterritæ forsan in futurum Stupra celantes, abortus quoquè, seù infanticidia committerent, nam distinguendum est inter Stupratas cum prægnantia, & alias, quæ mediante copula gravidæ nullatenus efficiuntur.

Si Stuprata igitur effecta fuerit gravida, pandere potest suum crimen, & infamiam absque timore carcerationis,

nis, quia, attenta prægnantia, prudens Judex, ad removendam quamcumque causam abortus, facto eidem præcepto de conservando fœtu &c., illam in Carcerem detrudere omittet, unde nèe ipsa procurandi abortum, aut committendi infanticidium occasionem habebit.

Si vero prægnans non fuerit, nèe agatur de Fœmina, quæ copulam admittit ad explendam tantummodo libidinem, vel quæstus causa, vel quia est Concubina, seù occulta Meretrix, cujus generis Fœminæ non in vim hujus Edicti, at aliis pœnis a legibus statutis plecti debent, sed agatur de Puella, quæ vel Stupro consensit, vel Virum seduxit ad effectum inveniendi Maritum, seù Dotem acquirendi, prout Puellæ præsertim humilis conditionis facere solent, quæ dotem, vel Maritum inæstimabili pretio suæ famæ, honoris, & animæ emere tentant; Aut quemadmodùm hæc pro acquirenda Dote seù Matrimonio, mediante Stupro, se infamare non dubitavit, multo minus pro eodem Matrimonio, seù Dote non amittendis, Carcerem ad aliquod proportionatum tempus ad obtinendum intentum perhorrescet.

Aut si post Stuprum subire Carcerem difficultet, ideòque Stuprum abscondat, ex hoc nullum oritur malum, sed potius bonum, quia sic provisum remanet publico scandalo, quod emergit ex ipsius Stupri publicatione, nam aliæ Puellæ ejusdem conditionis hoc exemplo discunt ita sibi vel dotem comparare, vel comparare Maritum, neque malitiam ex tali retardata publicatione Pueri, & Puellæ innocentes percipiunt, nèc horum delictorum publicitas (ut sæpè accidere solet) Sacrarum quoque Virginum aures offendit.

ADDIT. V.

Referuntur Literæ in forma Brevis sa. me. Benedicti XIV. circa Matrimonia Conscientiæ.

SUMMARIUM

294 *Referuntur Literæ Benedicti XIV. datæ in forma Brevis circa Matrimonia Conscientiæ.*

295 *Matrimonium publicè contrahi debet præmissis tribus Denunciationibus.*

296 *Parochus debet habere librum, in quo describantur Matrimonia.*

297 *Abusus in contrahendis Matrimoniis Conscientiæ.*

298 *Peccata, & pessimæ consequentiæ, quæ ex his Matrimoniis oriuntur*, & n. seq.

300 *Nec non ex Matrimoniis Filiorumfamilias contractis contra Patris justè dissentientis voluntatem.*

301 *Ordinarius non ita facilè dispensare debet super Denunciationibus Matrimonialibus.*

302 *Si prævideatur Matrimonium malitiosè posse impediri, una tantum denunciatio fieri potest.*

303 *Vel Matrimonio coram Parocho, & duobus testibus celebrato, ante consummationem tres Denunciationes fieri debent.*

304 *Ordinarius sine justa causa super Denunciationibus dispensare non potest.*

305 *Remissis Denunciationibus, Matrimonium celebrari non debet coram Parocho, duobusque testibus confidentibus, ne habeatur illius notitia.*

306 *Ut Matrimonium secretè celebrari possit, requiritur causa gravis, urgens, & urgentissima.*

307 *Dispensatio super Denunciationibus concedi debet ad exemplum Sac. Pœnitentiariæ iis, qui licèt publicè appareant Vir, & Uxor, vivunt tamen in Concubinatu, & in aliis similibus Casibus.*

308 *Inquisitiones faciendæ per Ordinarios antequam concedant licentiam*

tiam celebrandi Matrimonium Conscientiæ.

309 *Et præsertim si Contrahentes sint Filiifamilias, eorumque Nuptiæ Patri sint invisæ, quibus Ordinarius præbere non debet inobedientiæ occasionem.*

310 *Et an constet de statu libero utriusque Contrahentis ex indubiis, clarisque probationibus.*

311 *Benedict. XIV. vocat Ministrum Matrimonii Parochum.*

312 *Ad celebrandum Matrimonium Conscientiæ debet deputari Parochus alterius ex Contrahentibus.*

313 *Et in casu necessitatis alius Sacerdos probitate, doctrina, & peritia præditus.*

314 *Monitiones faciendæ per Parochum, seu Sacerdotem Contrahentibus, antequam Matrimonium celebretur*, & n. 321.

315 *Celebrato Matrimonio, statim per dictum Parochum, seu Sacerdotem notitia Ordinario deferri debet, & quomodo?* & n. 318.

316 *Hæc Matrimonia describi debent in Libro distincto ab altero, in quo Matrimonia publicè contracta adnotantur.*

317 *Quomodò, & ubi dictus liber custodiendus, & quando, & quibusque cautelis aperiendus.*

319 *Quid servandum in baptizzanda prole ex tali Matrimonio nascitura, in quo libro id adnotandum, & quomodo, & ubi liber custodiendus.*

320 *Si intra triginta dies notitia susceptæ prolis Ordinario non deferatur, Matrimonium Conscientiæ est evulgandum.*

322 *Dicti libri Matrimoniorum Conscientiæ, & Baptismi prolis ex iis susceptæ probant prout alii libri Matrimoniorum, & Baptizzatorum.*

323 *Aliis etiam remediis Ordinarii, uti possunt juxta illorum prudentiam adhibendis.*

In Superiori *Vot. IX. num.* 74. allegatæ fuerunt Literæ BENEDICT. XIV. datæ in forma Brevis, in quibus agitur de Matrimoniis Conscientiæ, & monentur Ordinarii, ne occasionem inobedientiæ præbeant Filiis dicta Matrimonia, dissentiente rationabiliter Patre, inire volentibus, ideòque ad majorem Episcoporum, cæterorumque Ordinariorum, & Parochorum commoditatem, illas hic per extensum referre opportunum existimavi.

„ Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, & Episcopis. 294

BENEDICTUS PAPA XIV.

„ *Venerabiles Fratres, salutem, & Apostolicam benedictionem.*

„ Satis Vobis compertum esse non dubitamus, *Venerabiles Fratres*, eam semper fuisse piæ Matris Ecclesiæ vigilem curam, „ ut Sacramentum Matrimonii, *Magnum* ab Apostolo nuncupatum, „ publicè, & palàm a Fidelibus celebretur. Quod quidem ut diligentius, quàm antea factum fuerat, inposterum ab omnibus ob- 295 servaretur, Sancta Tridentina Synodus, Lateranensis Concilii sub INNOCENTIO III. celebrati vestigiis inhærendo, præcepit, ut inposterum, antequam Matrimonium contrahatur, ter a proprio Contrahentium Parocho tribus continuis diebus festivis in Ecclesia inter Missarum solemnia publicè denuncietur, deindèque, nullo legitimo concurrente impedimento, ad illius celebrationem in facie Ecclesiæ coram Parocho, vel alio Sacerdote de ipsius Parochi, seu Ordinarii licentia, & duobus, vel tribus Testibus præsentibus, ritè procedatur. Voluit etiam eadem Sancta Synodus, apud Parochum, diligenter Librum custodiri, in quo 296 Conjugum, & Testium nomina, diesque, & locus Matrimonii describantur.

„ Providæ tamen hujusmodi leges, tantà authoritate saluberrimè institutæ, prava horum tempo- „ rum

,, rum conditione ſenſim prolabi viſæ
,, ſunt, & enerves propemodum red-
,, di, ob Matrimonia uſu nimis re-
,, cepta, quæ occultè adeò celebran-
,, tur, ut illorum notitia, quantum
,, fieri poteſt, oblitteretur, & in
,, tenebris ignorantiæ perpetuò ja-
297 ,, ceat conſepulta. In more etenim
,, poſitum eſt, illa celebrari, nullis
,, præviis factis Denunciationibus, co-
,, ram ſolo Parocho, vel alio Sacer-
,, dote de ejus licentia, adhibita
,, præſentia tantùm duorum Teſtium
,, appoſitè a Contrahentibus advoca-
,, torum, quorum fides nemini illo-
,, rum eſt ſuſpecta, remque peragi
,, ſæpe extra Eccleſiam, quandoque
,, etiam intra illam, janius tamen
,, occluſis, vel eo temporis momen-
,, to, quo ſemota alterius cujuſvis
,, præſentia, ſcientia initi Matrimo-
,, nii, præter Parochi, Contrahen-
,, tium, Teſtiumque perſonas, alios
,, penitus effugiat.

,, Quantum a Sacramenti digni-
,, tate, & ab Eccleſiaſticarum legum
,, præſcripto occulta hæc Matrimonia
,, *Conſcientiæ* vulgò nuncupata, ut
,, plurimùm abhorreant, ſatis ſuper-
,, que conjicere quis poterit, qui men-
,, tis aciem ad exitioſos illorum effe-
,, ctus convertat. Hinc enim gravia
,, ortum habent peccata, præſertim
,, verò eorum, qui Divini Judicii in-
,, terminatione poſthabita, priore Uxo-
298 ,, re, cum qua clàm contraxerunt,
,, relicta, cum alia ſpe futuri Matri-
,, monii decepta, & in turpem ſe-
,, cum vivendi licentiam abducta, pa-
,, lam contrahere promittunt. Quo-
,, rumdam verò mentem ita pravæ cu-
,, piditates excœcant, ut novum con-
,, trahere ſecretum Matrimonium au-
,, deant poſt alterum ſecretò itidem
,, contractum, & nondum prioris
,, Conjugis morte ſolutum, ſeſeque
,, magno ſcelere polygamos reddant.
,, Alii etiam eò impudentiæ devene-
,, re, ut in hujus Magni Sacramenti
,, contemptum, poſt primas ſecretò
,, initas, alteras aut publicè, aut pri-
,, vatim Nuptias contrahendo, ſeſe
,, audaciùs polygamia pariter inno-
,, dare non perhorreſcant. Age ve-
,, rò quàm gravia, quàm nullo pacto
,, ferenda ex his Matrimoniis mala
,, oriantur. Si enim ad quamcumque
,, Matrimonii ſuſpicionem ſummo-
,, vendam, Virum ſeorſim a Mulie-
,, re vivere contingat, ſublata eſt
,, illicò individua vitæ conſuetudo,
,, & contemptum eſt verbum Domi-
,, ni = *Adhærebit Homo Uxori ſuæ, & erunt duo in carne una* = Sin hæc
,, vitæ conſuetudo ſervetur, nemo
,, eſt, qui illam criminis non arguat,
,, & utpotè deteſtabilem, in ſcanda-
,, li materiam non traducat. Neque
,, illata per ſcandalum diſpendia re-
,, pendit ſubſecuta celebratio occulti
,, Matrimonii, quod in tenebris de-
,, liteſcit, & ab omnibus ignoratur.

,, Leviora quoque damna non
,, ſunt, quæ ſuſceptæ Proli irrogan-
,, tur. Sæpè enim contigit, illam a
,, Parentibus, & a Matre præſertim
,, amotam, nec piè, nec liberaliter
,, inſtitui, ſed incertis fortunæ caſi-
,, bus objectam relinqui, niſi etiam
,, Parentes ipſi contra naturæ leges, 299
,, auſu nefario illius vitæ inſidientur.
,, Ubi verò tam immane facinus Pa-
,, rentes deterreat, illoſque ad ſo-
,, bolem alendam, inſtiruendamque
,, humanitas ipſa compellat, alia im-
,, minet Liberis ſuſceptis ex occulto
,, Matrimonio lugenda Avitarum fa-
,, cultatum, & Bonorum jactura,
,, pro quorum poſſeſſione aſſequenda,
,, quamvis clament jura ſanguinis, il-
,, lis tamen carent neceſſe eſt pro-
,, pter occulta Parentum Matrimonia,
,, & ademptam legitimitatis, & Filia- 300
,, tionis probationem. Huic etiam
,, malorum origini ſunt referenda
,, ipſa quoque ſecreta Matrimonia
,, contracta a Filiisfamilias contra Pa-
,, tris juſtè diſſentientis voluntatem,
,, ex quibus quàm gravia incommoda
,, exoriri ſoleant, neminem latet.
,, Quid plura? Adeò invaluit malitia,
,, ut quandoque in Minoribus Ordi-
,, nibus conſtituti Penſiones, & Be-
,, neficia, ad Divinum Cultum, &
,, Eccleſiaſtica munia inſtituta, etiam
,, poſt initum clàm Matrimonium re-
,, tinuerint, ſibique de mammona
,, iniquitatis loculos miſertimè com-
,, paraverint.

,, Deflenda hæc igitur potius
,, ube-

,, uberibus lacrymis , quàm latiore
,, calamo explicandæ malorum con-
,, geries , cum ex hac Apostolicæ Se-
,, dis specula omnes sibi vindicet no-
,, stræ vigilantiæ curas ; temperare
,, non possumus , quin Vos ipsos ,
,, Ven. Fratres , in partem nostræ
,, sollicitudinis evocantes , vestram
,, pietatem , & zelum excitemus ad
,, custodiendas vigilias noctis super
,, Grege Vobis credito , quem lu-
,, ctuosa horum temporum conditio
,, in discrimen adducit . Primùm ita-
,, que periculi non infrequens occasio
,, Vos reddat difficiliores ad remit-
,, tendum Publicationes , a quibus
,, contracturi Matrimonium sæpè per
,, malitiosam suggestionem petunt di.
,, spensari . Quàm cautè , solerterque
,, oporteat ea in re Episcopos versa-
,, ri , non obscura Vobis a Concilio
,, Tridentino exhibentur argumenta.
302 ,, Si enim (ait eadem Sancta Syno-
,, dus) probabilis fuerit suspicio ,
,, Matrimonium malitiosè impediri
,, posse , si præcesserint Denuncia-
,, tiones ; tunc vel una tantùm De-
,, nunciatio fiat ; vel saltem Parocho
,, & duobus Testibus præsentibus Ma-
,, trimonium celebretur , & deinde
303 ,, ante illius consummationem De-
,, nunciationes in Ecclesia fiant , ut
,, si aliqa subsunt impedimenta , faci-
,, liùs detegantur . Præterea licet
,, Episcopo relictum sit omnimodè su-
,, per Denunciationibus dispensare ,
,, hæc tamen facultas , non a sola Di-
,, spensantis voluntate pendet , sed a
,, Tridentino coercetur arctis pru-
304 ,, dentiæ , discretique arbitrii legibus ,
,, quod idem est , ac legitimam cau-
,, sam dispensationis requirere .

,, Parem quoquè , imò fortassè
,, majorem vigilantiam necesse est a
,, Vobis adhiberi , ne post remissas
,, Denunciationes celebretur Matri-
,, monium coram Parocho , vel alio
,, Sacerdote ab ipso Parocho , vel a
,, Vobis deputato , præsentibus duo-
,, bus , vel tribus Testibus confiden-
,, tibus , ne ulla celebrationis nnti-
,, tia , vel rumor oriantur . Id enim
305 ,, ut ad præscriptum Sacrorum Cano-
,, num licitè fieri possit , non satis est
,, obvia quævis , & vulgaris causa ,
,, sed gravis , urgens , & urgentissi-
,, ma requiritur . A Sacro Nostræ
,, Pœnitentiariæ Tribunali , eo po- 306
,, tissimùm casu sit potestas ita cele-
,, brandi Matrimonium , quo Vir , &
,, Fœmina in figura Matrimonii pu-
,, blicè degentes , & de quibus nul- 307
,, la viget criminis suspicio , in oc-
,, culto tamen Concubinatu perseve-
,, rent : Facilè enim quisque conji-
,, ciet , quàm absonum esset , eos ,
,, a statu damnationis per gratiam
,, Sacramenti revocandos , ad publi-
,, cè contrahendum Matrimonium
,, præviis Denunciationibus compelli.
,, Hanc verò praxim Vobis duximus
,, proponendam , non quia Dispen-
,, satio præmisso casui solùm congruat
,, cum alii similes , & fortassè urgen-
,, tiores esse possint , in quibus di-
,, spensari expediat ; sed quia Vestri
,, Pastoralis Officii partes versari de-
,, bent in sedulò investiganda legiti-
,, ma , & urgenti causa Dispensatio-
,, nis , ne Matrimonia occultè cele-
,, brata luctuosos habeant exitus,quos
,, intimo cordis mœrore recensui-
,, mus .

,, Hunc porrò in scopum Vos 308
,, hortamur , & impensè admonemus ,
,, ut Personarum Matrimonium se-
,, cretò contrahere petentium dili-
,, gens fiat a Vobis inquisitio : An sci-
,, licèt ejus qualitatis , gradus , & con-
,, ditionis sint , quæ id probè expo-
,, scant ; An sint sui , vel alieni juris ;
,, An Filiifamilias , quorum nuptiæ
,, Patri justè dissentienti sint invisæ ; 309
,, ab Episcopali etenim , quod geritis ,
,, munere nimium esset alienum , fa-
,, cilem præberi Filio inobedientiæ
,, occasionem : An res sit de Personis
,, Ecclesiasticis , licèt in Minoribus
,, Ordinibus constitutis , Pensiones ,
,, & Beneficia Ecclesiastica obtinenti-
,, bus , ut detestabilis illorum reten-
,, tio in statu Uxorato congruis re-
,, mediis postea compescatur . Potis-
,, simùm verò curet Vestra sollicitu-
,, do , antequam secreti Matrimonii
,, licentia concedatur , quod Contra- 310
,, hentes clarâ , & indubia , & a qua-
,, vis fraude immunia exhibeant do-
,, cumenta status liberi , ad averten-
,, dum ab iis , qui improbi sunt inge-
,, nii,

,, nii ; polygamiæ periculum.
311 ,, Quod attinet ad Ministrum
,, secreti Matrimonii, volumus ad id
,, munus deputari Parochum alterius
,, ex Contrahentibus, quem notitia
,, Personarum, experientia, & diu-
312 ,, turnus rerum usus quovis Sacerdo-
,, te extraneo peritiorem effecisse
,, præsumuntur. Si quæ tamen Vobis
,, occurrant circumstantiæ, quæ alium
,, Sacerdotem loco Parochi exposce-
,, re videantur; gravi impellente
,, causâ, is Sacerdos a Vobis eliga-
,, tur, qui probitate, & doctrinâ, &
313 ,, obeundi muneris peritiâ commen-
,, detur. Uni tamen, aut alteri Sa-
,, cramenti Ministro a Vobis deputan-
,, do districtè præcipiatur, ne Matri-
,, monio intersit, nisi prius paterna
,, charitate Conjuges in Domino mo-
,, nuerit, Sobolem procreandam re-
,, generari quamprimum oportere
,, Sacro Baptismatis lavacro; ac Chri-
,, sto Judici districtam reddituros esse
,, rationem, nisi Filios ut legitimos
314 ,, agnoverint, eosque pietate, bonis-
,, que moribus imbuerint, & frui pa-
,, tientur Bonis temporalibus a Ma-
,, joribus in supremis tabulis relictis,
,, vel providâ legum auctoritate de-
,, latis.
,, Celebrato autem Matrimonio,
,, indilatè a Parocho, vel alio Sacer-
,, dote, coram quo initum est, exhi-
315 ,, beatur Episcopo illius scriptum do-
,, cumentum, cum nota loci, & tem-
,, poris, Testiumque, qui celebra-
,, tioni interfuerunt. Vestrum erit
,, postea diligenter incumbere, quod
,, ad perennem gestæ rei memoriam
,, præfatum documentum fideliter
,, transcribatur in Libro prorsus di-
,, stincto ab altero, in quo Matrimo-
316 ,, nia publicè contracta de more ad-
,, notantur. Hujusmodi Liber pro
,, Matrimoniis secretis appositè com-
,, pactus, clausus, & Sigillis obsi-
,, gnatus, in vestra Episcopali Can-
,, cellaria cautè erit custodiendus: Et
,, eo tantùm casu resignari, & aperi-
,, ri vestrâ accedente licentiâ patie-
,, mini, quo alia id genus Matrimo-
,, nia describi oporteat, vel id sibi
,, vindicet justitiæ administrandæ ne-
,, cessitas, vel demum aliquod docu-
,, mentum ab eo exposcant verum in-
,, teresse habentes, quibus probatio-
,, num aliundè petendarum non sup-
,, petit copia: Sedulò tamen animad-
,, vertentes, quod, re absolutâ, de- 317
,, nuò claudatur, & Sigillis, ut an-
,, tea, obsignetur. Fides, seu Atte-
,, stationes clàm celebrati Matrimo-
,, nii a Parocho, vel Sacerdote, qui
,, vices Parochi gessit, exarandæ, Vo-
,, bisque exhibendæ, transcribantur
,, in dicto Libro, prout jacent de
,, verbo ad verbum a Persona a Vo-
,, bis deputanda, quæ apud omnes 318
,, integritatis, probatique nominis
,, luculentum habeat testimonium.
,, Fides verò, & Attestationes ipsæ
,, in secretiori loco sartæ, tectæque
,, a Vobis serventur.
,, Quod si ex occulto hujusmodi
,, Matrimonio Prolem nasci contin-
,, gat, eadem mundetur salutari Aquâ
,, Baptismi in Ecclesia, in qua aliis 319
,, Infantibus hoc Sacramentum indi-
,, stinctè confertur. Et quia ad ope-
,, riendum clàm initum Matrimonium,
,, facilè est in Libro Baptizatorum
,, nullam fieri mentionem Parentum,
,, & eorum Nomina consultò reticeri:
,, Volumus, ac expressè mandamus,
,, quod a Patre baptizati, eoque de-
,, functo, ab illius Matre suscepta Pro-
,, les vobis denuncietur; dictaque
,, Denunciatio fiat vel immediate per
,, Parentes ipsos, vel per literas eo-
,, rum charactere exaratas, vel per
,, fide dignam Personam ab ipsis Pa-
,, rentibus designatam, ut certò, &
,, clarè Vobis constet, quod Proles
,, tali loco, & tempore, vel reticitis,
,, vel falsò expressis nominibus Pa-
,, rentum baptizata, est legitima, li-
,, cet occulti Matrimonii fœdere pro-
,, creata. Quæ sanè omnia cum Vobis
,, innotuerint, ne illorum excidat
,, memoria, in Libro fideliter descri-
,, bentur ab eo, cui facta a Vobis est
,, potestas adnotandi Matrimonia oc-
,, culte celebrata. Liber, in quem
,, Baptizatorum, ac utriusque Paren-
,, tis nomina referentur, quamvis di-
,, stingui debeat ab altero Matrimo-
,, niorum; Eàdem tamen diligentiâ,
,, iisdemque cautelis in Cancellaria
,, Episcopali clausus, & sigillis obsi-

,, gnatus, erit custodiendus, prout
,, Librum Matrimoniorum cautè cu-
,, stodiri supra mandavimus.

,, Quia verò nonnulli deesse non
,, possunt, qui propriæ conscientiæ
,, vocibus obsurdescant, & nostris
,, hisce mandatis parere negligant;
,, debità pœnarum districtione pro
,, modo culpæ à Vobis puniantur.
,, Quinimmò cum satis Nobis expe-
,, rientià compertum sit, in hujusmo-
,, di negociis Homines in terram
,, oculos declinantes, ob humanos
,, respectus tardiores effici, & a re-
,, ctè agendi semita revocari: Manda-
,, mus idcircò, Matrimonia occulta
,, a Vobis evulgari, & nota fieri, si
,, certò Vobis constiterit, ex aliquo
,, Matrimonio occulto procreatam
,, fuisse Sobolem, & baptizatam sup-
320 ,, pressis Parentum nominibus, nullà
,, præstità Vobis notitià, ut par erat,
,, ab illius Parentibus intra triginta
,, dies a nativitate numerandos.

,, Ne autem Contumaces, &
,, Inobedientes violatæ fidei, prodi-
321 ,, tique Secreti Pastores suos insimu-
,, lent; sedulò a Vobis curandum est,
,, ut a Parocho, vel alio Sacerdote
,, pro secreta celebratione Matrimo-
,, nii a Vobis deputando, Conjuges
,, clarè, & apertè moneantur, eà
,, lege, & pacto illis permitti Secre-
,, ti Matrimonii celebrationem, ut
,, Soboles indè procreanda non solum
,, regeneretur Sacro Baptismate, sed
,, post Baptisma denuncietur Episco-
,, po cum nota loci, & temporis ad-
,, ministrati Sacramenti, ac sincera
,, indicatione Parentum, a quibus
,, ortum habuit, quemadmodum su-
,, pra præmissum est: Alioquin Ma-
,, trimonium licet contractum datà
,, per Episcopum Secreti fide, in
,, lucem proferetur in gratiam Filio-
,, rum, & ad propulsandam ab illis
,, gravem, nulloque pacto ferendam
,, jacturam. Volumus denique, ac
,, mandamus, Fides, seu Attestatio-
,, nes Matrimonii clàm initi, & So-
,, bolis ex eo procreatæ, excerptas
,, ex dictis Libris, modo, quo di-
322 ,, ctum est, apud Vos cautè custodien-
,, dis tantam promereri fidem, quan-
,, tam sibi alii Libri Parochiales Ba-
,, ptismatis, & Matrimonii vindicare
,, consueverunt.

,, Hæc a Vobis, Ven. Fratres,
,, in hac temporum calamitate obser-
,, vari enixè præcipimus ad commu-
,, nem Animarum salutem, & ad præ-
,, sidium Ecclesiasticæ disciplinæ, pro-
,, pter invalescentem Hominum mali-
,, tiam, nova semper detrimenta vel
,, patientis, vel reformidantis. Cæ-
,, terum nostris hisce literis sublata
,, nolumus ea validiora remedia, quæ
,, huic malo in diem ingruenti, con-
,, sona dignoscet prudentia vestra, ad
,, Pastorale officium cumulatè obeun-
,, dum. Vobis interea paternæ cha-
,, ritatis, & benevolentiæ testem
,, Apostolicam Benedictionem im-
,, pertimur.

,, Datum Romæ apud Sanctam
,, Mariam Majorem die 17. Novem-
,, bris 1741. Pontificatus Nostri An-
,, no Secundo.

ADDIT. VI.

Refertur Constitutio EJUSDEM SUMMI PONTIFICIS circa Processus conficiendos super validitate, vel invaliditate Matrimoniorum.

SUMMARIUM

324 *Filiifamilias, contracto Matrimonio inscitis, vel invitis ipsis Parentibus, & expleto libidinis ardore, nonnunquam tentare solent Matrimonii nullitatem.*

325 *Constitutio Benedicti XIV., qua præscribitur ordo, & forma in Judiciis Causarum Matrimonialium super Matrimoniorum validitate, vel nullitate declaranda servandus.*

326 *Causa emanandi dictam Constitutionem*, & n. 328. & seqq.

327 *Matrimonium debet esse perpetuum, & indissolubile.*

328 *Abusus Judicum in declarandis nullis Matrimoniis*, & n. seq.

330 *Causa prædicti abusus.*

331 *Quibus Judicibus extra Curiam Romanam committi debeant hujusmodi Causæ Matrimoniales.*

332 Or-

332 *Ordinarii prò hujusmodi Causis eligere debent Defensorem Matrimoniorum, ejusque qualitates.*

333 *Ejusdem Defensoris munus, & officium*, & n. 337.

334 *Semper eligendus est in prædictis Causis sub pœna nullitatis Judicii*, & n. 336.

335 *Juramenta per ipsum præstanda.*

338 *Si fuerit judicatum prò nullitate Matrimonii debet interponere appellationem.*

339 *Conjuges transeuntes ad alias Nuptias post primam Sententiam emanatam prò invaliditate Matrimonii, nequeunt simul cohabitare, & puniuntur pœnis contra Poligamos Statutis.*

340 *In gradu appellationis servari debet, quod servandum est in prima instantia.*

341 *Si Judex fuerit Metropolitanus, vel Nuncius, aut vicinior Episcopus, ad eum spectat deputare Defensorem, secus si fuerit Judex Commissarius, quia tunc spectat ad Ordi ar'am.*

343 *Post duas conformes prò nullitate, Conjuges liberi remanent, nisi prædictus Defensor novæ appellationi locum esse putaverit.*

344 *Nunquam secunda Sententia transit in rem judicatam, sed Causa semper reassumi potest.*

345 *Etiam in tertia, & quarta instantia servari debet, quod servandum est in prima, & secunda.*

346 *Quænam sit merces Defensoris.*

347 *Romæ in prima instantia hujusmodi Causæ agitari debent coram Eminentissimo Vicario, & omnia prædicta sunt servanda, & Defensor Matrimoniorum eodem deputatur.*

348 *Si de consensu Partium agitentur Romæ in prima instantia, vel in secunda per appellationem, vel in tertia, judicari debent à Sac. Congregat. Concilii, vel à Sac. Rota Romana.*

349 *Nisi Papa ad id Congregationem particularem Cardinalium, vel Prælatorum deputaverit.*

350 *Defensor Matrimoniorum si Causa agitetur in Sac. Congregat. Concilii deputari debet à Cardin. Præfecto ejusdem Congregat.*

351 *Si in Sac. Rota, deputatur ab ejusdem Rotæ Decano.*

352 *Si coram Congregatione Particulari, ab ejusdem Congregationis Digniore.*

353 *Per unicam Sententiam dictorum Judicum prò nullitate pronunciatam, non possunt Conjuges alias contrahere Nuptias.*

354 *Sed si in Congregat. Concilii introducta fuerit, iterum in eadem ad instantiam dicti Defensoris reproponi debet.*

355 *Si fuerit commissa Congregationi Particulari, post dictam Sententiam ad instantiam ejusdem Defensoris alia Congregatio Particularis est deputanda.*

356 *Si judicata fuerit in Sac. Rota, ab eodem Defensore appellatio debet interponi, & ab aliis Auditoribus juxta turnum definiri, & si universo Tribunali Rotæ prius commissa fuerit, ab omnibus Auditoribus iterum examinari.*

357 *Matrimonii vinculum solutum nunquam censeri debet, nisi emanaverint duo judicata, vel resolutiones, aut Sententiæ penitus similes, & conformes, à quibus neque Pars, neque Defensor Matrimoniorum appellandum esse putaverint.*

358 *Quomodo se gerere debeat, qui petit Apostolicam Dispensationem super Matrimonio rato, & non consummato.*

359 *Prædicta in posterum debent in omnibus, & per omnia plenissimè, & inviolabiliter observari.*

360 *Et quidem per quoscumque Judices quavis præeminentia, & potestate fungentes, & sublaturos sublata eis aliter judicandi, & interpretandi facultate.*

Quoniam nonnunquam accidit, quod Filiifamilias cœco amore ducti, ut contra justum Paternum dissensum Nuptias contrahant, Clandestina Matrimonia cum peccato inire præsumant, & deindè expleto libidinis ardore,

pœnitentia ducti, ex infernalis hostis astutia aliud facinus perpetrare tentant, promovendo instantiam prò nullitate Matrimonii autumantes aut ex ficta impotentia, aut ex alio prætextu favorabilem obtinere Sententiam, vel quia Parti validitatem sustinenti deficit necessaria pecunia prò sumptibus litis, vel quia ambo Conjuges ob diffidia, discordias, & continuas simultates inter eos ortas amplius una simul cohabitare detrectantes, quamvis inter se discordes quoad Matrimonii validitatem appareant, re vera tamen sunt inter se concordes,& invicem colludentes contractum Matrimonium dissolvi cupiunt, ideò hic referre non videtur incongruum ad commodum Ordinariorum sequentem f.m. Benedicti XIV. Constitutionem, qua præscribitur Ordo, & forma quæ in Judiciis Causarum Matrimonialium super Matrimoniorum validitate, vel nullitate declaranda servari debent.

BENEDICTUS EPISCOPUS

Servus Servorum Dei

Ad perpetuam rei memoriam.

" DEI miseratione, cujus
" judicia incomprehensibilia sunt, &
" viæ investigabiles,
" in suprema Ecclesiæ
" specula immerentes
" constituti, ut super universum
326 " Dominicum gregem excubias fedulò agamus, ad commissum Pastoralis officii munus pertinere
" dignoscimus, subnascentes ex infernalis hostis astutia, & Hominum
" malitia abusus, quibus & animarum saluti pernicies, & Sacramentis Ecclesiæ injuria infertur, radicitus evellere, & potestatis Nobis
" desuper traditæ operam interponere, ut & humana cohibeatur temeritas, & veneranda Divinæ Legis
" servetur authoritas.

" Siquidem Matrimonii fœdus a
" Deo institutum, quod & quatenus
" naturæ officium est, prò educandæ
" prolis studio, aliisque Matrimonii
" bonis servandis, perpetuum, & indissolubile esse convenit; & quatenus est Catholicæ Ecclesiæ Sacramentum, humana præsumptione
" dissolvi non posse, Salvator ipse ore
" suo pronunciavit dicens: *Quod Deus conjunxit, Homo non separet*: ad
" aures Apostolatus nostri pervenit, 327
" in quibusdam Ecclesiasticis Curiis
" inconsulta nimis Judicum facilitate
" infringi, & temerè,atque inconsideratè de eorumdem Matrimoniorum
" nullitate latis sententiis, potestatem Conjugibus fieri transeundi ad
" alia vota. Quos sanè improvidos
" Judices humanæ naturæ conditione,
" & voce ipsa quodammodo admoneri oportebat, ne tam præcipiti audacia Sanctum Matrimonii Nexum
" frangerent, quem perpetuum atque indissolubilem primus humani
" generis Parens præmonuit inquiens;
" *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea*: Et illud additum
" est: *Quamobrem relinquet Homo Patrem suum, & Matrem, & adhærebit Uxori suæ, & erunt duo in carne una*.

" Hujusmodi autem abolendæ
" pravitatis notitia diversis ex Partibus Nobis delata est, atque etiam
" indicata sunt exempla nonnullorum
" Virorum, qui post primam, & se- 329
" cundam, ac tertiam, quam duxerant, Uxorem, ob nimiam Judicum
" præcipitantiam in nullitate Matrimoniorum declaranda, adhuc illis
" primis Uxoribus superstitibus, ad
" quartas contrahendas Nuptias devenerant, & similiter Fœminarum,
" quæ post primum, secundum, &
" tertium Maritum, quarto etiam,
" illis quoque viventibus, se junxerant, non sine pusillorum scandalo,
" & Bonorum omnium detestatione,
" qui sacra Matrimonii vincula ita
" contemni, & temerè perfringi dolebant. Nos autem, his intellectis, gravi affecti dolore intimo
" animo ingemuimus, & non prætermisimus Apostolicæ nostræ sollicitudinis partes in Domino adimplere.
" Siquidem primo Pontificatus Nostri
" anno ad Episcopos illarum Partium,

,, in quibus prædicta acciderant, ple-
,, nissimis datis literis, graviter con-
,, questi sumus de hujusmodi pravita-
,, te, quæ in Ecclesia Dei tolerаba-
,, tur, & ad eam abolendam eorum
,, animos erigere, & Pastoralem ze-
,, lum accendere curavimus: quod
,, etiam egimus cum aliis aliarum Re-
,, gionum Episcopis, ubi hujusmodi
,, pravum dirimendorum Matrimonio-
,, rum usum irrepsisse, cognovimus.

,, Verùm Nobis responsum est,
,, id sæpe contingere partim ex culpa
,, illorum Judicum, quibus vel in pri-
,, ma instantia, cum Causa coram Ju-
,, dice Ordinario ex aliqua legitima
,, causa cognosci nequit, vel in se-
,, cunda, cum in partibus nullus adest
,, Judex, ad cujus Tribunal Causa
,, in gradu appellationis devolvatur,
,, vel si adest, justa de causa coram
,, eo disceptari nequit, causæ Ma-
,, trimoniales hujusmodi a Sede Apo-
,, stolica committuntur, qui vel ob
,, inscitiam, vel ob malam volunta-
,, tem proclives sunt ad Matrimonia
,, dissolvenda, atque eadem Matri-
,, monia, levi, vel etiam nullo habito
,, examine, irrita, ac invalida decla-
,, rant; partim etiam ex facto Co-
,, njugum super nullitate suorum Ma-
,, trimoniorum litigantium, cum fre-
,, quenter unus tantùm eorum, qui
,, dissolutionem Matrimonii postulat,
,, in judicio compareat, & Sententia,
,, nullo contradicente, secundum sua
,, vota obtenta, ad alias nuptias con-
,, volat; vel ambobus Conjugibus in
,, Judicium venientibus, alter, qui
,, pro Matrimonio, alter verò, qui
,, contra agit, Sententia de nullitate
,, Matrimonii prolata, nullus est, qui
,, ad superiorem Judicem appellatio-
,, nem interponat, vel quia litigan-
,, tes in specie quidem discordes, re
,, vera inter se concordes sunt, & in-
,, vicem colludentes contractum Ma-
,, trimonium dissolvi cupiunt; vel
,, quia Pars, quæ pro validitate Ma-
,, trimonii stabat, ejusque nullitatem
,, acriter contra adversarium impu-
,, gnabat, lata a Judice Sententia
,, contra Matrimonium, mutat volun-
,, tatem, vel pecunia sibi ad sumptus
,, litis non suppetente, vel aliis defi-
,, cientibus auxiliis ad litigandum ne-
,, cessariis, & inceptum opus, ac
,, Causam post primam Sententiam
,, deserit: Quo fit, ut deinde ambo
,, Conjuges, vel unus eorum ad aliud
,, contrahendum Matrimonium se
,, conferat.

,, Quod autem ad Judices per-
,, tinet, quibus extra Romanam Cu-
,, riam pro Litigantium commodo
,, causæ Matrimoniales committun-
,, tur, paterna illa vigilantia, qua de
,, justitia unicuique integrè, sapien-
,, terque administranda solliciti esse
,, debemus, encyclicis literis ad Ve-
,, nerabiles Fratres Patriarchas, Pri-
,, mates, Archiepiscopos, & Episco-
,, pos scriptis vigesima sexta Augusti
,, anno secundo Pontificatus nostri,
,, providere curavimus, in quibus ea 331
,, præscripsimus, quæ Sacris Canoni-
,, bus, & Concilii Tridentini decre-
,, tis consona, si diligenter, ut spe-
,, ramus, serventur, in posterum Cau-
,, sæ nonnisi personis congrua juris
,, peritia, & necessario probitatis,
,, spectatæque fidei munitis præsidio
,, committentur. Insuper ad ea, quæ
,, in iisdem encyclicis literis constitu-
,, ta sunt, id etiam in præsenti adjun-
,, gimus: Quod, quamvis Concilii
,, Tridentini decretum, quo causæ
,, Matrimoniales subtractæ fuerunt,
,, Decani, Archidiaconi, & aliorum
,, inferiorum Judicio, & Episcopo-
,, rum tantùm examini, & jurisdictio-
,, ni reservatæ, dumtaxat procedat
,, de Archidiaconis, Decanis, aliis-
,, que inferioribus, qui in eadem
,, Diœcesi constituti, vel privilegio
,, aliquo vel præscriptione saltem in
,, visitatione causarum Matrimonia-
,, lium cognitionem sibi adrogabant;
,, idcirco minimè obstet commissioni-
,, bus, quæ pro iisdem causis Matri-
,, monialibus definiendis a Sede Apo-
,, stolica alicui eorum in secunda in-
,, stantia fierent; nihilominus præci-
,, pimus, ac mandamus iis, ad quos
,, hujusmodi commissionum, seu de-
,, legationum expediendarum cura
,, pertinet, ut in futurum causarum
,, Matrimonialium cognitionem non
,, committant nisi Episcopis præser-
,, tim vicinioribus, vel si nullus sit
,, Epi-

,, Episcopus , cui ex legitima causa
,, commodè committi possit , tùm
,, commissio , & delegatio dirigatur
,, uni ex iis , qui secundum ordinem,
,, & modum a Nobis in præfatis en-
,, cyclicis literis præscriptum pro Ju-
,, dice idoneo ab Episcopo cum con-
,, silio sui Capituli nominatus fuerit .

,, Quod verò ad ordinem , & se-
,, riem judiciorum in causis Matrimo-
,, nialibus pro debita , & congrua ea-
,, rum terminatione servandum spe-
,, ctat , Motu proprio, certa scientia,
,, ac matura deliberatione Nostris ,
,, deque Apostolicæ potestatis pleni-
,, tudine hac Nostra in perpetuum va-
,, litura Sanctione constituimus , de-
,, cernimus , ac jubemus , ut ab om-
,, nibus, & singulis Locorum Ordina-
332 ,, riis in suis respectivè Diœcesibus
,, persona aliqua idonea eligatur , &
,, si fieri potest , ex Ecclesiastico cœ-
,, tu , juris scientia , pariter & vitæ
,, probitate prædita , quæ Matrimo-
,, niorum Defensor nominabitur, cum
,, facultate tamen eam suspendendi ,
,, vel removendi , si justa causa ad-
,, fuerit , & substituendi aliam æque
,, idoneam , & iisdem qualitatibus
,, ornatam , quod etiam fieri poterit,
,, quotiescumque persona ad Matri-
,, moniorum defensionem destinata ,
,, cum se occasio agendi obtulerit ,
,, erit legitimè impedita .

,, Ad officium autem Defensoris
,, Matrimoniorum hujusmodi , ut su-
,, pra electi , spectabit in judicium
,, venire , quotiescumque contigerit
,, matrimoniales causas super validi-
333 ,, tate , vel nullitate coram legitimo
,, Judice disceptari , eumque oporte-
,, bit in quolibet actu judiciali citari,
,, adesse examini testium , voce , &
,, scriptis Matrimonii validitatem
,, tueri, eaque omnia deducere, quæ
,, ad Matrimonium sustinendum ne-
,, cessaria censebit .

,, Et demum Defensoris hujus-
,, modi persona , tanquam Pars ne-
334 ,, cessaria , ad judicii validitatem, &
,, integritatem censeatur , semperque
,, adsit in judicio sive unus ex Co-
,, njugibus , qui pro nullitate Matri-
,, monii agit , sive ambo , quorum
,, alter pro nullitate , alter verò pro
,, validitate in judicium veniant . De-
,, fensor autem , cum ei munus hu-
,, jusmodi committetur , juramentum 335
,, præstabit fideliter officium suum
,, obeundi , & quotiescumque conti-
,, gerit , ut in judicio adesse debeat
,, pro alicujus Matrimonii validitate
,, tuenda , rursùs idem juramentum
,, præbebit : quæcumque verò , eo
,, non legitimè citato , aut intimato ,
,, in judicio peracta fuerint , nulla ,
,, irrita , cassa declaramus , ac pro
,, nullis , cassis , ac irritis haberi vo-
,, lumus , perindè ac si citata , & in- 336
,, timata non esset ea Pars , cujus ci-
,, tari interesset , & quam juxta le-
,, gum , & canonum præscripta ad le-
,, gitimam judicii validitatem citari,
,, aut intimari omninò necessarium
,, erat .

,, Cum igitur coram Ordinario ,
,, ad quem causas hujusmodi cogno-
,, scere pertinet , controversia aliqua
,, proponetur , in qua de Matrimonii 337
,, validitate dubitabitur , & existen-
,, tibus in judicio vel uno ex Conju-
,, gibus , qui pro nullitate Matrimo-
,, nii , vel ambobus , quorum alter
,, pro validitate , alter verò pro nul-
,, litate actionem intendat , Defensor
,, Matrimonii partes omnes officii sui
,, diligentèr adimpleat . Itaque si a
,, Judice pro Matrimonii validitate
,, judicabitur , & nullus sit , qui ap-
,, pellet , ipse etiam ab appellatione
,, se abstineat ; idque etiam servetur,
,, si à Judice secundæ instantiæ pro 338
,, validitate Matrimonii fuerit judi-
,, catum , postquam Judex primæ in-
,, stantiæ de illius nullitate Senten-
,, tiam pronunciaverat ; sin autem
,, contra Matrimonii validitatem Sen-
,, tentia feratur , Defensor inter le-
,, gitima tempora appellabit adhæ-
,, rens Parti , quæ pro validitate age-
,, bat ; cum autem in judicio nemo
,, unus sit , qui pro Matrimonii vali-
,, ditate negotium insistat , vel si ad-
,, sit , lata contra eum Sententia , ju-
,, dicium deseruerit , ipse ex officio
,, ad superiorem Judicem provocabit.

,, Appellatione a prima Senten-
,, tia pendente , vel etiam nulla ob
,, malitiam , vel oscitantiam, vel col-
,, lusionem Defensoris , & Partium
,, inter-

,, interposita , si ambo , vel unus ex
339 ,, Conjugibus novas Nuptias celebra-
,, re ausus fuerit , volumus, ac decer-
,, nimus , ut non solùm serventur,
,, quæ adversus eos , qui Matrimo-
,, nium contra interdictum Ecclesiæ
,, contrahunt , statuta sunt , præser-
,, tim ut invicem a cohabitatione se-
,, parentur , quoadusque altera Sen-
,, tentia super nullitate emanaverit,
,, a qua intra decem dies non sit ap-
,, pellatum , vel appellatio interpo-
,, sita deserta deindè fuerit ; Sed ul-
,, teriùs ut contrahens , vel contra-
,, hentes Matrimonium hujusmodi
,, omnibus pœnis contra Poligamos
,, a Sacris Canonibus , & Constitu-
,, tionibus Apostolicis constitutis om-
,, ninò subjaceant , quas in eos , qua-
,, tenus opus sit , motu , scientia , ac
,, potestate simili rursus statuimus,de-
,, cernimus , ac renovamus.

,, Posteaquàm verò appellatio-
,, nis beneficio ad alterum Judicem
,, causa in secunda instantia delata
340 ,, fuerit , omnia , & singula quæcum-
,, que coram Judice in prima instan-
,, tia servanda præfinita fuerunt ,
,, etiam coram altero in secunda
,, exactè,ac diligenter custodientur,
,, citato in quolibet Judicii actu De-
,, fensore Matrimonii , qui voce , &
,, scripto Matrimonii validitatem
,, strenuè , ac pro viribus tuebitur, &
,, si Judex in secunda instantia fuerit
,, Metropolitanus , aut Sedis Aposto-
,, licæ Nuncius , aut Episcopus vici-
341 ,, nior, Matrimonii Defensor sit, qui
,, ab ipsis fuerit deputatus , quemad-
,, modum ipsis deputare mandamus ,
,, ut quæ a Nobis superius constituta
,, sunt , peragere possit ; si autem Ju-
,, dex in secunda instantia erit Ju-
,, dex Commissarius,cui a Sede Apo-
,, stolica Causæ cognitio demandata
,, sit , & qui Tribunal, & jurisdictio-
,, nem ordinariam non habeat, &
,, propterea careat Defensore Matri-
,, monii; volumus, ut illo Defensore
,, Matrimonii utatur , qui constitu-
,, tus fuerit ab Ordinario , in cujus
,, Diœcesi Causam cognoscet , etiamsi
342 ,, idem Ordinarius sit , qui primam
,, Sententiam in eadem causa pronun-
,, ciaverit .

,, Instructo autem in hunc mo-
,, dum judicio , si secunda Sententia
,, alteri conformis fuerit , hoc est ,
,, si in secunda æque ac in prima nul-
,, lum,ac irritum Matrimonium judi-
,, catum fuerit , & ab ea Pars , vel 343
,, Defensor pro sua conscientia non
,, crediderit appellandum , vel ap-
,, pellationem interpositam prose-
,, quendam minimè censuerint , in
,, potestate , & arbitrio Conjugum
,, sit novas nuptias contrahere , dum-
,, modò alicui eorum ob aliquod im-
,, pedimentum , vel legitimam cau-
,, sam id vetitum non sit , potestas
,, tamen post alteram Sententiam
,, conformem , ut supra , Conjugibus
,, facta intelligatur,& locum habeat,
,, salvo semper , & firmo remanente
,, jure , seu privilegio causarum Ma-
,, trimonialium , quæ ob cujuscum-
,, que temporis lapsum nunquam 344
,, transeunt in rem judicatam ; Sed si
,, nova res , quæ non deducta , vel
,, ignorata fuerit, detegatur, resu-
,, mi possunt , & rursus in judicialem
,, controversiam revocari . Quod si a
,, secunda Sententia super nullitate
,, vel altera Pars appellaverit , vel
,, hujusmodi sit , ut ei salva conscien-
,, tia , Defensor Matrimonii acquie-
,, scendum noo putet , vel quia sibi
,, videtur manifestè injusta, vel inva-
,, lida , vel quia fuerit lata in tertia
,, instantia, & sit revocatoria alteriùs 345
,, præcedentis super validitate in se-
,, cunda instantia emanatæ,volumus ,
,, ut firma remanente utrique Con-
,, jugi prohibitione ad alias transeun-
,, di Nuptias, quas si contrahere ausi
,, fuerint , pœnis , ut præfertur , a
,, Nobis constitutis subesse decerni-
,, mus, Canfa in tertia,vel quarta in-
,, stantia cognoscatur , servatis dili-
,, genter omnibus , quæ a Nobis in
,, prima , & secunda instantia deman-
,, data fuerunt , nempè in quolibet
,, judiciali actu citato , & audito De-
,, fensore Matrimonii , qui a Judice
,, tertiæ instantiæ deputatus fuerit .
,, Defensor autem Matrimonii, quem
,, ad munus suum gratis obeundum
,, pro amore Dei , & proximi utili-
,, tate, & Ecclesiæ reverentia in Do- 346
,, mino exhortamur , si operam suam

,, fine

,, sine mercede, aut salario aliqua ex
,, causa exhibere recusaverit, ab
,, ipsiusCausæ Judice ei constituatur,
,, & ab ea Parte, quæ pro validitate
,, Matrimonii agit, si ipsi facultas sit
,, solvatur; sin minus a Judice pri-
,, mæ, vel secundæ, vel tertiæ In-
,, stantiæ respectivè subministrabitur,
,, qui pecuniam ex mulctis suorum
,, Tribunalium redactas, vel redi-
,, gendas, & in opera pia erogandas
,, in hujusmodi sumptus insumere po-
,, terunt. Cum verò Judices Causæ
,, erunt Judices Commissarii, qui ne-
,, que forum habent, & consequen-
,, ter neque pecuniam ex mulctis col-
,, lectam, volumus, ac mandamus, ut
,, Defensori Matrimonii satisfiat ex
,, pecunia mulctarum illius Episcopi,
,, in cujus Diœcesi Judex Commissa-
,, rius juxta Sedis Apostolicæ manda-
,, tum judicium exercebit.
,, Hactenus quidem quoad Cau-
,, sas Matrimoniales, quæ extra Ro-
,, manamCuriam pertractantur: *Quoad*
,, *causas verò, quæ Romæ disceptan-*
,, *dæ sunt, cum earum cognitio in*
,, *prima instantia ad S. R. E. Cardi-*
,, *nalem in præfata Urbe, ejusque*
,, *Suburbiis, & Districtu Vicarium*
347 ,, *nostrum in Spiritualibus pro tem-*
,, *pore spectet*, mandamus ac jube-
,, mus, ut omnia & singula, quæ in
,, aliis causis extra Romanam Cu-
,, riam pertractandis præscripta fue-
,, runt, nempè ut judicium perága-
,, tur citato, & audito Defensore
,, Matrimonii ab eodem Cardinali
,, Vicario deputato, aliaque ut supra
,, omnino serventur, tùm etiam in
,, aliis causis, quæ in prima instantia
,, ex consensu Partium, vel in secun-
,, da per appellationem ad Sedem
,, Apostolicam, omisso medio, in-
,, terpositam, vel in tertia Romam
348 ,, deferunt, quas omnes judicari vo-
,, lumus, vel in Congregatione S.R.E.
,, Cardinalium super interpretatione,
,, & executione Concilii Tridentini,
,, vel in Causarum Palatii nostri Au-
,, ditorio, dummodò Nobis, & Ro-
,, mano Pontifici pro tempore justis
,, ex causis non videatur particularis
,, Congregatio S.R. E. Cardinalium,
,, vel Romanæ Curiæ Prælatorum de-
,, putanda. Cum autem causa super 349
,, Matrimonii nullitate agitabitur in
,, dicta Congregatione S. R E Cardi-
,, nalium Concilii Tridentini Inter-
,, pretum, Defensor Matrimonii à 350
,, Cardinali Præfecto ejusdem Con-
,, gregationis, si verò in Palatii no-
,, stri Auditorio, ab Auditore Deca- 351
,, no præfati Tribunalis, si demum in
,, Congregatione particulari, a Per-
,, sona ejusdem Congregationis di-
,, gniore deputetur. Unica quidem 352
,, resolutio pro nullitate Matrimonii
,, emanata, si Causa in Congregatio-
,, ne Cardinalium Concilii Tridenti-
,, ni Interpretum, vel in Congrega-
,, tione particulari deputata cogno-
,, scatur, & similiter in Palatii nostri
,, Auditorio unicaSententia super ea-
,, dem nullitate pronunciata minimè
,, sufficiat ad tribuendam liberam Co- 353
,, njugibus facultatem novas Nuptias
,, contrahendi, sed si Causa in præfa-
,, ta Congregatione Cardinalium
,, Tridentini Concilii Interpretum 354
,, introducta fuerit, rursus in eadem
,, ad Defensoris Matrimonii instan-
,, tiam reproponatur; Si verò Con-
,, gregationi particulari commissa
,, fuerit, ad petitionem ejusdem
,, Defensoris altera etiam particula- 355
,, ris Congregatio deputabitur; Si
,, verò in Palatii nostri Auditorio ju-
,, dicata sit, a præfato Defensore
,, appellatione interposita, ab aliis
,, Auditoribus juxta ordinem in gy-
,, rum, seu turnum definiatur, si au-
,, temCausa universo Tribunali com-
,, missa fuerit, ab omnibus Auditori-
,, bus rursus examinabitur, nolentes 356
,, omninò, ut nullo in casu Matri-
,, monii vinculum dissolutum censea-
,, tur, nisi duo judicata, vel resolu-
,, tiones, aut Sententiæ penitus simi-
,, les, & conformes, a quibus ne-
,, que Pars, neque Defensor Matri- 357
,, monii crediderit appellandum,
,, emanaverint, quod si secus factum
,, fuerit, & novum initum Matrimo-
,, nium, nostræ voluntatis hujusmo-
,, di transgressores pœnis a Nobis ut
,, supra statutis submittantur.
,, Et quoniam sæpè apud Sedem
,, Apostolicam preces porrigi solent
,, pro dispensatione Matrimonii rati,
& non

,, & non consummati, quæ ut pluri-
,, mùm pro voto consultivo ad Con-
358 ,, gregationem S. R. E. Cardinalium
,, Concilii Interpretum, vel nonnun-
,, quam ad aliquam Congregationem
,, particularem deputatam a Roma-
,, nis Pontificibus pro tempore remit-
,, ti solent, ut hujusmodi instantiæ
,, ordine, ac ritè procedant, volumus
,, ac mandamus, ut supplex libellus
,, Nobis, vel Romano Pontifici pro
,, tempore exhibeatur, in quo ple-
,, na, & accurata totius facti species
,, contineatur, causæque omnes in eo
,, exprimantur, quæ ad obtinendam
,, petitam dispensationem conducere
,, posse a Supplicante censentur, ut Ro-
,, manus Pontifex, eo lecto, & ma-
,, turè considerato, secum delibera-
,, re possit, an petitionem rejiciat,
,, vel ejus examen alicui ex dictis
,, Congregationibus committat, a qua
,, posteaquàm suum votum consulti-
,, vum editum fuerit, a Secretario
,, ejusdem Congregationis totius ne-
,, gotii series exactè Romano Ponti-
,, fici pro tempore referatur, qui
,, pro sua prudentia judicabit, an
,, Congregationis resolutio sit appro-
,, banda, vel potius totius Causæ
,, examen alteri Congregationi, vel
,, Tribunali, proùt eidem Pontifici
,, videbitur, rursus committendum.
,, Demum volumus, ac decer-
,, nimus, easdem præsentes literas
,, semper firmas, validas, & effica-
359 ,, ces existere, & fore, suosque
,, plenarios, & integros effectus sor-
,, tiri, & obtinere, ac ab illis, ad
,, quos spectat, & pro tempore quan-
,, documque spectabit, in omnibus,
,, & per omnia plenissimè, & invio-
,, labiliter observari. Sicque, & non
,, aliter per quoscumque Judices Or-
,, dinarios, & Delegatos, etiam
,, Causarum Palatii Apostolici Audito-
,, res, ac eosdem S.R.E. Cardinales,
,, etiam de latere Legatos, & Sedis
,, Nuntios, aliosve quoslibet qua-
,, cumque præeminentia, & potesta-
,, te fungentes, & functuros, subla-
,, ta eis, & eorum cuilibet quavis
,, aliter judicandi, & interpretandi
360 ,, facultate, & auctoritate, ubique
,, judicari, & definiri debere, ac ir-
,, ritum, & inane, si secus super his
,, a quoquam quavis auctoritate
,, scienter, vel ignoranter contigerit
,, attentari.
,, Non obstantibus præmissis, ac
,, Constitutionibus, & Ordinationi-
,, bus Apostolicis, necnon quibusvis
,, etiam juramento, confirmatione
,, Apostolica, vel quavis firmitate
,, alia roboratis, statutis, & consue-
,, tudinibus, privilegiis quoque, in-
,, dultis, & Literis Apostolicis sub
,, quibuscumque tenoribus verborum,
,, & formis, ac cum quibusvis etiam
,, derogatoriarum derogatoriis, aliis-
,, que efficacioribus, & insolitis clau-
,, sulis, irritantibusque, & aliis de-
,, cretis etiam motu, scientia, & po-
,, testatis plenitudine paribus in gene-
,, re, vel in specie, seu aliàs quo-
,, modolibet concessis, confirmatis,
,, & innovatis. Quibus omnibus, &
,, singulis etiamsi pro illorum suffi-
,, cienti derogatione de illis eorum-
,, que totis tenoribus specialis, spe-
,, cifica, expressa, & individua, ac
,, de verbo ad verbum, non autem
,, per clausulas generales idem im-
,, portantes mentio, seu quævis alia
,, expressio habenda, aut aliqua alia
,, exquisita forma in illis tradita ob-
,, servata eisdem præsentibus pro ex-
,, pressis, & insertis habentes, illis
,, aliàs in suo robore permansuris, ad
,, præmissorum effectum hac vice
,, dumtaxat expressè derogamus, ce-
,, terisque contrariis quibuscumque.
,, Volumus autem, ut præsen-
,, tes literæ in valvis Ecclesiæ Late-
,, ranensis, & Principis Apostolorum,
,, necnon Cancellariæ Apostolicæ, ac
,, in acie Campi Floræ de Urbe, ut
,, moris est, publicentur, & affigan-
,, tur, sicque publicatæ, & affixæ
,, omnes, & singulos, quos illæ con-
,, cernunt, perinde arctent, & affi-
,, ciant, ac si unicuique eorum no-
,, minatim, & personaliter intimatæ
,, fuissent; quodque earumdem præ-
,, sentium transumptis, seu exemplis
,, etiam impressis manu alicujus No-
,, tarii publici subscriptis, & sigillo
,, alicujus Personæ in Dignitate Ec-
,, clesiastica constitutæ munitis, ea-
,, dem prorsus fides tam in judicio,

 ,, quàm

„ quàm extra illud ubique adhibea„ tur, quæ ipsis præsentibus adhibe„ retur, si forent exhibitæ, vel „ ostensæ.

„ Nulli ergo omnino hominum „ liceat hanc paginam Nostri decreti, „ statuti, constitutionis, prohibitio„ nis, revocationis, annullationis, „ declarationis, mandati, ac volun„ tatis infringere, vel ei ausu teme„ rario contraire; Si quis autem hoc „ attentare præsumpserit indignatio„ nem Omnipotentis Dei, ac BB Pe„ tri, & Pauli Apostolorum ejus se „ noverit incursurum.

„ Datum Romæ apud S.Mariam „ Majorem tertio nonas Novembris „ Anno Incarnationis Dominicæ mil„ lesimo septingentesimo quadragesi„ mo primo, Pontificatus Nostri An„ no secundo.

„ D. Card. Passioneus = X. Sub„ Datarius = Visa de Curia = N. An„ tonellus = Loco ✠ Plumbi = J. B. „ Eugenius =

„ *Anno à Nativitate D. N.* Jesu „ Christi mdccxli. *Inditione quar„ ta, die verò 29. Novembris Pontifi„ catus autem SSmi in Christo Patris,* „ *& D. N. D.* Benedicti *Divina* „ *Providentia PP. XIV. Anno Secun„ do supradicta Constitutio affixa, &* „ *publicata fuit ad valvas Basilicæ* „ *Lateranensis, & Principis Apo„ stolorum, necnon Cancellariæ Apo„ stolicæ, Curiæ generalis in Monte* „ *Citatorio, in Acie Campi Floræ,* „ *ac in aliis locis solitis, & consue„ tis Urbis per me Joannem Trifelli* „ *Apost. Curs.*

„ Nicolaus Cappelli Mag. Curs.

Laus Deo, & B. V. Mariæ sine labe Conceptæ.

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ

DECISIONES

A

CHRISTOPHORO COSCI

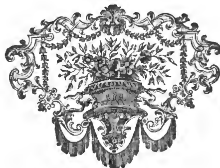
J. C. CLUSINO

COLLECTÆ

AD VOTA DECISIVA

DE SPONSALIBUS FILIORUMFAMILIAS

Quarum aliquæ antea impressæ, aliquæ vero de novo in lucem editæ.

ROMÆ MDCCLXIII.

TYPIS JOSEPHI, ET NICOLAI GROSSI

IN ÆDIBUS DE MAXIMIS

SVPERIORVM FACVLTATE.

SACRÆ ROTÆ ROMANÆ DECISIONES AD VOTA DECISIVA DE SPONSALIBUS FILIORUMFAMILIAS.

R. P. D. PENNA

Tullen. Matrimonii

Die Lunæ 13. Martii 1596.

SUMMARIUM

S *Ponsalia celebrantur per verba* = Promittimus unus alteri fidem Matrimonii =

3 *Commoditas intelligitur in diversis causis.*

4 *Matrimonii Contractus, vel Sponsalia celebranda quando Contrahentes commoditatem habuerint, intelligenda sunt tam respectu commoditatis bonorum, quam aliarum rerum.*

5 *Statuta imponentia pœnas contra Filios Contrahentes Matrimonia sine consensu Parentum sunt invalida.*

6 *Justus metus indignationis paternæ, & probabile periculum amissionis bonorum, inducit causam dissolutionis contractus.*

7 *Sponsalia de futuro etiam sub juramento inducunt obligationem compellendi Contrahentes ad Matrimonium de præsenti.*

8 *Patris consensus non requiritur ad Matrimonium.*

DECIS. I.

Alias decis.517. inter impress. cor. eod.

Ad Vot.I. sub num. 77. & ad Vot.IV. n. 162. & ad Vot. V. num.7.61. & ad Vot. VI. numero 35. & ad Vot. VIII. num.41. 63. 66. & ad Vot. IX. sub num. 176. 5. Matrimonii & num. 218. 9. Huic autem.

CUM Jacobus de Bargo, & Hector de Bleistain nobiles, & honesti Juvenes, mutuo, & casto amore forent capti, die 1. Julii 1592. sequentem promissionem reciprocam in hæc verba fecetunt, eidemque subscripserunt: *Sicuti Deo placuit facere nasci inter nos unam amicitiam sanctam, & honestam tendentem ad finem Matrimonii, & desiderantes illam reddere inviolabilem, cum una securitate, de nunquam mutando voluntatem, nos uno consensu, alteri fidem Matrimonii damus de nos insimul desponsando, statim quo commoditas id permiserit, in cujus fidem signavimus hanc præsentem nostris manibus.*

Officialis Tullensis die 13. Julii Anni sequentis 1593. Jacobum renitentem condemnavit ad adimplendam supradictam promissionem Matrimonialem, & cum in gradu appellationis dubitaretur, an sententia illius Officialis esset confirmanda, vel revocanda, utraque Parte informante, Rota revocandam censuit, quia licet propter illa verba, *promisimus, & promittimus* unus alteri fidem Matrimonii, (a) Sponsalia dicerentur fuisse contracta *Cap. Ex Literis il 2. Cap. Sicut, & Cap. Requisivit de Sponsalib. Covarruv. in epitome lib. 4. Decretal. part. 1. cap. 4.* Jacobi tamen promissio non fuit simplex, & absoluta, sed modificata, & temperata, per illa verba, *statim, quo commoditas id permiserit*, quibus non solum intelligebatur commoditas respectu turpitudinis, & infamiæ, ut scilicet sine aliqua turpitudinis nota Sponsalia ad effectum 2 3

(a) *Cavaler. decis.425. num.2.*

fectum perducerentur *l. Nepos Proculo ff. de verbor. signif. l. Avus ff. de jure*
4 *do:.* Sed etiam respectu commoditatis bonorum, ut sine illorum jactura ad Matrimonium per verba de præsenti pervenire posset, ut in d. *l. Nepos Proculo* voluerunt *Alciatus, & Joannis Brackæus in princ. vers. Aut sine magno rerum suarum*, & rursus *circa medium, vers. Unde dignitatis jacturam*, & ibidem *Rebuffus vers. Non absimile est* hanc enim fuisse verisimilem mentem Contrahentium tradit *Alciatus in d. l. Nepos*.

Item commoditas etiam intelligebatur respectu paternæ voluntatis, in cujus indignationem nolueratFilius incidere, sicut ipsemet Jacobus declaraverat.

In casu proposito non potuisse Jacobum contrahere Matrimonium, nisi cum maximo detrimento suo, & jactura bonorum, & cum paterna indignatione per publicum instrumentum Pater ostenderat, qui imprecatus Filio fuerat æternam maledictionem, ac insuper declaraverat, juxta potestatem per Leges, & ordinationes Principis, ac Patriæ sibi tributam, se illum exhæredaturum (*a*), ac privaturum omnibus bonis, & commodis, quæ post Patris obitum poterat sperare; Notum autem erat ex serie *Statu-*
5 *torum*, seu *Consuetudinum* generalium Lotharingiæ *tit. 1. cap. 17.* (quarum copia data fuit) graves pœnas ferri contra Filiosfamilias Contrahentes Matrimonia sine consensu, & voluntate Parentum, quæ licet manifeste sint invalida, (*b*) ex quo violant Matrimoniorum libertatem, quam Jura Pontificia ubique requirunt *Cap. Cum locum Cap. Requisivit Cap. Gemma de Sponsalib. Cap. Nullus 36. quæst. 2. Concil. Parisiens. 1. cap. 6. Concil. Trident. Sess. 24. cap. 9. de reformat. Matrim.* ad incutiendum justum timorem, & excludendam commoditatem, quam Contrahentes expresse in promissione reservaverant, satis erat ea de facto in Lotharingia observari; & hinc propterea oriebatur causa rationabilis, ob quam foret ab hujusmodi compulsione abstinendum (*c*) præsertim cum alias ex indignatione paterna, probabili periculo amissionis bonorum justus metus induci di- 6
catur ad dissolvendos contractus *Bald. in l. Interpositas Cod. de transact. Cravett. cons. 49. num. 2. Osasc. decis. Pede-* 7
mont. 179. num. 3. Bartol. in l. Si ob turpem num. 6. ff. de condit. ob turp. caus. Ruin. cons. 23. num. 9. lib. 1.

Atque ex his respondebatur ad jura, & argumenta, quibus Informantes pro Puella nitebantur docere Jacobum fuisse compellendum, licet enim verum sit Contrahentem Sponsalia de futuro etiam sine juramento compelli (*d*) posse ad contrahendum Matrimonium per verba de præsenti *Cap. Ex literis il 2. & Cap. Requisivit de Sponsalib.* ubi communiter Doctores *Gabriel. cons. 159. lib. 2.* & censuit sæpe *Rota* & signanter *in una Abulen. Matrimonii cor. R. P. D. meo Blanchetto die 28. Maii 1593.* & parentum contradictionem non posse illa impe- 8
dire, cum illorum consensus non sit necessarius *Cap. Sufficiat 27. quæst. 2.*

Paternæ tamen maledictionis timor, & metus, & pœna a patre comminata, qui in bonorum successione (legitima excepta) poterat ei valde præjudicare (sicut jam per publicum instrumentum protestatus fuerat) justam excusationis causam præbere visa sunt, ut non deberet compelli (*e*) ad Matrimonium contrahendum, præsertim cum eædem causæ antecedentem Juvenis consensum in contrarium dissensum commutasse putarentur.

EMI-

(*a*) *Adde Cavaler. decis. 447. num. 2. & Seraphin. dec. 1258. num. 1.* (*b*) *Vid. Vot. VIII. a n. 62. ad fin. & signanter n. 66.* (*c*) *Adde Duran. dec. 242. num. 2. & seq. ubi plures decis. alleg.* (*d*) *De hoc articulo vid. Sanch. qui plures refert in tract. de Matrim. lib. 1. disp. 29. fere per tot. Cavaler. decis. 421. num. 1. & 2. Seraphin. dec. 1112. n. 1. & 2. Rot. divers. par. 1. decis. 497. num. 1.* (*e*) *Sponsalia enim non obligant si superveniat justa causa ad dissolutionem, ut per decis. annotatas supra, quibus adde Coccin. decis. 437. num. 2. 3. & 8. Seraphin. decis. 1258. num. 2. ubi ad propositum allegat hanc decis.*

EMINENTISSIMO BUSSIO

Marianen. seù Acien. nullitatis Matrimonii.

Lun. 3. Decembris 1736.

ARGUMENTUM

Ad Matrimonii validitatem requiritur liber utriusque Contrahentis consensus, nec est sufficiens consensus fictè datus ex justa, & urgenti causa.

SUMMARIUM.

1 *Fictis species.*

2 *Stuprator carceratus, & condemnatus ad desponsandam Stupratam, si factis judicialibus protestationibus, & Stupratæ intimatis super nullitate futuri Matrimonii, deveniat ad ejus apparentem celebrationem, Matrimonium est invalidum.*

3 *Maximè si libertati restitutus, statim in Judicio illius nullitatem deducat.*

4 *Inter cætera ad Matrimonii validitatem requiritur liber utriusque Contrahentis consensus.*

5 *Nec sufficit consensus fictè datus ex justa, & urgenti causa.*

6 *Verba Contractus Matrimonialis prolata per vim, & metum cadentem in constantem virum non sunt indicia liberi, & absoluti consensus.*

7 *Dicitur per vim, & metum fuisse per prætensum Stupratorem contractum cum Stuprata Matrimonium, quando illud contraxit in vim injustæ sententiæ coactivæ, et ad effectum se eximendi a Carceribus.*

8 *Feminæ minus aptæ ad perhibendum testimonium a Jure Canonico reputantur.*

9 *Non remanet probatum Stuprum per testes, qui non sunt contestes, & deponunt per indicia vaga, & incerta, non autem per signa, & demonstrationes undiquè concludentes.*

10 *Neque per testes deponentes se audivisse rumorem, & vocem postea falsam repertam de tumescentia Ventris Stupratæ.*

11 *Transitus asserti Stuprantis pluries repetitus sub Fenestris Mulieris, illiusque ingressus in ejusdem Mulieris domum sunt actus nè a longe Stuprum attingentes, quibus Reus negativus non remanet de delicto convictus.*

12 *Injusta est coactiva, si Reo denegata fuit defensio mediante examine testium in reprobationem aliorum testium Fiscalium.*

13 *Si Reus a rejecto examine dictorum testium appellet, non potest Judex sententiam ferre, eumque cogere ad desponsandam Stupratam.*

14 *Protestationes factæ per Reum tam ante, quam post Matrimonium se non aliter illud contrahere, & contraxisse nisi per vim, & metum, optimè pandunt ipsius dissensum, & contrarium animum validitati Matrimonii.*

15 *Statutum Corsicæ disponit, quod Stuprator teneatur desponsare Stupratam, quatenus ipsa velit, sin minus eamdem congruè dotare.*

16 *Quod tamen intelligendum, quando Stuprum non controvertitur, secus si Stuprator non sit de Stupro convictus.*

DECIS. II.

Ad Vot. I. numero 154.

Elata ad Curiam Gubernatoris Corsicæ contrà Joannem Baptistam de Angelis querela, commissi Stupri in Personam Juliæ Mariæ Novellæ, fuit ille carceribus mancipatus, & deindè per Sententiam ad contrahendum cum Stuprata nuptias, 2 adstrictus, dummodò tamen ista suum consensum accomodasset, sin minùs ad eam dotandam juxtà vires Patrimonii.

Per-

Perterritus Joannes Baptiſta te-
nore Sententiæ, & mente volvens,
quod ab ulteriori ſquallore carcerum,
quem ſpatio quindecim menſium jam
paſſus fuerat, non erat ei datum alio
medio ſe eximere, quàm cum appa-
renti contractu Matrimonii; Idcircò
ne de hujuſmodi veritate umquam du-
bitari poſſet, & ad hoc, ut ſuus a-
verſus animus iſtis coactis nuptiis ſem-
per appareret, ſatiùs putavit ſe præ-
2 munire iteratis proteſtationibus etiam
judicialiter dictæ Mariæ Juliæ inter-
pellatis ſuper nullitate futuri Matri-
monii, & clypeo iſtarum proteſtatio-
num devenit ad apparentem celebra-
tionem Matrimonii in faciem Eccleſiæ.

Nullitatem dicti Matrimonii præ-
cedenter Juliæ interpellatam, dictus
Joannes Baptiſta ſtatim libertati reſti-
tutus deduxit coram Reverendiſſimo
Epiſcopo Marianen., ſed rejectus con-
traria Sententià ſuper peremptione
Inſtantiæ, recurſum habuit ad no-
ſtrum Sacrum Auditorium, & expedi-
tis ſolitis literis citatorialibus, illiſ-
3 que legitimè præſentatis, cum Julia
Maria comparere neglexerit, ad iſtan-
tiam Joannis Baptiſtæ per contradictas
exquiſivi DD. = *An conſtet de nullita-
te Matrimonii* = Et reſponſum retuli
pro Informante; ideſt *Affirmativè*.

Certum namque erat, quod ad Ma-
4 trimonii validitatem neceſſariò inter
cætera requirebatur utriuſque Contra-
hentis liber conſenſus ad *Text. In Cap.
Cum locum de Sponſalib.* nèc erat ſuf-
ficiens conſenſus fictè datus ex juſta,
5 & urgenti cauſa ad id agendum co-
gente per alium *Text. in Cap. Veniens,
& Cap. Requiſivit de Sponſalib. Sperell.
deciſ. 5. per tot. Rot. coram Ludoviſ.
deciſ.* 326. *num.* 18., quià in hoc caſu
ceſſat voluntatis libertas omnimodè
neceſſaria, & verba ſubſecuti contra-
ctus Matrimonialis uti prolata per
6 vim, & metum cadentem in conſtantem
Virum, non ſunt indicia liberi, & ab-
ſoluti conſenſus *Surd. conſ.* 313. *n.* 45.
Ciarlin. controv. 108. *num.* 48. *Paul-
mol. deciſ.* 102. *num.* 12. *Rot. coram
Seraphin. deciſ.* 859. *num.* 5., *& In
Hiſpalen. Matrimonii* 21. *Febr.* 1718.
§. *Cum itaque coram b. m. Foſcaro*.

Et ſanè, quod in contrahendo
Matrimonio conſenſus, & voluntas
Joannis Baptiſtæ non fuerit libera, ſed
meticuloſa, ſatis apertè reſultabat ex
eo, quod ipſe ad ineundum Matrimo-
nium ſe induxerat in vim injuſtæ Sen-
tentiæ coactivæ, & ad effectum ſe exi-
mendi a Carceribus, in quibus cum 7
periculo ſalutis, & vitæ retinebatur.
Impoſitum namque erat Joanni Bapti-
ſtæ delictum commiſſi ſtupri, nec ipſe
erat de tali culpa convictus vel ex
propria confeſſione, vel ex Teſtibus
Fiſcalibus, cum iſti paterentur plures
exceptiones tam in dicto, quam in
Perſona; Proceſſus enim Fiſcalis erat
compilatus cum depoſitione ſex Te-
ſtium, quorum quinque ſunt Fœminæ
minùs aptæ de jure Canonico ad pro- 8
bationem reputatæ *Cap. Mulierem* 33.
quæſt. 5. *Cap. Foris de verbor. ſignifi-
cat. Honded. conſ.* 10. *num.* 24. *Clar. In
prax. Criminal.* §. *Final. quæſt.* 24. *ver-
ſic. De jur. Canonic.*

Ulteriùs non ſunt Conteſtes, &
de delicto ſtupri deponunt per indicia 9
vaga, & incerta, non autem per ſi-
gna, & demonſtrationes undiquè con-
cludentes, & alter Teſtis Simon Pe-
trus Ginnettini unicè deponebat ſe au-
diviſſe rumorem, & vocem poſtea fal- 10
ſam repertam de tumeſcentia Ventris
Juliæ Mariæ, dictumque Joannem Ba-
ptiſtam pluries vidiſſe tranſeuntem ſub
feneſtris Mulieris, & ejus Domum in-
troeuntem, cum aliis actibus nèc a
longe Stuprum attingentibus, ac pro- 11
pterea ex dd. probationibus nullo pa-
cto Reum negativum poſſe dici de de-
licto convictum firmant *Abb. in Cap.
Tertio loco n.* 10. *de probat., & In Cap.
Cum non ab Homine verſic. Imò plus
dicit. de Judic. Alciat. de præſumpt.
regul.* 3. *præſumpt.* 1. *num.* 2. *Farinacc.
conſ.* 68. *num.* 17. *In fin. tom.* 1.

Accedente præſertim in compro-
bationem injuſtæ coactivæ, quod ei-
dem Joanni Baptiſtæ fuit denegata na-
turalis defenſio mediante examine Te- 12
ſtium in reprobationem aliorum Fiſca-
lium, à quo rejecto examine Teſtium,
cum ipſe appellationem interpoſuiſſet,
non erat datum Judici devenire ad
prolationem præfatæ Sententiæ coa-
ctivæ ad contrahendas nuptias cum 13
d. Julia, unicè innixæ præfatis Teſti-
bus

bus reprobandis ad *Text. in Clementin. Pastoralis in fin.* ibique *Gloss.*, *&* *Doctores de Sentent.*, *&* *Re judicat. Farinacc. cons. 156. num. 24. Boss. in prax. Criminal. tit. de confess. lib. 6.*

Injustæ coactivæ præcedenti ex d. Sententia adstipulabatur pro effectu nullitatis Matrimonii positivus dissensus Joannis Baptistæ satis apertè panditus per iteratas protestationes, & præcisè in actu proximo celebrationi Matrimonii = ibi = *Dice, ch'è pronto ad eseguire la nulla Sentenza, perchè per pericolo della Vita, e delle sue sostanze non può durare più longamente in Carcere &c., protesta però che quanto hà fatto fin' ora, e quanto è per fare fino alla celebrazione del Matrimonio inclusive, non è di sua volontà, mà per vim, & metum cadentem in constantem virum, e vuole sempre avere detto Matrimonio per nullo* = quæ animi declarationes tàm ante, quàm post Ma-
14 trimonium prosecutæ, optimè pandunt dissensum, & aversum animum Joannis Baptistæ repugnantem libertati, & validitati Matrimonii ad *Text. in l. Si qua Mulier ff. de eo, quod met. caus. Guttier. de Matrimon. cap. 76. num. 16. Sanchez. eod. tract. lib. 4. disput. 13. num. 3. Piton. discept. 12. n. 4., & sequen.*

Neque ulla vis fieri poterat in
15 Statuto Corsicæ *cap. 41.* demandante, ut Stuprator teneatur nubere cum Stuprata, quatenùs ista velit, sin minus eamdem congruè dotare, cum quà dispositione Statuti processit quoque suprarelata Sententia. Siquidem dispositio dictæ Legis municipalis tunc sibi locum fortassè vindicare posset, si circa Stuprum nulla adesset contentio,
16 secus autem quando, ut in præsenti casu, Stuprator non est de delicto convictus, & probationes adductæ tale Reatum non concludunt.

Et ità &c. per contradictas &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO

Majoricen. Sponsalium.

Lunæ 25. Aprilis 1746.

ARGUMENTUM

Quando sit locus coactioni adversus Virum Sponsalia frangentem.

SUMMARIUM

1 *Facti species.*
2 *Sponsalia ea sunt, in quibus fit mentio, & repromissio futurarum Nuptiarum.*
3 *De illis constat, quoties constat de mutua Contrahentium promissione ineundi Matrimonium.*
4 *Hanc mutuam promissionem probant quoque Testes propter Sexum, aut Consanguinitatem alias minus idonei judicialiter examinati.*
5 *Potissimum si adsit inter eos Sacerdos, qui in locum Parochi mutuam Sponsorum promissionem recepit.*
6 *Etiamsi præcisa verba Contrahentium non referant*, & n. 9.
7 *Sponsalia non à verborum formula, sed à reciproca voluntatis significatione substantiam desumunt.*
8 *Ad contrahenda Sponsalia sufficit Contrahentium consensus.*
9 *Nulla præstituta est formula verborum adhibendorum in contrahendis Sponsalibus.*
10 *Sed per signa etiam tacita Contractus perfectus reputatur*, & n. 15.
11 *Signa, & adminicula sunt reciproca inter utriusque Sponsi Parentes officia.*
12 *Preliminares habiti tractatus, omniaque conventa, quibus decori, & compendio futurorum Conjugum consultum esset.*
13 *Convocatio ad Sponsalia utriusque Familiæ Consanguineorum, & Sacerdotis apud quem Sponsi mutuam fidem præstarent.*
14 *Annuli hinc inde in arrham permutati, & oblata ibidem Sponsæ munuscula.*

Oo 16 Ex

16 *Ex silentio triennali, & ultra circa Matrimonium post contractum Sponsaliorum, non arguitur Sponsaliorum resolutio, nisi contrahendis Nuptiis dies præstituta esset, aut uno ex Sponsis reluctante, alter acquievisset.*

17 *Fama de Sponsalibus jam perfectis summoperè attendi debet, nèc adversus eam exceptiones amplius admittuntur.*

18 *Sponsalia probantur per confessionem Sponsi reluctantis.*

19 *Nulla major probatio, quam propria oris confessio.*

20 *Etiam in terminis Sponsalium.*

21 *Constito de Sponsalibus, Sponsus reluctans cogendus est ad Matrimonium ineundum medio Censurarum.*

22 *Libertas substantialiter in Matrimonio requiritur*, & n. 24.

23 *Deficiente in Sponsalibus Juramento non est locus relaxationi Censurarum*, & n.27.

Contrarium n.28.29.30.31.

Declara ut n.39.40.

24 *Non licet promissa non solvere, pacta non servare, & datam frangere fidem.*

25 *Liberum est Sponsalia non contrahere, sed iis contractis resilire non licet.*

26 *Libertatem amittit, qui in Sponsalibus statum Conjugalem assumere consentit.*

28 *Ecclesia est fons justitiæ.*

32 *Simplex monitio contra Sponsum reluctantem fieri debet, quando Judex ex facti circumstantiis à Censuris esse abstinendum agnoscit.*

33 *Vel ubi agitur de compellenda Fœmina*, & n.36.

34 *Ex cujus levitate facilior Censurarum despectus, & difficilior coacti Matrimonii exitus timeri potest.*

35 *Resiliens à Sponsalibus Fœmina leve irrogat Viro præjudicium.*

36 *Fœmina vero à Sponso relicta de sinistra Hominum opinione periclitatur.*

37 *Fœmina contumax est monenda, Masculus vero cogendus*, & n.38.39.

40 *Si hic nullam reluctantiæ suæ legitimam afferat excusationem.*

41 *Quando non constat de Sponsalibus, nèc etiam Masculus cogi potest*, & n. 44.

42 *A Sponsalibus resilire non licet, quando inter Sponsos nulla intercedit disparilitas conditionis.*

53 *Vel si hæc intercesserit, nihilominus Sponsus reluctans, ejusque Parentes de illa antea optimè conscii Sponsalibus præbuere consensum.*

45 *Testis unicus sibi, & aliis contrarius nihil probat.*

46 *Dissensus Patris, ejusque comminatio Exhæredationis facta Filio non præbet eidem Filio justam causam resiliendi à Sponsalibus, quando dissensus est irrationabilis, & suspicari potest ad opportunitatem confictus.*

47 *Quidquid secus dicendum esset, si inita fuissent Sponsalia sub conditione paterni consensus.*

48 *Quæ conditio nèc etiam suffragatur, nisi fuerit apposita in ipso Sponsaliam actu, sed ex intervallo.*

49 *Si Pater consensum præterit in Sponsalibus Filii, deindè dissentire non potest.*

50 *Et si Filium à fidei datæ implemento reluctantem confoveat, ipse quoque Censuris subjicitur.*

51 *Procedi debet ad Censuras non obstante calore litis.*

D E C I S. III.

Ad Vot.I. num.172. & ad Vot III. sub n.48. & ad Vot.V. num.7. & ad Vot.IX. sub num.175. §.Hic etenim.

Idem de ineundo Matrimonio, quam Claræ Febrer Llinà dederat Vincentius Alberti, cum implere postmodum recusaverit, remissoque annulo in arrham futuri Conjugii recepto, alienum ab ea re ani- 1
mum suum aperuerit, in Judicium à decepta Sponsa vocatus fuit coram Vicario Generali Majoricen., qui com-

comperto, quod Sponsalia de futuro
ritè, legitimèque contracta fuerint,
contrahendum itidem pronunciavit
Matrimonium per verba de præsenti,
& reluctantem Vincentium opportu-
nis Juris remediis desuper compellen-
dum declaravit. Directa autem mihi
ab hujusmodi Sententia appellationis
commissione, diù anceps fuit Sac. hujus
Tribunalis Judicium, scissisque suffra-
giis in tribus Propositionibus *sub die-
bus* 11. *Junii*, 22. *Novembris* 1745.,
1 *&* 11. *Februarii proximè præteriti*,
nulla prodiit resolutio, donèc omnes
hodiè DD. ad Sententiam ferendam
adsciti proposito Dubio = *An constet
de Sponsalibus*, *& sit Locus Canonicæ
coactioni in casu &c. responsum in
omnibus affirmativum reddiderunt* =

Parum difficultatis habuit resolu-
tio, quoad primam Dubii partem,
dum Sponsalia ea sunt, in quibus men-
tio fit, & repromissio futurarum Nu-
2 ptiarum ad *Text. in leg.* 1. *ff de Sponsal.*,
cum quo consonat *Can. Nostrates* 30.
quæst. 5., & ad hoc ut de illis consta-
re dicatur, nil ultrà requiritur, nisi
quod Contrahentes fidem de ineundo
Matrimonio invicem Interposuerint
3 *Rota decis.* 572. *num.* 3., & aliis addu-
ctis *in Tuden. Sponsalium* 2. *Martii
proximè præteriti* §. *Exordiendo coram
R. P. D. meo Caprara*: In casu autem
de promissione Vincentii, ac de re-
promissione Claræ dubitari nullimodè
poterat, cum de ea uno ore depone-
rent plures Testes formitèr examinati,
qui actui celebrationis Sponsalium in-
terfuerant. Id autem probationis ge-
nus, quod validum semper est, vali-
dissimum profectò fundamentum præ-
bet in subjecta materia, in qua judi-
ciali Testium depositioni tantùm attri-
buitur, ut omnibus credatur, etiam
iis, qui alias vel propter sexum, vel
4 propter consanguinitatem minus repu-
tarentur idonei ad *Text. in Cap. Vi-
detur qui Matrim. accus. poss.*, *Rota
decis.* 621. *num.* 1. *part.* 18. *recent.*,
& coram Ubald. decis. 604. *num.* 1., *&
coram Buratt. decis.* 143. *num.* 1., *&
coram Falconer. decis.* 6. *num.* 2., *&
seqq. sub tit. de Sponsal.*, *& Matrim.*;
Præsertim quia inter eosdem Testes
adest Sacerdos Joannes Mus, qui in
locum absentis Parochi ad recipien-
dam mutuam fidem, ac repromissio-
nem fuerat à Sponsis vocatus, & præe-
lectus, adeòque de eo deponit, in
quo ipse primam gesserat personam, 5
& principalem partem habuerat, ut in-
dividualitèr perpendit *Rota in alia
Majoricen. Sponsalium* 29. *Januarii*
1712. §. *Validius cor. clar. mem. Card.
Scotto*.

Quin recensitis Testibus quid-
quam detrahat, quod præcisa non re-
ferant verba Contrahentium; Ultra 6
quod enim nèc desunt, qui de iis
etiam adamussim deponant: Ulterius
cum Sponsalia non a verborum formu-
la, sed à reciproca voluntatis significa-
tione substantiam desumant, ideò san- 7
citum est, ut ad illa legitimè contra-
henda = *Sufficiat secundum leges solus
eorum consensus, de quorum conjun-
ctionibus agitur* = juxta verba *Cap.
Sufficiat* 27. *quæst.* 2.: Quoties itaque 8
omnes Testes univocè in eo conve-
niunt, quod fides utrimque de futu-
ris Nuptiis data fuerit, atque recepta,
nil desiderandum superest ad hoc, ut
Sponsalia perfectissimè probata dici
debeant, nèc ultra inquirendum,
qualia fuerint in id adhibita verba, 9
cum de eis nullibi præstituta formula
habeatur ad *Text. in Cap. Si inter de
Sponsal.*, *& Matrim.*, imò utcumque
certus eliciatur consensus, nèc ver-
bis opus est, sed signis etiam tàcitis 10
contractus perfectus reputatur ex
*Gloss. In Cap. Tuæ Fraternitati verb.
Verba de Sponsalib.*, *Sanchez de Matrim.
lib.* 1. *disp.* 22. *num.* 3. *Clarlin. controv.
forens. lib.* 2. *cap.* 174. *num.* 61., *&
seqq.*, *Rota decis.* 743. *num.* 3. *par.* 3.
recent., *& coram Caval. decis.* 421.
num. 1.

Si rei gestæ series perpendatur,
talia occurrunt signa, & adminicula,
ut ex eis de absoluto Sponsalium con-
tractu dubitare non liceat; Constat 11
enim præmissa fuisse reciproca inter
utriusque Sponsi Parentes officia, præ-
liminares habitos tractatus, omniaque
conventa, quibus decori, & compen-
dio futurorum Conjugum consultum 12
esset: Mox ea majori, qua fieri po-
tuit, solemnitate celebrata fuisse
Sponsalia, convocatis ad id utriusque

 Fa-

Familiæ Conſanguineis, accitoque Sa-
13 cerdote, apud quem Sponſi mutuam
ſibi fidem præſtarent, annulos hinc in-
de in arrham fuiſſe permutatos, ob-
14 lata ibidem Sponſæ munuſcula, alia-
que peracta, ex quibus ſicuti Contra-
hentium conſenſus à reſpectivis Pa-
rentibus collaudatus abundè elicitur,
15 ita eo magis conſtat de indeclinabili
Sponſalium perfectione, ut recenſi-
tas circumſtantias ſparſim perpenden-
do firmant *Gloſſ. in Cap. Si inter. 31.*
verbo Dicente de Sponſal., & Matrim.,
& Cap. Literas 4. verb. Placere con-
ſueverit de deſponſ. impuber., *Bald.*
conſ. 148. *num.* 13. *vol.* 1., *Maſcard.*
de probat. concl. 100. *vol.* 1., *Rota co-*
ram Buratt. deciſ. 143. *num.* 34., *&*
per tot., *& coram Falcon. deciſ.* 6.
num. 8. *tit. de Sponſal.*, *& in Nova-*
rien. Sponſalium 1. *Julii* 1693. §. *Ad-*
minicula coram bon. mem. Muto.

Ex eo verò quod poſtmodum per
triennium, & ultrà de Matrimonio
actum non fuerit, perperam inſerri
16 contendebatur Sponſalium reſolutio.
Siquidem id urgere poſſet, ubi con-
trahendis nuptiis dies præſtituta eſſet,
vel uno ex Sponſis reluctante, alter
acquieviſſet, in quibus terminis lo-
quitur *Text. in leg.* 2. *Cod. de Sponſal.*,
& procedunt authoritates per Vincen-
tium allegatæ: Cæterum quoties, pro-
ùt in caſu, nullus præfinitus habetur
ad Matrimonium terminus, & ut pri-
mùm Vincentius alienum ſeſe præbuit,
Clara ei ſtatim acerrimè contradixit,
tantum abeſt, ut lapſus temporis
Sponſalium reſolutionem operetur,
quin potiùs exindè validius eruatur ad
eorum firmitatem adminiculum, quip-
pè quia ex familiari inter Sponſos
conſuetudine diù continuata, atque
ex agnitionibus, quibus Parentes, &
Conſanguinei eos tamquam Sponſos
habuerunt, publica invaluit fama de
17 Sponſalibus jam perfectis, quæ ſum-
moperè attendi debet, nèc adverſus ea
exceptiones amplius admittuntur *Arg.*
Text. in Cap. Illud quoque depræſum.,
Rota cor. Lancett. dec. 139. *n.* 3., *& in*
Viennen. Matrimonii 25. *Julii* 1703.
§. *In idem*, *& in Majoricen. Sponſa-*
lium 29. *Januarii* 1712. §. *Urgebant*
coram clar. mem. Card. Scotto.

Ut autem nil deſit ad tuto judi-
candum de perfectione Sponſalium,
concurrit confeſſio ipſius Vincentii,
qui judicialitèr conventus reſpondere
debuit articulis per Claram exhibitis,
eaque occaſione non valuit Sponſa-
lium veritatem non fateri, præcipuè
in reſponſione ad tertium Capitulum,
in quo cum interrogaretur de mutua
repromiſſione coram Sacerdote præ-
ſtita, de annulis permutatis, deque 18
oblatis Sponſæ munuſculis reſpon-
dit = *Che contiene la verità detto ter-*
zo Capitolo = Scitum verò eſt nullum
magis abſolutum probationis genus
reperiri, quàm quod ex propria oris 19
eruitur confeſſione per *Text. in Cap.*
Per tuas de probat. Leg. Generalitèr
Cod. de non numerat. pecunia, & in 20
terminis Sponſalium *Rota coram Bu-*
ratt. deciſ. 743. *num.* 23., *& deciſ.* 172.
num. 12. *par.* 2. *recent.*, *& in Nova-*
rien. Sponſalium 1. *Julii* 1693. §. *De-*
mum coram Muto, *& in dicta Majo-*
ricen. Sponſalium §. *Neque*, *& ſeqq.*
coram Card. Scotto.

Conſtito itaque de Sponſalium
contractu numeris omnibus abſoluto,
ſicuti Vincentius ex juſtitiæ debito ob-
ſtrictus remanſit ad liberandam fidem
Claræ præſtitam, ita DD. ad ſecundam
dubii partem reſpondentes judicarunt
eumdem reluctantem medio Cenſura-
rum eſſe cogendum, ut Matrimonium
per verba de præſenti contrahere te- 21
neatur juxta ſancita in *Cap. Præterea*
& in Cap. Ex literis il 2. *de Sponſa-*
lib., *& Matrim.*, quibus ſanctionibus
obſecuta paſſim eſt *Rota deciſ.* 609.
coram Mazzanedo, & pluribus addu-
ctis *deciſ.* 516. *num.* 1. *coram Anſaldo*,
& in Camerinen. Sponſalium 12. *Ju-*
nii 1711. §. *Motivum coram bon. mem.*
Priolo.

Nèc ad evadendam hujuſmodi
coactionem, quidquam profuit alle-
gare vel libertatem in Matrimonio
ſubſtantialitèr requiſitam, & ſapiùs 22
per Canones inculcatam, ut *in Cap.*
Gemma de Sponſal., & alibi, vel
quod in controverſis Sponſalibus Ju-
ramentum non fuerit interpoſitum,
eoque deficiente, Cenſurarum relaxa- 23
tioni locus non ſit, juxta opinionem
Gabriel. in conſ. 186., & aliorum.

Quo

Quo enim ad primum, liberum profecto homini esse debet sese Matrimoniali foedere alligare, non tamen exindè licet promissa non solvere, pa-
24 cta non servare, & datam frangere fidem contra *Text. in Cap.* 1., *&* 3. *de pact.*; Ideòque in subjecta materia liberum quidem est Sponsalia non contrahere, sed nullimodè licet, eis
25 legitimè contractis, ab exposita nubendi obligatione resilire, propterea quod libertas, quae unicuique de jure inest, amittitur, ubi quis in Sponsa-
26 libus per verum, ac deliberatum consensum sese Maritalem statum assumpturum fore paciscitur, ut notant *Skim. in Jus Canon. lib.* 4. *tit.* 1. *cap.* 4. §. 3. *num.* 25., *Picler. in Jus Canon. lib.* 4. *tit.* 1. §. 3. *num.* 41.

Quo verò ad defectum Juramenti, quamvis *Gabriel* supra allegatus, aliique in eam pervenerint sententiam, ut firmarent Censuris utendum non esse, ubi Sponsalia juris jurandi
27 religione destituta comperiantur, contraria tamen verior, & ubique recepta opinio est, ut scilicet Ecclesiastica coactione indistinctè compellantur & hi, qui de ineundis Nuptiis jurarunt, & qui de eis absque juramento
28 pacti sunt; utrique enim ex justitiae debito tenentur, & proindè aequum est, ut ab Ecclesia justitiae fonte ad debitum exsolvendum cogantur, ut reprobato *Gabriel.*, substinet *Mantic. de tacit. lib.* 3. *tit.* 18. *num.* 5., *Carrer. de Sponsal. lib.* 1. *cap.* 11., *Sanchez de Matrimon. lib.* 1. *disp.* 29. *num.* 4., *Thomat. decis. Marchi.* 84. *num.* 1. *vol.* 1., *Rubeus ad decis.* 431. *num.* 62., *& seq. par.* 4. *tom.* 2. *recent.*, & hanc sententiam constantèr amplexa est *Rota in*
29 *decis.* 163. *num.* 3., *& seqq. par.* 9. *recent.*, *& decis.* 1112. *numer.* 1. *coram Seraphin.*, *& decis.* 415., *&* 526. utrobique *num.* 1. *coram Cavaler.*, *& in Novarien. Sponsalium* 1. *Julii* 1693. §. *Firmatis coram bon. mem. Muta*, *& in Majoricen. Sponsalium super Censuris* 29. *Januarii* 1702. §. *Nullate-*
30 *nus*, *& seqq. coram clar. mem. Card. Scotta*. Eamdemque sententiam firmavit Sacra Congregatio Concilii *in Faventina Sponsalium* 1. *Junii* 1737. *ad* 2. *dub.*

Inapplicabilis verò visa est dispositio *Text. in Cap. Requisivit de Sponsal.*, ubi ad monitionem potius, quam ad coactionem procedendum esse in
hac materia sancitur. Praemisso enim, 31
quod in hoc etiam *Textu* res est de Sponsalibus juratis, & ideo nullum ex eo appositae distinctionis circa Sponsalia non jurata argumentum valeat desumi: Illud animadverterunt DD., quod sicuti in alio supra allegato *Cap. Ex literis il* 2. *titul. eod.* coactio expressè demandatur, ita ad tollendam inter Decretales contrarietatis notam, sic utramque conciliare oporteat, ut simplex monitio 32
juxta *Cap. Requisivit* fieri debeat, vel ubi ex facti circumstantiis Judex prudenter sibi a Censuris abstinendum agnoscat, vel ubi agatur de compellenda Foemina, de qua *Textus* prae- 33
cisè loquitur: Porro a Sexus imbecillitate, innataque Mulierum levitate, & facilior Censurarum despe- 34
ctus, & difficilior coacti Matrimonii exitus timeri potest: Ultra quod resiliens a Sponsalibus Foemina leve irrogat praejudicium Viro, qui alteram, 35
cui nubat, facilè adinvenire valeat, quae omnia secus sunt in Masculo, contra eum quippe facit, & virilis constantia, & gravissimum praejudicium deceptae Mulieris, quae a proprio Spon- 36
so relicta de sinistra Hominum opinione periclitatur; Hinc Foeminam contumacem monendam ad tramites *Cap. Requisivit*, Masculum verò reluctan- 37
tem cogendum ad tramites alterius *Cap. Ex literis*, saepius distinguendo firmavit *Rota decis.* 516. *num.* 17., *& seq. coram Ansald.*, *& decis.* 337. *numer.* 14. *& seq. coram Crispo*, *& in Albanen. Sponsalium* 24. *Junii* 1711. *coram clar. mem. Scotto*, *& in Moguntina Sponsalium* 20. *Novembr.* 1741. §. *fin. cor.* R. P. D. *meo Molino*; Eodemque modo inter Masculum, & Foeminam distinxit Sacra Congregatio 38
Concilii in *Faventina Sponsalium* 1. *Junii* 1737., *& in Pisauren., seu Senogallien. Sponsalium* 14. *Dec.* 1743.

Auctoritates autem per Vincentium allegatae ad probandam distinctionem inter praestitum, ac omissum in Sponsalibus juramentum, minus ha-

habentes, compertæ, ſunt aliæ enim
utpote loquentes de Fœmina ſimpli-
39 citer monenda confirmant potius opi-
nionem in ſuperiori §. firmatam, ut
ſunt *deciſ.* 1112. *coram Seraphin. de-
ciſ.*979. *coram Molines*, *& contuma-
cialis deciſ.*77. *coram Kaunitz*; Aliæ
autem, utpote ex legitima cauſa
Sponſalium diſſolutioni indulgentes
tradi non poſſunt ad cauſam, in qua
Vincentius, ut infra patebit, nullam
40 reluctantiæ ſuæ legitimam afferre va-
luit excuſationem, talis eſt *deciſ.* 19.
*part.*10. *recen.*, Aliæ demum a coa-
ctione abſtinuerunt, eo quod de
Sponſalibus non conſtabat, prout in
41 caſu uberrimè ex ſupra dictis conſtat,
cujus generis ſunt contumaciales De-
ciſiones in *Pampilonen. Sponſalium* 6.
Decembris 1716. *coram Cardinal. Cin-
cio*, *& in Surrentina Sponſalium* 8.
Febr. 1734. *coram bon. mem. Horrach.*,
& in Majoricen. Sponſalium 10. *Junii*
1735. *confirmata* 25. *Novemb. ejuſdem
anni coram Emo Creſcentio*.

Momentum igitur difficultatis
redactum eſt ad cauſas, propter quas
Vincentius rationabiliter a promiſſis
reſilire poſſe contendebat; Verùm
omnes meritò rejectæ ſunt, cum nec
graves, nec urgentes, prout opus
eſſet, compertæ fuerint, quod enim
dicebatur de conditionis inæqualitate,
ſublatum fuit ex facto, unde conſtitit,
utriuſque Sponſi familias inter hone-
42 ſtas Terræ Mahonis adnumerari, imo
inter eas aliqualem etiam ſanguinis
conjunctionem intercedere, en inſu-
per addito, quod exceptio diſparita-
tis hujuſmodi malè reſonat in ore
Vincentii, qui in hac ipſa Lite mor-
dicus ſubſtinet Sororem ſuam cum
Fratre Claræ eſſe Matrimonio conjun-
gendam. Cæterum in jure nihil ope-
ratur conditionis, & gradus differen-
tia, quoties Vincentius, ejuſque
Parentes ante Sponſalia de qualitate
Sponſæ, ac illius Familiæ optimè
43 certiores erant, ideòque ſi hoc non
obſtante, fides de Matrimonio data
eſt, eam frangere amplius non licet,
& opportuno tempore proſpicere
debebant, ut nobiliorem, ac di-
tiorem Sponſam invenirent ad *Text.
in leg. Si quis demum §. penultim ff.
locati*: quem in his terminis exornat
Sanchez de Matrim. diſput. 14. *n.* 2. *lib.*
1., *Roſignol. de Sponſal. part.* 2. *præ-
not.* 1. *n.* 2., *& ſeq.*, *Rubeus adnot. ad
deciſ.* 431. *n.* 103., *& ſeq. part.* 4. *tom.* 2.
recent., *Rota dec.* 163. *n.* 26. *part.* 9. *t.* 1.

Neque itidem in facto ſubſiſtebat
quod correſpectivè ad Matrimonium
Vincentii cum Clara, utriuſque Pa-
rentes aliud contrahendum eſſe con-
venerint inter Fratrem Claræ, & So-
rorem Vincentii, cumque Frater
Claræ ex præcepto Patris ſui nuper a
Terra Mahonis diſceſſerit, ne nube-
ret cum Sorore Vincentii, hinc ipſe
etiam a Sponſalibus correſpectivè, ut
ajebat, contractis reſilire juſtè poſſe
ſubſtinebat, ſiquidem nec Pater Cla-
ræ, minuſque Frater [teneræ cæte-
roquin ætatis adoleſcens, & literis,
ſcientiiſque addiſcendis Patria profe-
ctus] ullam de aſſerto reciproco Ma-
trimonio promiſſionem, vel obliga- 44
tionem emiſerunt, & ad id proban-
dum nil aliud adductum eſt, niſi de-
poſitio unius Teſtis, qui loquitur de
auditu ab ipſo Vincentio, quique eo-
dem contextu aſſerit Patrem Claræ
nunquam de aſſerto Matrimonio pa-
ctum eſſe, imo nec cogitaſſe, quique
demum ab aliis Teſtibus de negativa
aſſertæ correſpectivitatis deponenti-
bus enervatur. Unde Teſti huic uni-
co ſibi non minus, quàm aliis contra- 45
rio nulla eſt prorſus fides adhibenda
per *Text. in Cap. Licet de Teſtib.*, &
paſſim *Rota in Lauretona Immiſſionis
ſuper reſervatis* 24. *Jan.* 1727. §. *Quan-
tum coram bon. mem. Gamaches*.

Ex eo autem, quod Pater Vin-
centii ab hoc Matrimonio diſſentiat,
& Filio exhæredationem propter id
ſit comminatus, nulla deſumi poterat
juſta ad receſſum cauſa; ultra quod 46
enim diſſenſus hujuſmodi utpote irra-
tionabiliter ſuperventus (a) haud te-
merè ſuſpicari poterat ad opportunita-
tem confictus: ulterius cum Sponſalia,
de quibus agitur, purè, & abſolutè 47
inita conditione paterni conſenſus al-
ligata non eſſent, nil eſt propter quod
ex tali diſſenſu diſſolvantur, ut ad
Text. in Can. Sufficiat 27. *quæſt.* 2.
notant.

(a) Vid. Vot. IX. ſub n. 175. §. Nii pariter.

notant *Menoch. de præs. cap. 4. præs. 189. num. 5., Rota in Majoricen. Sponsalium super Censuris 29. Januarii 1712. §. Quatenus coram clar. mem. Card. Scotta*, & quamvis Vincentius respondendo ad articulos Sponsalia jam inita fassus fuerit, addita responsioni ea qualitate = *Con la condizione che sempre fosse con piacere del Padre del Deponente* = attamen conditionem hujusmodi nullimodè constat in ipso
48 Sponsalium actu fuisse appositam, ideoque superaddi non valuit ex intervallo per solam Vincentii assertionem, ut optimè notant *Sanch. de Matrim. lib. 5. disp. 6. num. 3., Rota coram Cavaler. dec. 415. n. 45.*

Sed quorsum hæc cum Pater Vincentii ipsemet interpositis officiis Sponsalia fieri curaverit, & ipse eorum celebrationi non solum interfuerit, & traditis Sponsæ Munusculis contractum collaudaverit, eique præsentiam, atque uberrimam approbationem præstiterit? In his utique terminis illius consensus, ut dici vellet necessarius, adhibitus jam luculenter fuit, & hodie Pater non potest
49 ab eo, quod semel placuit, dissentire, per regulam *Text. in Cap. Quod semel de regul. jur. in 6.*, & individualitèr notat *Carpzouv. in Jurispr. Eccl. lib. 2. tit. 3. defin. 59. num. 5., & per tot.*; Imo si obduratum filii animum, & a fidei datæ implemento re-
50 luctantem Pater consoveat, etiam adversus eum Censuras comminatur litteralis *Text. in Cap. Ex literis il 2. de Sponsal., & Matrim. relat. in Concil. General. Lateranensi 3. tit. de Sponsal. Can. 17. apud Labbæum tom. 13., & in Collect. Anton. Augustin. lib. 4. decretal. titul. 1. cap. 9. pag. 96., & apud Gonzal. num. 4. ad titul. de Sponsal. cap. 10. pag. 26., & 27.*

Denique quod Vincentius à Maritali erga Claram benevolentia discesserit stante præsenti Lite, causa esse non potest, cur ipse ab exposita nubendi obligatione absolvi queat; Actum quippe esset de Sponsalibus, si alter ex Sponsis Litem pro recessu ageret, & pro recessus causa Litem ipsam allegare valeret, ne itaque, quod mutuo utriusque Sponsi consensu firmatum est, unius postea dissensu frangatur, receptum passim habemus odia hujusmodi ex Litis calore in altero ex Sponsis excitata nihili facienda esse, & eis non obstantibus ad 51
coactionem esse procedendum, *Gabriel. consil. 159. num. 12., & seqq. lib. 2., Rota decis. 497. tom. 1. diversorum, & coram Ludovisio decis. 376. num. 6., & seq., & coram Cavaler. decis. 421. num. 10., & in Camerinen. Sponsalium 12. Julii 1711. §. Multoque minus coram bo. me. Priolo, & in Majoricen. Sponsalium super Censuris 29. Januarii 1712. §. Quo verò cor. clar. mem. Card. Scotto.*

Et ita omnibus DD. suffragium ferentibus resolutum fuit utraque &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO

Majoricen. Sponsalium

Lun. 16. Januar. 1747.

Confirmatoria præcedentis

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione

SUMMARIUM

1 *Rota stetit in decisis.*
2 *Consisto de Sponsalibus contra Sponsum reluctantem adhibenda venit coactio medio Censurarum.*
3 *Si Sponsalia non fuerint juramento firmata abstinendum est a coactione, & Censuris.*
Contrarium n. 5. 6.
4 *Ecclesia est justitiæ, & religionis vindex.*
7 *Contra Fœminam reluctantem adhibetur monitio, coactio vero contra Masculum.*
8 *Eorum, quæ vel lege constituta sunt, vel communi opinione usu recepta rationes rigidè non sunt requirendæ.*
9 *Mitius in Fœminam est animadvertendum, quia ipsius levitas facilè parere potest despectum Censurarum, magisque suspicari potest, ne a fide, quam coacta spon-*

pendit, facilius decifcat.

10 *Mulier si a Sponsalibus declinet nullum irrogat præjudicium Viro.*

11 *Si verò Mulier a Sponso relinquatur, gravissimam nominis subit diminutionem.*

12 *Maximè si longa fuerit inter Sponsum, & Sponsamfamiliaris consuetudo, licèt honestè continuata.*

13 *Sponsus reluctans prius est monendus, & deinde cogendus.*

14 *Id tamen duobus diversis Judiciis non est declarandum.*

15 *Sed quoties judicatum est Sponsum reluctantem juris remediis ad Matrimonium esse cogendum, Judex executor prius illum monere debet, deinde aliis illum impellere pœnis, & demum ad relaxationem Censurarum procedere.*

16 *Pro recessu a Sponsalibus non potest Filius allegare dissensum Patris, ac timorem exhæredationis, quando Pater fuit auctor ipsorum Sponsalium, illorumque celebrationi advocatis propinquis, adhibito Sacerdote, & oblatis Sponsæ munusculis interfuerit.*

17 *Et postea per triennium frequenti consuetudine, mutuisque amoris signis Sponsalia approbaverit.*

18 *Leges Civiles, etiam iniquum reputarunt irrationabilem dissensum Patris, ubi prius auctoritatem suam in desponsando Filio interposuit.*

De Jure Civili paterna auctoritas erat ad Matrimonii validitatem necessaria; ibidem.

19 *De Jure canonico Parentes post præstitum Sponsalibus Filiorum consensum dissentire prohibentur.*

20 *Et Filios in frangendæ fidei proposito confoventes Censuris subjiciuntur.*

DECIS. IV.

Ad Vot. III. sub num. 48.

Ead Matrimonium cum Clara Febrer Llinà ineundum juris remediis adigeretur Vincentius Alberti, proùt judicatum fuerat in Au-
1 dientia diei 25. Aprilis anni proximi præteriti, novam licèt hodie Colluctationem instauraverit, novumque adversus Decisionem sub d. die coram me editam de suis juribus periculum fecerit, omnes tamen conatus in irritum cessere; interrogati enim OO DD. = *An sit standum, vel recedendum à Decisis?* Responsum reddiderunt prò persistentia = *In Decisis* =

Jam verò de absoluto Sponsalium contractu adeò usque constare visum fuit ex judiciali confessione ipsius Vincentii, ex univoca formali Testium depositione, & ex aliis facti circumstantiis latè perpensis in præterita mea Decisione *à* §.2. *ad* 7., ut eorum firmitate devictus ipsemet Vincentius nil ultra opponere ausus fuerit: Propterea que constito de Sponsalibus, sicuti 2
fidem in eis per Sponsos interpositam liberari oportebat, ità nil proponebatur, cur injuriosa Vincentii reluctantia medio canonicæ coactionis non esset coercenda ad *Text. in Cap. Ex literis il 2. de Sponsal. & Matrim. Rota in alia Majoricen. Sponsalium super Censuris 29. Januarii 1712. §. 1. coram clar. mem. Card. Scotto cum aliis in præter. Dec. §. 7.*

Quin demandatæ coactioni impedimento esse possit, Sponsalia, de quibus agitur, non fuisse juris jurandi Sacramento obfirmata, quasi quod exindè relaxari nequeant adversus reluctantem Censuræ, sed mitius procedendum sit per medium simplicis monitionis, prout sancitum asseritur *in Cap. Requisivit de Sponsal.* 3

Oppositum siquidem argumentum in neutra sui parte subsistere compertum est: Sanctam profectò Ecclesiam utpote justitiæ non minus, quam religionis Vindicem decet, ut debita 4
ex utroque fonte enascentia impleantur; idcirco utcunque in Sponsalibus jurisjurandi additamentum deficiat, nil tamen deest ad illorum perfectionem, quoties Contrahentes de ineundo Conjugio fidem mutuò interposuerunt *Can. Nostrates* 30. *qu.* 5., eamque si non ex directo Religionis debito, ex debito tamen justitiæ liberare omnino tenentur, proptereaque, ut fidei frangendæ licentia cohibeatur, ea invaluit apud 5
Tribunalia, ac Doctores Sententia, ut distin-

distinctio non fiat inter Sponsalia jurata, quominùs in utroque casu ad Ca-
6 nonicam coactionem procedatur, ut adversus *Gabriel*, paucosque ejus sectatores communiter firmant *Schmalzgr. ad lib. 4. decret. tit. de Sponsal. §. 2. num. 93. Gonzal. in Cap. Requisivit sub num. 8. Carrer. de Sponsal. lib. 1. cap. 11.*, *Rosignol. de Sponsal. part. 1. prænot. 8. num. 1. Rota in Navarien. Sponsalium 1. Julii 1693. §. Firmatis coram bon. mem. Muto, & in Majoricen. Sponsalium super Censuris 29. Januarii 1702. §. Nullatenus, & seq. coram clar. mem. Card. Scotto cum aliis cumulatis in præterita Decisione §. 5.*

Nèc quidquam contrafacit *Text. in Cap. Requisivit de Sponsal.* in quo *Lucius III.* Sponsam a data fide resilientem, monendam esse potius, quàm cogendam edixit: hujusmodi namque Decretalis Censura allegari non meretur ad evadendam coactionem propter id quod Sponsalia sint juramento destituta, cum ex illius Litera apprimè appareat Pontificem de Sponsalibus juramento vallatis respondisse; aliaque præter Juramenti defectum ratio quærenda est, ut dispositio *Cap. Requisivit de Sponsalib* coactionis exclusiva conciliari valeat cum *Cap. Ex literis II 2. eod. tit.*, in quo præcisa demandatur coactio; & inter dissidentes opiniones ea magis accommodata visa fuit, quæ distinguit inter Masculum, & Fœminam, ut adversus
7 primum coactione procedatur juxta *Cap. Ex literis*, adversus alteram simplex adhibeatur monitio secundum *Cap. Requisivit*, proùt sæpiùs distinguendo firmavit tùm *Sac. Rota* præsertim *in Albanen. Sponsalium 24. Junii 1711. coram clar. mem. Card. Scotto, & in Moguntina Sponsalium 20. Novembris 1745. §. fin. coram R. P. D. meo Molino* = tùm *Sac. Congregatio Concilii in Faventina Sponsalium 1. Junii 1737., & in Pisauren., seù Senogallien. Sponsalium 14. Decembris 1743.*

Quin distinctio isthæc de facili conveti valeat eo, quia nulla videatur allegabilis ratio, cur inter Masculum, & Fœminam tanta sit cum disparitate procedendum; ultraquod enim eorum, quæ vel lege constituta sunt, vel communi opinione usu recepta, rationes adeò rigidè inquirere non oporteat per *Text. in L. Non omnium, &* 8
seqq. ff. de legib., non deest ulterius causa, propter quam mitiùs in Fœminam, & acriùs in Masculum animadvertatur. Naturalis quippè imbecillitas, levitasque Muliebris non longè est, ut despectum Censurarum facilè 9
pariat, magisque suspicari potest, ne Fœmina à fide, quam coacta spopondit, faciliùs desciscat: Cæteroquin summum est inter Virum, ac Mulierem in hac materia discrimen, ut Mulier si à Sponsalibus declinet, nullum 10
irroget præjudicium viro, cui altera ad nubendum nunquàm deficiet Fœmina: sin verò à Sponso Mulier relinquatur, gravissimam ipsa nominis su- 11
bit diminutionem; quod apprimè in præsenti casu verificatur, nam longa fuit inter Vincentium, & Claram familiarisque consuetudo, quæ utcumque honesta, non leve tamen impedimentum prò altero Connubio deceptæ Sponsæ esset allatura *Ro. in Viennen. Matrimonii 25. Junii 1703. §. Ad idem cor. Card. Scotto*, & considerat 12
præterita *Decisio §. 5., & 10.*

Ad excludendam distinctionem inter Virum, & Mulierem aliam proponebant Defensores Vincentii conciliationem *Text. in Cap. Requisivit cum Text. in Cap. Ex literis*, ut scilicet ubi prior Decretalis Lucii III. ponit = *Monenda est potiùs, quàm cogenda* legi debeat, monenda est priùs, quam cogenda juxta expositionem *Gloss. ibid. in fin., & Barbos. in eod. Cap. sub* 13
num. 3. Hinc inferendo quod antequam Vincentius ad Matrimonium præcisè cogatur, juxtà Sanctionem Alexandri III. *in Cap. Ex literis*, præmittendum sit monitionis experimentum, quod hic, & nunc simplicitèr demandari debeat, ut postmodum, si monitis parere ipse nolit, locus legitimè sit ultimo coactionis, & Censurarum remedio.

Verùm DD. non recedentes à supra firmata distinctione inter Masculum, & Fœminam, cum qua duas decretales apprimè conciliatas crediderunt;

derunt; Id ulterius ad exuberantiam animadvertebant, quod admissa etiam *in Cap. Requisivit* intelligentia a Defensoribus Vincentii probata, nil tamen exindè Causæ Decisioni detractum erat, quod enim præmitti debeat monitio, respicere id quidem potest ordinem procedendi in executione, non verò coarctare methodum judicandi, ut
14 scilicet per inutilem, & fortassè calumniosam protractionem tot instaurari debeant judicia, quot sunt actus, qui effectivæ Censurarum relaxationi præmittuntur: Hinc quoties judicatum est Vincentium juris remediis ad Matrimonium esse cogendum, spectat ad Judicem executorem illum prius monitis excitare, eumdemque monitis non affectum aliis impellere pœnis, omnibusque in irritum cedentibus ad
15 extremam Censurarum relaxationem procedere, ut præsefert gradualis ordo præscriptus in ipso *Cap. Ex literis de Sponsal.*, & practice observat *Rosignol. de Sponsal. lib. 1. prænot. 8. §. Ratio*.

His devictus Vincentius ultimum tandem præsidium quærebat à causis, quas sibi legitimam de frangenda Sponsæ fide excusationem præbere posse authumabat; Maxima verò ex eis reposita erat in dissensu Patris sui, qui hasce Nuptias invisas habere, & pro-
16 pter eas Filio Exhæredationem comminasse asserebatur; Veruntamen ad submovendam futilem hanc excusationem, sat erat facti circumstantias respicere, undè constabat Patrem ipsum Sponsalium, de quibus agitur, Authorem fuisse, ipsumque illorum celebrationi, advocatis Propinquis, adhibito Sacerdote, atque oblatis Sponsæ
17 munusculis interfuisse, & postea per triennium frequenti consuetudine, mutuisque amoris signis, Sponsalia semper approbasse, atque collaudasse.

Postquam igitur Pater assensum, authoritatemque suam in Filio desponsando interposuit, dissensus illius irrationabiliter subortus longè est, ut justam dissolutionis causam præstet, cum id iniquum censuerint Leges ipsæ Ci-
18 viles, quibus paterna authoritas erat ad Matrimonii validitatem necessaria, ut est *Text. in L. 19. ff. de rit. Nuptiar. L. Dissentientis Patris Cod. de repud.*, *L. Si ut proponis Cod. de Nupt.*, & multò magis iniquum sit ad tramites Sacr. Canonum, à quibus Parentes post præstitum Sponsalibus Filiorum consensum, postea dissentiri prohibentur, 19
ut est *Text. in Can. Si Parentes Caus. 31. quæst. 2.*, & benè notat *Carpzov. Jurispr. Eccles. lib. 2. tit. 3. defin. 59.* Imò adversus levitatem Parentum Filios in frangendæ Fidei proposito confoven- 20
tium Censuras comminatur *Alex. III. in sæpecitato Cap. Ex literis il 2. de Sponsal.*

Cæteras, quas in anteacta propositione Vincentius Causas exposuit, ipsemet hodie utpotè ineptas referre consultò omisit, easque abundè rejecit præterita Decisio, quam DD. in reliquis confirmatam voluerunt.

Et ità collectis totius Aulæ suffragiis decisum fuit Utraque &c.

R. P. D. KAUNITZ

Viennen. prætensorum Sponsalium

Lunæ 12. Januar. 1705.

A R G U M E N T U M

In Sponsalibus conditionatis non potest alter ex Sponsis cogi ad contrahendum Matrimonium in facie Ecclesiæ, nisi purificatis conditionibus.

S U M M A R I U M

1 *Sponsalia sub conditione interventus consensus Parentum, aut assecutionis alicujus Officii, vel bonorum, evanescunt altera ex dictis conditionibus deficiente.*
2 *Conditio tendens ad faciliorem substentationem onerum Matrimonii dicitur licita, & illa non purificata, non oritur actio ad adimplementum.*
3 *Consensus Parentum non est necessarius ad validitatem Matrimonii.*
4 *Majores an. 25. contrahentes Matrimonium contra voluntatem Parentum peccant mortaliter.*

5 *Dissen-*

5 *Dissensus Patris, & ejusdem indignatio est causa sufficiens pro dissolutione Sponsalium.*
6 *Testi Sacerdoti, quamvis unico est plenè deferendum.*
7 *Testibus adminiculatis plena adhibetur fides.*
8 *Dilatio in contrahendis Sponsalibus illa non dissolvit.*
9 *Confessio non potest in una parte acceptari, & in altera rejici; sed in totum venit admittenda.*
10 *Recusans adimplere Sponsalia potest cogi ad adimplementum per Censuras Ecclesiasticas.*
11 *Limita, si exorta fuerint odia, & timeantur infilices exitus.*
12 *Præsertim si Sponsalia non sint jurata.*
13 *Acta prioris instantiæ non sunt necessaria, quando adhibitæ fuerunt omnes diligentiæ pro illis obtinendis, & Judex a quo renuit illa tradere.*

DECIS. V.

Alias decis. 77. Inter impress. cor. eod.

Ad Vot.I. num.205. & ad Vot. II. n. 27. & ad Vot.IV.num.165. & ad Vot.V.num.48. 60. & ad Vot. VI. n. 35. & ad Vot. VII. n.108. & ad Vot.VIII. num. 41. & ad Vot.IX. sub num.175. §. Hic etenim, & §. Durior.

Joannes Michael Hormayr prætendens intercessisse libera Sponsalia inter ipsum, & Annam Ursulam Gunteryn de Sternegg eam convenit usque de anno 1698. coram Officiali, ac Ven. Concistorio Viennen., a quo obtinuit eamdem condemnari ad adimplendum promissum Matrimonium in faciem Ecclesiæ. Provocavit a dicta Sententia, seu Decreto definitivo AnnaUrsula ad Illustrissimum & Reverendissimum Dominum Nuncium Viennen., qui revocando decretum Ordinarii declaravit supradictam Annam potuisse ducere Virum sibi benevisum. Non acquievit prædictæ Sententiæ Joannes Michael, undè impetravit a Sede Apostolica commissionem Appellationis directam Eminentissimo, & Reverendissimo Domino Cardinali Episcopo Passaviensi, cujus Officialis, seu Vicarius degens in Civitate Viennen., ad ejus favorem pronunciavit, infirmando Sententiam Nuncii, quare iterum appellavit Anna Ursula, ac delegata Causa nostro Tribunali exquisivi a DD. *An constaret de prætensis Sponsalibus, ita ut esset locus coactioni*, qui pro Anna Ursula informante responderunt.

Licet enim quoad primam partem resolutio potius inclinasset contra Annam Ursulam, quæ existentiam Sponsalium haudquaquam diffidebatur, nihilominus cum ostenderet illa fuisse contracta sub duplici conditione, quod videlicet accessisset consensus ParentumPuellæ, ac etiam quodVir teneretur assequi infra annum honorificentius Officium ab Aula Cæsarea, quo commodius, ac majori decore potuisset sustinere onera Matrimonii; Prædicto tempore elapso absque Officii assecutione, ac Patre Puellæ acriter dissentiente Contractui talis Matrimonii, Sponsalia evanuisse judicandum est, ut loquendo de defectu primæ conditionis consensus Parentum est clarus *Textus in Cap. Super eo de Condit. apposit.* ibique *Barbos. num. 1. Covarruv. de Sponsal. par. 1. cap. 3. num. 2. Sanchez de Matrim. disput. 6. a princip.*, *Ricc. in prax. part. 4. resol. 412. num. 6.*, ac de alterius defectu pariter sancitur *in Cap. Sicuti 22. de Sponsal. Cap. De illis de conditionibus appositis*, *Henriquez in Summ. Theologic. lib. 11. de Matrim. cap. 14. num. 1. Aiman. de Condit. lib. 4. consil. 1. num. 1. Parisf. conf. 60. num. 5. vol. 4.*, *Caputaquen. decis. 338. num. 3. part. 1.* 1

2 Nec præmissa carent solida, ac evidenti ratione; Si enim loquimur de ultima conditione, cum illa sit fatis honesta, & possibilis, ac etiam tenderet tam ad substentationem onerum Matrimonii, quàm ad æquandam disparitatem divitiarum, & conditionis, quæ intercedebant inter Sponsum, ac Sponsam, ejus appositio qualificare debet promissionem, itaut ob non sequutam purificationem non possit oriri ulla actio ad adimplementum, 3

*Henrich. Boich. in Cap. Si conditiones sub num.*2. *de Condit. apposit.*, *Cujac. in Cap.*1. *&* 3. *eodem tit. Pirbing. in nova methodo Jur. Can. lib.*4. *tit.* 5. §.1. *num.* 7. Si vero sermonem habeamus de altera Consensus Parentum, nec minus est rationabilis effectus resolutivus, quàm parere debet carentia verificationis prædictæ conditionis,
3 quia etsi enunciatus consensus non sit necessarius ad validitatemMatrimonii, sed solummodò requiratur de honestate *Can. Sufficiat* 17. *quæst.* 2. *Cap. Tua de Sponsalib. & Matrim.*, *Cap. Cum Causa de Raptor.*, & novissimè etiam decrevit *Concil.Trident. Sess.*24.*cap.*1. *de reformat. Matr. Gaill.practicar.observat. lib.*2.*cap.* 93. *n.*3. cum tamen Filius, vel Filia major 25. annis con-
4 trahentes Matrimonium contra placitum Parentum PECCENT MORTALITER, GRAVIQUE INJURIA PATREM AFFICIANT, *Cap. Non omnis* 23. *quæst.* 2. *Cap. Honorantur* 34.*quæst.*1.*Cap.* 1.*de despons. Impub. Hostiens. in Summ. de Clandestin. Matrim. num.*1., *Paludan. in* 4. *distinct.* 28. *n.* 10. *Bellarmin. tom.* 2. *lib.*1. *de Sacrament. Matrim. cap.*19., *Navar. in manual. cap.*14.*num.*15. *Natal. de Alex. Theolog. dogmatic. lib.*2. *de Matrim.artic.*3. *de consens. Parent. proposit.* 3. *pag.* 525. non potest quis cogi ad nubendum contra reverentiam debitam Patri, & INDUCI AD PECCATUM LÆTHALE INOBEDIENTIÆ.

Quinimo tantæ est efficaciæ prædictus dissensus, ut etiamsi Sponsalia liberè, ac purè contracta fuissent, nihilominus, superveniente indignatione, & dissensu Patris, qui gignere potest privationem pinguioris portionis hæreditariæ cum institutione in sola legitima, potest esse sufficiens cau-
5 sa pro illorum dissolutione, ac recessu *Abb. in Cap. Requisivit num.* 4. *de Sponsalib. Felin. cons.* 26. *num.* 11. *Navarr. in Manual. cap.*16. *num.* 16. *Pont. de Matrim. lib.*12. *cap.*17. *n.*7. *&* 8. *Marc. Antonin. var. resol.lib.*1. *resol.*2. *num.*7. *Spada cons.* 152. *n.* 10. *part.*2. *Menoch. cons.*287. *numer.* 16. *Ricc. in prax. part.* 4. *resol.* 416. *per tot. Rota dec.*1258. *num.* 1. *coram Seraphin. & dec.*96. *num.* 5. *cor. Pamphil.*, *& dec.* 19. *num.* 56.*part.* 10. *recent.*, *& decis.*761. *num.* 7. *coram Cerro*.

Evidenter autem doctum fuit de appositione prædictarum conditionum, cum respectu reservationis consensus Paterni deponat tum P. Elias Capuccinus, tum etiam deprehendatur ex Epistola Joannis Michaelis, in qua desperato consensu Patris, hortabatur Puellam, ut illum deciperet, insinuando, se jam fuisse desponsatam in scriptis, & Annulo; Unde stante dicto adminiculo, ac qualitate Sacerdotali Testis est illi plene deferendum,etiam 6
si sit unicus *Gloss. in Canon. Monachus verb. Quorum* 77. *distinct.*, *Aymon. cons.*267. *num.*1. *et* 2. *Rot. dec.* 266. *num.* 7. *coram Cels.* In ordine vero ad alteram conditionem assecurationisOfficii magis honorifici, de ea deponunt duo Testes, & resultat ex confessione Joannis Michaelis in eadem Epistola, in qua enarrabat expetitionem Puellæ in Uxorem suo nomine factam Patri cum expressione, quod in eodem statu, talisque permansurus non fuisset; quibus proinde Testibus, concurrentibus præsertim adminiculis, plena est 7
adhibenda fides, *Leg. Ob Carmen.* §. *fin. ff. de Testib. Cap. In nostra codem tit.*, *Ruin. cons.*35.*sub num.*16.*lib.*4. *Capyc. Latr. decis.*12. *num.*14. *et* 16. *Rot. decis.*148. *num.*45. *coram Bich.*, *et dec.*497. *n.*23. *part.*19. *recent.*

Nec obstitisset, quatenus fuisset oppositum, prædictos Testes non deposuisse, nisi de auditu ab eadem Ursula, quia, preterquamquod recipiunt adminiculum a confessione Viri in præfata Epistola, & dilatio ultra annum in contrahendo Matrimonium inter Sponsos, qui sese iovicem deperibant, & inter quos nullum intercedebat canonicum impedimentum, nil aliud portendit, quam expectationem opportunitatis consensus Paterni, 8
ac adimplementum alterius conditionis, ut considerat *Spada cons.* 152. *post num.*8. *part.* 2. adhuc tamen cum versemur in Sponsalibus contractis absque præsentia Testium, & juramento, & solum desumptis a confessione Puellæ, dum hæc præsefert appositionem prædictarum conditionum, quæ potius habent pro se Juris præsumptio-

ſumptionem, quam reſiſtentiam, ſtante utriuſque permiſſione a Jure inducta,
9 ut ſupra probatum eſt, prædicta confeſſio non poteſt in parte ſcindi & rejici eum acceptatione ſolius partis favorabilis, ſed in totum venit admittenda cum conditionibus adjectis, ut generaliter firmant *Bartol. in l. Aurelius* §. *Idem ff. de liber. legat.*, *Bald. in l. unic. Cod. de Confeſ. num.* 20. *Abb. in Cap. Cum veniſſent num.* 7., & 12. *de Inſtit.* & *in Cap. Bonæ fidei il* 2. *num.* 31. *de poſtulat. Prælat. Alex. conſ.*80. & 99. *num.* 2. *vol.*7. *Gaill. de pac. publ. num.* 1. 2. & 3. *Surd. deciſ.* 258. *num.* 6. *Rot. deciſ.* 204. *num.* 1. *coram Seraphin.* & in præciſis terminis caſus noſtri *Gobat. Theol. experiment. tracta-to* 10. *caſ.* 4. *numer.* 183. *Ferrett. conſ.*74. *num.*4. *part.*2. *Uulames conſ.* 258. *n.*12. *tom.*2.

Et quamvis per malam hypotheſim hæc omnia corruerent, fomentum etiam præbuit Deciſioni diuturnæ litis exardeſcentia uſque ad tertiam inſtantiam, cum etiam ejus occaſione oborta fuerint inter Sponſos, & eorum
10 Parentes odia, ac ſimultates, eò minus videtur eſſe locum coactioni, cum illam quidem præcipiant Jura noſtra in *Cap. Ex literis de Sponſal. Cap. De illis* §. *Muller de deſponſat. Impub.*, nihilominus talis coactio non debet eſſe præciſa, & finalis, ſed moderata, itaut ſi Judex animadvertat infelices exitus, quos, ut plurimum, coactæ Nuptiæ parere ſolent, ut majus evitetur malum, debet potius permitte-
11 re, ut renuens, & obduratus in ſervanda fide alteri nubat *Cap. Requiſivit de Sponſal. Ludovic. Bell. conſ.*32. *numer.*11. *Gabriel. conſ.*186. *num.*7. & *ſeq. lib.*2. *Rot. deciſ.*368. *num.*2. *cor. Cavaler. et deciſ.*374. *num.*7. *cor. Celſ.* præcipuè quando res eſt in Sponſalibus non juratis, in quibus mitius agitur
12 quoad coactionem *Abb. in Cap. Requiſivit num.*6. *et in Cap. Ex literis in fin. de Sponſal. Præpoſit. in d. Cap. ſignificavit ante num.*3. *Rot. cor. Cavaler. deciſ.*147. *num.*7. *et deciſ.*468. *numero* 3. *cor. Dunozz. Jun. dec.* 796. *num.* 12. *et dec.*19. *num.*3. *par.* 10. *rec.*

Defectus vero actorum tertiæ inſtantiæ haud valuit retrahere DD. quin manus appoſuerint in capienda reſolutione, quandoquidem cum Anna Urſula adhibuerit omnes diligentias pro illis obtinendis etiam cum præſentatione Compulſoriæ Rotalis, benè 13
potuit procedi juxta tramites Juris ad terminationem Cauſæ d. defectu non obſtante *Innoc. in Cap. G. perpetuus* & ibidem *Fagnan. num.* 13. *de fid. Inſtrum. Conc. Trident. Seſſ.*23. *de reformat. cap.*3. *Rot. deciſ.*405. *num.* 5. *et* 6. *cor. Buratt et in Viennen. Matrimonii* 25. *Junii* 1703. *coram R.P.D. meo Scotto*.

Et ita per Contradictas.

R. P. D. MOLINES

Comen. Sponſalium

Mercurii 10. *Junii* 1705.

ARGUMENTUM

Ex quibus cauſis, etiamſi conſtet de Sponſalibus, non debet cogi alter ex Sponſis ad Matrimonium contrahendum.

SUMMARIUM

1 *Sponſalia juſta impellente cauſa poſſunt diſſolvi, et Judex deſiſtere debet a coactione Matrimonii.*

2 *Cauſa ſufficiens recedendi a Sponſalibus eſt diſſenſus Patris cum timore exhæreditationis per Patrem comminatæ.*

3 *Rurſus cauſa ſufficiens eſt litis continuatio, quæ exacerbationes, et odium inducit, ob quod timeri poteſt Matrimonium potius malum, quam bonum exitum ſortiri debere.*

4 *Quando agitur de Sponſalibus nullo Juramento firmatis, ad illorum diſſolutionem facilius devenitur, et ſufficit etiam qualibet leviſſima cauſa.*

DE-

DECIS. VI.

Alias dec.979. inter impress. cor. eod. tom.4.

Ad Vot.I. num.205. & ad Vot.III. sub n.48. 140. §. Ulterius, & ad Vot. IV. n.165. & ad Vot. V. n.48. & seq. & n. 51.60. & ad Vot.VI. n.32. 35.71. & ad Vot.VII. n.97. 99. 110. & ad Vot.VIII. n.41.

X pluribus Epistolis, quibus mutuus consovebatur amor exardescens inter Erasmum, & Martam Mariam, prætendente Erasmo orta fuisse Sponsalia coactiva Matrimonii, prævio assueto Monitorio ad instantiam Martæ Mariæ expedito super non existentia Sponsalium, vocatus fuit in judicium coram Vicario Generali Comen., qui decrevit Erasmum non teneri ad probationem Sponsalium, ex quo illa justificata remanerent ex judiciali confessione ab eadem Marta Maria in Monitorio emissa; Verum devoluta per appellationem Causa ad Reverendissimum Helveticorum Nuncium, hic per Sententiam declaravit non adesse Sponsalia, nec constare de aliqua promissione Martæ Mariæ super Matrimonio contrahendo cum præfato Erasmo, quæ sententia ob non interpositam tempore debito appellationem in judicatum transivit; Quapropter delata controversia per successivam instantiam ad nostrum Tribunal hodie Dominis meis disceptandum proposui Dubium = *An constaret de re judicata, seu potius de causis restitutionis in integrum?* & responsum habui = *Constare de re judicata juxta modum*, quia licet eorum suffragia non essent concordia quoad Sponsalia, convenerunt tamen in eo, quod etiamsi constaret de prædictis Sponsalibus, adhuc non deberet in præsenti casu cogi Puella ad Matrimonium ineundum.

Ratio sic decidendi fubnixa fuit Juris conclusioni apud omnes Canonistas communiter receptæ, quod Sponsalia, quamvis per reciprocam promissionem in suo esse perfectam inducta sint, aliqua tamen justa impellente causa possunt dissolvi, & Judex a coactione Matrimonii desistere debet, 1
ut juxta monitum Summorum Pontificum *Alexandri III.*, *et Lucii III. in Cap. Ex literis il 2. Cap. Requisivit de Sponsalibus*, unanimiter advertunt Doctores, & signanter *Gobb. cons.166. lib.1. num. 2. Marc. Antonin. var. resolut.. resol. 2. sub num. 3. vers. Tamen quando*, *Fontanell. de pact. nuptial. claus.12. glos. unic.n.6. Rot. cor. Seraphin. dec. 1112. n.4. coram Burat. dec.311. num.2. & seqq.*, *in recent. decis.207.n.9. par.1. & dec. 19. n.2. & seqq. par.10.*

Hanc autem justam, & rationabilem causam recedendi a Sponsalibus quatenus in præsenti adfuissent, desumpserunt DD. ex expressa repugnantia Julii Patris Martæ Mariæ, qui judicialiter protestatus est se nunquam præstitisse consensum, nec in futurum præstare velle Nuptiis ab Erasmo contrahendis cum Marta Maria ejus Filia, comminando ulterius eamdem Martam 2
Mariam Filiam de eam exhæredando, & in sola legitima instituendo, quatenus suum consensum pro ineundo prædicto Matrimonio præstaret; Qui quidem timor exhæredationis per Patrem comminatæ sufficiens reputatur causa dissolvendi Sponsalia per Filiam contracta absque ipsius Patris consensu ex uno ore congestis per *Abb. in Cap. Requisivit num.4. de Sponsal. Menoch. cons. 287. num. 16. Spada cons. 152. n. 10. par.2. Navarr. in Manual. cap.16.num.16. Ricc. in prax. for. Eccles. par.4. resolut.416. per tot. Guttierez quæst. Canonic. lib.1. cap. 20. num.17. Card. de Luc. de Matrim. disc.8. n.11. 16. et 17. Rot. dec. 1112. num.4. et dec. 1238. num.1. coram Seraphin. dec.517. num.5. et seqq. coram Penn. dec. 412. num.6. cor. Buratt. dec.19. n. 56. par. 10. rec. et in Viennen. prætensorum Sponsalium 12. Januar. currentis Anni §. Quinimo cor. R.P.D. meo Kaunitz.*

Concurrente præsertim diuturna litis continuatione usque ad tertiam instantiam, quæ sicuti animorum exacerbationem inducit, ita justam præbet causam dissolvendi Sponsalia, quando enim ex odio præcedenter nato inter ipsos Sponsos, eorumque Con-

san-

sanguineos probabiliter timeri potest, quod subsequens coactum Matrimonium potius malum, & infelicem, quam bonum exitum sortiri debeat, etiamsi re vera præcesserint Sponsalia, pia Mater Ecclesia, ut majus evitetur malum, se abstinere solet a coa-
3 ctione, & Sponsis primævam libertatem restituere, ut alias ponderavit *Rot.* & signanter *cor. Coccin. dec.*437. *num.*4 *et* 7. *et dec.*589. *n.*5. *et* 9. *cor. Ceis. dec.*374. *n.* 11. *in recen. dec.* 19. *n.*56. *par.*10. *et dec.*249. *n.*13. *par.*14. *in Cadicen. Sponsalium* 21. *Apr.* 1694. §. *fin. cor. bon. mem. Ursino*, *in Lunen. Sarzanen. Sponsalium* 28. *Junii ejusdem anni* §. *Cæterum cor. bo. mem. Pio*, *et in d. Viennen. prætensorum Sponsalium* 12. *Januar. currentis anni* §. *Et quamvis cor. R. P. D. meo Kaunitz.*

Præmissaque eo fortius procedere posse visum fuit DD., ex quo agatur de Sponsalibus nullo juramento communitis, in quibus terminis eò facilius Ecclesia se abstinet a coactione, & ad dissolutionem Sponsalium quælibet etiam levissima causa sufficiens repu-
4 tatur, quemadmodum, cæteris allegatis, comprobarunt *Abb. in d Cap. Requisivit n.*6. *de Sponsal. Gabriel. cons.*186. *num.* 6. *tom.* 2. *Adden. ad Pamphil. dec.*96. *n.*10. *vers. Eò fortius Rot. cor. Seraphin. dec.*1258. *n.*2. *cor. Dunozzet. Jun. dec.*296. *n.*12. *in rec. dec.*19. *n.*42. *et* 43. *par* 10. *et dec.* 185. *n.*5. *par.*14. & prosequitur *Rot. in d. Viennen. prætensorum Sponsalium* 12. *Januar. currentis anni d* §. *Et quamvis cor. R. P. D. Meo Kaunitz.*

Et ita &c. Utraque &c.

R. P. D. CAPRARA

Tuden. Sponsalium.

Lunæ 21. *Martii* 1746.

ARGUMENTUM

Sponsalia perfecta non dicuntur, nisi promissioni unius Sponsi accedat repromissio alterius. Filius ob acerrimam Patris indignationem recedere potest à Sponsalibus per ipsum initis. Pœnale pactum appositum in Apoca Sponsalium nullius est roboris.

SUMMARIUM

1 *Facti species.*
2 *Sponsalia concludenter probari debent.*
3 *Sponsalia perfectè sunt inita, si interveniat promissio unius Sponsi, & repromissio alterius.*
4 *Sola promissio Sponsi non sufficit, nisi accedat Sponsæ repromissio.*
5 *Non dicuntur inita Sponsalia, si tantum emissa fuit promissio de desponsando.*
6 *Pactum pœnale in Sponsalibus nullius est roboris*, & n. 11.
7 *In contrahendis Nuptiis libera debet esse potestas.*
8 *Conventiones libertati Matrimonii, & sic bonis moribus contrariæ in Sponsalibus stipulatæ utroque Jure damnantur.*
9 *Agenti ad solutionem pœnæ in Sponsalibus conventæ semper obstat exceptio doli mali*, & seq.
12 *Acerrima Patris indignatio est justa, & rationabilis causa, cur Filius a Sponsalibus initis resilire potest, sicuti Natalium disparitas.*
13 *Multo magis si Sponsalia fuerint imperfecta, & cum pœna conventionali conjuncta.*

DECIS. VII.

Ad Vot. I. num. 305. & ad Vot. II. sub n. 141. 5. Et non solum, & ad Vot. V. n. 7. & ad Vot. VI. n. 42. 135.

RETENDENS Josepha Pardo, ipsam inter, & nobilem Adolescentem Antonium Bernardum Mosquera contracta 1 fuisse Sponsalia virtute Singraphæ ab eodem Antonio exaratæ, judicialiter illius exequutionem postulavit coram Ordinario Tuden., per quem etsi præfatus Antonius fuerit a contrahendis Nuptiis absolutus, quia tamen prædicta Singrapha hoc amplius continebat, ut si Antonius datam fidem fefellisset, luere deberet pœnam

nam in ære, persolvendo ducat.3000, ad hujusce ideò pœnæ solutionem per dictum Judicem fuit condemnatus. Interposita verò utrimque Appellatione, eaque mihi directa, proposui in hodierna audientia dubium = *An constet de Sponsalibus, itoùt sit exequenda Apoca, & quomodo in casu &c.* = Quod pro Antonio Bernardo dumtaxat informante fuit resolutum, videlicet = *Negativè in omnibus* =

Exordiendo siquidem à prima recitati Dubii parte, negativæ illius resolutioni ineluctabile fundamentum præstitit defectus concludentis probationis initorum Sponsalium omninò
2 necessariæ juxtà *Text. in Cap.1. de Clandestin. desponsat. Gloss. in Cap. Muller 34. verb. Absoluto de Jur. Jurand, Rota dec.682.num.1.coram Lancett.*; Et sanè Sponsalia, quæ tùm demùm perfectè inita dicuntur, quotiescumque ad liquidum constat de futurarum Nuptiarum repromissione
3 mutuo, ac reciproco Contrahentium consensu firmata, ut ad *Text. in leg. 1., & 2. ff. de Sponsal.* firmant *Card. de Luc. de Matrim. disc. 8. num. 4. Rot. dec.6. num.1., & 2. tit. de Sponsal., & Matrim. coram Falconer.*, & aliis abundè cumulatis *in dec. 572. num.1., & 3. coram Reverendissimo Crispo*; In præsenti specie nequaquam probata dici poterant, tùm quia Apoca per Antonium dumtaxat obsignata, destituta apparebat mutua repromissione Josephæ, qua non con-
4 currente, sola promissio Antonii non sufficit, ut advertunt *Sanch. de Matrim. lib.1. disput.5. num.5. Card. de Luc. de Matrim citat. disc.8. dicto numero 4. Rot. dec. 374. num. 3. coram Cels. dec. 195. numero 7., et duobus seqq. coram Emerix Jun., et dec.682. n.4. coram Lancettu.*

Tum, & fortius quia introspecta prædicta Singrapha ab Antonio tantum subscripta, ex ea nec etiam erui poterat fides data per eumdem Antonium ineundi Matrimonium, proptereà quod litera, & spiritus dictæ Scripturæ nil aliud præseferunt, nisi nudam voluntatem contrahendi in futurum Sponsalia, id quod cum simplex propositum, simplicemque præambulæ voluntatis significationem demonstret, elevari utique non poterat ad evincendam perfectionem actus numeris omnibus absoluti, proùt omninò requiritur, quippè quia promissio 5
de desponsando, & ipsa Sponsalia sunt inter se prorsus diversa per ea, quę appositè advertunt *Spad. cons. 152. num. 1., & seq. tom.2. Pont. de Matrim. lib.2. tit. de Sponsal.cap.2. n.2. Rot. decis.195. num.5. coram Emerix Jun., & decis. 8. num. 3. ad ornat. Card. de Luc. tom. 2. lib. 14., & in Surrentina Sponsalium 8. Febr. 1734. §. Testes enim cor. bo. me. Harrach*.

Hæc quoad primam dubii partem; Quo verò ad secundam respicientem exequutionem conventionis in Apoca contentæ, qua mediante Antonius se soluturum spopondit duc. 3000. si promissa non impleret, æquè plana, & facilis visa est negativa resolutio. Quandoquidem ejusmodi stipulatio reipsa continens Pactum pœnale, in subjecta 6
materia viribus subsistere nequit. Cum enim in contrahendis Nuptiis libera debeat esse potestas, ut ait *Text.in leg.* 7
Mulier.5. in fin.Cod.de Sponsal., hujus proptereà generis Conventiones, utpotè libertati Matrimonii, & sic bonis moribus contrariæ, utroque Jure damnantur, & irritantur, ne Matri- 8
monia, vel Sponsalia formidine impositæ pœnæ contrahi contingat, ut respondit *Paulus in leg. Titia 134. ff. de verb. obligat.* = ibi = *Quia inhonestum visum est vinculo pœnæ Matrimonia obstringi, sivè futura, sivè jam contracta* = Undè Agenti ad solutionem pœnæ hujusmodi ex stipulatu ob fidem non servatam, semper obstabit exceptio doli mali juxta *Text.in d.leg.* 9
Titia, & in leg. Mulier.5. in fin.Cod. de Sponsal., & in leg. Neque 15. Cod. de Nuptiis, et in leg. libera 2. Cod. de Inutil. stipul.

Idemque severè decernitur per Jus Canonicum, ut patet ex *Cap.Gem-* 10
ma 29. de Sponsal., ubi *Gregorius IX.* ità concludit = *Cum itaque libera Matrimonia esse debeant, & ideò talis stipulatio propter pœnæ interpositionem sit meritò improbanda* = ibique *Gloss. verb. Libera*, & communiter Canonistæ, & signanter *Abb. Panormitan.n.1., & seqq.*

& seqq. Gonzal. num. 2. , & à num. 4. usque ad fin. Barbos. num. 1. , & seqq. Cujac. in hoc Cap. , & in citat. leg. Titia Pirbing. in Jus Canonicum tom. 4. tit. 1. sect. 1. de Sponsal. §. 4. num. 22. Sanch. de Matrim. lib. 1. disput. 3. n. 2. Rot. coram Bich. decis. 89. num. 8., & cor. Priol. decis. 198. num. 10. , & in recent. decis. 493. num. 1. part. 4. tom. 2., & decis. 142. num. 7. & 8. part. 15.; Si igitur pœna inutiliter propter illius improbitatem apposita dignoscitur in
11 Apoca , de qua agitur , ambigendum utiquè non erat , quin Antonius immunis ab ejus solutione esset reputandus.

Cæterùm ad exuberantiam justa, & rationabilis accedebat causa , propter quam Antonius à contrahendis Nuptiis , seù verius Sponsalibus cum Josepha resilire cogebatur , acerrima nempè Patris sui indignatio ab hisce Nuptiis longè disparibus ratione Nobilitatis , & divitiarum , quibus ipsius Domus præfulget , dissentientis . Si
12 enim causa hujusmodi apta esse posset præbere eidem Antonio justam excusationem resiliendi à Sponsalibus utcumque perfectis ad tradita *per Piton. discept. Eccles. 42. num. 76. ad 81. Rot. dec. 979. num. 2. cor. Molin. , & dec. 77. n. 5. cor. Kaunitz*; omni penitus difficultate exulante , aptissima reputanda erat ad effectum facilius denegandi exequutionem sæpedictæ Apocæ præseferentis juxtà superius firmata non quidem perfectum contractum ineundi Matrimonium, sed dumtaxat nudam voluntatem , & simplex
13 propositum Antonii contrahendi Sponsalia in futurum , & continentis pœnam per utriusque Juris censuram improbatam , ut ad rem ratiocinatur *Rot. in Majoricen. Sponsalium 25. Novembris 1735. §. finali cor. Emo D. Card. Crescentio*.

Et ità Antonio Bernardo tantum informante; Josepha verò , etsi pluries monita , Jura sua deducere negligente fuit resolutum .

EMINENTISSIMO CAPRARA

Tuden. Sponsalium

Lunæ 20. *Junii* 1746.

Confirmatoria præcedentis

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione

SUMMARIUM

1 *Rota stetit in decisis.*
2 *Sponsalia probari debent per liquidam demonstrationem repromissionis futurarum Nuptiarum mutuo Contrahentium consensu firmatæ.*
3 *Verbum* = volo = *cum subsequentibus verbis* = in meam Sponsam = *nullam præsefert de præsenti dispositionem , sed actum disponendi confert ad tempus futurum.*
4 *Tempus futurum non trahitur ad præsens.*
5 *Actus in futurum tempus indeterminatè collatus dici nequit de præsenti perfectè conclusus.*
6 *Longa intercedit differentia inter promissionem futurorum Sponsalium , & ipsa Sponsalia.*
7 *Posito perfecto Sponsalium contractu , non potest alter ex Sponsis mutare statum.*
8 *Si alter ex Sponsis in ineundis Sponsalibus sibi reservet libertatem assumendi statum Cælibem , non censetur contrahere velle Sponsalia de præsenti , sed patefacere velle nudam suam voluntatem de futuro.*
9 *Verbum* = volo = *denotat actus perfectionem , quando profertur ad interrogationem alterius , vel quando ex circumstantiis apparet fuisse prolatum animo determinato gerendi actum perfectum de præsenti.*
10 *Secus quando prolatum apparet ad patefaciendum simplex propositum , & desiderium contrahendi Sponsalia.*
11 *Ad quem propositum subsequentes actus referri debent.*
12 *Sponsalia contracta dici non possunt*

sunt, si non adsit mutuus utriusque Contrahentis consensus.

13 *Argumenta, & Conjecturæ, quæ præseferunt repromissionem præsumptam, inepta sunt ad suadendam ipsam repromissionem.*

14 *Quando tamen alter Sponsus, de cujus repromissione concludenter non constat, remanere potest in sua plena libera voluntate.*

15 *Sponsalia non dubiam, & æquivocam, sed concludentem probationem requirunt.*

16 *Concludens probatio est necessaria in Causa status adimente nativam Hominum libertatem.*

17 *Frustra agit Sponsus ad Sponsalia, quorum Contractum non probat.*

18 *Conventiones in contractu Sponsalium stipulatæ libertati Matrimonii contrariæ damnantur, ac doli mali exceptione refelluntur in utroque Jure.*

19 *Pœna sub conditione promissa non debetur nisi adveniente conditione.*

20 *Conventiones in Sponsalibus stipulatæ, quatenus Sponsalia non adimpleantur, nullæ sunt, sive nomine pœnæ, sive nomine Dotis fuerint distinctæ*, & n.22.

21 *Ratione impedimenti, quod præstant libertati Matrimonii, quæ semper est eadem.*

22 *Ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus.*

23 *Ubi militat eadem ratio, ibi idem Jus, & lex est statuenda.*

DECIS. VIII.

Ad Vot.VI. num.153.158.

NUllum intercessisse Sponsalium Contractum inter Antonium Bernardum Mosquera, & Josepham Pardo, minùsque locum esse solutioni pœnæ ducatorum 3000., cui Antonius in quadam Singrapha per ipsum obsignata se subjecerat, si datam fefellisset fidem, respondit Sacrum Tribunal, Josepha Jura sua deducere negligente, *sub die 21. Martii proximè præteriti* ex rationum momentis in *Decisione* per me sub die dicta evulgata expositis, quæ etsi in hodierna Audientia eadem Josepha magna virium contentione evertere fuerit adnisa, in irritum tamen cessere cona- 1
tus omnes, propterea quod Domini steterunt *in decisis*.

Iterùm namque deficere visa est concludens probatio Sponsalium non aliter adstruenda, nisi per liquidam demonstrationem repromissionis futurarum Nuptiarum mutuò Contra- 2
hentium consensu firmatæ, ex Juribus, & Doctrinis *in mea Decisione cumulatis* §. 2. Hic autem deficit voluntas Antonii contrahendi Sponsalia de præsenti cum Josepha, & quatenùs voluntas hujusmodi, de qua cæteroquin non constat, supponeretur, deficit quoque mutua repromissio Josephæ, qua seposita, frustrà utique proponitur Contractus Sponsalium.

Sanè verò deficit certa, & determinata voluntas Antonii contrahendi Sponsalia *de præsenti* cum Josepha, quia iterùm perspectis littera, & spiritu Singraphæ per ipsum subscriptæ, ex ea nil aliud emergebat nisi nuda voluntas, simplexque propositum contrahendi *in futurum Sponsalia* cum Josepha ab Antonio in hæc verba explicatum = *Volo in meam Sponsam Donnam Josepham Pardo* = Verbum enim illud *volo* in his, quæ, prout in casu, pendent à sola voluntate loquentis, non executionem, sed initium actus præsefert, nullamque dispositionem de præsenti, sed disponendi actum ad tempus futurum con- 3
fert, juxtà communiorem Sententiam, de qua *Bonaccin.tit.de Sponsal. quæst. prima punct. primo num.3.tom.primo, Panimoll. decis. 23. num. 6.* latè *Rot. decis. 121. num. 7 ad 11. part. prima divers., & decis 9. sub num.2. versic. Non quidem, & num.3. lib.14. tom.2. ad ornat. Card. de Luc.* Quamobrem ex præambula nudæ voluntatis significatione tempus futurum respicientis, & unicè per Antonium directæ ad accipiendam Josepham *in Sponsam*, & sic *ad Sponsalia*, arguere non licebat ad actus perfectionem de tempore præsenti; Nàm tempus futurum non trahitur

4 hitur ad præsens, quià de præsenti verificari non potest, *Rot. decis.* 414. *num.*2. *coram Coccin.* Unde actus in futurum tempus indeterminatè collatus dici utique nequit de præsenti
5 perfectè conclusus *Torr. variar. Jur. quæst. tit.* 12. *quæst.*41. *sub num.* 47. *versic.Similitèr*, *& num.*48., *Rot. citat. decis.*414.*dicto num.*3. *coram Coccin.* Si ergò Antonius in Singrapha patefecit voluntatem contrahendi in futurum Sponsalia cum Josepha, affirmari profectò non potest, quod cum Josepha Sponsalia de præsenti inire intellexerit, propterea quod longa intercedit differentia inter promissionem futurorum Sponsalium, & ipsa
6 Sponsalia, ut individualiter firmat *Rot. decis.*195. *n.*5. *coram Emerix*, *& dec.*682. *num.*9. *cor. Lancett.*, cum aliis cumulatis *in Decisione*, quæ revidetur § 3.

Eoque certiùs, quia Antonius in una, eademque Singrapha sibi præservavit libertatem assumendi Statum Ecclesiasticum, quæ sane libertas pugnat de directò cum perfectione Contractus Sponsalium de præsenti; Sicuti enim posito perfectoSponsalium Con-
7 tractu, datum non fuisset Antonio ex tunc mutare statum, *Rot. decis.* 682. *num. primo coram Lancett.* ità ex præservatione dictæ libertatis dicendum est Antonium non intellexisse contrahere Sponsalia de præsenti, sed unicè patefacere voluisse nudam voluntatem illa contrahendi de futu-
8 ro, ut appositè ratiocinatur *Ursaya discept. Eccles. tom.*2. *par. primo*, *discept.*12.*num.*8.

Atque hinc frustrà Scribens pro Josepha suadere adnitebatur, quod in præsenti facti specie per verbum illud *volo* dici debeat inductus Contractus Sponsalium de præsenti perfectus; Nàm tunc demùm verbum *volo* actus perfectionem de præsenti denotat, vel quando profertur ad interrogationem alterius, vel quando facti circumstantiæ suadent illud fuisse prolatum
9 animo determinato gerendi actum perfectum de præsenti, ut explicant *Sanchez de Matrim. lib. primo disput.*18. *num.*25. *&* 26.*Rot. dec.*121. *num.*23.*part. prima diversor.*, *& decis.*713. *num. primo*, *&* 2. Secùs autem quando, prout in themate, prolatum apparet ad patefaciendum simplex propositum, & desiderium contrahendi Sponsalia, & nedùm nullum concurrit argumentum aptum suadere determinatam voluntatem Proferentis contrahendi Sponsalia de præsenti, sed argumenta militant pro significatione nudæ voluntatis, simpli- 10
cisque propositi ineundi Sponsalia de futuro; Quibus in terminis nihil prorsùs per verbum *volo* censetur de præsenti dispositum juxta sententiam communiori calamo receptam, superiùsque firmatam.

In nihilum proficientibus nonnullis Epistolis amatoriis per Antonium ad Josepham datis, in quibus cum datam fidem se soluturum jactaverit, arguebatur ideò Antonium agnovisse se obstrictum vinculo Sponsalium de præsenti initorum cum Josepha virtute Singraphæ per ipsum Antonium obsignatæ: Quoniàm si, ut vidimus, Singrapha nil aliud præsefert nisi nudam voluntatem contrahendi Sponsalia de futuro, profectò quidquid se impleturum dixit Antonius in dictis Epistolis, alitèr intelligi nequit, nisi ad terminos nudæ voluntatis, & simplicis propositi in Singra- 11
pha præcedenter explicati, ad quam subsequentes actus habent relationem, *Rot. dec.* 592. *num.* 10. *& dec.* 1320. *num.*8. *cor. Lancett.*

Verùm enim verò etiamsi supponeretur, quod Antonius virtute Singraphæ per ipsum obsignatæ contrahere intellexisset Sponsalia de præsenti cum Josepha, adhùc promissio ejusmodi utpotè destituta mutua repromissione Josephæ, nihil prorsùs conferret ad initorum Sponsalium probationem, nàm Sponsalia Contracta dici non possunt non concurrente 12
mutuo alterutrius Contrahentis consensu, ut firmat *Decisio*, quæ revidetur §.2. *circa fin.*

Absque eo quod repromissio Josephæ desumi possit ex argumentis, & conjecturis erutis vel ex eo, quod Antonius sæpedictam Singrapham per ipsum subsignatam eidem Josephæ tradiderit, vel ex dictis Epistolis ama-

amatoriis per Josepham cautè asservatis, in quibus Antonius datam fidem se soluturum spopondit, vel ex restitutione dictæ Singraphæ instantissimè per Antonium à Josepha petita, sed non obtenta, ejusmodi namque argumenta, quæ nil aliud præseferunt nisi
13 repromissionem præsumptam, inepta reputata fuere in casu, de quo agitur, ad suadendum, quod Josepha mutua repromissione Sponsalia pernecessè firmaverit. Cùm enim verba Singraphæ per Antonium obsignatæ ipsius Antonii promissionem dumtaxat respiciant, consequitur indè, quod cum Josepha potuerit in plena libertate manere, & Singraphæ traditionem acceptare, illinsque restitutionem denegare, Epistolasque cautè asservare, ut Antonius in eo, quod respiciebat ipsius Josephæ favorem, eidem Josephæ maneret obstrictus, jam patet,
14 quod non per hoc tutò affirmari possit ad liquidum constare de mutua repromissione Josephæ Contractui Sponsalium accomodata. Id quod sufficit ne Sponsalia perfecta ex mutuo utriusque Partis consensu reputari possint per ea, quæ observant *Cardinalis de Luca de Matrim. discurs. 8. num. 4., & 5.*, & consentaneè ad receptissimam DD., & Sacræ Rotæ sententiam latè firmat *Ursaya discept. Eccles. tom. 7. part. prima, discept. 17. per*
15 *tot.*, & præcipuè *n. 25.* Sponsalia enim non dubiam, & æquivocam, sed probationem requirunt concludentem omninò necessariam in Causa status adimente nativam hominum liberta-
16 tem, ex firmatis per *Sanchez de Matrim. lib. primo disput. 5. num. 5., & disput. 18. num. 4. in fin.*, *Ursaya discept. 18. num. 29., & seqq. tom. primo part. prima, & discept. 17. n. 13., & 14., & num. 44. tom. 7. part. prima*, *Panimoll. dec. 23. n. 3.*, *Rot. decis. 374. coram Cels., & dec. 682. coram Lancetta*, utrobique *num. primo*.

Exclusa itaque ex his necessaria probatione Sponsalium, de quibus non liquet, supervacaneum erat inquirere de causis resiliendi ab eis; Similitèr Sponsalium Contractu non probato, locus haud esse poterat coa-
17 ctioni Antonii, pro qua frustrà instabat Josepha ex firmatis per *Rot. dec. 374. num. 2. coram Cels.*, minusque Antonius adjici poterat ad solutionem pœnæ ducatorum 3000. in Singrapha adjectæ, si ipse datam fidem fefellisset; Quia conventiones hujusmodi libertati Matrimonii adversantes, damnantur, & irritantur, ac doli mali exceptione refelluntur, 18
tùm in Jure Civili *in leg. Titia 134. ff. de verbor. obligat.*, tùm in Jure Canonico *in Cap. Gemma 29. de Sponsal.*, ut latiùs demonstrat *Decis.*, *quæ revidetur §. 4., & 5.*

Replicatione non attenta, quod sponsio ducatorum 3000. non quidem nomine pœnæ, sed titulo Dotis fuerit per Antonium emissa. Ultrà quod enim unus Dominorum advertebat, quod Antonius ducat. 3000. se soluturum spopondit, si datam fidem fregisset, & sic nomine pœnæ, solùmque addidit = *Et quatenus Statum Ecclesiasticum assumere vellem, eidem Puellæ dari debeat dos* = Undè inferebat, quod si Antonius Statum Eccle- 19
siasticum nondùm assumpsit, extranea erat ex hoc capite Dotis petitio *leg. Cedere diem ff. de verbor. significat.* Urgebat præterea, quod *Textus Civiles, & Canonici, & DD. omnes* in Decisione, quæ revidetur, allegati, 20
non respiciunt ad titulum, sub quo solutio conventa fuerit, sed unicè hasce conventiones improbant ratione impedimenti, quod præstant libertati Matrimonii; Undè cum ratio sem- 21
per sit eadem, distinctio inter sponsionem pœnæ in genere, & ejusdem pœnæ promissionem nomine Dotis nihil utique concludit. Nàm ubi lex 22
non distinguit, nec nos distinguere debemus, ad *Text. in leg. Non distinguemus ff. de recept. arbitr.*, *Rot. dec. 165. n. 6. coram Ausald.*, *dec. 777. num. 40., & 41. coram Molin.*, immò cum rationis identitas utrique casui adamussim conveniat, idem Jus, eademque lex in utroque casu est utique 23
statuenda ex vulgatis juribus, de quibus *Rot. decis. 690. num. 8. coram Molin.*

Et ita &c. Utraque &c.

EMI-

EMINENTISS. ELEPHANTUTIO

Constantien. Sponsalium.

Mercur. 26. Junii 1748.

ARGUMENTUM

Sponsa habet justam, & rationabilem causam recedendi a Sponsalibus, si Sponsus illam infamare tentaverit, falso publicans se eam carnaliter cognovisse.

SUMMARIUM

1 F*Acti series*, & n. seqq.

7 *Plene probata dicuntur Sponsalia, si constet de utriusque Partis consensu, ac de mutua promissione de Matrimonio contrahendo.*

8 *Conditio in Sponsalibus apposita* = Quatenus Consanguineorum accedat consensus = *adimpleta apparet, quoties Consanguinei se subscripserunt Instrumento Matrimoniali.*

9 *Qua conditione adimpleta, promissio in Sponsalibus emissa habetur, ac si ab initio pura, & absoluta fuisset.*

10 *Quando constat de Sponsalibus Judex compellere debet reluctantem ad servandam fidem.*

11 *Maximè si fuerint jurata.*

12 *Quando tamen agitur de compellendo masculo.*

13 *Secus si agatur de Fœmina, quæ potius est monenda, quamvis Sponsalia juraverit, & de ratione.*

14 *Rationabili concurrente causa reluctantiæ a Sponsalibus perfectis etiam juratis recedere licet, & Judex abstinere debet a coactione.*

15 *Justa, & rationabilis causa erit, si Sponsus falsò publicaverit se Sponsam carnaliter cognovisse*, & n. 16. & 24.

17 *Non bono explentur exitu, quæ malo sunt inchoata principio.*

Ab invisis Nuptiis fausti sperari non possunt eventus, ibid.

18 *Ad majora vitanda mala Ecclesia obstinet a coactione, ac Sponsis primævam libertatem restituit.*

19 *Matris, ac Patrui contradictiones, simultates, ac comminationes signanter exhæredationis faciliorem reddunt recessum a Contractu Sponsalium*, & n. 25.

22 *Bona vel mala fama nullo tempore magis, quam initio vel utilis, vel damnosa.*

25 *Litis diuturnitas excitat odia, simultates, & Consanguineorum contradictiones, ex quibus a Sponsalibus contractis recedere licet.*

26 *Quando ab invisis Nuptiis nonnisi infausti sperari possunt eventus, abstinendum est a coactione.*

27 *Testis unicus de auditu nihil probat.*

28 *Quando constat de causa reluctantiæ, ipsa reluctantia referri non potest ad aliam causam non apparentem, nec verosimilem.*

DECIS. IX.

Ad Vot. II. num. 66. & ad Vot. III. sub n. 48. & ad Vot V. num. 7.

OLEMNI interposito Juramento, flexisque genibus eoram Imagine *Sanctissimi Crucifixi* nobilis Domicella Maria Anna Lantvving, ac Dominus Baro Beatus Felix de Zurlauben sub *die* 25. 1
Novembris 1744. mutuam sibi fidem dederunt de Matrimonio ineundo; Sed quoniam per Apocam anteà exaratam sub *die* 23. *Junii ejusdem Anni* dicta Domicella eamdem emiserat promissionem, injecta conditione = *Quatenus suorum Consanguineorum accederet consensus* = hinc successivè *sub die* 21. *Martii sequentis anni*, plaudentibus, atque assentientibus ejusdem Puellæ Consanguineis publicum 2
celebratum fuit Instrumentum, quo Sponsalia hujusmodi plenè absoluta, ac confirmata fuerunt.

Rebus ità constitutis, Baro præfatus, qui Dux erat Prætorianæ Cohortis Christianissimi Galliarum Regis in Bellum profectus est; Mox verò Patrios repetens lares, in Officio non

non se continuit : Pertæsi nàmque Sponsæ Parentes assidui illius accessus in proprias Ædes, curavit Baro sub quæsitis coloribus Domicellam traducere in Domum alienam, ibique so-
3 lus cum sola, vesanò ductus amore, illicita cum ea tentavit, & quamquàm in irritum illius cessissent conatus, nihilominùs ipse militari quadam licentia, & fortasse ex industria optatas Nuptias properandi, jactare, atque evulgare non dubitavit, se rem cum illa habuisse, quamobrem delata falsæ bujus Criminationis notitia ad no-
4 bilem Puellam, authumavit hæc, ejusque Consanguinei eadem injuria affecti, exequutioni initorum Sponsalium præ viribus se opponere.

Vocata itaque in Judicium coram Commissario Constantiæ, censuit ipse *Constare de Caussis sat relevantibus resiliendi, ac Sponsalia rescindendi*, meamque conventam ab impetitis ab-
5 solvit, & quamquam in contrariam Sententiam abierit Reverendissimus Helvetionum Nuntius; Delata nihilominùs per Appellationem Causa ad Sac. Tribunal, mihique Commissione directa, Dubio à me proposito = *An constet de Sponsalibus, itàut sit locus coactioni?* = DD. respondere non hæsitarunt = *Affirmativè ad primam partem, Negativè ad secundam* =

De Sponsalibus enim contractis non erat dubitandi locus, cùm de illis incontrovertibilitèr constet tùm ex Apoca proprio charactere Mariæ Annæ subscripta, tùm à jurata, ac solemni promissione binc indè facta coram Sacratissimi Crucifixi Imagine, tùm à Confessionibus, aliisque facti præsidiis *in Summario* Collitigantium exhibitis, quæ omnia, cùm apertè præseferant reciprocum utriusque Partis consensum, ac mutuam promissionem de Matrimonio contrahen-
7 do, plenam in consequens Sponsalium probationem constituunt ad literam *Text. in leg. prima ff. de Sponsal.*, & *in Canon. Nostrates* 30. *quæst.* 5. *Pirhing. in Jus Canon. lib.* 4. *tit. primo sect. prima num.* 2. *Pont. de Matrim. lib.* 12. *cap. primo num. primo*, & *seq. Rot. coram Molin. decis.* 1325. *num.* 4. & 11. & *in Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. 2. *cor. R. P. D. meo Bussio*.

Non attento, quod promissio ex parte Mariæ Annæ fuerit conditionalis, veluti pendens à consensu per illius Consanguineos præstando; Hic etenim requisitus consensus nedum non deficit, quinimò præstitus apparet simul atque ipsi præsentes adstiterunt, seque subscripserunt Instrumento Matrimoniali posteà celebrato, per quem actum, sicuti promissionem Puellæ in iis contentam solemnitèr approbarunt per *Text. in leg. Emptor*
§. *Lucius Titius ff. de pact. leg. Pluri-* 8
bus 140. *ff. de verbor. oblig. Bursatt. consil.* 39. *num.* 24. *Rot. coram Cels. decis.* 396. *num.* 8. & *in recent. dec.* 381. *num.* 16. *par.* 4. *tom.* 3., & *decis.* 334. *num.* 4. & 5. *part.* 16., ità impleta remansit conditio ejusdem promissionis,
quæ ideò censenda venit, non secus 9
ac si ab initio pura, ac absoluta fuisset, *leg. Si Pupillus* 26. *ff. de condit. Instit. Rot. coram Molin. decis.* 129. *num. primo tom. primo*, & *in rec. decis.* 318. *num.* 6. *part.* 10. & *dec.* 98. *num.* 27. & 28., & *decis.* 243. *num.* 16. *part.* 17.

Causæ itaque difficultas versatur circà *alteram Dubii* partem, an nimirùm *sit locus coactioni ejusdem Domicellæ*? circà quam meritò DD. in *Negativam* inclinarunt; Quamquàm enim, ubi constat de Sponsalibus ex Officio Judicis sit canonicis remediis
reluctantem compellere ad fidem ser- 10
vandam, ac Matrimonium contrahendum, juxtà claram dispositionem *Text. in Cap. Præterea*, & *Cap. Ex literis il* 2. *de Sponsal.*, & *Matrim.* quam passim sequuta est *Rot.*, signanter in *decis.* 1326. *num.* 17. *coram Molin.*, & *decis.* 516. *num. primo coram Ansald.*, & *in dicta Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. 7. *coram R. P. D. meo Bussio*; Potissimùm, ubi Sponsalia fuerunt religione juramenti firmata, quo casu propter duplex vin-
culum, Contractus scilicet, ac Jura- 11
menti, Ecclesia Justitiæ cultrix districtiùs procedit, eoque magis compellit Jurantem, ut impleat promissa *Fagnan. in dicto Cap. Ex literis num.* 1. & 2. *de Sponsal. Pirhing. in Jus Canon.*

non. lib.4. tit. primo sect. 3. num. 18. *Castropal. part.5. de Sponsal. disp.prima punct.8. num.2. Panimoll. dec.* 23. *num.*18. cum aliis adductis *in dict.decis.*1726. §. 19. *tom.5. cor. Molin.*

Inapplicabilis attamen visa est Dispositio præfatorum Jurium, cùm ea rectè procedat, ubi agitur de *Ma-*
12 *sculo* renuente adimplere Sponsalia: At quoties è contrà res est de *Muliere* detrectante subintrat censura alterius *Text. in Cap. Requisivit eodem tit. de Sponsal.*, qua sancitum est Mulierem potius monendam, quàm esse cogendam, tametsi juramento suam promissionem firmaverit; Indulgendum
13 est enim illius imbecillitati, ac naturali inconstantiæ, propter quam æquè facilitèr inducitur ad promittendum, ac ad fidem fallendam, proptereaque mitiùs cum illa, quàm cum Masculo agendum est, nè fortè coacta eadem facilitate pœnam censurarum despiciat, aut invisas contrahat Nuptias; Undè potiùs mali, atque infelices exitus consequuntur, quemadmodum ex mente præcitati *Text. in Cap. Requisivit* communiter firmant *Covarruv. de Sponsal. part. prima cap.4. num.4., & 5., Piton. discept. Eccles.32. n.26. Rot. coram Ansald. decis.516. num.17. & seq. tom.5. & in Albanen. Sponsalium* 24. *Junii* 1711. *coram clar.mem. Card. Scotto, & in Vicen. Sponsalium* 17. *Junii* 1715. *coram Crisp.* inter impress. *decis.* 372. *num.* 14. *& seq. tom.2.*, & sub eadem distinctione, conciliando dissidentes præfatorum *Textuum* dispositiones, novissimè firmavit *Rot. in dicta Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. *Inapplicabilis* confirmat. 16. *Januarii* 1747. §. *Nec quicquam & seq. coram R.P.D. meo Bussio.*

Ex hoc itaque solo fundamento locus coactioni non erat, sed eò magis ab illa abstinendum esse putarunt DD., quia legitimam, ac prorsus rationabilem suæ reluctantiæ causam Maria Anna proponit; Ea etenim concurrente à Sponsalibus, quanquàm perfectis, ac juramento muni-
14 tis recedere licet, atque Judex à coactione omninò desistere debet, juxtà monitum ipsiusmet *Text. in Cap. Ex literis de Sponsal.* & tradunt unanimiter DD. & signantèr *Abb.* ibidem *num.*8., *Gonzál. in Cap. Præterea numero* 8. *eod. tit.*, *Menoch. cons.* 786. *num.*8. *&* 9. *Antonin. Var. resol.* 2. *num.*3. *Sanchez de Matrim. lib. primo quæst.*29. *num.*4. *Rot. coram Seraphin. decis.* 1112. *num. primo*, *& seq. & coram Cels. decis.* 374. *num.* 4. *&* 9. *& coram Pamphil. decis.* 96. *num.* 2. cum aliis relatis *in decis.*979. *numero primo coram Molin. tom.*4.

Planè, cæteris etiam omissis, sat justam, ac omnino rationabilem causam recedendi à promissis præstat Mariæ Annæ falsa illa, atquè improba criminatio à Barone in vulgus emissa, quod carnaliter eam cognoverat, quandò vi quidem facinus hoc tentavit,
sed prorsùs inutiliter, forti animo ob- 15
sistente Puella, quemadmodum ipsemet Baro conscientiæ stimulis posteà excitatus per publicum, ac juratum Instrumentum declarare non dubitavit, retractando, atque execrando tanquàm falsa, quæ anteà in dedecus Nobilis, ac honestæ Virginis edixerat.

Ab hac autem injusta diffamatione, propter quam infenso animo Puella ipsa Sponsum diffamantem prosequitur, adeout potius pœnam, ac mortem subire, quam cum illo Matrimonio se jungi per actum publicum solemniter declaraverit, legitima, ac prorsus justa oritur causa re-
cedendi a Sponsalibus, atquè in con- 16
sequens abstinendi a coactione, ut per *Text. in Cap. Quemadmodum de jurejuran.*, ibique *Abbas num.*4. in specie admonent *Sanchez de Matrim. lib.* 5. *disput.*63. *num.* 3. *& seq.*; *Rot. coram Cavaler. decis.* 421. *num.* 4. *& coram Pamphil. decis.*96. *num.* 4. ibique *Adden. num.*10. *& coram Duran. dec.*242. *num.*5. *&* 6. *in Moguntina Sponsalium* 20. *Novembris* 1741. §. 11. *coram R. P. D. meo Molino*; Non enim bono explentur exitu, quæ malo sunt in-
choata principio, nec ab invisis Nu- 17
ptiis fausti sperari possunt eventus; Hinc est, ut pia Mater Ecclesia ad majora evitanda mala a coactione abstinere se solet, ac Sponsis primævam libertatem restituere, ut in similibus
circumstantiis notant *Reiffenstuel. lib.*4. 18
Decret.

Decret. tit. primo de Sponsal. §.8. *numero* 267., *Rot. coram Burat. dec.*311. *num.* 4. *& coram Coccin. decis.* 437. *num.*4. *&* 7., *& coram Cels. dec.*889. *num.*5. *&* 9., *& coram Molines decis.* 979. *num.* 3. *& coram Kaunitz decis.* 77. *num.* 11. *et in dicta Moguntina Sponsalium* 20. *Novembris* 1741. §.11. *coram R. P. D. meo Molino.*

Accedit, quod eamdem propter diffamationem Mater, ac Patruus Domicellæ, qui Sponsalibus cum Barone contractis libenti animo consenserunt, modò & ipsi concitati illorum exequutioni nedum obsistunt, sed ultra progrediendo, solemni juramento professi sunt, quod si Filia, ac respectivè Neptis eorum voluntati resistens Nuptias contrahat cum Barone, eximio erga illam abjecto amore, Bonis, ac hæreditate privabunt; Quæ sanè Parentum contradictiones, simultates, ac comminationes, signanter exhæredationis innixæ, ut hic, ratio-
19 nabili causæ eo faciliorem reddunt recessum a Contractu Sponsalium juxta firmata in specie per *Spad. cons.* 152. *num.*10. *lib.*2. *Guttier.quæst. Can. lib. primo cap.*20. *num.*17., *Rot. cor. Per. decis.*517. *num.* 5. *& seq.*, *& coram Buratt. decis.* 412. *num.* 6. *& coram Molin. decis.* 779. *num.* 2. *& coram Kaunitz decis.* 67. *num.* 5., *& coram Lancett. dec.*682. *num.* 14.

Nec pronis auribus audiri meruerunt, quæ in excusationem instructæ calumniæ a Baronepro ponebantur, quod nimirum rem ipse fidelitati paucorum concrederit causa properandi ad Nuptias, furenti ductus amore er-
20 ga Domicellam; dictaque in illius dedecus, tamquam falsa, jam retractaverit, ac revocaverit: Etenim, si primus omnium Baro falsum crimen, tamquam verum supposuit, atque communicavit tum Commissario Lucernensi, tum Auditori Rmi Helvetiorum Nuntii, tum etiam Parocho Tugii, atque demum P. Guardiano Cappuccinorum, dubitandum utiquè non est, quin ipse fuerit Auctor injustæ, atque improbæ diffamationis,
21 quæ semel in vulgus emissa, successiva illius retractatione divelli, aut imminui nequit; Cum bona, vel mala fama nullo tempore magis, quàm initio utilis, ac respectivè damnosa sit,
eaque adempta, cætera, quæ sequun- 22
tur, ejusdem sunt æstimationis, juxtà illud *Tacit.* in vita *Agricolæ* = *Non ignarus instandum famæ, ac prout prima cessissent, fore universa* = Unde de fama mirè cecinit *Virgil. lib.* 4. *Æneid. vers.*174.

Fama malum, quo non aliud velocius ULLUM,
Mobilitate viget, viresque acquirit eundo =
PARVA metu primo, mox sese attollit in auras,
TAM ficti, pravique tenax, quam nuntia veri =

Et indubitantius, cum adhuc hic in Curia Defensores ejusdem D. Baronis ex verosimili ejus mandato in
scriptis impressis idem criminosum fa- 23
cinus jam pro certo supposuerint, ac propugnaverint.

Qua vero mente, quove consilio inductus fuerit Baro ad jactandum falsum crimen pro vero, nihil interest investigare; Satis quippe est, ex improvido illius facto in discrimen, saltem apud vulgares Homines, positam fuisse honestatem Nobilis Domicellæ,
ut hæc justam valeat allegare causam 24
resiliendi à promissis: Si nàmque diuturnitas ipsa litis, odia, simultates, & Consanguineorum contradictiones excitat, itaut à Sponsalibus contra-
ctis liceat recedere, quin sit locus 25
coactioni ad plene firmata per *Rot. coram Molin. dec.*979. *num.*3., *et in rec. dec.*19. *num.*56. *par.* 10., *et dec.* 249. *num.*13. *par.*14. cum aliis adductis in superiori §. *Accedit*; Multo sanè magis in casu, in quo hæc insimul confluentia procedunt ab injusta Puellæ diffamatione, quæ ipsius animum adeò concitavit, atque exulceravit, ut promptam se declaraverit ad subeundas pœnas a Jure inflictas, ac mortem potius, quam inviso Homini se copulare; In his etenim circumstantiis, in quibus a Nuptiis nonnisi difficiles, atque infausti exitus sperari possunt, omnia jura clamant abstinendum esse a coactione, ac Muliе-
rem reluctantem pristinæ libertati re- 26
stituendam, eadem *Rot. coram Molin.*

*llu. dicta dec.979. num. 3. , et coram Lancett.dec.682. num.14.*cum aliis superius adductis *in §. Ab hac. in fin.*

Frustraque Defensores Baronis insinuare conantur constantem hanc Puellæ reluctantiam potius tribuendam consilio, ac instigationi Matris, quæ secundas exoptans Nuptias cum germano Fratre Commissarii Lucernensis, istius Filio Mariam Annam nubere intendit. Assertio siquidem hæc stans in ore unici Testis de audi-
27 tu, qui nihil probat, ex vulgatis, de quibus *Text. in Cap. Veniens, & Cap. Jurejurando, & Cap. In omni negotio de Testib., & in Leg. Jurisjurandi Cod. eod. tit.*, ex eo prorsus commentitia deprehenditur, quod Domicella, quæ usque ab initio hujus Litis procul a Matre degit in altero ex Monasteriis Civitatis Comi, sponte, ac deliberato animo eamdem declarationem emisit ob causas in illa expressas, & potissimum propter injustam diffamationem, quo posito, ineptum erat illius reluctantiam tribuere, atque referre ad aliam causam non apparentem, nec verosimilem, ex vulgata regula, de qua *Gabriel. conf.75. n.11. lib.2. Gratian. discept. 786. num. 19. Rot. decis.533. num.18. tom.2., & decis. 693. num. 14. tom. 3. par. prima coram Molin.*

Et ita &c.Utraque &c.

R. P. D. DE VAIS

Constantien. Sponsalium.

Veneris 17. Januarii 1749.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

1 F*acti species.*
2 *Quando sententia est justa, deficit læsio, quæ est causa restitutionis in integrum.*
3 *Sponsalia perfecta quænam dicantur.*
4 *Conditio in Sponsalibus apposita =* quatenus Consanguineorum accedat consensus = *adimpleta appareret, quoties Consanguinei se subscripserunt Instrumento Matrimoniali.*
5 *Masculus, qui renuit fidem in Sponsalibus datam, & juratam adimplere, ad illius implementum est cogendus.*
6 *Secus autem Fœmina, et de ratione.*
7 *Maximè accedente justa, et rationabili causa, per quam licet a Sponsalibus perfectis, et juratis recedere, nec recedens cogi potest ad eadem Sponsalia adimplenda.*
8 *Sponsa recedere justè potest a Sponsalibus, si Sponsus illam diffamaverit falsò affirmando se eam carnaliter cognovisse*, & n. seqq.
9 *Multoque magis illius Consanguineis contradicentibus*, & n. 12.
10 *Non obstante retractatione Sponsi.*

DECIS. X.

Ad Vot.III. sub num.48.

N conflictu duarum Sententiarum, quarum *prima* Commissarii Lucernensis declaraverat Nobilem Domicellam Mariam Annam Claram de Landvving liberam ab asserta obliga- 1
tione exequendi Sponsalia inita cum Barone Beato Fidele de Zurlauben, *secunda* Reverendissimi Nuncii ad Helveticos d. Judicati revocatoria, Causa conscendit ad nostrum Sac. Tribunal, in quo prodiit Sententia R.P.D. Mei *Elephantutii* ad formam illius Decisionis editæ die 26. Junii proximè elapsi anni, decernens constare de Sponsalibus initis intèr dictam Mariam Annam, & Baronem Beatum Fidelem, eam tamèn non esse cogendam jàm contracta Sponsalia adimplere; Cùmque hujusmodi Sententia ob non interpositam à Barone Appellationem vires assumpserit rei judicatæ, in vim Commissionis ab eodem Barone obtentæ à Signatura Justitiæ in gradu Restitutionis in integrum, subscripsi Dubium = *An con-*

stet de re judicata, *seù potiùs de causis restitutionis in integrum?* de quo consulti DD. mei responderunt = *Constare de re judicata* =

Justitia siquidèm Sententiæ Rotalis omnem aditum præcludebat læsioni, qua cessante, deficit causa re-
2 stitutionis in integrum *Cap. Ex literis*, *& Cap. Constitutus de in integr. restit.*; Et sane quoàd veritatem, & subsistentiam Sponsalium Justitia Sententiæ illicò apparuit tùm ex Apoca proprio Charactere Mariæ Annæ subscripta, tùm à solemni, & jurata hinc inde facta promissione coràm Sacratissima Jesu Christi Crucifixi Immagine de contrahendo Matrimonio, quibus si addantur confessiones, & facta dictæ mutuæ promissioni uniformia, du-
3 bitari non potuit de validitate, & subsistentia Sponsalium à reciproco utriusque Partis consensu dependente, juxta firmata in *Decis. R. P. D. mei Elephantutii* §. *De Sponsalibus*.

Et hanc mutuam promissionem nequidem inficiabatur Maria Anna; sustinebat tamen ex parte sua liberam non fuisse, sed omninò dependentem à consensu per illius Consanguineos præstando. Sed cùm Consanguinei non detrectaverint ratam habere Domicellæ promissionem, sese
4 subscribendo Instrumento Matrimoniali subindè celebrato, illius promissio remansit pura, & pro libera haberi debet ad effectum dijudicandi liberè, ac legitimè contracta fuisse Sponsalia, ut prosequitur dicta *Decis.* §. *Non attento*.

Constabilita Justitia Sententiæ Rotalis quoàd validitatem, & subsistentiam Sponsalium, nulla læsio considerari potuit in eo, quod decrevit Domicellam reluctantem datam fidem servare, canonicis remediis non esse cogendam; Quia licet ad refrænandam Masculi libertatem in recusando
5 datæ, ac juratæ fidei implementum ita disponant *Text. in Cap. Prœterea*, *& Cap. Ex literis il secondo de Sponsal.*, *& Matrim.*, nihilominùs harum legum censura juxta jam receptam opinionem non convenit Fœminæ, ob cujus imbecillitatem, & minus præ-
6 judicium, cùm mitius agendum sit, quam cum Masculo, subintrat alterius *Text.* dispositio *in Cap. Requisivit eodem tit. de Sponsal.*, *& Matrim.*, qua sancitum est Mulierem potiùs monendam, quàm cogendam esse suam licet juratam fidem servare, ut animadvertit *dicta Decis. R. P. D. Mei Elephantutii*.

Eò fortiùs, quia hìc non agitur de simplici Mulieris reluctantia in adimplemento datæ fidei Mulierum imbecillitati tribuenda, sed de reluctantia justa causa munita, qua subsistente, quemadmodùm a Sponsalibus jam perfectis, & juramento munitis licet recedere, ita & multò magis ces-
sare debet coactio, qua mediante Mulier teneatur adimplere id, quod justa de causa implere recusat, ut ponderat *dicta Decis.* §. *Ex hoc*. 7

Inter cæteras deductas causas ad comprobandam justam Mulieris reluctantiam in adimplemento datæ fidei prævaluit apud DD. ejusdem Domicellæ diffamatio a dicto Barone in vulgus emissa, & in eo constituta, quod illam jam carnaliter cognovisset; Cùm verò hoc facinus vi quidem, sed inutilitèr tentasse appareat ex subsequuta ejusdem Baronis confessione in publico Instrumento emissa, hæc improba criminatio, quæ Mulieris animum adeò infensum reddidit erga Baronem,
ut potiùs mori, quam cum illo Matrimonium contrahere protestata fuerit, justam præbet reluctantiæ causam nulla dignæ coactione, ut expendit *dicta Decis.* §. *Ab hac*. 8

Et hæc diffamatio maximè præjudicialis tùm honori Nobilis Virginis, tùm decori illius Familiæ nedum infensum reddidit ejusdem animum erga Baronem, sed Consanguineos quoque dictæ Domicellæ concitavit in odium Baronis, taliter ut prior eorum consensus præstitus Sponsalibus versus fuerit in expressum dissensum, profitendo, ac jurando eamdem Domicellam velle amore, ac bonis spo-
liare, quatenus non recusasset fidem Baroni datam servare; Undè ab hisce circumstantiis, quemadmodùm efficacior redditur reluctantiæ causa, ita semper minùs opportuna remanet coactio, ut expendit laudata *Dec.* §. *Accedit*. 9

Ne-

Neque hanc efficacem diffamationis causam minus æquam reddere valuit ejusdem Baronis retractatio, & revocatio, quæ animum Mariæ Annæ adeò pacavit, ut futuro Matrimonio novum assensum præstare non hæsitaverit, quatenus verò illius Consanguinei assentirentur, juxta exposita in ipsius Baronis retractatione; Quandoquidem diffamatio a Barone in vulgus
10 emissa, quæ causam dedit illius Defensoribus hìc in Curia eamdem diffamationem in scriptis redigere, & palam facere, non de facili per retractationem coram Parocho particulariter initam divellitur; Undè adhuc vigente causa non benè reparatæ diffamationis, valdè dubitare contingit de hujus injuriæ remissione facta a Domicella mediante nova futuri Matrimonii pro-
11 missione, cui ex diametro opponitur nova ejusdem Mariæ Annæ protestatio inita inter septa Monasterii de nunquam præstando assensu d. Matrimonio: Ultraquamquod, etiamsi antedicta nova promissio subsisteret, non indè sequeretur locum esse coactioni, renuentibus jureméritò Domicellæ Consanguineis assensum præstare futu-
12 ro Matrimonio, a quo pendebat nova Nobilis Virginis promissio, ut ait *Rot. decis.572. num.4.,& 5. coram Crispo, & dec.682. num.15. coram Lancett.*

Et ita remissivè ad Decisionem R.P.D. mei Elephantutii &c.

Utraque &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO

Reatina Sponsalium

Lunæ 29. Januar. 1753.

ARGUMENTUM

Sponsalia possunt esse perfecta, etiamsi Sponsalium Contractui Sponsa non intervenerit. Consanguinei Sponsi impedire nequeunt Sponsalium executionem, quamvis Sponsa ceteroquin honesta sit minus dives, aut minus Nobilis.

SUMMARIUM

1 *Invidi nunquam desunt.*
2 *Sponsalia dicuntur perfecta, si Sponsus apud Sponsæ Patrem validà interposuerit officia, ut eam sibi in Uxorem concèderet, nuptiales tabulas subsignaverit, ea in Instrumentum redigi curaverit, munuscula Sponsæ tradiderit, gratulationes præbuerit, atque receperit, & licentiam pro faciendis denunciationibus procuroverit.*
3 *Sponsalia perfecta non sunt si deficiat Sponsæ repromissio.*
4 *Sufficit tamen repromissio, seu consensus Sponsæ vel expressus, vel ex argumentis, & signis tacitè desumptus.*
5 *Consensum futuro Matrimonio Sponsa præstitisse dicitur, si de eo ineundo Patri voluntatem aperuit, dotale Instrumentum probavit, sese Sponsam evulgari gavisa est, munera tamquam talis non respuit, & pro Sponsalium firmitate litem instruxit.*
7 *Dedecet ingenuum, ac maturæ ætatis Hominem a præstita Sponsalium fide ex falsis, levibusque prætextibus desciscere.*
8 *Ante Sponsalia debebat Sponsus prospicere, ut Nobiliorem, ac ditiorem, si poterat, Uxorem inveniret.*
9 *Sponsalia jam perfecta, & fides purè, ac absolutè interposita non debent alieno arbitrio dissolvi.*
10 *Odia ex litis calore excitata non sunt causa sufficiens dissolutionis Sponsalium.*
11 *Sponsum reluctantem contrahere Matrimonium ad præstitæ fidei implementum canonicis remediis est cogendus.*
12 *Maximè si Sponsalia fuerint jurata.*

DECIS. XI.

Ad Vot.II. sub num.81. & sub num.141. 5. Et non solum, & ad Vot.V. sub num.9. & ad Vot.VII.num.71. 104.

1 PEssimis Invidentium, qui numquam desunt, suasionibus circumventus Joannes Baptista Cajetanus de Augustinis fidem de ineundo Matrimonio Magdalenæ Staffa amplissimè traditam solvere postmodum detrectavit, ideòque opus fuit judicialem pro adimplemento actionem instituere coram A. C. Parracciano, qui absolutissimum Sponsalium Contractum exequendum pronunciavit, idque ipsum hodiè jussit Sacrum nostrum Auditorium, interroganti enim mihi = *An constet de Sponsalibus, & sit locus canonicæ coactioni* = Responsum fuit = *Affirmativè in omnibus* =.

Adeò enim Sponsalia probata sunt, ut vix solemnior, aut perfectior desiderari valeat Contractus. Siquidem Joannes Baptista primum valida interposuit apud Sponsæ Patrem Magnatum officia, ut Magdalenam
2 sibi in Uxorem destinari obtineret, mox nuptiales tabulas subsignavit, & de eis die 29. Maii superioris anni in publicum Instrumentum redigendis sollicitus fuit, deindè munuscula Sponsæ tradidit, gratulationis Officia, ac significationes præbuit, atque recepit, & demum, ut negocium quantocius compleretur, licentiam pro consuetis publicationibus a Curia Episcopali procuravit, quæ omnia sicuti cumulantissimam constituunt probationem de mutua nubendi fide vicissim interposita, ita prohibent, ne Joannes Baptista a Sponsalibus omninò perfectis resilire amplius valeat, *leg.1., & 2. ff. de Sponsal. Can. Nostrates 30. quæst.5., Pirhingh. in Jus Canon.lib. 4. tit. primo sect. prima n.2., Rota coram Molines decis.1325. n.4., & 11., & in Majoricen. Sponsalium 27. Feb.* 1747. §.*Secundum enim coram R.P.D. Clemente, & in Constantien. Sponsalium 26.Junii 1748. §. De Sponsalibus cor. R. P. D. meo Elephantutio*.

Non itaque, nisi per summam levitatem potuit Reus conventus die 31. Maii consensum plenissimè præstitum retractare, & irrevocabili assumptæ obligationi fraudem facere; Patentem quippè hujusmodi actus inconstantiam excusare inutiliter contendunt ejus Defensores, ex quo in Nuptialibus tabulis absente Magdalena exaratis, deficiat illius repromissio, sine qua Sponsalia perfecta non censeri vulgatum est 3
ex *Text.in Cap.Tuæ deSponsal., Rota in Tuden. Sponsalium 21. Martii §. Exerciendo et 20.Junii 1746. §. Verum enim coram R.P.D. meo Caprara*. Siquidem cum vix deceat virginalem Puellæ verecundiam de futuro Marito palam agere, ita mos est frequentissimus inter honestiores Familias, ut Parentes pro Filiabus de ineundo conjugio paciscantur, ideòque cum Pater Magdalenæ nuptialia pacta prius in Apoca privata, mox in publico, solemnique Instrumento stipulatus fuerit, nil ultra ad Sponsalium perfectionem desideratur, quam consensus Puellæ sive expressus, sive etiam argumentis, ac signis tacitè desumptus juxta literalem 4
Textum in Cap. unic. de Despons. Impuber. in 6., Boss. de Matrim. cap.2. §.38. num.156., Sanchez eodem tract. lib. primo disput.23. num.2., & seq., Molin. de Rit. nuptiar. comparat. 11. num.38., Panimoll. decis. 23. annot.2. num.1., et seq., Rota dec.538. num.5., et seq. part. 18. tom.2. recent., et in Camerinen. Sponsalium 12. Junii 1711. §. Nullius, et §. seq. coram clar. mem. Card. Priolo.

Ad suadendum autem in casu consensum Magdalenæ, gravissima non tam concurrunt, quam confluunt argumenta, quæ Sponsalium ratihabitionem uberrimè indigitant: Porrò Sponsæ Pater antequam prænobili Purpurato Matrimonium Joannis Baptistæ proponenti responderet, Filiæ voluntatem, prout opus erat, exploravit, ejusque pleniorem consensum sese retulisse affirmavit in literis ad eumdem redditis; Rursùs post nuptiales tabulas palam, publicèque subscriptas, Magdalena Amicorum gratulationes lætissima excepit, mutuaque exhibuit Gratulantibus officia, imò

imò coram eis ab ipsomet Sponso An-
nulum, aliaque munera acceptavit, ac
denique vix novit inopinatam Sponsi
reluctantiam a malignis Invidentium
suasionibus subortam, amplissimum die
prima Junii superioris anni mandatum
dedit pro hodierno instaurando judi-
cio, debitaque Sponsalium exequutio-
ne omnibus juris remediis procuran-
da. Nil ergò desiderari amplius valet,
ut consensum futuro Matrimonio præ-
stitisse dicatur Puella, quæ de eo ine-
undo Patri voluntatem aperuit, quæ
dotale Instrumentum probavit, quæ
5 sese Sponsam evulgari gavisa est, quæ
munera tamquam talis non respuit,
quæ tandem pro Sponsalium firmitate
litem instruxit, & substinet, ut spar-
sim perpendit *Gloss. in Cap. Si inter* 31.
verb. Dicente de Sponsal., et Matrim.,
Rota coram Buratto decis. 143. *n.* 34.,
et per tot., *et coram Celso decis.* 21.
num. 8., *et coram Crispo decis.* 337.
num. 5., *et in Novarien. Sponsalium*
prima Julii 1693. §. *Adminicula co-*
ram bon. mem. Muto, et in Majoricen.
Sponsalium 25. *Aprilis* 1746. §. *Parum*
coram Me.

Et re ipsa fidem ex mutuo consen-
su interpositam agnovisse visus est ipse-
met Joannes Baptista, qui levitatem
suæ retractationis obtegere studens,
nullam, nec minimam mentionem
habuit de asserto repromissionis defe-
ctu ad opportunitatem hodiernæ de-
6 fensionis adinvento, sed unicam relu-
ctantiæ suæ causam retulit ad inæqua-
litatem Conjugii, ad Consanguineo-
rum simultates, & ad consilia Opti-
matum; Ast gravissimè in omnibus
7 erravit, quoniam dedecet ingenuum,
ac maturæ ætatis hominem à præstita
fide ex falsis, levibusque hisce prætex-
tibus desciscere: Commentitia quip-
pe est inæqualitas, cum Mulieris non
minus quam Viri Familia inter hone-
stas Civitatis recenseatur. Cæterum nil
quidquam in jure valet conditionis,
ac gradus differentia, & Joannes Ba-
ptista ante Sponsalia prospicere debe-
bat, ut nobiliorem, ac ditiorem, si
8 poterat, Uxorem inveniret, ut arguit
Sanchez de Matrim. disput. 14. *num.* 2.
lib. primo, *Rosignol. de Sponsal. par.* 2.
prænot. 1. *num.* 2., *& seq.*, *Rota dec.*
167. *num.* 26. *par.* 9. *tom. primo recent.*
& in Majoricen. Sponsalium 25. *Apri-*
lis 1746. §. 12. *coram Me*.

Consanguineorum verò dissensus,
& aliorum consilia, seu verius im-
providæ obloquutiones nulla in facto
legitima probatione fulciuntur, & ni-
hili penitus in jure faciendæ sunt, cum
Sponsalia jam perfecta, & fides purè,
ac absolute interposita non debeat
alieno arbitrio dissolvi contra *Text. in* 9
Can. Sufficiat 27. *quæst.* 2., *Menoch. de*
Præsumpt. cap. 4. *præsumpt.* 189. *n.* 5.,
Rota in Majoricen. Sponsalium super
Censuris 29. *Januarii* 1712. §. *Qua-*
tenus coram clar. mem. Card. Scotto,
sicuti multò minus Sponsalium perfe-
ctioni, eorumque exequutioni officere
valet animorum aversio, quam præ-
sens fortasse lis in Sponsum, & Spon-
sam ingerere posset; Ultra quod enim
ex facili indole Joannis Baptistæ, ejus-
que Epistolis satis constet, eum non
tam suo, quam alieno consilio Causam
agere, ulterius vulgatum est hujus-
modi odia ex litis calore excitata ni-
hil obstare quominus Contrahentes fi-
dem in perfectis Sponsalibus mutuò 10
traditam liberare adigantur *Gabriel.*
consil. 159. *numero* 12., *et seq.*, *lib.*
2., *Rota dec.* 497. *num.* 2. *part.* 1.
diversor., *et coram Ludovis. dec.* 376.
num. 6. *et seq*, *et in Camerinen. Spon-*
salium 2. *Junii* 1711. §. *Multaque co-*
ram clar. mem. Card. Priolo, *et in*
dicta Majoricen. Sponsalium. §. *fin. co-*
ram Me.

Hinc ergò vindicato Sponsalium
Contractu, rejectisque ineptissimis
argumentis, quæ adversus ejus aut
perfectionem, aut exequutionem pro-
posita sunt, ingenio suo consequitur
affirmativa resolutio ad secundam du-
bii partem: Cum enim Joannes Ba-
ptista ex justitiæ debito teneatur ad
Matrimonium, quod sese cum Mag-
dalena contracturum spopondit, omni
sanè juris remedio ad præstitæ fidei
implementum ita eum compellere
oportet, ut adversus reluctantem ca- 11
nonica coactio decernatur *ad Text.*
in Capit. Ex Literis, *il secondo*,
et in Capit. Præterà de Sponsal.,
et Matrim. Campanil. in diversor. jur.
canon. rubr. 1. *sub num.* 53., *Rota de-*
cis. 1325.

cis. 1325. *num.* 17. *coram Molines*, *et dec.* 516. *num. primo coram Ansaldo*, *et in dicta Majoricen. Sponsalium* §.7. *coram Me*. Maxime ubi, prout in casu, Sponsalia jurisjurandi religione firmata sunt, tunc enim quo major ex duplici vinculo oritur obligatio, eo
13 rigidius fieri debet in contractus, & juramenti violatorem animadversio, ut prosequitur *Rota dicta decis.* 1325. *num.* 19. *coram Molines*, *& in Constantien. Sponsalium* 26. *Junii* 1748. §. *Causæ in fin. coram R. P. D. meo Elephantutio*.

Et ita &c. Utraque &c.

R. P. D. AMADEO

Majoricen. Sponsalium

Lunæ 6. *Martii* 1752.

Argumentum

Stuprum non probatur levioribus conjecturis, & argumentis, quando non constat de præcedenti stupratæ Mulieris honestate, nec ad probandum Stuprum eidem deferri potest Juramentum suppletorium, si non constet de illius integra honestate, æquali statu, conditione, & fortuna cum asserto Stuprante.

SUMMARIUM

1 Facti species, & n. seqq.
2 *Sententia Vicarii Generalis Insulæ Minoricæ in causa Stupri*.
3 *Executio ejusdem sententiæ*.
4 *Stuprum assertum commissum sub promissione futuri Matrimonii concludenter, & perfectè probari debet*, & n.10.
5 *In exclusionem Stupri uti delicti omnis militat Juris præsumptio*.
6 *Promissio futuri Matrimonii facta ad habendam copulam probationes longè præstantiores requirit, quàm simplex Stuprum*.
7 *Alias Mulierculæ facilè se subjicerent copulæ, ut deinde asserere possent se violatas fuisse sub fide futuri Matrimonii*.
8 *Ad probationem Stupri admittuntur conjecturæ, & argumenta, nec non præsumptio juris, quod Puellæ non censeantur pati voluisse Stuprum nisi data fide Matrimonii, quando constat de illibata earumdem pudicitia, & honestate, ac eadem paritas status, conditionis, & fortunæ inter utramque partem intercedit*.
9 *Secus si hujusmodi circumstantiæ non concurrant, imo potius probetur contrarium*.
11 *Fœmina, quæ egreditur e domo nocturno tempore, accedit ad Cauponam, ibique recipit cyatum vini ab aliquo Viro, seu ludit cum Juvenibus in aliqua apotheca, reputatur parum honesta*.
12 *Licèt Fœmina corpore non sit vitiata, si tamen ex depravatis moribus mentem corruptam habeat, de inhonestate redarguitur*.
13 *Disparitas status, conditionis, et divitiarum adest, si assertus Stuprator sit Dominus Fœminæ deflorata, cujus Parentes sint pauperes, & obscuri nominis, serviles operas præstent, et aliquis ex ejus Conjunctis fuerit ad ultimum supplicium condemnatus*.
14 *Juramentum in supplementum plenæ probationis præstitum post interpositam appellationem est nullum*.
15 *Rescriptum Signaturæ* = de appellatione = *tollit, et revocat quidquid post editam sententiam, et propositam appellationem gestum fuerit*.
16 *Quando Stuprata agit contra Stuprantem ad Matrimonium, eidem Stupratæ dari non potest Juramentum suppletorium*.
17 *Quandoque tale Juramentum deservit pro adminiculo*.
18 *Dummodo constet de integra Fœminæ honestate, et de æquali statu, conditione, et fortuna cum asserto Stuprante*.
19 *Secus si de Stupratæ illibata fama dubitetur, et constet de illius paupertate et vilissima conditione*.
20 *Quia tunc videtur jurasse ad meliorandam propriam conditionem, et statum*.

21 *Red-*

21 *Redditur inverisimilis inculpatio Scupratæ, si non exprimat præcisum diem, quo passa fuit Stuprum.*
22 *Si non audierint ejus vocem, et gemitus personæ in proximo cubiculo existentes.*
23 *Si distulerit proponere conquestiones per spatium octo Mensium.*
24 *Publica vox, et fama circa Stuprantem, quæ ortum habet a conquestionibus Stupratæ nihil probat.*
26 *Arrestum propriæ domi æquivalet carcerationi.*
27 *Quod sub simplici inculpatione Stupratæ sine aliis probationibus asserto Stupranti nequit injungi,*

DECIS. XII.

Ad Vot II. sub num. 141. §. Et non solum, & ad Vot. VI. num. 50.

IN odium passæ dimissionis a famulatu per triennium circiter præstito Eulaliæ, Valentinæ, & Doctori Francisco Creus Fratri, & respective Sororibus, Margarita Miret sese ab eodem Francisco prægnantem redditam sub spe futuri Matrimo-
1 nii, in lucem subindè edita Masculina Sobole, adeo publicè proclamavit, ut coram Vicario Generali Insulæ Minoricæ adversus ipsum actionem instituere non pertimuerit pro eo adigendo ad datam fidem servandam. Quare injuncto prius per memoratum Judicem præfato Francisco arresto Domi propriæ habitationis sub pœna librarum bismillium, eoque ob præstitos fidejussores redacto ad Civitatem Civitellæ, definitivam edixit Sententiam, qua pronunciavit, *deferendum*
2 *fore, & esse dictæ Margaritæ Miret juramentum suppletorium, videlicet, quod medio juramento dicat, si ipsa fuerit, vel non deflorata &c. à Doctore Francisco Creus &c., et tali juramento præstito per dictam Margaritam Miret, cum ipsa sit honesta Puella, et talis de jure præsumitur ad copulam non consentire, nisi vi, metu, dolo, importunis precibus, aut sub promissione Matrimonii seducta &c. obligandum fore, et esse etc. Doctorem Franciscum Creus etc. ad ducendam dictam Margaritam Miret, sive ad Matrimonium etc. cum ipsa contrahendum etc., et tali juramento non præstito ob repugnantiam dictæ Miret* ulterius decrevit, *absolvendum fore, et esse memoratum Doctorem Creus à præsenti instantia.*

Licet post publicationem enunciatæ Sententiæ succumbens confestim ad Sanctam Sedem appellationem interposuerit, attamen eadem sub ipsa die 17. Julii 1750. Judex mandavit in executionem ejus Judicati per Margaritam incontinenti præstari juramentum suppletorium, prout præ- 3
stitum fuit, quem actum tam animosè gestum idem Franciscus nullitatis vitio penitus infectum declaravit, reiterata ab omnibus gravaminibus per dictum Vicarium Generalem sibi illatis appellatione: Quapropter recursu habito ad Signaturam Justitiæ tùm super suspensiva delegatione Causæ ad Sacrum Tribunal, tùm super circumscriptione omnium gestorum, & signanter juramenti suppletorii post interjectam reclamationem, prodiit rescriptum = *De appellatione, subministratis scutis triginta cum facultate removendi arrestum* = Ad cujus tramites concordato dubio = *An constet de Stupro sub promissione Matrimonii, et ad quos effectus, et sit removendum arrestum* = in contumaciam Margaritę pluries monitę, & adhuc jura sua deducere negligentis, responsum extitit = *Pro Informante*, nempe *non constare de Stupro, et esse removendum arrestum* =

Afferit enim Margarita, se violatam fuisse à Francisco, data fide contrahendi cum eo Matrimonii, quo circa adstringitur onere concludenter, 4
& perfectè probandi nedum commissum Stuprum, in cujus uti delicti ex- 5
clusionem omnis militat juris præsumptio *Rot. coram Molines decis. 751. num. 15., et ad Ornat. Card. de Luca decis. 6. num. 9. lib. 10.*; Sed etiam superadditam qualitatem sub fide Matrimonii, quæ sicut injicit vinculum indis-

indiſſolubile Conjugii, ita probatio-
6 nes longè præſtantiores requirit, ut
communiter docent *Raynald. obſervat. Criminal. cap* 23. §. 4. *num.* 77., *Rota coram Roxas dec.* 411. *num.* 1., *coram Lancetta dec.* 433. *num.* 1., & 2.; Alias
enim nimis patens aperiretur via viliſ-
ſimis Mulierculis ſeſe Viris ſubjicien-
di, ut deinde aſſererent earum viola-
7 tionem ſequutam data fide ineundi
Conjugii, ſicuti obſervant *Raynald. obſervat. Criminal. dicta Cap.* 23. §. 4. *num.* 79., *Ricciardel. Lyc. Eccl. cap.* 17. §. 8. *num.* 63., *Rot. in Amerina Sponſalium* 22. *Novembris* 1737. §. *Plerumque cor. clar. mem. Card. Calcagnin.*

Quin obſtaret ad probationem
Stupri clam perpatrati leviores exigi
conjecturas, & argumenta, ex quo
ratione ſubjectæ materiæ plenæ, &
8 concludentes probationes haberi ne-
queant, necnon præſumptionem juris
militare, quod Puellæ nonniſi quàm
ſub ſpe contrahendi connubii cenſean-
tur præbuiſſe conſenſum propriæ ipſa-
rum deflorationi. Siquidem allegatæ
propoſitiones locum ſibi vindicarent,
quatenus doceretur de illibata pudi-
citia, & honeſtate Puellæ, ac eadèm
inſuper intercederet paritas ſtatus,
conditionis, & fortunæ inter utram-
que partem; quatenus vero hujuſmo-
di circumſtantiæ non concurrant, immò
9 potius conſtet Puellam cenſeri de
inhoneſtate ſuſpectam, vel diffama-
tam, & diſparem prorſus eſſe unius,
ac alterius conditionem, ſtatum, ac
divitias, hoc ſanè caſu immotum re-
manet inconcuſſi juris principium, Stu-
prum cum qualitate Matrimonii ad il-
lius probationem requirere undiquè
10 concludentes, & perfectas probatio-
nes, veluti abſque Contradictore do-
cent *Manſ. conſult.* 215. *num.* 10., *Conclol. reſolut. Criminal. verb. Stuprum reſolut.* 3. *num.* 7., *Angel. de Delict. par.* 1. *cap.* 124. *num.* 1.

Plurimum dubitari poſſe de ho-
neſtate Margaritæ ſuadent juratæ de-
poſitiones Teſtium aſſerentium eam-
dem abſque licentia nocturno tempo-
re egredi conſueviſſe e Domo Franci-
11 ſci, ipſamque accedentem ad publi-
cam Cauponam cyathum Vini ad bi-
bendum à Milite Britannico accepiſſe,
& quandoque in Apotheca cujuſdam
Sutoris cum illius Juvenibus procaci-
ter luſiſſe, ipſamque eſſe indolis val-
dè vivacis, & jocis amicam, itaut his
ſtantibus parum honeſta reputaretur;
Pro hujuſmodi enim effectu licet Fœ-
mina corpore non ſit vitiata, ſi tamen 12
ex depravatis moribus mentem corru-
ptam habeat, non immeritò de inho-
neſtate redarguitur, *Can. Propoſito*, *et Can. Nec ſolo can.* 32 *quæſt.* 5., *Pariſ. conſil.* 160. *numer.* 22., *Grattan. diſcept. forenſ. cap.* 5. *num.* 44. *in fin.*, *Mantic. de conject. ult. vol. lib.* 11. *tit.* 19. *num.* 34. Itidemque ſatis explora-
ta redditur diſparitas ſtatus, conditio-
nis, & divitiarum, cum non dubite-
tur Margaritam ortum habuiſſe à 13
pauperibus, & obſcuri nominis Paren-
tibus, qui ut de ſubſidiis ad alimo-
niam neceſſariis ſibi ipſis conſulant,
ſerviles operas præſtant, illudque
etiam accedit, ut ejus Amita ab Ama-
ſio reddita prægnans editum fœtum in
puteum dejecerit, ob quod horren-
dum facinus ad pœnam ultimi ſuppli-
cii condemnata fuit, quamvis ex gra-
tia Principis in perpetuum exilium
illam deinde commutari obtinuerit,
ut deponunt Teſtes *Summario num.* 9. *à litt. l. ad P.*

Præmiſſa juris diſpoſitionem re-
ſpiciunt, quod vero ſpectat ad proba-
tiones facti ſuper commiſſo Stupro, ſi
repetantur, quæ coram Judice prio-
ris inſtantiæ Margarita adduxerat,
hæc porro reducuntur ad juratam ſui
ipſius declarationem, necnon ad non-
nullorum Teſtium fidem in vicinia, &
per Civitatem publicam percrebuiſſe
vocem, & famam Franciſco tribuen-
tem ſequutam Margaritæ violatio-
nem. Siquidem ultra quod juramen-
tum in ſupplementum plenæ proba-
tionis, utpotè præſtitum poſt interpo- 14
ſitam appellationem, vitio apertæ nul-
litatis remanſit infectum, ad *Text. in Cap. Non ſolum de appellat. in* 6., *Rota dec.* 865. *n.* 4. *cor. Molines*, & *in recent. deciſ.* 257. *num.* 1., & 2. *par.* 17., & plenè circumſcriptum virtute
reſcripti plenæ Signaturæ *de appellatione*, cujus virtus, & indoles exigit,
ut de medio tollat, & revocet quid- 15
quid poſt editam Sententiam, & pro-
poſi-

positam appellationem gestum fuerit, ut firmat *Constantin. ad Statut. Urbis annot.52. num.291., & seqq.* Praeterea quoties contentio versatur, prout hic, circa Causam Matrimonii, quæ dicitur de gravioribus, cum adimat Hominis libertatem, eique indissolubile Conjugii vinculum injiciat, regu-
16 lariter non est locus delationi hujusmodi juramenti, *Gloss. in Cap. Mulieri verb. Absolutio in fin. de Jurejurand.*, *Mascard. de probat. in proœm. quæst.9. num.43.*, *Barbos. de offic.,& potest. Episcop. allegat.* 84. *num.* 10. *par.*3., *Bonfin. ad Bannim. general. cap.6. append. unic. num.12.*, & 13. *tom.1.*, *Rota decis.1. num.14.*, & 15. *titul. de Sponsal. coram Falconer.*, & *in Pampilonen. Sponsalium* 16. *Decembris* 1726. §. *Nec probatio coram clar. mem. Card. Cincio*.

Et licèt quandoque similes jura-
17 tæ declarationes pro aliquali adminiculo sperni non promeruerint, id certè actum non fuit, nisi ubi de integra Fœminæ honestate, & de æquali statu, conditione, & fortuna nulla emersit
18 ambiguitas; Ast ubi jure, meritoque dubitari valet de non illibata fama Stupratæ, & insuper innegabilia proferuntur documenta tam super immodica illius paupertate, quam super vi-
19 lissima conditione, & statu, ut superius fuit ponderatum, tunc unisonus omnium Doctorum famulatur assensus, ut sicuti in tali themate memorata declaratio confecta videtur ad augendum incrementum propriæ fortunæ, &
20 conditionis, & ad sese erigendam de Famula in Dominam, ita penitus veniat despicienda, ut probat *Ricciardel. Lyc.Eccl. cap.9. §.1. sect.2. n.2.,& 3.*

Maximè adversantibus veritati præfatæ declarationis plurimis magni ponderis defectibus, ac inverisimilitudinibus. Primo enim circa tempus fatetur, se passam fuisse Stuprum quadam nocte, qua ob continuam assistentiam infirmitati Valentinæ Creus ad reficiendas vires lecto se recepit, abs-
21 que eo, quod expresserit præcisum diem passæ de propria Virginitate jacturæ; Itidem supponitur, quoad locum, delictum evenisse in mansione contigua Cubiculo, in qua ægrota jacebat dicta Valentina cum persona eidem jugiter assistente, & tamen de gemitibus, & vocibus adeo innocentis Puellæ quidquam audiverunt nec Valentina infirma, nec persona eidem assistens, quod sanè valdè est inverisi- 22
mile; Et demum, præmissis robur addit, ac firmitatem tarditas conquestionis non prius propositæ, quam post octo mensium spatium, & in actu discessus à Domo Francisci, signum ca- 23
lumniæ in Accusante, & innocentiæ in Accusato ex animadversis per *Ricciardel. Lyc. Eccl. cap.* 17. §.8. *num.62.*, *Ponimol. decis.93. annot.2. num.20.*

Quod vero spectat ad Testes de publica voce, & fama constat, non ex alia causa eamdem habuisse originem, quam a mendacibus conclamationibus; & conquestionibus per Margaritam panditis in actu discessus ab illius Domo, & in odium dimissionis à famulatu, quin aliquid, vel minimum reserant super indiciis proximis, aut remotis carnali conjunctioni. Quare 24
hujusmodi publicæ voci, & famæ magis deferendum non est, quam Margaritæ ejusdem Auctrici *Bonfin. in Bannim. Gener. tom.1. cap.6. appendic. unic. num.* 9., *Rot. cor. Falconer. decis.13. num.14. tit. de probat.* & *in dicta Pampilonen. Sponsalium* 6. *Decembris* 1726. §. *Testes coram clar. mem. Card. Cincio*; & *in Majoricen. Sponsalium prima Aprilis* 1748. §. *Quin repromissionis coram R. P. D. meo Bussio*.

Demonstrato ex præmissis non constare de Stupro commisso per Franciscum, & multo minus de illius qualitate sub fide Matrimonii, consectariè sequitur removendum quoque 25
esse illius arrestum intra Civitatem Civitellæ, tamquam collabescens ex totali insubsistentia suppositi, super quo Judex anteactæ instantiæ idem injungendum fore præscripsit. Cæterum 26
idem Arrestum loco Carcerationis succedens ex traditis per *Caball. resol. Crim. cas.* 8. *n.*13. initio judicii, nullis adhuc editis probationibus, præter unicam Defloratæ accusationem, rectè injungi nequiverat, *Farinac.* 27
cons.11. num.48., & *cons.* 69. *num.3. lib.1.*, *Honded. cons.107. n.15. tom.1.*,

Scannarol. de visit. Carcer. lib.2. §. 5. num. 7.

Et ita &c.unica &c.

EADEM CORAM EODEM

Super Subministratione, & sumptibus Litis.

Lunæ 6. Martii 1752.

SUMMARIUM

1 *Sumptus litis debentur, si concurrat assistentia boni juris, & petentis paupertas.*

2 *Non debentur Fœminæ contra assertum Stuprantem ab ipsa de Stupro calumniatum.*

DECIS. XIII.

Dversus Sententiam Vicarii Generalis Minoricarum, decernentem Margaritam Miret admittendam esse ad juramentum suppletorium super asserto patratoStupro a Doctore Francisco Creus sub fide Matrimonii, eumque adigendum ad contrahendas Nuptias in faciem Ecclesiæ, Causa conscendit ad Sacrum Tribunal, cumque enixè petente eadem Margarita, ultra dubium super negocio principali, alterum subscripserim = *An, & a quo tempore, & in qua summa sint subministranda alimenta, & sumptus litis* = eo in hodierna audientia Dominis meis exhibito, emanavit resolutio = *Pro Informante*; videlicet = *Negativè in omnibus* =

Duo enim extrema concurrere oportet, ut decernatur alimentorum subministratio, & sumptus litis, nimirum assistentia boni juris, & peten-
1 tis paupertas, ut sæpissimè firmavit *Rota*, & signantèr *in Romana Filiationis super alimentis* 28. *Januarii* 1726. §. *Licèt coram bon. mem. Nunez, & in Tyburtina Societatis, et Redditionis Rationis super expensis, et sumptibus litis* 8. *Maii* 1750. §.2. *coram R. P. D. meo Caprara*; Admissa autem in hypothesi etiam paupertate Margaritæ, exulat certè a toto genere alterum extremum in bono jure repositum; quippè quia cum ex rationibus latè expositis in altera mea Decisione manifestè constiterit per injuriam insimulari Franciscum Creus de 2
prætensa violatione, & Stupro, sequitur indè boni juris assistentiam eidem Margaritæ amplius non favere, *Rot. coram Priol, decis.36. num.1., coram Benincas. decis.345. num.1., et coram Eminentissimo Card. Tanario dec.272. num. 8.*

Et ita &c. unica &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO

Majoricen. Sponsalium.

Lunæ 9. Aprilis 1753.

Confirmatoria duarum præcedentium.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decis.12.

SUMMARIUM

1 *Facti species* & n. seq.

3 *Vir honestus non præsumitur propriam destorasse Famulam.*

4 *Stuprum fuisse commissum cum promissione Matrimonii, probari debet validissimis argumentis.*

5 *Licet Stuprum probetur præsumptionibus, & conjecturis,*

6 *Talia tamen esse debent indicia, ut Judex firmiter, & prudenter credere possit fuisse commissum,et fidem Matrimonii fuisse præstitam.*

7 *Si Stuprata non sit Fœmina vulgaris, et honestissimis antea moribus prædita, facilius ei creditur deponenti tam de persona Stuprantis, quam de Stupro passo sub fide futuri Conjugii.*

8 *Non dicitur Nobilis Fœmina famulatui addicta, quæque viliora in privata domo præstat servitia.*

9 *Non dicitur honesta Famula, quæ solet vagari per Civitatem,etiam nocturno tempore, et etiam invitis Dominis.*

10 *Vel*

10 *Vel quæ in publica Caupona cyatum vini a Milite sibi oblatum non respuit.*

11 *Vel in Sutoris apotheca se jocis amicam ostendit.*

12 *Externa verecundia Virginum decor est.*

14 *Publica vox, et fama contra assertum Stuprantem ab ipsa Stuprata, ejusque fautoribus pervulgata non est attendenda.*

15 *Testes honestiores, meliori scientiæ causa subnixi, et ad excludendum crimen inducti sunt aliis præferendi.*

16 *Famula non habet incorruptæ honestatis præsumptionem.*

17 *Ubi de Mulieris fide dubitatur, illius juramentum suppletorium ad probandum Stuprum sub asserta fide Matrimonii commissum non admittitur.*

18 *Maxime si sit nullum, ex quo fuerit præstitum pendente appellatione.*

19 *Item si reprobetur contrario Juramento asserti Stuprantis, cui sit major nominis integritas.*

20 *Querela Stupri octo Mensibus dilata falsitatis auget suspicionem.*

21 *Ad probandum Stuprum cum promissione Matrimonii non creditur Juramento Stupratæ patientis multas exceptiones, quæque suam fortunam ita quærit.*

22 *Nec arrestum asserto Stupranti ex hac causa inflictum substinetur, sed est revocandum.*

DECIS. XIV.

Ad Vot. VI. num. 50. & ad Vot. VII. num. 323.

Querelam Stupri, quod sub promissione Matrimonii a Doctore Francisco Creus se se passam fuisse supposuit Margarita ejus Famula, feliciter ipsa detulit ad Vicarium Generalem Insulæ Minoricæ, qui priùs ne dictus Franciscus a Loco Civitellæ discederet, præstari jussit cautionem librarum 2000., mox eum ad ineun-
dum Matrimonium cogendum esse
pronunciavit: Verum contraria post- 1
modum sorte pugnavit in nostro Sacro
Auditorio, ubi, quæ Vicarius Generalis injustè edixerat, revocata fuerunt per Sententiam R. P. D. Mei Amadei prævia Decisione *diei 6. Martii superioris Anni coram Eodem*, nèc quidquam hodie profecerunt conatus per Defensores Margaritæ coram Me viriliter adhibiti, eis quippè non obstantibus, DD. sub consueto Dubio interrogati Responderunt = *Sententiam Rotalem esse confirmandam* =

Et sanè validitas, & justitia Sententiæ Rotalis omnimodam ejus confirmationem suadebant ex *Text. in Cap. Causam* 14. §. *Licet de Sentent.*, *& Re Judicat.*, cumque nullum de validitate esset inter Partes discrimen,
justitia perspicuè eruebatur ex ipsa- 2
met institutæ actionis arduitate. Res quippè est de Famula, quæ conditionem suam usque ad Domini Thalamum efferre cupiens, gravissimum ei Stupri crimen impingere non erubuit, & qualitatem insuper promissi Matrimonii superaddere adnititur: Cum verò id nedum adversetur juris præsumptioni pro Hominis præsertim non vul-
garis honestate militanti, *Caball. re-* 3
solut. crim. cas. 200. *n.* 11., *& seq.*, *Conciol. alleg.* 98. *num.* 28., *Rota in Placentina Separationis Thori* 5. *Junii* 1752. §. 5. *coram Me*, sed insuper vergat ad injiciendum perpetuum vinculum Matrimonii, validissimis undiquè argumentis evicendum esset,
& quantacumque sit difficultas proba- 4
tionis in occulta, de qua agitur, materia nonnisi ex præsumptionibus, &
conjecturis ut plurimum eruendæ, ut
ait *Rota ad ornat. Cardin. de Luca* 5
tom. 1. *lib.* 14. *decis.* 7. *num.* 9., *& in Leodien.*, *seù Aquisgranen. Sponsalium* 3. *Februarii* 1741. §. *Idque coram Reverendissimo P. D. de Thunu*, talia nihilominus proferre oportet indicia, ut Judex ex eis firmiter, ac prudenter Stuprum commissum, & fidem
Matrimonii præstitam esse opinetur,
alias non decet in Causa status nati- 6
vam Hominis libertatem adimente, ex incertis, vagisque conjecturis inconsultò judicare, ut promiscuè notat

Rota in Marianen., *seù Acien. Nullitatis Matrimonii* 3. *Decembris* 1736. §. *Ulterius coram Me*, *& in Tuden. Sponsalium* 20. *Jun.* 1746. §. *Absque eo cor. R. P. D. meo Caprara*, *& in Tarentina Sponsalium* 30. *Junii* 1747. §. 1. *cor. bon. mem. Lana*, cum aliis *in Decisione R. P. D. Mei Amadei* §. *Asserit*, *&* §. *Quin*, *&* §. *Præmissa*.

Maximum verò pro Causis hisce dijudicandi fundamentum desumi solet à qualitate Mulieris, quæ si non inter vulgares Fœminas recenseri possit, & moribus anteà honestissimis prædita comperiatur, facilius suadere valet sese nèc de Stupri Auctore mentiri, nec nisi sub fide Conjugii viola-
7 ri passam esse *Rota in Feretrana Sponsalium super Remissoria* 28. *Junii* 1748. §. *Omnium*, *& seq. coram Me*, *& in Constantien. Sponsalium* 7. *Junii* 1751. §. *His igitur cor. R. P. D. Meo Matthæjo*; Ast qualitas Mulieris in casu nullum sanè ei favorabilis præsumptionis tribuere valet præsidium: Si enim loquimur de illius conditione, putida omninò est Nobilitatis jactantia, quoties constat Actricem sese Famulatui addixisse, & viliora quæ-
8 què in privata Domo præstitisse servitia His maximè accedentibus, quæ refert *Decisio R. P. D. Mei Amadei* §. *Plurimum*. Sin autem loquimur de moribus, non utique sese Actrix talem probat, ut ejus vivendi ratio illibatam, omnique suspicione immunem evincat integritatem: Ipsa enim sola per Civitatem vagari, & etiam nocturno tem-
9 pore, & etiam invitis Dominis quàndoquè consuevit: Ipsa in publica Caupona cyatum vini a Milite oblatum non respuit, & in Sutoris Apotheca se
10 jocis non inimicam ostendit; Ipsa demum externam verecundiam, quæ Virginum Decor est, non adeo rigidè
11 custodivit, ut non immò ingenitæ hilaritati plus æquò sæpius indulserit, quæ quidem omnia incorruptæ pudici-
12 tiæ rationi minus accommodata probat *Decisio R. P. D. mei Amadei* §. *Plurimum*, & consonat *Rota in Imolen.*, *seù Bononien. Filiationis super Successione* 27. *Januar.* 1747. §. 6., *&* 11. *cor. Me*.

Exclusa itaque præsumptione favore Mulieris, acta adversus eam Causa videri potest, cum probationes in Stupri argumentum cumulatæ adeò infirmæ sint, ut Ipsemet Vicarius Generalis in Sententia Margaritæ cæteroquin supra meri- 13
tum favente ex indiciis, & Testibus nonnisi semiplenam desumi posse dixerit probationem, quam tamen plenissimam reddi posse censuit ex delato Mulieri juramento: Et reverà nulla nèc remota, nèc proxima in toto, qua latè patet processu, legitur conjectura impudici amoris inter Actricem, ac Reum, & Testes dumtaxat proferuntur de asserto Stupro deponentes ex publica voce, & fama, quæ utpotè ab ipsamet Actrice, ejusque Fauto- 14
ribus pervulgata, nil quidquam pro arduo, de quo agitur, effectu attendi meretur, ut ultra adductos *in Decisione R. P. D. mei Amadei* §. *Quod vero* firmat *Rota in Pampilonen. Sponsalium* 6. *Decem.* 1726. §. *Testes coram Cardinali Cincio*; Maximè quia Testes centenis in persona, & in dicto exceptionibus obnoxii, ulterius rejiciuntur a Contrariis favore Rei deponentibus, qui utpotè honestiori conditione præcellentes, meliori scien- 15
tiæ causa subnixi, & ad excludendum crimen inducti, fidem utiquè minus proferunt imminutam *Rota in Moguntina Sponsalium* 20. *Novembris* 1741. §. *Quin*, *& in Perusina Separationis Thori* 7. *Febr.* 1746. §. 2. *& seq. Utraque cor. R. P. D. meo Molino*.

Unica ergò Spes per Actricem reponitur in suomet juramento apud acta edito: Ast redit adversus illud qualitas non integerrima Mulieris, quæ ex hoc solum, quod vilis Famula est, 16
& incorruptæ honestatis præsumptione destituitur, perperam innititur suomet juramento, quod in hisce Causis nunquam admittitur, ubi de juratæ Mulieris fide quoquo modo dubitatur, 71
ut ait *Decisio R. P. D. mei Amadei* §. *Et licet*, & firmat *Rota in Amerina Sponsalium* 22. *Nov. anni* 1737. §. *Siquidem & seq. coram Card. Calcagnino*. Quod si semper verum est, gravius etiam urget in casu, ubi juramentum Mulieris utpotè pendente appellatione 18
præstitum, nullum fortè fuit, *ad Text. in Cap. Non solum de appellat.*, ubi

ubi ulterius in ejus reprobationem adest contrarium juramentum Viri,cui
19 major nominis integritas, majorem quoque fidem conciliat *Rota coram Falconer. tit. de Sponsal. decis.2. n.9. & in Feretrana Sponsalium* 18. *Martii* 1748. §.6. *coram Me*, ubi itidem querela Stupri octo Mensibus ab eo passi dilata, falsitatis auget suspicionem, ut ait *Ricciardell. in Lyc. Ec-*
20 *cles. cap.*1. §.8. *num.*62., *& seq.* ubi demum Mulieris declaratio circà passum Stuprum inverosimilis est in multis, quæ narrat *Decisio R. P. D. mei Amadei* §. *Maxime* quæque repetere non oportet, sed graviſſimè obstant ne credatur Mulieri fortunam suam ex hujus generis declaratione quæritanti contra regulam, de qua *Bonfin. ad*
21 *bannim. general. tom.*1. *cap.*6. *append. unic. num.*13., *Rota in Firmana Donationis* 30. *Junii* 1741. §. 14. *coram Rmo P. D. meo de Vais Decano*.

Cum itaquè nullum ex his commissi Stupri, minusque promissi Matrimonii eruatur contra Franciscum Creus argumentum, non modo ipse ab ineundo exoso Conjugio absolvendus est, sed insuper omnimoda frui debet libertate discedendi à Civitate,
22 intrà quam ex injusto Decreto Vicarii Generalis jamdiù detinetur, ideoque Arrestum eidem inflictum revocare omnino oportet, ut concludit Decisio *R.P.D. mei Amadei*, ad quam plenissima inomnibus relatio habita fuit.

Et ità &c. Utraque &c.

EMINENTISSIMO PAMPHILIO

Postea INNOC.X.

Mediolanen. Sponsalium.

Veneris 14. *Martii* 1608.

ARGUMENTUM

Contrahens Sponsalia etiam jurata per verba de futuro non tenetur ad observantiam, si adsit legitima causa non observandi, quæ remittitur Judicis arbitrio.

SUMMARIUM

1 C*Ontrahens Sponsalia sive jurata, sive non per verba de futuro cogitur regulariter etiam per censuras contrahere Matrimonium per verba de præsenti*, & num.9.
2 *Fallit ista regula, si concurrat aliqua causa, quæ Judicis arbitrio legitima reputetur*, & n. 10. & seqq.
3 *Legitima causa non cogendi contrahere Matrimonium reputatur derogatio famæ, & honoris recusantis contrahere proveniens ab illo, qui petit coactionem*, & num. 4.
4 *Item odium ortum ex prædicta infamatione, & de quo protestatur infamatus*.
5 *Item, si Sponsalia non fuerunt contracta bona fide, sed malis artibus*.
6 *Item si supervacanea sit futura monitio, & excommunicatio*.
7 *Matrimonia coactè contracta habent, ut plurimum, infelicem exitum*.
8 *Revocatio rerum, & actorum factorum a Procuratoribus non suffragatur principali, si facta sit tempore non congruo, vel ex consilio agentium, nec ista tollit diffamationem, odium, ac alia pro legitima causa abstinendi a coactione superius recensita*.
12 *Quomodo autem contrahantur Sponsalia per verba de futuro*.
13 *Si Sponsalia contracta sint inter conjunctos cum conditione, si Papa dispensaverit, sequuta dispensatione, requiritur novus consensus*.

DECIS. XV.

Aliàs decis.96. inter impress. cor. eod.

Ad Vot.III. num.28.51. & ad Vot.IV. n.142. & ad Vot.V. n.48. & seq.

Isum fuit Dominis Annam Mariam non esse cogendam ad contrahendum Matrimonium cum Marco Antonio, cum quo Sponsalia per verba de futuro contraxit, quamvis enim regula 1
sit contra ipsam, ut hujusmodi Sponsalia teneatur observare, possitque cogi

cogi etiam per censuras ad contrahen-
dum per verba de præsenti *Cap. Ex
literis il secondo Cap. Sicut Cap. Re-
quisivit de Sponsalib. Cap. De illis il
primo* ubi *Abb. & alii de Desponsf.im-
pub.* sæpius tamen fuit resolutum,
etiamsi Sponsalia sint jurata, abstinen-
dum esse a coactione, ex causa, quæ
Judicis arbitrio legitima reputetur, ut
2 tradit *Host.* quem cæteri sequuntur *in
d. Cap. Requisivit*, ubi *Abb. n.* 4. *&
in d. Cap. Ex literis num.* 8. *Silvest.
in summ. verb. Sponsalia n.* 10. *Ruin.
cons.* 203. *sub num.* 5. *vers. Et plus
etiam lib.*1. & fuit dictum *in Aquile-
gien. Sponsolium* 10. *Decembr.* 1599.
coram Emo Card. Pamphilio.

In præsenti autem casu adesse le-
gitimam causam Domini sunt arbitrati
ex eo, quod ex Processu, & aliis pro
Anna Maria deductis constat fuisse
3 per Marcum Antonium ejus famæ, &
honori derogatum, dando articulos,
& examinando testes super ignobili-
tate Patris, & infamia Matris, quæ
infamatio circa honorem præbet ju-
stam causam recedendi a Sponsalibus,
& recusandi cum illo Matrimonium
contrahere juxta tradita in *d. Cap. Ex
literis il secondo, & Cap. Requisivit
de Sponsf.*; & in specie fuit dictum in
causa *Hispalen. Matrimonii* 10. *Junii
& 9. Decembris* 1580. *coram Rubeo*,
*& in causa Ulixbonen. prætensi Ma-
trimonii* 7. *Junii* 1599. *coram bon.
mem. Litta*.

Præsertim quod, ut per suas li-
teras mihi significavit Anna Maria,
ita abhorret ab istis Nuptiis, & tali
4 odio Marcum Antonium prosequi-
tur propter infamiam sibi ab eo ob
prædicta irrogatam, ut illum habeat
pro inimico capitalissimo, & potius
sit passura mortem, quam cum eo
Matrimonium contrahere, quæ etiam
habetur pro legitima causa abstinendi
a coactione *Doct. in d. Cap. Ex literis
il secondo*, & ibi *Abb. num.* 8. *& in
d. Cap. Requisivit num.* 4. *de Sponsal.*
& tenuit *Rota in Toletana Motrimonii
27. Jan.* 1595. *coram Emo Card. Se-
raphino, & in Causis Ulixbonen. &
Aquilegien. supra citatis*.

Accedit etiam, quod tàm ex præ-
dictis, quàm ex substentatione litis
colligitur, quod ipsa persistit in vo-
luntate recedendi ab istis Sponsalibus,
quæ etiam ex testibus ponderatis per 5
Informantes secundum aliquos ex Do-
minis non videntur bona fide contra-
cta, neque ea libertate, quæ in illis
requiritur, itaut ex hoc etiam videa-
tur justa causa ab illis recedendi, &
supervacanea futura sit omnis monitio,
& excommunicatio, quo casu Eccle- 6
sia debet abstinere a coactione, *juxta
Doct. Collect. in Cap.* 2. *col. penult.
vers. Credo tamen quod Ecclesia de
Sponsal.*qui ait levissimam causam suf- 7
ficere propter infelices exitus, quns,
ut plurimum, hujusmodi Matrimonia
coacta fortiri solent, ut dicit *Text. in
Cap. Requisivit in fin. de Sponsf.* & pro-
sequitur *Gabr. cons.* 186. *num.* 5. *cum
seq. lib.*2. & tenuit *Rota in dicta To-
letana, & aliis causis supra allegatis*.

Nec Marco Antonio suffragatur,
quod articuli fuerint eo inscio dati ab
ejus Procuratoribus, & animo non
injurandi, & quod fuerint revocati;
quia præter id, quod ipse perquisivit 8
testes, qui super illis deponerent, &
revocatio fuit facta longè postquam
Causa fuerat in *Rota* introducta, &
potius de consilio suorum Agentium,
quàm ex ejus voluntate, pro respon-
sione fuit dictum ista non tollere diffa-
mationem indè subsequutam, ne-
que odium Annæ Mariæ indè resultans, 9
& minus, quin habuerit justam cau-
sam abhorrendi ab istis Nuptiis, & re-
cedendi a Sponsalibus, itaut propte-
rea sit abstinendum a coactione ex al-
legatis &c.

*In hac Causa alia decisio est co-
ram Coccin. inter ejus impressas* 437.

ADNOTATIO.

Num. 1. adde *Rot. coram Seraph.
decis.* 1112. *num.* 1. *decis.* 73. *num.* 4.
post 2. *vol. cons. Farinac.*, *Buratt. de-
cis.*311. *num.*5. *in addit.*, *Coccin. de-
cis.*389. *num.*1., *decis.*383. *num.*2. *par-
te* 14. *& decis.* 142. *num.* 6. *part.* 15.
recent.

Num 2. *Buratt. dec.*311. *num.*2.
& ibi *Adden. & decis.*412. *num.*6., *Ca-
valer. dec.*421. *num.*3. *dec.*447. *num.*2.
& dec. 520. *num.* 2., *Cels. decis.* 374.
num.

*num.4. & 9. Coccin. dec.*889. *nu.m*3.

Sponsalia enim non sunt indissolubilia sicut est Matrimonium, *dec.*19. *num.*42. *par.*10.*recen.*

Hinc si aliqua justa, vel rationabilis irrepsit causa, propter quam alter ex Sponsis recalcitret devenire ad effectuationem Matrimonii, monendus adhuc est fraterna charitate, ne a Matrimonio divertat, sed non cogendus juris gladio, *d. decis.*19. *n.* 2. & 44.

Cum Sponsalia contineant semper tacitam hanc conditionem, quatenus
10 res in eodem statu permaneat,& dummodo justa recedendi causa non supervenerit *Coccin. dec.*437. *num.* 9. *d. decis.* 19. *num.* 5. & 40.

Procedunt hæc etiamsi Sponsalia sint jurata *Buratt. dec.* 311. *num.* 1. *Coccin. d. dec.*437. *num.* 2. *decis.* 185. *num.*8. *par.*14. *recen.*

Eò fortius si non sint jurata, quo casu mitius est agendum, & quævis causa quantumvis levissima admittitur *Cavaler. decis.*447.*num.*7. & *dec.*468. *num.*3. *Dunoz. jun. dec.* 296. *num.* 12. *d. decis.* 19. *num.* 30. *par.*10.

Odium vero inter Sponsos justè subortum pro legitima causa ad impediendum effectuationem Matrimonii inter cæteras canonizatur apud *Cavaler. dec.*447. *num.*4.,*coram Duran. decis.*242. *num.*5.& *seqq.*& *coram Cels. dec.*374. *num.*7., & in specie odium proveniens ex diffamatione impudicitiæ, vel ex detractione honoris, *Duran. loc. cit. Cavaler. dec.*421. *num.*4.

Siquidem odium sine ulla justa causa ventosè allegatum, nullius esset relevantiæ ad hunc effectum, *Coccin. decis.*889. *num.*5.

Prout nec odii ratio attenderetur, si illam deduceret pars, quæ injuriam intulit, & e converso pars, quæ injuriam recepit, Matrimonii executionem exquireret, *Cavaler. dicta decis.* 421. *num.* 10.

Legitima quoque causa reputaretur, ut advertitur in hac *Decisione*, periculum scandali, vel mali exitus Matrimonii *Cels. d. dec.* 374. *num.*7., & de Sponsalibus contractis cum non totali libertate ad evitandos infaustos eventus, ut plurimum, in his casibus animadversos tradit *Rot. in dicta decis.*142. *part.*15. *recent.*

Et regulariter, quæ sit justa causa ad dissolvendum Sponsalia, relinquitur arbitrio prudentis judicantis 11
juxta facti circumstantias, & varietates *Duran. decis.* 242. *num.*2. & *sequentibus*.

Quomodo autem contrahantur Sponsalia vide *Cavaler. decis.* 415. 12
& 421.

Inter Consanguineos, & Affines Sponsalia sunt omnino improbata, etiamsi contraherentur sub conditione obtinendæ dispensationis *Zarat. dec.*108. *n.*25. *Buratt. dec.* 203. *n.* 5. *dec.*227. *n.*18. *par.*12. *recent.*

Ideo obtenta dispensatione requiritur novus consensus *Zarat.* ubi 13
supra *Coccin. dec.* 2222. *n.* 1.& *seqq. d. dec.* 227. *n.* 18.

D. CARDIN. SERAPHINO

Toletana Matrimonii.

Die Veneris 27. Januar. 1595.

ARGUMENTUM

Sive Sponsalia sint nuda, sive jurata non est cogendus Sponsus renuens ad contrahendum Matrimonium quando adest justa causa recedendi a Sponsalibus.

SUMMARIUM

1 *Contrahens Sponsalia de futuro monendus est, & usque ad censuras cogendus, ut per verba de præsenti contrahat, sive Sponsalia sint jurata sive non, si non adest aliqua causa recusationis*, ut n.4.

2 *In Sponsalibus juratis Ecclesia magis studiose compellit eum, qui juravit, ad contrahendum compulsione tamen moderata, non autem præcisa.*

3 *Debet Judex a compulsione desistere, si renuens pertinaciter persistat in recusatione*, & n.6.

5 *Legitima causa non contrahendi Matrimonium est magnum odium,* quo

qua Sponsus Sponsam prosequitur vel e contra.

Item morbi gallici suspicio, ut numero 8.

7 *Coacta Sponsalia infelices solent sortiri exitus.*

9 *Exceptiones, quas mulier ante contracta Sponsalia notas non habebat, ex supervenienti notitia præbent justam causam Mulieri recedendi ab eis.*

DECIS. XVI.

Alias decis. 1112. *inter Impress. coram eod. tom.* 2.

Ad Vot. III. n. 28. sub n. 48. & ad Vot. IV. sub num. 55. & ad Vot. VII. n. 103. 112.

UAMVIS regula sit pro Gaspare, quod contrahens Sponsalia de futuro monendus sit, & usquè ad Censuras cogendus ad contrahen-
1 dum per verba de præsenti, sive Sponsalia sint jurata, sive non *Cap. Ex literis il* 2. *& Cap. Sicut, & Cap. Requisivit de Sponsal. Cap. De illis ii* 1. ubi *Abb. & alii de desponsat. impub. & in dict. Cap. Ex literis in* 3. *notab. Fel'n. in Cap.* 1. *num.* 12. *de pact. Covarruv. sup.* 4. *Decretal. p ar.* 1. *cap* 4. *in princ. n.* 2. quamvis in Sponsalibus juratis Ecclesia magis studiosè
2 compellat eum, qui juravit, quamvis compulsione moderata, non autem præcisa *Abb. in Cap. Requisivit in fin. Felin. in d. Cap.* 1. *num.* 12. *de pact. Sylvester in verb. Sponsalia num.* 4. cum allegatis per *Gabriel. conf.* 186. *num.* 10. *lib.* 2. & parte persistente in recusatione pertinaciter Judex tenea-
3 tur a coactione desistere d. *Cap. Requisivit*, ubi *DD. supra allegati*; Hæc tamen regula limitatur, ut non pro-
4 cedat, ubi adest aliqua causa recusationis, propter quam debeat Judex arbitrari non esse procedendum ad coactionem, ut per *Jo: Andr. Hostiens. Butr. Ancharan., Abb., Præposit.,* & alios in *d. Cap. Requisivit Sylvest. in Summ. in verb. Sponsalia num.* 10. *Lup. in Cap. Per vestras* §. 8. *num.* 15. *Covarruv. ubi supra num.* 4. & fuit decisum in *Causa Valentina Matrimonii coram SS. D. N. Clemente VIII. anno* 1579. *& in Hispalensi Sponsalium coram bon. me. D. de Rubeis* 1580. & alias sæpius. In casu autem proposito visum est DD. sufficienter constare de causa, 5
quia ex testibus examinatis pro parte Mulieris constat eam abhorrere ab hujusmodi Nuptiis, & odio prosequi Gasparem, ita ut potius electura sit sese in flumen projicere, quam secum contrahere, & hæc est legitima causa desistendi a coactione, ut per *Abb.* supra *cit. in d. Cap. Requisivit num.* 3. *& in d. Cap. Ex literis n.* 8. *cum aliis,*
quæ res comprobatur ex litis substentatione per plures instantias, ex quo 6
apparet frustratoriam fore excommunicationem propter obstinatum ipsius propositum *Collect. in Cap.* 2. *col* 2. 7
de Sponsal. solent enim coacta Sponsalia infelices sortiri exitus *Gabriel. d. cons.* 186. *num.* 9. & hoc præsertim,
quia videtur satis justa causa subesse 8
recusationis propter morbi gallici suspicionem per ea, quæ tradit *Majol. de irregular. lib.* 2. *cap.* 19. & facit text. in *Cap. Quemadmodum* §. *Quid si post de Jurejuran.* & licet morbus iste non plenè probetur, cum de eo unus tantum testis deponat, tamen est Medicus, qui illum curavit, & satis videtur ad hunc effectum, quod Mulier vehementi suspicione affecta 9
hunc abhorreat; Accedunt aliæ exceptiones, quas non apparet notas fuisse Mulieri ante contracta Sponsalia, & ex supervenienti notitia potest recedere *Sot. lib.* 4. *sentent. distinct.* 27. *quæst.* 2. *artic.* 5. *vers. Nono quando alter.*

Et ita conclusum unanimiter per DD.

R.P.D.

R. P. D. ANSALDO

Albanen. Sponsalium super Censuris

Lunæ 15. Decembr. 1710.

ARGUMENTUM

Ad Censurarum fulminationem deveniendum non est ad effectum cogendi Sponsam ad contrahendum per verba de præsenti Matrimonium, quando eadem Sponsa, vel expressè fassa fuerit coram Ordinario, se velle potius Carceres, & Censuras subire, quam Matrimonium contrahere, vel quando habet justam, ac legitimam causam resiliendi: Quæ autem dicatur justa causa renuendi, habes fusius in Decisione, ubi etiam Nonnullorum opinio assertur, quod si Sponsalia non sint jurata, rigorosè non obligant, & latè etiam examinantur, atque inter se conciliantur bini *Textus Canonici in Cap. Ex literis, & Cap. Requisivit* primum *Alexandri III.* secundum *Lucii Papæ* pariter *III. de Sponsal.*

SUMMARIUM

1 *Sponsa, sive Sponsus si recusent Matrimonium contrahere, possunt remedio Censurarum juxta sacros Canones compelli.*

2 *Sac. Rota contra Refractarios mandatorum, seu exequutorialium relaxare solet Censuras in aggravatoriis, seu declaratoriis.*

3 *Idemque facit A.C. in vim obligationis Cameralis contra solvere jurata debita detrectantes.*

4 *Vel pensiones Ecclesiasticas a Summo Pontifice sub præventiva comminatione earumdem Censurarum in casu reluctantiæ reservatas.*

5 *Et licèt hæc omnia practicari soleant, quoties ita exigat Justitia, temperanter tamen Ecclesia eadem arma administrat, et quomodo?*

6 *Sponsa raro est sub Censuris cogenda ad contrahendum Matrimonium, sed potius monenda.*

7 *Conciliantur in hac materia Censurarum Text. in Cap. Ex literis, et Cap. Requisivit de Sponsal.*

8 *Sponsus post copulam sub promissione, sive sponsione contrahendi Matrimonium non excusatur a postea ineundo idem effectivum Matrimonium ob quamlibet causam, & præsertim inimicitiæ subortæ inter Consangaineos.*

9 *Nisi quoties ulterius cum altera Muliere Matrimonium in faciem Ecclesiæ contraxerit, tunc enim non irritatur secundum Matrimonium per Sponsalia, & copulam præcedentem.*

10 *Justitia causæ ad effectum resiliendi ab initis Sponsalibus remittitur religioni, et arbitrio Judicis.*

11 *Quod procedit etiam circa justam causam litigandi, quæ excusare potest a refectione expensarum.*

12 *Legitima causa abstinendi a coactione reputatur non interventus Sponsæ celebrationi Sponsalium, et defectus juramenti ab ea præstiti.*

13 *Contrahens Sponsalia, sive jurata, sive non, cogitur regulariter etiam per Censuras contrahere Matrimonium per verba de præsenti. Limita ut* n.16.

14 *Citati Text. in Cap. Ex literis, et Cap. Requisivit de Sponsal., magnum constituunt fundamentum super importantia juramenti.*

15 *Contractus, et promissiones exaratæ per Minores non attenduntur, sed roboratæ juramento ipsos affligunt.*

16 *Sponsalia si non sint jurata rigorosè non obligant.*

17 *Text. in Cap. Et literis loquitur de Masculo, Cap. vero Requisivit loquitur de Fœmina, et sic mitius incaeditur si resipiscentia provaeniat ex parte Mulieris.*

18 *Mulieres enim, quantò magis ab initio sunt mobiles, et pronæ ad assentiendum.*

19 *Eò ex post pertinaciores fiunt.*

20 *Ecclesia facilius se abstinet a coactione, mitiusque incedit, si Mulier protestata fuerit se potius Carceres, et Censuras subire, quam nubere alicui.*

Tt 21 *Quæ*

21 *Quæ dicatur justa causa in Muliere resiliendi a contrahendo Matrimonio de præsenti*, & n.25.
22 *Fœminæ sicuti amari summoperè cupiunt*,
23 *Ita spretę tantam concipiunt iram, ut insanire videantur*.
24 *Mutuus assensus recedendi a Sponsalibus inducitur, si nulla fuit facta reclamatio actui indicativo recessus ab iisdem Sponsalibus*.
25 *Unumquodque dissolvitur eo vinculo, quo colligatum est*.
26 *Censuras relaxat Ecclesia ad eum tantum finem ineundi experimentum, itaut si Sponsa post Ordinarii monitiones renuat, ad illarum fulminationem non est deveniendum*.
27 *In Matrimonio spirituali coactio licita non est, et sufficit Ordinarii exploratio ad hunc effectum adhiberi solita*.
28 *Quod procedit etiam in Matrimonio Carnali, cum de uno ad alterum Matrimonium valeat similitudo, et illatio*.

DECIS. XVII.

Alias decis.516. inter impress. cor.eod.

Ad Vot. III. sub num. 46. 53. & ad Vot. IV. num.145. & ad Vot.VII. sub num. 104. 5. Aut si post, & num.108, 114. 193.

Uemadmodum contigit in illa celebri *Viennen. Matrimonii* acriter exagitata inter duos nobilissimos Magnates, & Principes, *Sacrum quidem Auditorium sub die 25. Junii 1703. cor. R. P. D. meo Scotto* censuit *constare de Sponsalibus*, sed exitu, seu consequutivo effectu postmodum in substantia parum felici, quia non ob id subsequi potuit illudMatrimonium, cujus præeiso intuitu celebrantur, seu præmittuntur hujusmodi Sponsalia ex rationibus uberrimè deductis in prædicta *Decisione R. P. D. mei Scotti*; Ita pariter accidit in præsenti, nam etsi per contemporaneam resolutionem, seu *Decisionem hujus diei coram me* Rota existimaverit citra dubium justificata remansisse Sponsalia contracta inter Joseph, & Angelam, non ideò tamen credidit compellendam esse Angelam postea detrectantem ad ineundum Matrimonium cum Josepho, licet is imploraret auxilium brachii spiritualis mediante relaxatione Censurarum, quoniam Domini re maturè perspecta judicarunt *nullas esse relaxandas Censuras*.

Quantumvis quippè Sacri Canones velut, ut par est, Zelotypi Custodes religionis, & honestatis, summoperè invigilent, ut Fides data præsertim in materia concernente Sacramentum minimè rumpatur, & ideò prius Episcopalibus monitis, aliisve remediis, & subsidiariè deinceps Ecclesiasticis quoque Censuris perurgendum sæpesæpius injungant reluctantem implere promissa, sicuti rescribens Episcopo Pitavien., ad quem delatum fuerat negotium ab alieno Episcopatu Sanctonensi, mandavit, & injunxit 1 *Alexander Tertius in Cap. Ex literis il secondo, alias 10. de Sponsalibus*, ibique *scribentes*, *Covarruv. in Epitom. lib.4. decret. par. 1. cap. 4. Hieronym. Gabriel. in cons. 159. n. 1. lib.2. Soccin. Jun. cons.30. n.3. lib.2. Sanchez lib.1. de Matrim. disp.29.n.4. Guttier. Canon. quæst. in tractat. de Matrim. cap. 15. num.2. §. Tertia verior* cum aliis per *Rot.in dec.311.n.5. in addit.coram Burat.,dec.889.num.1. cor. Coccino, dec.383, num. 2. par.14. & decis.142, num.6.par.15.rec.*, necnon *dec.96. num.1. cor. Pamphilio*.

Ecclesia quippè veluti simplex Ecclesia nusquam custodienda more Castrorum, ut dicebat Ecclesiasticæ Assertor, & exemplum libertatis *Divus Thomas Cantuariensis* quotidiè ejus spirituale præsidium, seu brachium implorantibus non desinit accommodare; nam cessantibus de facto, vel de jure modis aliis assequendi justitiam, in quoddam subsidium, ut præmisimus, sæpe sæpius evaginat mucronem Censurarum, prout practicè videmus, ac dum in fermè continuis declaratoriis, & aggravatoriis, quas Sacra Rota relaxat contra Refractarios mandatorum, sive Exequutorialium Tri-

Tribunalis, nec non ipsemet A. C. in
vim Cameralis obligationis contra sol-
vere jurata debita detrectantes, vel
etiam pensiones Ecclesiasticas a Sum-
mo Pontifice sub præventiva commi-
2 natione earumdem Censurarum in ca-
su reluctantiæ reservatas, secundum
ea, quæ passim habentur respectu no-
strarum declaratoriarum *in dec.1. de
Sentent. excom. coram Mohedano* ap-
probante praxim de qua *Vestrius in
cap. ult. lib.1. num.* 19. & theoricam
*Felin. in Cap. Ad proban. n.6. de Sen-
tent., & re judic., & cor. Seraph.
dec.* 551. *num.* 4. *in rec. dec.* 12. *n.1.
3 par.11.*, necnon *in dec.1787.num.3.,
& dec.1193.n.1. cor. Emer. Jun.*, cir-
ca obligationem Cameralem ex addu-
4 ctis *per Card. de Luca de Judic. disc.*
40. *num.* 91., *& in annot. ad Sac.
Conc. Triden. disc.43. n.9., et 11., et
de Credit. in Summ. num.* 132. *Rota
post Zacch. de oblig. Camer. decis.*118.
*num.1., et dec.*161. *ante num. pr.*, &
circa pensiones ex traditis per eum-
dem *Card. de Luc. annot. ad dictum
Sac. Concil. d. disc.93. num.2*, latè, &
in Romana pensionis . . . .
cor. R. P. D. meo Priolo.

Verum hæc omnia licèt practica-
ri consueta, quoties ita exigat Justitia,
temperanter adhuc Ecclesia eadem
arma administrat; nam sicut in mox
relatis exemplis quia fortè repugnan-
tes apparenter evincuntur sanè contu-
maces, sed intrinsecè per occulta im-
potentiæ motiva forsan possunt excu-
sari apud Deum, eadem proinde Ec-
5 clesia, quæ nullatenùs judicat de oc-
cultis, devenire non solet ad ulterio-
rem consummationem per declaratio-
nem ex. gr. incursus in execrabilem
insordescentiam, ob quam valerent
inobedientes per annum tolerati laces-
siri ad declarandum, quid sentiant de
fide, secundum ea, quæ præ cæteris
in proposito Obligationis Cameralis
connotarunt *Card. de Luc. annot. ad
d. Sac. Conc. d. disc.43. n.11.* egregiè
*Giballin. de Censur. disp.2. quæst.5.
conject.7. num.50. vers. Responde igi-
tur, et versic. Ex quibus*.

Quamobrem benignè agens *Lu-
cius Tertius* in proxima nostri casus
hypotesi, & rigidam coactionem exu-
ens, de qua loquebatur Textus supra
relatus in *Cap. Ex literis* quodammo-
dò in oppositum rescripsisse videtur
Episcopo Rapalen. *in Cap. Requisivit* 6
17. *eod. tit. de Sponsalibus*, videlicet
*quod cum libera debeant esse Matri-
monia, monenda erat potius Mulier,
quam cogenda, cum coactiones diffici-
les soleant exitus frequenter habere*,
& id ipsum occasione mutui recessus
præcedenter per illa verba = *ne fortè
deterius indè contingat* = injunxerat
Exoniensi Antistiti *Innocent. Tertius
in Cap. Præterea alias 2. sub eod. tit.
de Sponsalibus*; quemadmodum pari-
ter ponderarunt *Abbas in Cap. Ex li-
teris il 2. n.80., et Præposit. in præ-
dicto Cap. Requisivit n.2.* & alii Scri-
bentes *Gabriel. cons.186. num 8. lib.2.
Rocc. in prax. for. Eccles. resol.*421.
n. 8. *Mantic. de tacit. lib.3. tit.18.
num.* 13. *Guttierez Canon. quæst. d.
cap.15. n.2. §. Tertia verior versic. Ni-
si attentis circumstantiis* cum aliis *in
Cadicen. Sponsalium* 21. *Aprilis* 1694.
§. fin. cor. bo. mem. Ursino; *in Lunen.
Sarzanen. Sponsalium* 28. *Junii ejus-
dem anni §. Ceterum cor. bo. me. Pio, &
in Viennen. prætensorum Sponsalium*
12. *Januar.* 1705. *§. Et quamvis cor.
R. P. D. meo Kaunitz*.

In hac igitur specie cujusdam an-
tinomiæ inter utriusque Canonis San-
ctionem *Domini* versantes, opinati
sunt, eam fore amplexandam solutio-
nem, cui fermè universa Schola Cano-
nistarum rationabilitèr adhæsit, & cui
superaccessere practicæ ulterius dis-
finitiones nimirum, quod pro regula
accipiendus sanè veniat *Textus in d.* 7
Cap. Ex literis mandans compulsum
per Censuras Ecclesiasticas, pro limi-
tatione verò *alter Textus in prædicta
Cap. Requisivit*, ut nempè, juxta sal-
tem concurrente causa, abstinendum
sit a relaxatione Censurarum, quas de
cætero rectè, & benè *Alexander Ter-
tius in d. Cap. Ex literis* ordinaverat,
per ea, quæ, reliquis adductis, sub hac
conciliatrici distinctione examinantur,
atque firmantur per *Marc. Antonin.
var. resol. resol.2. sub num.3. vers. Ta-
men quando*, *Fontanell. de pact. nupt.
claus.12. gloss. unic. n.6. Rot cor. Seraph.
dec.*1112. *num.4.*, *cor. Buratt. dec.* 311.

n.2. & *seqq.*, & *coram Cavaler. dec.* 447.*num.* 1. & *d. dec.* 96. *n.*2. 6. & 7. *cor. Pamphil.* ubi subditur exuberare etiam quandoquè levissimam causam, & concordant relati in *Comen. Sponsalium* 10. *Junii* 1705. §. *Ratio sic cor. R. P. D. meo Scotto*.

Applicando igitur ad rem, & præcisivè a casu, quo copula fuisset quoque sequuta sub promissione, sive sponsione contrahendi Matrimonium, in quibus terminis, accedente præsertim juramento, non amplius quælibet justa causa Sponsum excusat a postea ineundo idem effectivum Matrimonium, multòque minus illum valet obtegere ab emerita Censurarum ful-
8 minatione, prout signanter satis non est illa causa, cæteroquin præpotens, inimicitiæ subortæ inter Consanguineos, quemadmodum ostendit, & probat *Gabriel. in cons.* 159. *num.*12. & *seqq. lib.* 2. cum successiva *Rotæ dec. cor. san. me. Clemen. VIII.* de quibus meminit *Ricc. in prax. for. Ecclesiast.*
9 *resolut.*422. & 423. nisi quoties ulterius cum altera Muliere fuerit deinceps actuale Matrimonium in facie Ecclesiæ contractum, quo casu, neque Sponsalia, neque copula sufficiunt ad posterioris effectivi Matrimonii irritationem, ut cum *Navarr. in Manual. cap.* 22. *n.* 26. 28. & 76. & *Cap.* 25. *n.* 144. *Sanchez de Matrim. lib.* 3. *disp.* 40. *num.*3. *Guttierez can. quæst. lib.* 1. *cap.* 18. *num.*4., ac aliis firmat *Rot. in decis.* 19. *num.* 36. & *seqq. par.* 10. *rec.* & *in Viennen. Matrimonii* 25. *Junii* 1703. §. *Descendendo cor. R. P. D. meo Scotto*.

Profectò ex toto circumstantiarum complexu justam adfuisse, & adesse causam in Angela resiliendi ab initis Sponsalibus *Domini* reputarunt. Cum enim consimilis Justitia causæ
10 nequeat intra certos Cancellos, sive regulas subincludi, seu coarctari, sed ea remittatur religioni Judicis, & arbitrio, ut in hoc ipso proposito Sponsalium docuere *Guttierez in tract. de Matrim. cap.* 15. *n.* 2. §. *Tertia vers. Quia totum hoc negotium*, & relatis *Card.*, & *Anton. de Butr. in suprad. Cap. Ex literis il* 2. *num.*11. & *Abbate num.* 8. *Aloysius Ricc. in prax. compellendi Sponsos resolut.*421. *n.*9., & cæteris cumulatis firmat *Rot. cor. Seraph. in dec.*1112.*num.*4. & *dec.*96. *n.*2. *cor. Pamphil.*, necnon *in d. Comen. Sponsalium* 10. *Junii* 1705. *cor. Rmo D. meo Molines Decano*, & habemus in simili circa justam causam liti- 11
gandi in exteris Tribunalibus excusativam a refectione expensarum, quæ pariter ab justo arbitrio pendet Judicantis, ex traditis per *Rebuff. tract. de expen. art.* 1. *gloss. unica n.*38. *Menoch. de arbitr. lib.* 2. *centur.*2. *cas.*217. *n.*1. & 2. & *per Card. de Luc. de Judic. disc.*39. *num.*7.

Animadverterunt in primis, quod agebatur de Sponsalibus, quorum celebrationi minimè fuerat Angela præsens, licet forsan, obsequendo Patri, 12
postea eadem Sponsalia ratificaverit per signa, & indicia; Tractabatur de iisdem Sponsalibus puris, simplicibus, & absque ullo Jurisjurandi munimine celebratis, quantumvis namque concors, seu saltem receptior videatur esse sententia existimantium idem jus 13
statuendum fore, sive Sponsalia fuerint jurata, sive non, ex congestis per *Sanchez de Matrim. disp.*29. *n.* 4. *in fine lib.* 1., & relatis *Textibus in dict. Cap. Sicut, et in Cap. Ex literis il* 2. *et in Cap. Requisivit de Sponsalibus*, docet *Ricc. in d. prax. cap.*416. *num.* 4. *Mantic. de tacit. lib.* 3. *tit.*18. *num.*5. cum cæteris allatis per *Rotam in d. dec.*1112. *n.*1. *et in d. dec.*96. *n.*1. *cor. Pamphil.*

Attamen denegari non poterat, quod admodum considerabilis intercederet differentia inter unum, alterumve casum, non solum quia ambo Pontifices *Alexander*, *et Lucius* men- 14
tionem fecere præstiti Juramenti, tam in *d. Cap. Ex literis*, quàm respectivè in prædicto *Capit. Requisivit*, præcisè verò *Alexander Tertius* injungens Censuras magnum constituisse videtur fundamentum super importantia juramenti, ut ibi = *Quia igitur periculosum est contra suum juramentum venire* = quod & Ethnici in hiscemet Sponsalibus præmaximè venerabantur per illa carmina *Ovidii Epistola* 18.

Jure

Juro tibi sanè per mistica Sacra
Dianæ
Me tibi venturam Comitem, Spon-
samque futuram , & notavit
quoque Gonzalez in dicto *Cap. Requi-*
sivit notab. secundo .

Sed etiam quia volitat per omnia
ora legale dicterium , quod duo vin-
cula magis ligant , quàm unum , &
de facto nonnè contractus , & promis-
siones exaratæ per Minores non atten-
15 duntur , sed roboratè juramento ip-
sos affligunt , ut in *celebri Authen-*
tica Sacramenta Puberum Cod. Si ad-
versus vendit. , ac revera non defue-
re censentes , quod si Sponsalia non
sint jurata, rigorosè non obligent , ut
in ordine ad primam propositionem
præter literam *textus* prosequuntur
Card. de Luc. de alienat. disc. 29. *n.* 13.
& de donat. disc. 33. *num.* 17. *Jor. de*
contract. minor. gloss. 19. §. 1. *num.* 18.
cum aliis *in dec.* 200. *num.* 23. *coram*
Bich. & dec. 3. *num.* 7. *par.* 19. *recen.*
& circa secundam liquet ex deductis
per *Giovagnon. in cons.* 16. *num.* 36.,
& 39. *versic. His ita stantibus* = ibi =
16 *Tum quia Sponsalia non fuerunt jura-*
ta = *Gabr. cons.* 186. *num.* 9. *&* 10. *&*
per Spad. in cons. 152. *num.* 4. cum
aliis copiosè allatis per *Sanchez de*
Matrim. d. disput 29. *num.* 3.

Observarunt quoque Domini, quod
abscedere volens a Sponsalibus non
erat in præsenti Masculus , sive Vir,
verum Fœmina duntaxat dissentiebat,
idque videbatur maximè reflecten-
dum , si non ad molliendam rigidita-
tem *Text. in Cap. Ex literis* , saltem
ad requirendam minus validam , &
fortem justitiam causæ in recusando ,
& quidem etiam alicui ex *Dominis*
videbatur forsan posse facilè cum præ-
dicta distinctione inter Sponsum , &
Sponsam, Marem , & Fœminam de
per se absque alio progressu conciliari
17 memoratam antinomiam , ex quo
Alexander loquebatur de Masculo de-
trectante ; *Lucius* vero de Fœmina in
præcitato *Cap. Requisivit* , & casum
quoque Maris , seu Viri percutiebat
allegata ex parte Josephi resolutio
18 *Sac. Congr. Concilii in illa Signina*
Sponsalium 16. *Maii* 1705. Mulieres
etenim quantò magis ab initio sunt
mobiles , & pronæ ad assentiendum ,
ut innuens de Eva ponderavit *Divus*
Gregorius = ibi = *Quæ magis mobili-*
tate animi, quam pravitate peccavit =
ita ex post fiunt pertinaciores : undè
facilius verificatur ratio dicti *Cap. Re-* 19
quisivit loquentis , ut diximus de Mu-
liere , *quod conditiones difficiles solent*
exitus frequenter habere ; Nam teste
Euripide in Edipo apud Stebeum ,
aliarum porrò rerum omnium inexpu-
gnabilissima est Mulier , *& Aristopha-*
nes in Lysistrata , *nulla fera Muliere*
inexpugnabilior , cum aliis apud *Ti-*
raquell. de l. Connub., & marit. in 9.
l. connub. gloss. 1. *par.* 9. *n.* 39.

Potissimè in præsenti , quoniam
præter declaratam hujusmodi pertina-
ciam , seu aversam voluntatem coram
D. Vicario Civitatis Albani , ut infe-
rius Angela per publicum quoquè in-
strumentum coram Notario expressè
nuper protestata fuit , se paratam esse
potius subire Carceres , & Censuras ,
quàm nubere Josepho , sicut fusè le-
gebatur *in Summar. num.* 11. juncta
successiva , & continuata sublentatio-
ne litis , in quibus sanè , solisque
terminis mitius agendum esse , præci- 20
puè in Sponsalibus non juratis, quod-
que Ecclesia facilius abstineat a coa-
ctione post *Abbatem in d. Cap. Re-*
quisivit in fin. de Sponsal. & Gabriel.
cons. 196. *num.* 10., *& seqq. lib.* 2. con-
cludit *Rota cor. Cavaler. d. dec.* 447.
n. 4. *&* 7. *& dec.* 468. *num.* 2. *&* 3.
& concordat eadem *Rota cor. Pamphil.*
d. dec. 96. *n.* 4. ubi ait hoc simplex
motivum præbere justam causam absti-
nendi a coactione sub pœna Censura-
rum .

Cæterum hisce omnibus posthabi-
tis , solumque præmissis ad sternen-
dam mitiorem viam resolutioni , ju-
stam aliundè concurrisse causam *Do-*
mini extimaverunt per easdemmet
rationes suæ mutationis ab Angela
patefactas in prædictomet publico re-
cusationis instrumento , & ab extra
etiam comprobatis ; Sponsalia siqui-
dem apparebant contracta usque de
Mense Augusti cum receptione ad
commodum promissæ dotis scut. 400.
facta per Josephum ; Abinde autem 21
citra fermè per annum de Matrimonio
am-

amplius nihil ille egit, aut fuit loquutus. Quinimmo nullum præbuit futuræ Sponsæ specimen, sive signum amoris, quin etiam eam medio tempore aversabatur, & declinabat, quoties in illam incidebat, sive obviam ibat, unde præsertim in Fœmina causa hæc videbatur proportionata, ne vellet amplius totam vitæ consuetudinem mancipare cum Josepho, illique sempiternum juxta monitum *divi Pauli* corporis sui dominium præbere; Ex hujusmodi namque circumstantiis non sine ratione subintraverat justa causa indignationis, quæ fuit secundum fabulas, & Poetam idonea ad pariendum incendium, & exscidium Trojæ =

Manet alta mente repostum
Judicium Paridis, spretæque injuria formæ.

Itaut justè argueret per tam celerem exactionem dotis, & per adeo oblongam effectuationem Matrimonii, quod *venirent a dote sagittæ*, quandoque verificaretur illud *Plauti in Tinummo = Spondes ergo tuam natam Uxorem mihi? Spondeo, & mille auri* = nam sicuti amari summoperè
22 Fœminæ cupiunt, ut referens *Senecam de consolatione ad Albinam* innuit *Tiraquell. in tertiam l. connub. gloss* 1.
23 *par.3. num.24.* ita spretæ tantam concipiunt iram, ut insanire videantur, prout prosequitur idem *Tiraquell. in d. l. connub. gloss.* 1. *par.*8. *n.* 18.

Accedebat in idem, quod Angela introspiciens animum, & intentionem Josephi parum sibi consonam annulum ab eo receptum retromisit, palam coram Notario, & testibus declarando nolle eum amplius in Sponsum accipere: Cumque per duos menses idem Joseph annulum retinuisset citrà ullum conquestum, aut alium motum extrinsecum, ex hoc satis videbatur, & ipse quodammodo resiliisse a præcedentibus Sponsalibus ad normam superius collaudati *Textus in Cap. Præterea alias* 2. *de Sponsalibus*, sicuti pro non factam reclamationem actui indicativo recessus a contractu
24 passim inducitur mutuus assensus in recedendo ab eodem contractu, ut in proposito *Goffred. d. Summ. tit. de Sponsal. num.* 9. *Hostien. Cap.* 2. *de Sponsalibus in fine Innocent. Cap. Sicut eodem tit. num. unico* cum aliis quos refert, & sequitur *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *de Sponf. disp.*52.

Eòque evidentius, quia in tantum Joseph præterlapsis duobus mensibus a die retromissionis annuli, & voluntatis palam declaratæ per Sponsam expergefactus institit pro observatione Sponsalium, in quantum pertimescebat deveniendum esse ad receptæ dotis restitutionem ex ea obligatione, quæ citra dubium resultat ex titulo *causa data, causa resoluta*, & de facto initi apparebant tractatus, per quos Sponsus pollicebatur abscedere a prætensa observatione Sponsalium, quoties Sponsæ Pater vel ei condonasset partem pecuniæ receptæ, vel tribuisset delationem quatuor annorum ad explendam illius restitutionem; Proindèque cum tam in aperto evinceretur, quod tota vis stabat in pecunia, & non in Conjugio, justè Angela dissentire visa est, unumquodque enim dissolvitur eo vinculo, quo colligatum est, ut bene ait *Text. in l. Nihil tam naturale ff. de regul. Juris* 25
quem ad hunc præcisum effectum expendit *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *tit. de Sponsalibus disc.*52. *n.*2.

Demum pro coronide intercedebat actus positivus explorationis animi Angelæ seriò factæ a prænominato D. Vicario Albani de ordine *Sacr. Congregationis*; Cumque Angela constantissima perstiterit in sua reluctantia, & consecutiva dissolutione Sponsalium, utiquè superflua reddebatur quælibet alia relaxatio Censurarum: Ea etenim laudabiliter practicatur ad similitudinem quæstionis, seu tormentorum, quæ profanè tribuuntur ad eruendam veritatem, ad hoc scilicet, ut spirituali gladio perculsa Pars detrectans resipiscat, quapropter cum de hujusmodi spe nullam apud DD. restaret ex præfata jam facta exploratione, & experimento vestigiorum, eo magis junctis postremò amaritudinibus, jurgiis, & litibus successive subortis, dixerunt, *non esse relaxandas Censuras*, quæ ad eumdem finem dumtaxat ineundi experimentum Ecclesia præcipit, & admit-

mittit exemplo consimilis declaratio-
16 nis ut supra æditæ *per Sac. Congregationem Concilii* relatæ per eumdem *Romanum sub die 15. Junii 1700. in illius discept. 32. num. 26.* ubi præcipit Ordinario, quod si post monitiones, suasiones, & diligentias Sponsa adhuc renueret, minimè ad rigorosam, & exactissimam coactionem deveniret, sicuti namque in Matrimonio Spirituali coactio licita non est, & sufficit Ordinarii exploratio rationabiliter ad hunc effectum adhiberi consueta, ita diversimodè in tam aperta renitentia practicandum nullo modo videbatur, cum de uno ad alterum Matrimonium valeat similitudo, & il-
17 latio, ut respectu primæ conclusionis, & praxis videre est apud *Tamburin. de Jur. Abbatiss. disput. 4. quæst. 3. n. 9.* & relato *Sac. Concil. Trident. in cap. 17. Sess. 25. de regular.* tradit *Pignatell. consult. 173. num. 129. tom. 9.*, &
18 quoad secundam probant argum. *Text. in §. Sed, & hoc præsenti in Authent. de Sanctissimis Episcopis, Fulgos. cons. 53. num. 1. & 2. vers Rursum Ancharan. cons. 108. per tot. Covarruv. resolut. lib. 1. cap. 19. num. 10. vers. Sed etsi alicui Mantic. de conjectur. lib. 11. tit. 18. num. 29. Marant. respons. 1. num. 100. par. 2. Cancer. var. resolut. lib. 1. cap. 24. num. 21.* cum aliis quamplurimis congestis per *Ciarlin. Controverſ. forens. lib. 2. cap. 218. num. 6.*

Atque ita a primo ad ultimum, omnibus simul junctis, & in unum conglobatis nullatenus, ut supra, dubitarunt DD. *negative* respondere.

Utraque &c.

EMINENTISSIMO SCOTTO.

Albanen. Sponsalium.

Vener. 26. Junii 1711.

Confirmatoria Præcedentis.

ARGUMENTUM

Sententia difformis a Decisionibus est nulla, quod tamen non verificatur in casu.

SUMMARIUM

1 *Sententia difformis a Decisionibus est nulla.*

2 *Si Decisio deneget relaxationem censurarum contra Mulierem renuentem adimplere Sponsalia, & Sententia illam absolvat ab observatione Sponsalium, Sententia est conformis Decisioni.*

3 *Ad effectum validitatis sententiæ sufficit sola implicita, & virtualis comprehensio, & conformitas cum Decisionibus.*

4 *Dissoluta dicuntur Sponsalia, si Sponsa declaret se velle potius subire carceres, & censuras, quam contrahere Matrimonium, & restituat annulum Sponsalitium a Sponso acceptatum.*

5 *Quo casu est absolvenda ab observatione Sponsalium.*

6 *Qui justè a contractu Sponsalium recedit, nullo Juris remedio ad illius observantiam compellitur.*

8 *Dissolutis Sponsalibus Dos est restituenda.*

9 *In Sententia possunt ea determinari, de quibus principaliter actum non fuit in Decisione, si veniant in necessariam consequentiam eorum, de quibus Decisio loquitur.*

10 *Sponsa, quæ ex justa causa recedit a Sponsalibus, subire non debet jacturam Dotis, sed est illi restituenda.*

11 *Data justa causa recedendi a Sponsalibus, & non contrahendi Matrimonium, restituendæ sunt arrhæ Sponsalitiæ.*

12 *Dos data censetur sub conditione futuri Matrimonii, quo non secuto, causa traditionis, & retentionis Dotis reducitur ad non causam.*

DECIS. XVIII.

Ad Vot. III. sub n. 53.

Duplici suborta controversia inter Josephum & Angelam tàm quoad Sponsalium, inter eos initorum validitatem, quàm etiam quoad relaxationem Censurarum ad effectum cogendi Angelam ad contrahendum Ma-

Matrimonium per verba de præsenti, *Sac. Auditorium sub die 15. Decembris mox elapsi* totidem coram R.P.D. meo Ansaldo responsa dederat, videlicet = *constare de Sponsalibus = nullas vero relaxandas esse censuras* = & ad normam posterioris rescripti expedita Causa super Censuris per promulgationem Sententiæ Rotalis, mihique in ulteriori Instantia delegata, in hodierna illius propositione, forsan agnoscentes Defensores Josephi fundamenta quibus nitebatur Justitia dictæ Sententiæ, tanquam doctè, ac luculenter de more per R. P. D. meum Ansaldum in dicta *Decisione* extensa convelli non posse, totam vim faciebant super duabus nullitatibus adversus dictam sententiam oppositis, quibus tamen non obstantibus, sub consueto dubio consulti per me D. D. *pro illius confirmatione responderunt*.

Non enim subsistere visa fuit prima nullitas, quod in Sententia pronunciatum fuerit Angelam absolvendam fore, & esse ab observatione Sponsalium, quando *in una ex Decisionibus* simpliciter dictum fuerat non esse relaxandas Censuras, *& in altera* declaratum constare de Sponsali-
1 bus, undè Sententia tamquam difformis *a Decisionibus* collabescat ad tradita per *Card. de Luca in Relatione Romanæ Curiæ disc.32. num. 50. Rot. decis.28. num. 3. coram R. P. D. meo Ansaldo*; Quoniam præcipuum motivum denegandi relaxationemCensu-
2 rarum firmatum in *Decisione*, quæ Sententiam præcessit, illud fuit, quod Angela sufficientes, & justas habuerit causas recedendi a Sponsalibus, licet in suo genere perfectis, ut videre est *in dicta Decisione §. Applicando, & §. Observabant*, undè Sententia absolvens Angelam ab observatione Sponsalium non difformis, sed conformis dicitur *Decisioni* eo ipso, quod *Decisio* specificè declarat Angelam non teneri ad observantiam Sponsalium, sive, quod idem est, habuisse justam causam recedendi ab illis, cum tamen ad effectum validitatis Sententiæ
3 sufficiat sola implicita, & virtualis comprehensio, & conformitas cum Decisionibus *Rota decis.129. num.7. dec.381. num.17, part. 17. decis. 164. n. 2. part. 18. recen.*

Tantoque magis cum in eadem *Decisione* canonizata fuerit eorumdem Sponsalium dissolutio, nedum ex iteratis declarationibus Mulieris subeundi potius Carceres, & Censuras, quàm contrahendi Matrimonium cum Josepho; Verum etiam ex restitutione Annuli Sponsalitii per eamdem Angelam facta coram Notario, & testibus, & a Josepho Sponso absque ulla conquestione acceptata, ex 4
quo mutuo Partium consensu dissolutis Sponsalibus, perneccesè consequebatur Angelam esse absolvendam ab illorum observatione, prout dictum fuit in Sententia, & declaratum in 5
Decisione §. Potissimè, & §. Accedebant.

Et hinc non relevat, quod ex sola denegatione relaxationis Censurarum, de qua loquitur *Decisio*, non possit fieri illatio ad omnimodam libertatem non observandi Sponsalia, cum supersint aliæ Canonicæ monitiones ad compellendam Mulierem, ut præstet Sponso datam fidem juxta dispositа *in Cap. Requisivit de Sponsalibus*; Objectum enim vim faceret, ubi motivum denegandi Censuras stetisset in sola Juris, vel Judicis benignitate, prout sunt termini dicti *Textus in Cap. Requisivit*; Secus autem quando, ut in præsenti, *Sacra Rota* ideò credidit non esse relaxandas Censuras, quia Mulier justam habuit causam recedendi; qui enim justè a contractu recedit, nullo Juris remedio 6
ad illius observantiam compellitur, & de facto eadem *Decisio* firmat, attenta justa causa recedendi a Sponsalibus, & constanti reluctantia Mulieris, quaslibet monitiones esse superfluas, & non profuturas, ut videre est *ibidem §. fin.*

Ejusdem relevantiæ apparuit secunda nullitas, quod Sententia contineat condemnationem Josephi ad restituendum scut. 433. in causam Dotis recepta, de quo puncto non loquitur *Decisio*; Etenim in eadem *Decisione* specificè agitur de restitutione Dotis occasione firmandi, quod Joseph desiderans potius Dotem, quam Conjugium,

gium, tunc ſolum Judicium inſtruxe-
rat ſuper obſervatione Sponſalium, ubi
7 per interpoſitos tractatus prævidit ex
diſſolutione Sponſalium diſſolvi etiam
Dotis traditionem *ex titulo: cauſa da-
ta, cauſa reſoluta: ut in dicta De-
ciſione §. Et evidentius*, tum, & for-
tius, quia cum ex facultate receden-
di a Sponſalibus, illorumque diſſolu-
tione in eadem *Deciſione* canonizatis,
neceſſariò conſequatur dotem eſſe re-
ſtituendam, quia titulus reducitur ad
non titulum, ideò ritè, & rectè con-
demnatus extitit Joſeph ad reſtitutio-
8 nem dictæ Dotis in dicta ſententia
Rotali, in qua validè poſſunt deter-
minari ea, de quibus principaliter
actum non fuit in *Deciſione*, ſi veniunt
in neceſſariam conſequentiam eorum,
9 de quibus loquitur Deciſio *Rota coram
Roxas dec.385. num.8., dec.145. n.4.
coram Emerix Jun., dec.641. num.3.
par.19. rec., & in Neapolitana Pen-
ſionis 17. Februarii 1698. §.fin. coram
R. P. D. meo Anſaldo*.

Non relevante, quod ſaltem di-
cta condemnatio fuerit injuſta, ſive
quia Pater Sponſæ, qui Dotem tradi-
derat, ſe obligavit ad faciendas di-
ligentias, ut Filia ratificaret Sponſa-
lia, quas feciſſe non docetur, ſive
quia cum per Sponſum non ſteterit,
quominus adimplerentur promiſſa, ſed
ſola Sponſa renuat Matrimonium con-
trahere, & ideò non ſit locus con-
demnationi ad reſtituendam Dotem,
cujus jacturam potius ſubire debeat
Mulier; Siquidem de ſubſecuta rati-
ficatione Mulieris, ex qua oritur Pa-
trem ſuam obligationem ſatis expreſ-
ſiſſe, abundè conſtat eo ipſo, quod ſub
hoc eodem motivo ratificationis *Sac.
Rota* in alio dubio reſpondit, *conſta-
re de Sponſalibus*, ut in eadem *De-
ciſione* a Joſepho obtenta, & acce-
ptata; quo verò ad aliam partem ob-
jecti redit ſemper inculcatum princi-
pium, quod cum juxta ſenſum *Sacræ
Rotæ* Angela juſtam habuerit cauſam
10 recedendi, nullam debet ſubire jactu-
ram Dotis, quæ potius reſtituenda eſt
a Sponſo, qui dedit cauſam receſſus;
Contrariæ autem authoritates lo-
quentes de Arrhis, & non de Dote po-
tius retorquentur, quia ſi data juſta
cauſa recedendi a Sponſalibus, & non
contrahendi Matrimonium, reſtituen- 11
dæ ſunt etiam Arrhæ Sponſalitiæ, ut
firmant ipſæ authoritates in contra-
rium laudatæ, & præ cæteris *San-
chez de Matrim. diſp. 36. num.2.,
& 6. lib.1.*, eo fortius reſtituendum
erit, quod in cauſam dotis receptum
eſt, cum Dos ſemper data cenſeatur
ſub conditione futuri Matrimonii, quo
non ſequuto, cauſa traditionis, & re-
tentionis Dotis reducitur ad non cau-
ſam *Card. de Luca diſc.1. n.9. de Dot.
Rocc. diſput. Jur. cap. 14. num. 36.
Rot. dec. 500. num.5. cor. Buratt.*

Et ita de cætero quoad Juſtitiam,
cum ſuper illa Informantes pro Joſe-
pho hodiè non inſiſterent, DD., qui-
bus illam iterum ſubſiſtere viſum fuit,
in omnibus relativè ſe habentes ad
Deciſionem R. P. D. mei Anſaldi utra-
que Parte audita reſponderunt.

R. P. D. HERRERA

Pampilonen. Sponſalium
ſuper Cenſuris

Lunæ 7. Febr. 1718.

ARGUMENTUM

Quando, & quomodo ſit per Cenſuras procedendum contra renuentem adimplere Sponſalia de futuro cum copula ſubſecuta.

SUMMARIUM

1 *Renuens Sponſalia adimplere compellitur per Cenſuras.*
2 *Poſt quas, ſi adhuc adimplere detrectet, non eſt ulterius cogendus*, & n.6.
Etiamſi ſuperacceſſiſſet copula, n.13.
3 *Cenſuris utendum moderatè pro d. effectu, & ſic contra vacillantem, non verò contra obduratum.*
4 *Matrimonium perficitur in mutuo Contrahentium conſenſu.*
5 *Quo deficiente, reſolvitur in peccaminoſum concubitum.*
7 *Gravis inimicitia, & odium inter Conjuges eſt cauſa ſufficiens ad divortium.*
8 *Item ad effectum reſiliendi a Sponſalibus de futuro.*

9 *Et sic pro abstinendo ab ulteriori, & finali coactione renuentis.*
10 *Stuprans sub fide Matrimonii est compellendus ad fidem servandam.*
11 *Sponsalia de futuro ante Concilium Tridentinum per copulam subsecutam transibant in verum Matrimonium, ita ut renuens omnino erat cogendus.*
12 *Hodie tamen ex d. Concilio irrita declarantur Matrimonia aliter celebrata, quam coram Parocho, & Testibus.*
14 *Ideoque renuens post Censuras adimplere Sponsalia cum copula subsecuta, cogitur solum ad congruæ Dotis constitutionem.*
15 *Et ulterius ad dictæ Dotis augmentum, quo passæ Deflorationis vitium compensetur, et Mulier Virum sibi æqualem inveniat.*
16 *Arbitrio Judicis remittitur spatium temporis, quo sponsor sub Censuris est relinquendus.*
17 *Post annum ejus insordescentiæ proceditur a Sacra Inquisitione tamquam contra suspectum de hæresi.*
18 *Censuræ pro medicina, & ad resipiscentiam adhibentur.*
19 *Ideò ne contrarium operentur, ubi proficuæ non comperiantur, absolutio ab illis etiam non petenti est concedenda.*
20 *In praxi tamen solet absolutio per annum, et aliquando etiam ultra differri.*

DECIS. XIX.

Alias decis. 39. inter impress. cor. eod.

Ad Vot.III. num.52. & ad Vot.VII.num. 100. 103. 108. 118. & ad Vot.IX. num.177.

Enuente Joanne Baptista Vidaurre parere judicatis Rotalibus, quibus condemnatus extiterat ad Matrimonium de præsenti contrahendum cum Anna Maria ab eo sub spe futuri Connubii deflorata, ad Censurarum relaxationem contra ipsum deventum fuit ad terminos *text. in Cap. Ex literis il 2. de Sponsal.* Verumtamen cum iis non obstantibus pertinaci, semperque magis averso, & obdurato animo a dicto Matrimonio abhorreret, ideò prius coram Ordinario, & deindè in Tribunali nostro coram R.P.D. meo Crispo institit pro absolutione a dictis Censuris, eamque post ferè annalem decursum reportavit sub conditione constituendi eidem Annæ Mariæ dotem in tertia parte excedentem quantitatem illam, quæ inspecta dictæ Annæ qualitate, ejusque loci, & Familiæ consuetudine congrua dici possit, ut ex geminis *Decisionibus* ante Decreti Rotalis prolationem a dicto R. P. D. meo Crispo editis *sub die 28. Junii proximè præteriti, & 31. Julii immediatè subsequentis*; A quibus reclamans D. Anna Maria ad Signaturam Justitiæ, novam impetravit Commissionem mihi directam cum clausula = *De appellatione suspensa Censuris* = In cujus sequelam Dubio hodiè proposito; An dictum Decretum Rotale esset confirmandum, vel infirmandum, pro illius confirmatione, juxta modum tamen inferius recensendum, responsum habui.

Confirmatione siquidem dignum visum fuit Decretum prædictum, ne dum attenta incontroversa illius validitate, verum etiam spectata ejusdem Justitia promanante ex eo, quia 1
licet sponsor ad implendam Matrimonii fidem etiam per Censuras sit compellendus juxta definitionem ab Alexandro III. propositam in *d Cap. Ex literis il 2. de Sponsal.* & notavit *Rot. in Albanen Sponsalium super Censuris 15. Decembr. 1710. § Applicando cor. Rmo Ansald. & in Majoricen. Censurarum 16. Febr. 1715. §. Quemadmodum cor. Emo D. Card. Scotto*, hujusmodi tamen compulsio non debet esse ita præcisa, omnimoda, & absoluta, ut etiam contra propriam voluntatem ad Matrimonium omnino sit astringendus, sed cum ea moderatione, quod si adhuc post Censurarum 2
relaxationem, promissam fidem implere, Sponsaliaque de præsenti contrahere constantissimè renuat, finaliter ulterius per easdem Censuras cogendus non sit juxta alteram mitiorem Sententiam Lucii III. in *Cap. Requisi-*

quisivit de Sponsal. per quam ita tra-
dunt Gloss. in Cap. Ex literis Il 2, verb.
Compellas de Sponsal. & In Cap. i,
verb. Excommunicatusque de Adulter.
& Stupr, Præposit, & alii Scribentes
in d. Cap. Requisivit num.20. de Spon-
sal. Menoch. cons.786. num.8. & seqq.,
Germon. de Sac. Immunit. lib.3. cap.21,
num.86. & seqq., Ricc. in prax. par.4.
resolut.422. num.7. Fontanell. de pact.
nupt. claus.12. gloss. unic., dixitque
Rot. cor. Seraphin. decis.1112. num.1.,
cor. Cavaler. decis. 526, num.1., cor.
Dunozz. Jun. decis.296. num.9. & In
Albanen. Sponsalium super Censu-
ris 15. Decembr. 1710. §. Quamobrem
cor. Rmo P. D. meo Ansalda Decano.

Censuræ enim, aliaque remedia
a Sacris Canonibus ad prædictum effe-
ctum adinventa moderatè in his casi-
bus, & per modum medicinæ, seu
monitionis sunt adhibenda per Judi-
3 cem ad compellendum eum, quem
videt simplicitate sua vacillantem, non
vero illum, quem obduratum agno-
scit, ut ex Fortu. in Cap.1. de pact. col.
40. num. 30. declarat. 6. ait Gabriel.
4 cons. 186. num. 14. lib. 2. Rot. in d.
Majoricen. Censurarum 16. Januar.
1715. §. Quemadmodum cor. Emo D.
Card. Scotto ne Matrimonium, quod
in mutuo utriusque Contrahentis con-
sensu perficitur, & substantiatur Cap.
Cum locum, Cap. Venient, & Cap.
Consuluisti de Sponsal, Sanchez de Ma-
trim. lib.4. dispu.6. num.1. Panimoll.
decis. 102. num. 1. Rot. In Aprutina
Validitatis Matrimonii 30. Aprilis
5 1708. §. Et ratio est cor. Emo D. Card.
Scotto ex finali præcisa, & omnimoda
ista coactione mediantibus Censuris di-
cto essentiali consensu destitutum re-
maneat, ac consequenter nullum, ir-
ritumque reddatur, & in peccamino-
sum concubitum convertatur juxta
communiter ponderata per Card. Za-
barell. in ead. Cap. Requisivit de Spon-
sal. Menoch. cons.786 num.3. Giovagn.
cons.16. num.30. lib.1. Covarruv. var.
resolut. tom.1. tit. de Sponsal. par. 1.
cap.4. sub num.5. Ricc. in prax. par.4.
resolut.422. num.6. Leo Thesaur. for.
Eccles. par.2. cap.9. num.21.

De constanti vero, nimiaque
Joannis Baptistæ reluctantia in con-
trahendis cum Anna Maria prædictis
Sponsalibus, satis perspicuè apparuit
ex iis, quæ usquemodo in præsenti
Causa contigerunt; Ipse enim potius
quàm invisum, sibique numeris omni-
bus exosum Matrimonium contrahere,
non dubitavit diuturnam, dispendio-
samque litem etiam cum omnium ex-
pensarum refectione subire, annalem
ferè excommunicationem, & duri
Carceris squallores per sex, & ultra
menses substinere, a quibus dimissus,
longam & terra, marique periculo-
sam peregrinationem ad Urbem assu-
mere non trepidavit pro absolutione
a dictis Censuris obtinenda, & de-
mum bonis ejus omnibus sub arcto se-
questro positis a Patriis laribus exul,
extremam fere necessitatem actualiter
etiam substinere haud perhorrescit;
Ista enim omnia quemadmodum fi- 6
xam, immotamque ejusdem Joannis
Baptistæ designant aversionem a Spon-
salibus prædictis, ita satis justam per-
hibent causam, ne ille ad eorum effe-
ctuationem præcisè, & finaliter per
Censuras sit compellendus ex notatis
per Gabriel. cons. 186. num. 7., &
seqq. lib. 2. Rota coram Cavaler. de-
cis.368. num.2., coram Celso decis.374.
n.7., coram Seraphin. decis.1112. n.3.,
coram Dunoz. Jun. decis.296. num.9.,
in Viennen. prætensorum Sponsalium
12. Januarii 1705. §. Et quamvis co-
ram bonæ memoriæ Kaunitz, in Alba-
nen. Sponsalium super Censuris 26.
Junii 1706. §. Tantoque magis coram
Eminentissimo Domino Cardinali Scot-
to, & resolvit Sac. Concilii Congrega-
tio in Bononien., seu Parmen. Spon-
salium 15. Junii 1700. & In Senogal-
lien. Sponsalium 1. Septembris 1714.

Concludentius, quia dubitari non
potest, quin ex tot, tantisque divexa-
tionibus ad Instantiam dictæ Annæ
Mariæ per Joannem Baptistam passis,
gravis inimicitia, & magnum odium
inter ipsum, & Annam prædictam fue-
rit subortum, ex quo sicuti sufficiens 7
ratio desumitur pro divortio inter
Conjuges decernendo juxta firmata
per Rot. in recent. decis. 706. num.1.
part.1. decis.337. num.19., & seqq.
part.12., decis.185. num.4., & seqq.
part.14. decis.115. num.18. part.18.,

decis. 1092. *num.*11. , *& seq. coram*
*Pen. & decis.*242. *num.*12. *coram Du-*
8 *ran.* ; Ita plusquam sufficiens habetur
causa pro resiliendo a Sponsalibus de
futuro, veluti notant *Sanchez. de Ma-*
*trim. lib.*1. *disp.*58. *num.*1., *& seqq.*,
*Rota decis.*242.*num.*11.*coram Duran.*,
*decis.*311. *num.* 4. *coram Buratt.* , *de-*
*cis.*374. *num.*11. *cor. Cels.* , *dec.* 266.
*num.*11. *cor.Dunozzett. Jun.*, *dec.*96.
*num.*15. *cor. san. mem. Innoc. X.* , *de-*
*cis.*889. *num.*5. *cor. Coccin.* , *in recen.*
*dec.*249. *num.* 13. *par.* 14., *& in*
Comen. Sponsalium 10. *Junii* 1705.
§.*Concurrente cor.Rmo Domino Moli-*
9 *nes Generali Hispaniarum Inquisito-*
re ; Et consequenter pro abstinendo a
præcisa , & finali coactione , cum
majus malum sit Sponsum ad Matri-
monium de præsenti cum perpetuo
odio compellere , quam Sponsalium
fidem frangere , quemadmodum mo-
nent *Abb. in Cap. Requisivit num.*4.
de Sponsal. Guttier. de Juram. confir-
mat. par. 2. *cap.* 51. *num.*4. *Sanchez*
de Matrim. lib. 1. *disput.* 29. *num.*4.
Rot. in Melevitana Sponsalium 20.
Maii 1696. §.*Et quatenus cor. bo.mem.*
Pio , & in Baren. Sponsalium 22.*Ju-*
nii 1711. §. *Quibus cor. R.P.D. meo*
Lancetta .

Præcisam , & finalem istam coa-
ctionem non convincente oppositione,
quod hic non agatur de simplici pro-
missione , sed de fide data cum copu-
la subsecuta , in quibus sanè terminis
10 sicuti Anna Maria Stupro se subjecit ,
reportata prius fide de Matrimonio
contrahendo , ita dum ipsa ex parte
sua promissa , mutuamque adimplevit
obligationem , ad id etiam præcisè
compellendus sit Joannes Baptista Stu-
prator , sic exigente necessitate reci-
procæ obligationis , sive mutui Con-
tractus ob promissionem jam ex parte
Mulieris adimpletam mediante copu-
la subsecuta juxta notata per *Guttier.*
*de Matrim. cap.*10. *sub num.*13.*vers.*
*Sed verius Less. de Just. & Jur.lib.*2.
*cap.*10. *dubit.* 2. *Benaccin. Oper. Mo-*
*ral. tom.*1. *tract. de Matrim. quæst.*1.
punct. 2. *sub num.*8. *vers. Secus dices*
*Fontanell.de pact.nupt. claus.*5.*gloss.*5.
*par.*1. *num.*31. *Raynald. observat.Cri-*
*min. tom.*4.*ad cap.*23.*supplet.*5. *n.*61.
*Rot. in recent. dec.*163. *per tot.par.*9.
*& dec.*76. *num.*2. *et dec.* 108. *et* 148.
pariter per tot. cor. Benincasa cum in
aliis in objecto relatis .

Ista siquidem penitus extranea
visa sunt a præsenti inspectione , in
qua in dubium haud revocatur , quod
Stuprans sub fide , & promissione Ma-
trimonii Stupratam ducere teneatur ,
itaut ad Matrimonium contrahendum
compelli debeat , hoc enim definitum
jam fuit per rem judicatam Rotalem,
qua Joannes Baptista sponsor ad Ma-
trimonium cum Anna Maria contra-
hendum adactus remansit , sed unicè
res est,an dictus Joannis Baptista post-
quam condemnatus fuit ad dotis con-
gruæ constitutionem etiam in tertia
parte pluris eo , quod Anna Maria
habere potuisset inspecta Loci, & pro-
priæ Familiæ consuetudine , carceri-
bus etiam diu mancipatus remansit ,
positisque sub sequestro universis ejus
bonis , in extrema ferè necessitate ,
exul a Patria constitutus , & demum
Ecclesiasticis Censuris innodatus , ul-
terius præcisè, & finaliter ad invisum,
exosumque Matrimonium sit compel-
lendus ; In his enim terminis certum 11
est , quod licet ante *Concilium Tri-*
dentinum , quando Sponsalia de futu-
ro per copulam subsecutam in ve-
rum , & reale Matrimonium transi-
bant , præcisa , & omnimoda intraret
coactio ad servandam fidem Sponsæ
jam traditam *Abb. in Cap. Præterea*
*num.*4. *de Sponsal.*, *& in Cap. Ex te-*
*nore num.*4. *de testib. Fagnan. in Cap.*
*Is , qui fidem num.*1. *& seq.* , *& in*
*Cap. Tuæ fraternitati n.*13. *de Spon-*
sal. Geminian. cons. 61. *num.*6. *vers.*
Ad contrarium Federic. de Sen. cons.
193. *circ. med. vers. Item cohabitando*
*Castrens. cons.*155. *num.*1. *lib.*2. *Add.*
ad decis. 431. *num.*66. *par.* 4. *tom.*2.
recen. Rot. in recen. decis. 163. *n.* 6.
par. 9.

Hodiè tamen cum post dicta Con-
ciliaria Decreta in *Cap.*1. *sess.* 24. *de*
reformat. Matrim. sublata , & irrita 12
declarata fuerint quæcumque Matri-
monia , nisi coram Parocho , & testi-
bus celebrata extiterint , veluti ex
pluribus *Sacræ Congregationis Conci-*
lii resolutionibus advertunt *Giova-*
gnon.

gnan. conf.67. num.31. & seq., *Barbos. in Collectan. ad Concil. Trident. cap.1. num. 131. Guttierez de Matrim. cap.40. num.13. & cap.81.num.11.Rot. in recen. dec.132. n.7. par.4. tom. 2. & dec.19. num.36. & seq.*, *par. 10.*
Ideo si post adhibita contra refractarium remedia illa a Jure, & sacris Canonibus adinventa, ipse adhuc in
13 sua reluctantia perseveret, finaliter ulterius per Censuras, subsecuta copula non obstante, cogendus non est ex bene firmatis per *Gabriel.conf.186. num.25. lib.2. Dicastillo de Matrimon. tit. de Sponsal. disput.1.dub.10. n.16. Navarr. in Manual. cap.16. num. 18. Philiarc. de Offic.Sacerd. tom.1. lib.4. cap.17. n.1. cum seq. Nald. in Summ. verb. Virgo num.3. Reginald. in prax. lib.31. cap.35. num.255. Rot. cor. Duran. dec.242. num.13. & in Majoricen. Sponsalium 16. Januarii 1715. §. Exulante cor. Emo D. Card. Scotto*,
14 sed unicè contra ipsum procedi poterit ad pœnam determinatam in *Cap.1. & 2. de Adulter. et Stupr.* consistentem in traditione congruæ dotis, veluti ponderant *Fagnan. in Cap. Pervenit num.2.et 3.de Adulter. et Stupr. Card. de Luc. de Matrim. disc.3. n.23.* & prosequitur *Rot. in d. Majoricen. Sponsalium 16. Januar.1715. §. Exulante cor. Emo Scotto*. Ad quam profecto dotis constitutionem Sacrum Auditorium in præcedenti Rotali Decreto hodie confirmato, Joannem Baptistam jam condemnavit, illam etiam augendo ad tertiam partem pluris eo,
15 quod Anna Maria inspecta loci, & ejus Familiæ consuetudine consequi valuisset; idque ad hoc, ut vitio ejus corruptionis per tale augmentum suppleto, seu compensato, Virum dignum, & æqualem sibi invenire valeat, quemadmodum in his terminis practicandum esse monent communiter *Scribentes in d. Cap.1. de Adulter. et Stupr. Farinacc. de delict. carn. quæst.187. num. 229. Menoch. de arbitr. cas.188. n.18. et seqq.*, *Fontanell. de pact. nupt. claus. 5. gloss.5. par.1. & 2. num.16. Card. de Luc. de Dot. disc.142. num.74. Rot.dec.74.n.3. cor. Penia*.

Nec petitam absolutionem, & respectivè Decreti Rotalis confirmationem præpedire demum valuit objecta modicitas temporis, quo Joannes Baptista Censuris innodatus remansit, per solum nempè spatium no-
vem mensium; Ponderatum quippè 16
fuit, quod cum nullum tempus super hoc in Jure præfinitum habeatur, sed illud remissum sit arbitrio Judicis, ut ait *Gloss. in Cap. 2. de Adulter. & Stupr.* = ibi = *Quoad communionem Sacramentorum quousque visum fuerit*
Superiori = Idcirco, ne in Censurato 17
illa detur insordescentia, ob quam post annum a Sacro, tremendoque Inquisitionis Tribunali pro suspecto de hæresi haberi posset, quemadmodum definivit *Sac. Concil. Triden. sess.25. cap.3. in fin. de refor.* & advertit *Prima Decisio R. P. D. mei Crispi §. Nec obstare*, ubi addi possunt *Menoch. de arbitr. cas.416. num. 52. Farinacc. de Hæretic. quæst. 192. num. 23. Rot. cor. Manzaned. dec.610. num.2.* & con-
sequenter Censuræ, quæ pro medici- 18
na, & ad resipiscentiam in hisce casibus adhiberi solent, ut probat *Sanchez de Matrim. lib.1. disput.29. sub num. fin.* contrarium potius operentur effectum, ut advertit *Rot. cor. Manzaned. dec.610. num.2.* talis utique absolutio a Censuris, quæ ad nihilum proficere comperiantur, nedum petenti, verum etiam nec postulanti
venit elargienda, juxta communiter 19
notata per *Butr. in Cap. Ex literis il 2. num. 12. Boich. in Cap. Præterea num. 7. vers. Compelli autem de Sponsal.Gabriel.cons.186. num.3. & seqq., lib. 2. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput.29. num. 8. Guttierez de Juram: par.1. cap. 51. num. 84.Bellett.disquisit. Cleric. par.1. tit. de favor. Cleric: real. §.2. num. 34. Adden. ad Burott: dec. 311. sub num.5. Rot. cor. Duran. dec.242. num. 13. & cor. Manzaned: dec. 610. num.1.*

Verum tamen est, quod sicuti 20
absolutio prædicta de praxi saltem per annum, & aliquando etiam in longius tempus differri consuevit, quemadmodum constat ex *dec.610. num.1.cor. Manzaned.*, *& in Majoricen. Sponsalium super Censuris 16.Januar.1715. §. Quemadmodum cor. Emo D. Card. Scot-*

Scotto Ita ad hoc ut commodum istud aliqualiter anticipatæ absolutionis compensatum in aliquo remaneat, existimarunt Domini Joannem Baptistam teneri prius eidem Annæ Mariæ reficere omnes expensas etiam extrajudiciales, idque ratione illius arbitrii, quod Judicantis religioni in hoc commissum esse probant Jura supra relata, quibus addi potest *Gabriel. cons.* 186. *num.* 25. *lib.* 2.

Et hic fuit modus, quem supradictæ resolutioni placuit adjungere. Utraque &c.

EMINENTISSIMO CELSO

Colonien. prætensi Matrimonii.

Lunæ 27. *Martii* 1662.

ARGUMENTUM

Sponsalia si fuerint concludenter probata, tunc est locus coactioni, nisi concurrant legitimæ causæ, prout sunt diversitas Religionis, odium, inimicitia, periculum scandali, mali exitus, & similes.

SUMMARIUM

1 *Sponsalia debent plenè, & concludenter probari.*

2 *Sponsalia, si non probentur, non est locus coactioni.*

3 *Sponsalia non contrahuntur, nisi mediante consensu utriusque Sponsi.*

4 *Sponsalia si fuerint contracta, nihilominus non est locus coactioni, quando concurrunt legitimæ causæ.*

5 *Matrimonia per vim contracta sortiuntur infelicem exitum.*

6 *Sponsalia non sustinentur, si uterque Sponsus non sit Catholicus.*

7 *Sponsalia adimpleri non debent, si inter Sponsos adsit odium, & inimicitia, & timeri possit periculum scandali, & mali exitus.*

8 *Item si Sponsa sit suspecta de Magia, & de veneficiis.*

9 *Et circa causas intrat arbitrium Judicis.*

DECIS. XX.

Alias dec. 374. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. IV. num. 143. & ad Vot. V. num. 8. & ad Vot. VII. num. 72. 97. 99.

NON constat de Sponsalibus, sub quorum prætextu asseritur secutam fuisse copulam inter Joannem, & Margaritam. Nam illa debent plenè, & concludenter probari, ut inquit text. in *Cap.* 1. & ibi *gloss. de Clandest. desponsat. Dec. cons.* 133. *num.* 2. *Rot. dec.* 471. *num.* 1. *& seqq. part.* 2. *recen. & decis.* 258. *num.* 2. *part.* 4. *tom.* 2. 1

Unde firmarunt DD. Joannem non esse cogendum, nam deficiente probatione, & non existentibus Sponsalibus non est locus coactioni *Cap. Mulieri* 34. juncta *gloss. in figuratione casus, & in verb. Absolutio de Jurejur. Alex. cons.* 143. *per tot. lib.* 2. *Sanchez de Matrim. lib.* 8. *disp.* 36. *num.* 13. *Rot. dec.* 207. *num.* 1. *& seqq. par.* 1. *recen.* 2

Non obstant responsiones datæ ad positiones, quia si benè considerentur, illæ important negationem, non autem confessionem; Et quatenus in tertia, & quarta idem Joannes dicit credere se petiisse Margaritam in Uxorem, addit tamen, quod id fecit incidenter, & non animo deliberato, quodque si fuisset requisitus, Matrimonium adimplere, illud recusasset; Unde non potest dici, constare de Sponsalibus, dum deficit promissio reciproca, & mutuus consensus, sine quo illa non contrahuntur, prout in fortioribus, etiamsi fuerit secuta copula, probat *Text. in Cap. Tua nos* 26. *de Sponsal. & Matrim. Soccin. Sen. cons.* 119. *num.* 1. *lib.* 3. *Sperell. dec.* 95. *num.* 9. *&* 10. & firmavit *Rot. dec.* 471. *num.* 1. *& seqq. par.* 2. *rec. & dec.* 163. *n.* 10. *&* 11. *par.* 9. 3

Sed cessat difficultas, quia concurrunt plures, & legitimæ causæ, ex quibus, etiamsi constaret de dictis Spon- 4

Sponsalibus, & adesset juramentum, nihilominus Joannes non esset cogendus, ut est text. expressus *in Cap. Ex literis* 10.*in fine* = ibi = *Nisi rationabilis causa obstiterit* = *de Sponf.*, & *Matrim. Mantic. de tacit.lib.*3. *tit.*17. *num.* 6. & *seqq.* ubi *num.* 12. reddit rationem, quia Nuptiæ per vim contractæ infelices, & perniciosos exi-
5 tus fortiuntur, *Menoch. de arbitr. Jud. caf.* 455. *num.* 1. Et hanc conclusionem pluries firmavit *Rota* ut *coram Seraph. dec.* 1112. *num.* 2. Et indubitatam dicit *Buratt. dec.* 311. *num.* 1. *Sa: Me: Gregor. dec.*376. *num.* 5. *Cavaler. dec.*447. *n.*1. Et latissimè adductis rationibus, & cumulatis innumeris authoritatibus comprobat *Decis. in Calaguritana prætensi Matrimonii* 11. *Febr.* 1647. *coram Rmo D. meo Papiensi*.

Causæ autem non possunt controverti, & inter alias potissimum movit
6 Dominos diversitas Religionis; Cum Joannes sit Catholicus, Margarita vero Lutherana; unde talis promissio tanquam de re turpi, & propter periculum perversionis Conjugis Fidelis, & lapsus ipsius in infidelitatem nullo modo sustineri valet *Can. Cave cum duob. seqq.* 28. *quæst.* 1. *Covar. de Sponsal. & Matrim. par.*2.*cap.*6. §.11. *num.*1. *Pont. de Matrim.lib.*7.*cap.*46. *num.* 7. & pluribus comprobat *Sanchez eod. tract. lib.* 7. *disput.* 71. *n.*5. & *disput.* 72. *num.*3. & *seqq. Riccial. de tur. person. extr. grem. Eccles. exist. lib.* 2. *sub num.*8. *vers. Tertia conclusio*.

Concurrit etiam odium, & inimicitia inter prædictos absque ulla spe
7 reconciliationis. Nam quando adest periculum scandali, vel mali exitus, seu quod Matrimonium sequatur in perniciem, non est procedendum ad coactionem, ut advertit *Gabr. conf.* 186. *num.* 7. & *seqq. lib.* 2. *Menoch. conf.* 99. *num.* 45., aliosque cumulat *Marc. Antonin. var. resol. lib.*1. *resol.* 2. *n.*8. & firmavit *Rota coram Coccin. dec.* 437. *a n.*1. *Buratt. dec.* 311. *n.*3. *Duran. decis.* 242. *n.*2. & *seqq.*

Et demum, quod Mulier præ-
8 dicta est valde suspecta de Magia, & inquisita de veneficiis, ut deponunt *Testes in Summ. num.* 2. Adeout ex prædictis, & aliis causis adductis per Informantes, quæ DD. visæ fuerunt justæ, & rationabiles, nullo modo Joannes veniat cogendus; nam circa eas intrat arbitrium Judicis, ut notat 9
*Giovagn. conf.*16. *num.* 16. *lib.* 1. *Buratt. d. dec.* 311. *num.* 2. *Duran. decis.*242. *num.*4.

Et ita altera tantum &c.

R. P. D. MELTIO

Calaguritana prætensi Matrimonii.

Lunæ 11. *Febr.* 1647.

ARGUMENTUM

A Sponsalibus meritò recedi potest justa, & legitima subsistente causa, quarum quamplurimæ hic numerantur; justissima autem causa esse dicitur fornicatio Mulieris, quæ bene probata remanet ex testibus specificè deponentibus de auditu, & a quo audierint; & maximè juncta publica fama, & aliis adminiculis, & conjecturis, cæterisque actibus præparatoriis, proximè proportionabilibus, congruis, & ordinatis ad copulam, de quibus latissimè tractatur, & licet ista per se non essent sufficientia, tamen simul juncta sufficere firmatur. Item justa Parentum, & Consanguineorum indignatio; Imminens periculum exhæredationis; Odium capitale inter Sponsos, eorumque disparitas.

SUMMARIUM

1 *Matrimonium contractum per Sponsalia de futura, ex quibus justè impediatur, ita ut Vir ad illud ineundum cogi non possit.*

2 *Sponsalia Contrahentes sunt quidem monendi, ut ad Matrimonium deveniant, non tamen cogendi, si aliqua subest causa, ex qua licitum sit recedere.*

3 *Ecclesia solet abstinere a coactione, & qua-*

& quarè ? & num. 41.
4 Nuptiæ coactæ, at plurimum, exitus malos habere solent.
5 Sponsalia habent in se tacitam conditionem, si res in eodem statu permanserit, & si justa causa ab eis recedendi non superveniat.
6 Mulier si post Sponsalia cum alio fornicetur, Vir habet justam causam recedendi a Sponsalibus.
7 Sponsalia ex quibus causis justè dissolvantur, arbitrio Judicis remitti solet.
8 Sponsalia justè dissolvuntur ex mala fama, & impudicitia Mulieris probata, ante dicta Sponsalia.
9 Copula carnalis est difficilis probationis.
10 Et in sensu testis immediate non cadit.
11 Probatur etiam præsumptione, & ex sola fama, & ex probationibus imperfectis.
12 Item probatur ex conjecturis.
13 Conjecturæ semper admitti solent in his,quę sunt difficilis probationis.
14 Copula carnalis probatur saltem in genere per testes etiam singulares, & de credulitate deponentes.
15 Maximè dum agitur civiliter pro dissolvendis Sponsalibus.
16 Copula carnalis ex quibus probata remaneat.
17 Fornicatio Mulieris,quando probata remanet ex testibus.
18 Testes quando faciant indicium ad probandam fornicationem Mulieris.
19 Copula carnalis ex quibus adminiculis, & conjecturis subsecuta resultat.
20 Probatur ex actibus præparatoriis proximè proportionabilibus, congruis, & ordinatis ad ipsam copulam.
21 Sponsalia etiam jurata dissolvuntur per fornicationem Mulieris.
22 Ignorantia circa impudicitiam, & inhonestos mores Mulieris in Sponso pro dissolutione Sponsalium ex quibus probetur.
23 Ignorantia præsumitur in Juvene teneræ ætatis maximè respectu eorum, quæ occultè fiunt, ne alicui patere possint.
24 Ex imparitate personarum dissolvuntur Sponsalia.
25 Ignorantia Sponsi circa impudicitiam Mulieris an sufficiat ad dissolvenda Sponsalia.
26 Sponsalia non dissolvuntur ob fornicationem, & morbum præcedentem.
27 Licet jurata possunt dissolvi, si concludenter apparet de fornicatione Mulieris etiam post Sponsalia.
28 Juramentum non adeo firmat Sponsalia, ut non liceat ab eis recedere justa causa accedente.
29 Ad ea perficienda non est cogendus, qui simpliciter promisit se non ducturum in uxorem aliam mulierem, quam Sponsam.
30 Quæcumque levissima causa sufficit pro recessu a Sponsalibus non juratis.
31 Promittens aliquam ducere in Uxorem, id servare tenetur.
32 Copula carnalis operatur,ut Sponsalia transeant in Matrimonium. Intellige, ut n.36.
33 Sponsalia contracta mutuo consensu, unius dissensu solvi non possunt.
34 Matrimonium contrahere vigore Sponsalium quando quis non teneatur.
35 Frangenti fidem fides frangatur.
37 Matrimonia,quæ non sunt celebrata præsente Parocho, & testibus irritantur per Conc. Trident.
38 Matrimonia contracta per carnalem copulam voluntariam, dicuntur præsumpta.
39 Matrimonia præsumpta de Jure sunt sublata.
40 Et a Sponsalibus mutuo consensu contractis, stante justa causa, recedi potest.
42 Sponsalia non sunt indissolubilia sicut Matrimonium.
43 Ecclesia potest, & debet dissimulare ne ad coactionem Matrimonii procedatur, legitima subsistente causa.
Ex quibus dicta legitima causa deducatur, n.45.
44 Dum adest justa causa resiliendi a Sponsalibus, Judex debet tantum recu-

recusantem monere, ut ad Matrimonium deveniat.

46 *Fornicatio a Muliere ex quibus adminiculis, & conjecturis colligatur commissa.*

47 *Adulterium probatur per testes deponentes de auditu, & a qua audierint.*

Amplia ut num.48.

49 *Testes de auditu in materia fornicationis suffragantur pro dissolutione Matrimonii per Sponsalia contracti.*

50 *Fornicatio Mulieris probatur per testes de audita, juncta publica fama, quod inhonestè viveret, & esset malæ conditionis.*

51 *Fornicatio præsumitur continuata, dum non probatur emendatio.*

52 *Fornicatio resultat ex adminiculis, & conjecturis, quæ quatenus singula non prodessent, tamen simul juncta juvare debent.*

53 *Matrimonium contractum per Sponsalia, quando quis non possit cogi ad illud perficiendum.*

54 *Quæ causæ sufficiant pro recessu a Sponsalibus.*

55 *Ab illis recedi potest propter odium capitale exortum inter Sponsos.*

56 *Et propter indignationem parentum, & consanguineorum Sponsi.*

57 *Item propter imminens periculum exhæredationis Sponsi.*

58 *Et ex maxima disparitate Conjugum ratione natalium.*

59 *Matrimonia infelices exitus habere solent, quando inter impares contrahuntur.*

DECIS. XXI.

Alias dec.19. par.10. recen.

Ad Vot.IV. num.144. & seq., & n.165. & ad Vot.V. num.48. & seq. & n. 51. & seq. & n.57. 61. 62. 64. & ad Vot. VI. n.4. 8. 32. 36.64.71. & sub. num.145. & ad Vot.VII. num.95. 97. 208.

N hac causa sub die 13. Martii 1643. coram me fuit resolutum Joannem de Anguiano esse cogendum ad ineundum Matrimonium cum Angela Zaldivar vigore Sponsalium de futuro, quæ inter eos fuerant contracta, ac promissiones factæ per dictum Joannem de contrahendo Matrimonio cum eadem Angela, & non cum alia, ut apparet *ex Summ.* prædictæ propositionis, maximè quia inter eos postea sequuta fuit carnalis copula. Reproposita sub hac die Causa ad instantiam Joannis recessum fuit a decisis ex noviter deductis, & probatis per eumdem vigore remissoriæ illi concessæ. Primo 1
enim fuit probatum d. Angelam non solum ante dicta Sponsalia non fuisse virginem, verum etiam postea vitam inhonestam duxisse, quæ habita fuit pro justa causa impediendi, ne Joannes recusans tale Matrimonium ad illud cogi possit, cum jure cautum reperiatur Contrahentem cum aliqua Sponsalia esse quidem monendum, ut ad Matrimonii effectuationem deveniat, non tamen ad illud esse cogendum, si aliqua subest causa, ex qua Vir a Sponsalibus etiam resilire prætendat, *Cap. Ex literis il secondo in fin.* = ibi = *Nisi rationabilis causa obstiterit &c.* = & ibi *gloss. & DD. & Cap. Requisivit de Sponsal. M. Ant. resol.2. sub num.3. vers. Tamen quando adest vera, & rationabilis causa lib. 1. Fontanell. de pactis nuptial. clauf.12. gloss. unic. num. 6. Menoch. de arbitr. cas. 455. num. 1. Giovag. cons.16. num. 19. & 36. lib. 1. Gabr. cons.186. num.1. et 8. lib. 2. Menoch. cons.786. num.1. Seraph. dec.1112. n.4. vers. Hæc tamen regula, et dec.1258. num.1. Burott. dec. 311. num. 1. et decis. 412. num. 6. vers. Tertio, et in recent. dec.207. num. 9. vers. Advertebant omnes DD. par.1. et coram bo. me. Coccino dec. 437. num. 1. et seqq.* relat. *per Rubr. in suis annot. ad dec. 431. n.79. par.4. tom.3. recent.* Ecclesia 3
namque solet abstinere a coactione Matrimonii, ratio enim est, quia Nuptiæ coactæ, ut plurimum exitus malos habere solent *Cap. Requisivit in fine*, & 4
ita not. *Gloss., & DD. extra de Sponf.* & ibi *Abb. num.3. Sanch. de Matrim. disp.10. num. 10. vers. 4. limita, & disp.29. num. 4. vers. Probatur autem lib.1. Mantic. de tac., & ambig. lib.3. tit.17. num.12.* = ibi = *Nam Nuptiæ*

per metum &c.= & num.17. M. Anton. resol.2. num.7. vers. Secunda erit causa, & seqq. lib. 1. Gab. d. cons. 186. a num. 7. vers. Secunda est conclusio, & seqq. usque ad fin. lib.2. Giovagn. eod. cons.27. Rimin. jun. cons. 362. num.50. vers. Coactis nuptiis, Seraph. decis.893. num.33. vers. Nam, et decis.1112. num.7. vers. Solent enim, Buratt. dec.311. num. 2. vers. In proposito autem, et seqq. et in rec. decis.207. num.9. vers. Ideoque si etiam plena par.1., et cor. Papa Greg. XV. dec.376. n.5. vers. Et licet, & ibi Adden. n.9. = ibi = Cum Nuptiæ coactæ etc.= Sponsalia autem in se habent
5 tacitam conditionem, si res in eodem
statu permanserit, & si causa justa ab
6 eis recedendi non superveniat, prout
justissima videtur, si Mulier post illa cum alio fornicetur Cap. Quemadmodum de jur.jur. ubi gloss. in verbo Oculos Hostien. n.8. Jo: Andr. n.13. Anchar. n.3. Abb. n.9. & cons.48. n.3. lib.1. Sanch. de Matrim. disp. 29. num. 4. Mant. de tac. & ambig. lib.3. titul.17. num. 19. vers. Ex hoc aut deducitur Rota dec.437. n. 9. circa fin. & decis. 242. num.3. = ibi = Et ratio est &c.= coram Durano Seraph. dec.1112. n.9.

In præsenti vero casu quamplurimæ ex parte Joannis adducuntur causæ pro prætensa dissolutione horum
Sponsalium, quæ autem sint justæ
7 Judicis arbitrio remitti solent DD. in
d. Cap. Ex literis, & Cap. Requisivit extra de Sponsal. Sanchez de Matrim. disp.29. num.16. = ibi = Totum enim id etc.= Menoch. de arbitr. Jud. cas.455. num.2. vers. Et Judicis arbitrio Fontanell. de pact. nupt. claus.12. gl. unic. n.6. M. Anton. var. resol. lib. 1. resol. 2. num.11. Surd. cons.364. n.9. = ibi = Quæ tamen æstima &c. = Gabr. dict. cons.186. n.2. vers. Vel quando, Giovagn. d. cons. 16. vers. Et quoniam lib.1. Rota penes Buratt. dec. 311. n.2. vers. Quæ autem dec. 397. n. 2. vers. Cum tamen par. 1. divers. & coram Papa Greg. XV. dec. 386. num. 6. & dec.447. n. 2. vers. Quæ causa coram Card. Caval. & dec.451. num.3. par.4. recen.

8 In primis autem DD. valde ju-
sta causa visa fuit pro tali dissolutione illa, quæ oritur ex mala fama, & impudicitia ejusdem Angelæ probata, ante dd. Sponsalia per d. Joannem prorsus ignorata, ut patet ex ejus Summ. num.1., dum primus Testis deponit se habere, & tenere pro certo Angelam fuisse, & esse Mulierem impudicam; secundus Testis refert se audivisse ab Uxore Matthæi de la Scaga, Angelam modo cum uno, modo cum alte-
ro locutam fuisse; quo casu, cum co- 9
pula sit difficilis probationis, ut inquit Rimin. jun. cons.247. n.5. = ibi = Quod ex quo = Socc. jun. cons.32. n. 12. 13. & 23. lib.2. Dec. cons.577. num.2. Onded. cons. 15. num. 30. vers. Tum etiam quia vol. 1. Farin. in prax. crim. quæst. 136. c.1. num. 4. par. 2. tom.2. Burat. dec.530. num. 9. = ibi = Quæ tamquam difficilis, &c. = & agatur de probando eo, quod certitudinariè ex sui natura sciri, & cognosci
nequit, cum secretè, & non palam,
nèc in hominum conspectu fiat, & actus 10
copulæ in sensum testis immediatum non cadat Ceph. cons. 82. n.30. & seq. lib.1. Ferret. cons.389. num.14. Onded. consil.15. num.26. usque ad 34. Farin. d. quæst. 136. n. 34. Alex. cons. 169.
num.12. lib.6. propterea ad illam pro-
bandam admittuntur qualescumque 11
probationes etiam præsumptivæ, & ex
sola fama, & etiam imperfectæ, quæ
uniuntur ad constituendam plenam 12
probationem. Immò conjecturæ suffi-
ciunt, cum semper admitti soleant in 13
his, quæ sunt difficilis probationis. Masc. de probat. concl.452. num.5. 10., & 12. Sanch. de Matr. lib.10. disp. 12. num.46. Farin. d. quæst.136. c.1. n.2., & c.3. num.74., & in tract. de test. quæst.64. num.223., & seq. Mant. de tac., & ambig. lib.8. tit.14. num.8. Rimin. jun. d. cons.274. num. 6.7.8., & 13. Onded. d. cons.15. n.28., & 32. = ibi = Et propterea, &c. = Buratt. dec.530. n.9. & post 2. vol. cons. Fa-
rin. dec. 35. n. 3. = ibi = Etiam in
his, &c.= & dec. 72. num.2. Ideo di- 14
cti Testes etiam singulares, & de credulitate deponentes illam probant saltem in genere: Bart. in l.2. §. Idem labeo num. 5. ff. de aqua pluv. arc. Mascard. d. concl.452. num.13. Onded. d. consil. 15. num. 33. vers. Ideo Testes,

stes, Pacen. Matrimonii 5. Martii 1520. coram S. D. N. in §. Accedente etiam, quod cum ad fornicationem Buratt. dec.255. num.9. vers. Et est regulare Farin. de test. quæst. 64.
15 n.223. vers. Limita 17. & seq. maximè dum agitur civiliter, ut in præsenti casu pro dissolvendis Sponsalibus, Farin. d. tract. de test. d. q.64. num. 229. & in prax. crim. d. q. 136. num.18. = ibi =, Et copula carnalis, quando agitur civiliter, &c. = Idem Farin. cons. 25. num.1. = ibi = Ubi de crimine agitur civiliter, &c. = Et cons.23. num.6.

16 Remanet eò magis d. copula probata ex depositione d. primi Testis, dum testatur audivisse a Petro de Rivarola Scholari ipsum carnalem copulam cum Angela habuisse; Secundus Testis pariter deponit audivisse a Joanne de Minoro ipsum quoquè copulam cum d. Angela habuisse, ac idem fecisse Martinum Gil; Tertius Testis deponit audivisse ab Andrea de Anguiano eamdem Angelam tractatus
17 impudicos habuisse cum dicto Petro, qui Testes eum specificè deponant, & a quo audierint, probant ipsius Ange-
18 læ fornicationem, & faciunt indicium Gloss. in Cap. Præterea vero conscios de testibus, Hostien. ibi n. 1. Ferret. cons. 168. n.15. in fin. vers. Devenio ad aliam speciem probationis, & n. 1. & seq. Ferret. consil. 168. num. 20. per tot. Ceph. cons.82. num.30. = ibi = Asserit se intellexisse =, & num.31.
19 = ibi =, Ubi etiam aliquod specificant, &c. = Prout de reiteratis osculis etiam, & amplexibus, dum Angela invitabat dictum Petrum ad cœnam, dum simul sæpe cœnare solebant, deponit d. primus Testis asserens ulterius vidisse dictam Angelam, & Petrum nocturno tempore in locis suspectis, dum ipsa descendebat ad aperiendam eidem Petro portam domus, ut ab ea exire posset, & de di-
20 ctis osculis, & amplexibus deponit etiam secundus Testis, qui actus cum sint præparatorii proximè proportionabiles, congrui, & ordinati ad ipsam copulam, utique illam probant ex tex. in Cap. Ex literis ubi gloss. in verbo utere debeant, gloss. in l. Quod ait ff. ad l. Juliam de Adul. Bart. ibid. n. 1. Alex. in l.1. n. 19. vers. Exemplum in probat. ff. Si cert. pet. Lup. alleg. 53. loquens de amplexu Farin. dict. quæst. 136. cap. 8. num. 109. ubi num. 124. loquitur de conviviis, & num.130. de osculis & num. 136. de amplexu Rim. jun. d. cons. 274. num.9., & seqq. loquens de dictis actibus, & aliis similibus Ferret. d. cons.168. num.3. = ibi = Per unum amplexum = Dec. cons. 577. num.10., & 11. Mascard. de prob. concl. 452. num.16. & 18. Buratt. dec.530. num. 10., & vers. 4. Ex cohabitatione Unde cum dicta Angela probe- 21
tur ab alio cognita, talis fornicatio sufficit pro Sponsalium dissolutione, etiamsi illa fuissent jurata, & firmat Mant. de tacit., & ambig. lib. 3. tit. 17. num. 19. vers. Nam si Sponsa.

Ignorantia autem circa impudi- 22
citiam, & inhonestos mores Angelæ probatur, dum ipse erat originarius Oppidi S. Ascentil, quod distat ab Oppido de Onnante, in quo degebat Angela spatio 45. milliariorum, ideo illius qualitatem, vitam, atque mores nescire poterat; Tum quia, & jam ipse erat valdè juvenis, ac teneræ 23
ætatis, quæ in eo magis facit præsumere ignorantiam, maximè respectu eorum, quæ adeo occultè fiebant, ut alicui patere nequirent, Cap. Præsumitur de reg. jur. in 6. l. Verius ff. de probat. Surd. cons.7. n.35. & cons.28. num.100. Seraph. dec.916. num.9. Greg. dec. 511. num. 19. & 519. num. pariter 19. Caval. dec.189. num.6., & in rec. dec.136. num.3. part.1. Marcard. de prob. concl. 880. num. 2. Concurrit etiam inverisimilitudo, quod Juvenis 24
nobilis Mulierem impudicam ducendo, se, domumque suam perpetuo dedecori subjicere voluisset, ut advertit Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 63. num.3., & seqq. Majol. de irregul. lib.1. cap.33. n. 4. Giovag. d. cons. 16. num. 42. vers. Quis enim honestæ conditionis est tam fatuus, & licet non desint, qui sentiunt causas 25
prædictas tangentes Mulieris impudicitatem, quamvis a Sponso ignoratas non sufficere ad dissolvenda Sponsalia juxt. text. in Cap. Quemadmodum de jur. jur. ubi firmat Sponsalia minimè 26

27 dissolvi ob fornicationem, & morbum
præcedentem *Paladanus* 4. *quæst.* 27.
*ar.*5. *num.*33. Tamen dum concludenter
apparet de tali fornicatione etiam
post d. Sponsalia, ut in præsenti casu,
illa benè possunt dissolvi, & benè distinguitur
per eumdem *text. in Cap.*
28 *Quemadmodum* ubi *Doctores* etiamsi
fuerint jurata, vinculum enim juramenti
non adeo firmat Sponsalia, ut
non liceat ab eis recedere justa accedente
causa, *Text. in Cap. Præterea
il primo*, & apertius in *dicto Cap. Ex
his Silvan. et in d. Cap. Requisivit de
Sponsalib.*, & prædictis in locis *Cardin.
Butr. Abb. et Præpos. M. Martin.
resol.*2. *n.* 4. *lib.*1. *Fontanell. de pact.
nupt. elaus.*12. *num.*6. *Molin. de just.
et jur. disp.*272. *fol.*120. §. *Deindè si
Mulier*, *Sanch.* qui multos citat *de
Matrim. lib.*1. *disput.*29. *num.*4. = ibi =
Ubi dicitur non esse cogendum, *etc.* =
et disput. 63. *n.* 3. *Pont. eodem tract.
lib.*2. *cap.*18. *num.* 2. *Silvest. in verbo
Sponsalia n.* 10. *Lup. in Cap. Per vestras*,
§.8. *n.*15. *Covarr. super* 4. *decret.
part.*1. *cap.* 4. *Menoch. consil.*786.
num. 10. *et* 13. *Giovagn. d. cons.* 16.
num. 19. *et* 42. *vers. Tum quia*, *etc.
Gabr. d. cons.* 186. *n.*1. *Surd. consil.*
364. *num.*7. = ibi =, *Nisi rationabilis
causa* = *Seraph. d. dec.* 1112. *n.*4.
et 1258. *n.* 1. *Cocc. dec.* 437. *num.*1. *et
seqq. Caval. dec.*447. *num.*1. *et dec.*1.
*num.*1. *vers. Et licet part.*1. *divers.*, *et
coram Papa Gregor. dec.*376. *num.*5.,
& ibi *Adden. num.* 9. *vers. Quando
tamen etc.*, *Romana Sponsalium* 9.
Febr. 1629. *coram bo. me. Pirovono*;
hancque opinionem, uti veriorem
firmat *Sanch. de Matrim. disput.* 29.
*num.*4. *vers. Tandem* = ibi = *Et ideo* =
Ubi plures referuntur DD. *et loco su-*
29 *pra citato n.*5. *vers. Verius tamen etc.*
At in præsenti casu cessat ista quæstio,
cum nullibi appareat de juramento
Joannis, qui solummodò promisit se
non esse in Uxorem ducturum aliam
Mulierem, quam d. Angelam, & propterea
eo minus est cogendus ad perficienda
dd. Sponsalia, *Seraph. de privil.
jur. priv.* 38. *n.*2. *Sanchez d. disput.*
29. *num.*3. = ibi = *Et ita a contrario
sensu*, *etc.* = *Giovagn. d. cons.*
16. *n.* 36. & 39. *vers. His ita stanti-*
bus = ibi = *Tum quia Sponsalia non
fuerunt jurata*, &c. = *Gabr. cons.*186.
num. 9. & 10. *Rot. dec.* 447. *num.* 7.
& 468. *n.* 3. *coram Card. Caval.* In 30
Sponsalibus autem non juratis etiam
quæcumque levissima causa sufficit ad
effectum ab illis recedendi, *Gabr. d.
cons.*186. *n.* 6. *Giovagn. dicto cons.*17.
*num.*47. *Franch. March. dec.*534. *n.*8.
M. Anton. d. tract. lib. 1. *resolut.* 2.
num. 12. *vers. In Sponsalibus autem*.

Non obstat, ut Joannes ex eo, 31
quod promisit Angelam ducere in
Uxorem, teneatur illi fidem servare, ut
firmatur in Decisione, quæ revidetur
sub §.1. *vers. Et nihilominus* &c., &
ut referunt *Add. per Rub. in d. dec.*331. 32
num. 58. & 59. maximè cum post dd.
Sponsalia fuerit etiam sequuta copula
carnalis, quæ operatur, ut Sponsalia
transeant in Matrimonium, *ut in ead.
nostra dec. vers. Quod eo magis Grat.* 33
*discept. foren. cap.*555. *Add. per Rub.
loc. cit. n.*66. Maximè, dum a principio
fuerunt mutuo consensu Sponsalia
contracta, non possunt illa hodiè unius
ex Conjugibus tantum dissensu dissol- 34
vi, ut *in ead. dec. d.* §.1. = ibi = *Et
dum a principio* &c. = & *dd. Addent.
per Rub. ibid. num.*67. 68. 69. & 70.

Nam, ut dicebatur, dum Joannes
cum Angela ad Sponsalia devenit sub
credulitate, quod ipsa esset Virgo,
cum talem eam se finxerit, ac illius
impudicitiam ignoravit, & hac deceptione
non obstante, etiam post contracta
Sponsalia, ipsa non servavit ei
fidem, cum inhonestè nihilominus vixerit,
iste pariter non tenetur Matrimonium
contrahere vigore Sponsalium,
nèc ipsi Angelæ fidem perseverare
ex trita illa sententia fran- 35
genti fidem, fides frangatur eidem
L. Cum proponas, *la seconda*, *Cod.
de pact. Rom. in l.* 3. §. *Possideri
num.* 7. *de acqu. possess. Mantic. de
tacit. & ambigu. lib.* 3. *tit.* 16.
num. 22. *Altogr. cons.* 9. *num.* 1.
Quod autem in Decisione in hac Cau- 36
sa emanata dicatur Sponsalia transire
ad Matrimonium sequuta postea copula,
illa loquitur in suis terminis, scilicet,
ut hoc servaretur ante *Conc.
Trident.*, quæ juris dispositio cum modò
correcta reperiatur per ipsummet
Sac.

Sac. Trid. Concil. Seff. 24. *de reform.*
37 *Matrim. cap.*1. ubi irritantur Matri-
monia, quæ non funt facta præfente
38 Parocho, & Teftibus cum alias di-
cantur præfumpta propter illam carna-
39 lem copulam voluntariam, ideo de
jure funt fublata, ut fæpius declara-
vit *Sac. Congreg. Concilii* ad tradita
per *Navarr. in Manual. cap.* 21. *fub*
*n.*26. *verf. Tertio pro ulterius n.*28.
*verf. E contrario, & num.*85., &
*cap.*25. *num.*144. *Tho.Trevif. decif.*20.
*num.*1. *lib.*1. *Menoch. de præfumpt.*
*lib.*3. *præfumpt.*1. *n.*99. *M. Anton.*
*lib.*1. *refol.*28. *num.*13. *verf. Nam ho-*
diè, & refol. 76. *num.*1. 4. & 5.
*Surd. conf.*364. *num.*54. *verf. Hæc ve-*
*rò, Giovag. conf.*67. *n.*31. 33. & 37.
Rota in Tullen. Sponfalium 22. *Junii*
1620. *coram Cardin. Sacrato in ordi-*
ne 232. *num.*7. ibique juris difpofitio
*par.*4. *tom.*2. *recen.* Et licet a princi-
40 pio Sponfalia fuerint mutuo confenfu
contracta; tamen dum poftea Judex
animadvertit partem recufantem Ma-
trimonium habere juftam caufam ab
illis refiliendi, ftante hac juftitia cau-
fæ, pars refiliens immunis redditur
ab obligatione illa perficiendi, ut
inquit *Guttier. de Matrim. lib.* 11.
*cap.*14. *num.*6. *verf. Quod fi unus, &c.*
*Sanchez de Matrim. lib.*1. *difput.*52.
41 *num.*4. Cum Sancta Mater Ecclefia ti-
mens fummoperè infauftos eventus
coactarum Nuptiarum fe abftineat a
42 coactione cumSponfalia non fint indif-
folubilia, ficut eft Matrimonium; Ideo
legitima fubfiftente caufa, ut diceba-
tur, Ecclefia poteft, & debet diffimu-
43 lare, ne ad coactionem procedatur,ut
præter adducta *in* §.1. = ibi = *& ifto*
cafu &c. = fcribit, *collect. in d. Cap.*
Refol. 2. *verfic. Credo tamen, quod*
Ecclefia de Sponfal. Mantic. de tacit.,
*& ambigu. lib.*63. *tit.*17. *n.*8. & 18.
dd. Adden. ad decif. 331. *num.* 79.
*M.Anton. d. refol.*2. *num.*7. Atque ita
44 Judex, dum fubeft jufta caufa, debet
tantum recufantem monere *d. Cap. Ex*
literis, & ibi *DD. omnes Abb.in Cap.*
*Requifivit num.*4. *de Sponfalib. Alex.*
*confil.*212. *n.*5. *vol.*5. *Anton.* alios re-
45 ferens ad *refol.*2. *n.* 4.; Ulterius con-
ftat enim de gravi indignatione Pa-
rentum Joannis, & Confanguineorum,
de odio, ac maxima animi averfione
in Sponfo contra Sponfam excitatis,
necnon de imminenti fcandalorum pe-
riculo, ac de maximo infelicis exitus
timore cafu, quo fequatur tale Ma-
trimonium, prout de his omnibus de-
ponit 8. Teftis eodem *Summ. n.*3. *et* 4.
Idemque deponunt 4. 5. 11. 12. 14.
et alii 20. Teftes examinati vigore re-
mifforiæ, quorum dicta comproban-
tur ex Epiftola Ordinarii Calaguritani
fuper his omnibus atteftantis.

Quod autem d. Angela poft dicta
Sponfalia inhoneftè vixerit, & for-
nicationem commiferit colligitur *ex* 46
Summ. Joan. *num.*2. *et* 3., ubi plures
teftes deponunt de illius inhoneftate,
fcilicet de ofculis cum diverfis aman-
tibus, quod permanebat continuò in
domo Martini, quod ifte dixerit cum
eadem pernoctaffe, quod illa fuerit
malè tractata ab ejus Matre ob illius
inhoneftatem, quod Mater objurga-
bat Amafium, ad quem de nocte ipfa
confugiebat; de altercatione inter
Amafium, & Angelam; & quod ifta
dabat ex platea figna Amafio, quod
Martinus Gil olim Amafius rixabatur
cum Andrea novo Amafio propter
amorem Angelæ, quæ omnia in his
terminis, & alia fimilia confideran-
tur *perFerrett. in d.fuo conf.*168. *n.*19.
verf. pen. adduct. = ibi = *Aliam fpe-*
ciem Judiciorum, quæ ex alieno au-
ditu etc. = & *n.*20. firmat Teftes depo-
nentes de auditu, & a quo audierint 47
probare adulterium, ut a contrario
fenfu firmatur per *Mantic. dec.*762.
*num.*5. *Rimin. Jun. confil.*398. *n.*28.
Maximè cum dd. Teftes credant,quod 48
audierint *Cap. Quotiet*, & ibi *Butr. et*
Aretin. col. pen. verf. Circa fecundum
*de teftib. Natta conf.*170. *num.*7. *Ce-*
*phal. conf.*250. *n.* 25. *Rimin. Jun. d.*
conf. 398. *num.* 29. *verf. Verius.* Et
dum non agitur ad plenum præjudi- 49
cium feparationis vinculi, ut in præ-
fenti cafu, in quo Matrimonium non-
dum fuit contractum, dd.Teftes fuffra-
gantur, ut firmat idem *Ferrett. dict.*
*conf.*168. *num.*20. *verf.Non obftat &c.*
qui licet de auditu deponant, juncti
tamen cum fama publica, quod d. An- 50
gela effet malæ conditionis, & inho-
neftè viveret, probant illius fornica-
tio-

51 tionem, quæ præsumitur continuata post Sponsalia, dum non probatur emendatio *dicto conf.* 168. *num.* 20. *versic. Concurrunt etiam*; Quæ omnia cum sint apta negotio, de quo agitur,
52 & verosimilia, faciunt adeo vehementem, & violentam præsumptionem, ut debeant inducere animum ad credendum talem fornicationem, & quatenus supradicta singula non prodessent, tamen simul juncta juvare debent *Cap. fin. de success. ab intest Cap. Cum causam de probat. Cap. Ex literis, de præsumpt. et dict. consil.* 168. *n.* 20. *cap. fin.* Unde cum ex supradictis, & ex aliis actibus ex eodem *Summ.* appareret, & concludenter appareat de inhonestate d. Angelæ, & de justa causa in Joanne Matrimonium cum
53 exrecusandi, nullo pacto ad illud ea cogi posse videtur *d. Cap. Quamquam de Jure juran.* ubi *Abb. et cæteri DD. duc. in Epitom. de Sponsal. part.* 1. *cap.* 5. *n.* 2. *Menoch. de arbitr. cas.* 414. *num.* 5. *Menoch. cons.* 786. *numer.* 16. = ibi = *Attamen, et causæ jam supra connumeratæ, &c.* = *num.* 25. §. *respondebam, vers. Ex quo sequitur, Rota decis.* 451. *num.* 4. *vers. Et licet part.* 4. *recentior.*

Ex hac autem fornicatione Ange-
54 læ plures eliciuntur causæ, quæ sufficiunt, ut jure merito recedi possit a supradictis Sponsalibus.

Quarum prima est odium capita-
55 le exortum inter prædictos, quod valdè venit attendendum, *Cap.* 2. *& dict. Cap. Requisivit* ubi *Abb. num.* 4. *de Sponf. Menoch de arbitr. Jud. lib.* 2. *cent.* 5. *cas.* 455. *n.* 3. *vers. Et hi admoventur & cons.* 787. *num.* 25. = ibi = *quod quando Sponsus &c.* = *M. Anton. d. resol.* 2. *num.* 8. *& resol.* 28. *n.* 13. *in princ. lib.* 1. *Rota decis.* 207. *num.* 9. = ibi = *Stante precipuè quod inter ipsum, & Isabellam, &c.* = *par.* 1. *rec.*

Altera est asserta indignatio Pa-
56 rentum, & Consanguineorum, ut apparet *ex eodem Summar. num.* 4. quam valdè ponderant *Abb. in d. Cap. Requisivit Guttier. Canon. quæst lib.* 1. *cap.* 20. *num.* 17. *et seqq. Aversa de Matrim. quæst.* 8. *sect.* 14. §. 5. *vers. Et inter hæc damna Anton. resolut.* 2. *num.* 9. *dict. resol.* 28. *num.* 13. *vers. Tam ob indignationem, Giovagn. d. consil.* 16. *n.* 43. *vers. Tertio quia Menoch. cons.* 787. *n.* 76. = ibi = *Quod fortius est Patris dissensus* = *et num.* 26. 57
et tandem dixi, etc. Ex qua indignatione imminet periculum exhæredationis, ut deponunt Testes examinati in *Processu Remiss.* videlicet primus super 5. *folio* 203. secundus *fol.* 212. tertius *fol.* 220. quintus *fol.* 233., qui quidem metus, ut præbeat justam causam recedendi a Sponsalibus tradit *Bart. in l. Si ob turpem n.* 6. *ff. de cond. ob turp. caus. Anton. d. resol.* 2. *n.* 10. *Fontanell. de pact. nupt. clauf.* 12. *gloss. unic. num.* 7. = ibi = *Quando adesset timor, &c.* = *Giovagn. dicto cons.* 16. *num.* 17. = ibi = *Quando Filius &c.* = *Seraph. dec.* 1258. *n.* 2. *Gregor. XV. dec.* 376. *&* ibi *Adden. num.* 6. = ibi = *Habetur tamen pro justa causa* = *& cer. Cavaler. dec.* 447. *num.* 2. = ibi = *Velle eam exhæredare, &c.* = *& decis.* 468. *num.* 1. *& in Tullen. Matrimonii* 13. *Maii* 1596. *coram Penia vers. Et in casu proposito,* = ibi =, *Et tunc propterea* = *post dict. resolut.* 1. *Anton.* 58

Adest etiam alia causa resultans ex maxima disparitate Conjugum ratione natalium, *ut ex cod. Summ. n.* 6., ubi apparet de nobilitate Joannis, & *num.* 7. de vili conditione Angelæ, quam magni facien. idem *Anton. d. resol.* 2. *n.* 5. *Sanch. de Matrim. disp.* 14. *n.* 3. *Fontanell. de pact. nupt. clauf.* 12. *num.* 7. *Menoch. præsumpt.* 10. *num.* 4. *lib.* 10. *& cons.* 786. *num.* 11. *&* 12. *Gabr. d. cons.* 186. *num.* 3. *vers. Et ex maxima disparitate, Cæs. de Grass. dec.* 2. *num.* 5. *tit. de Sponsal.*, *&* 59
Add. ad dec. 331. *num.* 81. Matrimonia enim infelices exitus plerumque habere solent, quando inter impares contrahuntur *Menoch. cons.* 385. *n.* 6. *circa fin.*

Et ita Joanne tantum informante fuit resolutum, &c.

D.CARD.

D. CARD. SERAPHINO

Tullen. prætensi Matrimonii

Die Veneris 16. Januarii 1598.

ARGUMENTUM

Timor exhæredationis est causa sufficiens pro recessu a Sponsalibus.

SUMMARIUM

1 *Resumitur lata Sententia, & ab ea appellatum, si is, cui incumbebat actorum productio, eadem acta producere neglexerit.*

2 *Non potest quis compelli ad executionem Sponsaliorum, stante justa causa ea non adimplendi.*

3 *Justa causa est timor exhæredationis.*

4 *Papa, qui habuit notitiam Decreti, & litis pendentiæ coram alio Judice, signando commissionem, causam ab eo Judice avocare censetur.*

DECIS. XXII.

Alias decis. 1258. inter impress. cor. eod. tom. 2.

AdVot IV. n.162. & ad Vot. V n.48. 61. & ad Vot. VI. n. 35. & ad Vot. VIII. num. 41.

Omini sine ulla difficultate censuerunt commissiones suffragari Domino Joanni Valleæ ad effectum imponendi perpetuum silentium Parti adversæ, cui juxta earum penultimæ tenorem fuit præfixus terminus ad transportandum acta, quæ non transportavit hactenus; Ideo non verificantur objectiones, quæ fiunt non fuisse latam sententiam a Bisuntinu, neque fuisse interpositam appellationem ad *decis. Ægid.* 100. *Caputaq.* 129. *lib.* 1. *Cæsar de Graff.* 2. *de rescript.* quia cum de istis constare non
1 possit, nisi per Actorum productionem, quæ ex forma rescripti incumbebat Annæ, sibi imputet, si non produxerit *Cap. Constitutus in princ. de rescript.* sed neque productio relevaret, cum commissio, cujus vigore instat procedi Joannes, non fundetur in appellatione, sed in pendentia litis in Rota, de qua constat ex lectura commissionum, & in negotio hujusmodi Pars adversa non fovet bonum Jus, cum ipse non possit compelli ad 2
executionem Sponsaliorum prætensorum, ex quo extat causa justa non adimplendi, ut habetur in *Cap. Requisivit de Sponsal. Gabriel. cons.* 188. *num.* 7. *et* 8. *lib.* 2. quia Parentes Joannis eum exhæredare volunt casu quo tale Matrimonium contraheret, 3
juxta Statutum Lotharingiæ, quæ causa visa est relevans ad recusationem Implementi Sponsalium in *Causa Tullen. Matrimonii cor. R. P. D. meo Penn.* & super hac materia plures aliæ in Rota fuerunt factæ decisiones, quæ referuntur per Informantes. Neque obstant deducta contra commissiones, quia cessant stante ultima commissione proposita in plena Signatura Sanctissimi, in qua hæc omnia deducta, & rejecta fuerunt *Felin. in Cap. Nonnulli §. Sunt et alii vers. Tertio videtur de rescript.*, & nihilominus satis est, 4
quod Papa habuerit notitiam Decreti provisionalis, & litis pendentiæ coram Bisuntino, nam rescriptum hoc casu habet vim avocationis, quatenus opus esset *Rot. decis.* 3. *de appellat. in Nov. Felin. in Cap. Super literis num.* 12. *de rescript.* Non obstat, quod Anna nolit uti ultima commissione, quia Joannes procedit in vim præcedentis. Quare conclusum pro impositione perpetui silentii.

EMI-

EMINENTISS. CALCAGNINO

Amerina Sponsalium

Lunæ 22. Novembr. 1737.

ARGUMENTUM

Ad probanda priora Sponsalia pro secundis infirmandis non sufficiunt probationes vagæ, & ambiguæ, sed requiruntur in suo genere perfectæ, & undiquè concludentes, nèc sunt perfecta Sponsalia, nisi constet de reciproca utriusque Sponsi repromissione.

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & num. 2.
3 *Ad probanda priora Sponsalia pro infirmandis secundis non sufficiunt probationes vagæ, & ambiguæ, sed indispensabiliter esse debent in suo genere perfectæ, & undiquè concludentes.*
4 *Actores, & collitigantes per proprias depositiones nihil probant.*
5 *Frater pro Sorore ad testificandum admitti non debet.*
6 *Testes Famuli, & familiares non sunt integræ fidei ad probandum Sponsalia in favorem propriæ Dominæ.*
7 *Testes singulares non probant.*
8 *Neque Testes deponentes de auditu.*
9 *Neque Testes mendaces, ac sibi ipsis contrarii.*
10 *Ut constet de Sponsalibus requiritur probatio promissionis utriusque Sponsi.*
11 *Plerumque præsumitur, quod Virgo passa non fuisset Stuprum, nisi prius intercessisset reciproca futuri Matrimonii promissio.*
Limita, ut num. 12.
13 *Ex mutua inter Virum, & Mulierem consuetudine Sponsalia probata dici non possunt.*
14 *Plerumque Mulieres Stuprum patiuntur non tam Connubii spe, vel fide, quam potius ob propriam sexus fragilitatem, et Amasiorum illecebris, et pertinaci obsequio devictæ.*
15 *Maximè quando sit Mulier infimæ conditionis, Vir autem nobilitate conspicuus.*
16 *Nobiles Viri non præsumuntur velle fœdare propriam nobilitatem vilium Fœminarum Conjugiis.*
17 *Sed propriarum Familiarum splendorem cuicumque voluptati, vel quæstui, ac etiam vitæ anteferendum existimant.*
18 *Præsumitur Sponsa Sponsalibus renunciasse, si acceptavit a Sponso donationem, ut majori facilitate nubere, et optimam occasionem invenire posset.*
19 *Nuptiæ coactæ tristes plerumque exitus habere solent.*

DECIS. XXIII.

Ad Vot. V. num. 8. & ad Vot. VII. num. 61. 71. 109. & ad Vot. IX. num. 233.

Matrimonium ineundum inter Evangelistam Naccium, & Luciam Boccarinam perturbare studuit Francisca Gatta, cui adhærentes duo Germani Fratres apponendum curarunt in Cancellaria Episcopali Civitatis Ameriæ solitum = *Nihil transeat* = sub ea excitata prætensione, quod d. Naccius pluries eamdem stabili Connubio sibi jungere promiserit, quod data futuri Matrimonii fide eam defloraverit, quodque dato etiam Annulo eamdem ipsam sibi subarraverit in Sponsam: sed causa cognita, Vicarius Generalis Amerinus removendum mandavit d. obstaculum, ac edito decreto declaravit d. Naccium in statu libero reperiri, ac proindè Matrimonium cum alia quavis Muliere sibi benevisa juxta Ritum S. Romanæ Ecclesiæ contrahere posse. 1

Decretum hujusmodi, cognita ejus Justitia, coram A. C. confirmari promeruit: interpositaque ulteriori appellatione ex commissione Signaturæ Justitiæ mihi directa dubium hoc mane proposui = *An constet de Sponsalibus in casu &c.* = quod dubium, frustra dilationem petente Francisca, pro Informante resolutum est. 2

Siquidem nullis certis probationibus demonstratum est d. Sponsalia inter Evangelistam, & Franciscam inita fuis-

ta fuiſſe, neque hoc in Judicio ſufficiunt probationes vagæ, & ambiguæ, ſed indiſpenſabiliter requiruntur in ſuo genere perfectæ, & undiquè concludentes per *Text in Cap. Mulieri* ibique *Gloſ. ver. Abſolutio de jure jur. Cap.* 1. ubi *Gloſ. de Clandeſt. Deſponſ.* cum
3 dentes per *Text in Cap. Mulieri* ibique *Gloſ. ver. Abſolutio de jure jur. Cap.* 1. ubi *Gloſ. de Clandeſt. Deſponſ.* cum cæteris *in Surrentina Sponſalium* 8. *Februar.* 1730. §. *Propterea cor. Reverendiſſimo Domino meo Harrach Epiſcopo Nitrien.*

Perfectas vero, & concludentes hujuſmodi probationes nullatenus implere poſſunt gemini Fratres d. Franciſcæ; Nam iſti hac in Cauſa figuram gerunt Querelantium, ſive Actorum, ut liquet ex actu appoſitionis d. impedimenti in Curia Epiſcopali Civitatis Ameriæ, & ex decreto d. Vicarii Generalis Amerini, & ex Sententia A.C.;
4 Notiſſimi verò Juris eſt, Actoribus, vel Collitigantibus non licere per proprias depoſitiones Jura ſibi parare, ac probationes perficere ex *notat. per Felin. in Cap. Inſuper num.* 6. *de Teſtibus, & per Rot. dec.* 174. *num.* 4. *cor. Cavaler. & dec.* 742. *n.* 6. *par.* 18. *recent.*

Præſertim cum d. Collitigantes, ſive Querelantes ſint Fratres d. Franciſcæ: Quo in caſu de eorum atteſtationibus nulla fides habenda eſt, nam propter naturalem affectionem Frater
5 pro Sorore ad teſtificandum admitti non debet, ut obſervat *Farinacc. de Teſtibus, quæſt.* 54. *n.* 25. *Rot. dec.* 54. *n.* 12. *part.* 17. *recent.*, *dec.* 17. *n.* 12. *coram Anſald.*, *& inter recollect. ad Ornat. Card. de Luc. dec.* 17. *num.* 7. *lib.* 4. *tom.* 2. & in ſpecie *in Leodien. Matrimonii* 28. *Junii* 1720. §. *Et ſane cor. bo. me. Foſcaro*, ac in fortioribus terminis, quod nec etiam Servi, ac Familiares habendi ſint integræ fidei, ex quo apparent fautores aſſer-
6 torum Sponſalium, relatis concordantibus, dixit *Rot. in Majoricen. Sponſalium* 10. *Junii* 1735. §. *Porrò coram R. P. D. meo Creſcentio.*

Sicuti verò nulla ſpes, ac fundamentum reponi poteſt in Teſtimoniis dictorum Fratrum, ita neque ullum perfectæ probationis gradum attingere valent Teſtes omnes coram
7 A. C. formiter interrogati: Omnes ſiquidem, vel ſunt ſingulares, & proinde contra eos facit literalis *Textus in Cap. Licet cauſam* ibique *Gloſſ. in verb. Singulare de probat. l. Ob carmen §. final. ff. de Teſtibus Bart. in Cap. Nihil obſtat de verbor. ſign. Rot. dec.* 59. *n.* 4. *coram Emerix*, *& dec.* 12. *n.* 12. *cor. Caprara*, & paſſim; Vel ſimpliciter
referunt de auditu, & ita contra eos 8
pariter facit alter *Text. in l. Teſtium Cod. de Teſtibus*, *& Rot. dec.* 1823. *num.* 58. *coram Coccin.*, *dec.* 12, 1. *n.* 5. *coram Emerix Jun.*, *et dec.* 676. *n.* 13. *coram Caprara*, & alibi millies, vel deniquè ſunt mendaces, ac ſibi ipſis contrarii, & ſic nulla eiſdem fides præſtanda eſt per *Rot. dec.* 52. *n.* 8. *coram*
Peutinger. dec. 82. *num.* 26., *et* 27. 9
part. 18. *dec.* 431. *n.* 11. *part.* 19. *recent.*, *et dec.* 8. *num.* 15. *tom.* 1. *coram Anſal.* cum aliis *in d. Majoricen. Sponſalium* §. *Quinimo cor. R. P. D. meo Creſcentio.*

Aſt quatenus etiam iidem Teſtes omnibus his exceptionibus majores forent, non tamen aliquid ad Actricis intentum conferrent. Nam licet ex eorum depoſitionibus erueretur d. Evangeliſtæ ſponſio, ſeu promiſſio, nihil tamen refertur de Mulieris reciproco conſenſu, ſeu repromiſſione, & proinde ad effectum, de quo agitur, nihil ex Teſtimoniis hujuſmodi concludi po-
teſt: Quandoquidem, ut de Sponſali- 10
bus conſtet, non ſatis eſt docere de alterius ſponſione, ſed requiritur, ut probetur reciproca utriuſque repromiſſio *per Text. In leg.* 1. *ff. de Sponſal. Card. de Luc. de Matrim. diſc.* 19. *num.* 4. cum concordan. *in d. Majoricen. Sponſal.* §. *Cum enim cor. R. P. D. meo Creſcentio.*

Argui autem nèc poteſt d. Mulieris repromiſſio ex ſubſecuta deflora-
tione, ex qua plerumque præſumitur, 11
quod Virgo haud paſſa fuiſſet ſtuprum, niſi prius interceſſiſſet reciproca futuri Matrimonii promiſſio; quandoquidem in facto non probatur, quod Franciſca ſui copiam Evangeliſtæ fecerit: Minuſque probatur, quod id ſub data, receptaque Matrimonii fide contigerit. His autem deficientibus copulatim probationibus nullum validum pro
aſſertis Sponſalibus argumentum con- 12

ſtitui poteſt, Nam alias etiam ſi de
mutua inter Virum, & Mulierem con-
13 ſuetudine certi eſſemus, neque Spon-
ſalia probata dici poſſent, ex animad-
verſis per *Rot. deciſ.* 682. *num.* 13. *co-
ram bo. me. Lancett.*, *&* *in d. Surren-
tina Sponſalium* §. *Nec pariter funda-
mentum coram Reverendiſſimo P. D.
meo Harrach.*

Plerumque enim Mulieres ſe ſe
Viris ſubiciunt non tam connubii ſpe,
vel fide, quam potius captæ proprii
ſexus fragilitate, ac devictæ amatiorum
14 ſuorum illecebris, ac pertinaci obſe-
quio, ut benè obſervatum fuit per
Rot. in dicta Majoricen. Sponſalium
confirmat. 25. *Novembris* 1735. §. *De-
ficiebat cor. eodem R. P. D. meo Cre-
ſcentio*, quod facilius quidem præſu-
mere eſt in propoſita ſpecie, in qua
15 præſupponitur Mulierem eſſe infimæ
conditionis, Virum verò eſſe propria
nobilitate conſpicuum; Nobiles quip-
pe Viri, haud facilè vilium Fœmina-
16 rum Conjugiis propriam Nobilitatem
fœdare velle præſumuntur: Nam ii
propriarum Familiarum ſplendorem,
ac decus cuicumque voluptati, vel
17 queſtui, ac vitæ etiam propriæ ante-
ferendum exiſtimant, *ad Text. in leg.
Iſti quidem ff. quod met. Cauſ. leg. Re-
præhendenda Cod. de Inſtit.*, *&* *ſub-
ſtit. leg. Quiſquis Cod. de Poſtulando
Garz de Nobilitat. Hiſp. part.* 4. *c.* 9.
num. 3. *et per Rot. deciſ.* 907. *num.* 10.
tom. 3. *part.* 2. *coram Molines*.

Cui, & in facto accedit, quod
dictus Evangeliſta Naccius per publi-
cum Inſtrumentum Anno 1725. dictæ
Franciſcæ Gattæ donavit Domum
quamdam poſitam in Civitate Ameriæ
una cum omnibus, & ſingulis mobili-
bus in ea exiſtentibus ad deſignatum
effectum, ut illa majori facilitate nu-
bere, & optimam occaſionem inveni-
re poſſet, eamque Donationem dicta
Franciſca ſubindè acceptavit: Et proin-
dè etiamſi conſtitiſſet à viginti quin-
que retrò Annis, ut Actrix prætendit,
datam fuiſſe Matrimonii fidem, validum
ex dicta Donatione, ejuſque accepta-
tione argumentum reſurgit, quod Do-
18 nataria Juri ſibi parto ex aſſertis Spon-
ſalibus ultrò renunciaverit, eaque mu-
tuo conſenſu diſſoluta remanſerint, ut
in debilioribus arguit *Rota coram Za-
rat. deciſ.* 205. *num.* 22. *et in recen.
deciſ.* 185. *par.* 4. *et in d. Surrentina
Sponſalium* §. *His denique accedebat
coram Reverendiſſimo Harrach*.

Iſtaque omnia majorem longè vim
reſumere viſa ſunt, perpenſo præſer-
tim effectu, pro quo a dicta Franciſca
hæc actio inſtructa eſt. Quandoqui-
dem hic prætenſorum Sponſalium ca-
nonizatio petitur ad eum certè effe-
ctum, ut alia Sponſalia ſolemniter
inita inter d. Naccium, & Luciam Boc-
carinam diſſolvantur, & reſpectivè
idem Naccius omnibus Juris remediis
ad ineundum cum ipſa Franciſca Ma-
trimonium cogatur. Aſt pro hujuſmo-
di effectu aures haud faciles præbendæ
viſæ ſunt, potiuſque ex ſaniori conſi-
lio enitendum eſt, ut ab hujuſcemo-
di coactionibus abſtineatur. Nam Nu-
ptiæ Judicibus cogentibus initæ triſtes
plerumque exitus habent, & infeli- 19
ces, lugubreſque perſæpe effectus pare-
re ſolent, *Text. in Cap. Requiſivit de
Sponſal. Gloſſ. in Cap. Ex literis ll* 2.
verb. Compellas tit. eodem, et in cap. 1.
*verb. Excommunicatuſque de Adulter.
et Stupr. Præpoſit. in d. Cap. Requiſivit
de Sponſal. Menoch. conſil.* 786. *num.* 8.
et ſeqq. Rot. deciſ. 526. *num.* 1. *coràm
Cavaler. et in Albanen. Sponſalium
ſuper Cenſuris* 15. *Decembris* 1710.
§. *Quamobrem coram bon. me. Anſald.*,
*et in Pampilonen. Sponſalium ſuper
Cenſuris* 7. *Februarii* 1718. §. *Confir-
matione coràm bo. mem. Herrera*, *et
in dicta Surrentina Sponſalium* §. *Cum
igitur coram Reverendiſſimo Harrach*,
et in dicta Majoricen. Sponſalium 10.
Junii §. *Profectò*, *et in Confirmato-
ria* 25. *Novembris* 1735. §. *Cæterum
coram R. P. D. meo Creſcentio*.

Et ita unica &c.

R. P. D.

R. P. D. LANCETTA

Baren. Sponsalium.

Veneris 26. Junii 1711.

ARGUMENTUM

Sponsalia quomodo ex testibus intervenisse probentur, & quinam consensus requiratur ad effectum canonicæ coactionis, & ex quibus odii causis sint dissolvenda.

SUMMARIUM

1 *Sponsalia concludenter probari debent, et quare.*
2 *Sponsalia etiam valida penitus dissolvuntur, si legitimæ supervenerint causæ.*
3 *Testes quando in dicto ad Sponsalia concludenda non attendendi sint.*
4 *Sponsalia dari nequeunt, non constito de mutuo Contrahentium consensu, licet ex unica parte deficiat.*
5 *Pro Sponsalibus requiruntur consensus, et voluntas efficax, et deliberata, nec probantur ex actibus æquivocis, et verificabilibus in velleitate Sponsalium de futuro.*
6 *Sponsalia non concludunt depositiones testium* = che la voleva sposare = basta l' hò da affidare = che ci andava a fine di Matrimonio = *et quarè?*
7 *Consensus ad Sponsalia requiritur de præsenti.*
8 *Obligatio Sponsalium ad effectum coactionis non oritur a desiderio Sponsalia contrahendi.*
9 *Promissio desponsondi, et ipsa Sponsalia maximè inter se differunt.*
10 *Sponsalia non probant verba meticulosè, et ad alium effectum prolata.*
11 *Repromissio, et consensus mulieris in Sponsalibus, præter expressum, desumitur re, literis, et signis.*
12 *Repromissionem Sponsæ non probant munuscula ad aliud referibilia.*
13 *Nec sola domestica conversatio.*
14 *Effectuationi Sponsalium locus non est, cum concurrunt causæ odii, quæ enunciantur.*
15 *Coactioni Canonicæ locus non est, cum Sponsalia vel non sunt probata, vel dissolvi debent, et quomodo contra.*

DECIS. XXIV.

Alias dec. 682. inter impress. cor. eod. tom. 3.

Ad Vot.V. n.8. & ad Vot.VII.n.66. 68.71.73.

VItus Dominicus Italianus, qui adversus Antoniam Stallonam a Vicario Generali Baren. Sententiam favorabilem super exclusione Sponsalium reportaverat, dicta Stallona appellante, contrariam ejus revocatoriam hic in Curia a R.P.D.Bernino passus fuit cum prefixione quoque termini ad contrahendum sub pœna censurarum, qui ideò minimè acquiescens huic secundo judicato, Causa in ulteriori instantia ad nostrum Tribunal devoluta, & mihi commissa, curavit disputari dubium = *An constet de Sponsalibus, et sit locus Canonicæ coactioni* = illoque per me proposito in hodierna audientia *negativum* in omnibus *responsum* a Dominis habui.

Existimarunt etenim, quod Sponsalia in casu, de quo agitur, careant illa concludenti probatione necessaria in hac Causa status, & tollente nativam hominum libertatem, ut ex *Text. in Cap.* 1. ibique *Gloss. de Clandest. desponsat. Rot. dec.* 374. *num. primo coram Cels.*, & quod in omnem casum tales supervenerint causæ, ex quibus data etiam Sponsalium existentia, censenda sint penitus dissoluta ex novissimè firmatis per *Rot. in Albanen. Sponsalium super censuris* 15. *Dec.* 1710. §. *Applicando cum seqq. coram R.P.D. meo Ansaldo* confirmata 22. *Junii proximè præteriti coram R. P. D. meo Falconerio.* 1 2

Constitit autem Dominis Testes inductos Sponsalia non probare, nam

præter exceptiones personales ab informantibus cumulatas, alias plures patiuntur in dicto, utpotè quia depo-
3 nunt inverisimilia per eumdem præmeditatum sermonem, vocant in contestes alios, qui illos excludunt, & loquuntur de auditu, in quibus casibus haud est ambigendum testibus nullam fidem esse præstandam *Rot. decis.297. num.7. part. 19. rec. & in Pisauren. Molendinorum super manutentione 17. Junii 1707. §. Nec relevant coram Rmo Kaunitz Episcopo Lubaren.*

Advertendo signanter, quod neque deponunt de mutuo, ac reci-
4 proco Contrahentium consensu, sine quo impossibile est Sponsalia admittere, licet ex unica tantum parte deficiat *de Luc. de Matrim. disc.8. num.8. & seqq. Rot. coram Zarat. decis. 108. num.21. & dec.142. num.4.cum seqq. part. 15. rec.*

Et licet deponant de aliquibus actibus, ex quibus videretur posse inferri ad probationem Sponsalium,
5 tamen cum sint æquivoci, & possint verificari in quadam velleitate Sponsalium de futuro, non sufficiunt ad hunc effectum, pro quo requiritur consensus, & voluntas efficax, ac deliberata pluribus cumulatis *Rot. in Luceorien. Matrimonii 30. Apr.1708. §. Et ratio est cor. R.P.D. meo Scotto.*

Sicut minus efficacem volunta-
6 tem fecumferunt verba de quibus iidem Testes deponunt = *Che la voleva*
7 *Sposare* = *Basta l' hò da assidare* = *Che ci andava a fine di Matrimonio* = eo quia non indicant illum consensum
8 volitum de præsenti, sed solum ostendunt quoddam desiderium Sponsalia contrahendi, adeout ex isto præcisa obligatio ad effectum coactionis nullatenus orta dici possit ad tradita per *Sperell. dec.95.n.10 Panimoll.dec.23. n.6. Rot.dec.267.n.5.part.18.rec.* ea solida
9 ratione, quia maximum intercedit discrimen inter promissionem desponsandi, & ipsamet Sponsalia *Sanchez de Matrim. lib.1. disput.18. num. 13. Rot. dicta decis.267. n.5. par.18. rec.*

Fortius quia præfata verba, ut prosequuntur in eorum depositione dicti Testes, emissa fuerunt occasione minarum, quæ ei inferebantur de periculo vitæ, si ad notitiam Parentum Antoniæ actus præcedenter expressi devenissent, undè sicuti meticulosè, atque ad alium effectum prolata ad intentum nullo modo possunt inser- 10
vire *Paris. cons.58. num.56. & seqq. lib. 4.* latè *Sperell. dec.5. per tot.*

At non solum probatus non remanet ex prædictis consensus Viti Dominici, sed nec etiam constat de repromissione, & consensu Antoniæ, cum de eo Testes non deponant, & quamvis vera sit conclusio, illum desumi 11
posse etiam aliundè, nempe re, literis, & signis *Rot. in Colonien. Matrimonii 2. Junii 1709. §. Etiamsi consensus coram R. P. D. meo Falconerio*; tamen in præsentibus circumstantiis nihil de istis habetur.

Non re, quia quædam munuscula maximè dum referri possunt ad aliam causam, ut in hypothesi, consensum non probant, *Rot. d. dec.267. num. 15. part. 18. rec.* Non epistolis, 12
nec signis, quia illæ non dantur, ista non probantur, & sola domestica conversatio ad hunc effectum attendi 13
non valet *Rot. in Lunen. Sarzanen. Sponsalium 28. Junii 1694. §. Neque sufficientior coram bo. me. Pio.*

Quibus addi posse videbatur, quod in omnem casum tales concurrunt causæ odii inter Partes, ut locus 14
esse nequeat effectuationi Sponsalium, quatenus adessent; Concurrunt enim querela data ab Antonia in Curia Baren. contra Vitum Dominicum, & è converso carceratio Patris, & Fratris Antoniæ facta ad instantiam Viti, dissensus parentum ejusdem Viti, quoad hoc Matrimonium, ac tandem substentatio hujus litis per plures annos, quæ omnia profectò simul juncta ad effectum de quo res est, sufficiunt, ut in durioribus terminis firmavit *Rot. coram Buratt. decis. 311. & in recen. decis.185.* utrobique *n.3. part. 14.*

Constito igitur ex hucusque dictis, quod vel Sponsalia non sunt probata, vel dissolvi debent, necessaria resultabat consequentia, non esse sci- 15
licet locum canonicæ coactioni, quæ solum conceditur, quoties de Sponsalium existentia dubitari non possit, ex

ex latè deductis in *citata Albanen. Sponsalium super censuris* 10. *Decembris* 1710. *cor. R. P. D. meo Ansaldo*, Et ita unica tantum &c.

R. P. D. EMERIX JUN.

Melevitana Matrimonii

Veneris 4. Febr. 1695.

ARGUMENTUM

Stuprans sub fide Matrimonii tenetur præcisè ducere Stupratam, nèc liberatur sese exhibendo promptum dotare, nisi odium, & capitales inimicitiæ invicem subortæ suadeant abstineri a Matrimonio ad evitanda majora scandala.

SUMMARIUM

1 *Stuprum probatur ex testibus deponentibus de familiari conversatione, amplexibus, osculis, aliisque inhonestis actibus effectuatis inter Stuprantem, & Stupratam.*
2 *Confessio tam Stuprantis, quam Stupratæ probant Stuprum.*
3 *In materia difficilis probationis admittuntur Testes etiam singulares, & domestici.*
4 *Præsertim quando Testes sunt numero plures, et singularitas non est obstativa.*
5 *Stuprans tenetur alternativè desponsare, vel dotare Stupratam.*
6 *Stuprans sub fide, et repromissione Matrimonii tenetur præcisè desponsare Stupratam.*
7 *Limita quandò promissio Matrimonii non fuit simplex, sed in certum casum collata.*
8 *Non eveniente casu, in quem fuit facta promissio, Promissor non tenetur ad ejus implementum.*
9 *Odium, et inimicitiæ capitales subortæ inter Stuprantem, et Stupratam excusant ab effectuatione Matrimonii.*
10 *Vita inhonesta Stupratæ superveniens post Stuprum liberat a ducendo, non a dotando.*
11 *Obligatio dotandi Stupratam succedit pro aliquali restauratione damni per Stupratam passi.*
12 *Adversus factum proprium nemo audiri debet.*
13 *Declaratio a Carcerato emissa intra Carceres ad finem sese eximendi a Carceribus non est attendenda.*
14 *Limita, nisi extra Carceres fuerit successivè ratificata.*

DECIS. XXV.

Alias decis. 1226. inter impress. cor. eod. tom. 3.

Ad Vot. VII. num. 86. & sub num. 95.

Duo Judicia fuerunt instituta adversus Carolum, unum criminale in Curia Castellaniæ ab Archangelo Patre Dorotheæ Stuprum passæ, in quo Carolus condemnatus fuit ad eam desponsandam, vel dotandam, & alterum civile ab ipsa Dorothea coram Vicario Generali, a cujus interlocutoria, super quodam emergenti lata, interposita per ipsam appellatione, & Causa mihi commissa, ac in vim remissoriæ Rotalis confectò processu super Stupro dedi dubium. *An Carolus teneatur eam desponsare, vel dotare?* Et Domini sub eadem alternativa affirmativè responderunt.

Stuprum enim probatur ex depositionibus plurium Testium formiter examinatorum, qui testantur non solum de frequenti accessu Caroli ad Dorotheæ domum, de familiari conversatione cum ipsa, una cum subsecutis, & reiteratis per plures vices amplexibus, osculis, aliisque inhonestis actibus; verum etiam de confessione emissa tàm a Stuprante, quam a Stuprata, & signanter de illius sollicitudine, & cura alendi prolem ex ea nascituram, diligentiisque peractis ad effectum reportandi consensum a Patre pro nuptiis. Non relevante, quod Testes sint singulares, & domestici, quoniam hujusmodi etiam Testes admittuntur in hac materia difficilis probationis, præsertim quando singa-

4 singularitas non est obstativa, & Testes sunt numero plures, ad trad. *in Cap. Ex literis* 12. *de præsumpt. Hostien. in Cap. Præterea de Testib. Rot. decis.*143. *per tot. coram Buratt. & in Colonien. nullitatis Matrimonii* 1. *Julii* 1693. *coram R. P. D. Molines, & 25. Junii proximè preteriti*, §. *Non obstat coram me*.

Probato autem Stupro, palàm est Stuprantem teneri, vel despon-
5 sare, vel dotare Stupratam, *juxta Text. in Cap.*1. *&* 2. *de Adulter. Abb. in d. Cap.* 1. *num.* 4. *Auchanan. ibid. num.* 5. *Clar. in* §. *Stuprum num.* 3. *vers. Quero, & in Avenionen. dotationis* 2. *Maii* 1687. §. *In hodierna coram bo. me. Benincasa &* 16. *Januarii* 1693. §. *Et profectò coram R. P. D. meo Molines*.

Neque obstat, quod hìc agatur non de simplici Stupro, sed de Stu-
6 pro secuto sub fide, & repromissione Matrimonii, quo casu cogendus est Stuprator Stupratam ducere, ex quo ipse ita se obligavit, & ista sub hac promissione præcisè Stuprum passa fuit, *Ciarlin. controv. forens. cap.* 174. *n.* 60. *lib.* 2. cum aliis relatis in alia hujus Causæ *Decisione* super Remissoria §. *Relevantia* coram me.

7 Tum quia promissio non fuit simplex, sed in certum casum mortis Patris collata, ut deponit primus Testis super quinto, *Summario Dorotheæ n.*1. & super tertio, *Summario restrictus Testium Caroli num.* 1. *litt. I.* & octavus super duodecimo, *Summario ejus-*
8 *dem restrictus num.*1. *litt. GG.*, qui cum adhuc non evenerit, nequit hodiè Carolus cogi ad ejus implementum *ad Text. in l. Cedere diem ff. de verb. signif.* & in his præcisis terminis *in Cap. fin. de Sponsal. in 6 Rot. coram Cerro decis.*761. *num.*7.

Tum etiam quia, cum ipse fuerit ab eodem Archangelo Dorotheæ Patre criminaliter accusatus, & ex hac causa spatio duorum annorum in Carceribus detentus, & graves expensas sustinuerit, dici debet inter
9 eos odium, & inimicitia suborta, ob quæ ille cogi non debet ad effectuandum Matrimonium, ut tradunt *Ciarlin. controv. forens. cap.*179. *num.* 78. *&* 79. *Tondut. resol. civil. cap.*189. *a num.* 2. *tom.*1. *Rot. decis.*142. *num.*3. *part.* 14. *recen.*

Minus subsistit, quod Carolus immunis evaserit ab onere dotandi Dorotheam ex capite successivæ ipsius 10
inhonestatis. Quoniam hæc non probatur ex Testibus ad hunc finem adductis, tamquam plurimas exceptiones patientibus, latè recensitas per Scribentes pro Dorothea; & probata non relevaret, quia liberat quidem ab onere ducendi, non autem consti- 11
tuendi dotem, quæ inservit quodammodo in restaurationem damni per Stupratam passi *Thesaur. quæst. forens.* 97. *num.* 1. *Thor. vot. dec.* 66. *n.*69. 70. *&* 73. *par.*2. *Card. de Luc. in supplem. tom.*2. *tit. de dot. disc.*170. *a num.*2. *ad* 5.

Eòque fortius quia Carolus, postquam fuit in hac Causa per Sententiam Curiæ criminalis Castellaniæ condemnatus, vel ad ducendam, vel ad dotandam Dorotheam, declaravit velle illam dotare, & pro adimplemento factæ electionis fidejussores præstitit *Summario Dorotheæ num.*2. *&* 3., un- 12
dè adversus proprium factum non videtur in præsenti audiendus, *Cap. Quod semel placuit de reg. Jur. in* 6. *Rot. coram Cerro dec.*654. *num.*5.

Nèc suffragatur, quod hujusmodi declaratio, & acceptatio Sententiæ emanaverit tempore, quo ipse in Car- 13
ceribus detinebatur, ac proindè, tamquam per metum emissa, & ad se à carceribus liberandum attendi non mereatur: Quoniam objectum diluitur ex ratificatione acceptationis per Carolum facta extra Carceres *Sum-* 14
mario ipsius num. 4., quæ, uti emanata tempore non suspecto, & post terminatum judicium criminale, & civile introductum *dicto Summario num.* 4. *litt. A.* sicuti patefecit liberum ejus animum dotandi Stupratam, ita antecedentem acceptationem non meticulosam, sed voluntariam, & liberam fuisse demonstrat.

Et ita decisum fuit &c. Utraque Parte, &c.

R.P.D.

R. P. D. EMERIX JUN.

Melevitana Matrimonii.

Veneris 1. Julii 1695.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM

Habet in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

1 *Stuprator tenetur alternativè ad datandam, vel ad ducendam Stupratam.*

2 *Si tamen Stuprum processit prævia promissione Matrimonii, tenetur præcisè ad ducendam sub pœna Censurarum.*

3 *Debet tamen ad hunc effectum constare de Sponsalibus veris cum promissione scilicet, & repromissione.*

4 *Et repromissio est necessario probanda, etiamsi secuta sit copula.*

5 *Potest tamen Judex in hac materia ex justis causis abstinere a coactione.*

6 *Justa causa est odium irreconciliabile superventum inter Stuprantem, & Stupratam ex quo possint oriri scandala.*

7 *Item apertus, & fortis animus Stuprantis potius moriendi, quam ducendi.*

DECIS. XXVI.

Alias dec. 185. inter impress. cor. eod. tom. 3.

Ad Vot. V. num. 8. & ad Vot. VII. num. 71. 72. 99. 103. 106. & ad Vot. IX. num. 178.

Dversus resolutionem promulgatam sub die 4. Februarii præteriti, in qua dictum fuit Carolum alternativè teneri vel ad dotandum, vel ad nubendum, & successivam ejusdem Caroli paritionem mediante electione Dotis, reclamans, Dorothea, obtinuit hodie proponi dubium: *An esset standum, vel recedendum a decisis?* frustra tamen, dum perpensis rursus maturè facti circumstantiis, recessum obtinere non valuit.

Firmum siquidem apparuit fundamentum præteritæ Decisionis in eo situm, quod Stuprator satis proprium crimen purgare dicitur, si per Stuprum cognitam alternativè dotet, aut 1
ducat, *juxta Text. in Cap. 1. & 2. de Adult.*, quos ita esse intelligendos ex generali consuetudine, præter adductos in eadem Decisione §. *Probata autem* communiter notant *Ruin. cons. 189. num. 8. lib. 2. Joann. Guttier. quæst. Canonic. lib. 1. cap. 37. num. 11. Rub. in adnotat. ad dec. 31. num. 111. par. 4. tom. 2. Gomez ad ll. Taur.* 80. *num. 7. vers. Sed his non obstantibus. Morl. in empor. Jur. part. 1. tit. 1. quæst. 6. num. 25. vers. Ut obiter dicam, Barbos. in Jus Canonic. in dict. Cap. 1. num. 7. de Adulter. Tondut. resolut. benef. cap. 184. num. 1. & seqq.* plenè *Rot. decis. 779. numer. 3. & sequenti part. 4. diversorum.*

Et licet conclusio frequentiori Doctorum calculo solum firmetur, quoties agitur de Stupro simplici, non autem de qualificato cum explicita 2
promissione Matrimonii, quasi tunc ratione damni illati, & promissionis violatæ, cesset electio, & fiat locus coactioni causativæ, mediantibus scilicet Ecclesiasticis censuris ad litteram *Text. in dicto Cap. 1. de Adult. & Cap. Requisivit* juncta *gloss. & D. D. de Sponsal.*

Tamen ad retardandum hujusmodi censurarum usum duplex in præsenti concurrere visa fuit circumstantia, prima nempe fundata in defectu probationis Sponsalium tàm ex parte 3
Viri, dum testes ad hoc inducti, vel illam penitus excludunt = ibi = *Non hò mai inteso dire, che l' interrogante avesse mai detta d' haver Deflorata Dorotea sotto promessa di prenderla per Moglie = Summario præteritæ positionis &c. Caroli num. 1. Litt. I.* vel non deponunt de promissione pura, sed solum de conditionali, & quidem post obitum Patris, ut observatum fuit in præcedenti Decisione §. *Tum quia*, quàm etiam ex parte Mulieris, quæ non probatur unquam acceptasse pro-

promissionem Caroli, imo nec fuisse præsentem, & repromisisse, prout deberent; cum Sponsalia non contra-
4 hantur sine mutuo utriusque consensu *l. 1. & 2. ff. de Sponsal. Cap. Nostrates 30. quæst. 5.* etiamsi sequatur copula *od Text. in Cap. Tua nos 25. de Sponsal., & Matrim. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 1. num. 7. Sperell. decis. 95. num. 9. & 10. Rot. coram Celso dec. 374. num. 3.*

Et altera in supervenientia novæ causæ, quæ quoties est justa, & pro
5 tali probatur a Judice, cujus arbitrium in hac materia plurimum versatur, ut inquit *Rot. coram Gregor. dec. 376. num. 5.* justum quoque præbet fundamentum recedendi a Sponsalibus, tametsi illa essent, prout in præsenti non sunt, plene probata, & jurata *Cap. Ex litteris 10.* = ibi = *nisi rationabilis causa obstiterit* = & *Cap. Requisivit*, ibique DD. communiter *de Sponsal. & Matrimon. Rot. dec. 19. num. 2. & seq. part. 10. recent.*

Causa autem non una, sed plures in hac facti specie concurrunt, sive respiciamus ad carcerationem, quam Carolus passus est per biennium, & ultra, sive ad litis contestationem, acerrimamque illius sustentationem per decennium, sive demum ad examen Testium super diffamatione Dorotheæ, ex quibus omnibus simul junctis odii adeo irreconciliabilis semina præsumuntur exorta, ut in casu Matrimonii inter eos jungendi per compulsum censurarum periculum gravium scandalorum sit verisimiliter pertimescendum, ac ideo longè melius videatur ab ulteriori coactione
6 desistere ad notata per *DD. in d. Cap. Ex litteris Gabr. dicto cons. 186. n. 7. & seqq. lib. 2. Rot. dec. 207. num. 9. part. 1. recent.* Præsertim post apertè declaratum a Carolo animum velle prius subire quodlibet præjudicium, quam nunquam Matrimonio copulari cum Dorothea *Abb. in d. Cap. Ex litteris num. 8. Fortunat. in Cap. 1. n. 30. declarat. 6. de pact.* ubi monet Judicem, ut compellat eum, quem videt in sua simplicitate titubantem, secus eum, quem cognoscit constanti animo reluctantem, ne præbeatur occasio spretus Censurarum *Gabr. dicto cons. 186. num. 5. & 14. lib. 2. Rot. decis. 185. num. 5. part. 14. recent.*

Et ita &c. Utraque &c.

EMINENTISSIMO PRIOLO

Camerinen. Sponsalium

Vener. 12. Junii 1711.

ARGUMENTUM

Vir, qui Fœminam defloravit, & cum ea deinde Sponsalia contraxit, illam in Uxorem ducere tenetur.

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & num. seqq.
4 *Vir, qui promisit sub obligatione Camerali, & mediante Apocha coram Parocho, & duobus Testibus exarata, Mulierem in Uxorem ducere, datam fidem servare tenetur.*
5 *Et ad id per Censuras compelli potest.*
6 *Minor, qui sine solemnitatibus Apocham Sponsalium juramento vallatam exaravit, Sponsalia adimplere tenetur.*
7 *Maximè si major effectus post quinquennium non reclamavit.*
8 *Sed potius propriam obligationem ratificavit.*
9 *Licèt Sponsa præsens non fuerit confectioni Apochæ Sponsalium, nihilominus Sponsalia perfecta dicuntur, si tam ante, quam post Sponsalium promissionem illius consensus non defuit.*
10 *Consensus Mulieris ante Sponsalium promissionem non desi.it, si sub spe futuri Matrimonii se deflorari permisit.*
11 *Nec deficit subsequens, si apposuerit impedimentum adversus Sponsum contrahendi Nuptias cum aliis Mulieribus.*
12 *Parentes possunt contrahere Sponsalia pro Filiis absentibus.*
13 *Si in Apocha Sponsalium promissa fuerit Dos solvenda intra biennium, quatenus non solvatur, obligatio contrahendi Matrimonium non corruit.*

14 *Quan-*

14 *Quando expirato termino apposito in Apocha Sponsalium ad contrahendum Matrimonium, Sponsalia nihilominus non dissolvantur.*

15 *Propter querelam Stupri porrectam a Patre Mulieris Stupratæ adversus Stuprantem, hic non excusatur ab illa desponsanda, prout antea promiserat.*

16 *Querela Stupri, uti remedium inductum a Jure pro effectuatione promissarum nuptiarum, non est causa sufficiens pro illis dirimendis.*

17 *Liberatur promissor ab adimplemento promissæ fidei, quando adsunt causæ urgentissimæ, ex quibus vel odium capitale, vel scandala inter Conjuges oriri possunt.*

18 *Nèc impotentia solvendi dotem promissum, nec ætas Mulieris jam provecta liberat Sponsum ab ea desponsanda, quando ipse opportuno tempore non fuit sollicitus de constitutione dotis, nec de ineundo Matrimonio per verba de præsenti.*

19 *Maximè cum jam sequuta fuit copula.*

DECIS. XXVII.

Ad Vot.V. sub. n.9.& ad Vot.VII. n.167.

1 POST quam Laurentius Schietti per Apocham Matrimonialem Sponsalia contraxerat cum Maria Rosa Razzanti, quam anteà defloraverat, renuens illam executioni demandare, quinimò cupiens Matrimonio jungi cum altera Muliere, institit coram Vicario Camerini prò remotione soliti impedimenti ad instantiam dictæ Mariæ Rosæ appositi, votique compos effectus fuit; verum interposita appellatione per succumbentem coram R. P.
2 D.A.C. Cerro, hic, prævia revocatione Sententiæ de Partibus, declaravit Laurentium teneri, & obligatum esse ad Matrimonium contrahendum cùm Maria Rosa per verba de præsenti; A qua Sententia per lapsum fatalium in judicatum transacta, & postmodum devoluta ad nostrum Tribunal, proposui hodie dubium. *An constet de re judicata, seu potius de Causis restitu-* 3
tionis in integrum, & affirmativum, quo ad primam partem, negativum, quo ad secundam responsum accepi.

Motivum resolutionis fuit, quod cum Laurentius promiserit sub obligatione Camerali, & mediante Apocha coram Parocho, & duobus Testibus exarata, prædictam Mariam Rosam in Uxorem ducere, datam fidem ser- 4
vare tenetur ad *Text.in Cap.Ex literis II secondo de Sponsal. Rot. coram Cavaler. decis.* 415. *num. primo, et per tot. Adden. ad decis.* 431. *num.* 59. *& seqq. part.* 4. *recent. tom.* 2. Adeòut in casum recusationis compelli etiam possit per Censuras, ut in puncto aliàs 5
firmavit *Rot. coram Gregor. decis.* 376. *num.* 1. cum ibi relat.

Haud obstante, quod prædicta obligatio emissa fuerit sinè solemnitatibus tempore, quo Laurentius erat Minor, ac proindè nullius sit roboris, & efficaciæ; Siquidem hujusmodi de- 6
fectus opponi non valet contra Apocham juramento vallatam, per ea quæ ad rem tradit *Sanchez de Matrim. lib.6. disput.*363. *n.*13. *in fine*, maximè quia Major effectus non solum 7
post quinquennium minimè reclamavit, quod sufficere videtur ad *Text. in l. fin. Cod. si major factus rat. hab. Cancer. var. resol. part.*2. *cap. primo num.*34. *Ciarlin. controv. foren. lib.*2. *cap.* 196. *num.* 28., *&* 29. *Cyriac. controv.*308. *a num.* 1. sed potius propriam obligationem ratificavit, atquè convalidavit, ut deponunt Testes *Summ.* Mariæ Rosæ *num.*4. *litt. B. C.* 8
& tenent DD. supra relati.

Nullius quoquè relevantiæ visa est altera exceptio, quod nempè in confectione prædictæ Apochæ non intèrvenerit consensus, & præsentia Mariæ Rosæ, sed solùm Joannis Baptistæ Patris, quapropter nulla quoquè reputari debeat ex hoc capite; Etenim advertebatur, quod licèt in ipso actu non interfuerit expressus illius consensus, attamen non defuit tacitus tàm antè, quàm post Sponsalium promissionem, qui satis superque repu- 9
tatur ad effectum de quo agitur adno-

tat per *Card. de Luc. de Dot. disc.78. num.11. Sanchez de Matrim. tit. de Sponsal. disput.23. qu.3. n.16. et 17. Panimoll. dec.23. annot.2. a num.11.*

Et sanè antecedenter nullus major desiderari potest assensus, quàm
10 ille præstitus per Mariam Rosam, dùm sub spe futuri Matrimonii passa est se a Laurentio deflorari; subsequentem verò ad exuberantiam concludebant, non solùm depositio es Testium, sed ipsamet oppositio impedimenti con-
11 trahendi Nuptias cum aliis Mulieribus, quod citrà illius voluntatem appositum fuisse præsumi nequit. Quod eo facilius admittebatur, quia ratione publicæ honestatis in Jure vetitum non est, quinimo concessum, quod Parentes possint Sponsalia contrahere prò Filiis absentibus, qui sufficit,
12 quod non contradixerint ad hoc ut ad effectum produci possint ad *Text. express. in Cap. unico de desponsat. Impub. in 6.*, & sequitur *Rot. decis.538. num.6., & decis.621. a n.13. part.18. rec.* cum cæteris suprà relatis.

Vindicata ex his validitate Apochæ prædictæ à controversis exceptionibus, frustrà denuò contra illam opponebatur, quod executioni demandari nequeat uti concepta sub conditionibus contrahendi Matrimonium intrà biennium cum certa, & determinata Dote per Joannem Baptistam Patrem promissa, quæ proindè cùm adimpleta non fuerint, resoluta remanserit obligatio; Etenim animadvertebatur prædicta omnia in sepè laudata Apocha exposita potiùs fuisse per modum modi, quàm conditionis, namquè Dos fuit intrà biennium promissa, ad hoc ut per hanc congruam dilationem faciliùs illa constitui posset,
13 atque post illam cederet dies solutionis, non verò expiraret obligatio, ut quotidiana docet experientia, & firmat *Text. in leg. Sicut §. Non videt ff. quib. mod. pign. vel. hypot. Castren. in l. Qui hoc anno prop. fin. ff. de verbor. significat. Rot. dec.213. num.37. par.19. rec.*

Terminus autèm ejusdem biennii prò contrahendo Matrimonio censendus parifurmitèr appositus prò congrua dilatione correspectiva Dotis constitutioni, ut simili modo potiùs 14
deberet effectuari eo elapso, quàm extingui obligatio, quemadmodum quotidiè practicari videmus; Idquè potissimum dicendum venit, quia idem Laurentius, defluxo prædicto biennio, adbuc continuavit quotidiè cum Maria Rosa conversari, & semper per ipsum stetit quominus Matrimonium intrà statutum tempus non adimpleretur, dùm multifariam per Joannem Baptistam Patrem, & per Mariam Rosam fuit ad id requisitus, & impulsus, ut deponunt Testes *Summario num. 2. 4. & 5.*

Multoquè minùs merentur attendi causæ, quæ prò recedendo à præfata obligatione per Laurentium adducuntur, nam illa resultans ex Querela Stupri per Joannem Baptistam Pa- 15
trem porrecta adversus illum nullius est efficaciæ, primo quia hæc non processit ab ipsamet Maria Rosa, cui factum proprii Parentis præjudicare nequit; Secundò quia, cum illa sit remedium à Jure inductum prò effectuatione promissarum nuptiarum in casu dissensus, nunquam ab eadem oriri po- 16
terit sufficiens causa prò illis dirimendis, aliàs enim nunquàm renuens effectuare Matrimonium posset cogi judicialiter sivè in Civilibus, sivè in Criminalibus, ut consideravit *Rot. coram Ludov. dec.376. n. 6. & 7., cor. Cavaler. dec.421. num.10. & dec.497. num.2. par.1. divers.*

Similitèr inallegabiles apparuerunt aliæ desumptæ ex impotentia Mulieris constituendi Dotem in Apocha promissam ob illius paupertatem, & ex superventa ejusdem provecta ætate annorum 42. minùs propria ad nuptias contrahendas, animadversum namquè fuit illas non esse talis relevantiæ, quæ movere possent animum Judicis ad liberandum Laurentium ab adimplemento promissæ fidei, dùm pro hoc effectu mereantur tantum attendi causæ urgentissimæ, & ex quibus vel o- 17
dium capitale, aùt scandala inter Conjuges oriri possent, cujus proindè farinæ non sunt superiùs expositæ; sibiquè solùm imputari debet Laurentius, si postquàm contraxerat Sponsalia per verba de futuro non fuit sollicitus de

con-

constitutione Dotis, & Sponsalia per verba de præsenti executioni deman-
18 dare, vivente adhùc Joanne Baptista illius promissore, & dùm Mariæ Rosæ juvenilis ætas efflorescebat.

Et in hunc sensum faciliùs D. D. inclinarunt, attenta copula, & defloratione sequuta sub spe futuri Matrimonii, quod si non sequeretur ad reparandam honoris jacturam, non levia
19 oriri possent scandala, quibus propterea æquiori, quo potest modo per Judicis prudentiam est occurrendum, ut ad rem consideravit *Rot. cor. Ludov. dec.* 376 *in fin.*

Et ita &c. Utraque &c.

EMINENTISSIMO MATTHÆJO

Constantien. Sponsalium

Lunæ 7. *Julii* 1751.

ARGUMENTUM

Læsio præbet fomentum restitutioni in integrum. Vir qui data fide futuri Conjugii Puellam Stupravit, eam ducere tenetur.

SUMMARIUM

1 *Facti species, & n. seqq.*
4 *Læsio præbet fomentum restitutioni in integrum.*
5 *Validitas, & justitia Sententiæ excludit læsionem.*
6 *Pro validitate Sententiæ standum est, donec contrarium ostendatur.*
7 *Citatio ad Sententiam præsumitur non omissa, quoties Procurator judicialiter comparuit, præsens fuit publicationi Sententiæ, & ab ea, nulla emissa protestatione super nullitate ex defectu Citationis, appellavit.*
8 *Substantia, atque perfectio Sponsaliorum consistit in reciproco Maris, & Fœminæ consensu, ac mutua promissione de contrahendo Matrimonio.*
9 *Nulla melior probatio, quam propria oris confessio.*
10 *Sponsalia nedum expressè, sed etiam tacitè contrahi possunt.*
11 *Si alter ex Contrahentibus per verba expressa promittat Matrimonium inire, repromissio alterius a conjecturis, & signis extrinsecis argumentatur.*
12 *Sponsalia non a verborum formula, sed a reciproca voluntatis significatione de consensu præstito substantiam desumunt.*
13 *Quando constat de promissione Stuprantis Puellam, si hæc sub tali promissione Stupro consensit, satis constat de ipsius repromissione.*
14 *Honesta mulier præsumitur se Stupro subjicisse sub spe futuri oblati Conjugii.*
15 *Si Fœmina Stuprata sit sub promissione futuri Conjugii, stuprator non habet optionem dotandi, aut nubendi, sed ad illam desponsandam absolutè est cogendus.*
16 *Fortius si Stuprata prægnans reddita fuerit, & partum ediderit.*
17 *Documenta absque citatione Partis extracta, nec in prima, nec in secunda, sed solum in ulteriori instantia producta, tamquam informia, seu tamquam serotinè exhibita fidem non merentur.*
18 *Crimen furti commissum a Patre Puellæ antequam Sponsalia contraheret non est causa legitima, cur sponsus recedat a Sponsalibus, quando illud Crimen se ignorasse non probat.*

DECIS. XXVIII.

Ad Vot. V. sub num. 9. & ad Vot. VII. num. 59. & 71. §. Quæ tamen.

OSTQUAM sub ineundi Conjugii fœdere Catharina Fux sui copiam fecerat Gaspari Suess, cùm Iste fidem servare jam fœcundatæ Mulieri abnuisset, in Jus vocatus ab ea fuit coram Commissario Episcopali Constantiæ, qui, utraque Patre audita, definitiva Sententia pronunciavit Sponsalia qui- 1
dem inter eos inita fuisse cum subsecuto Stupro; Sed optionem tribuit Viro, aut dotandi, aut in Uxorem Ca-

 tha-

tharinam ducendi. Judicatum hoc neutri ex Partibus arrisit; quapropter devoluta Causa ad Reverendissimum Helvetiorum Nuncium, alteram is Sententiam protulit, in qua Gasparem ad eam nubendam adegit. Et quamvis per Succumbentem appellatio interposita fuisset, ob lapsum tamen fatalium Sententia hæc auctoritatem rei
2 judicatæ assumpsit, itaut volente postmodùm Gaspare appellationis Causam prosequi, non alitèr Commissionem mihi directam obsignari obtinuit, quàm cum clausula = *De Causis* = cui cohærentèr hodiè sciscitatus sum aDD. in consueto Turno Jusdicentibus = *An constet de Re judicata, seù potiùs de Causis restitutionis in integrum* = Et licet Gaspar dumtaxat Jura sua deduxerit, Catharina verò, utpotè Impar ad impensas propositionis subeundas differri responsum deprecaretur, quousquè sibi per eumdem Gasparem scut. 50. subministrarentur ad tramites rescripti Sacri Tribunalis jamdiù emanati: Nihilominùs cum PP. noverint ex his, quæ a Viro allata fuere
3 documenta, deceptæ Mulieri Jus esse Ipsum cogendi ad contrahendum cum ea Matrimonium, ideò proposito Dubio respondere non hæsitarunt = *Affirmativè ad primam partem, & negativè ad secundam* =.

4 Læsionem siquidem, quæ dumtaxat apta est petitæ in integrum restitutioni fomentum præbere, ut cæteris relatis dixit *Rot. in Romana, seù Prænestina Immissionis in genere 5. Junii superioris anni §. Sanè vero coram Me*, palàm excludit validitas, &
5 justitia Sententiæ, quæ sub hodierna cadit censura. Validitas namque, etsi in discrimen per Gasparis Defensores revocaretur ex prætenso defectu Citationis, cæteroquin necessariæ in Sententiæ promulgatione, attamèn in assumpti probatione penitùs deficere visi sunt, dùm nullo legitimo id evice-
6 runt monumento; Quod sanè sufficeret ad illius validitatem vindicandam, pro qua semper standum est, donec contrarium ostendatur. Fortiùs tamen validitas hæc ex eo apparuit, quod Gasparis Procurator non solùm præsens fuit Sententiæ publicationi, sed, quod magis est, hac secuta, statim ab ea appellavit, nulla protestatione emissa super prætensa nullitate ex defectu Citationis ad Sententiam, & Judex hujusmodi appellationi detulit, reverentiales apostolos in forma elargiendo. Ex hac igitùr Procuratoris ipsius Gasparis judiciali comparitione, & præsentia secuta in eadem præcisa die, & hora, qua Sententiæ publicatio facta noscitur, sicuti præsumitur eumdem revera ad audiendam definitivam Sententiam citatum fuisse, sicque de illius futura promulgatione scientiam acquisivisse, ità proposita nullitas apertè profligatur, ad perpensa per *Cost. de Fact. scient. & ignorant. tit. aut sciebat &c. dist. 66. centur. 2. n. 12. Ubert. de Citat. cap. 13. tit. an, & quando defectus num. 144. & sequen., Rot. decis. 1140. num. 3. & seq. coram Emerix Jun., & decis. 261. num. 3. & seq. coram Ubald. & decis. 36. num. 6. coram Merlin., & in Baren. Deliberationis 10. Januarii 1738 §. Spreta coram clar. me. Card. Calcagnino*. 7

Sic vindicata Sententiæ validitate, illius profectò justitia in dubium revocari nequit, cum satis constet de Sponsalibus initis Catharinam inter, & Gasparem. Horum enim substantia, atque perfectio sistit in reciproco Maris, & Fœminæ consensu, mutuaque promissione de matrimonio contrahendo ut per *Textum in Cap. Tua de Sponsalibus, & leg. 1. ff. de Sponsal., & in Can. Nostrates 30. quæst. 5.* inquit *Rot. in Constantien. Sponsalium 26. Junii 1748. §. De Sponsalibus coram R. P. D. meo Elephantutio*. Cum autem reciprocus hic consensus, & mutua promissio, in ea qua versamur hypothesi, concurrere in propatulo sit, hinc de perfectione Sponsalium ambigi nullo modo potest. 8

Et sanè de effectiva promissione Gasparis favore Catharinæ emissa eam ducendi in Uxorem, perspicuè patet, ex quo Ipsemet fatetur Syngrapham proprio charactere obsignasse, in qua Catharinam sibi in Sponsam elegit, eamque in Uxorem ducere spopondit. Exploratum siquidem in Jure est nullum perfectiùs probationis genus adin-

adinveniri, quam, quod ex proprii
9 oris confessione depromitur, ut in in-
dividualibus terminis Sponsalium di-
xit Rot. in Novarien. Sponsalium pri-
ma Julii 1693. §. Demum coram bon.
mem. Muto, in Majoricen. Sponsa-
lium 29. Januarii 1712. §. Neque co-
ram clar. mem. Cardinali Scotto, &
in alia Majoricen. Sponsalium 26. A-
prilis 1746. §. Ut autem coram R.P.D.
meo Bussio.

De repromissione verò Catharinæ
10 in Virum ducendi Gasparem, ex facto
pariter constat, si perpendatur Spon-
salia nedùm expressè, sed etiam ta-
citè contrahi posse, ut tradit Fagnan.
in Cap. Si inter Virum num.8. & 9.
de Sponsal., Sanchez de Matrimon.
lib.1. disput.5. num.2. Rot. decis.772.
num.7. part.2. recent. Et ideò com-
muni Doctorum calculo receptum est
ad illorum perfectionem sufficere, si
alter ex Contrahentibus per verba ex-
pressa promittat Matrimonium inire,
alius verò, quantumvis silens, ejus ta-
citam repromissionem, atque consen-
sum ostendat etiam per conjecturas,
11 ac signa extrinseca ex animadversis per
Sanchez de Matrimon. lib. 1. disput.5.
num. 2., Rota coram Cavaler. dec.421.
num. primo, coram Lancetta dec.230.
num.2., coram Molin. decis.1325. n 5.
& 14., in dicta Majoricen. Sponsa-
lium 29. Januarii 1712. §. Ea ratione
coram clar. mem. Card. Scotto, & in
Barchinonen. Sponsalium 26. Novem-
bris 1742. §. Et denique coram bon.
mem. Nunez. Cum Sponsalia non à
verborum formula, sed à reciproca
12 voluntatis significatione de consensu
præstito substantiam desumant, ut ex
Gloss. in Cap. Tuæ Fraternitati verb.
verba de Sponsalibus ad rem arguit
Rot. in alia supradicta Majoric. Spon-
salium 25. Aprilis 1746. §. Quin re-
censitis coram R. P. D. meo Bussio.

His igitur in Jure præmissis, porrò
in themate tàm patens est Catharinæ
consensus, ac repromissio, ut nullo
modo celari valeat, atque in discri-
men revocari. Siquidem fatetur Gas-
par, se nedùm promissionem secutu-
ri Conjugii emisisse, sed Stuprum in-
super in Catharinam subindè perpe-
trasse. Si itaque hæc consensum præ-
buit, ut suæ virginitatis jacturam fa-
ceret, utique Facto ipso, quod ver- 13
bis est potentiùs, repromissionem suam
præstitit, ut dixit Rubeus annotat. ad
decis. 431. num. 92. & 93. part. 4.
tom.2. recent., ac sola spe futuri obla-
ti Conjugii honesta Mulier id gessisse 14
præsumitur ad constabilita per Reiffen-
stuell. in Jus Canon. ad lib. 4. decret.
de Sponsal., & Matrimon. §. 5. n. 68.
Perez de Matrim. disputat. 12. sect. 4.
num. 2., Rota decis. 4. num. 3. sub tit.
de Sponsal. coram Falconer., in Roma-
na Sponsalium 24. Januar. 1738. §. To-
ta, & in Confirmatoria diei 8. Ju-
nii 1739. §. Nec coram bon. mem. Nu-
nez, in Leodien., seù Aquisgranen.
Sponsalium 3. Februarii 1741. §. Id-
que coram R. P. D. de Thunn, & in
Feretrana Sponsalium super Remisso-
ria 28. Junii 1748. §. Omnium, &
§. Non obstat coram R.P.D. meo Bussio.

Constabilito autem Sponsalium
contractu Actricem inter, & Reum
conventum inito, ac subsecuto Stupro,
in necessarium descendit consequens
locum esse coactioni Gasparis, ut Ca-
tharinam in Uxorem ducat, non verò
sufficere, ut congruam eidem consti-
tuat Dotem. Quoniam optio, aut do-
tandi, aut nubendi defloratam Virgi-
nem non datur, quoties, prout hìc, 15
ineundi Conjugii ex parte Viri præces-
sit promissio, tùnc siquidem quemad-
modum Mulier tradendo corpus suum
ex parte sua Contractum implevit, at-
que perfecit, ità Vir ab illo resilire
non potest, sed præcisam obligatio-
nem habet polliciti Matrimonii servare
fidem, ut ad Text. in Cap. primo de
Adulter., & Stupr. unanimi sensu fir-
mant Pont. de Matrimon. lib. 1. cap. 2.
num. 3., Sanchez eodem tract. lib. 1.
disputat. 9. num. 3., & disputat. 44.
per tot., Molin. de rit. nuptiarum
tract. 3. disputat. 116. num. 4., Nu-
gler. de Sponsal. part. 2. num. 4., Reif-
fenstuel. ubi suprà num. 115., Rota de-
cis. 163. à num. 20. ad 24. part. 9.,
& decis. 167. num. 8. & 9. part. 18.
recent., decis. 148. num. 8. coram Be-
nincas., decis. 230. num. 15. & 16. co-
ram Lancetta, & dicta decis. 4. n. 3.
& seq. sub tit. de Sponsal. coram Fa-
lconer., in Camerinen. Sponsalium 12.
Ju-

Junii 1711. §. *final. coram Priolo*, *&* *in dicta Romana Sponsalium* 24. *Januarii* 1738. §. *Constabilito*, *&* *in confirmatoria diei* 8. *Junii* 1739. §. *Et sanè coram bon. mem. Nunez*, *&* *in dicta Leodien.*, *seù Aquisgranen. Sponsalium* 3. *Februarii* 1741. §. *Itaque coram R. P. D. Thunn*. Addito præsertim, quod sicuti Catharina ex tali commercio filium in lucem edidit adhuc
16 viventèm, ita stante ejus diffamatione eò fortius compellendus est Gaspar ad contrahendum cum ea Matrimonium, ut dixit *dicta decis.* 4. *n.* 3., *&* *dec.* 6. *num.* 12. *tit. de Sponsal. coram Falconer.*

Quibus ità se habentibus parùm immorandum est in alia per Gasparem proposita exceptione, Sponsalia scilicet saltèm dissolvenda esse ex altera superventa causa diffamationis Catharinæ, attento crimine Furti, quo ejus Pater damnatus fuit. Nàm primò ponderarunt DD. exceptionem hanc, quæ ceteroquin Catharinæ Personam, aut famam non tangit, haudquaquàm propositam fuisse vel coram Judice primæ Instantiæ, vel coram Reverendissimo Nuncio, sed solùm in præsenti, & quidem ope documentorum absque citatione Partis extractorum, & ideò sive tamquam informia, sive
17 tamquam serotinè producta fidem non merentur, àc suspecta reddantur quoque, ut dixit *Rot. decis.* 1180. *num.* 3. *coram Molin.* *&* *decis.* 110. *num.* 3. *&* 4. *part.* 15. *recent.* Urgentiùs prætereà proposita exceptio evertitur; Nàm quidquid dicendum esset, si causa hæc verè supervenisset post contracta Sponsalia, contrarium tamen verificatur in casu semel ac prætensum furtum evenisse fertur usque ab anno 1737., & sic non supervenit, sed præcessit Sponsalia, quæ inita fuerunt anno 1744., nec probatur id Gasparem ignorasse: ac proinde quemadmodum assertum istud Patris Catharinæ crimen eumdem non retraxit à pro-
18 missione ineundi cum ea Matrimonii, multò minùs efficax esse potest ad dirimenda Sponsalia mutuò constabilita consensu, & cum diffamatione Mulieris, ut dè præexistenti causa, & qualitate Sponsæ dixit *Rot. in Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. *Momentum coram R. P. D. meo Bussio*.

Et ità Gaspare dumtaxàt Jura sua deducente, Catharina verò dilationem efflagitante resolutum fuit.

D. CARDIN. SERAPHINO

Toletana Matrimonii

Die Lunæ 23. *Januar.* 1589.

ARGUMENTUM

Sponsalia contracta per metum, durante causa metus, non obligant ad Matrimonium ineundum.

SUMMARIUM

1 *Durante causa metus, omnia censentur ex eodem metu facta, etiam quod fiant aliqui actus, qui videantur spontanei, nisi is, cui fuit illatus metus, constitutus fuerit in plena libertate*, & num. 5. & 6.

2 *Præsumptivæ probationes sunt nullius momenti, ubi per veras potest de rei veritate liquere.*

3 *Probatio, sive præsumptio, quæ ex aliquo actu deducitur, non potest extendi ultra id, quod actus ex necessitate importat.*

4 *Testis pecunia corruptus non est fide dignus.*

7 *Mulier subscribens Capitulationes ad importunitatem eorum, qui sollicitant Matrimonium, non ob id ostendit liberam sui voluntatem, nisi plena præcedat libertas.*

DECIS. XXIX.

Alias decis. 851. *inter impress. cor. eod. tom.* 1.

Ad Vot. VI. num. 30.

Uit dubitatum, an à die obitus Mentiæ usque ad diem priorum Sponsalium inclusivè constet de mutatione voluntatis Dominæ Ludovicæ, tam ex eo quod Dux de Maqueda declaraverat se nolle cum ea con-

contrahere Matrimonium, quam quod fuerant factæ novæ Capitulationes prioribus uberiores; vel potius constet de continuatione metus: Et causa per Dominos diligenter discussa, concorditer conclusum fuit non constare de libera voluntatis mutatione, sed de continuatione metus ex pluribus; Et primo, quia in hoc temporis spatio, quod fuit a die 9. Junii usque ad diem 24. ejusdem Mensis anni 1577. Domina Ludovica semper detenta fuit in domo Computatoris Peraltæ, ubi eam Doctor Mollina deduxerat, cum eadem custodia, & clausura, in qua fuerat retenta ante obitum Mentiæ, ut deponunt Don Gutierez de Arce super nono articulo, Maria de Sancto Joanne examinata ab utraque parte super decimosexto articulo Ducis, & super octavo Ludovicæ, Petrus Dominquez super eodem octavo articulo. Hinc colliguntur duæ conclusiones altera in facto, quod neque etiam post obitum Mentiæ Ludovica unquam fuit constituta in plena libertate; altera in jure, quæ ex præce-
1 denti colligitur, quod durante eadem causa metus, omnia censentur ex eodem metu facta, *Cap. Cum locum de Sponsal. Cap. Accedens de procurator. Bart. in l. penult. num. 7. de condit. ob turp. caus. Roland. consil. 2. num. 87. lib. 1. Dec. in l. In omnibus de regul. jur. & consil. 219.* ubi ait hoc locum habere, etiam quod fiant aliqui actus, qui videantur Spontanei, *ut fuit resolutum in Causa Januen. Raptus coram R. P. D. meo Pamphilio*, in qua Domini noluerunt attendere mandatum datum a Muliere, ex quo erat in dominio Ducis, sed voluerunt, ut ejus voluntas extra dictum dominium exploraretur. Secundo habemus expressam probationem voluntatis Ludovicæ ægrè ferentis hujusmodi Sponsalia, de qua deponunt Maria de Espejo, Donna Agnes de Zuniga, Donna Hieronyma de Castillo, Donna Ludovica del Busto, Donna Antonia de Cepedes, Anna Maria del Busto, Sebastianus de Pigueras, omnes super decimoquinto articulo, ubi deponunt de querelis, & laberintis Ludovicæ eo die, qui præcessit prædicta Sponsalia, & de multis aliis actibus summam animi ægritudinem denotantibus, quibus suffragatur ex Testibus Ducis, Anna della Croce, & Maria Gomez super decimotertio articulo, & de auditu a famulis deponunt Paulus de Chincella, Emanuel del Busto, Isabella de Sayleges super decimoquinto articulo: His accedunt alii Testes deponentes de eadem re de die Sponsalium, & etiam post Sponsalia Joannes Basando super decimoquinto articulo, Anna Maria del Busto juxta decimumoctavum interrogatorium, Donna Agnes de Zuniga super decimooctavo articulo, Donna Hieronyma del Castello, Dunna Ludovica del Busto, Donna Isabella de Sayleges, Donna Mentia de Cardenas omnes super eodem articulo. Hinc etiam infertur non solum præsumptivè constare ob metum omnia fuisse facta, sed etiam verè per directas probationes de Ludovicæ contraria voluntate apparere: Undè cum præsumptivæ probationes nullius sint momenti, ubi per veras potest de rei ve- 2
ritate liquere, *l. Divus de in integ. restitut. cum similib.* non videntur admodum urgere ea, quæ in contrarium deducuntur, quibus tamen singulariter respondetur: Et primo non obstat prima conclusio ex adversu deducta, quod Ludovica, audita declaratione Ducis de Maqueda, valde indignata fuit contra eum, & dedit locum, ut tractaretur Matrimonium cum Duce de Francavilla; quia quantum ad priorem partem conclusionis, ex exclusione Ducis de Maqueda non potest argui inclusio Ducis de Francavilla, cum per Testes probetur Ludovicam ab ipso initio habuisse odio totam Familiam Principis Ruy Gomez, ut per Sebastianum de Pigueras super sexto articulo, & Ferdinandum de Cepedes super decimoquarto articulo, & probatio, sive præsumptio, quæ ex aliquo actu deducitur, non potest 3
extendi ultra id, quod actus ex necessitate importat, *Bart. in l. Titium, aut Mævium §. Altero de admin. tut. Claudius Marmerius in l. Naturaliter §. Nihil commune num. 145. de acquir. possess.* Quantum vero ad posteriorem

riorem partem conclusionis , licet ali-
qui Testes in dicto eam probent , ve-
luti Joannes Arias,& Anna Guerra, ta-
4 men non sunt admodum fide digni,
cum fuerint pecunia corrupti , ex quo
ex hac causa habuerunt scuta mille ,
prout ipsi fatentur ; Dux vero de Me-
dina deponit de auditu tantum , cum
fateatur , se nunquam visitasse Ludo-
vicam in Domo Doctoris , vel in stan-
tiis Mentiæ , ubi Ludovica semper
mansit usque ad Sponsalia , dum vero
dicit se in fenestra vidisse Ludovicam
pretiosa veste indutam , necesse est ut
hoc fuerit post Sponsalia , quia dicit
hoc fuisse in domo Matris , ad quam
non accessit nisi post Sponsalia ; neque
hoc verisimile est fuisse a die obitus
Mentiæ intra octavam Corporis Chri-
sti ante Sponsalia , cum hæc pompa
non deceret Ludovicam tempore lu-
ctus ob mortem Mentiæ Aviæ : Catha-
rina Spinosa , ultra quod est singularis
in suo dicto , loquitur post Sponsalia ;
Antonia Maldonado fuit pretio cor-
rupta , & deponit de auditu ; alii te-
stes nullam , aut exiguam faciunt
fidem ; Sed his omnibus etiam pro
veris concessis , ea nullius sunt robo-
5 ris , ex eo fundamento , quod supra
dictum est , censeri facta per metum ,
cum duraverit semper causa eadem
metus , neque unquam Ludovica toto
hoc tempore constituta fuerit in ple-
na libertate , qualis requiritur ad eli-
ciendum consensum sufficientem ad
contrahendum Matrimonium . Secun-
da conclusio , quod post obitum Men-
tiæ Ludovica steterit in plena liber-
tate , & quotidiè tractabat , & sollici-
tabat Capitulationes, & Dux de Fran-
cavilla ad instantiam Ludovicæ comi-
tatus est funus , & exequias Don Ber-
nardini , & Mentiæ , Ludovica valdè
lætata est de honorifica Parentum Se-
pultura , non probatur , nisi in ea
parte , in qua agitur de associatione ,
& honorifica Sepultura ; Neque pro-
batur , quod Dux hoc fecerit ad in-
stantiam Ludovicæ ; nam Joannes del
Gado est de auditu tantum , immo
multi Testes dicunt id factum fuisse
de ordine Principissæ , veluti Joannes
de Saminiego , Anna della Cruz , Pe-
trus Gonzales , Joannes Arias , Jo-
annes de Santojo , omnes super nonó
articulo , quod & verisimile est ; cu-
piebant enim omni officio demereri
Ludovicæ gratiam , & eam ad hoc
Matrimonium allicere : Aliæ partes
conclusionis , & præcipuè illa , quod
Ludovica esset in plena libertate,non
probantur , neque de hac re ullum ex-
tat verbum in depositionibus istorum
testium . Tertia conclusio , quod Lu- 6
dovica valde lætata est de conclusio-
ne Capitulationum , nihil facit , non
data plena libertate, etiam quod præ-
sefferret lætitiam , ut per *Grat. in
cons.38. n.18. lib.2. Alexand.cons.98.
num.7. lib.3. Dec. cons. 219. num. 4.*,
& contrarium optimè per testes su-
pra enumeratos probatur , qui sunt
plures numero , & deponunt de acti-
bus magis concludentibus magnum
animi dolorem . Quarta conclusio de
muneribus missis ad Ducem redeun-
tem a Civitate Conchensi, ubi Corpo-
ra comitatus fuerat , nihil concludit ,
cum hujusmodi munera habeant suam
causam , nempe ob honorem præsti-
tum a Duce corporibus Bernardini , &
Mentiæ . Quinta , & sexta conclusio
super muneribus jocalium hinc indè
transmissorum,parum ad rem faciunt,
tum quod proveniunt ex eadem radi-
ce infecta metus præcedentis , tum
quod per testes Ludovicæ in eorum
receptione apparet eam non admo-
dum alacri vultu hæc munera recepis-
se , transmissa vero per eam Duci fue-
runt potius arte , & sollicitudine An-
toniæ comparata , quam cura , & vo-
luntate Ludovicæ , & in summa hæ
omnes circumstantiæ deductæ pro par-
te Domini Ducis valdè sunt debiles ,
si conferantur cum probationibus ex
adverso deductis . Quantum vero ad
Capitulationes , licet pro parte Ducis
prætendantur uberiores , & utiliores
prioribus , res tamen aliter se habet ,
quia priores erant de contrahendo
cum primogenito Ruy Gomez , qui
erat ditissimus : Dux vero de Franca-
villa habebat satis tenues redditus , si
cum illo comparentur, & honorificen-
tius erat Ludovicæ nubere primoge-
nito , qui ratione ætatis , primogeni-
turæ , & divitiarum longè antecelle-
bat : provisio vero de solvendis debi-
tis

tis Bernardini, cuicumque tandem ipsa nuberet, erat necessario facienda, & ideò non est magni ponderis, maximè cum fieri deberet ex bonis ipsius Ludovicæ. Quod vero subscripserit
7 se istis Capitulationibus non est magni momenti, cum hoc fuerit ad importunitatem eorum, qui sollicitabant hoc Matrimonium, & ideo non arguit liberam voluntatem *Felin. in Cap. Quæ in Ecclesiarum num. 65. vers. Limita quinto de Constit.* & hoc pacto tolluntur omnes actus per eam facti, & exadverso considerati *Anton. de Butr. in Cap. Ad id num. 9. de Sponsal.* & ibi *Præposit. num. 1. Oldrad. in consf. 29. Ruin. consf. 122. num. 3. lib. 4.* nam, ut isti actus habeantur in consideratione, necesse est, ut plena libertas præcedat per supradeducta.

Et ita conclusum.

D. CARD. SERAPHINO

Toletana Matrimonii,

Die Veneris 23. Junii 1589.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

1 *Cohabitatio Mulieris cum Viro, quæ habuit principium meticulosum, & cum reclamatione ipsius Mulieris, non facit, quod metus censeatur purgatus, nisi Mulier constituta sit in plena libertate.*

2 *Metus nunquam censetur purgatus, nisi Persona, cui fuit illatus, sit constituta in plena libertate, sed omnia, quæ possent tribui liberæ voluntati, censentur per metum facta, non autem voluntariè.*

DECIS. XXX.

Alias decis. 887. inter impressi cor. eod. tom. 1.

Ad Vot. VI. num. 30.

FUIT dubitatum, præsuppositis resolutionibus, & aliis hinc indè deductis, an in casu, & ad effectum, de quo agitur, cohabitatio, & copula inter D. Ducem, & Dominam Ludovicam relevent, etiamsi probaretur intervenisse copulam a die primæ Sponsalitii, usquequò Ludovica ultimo loco ingressa est Monasterium: Et quantum attinet ad probationem cohabitationis, nulla facta est difficultas super ea, neque fuit revocata in dubium, cum de ea constet a die, quo fuit traducta Ludovica ad domum Principissæ usque ad diem, quo ultimo loco ingressa est Monasterium; sed quantum ad relevantiam hujus cohabitationis, Domini fuerunt concordes eam nihil prorsus ad rem facere, etenim ex resolutis patet fuisse 1
hanc cohabitationem a principio meticulosam, & reclamante Ludovica introductam; & ideo locum habent ea, quæ sæpius dicta, & repetita fuerunt in hac Causa, & Decisionibus firmata, nempè metum nunquam censeri purgatum, nisi ea Persona, cui fuit illatus, sit constituta in plena libertate *Cap. Cum locum de Sponsal. Cap. Accedens de procurat.* & ideo ea 2
omnia, quæ possunt tribui liberæ voluntati, censeri facta per metum, non autem voluntariè durante eadem causa metus *per Bald. in l. 1. Cod. Quod met. caus. Alex. in consf. 98. n. 7.* & ibi *Addit. lib. 3.* cum aliis allegatis *sub die 3. & 17. Martii*, & confirmat. 29. *Maii proximè præteriti*. Neque obstant, quæ ex adverso deducuntur Ludovicam in domo Comitissæ de Pliego fuisse in plena libertate, tùm ex eo, quod tunc Doctor Mollina recesserat ab Oppido, & erat in Regno Lusitaniæ, & Ludovica in dicta domo faciebat omnes expensas vi-

Aaa ctus,

ctus tàm pro se quàm pro Duce, & ibidem fecit varios contractus, & scripsit literas Duci, in quibus semper gessit se pro Uxore dicti Ducis, nam hæc omnia tribuuntur primæ causæ metus illati, quæ cum adhuc duraret, ut fuit resolutum, utique nulla subest causa, cur Ludovica potuerit existimare sibi licere reclamare, vel aufugere, quod ipsa res manifestè docet, neque enim accessit ex libera voluntate ad domum Comitissæ de Pliego, cum potius desideraret sese transferre ad aliquod Monasterium, sed ita factum fuit de consilio suorum Advocatorum, ut redderet faciliorem negotii expeditionem apud Consilium Regium, cujus assensus in hac habitationis translatione requirendus, & obtinendus erat, prout optimè deponit licentiatus Luzan, & Joanna de Zuaco, & Balthasar Maldonado testes Ducis; Fuit deinde ex auctoritate ejusdem Consilii posita in Monasterio, & postremo de licentia expressa, & voluntate Serenissimi Catholici Regis cœpit reclamare adversus hoc Matrimonium, quæ omnia clarè demonstrant voluntatem non fuisse saltem ex opinione ipsius omnino liberam, qualis esse debet in simili materia; nam alioqui non expectasset cujusque licentiam ad reclamandum, *argumento eorum, quæ habentur tot. titulo Cod. de his qui Spons. pub. lib. 10*, Itaque quantum ad hoc caput Domini hanc sententiam dixerunt carere omni prorsus difficultate. Quantum vero ad præsuppositum copulæ, major fuit apud Dominos dubitatio, etenim si probaretur, multum videbantur urgere contra Ludovicam Capitulationes, in quibus habetur, quod infra quatuor annos velarentur, tamen quia non erant concordes, tota hæc res pendet a probatione qualitatum, & circumstantiarum ipsius copulæ; ideo fuit ordinatum, ut proponam dubium alias datum super probatione ipsius prætensæ copulæ; Ideoque proponam in penultima Rota: hæc enim Causa requirit celerem expeditionem pro justitia.

EMINENTISSIMO MOLINO

Colonien. Sponsalium sub pœna imperialium 2000.

Ven. 3. Martii 1752.

ARGUMENTUM

Qualibet pœna pecuniaria, sive conventionalis, sive ab Homine, ac Judice inflicta ob spretam fidem, aut ob recessum a futuris Sponsalibus etiam juratis non sustinetur.

SUMMARIUM

1 F*Acti species*, & n. seqq.
4 *Renunciatio facta liti per Procuratorem sine speciali mandato litem non extinguit.*
6 *Matrimonia sive futura, sive jam contracta nullo vinculo pœnæ possunt obstringi.*
7 *Quævis pœna pecuniaria sive conventionalis, sive a Judice inflicta sustineri non potest tàm ob spretam fidem, vel ob recessum a futuris Sponsalibus quamvis juratis.*
8 *Quàm ob damna ex violata fide resultantia, ne per indirectum Matrimonii libertas impediatur.*
9 *In hac materia Parti reficienda sunt damna extrinseca, & accidentalia passa ex causa necessariarum expensarum pro rebus a Parte decepta pro futuro Matrimonio paratis.*
10 *Quæ si non fuerint liquidata, in illorum causam Judex Partem decipientem ad certam pœnam pecuniariam condemnare non potest.*

DECIS. XXXI.

Ad Vot. VI. num. 135. 136.

UB præsidio Sponsalium de futuro a se initorum cum Joanne Lichtschlag in loco Elsen. cohabitante, dubitans Anna Forsters dictum Joannem fore defecturum a sibi data Matrimonii fide, obtinuit a Curia Ecclesiastica Berchemensi

1 mensi contra dictum Joannem relaxari Inhibitionem, nè quidquam contra sibi datam fidem attentaret, sublata etiam Parochis tùm loci Elsen., tùm totius Districtus Berchemensis potestate interessendi cuivis Matrimonio, quod a se ineundum cum alia Muliere jactabat Joannes; At vero assumpta per Decanum Judicem loci Ordinarium cognitione Causæ principalis versantis super existentia dictorum Sponsalium, prodiit Sententia dictæ Inhibitionis revocatoria, & insimul Joannis absolutoria ab impetitis.

Ab hujusmodi Sententia Causa conscendit in gradu appellationis ad Officialem Curiæ Archiepiscopalis Coloniæ, a qua primum edita fuit Inhibitio ipsi Joanni, nè sub canonicis Censuris, & sub pœna *mille florenorum* partim Fisco, & partim Annæ
2 applicandorum, quidquam innovaret Appellationis Causa pendente, quæ Inhibitio repetita fuit, dum interdictum fuit ipsi Joanni, ac Parocho, nè auderent ad celebrationem Matrimonii procedere eum alia Muliere, antequam pendens absolveretur Judicium.

Pendente Causa hac, dictus Joannes ope dispensationis a consuetis Proclamationibus, Matrimonium in faciem Ecclesiæ contraxit cum Maria Margarita Wilbergs coram Parocho Loci Gierath, ex quo factum est, ut dictus Officialis Coloniæ Sententiam protulerit, qua, revocato præcedenti Judicato, condemnavit Joannem ad purgationem attentatorum, & locn purgationis hujusmodi ad solvendam
3 *dictam mulctam fiscalem florenorum mille* contentam in relatis Inhibitionibus, necnon ad solvendum ipsi Annę *duo millia imperialia* in satisfactionem, ac *pœnam violatæ fidei*, & in causam *damnorum* ipsi Mulieri indè obvenientium. Quæ tamen Sententia ab A. C. Cinelo in omnibus infirmata fuit, absoluto Joanne ab *utriusque pœnæ* solutione, reservato tantum jure ipsi Annæ agendi pro damnis extrinsecis, & realibus, sivè expensis effectivè factis intuitu d. futuri Matrimonii cum Joanne.

Ulteriori verò appellatione interjecta tùm nomine Promotorum Fiscalium Curiæ Coloniæ, tùm etiam ipsius Annæ Forsters, mihique directa Causæ Commissione, Procurator dictæ Annæ posteà in Actis declaravit in mandatis habere nil aliud in Causa 4
agendi nomine d. Mulieris, & cum declaratio hæc absque specialiMandato apta non esset litem extinguere, hinc Joannes Lichtschlag *una cum dubio* respiciente mulctam Fiscalem mille florenorum curavit etiam subscribi dubium *quoad pœnam imperialium* 2000., ad quam erga dictam Mulierem in Sententia Officialis Colonien. fuit condemnatus, ita conceptum = *An pœna bismille Imperialium sustineatur, & sit locus illius solutioni?* = quod cum in hodierna Audientia una cum altero respiciente pœnam Fiscalem mille florenorum in contradictorio Promotoris Fiscalis proposuerim, licet quoad istud ob suffragiorum scissuram nulla haberi potuerit resolutio, quoad Dubium tamen supra relatum *pro Joanne* tantum *Informante* responsum fuit.

Jure enim arbitrati sunt *Domini* prædictam pœnam bismille Imperialium, ad quam Joannes favore Annæ fuit in Sententia Officialis Coloniæ condemnatus, sustineri non posse, nèc ideo esse locum illius solutioni, 5
cum insubsistens compertum fuerit *duplex* illud fundamentum in relata Sententia adductum, quo controversa pœna indicta fuit. Sanè non jure fuit Joannes condemnatus ad solvendum Annæ duo millia Imperialia = *loco Interesse, & satisfactionis propter violatam fidem Matrimonialem* =, quia quidquid sit de existentia Sponsalium de futuro, quæ cum se a Joanne contracta sustinuit Anna, explorati, & absoluti Juris est, quod Matrimonia 6
sivè futura, sivè jam contracta nullo vinculo pœnæ obstringi possunt, & quævis pœna pecuniaria sive conventionalis, sivè ab Homine, ac Judice inflicta ob spretam fidem, aut ob recessum a futuris Sponsalibus etiam juratis propter favorem libertatis Ma- 7
trimonii neutiquam sustinetur, ut in Jure Civili est *Text. in leg. Titia* 134. *ff. de verb. obligat. leg. Mulier in fin. Cod. de Sponsal.*, *leg. Neque Cod. de*

 Nuptiis

Nuptiis, & in Jure Canonico *Cap. Gemma* 29. *de Sponsal.*, & communiter docent *Gonzal. in dicto Cap. n.* 2., & alii adducti per *Rotam decis.* 66. *per tot.*, *& decis.* 191. *a num.* 1. *coram Benincas.*; *& in Tuden. Sponsalium* 21. *Martii* 1746. §. *Hæc*, *& seq.*, *&* 20. *Junii ejusdem anni* §. *Exclusa*, *utraque coram* R. P. D. *Caprara*.

Minusque controversa pœna sustineri poterat ex altero in Sententia expresso fundamento = *ob damna ex violata fide indè resultantia* =, quia
8 nè per indirectum Matrimoniorum libertas impediatur, certi juris est in hac materia non alia damna esse Parti reficienda, quàm extrinseca, & accidentalia, puta ex causa necessariarum expensarum pro rebus, quas
9 Pars decepta paravit pro futuro Matrimonio, & ideò cum ex parte Annæ interim jam pari Viro nuptæ, nulla probatio horum damnorum prolata fuerit, nullaque specifica liquidatio præcesserit harum expensarum, non poterat utique Joannes in causam
10 horum aff. damnorum ad certam pecuniariam pœnam condemnari, ut tradunt *Bald. in leg. Mulier num.* 9. *Cod. de Sponsal.*, *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *disput.* 30. *num.* 13., *&* 14., *Barbos. in Cap. Gemma numero* 10. *de Sponsal.*, *Franc. Marc. dec.* 74. *num.* 6., *& Rot. coram Benincas. decis.* 191. *num.* 3., *&* 4.

Et ita &c. Unica &c.

R.P.D. STADION

Firmana Restitutionis in integrum

Lunæ 9. *Junii* 1752.

ARGUMENTUM

Potest hæres impunè spernere Testatoris dispositionem, quando Testator, facta ipsius hæredis institutione, deindè illi injungit, ut nubat Puellæ, seu Viro de aliqua speciali Descendentia, alias in pœnam eidem Puellæ, seu Viro aliquam certam summam ex fructibus suæ hæreditatis solvere teneatur.

SUMMARIUM

1 *Facti series*, *&* num. seqq.
7 *Contra Sententiam injustam, quæ nunquam transit in rem judicatam, competit remedium restitutionis in integrum.*
9 *Potest hæres impunè spernere Testatoris dispositionem, quoties ei certas Nuptias metu pœnæ præcipiat*, & num. 12. 23.
10 *Secus si Testator alliciat hæredem ad certas Nuptias spe lucri, quibus non sequutis, oblatum ei lucrum adimere potest.*
13 *Contraventio culpam supponit, undè quidquid contravenienti imponitur, stat loco pœnæ, seu multæ.*
14 *Verba Testatoris satis expressa extra propriam significationem sumi non possunt ad detorquendam ejus voluntatem in molliorem sensum.*
15 *Quoties Testator hæredi delate complete jure ad suam hæreditatem, deindè per caput separatum eidem præcipit certum Conjugium, illumque reluctantem obstringit ad solvendam aliquam certam summam, censetur voluisse tale Conjugium adimpletum formidine pœnæ nullatenus per hæredem, hoc non obstante, solvendæ.*
16 *Id non procedit, quando hæres propter talem pœnam nullum subeat damnum in proprio patrimonio, sed pœna sit ex hæreditate solvenda.*
17 *Maxime si Testator sit persona transversalis.*
Contrarium num. 18.
19 *Neque dicta pœna in casu contraventionis solvenda certæ personæ sustineri potest jure legati, quando Testator id non expressit.*

DECIS. XXXII.

Ad Vot. VI. n. 135. & ad Vot. VIII. n. 51. 53. 57.

Obole destitutus Petrus Franciscus Senior Pavoni in ultimo, cum quo decessit voluntatis elogio exarato de anno 1687. ordinavit in omnibus suis Bonis Primogenituram, ad quam invi- 1

invitavit Primogenitum Masculum procreandum ab Antonia ipsius Nepte ex Curtio Fratre, & Uxore Marinotii Ascentiani, ejusque perpetuò Descendentes Masculos, & in subsidium Fœminas, servato jugiter ordine Primogenituræ. Aderat & altera Testatori conjuncta sanguinis nexù Fœmina, nimirum Flaminia Soror germana nupta Ludovico Sparretti, à quo Filium susceperat Joannem Antonium.

Descendentes mox dicti Joannis Antonii ex Sorore Nepotis respexit
1 quoque Testator, ea videlicet ad rem præsentem faciente ratione: Jussit namque in posteriori omninò sejuncta Dis-
2 positione = ibi = *E dovendosi maritare tanto detti Maschi, quanto dette Femmine, che dovranno succedere in detta mia Eredità, debbano sempre maritarsi con li Figli del Signor Giovanni Antonio Sparretti, ò con altri suoi Parenti stretti, sotto pena alli medemi, che contravenendo, siano tenuti dare scudi* 1000. *al Maschio, ò Femina più atti al Matrimonio* =

Qui in Primogenitura primus successit Petrus Franciscus Junior Pavoni nuptias inivit extrà Familiam Sparretti, licet prestò indè foret nubilis Flaminia. Itaque arbitrans hæc debuisse propterea juxtà relatum Testatoris
3 præceptum, Petrum Franciscum pendere sibi scut. 1000., solutionem petiit, & reipsa obtinuit in computum scut. 300. sub emissa præterea obligatione præstandi residuum. Ast renuentem deinceps implere datam fidem, illum Flaminia in jus lacessivit coram A. C. Cerro, a quo secundum proposita vota reportavit cum relaxatione Mandati pro residuali rata scut. 700. sententiam canonizantem purificationem dispositionis Testamentariæ quoad solutionem scut. 1000. favore Actricis. Evulgatæ Sententiæ addidit confirma-
4 tionis robur in gradu Appellationis bon. mem. R. P. D. Amadori olim Manieri; Nèc aliter Signatura Justitiæ ulteriorem Appellationis commissionem obsignari mandavit, præterquam cum clausula *Sine prejudicio* directam R. P. D. Nigrono Sen.

Exemplum memorati Petri Francisci sectando hodiernus Primogenituræ possessor Marinus Pavoni Filius, despexit & ipse Conjugium cum Puella Familiæ Sparretti, in qua extant nubiles Puellæ Nicolaa, & Catharina. Quare inito per eumdem Matrimonio extra sæpe relatam Familiam, institit judicialiter Seraphinus Sparretti Pater enunciatarum Puellarum, ut ob- 5
stringeretur idem Primogenituræ Possessor ad exequutionem præcepti Conditoris Primogenituræ, solvendo eisdem Puellis summam scut. 1000. Verum cum Reus conventus necesse duxerit obsistere contrariæ Instantiæ, prosequendo simul vigore obtentæ jampridem in devolutivo Commissionis alterum Judicium super restitutione in Integrum introductum coram R. P. D. Nigrono Sen., hinc, prævio Decreto Eminentissimi Pro-Auditoris Sanctissimi, obtinuit delegationem utriusque Causæ Sac. Auditorio, eidemque Ponenti, in hunc tamen
modum, videlicet in vim Commissio- 6
nis subrogatoriæ cum clausula = *Sine præjudicio* = quoad causam antiquam; Quo verò ad alteram nuper motam litem ex Commissione cum clausula = *Tamquam in prima cum facultatibus A. C.* = de qua in contemporaneo Dubio: Pro eo igitur, quod spectat ad Causam super restitutione in Integrum, de qua in præsens, exhibui Dubium = *An constet de re judicata, seu potius de causis Restitutionis in integrum in casu &c.* = Edito rescripto = *Negativè ad primam partem, Affirmativè ad secundam.*

Et meritò oportuit ita quidem responderi semel ac injustitiæ laborent vitio præcedentes Sententiæ, cum injustitiæ gravamen rem judicatam radicitus inficiat, viamque sternat succumbenti assequendi opportu-
num juris remedium ex Restitutione in 7
integrum per famigeratum *Text. in leg. Si ex Causa Judicati ff. de minor. Rota* passim, & signanter *In Romana Reportationis Pecuniarum super Restitutione in integrum* 2. *Junii* 1747. §. *Cum itaque coram Reverendissimo P. D. mea de Vall Decano.*

Injustitiæ porrò gravamen indè fuit manifestè deprehensum, undè jactum est fundamentum præcedentium Sen-

Sententiarum , quas adversus Petrum
Franciscum Juniorem Pavoni obtinuit
Flaminia Sparretti: Unica enim ratio ,
cur secundum Actricis tunc vota exti-
tit pronunciatum quoad expostula-
tam præstationem scut. 1000. adversus
Possessorem PrimogenituræPavoni,qui
Uxorem ducere renuit Flaminiam de
Domo Sparretti , in eo tantum & ste-
8 tit , & stare prætendi valuit , quia
Conditor Primogenituræ in eventum ,
quo illius Possessor ex Descendenti-
bus Antoniæ Pavoni Neptis , contra-
hendo Matrimonium , sperneret in-
junctum a se præceptum Nuptiarum
cum Puella nubili de Descendentia
Joannis Antonii Sparretti , vel cum
alia indè proximiore Consanguinea ,
teneretur præstare sæpedictam sum-
mam scut.1000. At ratio hæc videri
omnino debuit insubsistens animadver-
tendo Testatorem ita præcepisse per
viam pœnæ , & pœnæ inducta formi-
dine coarctando liberum in contra-
hendo Matrimonio arbitrium: Scíti
9 namque Juris manet , posse impunè
Testatoris dispositionem sperni , quo-
ties Nuptias metu designatæ pœnæ in-
cusso præcipiat , ad apertissimos *Text.
in Cap. Gemma 29. de Sponsal. leg.
Titia 134. ff. de verb. oblig. Molin. de
Nupt. lib.2. distinct. 7. num.11., Fon-
tanell. de Pact. nupt. part. 4. clauf. 6.
gloss.3. num. 3. , & Rot. coram Bich.
decis 84. num.8.,coram Priolo dec.198.
num. 10., & in Tuden. Sponsalium
20 Junii 1746. §. Exclusa cor. R. P. D.
meo Caprara , & 20. Januarii 1747.
§. Rectè coram Emo Millino* :

Nec certè quidem contradiee-
bant Scribentes in oppositum , qui
ultrò fatebantur nullum esse , & pror-
sus irritum Testatoris præceptum, quo
sive in totum formidine pœnæ adimatur,
sive in parte Matrimonii libertas mi-
nuatur . Illùc proindè defensionis co-
natus dumtaxat protendebant , ut al-
teram in subjecta facti specie insinua-
rent regulam neutiquam esse inter-
dictum , neque ulla ex parte eamdem
libertatem minui , si Nuptiæ inter
certas Personas concilientur spe , ac
10 blandimento lucri , quod, illis non se-
quutis, nolit Testator dari, ad tradita
per *Gulielm. de Benedict. in Capit
Raynutius verb. Caidam Petro tradi-
derunt sub num.10. de Testam. , Co-
varr. in Epitom. de Matrim. par. 2.
cap.3. §. 3. num.8. , Sanchez eodem
tract. lib.1. disput. 33. n. 7. Card. de
Luc. de Testam. disc.73. sub n.21. vers.
Ubi autem , & de Matrim. discurs.
14. num. 6. , & Rot. coram Crisp. de-
cis.75. num.2.*

Incassum tamen,nam supposito exo-
sum esse toto in jure præceptum , quo
per viam pœnæ adimitur prorsus , vel
minuitur in Nuptiis ineundis libertas,
contendebatur , nil ejusmodi præse- 11
ferre dispositionem Petri Francisci
Senioris Pavoni,eamque fore sic intel-
ligendam , ut volitum suorum hære-
dum Matrimonium cum Puellis nubi-
libus Familiæ Sparretti sub obligatio-
ne in casu reluctantiæ præstandi ex
fructibus Bonorum hæreditariorum
summam scut. 1000. neglectæ de sæ-
pememorata Familia Puellæ , non
pœnam sapiat , sed meram conditio-
nem , & spem lucri ; Quandoquidem
sive inspiciantur verba in præceptiva
dispositione adbibita , sive illius natu-
ra , & indoles , palam est , non spe lu-
cri cohibuisse Matrimonii libertatem ,
verum per viam pœnæ , & per incus-
sam propriè , ac rigorosè pœnæ for-
midinem ; Quod enim ad verba per-
tinet , Nuptias coarctavit Testator in-
jungendo ex fructibus Bonorum Pri- 12
mogenituræ solutionem scut. 1000.sub
nomine pœnæ , & quidem in odium
contraventionis = ibi = *Sotto pena alli
medemi, che contravenendo siano tenu-
ti dare scudi mille &c.* = rursus = *Con
essi possa pagare detta pena* = Item =
Sotto la medema pena = Statim ac igi-
tur verba dispositionis litteraliter pœ-
nam sonant , nèc nisi ad pœnæ formi-
dinem referri valet expressio = *Che
contravenendo siano tenuti* = , quum
contraventio culpam supponat,& ideò
pœnæ,sive mulctæ locum habeat quid- 13
quid contravenienti imponitur per
*Text. in leg. Ita stipulatus sub num.32.
ff. de verb. oblig. , Redenas. consil. 19.
lib. primo num.23. , & seqq.* propte-
rea è conspectu ipsius expressionis ver-
borum non erat , cur liceret detor-
quere in alterum assertum molliorem
sensum voluntatem Testatoris , veluti 14
in

in proposito monent *Golganell. de condit. par. 2. cap. 5. quæst. 3. num. primo*, *Simon. de Præt. de Interpret. ultim. volunt. lib. 4. dubit. 4. num. 15.*, *& seqq.*, *Palm. Nep. allegat. 168. n. 3.*, *& Dondeus consult. 8. n. 10.*, *& Mans. consult. 338. num. 24.*

Conspirabat in finem suadendi pœnalitatem præcepti, verè, & proprie talem, natura, & indoles dispositionis. Constitit quippè in tabulis Tastamentariis fuisse attributam successionem in Primogenitura absque ulla ad disputatas nuptias relatione, datamque liberam prorsus facultatem successoribus percipiendi independenter à casu Matrimonii cum Puella de Familia Spatretti omnes, & quoscumque Bonorum fructus, & redditus. Quoties igitur, delato jam completè jure ad Primogenituram, istius Conditor per dispositionem in separato prorsus Testamenti capite præcepit successoribus toties dictum limitatum Conjugium, & obstrinxit reluctantem præstatione *scutorum* 1000., arguen-
15 dum eo ipso est voluisse comminatæ pœnę formidine Matrimonium, quum de solutione certæ summæ agatur facienda post delatum jam, acquisitumque perfectè jus independenter à Nuptiis prædictis; Modali, ac pœnali siquidem nomine censetur impositum onus subeundum post collatum, & quęsitum emolumentum, cujus quis jacturam intuitu subjecti oneris ferre debet, uti ad theoricam *Aretini in leg. Titia num. 3. ff. de verb. obligat.* tradunt *Altograd. consil. 84. num. 6.* *Peregrin. de Fideicomm. art. 2. n. 48.* *Card. de Luc. de Legat. disc. 29. n. 5.*, *& Rot. in Romana Legati* 1. *Decembris* 1721. §. *Objectum cor. bon. mem. Foscaro*, *& in Forolivien. Immissionis* 6. *Maii* 1748. §§. 5., *& 6. coram R.P.D. meo Elephantutio*.

Haud obsistente, quod, neglecta materiali verborum expressione, & appositione oneris post collatum emolumentum, sit unicè attendendum in exclusionem, vel respectivè inclusionem pœnalitatis, utrum nèc ne gravatus non impleturus præceptum patiatur, ratione injunctæ præstationis, damnum in re propria, & diminutionem proprii Patrimonii: neque sufficiat, ut contraventio in causa sit, ne lucrum ex dispositione consequatur, vel idem lucrum jam acquisitum amittat: veluti contingit in proposita facti specie, in qua demandata legitur solutio *scutorum* 1000. ex fructibus hæreditatis Disponentis; inferendo non censeri inductam præstationem formidine pœnę, quum Successor in 16
Primogenitura nullum subeat damnum in proprio Patrimonio, ex animadversis post theoricam *Oldrad. cons. 16.* per *Card. de Luc. de Testam. disc. 73. num. 22. vers. Mihi vero*, *& sub num. 24.*, *& Rot. coram Bich. dec. 89. num. 11.*, *& 12.*, *& coram Coccin. decis. 1461. sub num. 2.* Maximè retenta circumstantia ita disposuisse Testatorem personam transver- 17
salem, *Constantin. Vot. decisiv. 441. sub num. 1.*, *& 2. tom. 3.*

Etenim, ultra quam verè jacturam patitur in re propria successor in Primogenitura, licet onus pręstandum veniat ex fructibus hęreditatis, semel ac antea in eumdem liberam Testator contulerat redditaum perceptionem, in qua consistit pręterea dumtaxat commodum vocationis; accedebat minime subsistere, quod si gravatus onere contrahendi Matrimonium cum designata Persona, & obstrictus vicissim ex causa transgressionis ad aliquod pręstandum, non sentiat diminutionem proprii Patrimonii, nequeat di- 18
ci oneratus per viam pœnę, tametsi pœnam enunciet Testator, & sanè in odium contraventionis, & istius pręstationem adjecerit dispositioni prorsus sejunctę à præcedenti libera institutione, quemadmodum abundè evincitur ex supra perpensis, & allegatis; Neque contrarium assumptum concludunt relatæ auctoritates, quippè quia procedunt figurando thema dispositionis ante ordinatæ sub conditione suspensiva, aut resolutiva in eventum, quo subsequens onus nequaquam velit subire honoratus à Disponente.

Tandem minus quoquè profuit rem esse de præstatione demandata in casu neglecti Conjugii favore Puellarum, & Personarum Familiæ Sparretti descendentium à Sorore Testatoris;

Et

Et sanè de præstatione ex fructibus opulentissimæ hæreditatis delatæ Primogenitis Descendentibus à Nepte toties laudati Testatoris, ex quo arguebatur fore ejusmodi solutionem referendam ad titulum Legati Dotis ordinati eo mentis consilio, ut, dum pinguissimam indivisam hæreditatem conferebat Descendentibus propriæ Neptis, prospiceret Descendentibus Sororis vel per Matrimonia invicem contrahenda, vel per subsidium controversum; Prætermissa namque insinuatione jactatæ opulentiæ Primogenituræ, hoc unum est, divinatoriam penitus extitisse relationem disputatæ præstationis ad titulum Legati, & ad pietatis argumentum erga Familiam
19 Sparretti, cum non extet ullum in Testamento vestigium intrusi hujusmodi Legati; Idque omnimodè prohibetur obtrudi juxta hactenus deducta, undè sit indeclinabilis pœnalitas dispositionis, & ademptio libertatis Matrimonii per incussam pœnæ formidinem.

Et ita &c. Utraque &c.

EADEM CORAM EODEM

Super novo Mandato.

Lunæ 9. Junii 1755.

ARGUMENTUM

Firmato in præcedenti Decisione, quod præceptum Testatoris vires non habet in casu, indè sequitur non esse relaxandum mandatum pro præstatione pœnæ ad favorem illius, cui Testator eamdem pœnam solvendam esse præcepit.

DECIS. XXXIII.

Contemporaneè ad institutum super præstatione *scutorum* 1000. examen, quam sibi adjudicari obtinuit per bina judicata Flaminia Sparretti adversus Petrum Franciscum Pavoni juniorem possessorem tunc Primogenituræ conditæ à Petro Francisco Pavoni seniore, quorum discussionem Judicatorum subjeci DD. censuræ ex Commissione subrogatoria obsignata in devolutivo; Oportuit consimilis præstationis controversiam decidere ex norma alterius Commissionis directæ tamquam in prima, & cum facultatibus A.C.

Quandoquidem Nubiles Puellæ Nicolaa, & Catharina Sparretti, sive earum Pater Seraphinus Sparretti reputantes, quod Marinus Pavoni modernus enunciatæ Primogenituræ Possessor, contrahendo nihilominus nuptias extra præfatam Familiam, evaserit Debitor præstationis *scutor.* 1000., quam favore Domus Sparretti Testator injunxit hæredi suo, quoties paratum intra dictam Familiam Conjugium renueret, & aliundè sibi adsciceret; In jus propterea Marinum hæredem Petri Francisci Pavoni senioris vocarunt, ut demandatam solutionem expleret. Requisivi igitur pariter hac mane = *An sit locus præstationi scutorum* 1000., *ita ut sit relaxandum Mandatum in casu &c.* = Resolutum absque hæsitatione = *Negativè* =

Ita enim consectariè ferebat datum contemporaneè alteri proposito Dubio Responsum; Quippè quia Nicolaa, & Catharina Sparretti, sive eorumdem Pater Seraphinus non alibi actionem adversus Marinum Pavoni hæredem Fideicommissarium Petri Francisci Pavoni senioris pro præstatione *scutor.* 1000. fundabat, præterquam in illa præceptiva Testatoris dispositione, cui nitebatur consimilis ad præstationem actio Flaminiæ Sparretti contra Petrum Franciscum Pavoni juniorem tunc Primogenituræ Possessorem;

Quoties igitur ad trutinam sedulò de more expensum Testatoris præceptum vindicari non valuit respectu Flaminiæ ab invisa Canonicis æquè, ac Civilibus Sanctionibus qualitate; Ideò nimirum, quod dispositio pœnæ formidine cogens hæredem, ut intra Familiam Sparretti nuptias conquireret, & paratas iniret, potuit impunè despici veluti lædens libertatem religiosè in contrahendis Matrimoniis præservandam, prout concludit altera mea Decisio super restitutione in integrum; iisdem proinde rationibus

par

par esse debuit Judicium quoad Nicolaam, & Catharinam pro absolutione Marini Pavoni.

Et ita remissivè ad ponderata in contemporanea Decisione utraque &c.

R. P. D. STADION

Firmana Restitutionis in integrum

Vener. 13. Febr. 1756.

Confirmatoria præcedentis

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decis. 32.

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & num. seqq.

4 *Adversus injustam sententiam competit remedium restitutionis in integrum*,

5 *Nemo compelli potest ad certum ineundum Matrimonium cum pœnali præcepto arctativo solvendi certam quantitatis præstationem in casu contraventionis*.

6 *Valet tale præceptum, si solutio facienda sit per hæredem non ex fructibus proprii Patrimonii, sed ex fructibus hæreditatis Testatoris ita præcipientis*.

Contrarium n.8. & seqq.

7 *Quis potest spe lucri ad certum Conjugium ineundum allici*, & n.12,

9 *Inhonestum videtur Matrimonia obstringi vinculo pœnæ*.

11 *Ex Testatoris præcepto nunquam in propriis bonis tenetur hæres, nisi tantumdem acceperit de bonis hæreditariis*.

14 *Quando dicatur Testatorem præcepisse certum Conjugium formidine pœnæ, & non spe lucri cessantis*, & n. seqq.

15 *Si Testator absque ulla obligatione nubendi hæreditatem alicui relinquat, & deindè per caput separatum illi injungat certum Conjugium qui, in casu contraventionis, teneatur solvere aliquam certam præstationem, dicitur ita præcepisse sub formidine pœnæ, non autem sub spe lucri cessantis*, & n. seqq.

19 *Contraventio est delictum, quod pœnam meretur*.

24 *Obligatio sive imposita, sive suscepta de solvenda pœna propter non impletam promissi Matrimonii fidem, est inefficax*,

25 *Voluntas Testatoris ea est, quæ constat ex Testamento, non autem ex aliqua illius Epistola*.

26 *Testator licèt Collateralis non potest cogere hæredem ad certum Matrimonium ineundum*,

DECIS. XXXIV.

Ad Vot.VI. n.135. & ad Vot. VIII. n.51. 57.

Neglecta Flaminia ex Joannis Antonii Sparretti Familia, Uxorem extra eamdem Familiam duxit Petrus Franciscus Junior Pavoni possessor Primogenituræ conditæ per Petrum Franciscum Seniorem de Pavonis primo loco favore Masculorum, ac dein Fœminarum descendentium ab Antonia Ascentiani ex Germano Fratre Nepte. In Jus ipsum propterea Flaminia vocavit, instans, ut sibi persolveret *scut.* 1000., eo quia Testator præceperat Successoribus prædictis sive masculis, sive feminis, ut Conjugia celebrarent cum Descendentibus memorati Joannis Antonii, aut cum proximioribus istius Consanguineis *sotto pena &c. che contravenendo siano tenuti dare scudi mille al Maschio, o Femina più atti al Matrimonio*, faustoque Judicii exitu certavit, quippè Reus conventus persolvit reipsa scut. 1000. in vim rei judicatæ ex binis ortæ Sententiis, quarum alteram tulit A. C. Cerrus, & alteram R. P. D. Amadori olim Manieri. 1 2

De Viribus autem Rei judicatæ disputatum est in Rota diei 9. Junii superioris anni coram Me in vim Commissionis restitutionis in integrum ad instantiam Marini Pavoni moderni in Primogenitura Successoris, quem contemporaneè urgebat ad præstationem scut. 1000. Seraphinus Sparretti, uti Pater Puellarum Nicolaæ, & Catharinæ, eo quod, & ipse Uxorem

 sibi

ſibi adſciverat de aliena Familia. Vo-
ti compos evaſit Marinus Pavoni, quo-
niam reſponſum fuit pro expoſtulata
3 reſtitutione in integrum. At conceſſo
beneficio novæ Audientiæ, rogavi
hoc mane = *An ſit ſtandum, vel rece-
dendum a Deciſis in caſu &c.* = per-
ſtitumque extitit = *In Deciſis* =

Et jure quidem meritò conceden-
dum fuerat Marino Pavoni remedium
reſtitutionis in integrum, ob perſpi-
cuam Sententiarum injuſtitiam inde
compertam, quod illegitima prorſus
4 arbitrii facultate Petrus Franciſcus Se-
nior Pavoni juſſerat, ut in ordinata
per eumdem Primogenitura Succeſſo-
res non aliundè quærere auderent ſibi
Conjugem, præterquam ex Deſcen-
dentibus, ſive proximioribus Conſan-
guineis Joannis Antonii Sparretti, adi-
gendo per viam veræ, ac propriæ pę-
næ tranſgreſſorem ad ſolvendam pœnæ
nomine ſummam *ſcut.* 1000. Perſonæ,
ſive Deſcendenti, ſive proximiori
Joannis Antonii Sparretti, quam
Matrimonio magis idoneam noluiſſet
ſibi in Conjugem adjungere. Vulga-
tiſſimum quippè in Canonicis æqueac
in Cæſareis legibus eſt, naturalem in
contrahendis Nuptiis libertatem non
fore cohibendam metu pęnæ, & ita
improbari pęnalem hanc coercitio-
5 nem, ut oporteat haberi pro non
ſcripto pęnale arctativum præceptum,
quo quis ad certam quantitatis præ-
ſtationem obligetur ex *Text. in Cap.
Gemma 29. de Sponſalibus in leg. Ti-
tia* 134. *ff. de verbor. Obligat.*, & aliis
relatis firmat *mea præcedens Deci-
ſio* §. 6.

Quin juverit inculcata acrius ex-
ceptio, controverſiam proponi, in
qua de ſolutione agitur facienda per
Tranſgreſſorem voluntatis Teſtatoris,
non quidem *de proprio*, ſed ex fructi-
bus hæreditatis ipſius præcipientis Te-
6 ſtatoris, ac ideo *de alieno*, perindè
acſi extranea à præſenti ſpecie cenſeri
debeat diſpoſitio prænotata, quum in
hypotheſi, in qua Tranſgreſſor non
de proprio pendat pęnam, ſed ex re
præcipientis cum deſignato Perſona-
rum genere Matrimonium, non pro-
meretur pœnæ nomen demandata ſo-
lutio, ſed eſt ſimplex amiſſio lucri,
cujus, alioquin ceſſantis, lucri ſpe
quis allicitur ad certum Conjugium
celebrandum: Id quod non improba- 7
ri ulla Juris ſanctione tradunt poſt
Oltrad. conſil. 16., *Cancer. Variar. Re-
ſolut. part.* 3. *tom.* 3. *cap.* 7. *num.* 291.,
& ſeqq., *Covarruv. In Epithom. Ma-
trim. part.* 2. *cap.* 3. §. 3. *num.* 7., *&
ſub num.* 8., *Sanchez de Matrim. lib.
primo diſput.* 33. *num.* 8., *Duran. de
Condit. part.* 2. *cap.* 3. *a num.* 46. *cum
duob. ſeqq.*, *& Rot. coram Bichio
dec.* 89. *num.* 11., *&* 12.

Ad hoc namque, ut præceptum,
de quo diſſeritur, ſubdatur cenſuræ
utriuſque Juris, ſatis eſt verificari,
quod præſeferat pœnalem obligatio-
nem ineundi Matrimonium cum certo
Perſonarum genere. Ob id ſiquidem 8
obligationes, & præcepta pœnalia
damnantur, quia videri debet inho-
neſtum vinculo pęnæ Matrimonia ob-
ſtringi, juxta verba *Text. in leg.* 134. 9
ff. de verbor. obligat.; Hinc quotieſ-
cumque per ſolutionem pœnę facien-
dam de re hęreditaria non abraditur
in pręcepto Nuptiarum intra limita-
tam Sparretti Familiam qualitas pęnę
veræ, & propriæ, neque ſubmove-
tur inducta ex Teſtatoris mente coar-
ctatio liberi a metu pœnę arbitrii in
contrahendis Nuptiis: toties ſubſi-
ſtere nihilominus oportet ejuſmodi 10
præceptum eſſe exoſum legibus Cano-
nicis, & Civilibus. Si enim, reten-
ta pęnali qualitate præcepti, liceret
Teſtatori hæredem metu pęnæ com-
pellere ad Connubium cum deſignato
Perſonarum genere, quia ita præci-
piat metu pœnæ, quam non de ſuo
hæres debeat luere; nunquam impro-
barentur pęnales eæ leges in Teſta-
mento inſertæ, quippè ex Teſtatoris
pręcepto nunquam in propriis Bonis
tenetur hęres, niſi tantumdem acce- 11
perit de Bonis hæreditariis per *Text.
in leg. Unum ex Familia* 65. §. *primo
ff. de legat.* 2. *leg. Cum alienam Cod.
de Legat.*, *& leg. Non ſolum Inſtit.
eod. tit.*, & alibi frequenter.

Nèc ſanè DD., qui poteſtatem
Teſtatori tribuunt indicendi hæredi
legem Nuptiarum cum deſignato Per-
ſonarum genere ſub aliqua adjecta
pœna, quę reſpiciat Bona hæredita-
ria,

ria, id fieri posse concedunt, ex quo reluctando nil *de suon* amittat, sed ea tantum ratione moventur, quia indè arguunt Testatorem voluisse potius
12 allicere hæredem ad optatum Matrimonium spe lucri alioquin cessantis: Et id, ex quo supponunt, fuisse relicta Bona in actu dispositionis Testamentariæ, quæ hæredi, illa adscribit sub inserta conditione nubendi cum spectato Personarum genere. Cæterum si aliundè constiterit Testatorem processisse per comminationem, pœnæ verè, & propriè talis, & studuisse in vim præcepti verè pœnalis extorquere volitam Matrimonii celebrationem, nequaquam dubitant de
13 præcepti improbitate, quemadmodum distinguendo monet *Card. de Luc. de Testam. disc. 73. num. 22.*, ubi laudat *Consil. 16. Oltrad.*, *& de Matrim. discurs. 14. n. 5.*, *& Rot. cor. Coccin. dec. 1462. num. 4.*

Opus autem non fuit altiori instituto rei examine detegere veram pœnæ comminationem in disputato præcepto statim ac id aperiebant verba nimis perspicua Tabularum Testamentariarum = ibi = *Debbano sempre maritarsi &c.* SOTTO PENA *alli medesimi*, CHE CONTRAVANENDO *&c.* = Rursus pœnæ nomen usurpavit Testator, præcipiendo modum, & viam solvendi indictam pœnam ex fructibus hæreditatis = *possa pagare detta pena &c.* =; ac tandem in ordinatione ulterioris substitutionis favore Descendentium Mariæ Vincentiæ simile inculcans, & repetens præceptum, jussit = *Siano tenuti maritarsi &c.* SOTTO LA MEDESIMA PENA *di sopra imposta* = Si ergo Petrus Franciscus senior Pavoni, clarissima repetita verborum expressione, edixit se pœnam inferre, & pœnæ inflixione velle mulctare Transgressorem præcepti, nil utique
14 supererat, ut censeatur præcepisse Successoribus Connubia intra Familiam Sparretti per illationem veræ, & propriæ pœnæ, secus autem per viam conditionis, qua dicatur proposita hæredi celebranti optatum Matrimonium spes lucri cessantis, non contractis nuptiis uti per *Text. in leg. 2. ff. de his, quæ pœn. nomin.*, *& leg. Celleo 7. §. final. ff. de Supellect. Legat.* observant *Radanasc. Consil. 19. lib. 1. num. 19.*, *& sequent. Galganet. de Condit. part. 2. cap. 5. quæst. 3. num. 1. Dondeus consult. 8. num. 10. Mans. Consult. 338. num. 24.*, & cum aliis *mea Decisio §. 8.*

Accedebat non potuisse in dubium revocari pœnalitatem præcepti, inspecta ipsa præterea dispositionis indole. Testator quippè sine ulla pœnitus nubendi obligatione hæreditatem suam nomine Primogenituræ Successoribus attribuit, nec nisi per caput separatum dein illis imposuit controversum onus. In vim propterea Dispositionis, qua adscribitur hæreditas, nequit ambigi, quin hæredes habere sibi debuerint integrum Successionis compendium absque ulla relatione ad onus Matrimonii in Familia Sparretti eo ipso, quod immunem a præfato gravamine jam detulerat hæreditatem. Haud itaque spe lucri dein allecti dici possunt ad designatas Nuptias, at potius compulsi per illationem pœnæ, quæ verè infertur, ubi emolumento quis carere debeat perfectè antea quæsito, tametsi Testator nequaquam expresserit pœnæ nomen, veluti cohæsivè ad theoricam *Aretini in leg. Titia num. 3. ff. de verbor. obligat.* communiter tradunt *Altograd. consf. 84. num. 6. lib. primo*, aliique relati in præterita Decisione §. 9. quibus consonant *de Marin. Resolut. Jur. lib. primo cap. 244. sub num. 13.*, *& Rot. in Avenion. Immissionis super Bonis Sybillæ de Martin. 26. Junii 1734. §. Eademque coram bon. mem. Horrach.* 15 16

Pugnant invicem profectò, nèc vel mente fingi poterit, quod Successores in Primogenitura Pavoni censeantur illecti spe cessantis lucri fructuum hæreditatis pro quota *scut. 9000.*, & quod præcedenter fuerit iisdem delata libera ab hujusmodi Nuptiarum onere perceptio omnium redditutum, qui esse ita debuerant de illorum omnino dominio. Per hanc namque dispositionis speciem palam 17 illicò fiebat Testatorem non invitasse ad optata Matrimonia spe cessantis lucri jam delati absque conditio-

ligatio qualiscumque sive imposita,
24 sive suscepta de solvenda pœna propter non impletam promissi Matrimonii fidem, inefficax sit, prout ex supra allegatis, & firmavit *Rota in Tuden. Sponsalium* 20. *Januarii* 1747. §. *Rectè cor. Eminentissimo D. Card. Millino*, & *in Colonien. Sponsalium super pœna Imperialium* 2000. 3. *Martii* 1752. §. 5. *coram Reverendissimo Molino Episcopo Brixiensi*.

Momenti postremo neque habet, quod Testator spem dederit Joanni Antonio Sparretti = *Di fargli godere il mio* = prout ex asserto quodam Epistolio, quasi proindè censeatur legasse scut. 1000. ipsius Descendentibus, & proximioribus Consanguineis in eventum, quo hæredes non obsequerentur præcepto nubendi, & eo etiam magis, quia de dispositione agitur Testatoris Collateralis, cui esse debuit largius arbitrium imponendi onera suo hæredi; Quandoquidem omissa disquisitione, num quidquam probet Epistolium, hoc unum erat rem fore definiendam juxta voluntatem solemniter panditam in Tabulis
25 Testamentariis, in quibus de asserto legato scut. 1000. nullum extat vestigium, *ad Text. in leg. Si Testamentum Cod. de Instit.*, & *Substit.*, & *leg. Circa ff. de Hæredibus Instit.* Pro eo autem, quod attinet Petrum Franciscum Seniorem Pavoni fuisse Collateralem, non ideò, ratione largioris arbitrii in disponendo de sua hæredita-
26 te, potuit metu pœnæ hæredem cogere ad Connubia cum certo Personarum genere contra providam utriusque Juris sanctionem.

Et ita relatione in cæteris habita ad præcedentem Decisionem Utraque &c.

EADEM CORAM EODEM

Super novo Mandato.

Veneris 13. *Februar.* 1756.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decis. 33.

DECIS. XXXV.

RO restitutione in integrum, juxta vota Marini Pavoni, adversus rem judicatam editam favore Flaminiæ Sparretti cum rescripserit Sacrum Auditorium in Rota, diei 9. Junii superioris anni, ex iisdem rationum momentis censuit quoque non esse locum præstationi *scut.* 1000. favore Nicolaæ, & Catharinæ Sparretti, sive Seraphini Sparretti earum Patris, nec consequenter esse relaxandum pro illis mandatum, prout firmat altera tunc à me evulgata Decisio. Sub præsidio itaque novæ Audientiæ concessæ quoad utramque Decisionem, postquam fuit hoc mane disputatum de viribus resolutionis super restitutione in integrum, requisivi etiam DD. super altero Dubio continente actionem pro novo Mandato instructam à Seraphino Sparretti nomine Nicolaæ, & Catharinæ Filiarum, ad effectum assequendi numerationem scut. 1000. contra Marinum Pavoni modernum possessorem Primogenituræ Pavoni, & nil sanè hæsitarunt, quin persisterent *in Decisis*.

Semelac enim actio promota adversus Marinum Pavoni unico illo nitebatur fundamento, cui inhæsit res judicata, quod nimirum Petrus Franciscus Senior Pavoni suo obstrinxit præcepto Successores in Primogenitura à se condita ad Nuptias non contrahendas extra Familiam Sparretti comminata pœna solvendi scut. 1000. favore Personæ Matrimonio aptæ ex dicta Familia; Consequens utiquè esse debuit, ut firmata præcepti inefficacia in contemporanea Decisione super restitutione in integrum, eadem ipsæ rationes

tiones illic deductæ, ad quas Domini habuerunt relationem, arceant, submoveantque actionem pariter pro novo Mandato.

Et ita &c. Utraque &c.

R. P. D. PENNA

Taurinen. Matrimonii.

Die Mercurii 24. Januar. 1590.

SUMMARIUM

1 *DEflorans Virginem tenetur eam dotare.*

3. 4 *Deflorans Virginem tenetur eam dotare, aut illam ducere Uxorem, vel quærere Maritum æqualem, cui nubat.*

Quod intellige, ut n. 9.

6. 7 *Deflorans Virginem satisfacit vel ducendo, vel dotando, non tamen utrumque copulativè.*

8. 9 *Deflorantí Virginem non præcisè, sed causativè præcipitur, ut eam ducat Uxorem.*

10 *Deflorata Virgo semper præsumitur seducta.*

11 *Onus probandi incumbit allegantí Mulierem non esse Virginem.*

12 *Promissio facta in carceribus non præsumitur spontanea.*

DECIS. XXXVI.

Alias dec. 74. inter impress. cor. eod.

Ad Vot. VII. num. 50.

OANNES (*a*) Philippus Boninus Allasynam Mojam Puellam viripotentem defloravit, cui postmodum die 14. Januarii 1588. in carceri-
2 bus existens, de abortu accusatus, per Chirographum manu propria subscriptum, se illam ducturnm Uxorem promisit, dummodo objecti sibi criminis abolitio a Principe impetraretur.

Allasyna coram Ordinario Taurinen. Boninum convenit, ut se dotaret, & Uxorem duceret.

Ordinarius Boninum ad eam ducendam (*b*) aut dotandam condemnavit, quam Sententiam in gradu appellationis Nuntius Apostolicus confirmavit.

Causa introducta in Rota, præmissis quibusdam præsuppositis, dubitavi, an Boninus Allasynam Uxorem ducere, aut dotare teneretur.

Et Domini quantum ad secundam dubii partem concorditer tenuerunt obligari Boninum ad Allasynam do- 2
tandam per textum, ubi omnes *in Cap. 1. & 2. de Adulter. S. Antoninus in Summ. part. 2. tit. 5. cap. 6. §. 1. Covarr. lib. 4. Decretal. cap. 6. §. 8. num. 15. Anton. Gomez in l. 80. Tauri num. 8. Joann. Gutierrez lib. 1. canonicar. quæst. cap. 37. Bernardinus Diaz in pract. crim. canon. cap. 77.*

Quod si Boninus duxerit, satis esse constituere Puellæ defloratæ dotem, quam juxta qualitatem Puellæ, & consuetudinem regionis foret ha- 3
bitura, ut conformiter censent precitati Doctores, sin autem renuendas nuptias putaverit, juxta dispositiones *Cap. 2. de Adult.* tunc teneri Boninum ad supplendum illud, quo plus indiget corrupta ad inveniendum Vi- 4
rum sibi æqualem *Abbas antiquus in d. Cap. 1. de Adult.* ubi *Joan. Andr. num. 9. in fine Anchar. n. 6. notab. 6. Panormit. num. 4. Covar. lib. 4. Decret. cap. 6. §. 8. num. 15.*, & alii paulò ante relati: quia non est dubium, quin per Deflorationem deterior sit facta Puella, & ideo majori dote indiget ad inveniendum Virum sibi æqualem, & Deflorantem, qui causam damni dedit, teneri ad illud compensandum.

Cessabit verò illud augmentum quando corrupta, eum dote consueta dari Virginibus, potest consequi, 5
aut consequitur Maritum sibi æqualem *Covarr. ubi supra*, quod est de mente Scribentium *in dict. Cap. 1. & 2. de Adulter.*

Quantum ad primam partem dubi

(*a*) *Hæc Decisio habetur impressa per Farinacc. post tom. 1. consf. dec. 74.* (*b*) *Adde Rot in una Petentina Matrimonii 28. Jun. 1593. cor. Justo impress. per Farinac. post tom. 2. consf. dec. 73. n. 4.*

bii Domini etiam conformiter censuerunt Boninum præcisè, & absolutè non
6 esse cogendum ad Allasynam ducendam juxta *Cap.* 2. *de Adult.* ubi præceptum de ducenda, & dotanda Virgine deflorata, non ponitur copulativè ut in *Cap.*1. sed disjunctivè. Tametsi enim veteres Canonistæ *Innoc. Hostiens.* & hoc secuti *Ant. de Butr.*, *Zabarella*, & plerique alii *in dicto Cap.* 1. *de Adult.* tenuerint Defloratorem etiam invitum Judicis auctoritate cogendum ad Matrimonium contrahendum, speciale ibi esse, dicentes ratione debiti, ut quis invitus Nuptias inire cogatur.

Nihilominus contrariam senten-
7 tiam usu Judiciorum receptam testantur *Ant. Gomez ad l.*80. *Tauri num.*8. *vers. Sed his non obstantibus Julius Clarus in* §. *Stuprum num.*3. *vers. Sed quæro quæ sit pœna* sentit *Panormit. in d. Cap.*1. *de Adult. Covarr. Joann. Guttier. S. Antoninus* & alii paulò ante relati per textum in *Cap.*2. *de Adulter.* per quem temperatur dispositio *Cap.* 1. jubentis Virginem defloratam & ducendam, & dotandam simul: nam ex illis duobus Capitibus simul junctis Domini censuerunt hanc deduci sententiam menti Legislatoris conformem, ut qui Virginem deflo-
8 ravit, cum ea præcisè Matrimonium contrahere non compellatur, sed causativè *Anch. in d. Cap.* 1. *de Adulter. notab.* 5. *num.* 5. ubi *Marian. Socin. num.* 13. *in fin. vers. Sed adverte*, idem *Marian. c.* 2. *eod. tit. notab.*2. *n.*3., & *S. Anton. in Sum. par.*2. *tit.*5. *c.* 6. §. 1. *vers. Hodie autem sic ponitur*, *Ruin. cons.*189. *num.* 8. *lib.* 2. *Joann. Guttier. lib.*1. *canonicar. c.*37. *numero* 11.

Nec obstat si dicatur, quod *Cap.* 1. *de Adult.* est desumptum ex
9 veteri Testamento *Exod. Cap.*22., ubi recensetur inter præcepta judicialia, quod cum fuerit relatum in Jus Canonicum per potestatem habentem, debet precisè servari *S. Thomas.* 1. & 2. *quæst.* 104. *art.* 3. *Silvester. in Summa verb. Luxuria quæst.* 5. *Imola in Cap. Cum tanta num.* 7. & 8. *de consuetudin. Parisius cons.* 68. incip. *Dubium exoritur n.*106. *lib.*4. & ideo Boninus tenebitur præcisè ad utrumque.

Quoniam dixerunt Domini, quod cum idem Legislator, qui in corpus Juris Canonici reduxit, & vivificavit illud præceptum ex veteri Testamento, quod alias erat mortuum, statim *in eodem titulo de Adulteriis in Cap.*2. apposuerit aliam dispositionem cum disjunctione, censetur voluisse præceptum *Cap.* 1. observandum cum illa qualitate, de qua in *Cap.*2., ut scilicet Deflorans Virginem teneatur illam ducere, & dotare: aut si renuendum putaverit, patiatur pœnas de quibus in *Cap.*2.

Quod objiciebatur ex *Grato consil.*43. *num.*31. *lib.*2. nempè non esse locum dispositioni *Cap.* 1. & 2. *de Adult.* nisi tria potissimum copulativè concurrant; primum Virum seduxisse; secundum stuprasse: tertium Puellam fuisse Virginem; non putabant Domini satis tutum, nam quantum ad primum, licet Vir asserat se non seduxisse, semper in dubio seducta Puella præsumitur *Ruinus d. cons.*189. 10
num. 9. *lib.*2. Canonistæ in *d. Cap.* 1. *de Adult.* & est communis opinio *Joan. Guttier. lib.* 1. *canonicar. quæst. cap.* 37. *num.* 11.

Secundum de Stupro per Boninum commisso non negabatur a partibus.

Tertium de Virginitate Allasynæ, si illam negaret Boninus, ei incumberet onus probandi: quia in dubio Puella 11
Virgo præsumitur, sicut Virgo nascitur, juxta communem sententiam *Panormitani in Cap.* 1. *de Adulter. n.* 5. *Jul. Clar. in* §. *Stuprum num.*4. *vers. Sed pone quod Stuprator*.

Promissio facta per Boninum de Allasyna ducenda non videbatur multum urgere; tùm quia conditionalis, & deficiente conditione non 12
habet locum *Cap.* 1. *de Sponsalibus l. Qui promittit ff. de condict. indebit.* tùm quia facta in carceribus, quæ propterea minus spontanea videbatur. *Parisius cons.*160. *lib.*4.

Super aliis, si opus fuerit partes audiantur.

EMI.

EMINENTISSIMO CINCIO

Pampilonen. Sponsalium

Veneris 6. Decemb. 1726.

ARGUMENTUM

Deficiente verificatione Sponsalium non est locus coactioni.

SUMMARIUM

1 F*Acti species*, *&* num. seqq.

4 *Sponsalia, quia adimunt nativam libertatem, & perpetuum Conjugatis servitutis vinculum injiciunt, undiquè rigorosam, & concludentissimam exigunt probationem.*

5 *Sponsalia, & stuprum non probantur per depositionem unius ex assertis Contrahentibus*, *&* n. seq.

7 *Fortius si ante depositionem unius super promissione matrimonii, ac prætenso stupro, alter utrumque judicialiter negaverit.*

8 *Maximè si in illius depositione adsit contrarietas in circumstantia substantiali.*

9 *Testes deponentes de auditu non proprio, sed alieno non probant.*

10 *Eo magis si deponant de auditu ab Actore, seu ab ejus Consanguineis.*

11 *In mutuo consensu, & reciproca promissione futurarum nuptiarum Sponsalia consistunt.*

12 *Testis unicus non probat.*

13 *Testis unicus Consanguineus, & magna cum eo, pro quo deponit, necessitudine conjunctus ad ejus favorem non probat.*

14 *Nec Testis sibi contrarius, & varius.*

15 *Nec Testis contrarius confessioni ejus, pro quo deponit.*

16 *Testibus deponentibus de auditu proprio plenè est deferendum.*

17 *Stuprum de per se non inducit obligationem desponsandi, sed ad perficienda sponsalia requiritur mutua promissio, & consensus.*

18 *Ex Sententia cogente stuprantem ad nubendum, vel dotandum resultat in stupro non intervenisse Sponsalia.*

19 *Qui cum promissione matrimonii stupravit feminam, cogi debet ad eam desponsandam tàm de Jure Divino, quàm Canonico.*

20 *Confessio Stupratæ, ejusque Matris, ac Fratris, quod assertus Stuprator potest cum aliis contrahere Matrimonium, excludit concubitum cum asserta Stuprata sub fide Matrimonii.*

21 *Non existentibus Sponsalibus, Stuprator cogi non potest ad contrahendum Matrimonium cum Stuprata.*

22 *Probatis sponsalibus si aliqua justa, & rationabilis causa concurrat, abstinendum est a coactione Matrimonii, quia Nuptiæ per vim contractæ ut plurimum infelices, & perniciosos exitus sortiuntur.*

23 *Justæ causæ sunt Carceratio stupratis ad querelam stupratæ; obstantæ litis subsistentio pro exclusione sponsalium coram Ordinario, coram Judice appellationis, & coram Sac. Rota, ac objectivæ exceptiones per Stupratem oppositæ circa notalia, & honestatem mulieris.*

24 *Ex quibus omnibus odii irreconciliabilis semina præsumuntur exorta.*

25 *Juramenti vinculum non adeo firmat Sponsalia, ut ex justa causa ab eis recedere non liceat.*

26 *Si Sponsalia non fuerint jurata, quæcumque causa minus urgens sufficit ad evitandam coactionem.*

DECIS. XXXVII.

Ad Vot. VII. n. 61.

UB fide Matrimonii prætendens Maria Anna Suescunse se fuisse defloratam à Martino Josepho Gil, ac prægnantem remansisse, querelam exposuit apud Judicem Laicum, exindè verò comparendo in Curia Episcopali Pampilonen. obicem præstitit, ne deveniretur ad effectuationem Matrimonii, quod d. Martinus contrahere inten-

tendebat cum Maria Guerrero, petens
insuper cogi, & compelli Stuprantem
ad exequenda asserta Sponsalia cum
ipsa contracta. Absoluto autem judi-
2 cio criminali per sententiam Curiæ
Laicalis Pampilonen., & alteram Re-
gii Consilii, condemnantes prædictum
Martinum ad desponsandum, vel do-
tandum, successivè eadem Maria An-
na obtinuit in d. Curia Episcopali aliam
favorabilem Sententiam, qua pronun-
ciatum fuit constare de Sponsalibus, ac
ad eorum adimplementum Martinum
esse compellendum etiàm sub censu-
ris; cumque hujusmodi judicatum re-
vocatum fuerit in Curia Archiepisco-
pali Burgen., idcircò in vim commissio-
3 nis appellationis, delegata mihi ulte-
riori Causæ cognitione, dedi dubium
*An constet de Sponsalibus, itaut sit lo-
cus coactioni* = quod in hodierna au-
dientia, non curante d. Maria Anna
deducere jura sua, resolutum fuit *pro
Informante*, nempè *Negativè*.

Deficit enim verificatio Sponsa-
lium, quæ tamen cum adimant nati-
vam libertatem, & perpetuum Con-
4 jugalis servitutis vinculum injiciant,
undique rigorosam, & concludentissi-
mam exigunt probationem, juxta
*Glos. notabilem in Cap. Mulieri verb.
Absolutio in fine de jure juran. Sanchez
de matrim. lib. 1. disput. 36. n. 3. Rot.
dec. 207. num. 1. part. 1. decis. 471.
num. 2. par. 2. decis. 242. n. 3. par. 14.
decis. 267. num. 1. part. 18. recent.,
Panimoll. decis. 23. num. 3. Rot. coram
Cels. decis. 374. num. 1. coram Dunoz.
Junior. decis. 296. num. 1. & 2. in Ba-
ren. Sponsalium 26. Junii 1711. §. Exi-
stimarunt coram bon. mem. Lancetta*.

Nec probatio hujusmodi resulta-
re visa est, vel ex depositione prædi-
ctæ Mariæ Annæ, vel ex Testibus pro
ejus parte examinatis; Nàm deposi-
tio Mulieris, licèt juramento firma-
ta, nullo modo venit attendenda, cum
5 regula generalis, quod nemo dicendi
Testimonium facultatem habeat in re
propria *ad Text. in l. Omnibus l. Nullus
Cod. de Testib.*, multò magis procedit,
ubi quæstio sit de Sponsalibus, ob ser-
6 vitutem Matrimonii, in quam reduci-
tur Sponsus, ut post *Gloss. in Cap. Mu-
lieri verb. Absolutio in fine de jur. ju-
rando* firmat *Rota in Colonien. Matri-
monii 21. Junii 1709. § Eòque vali-
dius coram Emo D. Card. Falconerio*;
Fortiùs quià antequàm d. Maria Anna
deponeret super promissione Matrimo-
nii, ac prætenso Stupro, jam Marti-
nus utrumque judicialiter negaverat, 7
ideòque eò minus deferendum est ejus
depositioni, ut prosequitur *Rot. in
d. Colonien. Matrimonii 21. Junii 1709.
§. Nàm quidquid cor. Emo D. Card. Fal-
conerio*, quæ si ulteriùs constans non
fuit in ordine ad tempus primi Concu-
bitus, sivè Stupri, dùm id, quod ex-
posuit in querela criminali apud Judi-
cem Laicum differt ab examine forma-
li, cui se submisit coram Ordinario
Loci, hæc sola contrarietas in circum-
stantia tàm substantiali operatur, ut
nullam promereatur fidem *leg. Qui fal-* 8
*sè, vel variè ff. de Testib. Vermigl.
consil. 117. num. 3. versic. Nec obstat,
Prat. respons. criminal. 20. num. 38.,
Mantic. decis. 124 num. 13.*

Testes verò per Mariam Annam
inducti, nequidèm faciunt probatio-
nem, cum uno excepto, nempè Joa-
chim de Archarate, omnes deponant 9
de auditu non proprio, sed alieno, ad
tradita per *Andreol. contr. 256. n. 15.
Rot. dec. 103. n. 26. par. 10. dec. 553.
num. 8. par. 18. rec.*, & *in Cæsenaten.
Successionis 14. Januarii proximi præ-
teriti §. Assumpsit cor. Me*, & in ter-
minis Sponsalium *Rot. cor. Dunoz. Jun.
dec. 296. num. 6.*, & *in d. Baren. Spon-
salium 26. Jun. 1711. §. Constitit cor.
bon. mem. Lancetta*; Eò magis, quia
deponunt de auditu, vel ab ipsa Ma-
ria Anna, vel ab ejus Consangui-
neis, ideòque minuitur fides nullate- 10
nùs præstanda Testibus, quorum sui re-
pellunt Auctores, *ut ex Text in Cap.
Licèt ex quadam 47. de Testib.* firmant
*Conciol. allegat. 1. num. 22., Farinac.
de testib. quæst. 69. num. 85. cum sequ.
Calvin. de æquit. lib. 1. cap. 30. n. 27.
Rot. coram Gregor. decis. 570. n. 2.*

Absque eo quod fundamentum
fieri valeat in depositione Joachim de
Archarate; quoniam ubi etiam hic
Testis concluderet mutuum consen- 11
sum, & promissionem reciprocam fu-
turarum Nuptiarum, in quo consistunt
Sponsalia *Guttier. de Matrim. cap. 4.
n. 6.*

num.6. Molin de controv.disput.294. num.9., Sanchez de Matrim. lib.1. disput.9. num. 1. & seq. Card. de Luc. de Matrim. disc.8. n.8.Sperell.dec.95. num.1., & 10., & in d.Baren. Sponsalium 26. Junii §. Advertendo cor. bon.mem. Lancetta; Nihilominùs non esset standum ejus depositioni, tùm
12 quià est unicus juxta text. in d. Cap. Licèt de Testib., Sanchez de Matrim. lib.8. disp.36. n.13. Panimoll. dec. 23. num.5. Rot. dec.132. num.18. par. 17. rec., & in d.Colonien.Matrimonii 21. Jun.1709. cor. Emo D. Card. Falconerio; Tùm quià est Consanguineus, &
13 magna cum Muliere necessitudine conjunctus Cap.Super eo il 2.de Testib. Bero cons.4. n.22. lib.2. Rot. dec.207. num.4.par.1.rec. & cor. Dunozz.Jun. dec.296. num.3. & 5.; Tùm deniquè quià non solum est sibi contrarius; & varius circa promissionem Matrimonii, super qua non concordant primum, & secundum examen, adeoùt stante hac varietate per Judices Laicos mulctatus extiterit in libris 100.,
14 sed insuper contradicit confessioni ejusdem Mariæ Annæ respectu temporis primæ promissionis Sponsalium, ut in terminis contrarietatis, & varietatis depositionum monet Text. in Cap.Licèt causam de probat.Menoch.de arbitr. Judic. lib. 2. cas.108., Farinacc. de Testib. qu.66. num.13., & de contra-
15 dictione confessioni Partis Rot.cor.Buratt. decis.317. num.8.,coram Cels. decis.40. num.16., & post Torr. de pact. futur.success. decis.23.num.11.dec.58. num.13. & decis.97. num.12.

Promissio itaquè, & spes data futuri Matrimonii, quæ ex hùcusque deductis probata non remanet, multò minùs argui potest ex Stupro per dictam Mariam Annam passo; Nàm,quidquid sit de veritate deflorationis, adversùs quam plura deducebantur per Defensorem Martini,& signanter quod eadem Maria Anna, & ejus Mater antè expositionem querelæ, prætensum Stuprum constantissimè denegarunt,ut concorditèr deponunt quamplures te-
16 stes, quibus tamquàm deponentibus de auditu proprio plenè deferendum esse monet Gloss. in l. Si arbiter vers. Quibuslibet ff. de probat.,Bursat.consil. 366. n. 1. Menoch. de arbitr. Jud. cas.475. num.15. Emer.Jun. decis.66. num.3. & dec.763. num.2., illa adhùc admissa, non exindè sequebatur adfuisse Sponsalia, cùm ad ea perficienda requiratur mutua promissio,& consensus, sine quo concubitus de per se nihil operatur,nèc efficax est ad indu- 17
cendam obligationem desponsandi, ut probat text. in Cap.Tua nos.26. §.Nos autèm de Sponsal., Can. Sufficiat 27. quæst.2. Rot.decis.471.num.1. & sequ. part.2., decis.163. num.9. part.9. recen., Cels. decis.374. num.3. in fin., & in dicta Colonien. Matrimonii 21. Junii 1709. §. Injustè, & per tot. coram Emo D. Card. Falconerio.

Et quod reverà nullo modo intercessissent Sponsalia, resultat ex tenore ipsarum Sententiarum, quas MariaAnna reportavit in judicio criminali cogentium Martinum alternativè 18
ad desponsandum, vel dotandum juxtà text. in Cap.2. de Adulter., cujus dispositio habet locum in Stupro simplici, non autem in Stupro qualificato, prævia fide data de Matrimonio contrahendo, quo supposito Martinus cogi debuisset ad desponsandum, sive 19
attendatur JusDivinum Exod.,& Deuternom. utrobique cap.22., sive PontificiumCap.Ex literis de Sponsal.Abb. in Cap.1. num. 6. de Adulter., & in Cap. Cum causa num. 4. de Rapt. Sanchez de Matrimon. lib. 1. disputat. 4. num.1., Clarlin. controvers. forens. cap.174. num.58., Panimoll. dec. 23. num.24. ,Rot. coram Cavaler. dec.421. num.1., in recent. decis.163. num.23. part.9., & dec.767. num.2. part.19. Rot. apud Cardin. de Luc. de Dot. decis.41. num.4. lib.6. tom.1., & dec.7. num. 5. de Matrimon. lib. 14. tom.2., Accedente præterea, quod tàm dicta Maria Anna, quàm ejus Mater, & Germanus Frater moniti de Sponsalibus, quæ idem Martinus tractabat cum Maria Guerrero, ingenuè declararunt d.Martinum liberè cum aliis contrahere posse, quià nulla obligatione desponsandi d. Mariam Annam obstrictus reperiebatur, undè magis magisque excluditur prætensa effectuatio 20
concubitus sub fide Matrimonii Rot. in dicta Colonien. Matrimonii 21.Junii 1709.

nii 1709. §. *In hypotheſi coram Emi-
nentiſſimo D. Cardin. Falconerio*.
Et hinc nulla urgebat neceſſitas
progrediendi ad examen alterius in-
ſpectionis, an nempè ſit locus coa-
ctioni juxta ſecundam dubii partem,
cùm deficiente probatione, & non exi-
ſtentibus Sponſalibus, numquam in-
21 tret obligatio contrahendi per verba
de præſenti *Cap. Ex literis il ſecondo
Cap. Requiſivit, & Cap. Sicut de Spon-
ſil. Ferrett. conſ.* 171. *per tot.*, *Rot.
coram Cavaler. dec.* 415. *n.* 1., *coram
Priolo deciſ.* 89. *n.* 1., *coram Celſ. de-
ciſ.* 374. *n.* 2., *& in Albanen. Spon-
ſalium ſuper Cenſuris* 10. *Decembris*
1710. *per tot. coram bon. mem. Anſal-
do*; Verùm, proùt duo ex DD. ani-
madvertebant, ne quidem probatis
Sponſalibus cogi potuiſſet Martinus
ad Nuptias, quià concurrente aliqua
juſta, & rationabili cauſa, abſtinen-
dum eſt à coactione Matrimonii, cùm
22 Nuptiæ per vim contractæ, ut pluri-
mum infelices, & pernicioſos exitus
ſortiantur *Cap. Ex literis il ſecondo,
& Cap. Requiſivit de Sponſal.*, *San-
chez de Matr. diſp.* 10. *n.* 10. *verſ. Quar-
to limita, & diſput.* 29. *n.* 4. *verſ. Pro-
batur autem lib.* 1. *Seraphin. dec.* 893.
num 33. *Burat. deciſ.* 311. *n.* 2.; *Gre-
gor. deciſ.* 376. *num.* 5. *verſ. Et licèt*
ibique *Adden. num.* 9., *Pamphil. de-
ciſ.* 96. *num.* 1., *Duran. deciſ.* 242. *n.* 1.,
& ſequ., in recent. deciſ. 19. *num.* 2.,
& 3. *part.* 10., *& deciſ.* 185. *à num.* 1.
ad 4. *part.* 14.
Omiſſis enim aliis cauſis, ſufficere
in præſenti videbatur carceratio,
quàm Martinus paſſus eſt occaſione
23 querelæ ſuper Stupro per Mariam An-
nam porrectæ, pervicacis, & obſtina-
tæ litis ſubſtentatio pro excluſione
Sponſalium tàm coram Ordinario Pam-
pilonen., quàm in Curia Metropolita-
na Burgen., & in Sacro Auditorio, ac
denique objectivæ exceptiones per di-
ctum Martinum oppoſitæ circà Nata-
lia, & honeſtatem Mariæ Annæ, ex
24 quibus omnibus odii adeò irreconci-
liabilis ſemina præſumuntur exorta;
ut in caſu Matrimonii per compulſum
cenſurarum ineundi, periculum gra-
vium ſcandalorum ſit veriſimiliter per-
timeſcendum, ac ideò longè meliùs
reputatur à coactione deſiſtere, ad no-
tata *per DD. in Cap. Ex literis de Spon-
ſal., & Matrim. Gabr. conſ.* 186. *n.* 7.,
& ſeqq. lib. 2., *Ciarlin. controv. lib.* 3.
cap. 174. *num.* 79., *Dunoz. Junior. de-
ciſ.* 296. *num.* 9. *&* 10. *Celſ. dec.* 374.
num. 7., *Cavaler. deciſ.* 447. *num.* 4.,
Duran. deciſ. 242. *num.* 12., *in recent.
dec.* 207. *n.* 9. *par.* 1. *dec.* 195. *n.* 4., *&
dec.* 242. *n.* 13. *par.* 14.; *& Rot. in dict.
Baren. Sponſalium* 26. *Junii* 1711.
§. *Quibus coram bon. mem. Lancetta*.
Quæ ſane concluſio, ſi à DD.
communiter amplectitur, quamvis
Sponſalia fuerint jurata, cùm vincu-
lum juramenti non adeò firmet Spon-
ſalia, ut non liceat ab eis recedere 25
juſta accedente cauſa *Cap. Propterea
de Sponſal.*, *Menoch. conſil.* 786. *n.* 10.,
& 13., *Surd. conſil.* 364. *num.* 7., *Se-
raphin. deciſ.* 1112. *num.* 4. *& dec.* 1258.
num. 5., *Coccin. deciſ.* 437. *num.* 1., *&
ſequ.*, *Cavaler. deciſ.* 447. *n.* 1., *Gre-
gor. dec.* 376. *n.* 5. ibique *Adden. n.* 9.,
potiori jure vindicat ſibi locum, ubi,
proùt in hypotheſi, prætenſa Sponſa-
lia non ſint juramento firmata, in qui-
bus terminis quæcumque cauſa etiam
minùs urgens ſufficit ad effectum evi- 26
tandi coactionem *Abb. in Cap. Requi-
ſivit num.* 6. *in fin. de Sponſal.*, *Gabr.
conſil.* 186. *num.* 10. *vol.* 2., *Panimoll.
deciſ.* 23. *num.* 18., *Adden. ad Pamphil.
dec.* 96. *num.* 10. *verſ. Eò fortiùs*, *Rot.
coram Cavaler. deciſ.* 467. *n.* 3., *cor.
Dunoz. Jun. dec.* 296. *n.* 12., *in recen.
dec.* 19. *num.* 30. *par.* 10. *& deciſ.* 185.
num. 6. *par.* 14.
Et ità altera tantùm &c.

R. P. D. L A N A

Tarentina Sponſalium.

Ven. 30. *Junii* 1747.

A R G U M E N T U M

Sponſalium probatio ad cogendum alterum prætenſum Sponſum ad illorum implementum debet eſſe plena, & concludens.

S U M M A R I U M

1 F*acti ſpecies*.
2 *Sponſalium probatio debet eſſe plena, & concludens*.

3 *Sponsalia non probant Testes de auditu a Personis incognitis.*

4 *Ex actu æquivoce probatus non remanet Sponsalium contractus.*

5 *Ad perfectionem Sponsaliam requiritur certa, & determinata voluntas non jocosis, sed seriis actibus explicata.*

6 *Verba* = Mogliera mi può essere = *exprimunt possibilitatem Matrimonii, non positivam illius promissionem.*

7 *Testis, qui favet exclusioni Sponsalium, ab illorum probatione rejici debet in casu.*

8 *Verba, quæ non concludunt consensum voltitum de præsenti, sed quoddam desiderium contrahendi Sponsalia, non sufficiunt ad effectum coactionis.*

9 *Testes singulares Sponsalia non probant.*

10 *Non dicuntur verificata Sponsalia nisi constet de mutua utriusque Sponsi repromissione.*

D E C I S. XXXVIII.

Ad Vot. VII. num. 61.

Ajetana Carriero sub ideato supposito, quòd inter ipsam, & Paulum Franciscum Conservam fuissent inita Sponsalia per verba de futuro, adivit Tribunal Archiepiscopi Tarentini, imploravitque ab eo omnia Juris remedia prò coactione ejusdem Pauli ad Matrimonium contrahendum, ad quem effectum, examinatis ex parte Mulieris nonnullis Testibus, eorumque examine maturè discusso, per Sententiam Vicarii Generalis illius Curiæ declaratum fuit non constare de assertis Sponsalibus; Quæ quidem Sententia in gradu appellationis a Muliere interpositæ ad Tribunal A.C. confirmari promeruit, mediante alia Sententia R. P. D. Cincii; Undè delata hujusmodi Causa appellationis ad nostrum Sacrum Auditorium, mihique directa commissione, exquisivi hodiè a Dominis meis = *An constet de Sponsalibus* = Qui responsum mihi
præbuerunt = *Negative* = ex defectu
probationis eorumdem Sponsalium
cum Paulo Francisco, quæ in propo- 2
sito debet esse plena, & concludens,
*ad text. in Cap. primo de Clandest.
Desponsat., Sanchez de Matrim. lib. 1.
disput. 36. num. 13., Paris. cons. 59.
num. 9. lib. 4., Alexan. cons. 144. n. 4.*
præsertim *in fin. lib. 2.*, & dixit *Rot.
coram Seraphin. decis. 999. num. 1. &
coram Buratt. decis. 763. num. 8.*, ibique
*Adden. litt. B., & in Surrentina
Sponsalium 8. Februarii 1730. §. Propterea
coram Harrach, & in Amerina
Sponsalium 22. Novembris 1737.
§. Siquidem coram cl. mem. Card. Calcagnino.*

Talis autem non videbatur ea,
quæ desumitur ex depositione omnium
Testium ad probandum Sponsalia à
Cajetana inductorum; Primus siquidem
deponit de promissione Pauli ex
auditu a Personis incognitis, ut ibi = 3
*Rispetto alla parola depenge averlo
inteso da Uomini di Campagna, che
Francesco Paolo Conserva abbia dato
alla medema Gaetana una tal parola
di Matrimonio &c.* = & sic nullum
gradum probationis constituit =, *Cap.
Licet ex quadam de Testib., Lotter. de
re benefic. lib. 3. quæst. 20. num. 84.,
Tondut. de Pension. cap. 14. num. 11.
& 12., Rota dec. 194. n. 18. part. 18.,
dec. 292. num. 11. part. 19. recent., coram
Bichio decis. 202. num. 12., &
decis. 10. num. 8. coram Falconer. de
Servitut.*

Alter vero Testis deponens de
confidentiali colloquio habito inter
Paulum, & ipsam solam Cajetanam, sic
ait = *In vederli io da solo a sola, li
domandai, che è tanta confidenza? A
tal domanda l'istesso Paolo Francesco
&c. colla bocca a riso mi rispose =
Mogliera mi puol' essere &c.* = Hæc sanè
Pauli responsio subridendo, & per
jocum data, nihil certitudinaliter concludit,
sufficitque, quod sit actus 4
æquivocus, ad hoc ut contractum
Sponsalium probare nequeat, ad quorum
perfectionem requiritur certa, &
determinata voluntas, non jocosis, 5
sed seriis actibus explicata *Leg. prima
ff. de Sponsal., Sanchez de Matrim.
lib. 1. disput. 5. num. 1. Molin. de Rit.
nupt.*

nupt. lib primo compar. prima num. 25. *in princip.*, *Card. de Luc. de Matrim. disc.* 8. *num.* 8., *& seqq.*, *Rot. coram Zarat. dec.* 108. *num.* 21.; Præsertim quia verba illa = *Mogliera mi puol' essere* = nil aliud exprimunt, quam
6 possibilitatem Matrimonii, non autem positivam illius promissionem, *Piton. discept. Eccles.* 52. *num.* 74. cum aliis cumulatis per *Rot. in rec. decis.* 267. *n.* 5. *par.* 18. *tom. primo*.

Tertius verò Testis, qui deposuit Paulum, ob deficientiam consensus Parentum, Matrimonium contrahere nequivisse, cum potiùs faveat
7 exclusioni Sponsalium, quàm illorum probationi, ideò venit omninò rejiciendus, ad tradita per *Piton. discept. Eccles.* 52. *numer.* 85. *tom.* 2., *Rot. decis.* 187. *num.* 2. *part.* 2., *& dec.* 493. *num.* 45., *& seqq. part.* 1. *tom.* 2. *rec.*

Denique verba illa = *Se Gaetana vuol' essere affidata, lo l' affidarò* = quę quartus Testis asseruit fuisse a Paulo prolata, nullatenùs Sponsalia concludere valent, quia non inducunt consensum volitum de præsenti, sed
8 solùm ostendunt quoddam desiderium Sponsalia contrahendi cæteroquin insufficiens ad effectum coactionis, ut in terminis respondit *Rot. coram Lancett. dec.* 682. *num.* 6.

His accedit, quod omnes supra memorati Testes sunt in eorum dictis
9 singulares, & propterea nulla fides est eis adhibenda, ad passim firmata per *Rot. dec.* 160. *num.* 11. *coram Coccin.*, *decis.* 559. *numer.* 7. *coram Baratt.*, *decis.* 89. *num.* 4. *coram Emer. Jun.*, *& dec.* 290. *num.* 2. *par.* 6. *rec.*

Ulteriùs Testes prædicti nèc verbum proferunt de assensu Mulieris ducendi Paulum in Sponsum, itaùt etiamsi per impossibile constaret de ejusdem Pauli promissione, attamèn
10 cum non doceatur de repromissione Cajetanæ, nullatenus dici possunt verificata prętensa Sponsalia, juxta apertum *Text. in leg. prima ff. de Sponsalib.*, *Sanchez de Matrim. lib. primo disput.* 5. *num. primo*, & pluries firmavit *Rota* præsertim *coram Crispo decis.* 172. *numer. primo*, *& in dicta Amerina Sponsalium* 22. *Novembris* 1737. §. 7. *coram clar. memor. Cardinali Caicagnino*; Ideòque omni Jure respondendum erat, prout fuit justissimè responsum = *Non constare de Sponsalibus* =

Et ità Unica &c.

R. P. D. ARGUELLES

Ulixbonen. Nullitatis Professionis.

Lunæ 29. *Januar.* 1646.

ARGUMENTUM

Professio metu emissa est nulla, & ex quibus probetur metus ad hunc effectum, & ex quibus reddatur nulla asserta ejusdem ratificatio sive expressa, sive tacita. Matrimonium a Filia contractum per metum a Matre illatum est invalidum, etiamsi Filia metum passa per plures annos post mortem Matris cum Viro permanserit, Filiosque procreaverit.

SUMMARIUM

1 *Natura ratificationis est validare actum nullum usque ab initio.*
2 *An tacita ratificatio inducatur ex cursu longissimi temporis.*
3 *Metus incussus a Patre reddit Professionem nullam.*
4 *Et omnes actus subsequentes inducentes tacitam ratificationem Professionis vivente Patre non suffragantur.*
5 *Adducitur Declaratio Sac. Congregationis Concilii super Matrimonio metu contracto.*
6 *Matrimonium contractum a Filia per metum a Matre illatum est invalidum, etiamsi Mulier metum passa per plures annos post mortem Matris permanserit cum Marito.*
7 *Probato metu, corruunt conjecturæ pro libera voluntate.*
8 *Imo est impossibile probari contrarium.*
9 *Voluntas coacta non est voluntas.*
10 *Voluntas coacta non est libera prorsus, ac simplex voluntas.*
11 *Cessio liti, & verba, quod licet*

cet non esset Monialis, hodie vult esse Monialis, videntur verificare Professionem, sed tamen invalidè, & num. seq.

12 *Reservatio successionis est contra substantiam, & validitatem Professionis,*

13 *Metus, & minæ subtractionis alimentorum sufficiunt ad irritandam Professionem, sicuti metus amissionis bonorum.*

14 *Maximè in Muliere multo ære alieno gravata, a quo sublevari promittitur.*

15 *Necnon minæ protrahendæ, & perpetuandæ litis.*

16 *Quanta sit miseria litis, & æris alieni.*

17 *Promissiones liberandi ab ære alieno, persuasiones, & preces importunæ, frequentes, & molestiæ Fratrum forsan per se sola vitiant Professionem.*

18 *Ubi intervenit lucrum semper dolus præsumitur.*

19 *Dolus eodem modo, quo metus, invalidat contractum sive sit in ipso actu, sive in ratificatione* n.20.

21 *Dolus dans causam Contractui bonæ fidei eum reddit nullum.*

22 *Error licet circa qualitates extrinsecas, tamen quando in eas fertur animus eodem actu, & eis innitur expressè, invalidat Professionem.*

23 *Et adimit consensum contrahendi ab actu.*

24 *In actu gesta a Muliere maxima perturbatione commota, non adest plena libertas, & prudens deliberatio.*

25 *Invaliditas ratificationis ex quibus pateat.*

26 *Bonus Spiritus non cito pertransit.*

27 *Ex subitò subsecuta conquestione arguitur repugnantia voluntatis.*

28 *Maximè si statim dicat se nescire quid fecerat.*

29 *Verbum* = volo = *junctum verbo infinitivi temporis non importat dispositionem de præsenti, sed voluntatem propensam agendi in futurum.*

30 *Verba prolata in actu non determinato ad emittendam Professionem, seu ratificationem, sed ad alium finem, non deserviunt ad inducendam dispositionem.*

31 *Ratificatio non præsumitur, nisi ex verbis, vel factis necessariò inferatur.*

32 *Eamque excludunt coactio, & aversio multis actibus tentata.*

33 *Item protestationes contrariæ tam in actu Professionis, quam ratificationis.*

34 *Ex quibus simul junctis patet inexcusabilis invaliditas ejusdem.*

35 *Ex verbis ante actum prolatis præsumitur actus subsecutus.*

36 *Inverisimilitudo admittitur pro metu præsumendo.*

37 *Ex lacrymis, querelis, & suspiriis metus, & animus satis dignoscitur.*

38 *Metus minor sufficit in Muliere ad annullandam Professionem.*

39 *Reclamans contra Professionem non potest post querelam ex libita ad Professionem redire absque novo Monasterii consensu.*

40 *Ratificatio tacita, expressa, & publica diverso jure censetur.*

41 *In expressa ratificatione Professionis eædem solemnitates requiruntur, quæ in actus celebratione.*

42 *Professio est contractus ultro citroque obligatorius inter Novitiam, & Monasterium.*

43 *Ideo in ea requiritur utriusque consensus, & etiam de Jure,* & num.44.

45 *Et talis consensus simultaneè in eodem actu intervenire debet,* & num. 46.

47 *Consensus Monasterii deficientia ex quibus desumatur.*

48 *Quod ab initio est nullum, ratificari non potest.*

49 *Professio nova emissa dicitur ex verbis:* Licèt Monialis non sim, Monialis esse volo.

50 *Professio nova fieri debet coram Superiore solemniter.*

51 *Etiamsi prima nulla ratificetur.*

52 *Data scientia Monasterii quoad Professionis nullitatem, novus consensus ad illius ratificationem est necessarius.*

53 Pa-

53 *Pars supplet consensum Religionis, deficiente tamen Monasterii contradictione pro Religionis pace, & ad evitandas lites, et scandala*, & n.54.

Limita lite cœpta, & prosecuta n.55.

56 *Religionem obligare ad consentiendum, dum hæc non potest obligare Religiosum ad persistendum, species iniquitatis est.*

57 *Suppletio locum habet, quando nulliter Professus ratificat, et Religio primum consensum non revocat.*

58 *Moniales an capitulariter debeant habere scientiam metus Novitiæ de tempore Professionis.*

59 *Scientia Abbatissæ secundum aliquos* DD. *sufficiens reputatur.*

60 *Et secundum alios* DD. *sufficit, quod scientia postea capitulariter superveniat.*

61 *Scientia superveniens animi mutationem operatur.*

62 *Scientia non est necessaria ubi adest consuetudo, quod consensus Monasterii non requiratur ad Professionem admittendam, & etiam stante præscriptione*, & num. 64.

63 *Abbatissa non habet potestatem recipiendi Professionem sine consensu Monialium capitulariter præstito.*

65 *Plus creditur duobus testibus de metu deponentibus, quam de spontanea voluntate.*

66 *Donatarius non est idoneus testis pro Donante.*

67 *Testes de universitate sunt idonei, quando victoria Causæ non redundat in singulorum utilitatem.*

68 *Maximè in universitate Ecclesiastica.*

69 *Donatio non probatur facta Monasterio per solam schedulam Monialis asserentis se esse Scribam Monasterii.*

70 *Tabellionatus officium est munus virile, & Mulieribus maximè Monialibus, & aliis Religiosis est interdictum*, & n.71.

72 *Quod indubiè procedit apud Hispanos vigore suarum legum.*

73 *Et in ipsa Lusitania.*

74 *Amicitia non obest testibus.*

75 *Amicitiæ circumstantia est probanda, & quare?*

76 *Si aliqui testes exceptionem patiuntur, supplentur numero.*

77 *Ad probandam coactionem, & metum testes singulares sufficiunt.*

78 *Testes deponentes de actu perceptibili sensu præferuntur aliis deponentibus non de perceptibili.*

79 *Testes suspecti repelluntur.*

80 *Maximè probato contrario non solum ex testibus, sed indiciis, præsumptionibus, & conjecturis.*

81 *Ad faciendam concludentem probationem omnia simul junguntur.*

82 *Concludentem probationem publica vox, & fama facit.*

83 *Professio ut substineatur in dubio est interpretandum.*

84 *Quod procedit quando dubitatur de validitate ex alio capite, quam ex defectu consensus, quo stante semper facienda est interpretatio pro libertate personæ.*

85 *Deus voluntarios sibi eligit milites, coacta vero servitia contemnit.*

DECIS. XXXIX.

Alias decis. 9. inter impress. cor. eod.

Ad Vot.VII. sub num.64.

OB varias probationes hinc indè factas variæ coram Reverendissimo D. meo Carillo Præside Vallisoletano emanarunt Decisiones, quibus omnibus diligenter perpensis, hodiè Domini censuerunt recedendum a Decisis sub die 11. Maii 1643., & inhærentes Decisionibus editis sub diebus 30. Januarii 1640., & 16. Junii 1642. Professionem esse nullam, & invalidam confirmarunt, sivè attendenda sit ipsa expressa Professio, sivè tacita ratificatio, sivè etiam Ratificatio expressa.

Quod enim attinet ad Professionem expresè emissam a D. Francisca Coronella in Monasterio S. Dionisii de Odivellas de anno 1605. de istius inva-

invaliditate non fuit dubitatum & clara resultat ex deductis in dd. duabus Decisionibus de annis 1640. & 1642.; Quarum fundamenta inconcussa agnoscentes Informantes pro Dominis de Gomez Fratribus ejusdem Franciscæ, non impugnabant, sed punctum diffi-
1 cultatis reducebant ad ratificationem, cujus natura est validare actum nullum usque ab initio virtute retrotractionis *Cap. Ratihabitionem* 10. *de reg. jur. in* 6. *l. fin. de bon. poss. l. Bonorum* 24. *ff. rem. rat. hab. l. fin. Cod. ad Maced. l. Donationis* 25. *Cod. de Donat.* & ibi communiter scribentes.

2 Quoad tacitam ratificationem dixerunt Domini non intrare; Nam quicquid sit an cursu longissimi temporis, quo Francisca in Monasterio permansit deferendo habitum Monialis, & faciendo alios actus exadverso ponderatos pro inducenda hac tacita ratificatione, sit sufficiens de sui natura, omnes unica responsione usi fuerunt posse evitari, nempè quia ab initio Francisca coacta fuit ingredi Monasterium metu Patris sibi incusso, cum mi-
3 nis mortis, ut directè deponunt plures testes de visu, & auditu proprio deponentes, qui metus reddit professionem nullam *Abb. in Cap. Cum visum num.*8. *de Regul.*, *Felin. in Cap. Causam Matrimonii num.*5. *de Off. deleg.*, *Sanch. de Matrim. lib.*4. *disp.*6. *num.*36. *& in præcept. Decalog. lib.*4. *cap.*3. *num.*26. *Rota dec.* 779. *par.*3. *rec.* cum aliis vulgatis.

4 Et operatur, quod omnes actus subsequenter gesti, tamquam provenientes ab initio meticuloso, laborent eodem vitio, & nullius sint roboris ad inducendam tacitam ratificationem Professionis signanter dum adhuc vivebat Pater *DD. in l.* 2. *Cod. Quod met. caus. Bart. in l. penult. ff. de condit. ob turp. caus. Covar. in epitom.* 4. *decret. par.*2. *cap.*3. §.5. *n.*1. *Roian. cons.*2. *num.*86. *lib.*1. *Paris. cons.*60. *n.*34. *lib.* 4. *Rota dec.*771. *num.*8. *&* 9. *& dec.* 851. *num.*1. *decis.*863. *num.*4. *coram Card. Seraphin.* & declaravit
5 *Sac. Congregat. Eminorum DD. Cardinalium Sacri Concilii Tridentini In-*
6 *terpretum* 13. *Septembris* 1629. Quæ censuit Matrimonium contractum a Filia per metum a Matre illatum esse invalidum, etiamsi Mulier metum passa per plures annos post mortem Matris permanserit cum Marito, & Filios procreaverit, ut prosequitur *Barbos. in Collect. Bull. in verb. Matrimonium pag. mihi* 445.

Et probato metu, certum est, 7
quod omnes conjecturæ deductæ ad ostendendam liberam voluntatem evanescunt *Alex. consil.* 99. *num.* 10. *lib.*3. *Nicol. Everad. cons.*4. *num.* 2. *inter Matrimonialia Ziletti Gamma decis. Lusit.* 346. *num.* 3. *Gregor. XV.* 8
*decis.*326. *n.* 45. *Seraph. d. decis.*851. *num.* 6. *Rot. decis.* 216. *n.* 1. *part.* 2. *divers.* Immo probato metu, impossibile esse contrarium probari inquit *Alex. d. cons.* 99. *num.* 8. *&* 9. *lib.*3.

Nec etiam dicatur quod coa- 9
cta sit voluntas. Quia non est tamen libera prorsus, ac simplex voluntas, qualis in professione requiri- 10
tur, *Cap. Cum locum.* 14. *de Spons. Butr. in Cap. Cum virum sub num.* 6. *in fin. vers. Sed ubi de Regul.* & ita declarat *Dec. in l. Velle non creditur sub num.* 3. *vers. Non obstat ff. de reg. jur.* ibique *Cagn. sub num.*5. *vers. Ex quibus infertur*, & explicat *Rota dec.*643. *n.*28. *vers. Secus tamen par.*1. *recent.*

Quo vero ad expressam ratificationem, in qua fiebat majus fundamentum, deductam ex eo, quod 11
Francisca de anno 1638. mediante publico instrumento cessit liti, protulit illa verba: Quamvis Monialis non esset hodiè Monialis esse volebat: Domini pariter dixerunt non intrare tamquam invalidam.

Primo, quia Francisca, ut ipsa pars adversa confitetur, & allegat in suo facto, illam fecit, reservato sibi illæso jure successionis hæreditati Odoardi Fratris isto medio tempore defuncto, quæ reservatio est contra sub- 12
stantiam, & validitatem Professionis; ut cavetur *in Sac. Concil. Trident. sess.* 25. *cap.* 2. *& cap.* 20. *vers. Insuper de convers. Conjug. Gloss. in Cap. fin. de condit. app. & in Cap.* 1. *Qui Cleric. vel. voven. Rodriq. quæst. regul. tom.* 3. *quæst.* 17. *art.* 6. *Cevall. com. qu.* 85. *num.* 2. *Barth. a S. Fausto in Thesaur. Relig. lib.* 8. *qu.* 21. *Less. de just.*

just. & jur. lib. 2. cap. 41. num. 63. Bonacc. de Clausur. puncto 10. diff. 2. §. 1. num. 13. Tambur. de jure Abatiss. tom. 3. disp. 6. quæst. 16. Barbosa de jure Eccles. lib. 1. cap. 42. n. 150.

Secundo quia Francisca metu reverentiali aliorum Fratrum fuit coacta
13 ad illum actum agendum, junctis minis de subtractione alimentorum, qui metus non minor profecto est, quam metus amissionis bonorum, vel majoris partis eorum, quem ad irritandam professionem sufficere tenent *Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 5. num. 25. Pont. d. lib. 4. cap. 4. num. 9. Hurtad. disp. 6. diff. 1. num. 2. Borbon. cap. 2. quæst. 13. Tiraq. de nobil. cap. 31. num. 369.* cum pluribus per eos citatis, *idem Sanch. de Matrim. lib. 4. disp. 5. num. 4. & in præcept. Decalog. lib. 4.*
14 *cap. 13. num. 8.* Præsertim in Muliere multo ære alieno gravata, a quo sublevari promittebatur *Pont. d. cap. 4. num 10. Jas. in l. Titia num. 10. vers. Secundo notabiliter de verb. obligat. Rota* apud *Farinacc. lib. 2. cons. crim. tom. 2. dec. 242. num. 13. & in d. decis. 326. n. 2. coram Papa Gregor. XV.*

15 Tertio, quia fuit etiam impulsa ex minis protrahendæ, & perpetuandæ litis, ut probant testes ad *text. in l. Per mulierem 22. ff. Quod metus caus.* cujus litis ærumnas satis cognoverat Francisca, quæ plurium annorum curriculo Fratrum potentia impedita, nec latum quidem unguem in lite progredi valuit. Imò iidem Fratres adversarii non abstinuerunt etiam Rotales expeditiones, ac literas Apostolicas violenta manu abripere, earumque executionem omni conatu possibili impedire: Undè postmodum coacti fuerunt absolutionem a censuris petere, & refusis expensis, a Rota fuerunt affecti, ut videre est *in Decisionibus coram Rmo D. meo Carillo desuper emanatis sub die 16. Novembris 1635. & 27. Martii 1637.* At litis, & æris alie-
16 ni, quo gravata erat Francisca, quanta sit miseria docuit tertium illud præceptum in Templo Delphico aureis literis consecratum = *Æris alieni, atque litis miseriam fuc effugias* =, & facit *Martial. lib. 7. Epigr. 4.*

Quarto concurrunt promissiones liberandi eam ab ære alieno, persuasiones, & preces importunæ frequentes, & molestiæ factæ à Fratribus de Gomez mediantibus multis personis, 17 quæ per se solæ essent forsan sufficientes ad vitiandam professionem ex relatis per *Altograd. cons. 50. num. 21. lib. 1. Petr. Pech. de testam. conjug. lib. 1. cap. 3. num. 4. & seq. Valent. cons. 29. num. 31. Afflict. dec. 69. n. 4.* & ibi *Ursill.* latè *Pont. dicto lib. 4. cap. 12. per tot. & cap. 5.* præcipuè *num. 17.* ubi multis Sacræ paginæ testimoniis, juribus, rationibus, & argumentis comprobat, & faciunt *text. in l. 3. ff. de lib. exhib. l. unica Cod. de Virg.* ubi *Bart. num. 20. Extravag. Execrabilis*, ubi *Glossa in verbo Extorsisse de preb.* cum aliis per *Dian. par. 3. tract. 5. Miscell. resol. 20. vers. Notandum, et Grat. discept. 27. n. 63. et 65.* ubi quod importunitas, & metus equiparantur *Castill. contr. lib. 3. cap. 1. n. 154. Gratian. discept. for. cap. 659. n. 9. Rota d. dec. 326. n. 13. coram Greg. XV.*

Quinto ponderabat unus ex Dominis Franciscam fuisse deceptam, etiam dolo, attento lucro Fratribus ex hac Professione proveniente, quod 18 ubi intervenit, semper & dolus præsumitur *Mieres de Majorat. par. 1. q. 25. a num. 1.* & clarè deducitur ex supradictis promissionibus, persuasionibus, 19 & minis, & eodem modo, quo metus invalidat contractum, ut benè *Pont. d. lib. 4. cap. 25. num. 5.* sive sit 20 in ipso actu, sive in ratificatione *Gallerat. de renunciat. lib. 3. cap. 11. n. 3.* & certissima est conclusio, quod dolus dans causam contractui bonæ fidei, 21 invalidum, & nullum eum reddit *l. Et eleganter ff. de dol. mal. l. 3. §. Societas ff. Pro soc. l. Qui Tutoribus 9. §. 2. ff. de Transact. 7. l. Juris gentium 7. §. Ait Prætor ff. de pact. l. fin. ff. de constit. pecun. l. In causa 16. §. 1. ff. de Min. l. 1. Cod. de rescind. vendit. Cujac. ad lib. 32. Paul. ad edictum in d. l. 3. §. Societas Donell. lib. 12. comment. cap. 7.* ubi *Osual. lit. D. Idem Donell. in l. Si quis 36. num. 5. de oblig. Pichard. instit. de except. in princ. num. 18. Henric. Bocerus ad l. Contractus 23. cap. 2. num. 13. vers. Hanc destinationem,*

Sexto accedit error Franciſcæ,
quæ credit per illum actum liberatio-
nem ab ære alieno, & alimenta con-
22 ſecuturam, & e contra finem litis, ſi
actum non feciſſet, nunquam viſuram,
qui error licet circa qualitates extrin-
ſecas, tamen quando in eas fertur ani-
mus eodem actu, & in eis innititur
expreſsè, invalidare profeſſionem
tradit Baſil. Pont. d. cap. 21. ubi plu-
23 res cumulat, & adimit conſenſum
Contrahentis ab actu, text. eſt expreſ-
ſus in l. Sed hoc ita 20. ubi gloſſ. citat
concord. ff. de aqu. pluv. arcend. l. Er-
ror 8. ff. de Jur. & fact. Ignor. l. Si
per errorem 15. ff. de Juriſd. omn. Ju-
dic. Rot. deciſ. 19. n. 10. cor. bo. mem.
Buratt.

24 Septimo ponderatum etiam fuit,
quod ille actus facilius periclitatur
tamquam geſtus a Muliere animi ma-
xima perturbatione commota, & ferè
deſperata (ut dicunt teſtes) & ſic
abfuit plena libertas, & prudens de-
liberatio ad tam ſerium actum neceſ-
ſaria argumento text. in Cap. Divor-
tium 21. de pœnit. quæſt. 1. Cap. Siquis
iratus 15. cauſ. 2. quæſt. 3. l. 3. ff. de
divort. l. Locatio 9. ff. de public. &
vectigal. l. 2. Cod. Ad l. Jul. Majeſt.
l. Quidquid in calore 49. ff. de reg.
Jur. ubi Dec. num. 3., & faciunt ver-
ſus Homeri adducti in Cap. Aut fa-
cta 19. de pœnit. diſtinct. 1. = ibi =

Ira percitus Amphidamantis
Cum gnatum imprudens ſimul,
invituſque peremi

25 Cum ergo Franciſca perturbata, &
quaſi deſperata acceſſerit ad illum
actum, eoque vix perfecto pœnitue-
rit, & ad præcedentes lacrymas, &
ejulatus redierit, ac violentiam, &
defectum voluntatis patefecerit (ut
probant teſtes) ſatis inducitur ad in-
validitatem ex ſupra allegatis.

Liquet enim, quod non divini
Spiritus afflatu ad dictam ratificatio-
nem proſiliit, nam bonus Spiritus non
26 tam cito pertranſit, & ex illa ſubi-
ta ſubſequuta conqueſtione repugnan-
27 tia voluntatis arguitur Fab. Turret.
conſ. 28. n. 12. Pariſ. conſ. 60. a n. 37.
28 ad 41. lib. 4. Rot. dec. 643. num. 16.
par. 1. rec. Ponderando etiam, quod
ſtatim dixit ſe neſcire quid fecerat, &
congruit ſententia Eccleſ. cap. 5. &
verba D. Pauli relata in cap. fin. cauſ.
23. quæſt. 6. & Sanch. d. lib. 4. cap. 5.
num. 9. & congruit text. in l. Plerique
33. ff. de rit. nupt. l. Cum his ſtatus
32. §. Quod ſi divortium 12. ff. de do-
nat. inter vir. uxor. l. Quod ſi divor-
tium 32. ff. de Jur. Dot. DD. citati a
Sanch. lib. 1. de Matrim. diſp. 8. n. 7.

Octavo conſiderabant Domini;
quod illa verba: Quamvis Monialis
non eſſet, hodiè Monialis eſſe volebat;
nullo modo inducunt profeſſionem, nec
ratificationem, ſed ſolam intentionem
ratificandi in poſterum, quia verbum; 29
volo: injunctum alteri verbo infiniti-
vi temporis non importat diſpoſitio-
nem de præſenti, ſed voluntatem pro-
penſam id agendi in futurum gloſſ. in
l. Servi electiones in verb. Poſſumus
ff. de leg. 1. Molin. de rit. nupt. lib. 1.
cap. 20. num. 34. & ſeq. Prat. Lexic.
jur. in verb. volo. Barboſa Dict. 436.
num. 14. & faciunt text. in l. Clodius
Clodianus 97. ff. de acq. hæred. & in
l. fin. ff. Qui teſtam. facere poſſ. Pi-
chard. Inſtit. quib. mod. teſtam. infirm.
§. 1. num. 35. Caſtr. conſ. 137. incipien.
In cauſa lib. 2. Miereſ. de major. par. 1.
quæſt. 48. num. 266. Peregr. in tract. de
var. tit. de pact. num. 5. & 6. Rota
deciſ. 221. num. 7. & ſeqq. par. 1. di-
verſ. Seraph. dec. 1079. num. 3. verſ.
Secundo & Buratt. dec. 196. num. 5.
verſ. Prout ſi dixiſſet.

Nono animadvertebant iidem Do-
mini, quod illa verba non fuerunt a
Franciſca prolata in actu determinato
ad emittendam profeſſionem, ſeu ra- 30
tificationem, ſed ad alium finem, nem-
pè ad deſiſtendum a lite, ideo non
poſſunt deſervire ad inducendam di-
ſpoſitionem text. in l. Divus 25. ff.
de milit. teſt. & ibi Gottifred. lit. K.
l. Tale pactum 41., & ibi Bart. n. 3.,
& Caſtr. num. 8. ff. de pact. l. Si quid
venditor 18. ff. de ædil. edict. l. Arria-
nus 46. ff. de act., & oblig. & l. Quid
quid adſtringendæ 99. = ibi = Quid-
quid adſtringendæ obligationis eſt id,
niſi palam verbis exprimitur, omiſ-
ſum intelligendum eſt ff. de verb.
oblig., & ibidem ſcribentes.

Et ratio eſt, quia ratificatio non 31
præſumitur, niſi ex verbis, vel factis
ne-

necessariò inferatur *Bart.* & *Castr. in*
l. Paulus respondit alias l. Non tan-
tum 5. ff. rem. rat. hab. Aret. cons. 128.
n.9. Hieron. Leo dec. Valent. 75. num. 7.
Hic autem concurrit coactio, & aver-
sio Franciscæ tot annis tentata *Rot. d.*
32 *decis. 326. num. 7. coram Greg.* repeti-
ta apud *Farinacc. lib. 2. crim. dec. 260.*
num. 3. & decis. 779. num. 1. par. 3.
recen. Hyppol. Rimin. cons. 67. num. 24.
inter Matrim. Zilet. & concurrunt
etiam protestationes tam in actu pro-
fessionis, quam ratificationis *ad text.*
33 *in l. 2. Cod. de his qui prop. met. jud.*
non appell. & l. Qui in aliena 6. §. Cel-
sus ff. de acq. hæred. Bart. in l. Omnes
populi num. 31. ff. de justit. & jur.
Aliaque tot præcedentia, & subse-
quentia signa aversionis, quibus om-
nibus simul junctis, procul dubio inex-
cusabilis patet invaliditas professionis,
34 seu ratificationis Franciscæ ex supra
allegatis, quibus addi possunt *Sanch.*
lib. 2. disp. 45. num. 22. Prat. discept.
cap. 18. a num. 43. ad 48.

Ac etiam verba, quæ ante actum
35 protulit, ex quibus benè præsumitur
actus subsequutus *Gloss. & Bartol. in*
l. Apud Celsum num. 4 *ff. de dol. ex-*
cept. quam *Angel.* dicit esse meliorem
de mundo; & alios allegat.

Decimo addebat unus ex Domi-
nis non esse verisimile, quod Francis-
ca, quæ per spatium 24., & ultra
annorum ante dictum actum se mo-
nialem esse constantissimè recusaverat,
& ob id maximas ærumnas, lites, di-
spendia forti, virilique animo perpes-
sa fuerat, ex abrupto, nulla extrinse-
seca compellente causa fortissima, mu-
36 tata repentè voluntate, monialitatem
sequi decrevisset, quam inverisimili-
tudinem etiam pro metu præsumendo
alias admisit *Rota coram Greg. XV.*
dicta dec. 326. num. 6. vers. Et multum
in eo valet argumentum, in dec. 943.
num. 19. in fin. vers. Ad metus autem
probationem par. 1. rec., & in dec. 86.
num. 16. & seq. coram bo. me. Buratto.

Et inverisimilitudinem augeri ex
lacrymis, querelis, & suspiriis a
37 Francisca emissis, ex quibus metum,
& animum satis dignosci tradunt *Me-*
noch. de præsumpt. lib. 3. præsumpt. 4.
num. 10. & seqq. Alciat. cons. 55. n. 8.
lib. 9. Alex. d. cons. 99. num. 11. vers.
Secunda est præsumptio lib. 3. Cravett.
cons. 461. num. 12. Noguerol. alleg. 29.
num. 67. Rota in sæpius allegata de-
cis. 326. num. 41. coram Greg., 852. n. 7.
coram Seraph. & 779. n. 5. par. 3 rec.

Quæ omnia facilius procedunt in
Muliere, in qua minor metus sufficit 38
ad irritandam professionem *Gloss. in*
Cap. Cum locum 14. *in verb. Metus de*
Spons. Volenz. cons. 48. num. 46. Sua-
rez de Relig. tom. 3. lib. 6. cap. 4. n. 21.
Calderin. cons. 1. vers. Tertio quid sub
tit. Quod met. caus. Ancbar. cons. 24.
num. 7. Abb. cons. 4. num. 5. lib. 1. &
fuit dictum *in Tullen. Nullitatis pro-*
fessionis 13. *Maii* 1634. *cor. bon. mem.*
Merlino, & conferunt congesti in De-
cisione hujus Causæ *sub die* 17. *Maii*
1641. *post princip.*

Ulterius etiamsi actus exadverso
ponderati possent importare ratifica-
tionem ex parte Monialis, adhuc ta-
men ista non sufficeret cessante con- 39
sensu Monasterii: Non enim est inte-
grum reclamanti post querelam quan-
documque voluerit ad professionem
redire absque nova voluntate, & con-
sensu Monasterii vulgata regula
l. Quæsitum 4. ff. de acquir. possess.
l. Dispensatorem 62. in fin. ff. de solut.
Cap. Ex eo 38. de reg. Jur. in 6. ubi
Barbos. plures cumulat *l. Si non erit*
§. fin. ff. de Jurejur.

Doctores autem per Informantes
pro Gomez allegati loquuntur in rati- 40
ficatione tacita, non autem in expressa,
aut publica, quæ diverso jure cen-
senda est *l. Si ita legatum 65. §. 1. ff.*
de leg. 1. Sanchez de Matrim. lib. 7.
d. disput. 37. num 57. & 65. Rot. post
Tamburin. de Jur. Abbatiss dec. 3.
n. 5. & 8. & in Dec. hujus Causæ sub
die 30. Januar. 1640. Imo in expressa
ratificatione professionis exiguntur eæ-
dem solemnitates, quæ in actus ce-
lebratione, ut tradunt *Aret. cons. 128.* 41
num. 5. vers. Sed quando lex Surd.
cons. 3. num. 10. & dec. 159. num. 21.
vers. Non adversatur, R̃mus Urgellen.
dec. 238. num. 25. & seqq. & faciunt
text. in *l. Si ut proponis 7. Cod. de*
Nupt. & in l. Si Nuptiæ 14. ff. de rit.
nupt. Ricc. Cur. Archiep. part. 4. de-
cis. 82. per tot. & præcipuè *num. 9.*

Rot. dec. 395. *num.* 11. *&* 17. *coram Gregor. XV.* , *& decis.* 204. *num.* 2. *par.*4. *recen.& dec.*1166. *num.*3. *vers. Non obstat coram Seraphin.*

Professio siquidem est contractus ultrò, citròque obligatoriùs, quo No-
42 vitia Deo, & Monasterio, Monasterium autemNovitiæ ad eam tenendam, & alendam adstringitur, ut aliis relatis probat *Tamburin. de Jur. Abba-*
43 *tiss. disput.*6. *in fin.* Ideo necesse est, quod utriusque Contrahentium consensus concurrat, sicut & in cæteris contractibus correspectivis latè *Pont. de Matr. lib.*4. *cap.*24. *&* 25. *per tot.*

Et hoc etiam est indubitatum in Jure, ut in *l. Omnibus* 56. *ff. de act.*
44 *& obligat. l.*1. §.*Conventionis* 3. *ff. de pact. l. Si voluntate* 8. *Cod.de rescind. vendit.* Ac insuper quod simultaneè in
45 eodem actu interveniat, quia consensus semper præsumitur præstitus sub
46 conditione, si alier statim consentiat *l. Duos reos* 6. §. *fin. & l. Si ex duobus* 12. *ff. de duob. reis l. Continuis* 137. *in princ. ff. de verb. obligat. l.* 1. §. *Item si ita ff. Ad l. falcid. Faber in l. Non erit* 5. §. *Si neque juratum ff. de Jurejurand.*

47 Deficientia vero consensus Monasterii clarè desumitur, tùm ex revocatione Mandati, quod dederat ad hanc litem, tùm etiam ex Epistola, san. mem. Urbani VIII. transmissa, & a septuaginta sex Monialibus subscripta, quam pro vehementiæ adminiculo admittit etiam *Decisio sub die* 16. *Junii* 1642. *cor. Rmo D. meo Carillo*; tùm demum ex pluribus testibus deponentibus Franciscam non fuisse habitam pro Moniali, & vestibus sæcularibus, ac sericis plerumque indutam incessisse,& ita ad nonnullos actus Capitulares admissam scientibus, & patientibus omnibus Monialibus: Ac etiam ex aliis testibus exadverso examinatis dicentibus a multis annis ante ratificationem sic se Franciscam gessisse in Monasterio, & vitam sæcularem ab omnibus actibus Professarum seclusam semper duxisse tam ante, quam post professionem, & ratificationem, quo majus argumentum non acceptationis, & dissensus dari non potest.

Et quia illa *Decisio* 16. *Junii* 48
1642. firmat non potuisse ratificari quod fuerat ab initio nullum, Informantes pro Gomez contendebant, 49
quod Francisca noluerit ratificare professionem, prout ex tunc, sed novam professionem emittere, dum dixit, quod licet Monialis non erat, hodie Monialis esse volebat; Hoc tamen non tollit, sed potius auget difficultatem, quia si ille fuit novus actus, non autem ratificatio præcedentis, magis patens est invaliditas ex eo, quia tam- 50
quam nova professio emitti debuit in manibusPrælati potestatem habentis, ut tenet *Hostiens. in Cap. Consuluit num.* 1. *Qui Cleric. vel voven. Azzor. lib.*12. *Instit.Moral. cap.*5. *par.*6. *Barbos. in Cap. Porrectum*, *& in Cap. Cum visum de Regular. Tamburin. de Jur. Abbatiss. disput.* 6. *quæst.* 5. *per tot. Novar. in Lucerna regul. in verb. Professio num.*18. *Lezzan.in eod. verb. Professio num.*13. *& cap.*1. *num.* 2. *& cap.*18. *num.*66. *Sanch. sup. præcept. Decalog. lib.*5. *cap.*4. *num.*64.

Præsertim cum nullitas istius Professionis ab initio fuerit publica, ut firmatur in præcedentibus Decisionibus, quo casu nemo in quæstionem 51
revocat, quin sit ratificanda coram Superiore solemniter *Bord. cap.*6. *q.*14. & in Matrimonio dicit *Sanchez disp.* 37. *n.*48. *Hurtad. de Matrim.disp.*33. *diff.*11. *n.*11. & alii per eos cumulati.

Propterea dicebant Domini, quod non est opus aggredi disputationem; An Papa tamquam primus, & supremus Prælatus omnium Religionum suppleat defectum consensus Religionis, & an ista suppletio locum habeat Religione sciente, vel potius ea ignorante nullitatem, super quibus disputationibus adest controversia inter Doctores; Quia cum in *Decisione diei* 17.
Maii 1641. Rota firmaverit, quod da- 52
ta scientia Monasterii quoad nullitatem Professionis, necessarius sit novus consensus ad illius ratificationem, & scientia, ac etiam contradictio ex supradictis sit patens, res sit in tuto, & nullitas professionis remanet inevitabilis:

Alias enim inferretur magnum 53
præjudicium Monasterio, si post recla-

clamationem Franciscæ cogeretur ei consentire, quod Papa non intendit, sed illum consensum supplet, deficiente contradictione Monasterii, ad hoc, ut consulatur tranquillitati, & paci tam Religionis, quam Profiten-
54 tis *Sanch. d. lib. 7. disp.* 37. *num.* 64. *ad med.* & ad evitandas lites, & scandala *Bonaccin. tract. de clausur. q.* 2.
55 *punct.* 10. §. 5. *diff.* 4. *num.* 3. *&* 4. *vers. Ego vero*, quod ideo non procedit lite jam cœpta, & tamdiù prosecuta, & esset potius species iniquita-
56 tis obligare Religionem ad consentiendum, dum hæc non posset obligare Religiosum ad persistendum, & suppletio haberet locum quando nul-
57 liter Professus ratificat, & Religio non revocat primum consensum *Sanch. lib.* 2. *de Matrim. disp.* 32. *num.* 9. *vers. Confirmatur Bord. cap.* 7. *quæst.* 11. *vers. fin.* cum aliis per *Lezan. cap.* 2. *n.* 17.
58 Nec visum fuit aliquid obstare, quod Moniales de tempore professionis non habuerint capitulariter scientiam metus. Nam quidquid sit de hac conclusione, quam hodie DD. noluerunt firmare, & unus dicebat suffice-
59 re, quod hanc scientiam habuerit Abbatissa, quæ nomine Conventus recipiebat professionem argumen. *text. in l. Hæres* 43. §. *fin. ff. de Usucap. l. Cum mancipium* 51. §. 1. *ff. de Ædilit. Edict.*, ubi *Bartol. & gloss. Cujac. lib.* 54. *resp. Pauli ad l.* 2. §. *Census cum seqq.*, *ff. pro empt. & tract.* 8. *ad Affric. d. l.* 51. *& lib.* 2. *quæst. Papin. in dicta l. Hæres* §. 1.
60 Deindè sufficere licebat, quod postea ista scientia capitulariter supervenerit, ut ex tot actibus supradictis, & citatione ad litem datione mandati, & revocatione postea subsecuta (quæ omnia capitulariter fiunt), & talis
61 superveniens scientia operatur animi mutationem, *text. in l. Ejus, qui in Provincia* 41. *circa fin.* = ibi = *Utique si sciverint sibi Cohæredem datum, quia tunc non possunt videri bonæ fidei possessores esse, qui nec animum possidendi haberent* = juncta *l. Item veniunt* 20. §. *petitam* 11. *l. Sed etsi* 25. §. *Si ante litem* 7. *ff. de petend. hæredit. l. Certam* 22. *l. Si fundus* 17. *Cod. de rei vindic. l. Ait Prætor.* 10. §. *Si quæ* 3. *ff. Qui in fraud. Credit.* ubi ordinarii *Faber dd.* §§. 11. *&* 7. *Schifordeg. l.* 3. *tract.* 22. *qu.* 17. *col.* 3.

Et dato, quod illa scientia fuisset necessaria, non habere locum in hoc Monasterio dicebant DD., ubi adest consuetudo, quod Monasterii 62 consensus non requiratur ad professionem admittendam ex traditis *in d. Decis.* 24. *Febr.* 1644.

Quapropter illi de Gomez laborabant in probando consuetudinem illam non fuisse præscriptam, quamvis in Franciscæ professione talis non fuisset consensus capitulariter requisitus (quod nec illi negabant, & multis testibus probabatur) sed retorquetur, quia si illa consuetudo non fuit præscripta, Professio substineri non potest tamquam recepta a non habente potestatem, quam Abbatissa non habet si- 63 ne consensu Monialium capitulariter præstito *Sanch. in præcept. Decalog. lib.* 5. *cap.* 4. *num.* 65. *&* 66. *Navarr. cons.* 9. *de regular. num.* 6. *Bonaccin. de clausur. quæst.* 2. *punct.* 10. *diffin.* 2. *num.* 6. *Tamburin. de Jur. Abbatiss. disp.* 6. *quæst.* 5. *num.* 8. *Lezzan. quæst. regal. cap.* 10. *num.* 25. *& cap.* 18. *num.* 68. ubi alios citat plures *Barbos. in d. Cap. Porrectum* 13. *de regular. num.* 6. Si fuit præscripta, non erat 64 necessaria scientia Conventus capitulariter ex traditis in dd. Decisionibus:

Nec habitæ fuerunt alicujus ponderis exceptiones datæ contra testes in ultima remissoria examinatos pro Francisca, quia eadem, quæ isti probant, probantur etiam a testibus ex adverso examinatis, & licet horum aliqui deponant de libera voluntate Franciscæ, non interest, cum non deponant de actu proximo ratificationi. Ultra quod plus creditur duobus testibus deponentibus de metu, quam mille de spontanea voluntate *Innoc.* 65 *in Cap. Super hoc num.* 2. *de renunc. Menoch. de præsumpt. lib.* 3. *præsumpt.* 126. *num.* 31. *Sanch. de Matrim. lib.* 4. *disp.* 27. *num.* 1. *Seraphin. decis.* 851. *n.* 6. *& decis.* 863. *n.* 4. *Gregor. XV. sæpè allegat. decis.* 326. *num.* 46. ubi plures:

Minus obstat, quod testes sint 66 Moniales, & ideo repellantur ob quam-

quamdam donationem a Francisca fa-
67 ctam Monasterio . Quia etiam Testes
de universitate sunt idonei , quando
prout hic victoria Causæ non resultat
in singulorum utilitatem *Joan. Andr.*
in Cap. Cum Nuntius de Test. Greg.
Lopez in l. 18. cap.6. par.3. Farinacc.
de test. quæst. 60. num. 450. , *& seq.*
68 *Buratt. decis.* 564. Præsertim quando
prout in isto casu universitas est Ec-
clesiastica *Cap. Insuper 6. de test. Fa-*
rinacc. ubi supra num. 431. *&* 459.
ubi plures.

69 Ultra quod objecta donatio non
probatur per solam schedulam cujus-
70 dam Monialis asserentis se esse Scri-
bam Monasterii, quia Officium Tabel-
lionatus est munus virile , & Mulieri-
bus penitus interdictum , *l. Genera-*
lis 3. Cod. de Tabul. lib. 10. Præser-
71 tim Monialibus, aliisque omnibus Re-
ligiosis , *Cap. Sicut 8. Ne Cleric. vel*
Monach.,& ibi *gloss. in verbo clericis*,
72 & apud Hispanos habemus *Text. in*
l.10. tit.3. lib.1. recopil. ubi *Azeved.*
73 *& Amaju* , & in ipsa Lusitania probat
Barbosa in remiss. ad leg. Lusit. tit. 19.
par. 3. , ubi *Greg.* & facit *text. in l.*
Universos Cod. de Decurion. lib. 10. &
ibi *Doctores* . Nec apparet qua aucto-
ritate extraxerit .

Nèc refert, quod aliquæ ex dd.
Monialibus , quæ fuerunt testes , sint
74 amicitia junctæ cum eadem Francisca.
Quia hoc non probatur , & probatum
non obesset ex traditis a *Farinacc. de*
test. quæst. 55. a num. 233. usque ad
fin. & seq. cum aliis per *Mascard. de*
75 *prob. concl 85. per tot.* , ubi quod est
probanda circumstantia amicitiæ , &
quod non quælibet amicitia repellit
a testimonio .

76 Præterquam quod etiam si ali-
quæ paterentur hanc exceptionem, sa-
tis suppleretur numero *Rota coram*
Buratt. decis.79. num.10. & dec.249.
num.2. par.2. criminal. consil. Fari-
nacc. Præsertim ad probandam coa-
77 ctionem , & metum , ad quæ sufficе-
rent etiam Testes singulares *Rota co-*
ram Greg. XV. decis.326.num.48.vers.
Prout etiam , & decis. 251. num. 7.
vers. Sed admittantur ; Quinimo istæ
Moniales præferuntur aliis testibus
78 per Gomez examinatis , quia illæ de-
ponunt de actu perceptibili sensu, isti
vero de non perceptibili , qui inclu-
ditur corde *Innoc. in Cap. 1. sub*
num.80. vers. Imo de his , quæ vi , &
met. caus. fiunt Rebuff.cons.68.col.10.
vers. ult. Greg.XV. in sæpè alleg. de-
cis. 426. num. 46. vers. Sed quicquid
sit cum aliis ibidem allegatis :

Testes insuper per Gomez dedu- 79
cti non sunt sine suspicione attentis
supradictis *Alex. d. cons. 99. num. 12.* 80
lib. 3. cum contrarium remaneat pro-
batum non solum ex testibus , sed ex
tot indiciis, præsumptionibus, & con-
jecturis *Hond. cons. 29. num.21. lib. 1.*
Franc. a Ponte cons. 44. num. 17. Se- 81
raph. d. decis. 771. num.2. Quæ om-
nia simul juncta concludentem faciunt
probationem *Franc. de Raven. cons.*
64. num. 10. inter Matrimonialia , &
faciunt *Text. in l. 1. §. Idem divus ff.*
de test.Cap.Cum causam 13. de probat.
Cap. Accedens il 2. Ut lit. non contest.
Cap. Cum dilectus 3. de Succes. ab in-
test. Bald. in l. Spadonem, §. Qui plu-
res ff. de excus. tut. Dec. cons. 577. n. 12.
Molin. de primog. lib.2.cap.7.num.35.
juncta precipuè etiam publica voce , 82
& fama *Menoch. lib.3. præsumpt.126.*
num.22. Cepoll. consil. civil. 2. num.3.
Rot. coram Seraph. d. decis. 859. n. 7.
& decis. 205. num.18. coram Buratto.

Denique non obstat, quod in du-
bio facienda sit interpretatio , ut pro- 83
fessio sustineatur . Quia conclusio pro- 84
cedit , quando dubitatur de validita-
te ex alio capite , quam ex defectu
consensus , quo stante defectu , sem-
per est facienda interpretatio pro li-
bertate personæ *Rebuff. d. cons. 68.*
col. ult. vers. Nec me conturbat; Deus
enim voluntarios sibi elegit Milites
Cap. Non est 10. caus. 15. quæst. 1. coa-
cta vero servitia contemnit *Cap. Cum*
vero in fin. caus.23. quæst. 6. cum si-
milibus .

Et ita Causa pluries proposita , &
utraque parte audita ab omnibus de
ordine Sanctissimi diligenter discussa
fuit decisum .

R.P.D.

R. P. D. FOSCARO

Hispalen. Matrimonii

Lunæ 21. Februar. 1718.

ARGUMENTUM

Matrimonium per Stuprantem in Carceribus coactè contractum est invalidum, sicut invalidum est, quando inter Contrahentes adest impedimentum Cognationis, licèt contractum fuerit addita conditione *& Papa dispensaverit* =

SUMMARIUM

1 F*Acti species*, & num. seqq.
4 *Ad constituendum, & substantiandum contractum Matrimonii liber utriusque Contrahentis consensus perneccesse requiritur.*
5 *In eo, qui contrahit Matrimonium per metum longioris carcerationis, utpotè cadentem in constantem Virum, non præsumitur liber consensus*, & num. 6. & 24.
7 *Metus justè incussus renuenti adimplere Sponsalia non reddit invalidum Matrimonium, & quare* num. seq.
Limita ut num. 11.
8 *Justè coactus vim, & coactionem non patitur.*
9 *Ex præordinatione, seu voluntatis dispositione ad contrahendum Sponsalia non inducitur consensus deliberatus necessarius ad perfectionem similis contractus.*
10 *Testes discordantes circa circumstantiam copulæ secutæ sub fide desponsandi non probant.*
12 *Cognatio inter Contrahentes nulla reddit Sponsalia, ex quibus nulla oritur obligatio, etiamsi sub fide futuri Conjugii copula secuta fuerit.*
13 *Cognatio spiritualis magis reverenda est, magisque impedit Matrimonium, quam Cognatio carnalis, & quare.*
14 *Licèt contractus Sponsalium fuerit celebratus sub conditione obtinendi dispensationem Apostolicam*, & num. 16. 17. 18. 19.
15 *Quæ perpetuo prohibita sunt, neque sub conditione in Contractum deduci valent.*
17 *Conditio pendens ab arbitrio Principis apposita in contractu dicitur impossibilis, haberi debet pro non adjecta, & Contractus non tenet.*
18 *Si Papa dispenset super impedimento Cognationis, rata non habet Sponsalia prius illicitè contracta.*
19 *Ita ut si in executione dispensationis Sponsi nolint consentire, vel de novo contrahere, liberi remaneant*, & num. 21.
20 *Quod procedit etiamsi antea fuerit Matrimonium bona fide contractum, & deindè detegatur impedimentum.*
22 *Qui consentit Matrimonio pro se eximendo ab horridi carceris mancipatione dicitur injustè coactus, nec liberum dedisse consensum.*
23 *Etiamsi consensum dederit post obtentam dispensationem Apostolicam super impedimento cognationis cum protestatione, quod id perageret, ut longiorem vexationem effugeret.*
25 *Et quamvis è carceribus dimissus cœperit adimplementum salutaris pœnitentiæ ad normam Apostolicæ dispensationis.*
26 *Si id fecerit vigore fidejussionis, quam præstare coactus fuerit antequam a Carceribus liberaretur*
27 *Item si è Carceribus dimissus Sponsam potius lædere, quam in Uxorem recipere tentaverit.*
28 *Et subindè longè peregrinationi, multisque infortuniis, et expensis se subjecerit, ut invisum thalamum evitaret.*

DECIS. XL.

Ad Vot. VII. sub n.65. & Vot.IX. sub n.199.

D reparandam pudicitiæ jacturam Maria de Rosa Vidua relicta quondam Philippi criminaliter in Judicium vocaverat apud Tribunal Archiepiscopale Hispalen. Didacum

1 cum Nunez pretendens se fuisse ab eodem prævia fide Matrimonii ineundi compressam, redditamque fœcundam, occasione, qua Didacus sub pallio cognationis spiritualis inter ipsum, & Mulierem jampridem contractæ familiariter in ejus domo versabatur. Et in sequelam hujusmodi querelæ, ac depositionis testium super ejus verificatione adductorum Vicarius Hispalensis nedum processerat ad carcerationem Didaci, & ad illum per Sententiam condemnandum, ut obtenta prius dispensatione Apostolica removente impedimentum cognationis spiritualis, teneretur Matrimonium per verba de præsenti contrahere cum Maria; Verum etiam per decretum compulerat præfatum Didacum ad renunciandum ulteriori appellationi interpositæ; Quapropter pertæsus ipse triennalis mancipationis in carceribus, neque a tot angustiis se alio modo eximere posse considerans, consensum accommodavit, ut supplicaretur Sanctissimo Domino Nostro pro dispensatione, qua obtenta non renuit etiam in Sacello eorumdem Carcerum Matrimonio solemniter conjungi cum Maria: Curavit autem priusquam deveniret ad recensitos actus plures protestationes juratas emittere coram Notario, & Testibus, quibus adversum, & penitus repugnantem ejus animum disertè explicavit.

Quam profectò repugnantiam per actus subsequentes clarius patefecit, vix enim a Carceribus dimissus ejus iram effudit contra Mariam, quam
2 pro Uxore agnoscere detrectabat, & contra Mulieres, quæ in Testes inductæ fuerant ab ipsa Maria, itaut, denuò in Carceres conjectus, nonnisi præstita cautione de illis non offendendis, & de adimplendis oneribus a Judice injunctis, libertatem vindicare valuerit.

Ut igitur hujusmodi Judicium evitaret, confugit tandem ad remedium inhibitionis vigore appellationis obtentæ a Sac. nostro Auditorio, eaque in partibus legitimè præsentata,
3 necnon facta Processus transportatione, cum proposuerim Ego in hodierna Audientia dubium = *An constet de validitate Matrimonii* = negativum accepi responsum.

Impulit Dominos in hanc Sententiam stabile illud principium, quod ad constituendum, & substantiandum contractum Matrimonii pernecessè requiritur consensus omnino liber utriusque 4
ex Contrahentibus, a quo fœdus formam recipere docuit *D. Thomas 4. Sent. distinct. 36. quæst. 2. art. 1.*, & sunt *Textus in Cap. Eum locum, & Cap. Consultation. de Sponsal.* ibique *Fagnan. num. 3.*, *et seqq. Sanchez de Matrim. lib. 4. disp. 6. num. 1. Panimoll. dec. 102. num. 1. et seqq.*, *Rot. in Aprutina nullitatis Matrimonii 30. Aprilis* 1708. *§. Et ratio coram Eminentissimo D. Card. Scotto*; Et idcirco cum Matrimonium, ad quod ineundum inter Carceris squallores adactus fuit Didacus, careat tali consensu cum omnimoda libertate præstito, eo quia potius censendum est ad illum se trahi perpessum fuisse, ne marcesceret in Carceribus, prout ipse iteratis vicibus coram Notario, & Testibus protestatus fuit, indè sequitur metum longioris carcerationis tamquam cadentem 5
in constantem Virum *ad Text. in l. Qui carcerem ff. de eo quod metus causa*, *Sanchez de Matrim. lib. 4. disput. 5. num. 9. Rot. dec. 190. num. 1. par. 1. rec.*, *et dec. 506. n. 5. coram Merlino*, removere consensum ab actu, quem propterea citra Contrahentis voluntatem extortum præsumendum esse tenuit *Rot. in Neapolitana Domorum 13. Martii* 1641. *coram bon. me. Verospio* impressa penes *Scanarol. de Visitation. Carcer. in appendic. §. 3. cap. 6. num. 5. & 6.*, *& in dicta Aprutina nullitatis Matrimonii 30. Aprilis* 1709. *§. Hinc manifesta coram Emo Scotto*.

6

Quantumvis verò apud Doctores transeat ferè sine controversia non quemcumque metum, seu vim irritum reddere Matrimonium, sed illum dumtaxat hoc operari, qui injustè incussus fuerit, nam si justè inferatur, puta quia Judex facti, & Juris remediis Partem invitam rationabiliter adigat 7
ad fidem servandam mediante contractu Matrimonii, tunc ille quidem validus dijudicandus erit ut per *Textum in l.*

In l. Si Mulier in principio ff. de eo quod metus causa probant *Covar. 4. decret. 1. cap. 3. § 4. num. 12. Guttierez de Motrim. Cap. 76. num. 16. Sanchez eodem tractat. lib. 4. disp. 13. num. 3.* cum aliis relatis per *Modernum Romanum discept. Eccles. 52. num. 4. & plurib. seqq.*; Neque tali casu censetur adempta ratio naturalis libertatis, & invo-
8 luntariè consensus extortus dici nequit, eò quia justè coactus vim, & coactionem non patitur, imo cum voluntariè causam dederit coactioni facit, ut consensus in sua causa, & origine sit voluntarius, quemadmodum docet *Lessius de Just. & Jur. lib. 2. cap. 17. num 43. Sanchez dicto tractat. de Matrim. lib. 4. disp. 13. num. 8. et 9.*

Nihilominus in hipothesi non desunt plures circumstantiæ, ex quibus elici possit Matrimonium initum fuisse per Didacum ad id impellente metu injustè illato; Primo enim loco considerandum occurrit, quod ipse triennalis carcerationis molestiam subiverat mandante Judice, non alio planè fundamento, nisi quia Vidua querelam porrexerat, in qua figurabat se sub certa sponsione futurarum Nuptiarum a Didaco reportata eidem sui corporis copiam fecisse, ad quod comprobandum induxerat in testes quasdam sibi familiares Mulieres idipsum asserere conantes; Cum igitur rimatis dictarum Mulierum depositionibus compertum sit, vel ex illis nequaquam oriri verum Sponsalium contractum, sed solummodo quamdam præordinationem, seu voluntatis dispositionem ad illa contrahenda, ex qua profectò loquendi forma non inducitur consensus omnino deliberatus,
9 prout exigi solet ad perfectionem præfati contractus, juxta firmata per *Modern. Roman. discept. Eccles. 52. num. 72. Bald. consil. 12. num. 3. lib. 2. Mantica de conject. ultim. volunt. lib. 11. tit. 56. num. 11. Rot. dec. 623. n. 3. coram Seraphin. & decis. 133. num. 6. & 7. coram Cerro*; Vel earum dicta in pluribus discordare quoad principaliorem circumstantiam copulæ sequutæ sub fide desponsandi, itaut ob hujusmodi contradictionem non me-
10 reantur attendi ad *text. in l. Testium Cod. de testib. Rot. decis. 32. & decis. 397. cor. Emerix Jun.* utrobique *num. 3. & decis. 327. num. 15. par. 12. recen.* & latè in *Colonien. Matrimonii 21. Junii 1709. cor. R. P. D. meo Falconer. Almæ Urbis Gubernatore.* Hinc promanat, quod si non intercessferat verus contractus Sponsalium, neque Judex sufficienter fuerat edoctus de Stupro super eorumdem fide perpetrato, permissum ei non erat tædio carceris adigere Didacum ad 11
desponsandum, in quem propterea metus injustè incussus dici debet, isque Matrimonium irritavit, ex authoritatibus superius laudatis.

Verum quatenus etiam de præmisso Stupro sub fide Matrimonii constaret, itaut ex hoc motivo Judex justè processerit, quod quidem Domini absolutè negare necessarium minimè reputabant, adhuc semper injusta detegebatur coactio, ex eo quia Didacus adstrictus erat cum Maria vinculo Cognationis Spiritualis, quæ operabatur, ut inter taliter conjunctos nullo Jure contrahi possent Sponsalia, nullamque oriri obligationem ad Matrimonium ineundum, etiamsi Mulier sub illius explicita Sponsione 12
se comprimi passa fuerit, ut consentaneè ad *Can. Quod autem quæst. 1. distinct. 30. & ad Can. fin. quæst. 3. ead. distinct.* decidit Gregorius Nonus in *Cap. Ex literis de Cognat. Spiritual.* ibique *Jo: Andr. verb. Affidatam Fagnan. & Gonzalez sup. eod. Cap. Ex literis per tot.* idque optima ratione, nam quemadmodum inter Conjunctos cognatione carnali stare nequit Conjugium, ita multò fortius repugnat eos Matrimonio copulari, qui spirituali Cognatione inter se colligantur, nam spiritualis major, & 13
magis reverenda est, quam carnalis, prout longè dignior est regeneratio spiritus, quam generatio secundum carnem, ut ad mentem *Synodi Trullanæ* docet *Gonzalez in dicto Cap. Ex literis num. 8. & 11. Fagnan. in d. Cap. n. 14. Sanchez de Matrim. lib. 8. disput. 19. num. 7. Mandos. in prax. sign. dispens. Matrimonii vers. In prima specie.*

Quin hujusmodi vis impedimenti

sublata dici possit ex quo Contractus Sponsalium celebratus fuerit sub præcisa conditione obtinendi Dispensatio-
14 nem Apostolicam , licet enim talis conditionis adesset specifica probatio , quæ quidem deficiebat , nullatenus tamen suffragaretur ad obligandum quemquam ex Contrahentibus ad standum Contractui , qui in se , propter impedimentum illum irritans, nullam parit actionem , nam ea , quæ perpetuò prohibita noscuntur , neque sub
15 conditione in Contractum deduci valent *l. Inter stipulantem* 82. § *Sacramentum ff. de verb. obligat. l. Continuus* 137. §. *Cum quis ff. eod. tit.* & in terminis omnino uniformibus , quod quatenus inter Conjunctos vinculo consanguinitatis contracta fuerint Sponsalia addita conditione obtinendi dispensationem Apostolicam, adhuc nulla oriatur valida obligatio , in cujus vim Juris remediis alter ex promisso-
16 ribus cogi possit ad promissa adimplendum , constans fuit semper sententia nostri Tribunalis , ut ex *Decisionibus* 605. *num.* 25. *par.* 1. *divers. decis.* 838. *num.* 12. & 1156. *num.* 4. *coram Seraphin.* , *decis.* 201. *n.* 4. *cor. Mantic.*, *dec.* 203. *n.* 7. *coram Buratt.*; *decis.* 410. *num.* 5. *coram Ludovis.* & præsertim latè , & magistraliter examinato articulo in *decis.* 603. *per tot. par.* 5. *tom.* 2. *recen.* que est 2222. *cor. Coccin.* & in ejus confirmatoria *decis.* 107. *per tot. par.* 8. *recen.* & hanc sententiam , relatis solidissimis fundamentis, probabilem censuit *Sanchez de Matrim. lib.* 5. *disput.* 5. *n.* 5. *& seqq.* cum aliis apud eumdem , illam vero , rejectis contrariis , validissimæ propugnavit *Rocca disput. select. cap.* 62. *num.* 36. *& seqq.* , ubi pro ea allegat quamplures tum ex Theologis , tum ex Jurisconsultis .

Porrò præmissa opinio optimis fulcitur rationibus , conditio enim, si Papa dispensaverit , non potest Contractum in origine nullum propter apertam Juris resistentiam reddere extunc validum , & obligatorium , quia cum talis conditio pendeat ab arbitrio Principis , qui potest denegare dispensationem , propterea dicitur impossibilis , & haberi debet pro non adjecta in modum , ut Contractus sub illa celebratus non teneat , ut per text. in 17
l. Apud Julianum §. *fin. ff. de legat.* probant *Sanchez de Matrim. lib.* 5. *disput.* 5. *num.* 8. *&* 12. *Rocca d. disput.* 62. *num.* 36. *Rot. d. dec.* 603. *num.* 28. *& seqq. par.* 5. *& decis.* 107. *num.* 10. *& seqq. par.* 8. *recen.* Imò vero etiamsi Papa super impedimento dispenset , adhuc non videtur habere ratum, quod prius illicitè inter impeditos gestum fuerat , sed solummodo impartiri li- 18
centiam nuptias contrahendi non obstante impedimento sibi narrato , undè ex hoc rectè arguitur novum requiri consensum in executione dispensationis coram Ordinario , quia Matrimonium dicitur valere non ex tunc , sed ex nunc , ita ut si Sponsi nolint con- 19
sentire , vel de novo contrahere , liberi remaneant ad firmata per *Card. in Cap. Super eo in fin. de condit. appos. Aretin. cons.* 142. *sub num.* 4. *Rocc. disput. Jur. d. cap.* 62. *num.* 37. *Rot. decis.* 410. *num.* 5. *coram Ludovis.* , *decis.* 731. *num.* 5. *par.* 4. , *dicta dec.* 603. *num.* 39. *& seqq. par.* 5. , *dec.* 103. *n.* 8. *& seqq. par.* 8. *recen. decis.* 227. *n.* 20. *& seqq.* , *decis.* 108. *num.* 25. *coram Zerat.* cum aliis relatis per *Adden. ad Pamphil. decis.* 96. *num.* 12. *&* 13.

Istiusmodi autem novuus consensus, per quem Contractus convalidetur , adeò est necessarius , ut non solum in hypothesi , qua agatur post obtentam dispensationem de contrahendo Matrimonio vigore promissionis jampridem expletæ , verum etiam quoties essemus in casu Matrimonii bona fide contracti , & consummati , hoc pari- 20
formiter nullum dijudicandum esset , ut nonnisi ex iterato , & spontaneo consensu utriusque ex Contrahentibus, prævia dispensatione Apostolica roborari , & convalidari posset , ut docet *Abb. in Cap. Super eo in fin. Cardin. in d. Cap. Super eo vers. Quod si dicis de condit. apposit. Panimoll. decis.* 23. *adnot.* 1. *num.* 2. *& seqq.* , *Rot. decis.* 605. *num.* 2. *par.* 1. *divers.*

Cum itaque ex Sponsalibus , quæ copulam præcessisse contendebat Maria , nulla eidem orietur actio adversus Didacum ad promissionis adimplementum assequendum , imo etiam obten-

tenta dispensatione Apostolica, novus,
21 & quidem liber, & spontaneus requireretur consensus, indè resultat nulliter, & injustè coactum fuisse Didacum ad Nuptias in carceribus contrahendas, neque ullo pacto dici valet
22 liber illius consensus, quando agebatur de se eximendo ab horridi carceris mancipatione, in quo per triennium vitam suam, quam miserrimè absumpserat, & quando eodem contextu, quo se induxit ad petendam dispensationem, illaque adventa, ad Matrimonium ineundum iteratas emisit protestationes, quibus clamabat non alio fine id peragere, nisi ut longiorem vexationem effugeret, haud
23 vero se tali Matrimonio animum, & consensum unquam esse accomodaturum; In hisce profectò circumstantiis quisnam dubitaverit omnia præcessisse ex metu cadente in constantem Virum, & actum irritante, ut perpen-
24 sa carceratione etiam breviori probat *Capon. discept. 98. num. 14. Rot. decis. 190. num. 3. par. 1. recen., dec. 506. num. 5. cor. Merlin., & in supra allegata Aprutina Nullitatis Matrimonii 30. Aprilis 1709. coram Eminentissimo D. Card. Scotto*.

Neque ullo pacto asseri potest subsequenter Didacum ratum habuisse id, quod in carceribus gesserat, nam
25 quamvis in executionem Judicialis Decreti, quo fuerat a carceribus dimissus cœperit adimplementum salutaris pœnitentiæ sibi injunctæ ad normam Literarum Apostolicarum dispensationem continentium, attamen hoc peregit vigore fidejussionis, quam
26 præstare coactus fuerat antequam a carceribus liberaretur, & statim ac evadere potuit vinculum dictæ fidejussionis mediante præsentatione inhibitionis Rotalis destitit a præfato adimplemento. Cæterum omnes alii actus subsequentes confluunt ad suadendum ejus animum nimis aversum a controversis Nuptiis; Vix enim carceres
27 evaserat, ut Mariam potius lædere, quam in Uxorem accipere tentaverit, & subindè quam longę peregrinationi, quotque infortuniis, & expensis se subjecit, ut invisum thalamum evi-
28 taret; Undè ex his etiam explicatur quinam fuerit ejus consensus in carceribus præstitus, an nempè deliberatus, an vero meticulosus, & citra animum se obligandi ad tradita per *Sperell. decis. 5. num. 61. Rot. dec. 326. num. 7. cor. Ludovis.*

Et ita &c. Utraque &c.

R. P. D. FOSCARO

Hispalen. Matrimonii.

Mercur. 22. Junii 1718.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM.

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

2 *Ab eo, qui jam per triennium in carceribus detentus, ac præpeditus, ne uti valeat remedio appellationis, Judice mandante, Matrimonium contrahit, consensus dicitur extortus per metum cadentem in constantem Virum inefficax ad substantiandum fœdus Matrimonii.*

3 *Potissimum si tam ante, quam immediatè post initum Matrimonium constanter declaraverit se per metum ad consentiendum fuisse adactum.*

4 *Judex cogendo ad Matrimonium ineundum cum, qui Sponsalia contraxit, nihil detrahit naturali libertati, neque vim infert.*

5 *Honesta Vidua non censetur pati voluisse Stuprum, nisi sub fide futuri Conjugii.*

6 *Fœminæ familiaritate cum Stuprata devinctæ in Causis hujusmodi a testificando non repelluntur.*

7 *Junctâ præsertim judiciali Confessione Stupratæ, quæ ad dicta Testium veritatis præsumptione suffulcienda conjungi debet.*

8 *Si ante Stuprum, animadverso obstaculo Cognationis inter Stuprantem, & Stupratam conventum inter eos fuerit de obtinenda dispensatione Apostolica, Stuprator*

tor tenetur Stupratam desponsare, secus si promissioni Matrimoniali Stuprum non accesserit.
Contrarium num. 9. & seqq.

12 *Papa dispensando super impedimento Cognationis, non intelligit reconvalidare Sponsalia nulliter, & illicitè antea contracta, ideoque requiritur novus Contrahentium consensus:*

13 *Sponsalia ob copulæ interventum non transeunt in Matrimonium.*

14 *Data originaria nullitate Sponsalium, copula nihil operatur ad eorum validitatem.*

15 *Promissor renuens contrahere Matrimonium absolvendus est a Censuris contra eum latis non obstante copulâ.*

16 *Per impetrationem dispensationis super impedimento Cognationis non inducitur consensus, si id expletum fuerit, dum impetrans erat carceratus, & eodem contextu declarabat se coactè, & ob metum longioris carcerationis id fecisse.*

DECIS. XLI.

Spectatis circumstantiis, in quibus Contractus Matrimonii inter Mariam de Rosa, & Didacum Nunez celebratus fuerat, Sacra Rota
1 censuit illum prorsus irritum esse dijudicandum, ut ex *Decisione* edita coram Me *sub die 21. Februarii currentis Anni*; Facta autem Mariæ facultate impugnandi præfatam resolutionem, ejusque fundamentis novo, seduloque examini suppositis, magis magisque constabiliri promeruerunt, rescribentibus hodie DD. *In Decisis*.

Et quidem nullitatem Matrimonii iterum desumebant ex eo, quod destitueretur libera voluntate unius ex Contrahentibus, videlicet Didaci, qui postquam ad instantiam Mariæ in carceres conjectus fuerat, ibique ferè per triennium asperrimam vitæ rationem protraxerat, judiciali pressus auctoritate eidem Nuptiarum contractum demandante, ac insuper præpeditus, ne uti valeret remedio appellationis, mirum profectò non fuerat, si tot angustiis circumseptus, ut eas tandem evaderet, coactè, & citra propriam voluntatem Matrimonio per verba de præsenti consenserit, proindèque cum talis consensus dici debeat extortus per metum cadentem in constantem Virum, nullius planè robo- 2
ris consideratur ad substantiandum fœdus Matrimonii, ut in *Aprutina Nullitatis Matrimonii 30. Apr. 1708. §. Et ratio, & §. Hinc manifesta coram Eminentissimo D. Cardinali Scotto*, cum aliis allegatis in Decisione, quæ revidetur §. *Impulit Dominos*, idque potissimum, quia Didacus, dum adhuc in carceribus detinebatur, non neglexit plures juratas emittere protestationes, iisque tam ante, quam immediatè post initas invisas Nuptias constanter declaravit, se nonnisi per metum ad consensum præstandum ada- 3
ctum fuisse, quod quidem necessariam voluntatis libertatem penitus, penitusque excludit juxta tradita *per Capon. discept. 98. num. 14. Rota dec. 506. num. 5. coram Merlino, & in Decisione hujus Causæ §. Cum itaque.*

Præmissa vix negare audebant Defensores Mariæ, ac propterea inculcantes principium illud admissum in præterita *Decisione §. Quantumvis*, 4
quod videlicet Judex justè cogendo nihil detrahat naturali libertati, quia, movente Justitia, nemo vim, & coactionem pati dicitur, suadere conabantur Didacum justè fuisse in carceres detrusum, atque inibi justam subjisse condemnationem ad Matrimonium contrahendum cum Maria, eo quod constiterit per Processum ritè efformatum Viduam honestæ conditionis tantum nefario Stupro se subjecisse, ex quo preventivè reportaverit a Didaeo firmam promissionem de Nuptiis invicem contrahendis, sine qua proprii honoris irreparabile detri- 5
mentum verisimiliter non tolerasset ad firmata per *Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 22. sub num. 6., Rota dec. 42. num. 4. inter impressas ad ornatum Card. de Luca de Dot., & in Viennen. Matrimonii 25. Junii 1703. §. Posita cor. Emo D. Card. Scotto*, indeque mul-

6 multo facilius, deferendum esse testibus, licet muliebris sexus, & familiaritate cum Maria devinctis, quæ a testificando in Causis hujusmodi nequaquam repelli consueverunt, ut admonet *Text. in Cap. Super eo 22. de Testibus Mascard. de probat. concl.* 1021. *num. 7., Gabriel. de Testibus concl. 23. num. 11., Rota dec. 1834. num. 2. coram Coccino*; Juncta præsertim judiciali confessione ipsius Stupratæ emissa oc-
7 casione querelandi Stupratorem, quam ad dicta testium veritatis præsumptione suffulcienda conjungi debere tradunt *Farinacc. cons. 112. n. 13., Vermiglioli. cons. 12. n. 7., Rota in Pampilonen. Matrimonii 23. Junii 1702. §. Accedente coram R. P. D. meo Lancetta*.

Neque effectum talis promissionis, sub qua Mulierem sui corporis copiam fecisse arbitrabantur, ullo pacto depelli posse subdebant ex eo, quod inter Didacum, & Mariam adesset impedimentum Cognationis Spiritualis, per quod a Connubio ineundo omni Jure arcerentur, cum etenim antequam Vidua vitiari pateretur, precisè animadverso obstaculo Cognationis actum fuerit de impetranda Dispensatione Apostolica, & cum hoc supposito Mulier in Stupri laqueum inciderit, videtur de necesse inferendum, quod exindè orta sit quædam antidoralis obligatio in Viro contrahendi Matrimonium, prævia Dispensatione Apostolica, itaut justè se gesserit Judex cum Juris remediis cogendo ad promissæ Fidei adimplemen-
8 tum, ad differentiam casus, quando nulla intercesserit copula, sed Partes nudè se adstrinxerint Sponsalibus in futurum sub conditione obtinendæ Dispensationis, quemadmodum tenet *Navarr. cons. 5. n. 7., & seqq. de Consanguin. & affinit., Layman in Theologia Moral. lib. 5. tract. 10. cap. 7. num. 4. vers. Dico secundo, Ledesma de Matrim. par. 47. art. 5. Dub. 2.* cæterique per Informantes allegati.

Verumtamen hisce ratiociniis minimè retrahi valuerunt Domini a sententia alias amplexa; Prætermisso namque, an per testes in Processu examinatos rectè probata dici possit qualitas Stupri sub certa Sponsione Matrimonii, & cum adjecto, quod impetranda esset Dispensatio Apostolica removens impedimentum Cognationis Spiritualis, super quibus non videntur perfectè convenire, vel solummodò concludere, quod Didacus paratam voluntatem ostenderit ad Sponsalia ineunda, non autem se unquam ad illa per consensum omnino deliberatum coarctasset, ut notatum fuit *in præcedenti Decisione §. Nihilominus*; Difficultatem radicitus submovebat ponderatio, quod tametsi admittatur sub tali fide Stuprum accidisse, non indè tamen sequitur justè Stupratorem coactum fuisse ad effectivè contrahendum per verba de præsenti, quia cum Cognatio Spiritualis esset formaliter impeditiva Matrimonii, consequenter pernecesse resistebat nativitati cujuscumque obligationis, qua deficiente, nulla dabatur actio ad petendum promissionis implementum, & idcirco Judex caruit legitimo fundamento, super quo coactionem stabilire valeret, ut refe- 9
rendo constantem Sacri nostri Tribunalis opinionem erutam a punctuali *Textu in Cap. Ex literis de Cognat. Spiritual.* probavit præcedens *mea Decisio §. Verum, & §. Quin hujusmodi*.

Quæ sanè Sententia haud destituta solidioribus rationum momentis, de quibus in dicta *præterita Decisione*, omnino prævalere debet auctoritati *Navarri*, & cæterorum ejus sequacium supra in objecto allegatorum; Tum quia mox dictam *Navarri* opinionem tamquam in jure minus veram ex proposito reprobat *Rota dec.* 2222. 10
num. 17., & seqq. coram Coccino, & similiter erroneam, & in Jure non subsistentem vocat *Rocca disput. Jur. cap. 62. num. 37. vers. Quidquid in contrarium*. Tum etiam quia præmissa reprobata opinio verè nititur nimis debili fundamento, non alia enim potiori ratione substinet Sponsalium contractum etiam inter impeditos evadere posse obligatorium, nisi ex quo conventio obtinendæ Dispensationis operetur, ut illa supervenien- 11
te absque novo consensu Sponsalia validè consistant, quod sanè erroneum detegitur, animadvertendo nullum a prin-

a principio adfuisse ob resistentiam Juris, vel minimum contractus vestigium, quoniam cum ille a consensu essentiam recipiat, non poterat talis consensus perfectè interponi super re prorsus illicita, & licet hoc fieret sub spe futuræ Dispensationis, attamen id non tollit, quin post obtentam Dispensationem novus ex integro requireretur consensus, eo quia Papa dispensando non intelligit recon-
12 validare id, quod perantea nullum, & illicitum reperiebatur, sed solummodo obstaculum removendo, facultatem contrahendi impartiri, ex firmatis per *Innocent. in Cap. Super eo de condit. apposit. in principio* ibique *Zabarell., Rocc. d. cap.62. n.36. & seqq. Rota dec. 1156. n. 4. cor. Seraphin. & d. dec. 2282. n.33. & seqq. dec. 103. n.8. & seqq. par.8. recent.*, cum aliis *in Decisione* hujus Causæ §. *Porrò*.

His ita se habentibus, casum nullatenus diversificat circumstantia Stupri, ut Maria exclamabat, sub fide desponsationis commissi per Didacum, nam si copula operari deberet, quod Sponsalia in sui origine, & quidditate nulla, & illicita evaderent obligatoria, sequeretur, quod illa contra claram Censuram Sacri Concilii Tridentini *Cap. 1. Sess. 24. de Reformat.*
13 *Matrim.*, ob ipsius copulæ interventum, transirent in Matrimonium, undè ne admitteretur id, quod a Sancta Synodo clarè vetitum fuit, dicendum est, data originaria nullitate Spon-
14 salium, copulam nihil operari juxtà individualem auctoritatem *Rotæ in decis. 1156. num.6. coram Seraphin.* & in proximis terminis ad effectum scilicet concedendi, non obstante copula, absolutionem a Censuris, postquam
15 Reluctator diù eisdem innodatus permanserat, firmatum fuit in *Pampilonen. Sponsalium super Censuris 7. Februarii currentis Anni §. Hodiè tamen coram R. P. D. meo de Herrera*.

Præterea obligationem ex huc usque firmatis minimè orientem a Sponsalibus frustra contendebatur educi posse ab actibus comprobativis subsequenter per Didacum gestis, nimirum ab impetratione dispensationis, & a confessione super ejusdem verificatione emissa; Omnia enim hæc expleta noscuntur tempore, quo Didacus carceribus mancipatus reperiebatur, & eodem contextu non desistebat per protestationes declarare se coactè, & ob metum longioris carcerationis ad actus ejus animo penitus repugnantes devenisse, quod clarius patefecit per ea, quæ gessit postquam jam carceres 16
evaserat, ac propterea nedum exulat quælibet Matrimonii comprobatio, verum etiam cuncta conspirant ad suadendum, quod ab eodem jugiter abhorruerit, & nonnisi per metum, consensum in carceribus præstiterit, ut latius notavit præcedens *Decisio* §. *Cum itaque*, & *seqq.*

Relativè igitur in cæteris ad eamdem Decisionem conclusum fuit.

Utraque &c.

R. P. D. DE THUNN

Leodien. seu Aquisgranen. Sponsalium

Veneris 3. Februar. 1741.

ARGUMENTUM

Sponsalia probantur per Positiones declaratas pro confessis.

SUMMARIUM

1 *Facti species*, & n. seqq.

5 *Positiones a Stuprata productæ in quibus habetur, quod Stuprator post Stuprum promptum se obtulit injuriam eidem Stupratæ illatam cum subsequenti Matrimonio resarcire, probant Sponsalia, quamvis fuerint in contumacia Stuprantis respondere detrectantis a Judice declaratæ pro confessis.*

6 *Positiones pronunciatæ a Judice pro confessis ob contumaciam Rei respondere recusantis veræ confessioni æquipollent.*

7 *Resolutiones Sac. Congregationis Concilii Sacra Rota Romana semper consuevit amplecti.*

8 *De stylo Rotæ, & Curiæ Romanæ ficta confessio, quæ oritur ex Positionibus a Judice in contumaciam Rei pronunciatis pro confessis, non admittitur.*

9 *Quod*

9 *Quod procedit quoad Causas in Romana Curia instructas in prima instantia.*

10 *In causis autem ad eam per appellationem devolutis attendit stylum Regionis, & Curiæ, in qua fuit introducta, & judicata,* & n.seq.

11 *In Tribunalibus Germaniæ, & signanter in Curia Ecclesiastica Aquisgranensi habetur Reus pro confesso, quatenus legitimè monitus Positionibus respondere recuset:*

12 *Ut Positiones declarari possint ob contumaciam Rei pro confessis, pro forma requiritur, quod prius ipse Reus fuerit monitus ad respondendum.*

13 *Nuncio, seu Pedello deponenti de re ad proprium officium spectante plena fides est adhibenda.*

14 *Intimatio ad respondendum positionibus fieri potest tam Principali, quam Procuratori.*

15 *Intimationes factæ Procuratori per speciale Chirographum constituto, perindè est, ac si fuissent ipsi Constituenti personaliter præsentatæ.*

16 *Comparitio Procuratoris in singulis terminis assignatis Principali ad respondendum Positionibus præsupponit citationes, atque intimationes legitimè executas.*

17 *Comparitiones factæ in termino sanant quemcumque defectum citationis, seu intimationis.*

18 *Propria assertio in favorem asserentis non probat.*

19 *Nec fides Procuratoris in favorem sui Clientis.*

20 *Procurator censetur certiorasse suum Clientem de omnibus, quæ in Causa agebantur, ac præsertim de iis, quæ ipsi præjudicium inferre poterant.*

21 *Qui notitiam habuit de decretis in Causa emanatis, scivit iteratas monitiones sibi factas, ut Juramentum præstaret de veritate dicenda super Positionibus, idemque Juramentum emisit, scientiam habuit de Decreto lato declarante Positiones pro confessis, exhibuitque allegationem propria manu subscriptam, validissimè præsumitur, quod ipse fuerit distinctè certioratus de monitionibus sibi factis ad respondendum Positionibus,* & num. 22. 23. 24. & 25.

26 *Si procurator Principalem certiorem reddidit de omnibus aliis monitionibus, & Decretis in Causa latis, urget præsumptio, ut eidem notificaverit monitiones etiam ad respondendum Positionibus, ex quibus gravissimum præjudicium ipsi obvenire potuisset.*

27 *Post dilationes Reo concessas ad respondendum Positionibus, eo contumace, illas Judex pronuntiare debet pro confessis.*

28 *Si Reus post hujusmodi Decretum comparuerit in Judicio, ibique prosequutus fuerit Causæ defensionem super meritis, post hanc tacitam approbationem, validitatem, & justitiam ejusdem Decreti amplius impugnare non potest.*

29 *Contra Decretum declarans Positiones pro confessis adversus Reum contumacem, nèc purgatio moræ, nèc restitutio in integrum conceditur post latam sententiam super meritis.*

30 *Eoque magis si nulla afferatur contraria probatio adversus ea, quæ in Positionibus continentur.*

31 *Ex diuturna annorum quatuordecim consuetudine Mulieris cum Viro oritur præsumptio fuisse inter eos Sponsalia contracta, cum inverisimile sit, quod Puella honesta, & æqualis conditionis tamdiù corporis sui copiam eidem facere voluerit sine promissione Nuptiarum.*

32 *Constito de diuturno concubitu cum Muliere sub promissione nuptiarum, Vir cogendus est ad illam in uxorem ducendam.*

33 *Multo magis si Filios ex tali commercio susceperit.*

DE-

DECIS. XLII.

Ad Vot. VII. num. 167.

1 Etrectante Joanne Jacobo Von=Thenen post diuturnam consuetudinem sub fide Matrimonii retentam cum Barbara Theresia Schvveling promissionem præstitam adimplere, coacta fuit eadem Barbara, ut tàm suæ, quàm suceptæ prolis indemnitati consuleret, eum in Judicium vocare in Curia Ecclesiastica Aquisgranensi, productisque ibidèm Positionibus supèr diuturno commercio secum habito sub promissione Conjugii, iisque
2 in contumacia Joannis Jacobi respondere recusantis pronunciatis pro confessis, definitiva tandèm prodiit Sententia ipsum condemnans ad ducendam præfatam Barbaram in Uxorem, quæ deindè in gradu appellationis confirmationem obtinuit coràm A. C. Guglielmo. Non acquiescens tamèn duobus his Judicatis Joannes Jacobus, delegari curavit Sacro huic Tribunali ulteriorem Causæ cognitionem, mihique Commissione directa, Dubium sub-
3 scripsi = *An constet de Sponsalibus, itaut si locus coactioni in casu &c.* = Eoque in hodierna Audientia proposito, responsum accepi = *Constare de Sponsalibus, & esse locum coactioni* =

Sponsalia nàmque satis probari visa sunt ex dictis positionibus à Barbara productis in Curia Ecclesiastica Aquisgranensi, ex quibus habetur, quod Joannes Jacobus post Stuprum ei illatum in florenti ætate septemdecim
4 annorum, promptum statim se obtulit injuriam ejus honori irrogatam resarcire, ducendo ipsam in Uxorem; Quodque sub fide hujusce promissionis sæpissimè postmodùm repetitæ diuturnum cum ea continuavit commercium spatio annorum quatuordecim, ex quo quinque suscepit Filios, quos semper in suos agnovit, solutis necessariis sumptibus tàm pro puerperiis, quàm pro illorum alimonia, & educatione: Cum autèm hujusmodi positiones in
5 contumacia Joannis Jacobi pluries moniti, ac respondere detrectantis, fuerint ab eadem Curia declaratæ pro confessis, non est dubium, quin ex eis plena oriatur probatio initorum Sponsalium, cùm positiones pronunciatæ a Judice pro confessis ob contumaciam Rei respondere recusantis equipolleant veræ confessioni ad *Text. in Cap. 2. de confess. in 6.*, ibique *Ancharan. n. 12.*, *Barbos. num. primo, & 2.*, *& Passarin. n. 80.*, *& seqq. Surd. cons. 360. n. 26. & seqq. Scaccia de Judic. lib. 2. cap. 7. quæst. 11. num. 477.*, *& seqq.*, *Thesaur. quæst. forens. lib. primo quæst. 6. num. primo*, *Ridolphin. in prax. Judic. part. prima cap. 10. num. 93.*, *& 94. Michalor. de Positionibus cap. 32. n. 15.*, *& 16.*, & ità in similibus terminis respondit Sacra Congregatio Concilii in *Colonien. Sponsalium die 26. Aprilis 1732.*, cujus resolutiones nostrum Tribunal semper consuevit amplecti, 7
ut passim dixit *Rota* signantèr *coràm Mollines decis. 939. num. 8. & coràm Lancetta decis. 988. n. 8.*

Minimè refragante, quod de stylo Rotæ, & Curiæ ficta hæc confessio non admittatur ex notatis per *Ridolphin. in prax. part. prima cap. 10. num. 102.*, *& seq.*, *Rot. post Fenzon. ad Stat. Urb. decis. 41. §. fin.*, *& coram Ludovis. decis. 460. num. 14.*; Nàm hujusmodi Stylus procedit quidem 9
quoad Causas in Romana Curia instructas in prima Instantia; Minimè verò quoad illas, quæ ad eam per appellationem devolvuntur, in his enim attendi debet Stylus Regionis, & Curiæ, in qua Causa fuit introducta, & 10
judicata; Quapropter cum in Tribunalibus Germaniæ, & signanter in Curia Ecclesiastica Aquisgranensi servetur Juris Canonici dispositio expressè declarans Reum pro confesso, quatenùs legitimè monitus respondere recuset, indè sequitur, quod cum eodem Stylo debet nunc Sacra Rota 11
procedere in hujus Causæ Decisione, ut advertunt in specie *Ridolphin. in prax. Judic. part. prima cap. 10. n. 106. Michalor. de Position. cap. 35. n. fin.*, *Constantin. ad Statutum Urbis annot. 8. num. 352.*, *& seq.*, & ità pariter processit Sacra Congregatio Concilii

cilii in dicta *Colonien. Sponsalium die 26. Aprilis 1732.*

Frustrà verò ad elidendam probationem ex dictis Positionibus desumptam objiciebatur, quod pronunciatio positionum pro confessis facta in Curia Ecclesiastica Aquisgranensi nulla fuerit, & invalida, ex quo non præcesserit personalis monitio contra dictum Joannem Jacobum ad respondendum Po-
12 sitionibus pro forma requisita à *text. in Cap. 2. de Confess. in 6.*, ut docent *Salust. Tyber. in prax. cap. 13. num. 12., & 23. Constantin. ad Stat. Urb. annot. 8. art. 3. num. 357., & sequen., Rot. coram Coccin. decis. 1575. num. 2.* Ex facto enim constabat Joannem Jacobum non semel tantum, sed pluries fuisse ab eadem Curia monitum, ut responderet Positionibus à Barbara productis; Et quamquam non appareret ex actis, monitiones omnes à dicta Curia decretas eidem fuisse juridicè denunciatas, negari tamen non poterat, quin ultima saltem monitio, & peremptorius terminus ipsi assignatus, fuisset ad ejus notitiam legitimè deductus, cùm de illius intimatione retulerit penès acta publicus Nuncius, seù Pedellus, cui tamquàm
13 deponenti de re ad proprium officium spectante plena fides est adhibenda *Gloss. in Cap. Cum parat. versic. Suus Nuncius de appellat. Bockhn. Commen. in Jus Canonic. lib. 2. tit. 3. §. 4. num. 43., Rot. coram Ansaldo dec. 86. num. 11., & in recent. decis. 561. num. 14. part. 1., & decis. 92. n. 1. part. 12.*

Parvique refert, quod ex dicta relatione Pedelli colligi nequaquam possit, utrum Intimatio fuerit personaliter facta Joanni Jacobo, seù potiùs Laurentio Schuvartz ejus Procuratori, cum ipse simpliciter retulerit, se intimasse, non tamen expresserit, cui intimationem præsentaverit. Sive enim uni, sivè alteri dicta intimatio facta fuerit, in utroque casu verum esset, quod Joannes Jacobus fuerat legitimè monitus ad responden-
14 dum Positionibus, eratque plenissimè servata forma à Jure in subjecta materia præscripta, quia cùm dictus Schuvartz fuisset per speciale Chirographum Procurator constitutus in hac Causa à Joanne Jacobo, intimationes contrà eum executæ perindè essent, ac si fuissent ipsi Constituenti personaliter præsentatæ *Jason. in leg. Eum*
qui num. 1. Cod. de Procurat., Scaccia de Judic. lib. 2. cap. 8. num. 666., et 671., Ubert. de Citat. c. 9. n. 331., et cap. 14. n. 224., Achill. de Grass. decis. 16. In fin. de dolo, et contumac. Rot. coram Molines decis. 810. num. 2., et seqq., et in recent. decis. 317. num. 6. part. 13. 15

Cæterum omnis cessabat difficultas super asserto defectu personalis Intimationis ex ea ponderatione, quod in singulis quibusque terminis à dicta Curia decretis ad respondendum Positionibus, Procurator Joannis Jacobi semper in Judicio comparuit proponendo excusationes, ob quas Principalis suus Judicio se sistere non poterat, novasque petendo dilationes, ut eisdem Positionibus responderet. Hujusmodi autem comparitiones factæ in termino à Procuratore præsupponunt citationes, atque intimationes legitimè executas *Menoch. de præsumpt.* 16
lib. 2. præsumpt. 22. num. 2., Ubert. de citat. part. 3. cap. 13. num. 99., & seqq., Barbos. Vot. decis. 58. n. 27. tom. primo, Rot. coram Caprara decis. 445. num. 18., & in recent. decis. 81. num. 3., & decis. 91. num. primo part. 2., Et quatenùs etiam illæ non præcessissent, de ipsarum defectu opponi ampliùs non posset, cùm comparitiones factæ in termino sanent quemcumque defectum citationis, seù intimationis, ut communiter tradunt *Felin. in Cap. Cum sit Romana num. 15.* 17
de Appellat. Ubert. de Citat. par. 3. cap. 16. num. 19., & 20., Barbos. vot. decis. 58. num. 25., & 26. Rot. coram Seraphin. decis. 1296. num. 2., coram Caprara dec. 445. num. 19., & coram Falconerio decis. 1. num. 7. tit. de Sentent. excommunication.

Nèc pronis auribus audire Domini valuerunt excusationem Joannis Jacobi, quod scilicet nunquàm ipse fuerit à suo Procuratore certior redditus de his, quæ in Judicio agebantur, & maximè de hujusmodi monitionibus, ac Decretis, quibus vocabatur ad re-

ſpondendum poſitionibus. Ultrà quod enim iſtiuſmodi exceptio nullatenùs
18 probata dici poterat, utpotè innixa in ſola aſſertione ipſius Joannis Jacobi, ac in fide ejus Procuratoris, qui in hac Cauſa nullum probationis gradum conſtituere valent, ut loquendo de teſtimonio Partis dixit *Rot. coràm Coccino dec.* 2341, *n.*36., *et in Leodien. electionis* 9. *Maii* 1727. §. *Eo magis cor. Eminentiſſimo Corio*, & de
19 teſtimonio Procuratoris firmat, *text. in Leg. fin. ff. de Teſtib. Leg. fin. Cod. de Aſſeſſ. Can. Si Teſtes omnes* §. *Item teſtes* 4. *quæſt.*3. *Rot. coràm Falconer. in Miſcellan. dec.*8. *num.*10.

Illa præterea inveriſimilis, atque adeo inſubſiſtens detegebatur, nam præter generalem præſumptionem, quod Procurator cenſeatur certioraſſe ſuum Principalem de omnibus, quæ
20 in Cauſa agebantur, ac præſertim de iis, quæ ipſi præjudicium inferre poterant juxta *conſil.*481. *Romani*, quod communiter ſequuntur *Honded. conſ.* 55. *num.* 55. *lib.* 1. *Maſcard. de probat. concluſ.* 554. *num.* 9. *Lancellot. de attentat. par.* 1. *cap.* 1. *n.*101. *Rot., coram Puteo deciſ.*100. *in fin. lib.*2., *coram Ludoviſ. dec.*127. *num.* 4. ibique *Adden. num.*11., *et coram Molines deciſ.*1161. *num.* 5., *et* 6. Conſtabat ulterius ex facto, Joannem Jacobum fuiſſe ab eo plenè inſtructum de cæte-
21 ris Decretis in Curia Eccleſiaſtica emanatis: Ipſe enim ſcivit iteratas monitiones ſibi factas, ut Juramentum præſtaret de veritate dicenda, quod ibi *Reſpondendorum* appellant, quibus tandem parendo ſpeciali Chirographo dictum ſuum Procuratorem munivit, ut præfatum Juramentum ſuo nomine interponeret, eumque per eamdem Curiam non fuiſſet ejus Procurator ad jurandum admiſſus,
22 perſonaliter ipſe comparuit in Judicio die 12. Octobris Anni 1736., dictumque Juramentum emiſit.

Rurſus notitiam habuit de Decreto in eadem Curia lato declarante Poſitiones pro confeſſis, nam ad eva-
23 dendam judicialem coactionem ducendi Barbaram in Uxorem, quam juſtè timebat ex cauſa dicti Decreti, quo ſatis, ſuperque probata remanebant Sponſalia cum ea contracta, Cauſæ examen aſſumpſit ſuper meritis, exhibuitque allegationem propria manu ſubſcriptam, qua probare nitebatur, ipſum compelli non poſſe ad ineundum cum ea Matrimonium: Ex qui- 24
bus omnibus non ſolùm falſa detegitur aſſertio, quod Joannes Jacobus de ſtatu Cauſæ non fuerit inſtructus, ſed etiam validiſſima inſurgit præſumptio, 25
quod ipſe fuerit diſtinctè certioratus de monitionibus ſibi factis ad reſpondendum Poſitionibus: Si enim Procurator eum certiorem reddidit de omnibus aliis monitionibus, & Decretis in Cauſa latis, omnis veriſimilitudo urget, ac præſumptio, ut eidem pari Jure notificaverit monitiones ad reſpondendum Poſitionibus, ex quibus graviſſimum præjudicium ipſi obvenire 26
potuiſſet *Rot. cor. Comital. dec.* 119. *n.*7., *deciſ.*131. *num.*7. *par.*2. *diverſ.*, *& coram Molines dec.*1161. *num.*5.

Sublata nullitate dicti Decreti ex aſſerto defectu perſonalis monitionis, conatu prorſus irrito illud injuſtitiæ arguebatur eo ſub obtentu, quod Joannes Jacobus hemiplegiæ morbo correptus legitimo detineretur impedimento ſe ſiſtendi in Judicio ad reſpondendum poſitionibus: Objectio enim corruere viſa fuit ex depoſitione duorum Teſtium aſſerentium Joannem Jacobum eo ipſo tempore, quo ſe impotentem prædicabat adeundi Curiam Eccleſiaſticam, obiiſſe vias Civitatis, forumque, ac tabernas frequentaſſe; Quocirca cum eidem Curiæ plenè conſtiterit dictum Joannem non ex cauſa morbi, ſed voluntaria ejus contumacia tamdiù diſtuliſſe in Judicium ſe conferre ad reſpondendum poſitionibus, meritò proindè poſt tot dilationes eidem conceſſas, ac poſt undecim menſes inutiliter conſumptos ſuper reſponſione ad dictas poſitiones, Decretum protulit, quo illas pro confeſſis pronunciavit, ut faciendum eſſe monent *Saluſt. Tiber.* 27
*in prax. lib.*2. *cap.*2. *num.*13. *Bockhn comment. in Jus Canonic. lib.*2. *tit.*14. §.2. *num.*24. *Ridolphin. in prax. par.*1, *cap.*10. *num.*93.

Hactenus deducta ſatis eſſent pro vindicanda validitate, & Juſtitia d. Decre-

Decreti, Cæterum in pleniorem confutationem adductarum exceptionum addebant Domini, quod cum Joannes Jacobus post latum hujusmodi Decretum nullam ab eo interposuerit appellationem, quinimmò comparuerit in Judicio, ibique prosecutus fuerit defensionem Causæ super meritis, allegando rationes, ob quas cogi non posset ad contrahendum Matrimonium, simulque institerit pro Causæ definitione, datum profectò ei non erat post tacitam approbationem d. Decre-
28 ti ex his actibus inductam illius validitatem, & justitiam amplius impugnare, ut in similibus terminis notant *Gratian. cap.228. num. 8. Rot. coram Priol. dec.157. num.3., & in recen. dec. 183. num.4. part.16.*

Constito ex his de validitate, & justitia præfati Decreti, annuendum sanè non erat purgationi moræ, seu restitutioni in integrum a Joanne Jacobo adversus illud petitæ, quoniam contra Decretum declarans Positiones pro confessis in contumaciam Rei legitimè moniti, & respondere detrectantis, nèc purgatio moræ, nèc restitutio in integrum conceditur post
29 latam Sententiam super meritis, ut in puncto firmat *Mich. de Position. c. 47. n.17. Ososcb. dec.87. a n.4. ad seqq.*, & hanc opinionem secuta fuit Sacra Congregatio Concilii in *d. Colonien. Sponsalium die 26. Aprilis 1732.*

Idque multò facilius in subjecta specie admittendum erat, quia non solum contraria nulla afferebatur pro-
30 batio his, quæ in positionibus continentur, sed imò ex confessione ipsius Joannis Jacobi magna insurgebat præsumptio promissionis Matrimonii; nam in responsionibus ab eo datis dictis Positionibus post latam Sententiam super meritis, apertè admittitur Stuprum Barbaræ illatum, ac diuturnum Commercium cum ea habitum spatio annorum quatuordecim: Ex hac autem diuturna consuetudine non levis oritur præsumptio initorum Sponsalium, cum ab omni distet verisimilitudine, quod Puella cæteroquin honesta, ut Parochus testatur, ac natalibus non impar dicto Joanni Jacobo tamdiu corporis sui copiam eidem facere voluerit sine promissio- 31
ne Nuptiarum, ut ad rem advertunt *Ciarlin. contr.164. num. 66. Sanchez de Matrim. lib. primo disput. 22, n.6. Anaclet. in Jus Canon. de Sponsal., & Matrim. §. 4. num. 68. Rot. coram Falconer. decis.4. num.3. tit. de Sponsal., & in Romana Sponsal. 24. Januarii 1738. §. Tota coram R. P. D. meo Nunez.*

Cum itaque ex huc usque deductis plenè constet de diuturno concubitu a Joanne Jacobo habito cum præfata Barbara sub promissione Nuptiarum necessariò sequebatur eum Juris remediis cogendum esse ad contrahendum cum ipsa Matrimonium, quia cum eadem Barbara intuitu ipsius promissionis corpus suum ei tamdiù tradiderit, sicque ex sua parte contractum 32
impleverit, consequens erat, ut etiam Vir dictum contractum perficere teneretur ducendo ipsam in Uxorem ad *text. in Cap. primo de adulter., & stupr. Reiffenst. ad lib.4. decret. tit.1. de Sponf. num.115. Sanchez de Matrimon. lib. primo disput.9. num. 3., & disp.44. per tot. Rot. coram Falconer. decis.4. num.4. tit. de Sponsal., & in recent. decis. 767. num. 2., & seq. part.18. & in Romana Sponsalium 24. Januarii 1738. §. Constabilito, & seq., & in Confirmat. 8. Junii 1739. §. Et sanè coram R. P. D. meo Nunez.* Tantoque magis locus esse videbatur hujusmodi coactioni Joannis Jacobi, cum duo supersint Filii per eum ex 33
tali Commercio suscepti, ut hanc circumstantiam ponderando dixit *Rot. coram Falconerio d. dec. 4. num. 5. tit. de Sponsalibus.*

Et ita utraque Parte informante responsum fuit.

R. P. D. NUNEZ

Barchinonen. Sponsalium

Lunæ 26. Novembris 1742.

ARGUMENTUM

Qui Sponsalia contraxit cum Fœmina honesta, & æqualis conditionis purè, & absolutè, & absque ulla adjectione præventivi consensus Matris, ea adimplere tenetur, & est locus coactioni, præsertim si deindè idem consensus accedat.

SUMMARIUM

1 *Facti series*, & num. seqq.
4 *Dilatio petita ad protrahendam resolutionem Causæ Sponsalium, quæ celerem requirunt expeditionem, non est concedenda.*
5 *Sponsalia probantur contra Virum ex examine testium Fœminæ non conjunctorum.*
6 *Ex mandato Procuræ utriusque Sponsi ad effectum celebrandi Matrimonium.*
7 *Ex supplici libello a Viro porrecto Superiori pro obtinenda super Denunciationibus dispensatione.*
8 *Ex confessione ad interrogatoria emissa per eumdem Virum.*
9 *Confessio extrajudicialis in Causis Civilibus plenam probationem facit de æquitate Canonica.*
10 *Et etiam de Jure Cæsareo, si fuerit pluries repetita variis in locis coram multis testibus, & in Tribunali sub juramento, firmoque animo emissa, nec non accedentibus prædictis adminiculis plenissimam probationem constituit.*
12 *Nimis indignum est propriam solemnem impugnare confessionem.*
13 *Non præsumitur cum adjectione conditionis præventivi interventus assensus Matris is Sponsalia contraxisse, qui ipsa Sponsalia secretò contraxit, et deindè ad ineundum Matrimonium Procuratorem constituit, ne executioni Sponsalium Mater, ac cæteri Consanguinei impedimentum præberent.*
14 *Item excluditur per testes deponentes se audivisse totum oppositum ab ipso Renuente*, & n. 15.
16 *Nec non per declarationem ipsius Matris contrarium asserentis.*
17 *Constat de repromissione Sponsæ ex depositione testium affirmantium Virum fassum fuisse se mutuam fidem futuri Matrimonii ab eadem Sponsa accepisse.*
18 *Urgentius ex supplici libello, Sponsæ etiam nomine, exhibito pro facultate ineundi Matrimonium sine denunciationibus.*
19 *Et ex mandato Procuræ, quod Sponsa pro celebrandis Nuptiis exaravit.*
20 *Repromissio deduci potest ex indiciis, conjecturis, et signis.*
21 *Constito de Sponsalibus, Sponsus renuens cogi debet opportunis remediis ad contrahendum Matrimonium.*
22 *Maximè si Sponsalia sint jurata.*
23 *Nec periculum scandalorum, & rixarum timeri possit.*

DECIS. XLIII.

Ad Vot.I. sub num. 172. & ad Vot.IV. n. 55. & seqq., & ad Vot.V. num.9., & ad Vot.IX. sub num. 175.5. Hic etenim.

POSTQUAM Franciscus Puyol *sub prima die Januarii 1741.* Sponsalia purè, & absolutè contraxit cum honesta Puella Rosa Galivert sibi non minùs pari conditione, quàm mutuo amore devincta, & nedùm 1
hanc Nuptiarum promissionem ex ipsius ore publicè panditam *sub die vigesima dicti Mensis* speciali Apocha à se conscripta, & juramento interposito ratam habuit, sed omnem insuper curam, studiumque impendit, ut vel præsidio dispensationis à consueta solemnitate Denunciationum, vel per Mandatum Procuræ utrimque ferè contemporaneè exaratum absque ulla mora promissam fidem per Matrimonii celebrationem impleret; idem Franciscus instigationibus Matris, nonnullorumque Consanguineorum ægrescen-

rentium has Nuptias obsecundans , & separatim in quadam privata Domo custodiæ causâ detentus , adhæsit tandem consilio se exequutioni Sponsalium opponendi , & sub prætextu , quod hæc fuissent conditionalia , & à Matris assensu dependerent , atque in eis omninò defuerit mutua dictæ Puellæ repromissio, quodque ipse ulteriùs alteri Fœminæ Nuptiarum fidem antecedenter dedisset, Matrimonium cum Rosa contrahere renuit .

Ob hanc Francisci inconstantiam , & instantaneum recessum à priori ejus enixa voluntate , non aliàs Rosæ suæ indemnitati prospicere datum fuit , quàm eum vocando in Judicium coram Vicario Generali Barchinonensi ,
2 & res adeò feliciter juxta ipsius Fœminæ vota cessit , ut nedùm Judex ex testium depositionibus , formalique eorumdem examine , nec non ex aliis quamplurimis documentis exceptionum Francisci insubsistentiam exuberanter prænoverit , & sua Sententia postmodùm statuerit constare de legitimis Sponsalibus per eum cum Rosa contractis , illumque ad ineundum Matrimonium esse absolutè cogendum ; Verum & ipsamet Mater jam certior reddita , quod promissio Nuptiarum absque ulla sui consensus conditione à Filio usque ab initio peracta fuerat , tam ante dictam Sententiam , quam successivè post ipsam evulgatam promotæ liti solemniter renunciavit , & unà simul declarationem emisit, sibi, & ferè aliis omnibus Consanguineis nil aliud maximè cordi esse , nisi quod Filius *Deo* , *Juri* , *& conscientiæ obtemperaret* , & in Uxorem ducendo præfatam Rosam , *re ipsa* , *& factis Sponsalia exequeretur* .

Verùm Franciscus adhærens potius paucis quibusdam Affinibus Nuptiis hujusmodi acerrimè repugnantibus , quàm propriæ Matri, ac reliquis
3 Consanguineis illas enixè cupientibus, quinimò avulsus ab ipsa Matre , se trahi permisit ad appellandum à Sententia Vicarii Barchinonensis , & Acta ad Urbem transmisit , ut statim in hoc Sacro Tribunali Causam dictorum Sponsalium prosequeretur ; Sed , cum ferè post annum à die hujusmodi Actorum transportationis , & post traductum concorditer Processum , persolutamque mercedem traductionis ab utroque Causæ Patrono , præviaque fide Notarii Sacræ Rotæ , quod fuerant in Causa soliti termini ad formam Apostolicarum Constitutionum , & Decreti hujus Sacri Auditorii , vigore Commissionis mihi directæ, Francisco haudquaquam contradicente , congruum subscripserim dubium = *An constet de Sponsalibus , itaut sit locus coactioni in casu &c.* =

Hinc præcitatus Franciscus imminens videns illius examen , probèque conscius sui mali juris , instare cœpit pro dilatione , eo quod Processus in actis nondùm fuisset ab eo productus, nondumque elapsum esset biennium ad prosequendam appellationem ei competens , & unà simul expostulavit admitti quosdam articulos pro examinandis formiter testibus super prætensa existentia conditionis materni assensus Sponsalibus adjectæ, nec non asserto defectu eorumdem repromissionis ex parte Rosæ , ac super Scandalis ex his Nuptiis suborituris . Verùm cum Ego hanc instantiam , non retardata Propositione Causæ , ad Sacram Rotam remiserim , & hoc decretum, petente dicto Francisco ejusdem circumscriptionem , tùm Reverendissimus P. D. meus Calcagninus Decanus, tùm R. P. D. Auditor Signaturæ Justitiæ concordi voto approbaverint ; Ideò à me hodie proposito dicto dubio, acriusque dicto Francisco insistente pro dilatione , Domini rectè animadvertentes præmissa unicè opponi ad protrahendam resolutionem Causæ Sponsalium , 4
cæteroquin sollicitè expediendam, neque à Francisco impugnari Acta Processus , qui post ipsius traductionem , ita mandante ejusdem Francisci Agente , fuit utrique Causæ Patrono communicatus , satiùs duxerunt , rejectis his exceptionibus = *Affirmativè in omnibus* = respondere .

Nam de contractu Sponsalium inter Franciscum Puyol , & Rosam Gallivert initorum , satis superque constare apparuit tùm ex formali examine plurium testium non conjunctorum , 5
seu familiarium prædictæ Rosæ , sed

aut

aut Artificum prorsus extraneorum, aut Sacerdotum, seu Civium Barchinonensium, qui sensu unanimi, & præstito juramento, de conclusione controversorum Sponsalium deposuerunt, tum ex Apocha seriò conscripta ab ipso Francisco Puyol, qua rata habuit ea-
6 dem Sponsalia; Tùm ex mandato Procuræ ab utroque Sponso exarato, ut in executionem antecedentis contractus optatum Matrimonium celebraretur; Tùm ex simili supplici libello per recensitum Puyol subscripto, & Vicario Generali porrecto pro obti-
7 nenda opportuna facultate ineundi cum Rosa Matrimonium absque prævio interventu denunciationum, in quo idem dicta Sponsalia, mutuasque illorum ratificationes exposuit; Tùm ex solemni, & formali depositione
8 ipsius Francisci Puyol, qui interrogatoriis respondens se contraxisse, ac ratificasse dicta Sponsalia, & petiisse dispensationem à dictis denunciationibus negare ausus non fuit; Quæ quidem omnia præsertim simul juncta dubitari nequibat, quin concludentem probationem Sponsalium constituerent, ut promiscuè ponderant *Panimol. decis. 23. annot. 1. num. 13., & Rot. in rec. dec. 25. num. 1. & 2. part. 4., coram Molin. decis. 1325. num. 2., in Majoricen. Sponsalium 29. Jan. 1712. §. Ea ratione coram cl. mem. Scotto, & in Leodien. seu Aquisgranen. Sponsalium 3. Februarii 1741. §. Sponsalia, & per tot. coram R. P. D. meo de Thun.*

Haud officiente, quòd dicti testes deposuerint ex ore Francisci, qui eis Sponsalia à se inita revelavit, & ideò veluti innixi confessioni extrajudiciali dicti Francisci gradum perfectę probationis non attingenti, nullo numero haberi promereantur. Ultraquod enim de æquitate canonica etiam confessio extrajudicialis in Causis his-
9 ce Civilibus absque præsidio aliorum argumentorum pro plena probatione haberi poterat juxta *text. in Can. Juramento quæst. 3.*, & tradita per *Mascard. de Prob. concl. 347. n. 57., & seq., Angel. de confess. tom. 1. lib. 1. quæst. 8. limit. n. 1. & seq. Card. de Luc. de Judic. disc. 23. n. 22. Rot. cor. Buratt. decis. 317. n. 6., & dec. 792. n. 7.* cum aliis, quos refert *Constant. Vot. dec. 199. n. 33. & seq. tom. 1.* Inspecto ulterius rigore juris Cæsarei, certum erat, hujusmodi confessionem nedum veluti pluries 10
repetitam, variisque in locis coram tot testibus, & in ipsamet Curia Episcopali sub juramento, firmoque animo emissam, sed etiam uti suffultam adminiculis prædictæ apochę, Mandatorum Procuræ, supplicum Precum, nec non formalis depositionis ipsius Francisci in superiori §. recensitis, implere gradum plenissimæ probationis, ut in proposito dixerunt *Felin. in Cap. Si cautio 13. num. 39. de fid. Instrum., Mascard. de probat. conclus. 347. n. 69. Card. de Luc. de Judic. disc. 23. n. 23.,* latè *Constant. d. Vot. dec. 199. a n. 7. ad 17., & Rot. coram Merlin. dec. 718. num. 16., cor. Cels. dec. 306. n. 7. & cor. Caprar. dec. 611. num. 9.*

Nèc concludenti demonstrationi Sponsalium ex præmissis uberrimè resultanti quidquam detrahere visæ fuerunt exceptiones ex præcitato Francisci 11
examine elicitæ, quod nempè ipse priusquam Sponsalia cum dicta Rosa contraheret, dedisset fidem Nuptiarum Puellæ filię cujusdam Josephi Comas; quod non alias promiserit dictæ Rosæ, se eam in Uxorem ducturum, quam sub explicita conditione præventivi assensus suæ Matris; quodque huic Sponsioni reciproca repromissio præfatæ Rosæ ullatenùs non accesserit. Siquidem primæ assertioni dicti Francisci directè obstabat præcedens ipsius confessio emissa in publico, atque jurato Instrumento constitutionis specialis Procuratoris ad Matrimonium cum Rosa celebrandum, quod nempè idem nulla cum alia persona Sponsalia eousque contraxerat, & ideò nimis indignum erat, quod ipse hodiè huic solemni confessioni adeò impu- 12
denter resisteret juxta vulgatum principium *text. in Leg. Generaliter 13. Cod. de non numer. pecun.*

Prætensam verò adjectionem conditionis præventivi interventus assensus Matris (a) æquè perspicuè excludebat tùm celebratio Sponsalium secretò inita, & successiva sollicitudo Fran-

(a) *Vid. Vol. IX. §. Nil pariter, & seq., p. 203.*

Francisci contrahendi effectivè Matrimonium ope specialis Procuratoris præcisè ad id constituti, ne exequutioni Sponsalium ipsamet Mater, ac
13 cæteri Consanguinei tunc reluctantes impedimentum præberent, & ut iisdem etiam invitis cum Rosa nuptias iniret; Tùm depositio Sacerdotis *Valbona*, cui percunctanti de veritate istius suppositæ conditionis ipse Fran-
14 ciscus respondit, se dictæ Rosæ absolutè Nuptiarum fidem dedisse, & causam Matris dissensus ignorare; tùm non dissimile testimonium Presbyteri Congregationis Missionis, cui pari-
15 formi sinceritate ipse pandidit, quod quamvis nosceret Matrem fore hisce Nuptiis cum Rosa contradicturam, adhuc easdem cum ea contrahere statuerat; tùm etiam duplex solemnis declaratio ipsiusmet Matris Francisci, qua in exonus conscientiæ patefecit, quod ideò exequutioni Sponsalium fi-
16 lii se opposuit, quia inconsultò authumavit intercessisse conditionem sui assensus, & quod, ut primum contrarium novit, ab judicialibus actibus recessit, nèc aliud sibi esse cordi professa fuit, nisi *quod Filius secundum Deum, Jus, & onus conscientiæ operaretur*; Quæ quidem omnia contingere nequivissent, si verè usque ab initio sub conditione Materni assensus Franciscus dicta Sponsalia celebrasset.

Et deniquè suppositus defectus opportunæ repromissionis ex parte Ro-
17 sæ longè majori perspicuitate cessabat nedum ex clara depositione omnium testium asserentium Franciscum fassum fuisse se mutuam fidem futuri Matrimonii ab eadem Rosa accepisse, sed & urgentius ex supplici libello ejus etiam nomine exhibito pro facul-
18 tate ineundi Matrimonium absque prævio interventu denunciationum, & ex mandato Procuræ, quod ipsa Rosa
19 pro celebrandis his Nuptiis exaravit, cum cęteroquin, posita ex parte unius promissione, mutua ex altera parte repromissio non jam his factis, & probationibus indigeret, sed ex simplici-
20 bus quoque indiciis, conjecturis, & signis deduci posset juxta perpensa per *Rot. coram Cavaler. dec. 421. num. 1., coram Molin. decis. 1325. num. 2., & seqq., & in dicta Majoricen. Sponsalium 29. Januarii 1712. dicto § Ea ratione coram cl. mem. Scotto*.

Constabilita autem perfectione Sponsalium inter Franciscum, & Rosam initorum, indubitati juris erat eum opportunis remediis cogi debere ad Matrimonium cum Rosa contrahendum juxta apertissimos *textus in Cap. Præterea, & Cap. Ex literis de Sponsf., & Matrim.*, communemque sententiam Canonistarum, de qua *Gonzal. in dicto Cap. Præterea num. 8., Piringh. in Jus Canon. lib. 4. tit. 1. n. 17., Schmier Jurispatr. Can. Civil. part. prima de Sponsal. cap. 4. num. 20.*, & præter resolutiones Sacræ Congregationis Concilii, hoc Sacræ Rotæ Auditorium *coram Coccin. dec. 1834. per tot., coram Molin. dec. 1325. num. 18., in recentior. dec. 163. num. 3. part. 9., & dec. 142. num. 6. part. 15.* Præsertim quia agebatur de Sponsalibus jurisjurandi religione munitis, nec non pluries solemniter ratihabitis, & ideò 22
certius exequutioni mandandis, prout post *text. in dicto Cap. Ex literis* observant *Sanch. de Matrim. lib. 1. disput. 29. num. 5., & Rot. coram Ansald. dec. 516. num. 14., & sequentib., & in Moguntina Sponsalium 20. Novembris 1741. §. Potissima, & §. final. coram R.P.D. meo Molino*.

Spreto diffugio ad periculum scandalorum, quæ inter Affines, seu Consanguineos utriusque Sponsi ob hujus Conjugii celebrationem oriri possent, & propter quæ a coactione sit abstinendum, quia cum Mater 23
Francisci, ferèque omnes ipsius Affines, & Consanguinei, qui in Curia Episcopali Barchinonensi exequutioni Sponsalium se opposuerunt, hodiè a quacumque contradictione destiterint, imo summoperè exoptent, quod datam fidem Franciscus Rosæ servet, & cum ea Matrimonio copuletur, & nulla inter utrumque Sponsum adsit disparitas conditionis, improbabilis undiquè, atque chimericus necessariò in hypothesi remanebat jactatus timor rixarum, & scandalorum, qui, ut justam causam resiliendi a Sponsalibus, & desistendi a coactione suppeditet, constare debet, quod vel a ma-

a magna conditionis Sponsorum disparitate, vel alia gravi circumstantia procedat, ac ferè certus, & imminens existat, ut benè explicant *Bos, de Matrim. cap.11. num.167., Marcian. disputat. Jur.77.num 17.& seq., Dicastil. disp. 4. num. 181.,* & *Piton. discept. Eccles.42. num.88.,* & *seqq.* Et ita unica &c.

EMINENTISSIMO BUSSIO

Majoricen. Sponsalium,

Ven. 1. *Julii* 1746.

ARGUMENTUM

Quomodo constet de Sponsalibus. Morbus chlorosis Sponsæ superventus non est causa, cur Sponsus resilire possit a Sponsalibus.

SUMMARIUM

1 *Acti species.*
2 *Sponsal'a sunt futurarum Nuptiarum mutua promissio.*
3 *Sponsalia esse perfecta probantur, si constet de mutuo consensu a Sponsis expressè dato in traditione, ac receptione annulorum, & confirmato a successivis muneribus, & pluribus Sponsi epistolis amatoriis.*
4 *Multoque magis si Sponsus occasione respondendi Positionibus fassus fuerit ea mutuo consensu contracta fuisse.*
5 *Propria oris confessio superat quodcumque genus probationis.*
6 *Accedentibus prædictis probationibus Sponsa fundatam habet intentionem pro obtinenda Sponsalium executione.*
7 *Sponsalia esse contracta per vim, & metum demonstrari debet gravissimis probationibus, & argumentis penè invincibilibus.*
8 *Metus assertus adhibitus contra Sponsum ad contrahenda Sponsalia excluditur ex ipsius contraria confessione, ex amatoriis epistolis Sponsæ post Sponsalia directis, & ex depositionibus testium metum in Sponsalibus adfuisse negantium.*
9 *Testes contra eos inducentem plenè probant.*
10 *Consensus requiritur tàm ad perficiendum Contractum, & ad subjiciendos Contrahentes vincula obligationis;*
11 *Quàm ad effectum resiliendi a nexu initæ obligationis in perniciem alterius Contrahentis.*
12 *Fides est adhibenda Sponsæ cum Juramento neganti se nunquam dedisse assensum pro rescissione Sponsalium præsertim deficientibus probationibus in contrarium.*
14 *Ob superventum Sponsæ morbum Sponsalia rescindi possunt etiam jurata*, & num.15.
16 *Veluti si Mulier leprosa, paraliticu, vel oculum, aut nasum amitteret.*
17 *Non autem si agatur de temporaria, vel accidentali infirmitate*, & num. 18.
19 *Virgines morbo chlorosis laborantes plerumquè Matrimonio copulatæ sanantur.*
20 *Sponsus, qui purè, & sine omni conditione fidem dedit, commonendus est, & modis omnibus inducendus, ut præstitam fidem observet.*

DECIS. XLIV.

Ad Vot.III. num.11. & Vot. V. num. 7. & 9.

Ponsalia quæ anno 1742. contraxerat Antonius Triay cum Puella Joanna Maria Coranti, & 1 Rexach, post biennium petiit dissolvi coram Vicario Generali Curiæ Ecclesiasticæ Minoricæ triplici de causa, scilicet, quod ipse eisdem Sponsalibus vi, & metu suorum Parentum assentitus fuerat; quod mutuo Partium consensu remanserant dissoluta; & demum, quod superventus morbus chlorosis venustam Sponsæ faciem in pallidam verterat. At dictus Vicarius Generalis, neglectis tamquam nullo legitimo documento comprobatis duabus primis causis, tertiæ adhæ-

adhæsit, & per Sententiam declaravit dissolutionem præfatorum Sponsalium, à qua reclamante Puella ad S. Sedem, commissa mihi fuit Causa, pro cujus disquisitione dato consueto dubio = *An constet de Sponsalibus*, *et sit locus Canonicæ coactioni* = eoque ad illius instantiam hodiè per contradictas proposito, responsum habui in omnibus affirmativum.

Constat profectò de Sponsalibus inter Antonium, & Joannam Mariam initis; Cum enim illa sint futurarum
2 Nuptiarum mutua promissio ad *text. in Can. Nostrates* 30. *quæst.* 5., cumque mutuus consensus a Sponsis expressus fuerit coram utriusque eorum congre-
3 gatis Parentibus in traditione, ac receptione annulorum, fueritque confirmatus a successivis muneribus, & pluribus epistolis amatoriis, in quibus Sponsus amore fervens liberum Sponsalium consensum erga *la volsuta mia Giovanna Maria Coranti*, *& Rexach* repetebat, manifestè consequebatur de Sponsalium perfectione dubitari minimè posse, ut per *text. in leg.* 1. *&* 2. *ff. de Sponsalib.* docent *Card. de Luc. de Matrim. disc.*3. *n.* 4. *Rot. dec.*6. *num.*1. *&* 2. *tit. de Sponsal.*, *& Matrim.*, *& decis.* 572. *n.* 1. *&* 3. *cor. Rmo Crispo*.

Potissimum, quia Antonius occasione respondendi Positionibus in exordio litis a Joanna Maria exhibitis celebrationem Sponsalium mutuo con-
4 sensu constabilitam ultrò fassus fuit; proindèque, si in judiciis principem obtinet locum probatio, quæ ex proprio Collitigantis ore procedit, ut in ter-
5 minis tradunt *Sanchez de Matr. lib.* 1. *disput.*9. *num.*13. *Rot. coram Buratt. decis.* 143. *num.* 3., *& in Novarien. Sponsalium* 1. *Julii* 1693. §. *Demum coram bon. mem. Muto*; Utique fundata dicenda erat intentio Joannæ Mariæ de probatione Sponsalium, eo-
6 rumque executione meritò contendentis ex firmatis per *Rot. coram Falconer. tit. de solut. dec.* 14. *num.* 2., *& in altera Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis proximè præteriti* §. *Ut autem coram Me*.

Ad effugiendam autem executionem dictorum Sponsalium numeris omnibus absolutorum, nullam apud Dominos promeruerunt animadversionem exceptiones ab Antonio propositæ coram Vicario Generali Minoricæ. Assertus namque timor, ac metus, undè Antonius contendebat se coactum, & non ex libera sui voluntate Sponsalibus consensum præstitisse, qui gravissimis probationibus, & argumentis 7
penè invincibilibus demonstrari debet ad tradita per *Reiffenstuel. in Jus Canon. lib.*1. *tit.* 40. §. 4. *num.* 76. *Menoch. de præsump. lib.*3. *præsump.*126. *num.* 1. *Mascard. de Probat. conclus.* 1056., *&* 1057. *num.* 1., *& seqq.* 8
apertissimè excludebatur, tùm ex relatis positionibus, tùm ex nonnullis amatoriis epistolis constantem Antonii voluntatem patefacientibus, tùm deniquè ex depositionibus testium, quibus, veluti inductis ab ipsomet Antonio, plenam fidem adhibendam esse 9
docent *Panimoll. dec.*23. *annot.*1.*n.*18. *Rot. coram Burat. dec.*143. *num.*23., *coram Falconer. de Miscell. decis.* 35. *num.*4., *& in Novarien. Sponsalium* 1. *Julii* 1693. §. 2. *coram bon. mem. Muto*.

Consensus verò Sponsalium dissolutionis præstitus a Joanna Maria, ultra quod præsidium expectabat opportunæ probationis, qui sicuti pernecessè requiritur ad perficiendum 10
contractum, & ad subjiciendos Contrahentes vinculo obligationis ad *text. in* §. *Omnium Instit. de Actionib. leg. Actionum* 25 *in princip. vers. In personam ff de obligat.*, *& action.*, ita prætermitti non debet ad effectum resiliendi a nexu initæ obligationis in 11
perniciem alterius Contrahentis ad *text. in leg. Illud in fin. Cod. de collation. l. Quamvis Cod. de transact. leg. Perfecta Cod. de donation.*; tam longè erat, quod ex parte Antonii demonstrari posset, quin potius Joanna Maria jurisjurandi religione declaraverit se dissolutioni Sponsalium assensum suum nunquam præbuisse; huic autem juramento, contrariis præsertim deficientibus probationibus, plu- 12
rimum deferendum esse dixit *Rot. in recent. dec.*621. *n.*12. *par.*18. *tom.*2. *et in d. Novarien. Sponsalium* 1. *Julii* 1693. §. *Et omnia cor. bo. me. Muto*.

Ggg Qui-

Quibus omnibus summum robur
addebat Sententia Ordinarii, qui spre-
tis assertis violentiis Antonio illatis,
nullaque habita ratione de commenti-
tio utriusque Sponsi dissensu, qui de
per se aptus fuisset ad executionem
Sponsalium denegandam, unicè motus
ex impictis infirmitatibus Joannæ Ma-
riæ superventis, pronunciavit esse lo-
cum dissolutioni Sponsalium. Quam-
obrem eò minus integrum erat ulte-
riorem instaurare quæstionem super
13 relevantia dictarum exceptionum, quò
plus authoritatis judicio Ordinarii tri-
buendum esse in puncto firmavit *Rot.
in Majoricen. Sponsalium 29. Januarii 1712. §. finali coram clar. mem.
Card. Scotto*.

At enim verò si tam incussio me-
tus, quam jactatus utriusque Contra-
hentis recessus a Sponsalibus oppor-
tunis carebant documentis, multò-
minus hujusmodi perfectorum Spon-
salium dissolutioni legitimam causam
præbere poterat superventus morbus
chlorosis, undè febri laborare, ca-
pitisque doloribus angi visa fuit Joan-
na Maria, adeoùt sicuti Antonius, qui
a Portu Mahonis Massiliam transfre-
taverat perfectius disciturus Aroma-
tariam artem, ad Patriam reversus
Sponsæ faciem optimo destitutam co-
lore, ac undiquè pallore perfusam
14 invenit, ita ejusmodi morbi exce-
ptione se tueri valeat, ne ad exe-
quenda Sponsalia condemnetur ad
*text. in Cap. Quemadmodum 25. §. Quod
si de Jurejuran.*

Quandoquidem ponderabant
DD. Innocentium III. in d. Decretali
enumerasse quidem nonnullas species
gravium, ac perpetuarum infirmita-
tum, ob quarum supervenientiam sit
15 Viro potestas resiliendi a Sponsalibus
etiam juratis, veluti si Mulier fieret
non solum leprosa, sed etiam parali-
16 tica, vel oculum, vel nasum amitte-
ret; Neutiquam tamen Sanctissimum
legislatorem voluisse, ut quælibet
temporaria, & accidentalis infirmitas
Sponsalia legitimè contracta dissolve-
17 ret, prout consentaneè ad d. *text. in
Cap. Quemadmodum §. Quodsi de jure-
juran.*, *& in Cap. final. de Conjug.
Lepros.* docent Canonistæ, ac Theo-
logi, & præsertim *Rosignol. de Spon-
salib. lib. 2. prænot. 10. n. 3. Gattierez
de Matrim. cap. 32. in fin. Dicastill. de
Matrim.*, *& Sponsalib. disput. 1. du-
bit. 41. num. 589.*

Propterea que cum ex luculento
testimonio plurium Medicorum, qui
ex decreto Vicarii Generalis Minori-
cæ deputati fuerunt ad invisendam
Joannam Mariam, abundè constiterit
Puellæ morbum nèc gravem fuisse,
neque perpetuum, qualem exigunt
Sacri Canones, ut Sponsalia ritè dis-
solvi possint; quinimò Antonio Spon-
so ad Patriam redeunte febrim, ca-
pitisque dolores cessasse, profectò
nullus supererat titulus, undè præme-
moratus Antonius datam fidem de 18
ineundo Matrimonio implere non te-
neretur. Et quamvis reliquiæ morbi
chlorosis penitus extinctæ non fuerint
in Joanna Maria modico pallore de-
tenta, adhuc tamen tam longè est
ejusmodi levem immutationem vultus
executioni Sponsalium injicere mo-
ram, ut potius experientia rerum
magistra compertum sit Virgines præ-
dicto morbo laborantes plerumque
Matrimonio copulatas sanari juxta Hy- 19
pocratis sententiam in *lib. de morb.
Virgin. num. 30. Zacch. quæst. Medic.
legal. lib. 9. tit. 10. quæst. 5. num. 22.*

Quoties igitur constabat de Spon-
salibus ritè, ac rectè celebratis, nul-
laque occurrebat legitima causa, quæ
illorum exequutionem præpediret,
obvia, & planè facilis erat affirmati-
va resolutio secundæ partis propositi
Dubii, in qua de canonica coactione
quærebatur, quoniam Antonius,
*qui de Matrimonio contrahendo purè,
& sine omni conditione fidem dedit,
commonendus est, & modis omnibus* 20
*inducendus, ut pristinam fidem obser-
vet* juxtà optimum *text. in Cap. 2. in
princ. de Sponsal.*, *& Matrim. Cam-
panil. in divers. jur. Canon. rubr. 1.
sub n. 53.*, *Rot. coram Molin. dec. 1325.
num. 18.*, *cor. Falconer. de Miscellan.
decis. 35. num. 2.*, *& in Majoricen.
Sponsalium 25. Aprilis proximè præ-
teriti §. Quo vero coram Me.*

Et ita per contradictas &c.

R. P. D.

R. P. D. CLEMENTE DE AROSTEGUI

Majoricen. Sponsalium.

Lunæ 27. *Febr.* 1747.

Confirmatoria præcedentis.

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

1 Facti species.
2 *Sponsalia fuisse perfectè contracta probatum remanet, si præsentibus, & collaudantibus communibus Parentibus alter alteri ex Sponsis futuri ineundi Connubii fidem promisit, repromisitque cum mutua annulorum traditione; si Sponsus eamdem fidem ratam habuit in amatoriis suis epistolis ad Sponsam datis, & eadem Sponsalia apud Judicem fassus fuerit.*
3 *Qui prætendit Sponsalia inita fuisse per vim, & metum, debet probare eum intervenisse metum, qui constantem quoquè virum perterruisset.*
4 *Excluditur in Sponso dictus metus, quoties constat, quod post Sponsalia ipse Sponsus ultrò Sponsæ conscripsit epistolas maximè plenas amoris, & testes deponunt mutua, liberaque voluntate absque ulla vi, aut metu celebrata fuisse Sponsalia.*
5 *Juratæ depositioni Sponsæ affirmantis se nunquam dedisse consensum, ut Sponsalia dissolvantur, fides est adhibenda, quoties nulla adest contraria probatio.*
6 *Superventus morbus chlorosis non est ejus generis, ut Sponsalia dirimere possit.*
7 *Hæc ægrotatio est temporaria, ut facilè, cum Virgo Mulier evaserit, perfectè sanari possit.*

DECIS. XLV.

Ad Vot. V. num. 7. 89.

Dversus Rotalem Sententiam, quæ *post Decisionem editam per contradictas die 1. Julii superioris anni coram R. P. D. Bussio* obsignata fuit, protinus reclamavit Antonius Triay constituto Procuratore, segnius quidem modo Jus suum, quod infirmissimum est, prosequitur, vincere tamen hoc ipso existimans, quod longiorem injicit moram ad implenda sponsalia cum Joanna Maria Coranti, ex Rexach solemniter inita. Quare Domini in illius contumaciam rescripserunt: *Sententiam Rotalem esse confirmandam.* 1

Secundum enim ea, quæ propoponebantur, plena consurgit Sponsalium probatio, nam communibus ascitis, & collaudantibus Parentibus alter alteri futuri ineundi connubii fidem adpromisit, repromisitque, & mutua deniquè annulorum traditione, veluti in pignus datæ, servandæque fidei, futuras Nuptias comprobarunt: Sponsus præterea non modo ratas diù habuit in amatoriis suis ad Sponsam datis epistolis, sed etiam apud Judicem Sponsalium celebrationem inficiari haud valens, ultrò debuit illa profiteri, cum editis positionibus coactus fuit respondere. Ex hisce autem omnibus quemadmodum in facto de initis Sponsalibus plenè constat *Can. Nostrates* 30. *quæst.* 5., & *leg.* 1. *ff. de Sponsal.* ibique *Cujac. tom.* 7. *p.* 396. *lit.* D. *Gothof. in Cod. Theod. lib.* 3. *tit.* 5. *de Sponsal. in illius paratit.* cum aliis *in Causæ Decisione* §.2. & 3., & *cor. R. P. D. meo Bussio*. Ita secundum Jus locus esse debet canonicæ coactioni, ut Sponsus seriò commonitus modis omnibus inducatur ad pristinam observandam fidem *Cap. Præterea*, & *Cap. Ex literis* il 2. *de Sponsal.*, & *Matrim.*, & *Rot. in disertissima Decisione Majoricen. Sponsalium* 25. *Aprilis* 1746. §. *Consilio*, & 16. *Jan. instantis anni* §. *Jam vero cor. R. P. D. meo Bussio*, & *Causæ Decisio* §. *finali*. 2

Ggg 2 Can-

Causari non rectè valet Sponsus se per vim, & metum Sponsalia adpromisisse, eaque mox ex Sponsæ dissensu revocata fuisse; atque tandem dissoluta exritisse ob adversam Sponsæ valetudinem ex supervento chlorosis morbo. Enim verò ne apud Ordinarium quidem probare potuit Sponsus in Sponsalium repromissione vim, at-
3 que metum ei fuisse illatum, qui constantem etiam perterruisset Virum; Sed contrarium omnino apparet, tùm quod ipse post celebrata Sponsalia plures familiares ultrò conscripsit Sponsæ
4 epistolas, & æquè omnes maximi amoris plenas, tùm demum, quod locupletissimi testes disertè ajunt mutua liberaque voluntate, nulla nemini illata vi, metuve, legitima celebrata fuisse Sponsalia, uti optimè expendit *Causæ Decisio* §. *Ad effugiendas*.

Sponsæ verò consensus dissolutioni Sponsalium eò minus apud Ordinarium, atque modò legitimè probatur; imò magis eadem Sponsa jurato profitetur, se initis nunquam dissensisse Sponsalibus, neque consensum daturam, ut dissolvantur in posterum. Hujusmodi autem juratæ depositioni,
5 cum nihil quicquam contrafacere videatur, fides præstanda est, sicut probat *præterita Decisio* §. *Consensus*. Adversa deniquè valetudo Sponsæ superventa, quam injustè Ordinarius pro dissolvendis Sponsalibus censuit admittere, nullius planè momenti est: Tùm quod haud illius morbi generis videtur esse,
6 ut possit Sponsalia dirimere secundum *text. in Cap. Quemadmodum 25. §. Quod si de Jurejur., et in Cap. fin. de Conjug.* uti explicat *eadem Causæ Decisio* §. *Quandoquidem*, tùm quod secundum plurium Medicorum testimonium temporalia dijudicatur hujusce generis ægrotatio, ut facilè, cum pallens Virgo in Viri manum convenerit, ac Mulier evaserit, liberari, perfectèque sanari possit, ut edocet *Hypocrat. in lib. de Morb. Virgin. n. 30.*, & optimè *respondit Causæ Decisio* §. *Propterreaque*.

Et ita &c. Unica &c.

EMINENTISSIMO SCOTTO

Viennen. Matrimonii.

Lunæ 25. Junii 1703.

ARGUMENTUM

Tam Stuprum, quam Promissio Matrimonialis probantur conjecturis, & præsumptionibus. Validum est Matrimonium a Viro cum aliqua Fœmina contractum, licet antea aliam Fœminam sub promissione futuri Conjugii defloraverit. Quicumque Prælati Summo Pontifice inferiores impedimenta dirimentia Matrimonium statuere nequeunt.

SUMMARIUM

1 *Judicium jactationis jactationum instituitur in vim* l. Diffamari Cod. de Ingen. & manumiss.

2 *Sponsalia debent per allegantem plenè, & concludenter probari.*

3 *Probantur tamen pluribus præsumptionibus, verisimilitudinibus, & conjecturis simul junctis.*

4 *Præsumptio Sponsalium resultat ex copula inter amantes habita.*

5 *Copula probatur ex epistolis Stuprantis, in quibus illam fatetur.*

6 *Epistola contra Scribentem plenè probat.*

7 *Probatur etiam Copula ex dicto Testis deponentis de confessione Stuprantis.*

8 *Ex angustiis Deflorantis ob signa prægnantiæ Defloratæ.*

9 *Ex oblationibus considerabilis summæ a Deflorante factis Defloratæ.*

10 *Copula uti difficilis probationis etiam ex conjecturis arguitur.*

11 *Quælibet Puella præsumitur Virgo, & asserenti contrarium incumbit onus probandi.*

12 *Non censetur, quod nobilissima Virgo copiam sui corporis fecerit Viro paris conditionis sine præcedenti promissione futuri Connubii.*

13 *Testis ad perpetuam examinatus junctis adminiculis probat.*

14. *Re-*

14 *Retractatio testis tribuenda est præpotentiæ ejus contra quem prius deposuit.*

15 *Attenditur prima depositio testis, non autem Retractatio, quæ præsumitur exterta.*

16 *Testis deponens de communi existimatione, & fama, quod Sponsalia fuerint contracta, facit non leve adminiculum.*

17 *Junctis præsertim circumstantiis continuæ conversationis, & signis amoris inter Sponsos.*

18 *Ad probanda facta secreta admittuntur etiam Testes domestici, qui magis idonei reputantur.*

19 *Non præsumitur, quod Nobilis, & pia Domicella ad probandam promissionem Matrimonialem sibi factam perjurium in perniciem propriæ animæ, & honoris incurrere voluerit.*

20 *Prædictæ conjecturæ, & præsumptiones non singillatim, sed unitim sumptæ plenissimam probationem faciunt.*

21 *Ante Concilium Tridentinum Sponsalia de futuro, subsecuta copula, transibant in Matrimonium*, & num. 46.

22 *Secus post Concilium*, & num. 23. & 47.

24 *Matrimonium contractum in spretum inhibitionis Episcopi, seu Nuncii est irritandum.*

Contrarium num. 27.

25 *Non est irritum Matrimonium contractum in spretum inhibitionis Summi Pontificis, nisi facta fuerit sub specifica, & individua pœna irritationis Matrimonii.*

26 *Non quid petitum, sed quid a Judice concessum fuit attendi debet.*

27 *Interdictum, seu inhibitio Episcopi, vel alterius cujuscumque, qui sit inferior Summo Pontifici non irritat Matrimonium*, & num. 29. 30.

28 *Quicumque Prælati Summo Pontifici inferiores impedimenta dirimentia Matrimonium statuere nequeunt.*

31 *Duo in suo genere imperfecta, juncta simul non efficiuntur majoris potentiæ, quam haberent, si essent separata.*

32 *Declaratur* Cap. Tua Fraternitas de Sponsa duor. *ubi interdictum Episcopi fundabatur non super Sponsalibus, sed super Matrimonio perfecto impeditivo validitatis cujusvis alterius.*

33 *Declaratur* Cap. Ad dissolvendum de desponf. Impub. *ubi interdictum Episcopi habuit effectum, quia concurrebat impedimentum Consanguinitatis pariter dirimens.*

34 *Si causa interdicti est perpetua importans impedimentum de Jure approbatum, irritat Matrimonium.*

35 *Secus si causa sit temporalis, quia tunc Contravenientes subjiciuntur tantum pœnæ propter inobedientiam.*

36 *Impedimentum Sponsalium non connumeratur inter causas perpetuas.*

37 *Licet præjudicium deflorationis in Puella sit perpetuum, non tamen causat impedimentum perpetuum.*

38 *Stuprator sub fide futuri Conjugii tenetur Stupratam in Uxorem ducere, et renuens compelli potest a Judice per Censuras.*

39 *Sed ubi pertinaciter negat contrahere Matrimonium, postquam diu in Censuris permansit, debet absolvi, et quare?*

40 *Præjudicium Defloratæ operatur, quod Deflorans in foro conscientiæ teneatur eam desponsare, si promissio Matrimonialis accesserit.*

41 *Non autem, quod si aliam duxerit etiam contra prohibitionem* Ordinarii, *Matrimonium irritetur.*

42 *Inter impedimenta dirimentia non est illud præcedentis Deflorationis alterius Fœminæ.*

43 *Declaratur doctrina Abbat. super Causa perpetua prohibitionis.*

44 *Verbum* = simile = *non potest prædicari nisi de aliis similis speciei.*

45 *Auctoritas textus recollecti non per* Gratianum, *sed per* Paleam *vel non est attendenda, vel parvi facienda.*

48 Po-

48 *Potestas interdicendi Matrimonium est specialiter Summo Pontifici reservata.*
49 *Nec comprehenditur inter facultates Nuntiis concedi solitas.*
50 *Legati de Latere, vel Nuntii non possunt interdicere Matrimonia.*

DECIS. XLVI.

Ad Vot. V. num. 9. & seqq.

Onclamante D. Juliana Constantia Comitissa de Lodron, quod D. Hannibal Alphonsus Emanuel Princeps de Portia fuisset, & esset obligatus illam ducere in Uxorem, ex eo quia sub fide Sponsalium etiam cum subsecuta prole illam deflorasset,
1 D. Princeps solitum Judicium jactationis jactationum in vim ootæ *l. Diffamari Cod. de Ingen. & manumiss.* instituit contra dictam D.Comitissam de Lodron coram Ordinario Viennensi, a quo ea prolataSententia sub his terminis, ut = *Si Domina Actrix in supplementum juraverit sibi a D. Principe reo convento Matrimonium promissum esse, modò dictus D.Reus Conventus eam in Conjugem ducere, & cum ipsa Matrimonium in facie Ecclesiæ solemnizare teneatur= Summ. D.Principis diei* 10. *Februarii* 1702. *num.*1. sentiens idem D. Princeps se gravatum, a prædicta Sententia appellavit ad Nunciaturam, a qua deindè emanato Decreto inhibente, ne D. Princeps quidquam,appellatione pendente innovaret, aut illinc discederet sub pœna nullitatis, & attentatorum *Summ. D. Comitissæ sub dicta die* 10. *Februarii* 1702. *n.*13. iterum D. Princeps provocavit ad S. Sedem, & interim Matrimonium in facie Ecclesiæ contraxit cum D. Dorothea Constantia Comitissa de Thaun.

Proposita autem præsenti Controversia super modo Commissionis in Signaturæ Justitiæ, hæc licet prima vice appellationis Causam commiserit nostro Tribunali cum clausula= *Separatis interim assertis Conjugibus* = tamen ad reclamationem D. Principis delecta prædicta clausula, iterum Commissionem simpliciter relaxavit, eaque mihi directa dedi Dubium = *An constet de Sponsalibus, itaut obstent Matrimonio* = quod pluries in Sacra Rota propositum, & per DD. meos in Turno sedentes qua solent diligentia examinatum, licet absque ulla resolutione, tandem ob gravitatem materiæ, videntibus omnibus DD., fuit in hodierna Audientia resolutum, videlicet = *Constare de Sponsalibus, non tamen ut obstent Matrimonio* =

De Sponsalibus enim constare censuerunt DD., quia licet illa debeant per allegantem plenè, & concludenter probari, ista tamen plena, 2
& concludens probatio constitui potest etiam ex pluribus præsumptionibus, verisimilitudinibus, & conjecturis, 3
ex quibus simul junctis animus Judicis sufficienter instruatur, ut omissis generalibus, in his terminis dixit *Rot. coram Cæsar. de Graff. decis.*4. *num.*8. *de Sponsal.et Matrim., et coram Emerix Jun. dec.*262. *num.*23.

In hypothesi autem concurrunt non solum præsumptiones Juris, sed etiam probationes facti, quales in hac materia difficilis probationis haberi possunt: Et quidem urgentissima præsumptio talium Sponsalium resul- 4
tat ex copula inter hos amantes Juvenes habita, quæque probata fuit ex epistolis responsivis D. Principis, 5
in quibus, & signanter in tertia data in *Summ. D. Comitissæ diei* 10. *Februarii* 1702. *n.*2. D. Princeps non negat absolutè commercium habitum eum D. Comitissa, sed tantum per hæc verba exaggerat *se nullatenus fuisse fuæ impregnationis causam, ex quo cum illa tantum circa finem Martii conversari cœpisset*, indè arguens impossibilitatem, quod D. Comitissa ex ejus concubitu concipere potuisset; Undè sicuti in hac parte ex aliorum forsan maligna suasione deceptus est, dum partus editus die 5.Januarii subsequentis apertè demonstrat, quòd non solum possibilis, sed omnino congrua, & verisimilis fuerit conceptio ex eodem in fine mensis Martii, vel principio Aprilis, ita in comperto remanet probatio copulæ ex dictis epistolis

6 ftolis, quæ contra fcribentem plenè probant *Cap.* 1. *De fid. inftrument. l. Publia* §. *final. ff. Depofit. Rot. decif.*168. *num.*9. *par.* 14. & *dec.* 162. *num.*13. & *dec.*170. *num.*1. *par.*15. *recentior.*, & *coram Emerix Jun. decif.*948. *num.*1.

Hoc ipfum comprobant depofitio Comitiffæ de Arco teftantis de Confeffione D. Principis *d. Summ. num.*6. Literæ Baronis de Wechs, in quibus
7 fit mentio de eadem confeffione *Summ. num.*8. Anguftiæ, quibus pre-
8 mebaturPrinceps ob figna prægnantiæ, ut colligitur ex epiftolis Medici ab ipfo Principe productis *Summ. num.*1.
9 Oblationes factæ Comitiffæ in confiderabili fumma floren.25. mil. ufque ad 30. mil. *d.Summ. num.*2. 4. & 6.; quæ quidem oblationes referri non poffunt ad aliam caufam, quam prædicti Commercii, cum eadem habiti, non vero ad redimendam, ut ajebant Defenfores D. Principis, affertam vexationem, de qua non poterat timere, fi verè innocens fuiffet; & demum Sententia Conciftorii Viennen. lata poft longum examen, & poft auditas oretenus ipfas Partes collitigantes; Ex quibus omnibus vifa eft Dominis concludenter probata dicta copula, quæ utpotè difficilis probationis, etiam ex conjecturis arguitur ad
10 *text. in Cap.* 12. *de præfumpt. Rot. decif.*262. *n.*4. *coram f. m. Alex. VIII.* & *in Colonien. Nullitatis Matrimonii* 1. *Julii* 1693. §. *Ex quibus coram Rmo D. meo Decano confirmata coram Emerix Junior. inter ejus impref. decif.*1194. *num.*3.

Pofita copula, inde duo neceffaria confequebantur; Alterum nempè, quod dicatur etiam probatum Stuprum, cum qualibet Puella, & præfertim primariæ nobilitatis præfumatur Virgo, & afferenti fuiffe ab alio
11 cognitam incumbat onus concludenter probandi *Barbof. in Cap.*1. *num.* 4. *de Adulter.* & *Stupr.* ibique *Abb. n.*5. *Rot. coram Pen. decif.* 74. *num.* 11. & *decif.* 767. *num.* 3. & *feqq. par.*18. *recen.* Alterum verò, quod exindè arguatur præcedens promiffio Matrimonii, cum abfque dicta promiffione
12 credi non debeat, quod nobiliffima Virgo copiam fui fecerit Viro paris conditionis, ut tradunt *Sanchez de Matrim. lib.* 1. *difput.* 22. *num.* 6. *ad med. Ciarlin. contr.* 174. *num.* 68. *et feq.*; *Rot. coram Cæfar. de Grafs. decif.* 3. *num.* 7. *de Sponfal. et Matrim. et coram Coccin. decif.*1834. *num.* 4. *et in Avenionen. Dotationis* 19. *Junii* 1684. §. *Nec obeffe coram Albergat. et in altera Avenionen. Dotationis* 3. *Martii* 1692. §. *Quoad factum erga med. coram R. P. D. meo Caprara*, *et in Pampilonen. Matrimonii* 23. *Junii* 1702. §. *Tanto magis coram R. P. D. meo Lancetta*.

Tranfeundo ad conjecturas, ultra præfumptionem orientem ex copula, non leve adminiculum eorumdem Sponfalium præftat depofitio teftis relati in *dict. Summ. num.* 17. teftantis de confeffione extrajudiciali D. Principis, qui teftis licet ad perpetuam tantum examinatus, & unicus, tamen junctis aliis adminiculis probat 13
Adden. ad Buratt. decif. 113. *num.* 41. *Rot. coram eod. decif.*228. *num.* 4., & *decif.*376. *num.*6. *coram Merlin.* & *in recen. dec.*87. *num.* 4. & 5. *par.*6. Non obftante, quod teftis depofitionem fuam retractaverit, quia hujufmodi retractatio vel tribuenda eft præpotentiæ D. Principis, vel non eft 14
habenda in confideratione, cum prima depofitio teftis potius fit attendenda, quam fecunda, quæ præfumitur 15
extorta *Rot. dec.*66. *n.*4. *p.*6. & *dec.*109. *num.* 17. *par.* 17. *recen.* & *in Lunen. Sarzanen. Lucri Dotali* 17. *Maii* 1696. §. *Hinc nullius relevantiæ coram Rmo D. meo Decano*.

In idem collimat depofitio alterius teftis formiter in Urbe examinati, qui licet directè non poffit de dictis Sponfalibus deponere, tamen tefta- 16
tur de communi exiftimatione, & fama quæ facit non leve adminiculum ad *text. in Cap. Illud quoque de præfumpt.* ibique *Abb. n.*4. *in fin. Gonzalez n.* 4. *verb. Fama Viciniæ Ciarlin. contr.* 174. *num.*71. *Sanchez de Matrim. lib.*1. *difput.* 71. *num.* 13. & *feqq.* junctis præfertim circumftantiis continuæ con- 17
verfationis, & fignis amoris, de quibus deponit idem teftis, ut in fortioribus terminis dixit *Rot. in Leodien.*

dien. Matrimonii 29. *Aprilis* 1699. §. *Sed ex abundanti coram R. P. D. meo Priolo*, & 14. *Maii* 1700. §. *Si vero*, *et seq.*, *et* 22. *Aprilis* 1701. §. *In quorum omnium coram R. P. D. meo Lancetta*.

Accedit depositio intimæ Cubicularię D. Comitissæ, quæ testatur D. Principem solum permansisse pluribus vicibus de nocte cum D. Comitissa, & cum eadem Cubicularia exclamasset contra D. Principem, ipse semper responderit, quod dictam D. Comitissam esset ducturus in Uxorem *Summ. ejusdem diei* 6. *Octob.* 1702. *num.* 1. Absque eo quod d. Testi obstare debeat exceptio famulatus, quia ad probanda hujusmodi facta secreta admittuntur etiam testes domestici,
18 qui magis idonei reputantur *Gonzalez in Cap. Cum inhibitio* 10. *de Clandest. desponsat. Sanchez de Matrim. disp.* 41. *num.* 5. *Rot. in Leodien. Matrimonii* 22. *Aprilis* 1701. §. *Nec prædictis erga fin. coram R. P. D. meo Lancetta*.

Demum plurimum urget juramentum a D. Comitissa præstitum in executionem Sententiæ Conciftorii Viennen. super veritate dictorum Sponsalium, cum non sit præsumendum Nobilem, & piam Domicellam adeo solemne perjurium in perniciem propriæ animæ, & honoris incurrere
19 voluisse, ut ad propositum ponderant *Abb. in Cap. Juramentum num.* 13. §. *Sanè de Jurejur. Bald. cons.* 123. *in fin. tom.* 2. *Sperell. decis.* 75. *n.* 59. *Rot. in Novarien. Sponsalium* 1. *Julii* 1693. §. *Et omnia fortius roborantur cor. R. P. D. meo Muto*.

Et quamvis supradicta omnia singillatim ponderata aliquam paterentur difficultatem, unitim tamen sumpta, prout fieri debet in materia difficilis probationis, & in qua testes adhiberi non solent, DD. visa sunt plenissimam probationem dictorum Sponsalium constituere, ut dixit *Rot. de-*
20 *cis.* 715. *num.* 15. & *decis.* 2242. *n.* 18. *coram Coccin.* & in nostris præcisis terminis *coram Cæsar. de Graff. decis.* 4. *num.* 8. *de Sponsal.* & *Matrim.* & *decis.* 262. *num.* 23. *cor. Emerix Jun.*

Descendendo jam ad secundam partem Dubii responderunt DD., quod ex prædictis constito etiam de Sponsalibus, adhuc ista non obstent validitati Matrimonii, & resolutionis ratio ea fuit, quia licet ante *Concilium Tridentinum* Sponsalia de futuro subsecuta copula adeo transirent in Matrimo- 21
nium, ut essent impedimento cuicumque alteri juxta text. in *Cap. Is qui* 30. *de Sponsal. et Matrim.* hodie tamen post emanatam prædictam *dispositionem Conciliarem*, per quam Matrimonia præsumpta sublata fuere, ut 22
in *Sess.* 24. *de reformat. Matrim. cap.* 1. & notant *Gonzalez in dict. Cap. Is qui num.* 2. ibique *Fagnan. n.* 8. *de Sponsal. & Matrim. Card. de Luc. annot. ad Concil. Trident. disc.* 26. *num.* 8. Sponsalia prædicta etiam cum subsecuta copula Matrimonium postea contractum non valent irritare, cum permaneant 23
in eadem sphera simplicium Sponsalium, nec in Matrimonium transeant, ut tradunt *Navarr. in Manual. cap.* 22. *num.* 26. 29. *et* 76., *et cap.* 25. *n.* 144. *Sanchez de Matrim. lib.* 3. *disput.* 40. *num.* 3. *Guttierez Canon. quæst. lib.* 1. *cap.* 18. *num* 4. *Cartar. decis. crim.* 21. *num.* 4. *Rot. decis.* 19. *num.* 36. *et seqq. par.* 10. *recen.*

Nec obstat, quod ultra Sponsalia de futuro cum subsecuta copula, in præsenti intercesserit etiam non solum Lis, sed Inhibitio tam Episcopi Viennen., quam Rmi Nuncii, ideoque Matrimonium in spretum hujusmodi interdicti contractum sit irritandum, juxta text. in *Cap. Tua Fraternitas* 4. 24
de Sponsa duor., *et in Cap. Ad dissolvendum* 13. *de desponsat. Impuber.* Quidquid enim sit, an hujusmodi Inhibitiones contineant Decretum irritativum futuri Matrimonii, de quo non leviter dubitari poterat, dum interdictum Curiæ Episcopalis prohibet tantum transitum ad alia Vota sub pœna gravi, illud vero Nunciaturæ inhibet D. Principi, ne appellatione pendente quidquam immutet, neque illinc discedat sub pœna nullitatis, & attentatorum, & sic nullam præcisam mentionem facit Matrimonii contrahendi, cum tamen speciale sit in hac materia, quod requiratur specifica, & individua irritatio Matrimonii, ut in fortioribus terminis etiam interdicti 25

ab ipso Summo Pontifice emanati tra-
dunt *Abb. in Cap. Ad dissalvendum in*
fin. de desponsat. Impub. ibique *Præ-*
positus num.9.vers. Aut loquimur Bar-
bos. num.5. Sanchez de Matrim. lib.7.
*disput. 2. num.*11. Non attento, quod
Comitissa in dicto Tribunali Nuncia-
turæ petierit inhiberi D. Principi, ne
Matrimonium cum alia contraheret
sub pœna nullitatis, quia non quid
26 petitum, sed quid a Judice concessum
fuit, attendi debet *Innoc. in Cap. Su-*
per literis verb. In communi forma de
*Rescript. Rot. decis.*88. *num.2. coram*
*Buratt. et decis.*144. *num.*30. *par.*15.
recentior.

Certum apud DD. visum fuit,
quod solum interdictum Episcopi, vel
alterius cujuscumque, qui sit inferior
27 Summo Pontifici, non irritat Matri-
monium, sed tantum operatur, ut
Contrahentibus, non obstante dicto in-
terdicto, injungatur pœnitentia ob
contemptum Judicis Ecclesiastici inhi-
bentis, ut sunt text. expressi in *Cap.*
Literæ, & Cap. Ex literis de Ma-
trim. contract. contr. Interdict. Ec-
cles. & tradunt *Ancharan. d. Cap. Ex*
literis num. 3. & seqq.; ibique *Bar-*
bos. num.1. Marian. Soccin. In Cap. Li-
cet num.7. de Spons. duor. Fagnan. in
Cap. Literæ a num. 5. ad 10. *de Ma-*
trim. contract. contr. interdict. Ec-
cles. Sanchez de Matr. lib.7. disput.2.
num.2. & disput.6. num. 5. & 6.

Et ratio est, quia Prælati qui-
cumque Summo Pontifici inferiores
28 facultatem non habent statuendi im-
pedimenta dirimentia Matrimonium,
sive in genere, sive in casu particula-
ri, præter ea, quæ Ecclesia approba-
vit, inter quæ non continetur Inhibi-
tio Episcopi, vel alterius Prælati in-
29 ferioris, ut signanter animadvertunt
Abb. in Cap. penult. de desponsat. Im-
puber. in fin. Covarruv. in 4. par.
Decretal. par.2. cap.6. § 6. num.6. San-
chez de Matrim. lib. 7. disput. 1. n.9.
& disput. 2. num. 2. Pignattell. con-
*sult.*151. *num.*19. *tom.*1. etiamsi inter-
dictum Prælati inferioris innitatur
30 præcedentibus Sponsalibus, & deflo-
rationi, quia cum nèc Sponsalia cum
copula, nèc Inhibitio Judicis Eccle-
siastici per se, & separatim sumpta sint
tantæ efficaciæ, quod sequens Matri-
monium valeant irritare, ut hactenus
probatum fuit, neque simul unita ta-
lem effectum operari valent, cum duo
in suo genere imperfecta, juncta si-
mul non efficiantur majoris potentiæ,
quam haberent, si essent separata, 31
ut sunt *text. in d. Cap. Literæ, &*
Cap. Ex literis de Matrim. contract.
contr. Interdict. Eccles. & ponderata
hac ratione optimè firmant *Ancha-*
ran. cit. Cap. Ex literis num. 3. Soc-
cin. Jun. in Cap. Licet de Spons. duor.

Neque in his terminis visi sunt
posse applicari *text. in Cap. Tua fra-*
ternitas, & Cap. Ad dissalvendum in
objecto allegati, quia irritatio Matri-
monii in dictis casibus non processit
ex vi Interdicti Ecclesiæ, sed ratione
causæ, ob quam emanavit interdi-
ctum; In *Cap.* enim *Tua fraternitas*
interdictum Episcopi fundabatur su-
per præcedenti desponsatione per ver-
ba de præsenti, quæ continet perfe-
ctum Matrimonium impeditivum va- 32
liditatis cujuscumque alterius; In ca-
su vero *Cap. Ad dissolvendum* concur-
rebat impedimentum Consanguinita- 33
tis pariter Matrimonium dirimens,
ideòque patens sit, quod non tam at-
tendendum sit interdictum, quam cau-
sa interdicti, quæ si perpetua est im-
portans impedimentum de Jure ap-
probatum, irritat Matrimonium, si 34
vero est temporalis, Matrimonium
non remanet nullum, sed tantum con-
travenientibus imponitur pœna pro- 35
pter inobedientiam, ut probat *Gloss.*
communiter recepta in *d. Cap. Tua*
fraternitas verb. Poteris irritare de
Spons. duor. Abb. sup. d. Cap. Tua fra-
ternitas num.4. & Cap. Ad dissolven-
*dum num.*10. *de despons. Impuber. Hen-*
ric. Boich. In Cap. De Muliere num.2.
de Matrim. contract. contr. interdict.
Eccles. ibique *Gonzalez num.2.*

Impedimentum autem Sponsa-
lium etiam cum subsecuta copula non
potest connumerari inter causas per- 36
petuas, quæ ad hunc effectum requi-
runtur, quia licet præjudicium de-
florationis in Puella sit perpetuum,
non tamen causat impedimentum per- 37
petuum; nam Stuprator tenetur qui-
dem Stupratam Puellam in Uxorem

38 ducere, & renuens compelli potest a
Judice Ecclesiastico per Censuras
*Cap. 1, et 2. de Adulter. Fagnan. in
Cap. Is qui fidem num. 15. de Sponsal.
Rot. in Pampilonen. Matrimonii 23.
Junii 1702. § sit. cor. R.P.D. meo
Lancetta*, sed ubi pertinaciter negat
Matrimonium contrahere, Ecclesia
non supplet consensum, nec ad illum
præstandum præcisè compellit, sed
postquam renuens consensum præstare
diù in Censuris permansit, debet ab-
39 solvi, ne alias deficiat liber consensus
ad Matrimonium omnino requisitus
*Gloss. in d. Cap. 2. de Adulter. Fa-
gnan. in Cap. Pervenit num. 1. & 2.
de Adulter. Sanchez de Matrim. lib. 1.
disput. 29. num. 8. Addent. ad Buratt.
decis. 311. num. 5. Rot. cor. Manzaned.
decis. 610. num. 1.*

Et qualitas gravis præjudicii
Sponsæ illati poterit quidem operari,
40 quod Deflorans in foro conscientiæ
præcisè teneatur ducere Defloratam,
non autem, quod si aliam duxerit
41 etiam contra prohibitionem Ordinarii
Matrimonium irritetur, cum ad hujus-
modi effectum, ut supra dictum est,
non sufficiat causa qualibet perma-
nens, & perpetua, sed requiratur ut
sit talis, quæ ipsum Matrimonium di-
rimat, videlicet altera ex illis, quas
tantummodo pro dirimentibus Eccle-
42 sia approbavit, & inter quas non adest
illa deflorationis, ut tradunt *Butr. in
Cap. Tua Fraternitas sub num. 5. de
Sponsal. duor. Fagnan. in Cap. Literæ
num. 4. §. Nota de Matrim. contract.
contr. interdict. Eccles. Hostien. In
Summ. sup. Cap. Tua fraternitas n. 3.
Marian. Socin. eod. tit. num. 4. Pont.
de Matrim. lib. 6. cap. 7. num. 4. in fin.
Barbos. Vot. dec. 114. num. 13. & seqq.
Francisc. Marc. decis. Delphinat. 539.
per tot. Cartar. decis. crim. 22. n. 12.*

Non adversantibus auctoritati-
bus, quæ in contrarium allegabantur;
43 Nam *Abb. in Cap. Tua Fraternitas*
quamvis firmet, quod causa perpetua
prohibitionis sit quando prohibetur
aliquid fieri propter malum, quod in-
dè sequi potest, tamen ibidem non
loquitur de nullitate Matrimonii, sed
in genere de actibus nullis, & qui
fiunt contra legem; ubi vero descen-
dit ad contractum Matrimonii, causam
perpetuam exemplificat in Consangui-
nitate, vel similibus = ibi = *vel pro-* 44
*hibetur Matrimonium fieri propter
Consanguinitatem, vel quid simile* =
quod verbum *simile* non potest non
prædicari, nisi de aliis impedimentis
similis speciei, & habentibus juxta
sanctiones Ecclesiasticas qualitatem di-
rimentis *Rot. cor. Seraphin. dec. 1384.
num. 1. & coram Cavaler. decis. 162.
num. 2. & in recen. decis. 355. num. 12.
par. 17.*

Text. vero in *Can. Videtur 35.
quæst. 6.* non erat attendendus, vel
quia non est ex recollectis per *Gratia-
num*, sed per *Paleam* ejus Discipu-
lum, cujus auctoritatem esse parvi fa-
ciendam notum est, & tradit *Cened.* 45
in Collectan. 16. ad Decret. num. 8.,
vel quia emanavit ante promulgatum
Concilium Tridentinum, de quo tem-
pore Sponsalia cum subsecuta copula 46
transibant in Matrimonium præsum-
ptum juxta *text. in Cap. Is qui de
Sponsal. & Matrim.* Et eidem censu-
ræ subest auctoritas *Præpositi Papien-
sis in Cap. 1. de Matrim. contract. contr.
interdict. Eccles.*, & quotquot aliæ
in contrarium allegari possent, nam
dictus Præpositus scripsit longè ante
Concilium Tridentinum, & propterea
dato etiam, quod illius auctoritas an-
tiquis temporibus subsisteret, nunc
certum est non esse attendendam, cum
ex forma præscripta a *Sacro Concilio*
Matrimonia clandestina, seu præsum-
pta resultantia ex Sponsalibus cum co-
pula, sint irrita, & nulla, ut præter 47
adductos in §. *Descendendo* firmat *Gon-
zalez In Cap. Is qui num. 2.* ibique *Fa-
gnan. num. 4. de Sponsal. & Matrim.*

Nullius denique momenti visum
fuit, quod Inhibitio processerit a Nun-
tio Apostolico, & ideo habenda sit,
ac si esset Inhibitio Papæ, nam cum
potestas interdicendi Matrimonium
sit specialiter reservata supremæ au- 48
ctoritati Summi Pontificis *Abb. in
Cap. penult. in fin. de desponsat. Im-
puber. Ancharan. ibidem num. 7. Pi-
gnatell. consult. 151. num. 19. tom. 1.*
comprehendi non potest inter facul-
tates Nuntiis concedi solitas, quæ
nunquam extenduntur ad specialiter 49
Sum-

Summo Pontifici reservata, nisi individua illarum mentio concurrat *Barbos. de Jur. Eccles. Univers. lib. 1. cap. 5. num. 25. Gambar. de Offic. & potest. legat. a latere lib. 1. tit. de var. ordin. num. 415. Rot. coram Cerro decis. 10. num. 8.* & in præcisis terminis, quod Legati a latere, vel Nuntii non
50 possint hujusmodi interdictum concedere docet *Honor. ad tit. Decretal. de Matrim. contract. contra interdict. Eccles. sub num. 1.*

Et ita Utraque Parte acriter informante resolutum fuit.

EMINENTISSIMO MILLINO.

Tuden. Sponsalium.

Veneris 20. Januar. 1747.

Confirmatoria præcedentium Decis. 7. & 8.

ARGUMENTUM

Habes in prædicta Decis. 7.

SUMMARIUM

1 *Sponsalia perficiuntur per promissionem unius, & repromissionem alterius.*

2 *Verba* = Volo in meam legitimam Sponsam D. Josepham de Pardo = *matum voluntatis directæ ad futura Sponsalia, non actum determinatum, ac de præsenti perfectum designant.*

3 *Verba, quæ explicant voluntatem negativam ducendi, & capiendi aliam Mulierem, referri debent ad actum futurum, nec inducunt promissionem de præsenti.*

4 *Per verbum* = volo = *& duplicem negativam nonnunquam constituitur promissio obligatoria de præsenti, si in eamdem obligationem confluant argumenta certæ, ac firmæ voluntatis, nullamque expectantis perfectionem a futuro.*

5 *Ad contrahenda Sponsalia de præsenti requiritur repromissio Sponsæ.*

6 *Neque hæc repromissio suppletur ex quo Puella receperit, & custodierit Apocham Sponsalium a Viro subscriptam, & epistolas amatorias ab eo sibi missas.*

7 *Mutua promissio explicari debet aut per expressam declarationem, aut per signa certa, & univoca.*

8 *Promissio solvendi certam Summam Sponsæ in casu non adimplementi Sponsalium non valet, utpote directa ad afferendam necessitatem Sponso ducendi Uxorem eamdem Sponsam, quæ proinde adimit libertatem, quæ in Matrimoniis integra, & illæsa esse debet,*

9 *Quamvis eadem Summa promissa fuerit titulo Dotis.*

10 *Promissio etiam egregiæ Summæ nomine arrharum Sponsalitiarum non est valida.*

11 *Ob justam causam Sponsus recedere potest a Sponsalibus.*

DECIS. XLVII.

Ad Vot. V. n. 7. & ad Vot. VI. n. 135. 158.

B eximia spe sibi comparandi decoras Nuptias cum Nobili Adolescente Antonio Bernardo de Mosquera depulsam se videns Josepha Pardo per Sententiam Rotalem, duabus præeuntibus Decisionibus editis *die 21. Martii, & 21. Junii anni nuper elapsi latam a R. P. D. meo Caprara*, qua fuit definitum de Sponsalibus ipsos inter initis non constare, & quamdam Syngrapham ab Antonio subscriptam non esse exequendam, refugit ad appellationis præsidium, cujus Causa mihi commissa, fuit hodie, pluries antea monito ejus Procuratore, & ad Judicium adesse detrectante, propositum Dubium consuetum = *An sententia Rotalis sit confirmanda, vel infirmanda* = prodiitque resolutio pro confirmatione Sententiæ.

Effulgebat justitia Sententiæ Rotalis, idcircò confirmatione dignæ ex fundamentis, in quibus utraque Decisio innititur: Et profectò quomodo à tenore Apochæ educi posset repromissio illa futurarum Nuptiarum, qua Sponsalia fiunt, juxtà *tex. in leg. 1. ff. de* 1

de Sponsal. assequi datum non erat;
Si enim expendantur verba illa initia-
lia = *Volo in meam legitimam Sponsam*
D. Josepham de Pardo = ea potiùs mo-
tum voluntatis directæ ad futura Spon-
salia, quam actum determinatum, ac
2 de præsenti perfectum designare do-
cent *Sanchez de Matrim. lib. 1. dis-*
put. 18. n. 22. 25. et seq., *Bonaccin.*
tit. de Sponsal. quæst. 1. punct. 1. n. 3.
tom. 1. Pont. de Matrim. lib. 2. tit. de
Sponsal. cap. 2. num. 2., *Rot. coram*
Rox. decis. 411. num. 5., *coram Lan-*
cett. decis. 682. num. 5., *et seqq.*, cum
aliis in utraque *Decisione R. P. D. mei*
Caprara utrobique §. 3., adductis.

Sin autem dispiciantur verba se-
quentia, quæ explicant voluntatem
negativam ducendi, & capiendi aliam
Mulierem, & ipsa referenda esse ad
3 actum futurum, nec inducere promis-
sionem de præsenti tradunt *Anaclet.*
in Jus Canonic. lib. 4. tit. de Sponsal.
§. 2. n. 33. Sanchez de Matrim. lib. 1.
disp. 19. num. 1., *& seqq. Panimol.*
decis. 23. annot. 1. num. 8. Rot. dec. 656.
num. 4. par. 4. rec. tom. 3., & resolu-
tum fuit per Sacram Congregationem
Concilii *in Vintimilien. Sponsalium*
1. Junii 1709.; Et quamquam ver-
bo = *volo* = & duplici negativa non-
numquam constituatur promissio obli-
gatoria de præsenti, id tamen tùm
demùm admitti potest, cum in hu-
jusmodi obligationem confluunt ar-
gumenta certæ, ac firmæ volunta-
tis, nullamque expectantis perfe-
ctionem a futuro, ut latè explicat
4 *Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 18.*
num. 16., *& seqq. & disput. 19. n. 9.*
Panimol. dec. 23. adnot. 1. n. 8. & 9.

Ad hæc defuit repromissio Jose-
phæ, quam opus erat interponi, ut
5 coalesceret obligatio ineundi Sponsa-
lia de præsenti, ad *text. in Cap. Tuæ*
de Sponsal. Fagnan. in Cap. Si inter
Virum num. 3. de despons. Impuber.
Rot. in Tridentina Sponsalium 2. Ju-
nii 1738. §. *Ejusdem coram R. P. D.*
meo Bussio, *& in Cadicen. Sponsa-*
lium 6. Junii 1746. §. 4. *coram R. P. D.*
meo de Vais. Neque repromissio hu-
jusmodi suppletur, ex quo Josepha
recepit, & custodivit Syngrapham
ab Antonio subscriptam, & epistolas
amatorias sibi ab eo missas; Quemad-
modùm namque tali modo nèc ipsa fi- 6
dem suam despondit Antonio, nèc
obligationis nexu illi se devinxit, sic
videtur haud satis explicasse mutuam
promissionem, quæ aut expressam de-
clarationem, aut saltem promanan-
tem a signis certis, & univocis requi- 7
rit, ex notatis per *Sanchez de Ma-*
trim. lib. 1. disput. 5. num. 5. Card. de
Luc. de Matrim. discur. 8. n. 4., *& 5.*
Ursaya discept. 18. num. 29., *& seqq.*
tom. 1. Panimol. dec. 23. num. 3. Rot.
coram Lancett. dec. 682. num. 1., *&*
in Cadicen. Sponsalium 6. Junii 1746.
§. 7., *& 8. coram R. P. D. meo de Vais.*

Rectè igitur per hasce rationes,
aliasque relatas in Decisionibus Cau-
sæ, Sententia Rotali definitum fuit
non constare de Sponsalibus, nullam-
que in consequens ab Antonio susce-
ptam esse obligationem, qua impedi-
retur nuncium remittere Josephæ,
æquali tamen Justitia fuit denegata
executio Apochæ in ea parte, quæ con-
tinet pollicitationem ab eodem Anto-
nio emissam solvendi Josephæ sum-
mam ducat. 3. m., si contigisset eum
ad Ecclesiasticum statum divertere;
hæc enim pollicitatio utcumque fue-
rit concepta, directa erat ad afferen-
dam necessitatem Antonio, ut Uxo-
rem duceret dictam Josepham, illi-
que adimebat libertatem, quam in
contractu Matrimonii cuique inte- 8
gram, ac illæsam leges esse volue-
runt; proindèque firmitatem aliquam
obtinere non valuit, ad *text. in Cap.*
Gemma 29. de Sponsal., ibique
notata per *Ant. de Butr. num. 7. Gon-*
zal. num. 4. Lancellot. Instit. Canon.
lib. 2. tit. 10. de Sponsal § 28. *Sanchez*
de Matrim. lib. 1. disput. 30. n. 2. &
seqq., cum aliis in *prima Decisione*
R. P. D. mei Caprara §. Idemque.

Parumque refert eidem promissio-
ni adjunctum fuisse titulum Dotis:
Non enim per hoc vires assumere va- 9
luit, cum nihilominùs apertam affe-
rat diminutionem libertati Matrimo-
nii, ut quæ maximè continet summam
satis ægreglam, cujus promissionem
ne arrharum quidem Sponsalitiarum
nomine validam esse tradunt *Joann.*
And. in Cap. Gemma num. 9. ibiq. *Abb.*
num. 8.

num.8. de Sponsal. Sanchez de Matrim. lib.1. disput.35. n.7. Rot. coram Priol. decis. 386. num. 2. & 3., & ulteriùs justam ob causam Antonius fuit distractus, nè Matrimonium contraheret cum Josepha, ut observat *prima Causæ Decisio §. Cæterum*, qua ratione eo minùs adigendus est ad implendam
11 promissionem in Apocha contentam, ad firmata per *Pirbing. in Jus Canonic. lib.4. tit.1. Sect.1. §.4. n. 23. versic. Extendunt, Van. Espen. in Jus Ecclesiastic. par.1. tit.12. cap.2. num.14.& seqq. Boss. de Matrim. cap.11. §.5.n.36.*
Et ita &c. Unica &c.

EADEM CORAM EODEM *

Super Cautione.

Vener. 20. Januar. 1747.

ARGUMENTUM

Cautionem de refectione expensarum petitam in tertia instantia a Reo convento super observatione Sponsalium præstare tenetur Puella pauper Adversaria, quæ in qualibet Instantia succubuit.

SUMMARIUM

1 *Probata ægestate Puellæ agentis pro observatione Sponsalium, quæ in qualibet Instantia succubuit, eadem cogi debet ad præstandam favore Adversarii Cautionem de refectione expensarum, ut prævertatur illusio Judicii.*

2 *Quia probata Paupertate Puellæ, & reportata Sententiarum favorabilium præcedenti victoria per suum Adversarium, eo magis crescit suspicio elusionis Judicii, & est locus præstationi Cautionis, quamvis in tertia Instantia petitæ.*

DECIS. XLVIII.

In Conspectu consilii urgendi litem super Sponsalibus institutam, quod altè infixum in animo Josephæ Pardo probè noverat Antonius Bernardus Mosquera, operæ pretium fore sibi duxit suæ indemnitati prospicere, petendo subscriptionem Dubii super præstatione Cautionis de refectione expensarum in hæc verba concepti = *An sit locus præstationi Cautionis itaut aliàs Collitigans sit repellenda a limine Judicii* =

Hoc igitur Dubio una cum altero super negocio principali hodiè proposito, prodiit responsio secundum Informantem; Ei siquidem justè negari non poterat expostulata Cautionis præstatio, quia propter ægestatem Josephæ concordibus testium depositionibus probatam probabiliter timeri potest eam imparem futuram refectioni expensarum, quæ, si victa fuerit, erit subeunda; qua ratione par, æquumque est consuli Antonio per præstationem Cautionis, qua prævertatur illusio Judicii, ad tradita 1
per *Ansald. de Commerc. discur. 92. num.38., & seqq. Rot. coram Emerix Jun. dec. 1132. num.4., coram Molines decis. 1134. num. 6., In Romana, seù Sarzanen. Fideicommissi super Cautione 18. Junii 1731. §. Quidquid, & seqq. coram Eminentissimo D. meo Card. Crescentio.*

Haud quaquam officiente, quod Causa versetur in tertia Instantia, quia posita hinc paupertate Josephæ, hinc Sententiis, quas Antonius sibi favorabiles reportavit, eò magis crescit suspicio elusionis Judicii, sitque locus præstationi Cautionis, etiamsi fuerit petita in tertia Instantia, ad sensum 2
Castren. consil. 407. in fin. lib. 1. Rot. coram Bich. dec. 121. n. 12. & seqq., & in Constantien., seù Augustana Restitutionis in integrum super Cautione 30. Junii 1741. §.7. coram R. P. D. meo Vicecomite.

Et ita &c. Unica &c.

R.P.D.

R. P. D. HARRACH

Surrentina Sponsalium

Lunæ 8. *Februar*. 1734.

ARGUMENTUM

Ad justificanda Sponsalia requiruntur probationes omnino concludentes. Non sunt perfecta Sponsalia nisi constet ea fuisse inita mutuo Contrahentium consensu. Probatum non remanet Stuprum sub fide Matrimonii per solam assertivam Fœminæ suppositæ Stupratæ præsertim contra Juramentum Viri se Stuprum commisisse negantis. Non est locus coactioni, si præsertim Sponsalia non sint jurata, quando ob induratam Renuentis reluctantiam, ob vilem alterius Sponsi qualitatem, & ob diuturnam litis continuationem infelix exitus ex futuro Matrimonio timetur.

SUMMARIUM

1 *UT constet de Sponsalibus, exhiberi debent probationes omnino concludentes.*

2 *Testes Consanguinei Fœminæ agentis pro adimplemento Sponsalium non sunt idonei ad probanda ipsa Sponsalia, quia agitur de redigendo Hominem liberum in servitutem.*

3 *Neque testes singulares, et deponentes de auditu.*

4 *Verba, quibus Vir manifestavit suam voluntatem ducendi certam Fœminam in Uxorem, seu quod optabat cum ea contrahere Matrimonium, non sunt apta ad inducenda Sponsalia.*

5 *Pro validitate Sponsalium non sufficit unius promissio, sed copulativè requiritur acceptatio, seu repromissio alterius.*

6 *Ex traditione parvorum munerum facta per Virum Fœminæ, non probatur, quod inter eos inita fuerint Sponsalia.*

7 *Stuprum sub fide Matrimonii non probatur per solam assertionem Fœminæ suppositæ Stupratæ præsertim contra Juramentum Viri se Stuprum commisisse negantis.*

8 *Ex assidua familiaritate a Viro habita in propria domo cum Fœmina ejus famulatui addicta etiam diù continuata non emergit probatio, quod inter eos contracta fuerint Sponsalia.*

9 *Maximè si Fœmina etiam cum aliis Amasiis familiaritatem habebat.*

10 *Multo magis si Vir ea vidente, et præsente cum alia Puella Sponsalia contraxit, cui ipsamet nomine ejusdem Viri deindè munera detulerit.*

11 *Hinc enim oritur præsumptio, quod vel nulla fuerint antea contracta Sponsalia.*

12 *Vel quod illis, quatenus fuerint contracta, tacitè Fœmina renunciaverit.*

13 *Non est locus coactioni quando non constat de Sponsalibus.*

14 *Sac. Rota abstinere solet a coactione quando Sponsalia non sunt jurata, et ob induratam Viri reluctantiam, ob qualitatem Mulieris vili famulatui addictæ, et ob diuturnam litis continuationem infelix exitus ex futuro Matrimonio timetur.*

DECIS. XLIX.

Ad Vot. III. num. 10. & ad Vot. IV. n. 132., & seqq., & ad Vot. V. num. 7. 57. & seqq., & ad Vot. VI. n. 42. & seqq., & ad Vot. VII. num. 60. 71. 74. 103. & seq., & 105. & seqq.

Rætendens Angela Maresca, quod Nicolaus de Martino sibi fidem dedisset de ineundo cum ea Matrimonio, comparuit in Curia Archiepiscopali Surrentina, ut impedimentum præberet Matrimonio contrahendo per dictum Nicolaum cum Candida Grosso, & à Vicario Generali dictæ Curiæ obtinuit Decretum petitioni conforme; Delata autem Causa ad nostrum Tribunal per appellationem à Nicolao interpositam, hodiè ad ejus instantiam exhibui Dominis meis Dubium = *An constet de Sponsalibus*,

falibus, itaut *fit locus coactioni* = & prodiit in omnibus resolutio negativa juxta vota Nicolai informantis.

Sponsalia siquidem excludi potius, quam probari visa sunt ex iis, quæ in Processu Causæ deducta fuerunt, & ideò nequibat constare de Sponsalibus, ad quem effectum exhi-
1 beri debent probationes omnino concludentes per *text. in Cap. unico §. Porro*, ibique *Gloss. de desponsat. impuber. in 6. Wames conf. 526. n. 2. tom. 2. Sanch. de Matrim. lib. 1. disp. 3. num. 1. Sperell. dec. 95. num. 9. Rot. cor. Lancett. dec. 682. num. 1.*

Testes enim judicialiter examinati, ultra quod eorum plures sunt ipsius Angelæ Consanguinei, & ideo in hac gravi materia, in qua agitur
2 de redigendo Hominem liberum in servitutem, non sunt testes idonei per *text. in l. Parentes Cod. de Testib.*, *Rot. in Leodien. Matrimonii 28. Junii* 1720. § *Et sanè cor. bon. mem.*
3 *Foscaro*; Alii vero sunt singulares, & deponunt de auditu, undè nullam constituunt probationem *Rot. in rec. dec. 267. num. 13. part. 18.*; Profectò asserta Sponsalia non concludunt, cum tantum deponant, quod Nicolaus de
4 Martino sæpè suam manifestaverit voluntatem ducendi in Uxorem dictam Angelam, seu quod optabat cum ea contrahere Matrimonium, ex quibus sanè verbis argui nequit ulla promissio de contrahendo Matrimonio, sed illa, cum præseferant potius voluntatem imperfectam, & de futuro, non sunt apta ad inducenda Sponsalia, ut tradunt *Bonaccin. de Sponsal. quæst. 1. punct. 1. num. 3.*, *Piton. discept. Eccles. 52. num. 74. vers. Et in fortioribus*, *Pantmoll. dec. 23. num. 6. Rot. in rec. d. dec. 267. num. 5. part. 18.*, *et cor. Emerix Jun. dec. 195. num. 5.*

Præterea etiamsi ex dictis verbis colligi posset certa, ac determinata Nicolai voluntas, ejusque promissio de contrahendo Matrimonio cum Angela; Attamen quia Testes non affirmant, quod eadem Angela talem promissionem acceptaverit, mutuoque confirmaverit consensu, nunquam censeri poterat contracta legitimè fuisse Sponsalia, pro quorum validitate non sufficit unius promissio, sed requiritur copulativè acceptatio, seù repromissio alterius Contrahentis, cum agatur de contractu, qui ad sui substantiam exigit mutuum, ac reciprocum utriusque Contrahentis consensum per *text. in l. 1. ff. de Sponsal. et Cap. Tuæ eodem tit. Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 5. num. 5.*, *Card. de Luc. eodem tract. disc. 8. num. 4.*, *Rot. cor. Celso dec. 374. num. 3.*, *coram Emerix Jun. dec. 1285. num. 4.* apud *Card. de Luc. dec. 6. num. 1. lib. 14. tom. 2.*, *et coram Lancett. dec. 682. num. 4.*, *et cor. Rmo Crispo dec. 572. num. 1.* 5

Minusque ulla concludens Sponsalium probatio desumi poterat ex quo Angela receperit à Nicolao quædam parva munera; Quoniam dicta munerum traditio, illorumque receptio erant signa admodum æquivoca, veluti quæ referri valebant ad Viri gratuitam largitionem, & ad Mulieris avaritiam, aut ad alias causas diversas à Sponsalibus, ut signanter patebat ex depositione testis per Angelam inducti, ex cujus dicto colligitur munera tradita fuisse ad effectum, ut Mulier ad alios Viros non converteretur, talique pacto per ipsam accepta fuisse; & proindè dicta munera importare nequibant mutuum Contrahentium consensum ad inducendam Sponsalium perfectionem. *Abb. in Cap. fin. de desponsat. impuber. num. 7. Rot. d. dec. 267. num. 15. part. 18.*, *& cor. clar. mem. Card. Falconer. tit. de Sponsal. dec. 1. num. 7.*, *& cor. Lancett. dec. 682. num. 12.* 6

Nèc pariter fundamentum constitui valebat in asserto Stupro, quod Angela in Curia Archiepiscopali allegaverat se passam fuisse sub fide ei data à Nicolao de ineundo Matrimonio; Quandoquidem nulla adducebatur hujus assumpti probatio, ut opus esset, præsertim contra juramentum Nicolai, qui respondens positionibus 7
sibi ad instantiam Angelæ exhibitis absolutè negavit se Stuprum commisisse, & Testes super hoc articulo solum deponebant de assidua familiaritate, & vitæ consuetudine, quam Nicolaus in propria Domo habebat cum Angela ejus famulatui addicta; deficiente

ciente igitur probatione passi Stupri sub fide futuri Matrimonii, hujusmodi familiaritas inter Virum, & Mulierem etiam diù continuata non con-
8 cludit contracta fuisse Sponsalia *Rot. ad ornat. Card. de Luc. dec.6. num.4. lib. 14. tom. 2., et cor. Lancetta decis.682. num.13.*, præcipuè quia An-
9 gela familiaritatem etiam habebat cum aliis Amasiis, ut ad rem prosequitur *d. dec. 6. num 4.* apud *Card. de Luc. lib. 14. tom.2., et dec. 1. num.20. tit. de Sponsal. cor. clar. mem. Card. Falconer., et in Romana Matrimonii 3. Julii 1719. cor. Rmo P. D. meo Corio Decano.*

His denique accedebant peculiares Facti circumstantiæ, quod nempè Nicolaus de mense Septembris 1729. solemniter Sponsalia contraxerat cum Candida Grosso præsente, ac
10 vidente eadem Angela, quæ ulterius eidem Candidæ exhibuit nonnulla munera nomine Nicolai: Hæc autem non solum maximam inducunt præsumptionem, quod revera Sponsalia
11 cum Angela præcedenter contracta non fuerint, ut inquit *Rot. dec. 207. num.7. part.1. rec., et cor. clar. mem. Card. Falconer. d. dec.1. num.20. tit. de Sponsal.* sed etiam ex dictis circumstantiis validum resultat argumentum, quod Angela prioribus Sponsalibus, si
12 forsan contracta fuissent, tacitè renunciaverit, eaque mutuo consensu dissoluta remanserint ex traditis per *Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 52. num.4., Pont. eodem tract. lib.12.n.1. cap.14., Rot. coram Zarat. dec.208. num.22., in rec. dec. 185. n.8. part.14.,* & post *Card. de Luc. d. dec.6. sub n.5. lib. 14. tom.2.*

Cum igitur ex his pateat non constare de Sponsalibus, indè sequebatur negativa resolutio secundæ Du-
13 bii partis, scilicet non esse locum coactioni, ut in his terminis respondit *Rot. d. dec.1. num.21. tit. de Sponsal. cor. clar. mem. Card. Falconer.* Maximè quia nostrum Tribunal solet ab-
14 stinere ab hujusmodi coactione, ubi, prout in casu, non constet Sponsalia firmata extitisse juramento, atque ex futuro Matrimonio tùm ob expressam, ac induratam Viri reluctantiam, tùm ob qualitatem Mulieris vili famulatui addictæ, tùm etiam ob diuturnam litis continuationem malus potius, & infelix, quam bonus exitus timeri valeat, ut habetur in *dec. cor. Cavaler. 447. num.7., cor. Priolo dec.89. num. 11., cor. Benincas. dec.66. n.3., et in recen. dec.185. num.6. part.14., et in Albanen. Sponsalium super Censuris 15. Decembris 1710. §. Potissimè cor. bon. mem. Ansoldo.*

Et ita &c. Unica &c.

EMINENTISSIMO MOLINO

Moguntina Sponsalium

Lunæ 20. Novembris 1741.

ARGUMENTUM

Non est locus coactioni non probatis Sponsalibus. Sponsalia sub conditione contracta corruunt non adimpleta conditione. In Muliere pro recedendo a Sponsalibus sufficit causa etiam levis.

SUMMARIUM

1 *Sponsalia sunt mutua, ac deliberata Maris, et Fœminæ futurarum Nuptiarum repromissio.*

2 *Probata non dicuntur Sponsalia, nisi constet de mutuo utriusque Partis consensu, animoque deliberato actu se se obligandi ad ineundum Matrimonium.*

3 *Maximè ad effectum cogendi Puellam invitam ad illud contrahendum.*

4 *Testis, qui non refert quomodo, ubi, quibusve verbis fuerint contracta Sponsalia, nullamque offert suæ scientiæ causam, non probat.*

5 *Multo minus si sit unicus, & singularis.*

6 *Si ex verbis Maris, vel Fœminæ non inferatur nisi simplex tractatus de ineundis Sponsalibus in futurum, similis tractatus non sufficit ad inducendam præcisam nubendi obligationem.*

7 *Sponsalia contracta sub conditione inferendi per Sponsum Matrimonio*

nio tempore determinato aliquam pecuniæ summam, & obtinendi aliquod Officium, corruunt eo transacto tempore, & conditione non adimpleta, & n. 9.
8 *Expectans actualiter possidere non dicitur.*
10 *Testibus de re gesta apprimè informatis omnimoda fides est adhibenda.*
11 *Confessio, seù Declaratio Puellæ, ex qua vult desumi Sponsalium probatio vel in totum recipi, vel in totum rejici debet.*
12 *Deficiente probatione Sponsalium, non est locus coactioni.*
13 *Quando agitur de Sponsalibus non juratis, si Fœmina habeat sufficientes causas ab illis recedendi, non est cogenda.*
14 *Causa sufficiens est inadimplementum promissorum ex parte Viri*, & num. 16.
15 *Diffamatio Viri ex causa commercii carnalis per ipsum habiti cum alia Fœmina ab ea accusati*, & num. 17.
16 *Licèt, indefensa eadem Fœmina querelante, res quemcumque in Judicio habuerit exitum.*
18 *In Muliere, ob sexus imbecillitatem, levis causa sufficit pro recessu a Sponsalibus.*
19 *Concurrente litigio, quod animi aversionem per se ipsum ostendit, a coactione per Judicem est abstinendum.*

D E C I S. L.

Ad Vot. III. num. 10. & 47. & ad Vot. IV. num. 142. & ad Vol. V. num. 7. & 54. & ad Vot. VII. sub num. 104. §. Aut si post.

Erventi animo cupiens Joannes Georgeus Hart de Pago Erlangen. se in Matrimonium conjungere cùm honesta Puella Maria Elisabetha Wincierin Cive Moguntina, de anno 1738. oretenùs tantùm tractatum assumpsit de ineundis Nuptiis in proximo Festo Paschali, & ad faciliùs obtinendum intentum, se collaturum promisit florenos 1200., quodque insuper in futuro Paschate ipse assequutus fuisset Officium Magistri Lignorum Serenissimi Electoris: Pluribus autem ortis dissidiis, elapsoque Paschatis die, & nondum pecuniis exhibitis, nec Officio assequuto, dicta Maria Elisabetha palàm declaravit, se nunquam nupturam dicto Joanni Georgeo, etsi imposterum conferret summam oblatam, & Officium assequeretur.

Qua de re, de Mense Augusti 1739. sub prætextu jam sequutæ promissionis, idem Joannes Georgeus coram Reverendissimo Officiali Vicariatus Moguntini judicialiter institit, ut Puella cogeretur ad secum contrahendum Matrimonium; Sed detecta per Judicem insubsistentia prætensionis Actoris, ab intentata actione Ream conventam per Sententiam absolvit, à qua appellatione interposita, & mihi cognitione Causæ commissa, dedi Dubium = *An constet de Sponsalibus, itaut sit locus coactioni, in Casu &c.* =, quod licèt irresolutum remanserit in Rota *diei* 10. *Martii*, & 3. *Julii* currentis Anni, hodiè tamen collectis suffragiis quinto, & sexto ex Dominis extra ordinarium Turnum sedentibus, prodiit resolutio, mediante Responso = *Negativè* =

Potissima siquidem ratio resolutionis stetit in defectu legitimæ probationis prætensorum Sponsalium; Cùm enim ista sint Contractus continens mutuam, ac deliberatam Maris, 1
& Fœminæ futurarum Nuptiarum repromissionem *ad Text. in leg. Prima ff. de Sponsalibus*, & *Cap. Ex litteris eodem titul.*, nisi plenè, & concludenter appareat de mutuo utriusque Partis consensù, animoque deliberato actu se se obligandi ad ineun- 2
dum Matrimonium, nunquam dici potest de Sponsalibus constare per *text. in Cap. primo*, ibique *Gloss. de clandestin. despons.*, *Rot. in recentior. decis.* 267. *num. primo parte* 18., & *coram Celso decis.* 374. *num. primo*, Quod maximè sibi vindicat locum, quando de Sponsalibus inquiritur ad effectum cogendi Puellam invitam ad 3
contrahendum Matrimonium, *Rot. in*

recentior. decis.242. num. primo parte 14., & in Codicem, Sponsalium 21. Aprilis 1694. §. Videbatur, & quinta Julii ejusdem Anni §. Cumque cor. bon. mem. Ursino,

Hujusmodi plena, & concludens probatio minimè resultare visa fuit ex quatuor testibus per Joannem Georgeum exhibitis; Tres enim ex his nihil omninò deponunt circa prætensum Contractum Sponsalium, nèc deponere poterant, cum ipsi tractatui, & colloquio de ineundis Sponsalibus habito, nèc præsentes fuerint; Quartus autem nomine Cristophorus Forschinger, licèt affirmaverit, quòd circa Festum Sancti Martini contracta fuerint Sponsalia, attamen, *Vel*, quia non refert, quomodò, ubi, quibus-
4 ve verbis fuerint contracta, nullamque affert suæ scientiæ causam, *Vel*, quia in suo dicto est singularis, & uni-
5 cus, nullum prorsùs probationis gradum attingit ad communiter firmata per *Rot. coram Lancett. decis. 337. num.3., decis. 339. num.11., decis. 1241. num.11., & decis.1317. num.2., et 4.,et coram Molin.decis.83. num.9., et decis.608. num.25.*

Probatio autem Sponsalium non præstita à testibus per Virum inductis frustrà prætendebatur elici ab aliis per Mulierem allatis, & ab istius assertis confessionibus: Ex declarationibus enim judicialibus Puellæ sub Juramento emissis, & ex depositione dd testium nihil aliud habetur, quam = *Quod si Joannes Georgeus Hart* 1200. *Florenos in paratis Matrimonio inferat, et actuale Officium Lignorum Magistri obtineat, et quidem futuro Festo Paschatis, quod ex tunc Reproducens Reproductæ nubere, et insimul* 1000. *Florenos pro Dote conferre velit* =; Ex quibus verbis non aliud inferri potest, quàm, *Vel* simplex verbalis tractatus de ineundis Sponsalibus in futurum omninò
6 insufficiens ad inducendam obligationem præcisam nubendi, ut advertunt Doctores *in Capit. penult. de Sponsal., Jo: Andreas ibidem num. 5., Butr. num.8., Spad. consil.152. num. primo libr.2., Rot. decis. 267. num.5. parte 18.*, post *Cardin. De Luca de Regular., & Matrim. decis. 6. num. primo, & sequen.*

Vel, si quæ Sponsalia resultarent, illa sub duplici conditione contracta apparerent, nimirùm, si dictus Joannes Georgeus inferret Matrimonio oblatos Florenos 1200: in pecunia numerata, & insimul si actuale Officium Magistri Lignorum obtineret, & quidem præfinito tempore in futuro Festo Paschatis, & tali casu cum Joannes Georgeus, advento, & elapso tempore Paschali, oblatam pecuniam non contulerit, nèc ostenderit Officium se actualiter possidere, manifestè sequebatur, quod acceptata ex parte Puellæ resolutione Contractus, quæcumque Sponsalia, si quæ aderant, ex de- 7
fectu conditionum, penitùs irrita, & inania remansissent ad *text. in Cap. De illis 3.de condit. apposit. in desponsat.*, ibique *Gloss., & Canonistæ* collecti per *Barbos. ad dict. Cap. num. primo, & secundo, Passerin. in 6. Decret. Capit. unic.§.Ille de Sponsal., Piringh. in Jus Canon. lib. 4. titul.5. §. 2. numero 7., Rota coram Kaunitz decis.77. num. primo, & secundo*,

Et sanè dubitari non poterat de dictarum conditionum defectu; Nam quoad promissam pecuniam, hæc nèc de tempore statuto Solemnitatis Paschatis, nèc postea præstita unquam fuit. Quo verò ad Officium Magistri Lignorum, & si Joannes Georgeus curaverit obtinere quamdam expectativam cum spe futuræ successionis in casu obitus actualis Officialis, atta- 8
men cum expectans actualiter possidere non dicatur, conditio adjecta Sponsalibus = *Si actualiter Officium Lignorum Magistri obtineat futuro Festo Paschatis* =, adimpleta adhuc non fuit, & consequenter revocato conditionali consensu ex parte Mulieris, quæcumque obligatio prorsùs eva-
nuit, ut præter auctoritates superiùs 9
adductas probat *text. in Cap. Sicut de Sponsal., Sanchez de Matrim. disput.53. per tot., Guttierez eodem tract. cap.24. num.7., & seq.*

Quin controverti valeat, quod collatio Florenorum 1200., & assequutio Officii adjecta fuerit per viam conditionis: Ex clara enim depositione

ne omnium quatuor testium elicitur, utramque fuisse per viam conditionis adjectam, & non aliter actum fuisse de Sponsalibus, quam sub narratis conditionibus, quibus sanè testibus
10 tamquam de re gesta apprimè informatis, omnimoda fides præstanda erat, *Cap. In nostra de Test. Guttierez dict. Tractat. cap.*43. *num.*84., *&* 85., *Rota coram Kaunitz d. decis.*77.*n.*7.

Posthabita quacumque exceptione, vel contra Personas Testium per Mulierem inductorum, vel contra eorum dicta, & signanter contra declarationes judicialiter repetitas ab ipsa Muliere: Etenim cum Joannes Georgeus non aliundè desumere valeat probationem controversorum Sponsalium, quam ex declarationibus Puellæ, ac dd. testium depositionibus præseferentibus easdem conditiones, nèc depositiones, nèc declarationes in parte recipi, & in parte rejici possunt, sed tenetur, *vel* illas in totum rejicere, & sic sine ulla Sponsalium probatione consistere, *vel* illas in totum, & cum expressis con-
11 ditionibus recipere per ea, quæ ponderat *Ferrett. cons.*74. *num.* 4. *lib.* 2. *Wames. de Sponsal. cons.*528. *num.*11. *tom.*2., *Rot. coram Kaunitz d. dec.*77. *num.*9., *& coram Molines dec.*1108. *num.*4., *&* 5.

Constabilita ex his totali insubsistentia prætensorum Sponsalium, superfluum erat descendere *ad secundam Dubii partem* coactionem respicientem, de illa unicè inquirendum in casu Sponsalium ex probationibus undiquè plenis, ac perfectis resultantium, quibus deficientibus, nun-
12 quam datur locus Juri cogendi Puellas ad ineundum invitas Matrimonia: Cæterum, & in hoc fermè concors fuit Dominorum sensus, quod quandò, prout hic, agitur de Sponsalibus non juratis, & sufficientes causæ
13 ab illis recedendi concurrant, nullatenus deveniri potest ad cogendam Puellam juxta deducta per *Gabriel. cons.* 186. *num.* 9., *&* 10., *Giovagn. consil.*16. *num.*36., *&* 39., *Spad. consil.*152. *num.*4. *lib.*2., *Rot. in recent. decis.*19. *num.*30. *part.*10., *coram Pamphil. decis.*96. *num.*7., *coram Cavaler. decis.*468. *n.*3., *coram Ansald. dec.*516. *n.*7. *&* 15., *& cor. Molines dec.* 979. *num.* 4.

Causæ verò sufficientes pro recessu nèc a longè quærendæ erant; Si-
ve enim attendatur inadimplemen- 14
tum promissorum ex parte Viri quoad oblatam summam Florenorum, & quoad Officium Magistri Lignorum; sive notitia superventa Mulieri circa Viri diffamationem ex causa Commercii carnalis habiti cum quadam
Fœmina Lutherana, ab ista crimina- 15
liter accusati, quæ res qualemcumque exitum habuerint in Judicio, indefensa Muliere, semper causam præbent honestæ Puellæ a Sponsalibus re-
siliendi, ut quoad inadimplementum 16
Promissorum probat *Guttierez de Sponsal.*, *& Matrim. cap.*33. *num.*2., *&* 3., *Sanchez dicto tract. lib.*1. *disput.*23. *num.*1., *&* 2., *& disput.*64. *per tot.*, & quoad detectam diffama-
tionem est *text. in Cap. Quemadmo-* 17
dum de Jurejur., ubi *Abbas num.* 4., *Navar. in Summ. cap.*25. *cons.*9.; *Sanchez de Matr. disput.* 63. *n.*3., *& seq.*

Quod eò facilius admitti debet, quando recessus a Sponsalibus intentatur a Muliere, in qua ob sexus imbecillitatem, etiam levis causa suffi-
ciens reputatur, ut per *text. in Cap.* 18
Requisivit de Sponsal., advertit *Rot. coram bo: me: Ansald. dec.*516. *n.*17., *&* 18., maximè concurrente præsenti litigio, quod sicuti animi aversionem per se ipsum ostendit, ita ad evitanda majora mala, quæ a coactis Nuptiis sequi solent, a coactione Judices se abstinere debent, juxta ponderata per *Rot. coram Kaunitz d. dec.*77. *n.* 11., *& coram Molines d. dec.*979. *num.* 3.

Et ita resolutum fuit, utraque Parte informante cum suffragio 5. & 8.

EMINENTISSIMO CRESCENTIO

Majoricen. Sponsalium.

Ven. 10. Junii 1735.

A R G U M E N T U M

Sponsalia ad effectum coactionis requirunt indubiam probationem mutuæ contemporaneæ repromissionis de præsenti, quæ non suppletur a testibus variè deponentibus, nèc a verbis subscuris vicissim a Masculo, & Fœmina prolatis.

S U M M A R I U M

1 *Probatio Sponsalium ad hoc, ut sit locus coactioni, debet esse concludens, & in suo genere perfecta.*

2 *Et requiritur Sponsio una cum simili repromissione Mulieris.*

3 *Testes familiares mediatores furtivis congressibus Mulieris cum Viro, & fautores pro Matrimonio apti non sunt ad constituendam hanc probationem.*

4 *Testes de mendacio convicti quoad assertam copulam carnalem, fidem non promerentur, quatenus de mutua promissione contrahendi Matrimonium deponont.*

5 *Verba Mulieris ad Virum* = Tu già sai, che v'è trà me, e tè = *& responsio Viri ad Mulierem* = che mi guardi, e m'abbi per Marito tuo, che io ti guardo a te per Moglie mia = *non probant Sponsalia de præsenti contracta.*

6 *Quod Vir in quadam Cœna se vocaverit Generum Patris Mulieris, & ab aliis Commensalibus fuerit Matrimonium propinatum, non probat Sponsalia.*

7 *Testis a Muliere inductus deponens contra Sponsalia, probat contra ipsam, & fidem minuit aliis testibus circa actus, quos cæteri pleno ore affirmabant, & ipse, licet præsens, contrarium deposuit.*

8 *Non probatis Sponsalibus locus non est coactioni.*

9 *Maximè si nullum interpositum fuerit a Viro Juramentum, & propter litis, ac diuturni Carceris incommodum creverit ejus animi aversio erga Mulierem, quæ exitum parum felicem sperare possit a Matrimonio.*

D E C I S. L I.

Alias Decis. 331. inter impress. cor. eod. tom. 3.

Ad Vot. V. num. 7. & 8. & ad Vot. VII. n. 60, 61. 65. 71. 72. 98.

UM Guillelmus Antonius Salom erat Matrimonium contracturus cum Catharina Reus, fuit in Judicium vocatus ab alia Puella nomine Margarita Soler, quæ datam sibi ab eodem Guillelmo asserens Matrimonii fidem, eaque sub fiducia inductam fuisse ad actus virginali pudori, ac honestati contrarios, cogi eum petebat ad implementum promissorum; Sed auditis in formali examine testibus ad hoc probandum per Margaritam adductis, Ordinarius Majoricen. Sententiam protulit absolutoriam Guillelmi, a qua delegata Mihi Appellationis Causa, Dubium hodiè proposui = *An constet de Sponsalibus, ita ut sit locus coactioni* = & pro Guillelmo informante responsum habui = *Negativum* =

Cum e[illegible]m probatio ad hunc effectum concludens, atque in genere suo perfecta requiratur per *text. in Cap. Mulieri* ibique *Gloss. verb. Absolutio de Jurejur. cap.* 1. ubi *Gloss. de Clandestin. desponsat. Rot. cor. Cels. decis.* 374. *num.* 1., *et coram Lancett. decis.* 433. *num.* 1. cum aliis in *Surrentina Sponsalium* 8. *Febr.* 1734. §. *Sponsalia coram R. P. D. meo Harrach.*; gradum sanè hujusmodi probationis minimè attingebat Margarita, quæ penitus destituta quocumque scripturarum documento, intentionem suam coram Judice de Partibus unicè fundare contendebat in formali testium examine, sed eorum depositiones hodiè seriò ponderatæ haud concludere 1

dere visæ sunt positivam Guillelmi Sponsionem contrahendi Matrimonium una cum simili repromissione Margaritæ, prout exigit de sui natu-
2 ra contractus per *text. in l. 1. ff. de Sponsalib. Cap. Tuæ eod. tit. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 5. n. 5. Card. de Luc. eod. tract. disc. 8. num. 4. Rot. decis. 572. num. 1. cor. Rmo Crispo* cum aliis *in dicta Surrentina Sponsalium* 8. *Februarii* 1734. §. *Præterea cor. R. P. D. meo Harrach.*

Porrò quidquid sit, an in facto concurrerent adminicula præseferentia Margaritæ acceptationem, quæ vim habeat hujus necessariæ repromissionis, ne quidem probata videbatur Guillelmi promissio. Tres enim ex quatuor testibus, nempè Bartholomæus Gomila, Catharina Micolau, alias Grosso, & Catharina Ribes ratione familiaritatis, atque servitii, quod Margaritæ præstabant, necnon quia mediatricem operam dabant furtivis congressibus Margaritæ cum Guillelmo, & manifestè apparebant fautores illius pro Matrimonio, & victoria præsentis Causæ, erant proin-
3 dè minus integræ fidei, nèc perfectam probationem constituere dici poterant *Rot. coram Cerr. dec. 26. n. 17., coram Peutinger. decis. 179. num. 10., coram clar. mem. Card. Falconer. tit. de Sponsalib. decis. 1. n. 3. & 4., & coram Rmo Crispo dec. 401. n. 9. & 11.*

Quinimo de mendacio facilè convincebantur eo ipso, quod de co-
4 pula carnali inter Guillelmum, & Margaritam forsan ad Causæ opportunitatem deponere non dubitarunt, cum deindè hoc nescire fassi fuerint, & ipsamet Margarita medio juramento declaraverit se nunquam fuisse a Guillemo carnaliter cognitam, undè falsi comperti in hac parte, nèc fidem promerebantur, quatenus de mutua promissione contrahendi Matrimonium deponerent juxta regulam, de qua *Rot. coram Molines decis. 430. num. 11. decis. 496. num. 15. decis. 893. num. 8. & coram Rmo Crispo dec. 401. num. 9.*

Cæterum neque hoc asserere videbantur dicti testes, quia Bartholomæus Gomila, qui sæpè sæpius Margaritam vocabat ad colloquia cum Guillelmo, non aliud dicebat, quam quod = *Parlavano quando volevano, e in questo tempo gli diede parola di Casamento, e tutto ciò fù Testimonio per ritrovarmi presente in detta occasione* = quibus autem verbis concepta, ac expressa fuerit dicta promissio, non audet hic testis asserere. Asserit quidem, ac individualia verba refert 5
sola Catharina Ribes, quod nempè Margarita resistens impudicis Guillelmi ausibus dicebat = *e tu già sai, che vi è tra me, e te, e rispondeva il detto Guglielmo Antonio, questo dite? che non sapete, che v' hò detto? e adesso ve lo ritorno a dire, che mi guardi, e m' abbia per Marito tuo, che io ti guardo a te per Moglie mia* = quæ verba subscura, & æquivoca referri siquidem possunt ad voluntatem imperfectam, & meram promissionem Sponsalium de futuro, sed non probant Sponsalia de facto contracta *Abb. in Cap. Ex literis de Sponsal. Sanchez de Matrim. lib. 1. disp. 18. n. 25. & 26. Bonaccin. de Sponsal. quæst. 1. punct. 1. num. 3. Piton. discept. Eccles. 52. sub num. 74. & 78. Panimoll. decis. 23. num. 8. Rot. cor. Emerix Jun. dec. 193. n. 5., & in d. Surrentina Sponsalium §. Testes enim.*

Catharina Micolau addicta similiter famulatui Margaritæ nihil de Sponsalibus positivè asserebat, & oc- 6
casione tantummodo cujusdam Cœnæ Guillelmum se vocasse Generum Petri Soler, & ab aliis Commensalibus fuisse Matrimonium propinatum. Bartholomæus vero Mesquida tantum abest, quod ad intentum Margaritæ conferret, ut imo illius depositio retorqueretur. Licèt enim ab aliis tribus vocaretur in contestem, asseruit nihilominùs = ibi = *Non viddi, che il detto Guglielmo facesse azzioni, ò dimostrazioni verune di Sposo, e Marito con detta Soler, nè dir parola toccante questa materia* = Cum igitur fuerit inductus ab ipsa Margarita, non solum probat contra ipsam, sed magis semper fidem minuit aliis Testibus tam circa fidem Matrimonii ad invicem datam a Margarita, & Guillelmo, quam circa impudicos actus, 7
quos

quos cæteri pleno ore affirmabant, hic vero licet præsens contrarium deponebat quasi per speciem negativæ coarctatæ = ibi = *e sempre stiedi assieme con quelli senza perdergli giammai di vista, potendogli io sempre vedere con il lume, che vi era, e non viddi, che detto Guglielmo Antonio abbracciasse la detta Soler, nè facesse azzioni indecenti con quella, nè la toccasse in veruna parte del suo corpo, ed è certo, che io l' averei visto, e non poteva esser di meno, perchè stavo insieme con loro, e alla presenza loro* =

Profectò in his circumstantiis quemadmodum constare dici non poterat de Sponsalibus, quæ certam,
8 indubiamque probationem requirunt, ita consequenter locus non erat coactioni Guillelmi juxta firmata per *Rot. decis.* 1. *n.*21. *tit. de Sponsal. cor. clar. mem. Card. Falconerio*, maximè quia in omnem casum nullum dici potest interpositum a Guillelmo jura-
9 mentum, & propter litis, ac diuturni carceris incommodum crevit ejus animi aversio erga Margaritam, quæ proindè exitum parum felicem sperare posset ab hoc Matrimonio, ut appositè considerat *Rot. in d. Surrentina Sponsalium* 8. *Februar.* 1734. *in fin. cor. R. P. D. meo Harrach.*

Et ita Guillelmo tantum informante, Margarita verò frustra dilationem petente resolutum fuit.

EMINENTISSIMO CRESCENTIO

Majoricen. Sponsalium

Vener. 25. *Novembris* 1735.

Confirmatoria præcedentis

ARGUMENTUM

Habes in præcedenti Decisione.

SUMMARIUM

1 *Sponsalium perfecta probatio ad effectum coactionis deduci non potest ex teste, qui repertus fuit mendax in eo, quod deposuit de Copula carnali.*

2 *Neque ex verbis a Masculo prolatis* = mi abbi per tuo Marito, che io ti guardo per Moglie mia=

3 *Neque ex eo, quod Masculus se nuncupaverit Generum Patris Mulieris.*

4 *Maxime si alter testis a Muliere in contestem inductus contraria deponat.*

5 *Neque ex aliis verbis a Masculo pronunciatis* = effettuare il Matrimonio =

6 *Acceptatio, & repromissio Mulieris inducitur ex actibus subsecutis contra virginalem pudorem.*

7 *Intellige, ubi Copula secuta fuerit.*

8 *Vel ubi indubitanter constat de seria promissione Viri eam ducendi in Uxorem.*

9 *Secus ubi nec certò constat de promissione viri deliberata, neque de Mulieris assensu quoad Copulam.*

10 *Impudici actus referendi sunt ad vim, & petulantiam Viri potius, quàm ad præconceptam spem Matrimonii.*

11 *Mulier petens Remissoriam fatetur se non esse in probatis.*

12 *Et sicut Ecclesia ex causa evitandi majus malum dissolvit etiam Sponsalia perfecta.*

13 *Ita Judex ubi constat de alterius erga alterum aversione, inclinare facilis debet ad declarandum nulla adesse Sponsalia.*

14 *Præsertim ubi nec Juramentum, nec certa concurrat probatio.*

DECIS. LII.

Alias Decis 342. *cor. eod.*

Ad Vot. V. num. 7. 8. ad Vot. VII. num. 60. 61. 65. 71. 72. 98. 114.

ADversus Decisionem coraMe editam sub die 10. Junii currentis anni, ac declarantem non constare de Sponsalibus Inter Margaritam Soler, & Guillelmum Antonium Salom, admissa fuit Margarita ad novam Audientiam, cujus beneficio, licet hodiè

diè omnia in facto, & in Jure deduxerit, quæ ad suæ intentionis fundamentum conferre poterant, a priori tamen sensu retrahere non valuit animos DD., qui responderunt *in Decisi*.

Ad novam quippè trutinam revocatæ depositiones testium, quibus Margarita unicè nitebatur, iterum visæ sunt non attingere eum gradum perfectæ probationis, quæ ad hunc effectum requiritur. Etenim Bartholomæus Gomila ultra exceptionem familiaritatis cum Margarita, & desiderium, quod fatebatur, istius Matrimonii, nimis profectò animosè deponebat etiam de copula carnali inter Margaritam, & Guillelmum, non quidem opinativè, ac illativè, sed verbis absolutè assertivis = ibi = *Perchè il detto Guillelmo Antonio l'ha dato parola di* 1 *Matrimonio avanti di me, ed ha avuto copula con lei* = & nihilominus in progressu examinis dixit nescire an copula isthæc intercesserit nec ne, quinimo directè excludebatur ex ipsa confessione Margaritæ. Quapropter huic Testi non omnino deferendum videbatur juxta firmata in præcedenti Decisione §. *Porrò & seqq., cor. Me*.

Insuper tàm Bartholomæus prædictus, quàm Catharina Ribes addicta servitio Margaritæ non aliundè inferebant mutuam futuri Matrimonii sponsionem, quam ex verbis a Guil- 2 lelmo prolatis = ibi = *Questo dite ? che non sapete, che v' ho detto ? E adesso ve lo torno a dire, che mi guardi, e m' abbi per Marito tuo, che ti guardo a te, come Moglie mia* = quæ, deficientibus aliis facti circumstantiis, & adminiculis, non important verum, perfectumque Contractum ultro citroque obligatorium ad futurum Matrimonium, sed verba sunt potius amatoria principaliter tendentia ad vincendam Puellæ repugnantiam, ejusque captandum assensum actibus inhonestis *Bonaccin. de Sponsal. quæst. 1. punct. 1. num. 3. tom. 1. Sanchez de Matrim. lib. 1. disput. 18. num. 25. & 26. Piton. discept. Eccles. 52. num. 74. vers. Et in fortioribus Panimoll. decis. 23. num. 5. et 6. Rot. in Surrentina Sponsalium 8. Februarii 1734. §. Testes enim cor. R. P. D. meo de Harrach.*

Eademque militat responsio ad depositionem alterius Catharinæ Micolau, quæ ex eo tantum contracta pu- 3 tabat Sponsalia, de quibus agitur, quia Guillelmus discumbens propè Margaritam dixit = *Sono Genero di Soler* = ultra quod enim sunt in ore unius tantum, facilè dignoscuntur nimis vaga, & æquivoca, & ideò nullius relevantiæ ad effectum, de quo agitur; Maximè quia Bartholomæus Mesquida in contestum vocatus, & per Margaritam inductus, atque productus tan- 4 tum abest, quod aliorum dicta confirmet, ut imò potius excludat quasi per speciem negativæ coarctatæ, ut latius probat Decisio, quæ confirmatur §. *Catharina*.

Frustra verò dicebatur hujusmodi promissionem Matrimonii resultare a confessione ipsius Guillelmi, qui post introductam hanc litem sæpius protestatus est = *che prima morirebbe, e permetterebbe, che facessero pestare il suo corpo, prima d'accasarsi con detta Soler, ne effettuare il Matrimonio con quella* = ex quo verba illa = *effettuare il Matrimonio* = supponant præcessisse Sponsalia. Testes quippè hoc deponentes non conveniunt in individua verborum formula per Guillelmum adhibita, cum alius referat dixisse = *che prima si farebbe Turco, e si darebbe una stillettata, e cose somiglianti, e non consentirebbe l'accasarsi con detta Soler* = undè facilè colligebatur testes prædictos referre voluisse constantem animi aversionem ab hoc Matrimonio, non autem specificam, & individuam formulam in illius declaratione usurpatam. Ultraquam- 5 quod verba ipsa = *effettuare il Matrimonio* = licet in cortice sumpta quodammodo præsupponant illius promissionem, nihilominus utpotè in substantia nimis vaga, & æquivoca, minus apta forent ad probanda Sponsalia.

Deficiebat insuper pro parte Margaritæ acceptatio, ac repromissio, de qua nullus ex testibus deponebat, & 6 quamvis aliquando hæc inferatur ab actibus subsecutis contra Virginalem pudorem, atque honestatem, ob eam præsumptionem, quod honesta Puella nonnisi suo Sponso, & sub spe futuri Ma-

7 ri Matrimonii præbeat sui corporis
usum; Hoc tamen procedit, ubi Co-
pula secuta fuerit, & indubitanter
8 constet de seria promissione Viri eam
ducendi in Uxorem, in quibus termi-
nis loquuntur auctoritates in contra-
rium adductæ; secus autem, ubi,
prout in casu, nèc certò constat de
9 seria, & deliberata promissione Guil-
lelmi, neque Copulæ assensum præsti-
tit Margarita; Si quos autem passa est
impudicos actus, ii potius referendi
videbantur ad vim, & ad petulantiam
10 Viri, cui etiam sine longa obsidione
facile est ad hunc effectum Muliebrem
vincere fragilitatem, non vero ad
sibi datam fidem, & præconceptam
spem futuri Matrimonii.

Cæterum cum ipsamet Margari-
ta in contemporaneo Dubio peteret
hodiè Remissoriam ad effectum denuo
11 examinandi Testes formiter, jam fa-
teri videbatur non esse in probatis
Rot. cor. Emerix Jun. decis.663. n.4.,
Ideòque tantò minus DD. hæsitarunt
confirmare præcedentem Decisionem
contra asserta Sponsalia, de quibus
cum ageretur ad effectum cogendi ad
Matrimonium Virum, qui post diutur-
num Carcerem, atque litigium adeò
constantem animi repugnantiam, &
aversionem concepit adversus Marga-
ritam, ut sperari inter eos minimè
valeat amoris redintegratio, sed imò
timeri justè possit, infelix, & malus
exitus Matrimonii: In his profectò
circumstantiis, quemadmodum Ec-
clesia tamquam ex justa causa evitan-
di majus malum, dissolvit etiam Spon- 12
salia in suo esse perfecta, & pristinæ
libertati Sponsos restituit; Ita Judex
inclinare facilius debet ad declaran-
dum non adesse Sponsalia, ubi præ-
sertim nèc Juramentum, nèc certa 13
illorum concurrat probatio, & con-
sequenter a coactione abstinere juxta 14
pluries notata per *Rot. coram Cavaler.*
dec.447. n.1., *& cor. Cels. dec.374.*
num.5., *& in recen. dec.19. num.3.*
par.10., *& in Lunen.Sarzanen.Spon-*
salium 28. *Junii* 1694. *§. fin. cor.Pio*,
& in Viennen. prætensorum Sponsa-
lium 12. *Januarii* 1705. *§.Et quam-*
vis cor. Kaunitz, *& in Comen. Spon-*
salium 12.*Junii ejusdem anni per tot.*
cor. Molines, *& in Surrentina Spon-*
salium 8. *Februarii* 1734. *§.Cum igi-*
tur coram R. P. D. meo Harrach.

Et ita &c. Utraque &c.

F I N I S.

INDEX
RERUM, ET MATERIARUM
QUÆ
In Votis, Additionibus, & Decisionibus continentur.

A

ABBATISSA

ABSOLUTIO

ABUSUS

ACTA

ACTUS

ADULTERIUM

ALIMENTA

AMENTIA

AMICITIA

AMOR

AMPLEXUS

ANCILLA

Vid. in verb. Dos: INHONESTAS: STUPRATOR &c. TESTES.

ANNULUM

APPELLATIO

ARCHIEPISCOPUS.

ARRESTUM.

ARS.

ARTICULUS.

AUCTOR.

AUGMENTUM DOTIS.

AVOCATIO.

AXIOMA.

B

BAPTISMUS

BENEDICTIO.

BIGAMUS.

C

CANONES

CARCER: CARCERATUS:

CARDINALES

CAUSÆ

in

CONDITIO.

CONFESSARII.

CONFESSIO.

CONJECTURÆ.

CONSENSUS.

CONSTITUTIO

CONTUBERNIUM

CONVERSATIO

COPULA CARNALIS

CORPUS DELICTI

D

DÆMON

DAMNUM

DECALOGUS

DECISIONES

DECRETA SAC. CONGREGATIONUM

DEUS.

Nu-

DICTIO.

DILUVIUM.

DISPENSATIO.

DIVORTIUM.

DOLUS.

DONATIO.

DOS

E

ECCLESIA.

EPISCOPUS

Epi-

FA.

F

FAMA.

FIDEICOMMISSUM.

FIDES.

FILIUS, FILIA.

FŒMINA.

Quæ-

Con-

re

INDIGNATIO

INDULGENTIÆ

INFAMIA

INHONESTAS.

INJURIA.

INTERDICTUM.

INVERISIMILITUDO

IRREGULARITAS

JUDEX

Non

JURAMENTUM

Quia

JUS

JUSTITIA

Judex

L

LAICI

LEGATUM

LEGITIMA

LENOCINIUM

LEX

LIBERTAS

Li-

LIBRI

LIS

LUSITANIA

MA-

M

MATRIMONIA CATHOLICORUM CUM HÆRETICIS

MATRIMONIA CLANDESTINA

Paro-

MATRIMONIA CONSCIENTIÆ

MATRIMONIA FILIORUMFAMILIAS

MATRIMONIA FILIORUMFAMILIAS CUM PERSONA INÆQUALI

MATRIMONIA FILIORUMFAMILIAS CUM PERSONA INDIGNA

MATRIMONIA PRÆTENSA INVALIDA CORAM QUIBUS JUDICIBUS PROPONENDA, ET QUÆNAM FORMA, ET ORDO IN JUDICIO SERVANDUS

Ma-

Non

OBLIGATIO

OBSTETRICES

ODIUM

ORDINARIUS

Non

ORDO

OSCULA

OSEE

P

PACTUM

Sive

PATER

PATRIA POTESTAS

PECCATUM

PERICULUM

PERJURIUM

PIETAS

PŒNA

S. PŒNITENTIARIA

POSITIONES

POTESTAS ŒCONOMICA

Nèc

PRÆSUMPTIO

Si

po:

Con-

SACRILEGIUM

SCANDALUM

SCIENTIA

De

SPONSALIA CONDITIONATA

Spon-

Filii-

SPONSALIA QUOMODO PROBENTUR CONTRACTA

SPONSALIA QUANDO SINT IMPERFECTA, VEL NON PROBATA

SPONSALIA EX QUIBUS CAUSIS DISSOLVI POSSINT, VEL AB EIS RESILIRE NON LICEAT

STATUTUM

De-

STUPRATOR, STUPRATA, STUPRUM.

STUPRUM SUB FIDE FUTURI CONJUGII COMMISSUM

Non

T

THEOLOGI

TEXTUS

V

VERBA

VERECUNDIA

VIDUA

VIOLENTIA

VISITATIO PASTORALIS

VO-

F I N I S.

	ERRATA	CORRIGE
Pag. 9. col.1. lin.5.	in Judicio	sine Parentum Judicio
31. col.2. lin.25.	invitus, atque coactus	invitam, atque coactam
37. col.1. lin.27.	honestam	honestum
46. col.2. lin.24.	Matrimonium	Mercimonium
57. col.2. lin.45.) 81. col.2. lin.31.)	*Adde*	in Sponsalibus nudis
84. col.1. lin.9.	perniciosus	perniciosius
101. col.2. lin.6.	institutum	institutum
112. col.1. lin. penult.	ignero	ignavo
111. col.2. lin.11.	antiquius	antiquitus
122. col.1. lin.6.	quòd	quod
140. col.1. lin.18.	&c.	&
143. col.1. lin.25.	conversare	conversari
152. col.1. lin.5.	sciis	insciis
158. col.2. lin.45.	certudinaliter	certitudinaliter
160. col.2. lin.34.	subministrari	subministrare
166. col.1. lin.48.	audent	audeant
176. col.2. lin.51.	ad	ed
180. col.2. lin.17.	honesti	honesto
195. col.1. lin.11	obtinentibus	obnitentibus
203. col.1. lin.42.	Juxta	& juxta
245. col.1. lin.18.	affectum	affectus
246. col.1. lin.49.	Filiifamilias	Filiifamilias
251. col.2. lin.45.	aliud	alium
255. col.2. lin.24.	eam	eum
256. col.2. lin.12.	inhibitionis	inhibitiones
267. col.1. lin.24.	se o	sesso
275. col.1. lin.41.	eodem	ab eodem
278. col.1. lin.2.	tùm	tunc
310. col.1. lin.25.	meamque	eamque
340. col.1. lin.16.	Juannis	Joannes
510. col.1. lin.21.	ex	ea
ibidem	illud ea	illud
562. col.1. lin.11.	depositio ea	depositiones
374. col.1. lin.2.	de suum	de suo
422. col.2. lin.1.	delecta	delete

Hæc sunt errata graviora; Cætera benigne Lector emenda.

